

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLAHİYAT ANABİLİMDALI
İSLAM TARİHİ VE SANATLARI BİLİMDALI

BOSTANZÂDE YAHYÂ EFENDİ VE GÜL-İ SADBERG'İ

Yüksek Lisans Tezi

ÖZLEM DEMİR

İstanbul 2010

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLAHİYAT ANABİLİMDALI
İSLAM TARİHİ VE SANATLARI BİLİMDALI

BOSTANZÂDE YAHYÂ EFENDİ VE GÜL-İ SADBERG'İ

Yüksek Lisans Tezi

ÖZLEM DEMİR

Danışman
Prof. Dr. MUSTAFA UZUN

İstanbul 2010

Marmara Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Tez Onay Belgesi

İLAHİYAT Anabilim Dalı İSLAM TARİHİ VE SANATLARI Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi ÖZLEM DEMİR' nin BOSTANZADE YAHYA EFENDİ VE GÜL-İ SADBERGİ' adlı tez çalışması, Enstitümüz Yönetim Kurulunun 05.07.2010 tarih ve 2010/13-26 sayılı kararıyla ile oluşturulan jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Öğretim Üyesi Adı Soyadı

İmzası

Tez Savunma Tarihi : 24.11.2010

1) Tez Danışmanı : PROF. DR. MUSTAFA UZUN

2) Jüri Üyesi : PROF. DR. HASAN AKSOY

3) Jüri Üyesi : PROF. DR. NEBİ BOZKURT



İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR.....	III
ÖNSÖZ	IV
GİRİŞ.....	7
I. BÖLÜM: BOSTANZÂDE YAHYÂ EFENDİ’NİN HAYATI VE ESERLERİ	9
II. BÖLÜM: GÜL-İ SADBERK.....	15
III. BÖLÜM: GÜL-İ SADBERK NÜSHALARI.....	43
IV. BÖLÜM: ESERİN TRANSKRİPSİYONLU METNİ	55
SONUÇ	685
BİBLİYOGRAFYA.....	687

KISALTMALAR

a.g.e	:	Adı Geçen Eser
bkz.	:	Bakınız
DİA	:	Diyânet Vakfı İslâm Ansiklopedisi
H.	:	Hicrî
Hz.	:	Hazret-i
İSAM	:	İslâm Araştırmaları Merkezi
Ktp.	:	Kütüphane
nr.	:	numara
s.	:	sayfa
vr.	:	varak

ÖNSÖZ

Bostanzâde Yahyâ Efendi (ö. 1049/ 1639) Anadolu ve Rumeli kazaskerliği yapmış, XVI. ve XVII. yüzyıllarda önemli âlimlerin yetiştiği Bostanzâde ailesinden Bostanzâde Mustafa'nın torunu ve Şeyhülislâm Bostanzâde Mehmed Efendi'nin oğludur; kendisi de devrinin önemli âlim ve müelliflerinden biridir.

Bostanzâde Yahyâ Efendi, Üsküdar Mihrimah Sultan, Üsküdar Vâlide Atik ve Süleymaniye medreselerinde müderrislik yapmış, 1601-1614 yılları arasında da Halep, Galata, Bursa, Edirne ve İstanbul kadılığı görevlerinde bulunmuş, dinî ilimlerin yanı sıra felsefe, tarih, ahlâk ve hikemiyyât alanlarında da eser vermiş çok yönlü bir Osmanlı müellifidir. *Tuhfetü'l-ahbâb* isimli eseri dışındaki telifleri, günümüzde yeterince incelenmemiş ve hakkıyla tanınmamıştır. Onun İslâmî Türk edebiyatının önemli türlerinden biri olan mucizât-ı nebi'ye dair kıymetli teliflerin başında yer alan *Gül-i Sadberg*'i de, Peygamberimizin yüz mucizesini anlatan değerli manzum-mensur bir eseridir.

Tezimizin I. Bölümünde öncelikle Bostanzâde Yahyâ'nın hayatını, şahsiyetini ve eserlerini anahatlarıyla tanıtmaya çalıştık. Bu arada eserlerin nüshalarını verdik ve bunlarla ilgili çalışmaları da zikrettik. Ancak tezimizin konusu olan *Gül-i Sadberg* umduğumuzdan hacimli ve problemli çıktığından müellif ve eserleri hakkındaki bilgileri derinleştirme imkânı bulamadığımızı belirtmeliyiz.

II. Bölümde ise tezimizin konusunu oluşturan *Gül-i Sadberg* hakkındaki kısa bir inceleme yer almaktadır. Yüz yapraklı olduğu farzedilen sad-berk isimli bir gül çeşidini, Peygamber Efendimizin yüz mucizesini adlandırmak için kullanan müellif, bu yüz mucizeyi âyet ve hadislerle, kıssalarla, Türkçe, Arapça, Farsça şiirler ve mısralarla, kelâm-ı kibarlarla ve kaynağını gösterdiği ilmî eserlerden yaptığı nakillerle süslemiştir. Bu bölümde ayrıca eserin edebî özellikleri üzerinde de kısaca durmaya çalıştık.

Müellif, tezimizin konusunu oluşturan *Gül-i Sadberk* isimli eserini ilk olarak Genç Osman zamanında yazmış, daha sonra buna yeni metinler ekleyerek ve eski metinleri değiştirerek IV. Murad zamanında ikinci kez telif etmiştir. Eserin ilk şekline ait nüsha sonunda müellif nüshası olduğunu belirten kaydı taşıyan, Ayasofya 3386 numaralı yazmadır. İncelediğimiz diğer beş nüsha ise ikinci telifine aittir.

Üçüncü bölümü, *Gül-i Sadberk*'in nüsha tavsifleri ve Ayasofya nüshasının sonundaki müellif kaydının metni oluşturmaktadır.

Son bölümde ise nüsha şecerelendirmesi yaparak eserin transkripsiyonlu ve tenkitli metni ortaya konulmuştur. Burada, başındaki müstensih kaydında belirtilen özellikler sebebiyle, Millet Kütüphanesindeki 360 numaralı yazmanın ikinci telifin en güvenilir nüshası kabul edildiği belirtilmelidir. Bu yüzden öncelikle ikinci telifine ait nüshaların edisyon kritiği yapılmış, ardından ilk telifine ait Ayasofya'daki müellif nüshası bu metne işlenmiştir.

Edisyon kritik yapılırken esas olarak metin inşâsı yoluna gidilmiş, ayrıca nüsha farkları dipnotlarla belirtilmiştir.

Tezimiz, sonuç ve bibliyografya bölümüyle tamamlanmaktadır.

Son olarak Türk-İslâm Edebiyatı'nın müessisi olan rahmetli Necla Pekolcay hocamızın yetiştirdiği değerli akademisyenlerden Prof. Dr. Mustafa Uzun ve Prof. Dr. Hasan Aksoy hocalarımızın bu çalışmanın ortaya çıkmasında önemli katkılarına işaret etmeliyim.

Tez danışmanım Prof. Dr. Mustafa Uzun Hocam, benim için lisansüstü eğitim hayatımın başından beri, hem derin ilmî birikiminden, hem de zengin hayat tecrübesinden istifade ettiğim bir rehber hüviyetindedir. Yoğun çalışma temposuna rağmen mütevazî kişiliğiyle ve insanî yönüyle bana her konuda yardımcı olmuş, karşılaştığım her türlü engeli aşmamda yakın desteğini esirgemeyerek, her zaman vakit ayırmıştır. Kendisine müteşekkirim.

Lisans döneminde Osmanlı Türkçesi'ni öğretirken alanı sevdiren, beni yüksek lisans yapmaya yönlendiren, ders ve tez döneminde her türlü teşvik ve desteğiyle daima

yanımda olan saygıdeğer hocam Prof. Dr. Hasan Aksoy'a ise kalbî şükranlarımı arz ediyorum.

Ayrıca kıymetli vaktini ayırarak metin mukabelesinde değerli yardımlarını gördüğüm Yard. Doç. Dr. Meliha Sarıkaya ile ders ve tez dönemlerindeki desteği ve ilmî sohbetlerinden dolayı bölüm asistanımız Ahmet Karataş hocalarıma çok teşekkür ederim.

Metindeki hadislerin kaynaklarını bulma konusunda yardımlarını gördüğüm hocam Prof. Dr. Nebi Bozkurt ile aynı konuda elektronik kaynaklara ulaşma ve onlardan faydalanma yollarını gösteren Dr. Muhammed Abay'a, ilim yolcularına sağladığı imkânlardan dolayı İSAM'a, Kütüphane personeline; dizgi konusundaki tecrübesini cömertçe bana açan Ender Boztürk'e teşekkür etmek benim için zevkli bir vazifedir.

Özlem Demir

GİRİŞ

Türk edebiyatı, XVI. yüzyılda eriştiği olgun ve verimli yapıyı XVII. yüzyılda da korumuş olup, özellikle yüzyılın ilk yarısında edebi türlerin çeşitliliği ile edebi eser sayılarındaki çokluk dikkat çekicidir. Yüzyılın ilk yarısında kasidede Nef'î, gazelde Şeyhülislâm Yahya, Neşâtî, Nâilî yalnızca kendi dönemlerinde değil, daha sonraki yüzyıllarda da diğer şairlere üstat olma vasıflarını sürdürmüşlerdir. Yüzyılın ikinci yarısında ise edebiyatta durgunluk görülür. İkinci dönem şairleri arasında Nâbî, usta şair olarak Divan edebiyatındaki yerini almıştır.

XVII. yüzyıl Osmanlı sahası Türk şiiri, diğer yüzyıllara göre daha oturmuş ve daha yerli bir yapıya sahiptir. Şiire giren yerli unsurlarla İran edebiyatının etkisi daha da azalmıştır. Şairlerimiz, bir yüzyıl öncesinden başlayarak İran edebiyatı ile eşdeğer eserler ortaya koyduklarını, kaside ve gazelde İranlı sanatçıları aştıklarını, mesnevide ise yeni bir yolda yürümeye başladıklarını söylemekle birlikte, İran edebiyatı ile ilişkilerini de büsbütün kesmiş değillerdir.

Sebk-i Hindî, XVII. yüzyılda Türk edebiyatına da yansımış ve başta Nâilî olmak üzere Neşâtî, İsmetî, Fehîm gibi temsilciler yetiştirmiştir. Yüzyılın ikinci yarısında Nâbî şiirde duygu ve hayalden çok düşünceye yer vererek, dünya görüşünü, hayat tecrübesini özlü bir biçimde anlatmak suretiyle kendi tarzında yeni bir yol açmış, “hakimane şiir” ya da “Hikemî şiir” dediğimiz yeni bir anlatım yolunu şiire sokmuştur.

Bu yüzyılda da dilde bilinçli bir Türkçeleşme çabası görülmemektedir. Ancak şairler belirli ölçüde teknik kolaylığa ulaştıkları için, yani şiirde belirli bir bilgi birikimine ulaştıklarından, sade, özlü şiirler söyleyebilmiş, aruzu Türkçeye daha rahat uydurabilmişlerdir. XVII. yüzyılda münşiyane nesir dediğimiz süslü nesir, geçen yüzyıla göre daha da ağırlaşmıştır. Dini eserlerin yanısıra tarihler, menâkıb-nâmeler gibi bazı eserler arasında ise sade bir dille yazılanlar olduğu gibi, sanatlı nesir üslubuyla yazılanlar da olmuştur. Veysî ve Nergisî bu yüzyılın secili, süslü nesir üslubunun

temsilcileri olarak tanınırlar. Kâtip Çelebi ile Nâimâ ise, nesir dilinde orta bir yol izlemişlerdir.¹

Bostanzâde Yahyâ Efendi ise *Gül-i Sadberk* dışında tarihle ilgili iki, ahlâkla ilgili ise bir eser kaleme almıştır. *Gül-i Sadberk*'in dili dönemin dil özelliklerini yansıtmaktadır. Dilde daha önce az duyulmuş, yeni kelimeler kullanılması, elden geldiğince duyulmamış, nadir kelimelerin seçilmesi, özlü anlatıma önem vermekle birlikte dilde tamlamaların özellikle zincirleme tamlamaların çokluğu² müellifin Sebk-i Hindî'den etkilendiğini göstermektedir. Eserde âyet ve hadislerin, İslâmî eserlerin sayısının çokluğu, Arapça ve Farsça şiirlerin, mısraların yoğunluğu, *Tuhfetü'l-ahbâb* isimli tarih eserinde verdiği tarihî bilgiler, *Mir'âtü'l-ahlâk* isimli eserindeki ahlâk filozofu ve bilginlerden yaptığı nakiller, *Fî Beyânî Vak'ai Sultan Osman* isimli eserindeki objektif nakiller müellifin engin bilgi birikimini ve kültürünü göstermektedir.

“Yüz yapraklı gül” anlamına gelen gül-i sadberk tamlaması divan edebiyatında yüz beyit, yüz gazel, yüz beyitlik kaside, yüz hadis, yüz mektup gibi yüz sayısı esas alınarak yazılan eserlere verilen addır. Bunlarda sayı her zaman yüze ulaşmamakla beraber müellifler, sayı bakımından eksik olan bu türdeki çalışmalarına da aynı adı vermişlerdir.

Türk edebiyatında Bostanzâde Yahyâ Efendi'nin dışında Mesîhî'nin, Lâmiî'nin, Bursalı Rahmî'nin, Hâmidîzâde Celîlî'nin, Nev'î'nin, Muhyî-i Gülşenî'nin, Âlî Mustafa Efendi'nin, Feyzî'nin, Niğdeli Visâlî'nin, Füzûnî'nin, Bursalı İsmâil Belîğ'in, Salâhî'nin de gül-i sadberkleri bulunmaktadır. Bostanzâde Yahyâ Efendi'ninki *Gül-i Sadberk*'i konu açısından diğer gül-i sadberklerden farklıdır. Diğer gül-i sadberkler yüz mektup ve yüz hadis şerhini içerirken Bostanzâde'nin *Gül-i Sadberk*'i Peygamber Efendimizin yüz mucizesini içermektedir.

¹ Mine Mengi, *Eski Türk Edebiyatı Tarihi*, Ankara 2006, s. 195-196.

² a.g e, s. 199.

I. BÖLÜM

BOSTANZÂDE YAHYÂ EFENDİ’NİN HAYATI

VE

ESERLERİ

A. Hayatı

Aslen Tireli olup XV ve XVI. yüzyıllarda önemli âlimlerin yetiştiği Bostanzâde ailesinden Bostanzâde Mustafa'nın torunu ve Sultan III. Mehmed Hân'ın ulemasından Bostanzâde Mehmed Efendi'nin üçüncü oğludur. Doğum tarihi, gençlik ve öğrenim yılları hakkında bilgi bulunmamakta, sadece babasından öğrenim gördüğü ve ilmiye sınıfındaki görevinin ilk yıllarını onun yanında geçirdiği bilinmektedir. Müellifin hayatı kronolojik olarak şöyledir³:

1003 Muharrem (1594)	Üsküdar Mihrimâh Sultan Medresesi'nde hocalığa başlamıştır.
1004 Receb (1596)	Sahn-ı Semâniye'den birinde göreve başlamıştır.
1006 Şaban (1598)	Üsküdar Vâlidesi Medresesi'nde hocalığa başlamıştır.
1008 Zilkâde (1600)	Süleymâniye Medreseleri'nden birinde hocalığa başlamıştır.
1010 C.evvel (1601)	Halep kadısı olmuştur.
1011 Ramazan (1603)	Halep kadılığından azledilmiştir.
1013 C.evvel (1604)	Galata kadısı olmuştur.
1013 Zilhicce (1605)	Galata kadılığından azledilmiştir.
1014 Muharrem (1605)	
1016 Safer (1607)	İkinci kez Galata kadısı olmuştur.
1016 Şaban (1607)	Galata kadılığından ayrılmıştır.
1017 Receb (1608)	Bursa hâkimi olmuştur.
1018 C.âhir (1609)	Edirne kadısı olmuştur.
1020 R.âhir (1611)	Edirne kadılığından azledilmiştir.
1022 Ramazan (1613)	İstanbul kadısı olmuştur.
1024 hilâli (1615)	
1023 Receb (1614)	İstanbul kadılığından azledilmiştir.
1023 Ramazan (1614)	Âhizâde Hüseyin Efendi üzerinden Rodosçuk kazası arpalık olarak verilmiştir.
1030 Şaban (1621)	Bütün arpalıkları elinden alınmıştır.

³ Müellifin hayatının kronolojik sıralaması için bkz. Şeyhî, *Vekâyiü'l-fuzalâ*, I, 45-46. Uşşâkizâde İbrâhim Efendi, *Zeyl-i Şekâik* (nşr. H. J. Kissling), Wiesbaden 1965, s. 28-29.

1032 Safer (1622)	Kardeşi Mehmed Efendi'nin yerine Anadolu kazaskerliğine getirilmiştir.
1032 Zilhicce (1623)	Anadolu kazaskerliğinden azledilmiştir. Kazaskerlikten ayrıldıktan sonra Uzuncaova kazası arpalık olarak kendisine tahsis edilmiştir.
1033 hilâli (1624)	
1039 Safer (1629)	Kardeşi Hasan Efendi yerine Rumeli kazaskerliğine atanarak muradına ermiştir.
1039 Zilkâde (1630)	Rumeli kazaskerliğinden azledilmiştir.
20 R.evvel 1049 (21 Temmuz 1639)	Vefât ederek babasının Şehzâde Câmîi haziresinde bulunan kabri yanına defnedilmiştir.
26 R.evvel 1049 (27 Temmuz 1639)	

B. Eserleri

Müellifin *Gül-i sadberk*, *Mir'âtü'l-ahlâk*, *Tuhfetü'l-ahbâb* ve *Fî Beyânî Vak'ai Sultan Osman* olmak üzere dört eseri bulunmaktadır.

a) *Gül-i sadberk*: Hz. Peygamber'in yüz mucizesini konu edinen geniş ölçüde manzum Türkçe bir eserdir. Müellif eserini II. Osman zamanında kaleme almış, daha sonra IV. Murad zamanında eserin üzerinde birtakım değişiklikler yaparak eseri ikinci kez telif etmiştir. Kitapta bir giriş ile münâcât, na't ve dönemin padişahı II. Osman ve ikinci telife göre IV. Murad'a bir kasideden sonra Hz. Peygamber'in cismanî miracının imkânı ve mahiyeti, Kur'an'ın i'câzı konuları üzerinde durulur. Daha sonra eserin asıl konusunu teşkil eden yüz mucize geniş bir şekilde ele alınır. Eserin altı nüshası tespit edilmiştir (Süleymaniye Ktp. Ayasofya, nr. 3386, 3390; Lala İsmâil Efendi, nr. 368; Hacı Selim Ağa Ktp. Selim Ağa, nr. 842; Millet Ktp. Edebiyat, nr. 360/ 477; Kayseri Râşid Efendi Ktp. Nr. 114). Ayasofya 3386 numaralı nüsha ilk te'lifin müellif nüshası olup eserin sonunda müellifin adı verilmiş ve eserin 5 Zilhicce 1030'da (21 Ekim 1621) tamamlandığı belirtilmiştir. Millet Ktp. Edebiyat 360/477 numaralı nüsha da ikinci telifin müellif nüshasının aslından tebyiz edilip bu husus müstensih notunda ifade edilmiştir.

b) *Mir'âtü'l-ahlâk*: Türkçe didaktik bir ahlâk kitabıdır. Eser bir giriş ve dönemin padişahı I. Ahmed'e bir methiyeden sonra tamamı ahlâkî faziletlerle dair yirmi dört babdan oluşur. Başlıca konuları ibadet, sabır ve şükür, şecaat, dikkat (teyakkuz) ve zekâ (fitnat), ciddiyet, cehd, iyilikler ve erdemler (mehâsin ve mehâmid), kazâya rızâ, vefâ, sır saklama, cömertlik (sehâ), af, iffet, tevazu ve hayâ, emanet ve sadakat, rıfk ve şefkat, âlicenaplık, müşavere, hilim, gayret (gayret-i dîniyye ve gayret-i dünyeviyye), firâset, fırsatları değerlendirme, temkin (hazm), iyilerle dostluk kurma (sohbet-i ahyâr), hakları gözetip kollama (riâyet-i hukûk) gibi faziletler ve hükümdarlık, emirlik, vezirlik, valilik gibi resmî görevlerin gerektirdiği yükümlülüklerdir. Eser "Nasihat" başlığını taşıyan uzun bir hâtîme ile son bulur. Konular işlenirken "husûsan mülûk ve selâtîne müstahsendir" gibi ifadelerle söz, başta padişah olmak üzere çeşitli kademelerdeki yöneticilere getirilerek bunların söz konusu faziletleri kazanmalarının gerekliliği üzerinde durulur. Bu arada müellif yer yer önceki padişahların ahlâkî ve siyasî üstünlüklerine ilişkin bilgiler vererek kendi dönemindeki idarecileri dolaylı olarak yerer. Hatta bazen açık tenkitlerde bulunduğu da görülür. Ahlâk alanında felsefî ve teorik tahliller yerine pratiğe ağırlık veren eserde ahlâkî faziletler âyet ve hadislerle örneklendirilmiştir. Ayrıca Türkçe, Arapça ve Farsça olmak üzere ahlâk ve hikemiyatla ilgili manzumeler, peygamber kıssaları ve İslâm tarihinden alınmış örnek ahlâkî motiflerle eserin muhtevası zenginleştirilmiştir. Bu arada Eflâtun, İbn Sinâ ve Hüseyin Vâiz-i Kâşîfî gibi ahlâk filozofu ve bilginlerinden yapılan nakiller hem müellifin geniş bilgi ve kültürünü göstermekte, hem de etki açısından esere büyük bir güç kazandırmaktadır. *Mir'âtü'l-ahlâk*, XVII. yüzyıl Osmanlı toplumunun ahlâkî yapısını ve o dönem münevverlerinin ideal ahlâk görüşlerini yansıtmaları bakımından da büyük değer taşır. Eserin tespit edilebilen tek yazma nüshası İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'nde (TY, nr.3537) kayıtlı olup varak 242^b'de nüshanın müellif hattı olduğu ve 10 Ramazan 1022'de (24 Ekim 1613) tamamlandığı belirtilmektedir.

c) *Tuhfetü'l-ahbâb (Târîh-i Sâf)*: On beş hânedan içinde çoğu Türk olmak üzere üç yüze yakın müslüman hükümdarın tanıtıldığı Türkçe kısa bir tarihtir. Eser günümüzde basılmış haliyle (İstanbul 1287) tanınmakta olup bu baskıya esas olan yazma nüsha veya nüshalar henüz bulunmuş değildir. Bu baskının üzerinde eserin adı *Târîh-i Sâf* şeklinde kaydedilmiştir. Ancak müellif metin içinde esere *Tuhfetü'l-ahbâb* adını

verdiğini belirtmektedir. Eserin matbu nüshasında yazar adı verilmemiştir. *Eş-Şekâ'iku'n-nu'mâniyye*'nin zeyilleriyle *Sicill-i Osmânî* gibi eski kaynaklarda da Tuhfetü'l-ahbâb'ın Bostanzâde'ye ait olduğuna dair bir bilgi bulunmamaktadır. Bursalı Mehmed Tâhir Osmanlı Müellifleri'nde (I, 347) eseri Taşköprizâde Kemâleddin Mehmed Efendi'ye nispet etmiştir. Enver Koray'ın *Türkiye Tarih Yayınları Bibliyografyası* 1729-1955 (I, 6) ve İsmail Hâmi Danişmend'in *İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi* (III, 59) gibi son dönemde yazılmış eserlerde de aynı yanlış bilgi tekrarlanmaktadır. Ancak Hüseyin Gazi Yurdaydın *TTK Belleten*'deki “Bostan'ın Süleymannâmesi” başlıklı makalesinde (s. 187) eserin müellifinin “Bostan'ın (Bostan Mustafa) torunu” olduğu belirtilmiş, daha sonra *Tuhfetü'l-ahbâb*'ı Duru Tarih adıyla sadeleştirerek yayımlayan Necdet Sakaoğlu eserin müellifinin Bostanzâde Yahyâ Efendi olduğunu metin içindeki açık ifadelerle dayanarak ispatlamıştır.⁴ *Tuhfetü'l-ahbâb*'da hânedanların ve hükümdarların tanıtılmasında kronolojik sıra gözetilmemiştir. Üç bölümden (bâb) oluşan eserin “Der Şemâil-i Âl-i Osmân” başlığını taşıyan birinci bölümünde o güne kadar ki on dört Osmanlı hükümdarı, “Ahvâl-i Hulefâ-yi Abbâsiyye” başlıklı ikinci bölümde Abbâsî halifeleri tanıtılmıştır. Üç fasıldan oluşan üçüncü bölümün ilk faslı “Benî Ümeyye'den Padişah Olanlar Beyânındadır” adını taşımaktadır. İkinci fasıl da Saffâriyye, Sâmanoğulları, Fâtımîler, Büveyhîler, Gazneliler, Büyük Selçuklular, Hârizm Devleti, Cengiz hânedanı, Atabegler, Eyyûbîler ve Memlûkler tanıtılır. “Netîce-i Kitâb-ı Tuhfetü'l-ahbâb” başlıklı üçüncü fasıl ise bir sonsözle meşhur devlet adamlarına dair sekiz tarihî hikâyeyi kapsar. Titiz ve geniş bir araştırma mahsulü olan *Tuhfetü'l-ahbâb*'da tarihî olaylar ve kişiler hakkında nâdiren yanlış bilgiye rastlanır. Eserde her konuya önemine uygun genişlikte yer verilmiştir. Tarihî bilgiler yanında hükümdarların dinî, ahlâkî, siyasî, edebî, hatta fizikî özellikleri de tanıtılmış, bu arada âyet, hadis, hikâye ve şiirlere de yer verilmiştir. Müellif gerek önsözde gerekse sonuç kısmında bu eseri yazmaktaki gayesinin, bir yandan Osmanlı hükümdarlarının din ve devlet politikaları bakımından öteki müslüman daha üstün olduklarını ispatlamak, öte yandan padişahlara dünya saltanatının geçiciliğini, padişahlığın ağır sorumluluklarını

⁴ Daha geniş bilgi için bkz. Necdet Sakaoğlu, *Tuhfetü'l-ahbâb*, Târîh-i Sâf: Duru Tarih, İstanbul 1978.

hatırlatarak onlara adalet ve hakkaniyetten ayrılmamalarını öğütlemek olduğunu belirtmiştir.

d) *Fî Beyânî Vak‘ai Sultan Osman*: II. Osman’ın (Genç Osman) yeniçeriler tarafından öldürülmesini, olayın askerî ve siyasî sebeplerini, gelişmesini ve sonuçlarını anlatan Türkçe bir eser olup müellifin ifadesine göre bizzat kendisinin müşahade ettiği, kısmen de güvendiği kaynaklardan sağladığı bilgilere dayanılarak telif edilmiştir. Eserde genç ve “temiz kalpli” padişahın yanlış tasarrufları; bu tasarrularda rolü olan, özellikle padişahı askerî ve siyasî şartların elverişli olmadığı bir dönemde sözde hac yolculuğuna, gerçekte Suriye ve Mısır yönünde sefere ikna eden Hasan Efendi (padişahın hocası), kızlar ağası Süleyman Ağa gibi ehliyetsiz ve kötü niyetli kişilerin entrikaları; başta Şeyhülislâm Esad Efendi ve Aziz Mahmud Hüdâyî olmak üzere “ ulemâ ve meşâyih ve sulehâ”nın padişahı seferden vazgeçirme yönündeki sonuçsuz gayretleri hakkında bilgi verilir. Ayrıca olayların anlatıldığı ve kişilerin tanıtıldığı ifadeler arasına serpiştiriler âyetler, hadisler, manzumeler vb. ibretli sözlerle eser fikrî ve edebî bakımdan da zenginleştirilmiştir. Eserin bir nüshası Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi’nde (Revan, nr. 1305, 66 varak) bulunmaktadır.⁵

⁵ Müellifin hayatı ve eserleri için bkz. Mustafa Çağrı, “Bostanzâde Yahyâ Efendi”, *DİA*, İstanbul 1989, IX, 311-313.

II. BÖLÜM

GÜL-İ SADBERK

Gül-i Sadberk

Bostanzâde Yahyâ Efendi, Peygamber Efendimizin yüz mucizesini işlediği bu eseri, ilki 1630 tarihinde Genç Osman, ikincisi de IV. Murad zamanında olmak üzere iki kez telif etmiştir. Eserde Arapça, Farsça, Türkçe şiirler, mısralar, kelâm-ı kibarlar, “li-münşî’ihi ve li-münşî’ihi’l-fakîr” başlığı altında müellifin kendi şiirleri bulunmaktadır. Mucizeler anlatılırken âyet ve hadislerden hem iktibâs hem de telmih yapılmış, yeri geldikçe temel İslâm eserleri ve büyük İslâm âlimleri kaynak olarak gösterilmiştir.

A) Eserin Genel Özellikleri

İki kere telif edilen eserin ilk telifinde sadece Ayasofya 3386 numaralı nüsha bulunmaktadır. İki beyitlik bir şiirle başlayan eserde giriş, münâcât, na’t, dönemin padişahına övgüden sonra Peygamber Efendimizin yüz mucizesi sırayla işlenmiştir, eserin sonunda ise hâtime bölümü ile müellif kaydı bulunmaktadır, müellif kaydında ise müellif, eseri İstanbul kadılığından ayrıldığı dönemde 1315 (1630) yılında, on beş gün gibi kısa bir zamanda aceleyle yazdığını belirtmiştir, eser müellifin kendine ait iki beyitlik bir şiirle bitmektedir.

Eserin ikinci telifi ise Süleymaniye Ktp. Ayasofya, nr. 3386, Süleymaniye Ktp. Ayasofya, nr. 3390, Lala İsmâil Efendi, nr. 368, Hacı Selim Ağa Ktp. Selim Ağa, nr. 842, Millet Ktp., Edebiyat, nr. 360/477, Râşid Efendi Ktp., nr. 114 nüshalarından oluşmaktadır. Müellif IV. Murad zamanında birinci telifden hareket ederek, birinci telifte eklemeler ve çıkarmalar yaparak eseri yeniden tesis etmiştir, tesis ederken de mucizelerin sıralamalarını değiştirmiş, ikinci telifte “Mucize-i bisyâr şüden-i âb-ı çâh-ı Hudeybiye bâ-teveccüh-i hayrû’l-beriyeye ‘aleyhi’s-salâtu ve’t-tahiyye” isimli bir mucize eklemiştir. Yine bu telif de iki beyitle başlamaktadır, giriş, münâcât, na’t, dönemin padişahına övgüden sonra yüz mucize işlenmiştir, eser hâtime kısmıyla ve müellifin kendisine ait iki beyitlik bir şiirle bitmektedir.

1. Eserin Kaynakları

Gül-i Sadberk, Peygamberimizin yüz mucizesini içeren bir eser olduğu için âyet ve hadisler çokça yer almaktadır. Konular açıklanırken Hz. Süleyman, Hz. Yusuf, Hz. Musa, Hz. İsa, Hârut ve Mârût kıssaları gibi Kur’ân’da geçen kıssalardan da bahsedilmiştir. Mekke ve Medine’nin faziletinin anlatıldığı bölümde (30^b-32^b) dört

mezhep imamının görüşleri açıklanmış, Peygamberimiz'e yapılan büyüün anlatıldığı bölümde ise (160^b-162^b) hem Kadı İyâz, İmâm Muhammed bin İsmâil en-Neccârî, İmâm Begavî gibi İslâm âlimlerinin büyü ve peygamberlere büyü işlemesi hakkındaki görüşleri açıklanmış, hem de büyüyle ilgili hadis uzun uzun tahlil edilerek konuyla ilgili farklı rivâyetler aktarılacak suretiyle ilmî açıklamalara genişçe yer verilmiştir. Eserde ismi zikredilen İslâm âlimleri ve bu âlimlerin isimlerinin geçtiği varaklar şöyledir:

1. İmâm Nevevî (11^a)
2. İmâm Kurtubî (11^a)
3. İmâm Suyûtî (15^a)
4. İbnü'l-Fazl İyâz (21^a, 31^a, 162^a)
5. İbn Mukana' (22^a)
6. İmâm A'zâm (31^a)
7. İmâm-ı Şâfiî (31^a)
8. Lokman bin Hanbel (31^a)
9. İmâm-ı Mâlik (31^b)
10. İmâm Sa'lebî (46^b)
11. Hazret-i Mevlânâ (46^b)
12. İmâm Tahavî (61^b)
13. Molla Abdurrahman Câmî (61^b)
14. İmâm bin Hümâm (108^b)
15. İmâm Kirmânî (113^b)
16. İbn Mâce (140^b)
17. İmâm Muhammed bin İsmâil en-Neccârî (162^a)
18. İmâm Begavî (162^a)
19. İmâm Müslim (170^a)
20. Muînüddin Miskî (175^b)

Eserde ismi zikredilen İslâmî eserler ve bu eserlerin isimlerinin geçtiği varaklar ise şöyledir:

1. Câmi'ü's-Sagîr (15^a)
2. Mesnevî (46^b)
3. Müşkilât-ı Hadîs (61^b)
4. Rebî'ü'l-Ebrâr (90^b)
5. Me'âric (102^b)
6. Bâb-ı Bugât (108^b)
7. Feth-i Kadîr (108^b)
8. Kitâb-ı Mesâbih (109^a)
9. Düvelü'l-İslâm (111^b)
10. Şerh-i Buhârî (113^b)
11. Delâyl (140^b)
12. Şifâ fî Hukûki'l-Mustafâ (162^a)
13. Sahîh-i Buhârî (162^a)
14. Şerh-i Mesâbih (170^b)
15. Şevâhidü'n-Nübüvve (193^a)

2. Ele Alınan Konular

Eser Allah'ın büyüklüğünden, yaratıcılığından, kainatın güzelliklerinden bahseden bir mukaddime ile başlamaktadır, girişin ardından münâcât, na't, dönemin padişahına kaside bulunup miraç mucizesiyle yüz mucizenin anlatılmasına geçilmektedir. Eserde yüz mucize başlıklarla ayrılarak, düzenli bir şekilde baştan sona işlenmiştir. Yüz mucize işlenirken kaynaklar belirtilmiş ve sanatlı bir dil kullanılmıştır, mensur eser, yer yer manzum bölümlerle süslenmiştir. Eserde geçen konu başlıkları ise şöyledir:

Münacât be-cenâb-ı Kâdiye'l-hâcât ve mücîbü'd-da'avât

Na't-ı Hâzret-i seyyidü'l-beşer ve vaşf-ı mi'râc ân-zât-ı muṭahhar şallellâhu 'aleyhi
ve selem mâ dâme'l-kamer fi'l-feleki'l-ezher

Der meḥâmid-i Hâzret-i ḥalîfe-i eyyâm ve pâdişâh-ı İslâm

1. Mu'cize-i mi'râc-ı cismânî ve reften-i der ḥacle-ḥâne-i âsmânî

2. Mu'cize-i Hâzret-i Kur'an-ı 'Azîmü's-şân

3. Mu'cize-i def'-i gürûh-i mekrûh be-âyet-i kerîme-i şâheti'l-vücûh

4. Mu'cize-i def'-i şerer-i âteş-i hücum-i eşirrâ'-i küffâr der ğâr-ı bâ-yâr-ı
şadâkatkâr

Nükte-i laṭîfe der Medîne-i Münevvere ve Mekke-i şerîfe

5. Mu'cize-i enîn-i ḥannâne der iftirāk ân zât-ı yegâne

6. Mu'cize-i şakḳ-ı kamer be-işâret ân zât-ı muṭahhar

7. Mu'cize-i vuḳûf-i şehâb der farâḳ ân sultân-ı 'âlî-cenâb

8. Mu'cize-i ta'yîn-i şehâdet-i ba'z-ı aşḫâb der teslîm-i livâ-yı nuşret-intisâb

9. Mu'cize-i taḥlîş-i eşmân-ı cimâl ez Ebû Cehil-i ḳabîḥu'l-ef'âl

10. Mu'cize-i işbâ' Resûl-i muṭâ'

11. Mu'cize-i zuhûr-i bârân be-du'â-yı Hâzret-i faḥr-i cihân şallellâhu 'aleyhi ve
sellem

12. Mu'cize-i redd-i ḥacer ü şecer-i selâm-ı Hâzret-i Peyğamber bâ-ḥaber-i
Hâzret-i Ḥaydar

13. Mu'cize-i bâhire-i Hâzret-i nübüvvet-me'âb der def'-i remed-i Hâzret-i Ebî
Türâb

14. Mu'cize-i intâḳ-ı aḥres-i ğabî ve güftâr-ı şabî

15. Mu‘cize-i izdiyād-ı ħurmā-yı medyūn be-du‘ā-yı Ĥazret-i nübūvvet-maḵrūn
16. Mu‘cize-i güftār-ı gürg-i merdūm-ḥ^vār bā-Ĥazret-i Resūl-i muḥtār
17. Mu‘cize-i ṭulū‘-i şems pes ez ġurūb be-iltimās-ı ān Ĥazret-i dāfi‘ū’l- kürüb
18. Mu‘cize-i Ĥazret-i Resūl-i ‘arş-cenāb der islām-ı İbn Ĥāriş-i Zübāb
19. Mu‘cize-i Ĥazret-i Resūl-i Ḳureyşī-neseb der mū-yi rīş-i ‘Amr bin Aḥṭab(?)
20. Mu‘cize-i küşte şüden-i Pervīz-i bed-rā be-du‘ā-yı Ĥazret-i sulṭān-ı enbiyā ve ‘alā ālihi ve aşḫābihi’l-berereti’l-etḳiyā
21. Mu‘cize-i inhidām-ı ṭāḳ be-du‘ā-yı seyyid-i āfāḳ
22. Mu‘cize-i bereket-i ṭa‘ām bā-vaż‘-ı dest-i Resūl-i ‘Allām ‘aleyhi’ş-şalātu ve’s-selām
23. Mu‘cize-i tesbīḥ-i ḥaşā der dest-i Ĥazret-i sulṭān-ı enbiyā
24. Mu‘cize yāften-i Ĥazret-i ‘Āyişe-i şiddīḳa sūzen-i ḥ^vişten-rā be-rūşenā-yi rū-yi pāk-i Resūl-i Ĥudā
25. Mu‘cize-i delālet-i şīr-i Süfeyne-rā ki bende-i ān zāt-ı ḥaṭīrest
26. Mu‘cize-i bāhire der ta’yīn-i helāk-ı münāfiḳ büziden-i bād-ı nā-muvāfiḳ
27. Mu‘cize-i rāḥ dāden-i şecer der şeb-i tārīk-ter be-Cenāb-ı Peyğamber ‘aleyhi’ş-şalātu ve’s-selām
28. Mu‘cize-i zīsten-i yekī ez merdekān der inkār-ı kūr-dilān
29. Mu‘cize-i şikāyet-i ba‘īr der meclis-i ḥaṭīr-i Nebiyy-i ‘arş-mesīr
30. Mu‘cize-i ḥareket-i şecer der müşāhede-i rū-yi pāk-i Ĥazret-i ḥayrū’l-beşer
31. Mu‘cize-i def‘-i ḍarr-ı şar‘-ı püser der ḥālet-i şar‘ be-iltimās-ı māder
32. Mu‘cize-i inhizām-ı küffār be-du‘ā-yı seyyidü’l-ebrār ve ta’yīn-i mevāzı‘-i helāk-i ba‘z-ı eşrār

33. Mu‘cize-i dīger der ān neberd-i rüst-e-ḥīz kerd
34. Mu‘cize-i kıtāl-i melā’ike-i kirām bā-küffār-i li’ām
35. Mu‘cize-i şifā yāften-i sāk-ı Süleme bin Ekū‘ be-dest-i Ḥazret-i şallellāhu ‘aleyhi ve sellem
36. Mu‘cize-i cūyān-ı şīr der ḥāne-i Ümm-i Ma‘bed ez gūsfendeş bā-zar‘-ı Resūl-i mümecced
37. Mu‘cize-i güftār-ı sūsmār be-emr-i Resūl-i muḥtār ‘aleyhi’ş-şalātu min’Allāhi’l-Ġaffār
38. Mu‘cize-i Resūl-i muṭahhar der ta’yīn-i me’āl-i ḥāl-i Ebū Z̤er
39. Mu‘cize-i bārān be-du‘ā-yı Ḥazret-i Resūl-i Mennān
40. Mu‘cize-i bereket-i zād-ı ecnād be-du‘ā-yı Ḥazret-i şefī‘ü’l-‘ibād
41. Mu‘cize-i yāften-i cemel be-işāret-i Ḥazret-i Resūl-i mübeccel ü mükemmel
42. Mu‘cize-i bedī‘atü’l-āşār der ḥareket ü güftār-ı eşcār-ı kūh-sār
43. Mu‘cize-i kefālet-i Ḥazret-i ‘ināyet-mu’tād be-āhū-yı beççe der dām-ı şayyād
44. Mu‘cize-i berāverden-i şāḥ-ı ḥuşk-i ḥurmā-rā be-du‘ā-yı Ḥazret-i Resūl-i Hüdā ‘aleyhi’ş-şalevātu min’Allāhi te‘ālā
45. Mu‘cize-i Ḥazret-i nübüvvet-intisābī der iḥbār-ı nühüfte-i zīr-i ‘abā’-i a‘rābī
46. Mu‘cize-i zuhūr-i kelām-ı seyyidü’l-enām der muḥārebe ve muḳātele-i Ḥazret-i ‘Alī bā-Zübeyir bin ‘Avvām
47. Mu‘cize-i bāhire-i Resūl-i muşaddaḳ der ta’yīn-i vaḳt-i şehādet-i ‘Ammār der Ġazve-i Ḥendeḳ
48. Mu‘cize-i cüdā şüden-i şāḥ ez şecer be-emr-i Ḥudā-yı dād-ger
49. Mu‘cize-i ḥareket-i şecer be-işāret-i Cibrīl-i peyām-āver der tesliyet-i ḥātır-ı Ḥazret-i seyyidü’l-beşer ‘aleyhi’ş-şalātu mā dāreti’s-semā ve’l-ḳamer

50. Mu‘cize-i tekellüm-i ya‘fūr der huzūr-i Hāzret be-emr-i Rabb-i Ġafūr
51. Mu‘cize-i āgāh şüden-i Resûlullāh ez mekr-i a‘rābī-i rû-siyāh
52. Mu‘cize-i şifā yāften-i sāk-ı ‘Abdullāh bā-du‘ā-i Hāzret-i risālet-penāh
53. Mu‘cize-i izdiyād-ı āb-ı çāh be-irāde-i Hāzret-i Rasûl-i İlāh şallellāhu ‘aleyhi ve sellem
54. Mu‘cize-i seyyid-i enām der tezāyüd-i ta‘ām
55. Mu‘cize-i nişānden-i şāh-ı hūrmā ve kifāyet-i zer-i endek der bahā-yı Selmān-ı bā-vefā bi-iznillāhi te‘ālā
56. Mu‘cize-i Hāzret-i Resûl-i zū’l-minen der izdiyād-ı rûġan
57. Mu‘cize-i uġrā şebīh-i mu‘cize-i ūlā
58. Mu‘cize-i İslām-ı rā’ī-i aġnām bā-suġan-ı gürg der ikrār-ı nübüvvet-i seyyidü’l-enām
59. Mu‘cize-i laţīfe der hıfz-ı eġādīs-i şerīfe
60. Mu‘cize-i işāret-i şulġ-i Ḥasan-ı ‘ālīşān bā-Mu‘āviye bin Ebī Süfyān
61. Mu‘cize-i şikesten-i seng-i rāh be-dest-i Hāzret-i risālet-penāh
62. Mu‘cize-i izdiyād-ı hūrmā be-du‘ā-yı Hāzret-i sulţān-ı enbiyā
63. Zuhūr-i mu‘cize-i seyyidü’l-enām der ta‘yīn-i ħāl-i merd-i saġar-maġām
64. Mu‘cize-i Nebiyy-i Kerīm der ħurş-i cevīn-i Ümmü Selīm
65. Mu‘cize-i te’mīn-i ħāyiţ ü bāb be-du‘ā-yı Hāzret-i risālet-intisāb
66. Mu‘cize-i zīsten-i büzġāle be-du‘ā-yı Hāzret-i ħātemü’r-risāle
67. Mu‘cize-i āgāhī-i Nebiyy-i ħaţīr ez ħīle-i merd-i kişt-gīr
68. Mu‘cize-i intāk-ı Hübel be-taşdīķ-i risālet-i Nebiyy-i mübeccel

69. Mu‘cize-i kifāyet-i endek-i ħurmā be-heme ‘asker-i sulṭān-ı verā
70. Mu‘cize-i āgāhī-i Ḥaẓret ez hīle-i Ebū Cehil-i ḍalālet-fiṭrat
71. Mu‘cize-i redd-i fesād-ı Ebī Cehil-i nādān bā-melā’ike-i āsmān
72. Mu‘cize-i Ḥaẓret-i risālet-penāh der sepīd kerdn-i rū-yi ġulām-ı siyāh
73. Mu‘cize-i vuḳūf-i Ḥaẓret-i nübüvvet-meāb be-kelām-ı ba‘z der ħ^vāb
74. Mu‘cize-i şehādet-i feres be-risālet-i Ḥaẓret-i Nebiyy-i muḳaddes
75. Mu‘cize-i maḥv-i suṭūr-i ‘uhūd ṭā’ife-i Ḳureyş-i ma‘hūd
76. Mu‘cize-i vuḳūf-i faḥr-i ‘ālemyān bā-suḥan-ı nühüfte-i Ebī Süfyān
77. Mu‘cize-i tekellüm-i cemel bā-Ḥaẓret-i Nebiyy-i mübeccel
78. Mu‘cize-i izdiyād-ı ṭa‘ām-ı Ebī Eyyüb bā-du‘ā-yı Ḥaẓret-i Resūl-i ‘Allāmü’l-ğuyüb
79. Mu‘cize-i āgāhī-i Ḥaẓret-i risālet zi sihr-i a‘dā-yı ḍalālet-menḳabet
80. Mu‘cize-i dürr-i kelām ve su‘āl-i ‘Abdullāh bin Selām
81. Mu‘cize-i Ḥaẓret-i Resūl-i zī’l-minen der ıslāḥ-ı ḥāl-i zen-i müstehcen
82. Mu‘cize-i tenevvür-i ‘aşā be-nezdīkī-i meclis-i vālā
83. Mu‘cize-i güftār-ı büzgāle-i pür-sitem bā-Nebiyy-i mükerrem
84. Mu‘cize-i Resūl-i Girdigārī der ikşār-ı ṭa‘ām-ı Cābir-i Enşārī raḍiye ‘anhü’l-Bārī
85. Mu‘cize-i cereyān-ı āb ez fürce-i engüşt ān-seyyid-i ‘ālī-cenāb ve çarḥ-intisāb
86. Mu‘cize-i zinde şüden-i duḡter be-iltimās-ı peder ez Ḥaẓret-i Peyğamber şallellāhu te‘ālā ‘aleyhi ve sellem
87. Mu‘cize-i güftār-ı püser ve islām-ı māder der ḥuzūr-i Ḥaẓret-i seyyidü’l-beşer şallellāhu te‘ālā ‘aleyhi ve sellem

88. Mu‘cize-i bisyār şüden-i āb-ı çāh-ı Hudeybiye be-teveccüh-i hayrū’l-beriyye
‘aleyhi’ş-şalātu ve’t-taḥiyye
89. Dürüstī-i dest-i a‘rābī-i nādān be-dest-i mu‘cize-i ān sulṭān-ı ‘ālemiyān
90. Mu‘cize-i libās-ı Ḥazret-i Zehrā raḍiyallāhu te‘ālā ‘anhā
91. Mu‘cize-i Resūl-i mübeccel der ta’yīn-i māl-i ḥarb-i Dūmetü’l-Cendel
92. Mu‘cize-i güzīn der mürden-i münāfıkīn
93. Mu‘cize-i İslām-ı māder-i Ebī Hureyre-i şāḥib-rivāyet bā-du‘ā-yı sulṭān-ı risālet
‘aleyhi’ş-şalātu ve’s-selām
94. Mu‘cize-i ta’yīn-i hengām-ı vezīden-i bād ve ta’dād-ı temr-i ḥadīkā-i zen-i
ḥüb-nihād
95. Mu‘cize-i inhizām-ı küffār be-du‘ā-yı teveccüh-i seyyidü’l-ebrār pes ez zāhir
şüden-i nev‘-i inkisār
96. Mu‘cize-i güftār-ı şütür-i a‘rābī der pīş-gāh-ı dergāh-ı Nebiyy-i ‘Arabī
97. Mu‘cize-i te’şīr-i eşer-i dest-i Resūl-i Ḥudā ‘aleyhi mine’ş-şalāti ezkāhā
98. Mu‘cize-i vukūf-i Ḥazret-i Nebiyy-i mükerrem ez ḥaber dāden-i şanem
99. Mu‘cize-i bād der def‘-i erbāb-ı küfr ü fesād
100. Mu‘cize-i şifā yāften-i ‘ayn-i Qatāde bin Nu‘mān der dest-i Ḥazret-i faḥr-i
‘ālemiyān

B) Âyet ve Hadislerden İktibaslar, Kıssalara Telmihler

Hiz. Muhammed'in yüz mucizesinin işlendiği eserde müellif, konuları anlatırken âyet ve hadislerden çokça istifade etmiştir. Âyet ve hadisler, konu geçtikçe bazen tamamen bazen de kısmen iktibas edilmiş, bazen de âyet ve hadislerin birer kelimeleri zikredilerek, bu âyet veya hadislere işaret edilmiştir. Ayrıca konular işlenirken Şehnâme'de geçen hikâyelere ve Kurân-ı Kerim'de geçen kıssalara da telmih yapılmıştır.

a) Âyetlerden İktibaslar

{vr. 2^b} 11. 'Âlim-i sırr-ı "*alleme'l-esmâ*"

Nükte-perdâz-ı sırr-ı "*mâ-evhâ*"

Bu beytin birinci mısra'ında geçen "isimleri öğretti" mânâsına gelen "*alleme'l-esmâ*" ibaresi, "*Ve 'alleme Âdeme'l-esmâ'e küllehâ şümme 'arâzahüm 'ale'l-melâ'iketi fe-ķâle enbiûnî bi-esmâ'i hâ'ülâi in küntüm şâdiķîn*" (Bakara 2/31) "Allah Âdem'e bütün isimleri, öğretti. Sonra onları önce meleklerle arz edip: Eğer siz sözünüzde sadık iseniz, şunların isimlerini bana bildirin, dedi."

Yine bu beytin ikinci mısra'ında geçen "vahyini" mânâsına gelen "*mâ-evhâ*" ibaresi, "*Fe-evhâ ilâ 'abdihi mâ evhâ*" (Necm 53/10) "Bunun üzerine Allah, kuluna vahyini bildirdi." âyetinden iktibas edilmiştir.

{vr.9^a} 61. Birisi ol veliyy-i şıdk-âşâr

"*şânî işneyn iz hümâ fi'l-gâr*"

Bu beyitte geçen "iki kişiden biri olara hani onlar mağaradaydı" mânâsına gelen "*şânî işneyn iz hümâ fi'l-gâr*" ibaresi, "*İllâ tenşurühü fe-ķad naşarahullâhü iz aķrecehülleżine keferü şâniyeşneyni iz hümâ fi'l-gâri iz yeķülü lişâķibihi lâ taķzen innellâhe ma'anâ fe-enzel'allâhu sekînetehü 'aleyhi ve eyyedehü bi-cünüdün lem terevhâ ve ce'ale kelimetelleżine keferu's-süflâ ve kelimetullâhi hiye'l-ulyâ vallâhu 'azîzün ħakîm*" (Tevbe 9/40) "Eğer siz ona (Resûlullah'a) yardım etmezseniz (bu önemli değil);

ona Allah yardım etmiştir. Hani, kâfirler onu, *iki kişiden biri olarak* (Ebu Bekir ile birlikte Mekke'den) çıkarmışlardı; *hani onlar mağaradaydı*; o, arkadaşına. Üzülme, çünkü Allah bizimle beraberdir, diyordu. Bunun üzerine Allah ona (sükûnet sağlayan) emniyetini indirdi, onu sizin görmediğiniz bir ordu ile destekledi ve kâfir olanların sözünü alçalttı. Allah'ın sözü ise zaten yücedir. Çünkü Allah üstündür, hikmet sahibidir.” âyetinden iktibas edilmiştir.

{vr. 17^b} 66. Çü nîrân-ı server ü serdâr-ı kevneyn

Be peyvest ân zamân bâ- *“Kābe kavseyn”*

Beytinde geçen ve “iki yay arası kadar” mânâsına gelen “Kābe kavseyn” ibaresi, *“Fe-kāne Kābe kavseyni ev ednā”* (Necm 53/9) “O kadar ki (birleştirilmiş) *iki yay arası kadar*, hatta daha da yakın oldu.” âyetinden iktibas edilmiştir.

{vr. 20^b} [5] “Ebū ‘Ubeyde (?) rivāyet ider ki a‘râbdan bir ebter istimā‘ itdi ki bir mü’min *“Feşda‘ bimā tu’mer”* âyet-i kerîmesini tilâvet iderdi”

Yukarıdaki metinde geçen “sana emrolunanı açıkça söyle” mânâsına gelen “Feşda‘ bimā tu’mer” ibaresi, *“Feşda‘ bimā tu’meru ve a‘riż ‘ani’l-müşrikîn”* (Hicr 15/94) *“Sana emrolunanı açıkça söyle* ve ortak koşanlardan yüz çevir.” âyetinden iktibas edilmiştir.

{vr. 21^b} “*“Lā ye’tîhi’l-bâtlı min beyni yedeyhi ve lā min halfihî* lâzım-ı kadr-i ‘âlîsidür *“lā raṭbin ve lā yābisin illā fî kitābin mübîn”* cāmi‘ü’l-kül olduğın muşaddak-ı kavl-i kerîm-i *“velākin taşdiķa’llezî beyne yedeyhi ve tafşîle külli şey”* kelām-ı sâbıkı muḥakķakdur”

Yukarıdaki metinde geçen ve “Ona önünden de ardından da bâtlı gelemes” mânâsına gelen *“Lā ye’tîhi’l-bâtlı min beyni yedeyhi ve lā min halfihî”* ibaresi, “*“Lā ye’tîhi’l-bâtlı min beyni yedeyhi ve lā min halfihî tenzîlün min ḥakîmim ḥamîd”*

(Fussilet 41/42) “*Ona önünden de ardından da bätül gelemes.* O, hikmet sahibi, çok övülen Allah’tan indirilmiştir.” âyetinden iktibas edilmiştir.

Yine yukarıdaki metinde geçen ve “Yaş ve kuru ne varsa hepsi apaçık bir kitaptadır” mânâsına gelen “*lā raṭṭbin ve lā yābisin illā fī kitābin mübîn*” ibaresi, “*Ve ‘indehū mefātīhu’l-ğaybi lā ya‘lemühā illā hüve ve ya‘lemü mā fī’l-berri ve’l-baḥri ve mā tesḳuṭu min varaḳatin illā ya‘lemühā ve lā ḥabbetin fī zulumāti’l-arzi ve lā rāṭṭbin ve lā yābisin illā fī kitābin mübîn*” (En‘âm 6/59) “Gaybın anahtarları Allah’ın yanındadır; onları O’ndan başkası bilmez. O, karada ve denizde ne varsa bilir; O’nun ilmi dışında bir yaprak bile düşmez. O yerin karanlıkları içindeki tek bir taneyi dahi bilir. *Yaş ve kuru ne varsa hepsi apaçık bir kitaptadır.*” âyetinden iktibas edilmiştir.

Yine yukarıdaki metinde geçen ve “Fakat o, kendinden öncekileri tasdik eden, herşeyi açıklayan (bir kitaptır)” mânâsına gelen “*velākin taṣḍīḳa’llezī beyne yedeyhi ve taḫṣīle külli şey*” ibaresi, “*Leḳad kāne fī ḳaṣāṣihim ‘ibretün li-uli’l-elbābi mā kāne ḥadīṣen yūfterā velākin taṣḍīḳallezī beyne yedeyhi ve taḫṣīle külli şey’in ve hüden ve raḥmeten li-ḳavmin yū‘minūn*” (Yûsuf 12/111) “Andolsun onların (geçmiş peygamberler ve ümmetlerinin) kıssalarında akıl sahipleri için pek çok ibretler vardır. (Bu Kur’an) uydurulabilecek bir söz değildir. *Fakat o, kendinden öncekileri tasdik eden, herşeyi açıklayan (bir kitaptır);* iman eden toplum için bir rahmet ve bir hidayettir.” âyetinden iktibas edilmiştir.

{vr. 38^b} [5] “*‘İnnā feteḥnā leke fetḥen mübînen*” ile ḥandān ve her ne tarafa ki bād-ı ḥamlesi vezān olsa meṣāmm-ı enām-ı nesīm-i firūziden ğāliye-fām olurdu”

Yukarıdaki metinde geçen “Biz sana doğrusu apaçık bir fetih ihsan ettik.” mânâsına gelen “*‘İnnā feteḥnā leke fetḥen mübînen*” ibaresi, “*‘İnnā feteḥnā leke fetḥen münînen*” (Fetih 48/1) âyetinden tam olarak iktibas edilmiştir.

{vr. 58^a} 16. Āftāb-ı dīn ve deryā-yı yakīn
Nūr-i ‘ālem “*rahmeten lil-‘ālemîn*”

Beytinde geçen ve “âlemlere rahmet olarak” mânâsına gelen “*rahmeten lil-âlemîn*” ibaresi, “*Ve mā erselnāke illā rahmeten lil-âlemîn*” (Enbiyâ 21/1077) “(Resûlüm!) Biz seni *âlemlere* ancak *rahmet olarak* gönderdik.” âyetinden iktibas edilmiştir.

{vr. 155^a} 7. “*İnne ma‘al-‘usr*” çü yüsreş-i kafâst

Şād ber-ānem ki kelām-ı Hūdāst

Beytinde geçen ve “gerçekten zorlukla beraber” mânâsına gelen “*İnne ma‘al-‘usr*” ibaresi, “İnne ma‘al-‘usri yüsra” (İnşirâh 94/6) “*Gerçekten, zorlukla beraber* bir kolaylık daha vardır.” âyetinden iktibas edilmiştir.

b) Hadislerden İktibaslar

Türk İslâm Edebiyatı’nın iki temel kaynağı olan Kur’ân-ı Kerim ve Hz. Muhammed’in hadisleri, hemen hemen bütün İslâmî eserlerde kullanılmıştır. Müellif yüz mucizeyi anlatırken hadislerden oldukça yararlanmıştır. Bu hadislerin çoğu sahih hadis kitaplarında bulunmaktadır, araştırma yaparken hadislerin tamamına yakınının kaynağını bulabildik, dipnotlarda hem kaynağı belirttik hem de Türkçe mânâlarını vermeye çalıştık.

{vr. 8^a} 4. Şeref-efzā-yı hāne-i eflāk

Mazhar-ı luṭf-i hil‘at-i “*levlāk*”

Bu beyitte “levlāk” ibaresi, “*Levlāke levlāk limā ḥalektü’l-eflāk*” (Tefsîrü Rūhi’l-Beyân, “Sûretü’l-Bakara”, I, 18) “*Sen olmasaydın, sen olmasaydın, felekleri yaratmazdım.*” hadisinden iktibas edilmiştir.

Hadis bilginleri, (Sagânî başta olmak üzere) bu sözü uydurma hadisler arasında gösterirler, lafız itibariyle böyle bir kudsî hadis olmadığını savunurlar.

Bu bilginlerden bir kısmı, bu söz, hadis olmasa bile Deylemî’nin İbn Abbas’tan merfû (senesinde atlama olsun olmasın doğrudan Hz. Peygamber’e nisbet edilen hadis) olarak rivayet ettiği şu hadise, “Cebrâil bana geldi ve dedi: Allahu Teâlâ buyuruyor: Yâ Muhammed, sen olmasaydın cenneti yaratmazdım, sen olmasaydın cehennemi

yaratmazdım.” Başka bir rivâyette “Sen olmasaydın dünyayı yaratmazdım.” uyduğu için meâl bakımından hadis sayılır derler.⁶

{vr. 12^b} “Ol dem-i ‘izzet-tev’emde [5] muḳtedā-yı enbiyā’-i kirām mübtedā-yı muahḫar oldukların i’lāmdur şüretā muahḫar ammā ḫilḳatde muḳaddem idükleri eṣaḫḫ-ı ḫaberdür *“Küntü nebiyyen ve Ādeme beyne’l-mā’i ve’ṭ-ṭīn”*”

Yukarıdaki metinde geçen *“Küntü nebiyyen ve Ādeme beyne’l-mā’i ve’ṭ-ṭīn”* (Şerh-i Ebî Dâvûd lil-‘Aynî, “Bâb: Mâ yestefahu bihi’s-salât”, III, 360) *“Ādem su ile çamur arasındayken ben nebî idim.”* hadisi, miraç bahsinde Hz. Âdem’in ilk ruhlu-bedenli yaratılan insan olmasına rağmen, Hz. Muhammed (s.a.v)’in ruhunun ilk yaratılan varlık olduğunu ispatlamak için iktibas edilmiştir.

{vr. 15^b} *“Ādem fi’s-semā’i’d-dünyā te’arraza ‘aleyhi a’māle zürriyyetihi ve Yūsuf fi’s-semā’i’s-şāniyyeti ve Yahyā ve Īsā fi’s-semā’i’s-şāliṣeti ve İdrīs fi’s-semā’i’r-rābi’ati ve Hārūn fi’s-semā’i’l-ḫāmiseti ve Mūsā fi’s-semā’i’s-sādiseti ve İbrāhīm fi’s-semā’i’s-sābi’a”*

Yukarıda geçen hadis, miraç bahsinde Hz. Muhammed (s.a.v)’in göğün tabakalarını geçerek Sidretü’l-müntehā’ya varıncaya kadar geçtiği aşamaların ve karşılaştığı peygamberlerin anlatıldığı kısımda iktibas edilmiştir. (Kenzü’l-‘Ummāl fî Süneni’l-Akvāl, “El-faslu’s-sānî: fî fazāil”, XI, 480) *“Ādem dünya semāsında soyunun işlerini yapmaya girişir ve Yusuf ve oğulları ikinci gökte, aynı haldedir ve Yahya ve Īsā üçüncü göktedir ve İdris dördüncü göktedir ve Hārūn beşinci göktedir ve Mūsā altıncı göktedir ve İbrāhīm yedinci göktedir.”*

{vr. 28^a}[15] “buyurdılar ki *“yā Ebā Bekir mā ḫanneke bi-işneyni Allāhu şāliṣihümā”* ıztırāb-ı Ebū Bekir-i şadāḳat-maḫrūn kelām-ı hümayūn ile sükūt ü sükūn buldı pes zaleme-i küffār ü cehele-i bed-girdār kelām-ı ḳā’if ile eṭrāf-ı ġārı ṭā’if olıcaḳ”

⁶ Mehmet Yılmaz, *Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı Sözler*, İstanbul 1992.

Yukarıdaki metinde geçen *“yā Ebā Bekir mā zanneke bi-işneyni Allāhu şāliḥümā”* (Sahīhu Müslim, “Bâbu min fezâili Ebîbekir es-Siddîk”, VIII, 173) *“Ey Ebū Bekir, Allah’ın iki kişinin üçüncüsü olduğundan şüphelenme.”* hadisi Hz. Muhammed (s.a.v) ile Hz. Ebubekir’in Mekke’den Medine’ye hicret etmeleri esnasında, Sevr mağarasına sığınmaları ve Hz. Ebubekir’in bu durumdan endişeye düşmesi anlatılırken iktibas edilmiştir.

{vr. 66^a} [10] “zebân-ı pāk güftār u vaḥy-güzārlarına *“Mezzeḳ’Allāhu mülkehü kemā mezzeḳa kitābī”* du‘āsı cārī oldu āşiyân-ı dehāndan perrān olan murğ-i tūr-i du‘ā muşādif-i hedef-i ḳabūl-i Sübhān olup az zamān geçmeden inkıẓā’-i eyyām-ı sürūr u şafā rüzgār-ı Pervîz-i nā-bikārda peydā olup dest-i teferruḳ-i dāmen-i [15] saltanata bir vech-ile ta‘alluḳ ve gürd-i fenā bir tarîḳ ile taṭarruḳ itdi”

Yukarıdaki metinde geçen *“Mezzeḳ’Allāhu mülkehü kemā mezzeḳa kitābī”* (Târîhu’l-İslâm lil-İmâmi’z-Zehebî, “El-cüz’ü’l-evvel”, XIII, 352) *“Peygamberin mektubunu parçaladığı gibi Allah da onun saltanatını parçalasın.”* hadisi, Hz. Muhammed (s.a.v) ile Perviz arasında geçen olayların geçtiği bölümde iktibas edilmiştir. Hz. Muhammed (s.a.v), İslâm’a tebliğ görevini gerçekleştirirken çevre ülkelerin hükümdarlarına davet mektupları yollamıştı, bu hükümdarlar İslâm’a sıcak bakmasalar da hakaret içerikli tavırlar da sergilememişlerdi, yalnız Perviz, Hz. Muhammed (s.a.v)’in mektubunu parçalamış, bunun üzerine Hz. Muhammed (s.a.v), yukarıda geçen duayı etmiş ve duası vakti gelince kabul olmuştur. Perviz acı bir sonla oğlu tarafından öldürülmüş, saltanatı paramparça olmuştur.

{vr. 94^a} [15] “Ḥazret-i Peygamber şallellāhu ‘aleyhi ve sellem buyurdılar ki gelen Ebū Zerdür te‘emmül ile nazar idicek ayıtdılar yā Resûlallāh belî Ebā Zerdür buyurdılar ki *“Raḥim’Allāhu Ebā Zerrin yemşî vaḥdehü ve yemütü vaḥdehü ve yeb’aşü vaḥdehü”* bu kelām-ı pāk-i ḥayrū’l-beşer gūş-güzār-ı şahb-i muṭahhar olup her birine mefhûm ve şahîfe-i ḥatırlarına mersûm oldu ba‘de zamānin”

Yukarıdaki metinde geçen *“Raḥim’Allāhu Ebā Zerrin yemşî vaḥdehü ve yemütü vaḥdehü ve yeb’aşü vaḥdehü”* (El-Müstedrek ‘ale’s-Sahîhayn lil-Hâkim, “Kitâbü’l-

megâzî ve's-serâyâ", III, 52) "*Allah Ebû Zer'e merhamet etsin. O, yalnız yürüyecek, yalnız ölecek ve yalnız haşredilecek.*" hadisi Hz. Muhammed (s.a.v)'in gelecekte haber verdiği mucize niteliğindeki hadislerindendir. Ebû Zer el-Gıfârî, Hz. Osman dönemini idrak etmiş bir sahabidir, yalnız hayatının sonlarında kendi yaşadığı çevrenin insanların icraatlarını beğenmemiş, sürekli eleştirmiş ve kendi yaşadığı topraklardan sürülmüştür. Hz. Peygamber'in buyurduğu gibi yalnız ölmüştür.

{vr. 114^a} [18] "Her şaff-ı bâriz ki mağrüb-i şadme-i mübâriz oldu mænend-i evrâk-ı ĥazân müteferriķ ü perîşân oldu niçe olmasun ki ol ĥamle-i kerrârda "*Lâ-fetâ illâ 'Aliyyün lâ-seyfe illâ Zü'l-fikâr*" ser-küb-i ĥaşm-ı bed-kâr idi eyne's-şerâ mine's-Süreyyâ ol hücüma tākāt niçe hüveydâ olur"

(*Câmi'u'l-Usûl fî Ehâdîsi'r-Resûl*," el-Faslu'l-evvel fî cevâzihâ", II, 631)

"Ali'den başka genç (yiğit er), Zü'l-fikâr'dan keskin kılıç yoktur" Zü'l-fikâr, Hz. Muhammed'in, Hz. Ali'ye armağan ettiği ve Hz. Ali'nin kahramanca kullanmasıyla ün kazanmış, ucu çatallı, meşhur kılıç. Aranan sahih hadis kitaplarında böyle bir söze rastlanmadı. Hasan b. Urka ve Muhammed b. Ali el-Bâkır yollarından, Bedir savaşı esnasında, göktrn bir melek böyle çağırdı diye bir rivâyet varsa da, rivâyet yolları zayıf olduğu için, itimada şâyan bir aslı yoktur. Bedir savaşında böyle bir ses gelse de, önce Hz. Peygamber'in duyması ve haber vermesi gerekirdi. Böyle bir olay yok. Aynı zamanda bu sesi yalnız Şiîlerin değil, savaşta bulunan herkesin duyması ve öbür büyük zatların da rivayet etmesi gerekirdi.⁷

{vr. 133^b} [15] "dünyâda daĥı bir vakıtde iki fi'e-i 'azîme beynini ıslâĥ ile şüret-i silmi îzâĥ ve âb-ı ĥilmi nâyire-i fitne vü fesâdı itfâ ve kitâb-ı silmi iki 'askere ikrâ idecekdür "*İnne ibnî hâzâ seyyidün ve se-yeşlühü Allāhu bihi beyne fi'eteyni 'azîmeteyni mine'l-müslimîn*"

Yukarıdaki metinde geçen hadis (*El-Erba'üne'n-Neveviyyetü bi-Ta'likât*, "El-Erba'üne'n-neveviyyetü bi-ta'likât", I, 19) "*Şüphesiz bu benim oğlum, Allah'ın*

⁷ Mehmet Yılmaz, *Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı Sözler*, İstanbul 1992.

kendisiyle Müslümanlar’dan iki toplumun arasını ıslah edeceği bir efendidir.” Hz. Muhammd (s.a.v)’in gelecekte haber verdiği mucize niteliğindeki hadislerindendir. Hz. Hasan hilafet için Cemel ve Sıffin savaşlarında karşı karşıya gelen İslâm toplumunun arasını düzelterek savaşların tekrar yaşanmasını engellemiştir.

{vr. 185^b} [10] “Ḥazret-i faḥr-i ‘ālemyān ‘aleyhi’ş-şalātānū’l-ekmelānū’l-etmān kemāl-i mürüvvat ü farṭ-ı erylāyiyetden ḳabūl-i in’ikās-ı şūret-i ḥırmān-ı vahşet āyīne-i re’y-i zerīnlerinde şūret bulmayup nefehāt-ı re’fetden bir nefḥa ve nesemāt-ı ‘āṭıfetden bir şemm-i müstemel me’mūl ü mes’ūl-i dil-i şadāḳat-şümūl olup buyurdılar ki *“Allāhümme ihd ümme Ebī Hureyre”* çünkü kelām-ı pāk-i Nebī şudūr itdi”

Yukarıdaki metinde geçen *“Allāhümme ihd ümme Ebī Hureyre”* (*Sahīhu Müslim*, “Bābu min fazā’ili Ebī Hureyre”, VIII, 407) *“Allahum, Ebū Hureyre’nin annesine hidayet et.”* hadisi, yine Hz. Muhammed (s.a.v)’in mucize niteliğindeki hadislerindendir. Ebū Hureyre’nin annesi iman etmemişti ve bu durum Ebū Hureyre’yi çok müteessir ediyordu. Hz. Peygamber’e gelerek annesinin iman etmesi için dua istedi ve Hz. Peygamber dua etti, sonunda duası kabul oldu ve Ebū Hureyre’nin annesi iman etti.

c) Kıssalardan Telmihler

Müellif yüz mucizeyi anlatırken özellikle savaşlardan ve kahramanlıktan bahsettiğinde, Şehnâme’de geçen kahramanların isimlerini zikrederek telmihte bulunmuştur. Bunun yanısıra peygamberlerin mucizelerine de yer yer değinerek telmihte bulunmuştur.

{vr. 39^a} 15. Ne-dīde kes çünīn rezm-i müselle

Ne Behmen kerde īn ne Zāl ü Rüstem

Yukarıda geçen beytin ikinci mısra’ında Şehnâme kahramanlarından Behmen, Zāl ve Rüstem’in adı zikredilerek, onların kahramanlık hikayelerine ve savaşlarına telmih yapılmıştır.

{vr. 53^b} 10. Çünân remzî ne-kerde Zâl u Behmen

Çünân merdî ne-kerde Gîv ü Bîjen

Yukarıdaki beyitte yine Şehnâme kahramanlarından Zâl, Behmen, Gîv ve Bîjen’in ismi zikredilerek onların savaşlarına telmih yapılmıştır.

{vr. 65^b} “kâşid-i nâme-i nāmî-i Resûl ile taht-gâh-ı Pervîz’e vuşûl ve harem-i hâşına duhûl itd ne nâme-i nāmî keff-i kâşidde engüş-i hidâyet-nümâ ya ‘aşâ-yı Mûsâ idi ki ol Fir‘avn-i muşırr-ı ğurûr ejderhâ ya ğonçe-i gülşen-i risâlet idi ki râyiha-i ‘ıtr-sâ ile [5] ta‘îr-i meşâmm-ı ehl-i şafâ iderdi”

Yukarıdaki metinde ise Hz. Muhammed (s.a.v)’in Pervîz’e yolladığı mektup, Hz. Musa’nın göstermiş olduğu asânın ejderha olması mucizesine benzetilerek Hz. Musa ile Firavun arasında geçen müsabakaya telmih yapılmıştır.

{vr. 80^b} 24. Andan almasa el eger Mûsâ

Mu‘ciz olmaz idi yed-i beyzâ

Bu beyitte de Hz. Musa’nın elini koynuna koyduktan sonra elinin bembeyaz olarak çıkması mucizesine telmih yapılmıştır.

{vr. 160^b} [19] “taḥḳîḳ-i maḳâm ve tedḳîḳ-i kelâm budur ki vücûd-i sihir muḥaḳḳaḳ ve ḳavl-i muşaddaḳdur *“ve mâ ûnzile ‘ale’l-melekeyni bi-Bâbile Hârûte ve Mârût”* âyet-i kerîmesiyle mü’ekkeddür”

Yukarıdaki metinde Bakara 2/102; Meali: “Süleyman’ın hükümrânlığı hakkında onlar, şeytanların uydurup söylediklerine tâbi oldular. Halbuki Süleyman büyü yapıp kâfir olmadı. Lâkin şeytanlar kâfir oldular. Çünkü insanlara sihri ve Babil’de *Hârut ve Mârut isimli iki meleğe indirileni* öğretiyorlardı. Halbuki o iki melek, herkese: Biz ancak imtihan için gönderildik, sakın yanlış inanıp da kâfir olmayasınız, demeden hiç kimseye (sihir ilmini) öğretmezlerdi. Onlar, o iki melekden, karı ile koca arasını açacak

şeyleri öğreniyorlardı. Oysa büyücüler, Allah'ın izni olmadan hiç kimseye zarar veremezler. Onlar, kendilerine fayda vereni değil de zarar vereni öğrenirler. Sihri satın alanların (ona inanıp para verenlerin) ahiretten nasibi olmadığını çok iyi bilmektedirler. Karşılığında kendilerini sattıkları şey ne kötüdür! Keşke bunu anlasalardı!” âyeti delil gösterilerek Hârut ve Mârut kıssasına telmih yapılmıştır.

C) Eserin Edebî Özellikleri

Bostanzâde Yahyâ Efendi'nin *Gül-i Sadberk*'i yazıldığı dönemin dil hususiyetlerini taşımaktadır. Müellif bir yandan yüz mucizeyi anlatmak isterken diğer yandan sanat kaygısı güderek çokça kullanılmayan kelimelere, tabirlere, ifadelere, zincirleme isim tamlamalarına geniş yer vermiştir, eserin bu yönü müellifin Sebk-i Hindî'den etkilendiğini düşündürmektedir. Eserin büyük bir kısmı mensur olmakla beraber manzum parçalar yer yer mensur kısmın arasına serpiştirilmiştir. Manzum kısımlar mensur kısımların aksine sade bir dille ve aruzun kısa ve kolay kalıplarıyla yazılmış, çoğunlukla yarım ve tam kafiye kullanılmıştır. Müellifin kendi şiirleri de eserde “li-münşî'îhi” ve “li-münşî'îhi'l-fakîr” başlığı altında yer almaktadır. Başlıklar ve eserde kurulan zincirleme tamlamalar secilidir, mensur kısımda şiirsel bir anlatım söz konusudur.

a) Kafiye Örgüsü

Eserde yer alan şiirlerde redifin çokça kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca kafiye ihmal edilmediğini, hatta ustaca kafiye seçildiğini söylemek mümkündür. Rediflere ve kafiye çeşitlerine eserden birçok örnek gösterilebilir, aşağıdaki beyitler bu konuda örnek teşkil etmesi bakımından yeterlidir.

a. 1. Rediflere Örnekler

{vr. 7^b} 61. Gerçi bizde günâha 'ad yokdur
Kerem ü luţfuña da had yokdur

- {vr. 9^a} 54. Behre-mend eyleyüp hımāyet eyle
Nazar eyle baña ‘ināyet eyle
- {vr. 9^b} 70. Gerçi çokdur günāhı gāyet ile
Luṭfuñuñ ḥaddi yok nihāyet ile
- {vr. 16^b} 58. Reft be-dān rāh ki hem-reh ne-būd
İn ḳademeş ez ḳadem āgeh ne-būd
- {vr. 27^a} 22. Bir aḳarşu gibi revān oldı
Bād gibi yāḥūd devān oldı
- {vr. 36^a} 12. Yā İlāhī hidāyet eyle baña
Luṭfiñı hem ‘ināyet eyle baña
- {vr. 72^b} 9. Ḥulefā mazḥar-ı kerāmet idi
Her biri menba‘-i sa‘ādet idi
- {vr. 94^b} 4. Her ki cem‘-i māl ile evḳātını tekdīr ider
Elleżīne yeknizūne āyetin tefsīr ider
- {vr. 166^b} 3. Hevā ez ḳa‘r-ı deryā tīre-ter būd
Felek-rā ḳa‘r-ı deryā-yı güher būd

- {vr. 185^b} 4. Ez luṭf-i tū hiç zerre nevmīd ne-şūd
Maḳbūl-i tū cüz-i muḳbil-i cāvīd ne-şūd

a. 2. Yarım Kafiye Örnekle

- {vr. 6^b} 16. Ḥākī itdükte tıynet-i Ādem
İtdi ḳalbünde ‘aşḳunı müdgām
- {vr. 8^a} 16. Cilve-gāhuñ sipihr-i aḥḍardur
Süm-i raḥṣuñ meh-i münevverdür
- {vr. 16^b} 55. Bisāt-ı şeş cihet kerdend çün tay
Be-māned incād ger Cibrīl ez pey
- {vr. 36^b} 5. Yoḡiken sāyesi olurmuş ümmeṭ
Yine ol sāye-i şefḳatda rāḥaṭ
- {vr. 67^b} 27. Besī ān ṭurfe-i kār bū’l-‘aceḥ būd
Zi mu‘cizhā-yı sultān-ı ‘Arab būd

a. 3. Tam Kafiye Örnekle

- {vr. 8^a} 3. Hâtem-i enbiyâ ve hayr-i rusûl
Şâfi‘-i halk-ı pîşvâ-yı sübûl
- {vr. 17^b} 64. Muhaşşıl an ki sultân-ı risâlet
Derân şeb yâft-ı kurb-i Rabb-i ‘izzet
- {vr. 22^a} 8. Her ne söz ki su’âl olınsa eger
İden aña cenâb-ı Peygamber
- {vr. 49^a} 4. Hidâyet rehberi hâdî-i küldür
İmâm-ı enbiyâ çeşm-i rusûldür
- {vr. 141^a} 2. Çün şehir virdi cihân bâğına fer
H^vâb-gâhından güneş kaldırdı ser

a. 4. Zengin Kafiye Örnekle

- {vr. 9^a} 55. Koma ben bende-i za‘îfî garîb
Kıl şefâ‘at ‘aṭâ sen aña naşîb

{vr. 18^b} 92. Heme enbiyā-rā be-dīdem tamām
Be-pīş heme īstādem imām

{vr. 37^b} 4. Zi bārīden-i tīr hem-çü tegerg
Be-her kūşe ber ḥāst tūfān-ı merg

{vr. 93^a} 11. Zihī sulṭān k'ider şāmitler ikrār
Gör ol nāṭıqları kim eyler inkār

{vr. 152^a} 3. Her biri āftāb-ı çarḥ-ı cemāl
Ḥüsn ü⁸ ḥalk-ile bī-naẓīr ü mişāl

a. 5. Tunç Kafiye Örnekler

{vr. 171^a} 9. Tāze şüd gülistān-ı pejmürde
Vez dem rūḥ-ı zinde şüd mürde

{vr. 185^b} 9. Devlet çü beh pīş-gāh āyed
Her kār çünān küned ki şāyed

b) Eserin Dil Özellikleri

Bostanzāde Yahyâ Efendi, eseri kaleme alırken sanat kaygısı güderek çokça kullanılmayan kelimelere, tabirlere, ifadelere, zincirleme isim tamlamalarına geniş

⁸ ü: R L M'de yoktur.

yer vermiştir, eserin bu yönü müellifin Sebk-i Hindî'den etkilendiğini düşündürmektedir. Eserin mensur kısmının tamamında sanatlı bir dil kullanıldığı için aşağıdaki örneklerin eserin dil ve üslubu hakkında fikir edinmek için yeterli olacağı kanaatindeyiz:

{vr. 2^a} [5] “kaṭarāt-ı emṭār-ı feyz u iḥsān-ile inbāt-ı nebāt ma’dūm ve nesemāt-ı bād-ı ḥazan-ile izhāk-ı evrāk ve izhāb-ı naḍret-i āfāk müşbit-i imāte ve iḥyā idügi ma’lūm u mefhūmdur”

{vr. 6^a} “ola ki bu leṭāyif ü ma’ārif gencīde-i evrāk u şahāyif ola ḥuşūşā ekdār-ı ḥātır-ı fātir dāḥil-i ḥavşala-i defātir olmayup şikāyet-i pür-nikāyet devrān ve ḥikāyet-i fezāḥat-ı ebnā-yi zamān rişte-i dilde olan ‘uḳde-i ğama [5] ol deñlü istiḥkām virmemiş idi ki dendān-ı şabr u şekīb ile inḥilāl ü inḳışām bula velākin”

{vr. 10^a} [5] “nesīm-i ḥulḳ-i Ḥudā dādı ile gülşen-i ‘ālem ḥoş-būdur yümn-i devlet-i ḥümāyūnında ḥalḳ-i ‘ālem her-sū āsūde ve taḥt-baḥt-ı taşarrufında memālik sūtūdedür tāt-ı ‘āzemeti ḥürşīde hem-ser ve çetr-i ḥaşmeti ḥümā-yı sipihre sāye-küster süm-i semendi tāt-ı ser-i serverān-ı zamān ḥāk-i rāhı sürme-i dīde-i [10] mülūk-i Şıfāhāndur”

{vr. 13^a} [10] “neşr: Āyā ol dem ne dem-i ‘izzet-i tev’em idi ki bā’iş-i ḥayāt-ı ‘ālem oldı sīyyemā zāviye-nişīnān-ı ‘ālem-i zūlmet-i ‘işyān olan ümmet-i nā-tüvān muḥtāt-ı ifāza-i envār ve pertev-i şa’şa’a-i elṭāf-ı Perverdigār olmağla ol şeb-i dāc içre ol emīn-i vahy ve şāḥib-i sırr-ı mi’rāc Ḥazretleri [15] güyā ki sirāc-ı vehhāc oldı”

{vr. 32^b} [10] “Ḥaṭībān-ı ḥoş-şadā-yı encūmen-i rivāyet ve ‘andelibān-ı nağme-serā-yı gülşen-i dirāyet ki pāye-i suḥanı zıkr-i ḥuṭbe-i mu’cizāt ile berter ü ser-efrāz eylemişlerdür baş-ı bisāt-ı mu’cize-i ḥannānede bu güne tarḥ-endāz olmuşlardur ki”

{vr. 37^a} “‘Arşa-i rivāyet-i mu‘cizāta sevḳ-i ciyād-ı cevād iden aşḥab-ı sedāddan Ḥazret-i Enes ki nūr-i rivāyeti şem‘-i bezm-i risāletden muḳtebesdür mesāmi‘-i ümmetde ḥürşīd-i nūr-pāş-ı naklı bu gūne lāmi‘ olmışdur ki”

{vr. 49^b} “‘Acībdür ki berḳ-i raḥşān mānend-i tīg-i Bedaḥşan-ı dirahşān nümāyān olmağla çeşm-i cihān ḥīre-ter ve na‘ra-i pīl mest-i ra‘ddan gūş-i Keyvān ker oldı ve dīde-i āsmāna keḥḥāl-i ḳazā ebr-i kühl çekmekle çeşm-i [10] mīḡdan ḳaṭarāt-ı eşḳ gibi bārān revān olup rū-yi murḡ-zāra lū‘lū’-yi şeh-vār nişār eyledi ya‘ni şehāb-ı nisyān çeşme-i bārānı revān idüp gūş-i lu‘betān-ı bāḡ u bostān ve gerdēn-i sīm-berān-ı gülīstān zīver-i dūrer-i maṭar ile müzeyyen yāḥūd ḥoḳḳa-i girān-māye-i mīnā-yı gerdūndan bisāṭ-ı sebz-i sebze-ye nişār-ı güher ile zīnet-[15] baḥş-i encūmen-i çemen oldı”

{vr. 62^b} “‘dīde-i başīret ile bir cemāl-i ḥūb-ṭal‘at ve bir peyker-i māh-ı māhiyyet müşāhede itdi ki şa‘şa‘a-i nūrı maḥv-kerde-i ḳalām-ı cehl-i şuveri olup tecelliyāt-ı cemāl-i ḥaḳīḳat ihāṭa-i cevāriḥ-i cism-i bī-‘illet itdi”

{vr. 71^b} “‘Gūyā bir niçe lū‘lū’-yi āb-dār idi ki [5] derūn-i şadefde ḳarār ya nūcūm-i tāb-dār idi ki kenār-ı māhda āşīkār ya bir niçe nuḳaṭ idi ki Sūre-i Nūr veyā Sūre-i Nūn‘da ḳonmuş veyā Sūre-i Yāsīn içre āyet-i “ *ve küllün fī felekin yesbeḥūn*” maẓmūnı şudūr itmiş idi”

{vr. 89^a} “‘āteş-i fenā şu‘le-zen oldı ve tünd-bād-ı ‘illet-i ḥānmān-ı cān u tenden dūd-ı siyāḥ hüveydā eyledi te‘şīr-i zaḥm-ı cān-gāḥ īrāş-ı iştibāḥ eyledi ki dest-i sākı ecelden nūş-i şerbet-i merg-i telḥ-kām itmiş olam ve şadme-i şavlet-i ḥamāmdan binā’-i cism ü ten peẓīrūfte-i inhidām olmuş ola”

{vr. 99^b} “Şayyād-ı murğ-i rivāyet ve ƙannād-ı şekeristān-ı ƙikāyet bu mu‘cize-i vesīme ve kerāmāt-ı ‘azīmeyi ƙafes-i ƙālīb-ı rivāyete bu gūne ifrāğ ve āzān-ı ümmete bu vech-ile iblāğ itmişdür ki bir şayyād-ı ƙöd-gām bir şahrā-yı pehnāda dām kurmış idi”

{vr. 118^a} “Muƙāsāt-ı şedāyid-i umūr ve tecerrü‘-i şunūf şavārif-i eyyām üşühürda ƙamūl u şabūr iken ol şem‘-i şeb-i deycūr netīce-i tekvīn-i dühūr ve muƙaddime-i suver-i āmed ü mūrūr bi‘l-ıẓtırār lā bi‘l-iḥtiyār kūşe-nişīn-ı zevāyā-yı [5] ƙüzn ü elem ve āzürde-i seng-i cefā vü sitem a‘dā-yı mezmūmü’ş-şiyem olup genc-i ğamda mekīn ve envā‘-ı aḥzāna ƙarīn oldılar”

{vr. 136^b}[10] “Eşi‘a-i leme‘āt-i irāde-i Ḥallāƙ-i kāyināt izāle-i zālām-ı zulümāt ve def‘-i münkirāt için pertev-endāz-ı ƙārḫāne-i ‘ālem ve ƙarāvet-baḥş-i gülistān-ı ümem olıcaƙ”

{vr. 157^b} “Sebze-zār-ı menāzil-i āmālī nezāhet-i bārān-ı ƙuşūl ile mānend-i ravza-i İrem [5] ve riyāz-ı ḥālī letāfet-i feyz-i Sübhān ile ser-sebz ü ƙurrem ammā benüm rāyet-i baḥt-ı vārūnum menkūb u ser-nigūn ve gitdükçe ḥālüm diğeri-gūn ve bağrum ḥūn oldı”

{vr. 160^b} “Nesc-i tār u pūd-i metā‘-i rivāyet-i [5] mu‘cizāt iden nessāc-ı ƙurfe-ƙār mezc-i evhām ü şükūkdan ḥal‘-i ribƙa-i esmār idüp daƙāyık-ı rivāyet ve reƙāyık-ı ƙikāyātda ibdā‘-ı siḥr-i ḥelāl ile bu gūne baştı maƙāl itmişdür”

{vr. 166^a} “Meş‘al-efrūzān-ı şebistān-ı dāniş ve dāniş-endūzān-ı cihān-ı bīniş tarīƙ-i taḥƙīƙ-ı enīƙi çerāğ-ı tevfiƙ ile rūşen ü [10] tāb-nāk ve pīş-gāh-ı intibāhı zulmet-i iştibāhdan pāk idüp dūrer-i mu‘cizāt ve ğurer-i kerāmāt-ı Resūl-i pāk-ğüherden bu redd-i bī-naẓīri silk-i taḥrirden bu vech-ile şūret-peẓīr itmişlerdür ki şem‘-i şeb-efrūz-ı encūmen-i risālet ve çerāğ-ı zulmet-sūz-ı tarīƙ-nişīnān-ı cehālet”

{vr. 171^b} “Yenābī‘-i ҡulūb-i rüvāt-i şikātdan mütereşşih-i reşehāt-i rivāyet ki [15] zīb-baḥş-i şudūr-i suṭūr-i kitāb olup teşnegān-ı bevādī-i mu‘cizātı sır-āb eylemişdür riyāz-ı şafaḥāt-ı aḥbārda bu vech-ile cereyān ve mīz-āb-ı ḥāmeden bu gūne seyelān eylemişdür ki ol menba‘-i zülāl-i nübüvvet ve ser-çeşme-i selsāl-i fütüvvet”

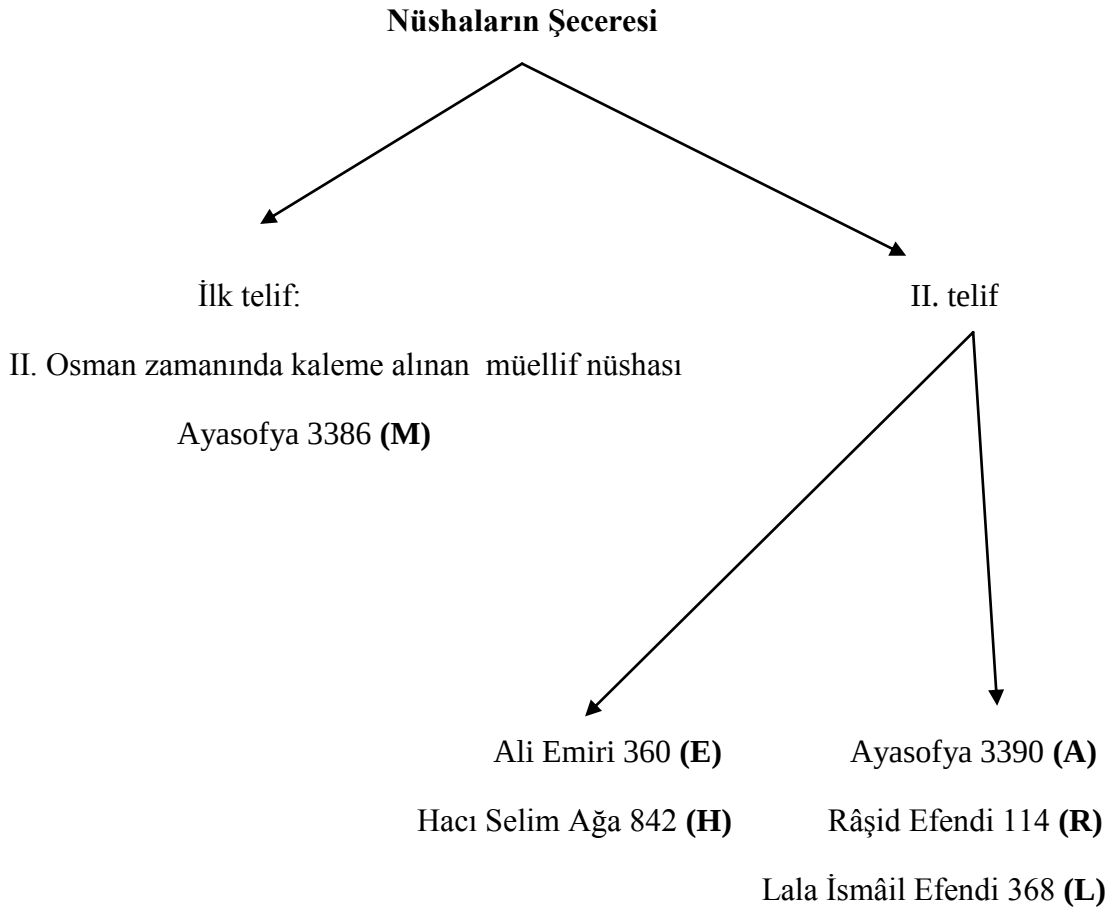
{vr. 191^b} “Ḥürşīd-i luṭf u iḥsānı her ҡanḡı seng-i bī-rengē feyz-resān olsa la‘l-i Bedaḥşān olacağı nümāyān māh-ı ‘aṭā-yı firāvān her ҡanḡı dil-i muzlime [10] nūr-efşān olsa sa‘ādet-i īmān ile raḥşān olacağı ne maḥall-i reyb ü gümāndur”

III. BÖLÜM
GÜL-İ SADBERK NÜSHALARI

GÜL-İ SADBERK NÜSHALARI

1. Şecere:

Müellif, tezimizin konusunu oluşturan *Gül-i Sadberk* isimli eserini ilk olarak Genç Osman zamanında yazmış, daha sonra buna yeni metinler ekleyerek ve eski metinleri değiştirerek IV. Murad zamanında ikinci kez telif etmiştir. Ayasofya 3386 nüshası eserin ilk telifidir, dönemin padişahına yazılan kasidede padişah olarak Genç Osman'ın ismi geçmektedir, eserin sonunda ise telif kaydı bulunmaktadır. Diğer beş nüsha ise ikinci telifi oluşturmaktadır, bu nüshalarda ise dönemin padişahına yazılan kasidede padişah olarak IV. Murad'ın ismi geçmektedir. Yaptığımız çalışmanın sonucunda aşağıdaki şecere ortaya çıkmıştır.



Öncelikle müellif nüshası olduğu için Ayasofya 3386 nüshasını esas nüsha kabul ettik; fakat diğer nüshaları inceleyince ikinci telifin daha ekmel olduğuna kanaat getirdik. İkinci telifte de Ali Emiri 360 nüshasının müstensih kaydında bu nüshanın 1115 tarihinde müellif nüshasının aslından tebyiz edildiği yazmaktadır, buna binaen müstensih kaydındaki notu dikkate alarak bu nüshayı çalışmamızın esas nüshası kabul ettik. Bu nüshaya Hacı Selim Ağa 842 nüshası diğer nüshalardan daha çok benzemektedir. Diğer üç nüsha da kendi içlerinde benzerlik göstermektedir.

Biz öncelikle ikinci telifte ait beş nüshanın edisyon kritiğini yaptık, daha sonra ortaya çıkan metne Ayasofya 3386 nüshasını işledik. Hem edisyon kritik yaparken hem de birinci telifi işlerken metin inşâ etme yoluna gittik.

2. Nüsha Tavsifleri:

Yurtiçi ve yurtdışındaki kütüphanelerin kataloglarında yaptığımız araştırmalarda eserin altı nüshasını tespit edebildik. Eserin altı nüshası ve bunların rumuzları şöyledir:

1. Süleymaniye Ktp. Ayasofya, nr. 3386 **(M)**
2. Süleymaniye Ktp. Ayasofya, nr. 3390 **(A)**
3. Lala İsmâil Efendi, nr. 368 **(L)**
4. Hacı Selim Ağa Ktp. Selim Ağa, nr. 842 **(H)**
5. Millet Ktp., Ali Emiri, Edebiyat, nr. 360/477 **(E)**
6. Râşid Efendi Ktp., nr. 114 **(R)**

Nüshaların tavsifi aşağıdaki şekildedir:

1. Süleymaniye Ktp. Ayasofya, nr. 3386 (M)

Başı:

Ey mu'cize-bağış-ı enbiyâ-i kirâm

Ey mevcûd-ı ma'dûm-ı Hâlikü'l-enâm

Sonu:

neşr: Bi-dâri's-salṭanati's-seniyyeti ve medâri'l-hilâfeti'l-'aliyyeti'l-'Osmâniyye Kostaṭîniyyetü'l-fâliḫa 'alâ mâ-yümâşiluhâ mine'l-bilâdi bi-mekâni sultâninâ el-hâmiyyü havzatü'd-dîni ve'd-dünyâ 'ani'l-fesâdi fi'l-yevmi'l-hâmisi min-şehri Zilhiceti'l-harâmi min-şühûri sene şelâşine ve elf ve küntü hîneizin munfaşılan 'an-każâ'i dâri's-saṭtanati'l-aliyye dâmet maḥrûseten ve maḥmiyyeten fî hırâsetin ve ileyhâ Allâhümme ic'alhu mü'ebbeden ve mü'eyyeden ve fî-salṭanati'l-'azîzi muḥalleden bi-hürmeti'n-Nebiyyi'l-muḥtâr ve âlihi'l-aṭhâr ve şaḥbihi'l-aḥyâr şallellâhu te'âlâ 'aleyhi ve 'alâ âlihi ve aṣḥâbihî mâ-dâre'l-felekü'd-devvâr

İstinsah tarihi: 1030

İstinsah kaydı: İntehā et-te’lîfū ve’t-telfîk bi-yedi mü’ellifihi’l-‘abdi’l-fakîr ilā elţāfî hādî’t-tarîk ve velî’t-tevfîk Yahyâ bin Şeyhü’l-İslâm Muḥammed bin Şeyhü’l-İslâm Muşţafâ ce‘alehüm Rabbühüm mine’l-fâyizîni ile’l-ġufrâni ve’l- ‘aţâ bi-ḥürmetihi seyyidi senedi şîdî’l-erkân Muḥammedün muḥmidü nîrâni’đ-đalâletihî ve’t-tuġyân şallellâhu te‘âlâ ‘aleyhi ve ‘alâ âlihi ve aşḥâbihi’l-‘izzî’l-kerîmi’ş-şân

Bi-dâri’s-salţanati’s-seniyyeti ve medâri’l-ḥilâfeti’l-‘aliyyeti’l-‘Oşmâniyye Koşantîniyyetü’l-fâlika ‘alâ mâ-yümâşilühâ mine’l-bilâd bi-mekâni sultâninâ el-hâmîyyü ḥavzatü’d-dîni ve’d-dünyâ ‘ani’l-fesâd fi’l-yevmi’l-ḥâmisi min-şehri Zilḥicce’l-ḥarâmi min-şühûri sene şelâşîne ve elf ve küntü ḥîneizin munfaşılan ‘an-każâ’i dâri’s-salţanati’l-‘aliyye dâmet maḥrûseten ve maḥmiyyeten fî ḥîrâsetin ve ileyhâ Allâhümme ic‘alhü mü’ebbeden ve mü’eyyeden ve fî-salţanati’l-‘azîzi muḥalleden bi-ḥürmeti’n-Nebiyyi’l-muḥtâr ve âlihi’l-aṭḥâr ve şaḥbihi’l-aḥyâr şallellâhu te‘âlâ ‘aleyhi ve ‘alâ âlihi ve aşḥâbihi mâ-dâre’l-felekü’d-devvâr.

Müstensihi: 161^adaki kayda göre eser müellifin kaleminden çıkmıştır.

Fiziksel Özellikleri: Eserin ebadı 250x150 mm., 178x80 mm., yaprak sayısı 161, satır sayısı 19, manzum kısımlar çift sütunlu, yazısı düzgün okunaklı talik, cümle araları zerle ayrılmış, kağıdı filigransız, âharlı, orta kalınlıkta ve sarı, başlıklar surh ile yazılmış ve cetvellenmiş, ayrıca satır kenarları da sarı boya ile cetvelli, vr. 1^b’de serlevha müzehheb. Cildi vişne çürüğü meşin, şemseli ve salbekli, mikleb ve şirazeli, köşebentleri tamir görmüştür.

2. Süleymaniye Ktp. Ayasofya, nr. 3390 (A)

Başı:

Ey mu’cize-baḥş-i enbiyâ-i kümmel

Ey kām-revâ-yı her Nebiyy-i mürsel

Sonu:

Ey nâzır-ı âşârum olan vâkıf-ı esrâr

İtme nazarı ‘aybuma bî-‘ayb Ḥudâdur

İstinsah tarihi: Eserin istinsah tarihi bulunmamaktadır.

İstinsah kaydı: Gül-i Sadberk-i Yahyâ bâ-hatt-ı Yekçeşm Süleymân Efendi

Müstensihi: Yekçeşm Süleymân Efendi

Fiziksel Özellikleri: Eserin ebadı 237x125 mm., 163x70 mm., yaprak sayısı 179, satır sayısı 19, manzum kısımlar çift sütunlu, yazısı düzgün okunaklı talik, kağıdı filigransız, âharlı, orta kalınlıkta ve sarı, başlıklar sarı boya ile yazılmış, satır kenarları sarı boya ile çift cetvelli, vr. 1^b'de serlevha müzehheb. Cildi yeşil, krem ve gri renklerinden oluşan basit ebrulu mukavva cilt, miklebsiz ve şirazeli, eserin başında fihrist bulunmaktadır.

3. Lala İsmâil Efendi, nr. 368 (L)

Başı:

neşr: Hudâyâ Perverdigârâ Şamedâ Girdigârâ nazm-i umûr-i müteşettite-i kâ'inât ve kâr-ı nübüvvet ü mu'cizat bedâyi'-i şanâyi'-i kudretüünden matla'ı nûr-i Muhammedî ile muraşşa' bir kaşîde-i ğarrâdur ki

Sonu:

Ey nâzır-ı âşârum olan vâkıf-ı esrâr

İtme nazarı 'aybuma bî-'ayb Hudâdur

İstinsah tarihi: Eserde istinsah tarihi bulunmamaktadır.

İstinsah kaydı: Eserde istinsah kaydı bulunmamaktadır.

Müstensihi: Eserin müstensihi belli değildir ve eserde istinsah kaydı bulunmamaktadır.

Fiziksel Özellikleri: Eserin ebadı 250x152 mm., 185x90 mm., yaprak sayısı 148, satır sayısı 19, manzum kısımlar çift sütunlu, yazısı düzgün okunaklı talik, kağıdı filigransız, âharlı, orta kalınlıkta ve sarı, başlıklar surh ile yazılmış, satır kenarları sarı boya ile çift cetvelli, vr. 1^b'de serlevha müzehheb. Cildi siyah deri, şemseli ve salbekli, miklebli ve şirazesiz.

4. Hacı Selim Ağa Ktp. Selim Ağa, nr. 842 (H)

Başı:

Ey mu’cize-bağış-i enbiyâ-i kümmel

Ey kām-revâ-yı her Nebiyy-i mürsel

Sonu:

Ey nâzır-ı âşârum olan vâkıf-ı esrâr

İtme nazarı ‘aybuma bî-‘ayb Hüdâdur

İstinsah tarihi: Eserde istinsah tarihi bulunmamaktadır.

İstinsah kaydı: Eserde istinsah kaydı bulunmamaktadır.

Müstensihi: Eserin müstensihi belli değildir ve eserde istinsah kaydı bulunmamaktadır.

Fiziksel Özellikleri: Eserin ebadı 243x100 mm., 165x70 mm., yaprak sayısı 181, satır sayısı 21, manzum kısımlar çift sütunlu, yazısı düzgün okunaklı talik, kağıdı filigransız, âharlı, orta kalınlıkta ve sarı, başlıklar surh ile yazılmış, satır kenarları sarı boya ile çift cetvelli, vr. 1^b’de serlevha müzehheb. Cildi koyu kahverengi meşin, semseli ve salbekli, kenarı zencirekli, mıklebli, içi sepme yaldızlı, mühürlü ve temellük kayıtlı, eserin başında fihrist, sonunda ise (182^a-187^b) fevâid kabilinden Farsça şiirler bulunmaktadır.

5. Millet Ktp., Ali Emiri, Edebiyat, nr. 360/477 (E)

Başı:

Ey mu’cize-bağış-i enbiyâ-i kümmel

Ey kām-revâ-yı her Nebiyy-i mürsel

Sonu:

Ey nâzır-ı âşârum olan vâkıf-ı esrâr

İtme nazarı ‘aybuma bî-‘ayb Hudâdur

İstinsah tarihi: 1115

İstinsah kaydı: Hamd u sipâs ve şükr-i bî-kıyâs ol melikü’n-nâs İlâhü’n-nâsa olsun ki kıble-i ihtiyâc-ı şufûf-i eşnâf-ı erbâb-ı ihtiyâc olan şâhibü’t-tâc ve’l-mi‘râc fahr-i ‘âlem Nebiyy-i ekrem Rasûl-i muhterem şallellâhu te‘âlâ ‘aleyhi ve ‘alâ âlihi ve şâhibihi ve sellem ba‘d ve men sekete ve kelleme Hazretleri’nün gül-i şadberk-i gülistân-ı risâlet ve âzâde-i serv-i gülşen-fezâ-yı nübüvvet olan zât-ı şerîflerin hitâm-ı enbiyâ ve mürselîn ve şefâ‘at-penâh idüp bizleri ol Rasûl-i muḳarreb-i dergâhuñ zümre-i maḳbûle-i sûtûde-câhından eyledi ve bu ibtihâc ile dîbâce-i ser-nâme-i fahr u mübâhâtımız Ḳur‘ân-ı ‘azîmü’ş-şân keşîrû’l-berekâtında *“Küntüm hayra ümmetin uḫricet li’n-nâsi”* âyet-i kerîmesiyle hem-ser-i Ferḳadân ve mânend-i hilâl-i cebhe-i ḳadr ve lehce-i ḥâlimüz o nûr-i hidâyete iḳtidâ ile müstenîr envâr-ı âyet-i kerîme-i pür-tebcil *“Ellezîne yettebi‘üne’r-Rasûle’n-Nebiyye’l-ümmiyye’l-lezî yecidûnehû mektûben ‘indehüm fi’t-Tevrâti ve’l-İncilî”*⁹ ile müşârûn bi’l-benân-ı i’tibâr-ı ‘âlemiyân eylemişdür şallellâhu te‘âlâ ‘aleyhi ve sellem “mâ istaḳbele’l-Ferḳadâne ve teḳâbele’l-leyâlî ve’l-eyyâm” ve ba‘d fe-lillâhi’l-ḥamd ve’l-minnet cenâb-ı Perverdigâr-ı ins ü cin kim gülşen ki bedâyi‘-i ibdâ‘ u inşâda nesâ‘im-i besâ‘im-i ihtirâ‘ından “ ‘alâ vefḳi ‘ilmihi’l-muḫîṭ ” âşâr-ı ‘inâyet-i İlâhiyyesin “keyfe mâ yeşâ ” izḥâr u ikmâl ve ḥadîḳa-i enîḳâ-i ‘âlemde devḥa-i yâni‘-i pür-feyz olan naḥl-i berû-mend-i efsânîyi müşmir-i eṣmâr-ı faẓl u kemâl eyleyüp ol şecere-i mübâreke-i zeytûne lâ şarḳiyye ve lâ ğarbiyyeden zâhir olan envâr-ı İlâhiyyesin eṣi‘a-pâş-ı âyîne-i âlem-tâb-ı rûz ve ziyâ-baḥş-i ser-evḳât-ı şeb-i firûz eyleyüp ol menâzil-i rahmet nâzil-i maḡbûṭu’l-efâzıldan her bir ḥürşîd-i sipihr-i ‘irfânı

⁹ Âl-i İmrân 3/110; Meali: “*Siz, insanların iyiliği için ortaya çıkarılmış en hayırlı ümmetsiniz*, iyiliği emreder, kötülükten meneder ve Allah’a inanırsınız. Ehl-i kitap da inansaydı, elbet bu, kendileri için çok iyi olurdu. (Gerçi) içlerinde iman edenler var; (fakat) çoğu yoldan çıkmışlardır.”

¹⁰ A‘râf 7/157 Meali: “*Yanlarındaki Tevrat ve İncil’de yazılı buldukları o elçiye, o ümmî Peygamber’e uyanlar (var ya)*, işte o Peygamber onlara iyiliği emreder, onları kötülükten meneder, onlara temiz şeyleri helâl, pis şeyleri haram kılar. Ağırıklarını ve üzerlerindeki zincirleri indirir. O Peygamber’e inanıp ona saygı gösteren, ona yardım eden ve onunla birlikte gönderilen nûr’a (Kur’an’a) uyanlar var ya, işte kurtuluşa erenler onlardır.”

ve her bir bedr-i münir-i burc-i ma'rifet ü itkânı birer “*nûrun ‘alâ nûr*”¹¹ ve tâlî-i âyet-i mişkâtü’z-zuhûrî eylemişdür ve ol cümle-i ebediyyü’z-zuhûrdan dahı mişkât-i kulüb-i ‘ulemâ’-i dîni mişbâh-ı zücâce-i kevkeb-i dürri şer’-i mübîni itmekle cümle-i aqtâr-ı ‘âlemi ve eşnâf-ı kabâ’il-i Benî Âdem’i “*yûkadü min şeceretin mübâraкетин zeytûnetin lâ şarkıyyetin ve lâ garbiyyetin*”¹² feyzinden kâse-i lebrîz-i şevk ü sürûr ve müstenîr-i eşrâfât-ı eşrâf-ı menâr-ı ‘alemü’n-nûrî itmek ile niçe esrar-ı ser-i nühüfte senden âgâh ve mürtaķî-i derecât-ı kurb-i pâki idüp vâşıl-ı i’lâm-ı ‘alem-i dergâhı eylemişdür ve ol zümre-i pür-feyzden ‘ulemâ’-i kirâm ve fużalâ’-i zevî’l-ihtirâmı meyân-ı şerîfinde serâ-yı bî-bahâne-i hikmet-hâne-i ibdâ’ u inşâsından vâşıl-ı nükte-i nühüfte-i ‘iddet-i temâşâ-yı nuţķ-i pâk-i “*yezîdü fi’l-halkı mâ yeşâu*”¹³ idüp pertev-i mihr-i kudsıyyü’t-tulû‘ aķdesiyyü’l-lümü‘ından pür-zîyâ itmekle maħremân-ı dergâh-ı füyûzât-ı nâ-mütenâhî olan zümre-i şu‘arâ’-i mülhemûn dil-i âgâhları inne mine’l-‘izzî’l-hikmeti ve inne mine’l-beyâni le-sihre ħarman-ı pür-emninüñ sâha-i faşķu’l-mesâha-i luţf u in‘âmından ħuşe-cîn-i senâbil-i celâ’il-i tekrîm u ikrâm eyleyüp şad hezârân-ı tecellîsi ile tesellî eylemişdür pes ol tecellî ile tesliyet-yâb olan gürûh-i müstetâb-ı vâlâ cenâbdan bürîde ez cümle bu kitâb-ı nâzik-edâ Gül-i Şadberk-i bî-hemtânüñ bâğ-ı inşâ ve ħadîķa-i imlâsında bülbül-i hezâr destân gülşen-fezâ-yı fażîlet ü ‘irfân tûķî-i şekeristân-ı mışr-ı belâğat ve ‘andelîb-i hōş-elĥân-ı bâğ-ı feşâķat olup biñ sâlde bir nümâyân olan bu

¹¹ Nûr 24/35 Meali: “Allah, göklerin ve yerin nûrudur. O’nun nûrunun temsili, içinde lamba bulunan bir kandillik gibidir. O lamba kristal bir fanus içindedir; o fanus da sanki inciye benzer bir yıldız gibidir ki, doğuya da, batıya da nispet edilemeyen mübarek bir ağaçtan, yani zeytinden (çıkan yağdan) tutuşturulur. Onun yağı, neredeyse, kendisine ateş değmese dahi ışık verir. **(Bu), nûr üstüne nûrdur.** Allah dilediği kimseyi nûruna eriştirir. Allah insanlara (işte böyle) temsiller getirir. Allah her şeyi bilir.”

¹² Nûr 24/35 Meali: “Allah, göklerin ve yerin nûrudur. O’nun nûrunun temsili, içinde lamba bulunan bir kandillik gibidir. O lamba kristal bir fanus içindedir; o fanus da sanki inciye benzer bir yıldız gibidir ki, **doğuya da, batıya da nispet edilemeyen mübarek bir ağaçtan, yani zeytinden (çıkan yağdan) tutuşturulur.** Onun yağı, neredeyse, kendisine ateş değmese dahi ışık verir. (Bu), nûr üstüne nûrdur. Allah dilediği kimseyi nûruna eriştirir. Allah insanlara (işte böyle) temsiller getirir. Allah her şeyi bilir.”

¹³ Fâtır 35/1; Meali: “Gökleri ve yeri yaratan, melekleri ikişer, üçer, dörder kanatlı elçiler yapan Allah’a hamd olsun. **O, yaratmada dilediği arttırmayı yapar.** Şüphesiz Allah, her şeye gücü yetendir.”

necm-i gīsū-dār-ı sipihr-i ‘irfāndur ki zāt-ı vālā-ḳadri ‘idād-ı fuḫūlda şāḫib-i nām u şān olan şāḫib-i māyelerūñ me’ābetü’l-iftihār-ı devrānı ve ğurre-i ğarrā-yı ‘īd-i sa’īd ve hilāl-i Ramazān-ı feyz-i cāvīd gibi ufḳ-i faẓl u efdāl ve sipihr-i vālā-cāh-ı ma’rifet ü kemālde müşārün bi’l-benān olan ‘ulemānuñ şāḫib-i ‘izz ü şānıdur ki şāḫibü’l-‘ilm ve’l-‘irfān müftī-i Devlet-i Āl-i ‘Osmān şānehā Allāhu te’ālā ilā yevmi’l-ḫaşri ve’l-mizān fuẓalā’-i kirāmuñ bülendi merḫūmun ve maġfūrun leh Müftī Yaḫyā Efendi ḫazretleridür ki bu te’lif-i nā-yāb eşer-i kilḳ-i felek-i cenāblarıdur ve bu kitāb-ı müsteṭāb aşl-ı müsvedde-i şerīflerinden sene biñ yüz on beş ḫilālinde Devlet-i ‘Osmāniyye’den şıḳḳ-ı şānī defterdārı olan beyne’l-aḳrān mu‘azzez ü muḫterem Şa‘bānzāde Muḫteşem Efendi merḫūmun tebeyyüz eylediği nüşḫadan dest-res-i vuşul ve bu dā’ī-i ḫālişu’l-bālūñ silk-i mülkine duḫūl eylemişdür ki ḫuzūr-i āşifāne-i ‘ālim-tebār ve bir mişāl-i hediye-i nemle-i za’īfe-i Süleymānī dergāh-ı felek-i dest-gāhlarına ḫidmet-i teḳarrub ile medār-ı iftiḫāra olınmışdur ḫaḳḳā ki bu eşer-i pākize-i merḫūm u maġfūr bir tarḫ-ı nāzikāne ve semt-i ḫuceste-simāt-ı şebt ü inşāda ğāyet laṭīf u bī-bahānedür nevvare Allāhu merḳadehu ve bi-elṭāfihi’ş-şerīfeti erḳadehu

Ḥarrarehu’d-dā’ī’l-ḳadīm Muḫammed Sālīm bin Şeyḫü’l-İslām Mirzā Muşṭafā (‘afiye ‘anhümā)

Müstensihi: Eserin başındaki istinsah kaydına göre eserin müstensihi Muhammed Sālīm bin Şeyḫülislām Mirzā Mustafa’dır.

Fiziksel Özellikleri: Eserin ebadı 215x105 mm., 165x65 mm., yaprak sayısı 196, satır sayısı 21, manzum kısımlar çift sütunlu, yazısı düzgün okunaklı talik, kağıdı filigransız, âharlı, orta kalınlıkta ve sarı, başlıklar surḫ ile yazılmış, ilk varakta satır kenarları sarı boya ile çift cetvelli, diğer varaklarda ise surḫ ile tek cetvelli, vr. 1^b’de serlevha müzehheb. Cildi koyu kahverengi meşin, şemseli ve salbeksiz, cilt kağıtla kaplanmış ve yıpranmış, miklebsiz ve şirazeli.

6. Râşid Efendi Ktp., nr. 114 (R)

Başı:

Ey mu'cize-bağış-i enbiyā-i kümmel

Ey kām-revā-yı her Nebiyy-i mürsel

Sonu:

Ey nāzır-ı āşārum olan vākıf-ı esrār

İtme nazarı 'aybuma bî-'ayb Hüdādur

İstinsah tarihi: Eserde istinsah tarihi bulunmamaktadır.

İstinsah kaydı: Eserde istinsah kaydı bulunmamaktadır.

Müstensihi: Eserin müstensihi belli değildir ve eserde istinsah kaydı bulunmamaktadır.

Fiziksel Özellikleri: Eserin ebadı 245x140 mm., 170x80 mm., yaprak sayısı 176, satır sayısı 19, manzum kısımlar çift sütunlu, yazısı düzgün okunaklı talik, kağıdı filigransız, âharlı, orta kalınlıkta ve sarı, başlıklar surh ile yazılmış. Cildi koyu kahverengi meşin, şemseli ve salbekli, miklebli ve şirazeli.

3. Metin Tespitinde Tutulan Yol:

- 1) Metin yazımında Millet Kütüphanesi Edebiyat 360 numaralı nüsha esas alınmıştır.
- 2) Esas kabul edilen metin ikinci telifdeki diğer dört nüsha ile karşılaştırılarak edisyon kritik yapılmak suretiyle metin inşa edilmiştir. Ortaya çıkan bu ana metne de okurun her iki telifi de görmesi için ilk telif olan Süleymaniye Kütüphanesi Ayasofya 3386 numaralı eser işlenmiştir.

4. Metin Yazımında Tutulan Yol:

- 3) Eserin sayfaları, varak numaraları ile birlikte { vr. 1^b } şeklinde, satır numaraları ise [5], [10] ve [15] şeklinde gösterilmiştir.
- 4) Eserde ana başlıklarla birlikte beyit, nesr, mısra, nazm, kıta, li-münşî'hi, li-münşî'hi'l-fakîr, li-müellifihi gibi ara başlıklar metinden daha büyük ve koyu yazı

karakteriyle gösterilmiştir. Ara başlıklardan sonra, eğer ara başlık yoksa manzum kısımlardan sonra büyük harf kullanılmıştır.

5) Metinde geçen âyetler ve hadisler tırnak içinde, italik ve koyu yazılarak âyetlerin yerleri ile hadislerin kaynağı ve manası dipnotta verilmiştir. Âyetlerin ise mealinin tamamı dipnotta gösterilip metinde geçen kısım koyu renkli ve italik olarak gösterilmiştir, metinde geçen iktibas âyetin başı ise âyet büyük harfle yazılmış, aksi halde küçük harf kullanılmıştır.

6) Günümüz Türkçesinde de kullanılan âlişân, gülşen, gülbün gibi kelimeler tiresiz (-) ve dilimize geçen şekliyle verilmiş, Türkçeleşmeyen zînet-bahş, nûr-pâş gibi kelimeler ise arkaik şekilleriyle yazılmıştır.

7) Şiirler her konuda ayrı olarak 1, 2, 3 şeklinde numaralanmıştır, dipnotlar ise 1, 2, 3 şeklinde numaralanmıştır.

8) Metinde “b, c, d” ile biten kelimeler genellikle “p, ç, t” şeklinde yazılmıştır.

9) Metinde genel transkripsiyon alfabesi kullanılmıştır.

10) Atıf vavları “u, u, vü” şeklinde yazılmış, vâv-ı ma’düleler ise ^v işaretiyle gösterilmiştir.

11) Bütün uzun sesliler “Ā ā, Ī ī, Ū ū, Ō ō” şeklinde yazılmıştır.

12) Metinde geçen Rasûl, Nebî, Hazret, Peygamber gibi Peygamber Efendimizle ilgili ifadeler, özel isimler, Allah’ın Girdigâr, Perverdigâr, Hudâ gibi özel isimleriyle esmâ-i hüsnâda geçen isimleri büyük harfle yazılmıştır.

13) Metinde okunuşundan emin olunamayan kelimelerin yanına soru işareti (?) konulmuş, okunamayan kelimeler ise “.....” şeklinde gösterilmiştir.

14) Hadislerin kaynağı bulunurken “Mektebetü’ş-Şâmile” programından faydalanılmıştır. Hadisler kaynak kitaplarda da araştırılmış, yerleri tespit edilemeyenler dipnotta Mektebetü’ş-Şâmile (M.Ş) kısaltmasıyla gösterilmiştir.

15) Metinde yalnızca münâcât, nât ve dönemin padişahına yazılan mesnevînin vezni gösterilmiş, diğer vezin değişikliklerine işaret edilmemiştir.

3. Metinde Kullanılan Transkripsiyon Alfabeti

Arapça ve Farsça kelimelerde bulunan uzun sesliler “Ā ā, Ī ī, Ū ū, Ō ō” şeklinde yazılmıştır. Osmanlı alfabesinde olup da bugün kullanılmayan sessiz harfler için ise şu işaretler kullanılmıştır:

ء	’	ك	Ñ, ñ
ث	Ş, ş	غ	Ġ, ġ
ح	H, h	ق	K, k
خ	Ĥ, ĥ		
ذ	Z, z		
ص	S, s		
ض	D, d, Ž, ž		
ط	T, t		
ظ	Z, z		
ع	‘		

IV.BÖLÜM
ESERİN TRANSKRİPSİYONLU METNİ

Bismillāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm¹⁴

{vr. 1^b}

1. Ey mu'cize-baḥş-i enbiyā-i kümmel

Ey kām-revā-yı her Nebiyy-i mürsel

2. Eşyāya ifāza-i kerem sendendür

Ey şun'uña her varak kitāb-ı mücmel¹⁵

neşr¹⁶: Hudāyā Perverdigārā Şamedā Girdigārā nazm-ı umūr-i müteşettite-i kā'ināt ve kār-ı¹⁷ nübüvvet ü mu'cizāt bedāyi'-i şanāyi'-i kudretüñden maṭla'ı nūr-i [5] Muḥammedī ile muraşşa' bir қаşıde-i ğarrādur ki *“Evvelü mā ḥaleḫ'Allāhu min nūr”*¹⁸ aña işaretdür ve maḫṭa'ı zīver-i ḥātem-i Aḥmedī ile muşanna'dur ki *“Velākin Resūlallāhi ve ḥāteme'n-Nebiyyīn”*¹⁹ andan kināyetdür. **li-münşī'ihī**²⁰:

3. Hezār şükr ü şenā ber Hudā-yı bī-hemtā

Kerīm ü lemyezel ü Zü'l-celālī 'azze ve celle

¹⁴ Bismillāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm: **A**; **R L** ve **M**'de yoktur.

¹⁵ 1 ve 2. beyit **L**'de yoktur.

¹⁶ neşr: **E H A R**'de yoktur; **M**'de ise aşağıdaki gibidir:

Ey mu'cize-baḥş-i enbiyā'-i kirām

Ey mevcūd-i ma'dūm-i ḥālīku'l-enām

Sensin iden eşyāya feyz-i cūd

Hep sañadur kamu rükū'-ile sūcūd

¹⁷ kār-ı: şudūr-i **M**

¹⁸ Hadis; metnin aslında “min” ifadesi yer almamaktadır. *Es-Siyretü'l-Halebiyye*, “Eyyü lâ mu'âdilün ve lâ mümâsilün leh”, I, 240 (M.Ş). Manası: *“Allah'ın yarattığı ilk şey benim nurumdur.”*

¹⁹ Ahzâb 33/40; Meali: “Muhammed sizin erkeklerinizden hiçbirisinin babası değildir. *Fakat o, Allah'ın Resûlü ve peygamberlerin sonuncusudur.* Allah her şeyi hakkıyla bilendir.”

²⁰ li-münşī'ihī: li-münşī'ihī'l-fakīr **M**

4. Münaḳkaş ez keremeş levḥ-i mu‘cizât-ı rusûl

[10] Müzeyyen ez kalemeş şafḥa-i şevâb u ‘amel

neşr²¹: Vücûdı semt-i bidâyetten münezzeh ü müberrâ ve cûdı munḳaşıt-ı nihâyetten muḳaddes ü mu‘arrâ **şî‘r**²²:

5. Fesübḥâne Rabbü’l-arşi leyse li-mülkihi

Tenâhü ve ḥadde mebde’in ve ḥitâm

neşr²³: Dîde-i diḳḳat envâr-ı dîdâr ve cemâl-i eḥadiyyetünde²⁴ ḥîre ve nazar-ı {vr. 2^a} başîret müşâhede-i âşâr-ı kemâlünde tîredür. **beyit**:

6. Hiç dil-râ be-güneh-i ü reh nîst

‘Aḳl u cân ez kemâleş âgeh nîst

neşr²⁵: Ḥālîḳâ Râzîḳâ ‘azamet ü ḳudretüni ta’rîf u tavşîfde zebân-ı âlemyân ‘âciz²⁶ u ḳaşır ve kemâl-i ḳudretüñe vücûd-i²⁷ mevcûdât [5] şevâhid-i zevâhirdür ḳaṭarât-ı emṭâr-ı feyz u iḥsân-ile inbât-ı nebât ma’dûm ve nesemât-ı bād-ı²⁸ ḥazan-ile izhâḳ-ı evrâḳ ve izhâb-ı naḍret-i âfâḳ müşbit-i imâte ve iḥyâ idügi ma‘lûm u mefhûmdur **ḳavlühü te‘âlâ**²⁹: “ *ve tere’l-arḍa ḥâmideten feizâ enzelnâ ‘aleyhe’l-mâ’ehtezzet ve rebet ve enbetet min külli zevcîn* [10] *behîc*”³⁰ envâr-ı cemâl ü celâl ḳehre-pîrâ-yı ḥâl-i i‘dâm u

²¹ neşr: L M’de yoktur.

²² şî‘r: beyit A R L M

²³ neşr: E H A L M’de yoktur.

²⁴ ve cemâl-i eḥadiyyetünde: cemâl-i eḥadiyyetünde L M; cemâlde R

²⁵ neşr: L M’de yoktur.

²⁶ ‘âciz: güng R

²⁷ vücûd-i: E H A R L’de yoktur.

²⁸ bād-ı: edbâr-ı M

²⁹ ḳavlühü te‘âlâ: el-âye L M; R’de ise yoktur.

³⁰ Hacc 22/5; Meali: “Ey insanlar! Eğer yeniden dirilmekten şüphede iseniz, şunu bilin ki, biz sizi topraktan, sonra nutfeden, sonra alakadan (aşılınmış yumurtadan), sonra uzuvları (önce) belirsiz, (sonra) belirlenmiş canlı et parçasından (uzuvları zamanla oluşan ceninden) yarattık ki size

īcād³¹ ve āṣār-ı ef'āl ü aqvāl³² naṣṣ-perdāz-ı ṣaḥīfe-i teferrüd idüğine maḥall-i istib'addur. **mıṣra'**:

7. Sübhāne men teḥayyere fī-zātihi sivāh

beyit³³:

8. Dil zi kücā vīn per ü bāl ez kücā

Men ki ve ta'zīm-i celāl ez kücā

neṣr: Ḥaḳḳā ki ḥāme-i mu'ciz-beyān ṣafḥa-i evrākda her ne kadar cüst ü cū itse maḥmedet ü³⁴ [15] sipāsda ḳāşır olup ṣarīrlar peydā ve kemmiyyet-i munṭalıku'l-'inān³⁵ nedeñlü tek ü pū itse zūd-res-i menzil-gāh-ı taḥḳīḳ olmaḳ hüveydā olmaz. **li-münşī'ihī**³⁶:

9. İ'tirāf-ı 'acַz evlā der şükür

Dāyimā der 'acַz bāşī der şükür

neṣr³⁷: İlāhī ümem-i sitem-kār ve fırāḳ-ı³⁸ bed-girdār berhem-zen-i ma'reke-i inkār olduḳça enbiyā'-ı zevī'l-iḳtidār merkez-i 'ālemde idāre-i pergār-ı mu'cizāt ve ihāṭa-i

(kudretimizi) gösterelim. Ve dilediğimizi, belirlenmiş bir süreye kadar rahimlerde bekletiriz; sonra sizi bir bebek olarak dışarı çıkarırız. Sonra güçlü çağınıza ulaşmanız için (sizi büyütürüz). İçinizden kimi vefat eder; yine içinizden kimi de ömrün en verimsiz çağına kadar götürülür; ta ki bilen bir kimse olduktan sonra bir şey bilmez hale gelsin. *Sen, yeryüzünü de kupkuru ve ölü bir halde görürsün; fakat biz, üzerine yağmur indirdiğimizde o, kıpırdanır, kabarır ve her çeşitten (veya çiftten) iç açıcı bitkiler verir.*"

³¹ īcād: īcād ve āṣār-ı ef'āl u aqvāl **L**

³² ve āṣār-ı ef'āl ü aqvāl: **E H A R L**'de yoktur.

³³ beyit: **A**'da yoktur.

³⁴ ü: **R**'de yoktur.

³⁵ munṭalıku'l-'inān: mantıku'l-'inān **E H**

³⁶ li-münşī'ihī: beyit **A**

³⁷ neṣr: **E H A**'da yoktur.

³⁸ ümem-i sitem-kār ve fırāḳ-ı: ümem-i sitemkār ve fırāḳ-ı küffār-ı **L M**; fırāḳ-ı müteferriḳa **R**

dā'ire-i kerāmāt ile der-kār olmak kemāl-i kudretüñi rū-yi haşımda müşbit ve gülistân-ı {vr. 2^b} kulübda nihāl-i aẓametiñi münbit olmışdur. **şi'r**³⁹:

10. Sübhāneke Rabbenā 'azze şānühü

Ve 'amme 'ale'l-ḫalāyiki sulṭānühü

neşr⁴⁰: Ve⁴¹ cūy-bār-ı şalāt u peyām⁴² gülistân-ı ervāḫ-ı gürūh-i enbiyā ḫāzerātına ḫuşūşā ser-efrāz-ı fırka-i aşfiyā mu'ciz-nümā-yı arşa-i Baḥḫā sulṭān-ı serīr-i ıştıfā **li-münşī'ihī**⁴³:

[5] 11. 'Ālim-i sırr-ı *“alleme'l-esmā”*⁴⁴

Nükte-perdāz-ı sırr-ı *“mā-evḫā”*⁴⁵

12. Feyz-baḫşende-i gürūh-i ümem

Kāşif-i sırr-ı leyletü'l-İsrā

neşr⁴⁶: Şehsuvār-ı arşa-i vücūd ve⁴⁷ vāsıta-i kılāde-i cūd fā'iz-i şerāyif-i ḫışāl ḫāyız-i derece-i kemāl ü ikmāl **beyit**:

13. Resūl-i 'Arab şāh-ı Yeşrib-i ḫarem

Ṭufeyl-i reheş hem 'Arab hem 'Acem

³⁹ şi'r: beyit **A**; 'arabiyye **R M**; **L**'de ise yoktur.

⁴⁰ neşr: **R L M**'de yoktur.

⁴¹ ve: pes **L M**

⁴² peyām: şenā **M**

⁴³ li-münşī'ihī: nazm li-münşī'ihī **M**

⁴⁴ Bakara 2/31; Meali: “Allah Âdem’e *bütün isimleri, öğretti*. Sonra onları önce meleklerle arz edip: Eğer siz sözünüzde sadık iseniz, şunların isimlerini bana bildirin, dedi.”

⁴⁵ Necm 53/10; Meali: “Bunun üzerine Allah, kuluna *vahyini* bildirdi.”

⁴⁶ neşr: **R L M**'de yoktur.

⁴⁷ ve: **L M**'de yoktur.

neşr⁴⁸: Nebiyy-i Hüdā Resûl-i Hudā hâtem-i aşfiyâ⁴⁹ [10] sır-dâr-ı “*Sübḥānellezî*
esrâ”⁵⁰ serdâr-ı şufûf-i enbiyâ maḥrem-i ḥarem-i risâlet bālâ-nişîn-i bār-gâh-ı nübüvvet
maẓhar-ı füyûzât-ı ḥāliḳu’l-kâ’inât mu‘cizât-ı bâhiretü’l-âyât **naẓm**:

14. Taze-terin-i sünbül-i şahrâ-yı nâz

Ḥâş-terin-i gevher-i deryâ-yı râz

15. Aḥmed-i mürsel ki ḥurd-i ḥâk-i üst

Her dü-cihân beste-i fitrâk-i üst

neşr⁵¹: Ḥâzret-i [15] Muḥammed Muştafâ şallellâhu te‘âlâ ‘aleyhi ve ‘alâ âlihi’n-
nücebâ ve şaḥbihi’l-berereti’l-etḳiyâ⁵² Ḥâzretleri’nüñ ravza-i raḍiyye ve tîbe-i⁵³
ṭayyibelerine ki bād-ı mu‘cizâtınuñ mehebbi fezâ-yı ‘âlem-i ğayb ve maḳarr-ı ḥıyâm-ı⁵⁴
kerâmâtı şahrâ-yı lâ-reybdür.⁵⁵ **naẓm**:

16. Ey ki tûyî bedreḳa-i râh-ı Ḥâḳ

Mâ zahere’l-fecrû ve ğâbe’l-ġasaḳ

17. Bād be-her laḫza ber vaḫş-i selâm

Mâ enese’l-‘aynü bi-tîbi’l-menâm

⁴⁸ neşr: **R L M**’de yoktur.

⁴⁹ hâtem-i aşfiyâ: **M**’de yoktur.

⁵⁰ İsrâ 17/1; Meali: “Bir gece, kendisine âyetlerimizden bir kısmını gösterelim diye (Muhammed) kulunu Mescid-i Harâm’dan, çevresini mübarek kıldığımız Mescid-i Aksâ’ya *götüren Allah noksan sıfatlardan münezzehtir*; O, gerçekten işitendir, görendir.”

⁵¹ neşr: **L**’de yoktur.

⁵² berereti’l- etḳiyâ: **R L**’de yoktur.

⁵³ tîbe-i: **A**’da yoktur.

⁵⁴ ḥıyâm-ı: **A**’da yoktur.

⁵⁵ lâ-reybdür: bî-‘aybdur **R L**

neşr: Zihī sultān-ı muşaddak ve Resūl-i muḥakḳak ki cemme-i aşdıḳā deryūze-i nigāh-ı şefā‘at idüp ferāḫūr-i⁵⁶ nazar-ı ‘ināyet {vr. 3^a} olmak temennā iderler zihī Nebiyy-i muṭlaḳ ki⁵⁷ ‘āmmē-i ‘uṣāt āmāde-i pīş-gāh-ı ḍarā‘at olup ḥ^vāst-gār-ı⁵⁸ merḥamet olurlar ne maḳūle keşīfdür ki Şi‘rā-yı şu‘arādan fark itmeyüp ‘arşa-i sipihrde mu‘cize-i şakḳ-ı ḳamere parmak ḳoya [5] ne maḳūle saḫīfdür ki Şüreyyā-yı şerādan faşl itmeyüp derecāt-ı mu‘cizātda burūc-i ‘ināda ‘urūc idenlere uya ne maḳūle bātıldur ki kār-ı ḡārda ḫarem-i inkāra dāḫil ve mu‘cize-i tenvīr-i ‘aşāda şakḳ-ı aşā ile pertev-i taḫḳīḳden nā-bīnā ve ṭarīḳ-i ihtidādan zāhil ola her mütekebbir-i bed-fercām [10] ki semend-i tünd-i inkārlar-ile⁵⁹ terk ü tāz ve ḳişver-i ḍalāletde⁶⁰ taḫrīk-i rikāba āḡāz eyledi kār-gerde-i nādir-cā ve fikende-i ser-i semend-i hevā olup⁶¹ şemşīr-i mu‘cizāt istinzā‘-ı küfr ü ‘inād ve tūr-i seng-i düz-i kerāmāt⁶² ḳal‘-i ḳilā‘-i baḡy u fesād eyledi her münkir-i sitīze-kām ki ḫarem-i inkāra vaż‘-ı aḳdām itdi [15] küstaḡ u melām ve āzürde-i seng-lāḡ-ı ilzām oldı zihī Nebiyy-i⁶³ mu‘cize-ger-i sūtūde-eşer⁶⁴ ki mānend-i kibrit-i aḡmer⁶⁵ ve⁶⁶ her mu‘cize-i vesīmesi bir sebīke-i sīme beñzer ki mebdē‘i pūte-i ḳudret ve me‘ādı sikke-i ḫikmetdür gülbün-i kerāmātı⁶⁷ bād-ı berg-rīzden maşūn⁶⁸ ve gülşen-i mu‘cizātı⁶⁹ gül-i cennet gibi züyül-i fenādan maḫrūs u me‘mündür şa‘şa‘a-i mu‘cizātı çeşm-i ‘adāyı ḫīre ve lem‘a-i şakḳa-i kerāmātı derūn-i münkirīni tīre ḳılmışdur. **naẓm**⁷⁰:

⁵⁶ ferāḫūr-i: ferāḫir-i **M**

⁵⁷ ki: **L**’de yoktur.

⁵⁸ ḥ^vāst-gār-ı: ḥ^vast-gārī-i **L M**

⁵⁹ tünd-i inkārlar-ile: inkār ile **L**; mülk-i inkāra **M**

⁶⁰ ḍalāletde: ḍalāletle **R**; ḍalāle **L M**

⁶¹ “kār-gerde-i nādir-cā ve fikende-i ser-i semend-i hevā olup” ifadesi **L**’de derkenardır; **M**’de ise yoktur.

⁶² “ve tūr-i seng-i düz-i kerāmāt” ifadesi **L**’de derkenardır; **M**’de ise yoktur.

⁶³ Nebiyy-i: **A R L**’de yoktur.

⁶⁴ sūtūde-eşer: **M**’de yoktur.

⁶⁵ “mānend-i kibrit-i aḡmer” ifadesi **H**’de derkenardır; **A R L**’de ise yoktur.

⁶⁶ ve: **A R L M**’de yoktur.

⁶⁷ kerāmātı: mu‘cizātı **H A R L M**

⁶⁸ “gülbün-i kerāmātı bād-ı berg-rīzden maşūn” ifadesi **H**’de derkenardır.

⁶⁹ mu‘cizātı: kerāmātı **H A R L M**

⁷⁰ naẓm: ‘arabiyye **R**

{vr. 3^b} 18. Şallā ‘aleyhi ve İlāhu’l-‘arşı mā tale‘at

Şemsün ve mā-lāhe necmün fî dacyi’z-zulmi

neşr⁷¹: Ve āl-i kirām u aşḥāb-ı fiḥāmına ki her biri⁷² şeref-i şoḥbet-i ḥayrū’l-beşer ile sa‘ādet-i dāreyne mazhar ve tarīḳ-i hidāyete rehber olmuşlardır. **nazm**:

[5] 19. Heme rāzī heme merzī reftend

Ḳurb-i Ḥaḳ-rā mütekāzī reftend

20. Geşte der ḳurb-i Ḥudā eknūn güm

Raḍiyallāhü te‘ālā ‘anhüm

ammā ba‘d: Bu kitāb-ı ḥurşid-tāb ve ebvāb-ı müşgīn-nikāb ki gülşen-i şaḥāyifî serv-i mevzūn-i kerāmāt ile şaf-be-şaf ārāste ve evrāḳ-ı leṭāyifî ezhār-ı mu‘cizāt-ı seyyidü’l-kā’ināt ile [10] pīrāstedür cūy-bār-ı ḥāme-i miskiyyü’l-ḥitāme ile serḥadd-i itmāma irüp ḥāme-i müşgīn çehre-pīrā-yı tertīb ü tezyīn olmağa bāiş ve⁷³ bu emir sebep-i⁷⁴ ḥādiş olmuşdur ki bir şeb ki şem‘-i ḥayāt zīr-i dāmen-i⁷⁵ ‘ināyet-i⁷⁶ Ḥudā-yı fāyizü’l-berekātda tünd-bād-ı nikāyātdan⁷⁷ maşūn idi⁷⁸ zevāyā-yı ma‘ārif ü [15] ma‘ābid⁷⁹ leṭāyif-i şu‘le-i⁸⁰ infikāk meşā‘il-i meşāḡil-i ḥāṭır u⁸¹ idrāk ile rūşen ü tāb-nāk olup⁸²

⁷¹ neşr: **M**’de yoktur.

⁷² her biri: **A R L**’de yoktur.

⁷³ ve: **E H A R L**’de yoktur.

⁷⁴ sebep-i: **E H A R L**’de yoktur.

⁷⁵ zīr-i dāmen-i: dāmen **R L**; **A**’da ise yoktur.

⁷⁶ ‘ināyet-i: ‘ināyāt-ı **M**

⁷⁷ nikāyātdan: inṭifādan **A**

⁷⁸ idi: olup **M**

⁷⁹ ma‘ābid: ma‘ānī **M**

⁸⁰ şu‘le-i: **E H A R L**’de yoktur.

⁸¹ meşā‘il-i meşāḡil-i ḥāṭır u: **M**’de yoktur.

⁸² olup: idi **M**

hemîşe⁸³ muṭāla‘a-i kütüb-i belāğāt maḵrūn ve muṭāraḥa-i nūsaḥ-i feṣāḥāt maḥzūn pīṣ-nihād-ı ṭab‘ kelīl ü maḥzūn olmağla⁸⁴ ḥūṣe-çīn-i ḥarman-ı āṣār-ı efāzıl olup deryūze-i dāne-i fevāzıl sermāye-i kār u pīrāye-i rūzgār olmış⁸⁵ idi nāgehān mişkāt-i ilhām-ı ğaybīden pertev-i fuyūzāt-ı İlāhiyye ve fütūḥāt-ı⁸⁶ behiyye {vr. 4^a} pertev-sāz-ı ḥāne-i dil-i⁸⁷ tārīk olup kuvvet-i muḥayyile bu maḵūle fikr-i bārīk peydā ve ṣaḥīfe-i ḥātıra imlā ve gūṣ-i cāna inbā itdi ki. **naẓm**⁸⁸:

21. Ey zi⁸⁹ ṣeb-i ḥicr-i⁹⁰ girān sāye-ter

Ve zi nefis-i ‘ömr-i tehī māye-ter

22. Sāye-şıfat-ı çend tūvān cūft çend

[5] Ḥīz ki ḥūrşīd ber āmed bülend

neṣr: Ey güm-geşte-i feyāfī-i hidāyet ve rāh-yāfte-i bevādī-i ğavāyet **li-münşī’ihī**:

23. Hezār gülistān-ı şī‘r ü inşā

Faḵīr-i raḥmet-i Bārī te‘ālā

24. Talebkār-ı şefā‘at ‘abd-i ‘āşī

Ġarīḳ-i baḥr-i ‘iṣyān ya‘ni Yaḥyā

⁸³ hemîşe: **R M**’de yoktur; **L**’de ise üstü çizilmiştir.

⁸⁴ olmağla: ve **M**

⁸⁵ olmuş: **R**’de yoktur; **L**’de ise üstü çizilmiştir.

⁸⁶ “İlāhiyye ve fütūḥāt-ı” ifadesi **M**’de derkenardır.

⁸⁷ ḥāne-i dil-i: **M**’de yoktur.

⁸⁸ naẓm: meşnevī **A R**; beyit **L**

⁸⁹ zi: **M**’de yoktur.

⁹⁰ ḥicr-i: hicrān-ı **M**

neşr⁹¹: Tāb-ı⁹² ğafleti dilden⁹³ dūr ve ḥ^vāb-ı miḥneti dīdeden mehcūr idüp mir'āt-ı aḥvāle [10] nāzır ve şūret-i 'avākıbı müstaḥzır ol ki meāl-i māl-ı dünyāyı pūr-melāl-i āl ve ḥūrşīd-i 'ömr mā'il-i zevāl idügi cılve-ger-i mülāḥaḫa ve ḥayāldur.⁹⁴ **naẓm**:

25. Cihān-ı süfle eger bā-kesī vefā kerdī

Zi Keyḫubād kücā müntakıl şüdü be-ḫubād

26. Be-pīrezāl-i cihān dil medeh ki der heme 'ömr

Ne-būde est demī pūr-zāl ez ū dil-şād

neşr⁹⁵: [15] Sipıhr-i ğadr ü cevırde hem-pervāz-ı hümā-yı imhāl olmayup dem-sāz-ı nevā-yı ihmāl olmışdur.⁹⁶ **li-münşī'ihī**⁹⁷:

27. Āh⁹⁸ ez īn gāḫ-ı münhedim bünyād

Ādemī-zāde nīst der vey şād

28. Şekereş pūr-meges gülşen bā-ḫār⁹⁹

Ehl-i 'irfān be-cevr ve ḳahreş-zār

⁹¹ neşr: **L M**'de yoktur.

⁹² tāb-ı: niḳāb-ı **R**

⁹³ dilden: şūret-i dilden **R**

⁹⁴ cılve-ger-i mülāḥaḫa ve ḥayāldur: bedīhī ḫāldur **R**

⁹⁵ neşr: **R L M**'de yoktur.

⁹⁶ olmışdur: degüldür **L M**

⁹⁷ li-münşī'ihī: naẓm li-münşī'ihī **L**; naẓm **M**

⁹⁸ Āh: **E**'de yoktur.

⁹⁹ bā-ḫār: be-ḫār **E**

29. Sünbüleş çîn ve gönçaeş der hem

Halk der-ğam der ü ve derhem hem

neşr: Merr-i eyyām ve kerr-i a‘vām ile ‘ākıbet āftāb-ı hayāt resīde-i gūşe-i bām-ı memāt olup murğ-i ‘īş ü şafā esīr-i kayd-bend-i hādīmü’l-lezzāt {vr. 4^b} olacağı ma‘lūm-i heme maḥlūḳātdur rif‘at ile kevkeb-i baḥtī Şüreyyā’ya çıkarsa zillet ile taḥt-ı şerāya nāzil idecegi meşhūd-i nazar-ı ‘ākıldur.¹⁰⁰ **li-münşī’ihi**:

30. Çıkarsa mihr-i ikbālūñ nedeñlü evc-i a‘lāya

Zamān-ı āḥir senūñ bir gün yerūñ zīr-i zemīn ider¹⁰¹

neşr¹⁰²: Kaḡı ‘andelīb-i [5] ḥōş-nevā āḥir¹⁰³ sūkūt ile bī-nevā olmadı kaḡı gül pejmürde ve¹⁰⁴ kaḡı gönül mürde olmadı. **li-münşī’ihi**¹⁰⁵:

31. Semend-i devletidür tünd ü serkeş

Ḳabā-yı zerkeşi olmışdur eş

32. Ḥabāb-ı cāmdur¹⁰⁶ dehrūñ kıbābı

Ġurāb u būma me’vā ṭāḡ u bābı

¹⁰⁰ rif‘at ile kevkeb-i baḥtī Şüreyyā’ya çıkarsa zillet ile taḥt-ı şerāya nāzil idecegi meşhūd-i nazar-ı ‘ākıldur: **M**’de yoktur.

¹⁰¹ “rif‘at ile kevkeb-i baḥtī şerāyā çıkarsa zillet ile taḥt-ı Şüreyyā’ya nāzil idecegi meşhūd-i nazar-ı ‘ākıldur çıkarsa mihr-i ikbālūñ nedenlü evc-i a‘lāya zamān birgün senūñ āḥir-i yerūñ zīr-i zemīn eyler” ifadesi **L**’de derkenardır; **M**’de ise bu şiir bulunmamaktadır.

¹⁰² neşr: **L M**’de yoktur.

¹⁰³ āḥir: **R**’de yoktur.

¹⁰⁴ ve: **L M**’de yoktur.

¹⁰⁵ li-münşī’ihi: li-münşī’ihi’l-fakīr **M**

¹⁰⁶ Ḥabāb-ı cāmdur: Ḥabāb-āsādur **L**; Ḥabāb-āsādurur **M**

33. Olur dīnārı nār ile mu‘ādīl¹⁰⁷
Olupdur¹⁰⁸ dirhemi hemle muḳābil¹⁰⁹
- [10] 34. Çemende lāledür çetr-i Sikender
Ki olmuş bād ile ḥāke berāber
35. Ḳanı dārāt-ı Dārā ḳasr-ı Ḳayser
Ḳanı ferr-i Ferīdūn-i muḳaffer
36. Meger seng-i felāḥandur nücūmı
Ki başdan ādeme eyler hücūmı
37. Yāḥūd nā-ḥundurur dehrūñ hilālī
Ḥırāş eyler dil-i erbāb-ı ḥālī
38. Bir iki gün küşād olsa gül-i ter
İder bād-ı fenā ḥāke beraber

¹⁰⁷ mu‘ādīl: berāber **R**

¹⁰⁸ olupdur: olur her **R**

¹⁰⁹ muḳābil: müyesser **R**

39. Gözün açmağa nergis olmaz imkân
[15] Ğubār ile pūr eyler anı ol ān¹¹⁰

40. Ruḥ-i āl ile lāle oldu peydā
Derūnında ne var eyle temāṣā¹¹¹

41. Kime mihr itdi bu çarḥ-ı sitem-ger
Kimüñle oldu yāḥūd yār u yāver

42. Çıkarsa rifʿat-ile āsmāna
Yere urmağa arar bir bahāne

43. Benī Ādem olur mı bunda rāḥat
Degüldür kimseye cā-yi iḳāmet

neṣr: Ne merhem-i bihbūd ile zaḥm-ı kārđına¹¹² dermān ve ne teskīn-i āʿlām-ı sikkīne¹¹³ imkân vardır bir köhne ribāṭdur ki memerr-i şeyḥ ü ṣāb ve maḥall-i ‘acele vü şitābdur. **mıṣra‘:**

44. Bu ḥarābāt-ı cihān olmaz saña cā-yi nişest¹¹⁴

Bir güzergāh-ı {vr. 5^a} fenādur ki muḥayyem-i¹¹⁵ şebāt olmaduğı bī-irtiyābdur. **beyit:**

¹¹⁰ ol ān: devrān **A R**

¹¹¹ ne var eyle temāṣā: siyeh dāğı hüveydā **R**

¹¹² kārđına: kār-ı cevrine **A R**; kard-ı cevrine **L**

¹¹³ sikkīne: sikkīn-i kīne **A R**; sikkīn-i ḳahra **L**

¹¹⁴ Bu mısra sadece **R**’de bulunmaktadır, **L**’de ise derkenardır.

45. Kesi-rā cihān efser-i zer ne kerd

Ki der āhıreş hāk ber ser ne kerd

neşr¹¹⁶: Pes hubb-i hubb-i dünya kişt-zār-ı dil-i bī-riyādan terk-i sivā ile¹¹⁷ perākende ve meyl-i shevāt u hevā ki şecere-i [5] bī-şemere idügi hüveydādur berkende olup hürşid-i zinde-gānīden istifāza-i envār-ı hayāt ve çeşme-sār-ı ‘ömr-i bī-şebātdan āb-ı lezzāt ile cism-i bī-tāb reyyān u sīr-āb iken şahīfe-i¹¹⁸ ‘ālemde bir eşer mināşsa-i zühürda cılve-ger eyle ki mutazammın-ı semer ü meş‘ar-i seyr ve muhbır-i iḥbār-ı hayrū’l-beşer olup şafaḥāt-ı suṭūrında mu‘cizāt-ı [10] sulṭān-ı enbiyā müntekış¹¹⁹ ve vecenāt-ı erḳāmında kerāmāt-ı ḥātemü’l-aşfiyā mürtekış¹²⁰ ola¹²¹ bu ḥiṭāb-ı bā-şavāb pesendide-i ulū’l-elbāb bir bāb¹²² belki bir kitāb-ı müsteṭāb¹²³ olmağla dībāce ve¹²⁴ cerāyid-i efkār ve dībāce-i ḥarāyid-i ebkār gibi maḳbūl-i dil-fiğār¹²⁵ ve mesmū’-i ‘ūzn-i i’tibār oldı ḥaḳḳā [15] niçe zamān idi ki aḥbār-ı ezhār-ı mu‘cizāt-ı seyyid-i kāyināt bostān-ı dilde hüveydā vü fāyih ve esmār u āşār-ı kerāmāt server-i maḥlūḳāt-ı gülistān-ı ḥāṭırda būyā vü lāyih idi ‘andelīb-i dil ol çemende terennüm ve tūṭī-i ḳalb-i bī-ğıl ol encümende tekellüm hevāsında ve kemmiyyet-i ṭab‘ ṭayy-i mesāfe-i efkār u fūhüm ve ḳaṭ‘-ı mesāḥa-i aḳṭār-ı ‘ulūm sevdāsında irḥā-yı ‘inān ile pūyān idi ammā şūret-i

¹¹⁵ muḥayyem-i: maḍrīb-i ḥıyām **R**

¹¹⁶ neşr: **E H A**’da yoktur.

¹¹⁷ terk-i sivā ile: **H**’de derkenardır; **A R**’de yoktur; **L**’de ise üstü çizili şekilde “terk ile” şeklinde yazılmıştır.

¹¹⁸ şahīfe-i: şafḥa-i **M**

¹¹⁹ müntekış: mezkūr **R**; mezbūr **L**

¹²⁰ mürtekış: mezbūr **R**; mezkūr **L**

¹²¹ Aşağıdaki beyitler **M**’de derkenardır:

Zi kār-ı mu‘ciz-āşāreş suḥan-gū

Zi deryā-yı ma‘ārif ḳaṭre-i bī-cū

Çe nebşī tū ber ḥayr ve bikār āy

Be-kūn Yahyā derīn vādī tek ü pū

¹²² bāb: bāb ne bāb **L M**

¹²³ müsteṭāb: müsteṭābdur **E**; **L M**’de ise yoktur.

¹²⁴ ve: **E M**’de yoktur.

¹²⁵ dil-fiğār: dil-i bülğā-yı rüzgār **R**; bülğā-yı rüzgār **L**

intiḥāb cılve-ger-i mir'āt-ı dil-i bī-tāb ve¹²⁶ taṭvīl-i mümillden {vr. 5^b} ictināb melḥūz-i ḥātır-ı ma'arif iktisāb idi pes¹²⁷ cemme-i mu'cizātı silk-i taḥrīre nazm daḥı bā'is-i intiḥāb ve umūr-i şı'ābdan olmağın yüz mu'cize-i bāhiretü's-şān beyānı ile taḥrīk-i ḥāme-i benāna mübāşeret olınup gül-i şad-berk-i [5] gülistān-ı risālet veyā risāle-i şad varaḫ-ı şuḥuf-i nübüvvet olup edhem-i ḫalem encām-yāfte-i şaḥrā-yı raḫam olduḫda lā-cerem bu kitāb-ı muḫterem¹²⁸ gül-i şad-berk Yaḥyā ibn Bostān¹²⁹ nāmı ile mu'anven olup ser-i suḫan¹³⁰ her kelām-ı müstaḥsen olmuşdur. **li-münşī'ihī:**

- [10] 46. Murādum 'arz-ı iḥlāş oldı ey dil
Degül yazmaḫ murādum üzre ḫābil
47. Ne şāf oldı kederden levḥ-i ḥātır
Ne mihr-i şādmānī oldı zāhir
48. Ğaraż zıkr eylemekdür nām-ı pāki
O nūrı niçe ḫāki ola ḫāki
49. Anı kim medḥ ide Ḥallāk-ı 'ālem
Aña ḫādir olur mı hiç ādem
50. İlāhī luṭfuñ ile ḫıl muvaffaḫ
Ola tā bu muḫayyeller muḫaḫḫaḫ

¹²⁶ ve: olup **L M**

¹²⁷ pes: **M**'de yoktur.

¹²⁸ muḫterem: muḫterem li-münşī'ihī mışra' **H L R**; muḫterem li-münşī'ihī **A M**

¹²⁹ Bostān: Bostān neşr **L M**

¹³⁰ "ser-i suḫan" ifadesi **A**'da derkenardır.

51. Zebānum eyle ol na‘t-ile gūyā

[15] Nesīm-i mu‘cizātı eyle būyā

neşr: Hāḫkā ki ḫuvvet-i muḫayyile bu ma‘nāya mecāl bulmaḫ muḫāl ve semt-i taḫrīre çekilmek maḫz-ı ḫayāldur¹³¹ ve pertev-i şu‘ūr u ‘uḫūl ve eşi‘a-i idrāk-i fuḫūl şu‘le-endāz-ı taḫḫīḫ ve zīyā-sāz-ı tedḫīḫ olmaḫ şemere-i evhām idügi cā-yi kelām degüldür. **beyit**¹³²:

52. Vaşf-ı ḫūrşīd çün küned ḫuffāş

Şekl-i ‘Ankā çe sāl küned naḫḫāş

neşr¹³³: Kemmiyyet-i ḫāme ṭayy-i beyābān-ı beyānda ne deñlü fersüde ve ḫaṭ‘-ı mesāḫa-i bī-pāyānda ne mertebe nā-āsüde {vr. 6^a} ola ki bu leṭāyif ü ma‘ārif gencīde-i evrāk u şaḫāyif ola ḫuşūşā ekdār-ı ḫāṭır-ı fātir dāḫil-i ḫavşala-i defātir olmayup şikāyet-i pür-nikāyet¹³⁴ devrān ve ḫikāyet-i fezāḫat-ı ebnā-yi zamān¹³⁵ rişte-i dilde olan ‘uḫde-i ḡama [5] ol deñlü istiḫkām virmemiş idi ki dendān-ı şabr u şekīb ile inḫilāl ü inḫişām bula velākin. **mışra**¹³⁷:

53. Ve lestü bāyise min fażli Rabbī

neşr¹³⁶: Ümmīd-i şādīḫ ve recā-yı vāşīḫ budur ki feyezān-ı ‘ayne‘l-ḫayāt-ı hidāyet ve cereyān-ı çeşme-sār-ı ‘ināyet muḫammad-i nīrān-ı ḫalālet olup kilḫ-i füsūn-sāz neşr-i leālī-i kelāma [10] āḡāz eyleye. **mışra**¹³⁷:

¹³¹ ḫayāldur: ḫayāl R L M

¹³² beyit: A‘da yoktur.

¹³³ neşr: E H A‘da yoktur.

¹³⁴ pür-nikāyet: M‘de yoktur.

¹³⁵ pür-nikāyet devrān ve ḫikāyet-i fezāḫat-ı ebnā-yı zamān: ve ḫikāyet-i fezāḫat-ı ebnā-yı zamān A; devrān ve ḫikāyet-i fezāḫat-ı ebnā-yı zamān L; ve ḫikāyet-i rüzgār-ı pür-ālām R

¹³⁶ neşr: E H‘de yoktur.

¹³⁷ mışra‘: A L‘de yoktur.

54. Der ziyāfethāne-i cūd ve nevāleṣ nīst men‘

Bu daḡı emr-i muḡarrerdür ki¹³⁸ maṭiyye-i te‘lifāt mażanne-i aṣerātdur lāyık budur ki sāḡa-i evrāḡı mesāḡa-i müsāmaḡaya ṣāyeste ve esās-ı ḡaṭası hencār-ı ‘afve bā-yeste ola vallāḡü’l-müste‘ān ve ‘aleyhi’t-tekelaṇ. **li-münṣī’ihi:**

55. Yā İläḡ baṇa luṭf eyle ‘ināyet¹³⁹ eyle

[15] Kerem ü maḡfıretüñ ile hidāyet¹⁴⁰ eyle

56. Dīde-i ḡalbümi luṭfuñ ile bīnā eyle

Göñlümi pertev-i iḡsānuña meclā eyle

57. Beni evṣāf-ı ḡabībüñ ile ḡüyā eyle

Gülbün-i dilde muḡabbet ile büyā eyle

Münācāt be-cenāb-ı Ḳāḡiye’l-ḡacāt¹⁴¹ ve mücībü’d-da‘avāt¹⁴²

E 6^a; H 6^a; A 6^a; R 6^a; L 5^b; M 6^a

(Fâ‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün)

1. Ey küṣāyende-i ḡızāne-i cūd

ḡālīḡ-i küḡ ve ṣāni‘-i mevcūd

¹³⁸ ki: **A R**’de yoktur.

¹³⁹ ‘ināyet: hidāyet **L**

¹⁴⁰ hidāyet: ‘ināyet **L**; mürüvvet **M**

¹⁴¹ ḡacāt: ḡacāt li-münṣī’ihi **A R L**

¹⁴² ve mücībü’d-da‘vāt: **H A R L M**’de yoktur.

2. Naķş-bend-i nigār-ḥāne-i şun‘
Kār-fermā-yı kārḥāne-i şun‘
3. Pādişāh-ı serīr-i lem yezelī
Nükte-perdāz-ı lā münāzi‘ün lī
- {vr. 6^b}
4. Meş‘al-efrūz-i t̄ārem-i ceberūt
Pādişāh-ı serāyir-i melekūt
5. Yok kemālünde ihtimāl-i zevāl
Zātuña naķş irmek emr-i muḥāl
6. Cümle ‘ālem eger olursa ‘adem
‘İzzetüñ zerre deñlü olmaz kem
7. ‘Ālemi yoktan eyledüñ mevcūd
İster-iseñ olur hemān nā-būd
- [5]
8. T̄ā‘at eylerse cümleten eşyā
Var cenābuñda andan istignā
9. Naķş-perdāz-ı şekl-i insānsın
Şāni‘-i çār ṭab‘ u erkānsın

10. Eyledüñ rûz ile şebi merkeb
Birisi edhem ve biri eşheb
11. Çeker anlar müdām gerdūnı
Böyle oldu bu devir kıānūnı
12. İremez künh-i zātuña idrāk
Şıfatuñ bilmede ‘ağıllar çāk
- [10] 13. Didi anıñçün ‘ārif-i müdrik
Mā ‘arefnāke¹⁴³ haqqā ma‘rifetik
14. Murğ-i cān ol hevāda bī-per ü bāl
‘Ukalānuñ lisānı olmış lāl
15. Yerde ve¹⁴⁴ gökde pādişāh oldur
Cümle biz kıullaruz¹⁴⁵ Hūdā oldur
16. Hākī itdükte tıynet-i Ādem
İtdi kıalbünde ‘aşkıunı müdgām

¹⁴³ ‘arefnāke: ‘abednāke **M**

¹⁴⁴ ve: **E**’de yoktur.

¹⁴⁵ Cümle biz kıullaruz: Cümleyi halk ıder **R**

17. Oldı eşyā şevāhid-i zātı
İtdi aña delālet āyātı
- [15] 18. İtdi eşyāya feyz-i luṭf-ile cūd
Yogiken itdi cümlesin mevcūd
19. Bād itdükçe ‘aşkıñı ilķā
Cūş ider derd-ile dil-i deryā
20. Rū-yi Leylā’da gösterüp dīdār
Ḳays’ı dīvāne eyledi nā-çār
21. Yūsuf oldı bahāne Ya‘ķūb’a
Düşdi bu deñlü ‘aşķ u āşūba
22. Şekl-i ‘Azrā’da ḥüsn idüp izhār
Vāmıķ’ı itdi aña ‘āşık-ı zār
23. İtdi¹⁴⁶ luṭf-ile gülşeni ḥandān¹⁴⁷
Oldı mānend-i ravza-i rıdvān¹⁴⁸

¹⁴⁶ itdi: kıldı **L M**

¹⁴⁷ ḥandān: ra‘nā **M**

¹⁴⁸ ravza-i rıdvān: şāhid-i zībā **M**

24. Virdi peyk-i nesīme tāb ü tüvān
Oldı her semte emri ile revān
- {vr. 7^a}
25. Şāhid-i şubḥa zīb ü fer virdi
Hüsrev-i şāha tāc-ı zer virdi
26. İtdi ol pādişāh-ı her dü-serā
Sebzeye fıstıķı kabā i‘tā
27. Kıldı insānı luṭf-ile i‘zāz
Nuṭṭ u ‘akl ile eyledi mümtāz
28. Kulların ğark itdi ni‘metine
İremez kimseler nihāyetine
- [5]
29. Eylesem ḥaşre deñlü medḥ ü¹⁴⁹ şenā
İdemem zerresin anuñ imlā
30. Çünki ızḥār-ı ‘acz itdi Resūl
Hiç kādır olur mı aña ‘uḳūl

¹⁴⁹ ü: L’de yoktur.

31. İdeyin ey Hudā-yı bī-hemtā
Ḥālūmi ‘arż saña ser-tā-pā

32. Nefs-ile ḥālimüz ḥarāb oldı
Āteş-i ğam-ile dil kebāb oldı

33. Teb-i zenb ile cism olup bīmār
Mihr-veş ditrer oldı zār ü nizār

[10]

34. Ebruvānum olupdurur gūyā
Ser-nüvişt-i umūr-i zenb ü hevā

35. Dāğ-ı sermāye-i sefāhatdur
Mū-yi jülīde-i tāt-ı nekbetdür

36. Mübtelā-yı belā-yı ‘işyānem
Ḥastayam derd-mend ü bī-cānem

37. Tā‘ate mūr-i ḥasta ser gibiyem
Līk ‘işyānda şīr-i ner gibiyem

38. Her ne deñlü ki esīr-i ma‘şiyetüm
Yine ümmīdvār-ı mağfīretüm

- [15] 39. H̱asta oldum ise¹⁵⁰ devā senden
Ben faḳīre yine ‘aṭā senden
40. Kārımız gerçi cürm ü¹⁵¹ tuḡyāndur
Bize kārūñ hemīše iḥsāndur
41. Neyleyin āh kim bu nef̱s-i denī
Yaramaz yola iltir oldu beni
42. Ğussa vü ğam beni tebāh itdi
Kārımı cümle āh u¹⁵² vāh itdi
43. Ne ḳadar var ise cihānda günāh
Baña sevḳ eyler añı ol gümrāh
44. Ḥayretümden yitürmişem özümi
İdemem farḳ gice gündüzümi
45. Birgün olmaz ki ey ‘Afüvv ü Ğafūr
Saña lāyık bir işüm ide zuhūr

¹⁵⁰ H̱asta oldum ise: N’ola bīmār isem **R**

¹⁵¹ ü: **L**’de yoktur.

¹⁵² u: **E L**’de yoktur.

- {vr. 7^b}
46. Cümle dünyā günāh iderse ne bāk
Baħr-i ‘afvuñda olımaz ħāşāk
47. Yā İlāhī ‘ināyet eyle baña
Luṭfuñ ile hidāyet eyle baña
48. Şol zamān kim iriše baña ecel
Vire қаşr-ı vücuda merg¹⁵³ ħalel
49. Şeb-i zulmetde қomayup cānum
Keremüñ meş‘al eyle sultānum
- [5]
50. Dem-i āħirde kim қalam tenhā
Luṭfuñı mūnis eyle anda baña
51. Gülşen-i cānum eyle tāze vü ter
Āb-ı iħsānuñ ile vir aña fer
52. Cān-ı bīmāra eyleyüp tīmār
Ḥ^vāb-ı ħafletden it anı¹⁵⁴ bīdār

¹⁵³ merg: mevt **L M**

¹⁵⁴ anı: beni **R L M**

53. Bār-ver kıl nihāl-i āmālüm
Kıl rızāña muvāfık a‘mālüm

54. Eyleyüp şem‘-i luţfı baña delīl
Vādī-i zulmet içre koma zelīl

[10] 55. Keremüñ çāre-sāz eyle baña
Raḥmetüñ dil-nüvāz eyle baña

56. Luţf idüp ḥāl-i zārum itme tebāh
Nāmemi kıl sepīd itme siyāh

57. Dīdemi nūruñ-ile rūşen kıl
Kālbümi luţfuñ ile gülşen kıl

58. Cānumı ḥikmetüñden it āgeh
Cehl-ile koma eyleme ebleh

59. Yā semī‘a’n-nidāi fī’l-ḥācāt
Kırbuñ ile ‘ibāda vir derecāt

[15] 60. Cümle aḥvālīmüz saña ma‘lüm
Bizi luţfuñdan eyleme maḥrüm

61. Gerçi bizde günāha ‘ad yokdur
Kerem ü luṭfuña¹⁵⁵ da ḥad yokdur

62. Aḥmedi kıl şefī‘-i rūz-i kıyām
Ola bī-ḥad aña šalāt ü selām

Na‘t-ı Ḥazret-i seyyidü’l-beşer ve vaşf-ı mi‘rāc ān zāt-ı muṭahhar
şallellāhu¹⁵⁶ ‘aleyhi ve sellem¹⁵⁷ mā dāme’l-ḳamer¹⁵⁸ fī’l¹⁵⁹-feleki’l-ezher¹⁶⁰

E 7^b; H 7^b; A 7^b; R 7^b; L 7^a; M 7^b

(Fâ‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün)

li-münşī’ihi’l-aḥḳar¹⁶¹:

1. Ey berārende-i evāmir-i Ḥaḳ
Seyyidü’l-kevn-i hādī-i muṭlaḳ
2. Şem‘-i cem‘-i rusül imām-ı Hüdā
Sālik-i şāh-rāh-ı “*ev ednā*”¹⁶²

¹⁵⁵ luṭfuña: R’de tam okunamıyor.

¹⁵⁶ şallellāhu: şallellāhu te‘ālā L

¹⁵⁷ ve sellem: L’de yoktur.

¹⁵⁸ mā dāme’l-ḳamer: mā dāre’l-ḳamer L

¹⁵⁹ fī’l: ve’l A R L

¹⁶⁰ mā dāme’l-ḳamer fī’l-feleki’l-ezher: M’de yoktur.

¹⁶¹ li-münşī’ihi’l-aḥḳar: R L M’de yoktur.

¹⁶² ev ednā: erselnā R L M

Necm 53/8-9; Meali: “Sonra (Muhammed’e) yaklaştı, derken daha da yaklaştı. O kadar ki (birleştirilmiş) iki yay arası kadar, *hatta daha da yakın* oldu.”

- {vr. 8^a}
3. Hâtem-i enbiyâ ve hayr-i rusûl
Şâfi‘-i halk-ı pîşvâ-yı sübûl
4. Şeref-efzâ-yı hâne-i eflâk
Mazhar-ı luṭf-i hil‘at-i **“levlâk”**¹⁶³
5. Maḥrem-i râz-ı âsmânîsin
Muḥarrem-i Ka‘be-i emânîsin
6. Hâkim-i kişver-i risâletsin
Hâmî-i ḥıṭṭa-i¹⁶⁴ vilâyetsin
- [5]
7. Kurretü’l-‘ayn-i ins ü cânsın sen
Dürretü’c-tâc-ı kün fe-kânsın sen
8. ‘Araḳ-ı rüyuñ oldı mā’-i ma‘în
Târ-ı zülfeynüñ oldı ḥabl-i metîn
9. Oldı ya ḳaṭre-i zülâl-i vişâl¹⁶⁵
Târ-ı zülfüñ kemend-i ‘izz ü celâl¹⁶⁶

¹⁶³ Hadis; metnin aslı “Levlâke levlâk limâ ḥalektü’l-eflâk” şeklindedir. *Tefsîrû Rûhi’l-Beyân*, “Sûretü’l-Bakara”, I, 18 (M.Ş). Manası: **“Sen olmasaydın, sen olmasaydın, felekleri yaratmazdım.”**

¹⁶⁴ ḥıṭṭa-i: ḥıṭa-i **L M**

¹⁶⁵ vişâl: ḥayâl **R**; ḥayât **M**

10. Oldı yāḥūd iki siyāh¹⁶⁷ ejder
Dā'imā genc-i cismüñi bekler
11. Ezberüñdür çü sırr-ı levḥ u kalem
Tutmaz isen kalem egerçi¹⁶⁸ ne ğam
- [10] 12. Sāye-bān oldı başuñ üzre seḥāb
Bārek-Allāh zihī 'ulüvv-i cenāb
13. Virdi tīġuñ ḥusūd-i¹⁶⁹ dīne şikest
Lāt u 'Uzzā'nuñ itdi ḳadrüni pest
14. Sen Resül idüñ ey Ḥabīb-i Vedūd
Ḥazret-i Ādem olmadın mevcūd¹⁷⁰
15. Ḥāk-i pāyuñ ḳılup felek ber-ser
Başuna itdi¹⁷¹ ānı ḥüb-efser¹⁷²

¹⁶⁶ 'izz ü celāl: rāh-ı necāt **M**

¹⁶⁷ siyāh: siyeh **H A R**

¹⁶⁸ egerçi: eger ki **R L M**

¹⁶⁹ ḥusūd-ı: 'adū-yı **E**

¹⁷⁰ Bu beyit **L**'de derkenardır; **M**'de ise yoktur.

¹⁷¹ itdi: eyledi **L**

¹⁷² ḥüb-efser: zer-efser **R**

16. Cilve-gāhuñ sipihr-i aḥḍardur
Süm-i raḥṣuñ meh-i münevverdür
- [15] 17. Haremüñdür meṭāf-ı fevc-i melek
‘Alemüñ āftāb-ı burc-i felek
18. Şu‘le-i mihr-i şem‘ cāhuñdur
Aṭlas-ı çarḥ ḥāk-i rāhuñdur¹⁷³
19. Her melek pās-bān-ı bār-gehüñ
Māh meş‘al-fürüz-i ḥān-ḳāhuñ¹⁷⁴
20. Kaşr-ı ḳadrüñ ‘aceb mu‘allādur
Zātuñ iki cihāndan a‘lādur
21. Kürsī-i çarḥ ḥāk-i rāh oldı
Şeb-i mi‘rāc aña güvāh oldı
22. Bārek-Allāh zihī şeb-i İsrā
Levḥaş-Allāh leyl-i mekīn-sā

¹⁷³ Bu beyit **L**’de derkenardır; **M**’de ise yoktur.

¹⁷⁴ ḥān-ḳāhuñ: ḥān-ḳahuñ **M**

23. K'eylemiřdür¹⁷⁵ anı o¹⁷⁶ bedr-i dücî
Nür-i rûyi-y-le leyle-i kıameri¹⁷⁷
- {vr. 8^b} 24. Diñle icmâl-i hâl-i mi'râcı
Niçe olmişdur ümmetin râcî¹⁷⁸
25. Āsmāna 'urûc idüp ol şeb
Eyledi ānda kıaşd-ı vuşlat-ı Rab
26. Ol gice ol meh-i sipihr-i kerem
Ümmühānî evinde idi o dem
27. İrdi Cibrîl-i āsmān-peymā
Bir Burāk ile nūr idi gūyā
- [5] 28. Hâķ kelāmını eyleyüp îřāl
Eyledi müjde-i řafā-yı viřāl

¹⁷⁵ K'eylemişdür: K'itdi **A R**

¹⁷⁶ o: o māh-ı **A R**

¹⁷⁷ kıameri : İsrā **A R**

¹⁷⁸ Bu beyit **L**'de derkenardır; **M**'de ise yoktur.

29. İtdi ol raḥş ile o gice¹⁷⁹ sefer
Berk-i gül ile şanki¹⁸⁰ bād-ı seher

30. İtdi çün ‘azm-i ‘ālem-i bālā
Döşenüp atlas oldu rū-yi semā

31. Eyleyüp ‘azm-i dergeh-i Ḳuddūs
Māh-ı nev tutdı önünce zer-fānūs

32. Açdı gīsūların o mihr-i münīr
Misk ile dehri¹⁸¹ eyledi ta‘tīr

[10] 33. Virdi eflāke rūyi pīrāye
Ḳaşr-ı ḳadrīne¹⁸² eyledi pāye

34. Şakḳa-i ‘azmi olıcaḳ zāhīr
Oldı encüm gözin açup nāzır

35. Melekūt ehline düşüp yine cūş
İtdiler her birisi cūş ü¹⁸³ ḥurūş

¹⁷⁹ raḥş ile o gice: şeb Burāk ile **A R**

¹⁸⁰ ile şanki: **R**’de tam okunamıyor.

¹⁸¹ Misk ile dehri : Misk ü ‘anberle **L M**

¹⁸² ḳadrūne: ḳadrūni **R**

36. Şevke geldi felekde cümle melek
Zevk ü¹⁸⁴ şevk-ile taldı cevfi felek
37. Her taraf tırdı yolına niçe hür
Ellerinde tabak ile pür-nür
- [15] 38. İtdiler ayağuna¹⁸⁵ ānda nişār
Eylediler niçe sürür izhār
39. ‘İzz ü devlet ile o şāh-ı kerem
İtdi Refref maḳāmını maḳdem
40. ‘Özr idüp kaldı ānda Cibrīl
Ḳudreti pāyī oldı çünki¹⁸⁶ kelīl
41. Şerm-ile geçdi niçe niçe hicāb
Oldı tā-maḥrem-i ‘aṭā-yı ḥiṭāb
42. Ḥarem-i ‘izzete çü başdı ḳadem
Ol ḥaremde vücūdın itdi ‘adem

¹⁸³ ü : **H**’de yoktur.

¹⁸⁴ ü: **H A R**’de yoktur.

¹⁸⁵ ayağuna : ayağında **E**

¹⁸⁶ oldı çünki: çünki oldı **E**

43. Yār idi ğayrı yoĝ-idi aĝyār
Leyse fi'd-dāri¹⁸⁷ ğayrühü deyyār
44. “*Kābe kavseyn*”¹⁸⁸e olıcaķ vāşıl
Oldı maķşūdı ser-be-ser hāşıl
- {vr. 9^a} 45. Çünki yoĝ-idi arada hāyıl
Oldı cümle murāduna nā'il
46. Her ne kim itdi ise ānda recā
Virdi andan ziyāde aña Hudā
47. Diledi ümmetini pes o Hümām
Eyledi maţlab-ı mühimm ü merām
48. Bārek-Allāh ne luţf u şefkatdur
Ümmet-i ‘āşīye ne devletdür¹⁸⁹
- [5] 49. Levhaş-Allāh zihī ‘aţā-yı cemīl
K'eyledi ol Hābīb'e Rabb-i Celīl

¹⁸⁷ dāri: E'de tam okunamıyor.

¹⁸⁸ Necm 53/9; Meali: “O kadar ki (birleştirilmiş) *iki yay arası kadar*, hatta daha da yakın oldu.”

¹⁸⁹ devletdür: ni'metdür **L M**

50. H^vāce-i¹⁹⁰ kā'ināt-ı¹⁹¹ ‘arş-ı cenāb

Cū-yi vuşlatdan olıcaķ sīr-āb

51. ‘Arz idüp¹⁹² ānda niçe niçe huşū‘

Eyledi yine hem-rehine rücū‘

52. Yā İlāhī o gice hürmetine

Lāyık eyle beni şefā‘atine

53. Mücrimem bir za‘īf-i rū-siyehem

Başdan ayağa cümleten günehem

[10]

54. Behre-mend eyleyüp himāyet eyle

Nazar eyle baña ‘ināyet eyle

55. Koma ben bende-i za‘īfī ğarīb

Kıl şefā‘at ‘aṭā sen aña naşīb

56. Koma hayret içünde rūz-i cezā

Eyle ihsānuña ne ise sezā

¹⁹⁰ H^vāce-i: Hūce-i **M**

¹⁹¹ kā'ināt-ı :kām-yāb **L M**

¹⁹² ‘Arz idüp : İtdi ādāb ile **R**

57. Yevm-i maḥşerde görmesün zillet
‘Alemüñ¹⁹³ sāyesinde kıl rāḥat
58. Sālikān-ı tarīḳ-i şıdḳ u şafā
Pādişāhān-ı milket-i taḳvā
- [15] 59. Çār yāre selām ola her ān
Dīn-i¹⁹⁴ İslām’a oldılar erkān
60. Cū-yi şıdḳ u ḥulūş-ile ḥaḳḳā
Virdiler gülistān-ı dīne şafā
61. Birisi ol veliyy-i şıdḳ-āşār
“*şānī işneyn iz hūmā fi’l-gār*”¹⁹⁵
62. Cā-nişīn-i Nebī ‘ale’t-taḥḳīḳ
Baḥr-i ‘irfān Ḥazret-i Şıddīḳ

¹⁹³ ‘Alemüñ: Keremüñ L

¹⁹⁴ dīn-i: dīn ü E

¹⁹⁵ Tevbe 9/40; Meali: “Eğer siz ona (Resûlullah'a) yardım etmezseniz (bu önemli değil); ona Allah yardım etmiştir: Hani, kâfirler onu, *iki kişiden biri olarak* (Ebu Bekir ile birlikte Mekke'den) çıkarmışlardı; *hani onlar mağaradaydı*, o, arkadaşına. Üzülme, çünkü Allah bizimle beraberdir, diyordu. Bunun üzerine Allah ona (sükûnet sağlayan) emniyetini indirdi, onu sizin görmediğiniz bir ordu ile destekledi ve kâfir olanların sözünü alçalttı. Allah'ın sözü ise zaten yücedir. Çünkü Allah üstündür, hikmet sahibidir.”

63. Biri ol¹⁹⁶ server-i huceste-eşer
Menba‘-i ‘adl ü cūd ya‘ni ‘Ömer
64. Birisi dağı cāmi‘-i Qur‘ān
İbn ‘Affān Hazret-i ‘Osmān
65. Biri dağı cenab-ı şīr-i Hudā
İbn-i ‘amm-i Resūl-i her dü-serā
- {vr. 9^b}
66. Rūz-i haşr içre sākī-i Kevşer
Āftāb-ı sipihr-i dīn Haydar
67. Cümle aşhāb u āline her ān
Ola Haq‘dan dūrūd-i bī-pāyān
68. Bunların hürmetine yā Allāh
Rūyumı rūz-i maḥşer itme siyāh
69. Eyle Yaḥyā‘ya raḥmetün mebzūl
Olmasun ol kuşūr ile mes‘ul

¹⁹⁶ ol: bir **LM**

[5] 70. Gerçi çokdur günāhı ġāyet ile
Luṭfuñuñ ḥaddi yok nihāyet ile

71. Yā İlāhī be-‘izz-i nām-i Ğafūr
Beni¹⁹⁷ lüṭfuñdan eyleme mehcūr

Der meḥāmid-i¹⁹⁸ Ḥazret-i¹⁹⁹ ḥalīfe-i eyyām²⁰⁰ ve pādişāh-ı İslām

E 9^b; H 9^a; A 9^b; R 9^b; L 9^a; M 9^b

(Fâ‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün)

1. Ba‘de medḥ-i Resūl ve ḥamd-i Ḥudā
Pādişāh-ı cihāna eyle du‘ā

[10] 2. Şehriyār-i serīr-i feth ü zafer
Pādişāh-ı livā-yı naşr u hüner

3. Āsmān-ı fütüvvet ü ‘izzet
Felek-i millet ve meh-i devlet

4. Ḥāmī-i beyza-i müselmānī
Māḥī-i resm ü zulm²⁰¹ ü tuġyānī

¹⁹⁷ Beni: Bizi **M**

¹⁹⁸ meḥāmid-i: meḥāmid-i Ḥazret-i zıllullāhü’l-‘Allām **R**

¹⁹⁹ Ḥazret-i: **E H A R L**’de yoktur.

²⁰⁰ eyyām: imām **A L**; enām **R M**

²⁰¹ resm ü zulm: zulm u resm **R**

5. Ālemüñ şehriyār-ı hāḳānı²⁰²

Pādişāh-ı serīr-i ‘Osmānī

6. Tāc-berkende-i ser-i a‘dā

Tāc-baḥşende-i Cem ü Dārā

neşr²⁰³: [15] Bir sulṭān-ı ‘aẓamet-penāh ve bir hāḳān-ı gītī-cāhdur ki **naẓm**²⁰⁴:

7. Felek bende vü āftābeş ğulām

Zamāne muṭī‘ ve cihāneş bekām

8. Hudā-yı cihān āferīn yāvereş

Heme hüsrevān-ı cihān çākereş

neşr²⁰⁵: Zihī pādişāh-ı felek-raḥş ve memleket-baḥş ki ednā bendesi Mışır’a sulṭān ve kemīne kemteri deşt-i Qıpçaḳ’a hān şemşīr-i ziyā-baḥşı rüşenāyī-dih-i Hābeş ü Qaraman tīr-i zer-endüdü²⁰⁶ dirāḥş-i²⁰⁷ Bedaḥşān siper-i zer-ālūdı mānend-i mihr-i dirāḥşān {vr. 10^a} bīm-i tūründen dīde-i zırh hūn-feşān ve mihr-i āsmān ‘acele ile girīzāndur. **beyit**²⁰⁸:

9. Zi bāl-i ferīşte ber tīr-i ū

Hüner ber felek şayd-ı naḥcīr-i ū

²⁰² Ālemüñ şehriyār-ı hāḳānı: Maẓhar-ı ḳavl-i zıll-i Yezdānī **R**

²⁰³ neşr: **R**’de yoktur.

²⁰⁴ naẓm: meşnevī **A**; **R**’de ise yoktur.

²⁰⁵ neşr: **R**’de yoktur.

²⁰⁶ zer-endüdü: zer-endüzi **E**

²⁰⁷ dirāḥş-ı: dirāḥş-baḥş-i **A R L M**

²⁰⁸ beyit: naẓm **R**

neşr: Bir şehen-şāh-ı perī-sīret ve melik-i melek-şūretdür ki tañtana-i ‘adl ü dādı ile kıbāb-ı²⁰⁹ felek [5] memlū ve nesīm-i hūlk-i Hūdā dādı ile gülşen-i ‘ālem hōş-būdur²¹⁰ yümn-i devlet-i hümāyūnında halk-ı ‘ālem her-sū āsūde ve taht-baht-ı taşarrufında²¹¹ memālik sūtūdedür tāt-ı ‘azāmeti²¹² hūrşīde hem-ser ve çetr-i²¹³ haşmeti hümā-yı sipihre²¹⁴ sāye-küster süm-i semendi tāt-ı ser-i serverān-ı zamān hāk-i rāhı sürme-i dāde-i [10] mülūk-i Şīfāhāndur. **beyit:**

10. Ey kabā-yı pādīshāhī rāst ber bālā-yı tū

Tāt-ı şāhī-rā²¹⁵ fūrūg ez gevher-i vālā-yı tū

neşr²¹⁶: Rāfi‘-i livā-yı vālā-yı İslām hīdīv-i hūceste-i ihtīşām şehsūvār-ı meydān-ı arşā-i hāk fāris-i yek-rān-ı sipihri-i çālāk penāh-ı dīn ü devlet pādīshāh-ı āsmān-ı rif ‘at illā ve hūve’s-sultānū’l-a‘zām ve’l-hākānū’l-[15] muazzam el-māhī āsāre’z-zulmi ve’l-‘inād el-hāmī havzetü’d-dīni ‘an-teṭarruķi’l-fesād hādīmū’l-hāremeyni’l-muhteremeyn²¹⁷ **li-münşī’ihī:**

11. Dāver-i ‘ālem şehensāh-ı müfteham (?) Hān Murād

Sāye-i Yezdān mu‘izz-i saltanat Sultān Murād²¹⁸

neşr²¹⁹: El-‘ādil el-kāmil el-gāzī şāhibū’l-fütūḥat ve’l-mağāzī es-sultān ibn²²⁰ es-sultān es-sultān Murād²²¹ bin Aḥmed Hān **li-münşī’ihī**²²²:

²⁰⁹ kıbāb-ı: ile āftāb-ı L; E H A R’de ise yoktur.

²¹⁰ hōş-būdur: hōş-bū ve R

²¹¹ ve taht-baht-ı taşarrufında: R’de yoktur.

²¹² ‘azāmeti: devleti R

²¹³ çetr-i: perr-i ser-āgūş-i M

²¹⁴ hümā-yı sipihre : ‘āleme R

²¹⁵ şāhī-rā : devlet-rā L M

²¹⁶ neşr: L’de yoktur.

²¹⁷ hāremeyni’l-muhteremeyn: hāremeyni’l-şerīfeyni’l-muhteremeyn R; hāremū’l-muhterem ve’r-ravzatū’l-mūkerrem L M

²¹⁸ Bu beyit sadece R’de bulunmaktadır.

12. Şeh-i Murād Hân ibn²²³ Aḥmed Hân

Hüsrev-i dehr server-i zî-şân

13. İbn Sultân Muḥammed bin²²⁴ Murād

İbn Sultân Selīm-i pāk-nejād

neşr²²⁵: Ḥalled’Allāhu te‘ālā eyyāme saltanatıhi’l-kāhire ve eyyede a‘vāme {vr. 10^b}
ḥilāfetıhi’l-bāhire ve ḥafıze bi-‘aynihi’lletī lā-tenāmü ve eyyede bi-melāiketıhi
naşarahü’l-kirām bi-ḥürmetıhi’n-Nebıyyı’l-Hümām ve²²⁶ ālihi’l-fiḥām²²⁷ ve şaḥbihi’l-
‘izām²²⁸ şallellāhu²²⁹ ‘aleyhi²³⁰ ve raḍıyallāhu²³¹ ‘anhüm²³² mā ṭarabe’l-hezārü ve
naḥa’l-ḥamām

li-münşî’i²³³:

14. İlāhî devlet ü ‘ömrin müdām it

Serîr-i saltanatda müstedām it

²¹⁹ neşr: **E H A L M**’de yoktur.

²²⁰ ibn: bin **L M**

²²¹ Murād: Murād Hân **R**; ‘Oşmān **M**

²²² li-münşî’i: li-münşî’i’l-faḥr **A M**

²²³ ibn: bin **L**

Şeh-i Murād Hân: Ya’ni ‘Oşmān **M**

²²⁴ ibn: bin **L**

²²⁵ neşr: **A L**’de yoktur.

²²⁶ ve: ve ‘alā **R**

²²⁷ fiḥām: kirām **L M**

²²⁸ ve şaḥbihi’l-‘izām : **R**’de yoktur.

²²⁹ şallellāhu: şallellāhu te‘ālā **R M**

²³⁰ **R**’de “ve ‘alā ālihi’l-fiḥām” ifadesi “ ‘aleyhi” ifadesinden sonra yazılmıştır.

²³¹ raḍıyallāhu: raḍıye **M**

²³² ve raḍıyallāhu ‘anhüm : **R**’de yoktur.

²³³ li-münşî’i: nazm li-münşî’i **R**; li-münşî’i’l-faḥr **M**

[5] 15. Açılsun gül gibi gülşende dāyim
Şafā vü ‘işret üzre pür-devām²³⁴ it

16. ‘Adūsını hemīşe eyle maḫhūr
Sürūr-i nuşret ile şād-kām it

17. Der-i ‘izzet-penāhını²³⁵ o şāhuñ²³⁶
Selāmet ehline²³⁷ dārü’s-selām it

18. Nazar itsün ḫulı Yaḥyā’ya dāyim²³⁸
İşiginde anı kemter-i ḡulām it

[10] li-münşī’ihî:

19. Be-‘ahd-i şeh-i²³⁹ Murād²⁴⁰ Ḥān²⁴¹ ibn²⁴² Aḥmed
Livā-i neşr-rā kerdem ser āmed

20. Refīkeş bād-ı tevḫīket Ḥudāyā
Müyesser kūn zi luṭfet ‘ömr-i sermed²⁴³

²³⁴ pür-devām: ber-devām **M**

²³⁵ ‘izzet-penāhını: ‘ahd-penāhını **M**

²³⁶ ‘izzet-penāhını o şāhun: ‘izzet-penāh-ı şehriyārı **R**

²³⁷ Selāmet ehline: Ḥarīm-i ravza-i **R**

²³⁸ Nazar itsün ḫulı Yaḥyā’ya dāyim: Hemīşe eylesün Yaḥyā’ya ihsān **R**

²³⁹ şeh-i: **M**’de yoktur.

²⁴⁰ Murād: ‘Osmān **M**

²⁴¹ Ḥān: **M**’de yoktur.

²⁴² ibn: bin **L M**

neşr²⁴⁴: Ve hāzā evānū’ş-şurū’i fi’l-maḫşūd mütevekkilen ‘ale’l-mülki’l-ma’būd²⁴⁵
inneḥü müfīzü’l-ḥayri ve’l-cūd ve²⁴⁶ min’Allāhi’l-‘ināyetü²⁴⁷ ve’t-tevfīḫ ve es’elühü
sevā’e’t-ṭarīḫ **li-münşī’ihi**²⁴⁸:

21. Nüktehā-yı pāk-i Yaḥyā gūş kün

[15] Bāde ez feyż-i bezmeme nūş kün

22. Hem-çü deryā bā-ma’ārif cūş kün²⁴⁹

Ḥāṭıret şād ü zi gūşşā ḥūş kün

1. Mu‘cize-i mi‘rāc-ı cismānī ve reften-i der²⁵⁰ ḥacle-ḥāne-i āsmānī²⁵¹

E 10^b; H 10^b; A 10^b; R 10^b; L 10^a; M 10^b

Debīr-i rivāyet ḥāme-zen-i şaḥīfe-i ḥikāyet olmuştur ki şefā‘at-ken-i ümmet ḥimāyet-
dih-i erbāb-ı ma‘şiyet sulṭān-ı serīr-i risālet Ḥazretleri’nün bihterīn-i mu‘cizātı mi‘rāc-ı
bāhirü’l-āyātıdır fārisān-ı semend-i²⁵² taḫrīr ve ġārisān-ı nihāl-i bülend-i taḫrīr {vr. 11^a}

²⁴³ **M**’de bu beyit aşağıdaki şekildedir:

“Süm-i şāḥib-i mürsel būd ü

Zi cümle serverān-ı ekmel būd ü”

²⁴⁴ neşr: **E H A L**’de yoktur.

²⁴⁵ ‘ale’l-mülki’l-ma’būd: ‘al’Allāhi’l-ma’būd **M**

²⁴⁶ ve: **L**’de yoktur.

²⁴⁷ ‘ināyetü: i‘ānetü **M**

²⁴⁸ li-münşī’ihi: kıt‘a li-münşī’ihi **A R L**; kıt‘a li-münşī’ihi’l-faḫīr **M**

²⁴⁹ **M**’de bu mısra önceki mısra ile yer değiştirmiştir.

²⁵⁰ der: **R L**’de yoktur.

²⁵¹ **M**’de başlık “Der beyān-ı mi‘rāc-ı cismānī ve teşrīf-i ḥacle-ḥāne-i āsmānī” şeklindedir.

Müellifin ilk defa kaleme alarak Genç Osman’a sunduğu metin olduğunu düşündüğümüz **M** nüshası ile daha sonra IV. Murad’a sunduğu metni aksettirdiğine kani olduğumuz **E H A R L** nüshaları arasında büyük farklılıklar, müellif tarafından eserin daha sonra geliştirildiğini akla getirmektedir. Bu yüzden istinsah kaydındaki ifadenin delaletiyle biz de **E** nüshasını esas olarak farklılıkları gösterme ve metni inşa etme yoluna gittik.

²⁵² semend-i : ‘arşa-i **E H A R**

bu güne cevalân-künân-ı beydâ’-i takrîr ü beyân olmuştur ki ol serv-i sûtûde-seyr şehr-i Rebî’ü’l-evvel-i muhteremde²⁵³ ba’z-ı e’imme şehr-i Rebî’ü’l-âhirde İmâm Nevevî ve İmâm Qurtubî şehr-i Receb’de olmağa zâhib olmuşlardır²⁵⁴ hengâm-ı [5] hicretten bir sene muqaddem bir şeb ki taleb-kerde-i ref’-i gerd-i ta’ab dağdağa-i Qureyş-i nâ-sâz idiler mihmân-hâne-i Ümmühânî olup zât-ı nûr-efşânı ile reşk-endâz-ı hürşîd-i cihânı eyledi âyâ ol şeb ne şeb idi ki²⁵⁵ gûyâ pertev-i tal’at-i nûr-i Resûl-i [10] Qureyşî-neseb ile mânend-i şubh-i enver rûşen ü münevver oldu²⁵⁶ kadem-zed-i Resûl-i mümecced olmağa atlas-ı sipihr-küsterde ve lâlî-i encüm-feşânde²⁵⁷ melâike-i kirâm haseb-i mâ emerahümü’l-‘Allâm merâsim-i hîdmete kıyâm göstermişler idi.²⁵⁸ **mışra’:**

1. Havrâ be-intizâre-i²⁵⁹ cemâleş şaff zed²⁶⁰

neşr: Zihî şeb ki ol bedr-i şâriķ²⁶¹ sipihr-i müfâriķ hâlâyıķ [15] meclâ-yı cemâl-i Hâllâķ olmağa lâyıķ idi.²⁶² **mışra’**²⁶³:

²⁵³ muhteremde: muharreminde **R**

²⁵⁴ “İmâm Nevevî ve İmâm Qurtubî şehr-i Receb’de ba’z-ı e’imme Rebî’ü’l-âhirde olduğına zâhib olmuşlardır” ifadesi **L**’de; “eşaḥḥ-ı haber şehr-i Receb’de minaşşa-i zuhûrda cilve-ger olduğını müşbit-i şahîfe vü defterdür” ifadesi de **R**’de derkenardır.

²⁵⁵ ki: **R**’de yoktur.

²⁵⁶ “Te’âl’ Allâh şey rûşen-terâ rûz havlû rûz havâlî-i ‘âlem efrûz” ifadesi **L**’de derkenardır.

²⁵⁷ encüm-feşânde: encüm-feşânde olup **R**; encüm-feşânde **L**

²⁵⁸ idi : **L**’de yoktur.

M’de Mi’râc mu’cizesinin bu giriş kısmı 10^b’de 11 ve 17. satırlar arasında şu şekildedir: “Püşîde-ârâ-i ‘uḳalâ ve setîr-i zâmîr-i nûbelâ degüldür ki ol Hâzret-i bâ-‘izzetüñ şallellâhu ‘aleyhi ve sellem a’zam-i mu’cizâtı mi’râc-ı bâhîretü’l-âyâtıdır **beyit:**

Ân şeb ki mî zed ez harem bâ mescid-i Aķşâ ‘alem

Mî raned tâ mülk-i kadem-i yek-rân himmet-i zîr rân

neşr: Tafşîl-i mi’râc kütüb-i müteaddidede bugüne idrâc olunmuştur ki ol Hâzret Medîne-i Mükerreme’den hürûc ve râh-ı hicrete vülûcdan bir sene muqaddem şehr-i Rebî’ü’l-evvel-i mükerreemde **beyit:**

Rânde-i bâlâ ez himmet-i vâlâ

Raḥş-i İsrâ be-‘abdihi leylâ”

²⁵⁹ Havrâ be-intizâre-i: Hür-i nezâre **M**

²⁶⁰ **M**’de bu mısra 11^a’da 11. satırda yer almaktadır.

²⁶¹ şâriķ: bâriķ **R**

²⁶² idi: oldı **R L**

2. An şeb-i kadrî ki mî-güyend gūyā imşebest²⁶⁴

neşr²⁶⁵: Henüz āsūde ve pister-i ḥ^vābda ğunūde olmuş idi ki āftāb-ı elṭāf-ı İlāhī sāye-endāz-ı²⁶⁶ ser-i risālet-penāhī olup nāgāh peyk-i İlāh ḳadem-i ber-āverde-i ‘arşa-i ‘ālem-i vücūd u ‘adem **beyit**:

3. Ḳāşidī ez kişver-i nūrāniyān

Pāk ez²⁶⁷ ālāyiş-i ḳulmāniyān²⁶⁸

neşr: Muḳarreb-i dergāh-ı Rabb-i Celīl²⁶⁹ muharrem-i ser-evkāṭ-ı {vr. 11^b} Nebiyy-i Cemīl²⁷⁰ Ḥāzret-i Cibrīl²⁷¹ elli biñ melek ile tenzīl²⁷² olup tesbīḥ u tehlīl ile ser-zede-i ḥāk-i reh-i Nebiyy-i Celīl oldılar.²⁷³ **nazm**:

²⁶³ mışra‘: beyit E

²⁶⁴ **M**’de 11^a’da bu mısradan önce 4 ve 8. satırlar arasında şu kısım yer almaktadır: “Re’ye’l-‘ayn-i müşāhede-i cemāl-i Rabbü’l-‘ālemīn ile müşerref olup gūş-i hūş-i *“Fe-evḥā ilā ‘abdihi mā evḥā”* ile meşḳ olmuşdur āyā ol şeb ne şeb idi ki ṭulū‘-i māh-ı cemāl-i Resūl-i ‘Arab ile mānend-i şubḥ-i enver rūşen ü mūnevver oldu ve ol ‘āşık-ı şādık ve bedr-i şāriḳ mazḥar-ı cemāl-i Ḥallāḳ-ı ezel olmağa lāyık u maḥall oldu.” Bu mısradan sonra ise 9 ve 13. satırlar arasında şu kısım bulunmaktadır: “Ol gice ervāḥ-ı enbiyā’-i ‘izām ḥāzır ve melāyike-i kirām ḥāl-i sulṭān-ı enbiyāya nāzır olup derīḥeḥā-yı sipihr kūşāde ve mevāyid-i fevāyid-i in‘ām āmāde olmuş idi **neşr**: Sipihri atlas döşenmiş leālī-i encüm saçılmış ve ḥurşid ü meh gūyā iki ḳapu idi açılmış.”

²⁶⁵ neşr: **E H A R**’de yoktur.

²⁶⁶ endāz-ı: ber-endāz-ı **L**

²⁶⁷ ez : zi **R L**

²⁶⁸ **M**’de 11^b’de bu beyitten önce 3 ve 5. satırlar arasında şu kısım yer almaktadır: “**neşr**: Çünkü ol Ḥāzret ol şeb-i pūr-meymenetde ḥane-i Ümmühānī’de beytütet buyurmuşlar idi nāgāh peyk-i Rabb-i Celīl Ḥāzret-i Cebrāyīl.”

²⁶⁹ Celīl: Cemīl **R L**

²⁷⁰ Cemīl : Celīl **R L**

²⁷¹ Cibrīl: Cebrā’īl **R**

²⁷² tenzīl: nezīl **A R L**

²⁷³ **M**’de Mi‘rāc’ın meleklerin nezīl olması kısmı 11^b’de 7 ve 9. satırlar arasında şöyle yer almaktadır: “Elli biñ melek ile nezīl olup tesbīḥ ü tehlīl ile bir rivāyetde Ḥāzret-i Mikāyil daḥı nezīl olmuş idi mānend-i yed-i beyzā olan dest-i ‘izzet-intimālarına yapışup.”

4. Āmed ü āverd Burākī çü berķ

Peykerī ez nūr-i ķadem tā-be-faraķ²⁷⁴

neşr: Melā'ike-i kirām saķf-ı beytden dāķil [5] ve mübeyyit-i Ĥazret'e andan vāşıl oldukları delīl-i cevāz-ı ĥarķ u iltiyāmdur ki mülzem-i mağzele-i saķīfū'l-kelāmdur²⁷⁵ ba'ż-ı nāķıl şebt-i şuķuf-i delāyil idüp²⁷⁶ Ĥazret-i Mīkāl bile tenzīl²⁷⁷ oldu dirler²⁷⁸ çünkü Ĥazret-i Cibrīl-i peygām-āver fersūde-cebīn-i pīş-gāh-ı Ĥazret-i Peygamber oldu.

nazm:

[10] 5. Be-güft ey bülbul-i bāğ ne-güyī

Çü baķt-ı 'ālemī ĥ^vāb ez çe cüyī

6. Zamānī nergis-i maķmūr be-küşāy

Çü gül ez ĝonçe-i hestī birūn āy²⁷⁹

neşr: Ayıtdı ey çāre-sāz-ı bīçāregān ve feryād-res-i dermāndegān müjde-i ĥayāt-baķş ve ebed-naķş ki herģiz evrāķ-ı āsmānda bu şūret-i nümāyān ebeden [15] kār-ķāne-i cihānda²⁸⁰ ile'l-ān ne bir Nebiyy-i²⁸¹ kerīmü'ş-şān ve ne bir mürsel-i bāķirū'l-'ūnvān ĥaķķında cilve-ger-i ezķān olmuşdur ki Ĥazret-i Ĥallāķ ale'l-ıtlāķ celle şānūhü ve 'ażame bürķānūhü ārzū-yi telāķ ile beni fıristāde-i Nebiyy-i āfāķ itmişdür cenāb-ı

²⁷⁴ M'de bu beyit 11^b'de 6 ve 7. satırda yer almaktadır.

²⁷⁵ “Melā'ike-i kirām saķf-ı beytden dāķil ve mübeyyit-i Ĥazret'e andan vāşıl oldukları delīl-i cevāz-ı ĥarķ u iltiyām olduğı ba'ż-ı e'imme-i kirām kavlidür ki mülzem-i mağzele-i saķīfū'l-kelāmdur” ifadesi L'de derkenardır.

²⁷⁶ idüp: olup L

²⁷⁷ tenzīl: nezīl H A

²⁷⁸ dirler: dimişdür R L

²⁷⁹ M'de bu iki beyit 11^b'de 10 ve 11. satırda yer almaktadır.

²⁸⁰ cihānda: cihāndan A R L

²⁸¹ Nebiyy-i: E H A'da yoktur.

kerîmine da‘vet ve ħ^vân-ı in‘âmı ile ziyâfet ider sükkân-ı semâ²⁸² şegab-nâk-ı şeref-i likâ olmuştur.²⁸³ **naẓm:**

7. Zi be-her tû sükkân-ı heft âsmân

Bih bendend ber-resm-i ħalkâ miyân

{vr. 12^a} 8. Yekî bâr ber ħîz u bîrûn-i ħırâm

Ki ħunek âmed²⁸⁴ üstâde ber der-i ħulâm

9. Zi kerrûbiyân ve zi rûĥâniyân

Büzürgân u sükkân-ı heft âsmân

10. Biyâ pây ber farâķ-ı âfâķ-ı nûh

Zi ruĥ-i tâc ber farâķ-ı ‘uşşâķ-ı nûh²⁸⁵

neşr²⁸⁶: Nevîd-i ħuceste-i te‘yîd [5] resîde-i ħuş-i Resûl-i Mecîd olıcaķ tâc-ı serveri peyveste-i farâķ-ı Ferķadan ve târik-i ħubûri bâyeste-i ittişâl-i âsmân oldı. **naẓm:**

²⁸² sükkân-ı semâ: sükkân-ı semâvât-ı ‘alâ **R**; mevcûdât-ı semâ **L**

²⁸³ olmuştur: olmuşturdur **R L**

M’de Hazret-i Peygamber ile Cebrâil arasında geĥen bu konuşma 11^b’da 12 ve 15. satırlar arasında şöyle geĥmektedir: “Ayıtdı ey Resûl-i muĥtâr müjde ki Ĥazret-i Melik-i Cebbâr seni cenâb-ı ‘izzetine da‘vet ve ħ^vân-ı in‘âmı ile ziyâfet ider ĥidmetine müsâra‘at buyurasın ol serv-i ħulîstân-ı risâlet ve ħul-i ħulzâr-ı nübüvvet **beyit:**

Emîn-i vaĥy ve şâĥib-i sırr-ı mi‘râc

Serîr-i ĥarĥ-râ na‘leyn-i ü tâc”

²⁸⁴ âmed: âmedî **A**

²⁸⁵ **M**’de bu dört beyit bulunmamaktadır.

²⁸⁶ neşr: **L**’de yoktur.

11. Çü seyyid zi Rūḥu'l-emīn īn ſenīd

Ve ger cā-yi ārām kerdē nedīd²⁸⁷

neṣr²⁸⁸: ſitāb-kūnān imtisāl-i fermān-ı ‘ālīṣān idüp ayıtdı merḥabā [10] ey birāder-i peygām-āver niçe demlerdür ki murğ-i dil-i ſikeste-per bu fezāda cılve-ger olmak arzū ider. **mıṣra**‘:

12. Ez dost yek iṣāret ve zi ma be-ser devīden²⁸⁹

neṣr²⁹⁰: Vesīle-i telāk olan berīd-i ḥōṣ-nevīd iḥzār-ı Burāk idüp maṣḥūb-i ſeref-i rükūb buyurdılar. **beyit**²⁹¹:

[15] 13. Be pīṣeṣ Resūl-i ender āverd pāy

Tū güftī be-cünbīd-i ‘ālem zi cāy²⁹²

*“Sübḥanellezī esrā bi-‘abdihi leylen mine’l-Mescidi’l-Ḥarāmi ile’l-Mescidi’l-Akṣallezī bāreknā havlehū”*²⁹³ mazmūnı üzre cesed-i laṭfī ile muteyakkızēn ḥıttā-i ḥarem-i ḥarāmdan ḥurūc ve andan tabaḳāt-ı semāvāta ‘urūc buyurdılar.²⁹⁴ **neṣr**²⁹⁵: Delālet-i

²⁸⁷ M’de bu beyit bulunmamaktadır.

²⁸⁸ neṣr: L’de yoktur.

²⁸⁹ M’de bu mısra bulunmamaktadır.

²⁹⁰ neṣr: E H A’da yoktur.

²⁹¹ beyit: nazm A R L

²⁹² cāy : cāy el-āye R

M’de bu beyit bulunmamaktadır.

²⁹³ İsrā 17/1; Meali: “*Bir gece* kendisine âyetlerimizden bir kısmını gösterelim diye (Muhammed) *kulunu Mescid-i Harām’dan, çevresini mübarek kıldığımız Mescid-i Aksâ’ya götüren Allah noksan sıfatlardan münezzehtir*, O, gerçekten iṣitendir, görendir.”

²⁹⁴ “Sübḥanellezī esrā bi-‘abdihi leylen mine’l-Mescidi’l-Ḥarāmi ile’l-Mescidi’l-Akṣallezī bāreknā havlehū mazmūnı üzre cesed-i laṭfī ile muteyakkızēn ḥıttā-i ḥarem-i ḥarāmdan ḥurūc ve andan tabaḳāt-ı semāvāta ‘urūc buyurdılar” ifadesi H R’de derkenardır; A’da ise yoktur.

M’de İsrā ve mi‘rāc bahsinin anlatıldığı bu kısım 10^b’de 18 ve 19. satırda ve 11^a’da ilk dört satırda şöyle yer almaktadır: “**neṣr**: Ol ṭāvus-i gülzār-ı cennet ve ‘andelīb-i gülīstān-ı da’vet-i *“Sübḥanellezī esrā bi-‘abdihi leylen mine’l-Mescidi’l-Ḥarāmi ile’l-Mescidi’l-Akṣallezī bāreknā*

Ḥazret-i müteḥammil kār-ı vesāṭat ile esra‘ vaḳtinde pāy-nih-i ḥarem-i Beytü’l-Muḳaddes olup ervāḥ-ı enbiyā nūr-i kereminden müktebis {vr. 12^b} oldılar ol imām-ı miḥrāb-ı aşḥāb-ı niyāz Mescid-i Aḳṣā’da iki rek‘at namāz kılup emr-i Ḥudā ile gürūḥ-i enbiyā ol Ḥazret’e iḳtidā itdiler.²⁹⁶ **nazm:**

14. Heme enbiyā-rā bedīd-i ū tamām

Be-pīş heme İstāde-i imām²⁹⁷

neşr²⁹⁸: Ol dem-i ‘izzet-tev’emde [5] muḳtedā-yı enbiyā’-i kirām mübtedā-yı muahḥar oldukların i‘lāmdur şüretā muahḥar ammā ḥilḳatde muḳaddem idükleri eşaḥḥ-ı ḥaberdür.²⁹⁹ *“Küntü nebiyyen ve Ādeme beyne’l-mā’i ve’ṭ-ṭīn”*³⁰⁰ **mışra**³⁰¹:

15. Gāh olur mübtedā muahḥar olur

Sallellāhu ‘aleyhi ve ‘alā ālihi ve şaḥbihi³⁰² pes ez kār-ı namāz³⁰³ ol zāt-ı ser-efrāz serīr-[10] efrūz-i ‘izz ü nāz³⁰⁴ şaḥre-i müteberrikeye pāy-endāz olup andan ‘āzim-i dergāḥ-ı Ḥudā-yı bī-niyāz oldı zihī şeref ü ‘izzet ve zihī devlet **li-münşī’ihī**³⁰⁵:

ḥavleḥü” mażmūn-ı ‘izzet-maḳrūnı ūzre rūḥ-i şerīf ü cesed-i laṭīf ile müteyakḳızēn ḥıṭṭa-i Ḥarem-i Ḥarām’dan Mescid-i Aḳṣā’ya vülūc ve andan ṭabaḳāt-i semāvāt-i seb‘aya ‘urūc buyurup **beyit:**

Emīr-i bārgāḥ-ı lī- ma‘allāḥ

Zede bālā-yı īn nūḥ ḥayme-i ḥargāḥ”

²⁹⁵ neşr: R’de yoktur.

²⁹⁶ M’de Resūlullāh’ın peygamberlerin ruhlarına namaz kıldırmasının anlatıldığı bu kısım 11^b’de 16 ve 19. satırlar arasında ve 12^a’da ilk iki satırda şöyle yer almaktadır: **“neşr:** Ḥazretleri sürūr-i tām ile mebitinden kıyām ve dergāḥ-ı Melik-i ‘Allām’a ḥurām idüp ol ‘āşık-ı müştāk-ı ṭālibü’t-telāk bir āḳ Burāk-ı berrāk ūzre rākib cānib-i cenāb-ı Ḥudā’ya zāhib oldı delālet-i Ḥazret-i Cibrīl ile Ḥarem-i Beyt-i Muḳaddes’e nezīl olup Mescid-i Aḳṣā’ya dāḥil anda iki rek‘at şālāta şāḡil oldılar āndan rāḥ-ı maḳşada vülūc ve şaḥrāya ‘urūc buyurdılar.”

²⁹⁷ M’de bu beyit bulunmamaktadır.

²⁹⁸ neşr: L’de yoktur.

²⁹⁹ ḥaberdür : ḥaberdür mışra‘ E

³⁰⁰ Hadis; *Şerḥ-i Ebî Dāvūd lil-‘Aynî*, “Bâb: Mâ yesteftahû bihi’s-salât”, III, 360 (M.Ş). Manası: *“Ādem su ile çamur arasındayken ben nebî idim.”*

³⁰¹ mışra‘: R’de yoktur.

16. Gör ne pāyedürür bu mertebe kim

Oldı bir şeb içinde aña naşīb

17. Şeref-i kurb-i Hakk’a nā’il olup

“*Kābe kavseyn*”³⁰⁶ e irdi vardı Hābīb³⁰⁷

neşr: Ser-i şahreden āsmāna [15] ‘āric ve medāric-i felek-i raḥşāna dāric oldı.³⁰⁸
beyit³⁰⁹:

18. Vez ān-ı mihrāb ki Peygamber-i pāk

Cenībet rāned ber nüh tāk-ı eflāk³¹⁰

neşr³¹¹: ‘Urūc-i zāt-ı müfehhamları bir süllem-i müsellemler ile vākı’ oldı ki yemteddü³¹²
ileyhi a’nāku’l-ümem anuñ şānında³¹³ zebān-āver-i qalem olmışdur erbāb-ı semer
nezdik-i rivāyet-i şihhat-eşer itmişlerdür ki ervāh-ı beşer dem-i merg³¹⁴ muhtaazar ola ol
süllem-i mu’teber cılve-ger-i fezā-yı nazar olup gāyet-i {vr. 13^a} ḥüsn ü bahā ve

³⁰² “Ol dem-i ‘izzet-tev’emde muḳtedā-yı enbiyā’-i kirām mübtedā-yı muahḥar oldukların i’lāmdur
şüretā muahḥar ammā ḥilkatde muḳaddem idükleri eşaḥḥ-ı ḥaberdür küntü nebiyyen ve Ādeme
beyne’l-mā’i ve’t-ḫi şallellāhu te’ālā ‘aleyhi ve ‘alā ālihi ve şahbihi ecma’in” ifadesi L’de
derkenardır.

³⁰³ kār-ı namāz: namāz u niyāz L

³⁰⁴ serīr-efrüz-i ‘izz ü nāz: R’de yoktur.

³⁰⁵ li-münşī’ihi: li-münşī’ihi nazm A; nazm L

³⁰⁶ Necm 53/9; Meali: “O kadar ki (birleştirilmiş) *iki yay arası kadar*, hatta daha da yakın oldu.”

³⁰⁷ M’de bu iki beyit 12^a’da 3 ve 4. satırda yer almaktadır.

³⁰⁸ M’de bu cümle 12^a’da 5. satırda şöyle geçmektedir: “Pes bālā-yı şahreden medāric-i semāya dāric
ve evc-i āsmāna ‘āric oldı.”

³⁰⁹ beyit: nazm A L

³¹⁰ M’de bu beyit 12^a’da 6. satırda yer almaktadır.

³¹¹ neşr: A’da yoktur.

³¹² yemteddü: temteddü A R L

³¹³ şānında: şānından H A R L

³¹⁴ merg: merg ki A R L

nihāyet-i luṭf u şafādan ol cānibe teveccüh-i nümāyān olup ilā ḥīni'l-ḳabẓ ḥande-künān-ı nigerān olurlar.³¹⁵ **li-münşī'ihī:**

19. Temennā eylerüz luṭfuñ Ḥudāya

Bize ol kār-ı düşvār ola āsān

[5] 20. Çü nezdīk ola menzil eyleme dūr

Ġarīb-i rāhız ammā luṭf-i cūyān³¹⁶

neşr: Ol süllem-i mübeccel cevāhir ile mükellel bir cānibi yāḳūt-i aḥmer ve bir cānibi zeberced-i aḫẓar dürcātı heb sīm ü zeheb ile muraşşa‘ ve müzehhebdür.³¹⁷ **naẓm**³¹⁸:

21. Yekī pāye ez sīm ve dīger zi zer

Mücevher be-yāḳūt ve dürr-i³¹⁹ güher³²⁰

³¹⁵ **M'**de Burak'ın vasıflarının kısmen anlatıldığı bu bölüm 12^a'da 7 ve 12. satırlar arasında şöyle geçmektedir: “Bir süllem-i müsellel ile ki yemteddü ileyhi a‘nāḳa’l-ümem vaşfi ile muallem idi ya‘ni ba‘z-ı kütübde muḥarrerdür ki ervāḥ-ı beşer ol zamān ki muḥtaẓar ola ol süllem manẓūr-ı naẓar olup ḡāyet-i ḥüsn ü bahā ve nihāyet-i luṭf u şafādan naẓarlarında teveccüh bāhir olup ilā ḥīni'l-ḳabẓ ol ṭarafa nāẓır olurlar **li-münşī'ihī:**

Yā İllāhī o demde luṭf eyle

Şa‘b olan emri sehl eyle bana

Eyle āsān şedāyid-i fevti

İt vesīle vuşūluna mevti”

³¹⁶ **M'**de bu iki beyit bulunmamaktadır.

³¹⁷ **M'**de Burak'ın fizikī özelliklerinin anlatıldığı kısım 12^a'da 13 ve 17. satırlar arasında şöyle yer almaktadır: “Ba‘z-ı ḥaber gūş- gūẓār-ı aşḥāb olmuşdur ki ol süllemūñ bir cānibi yāḳūt-ı ḥamrā ṭarāf-ı āḫiri zeberced-i ḥaḍrādūr dürcātı hep sīm u zeheb ile müzehheb ve derārī ile mükellel bir süllem-i mücelleddür ki pes ol dem ki ne dem ḥaḳīḳaten ‘īd-i mükerrrem ne ‘īd belki yevm-i cedīd-i ḥayāt-ı ‘ālem idi **li-münşī'ihī:**

Bundan a‘lā olur mı hiçbir dem

K’anda ire murādına ādem”

³¹⁸ naẓm: **R'**de yoktur.

[10] **neşr**³²¹: Āyā ol dem ne dem-i ‘izzet-i tev’em idi ki bā‘iş-i hayāt-ı ‘ālem³²² oldu sīyyemā zāviye-nişīnān-ı ‘ālem-i³²³ zulmet-i ‘işyān olan ümmet-i nā-tüvān³²⁴ muhtāc-ı ifāza-i envār ve³²⁵ pertev-i şa‘şa‘a-i³²⁶ elṭāf-ı Perverdigār³²⁷ olmağla³²⁸ ol şeb-i dāc içre ol emīn-i vahy ve³²⁹ şāhib-i sırr-ı³³⁰ mi‘rāc Ḥazretleri³³¹ [15] gūyā ki sirāc-ı vehhāc oldu.³³² **mışra‘**:

22. Ḥabībullahi nūrun yestezā’u bihi

neşr³³³: Yāhūd zāt-ı cemilleri ṭāq-ı mihrāb-ı³³⁴ āsmānda nūrdan bir kandīl idi. **li-münşī’ihi**:

23. Ṭaraf-ı ‘ayn içre şehsüvār-ı Burāk

Ġāyet-i çarḥı eyledi me’vā

-
- 319 dürr-i: dürr ü **R L**
- 320 **M**’de bu beyit bulunmamaktadır.
- 321 neşr: **R**’de yoktur.
- 322 bā‘iş-i hayāt-ı ‘ālem: müjde-dih-i kabūl-i şefā‘at ve vuşul-i mağfiret oldu **R; L**’de ise derkenardır.
- 323 ‘ālem-i : şeb-i dāc-ı **R**
- 324 ümmet-i nā-tüvān: ümmet-i talebkārān **A**; ümmet-i nā-tüvān talebkārān **L**; nā-tüvānlara **R**
- 325 muhtāc-ı ifāza-i envār ve: **A R L**’de yoktur.
- 326 şa‘şa‘a-i: āftāb-ı **A L**
- 327 Perverdigār: Perverdigāra **A L**
- 328 olmağla: **A L**’de yoktur.
- 329 emīn-i vahy ve: **E H**’de yoktur.
- ümmet-i nā-tüvān muhtāc-ı ifāza-i envār ve pertev-i şa‘şa‘a-i elṭāf-ı Perverdigār olmağla ol şeb-i dāc içre ol emīn-i vahy ve: **R**’de yoktur.
- 330 sırr-ı: **E H**’de yoktur.
- 331 Ḥazretleri : **R**’de yoktur.
- 332 **M**’de Resūlullāh’ın mi‘rāc gecesindeki konumunun anlatıldığı bu kısım 12^a’da 18 ve 19. satırda ve 12^b’de ilk üç satırda şöyle yer almaktadır: “**neşr**: Zāviye-nişīnān-ı ‘ālem-i zulmet-i ‘işyān olan ümmet-i nā-tüvān-ı muhtāc ifāza-i envār-ı pertev-i şa‘şa‘a-i sipihr-i elṭāf-ı Perverdigār olmağla ol şeb-i dāc içre ol şāhib-i mi‘rāc gūyā sirāc-ı vehhāc idi **neşr**: Ya ṭāq-ı mihrāb-ı āsmānda nūrdan bir kandīl ber-pā idi.”
- 333 neşr: **E H**’de yoktur.
- 334 mihrāb-ı: **A R L**’de yoktur.

24. Döndi bir şîşeye ki gül koyalar

Ruḥ-i āli-yle ḳubbe-i mīnā

25. Āb-ı raḥmet-ile şūy-kerde olup³³⁵

Āftāb oldu taşt-ı zer gūyā

26. Mihr-i rūyin görünce ḳalmadı şabr

Oldı serkeşte tārem-i ‘ulyā³³⁶

neṣr³³⁷: Çünki ol reh-rev-i bevādī-i eflāk {vr. 13^b} maḏhar-ı ḳavl-i kerīm-i levlāk vāşıl-ı ser-menzil-i mübeccel-i felek-i evvel oldı. **mışra**³³⁸:

27. Der-i āsmān-rā be-zed-i Cibrīl³³⁸

neṣr³³⁹: Zābiṭ-ı felek-i evvel İsmā‘īl (?) nām bir melek-i celīl idi çünki şavt-ı ḳar‘-ı bāb resīde-i gūş-i ḥāfız-ı felek-i şehāb oldı³⁴⁰ cesāret-ken-i pürsiş olup [5] ayıtdı ḥālḳa-kūb-i der ne maḳūle-i zāt-ı ‘izzet-menişdür Ḥāzret-i peyk-i celīl-i Cemīl³⁴¹ ayıtdı³⁴² **beyit**³⁴³:

28. Bedān ki menem Cibrīl-i emīn

Şüdem³⁴⁴ hem-reh-i seyyidü’l-mürselīn³⁴⁵

³³⁵ şūy-kerde olup: yumağa elini **M**

³³⁶ **M**’de bu dört beyit 12^b’de 3 ve 7. satırlar arasında yer almaktadır.

³³⁷ neṣr: **A L**’de yoktur.

³³⁸ **M**’de bu mısra bulunmamaktadır.

³³⁹ neṣr: **E H**’de yoktur.

³⁴⁰ oldı : **E H**’de yoktur.

³⁴¹ Ḥāzret-i peyk-i Celīl-i cemīl: **E H A L**’de yoktur.

³⁴² **M**’de feleğin kapısında geçen konuşmanın yer aldığı bu kısım 12^b’de 7 ve 9. satırlar arasında şöyle yer almaktadır: “**neṣr**: Çünki rütbe-i mi‘rāc ile evc-i semāya idrāc olındı der-i eflāk küşāde ve zābiṭ-i felek ol ḥıdmete āmāde olup ḳar‘-ı bāb-ı semā iden kimdür deyu istinbā itdi.”

³⁴³ beyit: nazım **A R L**

neşr: İsmā‘īl-i ḥabīr maḳdem-i Resūl-i ḥaṭīr olup³⁴⁶ der-i feleki küşāde idüp ḥidmete āmāde oldı. **beyit**³⁴⁷:

29. Şüd bedr-i ḥāne-i māh-ı āftāb

[10] Yāft peyk-i ḥalka zeden-i feth-i bāb³⁴⁸

neşr: Misāl-i rūḥ-i muşavver ḥulūl idüp der-i felekden³⁴⁹ māh-ı münevver gibi³⁵⁰ cilver ve çün-i³⁵¹ ḥūrşīd-i enver³⁵² derūn-i felekde yer eyledi İsmā‘īl ser-zede-i ḥāk-i pāk-i pā-yi müsāfir-i eflāk olup **mışra**³⁵³:

30. Didi kim merḥabā ni‘me’l-mecī

neşr³⁵⁴: Ḥayr-i muḳaddem ey Resūl-i muḥterem³⁵⁵

beyit³⁵⁶:

31. Āmedī ve āmedent pes ḥōşest

[15] Dīden-i rū-yi tū ‘aceb dil-keşest³⁵⁷

³⁴⁴ Şüdem : Şüde **E H**

³⁴⁵ **M**’de bu beyit bulunmamaktadır.

³⁴⁶ olup: olıcaḳ **R**

³⁴⁷ beyit: naẓm **A L**

³⁴⁸ **M**’de bu beyit 12^b’de 10. satırda yer almaktadır.

³⁴⁹ der-i felekden: **E H A R**’de yoktur.

³⁵⁰ māh-ı münevver gibi: **L**’de yoktur.

³⁵¹ çün-i: **A R L**’de yoktur.

³⁵² enver: enver gibi **A R L**

³⁵³ mışra’: li-münşī’ihi **R L**

³⁵⁴ neşr: mışra’ **E H**; **L**’de ise yoktur.

³⁵⁵ muḥterem: mükerrem **A R L**

M’de Resūlullāh’ın melekler tarafından karşılanmasını anlatan bu kısım 12^b’de 11 ve 13. satırlar arasında şöyle geçmektedir: “Cibrīl Ḥazret-i Nebiyy-i Celīl ile ḳādim olduğuna cāzim olıcaḳ **mışra**’: Didi kim merḥaben ni‘me’l-mecī **neşr**: Ol felekde gürūh-i melek gūş idecek cūş ü ḥurūş idüp bu nağme ile dil-ḥūş oldılar kim.”

³⁵⁶ beyit: naẓm **A R L**

neşr³⁵⁸: Resûl-i Mennân pürsiş-künân itdi. **mışra**³⁵⁹:

32. Be-pürsîd seyyîd zi Rûhu'l-emîn³⁵⁹

neşr³⁶⁰: Bu felekde bu melek-i hûş-enîn nedür **mışra**³⁶¹:

33. Be-güft in nighbân in âsmānest³⁶¹

neşr: Ayıtdı³⁶² ey Nebiyy-i mübeccel bu melek zâbıt-ı felek-i evveldür nāmı İsmā'îl bir melek-i celîldür³⁶³ Hâzret-i Resûlullâh³⁶⁴ her cānibe nigerân ve dîde-i 'ibret-ile seyrân iderken cilve-ger-i 'arşa-i nazarları oldı ki bir zât-ı sûtûde-seyr her-sûde tefriķa-i esvide³⁶⁵ idüp {vr. 14^a} nazar-kerde-i³⁶⁶ te'emmül idicek gâh dîhk ve gâh bükâ yemîn ü yesârda bu mu'āmeleyi hüveydâ ider.³⁶⁷ **mışra**³⁶⁸:

34. Nazar kerd be-rû-yi bedāde-i selām³⁶⁸

neşr: Hâzret-i Nebiyy-i enām itmām-ı merāsım-i selām buyurıcak. **mışra**³⁶⁹:

[5] 35. Selāmeş be-dād ve be-kerdeş-i nevāz³⁶⁹

³⁵⁷ M'de bu beyit 12^b'de 14. satırda yer almaktadır.

³⁵⁸ neşr: L'de yoktur.

³⁵⁹ M'de bu mısra bulunmamaktadır.

³⁶⁰ neşr: E H'de yoktur.

³⁶¹ M'de bu mısra bulunmamaktadır.

³⁶² Ayıtdı: E H'de yoktur.

³⁶³ nāmı İsmā'îl bir melek-i celîldür: R'de yoktur; L'de ise üstü çizilmiştir.

³⁶⁴ Resûlullâh: H A R L'de yoktur.

³⁶⁵ “esvide-sevāduñ cem'idür cem'-i kılletdür şaḡş-ı insāna ıtlāk olunur ecirlerden karañu dimekle kezā fî zeyni'l-'Arab” ifadesi R'de derkenardır.

³⁶⁶ nazar-kerde-i : nazar-dih-i R

³⁶⁷ M'de felek-i evvelde geçenlerin anlatıldığı bu kısım 12^b'de 15 ve 16. satırda şöyle yer almaktadır: “Pes felek-i evvelde manzûr-i nazar-ı mübeccelleri oldı ki bir zât-ı mükemmel yemîn ü yesāre nazar-ı gâh dîhk gâh bükâ ider.”

³⁶⁸ M'de bu mısra bulunmamaktadır.

³⁶⁹ M'de bu mısra bulunmamaktadır.

neşr: Ayıtdı merhabā yā ibnü's-şālih³⁷⁰ ve'n-Nebiyyü's-şālih peyk-i peyām-āver-i Mennān gevher-feşān³⁷¹ olup ayıtdı ey Nebiyy-i müfehḥām cedd-i büzürgvāruñ Ḥazret-i Ādemdür yemīn ü yesārda imrār-ı enzār ile aḥvāl-i ebnāya vāḳıf ve ehl-i cinān u nīrāna 'arīf olup aşḥāb-ı yemīn [10] ehl-i cinān olmağla ḥandān olur erbāb-ı yesār ehl-i nīrān olmağla giryān olur andan sipihr-i düvüme irtikāya³⁷² rüy-nümā oldu.³⁷³ **beyit**³⁷⁴:

36. Ez ān āsmān çün be-perdaḥt baz

Sū-yi āsmān-ı düvüm şüd ferāz³⁷⁵

neşr³⁷⁶: Nāmūs-i felek-i düvüm pās-bānı Ḳaydüm (?) nām bir melek-i [15] 'azīmü's-şān idi ol sipihr-i mu'allāda Ḥazret-i Yahyā 'aleyhi ve 'alā nebiyyinā ve 'alā sāyirihimi's-şenā ile mülākāt ve tafşīl-i mūcib-i vuḳū'-i kelimāt şebt-i şuḥuf-i ḥikāyāt olınmışdur ve³⁷⁷ Ḥazret-i 'İsā daḥı ol sirāc-ı ümmetden müktebis-i envār-ı ḥayāt olup niçe güft ü şinīd beyyin ü bedīd oldu.³⁷⁸ **beyit**³⁷⁹:

³⁷⁰ yā ibnü's-şālih: bi'l-ibni's-şālih **A L**

³⁷¹ gevher-feşān: leb-feşān **L**

³⁷² irtikāya: irtikā **A R L**

³⁷³ **M'**de Resūlullāh'ın karşılanmasını anlatan bu kısım 12^b'de 16 ve 19. satırlar arasında ve 13^a'da ilk iki satırda şöyle yer almaktadır: "Nebiyy-i hüām merāsım-i itmām-ı selām buyırıcak redd-i selām ile ayıtdı merhaben bālā bin eş-şālih ve'n-nebiyyi's-şālih Cibrīl-i mesīḥ-dem ayıtdı ey Nebiyy-i mufahḥām cedd-i büzürg-vāruñ Ḥazret-i Ādemdür yemīn ü yesār aḥvāl-i enbiyāya nazarı imrār ider yemīnde olan cümle ehl-i cinān olmağla ḥandān olur yesārunda olan aşḥāb-ı nīrān olmağla giryān olur."

³⁷⁴ beyit: nazm **A R L**

³⁷⁵ **M'**de bu beyit bulunmamaktadır.

³⁷⁶ neşr: **A L**'de yoktur.

³⁷⁷ ve: **A R L**'de yoktur.

³⁷⁸ **M'**de göğün diğer tabakalarında yaşananların anlatıldığı bu kısım 13^a'da 2 ve 9. satırlar arasında şöyle yer almaktadır: "ikinci semāda Ḥazret-i Yahyā ve 'İsā ile kelimāt ve şālişde Yūsuf-i Şiddīḳ ve rābi'de İdrīs ile mülākāt idüp **beyit**:

Çü şüd menzilgeheş eyvān-ı çārüm

Münevver-i geşt ān ferḥunde tārem

Ḥāmisde Ḥazret-i Hārūn ve sadisde Ḥazret-i Mūsā ile ḳelāma maḳrūn oldu sābi'de Nebiyy-i Celīl İbrāhim-i Ḥalīl ile mülākāt olup sürūr-i telākī cā-nişin-i ārzūmendī ve müştākī oldu çünki seyr-i

37. Be-perdāht ez āsmān-ı düvüm

Güzer kerd ber āsmān-ı süvüm³⁸⁰

neşr³⁸¹: Ol yekke-süvār-ı sipihr-i ‘izz ü nāz {vr. 14^b} der-i şeh-süvār-ı deryā-yı niyāz sipihr-i düvümden güzer idüp sipihr-i süvümde cilve-ger oldı ol makām-ı mübeccel-i zabṭi müfevveż-i yed-i nevfel idi hezār i‘zāz u ikrām ile taḥiyyet ü selām merāsimin itmām eyledi nāgāh Resūl-i İlāh nigeristen-i çeb ü rastda [5] bir ḥüsn-i cemāl³⁸² gördi ki bī-kem ü kāst. **mışra‘**:

38. Yekī rüy çün mäh-ı tábān-ı bedīd³⁸³

neşr³⁸⁴: Güyā bedr-i münevver idi ki melekler eṭrāfında sitāre olmışlar. **beyit**³⁸⁵:

39. Dirahşān-ı ruḡeş der melā’ik çünān

Ki bāşed meh-i bedr-i der aḡterān³⁸⁶

neşr³⁸⁷: Seyyid-i ‘arş-ı cenāb Ḥazretlerin bu ḥüsn-i bī-misāl i‘cāb idüp [10] pürsiş-künān-ı hem-reh-i ḥalīl³⁸⁸ olup ayıtdı ey Cibrīl³⁸⁹ bu ne ḥüsn ü bahā ve maḥlūḳ-i bī-hemtādur ayıtdı ey maḥbūb-i ḳulūb Yūsuf bin Ya‘ḳūbdur ki³⁹⁰ şa‘şā‘a-i cemālī tīre

eflāk ü semāvātta ṭayy-i mesāfāt ve enbiyā-i kirām ile mülākāt ḥaseb-i mā-teyessere her biri ile kelimāt itdi müntehā-yı semāvāt-ı ‘alāda vāşıl-ı sidretü’l-müntehā oldı.”

379 beyit: naẓm **A L**

380 **M**’de bu beyit bulunmamaktadır.

381 neşr: **E**’de yoktur.

382 ḥüsn-i cemāl : ḥüsn ü kemāl **A R L**

383 **M**’de bu mısra bulunmamaktadır.

384 neşr: **R**’de yoktur.

385 beyit: naẓm **H A L**

386 **M**’de bu beyit bulunmamaktadır.

387 neşr: **L**’de yoktur.

388 ḥalīl: celīl **R L**

389 Cibrīl: Cebrā’īl **R**

390 ki: **R**’de yoktur.

çāhları rūṣenā ve bīgāneleri āṣinā itmişdür andan ‘azīmet-ken-i sefer olup sipihr-i çārūme güzzer itdiler. [15] beyit³⁹¹:

40. Çü şūd menzilgeheş-i eyvān-ı çārūm

Münevver-i geşt ān ferhunde t̄ārem³⁹²

neşr³⁹³: Bir rivāyetde Ḥāzret-i ‘Īsā ile mülākāt bu felekde olmağ üzre³⁹⁴ işbāt itmişlerdür³⁹⁵ anda³⁹⁶ Ḥāzret-i Mūsā ile mükāleme ve cilve-ger-i envā‘-i mu‘āmele oldılar Ḥāzret-i Mūsā nümāyende-i rāh-ı temennā olup ayıtdı ki³⁹⁷ nazm:

41. Be-güft ey Resūl-i Ḥudā-yı enām

Be-kün imşebī kār-ı ümmet tamām³⁹⁸

neşr³⁹⁹: Gerçi raḡam-ı recā nigāşte-i zāmīr-i sulṭān-ı {vr. 15^a} enbiyā idi ehemmi⁴⁰⁰ umūrı itmām-ı ḥāl-i ümmet-i pūr-kušūrı idi velākin. şi‘r⁴⁰¹:

42. Raeytü’s-seyfe min ba‘di sellihi

İle’n-nehri muhtācen ve in kāne māziyen⁴⁰²

neşr⁴⁰³: Ḥāzret-i Mūsā yed-i beyzā ile taḥrīk-i silsile-i ‘azīmet⁴⁰⁴ sulṭān-ı serīr-i risālet [5] buyurdılar ‘aleyhimā’ş-şalātü ve’s-senā nazm:

³⁹¹ beyit: nazm A L

³⁹² M’de bu beyit 13^a’da 4. satırda yer almaktadır.

³⁹³ neşr: E H A’da yoktur.

³⁹⁴ üzre: ile L

³⁹⁵ itmişlerdür: itmişler H A L

³⁹⁶ anda: ve R; ba‘dehü L

³⁹⁷ ki: A R L’de yoktur.

³⁹⁸ M’de bu beyit bulunmamaktadır.

³⁹⁹ neşr: L’de yoktur.

⁴⁰⁰ ehemmi-i : etemm-i R L

⁴⁰¹ şi‘r: beyit A R L

⁴⁰² M’de bu beyit bulunmamaktadır.

43. Güzeştend ez ān āsmān nīz hem

Nihāvend ber çarḡ-ı pencüm ḡadem⁴⁰⁵

neşr⁴⁰⁶: Sipīhr-i pencümde daḡı sālīk-i mesālīk olup āşīnā-yı melā'ik ref'-kerde vü ḡişt olup nümāyende-i hezār i 'zāz u ikrām oldılar. **beyit**⁴⁰⁷:

44. Melā'ik devān pīş bāz āmedend

Be-ikrām u 'izzet-firāz āmedend⁴⁰⁸

[10] **neşr**: Ol maḡām-ı cezīlde dest-res-i vişāl-i Ḥazret-i Ḥalīl olup İshāḡ ve Ya'ḡūb ve İsmā'īl ḡazerātı⁴⁰⁹ daḡı **beyit**⁴¹⁰:

45. Devīdend bā-şad hezār iḡtirām

Be-kerdend ber-seyyīd-i mā selām⁴¹¹

neşr: Her biri ile başt-ı bisāt-ı āşīnāyī idüp çeşm-i dil ü cān-ı ḡavm-i zīşān⁴¹² taḡşīl-i [15] rūşenāyī itdiler. **mışra'**:

46. Ez āncā be-çarḡ-ı şeşüm ber-güzeşt⁴¹³

neşr: Anda daḡı melā'ike-i kirām istiḡbāl u ikrām eylediler egerçi⁴¹⁴ ba'z-ı kütüb-i mu'attedede semāvāt-ı 'alāda maḡarr-ı enbiyā bu vech-ile⁴¹⁵ inbā olınmışdur ammā

⁴⁰³ neşr: L'de yoktur.

⁴⁰⁴ 'azīmet: melḡūz L

⁴⁰⁵ M'de bu beyit bulunmamaktadır.

⁴⁰⁶ neşr: L'de yoktur.

⁴⁰⁷ beyit: naẓm A R L

⁴⁰⁸ M'de bu beyit bulunmamaktadır.

⁴⁰⁹ ḡazerātı: ḡazretleri A R L

⁴¹⁰ beyit: naẓm A R L

⁴¹¹ M'de bu beyit bulunmamaktadır.

⁴¹² cān-ı ḡavm-i zī-şān: cāna R

⁴¹³ M'de bu mısra bulunmamaktadır.

⁴¹⁴ egerçi: gerçi R; L'de ise yoktur.

İmām Suyūfī rahmetullāhi ‘aleyh⁴¹⁶ Cāmi‘ü’ş-şagīr nām kitāb-ı ھاﺋﯩﺮﯨﻨﺪﻩ ﺑﯘ ﮬﺎﺩﯨﺲ-ﯨ ﺷﻪﺭﯨﻒﯨ ﺯﯨﻜﺮ ﯘ ﺗﻪﺭﺗﯩﺒﯩ ﺑﯘ ﻭﻩﺡ-ﯨﻠﻪ ﮬﺎﺷﺮ ﯨﺘﻤﯩﺸﺪﯗﺭ “*Ādem fi’s-semā’i’d-dünyā te’arraza ‘aleyhi a’māle zürriyyetihi ve Yūsuf fi’s-semā’i’s-şāniyyeti* {vr. 15^b} *ve Yahyā ve ‘Īsā fi’s-semā’i’s-şāliṣeti ve İdrīs fi’s-semā’i’r-rābi’ati ve Hārūn fi’s-semā’i’l-ḥāmiseti ve Mūsā fi’s-semā’i’s-sādiseti ve İbrāhīm fi’s-semā’i’s-sābi’a*”⁴¹⁷ ﭼﯘﻧﻜﯩ ﻋﺮﻭﺍﮬ-ﯨ ﻛﯩﺮām-ﯨ ﻋﻨﺒﯩﻴā-ﯨ ‘ﯨﺰām ﯨﻠﻪ ﻣﯘﻟākī ﻭﻟﯘﭖ ﺳﯘﺭﯗﺭ-ﯨ ﺗﻪﻟākī ﭼā-ﻧﯩﺸﯩﻦ-ﯨ [5] ﻋﻨﺪﯗﮬ ﯘ ﻣﯘﺷﺘākī ﻭﻟﯘﭖ⁴¹⁸ ﮬﺎﺳﻪﺏ-ﯨ ﻣā ﺗﻪﻳﻪﺳﺴﻪﺭﺍ ﮬﻪﺭ ﺑﯩﺮﯨ ﯨﻠﻪ ﻛﻪﻟﯩﻤāt ﯨﺘﺪﯨ ﺳﻪﻳﺮ-ﯨ ﻋﻔﻼﻙ ﯘ ﺳﻪﻣāﻭāt ﻭﻩ ﺗﺎﻳﻲ-ﯨ ﻣﻪﺳāfāt⁴¹⁹ ﯨﺪﻩﺭﻩﻙ ﻣﯘﻧﺘﻪḥā-ﻳﯩ ﺳﻪﻣāﻭāt-ﯨ ‘ālāda ﻭāṣﯩﻞ-ﯨ ﺳﯩﺪﺭﻩﺗﯘ’l-ﻣﯘﻧﺘﻪḥā ﻭﻟﺪﯨ. **naẓm:**

47. Vezān ūşeb çün nesīm-i ūşubḥ berdaşt

Revān ez muntehā-yı Sidre be-güzāşt⁴²⁰

neşr⁴²¹: Sidre bir ūşecer-i bālā idi [10] ne sidre bir Sidre-i muntehā idi ki evrāk-ı ūşeceri ḥōş-nümā semā’-i sābi’ada nābite bir ūşecer-i ūşābite idi⁴²² muntehā-yı⁴²³ felek-i sābi’de

⁴¹⁵ bu vech-ile: vech-i mezbūr ūzre **R**

⁴¹⁶ ‘aleyh: **R**’de yoktur.

⁴¹⁷ Hadis; metnin aslında “fi’s-semā’i’s-şāniyyeti” ifadesinden sonra “ve ebnā el-ḥāletü” ifadesi bulunmaktadır. *Kenzü’l-‘Ummāl fī Süneni’l-Akvāl*, “El-faslu’s-sânî: fī fazāil”, XI, 480. Manası: “*Ādem dūnyā semāsında soyunun işlerini yapmaya girişir ve Yusuf ve oğulları ikinci gökte, aynı haldedir ve Yahyâ ve İsâ üçüncü göktedir ve İdris dördüncü göktedir ve Hārūn beşinci göktedir ve Mūsā altıncı göktedir ve İbrāhīm yedinci göktedir.*”

“ba’z-ı kütüb-i mu’attedede maḥarr-ı enbiyā-i kirām bu vech-ile ūzre inbā ve i’lām olınmışdır ammā İmām Suyūfī Cāmi‘ü’ş-şagīr nām kitāb-ı ھاﺋﯩﺮﯨﻨﺪﻩ ﺑﯘ ﮬﺎﺩﯨﺲ-ﯨ ﺷﻪﺭﯨﻒﯨ ﺯﯨﻜﺮ ﯘ ﺗﻪﺭﺗﯩﺒﯩ ﺑﯘ ﻭﻩﺡ-ﯨﻠﻪ ﮬﺎﺷﺮ ﯨﺘﻤﯩﺸﺪﯗﺭ Ādem fi’s-semā’i’d-dünyā te’arraza ‘aleyhi i’māle zürriyyetihi ve Yūsuf fi’s-semā’i’s-şāniyyeti ve Yahyā ve ‘Īsā fi’s-semā’i’s-şāliṣeti ve İdrīs fi’s-semā’i’r-rābi’ati ve Hārūn fi’s-semā’i’l-ḥāmiseti ve Mūsā fi’s-semā’i’s-sādiseti ve İbrāhīm fi’s-semā’i’s-sābi’ati ‘lā ūşenā ve ‘ālā ‘aleyhimü’ş-şālātu ve’ş-şenā” ifadesi **L**’de derkenardır.

⁴¹⁸ olup : oldu **R L**

⁴¹⁹ ve ṭayy-ı mesāfāt: **R**’de yoktur.

⁴²⁰ **M**’de bu beyit 13^a’da 10. satırda yer almaktadır.

⁴²¹ neşr: **L**’de yoktur.

⁴²² ne sidre bir Sidre-i muntehā idi ki evrāk-ı ūşeceri ḥōş-nümā semā’-i sābi’ada nābite bir ūşecer-i ūşābite idi: **A R L**’de yoktur.

⁴²³ muntehā-yı: **E H**’de yoktur.

vākı‘ olmağla Sidretü’l-müntehā ile müsemmā olmuş idi bir süvār-ı berķ-i seyr ne deñlü şitāb-kerde-i kaç‘-ı mesāfe-i sāye olsa yitmiş yılda ancak resīde-i encām-ı dıraht-ı [15] bülend-pāye olurdu bāṭın-ı kelām-ı Settār’da mezkūr olan enhār andan nābi‘ bir dıraht-ı keşirü’l-menāfi⁴²⁴ idi andan Beyt-i Ma‘mūr cilve-nümā-yı mināşsa-i zuhūr olup manzūr-i Resūl-i ğayūr oldu ki⁴²⁵ Beyt-i Ma‘mūr Mekke-i Mükerrreme-i lāmiatü’n-nūr muḥāzīsinde vākı‘ idügi işrāk-ı āftāb gibi ‘ulūm-i fūzalāda lāmi’dür her rüz-i mihr-i ālem-tāb zuhūr ve bürüz itdükçe melā’ike-i kirāmdan yitmiş biñ ecelle-i fiḥām ṭavāf u duḥūl {vr. 16^a} ile zafer-kerde-i merām olup ammā⁴²⁶ rücū‘ u⁴²⁷ ‘avdet nümāyende-i şūret olmaz idi ṭayy-i mesāfe vü geşt iderek ol seyyid-i evvel ü āḥir dānende-i ‘ulūm-i bāṭın u zāhir⁴²⁸ **naẓm:**

48. Reyāḥīn-baḥş-i bāğ-ı şubḥ-ğāhī

[5] Kilīd-i maḥzen-i genc-i İlāhī⁴²⁹

neşr: Ḥāzretleri pīş-ğāh-i ḥicābda ḥāzır oldılar verā-yi ḥicābdan bir melek-i ‘acīb-peyker⁴³⁰ cilve-ger-i naẓar⁴³¹ olıcaķ Resūl-i ‘ālemīn suāl-ken-i Cebrā’il-i emīn olup

⁴²⁴ keşirü’l-menāfi: keşiretü’l-menāfi **H**

⁴²⁵ ki: **R**’de yoktur.

⁴²⁶ ammā: **L**’de yoktur.

⁴²⁷ rücū‘ u: rücū‘-i **E H A L**

⁴²⁸ **M**’de Sidre’nin anlatıldığı bu kısım 13^a’da 11 ve 19 .satırlar arasında ve 13^b’de ilk iki satırda şöyle yer almaktadır: “Ne sidre bir sidre-i müntehā idi ki evrāk-ı şeceri ḥōş-nümā semā-i sābi’ada nābite bir şecere-i şābite idi ki müntehā-yı cennetde olmağla ol isim ile tesmiyet olunmuş idi bir fāris-i ecel seyr ü sür’atde nedeñlü müsta’cel olsa sāyesi mesāfesini yitmiş yılda kaç‘ itmek kābil degül idi bāṭın-ı kelām-ı Settār’da nedeñlü olan enhār andan nābi‘ bir şecere-i keşiretü’l-menāfi’ idi andan Beyt-i Ma‘mūr ol Nebiyy-i Kerīm’e manzūr oldu ki ol kaçr-ı ma‘mūr Mekke-i Mükerrreme-i lāmi’atü’n-nūr muḥāzīsinde vākı‘ idügi işrāk-ı āftāb gibi ‘ulūm-i fūzalāda lāmi’dür her rüz zuhūr ü bürüz itdükçe melāyike-i kirāmdan yitmiş biñ ecille-i fiḥām duḥūl ile müste’idd ü ber-merām olup ḥuşū‘ ve ḥudū‘ ile dāḥil olup bir dāḥi rücū‘ itmezler idi.”

⁴²⁹ **M**’de bu beyit bulunmamaktadır.

⁴³⁰ ‘acīb-peyker: ‘acībū’l-peyker **R L**

⁴³¹ naẓar: **E H**’de yoktur.

buyurdular ki bu⁴³² ne maḳûle melekdür ayıtdı felek ḥalk olalı bu melek şimdi meşhûd-i naẓar olmışdur.⁴³³ **beyit**⁴³⁴:

[10] 49. Be-şûd menzilî çend tâ-ber-firâz

Zi nâgâh Rûḥu'l-emîn mâned bâz⁴³⁵

neşr⁴³⁶: Ḥazret-i Cibrîl 'aleyhi's-selâm küşende-i ḳadem-i iḳdâm olup ol maḥalde hücûmdan iḥcâm eyledi. **mışra**⁴³⁷:

50. Zi esbeş 'inân-ı reveş der keşîd⁴³⁷

neşr: Buyurdılar ki teḳaddim ente yâ Cibrîl delîl-i sebîlsin pîşvâ-yı maḳşad-ı cân u dil [15] iken keşîde-i 'inân olmaḳ çespân mıdur **mışra**⁴³⁸:

51. Çerâ bâz mânedî zi men nâgehân⁴³⁸

neşr⁴³⁹: Ol berârende-i vahy-i Rabbânî ayıtdı yâ Muḥammed ente ekremü minnî 'al'Allâhi te'âlâ ayıtdı ey bâz-kerde-i der-i âşinâyî niçün bu maḥalde beni endâḥte-i verâ-yi tenhâyî idersin ayıtdı ey Resûl-i Ḥudâ ve⁴⁴⁰ mâ minnâ illâ lehü maḳâmun ma'lûmun **mışra**⁴³⁹:

⁴³² ki bu: bu A; R L'de ise yoktur.

⁴³³ M'de Resûlullâh ile Cebrâil'in verâ-i ḥicâbda geçen konuşmalarının anlatıldığı bu kısım 13^b'de 2 ve 4. satırlar arasında şöyle yer almaktadır: “vaḳtâ ki pîş-gâh-ı ḥicâbda ḥâzır oldılar verâ'-i ḥicâbdan bir melek zâhir oldı suâl buyurdılar ki yâ Cibrîl bu ne maḳûle melekdür ayıtdı felek ḥalk olalı böyle melek görmedüm.”

⁴³⁴ beyit: naẓm A R L

⁴³⁵ M'de bu beyit bulunmamaktadır.

⁴³⁶ neşr: L'de yoktur.

⁴³⁷ M'de bu mısra bulunmamaktadır.

⁴³⁸ M'de bu mısra bulunmamaktadır.

⁴³⁹ neşr: A'da yoktur.

⁴⁴⁰ ve: L'de yoktur.

52. Maḳāmīst ma‘lūm-i mā-rā pedīd⁴⁴¹

neşr: Bu maḳāma ve bu maḥall-i ihtirāma vuşul ihtirāmuñ {vr. 16^b} ile peyvest-i ḥuşul olmışdur. “*Lev denevtü enmiletē le-aḥraḳtū*”⁴⁴² **naẓm**⁴⁴³:

53. Be-güft ez ser-i mūy berter perem

Fürüg-i tecellī be-süzēd perem⁴⁴⁴

neşr⁴⁴⁵: Ārām-gāhum ve ‘arşa-i sipihrde cilve-gāhum Sidretü’l-müntehāda bir maḳām-ı a‘lādur bir ḳademiñe rānde-i [5] verā-yi ḥadd-i ma‘lūm olam heybet-i celāl-i Ḥudā-yı mütē‘āl āteş-zen-i ten-i nā-tüvān olup mānend-i hīzüm-i sūzān oluram.⁴⁴⁶ **naẓm**⁴⁴⁷:

54. Be-men āteş-i üftēd zi ḳahr-ı İlāh

Be-süzem beyk-i laḥẓa īn cāy-gāh⁴⁴⁸

⁴⁴¹ M’de bu mısra bulunmamaktadır.

⁴⁴² M’de Resūlullāh’ın Sidre’ye çıkışının anlatıldığı bu kısım 13^b’de 4 ve 10. satırlar arasında şöyle yer almaktadır: “pes Nebiyy-i Celīl teklīf-i teḳaddüm buyurup teḳaddem ente yā Cibrīl didiler ol berārende-i vaḥy-i Rabbānī ayıtdı yā Muḥammed teḳaddem fe-ente ekreme ‘al’Allāhi minnī Ḥazret ayıtdı ey enīs-i muvāfiḳ ve ṭarīḳ-i ḥaḳḳda mūrāfiḳ bu maḥalde baña delāletden niçün ībā idüp tenhāda ḳorsun ayıtdı ey Resūl-i Ḥudā ve mā minnā illā lehü maḳāmūn ma‘lūm bu maḳamdan maḥall-i ihtirāma “*Lev denevtü enmiletē le-aḥraḳtū*” bu mertebeye vuşul-i ihtirāmuñ ile peyveste-i ḥuşul olmışdur.”

Hadis; *Tefsīru Rūhi’l-Beyān*, “Sūretü’l-İsrā”, V, 91 (M.Ş). Manası: “*Az daha yaklaşıyordum, parmaklarımı yakacaktım.*”

⁴⁴³ naẓm: beyit R M

⁴⁴⁴ M’de bu beyit 13^b’de yer almaktadır.

⁴⁴⁵ neşr: L’de yoktur.

⁴⁴⁶ M’de Sidre’den bahseden bu kısım 13^b’de 11 ve 13. satırlar arasında şöyle yer almaktadır: “**neşr**: Ārām-gāhum ve ‘arşa-i āsmānda cilve-gāhum Sidretü’l-müntehāda bir maḳām-ı a‘lādur bir ḳadem ki pīş-gāh-ı maḳāma vaẓ’ idem heybet-i celālī ile ten-i nā-tüvān mānend-i hīzem sūzān olur.”

⁴⁴⁷ naẓm: beyit R

⁴⁴⁸ M’de bu beyit bulunmamaktadır.

neşr: Yohsa hîdmet-i mürâfaķat ve ni‘met vuşlat [10] zāyi‘-kerde-i ‘āķıl-ı pür-fiţnat olur mı Resûl-i mûkerrem ayıtdı ey Cibrîl-i hûş-dem şöyle ki bir ķadem ‘avdet eyleyem ihtimāl-i iftirāk ile bār-ı ğam-ı tākātum tāk ider.⁴⁴⁹ **beyit**⁴⁵⁰:

55. Bisāt-ı şeş cihet kerdend çün tay

Be-māned incād ger Cibrîl ez pey⁴⁵¹

neşr⁴⁵²: Pes ol dem-i [15] sa‘ādet-tev’emde bir hicāb-ı müzehheb nümāyān olup peyk-i peygām-intisāb tahrik-i hicāb itdi. **naẓm**⁴⁵³:

56. Ū mütehayyir çü ğarībān-ı rāh

Halka-zede ber der ān bār-ġāh⁴⁵⁴

neşr: Pes hicābda bir melek-i şāhib-i ihticāb hūb edā⁴⁵⁵ ile ibdā’-i şadā itdi ki meni’l-ķādim Hāzret-i Cibrîl ayıtdı ki⁴⁵⁶ **naẓm:**

57. Bülbül-i gülistān-ı “*mā evhā*”⁴⁵⁷

Şemse-i çarġ-ı ve’l-lezī esrā⁴⁵⁸

⁴⁴⁹ M’de Resûlullāh’ın Sidre’de yaşadıklarının anlatıldığı bu kısım 13^b’de 15 ve 19. satırlar arasında şöyle yer almaktadır: “**neşr:** Resûl-i ālîşān ayıtdı ey Cibrîl şöyle ki bir ķadem ‘avdet eyleyem bi-‘izzeti’l-Hallāk ihtimāl-i iftirāk ile bār-ı ğam-ı tākātum tāk ider pes ol serv-i revān-ı gülistān-ı nübüvvet ve gülbün-i cinān-ı risālet bāġ-ı vişāle revān ve Cibrîl aķabince pūyān oldu bir hicāb-ı müzehheb nümāyān olıcaķ ol peyk-i peygām-ensāb tahrik-i hicāb itdi.”

⁴⁵⁰ beyit: naẓm **A R L**

⁴⁵¹ M’de bu beyit 13^b’de 14. satırda yer almaktadır.

⁴⁵² neşr: L’de yoktur.

⁴⁵³ naẓm: beyit **R**

⁴⁵⁴ M’de bu beyit 13^b’nin son satırıyla 14^a’nın ilk satırında yer almaktadır.

⁴⁵⁵ hūb edā : ādāb **R**; nidā ve edā **L**

⁴⁵⁶ ki: **A R L**’de yoktur.

⁴⁵⁷ Necm 53/10; Meali: “Bunun üzerine Allah, kuluna *vahyini* bildirdi.”

neşr: {vr. 17^a} Hâzret-i seyyidü'l-‘âlemdür⁴⁵⁹ ki da‘vet-i ‘icâbet-i Rabb-i⁴⁶⁰ ‘izzet itmişdür ol⁴⁶¹ melek ayıtdı Allāhu ekber Allāhu ekber verā’-i hicābdan⁴⁶² bir şadā geldi ki şadeķa ‘abdī ene ekber ene ekber melek ayıtdı eşhedü en lā ilāhe illallāh şadeķa ‘abdī ene ekber şadāsı dil ü cān-ı peygamberi mu‘aţţar itdi⁴⁶³ yine ol⁴⁶⁴ melek şadā-yı⁴⁶⁵ ğam-zidā-yı [5] eşhedü en lā ilāhe illallāh ile pür-şadā oldı⁴⁶⁶ yine verā-yi hicābdan şadeķa ‘abdī ene Allāh⁴⁶⁷ lā ilāhe illā⁴⁶⁸ ene buyurıldı melek eşhedü enne Muḥammeden Resūlullāh didi şadā-yı şadeķa ‘abdī ene erseltü Muḥammeden geldi melek ḥayyā ‘ale’ş-şalāt ḥayyā ‘ale’l-felāḥ didi şadeķa [10] ‘abdī de‘ā ileyye ‘abdī buyurıldı ol serv-i revān-ı⁴⁶⁹ gülistān-ı nübüvvet ve gülbün-i cinān-ı risālet⁴⁷⁰ tek ü tenhā⁴⁷¹ sālīk-i rāh-ı maķşad-ı Akşā oldı. **beyit**⁴⁷²:

58. Reft be-dān rāh ki hem-reh⁴⁷³ ne-būd

İn ķademeş ez⁴⁷⁴ ķadem āgeh ne-būd⁴⁷⁵

-
- ⁴⁵⁸ **M**’de Cebrāil ile diğēr meleklerin konuşmalarının anlatıldığı bu kısım 14^a’da 1 ve 3. satırlar arasında şöyle yer almaktadır: “**neşr:** Pes perdeden ol melek-i muvaķķar ayıtdı meni’l-ķādim Hâzret-i Cibrīl ayıtdı bülbül-i gülistān-ı mā evḥā şemme-i ķarḥ-ı ve’llezī Esrā.”
- ⁴⁵⁹ seyyidü’l-‘âlemdür: seyyidü’l-‘avālimdür **M**
- ⁴⁶⁰ Rabb-i: Hâzret-i **M**
- ⁴⁶¹ ol: **M**’de yoktur.
- ⁴⁶² hicābdan: hicābdan rāh-ı sedāda münādī **M**
- ⁴⁶³ melek ayıtdı eşhedü en lā ilāhe illallāh şadeķa ‘abdī ene ekber şadāsı dil ü cān-ı Peyğamber’i mu‘aţţar itdi: **E H A R L**’de yoktur.
- ⁴⁶⁴ ol: **M**’de yoktur.
- ⁴⁶⁵ şadā-yı: edā-yı **M**
- ⁴⁶⁶ oldı: olup **L**
- ⁴⁶⁷ ene Allāh: **E H A**’da yoktur.
- ⁴⁶⁸ illā : illā Allāh **E H A**
- ⁴⁶⁹ serv-i revān-ı: server-i **E H**
- ⁴⁷⁰ ol serv-i revān-ı gülistān-ı nübüvvet ve gülbün-i cinān-ı risālet: pes ol gül-i gülzār-ı Hudā **M**
- ⁴⁷¹ “dāḥil-i derūn-i hicāb olup” ifadesi **L**’de derkenardır.
- ⁴⁷² beyit: nazm **A R L**
- ⁴⁷³ hemreh: hemrāh **M**
- ⁴⁷⁴ ķademeş ez: ķademeş-rā **M**

neşr: Yitmiş biñ hicābdan güzer itdi⁴⁷⁶ her birinün⁴⁷⁷ beş yüz yılluḡ rāh-ı seferi var idi.⁴⁷⁸ **naẓm:**

59. Zi hem-rāhī çü⁴⁷⁹ hem-rāheş fūrū-maned

[15] Ez ān menzil-i⁴⁸⁰ tenhāyī bīrūn rāned

60. Zi ḡayl-i rūḡ mī dārend⁴⁸¹ şaf şaf

Çünīn tā-bāḡat merkeb-i nezd-i⁴⁸² Refref

neşr: Vaḡtā ki ol sulṡān-ı ālī-cenāb güzer-kerde-i hicāb oldı Refref nümāyān ve anuñla ferş-i ‘arşa revān oldı.⁴⁸³ **naẓm**⁴⁸⁴:

61. Zi Refref-i zed ḡadem ber ‘arş-ı vālā

Keşān-dāmen zi sāk-ı ‘arş-ı bālā

62. Pes ān ki pādişāh-ı pādişāhān

Ḥaṡā-pūş-i ḡaṡā-yı ‘özü-ḡ^vāhān

⁴⁷⁵ M’de bu beyit 14^a’da 13. satırda bulunmaktadır.

⁴⁷⁶ itdi: itdi ki **M**

⁴⁷⁷ birinün: hicābuñ ḡılāzı **M**

⁴⁷⁸ seferi var idi: sefer idi **M**

⁴⁷⁹ çü: ki **R**

⁴⁸⁰ menzil-i: menzil-i beh **H R L**

⁴⁸¹ dārend: rāned **L**

⁴⁸² nezd-i: zi **R**

⁴⁸³ M’de Refref’den bahseden bu kısım 14^a’da 17 ve 18. satırda şöyle geçmektedir: “**neşr:** Pes anda Refref zāhir ve ol zāt-i ṡāhir aña rākib olup ferş-i ‘izzete zāhib oldı.”

⁴⁸⁴ naẓm: meşnevī **A R L**; beyit **M**

63. Derün-i bar-gāh-ı hāş h^vāndeş

Be-şadr-ı luṭf u iḥsāneş nişāndeş⁴⁸⁵

neşr⁴⁸⁶: Ol hīn-i sa‘ādet-ķarīnde⁴⁸⁷ maşlahat-ı {vr. 17^b} müvāneset için ṭaraf-ı Rabb-i Şamedden celle şānühü⁴⁸⁸ üdnü minnī yā Muḥammed üdnü minnī yā Muḥammed şadāsı gūş-i hūş-i sulṭān-ı serīr-i ‘izz ü nāzda⁴⁸⁹ ğulğule-sāz oldı her mertebe-i nidāda⁴⁹⁰ bir mertebeye teraķķī ve her nevbette⁴⁹¹ bir ‘izzete telaķķī itdi.⁴⁹² **li-münşī’ihi**⁴⁹³:

64. Muḥaşşıl an ki sulṭān-ı risālet

Derān şeb yāft-ı ķurb-i Rabb-i ‘izzet

[5] 65. Şenīd ez vey kelām nā-şenīde

Cemālī dīde hiç dīde⁴⁹⁴ nedīde⁴⁹⁵

neşr⁴⁹⁶: Tā-āftāb-ı vuşlat-ı şümme denā per-endāz-ı pīş-gāh-ı rāh-ı risālet-penāh olup ol mertebe-i bālādan pāye-i ‘ulyā-yı fe-tedellā maķāmına irtikā eyledi ve⁴⁹⁷ ol maķāmdan maķām-ı Kābe ķavseyn-i ev ednā ile bāhiru’l-i‘tilā oldı.⁴⁹⁸ **naẓm**⁴⁹⁹:

⁴⁸⁵ M’de bu üç beyit 14^a’nın son satırı ve 14^b’nin ilk iki satırında yer almaktadır.

⁴⁸⁶ neşr: L’de yoktur.

⁴⁸⁷ ķarīnde: ķarīnde biñ nevbet M

⁴⁸⁸ celle şānühü: M’de yoktur.

⁴⁸⁹ sulṭān-ı serīr-i ‘izz ü nāzda: Resül-i mümtāzda M

⁴⁹⁰ mertebe-i nidāda: merrede M

⁴⁹¹ nevbette: mertebede R

⁴⁹² itdi: eyledi R

⁴⁹³ li-münşī’ihi: naẓm li-münşī’ihi R L

⁴⁹⁴ hiç dīde: dīde hiç R M

⁴⁹⁵ M’de bu beyit 14^b’de 7. satırda yer almaktadır.

⁴⁹⁶ neşr: A L’de yoktur.

⁴⁹⁷ ve: H A R L’de yoktur.

⁴⁹⁸ M’de Resüüllāh’ın Kābe ķavseyn’e erişmesini anlatan bu kısım 14^b’de 8 ve 10. satırlar arasında şöyle yer almaktadır: “Ḥattā denā mertebesine yetişdi ve ol derece-i ‘izzet-i medreceden pāye-i

66. Çü nîrân-ı⁵⁰⁰ server ü⁵⁰¹ serdâr-ı kevneyn

Be peyvest ân zamân bâ⁵⁰² “*Ḳābe ḳavseyn*”⁵⁰³

neşr⁵⁰⁴: “*Şümme denā [10] fe-tedellā fe-kāne Ḳābe ḳavseyni ev ednā*”⁵⁰⁵ resîde-i dergāh-ı re’fet-penāh-ı kibriyā ve bār-gāh-ı Ḥudā olup⁵⁰⁶ bir şerefe vāşıl ve bir ‘izzete nā’il oldu ki ol zāt-ı ṭāhire münḥaşır oldu.⁵⁰⁷ **naẓm**:

67. Ḥalîlî⁵⁰⁸ be-ḥalvet be-ḥāndeş-i celîl

Çe bâyed füzûden⁵⁰⁹ der ve ḳāl u ḳîl

neşr: Ol rütbe-i celîle ve mertebe-i cemîleden “*fe-evḥā ‘ilā ‘abdihi mā evḥā*”⁵¹⁰ maẓmûnına maẓhar olmağla ol sulṭân-ı cinn ü beşer tâc-ı mübāhâtı ber-ser eyledi.⁵¹¹ **beyit**⁵¹²:

‘ulyā-yı fe-tedellā maḳāmına irtikā ve andan i’tilā ile ḳurb-i maḳām-ı Ḳābe ḳavseyni ev-ednā ile bāhirü’l-i’tilā oldu.”

499 naẓm: beyit **A R L**

500 nîrân-ı: tîr ân **M**

501 server ü: server-i **L**; sürür-i **M**

502 bâ: tâ **M**

503 Necm 53/9; Meali: “O kadar ki (birleştirilmiş) *iki yay arası kadar*, hatta daha da yakın oldu.”

M’de bu beyit 14^b’de 10 ve 11. satırlarda yer almaktadır.

504 neşr: el-āye **A**; **E H**’de ise yoktur.

505 Necm 53/8-9; Meali: “*Sonra (Muhammed’e) yaklaştı, derken daha da yaklaştı. O kadar ki (birleştirilmiş) iki yay arası kadar, hatta daha da yakın oldu.*”

506 olup: oldu **E H A R**

507 bir şerefe vāşıl ve bir ‘izzete nā’il oldu ki ol zāt-ı ṭāhire münḥaşırdur oldu: **E H A R**’de yoktur.

508 Ḥalîlî: ḥalîl **L**

509 füzûden: füzûn **E**

510 Necm 53/10; Meali: “*Bunun üzerine Allah, kuluna vahyini bildirdi.*”

511 **M**’de Resûlullāh’ın eriştiği mertebenin anlatıldığı bu kısım 14^b’de 11 ve 12. satırda şöyle yer almaktadır: “**neşr**: Ol maḳām-ı vālāda “*Fe-evḥā ‘ilā ‘abdihi mā-evḥā*” maẓmûnına maẓhar olmağla tâc-ı mübāhâtı ber-ser eyledi.”

512 beyit: mışra‘ **E H**; ‘arabiyye **R**; **A L**’de ise yoktur.

68. İle'l-‘arşi ve'l-kürsî⁵¹³ kad denā⁵¹⁴

Ve nūrühümā mi'n-nūrihi yetela'lā

69. Etāhu'n-nid'āe yā seyyide'r-Resūl lā teḥaf

Ene Allāhu minnī bi't-taḥiyyāti sedā'

70. Edranāke ictināke hāzā a'tāunā

Bi-ḡayri ḥisābin ve ente lil-ḥubbi menşe'ā⁵¹⁵

neşr⁵¹⁶: [15] Her ne maḵūle recā ki ol sultān-ı enbiyādan fersūde-cebīn-i pīş-gāh-ı dergāh-ı Ḥudā oldu ḡarīn-i ḡabūl-i Rabbānī olup rūbūde-i elṭāf-ı Sübhānī oldu. **mışra'**:

71. Heme ḡacet u kām-ı ū-rā be-dār⁵¹⁷

neşr: Pes müşāhede vü münācāt ve 'arz-ı ḡacāt⁵¹⁸ evāmir ü zevācir bāṭın u zāhir ve recā-yı ümmet-i 'āşī keşīrū'l-me'āşī 'urza-i 'arşa-i elṭāf u temennā oldu⁵¹⁹ encām-yāfte⁵²⁰ ve ḡāme-i recā süzen-i ḡabūl ile düḡte oldu.⁵²¹ **mışra'**:

72. Be-ān her çe maḡşūd būdeş resīd⁵²²

⁵¹³ kürsī: kürs **R**

⁵¹⁴ denā: fetedellā **L**

⁵¹⁵ 1. beyitin ikinci mısra'ı ile 2 ve 3. beyit sadece **M**'de bulunmaktadır.

⁵¹⁶ neşr: **A L**'de yoktur.

⁵¹⁷ **M**'de bu mısra bulunmamaktadır.

⁵¹⁸ ve 'arz-ı ḡacāt: **E**'de yoktur.

⁵¹⁹ oldu: olup **R L**

⁵²⁰ encām-yāfte: **E**'de üstü çizilmiştir.

⁵²¹ **M**'de Resūlullāh'ın Ḳābe ḡavsey'n'de yaşadıklarının anlatıldığı bu kısım 14^b'de 16 ve 18. satırlar arasında şöyle yer almaktadır: “**neşr**: Pes müşāhede vü münācāt ve in'ikās-ı ḡabūl-i ḡacātdan soñra ol server-i kāyināt maḡarr-ı sa'adetine rücū' ve dīden-i kerīmi ūzre ḡālīḡına niyāz ü ḡuşū'da oldu.”

⁵²² **M**'de bu mısra bulunmamaktadır.

neşr: Çünkü⁵²³ hengām-ı rücū‘-i {vr. 18^a} maḳām geldi.⁵²⁴ **beyit**⁵²⁵:

73. Ne ki kerd seyyid-i ten ḥ^vīş dīd

Kez āncā be-Beytū’l-Muḳaddes resīd⁵²⁶

neşr: Fi’l-ḥāl zāt-ı mübeccellerin maḥall-i evvelde menzil buldılar⁵²⁷ Burāḳ ḥāzır ve ḥidmete nāzır idi cilve-ger-i nazar-ı Resūl-i muṭahhar olıcaḳ. **mışra‘:**

74. Ḳadem ber rikāb-ı Burāḳeş nihād⁵²⁸

li-münşî’ihî:

75. Ta‘āl-Allāh ‘aceb zeyn olmış eflāk

‘Urūc itmek içün ol şāh-ı “*levlāk*”⁵²⁹

76. Yāḳup ḥurşīd ile mehden meşā’il

Şüreyyā keh-keşān olmış delāyil

77. Şihāb olmaz idi ol gice bir ān

Süm-i na‘l-i Burāḳ idi nümāyān

⁵²³ Çünkü: L’de yoktur.

⁵²⁴ geldi : oldı L

⁵²⁵ beyit: nazm A R L

⁵²⁶ M’de bu beyit bulunmamaktadır.

⁵²⁷ Fi’l-ḥāl zāt-ı mübeccellerin maḥall-i evvelde menzil buldılar: Ol maḥaldür ki cāy-i evveldür E H A; L’de üstü çizilmiştir; “fi’l-ḥāl zāt-ı ‘izzet-şümülları maḥall-i evvele nüzül itmiş buldılar” ifadesi ise L’de derkenardır.

⁵²⁸ M’de bu mısra bulunmamaktadır.

⁵²⁹ Hadis; metnin aslı “Levlâke levlāk limâ ḥalektü’l-eflāk” şeklindedir. *Tefsîrû Rûhi’l-Beyân*, “Sûretü’l-Bakara”, I, 18 (M,Ş). Manası: “*Sen olmasaydın, sen olmasaydın, felekleri yaratmazdım.*”

78. Şeḫāb eyler idi yolını pür-āb
Nesīm olur idi önünce pertāb
79. Melāyike hep dizilmiş idi şaf şaf
İrişüp tā gelince aña Refref
80. Bulışdı ānda rūḥ-i enbiyāya
Uzatdı her biri el merḥabāya
81. İrüp āḫir Cenāb-ı Kibriyā'ya
Tažarru'eyledi ānda Ḥudā'ya
82. İdicek ümmetin anda şefā'at
Ḳabül itdi anı ol Rabb-i 'izzet
83. Ta'al-Allāh zihī leyl-i mübārek
Ki arz itdi cemālin Ḥaḳ tebarek⁵³⁰

neşr: Fi'l-hāl süvār ve 'azīmet-i diyār idüp⁵³¹ ol merküb-i⁵³² şeref-i maşḫūb ol şeb maḳarr-ı Resūl-i Sübhānī olan ḥāne-i Ümmühānī'de [5] pedīd oldı.⁵³³ **mışra':**

⁵³⁰ Bu dokuz beyit sadece **M**'de bulunmaktadır; 11^a'da 13 ve 19. satırlar arasında ve 11^b'de ilk üç satırda yer almaktadır.

⁵³¹ diyār idüp: der-kār olup **R**

⁵³² merküb-i: merkeb-i **R**

⁵³³ Ümmühānī'de pedīd oldı: Ümmühānī'ye nāzil olup **L**

84. Sū-yi ḥāne-i Ümmühānī resīd⁵³⁴

neşr: Ḥazret-i Mahmūdū'l-ḥaṣāyil püşt-i Burāk'dān nāzil olup⁵³⁵ ḥāl-i perīṣān-ı ümmetine niẓām ḥāşıl olduğundan Akṣā-yı merātib-i sūrūra vāşıl olmuşlar idi. **naẓm:**

85. Āverd zi Ḥazret-i Ḥudāvend

Menşūr-i necāt-ı 'āşī çend⁵³⁶

neşr⁵³⁷: Vaḳtā ki resīde-i pister-i 'izzet-küsterleri oldılar henüz tāb-ı cism-i mükerrerlerinden⁵³⁸ germ buldılar.⁵³⁹ **naẓm:**

86. Āmede nezdīk-i ḥarem pistereş

Germ henüz ez ten-i cān-pervereş⁵⁴⁰

neşr: [10] Şaḥīḥ-terīn-i iḥbār-ı aḥyārdur⁵⁴¹ ki 'urūc ü nüzūl-i Resūl⁵⁴² vaḳt-i ḳalīlde mevşūl-i ḥuşūl olmuşdur⁵⁴³ eṣaḥḥ-ı rivāyet ol vaḳt-i 'izzet-mevhibet üç yāḥūd⁵⁴⁴ dōrt sâ'atdur. **beyit**⁵⁴⁵:

M'de Resūlullāh'ın Ümmühānī'nin evine gitmesini anlatan bu kısım 11^b'de 3 ve 5. satırlar arasında şöyle geçmektedir: “**neşr:** Çünkü ol Ḥazret ol şeb-i pür-meymenetde ḥane-i Ümmühānī'de beytütet buyurmuşlar idi nāgāḥ peyk-i Rabb-i Celīl Ḥazret-i Cebrāyīl.”

⁵³⁴ **M'**de bu mısra bulunmamaktadır.

⁵³⁵ “sū-yi ḥāne-i Ümmühānī resīd Ḥazret-i Mahmūdū'l-ḥaṣāyil püşt-i Burāk'dān nāzil olup” ifadesi **L'**de derkenardır.

⁵³⁶ **M'**de bu beyit 14^b'de 18. satırda yer almaktadır.

⁵³⁷ neşr: **R L'**de yoktur.

⁵³⁸ “tāb-ı cism-i mükerrerlerinden” ifadesi **L'**de derkenardır.

⁵³⁹ Vaḳtā ki resīde-i pister-i 'izzet-küsterleri oldılar henüz tāb-ı cism-i mükerrerlerinden germ buldılar: Henüz pister-i mükerrerlerin germ buldılar **M**

⁵⁴⁰ **M'**de bu beyit 14^b'de 19. satırda ve 15^a'da ilk satırda yer almaktadır.

⁵⁴¹ aḥyārdur: aḥbārdur **H A L**

⁵⁴² Resūl: **M'**de yoktur.

⁵⁴³ olmuşdur: olmuş idi **M**

⁵⁴⁴ yāḥūd: ya **M**

⁵⁴⁵ beyit: naẓm **A R L**

87. Cüdā şüd hemçü tîr ez “*Qabe kavseyn*”⁵⁴⁶

Şüd ān āmed şüden yek t̄arfetü’l-‘ayn⁵⁴⁷

neşr⁵⁴⁸: Ol sihir ki m̄anend-i h̄urşîd-i enver maṭla‘-i ‘izz u sa‘ādetden t̄ali‘ ve şa‘şa‘a-i cemāl ü kemālî⁵⁴⁹ berîḳ ü lāmi‘ oldı ol [15] m̄ah-ı münevveri maḥāḳ-ı ğam ihāṭā ve dest-i elem⁵⁵⁰ gevher-i serveri rāh-ı neşāṭdan imāṭa itmiş-idi ‘adem-i taşdıḳ-i ḳavm-i müstaḥaḳḳu’l-levmî⁵⁵¹ taḥḳîḳ ile güm-kerde-i ferāġ-ı ḥāṭır olup tîr-i ḥayretde dā’ire-i⁵⁵² kûşe-gîr-i ḥarem olup bî-münis ü hemdem keyfîyet-i taḥrîr-i mecārî-i umûrda fîkr-i dūrā-dûrda idi nāġāh Ebû Cehil-i maġrûr ol maḥalden mûrûr idüp ayıtdı ey Muḥammed bir emr-i mücedded var mıdur buyurdılar ki ne‘am bu şeb ḥāne-i Ümmühānî’ye vaz‘-ı ḳadem itmiş-idüm. **mışra**⁵⁵³:

88. Çü imşebem-rā bûd hengām-ı ḥ^vāb⁵⁵⁴

neşr⁵⁵⁵: Nāġāh peyk-i Rabbü’l-‘ālemîn Cibrîl-i emîn geldi {vr. 18^b} bir Burāḳ getürüp anuñla⁵⁵⁶ seyr-i āfāḳ eyledüm. **nazm**:

89. Beyāmed be-men Cibrîl ez hevā

Burāḳî beyāverd be-emr-i Ḥudā⁵⁵⁷

⁵⁴⁶ Necm 53/9; Meali: “O kadar ki (birleştirilmiş) *iki yay arası kadar*, hatta daha da yakın oldu.”

⁵⁴⁷ **M**’de bu beyit 15^a’da 3. satırda yer almaktadır.

⁵⁴⁸ neşr: **L**’de yoktur.

⁵⁴⁹ cemāl ü kemālî: cemāl ü bā-kemālî **A**; cemāl-i kemālî **R L**

⁵⁵⁰ elem: elem ü **L**

⁵⁵¹ müstaḥaḳḳu’l-levmî:müstaḥaḳḳu’l-levm **R L**

⁵⁵² dā’ire-i: dā’ir-i **A R L**

⁵⁵³ neşr: **R**’de yoktur.

⁵⁵⁴ **M**’de bu mısra bulunmamaktadır.

⁵⁵⁵ neşr: **R**’de yoktur.

⁵⁵⁶ anuñla : **L**’de yoktur.

⁵⁵⁷ **M**’de bu beyit bulunmamaktadır.

neşr⁵⁵⁸: Cümle melekûtı sâyir olup âsmânda müsâfir oldum ol kâfir ayıtdı toğrı ne mekâna müteveccih ü revâne olduñ buyurdılar ki Beytü'l-Muqaddes'e varup 'ibâdetde bezl-i tākāt itdüm. **mışra'**:

[5] 90. Be-Beytü'l-Muqaddes şüdem bā-Burāk⁵⁵⁹

neşr: Andan semāya 'urūc ve rāh-ı mülākata vülūc idüp heft āsmānı seyr ü temāşā ve her birinde kudret-i Hāk'dan 'acāyib-i eşyā nazarumda hüveydā oldı.⁵⁶⁰ **mışra'**:

91. Be-geştem heft āsmān ser-be-ser⁵⁶¹

neşr: Ve nā'ire-i iştıyākı itfā' idüp ervāh-ı enbiyā-yı kirām 'aleyhimi's-selāma⁵⁶² mülākī oldum. **nazm**:

92. Heme enbiyā-rā be-dīdem tamām

[10] Be-pīş heme İstādem imām⁵⁶³

neşr: Vaqāyi'un mine'l-maṭālī'i ile'l-maḳaṭi' her ne ise şaḥīfe-i takrīrde taşvīr buyurup **nazm**⁵⁶⁴:

⁵⁵⁸ neşr: L'de yoktur.

⁵⁵⁹ M'de bu mısra bulunmamaktadır.

⁵⁶⁰ M'de Resūlullāh'ın mi'rāc dönüşü yaşadıklarının anlatıldığı bu kısım 15^a'da 4 ve 13. satırlar arasında şöyle yer almaktadır: “**neşr**: Çünkü ol zāt-ı sa'adet-maḳrūn mānend-i āftāb kümün şeb-i dācdan ser-birūn itdi ol sihr ki mānend-i ḥurşid-i enver maṭla'ından tāli' ve şa'sa'-i cemāli lāmi' oldı maḥāḳ-ı ğam ol māh-ı münevver-i ihāṭa ve dest-i elem güher-i sürürü rāh-ı şādiden imāṭa idüp 'adem-i taşdīḳ-i ḳavm-i müsteḥaḳku'l-levmi taḥḳīḳ ile ḥazīn ve bi-mūnis bir kūşede cālīs olmış idi nāgāh Ebū Cehil-i mağrūr ol maḥalden mürūr idüp ayıtdı ey Muḥammed yine bir emr-i mücedded var mıdur buyurdılar ki ne'am bu gice sâyir olup müsâfir oldum ol kâfir ayıtdı ne mekâna müteveccih ve revâne olduñ buyurdılar Beytü'l-Muqaddes'e varup 'imārāt ve āndan 'urūc-i semāvāt itdüm.”

⁵⁶¹ M'de bu mısra bulunmamaktadır.

⁵⁶² kirām 'aleyhimi's-selāma: kirāma **R L**

⁵⁶³ M'de bu beyit bulunmamaktadır.

⁵⁶⁴ nazm: beyit **A**

93. Vez āncā-yı bāz āmedem bī-ta‘ab

Sū-yi hāne h^vİş nā-refte şeb⁵⁶⁵

neşr: Deyu hatm-i kelām ile miskiyyü’l-ḥitām buyurdılar Ebū Cehil ayıtdı bu maḳālāt mecma‘-i şikāt-ı Kureyş⁵⁶⁶’de ḳarīn-i rivāyet olur mı buyurdılar ki ne‘am taḳrīr u tehḳīmī emr-i mülzemdür pes nidā [15] idüp ayıtdı yā ma‘şer-i Kureyş⁵⁶⁷ Benī Ka‘b bin⁵⁶⁸ Luyy (?) helümmü pes Kureyş-i ṭayş-i hāle-vār ol māh-ı çarḥ-iḳtidār eṭrāfını devr idüp istifsār-ı mes‘ele-i ba‘īdetü’l-ğavr eylediler Ḥazret-i Nebiyy-i ḥaṭīr tekrīr-i taḳrīr buyurıcaḳ.⁵⁶⁹ **mışra‘:**

94. Miyān-i şān yekī sūzeş āmed bedīd⁵⁷⁰

neşr: Siyyemā Ebū Cehil-i kerīhü’l-liḳā⁵⁷¹ rü-yi ārāmı nāḥun-i ḥad ile ḥırāşīde idüp ḡāyet rencīde oldı. **mışra‘:**

95. Zi ḥasret be-zed saḥt-ı destes⁵⁷² bedest⁵⁷³

neşr⁵⁷⁴: Ayıtdı iblāğ-i aḥvāl-i zemīnden ferāğ idüp āsmāna ‘urūc ve ḥāşā bu maḳūle ekāzībe vülūc {vr. 19^a} itdün. **naẓm:**

⁵⁶⁵ M’de bu beyit bulunmamaktadır.

⁵⁶⁶ şikāt-ı Kureyş : Kureyş-i şikāt **A R L**

⁵⁶⁷ Kureyş : **H A R L**’de yoktur.

⁵⁶⁸ bin : benī **L**; ve benī **R**

⁵⁶⁹ M’de Mi‘rāc dönüşü Resūlullāh’ın Ebū Cehil ile yaşadıklarının anlatıldığı bu kısım 15^a’da 13 ve 18. satırlar arasında şöyle yer almaktadır: “Ebū Cehil ayıtdı bu maḳālāt mecma‘-i Kureyş-i şikātda ḳarīn-i rivāyet olur mı seyyid-i kāyināt ayıtdı ne‘am taḳrīr ü tehḳīmī emr-i mülzemdür pes nidā idüp yā ma‘şer-i Benī Ka‘b bin Luyy (?) helimmü didi pes Kureyş-i pūr-ṭiyy-i hālevār ol māh-ı çarḥ-iḳtidār eṭrāfını devr idüp istifsār-ı mes‘ele-i ba‘īdetü’l-ğavr eylediler Nebiyy-i ḥaṭīr mecārī-i aḥvālī taḳrīr buyurıcaḳ.”

⁵⁷⁰ M’de bu mısra bulunmamaktadır.

⁵⁷¹ kerīhü’l-liḳā: kerīhü’l-melḳā **R L**

⁵⁷² destes : dest **L**

⁵⁷³ M’de bu mısra bulunmamaktadır.

⁵⁷⁴ neşr: **L**’de yoktur.

96. Hemî tâ-künün kışşa güft ez zemîn

Ki mî-güyed ez âsmân u âsitân

neşr⁵⁷⁵: Cümle ol kavm-i bî-şerm tahkîk-i enîklerin⁵⁷⁶ halîk-i taşdîk itmeyüp tayy-i mesâha-i mesâfe müddet-i medîde izâfe olunmağa muhtâcdur deyu münkir-i emr-i mi'râc ve bir iki sâ'atde [5] inzâl u idrâc u ihrâc⁵⁷⁷ vukû'un istiğrâb idüp "*inne hazâ le-şeyûn 'ucâb*"⁵⁷⁸ didiler illâ refîk-i şefîk Hazret-i Ebîbekir-i Şiddîk her ne mertebe tafsil u tedkîk-i enîk buyurdılarsa taşdîk itdiler ve lizâ sümmiye şiddîkân ve⁵⁷⁹ pes ol kavm-i müsteḥakku'l-levm bî-hayâ vü şerm kelleleri germ olup nu'ût-i Mescid-i Aḡşâ'yı istikṣâ idicek [10] cemî'-i nu'ûtdan inbâ buyurdılar ol kavim ayıtdılar bu işâbet-i mu'cizâtdan 'ad olunmağa kâbiliyyet vardır ammâ istihâle olmadığı bedîdârdur ṭarfetü'l-'ayn-i 'arş-ı Belkîs (?) daḡı ihzâr olunmuşdur ammâ bundan aḡdem bir kâfilemüz 'azm-i Şâm idüp rāh-ı sefere va'z-ı ḡadem-i iḡdām itmişlerdür.⁵⁸⁰ **naẓm**:

97. Eger dîdî ān kervān-rā be-rāh

[15] Nişānî deh ez merd ve ez cāy-gāh⁵⁸¹

⁵⁷⁵ neşr: L'de yoktur.

⁵⁷⁶ enîklerin: enîklerini R L

⁵⁷⁷ u ihrâc : R'de yoktur.

⁵⁷⁸ Sâd 38/5; Meali: "Tanrıları, tek tanrı mı yaptı? *Doğrusu bu tuhaf bir şeydir!* dediler."

⁵⁷⁹ ve: H A R L'de yoktur.

⁵⁸⁰ M'de Resûlullâh'ın mi'râc dönüşü kavmiyle yaşadıklarının anlatıldığı bu kısım 15^a'da 18 ve 19. satırda ve 15^b'de ilk dokuz satırda şöyle yer almaktadır: "tahkîk-i enîklerin taşdîk itmeyüp tayy-i mesâha-i mesâfe müddet-i medîde izâfe olunmağa muhtâc olunmağla münkir-i emr-i mi'râc olup bir iki sâ'atde inzâl ü idrâc emrin istiğrâb idüp "*inne hazâ le-şeyûn 'ucâb*" didiler derecât-ı İslâm'a dâric olanlardan daḡı ba'z ḡâric olup aḡşâ-yı medâric-i inkâra 'âric oldılar illâ refîk-i şefîk Hazret-i Ebîbekir-i Şiddîk her ne mertebe tedkîk-i enîk buyurdılar ise tahkîk itdiler ve li-zâ sümmiye şadîkân pes ol kavm-i bî-şerm na't-i mescid-i Aḡşâ'yı istikṣâ idicek cemî'-i nu'ûtdan inbâ buyurdılar ol kavim ayıtdılar bu işâbet-i mu'cizâtdan 'add olunmağa kâbiliyyet var ammâ istihâle olmadığı bedîdârdur ki ṭarfetü'l-'ayn-i 'arşu'l-maḡîs daḡı ihzâr olunmuşdur rāh-ı Şâm'da olan kâfilemüzden iḡbâr eyle."

⁵⁸¹ M'de bu beyit bulunmamaktadır.

neşr⁵⁸²: Ol kâfilemüzden haber vir ki ne mekânda meşhûd-i nazar olmuşdur ve ne zamân dâhil ve bize vâsıl olur sulţân-ı memâlik-i risâlet tuğrâ-yı şaḥîfe-i celâlet ser-küb-i muḥâlifân-ı ebter ten-püş-i⁵⁸³ ber hengân-ı maḥşer-i ‘idde-i iḥmâl⁵⁸⁴ ü cemâl her ne ise ‘ale’t-tafşîl lâ ‘alâ tarîķi’l-icmâl nazm-ı rişte-i takrîr ve şebt-i şaḥîfe-i taḥrîr buyurup muḥaddime-i ‘îr bir cemeldür ki ḥamli ġarâretân-ı muḥaṭṭatândur tulu’-i ḥürşîdde⁵⁸⁵ evâyil-i kâfile pedîd olur {vr. 19^b}çünkü sulţân-ı bahâr⁵⁸⁶ izḥâr-ı talâyi’-i asker-i envâr eyledi münkirân-ı bed-kâr müterakķıb-i kâr-ı inkâr olup ol şubḥ u şâm intizâr-kün-i kâfile-i Şâm oldılar bir şaḥş-ı bed-girdâr ayıtdı âsar-ı şubḥ pedîdâr⁵⁸⁷ ammâ henüz esmâr-ı kâfile ile muḥaddime-i ‘îr qar’-ı sem’-i iḥbâr itmedi biri daḥı ayıtdı [5] hâzihi’l-‘îr kad aķbelet ‘aleynâ ve’l-ḥâsıl ‘ayr u cimâl u ba’îr⁵⁸⁸ talî’a-i şubḥ-i ‘âlem-gîrdeki hengâm-ı ta’yîn-i Resûl-i ḥaṭîrdür⁵⁸⁹ şûret-pezir oldu bir vech-ile kadem-zed-i şâḥa-i ḥarem-i muḥarrem⁵⁹⁰ oldılar ki gûyâ ki şubḥ-i tâbân ve resîden-i kâr-bân-ı tev’emân oldılar.⁵⁹¹ **nazm:**

98. Tû güftî ki ḥürşîd bâ-kâfile

Bihim ber giriftend ez merḥale

99. Ki bâ-hem muvâfiķ çünân âmedend

[10] Çü dü tîr ez yek kemân âmedend⁵⁹²

⁵⁸² neşr: A'da yoktur.

⁵⁸³ ten-püş-i: püşiş-dih-i R

⁵⁸⁴ ‘idde-i iḥmâl: ‘idde vü iḥmâl H A L; ‘idde vü icmâl R

⁵⁸⁵ ḥürşîdde: ḥürşîde L

⁵⁸⁶ bahâr: nehâr L

⁵⁸⁷ pedîdâr : pedîdâr ve E

⁵⁸⁸ ba’îr: ba’îr ve E L

⁵⁸⁹ ḥaṭîrdür: ḥaṭîrde L

⁵⁹⁰ muḥarrem : muḥterem R L

⁵⁹¹ oldılar: idiler A R L

⁵⁹² M’de bu iki beyit bulunmamaktadır.

neşr: Çünkü işbât-ı müdde‘âda ikâmet-i şuhûd u berâhîn idüp tekrâr mu‘cize-i güzîn ibrâz u izhâr buyurdılar. **mışra‘:**

100. Ne-bûd ez hacâlet rehâ-nişân-ı siyâh⁵⁹³

neşr: Ol şîrzime-i şerrâr gerçi bu maķûle hâl kar‘-ı âzân-ı aşhâb maķâl itmemişdür ammâ ne cā-yi ta‘accübdür ki sihir ile bu maķûle umûr şimdi şûdür itmedi⁵⁹⁴ kâr-ı sihr idügi mübeyyindür [15] mā lā⁵⁹⁵ illâ sihrün mübîn deyu yine ol kavm-i pür-kîn ü müşrikîn sâlik-i bevâdî-i ğavâyet ve kıâtı‘-ı⁵⁹⁶ râh-ı dâlâlet oldılar. “*ve men yuğlilillâhu fe mā lehü min hâd*”⁵⁹⁷ **li-münşî’ihi**⁵⁹⁸:

101. Emr-i mi‘râca her ki münkir olur

Naşş-ı Qur‘ân-ı Hakk‘ı sâtir olur⁵⁹⁹

102. Kudret-i Hakk‘ı eyleme inkâr

Her ne eylerse fâ‘il-i muhtâr

103. Naş ile oldı çünkü bu müşbet

Var mı inkâra kimsede kudret⁶⁰⁰

⁵⁹³ M’de bu mısra bulunmamaktadır.

⁵⁹⁴ “sihr ile bu maķûle umûr şimdi şûdür itmedi” ifadesi L’de derkenardır.

⁵⁹⁵ lā: hâzâ **A R L**

⁵⁹⁶ kıâtı‘-ı: mütehâlik-i **R**

⁵⁹⁷ Ra‘d 13/33; Meali: “Herkesin kazandığını gözetleyip muhafaza eden, (hiç böyle yapamayan gibi olur mu?). Onlar Allah’a ortaklar koştular. De ki: “Onlara ad verin (onlar necidir?). Yoksa siz Allah’a yeryüzünde bilemeyeceği bir şeyi mi haber veriyorsunuz? Yahut boş laf mı ediyorsunuz?” Doğrusu inkâr edenlere hileleri süslü gösterildi ve onlar doğru yoldan alıkonuldular. **Allah kimi saptırırsa artık onu doğru yola iletecek yoktur.**”

⁵⁹⁸ li-münşî’ihi: nazım li-münşî’ihi **R**

⁵⁹⁹ Naşş-ı Qur‘ân-ı Hakkı sâtir olur: Şüphe yokdur ki aña geh kâfir olur **M**

104. Yef'alullāhu mā yeṣā didi Ḥaḳ
Kār-fermā ve ḳādir-i muṭlaḳ⁶⁰¹
105. Yā İlāhī bi-leyle-i İsrā
Yā ilāhī bi-ḥürmet-i Ṭā-hā
106. Der-i⁶⁰² iḥsānıñı küṣād eyle
Ḳullaruñ vāşıl-ı murād eyle
107. Lāyık eyle bizi şefā'atüne
Sā'ik eyle velī⁶⁰³ hidāyetüne⁶⁰⁴
108. Olmuşam güm-kerde-i rāh-ı Hüdā
Ve ḳınā min saḫāṭike yā Rabbenā⁶⁰⁵

⁶⁰⁰ Var mı inkāra kimsede ḳudret: Naşşı inkār ider o bed-ıynet **M**
102 ve 103. beyit **R L M**'de yer deḡiştirmiştir.

ḳudret: cür'et **R L**

⁶⁰¹ Kār-fermā ve ḳādir-i muṭlaḳ: Oldur Ḥaḳ bu ḳādir-i muṭlaḳ **M**
104. beyit sadece **L M**'de bulunmaktadır.

⁶⁰² Der-i: Bāb-ı **M**

⁶⁰³ Sā'ik eyle velī: Maḡhar eyle bizi **M**

⁶⁰⁴ 105, 106 ve 107. beyit **R**'de yoktur.

⁶⁰⁵ 108. beyitin iki mısrası **L**'de, ikinci mısrası **R**'de bulunmaktadır. 108. beyitten önce **L**'de “li-münşī'ihī” yazmaktadır.

{vr. 20^a} 2. Mu‘cize-i Hâzret-i Ḵur‘ân-ı ‘Azîmü’s-şân⁶⁰⁶

E 19^b; H 19^a; A 18^b; R 19^a; L 17^a; M 16^a

Zînet-bağış-i şudûr-i⁶⁰⁷ şahâyif olan ma‘ârif ü leṭayifdendür ki ol Hâzret-i ‘âlî-menḳabetüñ edvem-i mu‘cizâtı ve⁶⁰⁸ a‘zam-i kerâmâtı Hâzret-i Ḵur‘ân-ı ‘azîm ve⁶⁰⁹ Furḳân-ı kerîmdür. **beyit:**

1. Ḵur‘ân ki bâ-ây ü süver dâred zi i‘câzeş eşer

[5] Ez meyl ân ‘âciz-i şümür fikr heme ehl-i beyân

neşr⁶¹⁰: Hüsni te’lîf ü melâḫati ve iltiyâm-ı kelâm u belâğatı ve vüçüh-i îcâz⁶¹¹ ü feşâḫati ve ḥâriḳ-i ‘âde-i leṭâfeti⁶¹² üslûb-i ağreb ile muḥâlîf-i kâide-i ‘Arab olduğu ve⁶¹³ ḥuşûşa Kureyş fuşahâ-yı enâm ve fursân-ı kelâm olup sâyir ümemden belâğat u ḥikemde müsellemdür zer-âbe-i lisân⁶¹⁴ ve faşlu’l-ḥiṭâb ile bâhirü’s-şân olup⁶¹⁵ ekşer-i ezmân⁶¹⁶ bedîhe-güylukda [10] müşârün ileyhi bi’l-benân ve beyne’l-aḳrân ḥâiz-i ḳaşabu’s-sabaḳ-ı belâğat ve fâris-i meydân-ı feşâḫât olup ṭa’n ü medḥ ve ḍarb u⁶¹⁷ ḳadḥda mânend-i siḥr-i ḥelâl niçe maḳâl-i şaḥîḥu’l-me’âl ile teğazzül iderler idi ki her biri ecmelü min samṭi’l-leâli⁶¹⁸ dinse sezâ⁶¹⁹ idi bu cümleden ṭâ’ife-i bedeviyye lafz-ı

⁶⁰⁶ M’de başlık “Der i‘câz-ı Hâzret-i Ḵur‘ân-ı ‘azîmü’s-şân” şeklindedir.

⁶⁰⁷ şudûr-i: şudûr-i suṭûr-i R L M

⁶⁰⁸ ve: E H A R L’de yoktur.

⁶⁰⁹ ve: E’de yoktur.

⁶¹⁰ neşr: L’de yoktur.

⁶¹¹ îcâz: i‘câz E

⁶¹² leṭâfeti: leṭâfeti ve L

⁶¹³ ve: A R L M’de yoktur.

⁶¹⁴ zer-âbe-i lisân: âyet-i lisân L; ebh-i lisân M

⁶¹⁵ olup: olup ekşer-i ezmân M

⁶¹⁶ ekşer-i ezmân: E H A R L’de yoktur.

⁶¹⁷ u: L M’de yoktur.

⁶¹⁸ leâli: leâli L

⁶¹⁹ dinse sezâ: L M’de yoktur.

cezl ve kavlı-i faşl ile mümtâz ve⁶²⁰ tã'ife-i hâzariyye dağı [15] belâgat-i bâri'a ve elfâz-ı bâzığa⁶²¹ ile ser-efrâz idiler gūyâ feşâhat tav'-ı murâd ve belâgat mülk-i kıyâdları idi her bār ki Qur'an-ı Kerīm'e tanzîr ü temsîle müteşaddî ve müteḥaddî oldılar bir vech-ile tanzîre mühtedî olmadılar eger nazm u sec' u neşr eger zecr ü şî'r⁶²² baḥr-i mişâlde mütebaḥḥir oldukça muḫtarib ü müteḥayyir olup **ḳavlühü te'ālā**⁶²³: *“Ve in küntüm fi reybin mimmā nezzelnā ‘alā ‘abdinā fe’tū bisūretin min mişlihi”*⁶²⁴ âyet-i cāmi‘atü'l-ḥikemī⁶²⁵ ile sâkit ü mülzem olurlar idi rivāyet⁶²⁶ olunur ki bir gün İbn Muğîre Velîd kelām-ı bā-te'yîd-i {vr. 20^b} Rabb-i Mecîd'den ‘azze şānühü ebeden⁶²⁷ kavlı-i sedîd-i⁶²⁸ *“İnn’Allāhe ye’mürü bi’l-‘adli ve l-iḥsāni ve itāi zi’l-ḳurbā ve yenhā ‘ani’l-fāḫşāi ve l-münkeri ve l-bağyi”*⁶²⁹ [10] naşş-ı kerîmini gūş itdi cān u dilden ḥurūş idüp ayıtdı bu kelām-ı beşer olmaduğı muḳarrerdür ki ḥalâveti âzân-ı cānı teşnîf ve talâveti dil-i nā-tüvānı [5] teşrîf ü talṭîf itdi ve Ebū ‘Ubeyde (?)⁶³⁰ rivāyet ider ki a'râbdan bir ebter istimā' itdi ki bir mü'min *“Feşda' bimā tu'mer”*⁶³¹ âyet-i kerîmesini tilâvet iderdi⁶³² fi'l-ḥāl secdeye va'z-ı cebîn-i ibtihāl eyledi sebebini suāl itdiler secedtü li-feşâhatihi didi

⁶²⁰ ve: H A R M'de yoktur.

⁶²¹ bâzığa: nâzığa E

⁶²² ü şî'r: E H A'da yoktur.

⁶²³ ḳavlühü te'ālā: el-āye R L M

⁶²⁴ mişlihi: mişlihi el-āye E H A

Bakara 2/23; Meali: *“Eğer kulumuza indirdiklerimizden herhangi bir şüpheye düşüyorsanız, haydi onun benzeri bir süre getirin, eğer iddianızda doğru iseniz Allah'tan gayri şahitlerinizi (yardımcılarınızı) da çağırın.”*

⁶²⁵ ḥikemī: ḥikem M

⁶²⁶ rivāyet: ḥikāyet M

⁶²⁷ ‘azze şānühü ebeden: E H A R L'de yoktur.

⁶²⁸ sedîd-i: sedîd-i el-āye A R L; “ḳavl-i sedîd-i” ifadesi ise M'de yoktur, bunun yerine “el-āye” yazmaktadır.

⁶²⁹ Nahl 16/90; Meali: *“Muhakkak ki Allah, adaleti, iyiliği, akrabaya yardım etmeyi emreder, çirkin işleri, fenalık ve azgınlığı da yasaklar. O, düşünüp tutasınız diye size öğüt veriyor.”*

⁶³⁰ Ebū ‘Ubeyde: Ebū ‘Ubeyd E H A

⁶³¹ tu'mer: tu'mer el-āye A

Hicr 15/94; Meali: *“Sana emrolunanı açıkça söyle ve ortak koşanlardan yüz çevir.”*

⁶³² iderdi : ider R L

rivāyet olunur ki bir cāriye var idi⁶³³ mīz-āb-ı⁶³⁴ feşāhatda mānend-i āb⁶³⁵ [10] cāriye idi bir gün Asma'ī feşāhatini istimā' ü istihsān eyledi cāriye ayıtdı ey zīşān Qur'an-ı mümeccedde bu āyet-i kerīmeden şoñra bu maķūleler feşāhat 'ad olunmaz **ķavlühü te'ālā**⁶³⁶: “*Ve evħaynā ilā ümmi*⁶³⁷ *Mūsā en arzi'ihī fe izā ħıfti 'aleyhi fe-elķihī fi'l-yemmi velā teħāfi velā taħzenī innā rāddühü* [15] *ileyki ve cā'ilühü mine'l-mürselīn*”⁶³⁸ ħaķķā ki bu naşş-ı⁶³⁹ kerīimde pertev-sāz-ı ezhān olan āftāb-ı i'cāzda⁶⁴⁰ zāt-ı münferid Ĥudā-yı bī-niyāz-ı⁶⁴¹ mümtāzdur ki āyet-i vāhidede iki emre⁶⁴² ve iki nehye işāret⁶⁴³ ve iki ħaber ve iki beşāret ictimā'ı i'cāb-ı ehl-i⁶⁴⁴ feşāhat etmişdür ġāyet-i feşāhat ü nihāyet-i belāğatdadur ıtnāb-ı {vr. 21^a} mūmilden biri ve icāz-ı muħilden 'ārī ve izdiyād u noķşandan şāhīfe-i ħālī ħālīdür ħaķķā ki Qur'an-ı 'azīm ve Furķān-ı kerīm⁶⁴⁵ beyān-ı āşār-ı ümem-i sālīfe ve siyer-i enbiyā vü rusül ve ħāl u⁶⁴⁶ māzī vü müstaķbel ve'l-ħāşıl cüz' ü kül ile mālīdür kütüb-i erba'a-ı⁶⁴⁷ münzelede [5] mündemic olan nuķūd-i ħikem ve 'uķud-i müstaħkem dürc-i laţīfinde mūndericdür ve feyz-i sermed-i Rabb-i 'izzet ile ser-i evķāt-ı ħaşmeti menzil-i dünyāda ıtnāb-ı ħulūd ile mü'eyyed ve

⁶³³ idi: idi ki **R M**

⁶³⁴ mīz-āb-ı: **R M**'de yoktur.

⁶³⁵ mānend-i āb: **M**'de yoktur.

⁶³⁶ ķavlühü te'ālā: ķavlühü **A**; el-āye **R L M**

⁶³⁷ ümmi: **R**'de yoktur.

⁶³⁸ mürselīn: mürselīn el-āye **A**

Kasas 28/7; Meali: “*Musa'nın anasına: Onu emzir, kendisine zarar geleceğinden endişelendiğinde onu denize (Nil nehrine) bırakıver, hiç korkup kaygılanma, çünkü biz onu sana geri vereceğiz ve onu peygamberlerden biri yapacağız, diye bildirdik.*”

⁶³⁹ naşş-ı: nazım-ı **E**

⁶⁴⁰ i'cāzda: i'cāz **R**

⁶⁴¹ zāt-ı münferid Ĥudā-yı bī-niyāz-ı: **R**'de yoktur.

⁶⁴² emre: emir **M**

⁶⁴³ işāret: işāretdür **R**

⁶⁴⁴ ehl-i: aşāb-ı **R**

⁶⁴⁵ **R**'de “Qur'an-ı 'azīm ve furķān-ı kerīm” ifadesi bir satır üstteki “belāğattadır” ifādesinden sonra yazılmıştır; **L**'de ise derkenardır.

ħaķķā ki Qur'an-ı 'azīm ve Furķān-ı kerīm: **M**'de yoktur.

⁶⁴⁶ u: **R**'de yoktur.

⁶⁴⁷ erba'a-ı: **E H A R L**'de yoktur.

binā-yı hıfzı hamā-yı himāyet-i⁶⁴⁸ *“İnnā naḥnū nezzelnā’z-zikre ve innā lehū le-ḥāfiẓūn”*⁶⁴⁹ kelām-ı mü’eyyedī ile müşeyyed olmuştur gerd-i taḥrīf [10] ü tağyīr dāmen-i iclālinde bi-faẓl-i Rabb-i Qādīr cāy-gīr olmamıştır ma’lūm ola ki vüçūh-i i’cāz-ı Qur’ān ekşerü men en-yuḥşā idüğü azherü men en-yahfādur tālib-i feyẓ-i feyyāz Ebū’l-Faẓl⁶⁵⁰ ‘İyāz dört veche i’cāz-ı beyān itmiştir evveli ḥüsn-i te’līf ü iltiyām ikinci şüret-i⁶⁵¹ nazm-ı ‘acīb ve⁶⁵² üslūb-i ġarīb-i [15] muḥālifu’l-esālīb⁶⁵³ ve cāmī‘-i menāhic-i nazm ve mekātī‘-i kilem olduğudur üçüncü muğayyebātdan aḥbār dördüncü qurūn-i sālīfe ü ümem-i bāyide ve şerāyi‘-i dāşireden beyān-ı āşār fi’l-ḥaḳīka umūr-i māziyeden iḥbār ve umūr-i müstaḳbeleyi āşikār eylemiştir⁶⁵⁴ her kelimede bir sır-ı ezeli mündemic ve her harf-i belāğat zarfında bir rāz-ı celī mündericdür. **beyit:**

2. Her harf ez ān ḥoş-zemzeme şüd be-her telkīn heme

Sırr-ı ezel-rā terceme rāz ebed-rā tercemān

neşr⁶⁵⁵: *“lā-yuġādiru şaġireten ve lā kebireten illā aḥşāhā”*⁶⁵⁶ ḥaşāyiş-i kemālīsidür⁶⁵⁷ ve vaşf-ı {vr. 21^b} müte‘ālī⁶⁵⁸ *“Lā ye’tihi’l-bāḥlu min beyni yedeyhi ve lā min ḥalfihi”*⁶⁵⁹

⁶⁴⁸ himāyet-i : himāyet kavluḥü A; himāyet el-āye R L M

⁶⁴⁹ Hicr 15/9; Meali: *“Kur’an’ı kesinlikle biz indirdik; elbette onu yine biz koruyacağız.”*

⁶⁵⁰ Ebū’l-Faẓl: Qādī Ebū’l-Faẓl A R; Qādī İbnü’l-Faẓl L M

⁶⁵¹ şüret-i : R’de yoktur.

⁶⁵² ve: E’de yoktur.

⁶⁵³ muḥālifu’l-esālīb: R’de yoktur.

⁶⁵⁴ fi’l-ḥaḳīka umūr-i māziyeden iḥbār ve umūr-i müstaḳbeleyi āşikār eylemiştir: Sadece L’de bulunmaktadır.

⁶⁵⁵ neşr: el-āye L; sırru’l-āye M; R’de ise yoktur.

⁶⁵⁶ Kehf 18/49; Meali: *“Kitap ortaya konmuştur: Suçluların, onda yazılı olanlardan korkmuş olduklarını görürsün. “Vay halimize! derler, bu nasıl kitapmış! Küçük büyük hiçbir şey bırakmaksızın (yaptıklarımızın) hepsini sayıp dökmüş! Böylece yaptıklarını karşılarında bulmuşlardır. Senin Rabbin hiç kimseye zulmetmez.”*

⁶⁵⁷ kemālīsidür : kemālī R

⁶⁵⁸ ve vaşf-ı müte‘ālī: R’de yoktur.

müte‘ālī: müte‘ālī el-āye M

⁶⁵⁹ Fussilet 41/42; Meali: *“Ona önünden de ardından da bātıl gelemes. O, hikmet sahibi, çok övülen Allah’tan indirilmiştir.”*

lâzım-ı kâdr-i⁶⁶⁰ ‘âlîsidür⁶⁶¹ *“lâ raḥbin ve lâ yābisin illā fî kitābin mübîn”*⁶⁶² cāmi‘ü’l-kül olduğın muşaddak-ı⁶⁶³ kavlı-i kerîm-i *“velākin taṣdiḳa’illezî beyne yedeyhi ve tafṣîle külli şey”*⁶⁶⁴ kelām-ı sâbıkı muḥaḳḳaḳdur [5] şāhib-i sırr-ı lev küşife’l-ğıṭāu mā ezdedtü yakīnen İmām ‘Ali-yi murtaẓādan raḍiyallāhu ‘anh menḳuldur ki eger keşf-i esrār bā’-i⁶⁶⁵ bismillāh muḳārin-i irādet-i İzid-i bî-iştibāh ola idi ‘ālem niçe esfār u defter ve niçe evrāk-ı⁶⁶⁶ tūmār⁶⁶⁷ māl-ā-māl olur idi buyurmuşlar. **li-münşî’ihi**⁶⁶⁸:

[10] 3. Rū dīde bedest ār ki her ḥarf ki hest⁶⁶⁹

Cāmīst-i cihān-nūmā tā-der-i nigerī

neşr: Muḥaḳḳaḳdur ki⁶⁷⁰ Ḳur’ān-ı Kerîm bâṭın-ı ‘ilm-i kādīmden mine’l-ezel ile’l-ebed eger nîk ve eger bed ilāhiyyāt ve kevnıyyātdan⁶⁷¹ ḥaḳîr ü celîl zuhūr iden eşyâyı temyîz u tafṣîl ider⁶⁷² ḥaḳḳa ki ‘ulūm-i ḥaḳîkî bir vech-ile edā olunmuşdur ki⁶⁷³ zāhir-i mefhūmı

⁶⁶⁰ lâzım-ı kâdr-i: vaşf-ı **R**

⁶⁶¹ ‘âlîsidür: ‘âlîsidür kavlıhü **A**; ‘âlîsidür el-āye **L M**

⁶⁶² mübîn: mübîn el-āye **A**

En‘ām 6/59; Meali: “Gaybın anahtarları Allah’ın yanındadır; onları O’ndan başkası bilmez. O, karada ve denizde ne varsa bilir; O’nun ilmi dışında bir yaprak bile düşmez. O yerin karanlıkları içindeki tek bir taneyi dahi bilir. *Yaş ve kuru ne varsa hepsi apaçık bir kitaptadır.*”

⁶⁶³ muşaddak-ı: muşaddak ve **R L M**

⁶⁶⁴ Yûsuf 12/111; Meali: “Andolsun onların (geçmiş peygamberler ve ümmetlerinin) kıssalarında akıl sahipleri için pek çok ibretler vardır. (Bu Kur’an) uydurulabilecek bir söz değildir. *Fakat o, kendinden öncekileri tasdik eden, herşeyi açıklayan (bir kitaptır),* iman eden toplum için bir rahmet ve bir hidayettir.”

⁶⁶⁵ bā’-i: **R**’de yoktur.

⁶⁶⁶ ‘ālem niçe esfār u defter ve niçe evrāk-ı: esfār-ı ‘ilmi ile niçe evḳār **M**

⁶⁶⁷ tūmār: tūmār ile **A R L**

⁶⁶⁸ li-münşî’ihi: beyit **L M**

⁶⁶⁹ ki hest: **L M**’de yoktur.

⁶⁷⁰ Muḥaḳḳaḳdur ki: **R**’de yoktur.

⁶⁷¹ ilāhiyyāt ve kevnıyyātdan: **E H A R L**’de yoktur.

⁶⁷² ider: ider ki **L**; içündür **M**

⁶⁷³ ḥaḳḳa ki ‘ulūm-i ḥaḳîkî bir vech-ile edā olunmuşdur ki: **E H A R L**’de yoktur.

muṭabıḳ-ı vāḳi‘ ve⁶⁷⁴ sırr-ı mektūmı “*küllün müyesserün limā*⁶⁷⁵ *ḥulıḳa*”⁶⁷⁶ güzārişince bi-ḥasebi’l-isti’dād müstefād ü şāyi’dür⁶⁷⁷ [15] her nāḳıṣ-ı ‘aḳl ve kem-‘ayār ki ḳaşd-ı mu‘āraza izhār eyleye livā-yı ‘aczleri efrāḥte ve siper-i mu‘āzadatlari endāḥte olmak muḳarrerdür ḥuşūşa beyān-ı bīm ü ümmīdde ebter ve benān-ı i’lānı mükesser olacağı azherdür. **li-münşī’ihi:**

4. Ey muşavver ṭutalım ol yāri taşvīr idesin

Şīve-i reftāra gelse ya ne tedbīr idesin⁶⁷⁸

neşr⁶⁷⁹: Nite ki şaḳā-me’āb Müseylime-i Kezzāb mu‘āmele-i muḳābele ile meydān-ı mu‘ārazada⁶⁸⁰ cevelān ve bir iki hedeyān ile telvīs-i ezhān eyledi⁶⁸¹ ki⁶⁸² biri budur⁶⁸³ el-filū me’l-filū ve mā edrāke me’l-filū lehü zenebün ve tılün ve ḥūrṭumun ve inne zālike min ḥalḳi Rabbine’l-ḳalīl didi ammā heyhāt la’l-i Bedaḥşān ile ḥazf yeksān olur mı⁶⁸⁴ **beyit:**

5. Ve mā küllü ḥaşbāi’l-bihāri cevāhirün

Ve mā küllü a’zāi’l-cüsūmi ‘uyūnün⁶⁸⁵

neşr⁶⁸⁶: {vr. 22^a} ‘Āḳıbet ḡarḳa-i deryā-yı fezāḥat ve mübtelā-yı⁶⁸⁷ rüsvāyī vü⁶⁸⁸ şemātet oldı İbn Muḳana‘ (?)⁶⁸⁹ daḡı medāric-i tanzīr ve mu‘ārazaya tederrüc ve deryā-

⁶⁷⁴ ve: **M**’de yoktur.

⁶⁷⁵ “limā” ifādesi **E**’de derkenardır.

⁶⁷⁶ Hadis; *Saḥīhu’l-Buhārī*, “Bābu kavlıllāhu te’ālā ve lekad yesserne’l-Kurāne li’z-zikr”, VI, 2744. Manası: “*O’na herşeyi yaratmak kolaydır.*”

⁶⁷⁷ müstefād ü şāyi’dür : müstefāddur **L**

⁶⁷⁸ Bu beyit sadece **L**’de bulunmaktadır.

⁶⁷⁹ neşr: **E H A R M**’de yoktur.

⁶⁸⁰ meydān-ı mu‘ārazada: **E H A R L**’de yoktur.

⁶⁸¹ eyledi: eyleyüp **M**

⁶⁸² ki: **E M**’de yoktur.

⁶⁸³ “ki biri budur” ifadesi **L**’de derkenardır.

biri budur: **M**’de yoktur.

⁶⁸⁴ didi ammā heyhāt la’l-i Bedaḥşān ile ḥazf yeksān olur mı: **E H A R L**’de yoktur.

⁶⁸⁵ Bu beyit sadece **M**’de bulunmaktadır.

yı dili⁶⁹⁰ āheng-i tesāvī ve berāberi⁶⁹¹ ile temevvüc eyledi vaqtā ki⁶⁹² “*Ve kīle yā arzuble’ī mā’eki ve yā semā’u ekli’ī*”⁶⁹³ kavli-i [5] kerīmini gūş itdi her ne ki dest-i mu‘āraza ile raqam-kerde idi ferāmūş ile⁶⁹⁴ maḥv idüp⁶⁹⁵ evrāq-ı feşāḥat⁶⁹⁶ bir bād-ı nedāmet oldı ḥīn-i nüzūlden ile’l-ān miknet-i ityān mişāl-i Qur’ān-ı perverdegān mehd-i⁶⁹⁷ ‘ālem-i kūn fe-kān vūs‘-i tākāt ü tüvānlarında olmaduğı mekān-ı gümān degüldür⁶⁹⁸ “*ve lev kāne ba’zühüm li-ba’zin zahīren*”⁶⁹⁹ beyyināt-ı [10] i‘cāz-ı Qur’ān-ı bāhīretü’l-āyāt⁷⁰⁰ dāḥil-i ta’dād u rivāyāt olmaduğı zāhir ve mütetebbi‘ayn-i esmār bu mażmūnı⁷⁰¹ müstaḥzardur vüçūh-i beyyināt-ı i‘cāzdan biri⁷⁰² bu āyet-i tāhīretü’l-imtiyāzdur ki kavm-i Yahūd-i merdūd⁷⁰³ temennā-yı mevt eylemeyecekleri gūyā meşḥūd idi⁷⁰⁴ “*Qul in kānet lekümü’d-dārü’l-āhīretü ‘ind’Allāhi ḥālişaten min dūni’n-*

686 neşr: **E H A R L**’de yoktur.

687 mübtelā-yı: mażhar-ı **M**

688 rüsvāyī vü: **R**’de yoktur.

689 “İbn Mukana” ifadesi **E**’de derkenardır.

690 dili: fikri **R L**

691 ve berāberi: **R M**’de yoktur.

692 ki: ki el-āye **A R L M**

693 Hūd 11/44; Meali: “(Nihayet) “*Ey yer suyunu yut! Ve ey gök (suyunu) tut!*” denildi. Su çekildi; iş bitirildi; (gemi de) Cüdî (dağının) üzerine yerleşti. Ve: “O zalimler topluluğunun canı cehennemle!” denildi.

694 ferāmūş ile: şaḥīfe-i ḥāṭırdan **R**; ferāmūş idüp **L M**

695 “şaḥīfe-i ḥāṭırdan maḥrūm ile” ifadesi **L**’de derkenardır.

maḥv idüp: **M**’de yoktur.

696 feşāḥat: feżāḥat **M**

697 mehd-i: **E H A R L**’de yoktur.

698 degüldür: degüldür el-āye **A R L M**

699 İsrâ 17/88; Meali: “De ki: Andolsun, bu Kur’an’ın bir benzerini ortaya koymak üzere ins ü cin biraraya gelseler, *birbirlerine destek de olsalar*, onun benzerini ortaya getiremezler.”

700 bāhīretü’l-āyāt: bāhīrū’l-āyāt **R**

701 bu mażmūnı: **M**’de yoktur.

702 biri: **M**’de yoktur.

703 merdūd: **E H A R L**’de yoktur.

704 idi: idi el-āye **A R L**

*nāsi fe-temennevü'l-[15] mevt*⁷⁰⁵ haqqā ki⁷⁰⁶ bu āyet-i kerīme⁷⁰⁷ celā'il-i hūcec-i bāhire ve delā'il-i vāzıha-i zāhiredendür zīrā t̄āyife-i Yahūd müddet-i 'ömrde⁷⁰⁸ temennī-i mevt itmeyecekleri⁷⁰⁹ hüveydā olmağla temennī teklīf olınmışdur ol kavm-i keşīfden bir habīs ü saḥīf⁷¹⁰ temennī-i mevt itmemişdür⁷¹¹ Hāzret-i⁷¹² Rabb-i Mecīd 'allāmü'l-guyūb ve⁷¹³ *"fa'ālūn limā yūrīd"*⁷¹⁴ idügi pedīddür şarf-ı kulüb-ı kāsīye itmekle i'cāzı⁷¹⁵ müte'ayyin ve hüccete vāhıza olduğı mütebeyyin oldı. **li-münşī'hi**⁷¹⁶:

6. Ne 'aceb mu'cize olur Qur'an

İder iskāt kavm-i bī-iz'an

7. Anda aḥbār-ı karn-ı sālīfe var

Daḥı iḥbār-ı ḡayb ider her bār

8. Her ne söz ki su'al olınsa eger

İden aña⁷¹⁷ cenāb-ı Peyğamber

⁷⁰⁵ Bakara 2/94; Meali: *"(Ey Muhammed, onlara:) Şayet (iddia ettiğiniz gibi) ahiret yurdu Allah katında diğer insanlara değil de yalnızca size aitse ve bu iddianızda doğru iseniz haydi ölümünü temenni edin (bakalım), de."*

⁷⁰⁶ haqqā ki: M'de yoktur.

⁷⁰⁷ kerīme: celāyil M; L'de ise yoktur.

⁷⁰⁸ t̄āyife-i Yahūd müddet-i 'ömrde: E H A R L'de yoktur.

⁷⁰⁹ itmeyecekleri: eylemeyecekleri M

⁷¹⁰ ü saḥīf: E H A R L'de yoktur.

⁷¹¹ itmemişdür: itmek vāḳi' olmamışdur M

⁷¹² Hāzret-i: E H A R L'de yoktur.

⁷¹³ 'allāmü'l-guyūb ve: E H A R L'de yoktur.

⁷¹⁴ Hūd 11/107; Meali: "Rabbinin dilediği hariç, (onlar) gökler ve yer durdukça o ateşte ebedi kalacaklardır. *Çünkü Rabbin, istediğini hakkıyla yapandır.*"

⁷¹⁵ i'cāzı: i'cāz-ı E H A R L

⁷¹⁶ li-münşī'hi: li-münşī'hi'l-fakīr M

⁷¹⁷ İden aña: Aña āgeh M

9. Bî-tevaffuk virir idi haberi

Bâtın-ı muşhafa idüp nazarı

10. Kıssa-i Hızır ve⁷¹⁸ Hâzret-i Mūsā

Vaqa-i Yūsuf-i Nebiyy-i Hüdā

11. Buna beñzer niçe niçe aḥbār

Şorsalar pes ider idi iḥbār⁷¹⁹

neşr⁷²⁰: Gerçi kelām-ı qadīm-i⁷²¹ {vr. 22^b} Qadīr ser-ā-ser mu‘cize idügi semīr-i zāmīr-i şağīr ü kebīrdür ol cümleden⁷²² aqşar-i süver ki süre-i “*İnnā a ‘ṭaynāke’l-kevşer*”⁷²³ dūr bir mu‘cize-i feşāḥat-küsterdür ki muḥayyir-i fuşāḥā-yı belāḡat-perverdūr cemme-i mu‘cizātdan⁷²⁴ biri daḡı ḥīn-i tilāvet-i naẓm-ı kerīimde ters ü bīm ki dil-i qarī⁷²⁵ [5] vü sāmi‘de vāqī‘ olur ve⁷²⁶ biri daḡı qarī-i ‘ibārāt-ı şeker-āmīzden⁷²⁷ hergiz melālet-engīz olmaz biri dāḡı ṭāyife-i ‘Arab vāşıl olmaduḡı ‘ulum-i ma‘ārifi şāmil olduḡudur. **li-münşī’ihī**⁷²⁸:

⁷¹⁸ Hızır ve: Hızır-ı L

⁷¹⁹ 6. beyit dışındaki diğer beyitler sadece L M’de bulunmaktadır.

⁷²⁰ neşr: L’de yoktur.

⁷²¹ qadīm-i : Rab R

⁷²² ol cümleden: lākin M

⁷²³ Kevser 108/1; Meali: “(Resūlüm!) Kuşkusuz biz sana Kevser’i verdik.”

⁷²⁴ cemme-i mu‘cizātdan: E H A R L’de yoktur.

⁷²⁵ qarī: qarī‘ R

⁷²⁶ ve: M’de yoktur.

⁷²⁷ ‘ibārāt-ı şeker-āmīzden: ibārāt-āmīzden E

⁷²⁸ li-münşī’ihī: li-münşī’ihī’l-fakīr M

12. Dürc-i Qur'ân içindedür zâhir⁷²⁹

Ey gönül⁷³⁰ 'ilm-i⁷³¹ evvel ü âhîr

13. Bu feşâhat ki vardurur anda

Kimdür aña nazîreye kâdir⁷³²

[10]

14. Nazm-ı âyât ile bu sırr-ı 'acîb

Hiç mümkün midür ola⁷³³ bâhir

15. Oldı hâkî umûr-i mâzîyeyi

Cümle ahvâli oldı müstaḥzır

16. Dil-i kârîye vehm ider ilkâ

Vaşfını eyleyen olur kâşır

17. Ya nedür andaki ḥalâvetler

Ya 'ulûm-i⁷³⁴ şümûl ü rikḳatler⁷³⁵

⁷²⁹ Dürc-i Qur'ân içindedür zâhir: Oldı nazm-ı kerîm-i Rabb-i kadîm **R**

⁷³⁰ Ey gönül: câmi'-i **R**

⁷³¹ 'ilm-i: 'ilm ü **L**

⁷³² 13. beyit **R**'de yoktur.

⁷³³ mümkün midür ola : bu def'a oldı **L**; bir def'a oldı mı **M**

⁷³⁴ 'ulûm-i: 'ulûma **M**

⁷³⁵ Bu beyit sadece **L**'de bulunmaktadır.

rikḳatler: diḳkatler **M**

3. Mu‘cize-i def‘-i gürüh-i mekrüh be-āyet-i kerīme-i şāheti’l-vücūh

E 22^b; H 22^a; A 21^b; R 22^a; L 19^b; M 19^a

Hāmiyān-ı harem-i dīn ve hāfizān-i şağr-ı mübīn olan aşhāb-ı kirām ve e’imme-i [15] ‘izām raḍiye ‘anhūm Rabbünā’s-selām ki ḥarseng-i rāh-ı şekā olan erbāb-ı küfr-i ḍalālet-intimāyı ḍarabāt-ı şemşīr-i ğazā ile nā-būd ü nā-peydā iderler idi Ġazve-i Huneyn’de fırka-i aşhab ‘inād ü şakā-nejād ile kār-ı ḍarb imtidād ve nāyire-i āteş-i ḥarb iştidād bulup meydān-ı kıtāl ve beydā’-i ma‘ārik ü cidāl mevāṭī-i aḳdām-ı ‘asākīr-i küfr ü İslām olup nūr ü zālām hem-çü leyāl ü eyyām muḥtelīṭ olup keşret-i a‘dā fırka-i eviddāyı silk-i edyāra⁷³⁶ {vr. 23^a} münselik itmek şūreti nümāyān ü āşikār ve qarār-ı mübeddel-i firār olmak ihtimālleri pedīdār olıcaḳ imdād-ı İlāhī der-kār olup **mışra‘**:

1. Tā ki āmed-i ‘ināyet-i Sübhān

neşr⁷³⁷: Nesīm-i tevḫīk-i hidāyet āvīze-i gūş-i hūş Hāzret-i risālet itdi ki ki āyet-i kerīme-i şāheti’l-vücūh [5] ile def‘-i fırka-i mekrüh buyurular pes ol muḥāṭab-ı ḥiṭāb-ı **“levlāk”**⁷³⁸ mağbūṭ-i ḥurşīd-i tāb-nāk olan dest-i⁷³⁹ mübāreklerine bir müşt-i ḥāk alup⁷⁴⁰ şāheti’l-vücūh āyet-i kerīmesini kırā’at idüp mu‘asker-i küffāra⁷⁴¹ nişār gūyā ki⁷⁴² bir tīg-ı cevher-dār idi ki cevherini iṣār eyledi ol ḥāk-i pāk ol ‘asker-i bī-idrāk [10] üzerine meded-kārī-i bād-ı vezān ile fi’l-ḥāl devān olup fırkā-i⁷⁴³ ḍāllenüñ başlarına saçıldı melā’in-i ḥāsirīnüñ gözleri açıldı bir kāfir-i bed-liḳā ḳalmadı ki nā-bīnā olmaya her biri dāğ-ı derd ile rencūr dīdeleri dilleri gibi kör ve lezzet-i dīdārdan mehcūr oldılar

⁷³⁶ silk-i edyāra: sımt-ı za‘fa **M**

⁷³⁷ neşr: **L M**’de yoktur.

⁷³⁸ Hadis; metnin aslı “Levlāke levlāk limā ḥalektü’l-eflāk” şeklindedir. *Tefsīrū Rūhi’l-Beyān*, “Sûretü’l-Bakara”, I, 18 (M.Ş). Manası: **“Sen olmasaydın, sen olmasaydın, felekleri yaratmazdım.”**

⁷³⁹ dest-i: keff-i **R L M**

⁷⁴⁰ alup: alup el-āye **A**

⁷⁴¹ küffāra : küffār **E**

⁷⁴² ki: **L M**’de yoktur.

⁷⁴³ “fırka-i” ifadesi **E**’de derkenardır.

maẓmūn-ı sır-ı ser-beste-i “ *ve mā rameyte iz rameyte* [15] *velākinn’ Allāhe ramā*”⁷⁴⁴
zāhir ü hüveydā oldı. **mıṣra’**:

2. Kān-ı tır-i dīde-düz bed ez tır-i mā rameyte

neṣr: Küffār-ı bed-girdār bu kārdan göz yuminca ‘asker-i İslām melā’ıne göz açdurmayup hücum ü iḳdām itdiler kimi tu‘me-i şemşir-i intikām ve⁷⁴⁵ kimi esir-i dām-ı inhizām olup bu mu‘cize-i bāhiredü’ş-şān ile mündeḳi’ ü perīşān oldılar.

4. Mu‘cize-i def‘-i şerer-i āteş-i hücum-i eşirrä’-i küffār der ğār-ı bā-yār-ı şadāḳatkār⁷⁴⁶

E 23^a; H 22^b; A 22^a; R 22^b; L 20^b; M 19^b

Üstādān-ı perde-küşā-yı bār-gāh-ı {vr. 23^b} rivāyet ve hüner-mendān-i kāmīlū’ş-şinā‘at-ı pīş-gāh-ı dirāyet cemme-i mu‘cizāt-ı seyyid-i kāyinātdan bu mu‘cize-i şihḥat-simātı bu vech-ile rivāyet etmişlerdür ki şol vaḳt ki perdenişin-i ḥalvet-serāy-ı “*lī-ma ‘allāh*”⁷⁴⁷ ve sultān-ı serā-perde-i innī Resūlullāh [5] **naẓm**⁷⁴⁸:

1. Ḳā’idü’l-ḥalk bi’l-Hüdā ve’l-‘avn

Şāh-ı “*levlāk*”⁷⁴⁹ mā ḥalaḳtü’l-kevn

⁷⁴⁴ Enfāl 8/17; Meali: “(Savaşta) onları siz öldürmediniz, fakat Allah öldürdü onları; *attığın zaman da sen atmadın, fakat Allah attı (onu)*. Ve bunu, müminleri güzel bir imtihanla denemek için (yaptı). Şüphesiz Allah işitendir, bilendir.”

⁷⁴⁵ ve: **M**’de yoktur.

⁷⁴⁶ **L M**’de başlık “Mu‘cize-i ğār-ı Cebel-i Şevr” şeklindedir.

⁷⁴⁷ Hadis olarak rivayet edilen sözlerdendir, aslı “Li-ma‘allāh vaktün lâ yese‘unî fihi melekün muḳarrebün ve lâ nebiyyün mürselün” şeklindedir. *Keşfü’l-Hafâ*, II, 244. Manası: “*Benim Allah ile* öyle anlarım olur ki, ne bir mukarreb melek, ne de gönderilmiş bir nebi öyle bir yakınlığı elde edebilir.”

⁷⁴⁸ naẓm: beyit **A L**; naẓm ‘arabiyye **R**

⁷⁴⁹ Hadis; metnin aslı “Levlāke levlāk limâ ḥaleḳtü’l-eflāk” şeklindedir. *Tefsîrû Rûhî’l-Beyân*, “Sûretü’l-Bakara”, I, 18 (M.Ş). Manası: “*Sen olmasaydın, sen olmasaydın, felekleri yaratmazdım.*”

2. Nakd-i Yeşrib sülâle-i Baṭḥā

Ümmī-i levḥ-ḥ^vān-ı “*mā evḥā*”⁷⁵⁰

neşr⁷⁵¹: Şallellāhu te‘ālā ‘aleyhi ve ālihi ve ‘alā aşḥābihi ve ‘iyālihi Ḥazretleri’nün āftāb-ı hidāyeti sāye-endāz-ı şağır ü kebīr oldı ahālī-i Mekke ve Medīne ve sāyir büldān u emkineden cemm-i ğafīr ü cem‘-i keşīr [10] şeref-i vuşūle fā’iz olup sa‘ādet-i İslām’ı ḥā’iz oldılar ḥuşūşā ahālī-i Medīne-i Münevvere ‘alā sākinihā taḥiyyātun mükerrere nūr-i hidāyet ile münevver olup az kimesne ḳaldı ki bu devlete maḗhar olmaya. **li-münşī’ihī**:

3. Livā-yı ‘asker da‘vet keşīde

Şarāb-ı telḥ pūr⁷⁵² düşmen çeşīde

neşr: Gürūh-i [15] aşḥab-ı ḗulm⁷⁵³ ü ‘inād ve fırḗa-i erbāb-ı ḗalāl u fesād ise rüz-be-rüz istīlāları iştīdād ve ısrār u izrārı imtidād bulmağla ḥasbe’l-işāre cemme-i ehl-i īmān ü sedād ref‘-i bisāṭ-ı ḗarār idüp Mekke-i Mükerrreme’dan Medīne-i Mu‘azzama’ya hicret ihtiyār eylediler. **beyit**:

4. Sulṭan-ı iḗlīm-i vefā şāh-ı serīr-i ıştıfā

Ser-defter-i şıdk u şafā sermāye-i emn ü emān

neşr⁷⁵⁴: Ḥazret-i sulṭān-ı enbiyā {vr. 24^a} ile ancak Ḥazret-i Şıddık ve ‘Aliyy-i Murtaḗā hem-nişīn-i serrā vü ḗarrā oldılar ḗünkü müşrikīn ictimā‘-i mü’mīnīn ile taḗavvī-i dīn-i mübīn ḗāhir olduğına nāḗır oldılar ol bed-güherler nār-ı ḥased ile pūr-şerer olup Ebū Cehil-i la‘īn ayıtdı ey [5] şanādīd-i dīn eger ol Ḥazret daḗı bu rāha sülūka cezm-i niyyet idüp Medīne’ye ‘azīmet iderse rāyet-i isti‘lā ve āyet-i istīlā

⁷⁵⁰ Necm 53/10; Meali: “Bunun üzerine Allah, kuluna *vahyini* bildirdi.”

⁷⁵¹ neşr: E H A L’de yoktur.

⁷⁵² pūr: ber A R L M

⁷⁵³ ḗulm: şirk R L M

⁷⁵⁴ neşr: M’de yoktur.

mümāsil-i felek-i a'lā olup 'ālemi⁷⁵⁵ debdebe-i⁷⁵⁶ şevket-i dīn zemzeme-i ümmet-i Muḥammedī⁷⁵⁷ pūr-ṭanīn eyler. **beyit:**

5. Velvele ber 'ālem-i bālā resed

Ġulgule ber künbed-i mīnā resed

neşr⁷⁵⁸: Pes⁷⁵⁹ bu kārı def' ve ḥāşā ol Ḥazret-i ref'⁷⁶⁰ [10] içün⁷⁶¹ bir gice bi'l-ittifāk Dārü'n-nedve'de müşāvereye 'aḳd-i⁷⁶² āhd u⁷⁶³ mīşāk idüp vaḳt-i ma'hūdda ictimā' eylediler Ebū Cehil merkez-i dāyire-i tezvīr olup İblīs dahı bir pīr şūretine duḡūl idüp ol cem'ıyyete vuşūl buldı āyet-i kerīme-i⁷⁶⁴ *"Ve kezālike ce'alnā li-küllü nebiyyin 'adüvven şeyāfine'l-insi [15] ve'l-cinni yūḫī ba'zühüm ilā ba'zin⁷⁶⁵ zuḡrufe'l-ḳavli"*⁷⁶⁶ mażmūn-ı hidāyet-nümünü zuḡūra maḳrūn oldı⁷⁶⁷ ol kavm-i müstaḡaḳḳu'l-levm itdükleri ārā-yı kāsıde ve efkār-ı fāsıde şudūrlarından bu resme şudūr ve mektūbları bu gūne bürüz ü zuḡūr bulup müte'ayyin oldı ki pīşvāyān-ı⁷⁶⁸ Ḳureys'den dört nefer-i bed-ḫılḳat ol

⁷⁵⁵ 'ālemi: **E H A R L**'de yoktur.

⁷⁵⁶ debdebe-i: dāde-i **E**

⁷⁵⁷ Muḥammedī: Muḥammed 'ālemi **R; M**'de ise yoktur.

⁷⁵⁸ neşr: **L**'de yoktur.

"ol kavm-i müstaḡaḳḳu'l-levm cümle taḡḳıḳ-i Ebū Cehil'i taşdıḳ idüp ilā āḫirihi" ifadesi **R**'de derkenardır.

⁷⁵⁹ pes: **R**'de yoktur.

⁷⁶⁰ ve ḥāşā ol Ḥazret-i ref': **E H**'de yoktur.

⁷⁶¹ "bu kārı def' ve ḥāşā ol Ḥazret-i ref' içün" ifadesi **L**'de derkenardır; **M**'de ise yoktur.

⁷⁶² 'aḳd-i: 'aḳd ü **E H A**

⁷⁶³ āhd u: ahd-i **E H A**

⁷⁶⁴ āyet-i kerīme-i: **R**'de yoktur.

⁷⁶⁵ ba'zin: ba'zihim **R L M**

⁷⁶⁶ ḳavl: ḳavl el-āye **L**

En'ām 6/112; Meali: *"Böylece biz, her peygambere insan ve cin şeytanlarını düşman kıldık. (Bunlar), aldatmak için birbirlerine yaldızlı sözler fısıldarlar.* Rabbin dileyeydi onu da yapamazlardı. Artık onları uydurdukları şeylerle başbaşa bırak."

⁷⁶⁷ mażmūn-ı hidāyet-nümünü zuḡūra maḳrūn oldı: **R**'de yoktur.

⁷⁶⁸ pīşvāyān-ı: pīşvāyā-yı **E H**

Ḥazret ḥaḳḳında cesāret idüp ḥāṣā katle mübāşeret eyleyeler. “*heyhāte* {vr. 24^b} *heyhāt*”⁷⁶⁹ mışra‘:

6. Zihī taşavvur-i bâtil zihī ḥayāl-i muḥāl

li-münşī’ihī⁷⁷⁰:

7. Yine kādir olur o ḳavm-i ḍalīl

Ki ide ol Ḥabīb’e ḳaşd-ı helāk

8. Ol Ḥabīb’ün⁷⁷¹ ki Ḥaḳ ider ḥıfzın

Keyd-i düşmenden olmaya aña bāk

neşr⁷⁷²: Çünkü re’yleri bu kārda ḳarār-dāde oldu ol şeb-i siyāh [5] içre müşrikīn der-i ḥücre-i Nebī’de kemīn idüp muntazır-ı şubḥ-i berīn oldılar ki murādları ḥāşıl⁷⁷³ olup ve bu emr-i bâtil dört şahş-ı cāhilden şādır olduğu mütebeyyin ü ḥāşıl ola ammā bu şüretten ğāfil idiler ki. **li-münşī’ihī**⁷⁷⁴:

9. Ḳadr-i ḳaşrī ki be-dest-i ḳudret-i Ḥaḳ şüd bülend

[10] Key resed ez tīşe-i mekr-i kesān ān-rā gezend

neşr⁷⁷⁵: Ol ḥinde bu ḥayālāt⁷⁷⁶ telḳīn-i Rūḥu’l-emīn ile levḥ-i yaḳīn-i Ḥazret-i faḥr-i ‘ālemīnde irtisāma ḳarīn olmuş-idi. **li-münşī’ihī**⁷⁷⁷:

⁷⁶⁹ Mü’minūn 23/36; Meali: “Bu size vaâdedilen (öldükten sonra yeniden dirilmek, gerçek olmaktan) *çok uzak!*”

⁷⁷⁰ li-münşī’ihī: li-münşī’ihī’l-faḳīr **M**

⁷⁷¹ Ḥabīb’ün: Nebīnün **A R L**

⁷⁷² neşr: **E H**’de yoktur.

⁷⁷³ murādları ḥāşıl: murādlarına vāşıl **M**

⁷⁷⁴ li-münşī’ihī: beyit **R L M**

⁷⁷⁵ neşr: **L**’de yoktur.

⁷⁷⁶ ḥayālāt : ḥayālāt u ṭanīn **L M**

10. İrdi ol dem Resûl'e peyk-i emîn

Didi ey pîşvâ-yı ümmet-i dîn

11. Saña hicret buyurdu Rabb-i Kerîm

Olasın pes⁷⁷⁸ Medîne içre mekîn

12. Kaşd-ı bed eyledi gürûh-i Kureyş

[15] Eylediler bu şeb içinde kemîn

13. Eyle bu şeb hırâm-ı bâğ-ı⁷⁷⁹ sefer

Hâfizuñ Haqdurur yesâr ü yemîn

neşr: Hâzret-i fahrû'l-'âlemîn⁷⁸⁰ buyurdılar ki ey Cibrîl-i emîn Hâzret-i Rabb-i 'izzet kimiñle muhâceret fermân idüp⁷⁸¹ refîk-i şefîk⁷⁸² olmağa kimi hâlîk buyırmışlardur Cibrîl ayıtdı Hâzret-i Ebî Bekîr-i Şiddîk yâr-ı tarîkdür ve⁷⁸³ ol gice evvel-i Sûre-i Yâsîn nâzil olmağla kulüb-i ehl-i dîne meserretler hâşıl oldu çünki küffâr-ı Kureyş {vr. 25^a} bu emri peydâ ve bu 'azîmeti imzâ idüp niṭâk-ı ittifâk-ı miyân-bend erbâb-ı şikâk oldu hâne-i mâh-ı risâleti mânend-i hâle ihâṭâ ve râh-ı qarâbetden dest-i fezâhât ile seng-i şefkati imâṭâ eylediler Hâzret-i Resûl-i her dü-cihân 'Alîyy-i Murtaẓâ [5] Hâzretleri'ne fermân ıṣdâr buyurdılar ki ol şeb cây-gâh-ı devletlerinde qarâr eyleye. **li-münşî'ihî**⁷⁸⁴:

⁷⁷⁷ li-münşî'ihî: li-münşî'ihî'l-fakîr **M**

⁷⁷⁸ pes: sen **M**

⁷⁷⁹ bâğ-ı: taraf-ı **R**; ve 'azm-i **L**

⁷⁸⁰ fahrû'l-'âlemîn: fahr-i 'âlemîn **L**

⁷⁸¹ idüp: eyledi **E H**

⁷⁸² şefîk: **R**'de yoktur.

⁷⁸³ ve: **E**'de yoktur.

⁷⁸⁴ li-münşî'ihî: beyit **R**

14. Der ān şeb der firāş-ı şāh-ı “*levlāk*”⁷⁸⁵

‘Alī mānde⁷⁸⁶ velīyy-i bī-vehm ü bī-bāk

neşr: Ve hīn-i nevmde isti‘māl buyurdukları bürde-i ḥaḍrā ile mestūr olmağla me‘mūr itdiler ki ol Ḥazret’i kıyās idüp⁷⁸⁷ dīde-i a‘dādan şekk ü şübhe dūr ola [10] pes sa‘ādet ile ḥaremden ḥurūc ve rāh-ı ğurbete vülūc buyurıcak meşhūd-i naẓar-ı ḥayrū’l-mevcūd oldı ki eṭrāf-ı ḥāne ol fırka ile ṭolu ve tīre-derūnları mekr u ğadr ile memlū olmış. **mışra**⁷⁸⁸:

15. Be-bīn ey dil ki peyember zi ḥasūdān çe keşīd

neşr⁷⁸⁹: Fī’l-ḥāl ol gice nüzūla maḳrūn olan sūre-i Yāsīn “*fehūm lā-yubşırūn*”⁷⁹⁰ ḳavl-i ḥikmet-nümūnuna deġin⁷⁹¹ ḳırā’at [15] buyurup⁷⁹² ol muḥāṭab-ı ḥiṭāb-ı⁷⁹³ “*levlāk*”⁷⁹⁴ zemīnden bir müşt-i ḥāk alup ol ḥāk-sārıların tārık-i nā-mübāreklerine ṭoġrı şaḥdılar. **naẓm**⁷⁹⁵:

16. Ḳabza-i ḥākī ki feşāndī zi kef

Şūd başar-ı bī-başrāneş hedef

⁷⁸⁵ Hadis; metnin aslı “Levlāke levlāk limā ḥalektü’l-eflāk” şeklindedir. *Tefsīrū Rūhi’l-Beyân*, “Sûretü’l-Bakara”, I, 18 (M.Ş). Manası: “*Sen olmasaydın, sen olmasaydın, felekleri yaratmazdım.*”

⁷⁸⁶ mānde: māned L

⁷⁸⁷ ol Ḥazret’i kıyās idüp: M’de yoktur.

⁷⁸⁸ mışra’: li-münşī’ihi L

⁷⁸⁹ neşr: A R’de yoktur.

⁷⁹⁰ Yāsīn 36/9; Meali: “Önlerinden bir set ve arkalarından bir set çektik de onları kapattık, **artık göremezler.**”

⁷⁹¹ deġin: deñlü R L

⁷⁹² “ol gice nüzūla maḳrūn olan sūre-i Yāsīn fehūm lā-yubşırūn ḳavl-i ḥikmet-nümūnuna deñlü ḳırā’at buyurup” ifadesi M’de derkenardır.

⁷⁹³ ḥiṭāb-ı: E H A’da yoktur.

⁷⁹⁴ Hadis; metnin aslı “Levlāke levlāk limā ḥalektü’l-eflāk” şeklindedir. *Tefsīrū Rūhi’l-Beyân*, “Sûretü’l-Bakara”, I, 18 (M.Ş). Manası: “*Sen olmasaydın, sen olmasaydın, felekleri yaratmazdım.*”

⁷⁹⁵ naẓm: beyit A R L M

neşr: Ve bī-bīm ü bī-bāk⁷⁹⁶ ol dört seg-i bī-idrāk aralarından güzār idüp müteveccih-i ğār oldılar.⁷⁹⁷ **beyit**⁷⁹⁸:

17. Ān-rā ki Hudā nighbānest

Ez fitne-i dehr der emānest⁷⁹⁹

neşr⁸⁰⁰: Ġār-ı mezbūr⁸⁰¹ a'lā-yı cebel-i Şevr'de me'vā-yı mūziyāt olmağla meşhūr {vr. 25^b} bir ğār-ı teng ü tār idi hengām-ı şeb⁸⁰² idi ki ol ğār⁸⁰³ maḥall-i ārām-ı seyyidü'l-enām 'aleyhi'ş-şalātu ve's-selām⁸⁰⁴ oldı bir ğār-ı dīkū'l-ercā ve bir dār-ı miḥnet-fezā idi ki derūnı bāṭn-ı müşrikīn gibi siyāh u tār ve ef'āl-i münāfīkīn gibi nā-hemvār idi [5] ammā mūtī-i aḳdām-ı ḥātem-i rusūl-i kirām olmağla mehbiṭ-i envār oldı niçe tāb-dār olmasun ki sāye-endāz olan ser-efrāz-ı āftāb-ı kevneyn ve nūr-baḥş-i kevākib ü⁸⁰⁵ neyyireyn idi veyā⁸⁰⁶ bir māh idi ki burc-i 'Aḳreb'i penāh⁸⁰⁷ idindi ol burca duḡūl ile seferden ḥazer idüp derūn-i ğārı maḳar⁸⁰⁸ itdi. **mışra'**:

[10] 18. Sefer cāyiz degül māhiñ olıcaḳ menzili 'Akreb⁸⁰⁹

neşr⁸¹⁰: Niçe sinīn ü eyyām idi ki bu ḥidmete āmāde devlet-i vişāl recāsı-y-la derīçe-i gūşi cānib-i ümmīde nihāde ve revzene-i dīdeyi rāh-ı intizāra kūşāde itmiş idi Ḥazret-i

⁷⁹⁶ bī-bāk: bāk **L M**

⁷⁹⁷ oldılar: oldılar ki **A L M**

⁷⁹⁸ beyit: nazm **A R**

⁷⁹⁹ Bu beyit **L**'de derkenardır; **M**'de ise yoktur.

⁸⁰⁰ neşr: **L M**'de yoktur.

⁸⁰¹ Ġār-ı mezbūr: **L M**'de yoktur.

⁸⁰² hengām-ı şeb: şeb-hengām **L M**

⁸⁰³ ol ğār : **R**'de yoktur.

⁸⁰⁴ 'aleyhi'ş-şalātu ve's-selām: **A R L M**'de yoktur.

⁸⁰⁵ kevākib ü: **R**'de yoktur.

⁸⁰⁶ veyā: **E H A R L**'de yoktur.

⁸⁰⁷ penāh : ārām-gāh **R**

⁸⁰⁸ ğārı maḳar: ğāra güzēr **M**

⁸⁰⁹ Bu mısra **L**'de derkenardır; **M**'de ise yoktur.

⁸¹⁰ neşr: **R L M**'de yoktur.

yār-ı ġār ġāra⁸¹¹ duġūlda teġaddūm idüp der-kār oldı ki mūziyāt ü gezende derūn-i ġārda her ħande bir sūrāġ [15] peydā itmişlerse dūşlarında olan cāmeyi pāre pāre idüp sed itmege bu ġüne çāre itdiler pes Resūl-i muġtār derūn-i ġārda ħarār buyurup ol ġālīfe-i şadāķat-elīfe istinād ile nevme-i ġafīfe buyurdılar. **beyit**⁸¹²:

19. Der ān ġār-ı siyāġ ü tār ü⁸¹³ muzlim

Şūd ān nūr-i Hūdā⁸¹⁴ yek-laġza nāyim

neşr: Ĥazret-i Şıddıķ etrāf-ı ġāra nigerān iken nāgehān derūn-i ġārda bir sūrāġ nümāyān ü peydā⁸¹⁵ oldı ki⁸¹⁶ dehen-küşā⁸¹⁷ olup tūrur⁸¹⁸ fi'l-ġāl ħadem-i mübāreki {vr. 26^a} ile ol sūrāġ-ı tārīki sed buyurdı bir mār-ı bed-reftār⁸¹⁹ ‘urūc ve⁸²⁰ sūrāġdan ħaşd-ı ġurūc itdi⁸²¹ Ĥazret-i yār-ı ġār-ı mūkerrem ħadem-i sa‘ādet-tev’emleri-y-le ol raġneyi sed ve mārı ġurūcdan şad idicek ol ġayye-i bī-ġayā⁸²² pā-yi mübāreklerin bī-muġābā ledġ ile eziyyet ü cefā [5] itdi gerçi ġıfz-ı ġ^vāb-ı Resūl-i Girdigār idüp taġammül-i eziyyet-i mār eyledi ammā ol zaġm-ı cān-ġüdāz bir vech-ile cefāya āġāz eyledi ki⁸²³ murġ-i şabr-ı Şıddıķ ruġşat-yāfte-i pervāz olup bī-iġtiyār ħatarāt-ı eşk-i çeşmi mānend-i seyl-i revān⁸²⁴ vādī-i bī-şabr u şekībāīye⁸²⁵ cereyān eyledi çünki āftāb-ı sipihr-i nübüvvet

⁸¹¹ ġāra: **R L**’de yoktur.

⁸¹² beyit: nazm **A**; li-münşī’ihi **L M**

⁸¹³ ü: **A R L**’de yoktur.

⁸¹⁴ Hūdā: cihān **L M**

⁸¹⁵ peydā: hüveydā **R**

⁸¹⁶ ki: **R**’de yoktur.

⁸¹⁷ **R**’de “dehen-küşā” ifadesi “sūrāġ” ifadesinden sonra yazılmıştır.

⁸¹⁸ olup tūrur : **R**’de yoktur.

⁸¹⁹ reftār: reftār anda ħarār itmiş idi bālāya **R**; **L**’de ise “meger anda ħarār itmiş idi bālāya” ifadesi derkenardır.

⁸²⁰ ve: ile **R**

⁸²¹ itdi: eyledi **L M**

⁸²² ol ġayye-i bī-ġayā: **E H A R L**’de yoktur.

⁸²³ eyledi ki: itdi ki **M**

⁸²⁴ mānend-i seyl-i revān: mānend-i seyl-i firāvān **L M**; **R**’de ise yoktur.

⁸²⁵ şekībāīye: şekībāīde **R**

mağrib-i [10] h^vābdan ṭālī‘ ve bedr-i münîr-āsā berīk u⁸²⁶ lāmi‘ oldı şehbāz-ı nazar-ı hümāyūnı küşāde-bāl olup ārām-geh-i cemāl-i Şiddīk-ı şaḥīḥü’l-maḳāl olıcaḳ gül-i ruḥsārını bād-ı elem ile pejmürde ve efser-i sürürını efsürde müşāhede buyurup su’āl-i sebeb-i tegāyyür ü infī‘āl ile istikşāf-ı ḥāl buyurdılar Şiddīk-ı vefādār ve ol⁸²⁷ yār-ı ḡār şaḳbeden bürüz-i mār ile⁸²⁸ emr-i⁸²⁹ mār-ı⁸³⁰ mārru’z-zikri [15] arşa-i takrīrde cilve-dār eyledi buyurdılar ki⁸³¹ ey yār-ı şadāḳāt-şi‘ār niçün beni h^vābdan bīdār ve bu zaḥm-ı dildūzdan ḥaberdār itmedūñ ayıtdı⁸³² ey burc-i⁸³³ māh-ı maṭla‘-i “*levlāk*”⁸³⁴ ve ey⁸³⁵ serv-i gülşen-i eflāk⁸³⁶ mā’il-i h^vāb-ı istirāḥāt olup ve⁸³⁷ def‘-i ḡūft-i rāh-ı meşāḳḳat itmedin mir‘at-ı ḥāṭır-ı muṭaḥhar gerd-i keder ile mükedder olmaḡı revā görmek niçe müyesserdür .**beyit:**

20. Miḥnetīgān berāy-i dost keşem

Rāḥat-ı cān mübtelā-yı menest

neşr⁸³⁸: Ol gülbün-i gülzār-ı {vr. 26^b} ḳuds ve naḥl-i berū-mend-i bāḡ-ı üns ḡonçe-i gülistān-ı nübüvvet ve la‘l-i dirāḡşān-ı⁸³⁹ risālet olan dehān-ı mübārekleri yārī ile cerāḡat-i yārı meşḡ idüp fi‘l-ḡāl şifā hüveydā oldı ḡüyā bir ḡonçe idi ki nesīm-i şabā ile

⁸²⁶ berīk u : berīk-i E

⁸²⁷ Şiddīk-ı vefādār ve ol: Ḥazret-i R

⁸²⁸ şaḳbeden bürüz-i mār ile: E H A R L’de yoktur.

⁸²⁹ emr-i: ḳāziyye-i M

⁸³⁰ mār-ı: māl-ı E; M’de ise yoktur.

⁸³¹ ki: E H A R L’de yoktur.

⁸³² ayıtdı: ayıtdı beyit M

⁸³³ burc-i: E H A R L’de yoktur.

⁸³⁴ Hadis; metnin aslı “Levlāke levlāk limā ḡaleḳtü’l-eflāk” şeklindedir. *Tefsîrû Rûhi’l-Beyân*, “Sûretü’l-Bakara”, I, 18 (M.Ş). Manası: “*Sen olmasaydın, sen olmasaydın, felekleri yaratmazdım.*”

⁸³⁵ ve ey : vey L M

M’de “vey” ifadesinden sonra okunamayan bir kelime bulunmaktadır.

⁸³⁶ eflāk: eflāk neşr L

⁸³⁷ ve: R’de yoktur.

⁸³⁸ neşr: M’de yoktur.

⁸³⁹ ve la‘l-i dirāḡşān-ı : la‘l-i raḡşān R; ve la‘l-i raḡşān L

tāze vü ter⁸⁴⁰ veyā⁸⁴¹ şebnem-i şubḥ ile şafā-küster⁸⁴² oldu [5] ve müşāhede-i nazar-ı tahkīk buyurdılar ki cism-i Şiddīk-ı ‘atīk libās-ı ‘ārīden ‘ārī buyurdılar ki ya niçün libāsdan ‘üryān olduñ ayıtdı ey faḥr-i cihān cāme-i delḳ ü kühen ile sedd-i şakḳe-i ġāra himmet idüp pāre pāre eyledüm tā ki mūzīyāt ü gezendeden ol zāt-ı müstemende zarar olmak⁸⁴³ müyesser olmaya Ḥazret-i [10] faḥr-i cihān ve seyyid-i ‘ālemiyān bī-iḥtiyār du‘āya leb-cünbān olup *“Allāhümme’c’al Ebā Bekire ma’iye fī-derecetī yevme’l-ḳiyāme”*⁸⁴⁴ deyu maḫhar-ı du‘ā buyurıcak cevāb-ı miskiyyü’l-ḥitāme *“Ḳad istecāb’Allāhu lek”*⁸⁴⁵ vaḫy olıcak⁸⁴⁶ sürür-i Şiddīk vāşıl-ı evc-i felek oldu çünki ol māh-ı münīr derūn-i ġārda cāy-gīr oldu gūyā ḳamer-i burca⁸⁴⁷ duḫūl⁸⁴⁸ ya tūlū’dan [15] üfūl ile serḥadd-i ġurūba vuşūl buldı Ḥazret-i Ḥudā-yı Mennān ümm-i ġaylān dimekle ma’rūf dıraḫta fermān⁸⁴⁹ buyurdı ki gelüp der-i ġārda nābit ve hücum-i müşrikīni şadda şābit ola. **beyit**⁸⁵⁰:

21. Biyāmed ber der-i ġāreş dıraḫtī

Şüde gūyā der-i pūlād saḫtī

neşr⁸⁵¹: Fī’l-ḥāl emr-i Ḥudā-yı dād-ger ile dehān-ı ġārda bir dıraḫt-ı bālā-ser zāhir olup meyve-i ḥimāyeti der-bür eyledi ol ḥarem-i iḥtifāda zemzeme-i⁸⁵² maḥlūḳātđan āyā ḳangı merd kār-ı ḥidmete çespān olmağla perde-dār ola {vr. 27^a} deyu dīde-i ġār nāzır-ı

⁸⁴⁰ tāze vü ter: bŭy-āver L; küşāde M

⁸⁴¹ veyā: ya E

⁸⁴² açılmağā āmāde M

⁸⁴³ olmak: olmak iḥtimālī L M

⁸⁴⁴ Hadis; *Cāmi’u’l-Eḥādīs*, “Allāh”, VI, 96 (M.Ş). Manası: *“Allahım, kıyamet günü Ebū Bekir’i benimle aynı derecede kıl.”*

⁸⁴⁵ Hadis; *Mevāridü’l-Zemeān ilā Zevāidü İbn Hubbān*, “Bābu Fethi Nihāvend”, I, 423. Manası: *“Allah senin duānı kabul etmiştir.”*

⁸⁴⁶ olıcak: olmağla R L M

⁸⁴⁷ burca: burc-i ‘Aḳreb’e L; M’de ise yoktur.

⁸⁴⁸ duḫūl: dāḫil-i verā-yı seḫāb M

⁸⁴⁹ fermān: ısdār-ı fermān R L M

⁸⁵⁰ beyit: li-münşī’ihi L; A’da ise yoktur.

⁸⁵¹ neşr: A R L’de yoktur.

⁸⁵² zemzeme-i: zümre-i R L

rāh-ı intizār iken nāgāh bisāt-ı ‘azametde qur‘a-i devlet nām ‘ankebūtda qarār eyledi ol çabük-dest ve⁸⁵³ tiz-bāf ü der-kār ü müy-şikāf mānend-i āteş ü āb cānib-i ġāra zihābda şitāb idüp **li-münşī’ihī**⁸⁵⁴:

[5] 22. Bir aqarşu gibi revān oldu

Bād gibi yāḥūd devān⁸⁵⁵ oldu

neşr⁸⁵⁶: Der-i ġārda tār u⁸⁵⁷ pūd-i ḥulūş ile bir nesc-i maḥşūş peydā itdi ki ol pīç ü tāb-ı merşūş ol şekilde nümāyān olmaḡ ṭul-i zamān īcāb u⁸⁵⁸ iḡtizā itdüġi ‘ayān idi bir perde-i zībā iḡtirā‘ ü ibdā itdi ki ‘arūs-i murāda niḡāb ve ol zāt-ı muṭahhar ile ‘adū-yi bed-güher beyninde [10] tamām-ı ḥicāb oldu. **li-münşī’ihī**⁸⁵⁹:

23. Ū dīde-i ‘ālemest zān şūd⁸⁶⁰

Der perde-i ‘ankebūt cāyeş

neşr⁸⁶¹: Ḥaḡḡā ne dām ü ḡayd idi ki ol murġ-i lāne-i ḡudśı şayd idüp çengāl-i ‘adū-yi bed-sikālden ḥimāyet ve ne çeşm-bend idi ki cemāl-i bā-kemālını verā-yi perde-i iḡtifāda⁸⁶² şıyānet eyledi egerçi der ü dīvārında *“inne evhene’l-büyüküti le-beytü’l-‘ankebūt”*⁸⁶³ [15] raḡnesi bedīdār olmaġla bir ḥişār-ı nā-üstüvār idi ammā *“innī ḡafīzun*

⁸⁵³ ve: **E H**’de yoktur.

⁸⁵⁴ li-münşī’ihī: li-münşī’ihī’l-faḡīr **M**

⁸⁵⁵ devān: vezān **M**

⁸⁵⁶ neşr: **M**’de yoktur.

⁸⁵⁷ u: **M**’de yoktur.

⁸⁵⁸ īcāb u: **E H A R L**’de yoktur.

⁸⁵⁹ li-münşī’ihī: naẓm **R**; beyit **M**

⁸⁶⁰ zi ān şūd : ez ān şüde **L M**

⁸⁶¹ neşr: **A L**’de yoktur.

⁸⁶² iḡtifāda: iḡāda **R L**

⁸⁶³ ‘Ankebūt 29/41; Meali: “Allah’tan başka dostlar edinenlerin durumu, örümceğin durumu gibidir. Örümcek bir yuva edinir; *halbuki yuvaların en çürüğü şüphesiz örümcek yuvasıdır*. Keşke bilselerdi!”

‘*alīm*’⁸⁶⁴ istilâsı âşikâr olmağla bir sūr-i sedīdū’l-aqtār ve bir sedd-i ḥadīdū’l-āṣār olmuş⁸⁶⁵ idi. **li-münṣī’ihī**⁸⁶⁶:

24. Hişārī būd der ḡāyet-i metānet

Nedīde miṣl-i ū kes der raṣānet

neṣr⁸⁶⁷: Ne perde ve ne⁸⁶⁸ ḥiṣār bir tılısm idi ki ḥāfız-ı genc-i Hūdā ve ‘ankebūtı dīde-i ‘adūya bir ejdehā⁸⁶⁹ idi. **li-münṣī’ihī**⁸⁷⁰:

25. Bir tılısm idi genc şaḡlar idi

Mār idi ‘ankebūt bekler idi

neṣr⁸⁷¹: Def‘-i gezend-i müşrikīn-i pūr-kīne {vr. 27^b} bir ḥiṣn-ı ḥaṣīn ve tīr-i ḡaṣd-ı⁸⁷² ‘adūy⁸⁷³ u mekīde⁸⁷⁴ kemīne zırh-ı Dāvud gibi metīn ve men‘-i Ye‘cūc-i fitne-i eşirrāya bir⁸⁷⁵ sedd-i Sikender menzilesine mekīn idi ve iki kebūter daḡı emr-i Hūdā-yı kār-sāz ile muraḡḡaṣ-perdāz olup cānib-i ḡāra āḡāz idüp⁸⁷⁶ imtiṣāle isti‘cālde mümtāz olup⁸⁷⁷ ‘āṣiyan-sāz oldılar ve tesvīd-i vücūh-i küffār-ı [5] bed-liḡā için ser-i dıraḡtda olan lāneye iki beyza ilḡā eylediler. **li-münṣī’ihī**:

⁸⁶⁴ Yūsuf 12/55; Meali: “Beni ūlkenin hazinelerine tayin et! *Çünkü ben (onları) çok iyi korurum ve bu işi bilirim” dedi.*”

⁸⁶⁵ olmuş: **L M**’de yoktur.

⁸⁶⁶ li-münṣī’ihī: beyit **R**

⁸⁶⁷ neṣr: **A**’da yoktur.

⁸⁶⁸ ne: **E H A R L**’de yoktur.

⁸⁶⁹ ejdehā: ejderhā **A R L M**

⁸⁷⁰ li-münṣī’ihī: nazm li-münṣī’ihī **L**

⁸⁷¹ neṣr: **H A L**’de yoktur.

⁸⁷² ḡaṣd-ı: **L M**’de yoktur.

⁸⁷³ ‘adūy: ‘adū ve mekīde-i **L**

⁸⁷⁴ mekīde: **E H A R L**’de yoktur.

⁸⁷⁵ bir: **R L M**’de yoktur.

⁸⁷⁶ idüp: ile imtiṣāle isti‘cālde mümtāz olup **L**

⁸⁷⁷ imtiṣāle isti‘cālde mümtāz olup: : **E H A R L**’de yoktur.

26. Keyd-i a‘dādan ey gönül ne zarar

Hıfz-ı Hâk her kime ki yāver olur

27. Beyzalar funduk-ı āşiyāna sī top

‘Ankebūt u kebūter ‘asker olur

neşr: Çünkü ol şeb-hengāmda müşrikîn etrāf-ı hāne-i Resūl-i emīnde ictimā‘ ile kemīn itmişler idi ne tarīk ile itmām-ı [10] kār idelüm deyu bezm-i fesādda idāre-i ‘aḳdāh-ı efkār ve işāle-i şarāb-ı esrār iderken bir şahş-ı tīz-reftār ol demde pedīdār olup ayıtdı⁸⁷⁸ ey kavm-i mütesettir ne kāra müterākḳıb u muntazırsız maṭlūb olan zāt-ı ‘ālī-menḳabet bu şeb rāh-ı ğurbet ihtiyār idüp Medīne-i Münevvere⁸⁷⁹ cānibine ‘azīmet buyurup⁸⁸⁰ ser-i bī-sa‘ādet fırḳa-i ‘adū-yı pūr-nekbete neşr-i türāb [15] idüp zihāb buyurmuşlardur hāne-i ‘izzet-intisābları şemşīrden⁸⁸¹ tehī⁸⁸² kırāb ve şīrden ḥālī⁸⁸³ gābe⁸⁸⁴ dönmişdür⁸⁸⁵ Ebū Cehil-i bī-iz‘ān ḳelām-ı muḥbirden perīşān olup derūn-i hāneye hücum ü zūr idicek Hāzret-i ‘Alī’yi perde-i ḥaḍrā ile mestūr gördi ol nūr-i ‘uyūn u şudūr Hāzretleri’ni⁸⁸⁶ zan idicek Hāzret-i Murtażā firāşdan dūr oldu Ebū Cehil-i mütekebbir ayıtdı şadeḳa zālīke’l-muḥbir çünkü ol tārīk-dillere hānede āsūde olan Hāzret-i⁸⁸⁷ Murtażā idügi rūşen oldu {vr. 28^a} fi’l-hāl bir⁸⁸⁸ niçe ḳā’if ki işr-i ḥāline ‘arīf idiler ol maḥalle ihzār idüp pey-der-pey sāḥa-i mesāḥa-i tecessüsi ṭay içün her ṭarafa irsāl ile va‘d-i māl eylediler ve

⁸⁷⁸ ayıtdı: **E H A R L**’de yoktur.

⁸⁷⁹ Münevvere: **M**’de yoktur.

⁸⁸⁰ buyurup: **M**’de tam okunamıyor.

⁸⁸¹ şemşīrden: **E H**’de yoktur.

⁸⁸² tehī: ḥālī **L M**

⁸⁸³ ḥālī: tehī **L**

ve şīrden ḥālī: **M**’de yoktur.

⁸⁸⁴ gābe: **M**’de yoktur.

⁸⁸⁵ dönmişdür : olmuşdur **L M**

⁸⁸⁶ Hāzretleri’ni: Hāzretlerin **M**

⁸⁸⁷ Hāzret-i: ‘Aliyy-i **R L M**

⁸⁸⁸ bir: **M**’de yoktur.

kendüler dağı bir kâ'if-i vâkıf⁸⁸⁹ ile revân ve bâdiye-i talebde püyân oldılar kabîle-i Benî Müdlic (?) ki kıyâfetde meşhûr u mevşûf⁸⁹⁰ [5] ve işre kemâl-i vuķûf ile ma'rûfdur ol tã'ifeden bir kâ'if-i 'ârif ile aķtâr-ı tã'ifi tãyif iken kâyif⁸⁹¹ işr-i kadem-i Hãzet-i Nebî'ye mühtedî olup⁸⁹² Cebel-i Şevr'e müntehî oldu ol bed-kâr ıķtifã-yı işr-i eşer ile tã der-i gârda kârâr idüp ayıtdı ey eşrãf-ı kibâr maţlûb bu maħalden hã'iz olmamışdur beher-hâl bu gârda murâda [10] fã'iz olursız derûn-i gârda kelâm-ı tebeh-rûzgâr gûş-güzâr-ı Hãzet-i Şiddîķ-ı hãķîķât-şî'âr olıcaķ beşere-i mübârekesinde 'alâyim-i hüzün pedîdâr oldu Hãzet-i sulţân-ı enbiyã ayıtdılar *"Lã taħzen inn'Allãhe ma'anã"*⁸⁹³ Şiddîķ ayıtdı eşer-i kadem nazâr-ı kâ'if ta'alluķ itdi lâ-cerem bize mazarrat taţarruķ ider Hãzet-i 'âlim-i *"'alleme'l-esmã"*⁸⁹⁴ [15] buyurdılar ki⁸⁹⁵ *"yã Ebã Bekir mã zanneke bi-işneyni Allãhu şãlişihümã"*⁸⁹⁶ ıztırãb-ı Ebû Bekir-i şadãķat-maķrûn kelâm-ı hümâyûn ile sũķût ü sũķûn buldı pes zaleme-i küffâr ü cehele-i bed-girdâr kelâm-ı kâ'if ile etrãf-ı gârı tã'if olıcaķ hãmâmeler pervãza âgãz itdiler Ümeyye ayıtdı ey kâ'if-i ser-efrãz bu gâra cesed-i insãn duħûl itse hãmâmeler tayerãn ve nesc-i 'ankebûta ħalel tayeryãn iderdi ħuşuşã bu dıraħt-ı bālã duħûl u ħurûca mãni' idügi hüveydãdur. {vr. 28^b} şî'r⁸⁹⁷:

28. Zannû'l-ħamãme ve zannû'l-'ankebûte

'Alã ħayri'l-beriyyeti lem-tensec ve lem-taħm

⁸⁸⁹ vâķıf: **A R L**'de yoktur.

⁸⁹⁰ u mevşûf : **L M**'de yoktur.

⁸⁹¹ kâyif: **E H A R L**'de yoktur.

⁸⁹² olup : oldu ki **R**

⁸⁹³ Hadis; *Sahîhu'l-Buhârî*, "Bâbu 'alâmeti'n-nübüvve fî", III, 1324 (M.Ş). Manası: *"Üzülme, şüphesiz Allah bizimle beraberdir."*

⁸⁹⁴ Bakara 2/31; Meali: "Allah Âdem'e *bütün isimleri, öğretti*. Sonra onları önce meleklerle arz edip: Eğer siz sözünüzde sadık iseniz, şunların isimlerini bana bildirin, dedi."

⁸⁹⁵ ki: **R L M**'de yoktur.

⁸⁹⁶ Hadis; *Sahîhu Müslim*, "Bâbu min fezâili Ebîbekir es-Siddîķ", VIII, 173. Manası: *"Ey Ebû Bekir, Allah'ın iki kişinin üçüncüsü olduğundan şüphelenme."*

⁸⁹⁷ şî'r: beyit **A R L**; nazım **M**; **E**'de ise yoktur.

neşr⁸⁹⁸: Qā'if ayıtdı ol fahr-i cihān gārda degül ise ya zemīn veyā āsmāndadır. **li-münşī'ihī**⁸⁹⁹:

29. Gerçi bundan hamāmeler uçdı

Līk ol dūrri bu şadef қоçdı

neşr⁹⁰⁰: El-ḥāşıl ol kūr-diller⁹⁰¹ [5] qā'ife i'timād itmeyüp bu gāra bu şüretten kimesne dāḥil olmamışdur⁹⁰² deyu 'inād itdiler ve⁹⁰³ ol fırqa-i li'ām bu 'inādda müttefikü'l-keḷām olup bir kāfir ziyāde tecessüse mübāşir olmayup ḥā'ib ü ḥāsir⁹⁰⁴ olup race'a'l-kaḥkaḥarī mazmūnunu hüveydā idüp şehirde olduğına cāzim ve geldikleri cānibe 'āzim oldılar. **li-münşī'ihī**:

[10] 30. İlāhī eyledüñ ol gārı pūr-nūr

Cemāl-i Aḥmed ile oldı ma'mūr

31. Bu tīre-ḥāṭırumı eyle rüşen

Miyāh-ı luṭfuñ ile eyle ma'mūr

32. 'Adū-yı nefse bizi gālib eyle⁹⁰⁵

İlāhī itme cismi aña maḥhūr

⁸⁹⁸ neşr: **M**'de yoktur.

⁸⁹⁹ li-münşī'ihī: **E**'de yoktur.

⁹⁰⁰ neşr: **E H A**'da yoktur.

⁹⁰¹ El-ḥāşıl ol kūr-diller : ol ṭā'ife-i qā'ife **R**; El-ḥāşıl ol ṭā'ife **L**

⁹⁰² kimesne dāḥil olmamışdur: duḥūl mümkün degüldür **R**

⁹⁰³ ve: ve bi'l-cümle **R**

⁹⁰⁴ ḥāsir: ḥā **R**

⁹⁰⁵ gālib eyle : eyle gālib **L M**

neşr⁹⁰⁶: Çünkü⁹⁰⁷ hıfz-ı Perverdigār şāmil-i aḥvāl-i Resūl-i muḥtār oldı derūn-i ġār⁹⁰⁸
dīde-i küffār-ı bed-girdārdan maḥfūz ve ‘ināyet bī-ğaye-i ezeliye-i [15] İlāhiyye ile
maḥfūz⁹⁰⁹ oldı üç gün derūn-i ġarda kümūn idüp ol māh-ı mübtelā-yı⁹¹⁰ maḥāk-ı ġār-ı
siyāh oldı. **beyit**⁹¹¹:

33. İḥāṭa kerde ān meh-rā maḥākī

Ne-şūd bā⁹¹² dīde-i a‘dā mülākī

neşr⁹¹³: Ğurre-i Rebū‘l-evvelde ol sulṭān-ı çarḥ-maḥal mānend-i ḥūrşīd-i tābān
mağrib-i ġārdan ṭulū‘ idüp nümāyān oldı şehr-i mezbūruñ on ikinci günü ki rüz-i Cum‘a
idi dāḥil-i Medīne-i Münevvere oldılar⁹¹⁴ ‘alā sākinihā taḥiyyātün {vr. 29^a} mükerrere
ol belde-i ṭayyibe ‘ıtr-ı ġīsū-yi mu‘anber ile mu‘aṭṭara olup ser-i ibtihācı kımmе-i
kubbe-i Keyvān’a hem-ser ve ḥil‘at-i müsāvāt-i Mekke-i Mükerreme’yi der-ber eyledi.
beyit⁹¹⁵:

34. Yā Rab Medīne est īn ḥarem

K’ez ḥākeş āmed bū-yi cān

35. Ya sāḥat-ı bāğ-ı İrem

[5] Ya ravza-i⁹¹⁶ ravz-ı cinān

⁹⁰⁶ neşr: neşr çünkü A R L

⁹⁰⁷ Çünkü: M’de yoktur.

⁹⁰⁸ ġār: ġār-ı tārda A L M; tār-ı ġārda R

⁹⁰⁹ maḥfūz: maḥzūz L

⁹¹⁰ mübtelā-yı: qarīn-i R

⁹¹¹ beyit: li-münşī’ihi L M

⁹¹² bā: tā M

⁹¹³ neşr: L M’de yoktur.

⁹¹⁴ oldılar : oldı A R L M

⁹¹⁵ beyit: nazm L M

⁹¹⁶ ravza-i : ‘arşa-i R L M

neşr⁹¹⁷: Hâkka ol belde-i mu‘tebere bir Medīne-i Münevveredür ki gülistānunuñ gülleri
bū-yi cān-ı cinān⁹¹⁸ ile sirişte ve bostānunuñ bülbülleri *“ravzatūn min riyāzi’l-cennet”*⁹¹⁹
nağmesine bestedür. **beyit**⁹²⁰:

36. Ez hāk-i cān-fezāyeş cüz bū-yi cān müzābī⁹²¹

Hem-çün harīm-i kūyeş-i ender cihān nebātī

neşr⁹²²: Gūyā kaşr-ı behiştür ki ‘arşa-i dünyāya hūlūl ya Beyt-i Ma‘mūrdur ki bālādan
nüzūl [10] itmişdür. **li-münşī’ihī**⁹²³:

37. Āyā ne hāk-i pāk olur buña her zamān

Olur meşāmm-ı cān ü dile müşg-ter⁹²⁴ feşān

38. Her hastaya tūrābı şifādur bu ravzanuñ

Bulur ziyāret ile dil-i mürde tāze cān

neşr⁹²⁵: Bādı şifā-yı dil ü cāna bādī hevāsı cānib-i cināna münādī **beyit**⁹²⁶:

39. Bādeş nesīm-i müşk-sā ābeş zülāl-i cān-fezā

[15] Hākeş būd kühl-i cilā der dīde-i ehl-i ‘ayān

⁹¹⁷ neşr: L’de yoktur.

⁹¹⁸ bū-yi cān-ı cinān: cān-ı ehl-i dil L M

⁹¹⁹ Hadis; *Sahīhu’l-Buhārī*, “Bābu fazlı min beyne’l-kabir”, I, 399. Manası: *“Cennet bahçelerinden bir bahçe.”*

⁹²⁰ beyit: nazm L M

⁹²¹ müzābī: niyabī R L M

⁹²² neşr: H A L’de yoktur.

⁹²³ li-münşī’ihī: nazm L; li-münşī’ihī’l-fakīr M

⁹²⁴ müşg-ter: müşg R L M

⁹²⁵ neşr: L M’de yoktur.

⁹²⁶ beyit: nazm L; A’da ise yoktur.

neşr⁹²⁷: Zāyirān-ı *“hāffin-i min”⁹²⁸ havle’l-‘arş”*⁹²⁹ ārzū-mend-i tavāfī mahremān-ı
harem-i evliyāyı taht-i kıbābı zevāyāsınuñ müştāk-ı i‘tikāfidur. **beyit**⁹³⁰:

40. Sāḥa-i ravḫaeş ki Ka‘be-nümāst

Harem-i ‘işmet ü ḥarīm-i şafāst

neşr: Nesīm-i gülzārından nefḥa-i *“Ve hüve bi’l-ufuḫi’l-a‘lā”*⁹³¹ dimāğ-ı dil ü cānı bŷā
ve şemīm-i naḥlistānından bū-yi *“İnde Sidreti’l-Müntehā ‘indehā cennetü’l-Me’vā”*⁹³²
meşāmm-ı cinānı müşk-āsā ider. **naẓm**:

41. Menzil-i cānān ve kân-ı luṭf u iḥsānest ū

{vr. 29^b} Āb-ı ū ḥōş ḥāk-i ū dil-keş hevāyeş cān-fezā

42. Lāle-i şaḥrā-yı ū ber çehre-i gül-i dāğ-ı nüh

Sebze-i ıtlāl-i ū ber ca‘d-i sünbül-i misk-sā

li-münşī’ihi⁹³³:

43. El-ḥaḫ ne ravḫadur ki anuñ ḫaşrına göre

Olmış ḫuşūr-i cennet-i Firdevs pür-ḫuşūr

⁹²⁷ neşr: L’de yoktur.

⁹²⁸ Âyetin aslında “min” bulunmakla birlikte nüshalarda yazmamaktadır.

⁹²⁹ Zümer 39/75; Meali: “Melekleri görürsün ki, Rablerine hamd ile tesbih ederek *Arş’ın etrafını kuşatmışlardır*. Artık aralarında adaletle hükmolunmuş ve “alemlerin Rabbi olan Allah’a hamdolsun” denilmiştir.”

⁹³⁰ beyit: naẓm L

⁹³¹ Necm 53/7; Meali: “*Sonra en yüksek ufukta iken asıl şekliyle* doğruldu.”

⁹³² Necm 53/14-15; Meali: “*Sidretü’l-müntehâ’nın yanında Cennetü’l-Me’vâ’da onun yanındadır.*”
Bu âyet E’de derkenardır.

⁹³³ li-münşī’ihi: L’de yoktur.

44. Envār-ı şem‘ ü meş‘alidür eyleyen müdām

Her şubh āftāb-ı ziyā-bahşa feyz-i nūr

[5] 45. Gerd-i ğubārdan anı pāk itmege olur

Cārüb-keş melā’ik ve cārüb-i zūlf-i hūr

neşr⁹³⁴: Şeref-i t̤be-i tayyibeye celā’il-i delā’ildendür ki Ḥabīb-i Ḥazret-i Ḥallāk u Ğaffār nedīm-i ḥalvet-i Dārā-yı⁹³⁵ dādār⁹³⁶ Ḥazretleri’nün şallellāhu⁹³⁷ ‘aleyhi ve sellem medfen-i zāt-ı ‘alīyyeleri olup türbe-i ‘ālīyeleri ol ḥāk-i pākdedür bu taqdır üzre mebde’-i ḥilkat *“Levlāke levlāke limā ḥalaqtü’l-[10] eflāk”*⁹³⁸ olmağla livā’-i⁹³⁹ müfāḥaret ve a’lā-i⁹⁴⁰ mübāḥatı kımm-i kubb-i nīli semāvātdan berter eylese ‘aceb degül ve ğubār-ı ḥākini ki kühlü’l-cevāhir-i ḥaḳīḳatdur ehl-i taḥḳīḳ dīde-i baṣīretlerine çekse müstağreb degüldür. **beyit**⁹⁴¹:

46. Her ki aldı ḥāk-i kūyin virdi aña naqd-i cān

Ol metā’-i bī-bahāyı ḥayli aldı rāy-gān

neşr⁹⁴²: Zīrā bu ma‘nā semīr-i zamīr-i ülū’n-nühādur ki [15] kişt-zār-ı cihāndan ḥilkat-i insān için bir ḳabza ḥāk ki alınur ğüyā bir tohumdur ki yine ol zemīne şalınur rivāyet olunur ki⁹⁴³ bir gün Ḥazret-i Süleymān ‘alā nebiyyinā ve ‘aleyhi’s-selām ḥalvetde ārām

⁹³⁴ neşr: **M**’de yoktur.

⁹³⁵ Dārā-yı: **E H A R L**’de yoktur.

⁹³⁶ “dādār Ḥudā ma‘nāsındadır ni‘metullāh” ifadesi **A R**’de derkenardır.

dādār: dādār neşr **M**

⁹³⁷ şallellāhu: şallellāhu te‘ālā **L M**

⁹³⁸ Hadis; *Tefsīrū Rūhi’l-Beyân*, “Sûretü’l-Baḳara”, I, 18 (M.Ş). Manası: *“Sen olmasaydın, sen olmasaydın felekleri yaratmazdım.”*

⁹³⁹ livā-i: **L**’de yoktur.

⁹⁴⁰ a’lā-i: a’lām-i **L**

⁹⁴¹ beyit: şî‘r **E**; li-münşî’ihi **R L M**

⁹⁴² neşr: **E L**’de yoktur.

⁹⁴³ rivāyet olunur ki: ḥikāyet **M**

ve güft ü⁹⁴⁴ şīnīd-i ḥalkdan keff-i lisān u kelām itmiş idi melā'ike-i kirāmdan Ḥazret-i 'Azrāil emr-i Rabb-i Celīl ile ol Nebiyy-i Cemīl ḥuzūrına nezīl oldu bir şahş-ı nā-tüvān ser-zede-i ḥāk-i pā-yi Ḥazret-i Süleymān oldu⁹⁴⁵ melekü'l-mevt {vr. 30^a} şahş-ı mezbūra nigerān olup nazarda im'ān itdi ve 'urūc-i āsmān idüp gitdi ol şahş heybet-i nazardan lertzān olup ayıtdı ey Nebiyy-i zīşān⁹⁴⁶ bu⁹⁴⁷ şahş-ı kavīyyü'l-cinān kimdür ki ḥiddet-i nazar-ile ḥāne-i ḳalbūm⁹⁴⁸ zīr ü zeber itdi ayıtdı ey miskīn ü kemter ḳābīz-ı ervāḥ-ı beşerdür derd-mende bu ḥaber ziyāde eşer idüp [5] ayıtdı ey ḥākīm-i maḥkeme-i Rabb-i *"heb lī mülken lā yenbeḡī li-eḥadin min ba'dī"*⁹⁴⁹ ve ey maḡhar-ı kelime-i maḥkeme-i ve seḡḡarnā-i *"lī-Süleymāne'r-rīḥa 'āşifeten tectī bi-emrihi ile'l-arzī'l-letī bāreknā fihā"*⁹⁵⁰ bād-ı ḥazān-ı merk-i bī-emān berk-i⁹⁵¹ vücūdı rīzān itmedin⁹⁵² nefḡa-i⁹⁵³ nesīm-i şubḡ-i iḡsān ile varaḡ-ı ten-i nā-tüvānı cānib-i Hindūsītān'a revān eyle ki cism ü cānda tāb ü⁹⁵⁴ tüvān ḳalmayup [10] yaḡn oldu ki naḡd-i girān-māye-i cānı teslīm ile terk-i şeş-der-i fānī eyleyem. **nazm**⁹⁵⁵:

47. Bir nigāḡ ile dil-i ma'mūrumı ḳıldı ḡarāb

Az ḳaldı mesken-i cān ola pes zīr-i türāb

⁹⁴⁴ güft ü: güft-i **E L M**

⁹⁴⁵ oldu : idi **R**

⁹⁴⁶ "ol şahş heybet-i nazardan lertzān olup ayıtdı ey nebiyy-i zī-şān" ifadesi **E**'de derkenardır.

⁹⁴⁷ bu: ol **E**

⁹⁴⁸ ḥāne-i ḳalbūm : vücūdum **R**

⁹⁴⁹ Sād 38/35; Meali: "Süleyman: Rabbim! *Beni baḡışla; bana, benden sonra kimsenin ulaşamayacağı bir hükümlanlık ver.* Şüphesiz sen, daima baḡışta bulunansın, dedi."

⁹⁵⁰ Enbiyā 21/81; Meali: "*Süleyman'ın emrine de kasırğa (gibi esen) rüzḡatı verdik; onun emriyle içinde bereketler yarattığımız yere doğru eserd.* Biz herşeyi biliriz."

⁹⁵¹ berk-i: gül-berk-i **R L M**

⁹⁵² itmedin: itmedin nefḡa-i **L**

⁹⁵³ nefḡa-i: **E H A R L**'de yoktur.

⁹⁵⁴ ü: **E**'de yoktur.

⁹⁵⁵ nazm: li-münşī'ihi **R L M**

neşr: Hâzret-i Nebiyy-i kerîmü'l-ḥişāl fî'l-ḥāl bād-ı şimāl-iştimāl⁹⁵⁶ ile diyâr-ı Hind'e iştāl eyledi mürûr-i zamân ile⁹⁵⁷ Hâzret-i⁹⁵⁸ 'Azrâil ziyâret-kerde-i Hâzret-i⁹⁵⁹ Süleymân oldu ol hinde [15] ḥakâret-peyker ile⁹⁶⁰ ol şahşâ imrâr-ı nazardan su'âl ile keşf-i⁹⁶¹ mâ fî'l-bâl buyurdılar ayıtdı ey âmir-i vuḥûş u tûyûr şahş-ı mezbûr Hind'de olmak gümân iderdüm zîrâ ol sâ'at içre Hind'de ḳabẓ-ı rūḥa⁹⁶² me'mûr idüm ḥuzûr-i lâmi'u'n-nûrlarında müşâhid ü manzûr olıcak ḥilâf-ı emr-i Rab⁹⁶³ kâr-ı pedîd olmak müstağreb gelmiş-idi ḥasbe'l-emr diyâr-ı Hind'e mürûr eyledüm vaqt-i ma'hûd 'ubûr itmedin şahş-ı mezbûr⁹⁶⁴ Hind'de mevcûd bulıcak ḥidmet-i me'mûreye⁹⁶⁵ {vr. 30^b} müsâra'at ve ḳabẓ-ı rūḥa⁹⁶⁶ mübâderet itdüm. **li-münşî'ihî:**

48. Olmaz ey dil ḥilâf-ı emr-i Ḥudâ

Her ne var emr ile olur ḥakḳâ

49. Hiç ferd emrine ḥilâf idemez

Baḥr-i nehyünde i'tirâf idemez

Nükte-i latîfe der Medîne-i Münevvere⁹⁶⁷ ve Mekke-i şerîfe

E 30^b; H 29^b; A 29^a; R 29^b; L 26^b; M 26^b

Pes zemîn-i Yeşrib ki [5] ḥürşîd-i nübüvvete mağribdür. **mışra':**

⁹⁵⁶ şimāl-iştimāl: şimāl-i nevāl **L M**

⁹⁵⁷ ile: ile birgün **R**

⁹⁵⁸ Hâzret-i: **A L M**'de yoktur.

⁹⁵⁹ Hâzret-i: **E H A L**'de yoktur.

⁹⁶⁰ ḥakâret-peyker ile: **R**'de yoktur.

⁹⁶¹ keşf-i : istikşâf-ı **R**

⁹⁶² rūḥa: rūḥına **R L M**

⁹⁶³ Rab: Rabb-i Cebbār **R**

⁹⁶⁴ şahş-ı mezbûr: **E H A L M**'de yoktur.

⁹⁶⁵ me'mûreye : me'mûre **L M**; **R**'de ise yoktur.

⁹⁶⁶ rūḥa: rūḥına **A L M**

⁹⁶⁷ Münevvere: **R L M**'de yoktur.

1. Mānend-i Ka‘be kıble-i erbāb-ı hācettest

neşr⁹⁶⁸: Ve sāḥa-i sīne-i ehl-i dile sefīnedür. **mışra**⁹⁶⁸:

2. Hem-çün ḥarem-i ḥarīm dil-i ehl-i ḥürmettest

neşr⁹⁶⁹: Ka‘be-i muazzama niçe mükerrreme ise Medīne-i mufahḥama⁹⁷⁰ daḥı muḥteremedür. **beyit**⁹⁷¹:

3. Ka‘be ez sengest ve her sengī ki der bünyād-ı üst

Ka‘be-āsā muḥbilān-rā kıblegāh-ı dīgerest

[10] **neşr**: Ka‘be-i mükerrreme menba‘-i Merve vü Şafā’dur Medīne-i muazzama ma‘den-i mürüvvet ü vefādur. **beyit**⁹⁷²:

4. Ḥāk-i Yeşrib ki bā-kilet āmīḥt

Āb-ı rüy zemīn-i ravza berīḥt

neşr: Anuñ ser-sebz oldığı reşehāt-ı nem-i zemzemdendür bunuñ sürḥ-rūlugı ḥün-āb-ı çeşmehā-yı dem-be-demdendür Mekke-i mükerrremeye iḥrām farz ise Medīne-i [15] muazzamaya iḥtirām lāzımdur⁹⁷³ eger ṭavāf-ı ḥaremde na‘ra-i Allāhümme lebbeyk var ise taḥiyyet-i kabir-i muḥteremde ḡulḡul-i eş-şalātü ve’s-selāmi ‘aleyk peyveste-i āsmān idügi ne maḥall-i gümāndur ol meş‘arü’l-ḥarāmdur bu meş‘ar-i kirāmdur ol ma‘müre-i āb u⁹⁷⁴ kil ise bu dārü’l-mülk-i cān ü dildür anuñ fezā-yı hevāsında kebūterān perrān ise⁹⁷⁵ bunda murgān-ı ūli’l-ecniḥa⁹⁷⁶ ṭayerāndadur. **kıṭ‘a**⁹⁷⁷:

⁹⁶⁸ mışra’: beyit A R

⁹⁶⁹ neşr: A’da yoktur.

⁹⁷⁰ mufahḥama: mufahḥana R

⁹⁷¹ beyit: nazm L

⁹⁷² beyit: nazm L

⁹⁷³ lāzımdur: lāzım u vācibdür R L M

⁹⁷⁴ u: M’de yoktur.

⁹⁷⁵ ise: L M’de yoktur.

5. Şeref-i Ka‘be bûd kūy-i tūrā

{vr. 31^a}

Zādeh’Allāhu te‘ālā şerefā⁹⁷⁸

Zāyir-i kūy-i tū ez Ka‘be güzeşt

Ser-i kūy-i tū kücā Ka‘be kücā

beyit⁹⁷⁹:

6. Biri cism oldı bunlaruñ biri cān

Ki ziyāret-i tavāf olur her ān

neşr: Her birinüñ fażileti zāhir ke’ş-şemsi fî evķātî’l-hevācir rūşen ü bāhirdür⁹⁸⁰ pūşīde [5] degüldür ki bu iki maķām-ı cennet-āsā ve belde-i ‘ıtr-sā beyninde e’imme-i Hüdā’dan ‘aleyhim⁹⁸¹ rıdvānullāhi te‘ālā pertev-i iķtilāf-ı mihr-ārā ziyā-dih-i süveydā-yı erbāb-ı nühā olmışdur bi’l-icmā’ ikisi daķı efđal-i biķā’ idügi ķavl-i muķā’dur **Ķādı ‘İyāz** şabbete ‘aleyhi emķāre sicālî’l-Feyyāz Medīne-i Münevvere der-āķüş-ken-i türbe-i [10] muķahhara olmaķla taşrīh-i tercīh itmişdür. **şî’r**⁹⁸²:

7. Cezeme’l-cemî‘u bi-enne ķayra’l-arzi mā

Ķad hāķa zātü’l-Mustafā vehvāhā

neşr: Ammā İmām-ı A‘zam ve ecel ve İmām-ı Şāfi‘î ve Loķman bin Hānbel Mekke-i mükerreme efđaliyetine zāhib olmuşlardır⁹⁸³ ve e’imme-i şelāşe adķāyı daķı bu ķavle

⁹⁷⁶ ūlî’l-ecniķa: ūlî-ecniķa **M**

⁹⁷⁷ ķıķ’a: beyit **E H**; nażm **A L M**

⁹⁷⁸ şerefā : şerefā li-münşî’ihi **E H**

⁹⁷⁹ beyit: nażm li-münşî’ihi **A**; li-münşî’ihi **R L M**

⁹⁸⁰ **L M**’de “bāhirdür” ifadesinden sonra 31^b’de 11. satırdaki “li-münşî’ihi” ifadesine kadarki metin bulunmamaktadır.

⁹⁸¹ ‘aleyhim: **R**’de yoktur.

⁹⁸² şî’r: nażm **A**; beyit **R**

⁹⁸³ olmuşlardır: **R**’de yoktur.

râgıb olmuşlardır bu hadîş-i şaḥîḥ⁹⁸⁴ ile istidlâl ve taṣḥîḥ-i müdde‘a ve me‘al [15] iderler ki İbn Zübeyr ‘Abdullâh raḍiyallâhu⁹⁸⁵ ‘anhü’l-İlâh ve vâşılıhu ilâ münâhü fî uḥrâhü⁹⁸⁶ Ḥazret-i risâlet-penâh şallellâhu ‘aleyhi ve sellemden⁹⁸⁷ rivâyet ile ref‘-i iştibâh itmişdür ki *“Şalâtun fi mescidi hâzâ efḍalu min şalâtin fîmâ sivâhin ille’l-Mescide’l-Ḥarâmi ve şalâtun fi’l-Mescidi’l-Ḥarâmi efḍalu min mi’eti şalâtin fîmâ mescidi”*⁹⁸⁸ fażâ’il-i Mekke-i mükerrermede irtiyâb⁹⁸⁹ reh-yâb-ı ḥâṭır-ı zevi’l-elbâb olmaz maḳâm-ı beyt-i mu‘azzam ve metâf-ı Benî Âdem tavâfı sebeb-i ḥaṭṭ-ı evzâr {vr. 31^b} ve ḳabûl-i⁹⁹⁰ maḥv-kerde-i cerâ’im-i kibâr u şığâr ve ser-nihâde-i Ḥazret-i Nebiyy-i⁹⁹¹ muṭahhar ve cây-gâh-ı şefî‘-i rûz-i maḥşer olmaḳda tekaddümi azherdür me‘vâ-yı Ḥalîl ve meşvâ-yı İsmâ‘îl mehbiṭ-i vaḥiy ve maḫhar-ı bidâyetü’l-selâm ve kelâm-ı⁹⁹² ‘Allâm ve maḳarr-ı ḥacer ü zemzem-i mazhardur ammâ İmâm-ı Mâlik [5] tercîḥ-i Medîne-i Münevvere’ye sâlik olup rivâyet ider ki Ḥazret-i mesned-nişîn-i serîr-i risâlet Mekke-i mükerrermeden ḥurûc ve râh-ı Medîne’ye vülûc buyurduklarında *“Allâhümme inneke te‘alleme innehüm eḫracenî min eḫabbi’l-bilâdi ileyye feskenî eḫabbe’l-bilâdi ileyk”*⁹⁹³ buyurmuşlardır du‘âları icâbet-maḳrûn idüğü nâ-câ-yi zûnundur pes zât-ı hümayûnlarına Medîne-i [10] Münevvere⁹⁹⁴

⁹⁸⁴ şaḥîḥ: şerîf R

⁹⁸⁵ Allâhu: A R’de yoktur.

⁹⁸⁶ ve vâşılıhü ilâ münâhü fî uḥrâhü: R’de yoktur.

⁹⁸⁷ penâh şallellâhu ‘aleyhi ve sellemden: penâhdan A R

⁹⁸⁸ Hadis; “mi’eti elfi” ifadesi metnin aslında “efḍalu min” ifadesinden sonra bulunmaktadır. *Aḥbâr-ı Mekke lil-Fâkihî*, “Zikrû fazlî’s-salâti fi’l-mescidi”, II, 89 (M.Ş). Manası: *“Bu mescidde kılınan bir namaz Mescid-i Harâm’dan başka yerde kılınan namazdan yüzbin kat daha efḍaldır, Mescid-i Harâm’da kılınan bir namaz benim mescidimde kılınan bir namazdan yüz kat daha efḍaldır.”*

⁹⁸⁹ irtiyâb: iltiyâb E

⁹⁹⁰ ve ḳabûl-i: R’de yoktur.

⁹⁹¹ Nebiyy-i: Resûl-i R

⁹⁹² kelâm-ı: kelâm-ı Muḫammed-i Resûl-i R

⁹⁹³ Hadis; “te‘alleme innehüm” ifadesi metnin aslında bulunmamaktadır, “eḫracenî” ifadesi ise metnin aslında “eḫracenî” şeklinde geçmektedir. *El-Müstedrek ‘ale’s-Sahîhayn lil-Hâkim*, “Kitâbü’l-hicret”, III, 4 (M.Ş). Manası: *“Allahım, sen muḫakkak sen beni şehirlerin en sevileninden çıkardın, öyleyse beni şehirlerin en sevilenine yerleştirdi.”*

⁹⁹⁴ Münevvere: A R’de yoktur.

meskūn olıcaķ eḥabb-i bilād-ı Rabb-i ‘ibād olup efḍaliyetinde şāk u rād olmaz dimişdür.
vallāhu a‘lemü bi-ḥaķīķati’l-ḥāl⁹⁹⁵ **li-münşī’ihī**⁹⁹⁶:

8. Birisi beyt-i Ḥazret-i Mevlā⁹⁹⁷

Süddesi muķbil-i ‘ibād-ı Ḥudā

9. Birisi menzil-i Nebiyy-i Kerīm

Merķad-i ḥākini idinmiş cā

10. Ol dürr-i pāki bağrına almış

Bir şadef olmuş ol şehir gūyā

[15] 11. İkinüñde ķadri zāhirdür

Biri birinden oldılar a‘lā

12. Birisi ile ‘afv olur āşām

Birisi merķad-i şefī‘-i verā⁹⁹⁸

13. Yā İlāhī bi-ḥürmet-i Ka‘be

K’eylemişdür Ḥalīl’üñ anı binā

⁹⁹⁵ ḥāl: ḥāl ve ḥaķiyyeti’l-me’āl **R**

⁹⁹⁶ li-münşī’ihī: li-münşī’ihī’l-faķīr **A M**; nazm li-münşī’ihī **R**; nazm **L**

⁹⁹⁷ Mevlā: Ḥaķdur **R**

⁹⁹⁸ Bu beyit **R**’de bulunmamaktadır.

14. Yâ İlâhî bi-ḥürmet-i ravza

K'oldı cā-yi şefî'-i rûz-i cezâ⁹⁹⁹

15. 'Avf idüp cümle zenbini anuñ¹⁰⁰⁰

Eyle Yahyâ'ya mağfiret i'tā¹⁰⁰¹

16. Aña lutf eyleyüp kerem eyle

Her ḥaṭāsına çek resîd-i 'aṭā

neşr: Bu emr-i mu'teber daḥı âyine-i mülâḥazada cılve-gerdür ki {vr. 32^a} merḳad-i muḳaddesüñ zümre-i ṭā'ifânı mişkât-ı tennûr ü teberrûkden iḳtibās-ı envār-ı mükāşefe ü 'ayân ve iltimās-ı âşār-ı 'ilm ü 'irfân¹⁰⁰² ve in'ikās-ı eşi'a-i faşl u itḳân içün¹⁰⁰³ her ân iştigâle şarf-ı tâb ü tüvân ider ḥaber-i mu'teber-i *"İnne'l-melâ'iketü li-yeza'a"*¹⁰⁰⁴ *ecniḥatehâ li-ṭalebeti'l-'ilm"*¹⁰⁰⁵ güzârişince ḳudsiyân-ı [5] şavâmi'-i melekût ve rûḥāniyân-ı ḥaṭā'ir-i ceberût ki her biri murğ-i âşiyân-ı ḳuds ve ṭâyir-i âsmân-ı ünsdür

⁹⁹⁹ Bu beyit L'de bulunmamaktadır; M'de ise aşağıdaki beyit bulunmaktadır:

Ḥāvî-i ravza-i muṭahhar içün

Ya'ni şehr-i Medîne-i 'ulyā

¹⁰⁰⁰ anuñ: yâ Rab R

¹⁰⁰¹ Bu beyit L'de aşağıdaki gibidir; M'de ise aşağıdaki beyitin mısra'ları yer değiştirmiştir:

Ey Ḥudā-yı kerîm ü bî-hemtā

Zenb-i Yahyâ'ya mağfiret eyle

¹⁰⁰² ve iltimās-ı âşār-ı 'ilm ü 'irfân: R'de yoktur.

¹⁰⁰³ içün: ümîdine R L

¹⁰⁰⁴ yeza'a: yezaḥa E H

¹⁰⁰⁵ Hadis; metnin aslında "li-teza'a" şeklinde geçmektedir. *Rebîü'l-Ebrâr*, "El-'ilmü ve'l-hikmetü ve'l-edeb", I, 315 (M.Ş). Manası: *"Şüphesiz melekler kanatlarını ilim talep edenlerin üzerine koyarlar."*

cenâh-ı lāzımu'l-necâhların ol fırka-i 'aliyye ve zümre-i celiyyenüñ meṭâf-ı mûcibü'l-elṭâflarına ferş itdükleri maḥall-i ḥilâf degüldür. **nazm**¹⁰⁰⁶:

17. Cānhā ḳadem kerde zi ser be-her ṭavāfeş reh-i seyr¹⁰⁰⁷

Ferş-i meṭāfeş kerde per-i murḡān-ı ḳudsī āşiyān

neşr: Ve kelām-ı [10] şıdk-ḳarīn “*Şerefü'l-mekān bi'l-mekān*”¹⁰⁰⁸ güzārişince maḳarr-ı ḥātemü'n-nebiyyīn olmaḡla ṭibe-i ṭayyibe¹⁰⁰⁹ atlāl¹⁰¹⁰ ü erbā'ı eşref-i menāzil ü biḳā' ve ercā vü eṭrāfı aḡsen-i nevāḡī vü eknāfdur. **beyit**:

18. İmrüz māverā-yı felek-i rif'at-mekān

Maḡşüş-i mevzi't ki āncāst medfeneş

neşr¹⁰¹¹: Ṭübā ve ḡoşā ol merd-i Ḥudā'ya ki rüz ü şeb [15] dīde-i cāmı ḡubār-ı ḡāk-i ṭayyibe-i ṭibe ile mūnevver¹⁰¹² ve türāb-ı 'anber-āşāmından bir şemmāmeye dest-res-i mūyesser ola. **şi'r**¹⁰¹³:

19. Ve mā liye lā esīrūn 'ale'l-mesāfi

İlā şehri Resūlillāhi fīhi

nazm¹⁰¹⁴:

¹⁰⁰⁶ nazm: beyit **R M**; li-münşī' ihi **L**

¹⁰⁰⁷ “reh-i seyr” ifadesi **M**'de derkenardır.

¹⁰⁰⁸ Hadis; *Mirkâtü'l-Mefâtih Şerhu Mişkât*, “Babu sıyâmı't-tatavvu' ”, VI, 372 (M.Ş). Manası: “*Mekânların şerefi sakinlerine göredir.*”

¹⁰⁰⁹ ṭayyibe: ṭayyibenüñ **L M**

¹⁰¹⁰ atlāl: tılāl **E H**

¹⁰¹¹ neşr: **L**'de yoktur.

¹⁰¹² mūnevver: mestūr **A R L**

¹⁰¹³ şi'r: nazm **A**; beyit **R L M**

¹⁰¹⁴ nazm: şi'r **R**; beyit **L**

20. Hebbezā Yeşrib ki tā-yek-dem künem āncā vaṭan

‘Ömrhā terk-i iḳāmet der vaṭan kerdn ez ān¹⁰¹⁵

21. Ḥ^vāb-gāh-ı Ḥāzretī āmed ki ger būdī be-farż

Merḳad-i pākeş çü mehd-i ‘İsī ender-āsmān

{vr. 32^b} 22. Farż būdī ber heme be-her ziyāret kerdeneş

Şarf kerdn-i ‘ömrhā der cüst ü cū-yi nerd-bān

neşr: Ḥaber-i me’şūrdur ki Ḥāzret-i şallellāhu¹⁰¹⁶ ‘aleyhi ve sellem “*İlā yevmi’n-nüşūr men zārenī vecebet lehū şefā‘atī*”¹⁰¹⁷ buyurmuşlardır. **li-münşī’ihī**¹⁰¹⁸:

23. Efḍal-i büldāndurur¹⁰¹⁹ şehir-i Medīne bī-gümān

[5] Menzil¹⁰²⁰ itmişdür ānı çün¹⁰²¹ Ḥāzret-i ḥayrū’l-beşer¹⁰²²

24. Saḳf-ı çarḥa ḥāk-i¹⁰²³ pākinden çıkar gerd ü gubār

Andan eyler kesb-i nūrī dā’imā şems ü ḳamer

¹⁰¹⁵ ez ān: tüvān **M**

¹⁰¹⁶ şallellāhu: şallellāhu te‘ālā **L M**

¹⁰¹⁷ Hadis; metnin aslında “ilā yevmin nüşūr” ifadesi bulunmamaktadır, “men zārenī” ifadesinin yerine de “men zāre kabrī” ifadesi yazmaktadır. *Kenzü’l-‘Ummāl fī Süneni’l-Akvāl*, “Ziyâretü kabri’n-Nebiyi şallellāhu ‘aleyhi”, XV, 651. Manası: “*Benim kabrimi ziyaret edene şefâ‘atim vâcib olur.*”

¹⁰¹⁸ li-münşī’ihī: li-münşī’ihī’l-fākīr **M**

¹⁰¹⁹ büldāndurur: büldāndur **R L**

¹⁰²⁰ menzil: ḥ^vāb-gāh **L M**

¹⁰²¹ çün: **L**’de yoktur.

¹⁰²² beşer: beşer neşr **L**

¹⁰²³ ḥāk-i: ḳabr-i **L**

neşr¹⁰²⁴: Allāhümme yessir lenā mücāvereten beyteke'l-kerīm ve ziyāreten kabre Nebiyyike'l-faḥīm 'aleyhi's-şalātu ve's-selām mā-dārati'l-leyālī ve'l-eyyām ve 'alā şahbihi'l-kirām ve 'ālihi'l-fiḥām.

5. Mu'cize-i enīn-i¹⁰²⁵ ḥannāne der iftirāk ān zāt-ı yegāne

E 32^b; H 31^b; A 31^a; R 31^b; L 28^a; M 28^a

[10] Ḥaṭībān-ı ḥōş-şadā-yı encümen-i¹⁰²⁶ rivāyet ve 'andelibān-ı nağme-serā-yı gülşen-i dirāyet ki¹⁰²⁷ pāye-i suḥan-ı zıkr-i ḥuṭbe-i mu'cizāt ile berter ü ser-efrāz eylemişlerdür¹⁰²⁸ baş-ı bisāt-ı mu'cize-i ḥannānede bu güne tarḥ-endāz olmuşlardır ki. **beyit**¹⁰²⁹:

1. Ḥāce-i kevneyn ve ḥatm-i mürselīn

Faḥr-i 'ālem *"rahmeten lil- 'ālemīn"*¹⁰³⁰

neşr¹⁰³¹: Ki kürsī-i nüh-pāye-i felek-i berīn [15] minber-i ḡadr ü menziletine pāye-i nuḥustīndür cevāhir ü¹⁰³² zevāhir-i aḥkām-ı rişte-i taḡrīre intizām bulup zümre-i ḡudsiyān-ı ehl-i İslām in'ām-ı elfāz-ı cān-baḥş ile ikrām buyurıldukça¹⁰³³ mescid-i şafā-maḡrūnlarında çüb-i ḥurmādan bir sūtūn var idi ki serv gibi mevzūn ḡāmeti ḡāyet i'tidālde ve ḥüsn ü nümāyişi ḡadd-i kemālde idi ol şefī'-i 'ibād ol sūtūna istinād ḡüyā

¹⁰²⁴ neşr: **M**'de yoktur.

¹⁰²⁵ enīn-i: **M**'de yoktur.

¹⁰²⁶ encümen-i: cevāmi'-i **R**

¹⁰²⁷ ki: **M**'de yoktur.

¹⁰²⁸ eylemişlerdür: idüp **M**

¹⁰²⁹ beyit: nazm **A**; **R L M**'de ise yoktur.

¹⁰³⁰ Enbiyā 21/107; Meali: "(Resūlüm!) Biz seni *âlemlere* ancak *rahmet olarak* gönderdik."

¹⁰³¹ neşr: **A R L M**'de yoktur.

¹⁰³² ü: **L**'de yoktur.

¹⁰³³ buyurıldukça: buyurdukça **E**

râstlugından i'timâd¹⁰³⁴ buyurup huṭbe-i {vr. 33^a} belîğa ile aşḥâb u aḥbâbı irşâd buyurırlar-idi. **li-münşî'ihî**¹⁰³⁵:

2. Sütûnî bûd der gâyet-i leṭâfet

Ḳadeş serv-i çemen der istiḳâmet

neşr¹⁰³⁶: Şol¹⁰³⁷ vaḳt ki sirâyet-i¹⁰³⁸ sırr-ı âyet-i ğam-fersâ-i¹⁰³⁹ “*Ve raeyte'n-nâse yedḥulûne fî dînillâhi efvâcâ*”¹⁰⁴⁰ zâhir ve vefret-i cemâ'at-i müslimîn [5] bâhir oldu aşḥâb-ı kirâm urza-dâşt-ı serîr-i server-i enâm itdiler ki. **beyit**¹⁰⁴¹:

3. Ey şefâ'at-i 'ilm-efrâhte

Kâr-ı za'îfân keremet-sâhte¹⁰⁴²

neşr¹⁰⁴³: Hâlâ serîr-i nübüvvet ḳavâyim-i rif'at ile mele'-i a'lâya vâşıl ve pâye-i da'vet 'alâyim-i devâm¹⁰⁴⁴ ile felek-i bâlâya nâ'il olup maẓmûn-ı “*Ve rafe'nâ leke zikrak*”¹⁰⁴⁵ [10] ḥâşıl olmuştur pes izdiyâd-ı şevket berhem-zen-i ḥâtıra-i aşḥâb olur ki yevm-i cum'ada huṭbe ve ḥiṭâb¹⁰⁴⁶ bir pâye-i¹⁰⁴⁷ refî'-i rütbeden¹⁰⁴⁸ ola. **li-münşî'ihî**:

¹⁰³⁴ gûyâ râstlugından i'timâd: R'de yoktur; L'de ise üstü çizilmiştir.

¹⁰³⁵ li-münşî'ihî: beyit li-münşî'ihî A; beyit M

¹⁰³⁶ neşr: A'da yoktur.

¹⁰³⁷ şol: şu E

¹⁰³⁸ sirâyet-i: E'de yoktur.

¹⁰³⁹ ğam-fersâ-i: ğam-fersâ-i el-âye A

¹⁰⁴⁰ “efvâcâ” ifadesi A'da derkenardır.

Nasr 110/2; Meali: “*İnsanların bölük bölük Allah'ın dinine girmekte olduklarını gördüğün vakit.*”

¹⁰⁴¹ beyit: naẓm L

¹⁰⁴² sâhte: R'de tam okunamıyor.

¹⁰⁴³ neşr: R L M'de yoktur.

¹⁰⁴⁴ devâm: devâyim M

¹⁰⁴⁵ İnşirâh 94/4; Meali: “*Senin şânını ve ününü yüceltmedik mi?*”

¹⁰⁴⁶ ve ḥiṭâb: E H A R L'de yoktur.

¹⁰⁴⁷ pâye-i: E H A R L'de yoktur.

¹⁰⁴⁸ refî'-i rütbeden: refî'ü'l-cenâbdan M

4. Kıadrũñ ‘ālĩdũr eyā sulţān-ı dĩn

Minber űzre cılveler eyle hemĩn

5. Çokdurur mũştāk-ı ħũsn-i bā-kemāl

Luţf idũp ‘uşşāka it¹⁰⁴⁹ arz-ı cemāl

neşr¹⁰⁵⁰: Eger şeref-i kıabũle kıarĩn olup [15] muvāfık-ı re’y-i rezĩn olursa bir maķām-ı bālā ittihāz ű peydā idelũm ki vaķt-i ħuţbede aña irtikā buyurup ol ħũrşĩd-i nũbũvvetũñ işrākı cũmle¹⁰⁵¹ űmmet-i mũştākı pũr-nũr ve edā-yı¹⁰⁵² mũcibũ’s-sũrũr vāşıl-ı nezdĩk ű dũr olup āyet-i kerĩme-i “*Ve rafe’nāhũ mekānen ‘aliyyen*”¹⁰⁵³ cılve-ger-i minaşşa-i zuħũr ola bu re’y-i sedĩd şavāb-dĩd-i Resũl-i muĥtār olup şudũr-i emr-i ħaţĩr bu vech-ile şũret-peżĩr oldu ki bu ma’nāya {vr. 33^b} mũnāsib u maĥal ne ise anuñla ‘amel eyleyeler aşĥāb-ı kirām-ı Şũreyyā-intizām tarĥ-ı muĥāvere ve ‘aķd-i mũşāvere idũp āĥĩr-i kār kıur’a-i devlet nām minbere yār ű yāver ve tēc-ı devlet anuñ faraķına der-ħũr olup sa‘ādet aña mũyesser oldu. **li-mũnşĩ’ihĩ**:

[5] 6. Fażl-ı Ħaķdur sa‘ādet ű ‘izzet

Fā’ide eylemez aña himmet

7. Her kime kim Ħudā ‘ināyet ider

Sevķ-i ‘izzet ile hidāyet ider

neşr¹⁰⁵⁴: Pes birkaç kıı‘a ħũb-i mergũbdan űslũb-i ħũb ile bir minber-i gũzĩn tertĩb ű¹⁰⁵⁵ tezyĩn idũp maĥallini cānib-i yemĩn-i miĥrābda ta’yĩn-ile bir maķām-ı berterĩn eylediler

¹⁰⁴⁹ Luţf idũp ‘uşşāka it : Cũmlesine eylemek lāzımdur **R**

¹⁰⁵⁰ neşr: **L M**’de yoktur.

¹⁰⁵¹ cũmle: **M**’de yoktur.

¹⁰⁵² edā-yı : şadā-yı **R**

¹⁰⁵³ Meryem 19/57; Meali: “*Onu űstũn bir makama yũcelttik.*”

¹⁰⁵⁴ neşr: **L**’de yoktur.

çünkü emr-i minber minassa-i zuhūrda cılve-ger oldu [10] Hāzret-i risālet ser-i minberde edā'-i huṭbeye 'azīmet buyurdılar rüz-i cum'a ki irdi aşḥāb u aḥbāb derūn-i cāmi'a girdi Hāzret-i faḥr-i cihān serv-i ḥırāmān gibi cılve-künān sūtūn-i ma'hūddan güzār¹⁰⁵⁶ idüp maḳām-ı ma'hūdda qarār¹⁰⁵⁷ buyurdılar ve pāye-i minber-i 'arş-pāyeyi¹⁰⁵⁸ ferr-i ḳadem-i mübārekleri ile Tübā'ya hem-ser ve farāḳ-ı Ferḳadān'a berāber idüp¹⁰⁵⁹ ol sultān-ı [15] ser-efrāz kişver-i kelāma terk ü tāz ve ḥıṭṭa-i huṭbeye āḡāz idicek ol sūtūn-i ser-efrāz ki ḥidmet-i 'aliyyelerinde niçe zamān dā'im ve mevṭā-i¹⁰⁶⁰ ḳadem-i¹⁰⁶¹ mübārekleri olmaḳda ḳāyim olmaḡiçün terk-i bāḡ u bostān ve ḳaṭ'-ı temāşā-yı gülüstān itmiş idi ol ḥürşid-i 'ālem-gīr sipihr-i iltifātda iltimā' itmeyecek ol sa'ādetden müşāhede-i inḳıṭā' ve¹⁰⁶² şadā-yı ḡam-zidāların ser-i minberde istimā' itmekle ṭāḳatı ṭāḳ ve niṭāḳ-ı taḥammüli şabr-bend-i müştāḳ olmayup {vr.34^a} **naẓm**¹⁰⁶³:

8. Sūtūn-i geşt lerzan çü berk-i dıraḥt

Pes ān ki ne-bālīd yek-bār saḥt¹⁰⁶⁴

neşr¹⁰⁶⁵: Enīn-i¹⁰⁶⁶ 'uşşāḳ gibi ḥazīn-i derd ü firāḳ olup ḥanīn-i cān-güdāza şadā-yı bülend ile āḡāz eyledi. **li-münşī'ihī**¹⁰⁶⁷:

9. Niçe şabr eyleye buña 'āşık

Olmuş-iken vişāline lāyık¹⁰⁶⁸

¹⁰⁵⁵ tertīb ü: **E H A**'da yoktur.

¹⁰⁵⁶ güzār: güzēr **E**; güzār idüp maḳām-ı ma'hūdda qarār **L**

¹⁰⁵⁷ idüp maḳām-ı ma'hūdda qarār: **E H A R L**'de yoktur.

¹⁰⁵⁸ 'arş-pāyeyi: 'arş-pāye **R L M**

¹⁰⁵⁹ idüp: olup **R L M**

¹⁰⁶⁰ mevṭā-i: maḳdem-i **M**

¹⁰⁶¹ ḳadem-i: **E H A**'da yoktur.

¹⁰⁶² ve: ile **L M**

¹⁰⁶³ naẓm: beyit **R**; **L**'de ise yoktur.

¹⁰⁶⁴ Bu beyit **L**'de derkenardır; **M**'de ise yoktur.

¹⁰⁶⁵ neşr: **L M**'de yoktur.

¹⁰⁶⁶ Enīn-i: Āyīn-i **M**

¹⁰⁶⁷ li-münşī'ihī: li-münşī'ihī'l-faḳīr **M**; **L**'de ise yoktur.

[5] 10. Ola maḥrūm bezm-i maṭlūbı

Ġayrlar-ıla gör yine maḥbūbı

11. Ola bu mübtelā-yı derd-i firāk

Ayrılık ile ola tākatı tāk

neşr: Şadā-yı ḥanīn ü fiġān¹⁰⁶⁹ gūş-güzār-ı¹⁰⁷⁰ ehl-i īmān olıcaḳ cümle yek-zebān ü teraḥḥüm-künān-ı nālān ü giryān oldı.¹⁰⁷¹ **li-münşī’ihi**¹⁰⁷²:

12. Kıldı ızḥār-ı luṭf u cūd ü kemāl

Geldi ol server-i ḥuceste-ḥıṣāl

neşr¹⁰⁷³: Kemāl-i mürüvvet¹⁰⁷⁴ ü şefkat ve nihāyet-i [10] luṭf u merḥametden ol āftāb-ı sipihr-mekremet evc-i ser-i minberden üfūl ve şaḥn-ı mescide nüzūl buyurduḳlarında ḥarem-i sūtūna duḥūl buyurup¹⁰⁷⁵ pīş-gāh-ı ‘ubūdiyyetde dāyimā īstāde ve ‘arşa-i muḥabbetde her zamān rū-nihāde¹⁰⁷⁶ olan sūtūn-i¹⁰⁷⁷ vālānuñ zaḥm-ı dehen-küşāsını merhem-i dest-i nevāziş ile şifāya maḥrūn ya’ni sīne-i [15] bī-kīneye zām ile esās-ı şefkati muḥkem buyurdılar çünki ol nūr-i ‘uyūn ü şudūr Ḥazret’inden bu maḳūle taṭyīb şudūra maḥrūn oldı ḥanīn ü enīn sūkūn buldı. **naẓm**¹⁰⁷⁸:

¹⁰⁶⁸ lāyık: lāyık li-münşī’ihi **M**

¹⁰⁶⁹ fiġān: fiġān-ı cān-güdāz **L**

¹⁰⁷⁰ gūş-güzār-ı:cān-güdāz-ı **M**

¹⁰⁷¹ oldı: oldılar **A R L M**

¹⁰⁷² li-münşī’ihi: li-münşī’ihi’l-faḳīr **M**

¹⁰⁷³ neşr: **R**’de yoktur.

¹⁰⁷⁴ mürüvvet: eryaḥıyyet **A R L M**

¹⁰⁷⁵ ḥarem-i sūtūna duḥūl buyurup: **E H A R L**’de yoktur.

¹⁰⁷⁶ rū-nihāde: pā-nihāde **R**

¹⁰⁷⁷ sūtūn-i: sūtūde-i **M**

¹⁰⁷⁸ naẓm: beyit **R M**

13. Zi çeng-i¹⁰⁷⁹ nāle vü efgān ki mī-dādī emān-ı cān-rā

Be-dest-i luṭf eger ne-nevāḥtī cān-ı esīrān-rā

neşr: Bir rivāyetde ḥuzūr-i ‘izzetlerine da‘vet buyurup kendülere zām idüp nihāl-i luṭf nābit olıcak sākī oldu. **beyit**¹⁰⁸⁰:

{vr. 34^b} 14. Zihī sulṭān-ı ‘ālem kim şecerden¹⁰⁸¹

Firākında¹⁰⁸² şadālar¹⁰⁸³ oldu¹⁰⁸⁴ zāhir¹⁰⁸⁵

neşr: Ol dem-i şafā-tev’emden ol sūtūn-i vālā beyne’l-aşḥāb ḥānnāne ismi ile müsem mā oldu¹⁰⁸⁶ eger¹⁰⁸⁷ Ḥazret-i ‘İsā ‘aleyhi’s-selām¹⁰⁸⁸ ğam-ı¹⁰⁸⁹ dīr-sāle-i emvātı neş’e-i şaḥbā-yı ḥayāt-ile ref¹⁰⁹⁰ ü¹⁰⁹⁰ gūyā itdi [5] ise sulṭān-ı enbiyā bir çüb-i ḥuşki sāğar-ı iltifātı ile ol bezm-i ḥāşda pūr-şadā itdi eger Ḥazret-i Mūsā rū-yi ‘aşādan mu‘cize ibdā itdi ise bu server-i Hüdā sūtūn-i bālādan ḥanīn peydā eyledi.¹⁰⁹¹ **beyit**¹⁰⁹²:

15. Ḥānnāne āmed der ḥanīn ez¹⁰⁹³ firḳat-i ān nāzenīn

Ān dem ki şūd minber-nişīn ber sāmi‘ān-ı gevher-feşān¹⁰⁹⁴

¹⁰⁷⁹ çeng-i: çeng ü **M**

¹⁰⁸⁰ beyit: nazm **A**; li-münşī’ihi **R L M**

¹⁰⁸¹ sulṭān-ı ‘ālem kim şecerden: server ki bir çüb-i ḥuşk-ter **L M**

¹⁰⁸² Firākında: Firākından **L M**

¹⁰⁸³ şadālar: şadāsı **M**

¹⁰⁸⁴ oldu: ide **L**; ola **M**

¹⁰⁸⁵ zāhir: berter **M**

¹⁰⁸⁶ “Ol dem-i şafā-tev’emden ol sūtūn-i vālā beyne’l-aşḥāb ḥānnāne ismi ile müsem mā oldu” ifadesi **L**’de derkenardır; **M**’de ise yoktur.

¹⁰⁸⁷ eger: **R**’de yoktur.

¹⁰⁸⁸ ‘aleyhi’s-selām: **A R L M**’de yoktur.

¹⁰⁸⁹ ğam: **E H**’de yoktur.

¹⁰⁹⁰ ref¹⁰⁹⁰ ü: **R**’de yoktur.

¹⁰⁹¹ eyledi: itdi **L M**

¹⁰⁹² beyit: nazm **L M**

¹⁰⁹³ ez: der **R**

li-münşî'ihî¹⁰⁹⁵:

16. Bilürler kim seninçün oldı eflāk

Eger ādem eger aḥṣāb eger ḥāk

17. N'ola ger sāye şalsa āsmāna

Nazarı gelmedi hergiz cihāna

18. Müşerref itse baş-ı arzı lāyık

Şefā'at umar andan bu ḥalāyık¹⁰⁹⁶

[10] 6. Mu'cize-i şakḳ-ı kamer be-işāret ān zāt-ı muṭahhar¹⁰⁹⁷

E 34^b; H 33^b; A 33^a; R 33^a; L 29^b; M 30^a

Mukṭebisān-ı levāmi'-i envār-ı mu'cizāt ve mültemisān-ı maṭāli'-i zuhūr-i kerāmāt¹⁰⁹⁸
şikāt-i rüvāt mu'cize-i şakḳ-ı kameri bu vech-ile işbāt itmişlerdür ki şol vakit ki āftāb-ı
risālet ve mäh-ı nübüvvet **beyit**¹⁰⁹⁹:

1. Ān ki ez ĩmā-yı¹¹⁰⁰ engüşteş dü gīsū-bend zed

[15] Ez çe ez yek āyine der saḳf-ı çarḥ-ı çenberī

neşr: Şallellāhu¹¹⁰¹ 'aleyhi ve sellem maṭla'-i nübüvvetden¹¹⁰² ṭāli'¹¹⁰³ ve¹¹⁰⁴ pāye-i
'ālī-cenāb-ı nübüvvet¹¹⁰⁵ uflḳ-i sa'ādetden lāmi' oldı gürūh-i müşrikīn-i¹¹⁰⁶ pür-kīn¹¹⁰⁷

¹⁰⁹⁴ feşān: nişān **R L M**

¹⁰⁹⁵ li-münşî'ihî: li-mü'ellifihi **M**

¹⁰⁹⁶ 16, 17 ve 18. beyit sadece **L M**'de bulunmaktadır.

¹⁰⁹⁷ ān zāt-ı muṭahhar: Hāzret-i Peygamber **M**

¹⁰⁹⁸ kerāmāt: kerāmātdan **A R L M**

¹⁰⁹⁹ beyit: nazm **L M**

¹¹⁰⁰ ĩmā-yı: ĩmān-ı **E H A**

¹¹⁰¹ Şallellāhu: Şallellāhu te'ālā **L M**

ğam u endüh ile¹¹⁰⁸ cebînlerin¹¹⁰⁹ perçîn idüp içlerinden bir t̄a'ife-i bâğiye ve zümre-i t̄ağiye¹¹¹⁰ ki sâkin-i zulmet-âbâd-ı gavâyet ve kâtın-i bevâdî-i dâlâlet idiler bir şeb ol şem'-i bezm-i mekârim ü eltâf ve çerâğ-ı düdmân-ı Abd-i Menâf Hâzretleri'nün huzûr-i lâmi'u'n-nûrlarına rûy-nihâde olup ayıldılar eger burada saña i'timâdımız {vr. 35^a} ziyâde olmak irâde buyurılırsa¹¹¹¹ râyet-efrâz-ı hidâyet ve müteneffis-i revâiyî-i nübüvvet olduğunu şahîfe-i 'âlemde nigâşte idüp sehm-i tîz-eşer¹¹¹² ile sipihr-i mâhı hîşâr-ı çarh-ı devvâre¹¹¹³ üzre şikâfte eyle ki hadeng-i murâdımız hedef-i [5] kabûle¹¹¹⁴ vâsıl olup îmân getürmege itmînân hâsıl ola ve bu teklîf ü ibrâm şol hengâm idi ki hüsrev-i dârü'l-mülk şâm-ı perçem-i müşg-fâm-ı zalâmı mähçe-i mäh ile¹¹¹⁵ münevver ve hıttâ-i iklîm şeb-i bedr-i 'âlî-kadre müsahhâr idi. **li-münşî'ihî:**

2. Ayuñ on dördi idi ey dil tamâm

Rûza dönmiş idi gûyâ kim o şâm

neşr: Çarh-ı şu'bede-bâz [10] ü lu'bet-sâz ü¹¹¹⁶ felek-i bâzgün çeşm-i¹¹¹⁷ hîdmeti küşâde ve şevâkıb u¹¹¹⁸ kevâkib derîçe-i burûcdan ser-bîrûn¹¹¹⁹ idüp seyre âmâde olmuşlar-idi Hâzret-i risâlet-penâh ve sultân-ı "*vaqtün lî*"¹¹²⁰ -*ma'allâh*"¹¹²¹ mışra'¹¹²²:

¹¹⁰² nübüvvetden: celâletden **M**

¹¹⁰³ **L**'de "t̄ali'" ifadesinden sonra "ve pâye-i 'âlî-câh-ı nübüvvet" ifadesinin üstü çizilmiştir.

¹¹⁰⁴ ve: **L**'de yoktur.

¹¹⁰⁵ pâye-i 'âlî-cenâb-ı nübüvvet: **E H A R L**'de yoktur.

¹¹⁰⁶ müşrikîn-i : müşrikîn-i ğam-endüh **L**

¹¹⁰⁷ "pür-kîn" ifadesi **L**'de derkenardır.

¹¹⁰⁸ ğam u endüh ile: **E H A R L**'de yoktur.

¹¹⁰⁹ cebînlerin: cebînlerini **L M**

¹¹¹⁰ ve zümre-i t̄ağiye: **E H A R L**'de yoktur.

¹¹¹¹ buyurılırsa: iderseñ **R**

¹¹¹² "işâret" ifadesi **L**'de derkenardır.

¹¹¹³ devvâre: devvâr **R L M**

¹¹¹⁴ kabûle: itmâma **L M**

¹¹¹⁵ mähçe-i mäh ile: **E H A R L**'de yoktur.

¹¹¹⁶ Çarh-ı şu'bede-bâz ü lu'bet-sâz ü: **R**'de yoktur; **L**'de ise üstü çizilmiştir.

¹¹¹⁷ çeşm-i: çeşmi **E**

3. Ki şıyt-i devlet cāheş resīd ez māh tā-māhī

neşr¹¹²³: Şallellāhu te‘ālā¹¹²⁴ ‘aleyhi ve sellem¹¹²⁵ ve ‘alā şahbihi ve ālihi’l-kirām ilzām-ı [15] haşm-ı nā-fercām ve ifhām-ı şanādīd-i Kureyş-i li’ām içün müsebbiha-i mecelle ile saṭḥ-ı dāyire-i māhı hedef-i sehm-i işāret-i İlāhī buyurup fi’l-hāl kūrş-i kamer ṭabaḳ-ı sipihr-i müdevverde bir işāret ile iki nīme olup bir nīmesi Cebel-i Ebī Kayḳ‘ān (?) ve bir nīmesi Cebel-i Ebī Kubeys (?)’de¹¹²⁶ nümāyān oldı veyāhūd müstaḳarrı mekân-ı sâbık ve nişfi cebel-i āḫir üzre şāriḳ olup maẓmūn-ı āyet-i kerīme-i “*İkterabeti’s-sā‘atü ve’n-şakḳa’l-kamer*”¹¹²⁷ {vr. 35^b} minaşşa-i zuhūrda cilve-ger oldı çünki ol şāh-ı risālet dīvān-ı nübüvvetde başt-ı ḥ‘ān-ı¹¹²⁸ da‘vet eylemiş-idi ṭabaḳ-ı çarḥ-ı cihānda kūrş-i māhı iki pāre nān eyledi ya hedef-i māha tīr-i benān endāḥte eyleyüp¹¹²⁹ iki kemān perdāḥt itdi ki tīr-i “*mā rameyte*”¹¹³⁰ ve kemān-ı [5] “*Kābe kavseyn*”¹¹³¹ den bir nişān

1118 u: **E H A R L**’de yoktur.

1119 ser-bīrūn: ser-birūn **L M**

1120 vaḳt lī: lī-vaḳt **R L M**

1121 Hadis olarak rivayet edilen sözlerdendir, aslı “Li-ma‘allāh vaktūn lâ yese‘unī fihi melekūn muḳarrebūn ve lâ nebiyyūn mürselūn” şeklindedir. *Keşfü’l-Hafā*, II, 244. Manası: “*Benim Allah ile öyle anlarım olur ki*, ne bir mukarreb melek, ne de gönderilmiş bir nebi öyle bir yakınlığı elde edebilir.”

1122 mışra‘: beyit **M**

1123 neşr: **E H A M**’de yoktur.

1124 te‘ālā: **E H A R L**’de yoktur.

1125 ve sellem: **E H A R L**’de yoktur.

1126 Ebī Kubes’de: Ebī Kubeys’de **R L**

1127 Kamer 54/1; Meali: “*Kıyāmet yaklaştı ve ay yarıldı.*”

1128 ḥ‘ān-ı: ḥūn-i **A**

1129 eyleyüp: idüp **R L M**

1130 Enfāl 8/17; Meali: “(Savaşta) onları siz öldürmediniz, fakat Allah öldürdü onları; *attığın zaman* da sen atmadın, fakat Allah attı (onu). Ve bunu, müminleri güzel bir imtihanla denemek için (yaptı). Şüphesiz Allah işitendir, bilendir.”

1131 Necm 53/9; Meali: “O kadar ki (birleştirilmiş) *iki yay arası kadar*, hatta daha da yakın oldu.”

nigāšte-i rū-yi āsmān ola yāḥūd da‘vā-yı risālete iki şāhid ile¹¹³² bürhān iḳāmet idüp işbāt-ı da‘vā-yı nübüvvet eyledi. **beyit**¹¹³³:

4. Felek-nisbet¹¹³⁴ be-mihmānī dü ḳurş āverde¹¹³⁵ māh u ḥūr

Nümūdī seyr-i çeşmī¹¹³⁶ ve yekī-rā zaved¹¹³⁷ be-şikestī

li-münşī’ihi¹¹³⁸:

5. İki şāhid gerek çün¹¹³⁹ müdde‘āya

[10] İki şak ol didi anuñçün aya

neşr¹¹⁴⁰: Gerçi ḳamer şikāfte-i benān-ı tīr-eşer oldı ammā ol tīre-diller derūnına kār-ger olmayup¹¹⁴¹ *“Ve in yerev āyeten yu‘riḏū ve yekūlū siḥrūn müstemirrūn”*¹¹⁴² feḥvā-yı belāḡat ihtivāsı üzre mir’āt-ı dilde jeng-i zulmet müstemir olmağın şayḳal-ı hidāyet ile mütenevvir olmadılar belki hāzā siḥrūn Ebī¹¹⁴³ [15] Kubeyş deyu hedeyān ḥuşūşā Ebū Cehil-i bī-iz‘ān ḳaṭ‘ā yaḳīn-i cānib-i īmān olmadı ol hādī-i rāh-ı sedād ol gürūh-i fesād ṭarafına bi-esāmihim nidā buyurup işhād itdi lākin ḍalāl u¹¹⁴⁴ ‘inādda her biri şaḥre-i pūlād olup cehl ü ḡafletleri iştidādda oldı.¹¹⁴⁵ *“ve men yuḍlilillāhu femā lehū min hādīn”*¹¹⁴⁶ **li-münşī’ihi**:

¹¹³² ile: ve R L M

¹¹³³ beyit: naẓm L

¹¹³⁴ nisbet: nīst L M

¹¹³⁵ āverde: āverd L M

¹¹³⁶ çeşmī: çeşm E

¹¹³⁷ zaved: pīş L M

¹¹³⁸ li-münşī’ihi: li-mü’ellifihi M

¹¹³⁹ çün: çünki şübūt-i M

¹¹⁴⁰ neşr: L M’de yoktur.

¹¹⁴¹ olmayup: olmayup el-āye A M

¹¹⁴² Kamer 54/2; Meali: *“Onlar bir mucize görürlerse hemen yüz çevirirler ve: Eskiden beri devam edegelen bir büyüdür, derler.”*

¹¹⁴³ Ebī: İbn R L M

¹¹⁴⁴ ḍalāl u: zılāl-i E

¹¹⁴⁵ oldı: oldı el-āye A L M

6. Ne ‘aceb bed-sirişt olur küffār
İdeler böyle hāleti inkār
7. Şaḡ ide māhı bir işāret-ile
{vr. 36^a} Böyle¹¹⁴⁷ mu‘ciz¹¹⁴⁸ ide hidāyet-ile
8. Rāh-ı Hāḡḡ’a o ḡavmi da‘vet ide
Anlar ‘ūnf eyledükçe şefḡat ide
9. İtmeye birisi yine¹¹⁴⁹ iḡrār
Siḡre ḡaml ideler bunı her bār¹¹⁵⁰
10. Her kime kim ‘ināyet eyleye Hāḡ
Sevk ider ṭoḡrı yollara muṭḡaḡ

¹¹⁴⁶ Ra‘d 13/33; Meali: “Herkesin kazandığını gözetleyip muhafaza eden, (hiç böyle yapamayan gibi olur mu?). Onlar Allah’a ortak koştular. De ki: “Onlara ad verin (onlar necidir?). Yoksa siz Allah’a yeryüzünde bilemeyeceği bir şeyi mi haber veriyorsunuz? Yahut boş laf mı ediyorsunuz?” Doğrusu inkar edenlere hileleri süslü gösterildi ve onlar doğru yoldan alıkonuldular. **Allah kimi saptırırsa artık onu doğru yola iletecek yoktur.**”

¹¹⁴⁷ Böyle: Böyle bir **M**

¹¹⁴⁸ mu‘ciz: mu‘cize **R L M**

¹¹⁴⁹ yine: buna **L M**

¹¹⁵⁰ **L**’de bu beyitten sonra aşağıdaki beyit yazılarak üstü çizilmiştir.

Kime kim olmaya ‘ināyet-i Hāḡ

Sevk ider egri yollara muṭḡaḡ

11. Kimi kim nāra eyleye lāyık

Olur aña dālālete sāyık

12. Yā İlāhī hidāyet eyle baña

Luṭfiñı hem ‘ināyet eyle baña

13. Ol kerīmi baña şefīk eyle

Luṭfiñı hādī-i tarīk eyle¹¹⁵¹

neşr: Ol bed-gūyān bu mu‘cize-i bāhiredü’ş-şāndan yakīn ü iṭmīnān hāşıl itmeyüp fesād ü inkārı [5] i‘lān idüp gerçi sihir ile bu¹¹⁵² mekānda cirm-i kamer inşikağ ile nümāyān oldı ammā aqṭār-ı ‘ālemdede bu rahne pedīdār olmaduğı kār-ı sihr idügin iş‘ār ider didiler bir niçe günden soñra eṭrāf-ı bilāddan nezīl olan ebnā’-i sebīl mes’ul-i vaq‘a-i kamer olıcağ her taraftan bi’l-ittifāğ müşāhede-i inşikağdan haber virdiler [10] ol şeb cirm-i kamer ‘iyānen münşak idügi meşhūd-i nazār oldı didiler ammā ne fā’ide māh-ı nübüvvet ziyā-küster olduğça ‘ālem-i dālālet tīre-ter olup ‘utüv ü tuğyānları ebter olmadı. **li-münşī’ihī**¹¹⁵³:

14. Kime kim olmaya ‘ināyet-i Hāğ

Sevğ ider egri yollara muṭlağ

15. Kābil-i pertev olmasa kāğıd

Kār-ı nağş ānda olısar zāyid

¹¹⁵¹ 11, 12 ve 13. beyit sadece **L M**’de bulunmaktadır.

¹¹⁵² bu: **R**’de yoktur.

¹¹⁵³ li-münşī’ihī: li-münşī’ihī’l-fakīr **M**

[15] 16. Leme‘ān eylese ne fā’ide nūr

Olur a‘mā hemīşe andan dūr

7. Mu‘cize-i vukūf-i şehāb der farāk ān sulţān-ı ‘ālī-cenāb¹¹⁵⁴

E 36^a; H 35^a; A 34^b; R 34^b; L 31^a; M 32^a

Sāye-nişīnān-ı zulmet-ābād-ı cihāna rūşen ü tābāndur ki ol şadr-nişīn-i mesned-i nübüvvet ve hākim-i mahkeme-i muhkeme-i risālet şallellāhu ‘aleyhi ve sellem¹¹⁵⁵ **naẓm**¹¹⁵⁶:

1. Sulţānī ve ‘arş tekye-gāheş

Hūrşīdī ve ebr sāye-bāneş

neşr¹¹⁵⁷: Hāzretlerinüñ zāt-ı muḳaddes ü muşaddaḳı bī-şübhe sāye-i Hāḳ ve nūr-i muṭlaḳdur. **li-münşī’ihi**:

{36^b} 2. Ḳāmeti ol servdür kim yoḳdur anuñ sāyesi

Ruḫları ol māhdur irmez aña naḳş ü zevāl

neşr¹¹⁵⁸: Ammā yine bī-sāye idügi muḫaḳḳaḳdur. **beyit**¹¹⁵⁹:

3. Çeşmeş nedāşt sāye ve’l-hāḳ çünīn sezd

Zīrā ki hest cevher-i pākeş zi nūr-i Hāḳ

li-münşī’ihi:

¹¹⁵⁴ ān sulţān-ı ‘ālī-cenāb: Hāzret-i nübüvvet-intisāb **M**

¹¹⁵⁵ şallellāhu ‘aleyhi ve sellem: **A R L M**’de yoktur.

¹¹⁵⁶ naẓm: beyit **R M**

¹¹⁵⁷ neşr: **L**’de yoktur.

¹¹⁵⁸ neşr: naẓm **L**

¹¹⁵⁹ beyit: naẓm **L**

4. ‘Aceb mi sāyesi olmasa anuñ

Ki nūrıdur o Ḥallāk-ı cihānuñ¹¹⁶⁰

5. Yoğiken sāyesi olurmıñ ümmet

Yine ol sāye-i şefkatda rāḥat

[5] 6. Zihī sulṭān-ı ‘ālem server-i dīn

Emīn-i vaḥy ve şāh-ı raḥmet-āyīn

neşr¹¹⁶¹: Ammā ‘aceb-terdür ki ol zāt-ı muṭaḥhar kaşd-ı seyr ü sefer itse bir ebr-i sepīd ser-i ‘izzet-maḥarlarında dāyimā sāye-küster olup mülāzemet-i ḥidmet-i ḥürşīd-eşerlerinde olmağ emr-i muḥarrer idi. **beyit**¹¹⁶²:

7. Çetr-i ferāzende-i fırkat-i şehāb

Sāye-nişīn-i çetr-i ter-i āftāb

neşr¹¹⁶³: [10] Her ne cānibe ‘azīmet ü güzer buyursalar fezā-yı sipihr-i müdevverde āsāyiş çetrini çeker ve zāt-ı nübüvvet-maḥarlarını¹¹⁶⁴ ḥarr-ı hācīre-i āftābdan şıyānet ider¹¹⁶⁵ güyā tīr-i zer-endūd şa‘şa‘a-i ḥürşīde siper idi.¹¹⁶⁶ **beyit**¹¹⁶⁷:

8. Sāye-nih ve ‘ālem heme der sāye-i ū

Kevneyn şūd heme be-cān-ı māye-i ū¹¹⁶⁸

¹¹⁶⁰ Bu beyit **E**’de derkenardır.

¹¹⁶¹ neşr: **L**’de yoktur.

¹¹⁶² beyit: nazm **A L**

¹¹⁶³ neşr: **L M**’de yoktur.

¹¹⁶⁴ maḥarlarını: maḥarların **M**

¹¹⁶⁵ ider: ider idi **R L M**

¹¹⁶⁶ güyā tīr-i zer-endūd şa‘şa‘a-i ḥürşīde siper idi: **R L M**’de yoktur.

¹¹⁶⁷ beyit: nazm **L**; **E H A**’da ise yoktur.

neşr¹¹⁶⁹: Bir vech-ile hizmet-i ‘aliyyelerine mülâzemet-i müsâra‘ât iderdi ki **“‘ayne’l-yaķın”**¹¹⁷⁰ [5] meşhûd-i gürûh-i ümmet olurdu gûyâ çetr-i [15] şâh-ı¹¹⁷¹ nübüvvet idi yâhûd şeb-i mi‘râcda pây-endâz olmuş bir bisât-ı ser-efrâz idi yâhûd da‘vet-i nübüvvete¹¹⁷² bir ħ^vân-ı¹¹⁷³ pür-ni‘met idi yâhûd pür-peyk-i Rabb-i Celîl Hâzret-i Cebrâ’îl idi Hâzret-i İbn ‘Abbâs’dan rivâyet olunur ki **“Raeytû gamâmeten tezullû ‘aleyhi mine’l-ħarri fe-izâ vekafe vekafet ve izâ sâre sâret”**¹¹⁷⁴ buyurmuşlardır¹¹⁷⁵ rađiyallâhu¹¹⁷⁶ ‘anh. **naẓm**:

9. Sâye ne-bûde¹¹⁷⁷ hem-çü ħûr vîn ĩurfe-i terk’inder sefer

Ez tâb-ı ħûr-i bâlâ-yı ser bûd ez şehâbeş-i sâye-bân¹¹⁷⁸

{vr. 37^a} 8. Mu‘cize-i ta‘yîn-i şehâdet-i ba‘z-ı aşĥâb der teslîm-i livâ-yı nuşret-intisâb

E 37^a; H 35^b; A 35^a; R 35^b; L 32^a; M 32^b

‘Arşa-i rivâyet-i mu‘cizâta sevk-i ciyâd-ı¹¹⁷⁹ cevâd¹¹⁸⁰ iden aşĥab-ı sedâddan Hâzret-i Enes ki nûr-i rivâyeti şem‘-i bezm-i risâletden muķtebesdür mesâmi‘-i ümmetde

¹¹⁶⁸ Bu beyit **E H A**’da yoktur.

¹¹⁶⁹ neşr: **E H A L M**’de yoktur.

¹¹⁷⁰ Tekâsür 102/7; Meali: “Sonra ahirette onu **çıplak gözle** göreceksiniz.”

¹¹⁷¹ çetr-i şâh-ı: murğ-i **L**; pür-murğ-i **M**

¹¹⁷² nübüvvete: nübüvvetde **L M**

¹¹⁷³ ħ^van-i: ħûn-i **L M**

¹¹⁷⁴ Hadis; metnin aslında “mine’l-ħarri” ifadesi bulunmamaktadır. *El-Bidâyetü ve’n-Nihâye*, “el-cüz’ 2”, II, 335 (M.Ş). Manası: **“Onu gölgeleyen, durduğu zaman duran, yürüdüğü zaman yürüyen bir bulut gördüm.”**

¹¹⁷⁵ buyurmuşlardır: **E H A**’da yoktur.

¹¹⁷⁶ rađiyallâhu: rađiyallâhu te‘âlâ **M**

¹¹⁷⁷ ne-bûde: ne-bûd **L**

¹¹⁷⁸ sâye-bân: âsmân **L M**

¹¹⁷⁹ “ciyâd cem‘-i ceyyid-i ciyâd bu gerek at ma’nâsına daĥı gelür” ifadesi **E H A**’da; “ciyâd cem‘-i ceyyid-i ciyâd-ı şânî bu gerek at uĥrâ” ifadesi ise **R**’de derkenardır.

¹¹⁸⁰ cevâd: **E H A**’da yoktur.

hürşid-i nūr-pāş-ı nakli bu gūne lāmi‘ olmuştur ki [5] Ġazve-i Mūte¹¹⁸¹, de niçe e‘imme-i dīn¹¹⁸² şehādet ile¹¹⁸³ mevte qarīn olmuştur¹¹⁸⁴ çünkü sebt-i şahīfe-i dīvān-ı kadir idi peyveste-i zuhūr olmak bu şuretd eilve-ger olmuştur ki¹¹⁸⁵ Herkül (?) nām kāfir-i bedfercām üzerine tecrīd-i ‘asker-i nuşret-encām ile i‘lā-yı a‘lām-ı dīn-i İslām fermūde-i kār-fermā-yı kārghāh-ı¹¹⁸⁶ enām¹¹⁸⁷ olmağla.¹¹⁸⁸ [10] beyit¹¹⁸⁹:

1. Sipihr-i dīn-rā rahşende māhī

Gürūh-i enbiyā-rā pādīşāhī

neşr: Nāşır-ı ümmet-i kâşır Hāzretleri mefāhīr-i muhācīr ve ekābir-i enşār-ı zevi’l-başıyirden üç yüz merd-i nām-dār ile Zeyd bin¹¹⁹⁰ Hārişe¹¹⁹¹, yi emīr-i ‘asākīr-i nuşret-meāşir ve firistāde-i mu‘asker-i kāfir-i hāsīr idüp bu gūne emir ısdār buyurdılar ki mezāk-i cān-ı [15] serdār hayl-i cerrār şehd-i şehādet-ile hōş-güvār olduğda livā-yı

¹¹⁸¹ “Mūte vilāyet-i Şām’da Bulka (?) nām şehir nāhiyelerinden biridir bulkā hālā hārābdır” ifadesi **E H**’de; “Mūte vilāyet-i Şām’da Bulka(?) nām şehir nāhiyelerinden biridir bulkā hālā hārābdır leyse lehā diyārun velā nāfeha’n-nārun” ifadesi ise **A R L**’de derkenardır.

¹¹⁸² niçe e‘imme-i dīn: **R**’de yoktur.

¹¹⁸³ şehādet ile: **M**’de yoktur.

¹¹⁸⁴ **L**’de “niçe e‘imme-i dīn mevte qarīn olmuştur-idi” ifadesinin üstü çizilmiştir.

mevte qarīn olmuştur: aşhāb-ı kirāmdan ba‘z-ı e‘izze-i fiḥām ihtirāz-ı rütbe-i vuşul-i dārū’s-selām itmek **R**

olmuştur: olmak **A**; olmuştur **M**

¹¹⁸⁵ “aşhāb-ı kirāmdan ba‘z-ı e‘izze-i fiḥām ihtirāz-ı rütbe-i vuşul-i dārū’s-selām itmek şehādet ile olmak çünkü müşbit-i şahīfe-i dīvān-ı kadir idi peyveste-i zuhūr olmak bu şuretd eilve-ger olmuştur ki” ifadesi **L**’de derkenardır.

çünkü sebt-i şahīfe-i dīvān-ı kadir idi peyveste-i zuhūr olmak bu şuretd eilve-ger olmuştur ki: **M**’de yoktur.

¹¹⁸⁶ kārghāh-ı: **E H A R L**’de yoktur.

¹¹⁸⁷ kār-fermā-yı enām: kār-fermā-yı kār-gāh-ı enām **L**; Hudā-yı ‘Allām **R**

¹¹⁸⁸ “‘Abdullāh bin Revāḥa” ifadesi **A**’da derkenardır.

¹¹⁸⁹ beyit: li-münşī’ihi’l-fakīr **M**

¹¹⁹⁰ bin: ibn **R**

¹¹⁹¹ “Zeyd bin Hārişe” ifadesi **A**’da derkenardır.

vālā-yı ‘asker-i zafer-intimā müfevviż-i dest-i Ca‘fer-i şecā‘at-peymā¹¹⁹² ola ol dağı
bezm-i şehādetden nūş-i rāḥa meyl itdükde qabż-kerde-i ‘Abdullāh bin Revāḥa ola bu
güne tevzī‘ ü ta‘yīn ile ol¹¹⁹³ server-i āftāb-iltimā‘ı qable‘l-vuḳū‘ nā‘ī oldılar ve
mübārek gözlerinden qatarāt-ı dumū‘ seyelān itmekle fıqdān-ı aḥbābda cereyān-ı
qatarāt-ı dumū‘ seyelān itmekle fıqdān-ı aḥbābda cereyān-ı qatarāt-ı¹¹⁹⁴ eşk-i çeşm ki
‘aynān-i tecriyān mazḥarīdür hevāzīn-i i‘lān {vr. 37^b} buyurdılar ki¹¹⁹⁵ çünkü merdān-ı
muḳātil şufūf-i ‘adū-yı bāṭıl ḥizāsına¹¹⁹⁶ muḳābil oldılar iki ḥizib miyānında bād-ı ḥarb
vezīd olup neberd-i saḥt pedīd oldı. **mışra‘**¹¹⁹⁷:

2. Hevā qır-gün şüd zi kerd neberd

nazm¹¹⁹⁸:

3. Dü-leşker be-hem ber zedend ez kemīn

[5] Tū güftī zedend āsmān ber zemīn

4. Zi bārīden-i tīr hem-çü¹¹⁹⁹ tegerg

Be-her kūşe ber ḥāst¹²⁰⁰ tūfān-ı merg

neşr: Nāgāh āmed-şüd-i rimāḥ u¹²⁰¹ siḥām ve dirāḥşīden-i yalman-ı¹²⁰² ḥusāmda rāfī‘-i
livā-yı ‘asker-i nuşret-encām Zeyd bin Ḥārīşe‘ye qaziyye-i şehādet ḥādişe olup bir

¹¹⁹² “ya‘ni Ca‘fer-i Tayyār” ifādesi A‘da derkenardır.

¹¹⁹³ ol: evc-i A R L; üç M

¹¹⁹⁴ “dumū‘ seyelān itmekle fıqdān-ı aḥbābda cereyān-ı qatarāt-ı” ifadesi E‘de derkenardır; M‘de ise yoktur.

¹¹⁹⁵ ki: M‘de yoktur.

¹¹⁹⁶ ḥizāsına: ile R

¹¹⁹⁷ mışra‘: nazm R

¹¹⁹⁸ nazm: beyit L

¹¹⁹⁹ hemçü: hemçün A R L

¹²⁰⁰ ḥāst: ḥ^vast L M

¹²⁰¹ rimāḥ u: R‘de yoktur; L‘de ise üstü çizilmiştir.

¹²⁰² yalman-ı: R‘de yoktur; L‘de ise üstü çizilmiştir.

yezīd-i pelīd¹²⁰³ elinde şehīd oldu dirīgā çarḡ-ı sitīze-kār ne mekkār [10] u ġaddārdur ki hümā-yı gülşen-i cennet giriftār-ı pençe-i zāğ-ı bed-şūret oldu¹²⁰⁴ be-her-ḡāl bir yezīd-i pelīd¹²⁰⁵ berhem-zen-i ‘adāvet-i āl olmağla pedīd¹²⁰⁶ olur. **li-münşī’ihi**:

5. Düşmen-i ehl-i dildurur devrān

Kaşd-ı beddūr eyüye kārı hemān

neşr¹²⁰⁷: Pes Ca‘fer-i hüner-ver ‘arşa-i celāletde¹²⁰⁸ cilve-ger olup livā’-i zafer-[15] peyker-i ‘askeri bir girifte-i dest-i hüner itdi. **li-münşī’ihi**¹²⁰⁹:

6. Girifte bedesteş livā-yı Peyember

Be-murğ-i şehādet şüde ān livā-per

7. Be-ān pür-revān¹²¹⁰ şüd be-bāğ-ı behişt¹²¹¹

Behiştī ki bed-ḡākeş ‘anber-sirişt¹²¹²

neşr¹²¹³: Ḥaḡḡā ki¹²¹⁴ merdāne neberde āğāz idüp ḡadeng-i tūr-i cān-ğüdāz ile murğ-i ervāḡ-ı muḡālifānı¹²¹⁵ kafes-i ebdāndan pervāz itdi¹²¹⁶ dāne-i ümmīdi pīş-ğāh-ı murğ-i

¹²⁰³ pelīd: **E H**’de yoktur.

¹²⁰⁴ oldu: olup **L M**

¹²⁰⁵ pelīd: **M**’de yoktur.

¹²⁰⁶ hümā-yı gülşen-i cennet giriftār-ı pençe-i zāğ-ı bed-şūret oldu be-her-ḡāl bir yezīd-i pelīd berhem-zen-i ‘adāvet-i āl olmağla pedīd: hemīşe serv-i ḡōş-nümā-yı bāğ-ı cinān dās-zed-i bāğ-bān-ı nādān **R**

¹²⁰⁷ neşr: **E**’de yoktur.

¹²⁰⁸ celāletde: celādetde **M**

¹²⁰⁹ li-münşī’ihi: nazm **R**

¹²¹⁰ revān: kerde **L M**

¹²¹¹ bāğ-ı behişt: perdāḡt-ı cennet **L**; pervāz-ı cennet **M**

¹²¹² Behiştī ki bed-ḡākeş ‘anber-sirişt: Şüde mażmūn-i ṭayyārī müyesser **L M**

Bu beyit **L**’de derkenardır.

¹²¹³ neşr: **L M**’de yoktur.

¹²¹⁴ Ḥaḡḡā ki: **R**’de yoktur.

eccele dökdi¹²¹⁷ her âteş-i tîz¹²¹⁸ hamele-i cihân-sûz ki zûr-i bâzûdan bürûz itdi harman-ı hayâtı yakup gürûh-i düşmeni tîre-rûz itdi {vr. 38^a} mebd-e'-i tebâşîr-i şabâh'dan deyâcîr-i revâh zâhir olunca hıfz-ı livâyâ mübâşîr idi âhîr dâhil-i¹²¹⁹ bezm-i şehâdet olup murg-i rûhî ruḥşat-yâfte-i pervâz-ı cennet oldu. **naẓm**¹²²⁰:

8. Her ki vuşlat talebîd terk-i sereş bâyed kerd

[5] Ver¹²²¹ ne inşâf ki kâr-ı digereş bâyed kerd

neşr: Çünkü nevbet-i şehâdet ve fırsat-ı iḥrâz-ı sa'âdet nâ-mûzd-i 'Abdullâh bin¹²²² Revâhâ oldu şabâh u revâhâ bakmayup şemşîr-zen-i gerden-i düşmen olup hıfz-ı livâda izhâr-ı yed-i beyzâ itdi âhîr ol dahı cür'a-nûş-i bezm-i şehâdet olmak muḳtezâ-yı rızâ-yı Rabb-i 'izzet olmağın ḥişâr-ı [10] zindegânîden ḥurûc ve derecât-ı dervâze-i 'ademe 'urûc eyledi.¹²²³ **şî'r**¹²²⁴:

9. Sebîlü'l- mevte gâyetü külli ḥayyîn

Ve dâ'iyetü'l-ehli'l-arzî dâ'iyyûn

neşr¹²²⁵: Çünkü¹²²⁶ ḥûrşîd-i işâret-i Resûl-i muḥtâr sipihr-i zuhûrda şu'le-dâr olup **li-münşî'ihî**:

¹²¹⁵ murg-i ervâh-ı muḥâlifânı: tâyîr-i ervâhı **L M**
¹²¹⁶ itdi: itdürdi **M**
¹²¹⁷ dâne-i ümmîdî pîş-gâh-ı murg-i eccele dökdi: **E H A R**'de yoktur.
¹²¹⁸ tîz: **L M**'de yoktur.
¹²¹⁹ dâhil-i: mest-i **A R L M**
¹²²⁰ naẓm: beyit **R L M**
¹²²¹ ver: ve **R**
¹²²² bin: ibn **A**
¹²²³ "Ḥâlid bin Velîd raḍiye Allâhu 'anh" ifadesi **A**'da derkenardır.
¹²²⁴ şî'r: 'beyit **R M**; 'arabiyye **L**
¹²²⁵ neşr: **L M**'de yoktur.
¹²²⁶ Çünkü: Pes **M**

10. Oldı bu evc-i vücūd ‘ālem-gīr

Bu ğazā içre cāy-gīr-i ḥaḳīr¹²²⁷

[15] 11. Mu‘cize-i nūrı oldı pes zāhir

Kimdür inkārına olan ḳādir

neṣr¹²²⁸: Pes¹²²⁹ livā-i ‘asker-i zafer-intimā icāb ü iḳtizā itdi ki¹²³⁰ bir yel-i nām-dār ve merd-i İsfendiyār-kār ve tīg-zen ü¹²³¹ Rūyīn-ten düşmen-keş-i vaşf-şiken yed-i bā-iḳtidārına teslīm ile levāzım-ı ğalebe vü istilāyı taḳdīm eyleyeler lā-cerem ḳāmet-i a’dāyı ḥam ve gerden ü rūyını āġaşte-i ḥāk u ḥūn ve livā-yı nekbet-maḳrūnların ser-nigūn eylemege bir ḥusām-ı zū’l-fikār-ı intiḳām lāzım idüġine {vr. 38^b} herkes cāzim olmaġla livā-yı ‘asker-i¹²³² bā-te’yīd¹²³³ seyfullāh-ı meslūl Ḥālīd bin Velīd Ḥazretleri’nūn yed-i taşarrufına¹²³⁴ tefvīz olunmaḳ¹²³⁵ şavāb-dīd-i re’y-i¹²³⁶ sedīd oldı¹²³⁷ Ḥazret-i Ḥālīd bir server-i mūcāhid idi her ne yerdeki¹²³⁸ şaḳḳa-i rāyet-i zafer-peykeri tābān olsa mebāsım-i şaġrı¹²³⁹ nevīd-i¹²⁴⁰ [5] “*Innā feteḥnā leke fetḥen mübīnen*”¹²⁴¹ ile

¹²²⁷ ḥaḳīr: ḥafīr **R M**

¹²²⁸ neṣr: **L**’de yoktur.

¹²²⁹ pes: ba’de-zā **R**

¹²³⁰ **R**’de “ba’de-zā livā-i ‘asker-i zafer-intimā” ifadesi “itdi ki” ifadesinden sonra yazılmıştır.

¹²³¹ ü: **M**’de yoktur.

¹²³² ‘asker-i: **E**’de yoktur.

¹²³³ bā-te’yīd: cehīd **L M**

¹²³⁴ taşarrufına: mü’eyyedine **R L**

¹²³⁵ olunmaḳ: olunmaġla **M**

¹²³⁶ şavāb-dīd-i re’y-i: te’yīd-i dīn-i **M**

¹²³⁷ oldı: eylediler **M**

¹²³⁸ yerdeki: yerde **M**

¹²³⁹ “idüp nevīd-i innā feteḥnā leke fetḥen mübīnen maḳrūn-i bedīd olurdu” ifadesi **L**’de derkenardır.

¹²⁴⁰ nevīd-i: ebeden fetḥ-i ḳarīb **L**

¹²⁴¹ Fetih 48/1; Meali: “*Biz sana doğrusu apaçık bir fetih ihsan ettik.*”

İnnā feteḥnā leke fetḥen mübīnen: imdād-ı fetḥ-i ḳarīb **M**

ḥandān ve her ne ṭarafa ki¹²⁴² bād-ı ḥamlesi vezān olsa meṣāmm-ı enām-ı nesīm-i
fīrūziden¹²⁴³ ḡāliye-fām olurdu ol gice Ḥazret-i Ḥālīd ol server-i¹²⁴⁴ mūcāhid esās-ı
efkārı mü’ekked oldu ḡünki muḳaddime-i ḡeyṣ ṣubḥ ‘arz-ı dīdār ve¹²⁴⁵ hezīmet-i ‘asker
ṣeb-i tār bedīdār oldu.¹²⁴⁶ **naẓm**¹²⁴⁷:

[10] 12. Tīg keṣīd aḡter-i¹²⁴⁸ ḡītī-fūrūz

Leṣker-i ṣeb kerd hezīmet zi rūz

neṣr¹²⁴⁹: Āḡir¹²⁵⁰ taḡyīr-i eṭvār-ı ‘asākīr ile üslūb-i āḡir zāhir idüp taḡlīb-i ṣufūf u
sūyūf¹²⁵¹ ile nümāyende-i¹²⁵² ṣunūf-i vuḳūf oldu kār-ı imdād iḡün vūrūd-i ecnād
iḡtimālīn¹²⁵³ iẓhār idüp ḡalb-i dūṣmene iltibās ile ilkā’-i bīm ü hirās [15] eyledi¹²⁵⁴ ne
keṣret-i a’dādan iḡtirāz u ḡazer ne ḡillet-i enṣārdan derūnına bīm ü bāk ḡūzer ve¹²⁵⁵ ne
siḡām-ı ḡazādan ḡirīz ve ne sitīze-i a’dādan¹²⁵⁶ ḡavf-nāk¹²⁵⁷ olup keff-i ṣemṣīr-i¹²⁵⁸ tīz
itdi. **naẓm**¹²⁵⁹:

¹²⁴² ki: **E H**’de yoktur.

¹²⁴³ fīrūziden: pīrūziden **L M**

¹²⁴⁴ ol server-i: **E H A R L**’de yoktur.

¹²⁴⁵ ‘arz-ı dīdār ve: ‘arz-ı dīdār-ı **R**; bedīdār ve **L M**

¹²⁴⁶ bedīdār oldu: bedīdār eyledi **R**; āṣikār oldu **L**; ‘arz-ı dīdār eyledi **M**

¹²⁴⁷ naẓm: beyit **R L M**

¹²⁴⁸ aḡter-i: ‘asker-i **R**

¹²⁴⁹ neṣr: **E H L**’de yoktur.

¹²⁵⁰ Āḡir: **L M**’de yoktur.

¹²⁵¹ u sūyūf: **E H A R L**’de yoktur.

¹²⁵² nümāyende-i: nümāyende-i ṣū’ün-i **L**; **M**’de ise yoktur.

¹²⁵³ “vuḳūf oldu ya’ni kār-ı imdād iḡün vūrūd-i ecnād ṣūretin” ifadesi **L**’de derkenardır.

¹²⁵⁴ ṣunūf-i vuḳūf oldu kār-ı imdād iḡün vūrūd-i ecnād iḡtimālīn: ṣū’ün-i ṣufūf **M**

¹²⁵⁵ eyledi: idüp **L M**

¹²⁵⁶ ve: idüp **M**

¹²⁵⁷ sitīze-i a’dādan: sitīz-i ‘adūdan **M**

¹²⁵⁸ ḡavf-nāk: ḡavf-rīz **M**

¹²⁵⁹ ṣemṣīr-i: ṣemṣīri **L**

¹²⁵⁹ naẓm: meṣnevī **A**

13. Çün ecel geşt der ezel mahtûm

Defter-i ‘ömr şüd bed ü mahtûm

14. Ne muzirrest iktihâm-ı hatar

Ne mufîdest bed-dîlî vü hazer

neşr¹²⁶⁰: Maзмününü hüveydâ ve pîş-gâh-ı¹²⁶¹ umûrına rāh-nümâ idüp mānend-i berķ-i {vr. 39^a} hātîf ‘inān-ı tekāveri cānib-i a’dā’ya munşarîf kılup şademāt-ı merdāne ve dārebāt-ı şîrāne ile hark-i şufûf-i süyûf idüp ‘arşa-i zemîn-i pehnâyı çeşm-i düşmene teng ü bārîk ve ğubār-ı ma’reke ile āyîne-i sipihri pür-jeng [5] ü târîk¹²⁶² eyledi. **li-münşî’ihi**¹²⁶³:

15. Ne-dîde kes çünîn rezm-i müselleme

Ne Behmen kerde in ne Zāl ü Rüstem

16. Ğirîv ü nā’raeş çün ra’d-ı hātîf¹²⁶⁴

Güzâr ü hamleeş çün bād-ı ‘aşîf

neşr¹²⁶⁵: Mebde’-i tebāşir-i şubh münfetiḥ-i kār-ı harb¹²⁶⁶ ve¹²⁶⁷ deyācir-i revāḥ müteḥattim-i kār-ı harb olup bāzār-ı harāret ü¹²⁶⁸ ‘adāvet [10] oldeñlü germ oldı ki

¹²⁶⁰ neşr: L’de yoktur.

¹²⁶¹ pîş-gâh-ı: pîş-i M

¹²⁶² târîk: bārîk M

¹²⁶³ li-münşî’ihi: li-münşî’ihi şî ‘r A; nazm R

¹²⁶⁴ “hātîf ve hātîf bi-ma’nā serî” ifadesi E H A’da derkenardır.

¹²⁶⁵ neşr: E R L’de yoktur.

¹²⁶⁶ harb: harb ve L

¹²⁶⁷ ve: E H A R L’de yoktur.

¹²⁶⁸ ü: R L M’de yoktur.

şafha-i tîğdan gevher-i şimşîr ve mîğ-i sipend-âsâ âteşler hüveydâ ve zebân-ı hançer
lisân-ı ef'î gibi niyâmından peydâ oldu. **li-münşî'ihî**:

17. Her ki gördi zırhda şemşîrin

Şandı kim nehre irdi keff-i baħr

neşr¹²⁶⁹: Düşmenân-ı bed-nihâd¹²⁷⁰ şevket ü kuvvetlerine i'timâd ile hamleye âheng-i
[15] Hâzret-i Hâlid mu'âzadat-ı¹²⁷¹ bâzû-yı himmet-i Resûl-i Perverdigâr ve mu'âvenet-
i te'yîd-i Girdigâr¹²⁷² ile neberd ü ceng iderdi tîr-i bârân-ı kemândan seylâb-ı hûn revân
ve şehâb-ı ma'rekeden berķ-i tîğ-i ra'd-veş¹²⁷³ nümâyân olup mâhî-i hançer-i miyân âb
u¹²⁷⁴ hûnda tapîde ve tîr-i perrân âşiyân-ı kemândan remîde olmağla¹²⁷⁵ murğ-i hadeng
lâne-i zırhda firâr ve¹²⁷⁶ kûpâl güyâ ma'den-i cevâhir idi ki қаатарât-ı hûndan la'l ü yâķût
{vr. 39^b} pedîdâr eylerdi.¹²⁷⁷ **naẓm**¹²⁷⁸:

18. Zi ney-reh neyistân şüde rû-yi hâk

Zi kûpâlhâ kûh geşte meğâk

neşr: Lâ-cerem reh-nümûnı tedbîr-i şavâb ile sülûk-i cādde-i iķdām-i müntic-i merâm
olup **beyit**¹²⁷⁹:

¹²⁶⁹ neşr: **M**'de yoktur.

¹²⁷⁰ “bed-nihâd” ifadesi **L**'de derkenardır; **M**'de ise yoktur.

¹²⁷¹ mu'âzadat-ı: nîrû-yı **E H A R**

¹²⁷² Perverdigâr ve mu'âvenet-i te'yîd-i Girdigâr: **E H A R**'de yoktur.

¹²⁷³ ra'd-veş: ra'd ü levs (?) **M**; **E H A R**'de ise yoktur.

¹²⁷⁴ âb u: âb-ı **L M**

¹²⁷⁵ olmağla: ve **L M**

¹²⁷⁶ firâr ve: qarâr-ı **M**

¹²⁷⁷ eylerdi: iderdi **R**; eyledi **L**

pedîdâr eylerdi: nişâr eyledi **M**

¹²⁷⁸ naẓm: beyit **R L**; li-münşî'ihî **M**

¹²⁷⁹ beyit: naẓm **L**

19. Zi şad dilîr yekî başed ân ki tevîfkeş

[5] Husâm-ı nâsır ve bâzû-yı kâm-kâr dihed

neşr: Şemşîr-i şecâ‘at nîrû-yi re‘y-i müstaķîm ile¹²⁸⁰ ķāmet-i ķarār-ı düşmeni dü-nîm eyledi tegayyür-i eţvār-ı ‘askerden düşmen-i cān-perver¹²⁸¹ vürüd-i cünüd-i imdād ihtimālin pîş-āmed-i nazar ve tilāvet-i “*eyne‘l-mefer*”¹²⁸² ile rāh-ı firāra güzër eyledi bir şadme ile ol şîr-i ner ü hûner-ber-[10] hûner şeml-i düşmenānı tefrîķ ve cem‘-i sitemgerānı temzîķ idüp Pervîn-i ictimā‘-i küffār-ı düzaķ-mekān benātü’n-na‘ş gibi perîşān olup mevākib-i ‘asker inhizām-ı mütezāķim ve merākib-i baķr-i şikeste-i keyde bād-ı emvāc-ı mütelāķım olup¹²⁸³ nāyire-i zindegānî düşmen-i āb-ı şemşîr-i cihān-küşā ile munţafî ve vücūd-i ķabāşet-ālūdları şehristān-ı ķayātdan¹²⁸⁴ müntefî [15] oldu. **li-münşî‘ihî**¹²⁸⁵:

20. Didiler sākinān-ı arz u¹²⁸⁶ felek

Lillāhi‘l-ķamd ki en-nuşratün lek

neşr¹²⁸⁷: Mażmûn-ı sirāyet-i¹²⁸⁸ hidāyet-nümûn-i şadāķat-maķrûn-i “*ķem min fi‘etin ķalîletin ğalebet fi‘eten keşîreten*”¹²⁸⁹ vādî-i kûmûndan ser-birûn idüp **beyit**¹²⁹⁰:

¹²⁸⁰ nîrû-yi re‘y-i müstaķîm ile: pertev-ārā‘-i müstaķîmden nāfîz olup **L M**

¹²⁸¹ **M**‘de “düşmen-i cān-perver” ifadesi önceki cümlede geçen “eyledi” ifadesinden sonra yazılmıştır.

¹²⁸² Kıyāmet 75/10; Meali: “O gün insan, “*Kaçacak yer neresi!*” diyecektir.”

¹²⁸³ mevākib-i ‘asker inhizām-ı mütezāķim ve merākib-i baķr-i şikeste-i keyde bād-ı emvāc-ı mütelāķım olup: **E H A R**‘de yoktur.

¹²⁸⁴ vücūd-i ķabāşet-ālūdları şehristān-ı ķayātdan: āb-ı ķayātları āteş-i tîĝ-i şā‘iķa ile **M**

¹²⁸⁵ li-münşî‘ihî: beyit **R**

¹²⁸⁶ arz u: ‘arz-ı **E**

¹²⁸⁷ neşr: **E H A**‘da yoktur.

¹²⁸⁸ sirāyet-i: **M**‘de yoktur.

¹²⁸⁹ Bakara 2/249; Meali: “Tālût askerlerle beraber (cihad için) ayrılınca: Biliniz ki Allah sizi bir ırmakla imtihan edecek. Kim ondan içerse benden değildir. Eliyle bir avuç içen müstesna kim ondan içmezse bendendir, dedi. İçlerinden pek azı müstesna hepsi ırmaktan içtiler. Tālût ve iman edenler beraberce ırmaĝı geçince: Bugün bizim Cālût’a ve askerlerine karşı koyacak hiç gücümüz

21. Dil ez cāy şüd leşker-i şüm-rā¹²⁹¹

Çün¹²⁹² ez küre-i âteşin mûm-rā

neşr¹²⁹³: İkbāl-i idbār ile ‘asker-i küffār rū-yi¹²⁹⁴ ‘arşa-i heycādan firār idicek
“*Seyh zemū’l-cem’ü veyüvellüne’d-dübür*”¹²⁹⁵ mazmûnı {vr. 40^a} bedîdār olup zümre-i
mele’-i ‘illiyyînden şadā-yı taḥsîn ‘âlemi pür-ṭanîn ve cevî-i şehâb-ı ra’d gibi pür-enîn
oldı. **li-münşî’ihî**:

22. Oldı rûzî o seyf-i Hakk’a zafer

Kim ola tîga karşı sîne gerer

23. Çıkısa şemsîr-i Hakk niyâmından

Kaça murg-i ‘adû künâmından

[5] **neşr**¹²⁹⁶: Niçe manşûr u muẓaffer olmasın ki imdād-ı Perverdîgâr der-kâr ve du‘â-yı
seyf-i Resûl-i muḥtâr darb-ı rîḳâb-ı a‘dâ-yı¹²⁹⁷ tebeh-rûzgâr idüp hışn-ı ḥaşîn-i himmet
ü¹²⁹⁸ ḥimâyet ‘ilâve-i recâ-yı feth u nuşret idi. **beyit**¹²⁹⁹:

yoktur, dediler. Allah’ın huzuruna varacaklarına inananlar: *Nice az sayıda bir birlik Allah’ın
izniyle çok sayıdaki birliği yenmiştir.* Allah sabredenlerle beraberdir, dediler.”

¹²⁹⁰ beyit: nazm A

¹²⁹¹ şüm-rā: Rûm-rā A L M

¹²⁹² Çün: Çü M

¹²⁹³ neşr: L’de yoktur.

¹²⁹⁴ rū-yi: R’de yoktur; L’de ise üstü çizilmiştir.

¹²⁹⁵ Kamer 54/45; Meali: “*O topluluk yakında bozulacak ve onlar arkalarını dönüp kaçacaklardır.*”

¹²⁹⁶ neşr: L’de yoktur.

¹²⁹⁷ a‘dâ-yı: a‘dâ E

¹²⁹⁸ ü: M’de yoktur.

¹²⁹⁹ beyit: nazm L

24. Hudāyet bedīn kār-ı Bārī dihid¹³⁰⁰

Zi çeşm-i bedān rast-kārī dihid¹³⁰¹

neşr¹³⁰²: [10] Egerçi ol üç server ya'ni 'Abdullāh ve Zeyd ve Ca'fer rāfi'-i livā-yı direfş- peyker iken cinān-ı 'Adn'i maķar idüp terk-i muķārenet-i 'asker ve müfāraķat-i cān ü ser itmekle ķulüb-i ehl-i İslām'a keder eşer¹³⁰³ itmiş idi her ķend ki mehere-i ķarb mühre-i ihtimāmı bend¹³⁰⁴ itdiler küşād olup sūd-mend [15] olmamış idi lākin zebān-ı ķāl taşrīķ u kināyet ile ma'nā-yı beyte¹³⁰⁵ işāret ve ķuşūl-i nuşret ü¹³⁰⁶ fetķe beşāret iderdi. **nażm**¹³⁰⁷:

25. Rūzī se ķār ger¹³⁰⁸ be-żarūret müşevveş est

Aķvāl-i rūzgār ne ber vefķ-i ihtiyār

26. Ćendān būd velīk¹³⁰⁹ żamīr-i mübāreket

Ĥāşıl kūned ferāķat küllī zi ķīr ü dār

27. Gerd ve zi düşmenān şikem-i ķāk mümtelī

Gird-i zemīn zi ķūn-i 'adū reng-i lālezār

¹³⁰⁰ dihid: dihid L

¹³⁰¹ dihid: dihid L

¹³⁰² neşr: L'de yoktur.

¹³⁰³ eşer: gūzer R L M

¹³⁰⁴ bend: fetķ L

¹³⁰⁵ ma'nā-yı beyte: vuşūl-i żafere R

¹³⁰⁶ nuşret ü: R'de yoktur.

¹³⁰⁷ nażm: beyit L M

¹³⁰⁸ ger: M'de yoktur.

¹³⁰⁹ velīk: velīke M

{vr. 40^b} 28. Eymen şevved zamāne zi bedbaht şūr-baht¹³¹⁰

Ḥālī şevved zemīn¹³¹¹ zi bed-endīş-i rūzgār

neşr¹³¹²: Gerçi vehle-i ūlāda ‘adūya mūhlet nūmāyend-i şūret-i meserret oldı ammā ‘aḳṭb-i imhālde çehre-i istīşāl ihmāl etmeyecegi mübeyyin-i¹³¹³ ḥāl idi. **şî‘r**¹³¹⁴:

29. E ‘ādiyetün inne ne’lū mine’d-dehri mūhletün

[5] Fe-fī zālīke’l-imhālī nev‘ün mine’l-kesri

30. Fe-kem ni‘meten te’tī ‘alā ḥīnin ğafletin

Fe-kem ni‘meten te’tī ‘alā mūhleti’d-dehri¹³¹⁵

neşr¹³¹⁶: Muḥaşşal ol¹³¹⁷ seyf-i Ḥudā gürūh-i küffār-ı bed-liḳāyı varṭāt-ı dūzaḥa ilḳā ile¹³¹⁸ a‘mār-i ‘asker-i eşirrāyı yaġmā ve naḳd-i ḥayātların hebā idüp tu‘me-i şemşīr olan¹³¹⁹ gürūh-i kerīhū’l-melḳā¹³²⁰ lā-yu‘addū [10] ve lā-yuḥşā dinse sezā ve Ḥazret-i Ḥālīd¹³²¹ bu beyit ile muḥāṭab olmaḳ revā olmış idi. **beyit**¹³²²:

31. Nehebet mine’l-a‘māri mā lev-ḥaveytühü

Le-heniyyetü’d-dünyā bi-enneke Ḥālīd

¹³¹⁰ şūr-baht: şūriyet **M**

¹³¹¹ zemīn: **E H A**’da yoktur.

¹³¹² neşr: **L M**’de yoktur.

¹³¹³ mübeyyin-i: beyyin-i **M**

¹³¹⁴ şî‘r : nazm **R M**; ‘arabiyye **L**

¹³¹⁵ Bu beyit **M**’de bulunmamaktadır.

¹³¹⁶ neşr: **L M**’de yoktur.

¹³¹⁷ ol: o **R**

¹³¹⁸ “metā” ifadesi **L**’de derkenardır.

¹³¹⁹ **L**’de “olan” ifadesi iki kere yazılmıştır.

¹³²⁰ kerīhū’l-melḳā: kerīhū’l-liḳā **M**

¹³²¹ Ḥālīd: Ḥālīd’e **R**

¹³²² beyit: şî‘r **H A**; nazm **L**

neşr¹³²³: Çehre-i feth u zafer bu¹³²⁴ vech-ile cilve-ger¹³²⁵ oldu ki teḳaddüm iden ḥālet kâne lem-yekün şey'en mezkûren endāḥte-i verā-yı [15] nisyān olup gūyā ki nigāşte-i ṣaḥāyif-i ezhān olmamış idi. **li-münşī'ihī**:

32. Der zımn-i inkisārī müdrec-i şafā vü şādī

Bād-ı cefā şeved çün¹³²⁶ ber mihr ü luṭf-i bādī

neşr: Gerçi ol ḡazā'-i ḡarrāda ḡurre-i¹³²⁷ sa'adet ü şafā rū-yi 'asker-i İslām'da nümāyān ve nuşret ü fütūḥ-i sivār sā'id-i ehl-i İslām u imān¹³²⁸ oldu ammā Ḥazret-i Ḥalid bin Velīd ser-ā-pā zaḥm-ı ḥürde-i¹³²⁹ şemşīr-i a'dā olup bir mertebe-i mecrūḥ {vr. 41^a} u ḥūn¹³³⁰-ālūd oldu ki zāt-ı bihbūdı gūyā bir¹³³¹ zırh-ı Dāvūdī¹³³² idi¹³³³ yāḥūd nigerān-ı aḥvāl-i düşmenān olmaḡa ser-ā-pā¹³³⁴ dīde-i ḥūn-feşān oldu şikātdan rivāyete maḳrūn olmışdur ki¹³³⁵ bir kūze-i ābı faraḡ-ı serinden ser-nigūn itseler zemīne nāzil [5] olmak ḳābil degül idi ḥaḳḳā ki¹³³⁶ hergiz rū-yi ḥarbde dīde-i a'dā¹³³⁷ arḳasın görmemiş. **beyit**¹³³⁸:

¹³²³ neşr: E A'da yoktur.

¹³²⁴ bu: bir R L M

¹³²⁵ cilve-ger: cilve-nümā R L M

¹³²⁶ çün: L M'de yoktur.

¹³²⁷ ḡurre-i: E H A R L'de yoktur.

¹³²⁸ imān: a'yān M

¹³²⁹ zaḥm-ı ḥürde-i: ḥürde-i zaḥm-ı L M

¹³³⁰ ḥūn: h^vān E

¹³³¹ bir: E'de yoktur.

¹³³² Dāvūdī: Dāvūd L M

¹³³³ idi: M'de yoktur.

¹³³⁴ ser-ā-pā: M'de yoktur.

¹³³⁵ şikātdan rivāyete maḳrūn olmışdur ki: L M'de yoktur.

¹³³⁶ ḥaḳḳā ki: zīrā M; R L'de ise yoktur.

¹³³⁷ a'dā: 'adū R L M

¹³³⁸ beyit: naẓm L

33. Ne-dīdest kes¹³³⁹ der ceng¹³⁴⁰ püşt-i ū

Bih ez şadme¹³⁴¹ ger zi yek-müş-i ū

neşr: Ve hamle-i şirānesinden āhū-yı ‘ömr-i düşmen kurtılmamış idi raḍiyallāhu te‘ālā ‘anh ve ‘an sāyiri’l-aşḥāb mā ‘āşe’l-ḥalāyīku ve ṭābe.

[10] 9. Mu‘cize-i taḥlīs-i eşmān-ı cimāl ez Ebū Cehil-i ḳabīḥu’l-ef‘āl¹³⁴²

E 41^a; H 39^b; A 39^a; R 39^a; L 35^b; M 43^b

Peyk-i sebük-bār-ı ḥāme-i rivāyet bu gūne noḳṭā-zen-i ‘arşa-i¹³⁴³ ḥikāyet olmuştur ki a‘lām-i küffār-i li‘āmdan Ebū Cehil bin Hişām ol seyyid-i enām¹³⁴⁴ Ḥazretleri’ne ‘adū-yı ḥōd-gām olup ol seg-i ḥaḳ nā-şinās¹³⁴⁵ āteş-i ‘adāveti [15] kânūn-i Dārū’n-nedve’den iḳtibās idüp bir vech-ile zebāne-zen ve deryā-yı ḥuşūmeti bir ṭarīḳ ile mevc-efgen olmuş idi ki eger ḥavf-ı ḥimāyet-i a‘mām-ı kirām istibḳā-yı şabr u ārām itmese ol kāfir-i menfūr her mertebeye cesūr olmak ḥayyiz-i ḥafādan dūr¹³⁴⁶ idi bir gün bir merd-i ḡarīb şehre dāḥil olup¹³⁴⁷ Ebū Cehil’e ḳarīb bir menzile¹³⁴⁸ {vr. 41^b} nāzil oldu bir iki nāḳa-i şabā-refṭār getürmüş idi ‘urza-i ‘arşa-i bāzār eyledi Ebū Cehil-i bed-kār nāḳalara ḥarī-dār olup aldı bahāsını¹³⁴⁹ edāda ol derd-mende cefā irāde idüp maṭl u tesvīf ile taḥḳīr u taḥfīf iderdi¹³⁵⁰ [5] şa‘ve-i cān-zār-ı faḳīr¹³⁵¹ ser-pençe-i ‘iḳāb-ı cefāda esīr¹³⁵² oldu āḥir

¹³³⁹ kes: kesī **M**

¹³⁴⁰ kes der ceng: der ceng kes **A R L**

¹³⁴¹ şadme: şademī **M**

¹³⁴² ef‘āl: ef‘āl ‘aleyhi’l-inkār **M**

¹³⁴³ ‘arşa-i: **M**’de yoktur.

¹³⁴⁴ enām: ‘ālī-maḳām **M**

¹³⁴⁵ ḥaḳ nā-şinās: na-ḥaḳ-şinās **R**

¹³⁴⁶ ḥayyiz-i ḥafādan dūr: muḳarrer **M**

¹³⁴⁷ olup: ve **M**

¹³⁴⁸ menzile: yere **M**

¹³⁴⁹ nāḳalara ḥarī-dār olup aldı bahāsını: iştirā idüp semenin **M**

¹³⁵⁰ maṭl u tesvīf ile taḥḳīr u taḥfīf iderdi: **M**’de yoktur.

¹³⁵¹ cān-zār-ı faḳīr: cān **M**

¹³⁵² cefāda esīr: cevrinde nā-tüvān **M**

feryād-künān-ı mecma‘-i şanādīd-i Kureyş’e devān¹³⁵³ olup ayıtdı ey ‘ākifān-ı zāviye-i sa‘ādet ve vākıfān-ı bādiye-i ‘izzet hemişe raķam-zede-i şahīfe-i ‘ālem kabāle-i iķbālīnūze şebt-i haţţ-ı devām idüp¹³⁵⁴ esās-ı ķadriñūzi muķkem eyleye inne mine’l-[10] ma‘rūfi istimā‘u kelāmi’l-melhūf muķtezāsınca tażarru‘ u¹³⁵⁵ recā iderüm ki feryād u fiğānuma¹³⁵⁶ deriçe-i isğāyı küşāde ve bu arada ittifāk-ārā ile benüm zaķmuma vaż‘-ı merhem¹³⁵⁷ irāde eylesüz ayıtdılar ey merd-i ser-efrāz tã’ife-i¹³⁵⁸ Kureyş ğarīb-nevāzlardur ‘arż-ı niyāz¹³⁵⁹ eyle ki¹³⁶⁰ dehān-ı imdādımızı bāz itmişizdür¹³⁶¹ merd-i ğarīb¹³⁶² ayıtdı Ebū Cehl-i bed-kār-ı dil-fiğār¹³⁶³ baña cevri-i¹³⁶⁴ [15] bī-şümār idüp bir iki nāķamı¹³⁶⁵ iştirā ve¹³⁶⁶ edā-yı şemeni ta‘alluķ-i ferdā itmiş idi¹³⁶⁷ niçe eyyām mürür ve niçe hafta ‘ubūr itdi¹³⁶⁸ ta‘allül¹³⁶⁹ ü tesvīf gāh¹³⁷⁰ tehdīd ü taķvīf ider henüz şūret-i edā mir’āt-ı hayālinde cilve-nümā olmamışdur.¹³⁷¹ **li-münşī’ihi:**

1. Virmedi haķķumı cefā itdi

Bir niçe vech-ile ezā itdi

-
- 1353 devān: pūyān **M**
- 1354 idüp: ile **M**
- 1355 tażarru‘ u: **E H A R L**’de yoktur.
- 1356 feryād u fiğānuma: feryāduma **M**
- 1357 ittifāk-ārā ile benüm zaķmuma vaż‘-ı merhem: bu zaķma merhemi **M**
- 1358 tã’ife-i: ehl-i **M**
- 1359 “ey merd-i ser-efrāz-ı tã’ife-i Kureyş ğarīb-nevāzlardur ‘arż-ı niyāz” ifadesi **E**’de derkenardır.
- 1360 ki: **M**’de yoktur.
- 1361 **M**’de “dehān-ı imdādımızı bāz itmişizdür” ifadesi “‘arż-ı niyāz eyle” ifadesinden önce yazılmıştır.
- 1362 ğarīb: **M**’de yoktur.
- 1363 dil-fiğār: **E H A R L**’de yoktur.
- 1364 baña cevri-i: mübtelā-yı cevri **M**
- 1365 nāķamı: nāķa-i şabā-reftārumı **M**
- 1366 ve: idüp **M**
- 1367 itmiş idi: idüp **M**
- 1368 eyyām mürür ve niçe hafta ‘ubūr itdi: gündür **M**
- 1369 ta‘allül: ta‘līl **M**
- 1370 gāh: ile **M**
- 1371 henüz şūret-i edā mir’āt-ı hayālinde cilve-nümā olmamışdur: **M**’de yoktur.

neşr¹³⁷²: Şimdi şiddet-i intizâr cānumdan bîzâr idüp hergiz şabr u taḥammüle {vr. 42^a} mecāl ḳalmadı¹³⁷³ cānib-i vaṭana şedd-i riḫāl itmek isterem istiḫlāş-ı şemende her biriñüzden istimdād ve¹³⁷⁴ bu bî-dāddan dād eylerem¹³⁷⁵ ümmiddür ki çāh-ı recādan¹³⁷⁶ Yūsuf-i ehl hüveydā¹³⁷⁷ olmağıçün kemend-endāz-ı himmet¹³⁷⁸ olmağa ‘ināyet eyleyesiz. [5] mışra‘:

2. Ki be-çāh-ı ğamī endāḫte şüd Yūsuf-i dil

neşr¹³⁷⁹: Ol şirzime-i bāğiye ve tā’ife-i tāğiye ki¹³⁸⁰ kânün-i derūnları ol Ḥazret’e āteş-i ḳaşd-ı eziyyet¹³⁸¹ ile meşḫūn olup¹³⁸² āteş-i ḫırş¹³⁸³ kemāl iştī‘ālde ve¹³⁸⁴ dāyimā bu kār-ı nā-ma‘ḳüle iştigālde idiler¹³⁸⁵ lākin Ebū Cehil-i pür-ḫalālet kendülerinde¹³⁸⁶ ziyāde ‘adāvet [10] üzre idügi meşḫūd ü ma‘lūmları ve ol Ḥazret’ün murādına müsā‘adeden mübā‘ade idecegi ma‘hūd ü meczūmları¹³⁸⁷ olmağla ‘alā ṭarīḳi’l-istihzā taḫlīş-i māl-i müdde‘ī içün ḫidmet-i Ḥazret’e imā idüp ayıtdılar ey merd-i bā-şafā Ebū Cehil merd-i ḫasīb ve kibr ü ceberūtdan bā-naşībdür [15] bu ḫuşūşı aña zıkr itmege tāb u tāḳat ve¹³⁸⁸

¹³⁷² neşr: L’de yoktur.

¹³⁷³ şiddet-i intizâr cānumdan bîzâr idüp hergiz şabr u taḥammüle mecāl ḳalmadı: ğayrı şabra muḫāl ḳalmayup **M**

¹³⁷⁴ ve: ile **M**; **E**’de ise yoktur.

¹³⁷⁵ eylerem: iderem **M**

¹³⁷⁶ recādan: ümmidde **M**

¹³⁷⁷ ehl hüveydā: Ken‘ān bedīdār **M**

¹³⁷⁸ himmet: mu‘āvenet **M**

¹³⁷⁹ neşr: **H A**’da yoktur.

¹³⁸⁰ ki: **M**’de yoktur.

¹³⁸¹ ol Ḥazret’e āteş-i ḳaşd-ı eziyyet: cenāb-ı Ḥazret-i nübüvvet-maḫrūn eziyyetleri ḳaşdı **L**

¹³⁸² derūnları ol Ḥazret’e āteş-i ḳaşd-ı eziyyet ile meşḫūn olup: dil-i pür-‘illetlerinde cenāb-ı Ḥazret-i nübüvvet cefā vü eziyyetlerine **M**

¹³⁸³ āteş-i ḫırş: **E H A R**’de yoktur.

¹³⁸⁴ ve: olup **L M**

¹³⁸⁵ dāyimā bu kār-ı nā-ma‘ḳüle iştigālde idiler: demsāz-ı ihmāl degül idi **M**

¹³⁸⁶ kendülerinde: **E H A R L**’de yoktur.

¹³⁸⁷ “ü meczūmları” ifadesi **E**’de derkenardır.

¹³⁸⁸ tāb u tāḳat ve: **M**’de yoktur.

bir ferde yārā-yı kudret ve tāb ü tākāt yokdur ve bi'l-cümle keyd-i kemend-i¹³⁸⁹ Ebū¹³⁹⁰ Cehil'den gerdan-i mālī taḥlīṣ ṣemṣīr-i himmet-i Ḥazret-i Muḥammed'e¹³⁹¹ muḥtāc ve cenāb-ı kerīmine mūrāca'at bu derde 'ilācdur ḥacātuñuz incāḥ ve fülk-i vücūdı baḥr-i ḥayretten iflāḥ mümkün ise ol Ḥazret-i bāhirü'l-felāḥ ider¹³⁹² ol gürūh-i mekrūhuñ¹³⁹³ murādı ol Ḥazret'e eziyyet-i izdiyādī idi ki mümecceden¹³⁹⁴ mūrāca'at-ı Muḥammedī¹³⁹⁵ berhem-zen-i hengāme-i ḥuṣūmet¹³⁹⁶ olup ve¹³⁹⁷ redd ü muṭālebe ile¹³⁹⁸ kerem-sāz-ı hengāme-i¹³⁹⁹ bāzār-ı 'adāvet olmağla¹⁴⁰⁰ {vr. 42^b} şāyed ki ḥiṣār-ı¹⁴⁰¹ istirāḥat Ḥazret-i tūr-i¹⁴⁰² muṭā'in¹⁴⁰³ a'dā-yı bed-girdār¹⁴⁰⁴ ile raḥne-dār ola *“heyhāte heyhāt”*¹⁴⁰⁵ mā-kaṣadtü heyhāt ol zaḥm-ı hürde-i gürg-i bed-kīṣ ol zālimleri ḥayr-endīṣ-i gümān idüp ṭalebkār-ı ḥidmet-i Resūl-i Mennān [5] oldı çünkü ol şerefe vuṣūl buldı pīṣ-gāh-ı dergāh-ı hümāyūnlarında duḥūl idüp¹⁴⁰⁶ muṭrib-i dili *mıṣra*¹⁴⁰⁷:

¹³⁸⁹ keyd-i kemend-i: kemend-i keyd-i **M**

¹³⁹⁰ Ebū: Bū **H A R L M**

¹³⁹¹ Muḥammed'e: nübüvete **M**

¹³⁹² ḥacātuñuz incāḥ ve fülk-i vücūdı baḥr-i ḥayretten iflāḥ mümkün ise ol Ḥazret-i bāhirü'l-felāḥ ider: **E H A R L**'de yoktur.

¹³⁹³ mekrūhuñ: mekrūh ve fırqa-i ma'tūhuñ **M**

¹³⁹⁴ **M**'de “mümecceden” ifadesi “Ḥazret'e” ifadesinden sonra yazılmıştır.

¹³⁹⁵ Muḥammedī: **E H A R L**'de yoktur.

¹³⁹⁶ hengāme-i ḥuṣūmet: 'adāvet-i ebedī **M**

¹³⁹⁷ ve: **E H A R L**'de yoktur.

¹³⁹⁸ ile: **E H A R L**'de yoktur.

¹³⁹⁹ hengāme-i: **E H A R L**'de yoktur.

¹⁴⁰⁰ 'adāvet olmağla: ḥuṣūmet olalar **M**

¹⁴⁰¹ ḥiṣār-ı: ḥiṣār-ı üstüvār-ı **L**; cidār-ı **M**

¹⁴⁰² tūr-i: ızrār **L M**

¹⁴⁰³ muṭā'in: **M**'de yoktur.

¹⁴⁰⁴ bed-girdār: bed-kār **M**

¹⁴⁰⁵ Mü'minūn 23/36; Meali: “Bu size vaâdedilen (öldükten sonra yeniden dirilmek, gerçek olmaktan) *çok uzak!*”

¹⁴⁰⁶ ṭalebkār-ı ḥidmet-i Resūl-i Mennān oldı çünkü ol şerefe vuṣūl buldı pīṣ-gāh-ı dergāh-ı hümāyūnlarında duḥūl idüp: pīṣ-gāh-ı dergāh-ı Resūl-i İlāḥ cebīn-sā-yı dil-i gümrāḥ ve 'ināyet-i bī-gāyet-i hidāyet şāmil-i ḥāl-i dil-i pūr-illet olmağ recāsında ḥāk-i 'izzete vuṣūl ve şeref-i ḥidmetine müṣūl **M**

3. Ünzur ileyye bi-‘aynin minke merḥameten

neşr¹⁴⁰⁸: Nağmesiyle terāne-perdāz ve ‘andelīb-i emelī **mışra**¹⁴⁰⁹:

4. Ve en‘im ‘aleyye bi-luṭfin minke mükerrermeten

neşr¹⁴¹⁰: Sürūri ile nağme-sāz olup kār-ı Ebū Cehil-i nā-sāzı rivāyet [10] ve Kureyş-i bī-ḥamiyyet ḥidmet-i ḥūrşīd-i ḥāşiyetlerine delālet itdüklerin bi-tefāşīlihā¹⁴¹¹ taḳrīr ü ḥikāyet ve deryūze-i luṭf u ‘ināyet idüp¹⁴¹² **naẓm**¹⁴¹³:

5. Ey¹⁴¹⁴ keremet çāre-i bī-çāregān

Feyż-dih-i fırқа-i üftādegān

neşr¹⁴¹⁵: Feryād-reslüge himmet ve ol bed-fiṭratdan mālumı taḥlīse ‘ināyet eyle.¹⁴¹⁶ **li-münşī’ihi**:

[15] 6. Didi kim ey Resūl-i her dü-serā¹⁴¹⁷

Baṇa zūlm itdi Bu Cehil ḥaḳḳā

7. Nāḳamı aldı virmedi mālum

‘Arzumı yaḳdı niçe olur ḥālum

¹⁴⁰⁷ mışra‘: şī‘r **R**

¹⁴⁰⁸ neşr: **H A R L**’de yoktur.

¹⁴⁰⁹ mışra‘: şī‘r **R**

¹⁴¹⁰ neşr: **H A R L**’de yoktur.

¹⁴¹¹ bi-tefāşīlihā: **E H A R L**’de yoktur.

¹⁴¹² ve deryūze-i luṭf u ‘ināyet idüp: eyledi **M**

¹⁴¹³ naẓm: beyit **A R L**; li-münşī’ihi **M**

¹⁴¹⁴ Ey: **A**’da iki kere yazılmıştır.

¹⁴¹⁵ neşr: **M**’de yoktur.

¹⁴¹⁶ Feryād-reslüge himmet ve ol bed-fiṭratdan mālumı taḥlīse ‘ināyet eyle: Baṇa ‘ināyet ve mālumı taḥlīse mürüvvet eyle **M**

¹⁴¹⁷ her dü-serā: Bār-i Ḥudā **M**

8. Harem-i Ka‘be’de olan nûbelâ¹⁴¹⁸

Hidmetiñi¹⁴¹⁹ delâlet itdi baña¹⁴²⁰

9. Didiler hâk-i rāh-ı Aḥmed’e var

İder ol zālîme anuñ sözi kâr¹⁴²¹

10. Luṭf idüp malumı ḥalâş eyle

Baña in‘ām-ı ‘āmı ḥâş eyle

neşr: Ḥazret-i Resûl-i Rabbü’l-‘âlemîn¹⁴²² şallellâhu ‘aleyhi ve sellem¹⁴²³ müşâhede buyurdılar ki feryâd u¹⁴²⁴ enîn-i merd-i ḥazîn¹⁴²⁵ {vr. 43^a} peyveste-i çarḥ-ı berîn olup *“ve terâ a‘yühüm tefîdû mine’d-dem”*¹⁴²⁶ maзмün-ı şu‘le-dârı lem‘ idüp қағарât-ı ḥünîn ile derd-mend ü miskîn pür-debdebe vü ṭanîn olup¹⁴²⁷ rûy u¹⁴²⁸ ruḥsârın rengîn¹⁴²⁹ eylemiş çünki feryâd u¹⁴³⁰ ḥanîn-i merd-i güzîn¹⁴³¹ gûş-güzâr-ı Ḥazret-i¹⁴³² Nebiyy-i

¹⁴¹⁸ nûbelâ: ‘uḳalâ **E H M**

¹⁴¹⁹ Hidmetiñi: ḥidmetiñe **E H M**

¹⁴²⁰ **M**’de bu beyitin mısraları yer değışmiştir.

¹⁴²¹ **M**’de 8 ve 9. beyit yer değışmiştir.

İder ol zālîme anuñ sözi kâr: Oldurur derdüñe iden tîmâr **M**; ayrıca bu beyit **M**’de derkenardır.

¹⁴²² Ḥazret-i Resûl-i Rabbü’l-‘âlemîn: **M**’de yoktur.

¹⁴²³ şallellâhu ‘aleyhi ve sellem: **A R L M**’de yoktur.

¹⁴²⁴ feryâd u: feryâd-ı **E H A**

¹⁴²⁵ merd-i ḥazîn: **M**’de yoktur.

¹⁴²⁶ Mâide 5/83; Meali: “Resûle indirileni duydukları zaman, tanış çıktıkları gerçekten dolayı *gözlerinden yaşlar boşandığını görürsün*. Derler ki: “Rabbimiz! İman ettik, bizi (hakka) şahit olanlarla beraber yaz.”

¹⁴²⁷ derd-mend ü miskîn pür-debdebe vü ṭanîn olup: **E H A R L**’de yoktur.

¹⁴²⁸ u: **M**’de yoktur.

¹⁴²⁹ rengîn: tezyîn **M**

¹⁴³⁰ feryâd u: **M**’de yoktur.

¹⁴³¹ merd-i güzîn: **E H A R L**’de yoktur.

emîn¹⁴³³ oldu [5] t̄ayir-i merḥamet¹⁴³⁴ ü ‘ināyet ruḥṣat-yāfte-i pervāz olup ol server-i ser-
 efrāz mih-ter-i niṣestegān-ı¹⁴³⁵ ḥacle-i nāz qabūl-i niyāz idüp mānend-i ḥūrşīd-i cihān
 maṭla‘-i ‘izzetden nümāyān ve¹⁴³⁶ ḥāne-i zulmet-ābād-ı Ebū Cehil-i bed-nihāda¹⁴³⁷
 pertev-endāz¹⁴³⁸ olup zīyā-nihāde oldu¹⁴³⁹ gūyā bir bedr-i münīr¹⁴⁴⁰ idi ki bir şeb-i [10]
 tārīki mānend-i siḥir nūr-i rūṣenāyīye¹⁴⁴¹ maẓhar eyledi zihī ḥulq-i ḥüsn ve¹⁴⁴² kerem-i
 müstaḥsen ki maḥarr-ı ‘izzet ve müstaḥarr-ı devletden kıyām idüp ol ḥalq-ı müstehcen
 ḥāne vü meskeni¹⁴⁴³ tarafına bir¹⁴⁴⁴ derd-mend ü müstehām meḥāmuni itmām içün
 ‘azīmete iḳdāmdan içcām buyurmaya¹⁴⁴⁵ ḥuṣūṣā ol [15] zālīm ü ğaṣūm¹⁴⁴⁶ mā’ide-i¹⁴⁴⁷
 da‘vā-yı risāleti zu‘mınca¹⁴⁴⁸ zehir ile ālūde itmege ‘āzīm olduğça¹⁴⁴⁹ mezāḳ-ı ṭab‘-ı¹⁴⁵⁰
 Ḥazret’de tāb u ḥarāret¹⁴⁵¹ ve ol ḥabṣ-i pūr-ḍalāletde¹⁴⁵² kânūn-i ḥāsed ile ne mertebe
 āteş ü merāret¹⁴⁵³ var idi çünki ṣaḥn-ı ḥāne-i Ebū Cehil-i ḍalālet-penāh ol¹⁴⁵⁴ Ḥazret-i

¹⁴³² Ḥazret-i: **A R L M**’de yoktur.

¹⁴³³ emîn: mübīnden **M**

¹⁴³⁴ merḥamet: ihsān **M**

¹⁴³⁵ mih-ter-i niṣestegān-ı: cālīs-i **M**

¹⁴³⁶ ḥūrşīd-i cihān maṭla‘-i ‘izzetden nümāyān ve: mihr-i āsmān-ı sa‘ādet ḥānesinden ‘ayān olup **M**

¹⁴³⁷ bed-nihāda: ḍalālet-nihāda **M**

¹⁴³⁸ pertev-endāz: sāye-nihāde **M**

¹⁴³⁹ zīyā-nihāde oldu: **M**’de yoktur.

¹⁴⁴⁰ münīr: münevver **R L M**

¹⁴⁴¹ rūṣenāyīye: zīyāya **M**

¹⁴⁴² ve: **E**’de yoktur.

¹⁴⁴³ ḥāne vü meskeni: **M**’de yoktur.

¹⁴⁴⁴ bir: ol **M**

¹⁴⁴⁵ ‘azīmete iḳdāmdan içcām buyurmaya: tevcīh-i aḳdām buyurular **M**

¹⁴⁴⁶ ü ğaṣūm: **M**’de yoktur.

¹⁴⁴⁷ mā’ide-i: fā’ide-i **L**

¹⁴⁴⁸ zu‘mınca: **M**’de yoktur.

¹⁴⁴⁹ olduğça: olduğça mezāḳ-ı **R L**

¹⁴⁵⁰ mezāḳ-ı ṭab‘-ı: **E H A R L**’de yoktur.

¹⁴⁵¹ tāb u ḥarāret: ıztırāb u merāret **M**

¹⁴⁵² pūr-ḍalāletde: bed-fiṭratda **M**

¹⁴⁵³ ü merāret: ḥarāret **M**

¹⁴⁵⁴ ol: **E H A R L**’de yoktur.

nübüvvet-i¹⁴⁵⁵ dest-gāh ‘aleyhi’ş-şalātu’l-İlāh¹⁴⁵⁶ pā-yi mübārekine¹⁴⁵⁷ qarargāh oldu
Ebū Cehil-i tūre-dil bir mertebe munfa‘il oldu ki¹⁴⁵⁸ lā-ya‘kıl u mużmaḥil¹⁴⁵⁹ {vr. 43^b}
oldı ki ta‘bīre qābil degül¹⁴⁶⁰ dāyimā eziyyet ü cefāda kārı ihtimām ve teşmīr-i sāk-ı
ihānet ü ezāda¹⁴⁶¹ nihāyet-i iqdām üzre iken meşıyyen ‘alā ilhām¹⁴⁶² taḥrīk-i aqdām idüp
merāsım-i¹⁴⁶³ ikrām u istiḳbālde¹⁴⁶⁴ bezl-i mecāl ü ḳudret [5] ve¹⁴⁶⁵ fevka’l-me’mül
ḍarā‘at u meskenet ile isti‘lām u istiḥbār-ı¹⁴⁶⁶ ḥāle¹⁴⁶⁷ cesārete¹⁴⁶⁸ mübāderet eyledi ol
tūṭı-i şīrīn-maḳāl-i şekeristān¹⁴⁶⁹-ḥıṣāl ve ‘andelīb-i nağme-serā-yı gülistān-ı¹⁴⁷⁰ *“Ve mā
yenṭıku ‘anı’l-hevā”*¹⁴⁷¹ beyit:

11. Ne-dānem geda mīn suḥan-güyemet

Ki bālā-terī zi ānçe men güyemet

[10] neşr¹⁴⁷²: Sultān-ı enbiyā ‘aleyhi’ş-şalātullāhu te‘ālā¹⁴⁷³ Ḥāzretleri ḳudüm-i ‘izzet-
rüsūmları def‘-i ḳulm ü eziyyet ve ol faḳīre merḥametden neş‘et idüp maḳşūd-i

¹⁴⁵⁵ nübüvvet-i: ‘izzet-i **M**

¹⁴⁵⁶ ‘aleyhi’ş-şalātu’l-İlāh: **M**’de yoktur.

¹⁴⁵⁷ pā-yi mübārekine: pāye-i iclāline **M**

¹⁴⁵⁸ oldu ki: ve bir derece **M**

¹⁴⁵⁹ u mużmaḥil: **M**’de yoktur.

¹⁴⁶⁰ ki ta‘bīre qābil degül: **E H A R L**’de yoktur.

¹⁴⁶¹ ezāda: cefāda **M**

¹⁴⁶² meşıyyen ‘alā ilhām: **M**’de yoktur.

¹⁴⁶³ idüp merāsım-i: **M**’de yoktur.

¹⁴⁶⁴ ikrām u istiḳbālde: istiḳbāl ü ikrāmıda **M**

¹⁴⁶⁵ bezl-i mecāl ü ḳudret ve: **M**’de yoktur.

¹⁴⁶⁶ u istiḥbār-ı: **E H A R**’de yoktur.

¹⁴⁶⁷ ḍarā‘at u meskenet ile isti‘lām u istiḥbār-ı ḥāle: ḥareket ve sebeb-i teşrīfden su‘āle **M**

¹⁴⁶⁸ cesārete: cesāret **E**

¹⁴⁶⁹ şekeristān: bostān **M**

¹⁴⁷⁰ nağme-serā-yı gülistān-ı: gülzār-ı **M**

¹⁴⁷¹ Necm 53/3; Meali: *“O, arzusuna göre de konuşmaz.”*

¹⁴⁷² neşr: **L**’de yoktur.

¹⁴⁷³ ‘aleyhi’ş-şalātullāhu te‘ālā: **M**’de yoktur.

hümâyûnları¹⁴⁷⁴ teslîm-i eşmân-i cimâl¹⁴⁷⁵ olduğına baş-ı maḳāl buyurduklarında ol ḥabîs-i pür-ḍalāl u bed-lehçe¹⁴⁷⁶ bir sâ‘at ve bir gice [15] tevaḳḳufa¹⁴⁷⁷ mecāl bulmayup fî‘l-hāl bilâ-imhāl ve lâ-ihmāl teslîm-i şemen¹⁴⁷⁸ ile tebriye-i zimmet-i nekbet-i māl idüp ne ‘inād u inkār¹⁴⁷⁹ ve ne maḳām-ı ısrârda şebât u¹⁴⁸⁰ ḳarâr¹⁴⁸¹ idebildi ve Ḥazret-i metbû‘ maṭbû‘-i maḳarr-ı sa‘âdetlerine rücû‘ buyurduklarında¹⁴⁸² ve¹⁴⁸³ hezâr i‘zâz u iclâl ile teşyî‘ ü irsâl eyledi bâyi‘-i¹⁴⁸⁴ cimâl sürûr-i¹⁴⁸⁵ bâl ü behcet-i¹⁴⁸⁶ cemâl ile feraḥ u faḥûr {vr. 44^a} mecma‘-i Ḳureyş‘den mürûr idüp ayıtdı ey eşrâf u şudûr Ḥazret-i Rabb-i Şekûr¹⁴⁸⁷ u¹⁴⁸⁸ Vedûd sizden râzî ve ḥoşnûd olmaḳ müyesser¹⁴⁸⁹ ola ki¹⁴⁹⁰ bu faḳîri¹⁴⁹¹ bir cenâb-ı ‘azîzü‘l-vücûd Ḥazreti‘ne delâlet itdünüz ki şa‘şa‘a-i mehçe-i mu‘cizâtı [5] dîde-i münkirânı ḥîre ve şu‘le-i¹⁴⁹² şaḳḳa-i kerâmâtı derûn-i düşmenânı tîre kılmış bezm-i behîşt-şebîh da‘vetine duḥûl-i mübteḡâ-yı fu‘âd ve ni‘met-i ḥidmet-i ‘izzet-mevhibetine¹⁴⁹³ vuşûl-i müntehâ-yı murâd idi ve ol devlete¹⁴⁹⁴ nâ‘il¹⁴⁹⁵ olan

- ¹⁴⁷⁴ ḳudûm-i ‘izzet-rüsûmları def‘-i zulm ü eziyyet ve ol faḳîre merḥametden neş‘et idüp maḳşûd-i hümâyûnları: ol derd-mend-i perîşân-hâl içün keşf-i mâ fî‘l-bâl ve **M**
- ¹⁴⁷⁵ cimâl: cimâl içün **M**; **R**’de ise yoktur.
- ¹⁴⁷⁶ u bed-lehçe: **M**’de yoktur.
- ¹⁴⁷⁷ bir sâ‘at ve bir gice tevaḳḳufa: miḳdâr sâ‘at ḳarâra **M**
- ¹⁴⁷⁸ şemen: māl **M**
- ¹⁴⁷⁹ ‘inād u inkār: ‘inād ve ne inkār **E**; inkār u ‘inād **R L M**
- ¹⁴⁸⁰ şebât u: **E H A R**’de yoktur.
- ¹⁴⁸¹ şebât u ḳarâr: istibdâd **M**
- ¹⁴⁸² buyurduklarında: buyurduḡda **A R**
“ve Ḥazret-i metbû‘ maṭbû‘-i maḳarr-ı sa‘âdetlerine rücû‘buyurduḡda” ifadesi **L**’de derkenardır; **M**’de ise yoktur.
- ¹⁴⁸³ ve: **E H A R L**’de yoktur.
- ¹⁴⁸⁴ bâyi‘-i: şâhib-i **M**
- ¹⁴⁸⁵ sürûr-i: sürûr ü **A**
- ¹⁴⁸⁶ behcet-i: beşâset-i **M**
- ¹⁴⁸⁷ Şekûr: Ğafûr **M**
- ¹⁴⁸⁸ u: **A L**’de yoktur.
- ¹⁴⁸⁹ olmaḳ müyesser: **E H A R M**’de yoktur.
- ¹⁴⁹⁰ ki: **M**’de yoktur.
- ¹⁴⁹¹ bu faḳîri: beni **M**
- ¹⁴⁹² şu‘le-i: zulle-i **M**
- ¹⁴⁹³ ḥidmet-i ‘izzet-mevhibetine: ḥidmetine **M**

gürüh-i emāşil¹⁴⁹⁶ mağbūṭ-i dil-i bī-ğıl¹⁴⁹⁷ olup “*yā leytenī* [10] *küntü ma‘ahüm fe-efüzū*
¹⁴⁹⁸ **fevzen ‘azīmen**”¹⁴⁹⁹ deyu dāyimā mülāḥaza vü recāda idüm çünkü devḥa-i
‘ināyetlerine ilticā ve zılāl-i re’fetlerine intimā eyledüm zerre-i vücūd-i nā-tüvān pertev-
i iḥsānı ile rakş-künān olup Ebū Cehil-i¹⁵⁰⁰ le’imden malumı taḥlīş ve baña teslīm ü
edā¹⁵⁰¹ eyledi ol zālīm ü¹⁵⁰² [15] ḥāsir¹⁵⁰³ ašlā ol Ḥazret’e¹⁵⁰⁴ muḥālefete kâdir olmayup
niçe gūne tekrīm ve i‘zāz-ı taḥdīm¹⁵⁰⁵ eyledi ḥaḳḳā ki mā-dāmeti’l-arzu ve’l-eflāk bu
iḥsānuñ secde-i¹⁵⁰⁶ şükriine inhimāk üzre olsam aḳşā-yı medāric-i şükre dāric olup
‘uhdesinden ḥāric olmak ḥayāl-i ḥām ve şemere-i evḥāmdur çünkü ol ṭāyife-i bī-hūş
inkıyād-ı Ebī Cehil’i gūş {vr. 44^b} itdiler istilā-yı¹⁵⁰⁷ ḥayret ile dem-beste vü ḥāmūş
oldılar ol ḥinde ol zālīm-i ḥōd-bīn¹⁵⁰⁸ daḥı ol fırḳa-i ḍālleye¹⁵⁰⁹ yaḳīn geldi¹⁵¹⁰ ayıtdılar
ey eşref-i aḥibbā¹⁵¹¹ ve aḳreb-i¹⁵¹² Lāt u ‘Uzzā Muḥammed’ün kelāmını ıṣḡā ve sem‘-i
ḳabūle [5] ne ‘aceb¹⁵¹³ ilḳā eylemişsin yoḥsa zeyl-i da‘vetine teşebbūş ü¹⁵¹⁴ neyle meyl

-
- 1494 ve ol devlete: ‘izzet-i ḥidmete L; ḥidmet-i ‘aliyyesine M
1495 nā’il: vāşıl M
1496 gürüh-i emāşil: aşdıḳā-i M
1497 bī-ğıl: bī-riyā M
1498 Âyetin aslı “fe”dir; bütün nüshalarda “ve” yazmaktadır.
1499 Nisâ 4/73; Meali: “Eğer Allah’tan size bir lütuf erişirse -sanki sizinle onun arasında (zâhirî) bir
dostluk yokmuş gibi “*Keşke onlarla beraber olsaydım da ben de büyük bir başarı kazansaydım!*”
der.”
1500 Cehil-i: Cehil gibi M
1501 ü edā: R L M’de yoktur.
1502 zālīm ü: zālīm-i E H A
1503 eyledi ol zālīm ü ḥāsir: M’de yoktur.
1504 ol Ḥazret’e: aña M
1505 ve i‘zāz-ı taḥdīm: M’de yoktur.
1506 secde-i: E H A R L’de yoktur.
1507 istilā-yı: E H A R L’de yoktur.
1508 ol zālīm-i ḥōd-bīn: Ebū Cehil-i bed-āyīn M
1509 ḍālleye: ḍalālet-ḳarīne M
1510 geldi: oldı M
1511 M’de “eşref-i aḥibbā” ifadesi “Muḥammedün” ifadesinden önce yazılmıştır.
1512 aḳreb-i: muḥibb-i M
1513 M’de “ne ‘aceb” ifadesi “ve” bağlacından sonra yazılmıştır.
1514 teşebbūş ü: E H A R L’de yoktur.

mi eyledüñ Ebū Cehil ayıtdı hāṣā¹⁵¹⁵ benüm rişte-i ‘adāvetüm vā-beste-i muḳaddime-i “*lā-infiṣāmum lehā*”¹⁵¹⁶ ve ‘uḳde-i huṣūmetüm benān-i rızā ile inḫilāl u incilāl¹⁵¹⁷ bulup mir’āt-ı ‘ālemde şūret-nümā olmaḳ maḥz-i ḫayāl u hevā¹⁵¹⁸ [10] idügi hüveydādur ammā ol dem ki ol rūḥ-i mükerrem ve¹⁵¹⁹ luṭf-i mücessem der-i ḫāneye¹⁵²⁰ vaż’-ı ḳadem itdi bālā-yı ser-i ‘izzet-efserinde bir mār-ı ‘acīb-peyker cilve-ger¹⁵²¹ oldu ki gūyā bir ejder-i¹⁵²² heft-ser ya bir ğarrende bir¹⁵²³ şīr-i ner idi ki¹⁵²⁴ emrine¹⁵²⁵ itā‘ate īmā idüp [15] eylemezsiñ¹⁵²⁶ ve illā¹⁵²⁷ vādī-i helāke ilkā iderem deyu gūyā¹⁵²⁸ gūyā idi bir vech-ile ru‘b u hirās-ı zevḳ ü iḥsās itdüm ki a’zām¹⁵²⁹ bend bend münkesir ve āyīne-i ḫayātum mütekeddir oldu¹⁵³⁰ muḫālefete mecāl muḫāl ve imtiṣālden ğayrı bir ḫāl¹⁵³¹ mülāḫaḫa vü ḫayāl itmeyüp zebānum¹⁵³² güng ü lāl ve¹⁵³³ ten-i nā-tüvānum bī-mecāl olup¹⁵³⁴ teslīm-i mālda isti‘cāl ehemmi-i āmāl-i dil-i bā-bilbāl oldu bilmezem bu ḫāl ne ḫāldur {vr. 45^a} ol ḳavm-i ḫāl¹⁵³⁵ fehmi-i maşdüḳa-i maḳāl idicek aṣlā¹⁵³⁶ şudūr iden

¹⁵¹⁵ hāṣā: **M**’de yoktur.

¹⁵¹⁶ Bakara 2/256; Meali: “Dinde zorlama yoktur. Artık doğrulukla eğrilik birbirinden ayrılmıştır. O halde kim tâġutu reddedip Allah’a inanırsa, *kopmayan* sağlam kulpa yapışmıştır. Allah işitir ve bilir.”

¹⁵¹⁷ u incilāl: **E H A R L**’de yoktur.

¹⁵¹⁸ u hevā: **M**’de yoktur.

¹⁵¹⁹ ol rūḥ-i mükerrem: **M**’de yoktur.

¹⁵²⁰ ḫāneye: ḫāneme **M**

¹⁵²¹ cilve-ger: ğarīb ile nümāyān **M**

¹⁵²² ejder-i: ejderhā-yı **M**

¹⁵²³ **M**’de “bir” ifadesi “ya” bağlacından sonra yazılmıştır.

¹⁵²⁴ ki: **E H A R L**’de yoktur.

¹⁵²⁵ emrine: Emr-i Muḫammed’e **L**; emr-i Resūl’e **M**

¹⁵²⁶ idüp eylemezsiñ: **M**’de yoktur.

¹⁵²⁷ illā: **E H A R L**’de yoktur.

¹⁵²⁸ gūyā: gūyā-yı **H**; **A M**’de ise yoktur.

¹⁵²⁹ a’zām: aḫlā‘um **L**

¹⁵³⁰ a’zām bend bend münkesir ve āyīne-i ḫayātum mütekeddir oldu: **M**’de yoktur.

¹⁵³¹ ḫāl: ma’nā **M**

¹⁵³² itmeyüp zebānum: itmedüm lisānum **M**

¹⁵³³ ve: oldu **L**

¹⁵³⁴ ten-i nā-tüvānum bī-mecāl olup: **E H A R L**’de yoktur.

¹⁵³⁵ ḫāl: pür-ḫalāl **M**

umûrdan hergiz¹⁵³⁷ mu‘teber ü müteğayyir ve emr-i kavîm ile mü‘temir¹⁵³⁸ olmayup
ke’l-evveli hâzâ “*sihrun müstemirrun*”¹⁵³⁹ didiler kelâm-ı nâ-ma‘kûl ile sihre maḥmûl
eylediler.¹⁵⁴⁰ **li-münşî’ihî:**

12. Ne ‘aceb ḳavm imiş bu ḳavm-i ḥabîş
[5] Göz göre ḥaḳḳı ideler ibtāl

13. Mu‘cizât-ı Resûl-i¹⁵⁴¹ Ḥaḳḳ’ı görüp
Sihre ḥaml ile ideler ihmāl¹⁵⁴²

14. Dîn-i İslâm’a girmeye birisi
Ne ‘aceb ḥâl olur ne¹⁵⁴³ bed-ef‘āl

15. Maḫhar-ı ḳahr idüp Ḥudâ ḳılmış
Müstaḥaḳḳ-ı ‘azâb u ḥizy ü nekāl

¹⁵³⁶ aṣlâ: **E H A R L**’de yoktur.

¹⁵³⁷ hergiz: **M**’de yoktur.

¹⁵³⁸ ve emr-i kavîm ile mü‘temir: **E H A R L**’de yoktur.

¹⁵³⁹ Kamer 54/2; Meali: “Onlar bir mucize görürlerse hemen yüz çevirirler ve : *Eskiden beri devam edegelen bir büyüdür*, derler.”

¹⁵⁴⁰ kelâm-ı nâ-ma‘kûl ile sihre maḥmûl eylediler: ey ‘Ömer bu virdügiñ nişân kâr-ı sihr idügi nümâyândur didiler **M**

¹⁵⁴¹ Resûl-i: Ḥabîb-i **M**

¹⁵⁴² ihmāl: anı her bār **M**

¹⁵⁴³ ne: **E**’de yoktur.

10. Mu‘cize-i¹⁵⁴⁴ işbā‘¹⁵⁴⁵ Resūl-i muṭā‘

E 45^a; H 43^a; A 42^b; R 42^a; L 38^b; M 102^b

[10] Baṣṭ-ı rivāyet-ḥ^vān-ı¹⁵⁴⁶ mu‘cizāt ve ḥikāyet-i ni‘met-i kerāmet-i Ḥazret-i¹⁵⁴⁷ seyyid-i kāyināt iden rüvātdan¹⁵⁴⁸ Ḥazret-i¹⁵⁴⁹ Ebū Hureyre¹⁵⁵⁰ raḍiyallāhu ‘anh¹⁵⁵¹ mevā’id-i fevāyid-i Resūl-i ‘Allām ile ziyāfet-i ḥāṣ u¹⁵⁵² ‘ām idüp ol cümleden bu dürr-i pāke bu vech-ile intizām virmişdür ki bir gün [15] mülk-i vücūduma sulṭān-ı cū‘ bir mertebe istilā ve kuvvet-i za‘af bir rütbede¹⁵⁵³ isti‘lā itdi ki ne şikeme¹⁵⁵⁴ rabṭ-ı ḥacer def‘-i keder ve ne şedd-i niṭāḳ-ı şabr kār-ger oldı icmālen ma‘lūm ola ki¹⁵⁵⁵ Ḥazret-i Ebū Hureyre raḍiye ‘anhü Rabbühü’l-Vedūd¹⁵⁵⁶ gibi vücūd¹⁵⁵⁷ bir mertebe faqr-ālūd idi ki ehl ü ‘iyālden ‘ārī ve¹⁵⁵⁸ taḥṣīl-i¹⁵⁵⁹ kuvvet-i yevmiyyeden berī olup¹⁵⁶⁰ ol merd-i bā-

¹⁵⁴⁴ Mu‘cize-i: Mu‘cize der **M**

¹⁵⁴⁵ işbā‘: işbā‘ be-isḳā-i **M**

¹⁵⁴⁶ ḥ^vān-ı: ḥūn-i **A L M**

¹⁵⁴⁷ Ḥazret-i: **M**’de yoktur.

¹⁵⁴⁸ rüvātdan: şikātdan **M**

¹⁵⁴⁹ Ḥazret-i: **E H A R L**’de yoktur.

¹⁵⁵⁰ “Ebū Hureyre raḍiyallāhu ‘anh aşḥāb-ı Şuffedendür fuḳahā’-i aşḥāb ve meşāyīḥ-i ümmet-i sa‘ādet-iktisābdandur ḥudemā’-i ḥāṣṣa-i Ḥazret’ dendür beş biñ üçyüz ḥadīṣ rivāyet itmişdür Şaḥīḥayn’da altı biñ toḳuz yūzi mezkūrdur Müslim’de toḳsan üçyüz toḳsan ḥadīṣ de müteferriddür bâḳīsi müttefiḳun ‘aleyhdür minh” ifadesi **R**’de derkenardır.

¹⁵⁵¹ raḍiyallāhu ‘anh: **M**’de yoktur.

¹⁵⁵² u: **M**’de yoktur.

¹⁵⁵³ rütbede: mertebe **A R L**

¹⁵⁵⁴ şikeme: şikemde **R**

¹⁵⁵⁵ bir gün mülk-i vücūduma sulṭān-ı cū‘ bir mertebe istilā ve kuvvet-i za‘af bir rütbede isti‘lā itdi ki ne şikeme rabṭ-ı ḥacer def‘-i keder ve ne şedd-i niṭāḳ-ı şabr kār-ger oldı icmālen ma‘lūm ola ki: **M**’de yoktur.

¹⁵⁵⁶ raḍiye ‘anhü Rabbühü’l-Vedūd: **M**’de yoktur.

¹⁵⁵⁷ gibi vücūd: **E H A R L**’de yoktur.

¹⁵⁵⁸ ve: her rüz **M**

¹⁵⁵⁹ taḥṣīl-i: **M**’de yoktur.

¹⁵⁶⁰ olup: ve **M**

şafâ¹⁵⁶¹ erbâb-ı Şuffe ile şafâda mânend-i şem‘ hîdmet-i {vr. 45^b} mäh-ı risâletde sitâde idi¹⁵⁶² ehl-i Şuffe pûşîş-i būriyâ-yı fakr ile pür-şafâ ve bî-riyâ¹⁵⁶³ ve gûşîş-i emr-i ma‘âşdan müberrâ idiler habâ’il-i eltâf-ı¹⁵⁶⁴ İlâhiyye’ye tevessül ve hülûş u¹⁵⁶⁵ tavîyyet ile¹⁵⁶⁶ tevekkül itmişler idi. **beyit:**

[5] 1. Cüz zi Hâk rûzî taleb kerdên nişân-ı müşrikîst

İlticâ ber ğayr kerdên¹⁵⁶⁷ ez kebâyir-i bedrîst

neşr¹⁵⁶⁸: Mażmûnına imtişâl-künân¹⁵⁶⁹ dâyimâ mihmânân-ı¹⁵⁷⁰ ehl-i îmân ve mîz-bânları sultân-ı ‘âlemiyân idi ol kavm-i kirâmı¹⁵⁷¹ it‘âm u in‘âm ile ikrâm ve terfîh-i havâtır-ı¹⁵⁷² pür-âlâm buyurup aqtâr-ı bilâddan her ne ki îrâd olınsa [10] ol¹⁵⁷³ hediye anlara zâd i‘dâd olunur¹⁵⁷⁴ idi şedâyid-i fakra şâbır ve cû‘ ile nefse câbir idiler her ne dâne ki harman-ı naşîbden işâbet eyleye tayyib-i hâtır ile¹⁵⁷⁵ kanâ‘at idüp¹⁵⁷⁶ ziyâde talebine cesâret itmezler-idi. **kıt‘a**¹⁵⁷⁷:

¹⁵⁶¹ ol merd-i bâ-şafâ: **E H A R L**’de yoktur.

¹⁵⁶² ile şafâda mânend-i şem‘ hîdmet-i mäh-ı risâletde sitâde idi: dâyiresine dâhil ve ol sa‘âdete nâyil idi **M**

¹⁵⁶³ ve bî-riyâ: **M**’de yoktur.

¹⁵⁶⁴ eltâf-ı: emr-i **M**

¹⁵⁶⁵ u: **A R L**’de yoktur.

¹⁵⁶⁶ hülûş u tavîyyet ile: kerem-i vücûdına **M**

¹⁵⁶⁷ kerdên: bürden **L M**

¹⁵⁶⁸ neşr: **A L**’de yoktur.

¹⁵⁶⁹ mażmûnına imtişâl-künân: **R**’de yoktur.

¹⁵⁷⁰ mihmânân-ı: mihmân-ı **E**

¹⁵⁷¹ kirâmı: bâ-ikrâmı **M**

¹⁵⁷² havâtır-ı: hâtır-ı **M**

¹⁵⁷³ her ne ki îrâd olınsa ol: vürûd iden **M**

¹⁵⁷⁴ olunur: olınmış **M**

¹⁵⁷⁵ her ne dâne ki harman-ı naşîbden işâbet eyleye tayyib-i hâtır ile: her ne olsa **A R L**

¹⁵⁷⁶ idüp: ve **E H M**

¹⁵⁷⁷ kıt‘a: şi‘r **A R**; beyit **L**; nazm **M**

2. İn şî'te 'İşen tayyiben

Şafven bilā münāza'un

Fe-ķna' bi-mā ūtītehü

[15] Fe'l-'İşü 'İşü'l-ķāni'in

neşr¹⁵⁷⁸: Hakkā ki tekye-i 'ālemde¹⁵⁷⁹ zāviye-i ķanā'at gibi genc-i istirāhat olmaz.
mışra':

3. Kānā'at tūvān-ger kūned merd-rā

neşr¹⁵⁸⁰: 'Ākif-i zevāyā-yı ķanā'at ve vāķıfān-ı¹⁵⁸¹ mezāyā-yı ferāgat sultān-ı ķār-bāliš-
i rāhat ve pādīşāh-ı serā-perde-i sa'ādetdür.¹⁵⁸² **şî'r**¹⁵⁸³:

4. Huz mine'l-'İşi mā kefā

Fe-hüve in zāde itlifā

5. Ke-sirācin münevverin

İn tağā dühnihi inţifā

neşr¹⁵⁸⁴: Merkeb-i nefsi serī'ü's-seyre irhā-yı{**vr. 46^a**} inān bāiş-i geşt-i¹⁵⁸⁵ feyāfī-i
tuğyāndur¹⁵⁸⁶ ārzü vü shevāt-ı cinān olur¹⁵⁸⁷ ammā zimām-ı talebi dest-i iķnā' ile
keşide olsa ol şahrā-yı şāsi'atü'l-ercāda remīde olur.¹⁵⁸⁸ **şî'r**¹⁵⁸⁹:

¹⁵⁷⁸ neşr: L'de yoktur.

¹⁵⁷⁹ tekye-i 'ālemde: M'de yoktur.

¹⁵⁸⁰ neşr: A'da yoktur.

¹⁵⁸¹ ve vāķıfān-ı: vāķıf-ı M

¹⁵⁸² serā-perde-i sa'ādetdür: serīr-i 'izzetdür M

¹⁵⁸³ şî'r: nazm R M; beyit L

¹⁵⁸⁴ neşr: L'de yoktur.

¹⁵⁸⁵ geşt-i: seyr-i M

6. En-nefsü ke't-ıflı in tehnilühü şebbün 'alā

Hubbū'r-rıdā'i ve in teftimhü yenfeṭim

neṣr: Lākin insān-ı cehül gūşış-i zeḥārif-i dünyāya mebcūldur dāmen-i 'avāyide dest-i¹⁵⁹⁰ dırāz ve hemişe [5] rāh-ı emele derīçe-i hırş u āz bāz ider her ne deñlü kerem görse yine recāyı muḥkem ider.¹⁵⁹¹ **mıṣra'**:

7. Çendān ki kerem pīş-i ṭam' pīş küned

neṣr¹⁵⁹²: Dağdağa-i cū' rağīf-i yābis ile medfū' iken taḥşīl-i kuvvet ü¹⁵⁹³ zādda ḥall ü ḥürmetinden nefsin¹⁵⁹⁴ ib'ād itmeyüp eṭ'ime-i gūnā-gūn ile mi'de vü şikemini mālī idüp¹⁵⁹⁵ [10] elbise-i būḫalemūn ile zāhirini mānend-i ṭāvus tezyīn itmedin¹⁵⁹⁶ ḥālī olmaz. **beyit**:

8. Cereb ü şīrīn ḥ'ānçe-i¹⁵⁹⁷ dünyā

Be-meges rāndenış ne-mī āzürd

¹⁵⁸⁶ ṭuğyāndur: ṭuğyān olur **L**; **M**'de ise yoktur.

¹⁵⁸⁷ ārzū vü shevāt-ı cinān olur: **E H A R L**'de yoktur.

¹⁵⁸⁸ ammā zimām-ı talebi dest-i iḫnā' ile keşide olsa ol şahrā-yı şāsi'atü'l-ercāda remīde olur: **E H A R**'de yoktur.

¹⁵⁸⁹ şī'r: beyit **A L M**; nazm **R**

¹⁵⁹⁰ dest-i: desti **L**

¹⁵⁹¹ dāmen-i 'avāyide dest-i dırāz ve hemişe rāh-ı emele derīçe-i hırş u āz bāz ider her ne deñlü kerem görse yine recāyı muḥkem ider: **M**'de yoktur.

¹⁵⁹² neṣr: **L**'de yoktur.

¹⁵⁹³ kuvvet ü: **M**'de yoktur.

¹⁵⁹⁴ **L**'de "nefsini" ifadesi "ḥal" ifadesinden önce yazılmıştır.

nefsini: nefsi **M**

¹⁵⁹⁵ idüp: ve **M**

¹⁵⁹⁶ tezyīn itmedin: zīnetden **M**

¹⁵⁹⁷ Bütün nüshalarda "ḥ'ānçe-i" kelimesi "ḥünçe-i" şeklinde yazılmıştır.

neşr¹⁵⁹⁸: Hakkā¹⁵⁹⁸ ki ebnā'-i dünyānuñ hāşşa-i¹⁵⁹⁹ aşhāb-ı cāh u¹⁶⁰⁰ 'izz ü 'alānuñ cümle¹⁶⁰¹ me'kūl ü meşāribi¹⁶⁰² harām u isrāf¹⁶⁰³ ile meşūb ve āşām itlāf¹⁶⁰⁴ ile maşhūbdur. **şi'r**¹⁶⁰⁵:

[15] 9. El-cū'ü yedfe'ü bi'r-raġībi'l-yābis

Fe-'allāmü yeksürü bi'l-hümūmi vesāvis

neşr¹⁶⁰⁶: Bu dahı muḳarrerdür ki ol mertebeyi taḫşilde niçe gūne¹⁶⁰⁷ meşakḳatler çekerler ve 'izzet¹⁶⁰⁸ itdükleri nefse niçe dürlü¹⁶⁰⁹ zilletler itdürürler. **mışra'**:

10. Be-her īn murdār-i çendet gāh zūr ve gāh zār

neşr¹⁶¹⁰: Ziyāfethāne-i 'ālemde¹⁶¹¹ bedel-i mā-yeteḫallel ile binā-yı cisme¹⁶¹² halel virmeyecek mertebe ḵanā'at idüp kūşe-i ferāġatda¹⁶¹³ **mışra'**:

{vr. 46^b} 11. Sünbül gibi geçinmek olur bir piyāz ile

¹⁵⁹⁸ Hakkā: Hayfā **M**

¹⁵⁹⁹ dünyānuñ hāşşa-i: dünyā ḥuşūşā **M**

¹⁶⁰⁰ cāh u: **E H A R L**'de yoktur.

¹⁶⁰¹ cümle: **E H A R L**'de yoktur.

¹⁶⁰² me'kūl ü meşāribi: me'kel ü meşāribleri **M**

¹⁶⁰³ u isrāf: **E H A R L**'de yoktur.

¹⁶⁰⁴ itlāf: **E H A R L**'de yoktur.

¹⁶⁰⁵ şi'r: beyit **A R L M**

¹⁶⁰⁶ neşr: **A L**

¹⁶⁰⁷ niçe gūne: gūnā-gūn **M**

¹⁶⁰⁸ 'izzet: 'azīz ittiḫāz **M**

¹⁶⁰⁹ niçe dürlü: ne **M**

¹⁶¹⁰ neşr: **L**'de yoktur.

¹⁶¹¹ 'ālemde: cihāndan **M**

¹⁶¹² binā-yı cisme: cismine **M**

¹⁶¹³ mertebe ḵanā'at idüp kūşe-i ferāġatda: derīçe-i hırş u āzı kūşāde vü bāz itmeyüp **M**

neşr¹⁶¹⁴: Maẓmūnı hevāsında¹⁶¹⁵ murğ-i himmeti pervāz itdürüp¹⁶¹⁶ derīçe-i hırşı bāz itmedin¹⁶¹⁷ merd haqqā ki¹⁶¹⁸ ser-efrāzdur niteki fuẓalā-yı kāni‘inden bir merd-i güzīn dimişdür.¹⁶¹⁹ **şî‘r**¹⁶²⁰:

12. İzā deḡaltü beytī fe-ekeltü raḡīfā

[5] Ve şeribtü ‘aleyhi mā-fi‘lī¹⁶²¹ ed-dünyā’l-‘afā¹⁶²²

neşr¹⁶²³: İmām Şa‘lebī tefsīr-i sūre-i Neml’de zıkr ider ki bir gün Ḥazret-i Süleymān bir gülzārda¹⁶²⁴ hezār-ı destān gördi ki kemāl-i ẓarab ile taḡrīk-i re’s ü zeneb idüp terennüm gūyā ki tekellüm iderdi aşhābına ḡiṭāb idüp buyurdılar¹⁶²⁵ bilür misiz ne cevāp [10] ider didiler bilmeziz buyurdılar ki ekeltü nışfa temretin fe-‘alā’d-dünyā’l-‘afā maẓmūnını gūyā gūyā ḡüsn-i ḡanā‘atī īmā ider evāmīr-i nefsi-şūm ile mu‘temer olmayan merd-i ferdūñ ḡadri zāhirdür. **şî‘r**¹⁶²⁶:

13. Ḥademtü maṭāmi‘ī festeb‘adenī

Ve lev ennī ḡana‘tü le-küntü ḡarren

¹⁶¹⁴ neşr: L’de yoktur.

¹⁶¹⁵ hevāsında: hevāsına **M**

¹⁶¹⁶ itdürüp: itdüren **E H A R M**

¹⁶¹⁷ derīçe-i hırşı bāz itmedin: **E H A R M**’de yoktur.

¹⁶¹⁸ haqqā ki: **E H A R L**’de yoktur.

¹⁶¹⁹ niteki fuẓalā-yı kāni‘inden bir merd-i güzīn dimişdür: **M**’de yoktur.

¹⁶²⁰ şî‘r: beyit **A R L M**

¹⁶²¹ mā-fi‘lī: el-mā’-fi‘lī **A R**; L’de ise yoktur.

¹⁶²² ‘afā: ‘afā evāmīr-i nefsi-şūm ile mü‘temer olmadın merd-i ferdūñ ḡadri zāhirdür **L**; ‘afā zen-i dünyāya firīfte olmayan merd zümre-i ‘uḡalāda ferddür **M**

¹⁶²³ Bu paragraf “neşr” kelimesinden itibaren “şî‘r” kelimesine kadar “evāmīr-i nefsi-şūm ile mu‘temer olmayan merd-i ferdūñ ḡadri zāhirdür” ifādesi hariç **L M**’de bulunmamaktadır.

neşr: **A**’da yoktur.

¹⁶²⁴ gülzārda: hezār-ı gülzār **A R**

¹⁶²⁵ buyurdılar: ayıtdı **A R**

¹⁶²⁶ şî‘r: beyit **A R L M**

neşr: Cerr-i ezyāl-i istignā iden [15] evliyā u berere¹⁶²⁷ vü etkiyā¹⁶²⁸ haqqā ki¹⁶²⁹ kanā‘at diyārınūñ şāhı ve rāhat memālikinūñ pādīşāhıdur¹⁶³⁰ hırş u tama‘ mezmūm-i harīş¹⁶³¹ ve tāmī‘-i meş‘ūmdur¹⁶³² Hāzret-i Mevlānā Meşnevī’de bu ma‘nāya īmā idüp buyurmuşlar.¹⁶³³ **beyit**¹⁶³⁴:

14. Hamdu lillāh tama‘am¹⁶³⁵ ez halk nīst

Ez kanā‘at der dil-i men ‘ālemīst

neşr¹⁶³⁶: Ba‘ż-ı fużalā-yı kirām bu maqāmda taḥrīk-i iqdām-ı aqlām idüp ma‘nā-yı bedī‘ {vr. 47^a} u zengīn ile şaḥīfe-i varakı bu vech-ile tezyīn itmişlerdür el-ḥaḳ kelām-ı feşāḥat-intisāb¹⁶³⁷ ve¹⁶³⁸ bu bābda faşlu‘l-ḥiṭābdur. **şi‘r**¹⁶³⁹:

15. İzā kana‘tü nefsi bā-seyri belgihi

Mine‘l-māli tekfīnī ilā yevmi tekfīnī

Ve in hiye lem-teḳna‘ü fe-tilke muşībetün

[5] Eşabet bihā fi‘l-‘aqli ve‘d-dīni

¹⁶²⁷ u berere: **R L**’de yoktur.

¹⁶²⁸ u berere vü etkiyā: **M**’de yoktur.

¹⁶²⁹ haqqā ki: **M**’de yoktur.

¹⁶³⁰ memālikinūñ pādīşāhıdur: şehrinūñ şāhı olmuşlardır **M**

¹⁶³¹ harīş: ḥārīş **L**

¹⁶³² hırş u tama‘ mezmūm-i harīş ve tāmī‘-i meş‘ūmdur: **M**’de yoktur.

¹⁶³³ Hāzret-i Mevlānā Meşnevī’de bu ma‘nāya īmā idüp buyurmuşlar: **A R L**’de yoktur.
buyurmuşlar: buyurmuşlardır **M**

¹⁶³⁴ beyit: nazm **L**

¹⁶³⁵ tama‘am: tu‘me-em **E H A**

¹⁶³⁶ neşr: **L**’de yoktur.

¹⁶³⁷ Ba‘ż-ı fużalā-yı kirām bu maqāmda taḥrīk-i iqdām-ı aqlām idüp ma‘nā-yı bedī‘ u zengīn ile şaḥīfe-i varakı bu vech-ile tezyīn itmişlerdür el-ḥaḳ kelām-ı feşāḥat-intisāb: Ba‘ż-ı ‘uḳalā daḥı bu vech-ile gūyā olmuşlardır ki **M**

¹⁶³⁸ ve: haqqā ki **M**

¹⁶³⁹ şi‘r: kıt‘a **L M**

neşr¹⁶⁴⁰: Çünkü¹⁶⁴¹ Ebū Hureyre Ḥazretleri'nün¹⁶⁴² şehir-i vücūdına sultān-ı cū' bir
 meretebe istilā ve kuvvet-i za'f bir meretebe isti'lā itdi ki ne şikeme rabṭ-ı hacet def'-i
 keder ne şiddet-i niṭāk-ı şabr kār-ger oldu āhir¹⁶⁴³ reh-güzer-i aşḥāb-ı Resūl¹⁶⁴⁴ üze
 maḳām itdi ki ol fırka-i kirāmdan bir merd-i be-nām ihtimāldür ki mīz-bānluḳ idüp¹⁶⁴⁵
 iṭ'am ile ikrām eyleye nāgāh server-i 'ālī-tebār [10] Ḥazret-i yār-ı gār ol maḥalden güzār
 buyurdılar Ebā Hureyre bir āyet-i kerīme maẓmūnından istiḥbār eyledi¹⁶⁴⁶ Ḥazret-i
 Şiddīḳ su'āle ḥalīḳ-i¹⁶⁴⁷ cevāb ile taḥḳīḳ¹⁶⁴⁸ buyurup 'izzetḥānelerine 'azīmet
 buyurdılar¹⁶⁴⁹ Ḥazret-i 'Ömer¹⁶⁵⁰ daḡı mūrūr idicek yine¹⁶⁵¹ mu'āmele-i sābīḳa şudūr
 itdi şūret-i murād-ı Ebū Hureyre [15] mir'āt-ı¹⁶⁵² 'amelde cılve-ger olmayıcaḳ nihāyet
 meretebe¹⁶⁵³ müteḥayyir ü muẓtarib¹⁶⁵⁴ oldu "*E men yecību'l-muẓtarra izā de'āhū*"¹⁶⁵⁵ tūr-i
 iltimās hedef-i icābete muşādif olup¹⁶⁵⁶ nāgāh sultān-ı serīr-i *lī*¹⁶⁵⁷ *ma'allāh*¹⁶⁵⁸ beyit:

¹⁶⁴⁰ neşr: R'de yoktur.

¹⁶⁴¹ Çünkü: Bārī M

¹⁶⁴² Hureyre Ḥazretleri'nün: Hureyre'nün A R L

¹⁶⁴³ şehir-i vücūdına sultān-ı cū' bir meretebe istilā ve kuvvet-i za'f bir meretebe isti'lā itdi ki ne şikeme
 rabṭ-ı hacet def'-i keder ne şiddet-i niṭāk-ı şabr kār-ger oldu āhir: tāḳatı tāḳ oldu temennā-yı işfāk
 ile E H A R L

¹⁶⁴⁴ Resūl: muṭaḥhar A R L; Peyḡamber M

¹⁶⁴⁵ bir merd-i be-nām ihtimāldür ki mīz-bānluḳ idüp: biri ḥāyız ki ḥānesine götürüp M

¹⁶⁴⁶ eyledi: idicek M

¹⁶⁴⁷ Ḥazret-i Şiddīḳ su'āle ḥalīḳ-i: M'de yoktur.

¹⁶⁴⁸ ile taḥḳīḳ: M'de yoktur.

¹⁶⁴⁹ 'izzetḥānelerine 'azīmet buyurdılar: sa'ādetḥānelerine revān oldılar M

¹⁶⁵⁰ Ḥazret-i 'Ömer: 'Ömer bin Ḥaṭṭāb Ḥazretleri M

¹⁶⁵¹ yine: E H A R L'de yoktur.

¹⁶⁵² mir'āt-ı: āyine-i M

¹⁶⁵³ nihāyet meretebe: M'de yoktur.

¹⁶⁵⁴ muẓtarib: muẓtar M

¹⁶⁵⁵ Neml 27/62; Meali: "(Onlar mı hayırlı) *yoksa darda kalana kendine yalvardığı zaman karşılık veren*
ve (başındaki) sıkıntıyı gideren, sizi yeryüzünün hakimleri kılan mı? Allah'tan başka bir tanrı mı
 var! Ne kadar da kıt düşünüyorsunuz!"

¹⁶⁵⁶ "*E men yecību'l-muẓtarra izā de'āhū*" tūr-i iltimās hedef-i icābete muşādif olup: M'de yoktur.

¹⁶⁵⁷ lī: lī vaḳt L M

16. Dārende-i hüccet-i İlāhī

Dānende-i rāz-ı şubḡāhī¹⁶⁵⁹

neşr¹⁶⁶⁰: Şallellāhu¹⁶⁶¹ ‘aleyhi ve ‘alā ālihi ve şaḥbihi¹⁶⁶² ve ‘iyālihi¹⁶⁶³ pertev-i cemāl-i ḥūrşīd-i ḥāşiyetleri ile ol cā-yi zulmet ve ḥayret-i taḥşīl-i nūrāniyyet eyledi ferāset ü kerāmet ile¹⁶⁶⁴ çehre-i ḥāl-i Ebū¹⁶⁶⁵ Hureyre’de eşer-i cū’dan ḍucret semīr-i zāmīr-i münīr-i¹⁶⁶⁶ Müşterī-fiṭnatları olıcaḡ ḥāne-i ‘izzet-āşiyānlarına¹⁶⁶⁷ {vr. 47^b} da‘vet ve sa‘ādet-i refāḡata¹⁶⁶⁸ işāret buyurdılar Ebū¹⁶⁶⁹ Hureyre daḡı¹⁶⁷⁰ muṭāva‘at ve emr-i ‘ālīlerine¹⁶⁷¹ muvāfaḡat ve Ḥazret’e¹⁶⁷² murāfaḡat eyledi Ḥazret-i Resūl¹⁶⁷³ şallellāhu ‘aleyhi ve sellem¹⁶⁷⁴ ümmehāt-ı mü’mīnīnden birinūñ ḥānesine duḡul buyurup¹⁶⁷⁵ [5]

Hadis olarak rivayet edilen sözlerdendir, aslı “Li-ma‘allāh vaktün lā yese‘unî fihī melekūn muḡarrebūn ve lā nebiyyūn mürselūn” şeklindedir. *Keşfü’l-Hafā*, II, 244. Manası: “**Benim Allah ile** öyle anlarım olur ki, ne bir mukarreb melek, ne de gönderilmiş bir nebi öyle bir yakınlığı elde edebilir.”

¹⁶⁵⁸ ma‘allāh: ma‘allāh vaḡt **A**

¹⁶⁵⁹ Bu beyit sadece **M**’de bulunmaktadır.

¹⁶⁶⁰ neşr: **E H A R L**’de yoktur.

¹⁶⁶¹ şallellāhu: şallellāhu te‘ālā **L M**

¹⁶⁶² şaḥbihi: şaḥbihi’n-nücebā **L**

¹⁶⁶³ ve ‘iyālihi: **L**’de yoktur.

ve ‘alā ālihi ve şaḥbihi ve ‘iyālihi: ilā yevmī’l-cezā **M**

¹⁶⁶⁴ pertev-i cemāl-i ḥūrşīd-i ḥāşiyetleri ile ol cā-yi zulmet ve ḥayret-i taḥşīl-i nūrāniyyet eyledi ferāset ü kerāmet ile: ḡadem-zed-i ḡarāḡāh-ı Ebū Hureyre-i pūr-intibāh oldı **E H A R L**

¹⁶⁶⁵ Ebū: Ebī **R**

¹⁶⁶⁶ münīr-i: **R**’de yoktur.

¹⁶⁶⁷ ḥāne-i ‘izzet-āşiyānlarına: **M**’de yoktur.

¹⁶⁶⁸ ve sa‘ādet-i refāḡata: buyurup refāḡat sa‘ādetine **M**

¹⁶⁶⁹ Ebū: Ebā **M**

¹⁶⁷⁰ daḡı: biñ canla **L**; **A R**’de ise yoktur.

¹⁶⁷¹ emr-i ‘ālīlerine: işāret-i ‘aliyyelerine **M**

¹⁶⁷² Ḥazret’e: **E H A R L**’de yoktur.

¹⁶⁷³ **M**’de “Ḥazret-i Resūl” ifadesi bir sonraki cümledeki “istikşā-yı” ifadesinden önce yazılmıştır.

¹⁶⁷⁴ şallellāhu ‘aleyhi ve sellem: **A R L M**’de yoktur.

¹⁶⁷⁵ ḥānesine duḡul buyurup: menziline mekīn olup **M**

āyā def'-i gürisnegī ider bir nesne var mıdur deyu¹⁶⁷⁶ istiḳṣā-yı meşrûb ü me'kûl buyurdılar ki ārī¹⁶⁷⁷ hedıyye-i resmī ile bir miḳdār şır muṭḥef-i¹⁶⁷⁸ ḥāk-i pā-yi ḥaṭīrleri olduḡın taḳrīr buyurdılar¹⁶⁷⁹ pes Ḥaẓret¹⁶⁸⁰ Ebū Hureyre'ye¹⁶⁸¹ ḥiṭāb idüp¹⁶⁸² buyurdular yā Ebā Hureyre¹⁶⁸³ aṣḥāb-ı Şuffe'yi da'vet ile emr ü işāret buyurdılar zamīr-i münīr-i Ebī¹⁶⁸⁴ Hureyre'de¹⁶⁸⁵ bu ma'nā cāy-gīr¹⁶⁸⁶ oldu ki bir kāse-i şır aṣḥāb-ı [10] Şuffe'yi sīr itmek ḥayyız-i imkānda nümāyān olmaduḡı muḥtāc-ı beyān degüldür¹⁶⁸⁷ ammā yalnız¹⁶⁸⁸ baña kāfī ve 'illet-i cū'a şāfī olur¹⁶⁸⁹ idi çünki cümleyi işbā'da ḥūrşīd-i imtinā' işrāk u iltimā' ider¹⁶⁹⁰ pes ḥasbe'l-emr ehl-i Şuffe'yi¹⁶⁹¹ iḥzār ve her biri maḥallinde ḳarār eyledi¹⁶⁹² Ḥaẓret¹⁶⁹³ faḥr-i 'ālem şallellāhu 'aleyhi ve sellem¹⁶⁹⁴ kāse-i şīri dest-i ḥümāyūnlarına alup¹⁶⁹⁵ nazar-ı Ebū Hureyre'de [15] cılve-nümā ve ehl-i Şuffe'yi işkāya işāret ü imā buyurdılar ḥıdmetine ḳıyām ve imtişāl-i emr-i Resūl-i 'Allām idüp

¹⁶⁷⁶ āyā def'-i gürisnegī ider bir nesne var mıdur deyu: **E H A R L**'de yoktur.

¹⁶⁷⁷ ki ārī: **E H A R L**'de yoktur.

¹⁶⁷⁸ muṭḥef-i: itḥāf-ı **M**

¹⁶⁷⁹ buyurdılar: itdiler **A R L**

ḥaṭīrleri olduḡın taḳrīr buyurdılar: ḥaṭīr itmişlerdür **M**

¹⁶⁸⁰ Ḥaẓret: **E H A R L**'de yoktur.

¹⁶⁸¹ Ebū Hureyre'ye: **M**'de yoktur.

¹⁶⁸² ḥiṭāb idüp: **E H A R M**'de yoktur.

¹⁶⁸³ buyurdular yā Ebā Hureyre: **E H A R L**'de yoktur.

¹⁶⁸⁴ Ebī: Ebā **A R L**

¹⁶⁸⁵ emr ü işāret buyurdılar zamīr-i münīr-i Ebī Hureyre'de: ol ḥinde ḥaṭır-ı mükedderde **M**

¹⁶⁸⁶ cāy-gīr: cılve-ger **M**

¹⁶⁸⁷ nümāyān olmaduḡı muḥtāc-ı beyān degüldür: cāy-gīr olmaz **M**

¹⁶⁸⁸ yalnız: **M**'de yoktur.

¹⁶⁸⁹ olur: **E H A R L**'de yoktur.

¹⁶⁹⁰ çünki cümleyi işbā'da ḥūrşīd-i imtinā' işrāk u iltimā' ider: **E H A R L**'de yoktur.

¹⁶⁹¹ ehl-i Şuffe'yi: **E H A R L**'de yoktur.

¹⁶⁹² eyledi: idüp **M**

¹⁶⁹³ Ḥaẓret: **M**'de yoktur.

¹⁶⁹⁴ faḥr-i 'ālem şallellāhu 'aleyhi ve sellem: **A R L M**'de yoktur.

¹⁶⁹⁵ ḥümāyūnlarına alup: mübāreklerinde cılve-nümā idüp **M**

mānend-i pergār iskā-yı ehl-i Şuffe’de der-kār oldı¹⁶⁹⁶ ol kavim¹⁶⁹⁷ cümle ol şîrden şehd ü şeker gibi¹⁶⁹⁸ nüş ve harâret-i¹⁶⁹⁹ cû’i ferâmuş idüp¹⁷⁰⁰ dil-hüş oldılar¹⁷⁰¹ hemân sâķî-i bākî oldı pes dest-i Ebî¹⁷⁰² Hureyre’den aldılar bir miķdār keff-i hümâyûnlarında tutup¹⁷⁰³ yine virdiler¹⁷⁰⁴ işrâb-ı şîrb buyurdılar râvî-i mecârî-i umûr-i Ebû Hureyre {vr. 48^a} rağiye ‘anhü Rabbühü’ş-¹⁷⁰⁵-Şekûr¹⁷⁰⁶ dimişdür ki def’a-i ûlâda harâret-i¹⁷⁰⁷ cû’ ile bir vech-ile nüş itdüm ki zann-ı ġālibûm zarf boş olmak idi yine müşāhede itdüm ki mālîdür¹⁷⁰⁸ yine emr-i ‘ālî şâdır oldı bu def’a zarf fâriğ u hālî oldı didüm¹⁷⁰⁹ [5] yine emr ü îmā buyurıcaķ gördüm ki zarf yine mālî olmış¹⁷¹⁰ dört def’a emr-i Resûl-i¹⁷¹¹ müte‘ālî zāhir ü şâdır oldı¹⁷¹² nevbet-i pencümde¹⁷¹³ ayıtdum ey sulţān-ı memālik-i risālet ve hākim-i kişver-i velāyet şehr-i vücûdda sipeh-sālār-ı cû’ āġāz-ı terk ü tāz itmış iken hakkā ki cülûs-i şehriyār in‘ām-ı fāyîzü’l-[10] berekāt tecdîd-i evāmîr-i hayāt idüp

-
- 1696 nazar-ı Ebû Hureyre’de cılve-nümā ve ehl-i Şuffe’yi iskāya işâret ü îmā buyurdılar ĥidmetine kıyām ve imtişāl-i emr-i Resûl-i ‘Allām idüp mānend-i pergār iskā-yı ehl-i Şuffe’de der-kār oldı: Ebû Hureyre’ye virdiler cümleyi ol şîr ile iskāya îmā buyurdular pes te‘āţî kâse de der-kār olup **M**
- 1697 ol kavim: : **E H A R L**’de yoktur.
- 1698 şehd ü şeker gibi: **E H A R L**’de yoktur.
- 1699 ve harâret-i: idüp merâret-i **L M**
- 1700 “sîr olup” ifadesi **R**’de derkenardır.
- 1701 idüp dil-hüş oldılar: itdiler **M**
- 1702 Ebî: Ebû **A R L M**
- 1703 tutup: tutdılar **M**
- 1704 virdiler: virüp **M**
- 1705 Rabbühü’ş: **E H A**’da yoktur.
- 1706 Rabbühü’ş-Şekûr: Rabbüne’l-Ġafûr **M**
- 1707 harâret-i: şadme-i **M**
- 1708 zann-ı ġālibûm zarf boş olmak idi yine müşāhede itdüm ki mālîdür: zarf fâriğ u hālî oldı **M**
- 1709 didüm: **R L**’de yoktur.
- 1710 şâdır oldı bu def’a zarf fâriğ u hālî oldı didüm yine emr ü îmā buyurıcaķ gördüm ki zarf yine mālî olmuş: şudûr idicek yine nüş itdüm ġüyā ki mālî idi **M**
- 1711 Resûl-i: **M**’de yoktur.
- 1712 zāhir ü şâdır oldı: şudûr itdi **M**
- 1713 pencümde: çārümde **M**

tamām-ı işbā‘ u iḵnā‘ eyledi¹⁷¹⁴ sayd-gāh-ı ʔalbde bir lāne ʔalmadı ki şīr ʔamle-i şīrāne eylemeye¹⁷¹⁵ pes¹⁷¹⁶ Ḥazret¹⁷¹⁷ kāseyi elümden¹⁷¹⁸ alup baḳıyyeyi nūş ve ḥāṭır-ı maḥzūnumı¹⁷¹⁹ ḥōş eylediler¹⁷²⁰ ol dem¹⁷²¹ ki kāse-i şīri elüme virdiler müşāhede itdüm¹⁷²² gūyā bir ʔaṭresi¹⁷²³ zāyi‘ olmamış idi zihī faẓl-ı [15] lāmi‘ zihī mu‘cize-i zāhire¹⁷²⁴ ve¹⁷²⁵ zihī kerāmet-i bāhire¹⁷²⁶ **li-münşī’ihi**¹⁷²⁷:

17. Ṭurfe-i ḥālīst ki dāred eṣer-i feyẓ-i beḳā

Kāse-i şīr ki nūşed heme erbāb-ı şafā

-
- ¹⁷¹⁴ ey sultān-ı memālik-i risālet ve ḥākim-i kişver-i velāyet şehr-i vücūdda sıpeh-sālār-ı cū‘ āgāz-ı terk ü tāz itmiş iken ḥakkā ki cülūs-i şehriyār in‘ām-ı fāyizü’l-berekāt tecdīd-i evāmir-i ḥayāt idüp tamām-ı işbā‘ u iḵnā‘ eyledi: ey şāfi‘-i müşeffī‘ tamām-ı şib‘ ḥāşıl olup kām-ı dile vāşıl oldum **M**
- ¹⁷¹⁵ eylemeye: itmeye **M**
- ¹⁷¹⁶ pes: **E H A R L**’de yoktur.
- ¹⁷¹⁷ Ḥazret: **M**’de yoktur.
- ¹⁷¹⁸ elümden: **M**’de yoktur.
- ¹⁷¹⁹ maḥzūnumı: maḥzūnı **L**; münkesiri **M**
- ¹⁷²⁰ eylediler: buyurdılar **M**
- ¹⁷²¹ dem: vakit **M**
- ¹⁷²² müşāhede itdüm: **M**’de yoktur.
- ¹⁷²³ ʔaṭresi: ʔaṭre-i ḥāḳiri **M**
- ¹⁷²⁴ zāhire: bāhire **M**
- ¹⁷²⁵ ve: **M**’de yoktur.
- ¹⁷²⁶ zihī faẓl-ı lāmi‘ zihī mu‘cize-i zāhire ve zihī kerāmet-i bāhire: **R**’de yoktur.
bāhire: zāhire **M**
- ¹⁷²⁷ li-münşī’ihi: beyit **M**

11. Mu‘cize-i zuhūr-i¹⁷²⁸ bārān be-du‘ā-yı Hāzret-i fahr-i cihān šallellāhu
‘aleyhi¹⁷²⁹ ve sellem¹⁷³⁰

E 48^a; H 45^b; A 45^a; R 44^b; L 40^b; M 87^a

Kilk-i ‘anber-nişār-ı rüvāt aḥbār-ı revāyiḥ-i ṭayyibe-i mu‘cizāt-ı Hāzret-i ḥayrū’l-ebrār ile meşāmm-ı ‘ālemi mu‘anber idüp Hāzret-i Enes’den ḥaber-i şaḥīḥü’l-eşer zīnet-dih-i şaḥāyif ü defter olmışdur ki {vr. 48^b} ‘ahd-i hümāyūn-i Hāzret-i Resūl-i Hüdā’da bir sene-i şu‘ūbet-nümā peydā oldı ki istilā-yı қаһт u ḡalā ile şiddet ü¹⁷³¹ kılllet hüveydā olup inḳıṭā‘-i bārān ile¹⁷³² kişt-zār-ı ‘āleme yübūset ṭareyān idüp āb¹⁷³³ mānend-i şabr-ı ‘āşık¹⁷³⁴ [5] nā-yāb ve¹⁷³⁵ şaḥārī vü berārī ḥasta-diller sīnesi gibi¹⁷³⁶ pür-tef ü tāb ve suziş-i firāk ile¹⁷³⁷ her biri gūyā¹⁷³⁸ mühre-i sīm-āb idi¹⁷³⁹ tāb-ı āteşten sīne-i zemīn¹⁷⁴⁰ sīne-i şaḥrā¹⁷⁴¹ çāk çāk oldı ṭabīb-i ebr bir қаtre şu ile ‘ilāc-ı¹⁷⁴² derd-nāk eylemedi. **li-münşī’ihi:**

1. Yandı yakıldı derd ile ‘ālem

[10] Bir içim şuya olmadı hem-dem

¹⁷²⁸ zuhūr-i: nüzül-i **M**

¹⁷²⁹ ‘aleyhi: ‘aleyhi ve ‘alā ālihi ve şaḥbihi’l-‘izzī’l-kerīmi’ş-şān **M**

¹⁷³⁰ ve sellem: **L M**’de yoktur.

¹⁷³¹ şiddet ü: şiddet-i **A R**; **L**’de ise yoktur.

¹⁷³² ile şiddet ü kılllet hüveydā olup inḳıṭā‘-i bārān ile: ve istiḡnā-yı ebr-i semā sedd-i mecārī-i bārān itmekle **M**

¹⁷³³ āb: bārān **L**; **R M**’de ise yoktur.

¹⁷³⁴ ‘āşık: ‘āşık āb **R L**; āşık bārān **M**

¹⁷³⁵ ve: olup **M**

¹⁷³⁶ şaḥārī vü berārī ḥasta-diller sīnesi gibi: sīne-i ḥasta-dilān gibi şaḥrālar **M**

¹⁷³⁷ suziş-i firāk ile: āteş-i hicrānla **M**

¹⁷³⁸ her biri gūyā: gūyā her biri **M**

¹⁷³⁹ idi: oldı **M**

¹⁷⁴⁰ tāb-ı āteşten sīne-i zemīn: ḥummā-yı ḥuşkī ile **L M**

¹⁷⁴¹ sīne-i şaḥrā: **E H A R L**’de yoktur.

¹⁷⁴² ‘ilāc-ı: devā-i **M**

neşr¹⁷⁴³: Ol hengām-ı pür-ālām¹⁷⁴⁴ içre mażmun-ı¹⁷⁴⁵ “*yühlike’l-ħarşe ve’n-nesle*”¹⁷⁴⁶ nümāyān olmağla aḥvāl-i ḥalḳ perīşān oldı bir rûz-i cum‘a ki ‘îd-i aşḫāb-ı dîn-i sedīddür¹⁷⁴⁷ Ḥazret-i Resûl-i Mecīd şallellāhu ‘aleyhi ve ‘alā ālihi ve şaḥbihi ve ‘iyālihi¹⁷⁴⁸ **nażm**¹⁷⁴⁹:

2. Ārende-i¹⁷⁵⁰ ḥüccet-i İlähî

Dānende-i rāz-ı subḥ-gāhî¹⁷⁵¹

neşr: [15] ‘Urve-i vuşḳā-yı naşīḥa irtikā vü ḥıṭṭa-i ḥuṭbeye istilā buyurup evāmîr ü zevācîr ile nāhî vü āmir oldılar¹⁷⁵² bir a‘rābî ki dest-i gürisnegî yāğma-ger-i metā‘-ı¹⁷⁵³ şabr u şekībāi olmağla şikemi kîse-i müflis gibi ḥālî ammā derûnı ḳalaḳ u kerb ile mālî idi¹⁷⁵⁴ miyān-ı meclisden ḳıyām idüp ayıtdı ey seyyidü’l-enām heleke’l-mālû ve cā‘e’l-‘iyālû dest-i recāyî¹⁷⁵⁵ ref‘-i dergāh-ı Ḥudā eyle ki idrār-ı emṭār {vr. 49^a} ile teskîn-i leb-i kişt-zār zāhir ü pedīdār ola ve illā in‘idām-ı inbāt-ı nebāt ile kimesnede¹⁷⁵⁶ zād u¹⁷⁵⁷

¹⁷⁴³ neşr: **A L**’de yoktur.

¹⁷⁴⁴ hengām-ı pür-ālām: faşl **M**

¹⁷⁴⁵ mażmun-ı:mażmûnı **M**; ayrıca “mażmûnı” ifadesi “ve’n-nesle” ifadesinden sonra yazmaktadır.

¹⁷⁴⁶ ve’n-nesle: **A R**’de yoktur.

Bakara 2/205; Meali: “O, dönüp gitti mi (yahud bir iş başına geçti mi) yeryüzünde ortalığı fesada vermek, *ekinleri tahrip edip nesilleri bozmak için çalışır*. Allah bozgunculuğu sevmez.”

¹⁷⁴⁷ ki ‘îd-i aşḫāb-ı dîn-i sedīddür: **R**’de yoktur.

¹⁷⁴⁸ şallellāhu ‘aleyhi ve ‘alā ālihi ve şaḥbihi ve ‘iyālihi: **M**’de yoktur.

¹⁷⁴⁹ nażm: beyit **R L**

¹⁷⁵⁰ ārende-i: dārende-i **R L**

¹⁷⁵¹ Bu beyit **M**’de bulunmamaktadır.

¹⁷⁵² oldılar: idiler **R L M**

¹⁷⁵³ metā‘-ı: **M**’de yoktur.

¹⁷⁵⁴ şikemi kîse-i müflis gibi ḥālî ammā derûnı ḳalaḳ u kerb ile mālî idi: **M**’de yoktur.

¹⁷⁵⁵ recāyî: temennâyı **M**

¹⁷⁵⁶ kimesnede: **E H A R L**’de yoktur.

¹⁷⁵⁷ zād u: **M**’de yoktur.

evkāt kalmayup şevret-i cū‘ u kılllet īrās-ı helāk u đucret itmişdür pes Hāzret-i sulţān-ı¹⁷⁵⁸ risālet ve serīr-efrūz-i [5] memālik-i velāyet¹⁷⁵⁹ **beyit**¹⁷⁶⁰:

3. Çerāğ-efrūz çeşm-i ehl-i bīniş

Ṭırāz-ı kār-gāh-ı āferīniş¹⁷⁶¹

4. Hidāyet rehberi hādī-i küldür

İmām-ı enbiyā çeşm-i rusüldür¹⁷⁶²

neşr¹⁷⁶³: ‘Aleyhi’ş-şalātu ve’s-selām mā nāḥati’l-ḥamām¹⁷⁶⁴ minberden¹⁷⁶⁵ dest-i recā vü temennāyı¹⁷⁶⁶ berdāşte-i dergāh-ı Hudā idüp ıslāḥ-ı aḥvāl-i ümmet¹⁷⁶⁷ içün nüzül-i bārān-ı rahmet ümmīdine¹⁷⁶⁸ cenāb-ı celīlū’l-iḥsān-ı¹⁷⁶⁹ Sübhān’a [10] teveccüh-künān oldı rivāyet¹⁷⁷⁰ olunur ki ol ḥīn-i icābet-ḡarīnde¹⁷⁷¹ rū-yi sipihrde¹⁷⁷² ḡur’a-i şehāb hüveydā olmayup ebr-i tīre güm-kerde-i rāh iken fezā’-yı ‘ālem-i ‘ulüvve¹⁷⁷³

¹⁷⁵⁸ sulţān-ı: **M**’de yoktur.

¹⁷⁵⁹ ve serīr-efrūz-i memālik-i velāyet: şallellāhu ‘aleyhi mā beḡate’d-dehrü ve dāret ki **M**

¹⁷⁶⁰ beyit: nazm **L**

¹⁷⁶¹ **M**’de bu beyit 48^b’de 13. satırda geçen “Mecīd” ifadesinden sonra geçmektedir.

¹⁷⁶² Bu beyit sadece **M**’de bulunmaktadır.

¹⁷⁶³ neşr: **L**’de yoktur.

¹⁷⁶⁴ ‘Aleyhi’ş-şalātu ve’s-selām mā nāḥati’l-ḥamām: **M**’de yoktur.

¹⁷⁶⁵ minberden: **E H A R L**’de yoktur.

¹⁷⁶⁶ recā vü temennāyı: recāyı **M**

¹⁷⁶⁷ ıslāḥ-ı aḥvāl-i ümmet: nüzül-i bārān **M**

¹⁷⁶⁸ nüzül-i bārān-ı rahmet ümmīdine: **M**’de yoktur.

¹⁷⁶⁹ celīlū’l-iḥsān-ı: **M**’de yoktur.

¹⁷⁷⁰ rivāyet: ḡikāyet **M**

¹⁷⁷¹ ḡīn-i icābet-ḡarīnde: ḡālde **M**

¹⁷⁷² sipihrde: şehirde **M**

¹⁷⁷³ ‘ulüvve: ‘ulvīye **M**

küşende-i¹⁷⁷⁴ perde-i siyāh olup bād-ı vezān gūyā¹⁷⁷⁵ rū-yi deryā-yı aḥdarda niçe emvāc-ı kūh-peyker zāhir ü cilve-ger eyledi.¹⁷⁷⁶ **beyit**¹⁷⁷⁷:

[15] 5. Hevā zi ebr beyūsīd cūbbe vü hıftān

Zi ‘aks-i ḥ^vīṣ gümān kerd mihr-i rūšen tāb

neṣr¹⁷⁷⁸: Miyān-ı ebr-i tīreden berḳ-i raḥṣān ḳārūre-i neffāz gibi şu‘le-zen-i āteş olup gūyā¹⁷⁷⁹ şem‘ler sūzān ve mānend-i zengiyān dehānundan āteşler nümāyān eyledi.¹⁷⁸⁰ **beyit**¹⁷⁸¹:

6. Çü berḳ ez mīḡ-i be-dirāḥşed-i tū pindārī eger bīnī¹⁷⁸²

Zi ḥar-gāhī be-ḥar-gāhī devāned pāre-i aḡger

neṣr¹⁷⁸³: Şadā-yı berḳ {**vr. 49^b**} ‘ālemi pūr-ṭanīn ve nidā-yı ra‘d zemzeme-sāz-ı rū-yi zemīn oldı¹⁷⁸⁴ gūyā şadā-yı¹⁷⁸⁵ yelān-ı dīn-i mübīn idi ki şımāḡ-ı muḡālīfīnī¹⁷⁸⁶ ḥurūş-i nāy-i rūyīn ile¹⁷⁸⁷ ker ya ḳal‘-i bāb-ı¹⁷⁸⁸ ḳal‘a-i Ḥayber’de na‘ra-i Ḥaydar idi ki def‘-i erbāb-ı küfr ü şer ider idi. **naẓm**¹⁷⁸⁹:

¹⁷⁷⁴ küşende-i: keşīde-i **M**

¹⁷⁷⁵ bād-ı vezān gūyā: **M**’de yoktur.

¹⁷⁷⁶ eyledi: olup **M**

¹⁷⁷⁷ beyit: naẓm **A**

¹⁷⁷⁸ neṣr: **L**’de yoktur.

¹⁷⁷⁹ gūyā: **L M**’de yoktur.

¹⁷⁸⁰ eyledi: oldı **M**

¹⁷⁸¹ beyit: naẓm **R**

¹⁷⁸² eger bīnī: **M**’de yoktur.

¹⁷⁸³ neṣr: **L M**’de yoktur.

¹⁷⁸⁴ oldı: olup **M**

¹⁷⁸⁵ şadā-yı: **L M**’de yoktur.

¹⁷⁸⁶ muḡālīfīnī: küfr ü nifāḳı **M**

¹⁷⁸⁷ ḥurūş-i nāy-i rūyīn ile: **E H A R**’de yoktur.

¹⁷⁸⁸ bāb-ı: **M**’de yoktur.

¹⁷⁸⁹ naẓm: şi‘r **A**; beyit **L**; kıt‘a **M**

[5] 7. Birūn āmed zi ebr-i tīre berķī

Lisān-ı gevher-i raḥṣān-ı deryā

8. Hemī gurrīd ra‘d u būd mest-i ū

Çü pīl-i mest ender-i şaff-ı heycā

neşr: ‘Acībdür ki¹⁷⁹⁰ berķ-i raḥṣān mānend-i tīg-i Bedaḥṣan-ı¹⁷⁹¹ dirahṣān nümāyān¹⁷⁹² olmağla çeşm-i cihān ḥīre-ter¹⁷⁹³ ve na‘ra-i pīl mest-i ra‘ddan¹⁷⁹⁴ gūş-i Keyvān ker oldı ve dīde-i¹⁷⁹⁵ āsmāna keḥḥāl-i każā¹⁷⁹⁶ ebr-i kühl çekmekle çeşm-i [10] mīğdan қатарāt-ı eşk gibi bārān¹⁷⁹⁷ revān¹⁷⁹⁸ olup rū-yi murğ-zāra lū‘lū’-yi şeh-vār nişār eyledi ya‘ni¹⁷⁹⁹ şehāb-ı nisyān çeşme-i¹⁸⁰⁰ bārānı revān¹⁸⁰¹ idüp¹⁸⁰² gūş-i lu‘betān-ı bāğ u bostān¹⁸⁰³ ve gerdem-i sīm-berān-ı gülistān¹⁸⁰⁴ zīver-i dürer-i maṭar¹⁸⁰⁵ ile müzeyyen yāḥūd¹⁸⁰⁶ ḥoḳḳa-i girān-māye-i¹⁸⁰⁷ mīnā-yı gerdūndan bisāt-ı sebz-i sebze ye nişār-ı güher ile¹⁸⁰⁸ zīnet-

¹⁷⁹⁰ ‘Acībdür ki: **M**’de yoktur.

¹⁷⁹¹ tīg-i Bedaḥṣan-ı: şemşīr-i **M**

¹⁷⁹² nümāyān: **E H A R L**’de yoktur.

¹⁷⁹³ ḥīre-ter: tīre-ter **R**

¹⁷⁹⁴ na‘ra-i pīl mest-i ra‘ddan: **E H A R L**’de yoktur.

¹⁷⁹⁵ dīde-i: çeşm-i **M**

¹⁷⁹⁶ każā: **E H A R L**’de yoktur.

¹⁷⁹⁷ gibi bārān: **M**’de yoktur.

¹⁷⁹⁸ revān: nāzil **L**; bī-dirīğ **M**

¹⁷⁹⁹ ya‘ni: ve **M**

¹⁸⁰⁰ çeşme-i: eşk-i **M**

¹⁸⁰¹ revān: devān **M**

¹⁸⁰² ya‘ni şehāb-ı nisyān çeşme-i bārānı revān idüp: **E H A R**’de yoktur.

¹⁸⁰³ u bostān: **M**’de yoktur.

¹⁸⁰⁴ gülistān: bostānı **M**

¹⁸⁰⁵ maṭar: emṭār **M**

¹⁸⁰⁶ yāḥūd: ve **L M**

¹⁸⁰⁷ girān-māye-i: **E H A R L**’de yoktur.

¹⁸⁰⁸ güher ile: cevāhir idüp **M**

[15] baḡṣ-i encümen-i çemen oldı ve'l-hāşıl¹⁸⁰⁹ tevātür ü¹⁸¹⁰ tevārüd-i¹⁸¹¹ emṭār āyīne-i hevādan¹⁸¹² def'-i ḡuškī vü ekdār-ı¹⁸¹³ ḡubār¹⁸¹⁴ idüp nem-i yemm-i¹⁸¹⁵ ḡayāt-dih-i¹⁸¹⁶ ḡül-zār olup 'arşa-i¹⁸¹⁷ 'ālemi reşk-āver-i faşl-ı bahār oldı¹⁸¹⁸ *“ve-enzele mine's-semā'i mā'en fe-aḡrecnā bihi ezvācen min nebātin şettā”*¹⁸¹⁹ maẓmūnı hüveydā ve¹⁸²⁰ *“keyfe yūḡyī'l-arza ba'de mevtiḡā”*¹⁸²¹ ma'nā-yı ḡarrāsı¹⁸²² cılve-nümā oldı¹⁸²³ henüz¹⁸²⁴ mübārek ellerin maḡāsın-i şerīflerine vaẓ' {vr. 50^a} eylemedin¹⁸²⁵ ḡaṭarāt-ı emṭār u¹⁸²⁶ süyül her ṭarafdan nüzül idüp kişt-zār-ı şehri pür-āb ve ḡušk-dilleri sīr-āb¹⁸²⁷ ve ḡalk-ı 'ālemden def'-i ızṭırāb¹⁸²⁸ ve teskīn-i tāb ile def'-i ızṭırāb¹⁸²⁹ eyledi¹⁸³⁰ bir hafta-i kāmīl bārān nāzil olup¹⁸³¹ ni'am-ı mütenebbih-i İlähiyye şāmil-i [5] aḡvāl-i meẓrū'āt-ı

¹⁸⁰⁹ ve'l-hāşıl: **E H A R L**'de yoktur.

¹⁸¹⁰ ü: **R L M**'de yoktur.

¹⁸¹¹ tevārüd-i: **M**'de yoktur.

¹⁸¹² āyīne-i hevādan: **E H A R L**'de yoktur.

¹⁸¹³ “vü ekdār-ı” ifadesi **L**'de derkenardır.

¹⁸¹⁴ ḡubār: **M**'de yoktur.

¹⁸¹⁵ yemm-i: yemm-mişāl **M**

¹⁸¹⁶ ḡayāt-dih-i: ḡayāt-baḡṣ-i **M**

¹⁸¹⁷ 'arşa-i: **M**'de yoktur.

¹⁸¹⁸ oldı: eyledi **A R L M**

¹⁸¹⁹ Tâ-hâ 20/53; Meali: “O, yeri size beşik yapan ve onda size yollar açan, *gökten de su indirendir. Onunla biz çeşitli bitkilerden çiftler çıkardık.*”

¹⁸²⁰ ve: olup **L M; R**'de ise yoktur.

¹⁸²¹ Rûm 30/50; Meali: “Allah'ın rahmetinin eserlerine bir bak: *Arzı, ölümünün ardından nasıl diriltiyor!* Şüphesiz O, ölüleri de mutlaka diriltecektir. O, herşeye kâdirdir.”

¹⁸²² ma'nā-yı ḡarrāsı: ma'nāsı **M**

¹⁸²³ oldı: olup **M**

¹⁸²⁴ henüz: **M**'de yoktur.

¹⁸²⁵ eylemedin: itmedin **M**

¹⁸²⁶ u: **E**'de yoktur.

¹⁸²⁷ **M**'de “ḡušk-dilleri sīr-āb” ifadesi “kişt-zār-ı şehri pür-āb” ifadesinden önce yazılmıştır.

¹⁸²⁸ ve ḡalk-ı 'ālemden def'-i ızṭırāb: **E H A R L**'de yoktur.

¹⁸²⁹ ile def'-i ızṭırāb: **M**'de yoktur.

¹⁸³⁰ eyledi: idüp **M**

¹⁸³¹ bir hafta-i kāmīl bārān nāzil olup: **M**'de yoktur.

kevniyye oldu çünkü cum‘a-i¹⁸³² şāniyede¹⁸³³ ol tāvus-ı gülzār-ı¹⁸³⁴ risālet behişt-i minberde cılve-ger-i intizār-ı¹⁸³⁵ ümmet oldu a‘rābī yine yerinden¹⁸³⁶ kıyām idüp ayıtdı ey hātem-i¹⁸³⁷ Resūl-i kirām ve çāre-sāz-ı hās u ‘ām¹⁸³⁸ in‘ām-ı şāmilü’l-enām ihāta-i ahvāl-i [10] ‘ibād-ı¹⁸³⁹ müstehām idüp¹⁸⁴⁰ naqd-i icābet ki kesb-i yed-i du‘a-yı Hāzret-i ‘ulyā¹⁸⁴¹ ile der-i kīse olmuş¹⁸⁴² idi maşrūf-i meşālīh-i ümmet ve mebzūl-i ümmīd-gāh-ı ra‘iyyet¹⁸⁴³ olup hālā¹⁸⁴⁴ maṭār¹⁸⁴⁵ bir vech-ile nüzūl itdi ki¹⁸⁴⁶ kaẓā’-i vaṭar muḥaṣṣāl u müyesser oldu şimdensoñra zarar idügi muḥarrerdür¹⁸⁴⁷ [15] teheddümü’l-binā ve ğariḳa’l-māl ümmet-i perīşān-hāl deryūze-i luṭf u nevāl iderler ki vefret-i maṭar meZRū‘āt¹⁸⁴⁸ u ḥubūbāta zarar itmedin inḳıṭā’-i¹⁸⁴⁹ rişte-i perīşānī-ahvāle¹⁸⁵⁰ girih-bend-i ictimā‘ ola. **naẓm**¹⁸⁵¹:

9. ‘İllet-i ümmetüñ şifā-sāzı

Enbiyā-i ḥaylenüñ ser-efrāzı

-
- 1832 cum‘a-i: esbū‘-i **L**
- 1833 cum‘a-i şāniyede: cum‘a-i uḡrāya deñlü Hāzret-i server-i dīn-i Hüdā minbere irtikā buyurınca **M**
- 1834 gülzār-ı: **E H A R L**’de yoktur.
- 1835 intizār-ı: inẓār-ı **A R L**; menāẓir-i **M**
- 1836 yerinden: meclisden **M**
- 1837 hātem-i: ḥatm-i **A R L**
- 1838 ey hātem-i Resūl-i kirām ve çāre-sāz-ı hās u ‘ām: ey Resūl-i dād-der **M**
- 1839 ‘ibād-ı: **L**’de yoktur.
- 1840 in‘ām-ı şāmilü’l-enām ihāta-i ahvāl-i ‘ibād-ı müstehām idüp: **M**’de yoktur.
- 1841 Hāzret-i ‘ulyā: ‘izzet-nümā **M**
- 1842 olmuş: **M**’de yoktur.
- 1843 ve mebzūl-i ümmīd-gāh-ı ra‘iyyet: **M**’de yoktur.
- 1844 hālā: **E H A R L**’de yoktur.
- 1845 maṭār: maṭardan **M**
- 1846 bir vech-ile nüzūl itdi ki: **M**’de yoktur.
- 1847 şimdensoñra zarar idügi muḥarrerdür: **M**’de yoktur.
- 1848 meZRū‘āt: meZRū‘ **M**
- 1849 inḳıṭā’-i: inḳıṭā’ ile **M**
- 1850 perīşānī-ahvāle: perīşānı **M**
- 1851 naẓm: li-münşī’i **R L M**; **A**’da ise yoktur.

10. Feyz-bağış-i gürûh-i hayl-i ümem

Mihr-i rahşân-ı âsmân-ı kerem

neşr¹⁸⁵²: Şallellāhu¹⁸⁵³ ‘aleyhi ve sellem¹⁸⁵⁴ Hâzretleri¹⁸⁵⁵ müteveccih-i bār-gāh-ı{vr. 50^b} ‘Allām olup buyurdılar ki *“Allāhümme havālīnā”*¹⁸⁵⁶ *ve lā ‘aleynā Allāhümme ‘ale’l-ākāmi ve’z-zırāb*¹⁸⁵⁷ *ve bütünü’l-edviyyeti ve menābiti’s-şecer”*¹⁸⁵⁸ fi’l-hāl tîr-i du‘ā-yı icābet-küster-i Peyğamber¹⁸⁵⁹ muşādif-i hedef-i kabûl-i Hudā-yı¹⁸⁶⁰ dād-ger [5] olup sehāb mündefi‘¹⁸⁶¹ ü zulumāt ve idrār munkaşi‘¹⁸⁶² olup eşvāk-ı âftāb işrāk u¹⁸⁶³ tāb ile ‘arz-ı cemāl ve şūziş-i hūrşid-zevāl¹⁸⁶⁴ resīde-i¹⁸⁶⁵ tārık-i ahālī-i Medīne-i ‘adīmetü’l-mişāl¹⁸⁶⁶ oldu. **li-münşī’ihi**¹⁸⁶⁷:

11. Mu‘cize nûrîdur bu¹⁸⁶⁸ eyle nazar

‘Ālemi görince münevver ider

¹⁸⁵² neşr: E H A L M’de yoktur.

¹⁸⁵³ Şallellāhu: Şallellāhu te‘ālā L M

¹⁸⁵⁴ ve sellem: ve ‘alā ālihi ve şaḥbihi’l-kirām M

¹⁸⁵⁵ M’de “Hâzretleri” ifadesi “neşr” ifadesinden sonra yazılmıştır.

¹⁸⁵⁶ havālīnā: havvele ileynā A

¹⁸⁵⁷ zırāb: zırāb E H A R

¹⁸⁵⁸ Hadis; *El-Cem‘ü beyne’s-Sahîhayni’l-Buhârî*, “El-Müttefikü ‘aleyh min Müsnedi Ebî”, II, 524 (M.Ş). Manası: *“Allahım, hem bize hem de bütün çevremize mutluluk yığınları, dertlere çare ilaçlar ve ağaç çayrıları ver.”*

¹⁸⁵⁹ Peyğamber: R M’de yoktur.

¹⁸⁶⁰ Hudā-yı: M’de yoktur.

¹⁸⁶¹ mündefi‘: mürtefi‘ R M

¹⁸⁶² munkaşi‘: mündefi‘ R; münkalî L M

¹⁸⁶³ u: pür M

¹⁸⁶⁴ zevāl: R’de yoktur.

¹⁸⁶⁵ resīde-i: resīd-i M

¹⁸⁶⁶ ‘adīmetü’l-mişāl: olduğu bedīd R; nādiretü’l-mişāl M

¹⁸⁶⁷ li-münşī’ihi: R’de yoktur.

¹⁸⁶⁸ nûrîdur bu: nurına gel L M

12. Gāh rū-yi celāl ve gāh cemāl

Her ne isterse Hāk revā eyler

13. Tābi‘-i emridür semā vü seḥāb

Āftāb-ı cihān ve ḳurş-i ḳamer¹⁸⁶⁹

[10] 14. Ola rūḥ-i şerīfine şalevāt

Niçe i‘zāz ile mesā vü seḥer¹⁸⁷⁰

12. Mu‘cize-i redd-i¹⁸⁷¹ ḥacer ü şecer-i selām-ı Hāzret-i Peygamber¹⁸⁷² bā-
ḥaber-i Hāzret-i Ḥaydar¹⁸⁷³

E 50^b; H 47^b; A 47^a; R 46^b; L 42^b; M 115^a

Ġāris-i eşcār-ı aḥbār-ı¹⁸⁷⁴ Resūl-i Perverdigār¹⁸⁷⁵ ve fāris-i ‘arşa-i esmār olan mehere-i
aḥyār¹⁸⁷⁶ ve naḳale-i aḥbār¹⁸⁷⁷ ḳarīn-i rivāyet ve¹⁸⁷⁸ peyveste-i şihḥāt itmişlerdür¹⁸⁷⁹ ki
Hāzret-i [15] risālet mihr-i münīr-i¹⁸⁸⁰ sipihr-i velāyet ki maḥcūbāt-ı esrār naẓar-ı

¹⁸⁶⁹ 12 ve 13. beyitler sadece L’de bulunmaktadır.

¹⁸⁷⁰ Bu dört beyit R’de bulunmamaktadır; M’de ise sadece ilk beyit bulunmaktadır.

¹⁸⁷¹ redd-i: teslīm-i M

¹⁸⁷² selām-ı Hāzret-i Peygamber: M’de yoktur.

¹⁸⁷³ Peygamber bā-ḥaber-i Hāzret-i Ḥaydar: L’de yoktur.

¹⁸⁷⁴ eşcār-ı aḥbār-ı: aḥbār-ı eşcār-ı L

aḥbār-ı: M’de yoktur.

¹⁸⁷⁵ Resūl-i Perverdigār: mu‘cizāt-ı seyyidü’l-ebrār M

¹⁸⁷⁶ aḥyār: aḥbār M

¹⁸⁷⁷ ve naḳale-i aḥbār: olan naḳale-i aḥyār L M, ayrıca bu ifade L M’de “Perverdigār” ifadesinden sonra yazılmıştır.

¹⁸⁷⁸ ve: idüp M

¹⁸⁷⁹ itmişlerdür: itmişler L M

¹⁸⁸⁰ münīr-i: E H A R L’de yoktur.

hümāyūnlarına¹⁸⁸¹ cilveger ve mektūmāt-ı estār şaḥīfe-i ḥāṭırlarında muşavverdür zamīr-i münīrllerinde¹⁸⁸² bu naḡş-i ḥayāl cilve-ger¹⁸⁸³ oldu ki kemend-i bī‘at ile gerden-i ehl-i Yemen muḡayyed olup emr-i Rabbū‘l-‘ibāda inḡıyād¹⁸⁸⁴ idüp¹⁸⁸⁵ ser-nihāde olalar¹⁸⁸⁶ temşiyet-i maşlaḡat içün süvār-ı sā‘id-i ferzānegī ve süvār-ı {vr. 51^a} mızmar-ı yegānegī Ḥazret-i ‘Aliyy-i sāmī-mekān¹⁸⁸⁷ irsāli hem-ḡābe-i zamīr-i ḡaḡāyık-nişānları olup mir‘āt-ı mülāḡazada nümāyān olan şüret-i ‘Alīyy-i velī ḡuzūrında taḡrīr u rivāyet buyurılcaḡ¹⁸⁸⁸ Ḥazret-i ‘Alī¹⁸⁸⁹ ayıtdı **li-münşī’ihī**:

1. Tābi‘-i emrūñ¹⁸⁹⁰ ḡuluñ ḡurbānuñum

[5] Cān u dilden¹⁸⁹¹ bende-i fermānuñum¹⁸⁹²

2. Şıdḡ u iḡlāş-ile itdüm ittişāf

Yüzümi döndürmezem yoḡdur ḡilāf¹⁸⁹³

neşr¹⁸⁹⁴: Her ne emr-i zerīn ki zāt-ı ‘izzet-ḡarīnlerinden¹⁸⁹⁵ şudūra makrūn ve her ne¹⁸⁹⁶ mişāl-i hümāyūn ki ḡuhūr¹⁸⁹⁷ ile meşḡūn ola fermān-ı berdār u itmāmuna biñ¹⁸⁹⁸ cān-ile

¹⁸⁸¹ hümāyūnlarına: hümāyūnlarında **L**

naḡar-ı hümāyūnlarına: naḡarlarında **M**

¹⁸⁸² cilveger ve mektūmāt-ı estār şaḥīfe-i ḡāṭırlarında muşavverdür zamīr-i münīrllerinde: **M**’de yoktur.

¹⁸⁸³ cilve-ger: cāy-gīr **M**

¹⁸⁸⁴ “inḡıyād” ifadesi **E**’de derkenardır.

¹⁸⁸⁵ idüp: ile **M**

¹⁸⁸⁶ olalar: ola **A**

¹⁸⁸⁷ sāmī-mekān: şāḡib-i velāyet **M**

¹⁸⁸⁸ nümāyān olan şüret-i ‘Alīyy-i velī ḡuzūrında taḡrīr u rivāyet buyurılcaḡ: ḡarīn-i rivāyet olıcaḡ **M**

¹⁸⁸⁹ Ḥazret-i ‘Alī: **E H A R L**’de yoktur.

¹⁸⁹⁰ emrūñ: emrüm **L M**

¹⁸⁹¹ Cān u dilden: Her ne ise **L**; Cān-ile ben **M**

¹⁸⁹² **M**’de bu beyitin mısra‘ları yer deḡişmiştir.

¹⁸⁹³ Yüzümi döndürmezem yoḡdur ḡilāf: Her ne emr itseñ muṭī‘üm yoḡ ḡilāf **M**

¹⁸⁹⁴ neşr: **L**’de yoktur.

¹⁸⁹⁵ ‘izzet-ḡarīnlerinden: sa‘ādet-ḡarīnden **M**

¹⁸⁹⁶ ne: ne maḡmūn ki **R**

hevādāruz murğ-i dil ü cān¹⁸⁹⁹ hevā-yı itā‘atde [10] pervāz ve şāh-ı muḥabbetde āşiyān-sāz olup¹⁹⁰⁰ muṭrib-i cism-i nā-tüvān¹⁹⁰¹ nağme-i inḳiyādda terāne-perdāzdur Ḥazret iẓhār-ı beşāset buyurup sa‘ādet-ile kendüler¹⁹⁰² pes¹⁹⁰³ süvār oldukları nāka-i şabā-reftār iẓzār buyurılıp¹⁹⁰⁴ mehārını müselle-i¹⁹⁰⁵ dest-i ‘Aliyy-i şecā‘at-girdār idüp [15] Ḥazret-i¹⁹⁰⁶ Ebū’l-Ḥasan me’mūr-i da‘vet-i bī‘at-i ehl-i Yemen olup buyurdılar ki yā Ḥaydar¹⁹⁰⁷ Yemen’e qarīb olup¹⁹⁰⁸ bir ‘aḳabeden güzer itdükde¹⁹⁰⁹ cümle ehl-i diyār maşlahat-ı istiḳbāl için bedīdār olacaḳlardır¹⁹¹⁰ ol maḥalle vuşul bulıcaḳ cümle¹⁹¹¹ aḥcār ü eşcāra īşāl-i selām-ı Resūl idüp diyesin ki¹⁹¹² Resūl-i ‘Allām cümleñüze¹⁹¹³ selām ider¹⁹¹⁴ anlar daḫı kelām ile redd-i selām iderler ilzām-ı ḥuşūm-i¹⁹¹⁵ {vr. 51^b} li‘ām için bu mertebeler yeter buyurdılar¹⁹¹⁶ pes Ḥazret-i ‘Alī ḥasbe’l-emri’l-‘ālī şehri¹⁹¹⁷ Yemen’e müteveccih ü revāne olup ḳaṭ‘-ı menāzil ve ṭayy-i merāḫil ile pīş-gāh-ı ḥıṭṭa-i¹⁹¹⁸ Yemen’e vāşıl olıcaḳ ‘aḳabe-i ma’hūdeye¹⁹¹⁹ dāric oldı ahāl-i [5] şehir¹⁹²⁰

1897 zuhūr: anuñ **R**; ki anuñ **L**; **A**’da ise yoktur.

1898 biñ: **E H A R L**’de yoktur.

1899 ü cān: **M**’de yoktur.

1900 olup: ve **M**

1901 cism-i nā-tüvān: cān **M**

1902 Ḥazret iẓhār-ı beşāset buyurup sa‘ādet-ile kendüler: **M**’de yoktur.

1903 pes: **E H A R L**’de yoktur.

1904 iẓzār buyurılıp: **M**’de yoktur.

1905 müselle-i: teslīm-i **M**

1906 Ḥazret-i: **E H A R L**’de yoktur.

1907 Ḥaydar: ‘Alī **M**

1908 olup: oldı **L**

1909 bir ‘aḳabeden güzer itdükde: ānda bir ‘aḳabeye müte‘ālī olduḳda **M**

1910 olacaḳlardır: olacaḳdur **M**

1911 vuşul bulıcaḳ cümle: vuşulda **M**

1912 idüp diyesin ki: eyleyesin **R**

1913 cümleñüze: size **M**

1914 Resūl-i ‘Allām cümleñüze selām ider: **R**’de yoktur.

1915 ḥuşūm-i: ḥaşm-i **R L**

1916 anlar daḫı kelām ile redd-i selām iderler ilzām-ı ḥuşūm-i li‘ām için bu mertebeler yeter buyurdılar: **M**’de yoktur.

1917 şehir-i: **M**’de yoktur.

1918 ḥıṭṭa-i: **M**’de yoktur.

şehirden¹⁹²¹ hāric olup emr-i istikbālde sür‘at ü isti‘cāl eylediler¹⁹²² ‘Aliyy-i velāyet-penāh ayıtdı şadeka Resūlullāh pes çünkü cümle nās geldiler¹⁹²³ Hāzret-i ‘Alī¹⁹²⁴ bī-şek ü hirās ayıtdı¹⁹²⁵ ki¹⁹²⁶ ey hācer ü şecer¹⁹²⁷ Hāzret-i Resūl-i muṭahhar¹⁹²⁸ şefī‘-i¹⁹²⁹ rūz-i maḥşer şallellāhu¹⁹³⁰ [10] ‘aleyhi ve sellem¹⁹³¹ ve ‘alā¹⁹³² ālihi ve şahbihi’l-kirām¹⁹³³ cümleñüze iblāğ-ı peyām¹⁹³⁴ ider çünkü şadā-yı Hāydar resīde-i gūş-i¹⁹³⁵ hācer ü meder oldı Allāhu ekber rū-yi zemīnden bir gūlgūle peydā ve bir ṭaṭāna hüveydā oldı¹⁹³⁶ ve bir cūş u¹⁹³⁷ ḥurūş nümāyān oldı ki velvele-resān-ı vuḥūş u ṭuyūr¹⁹³⁸ olup [15] ḥayret-efzā-yı Benī Ādem ve ‘ibret-nümā-yı ‘āmme-i¹⁹³⁹ ‘ālem oldı.¹⁹⁴⁰ **li-münşī’ihi**¹⁹⁴¹:

¹⁹¹⁹ ‘aḳabe-i ma‘hūdeye: bir ‘aḳabeye **M**

¹⁹²⁰ şehir: medīne **M**

¹⁹²¹ şehirden: **E H A R L**’de yoktur.

¹⁹²² eylediler: itdiler **M**

¹⁹²³ çünkü cümle nās geldiler: telāḳī-i nāsda **M**

¹⁹²⁴ Hāzret-i ‘Alī: **M**’de yoktur.

¹⁹²⁵ pes çünkü cümle nās geldiler Hāzret-i ‘Alī bī-şek ü hirās ayıtdı: **R**’de yoktur.

¹⁹²⁶ ki: **R L**’de yoktur.

¹⁹²⁷ şecer: meder **M**

¹⁹²⁸ Resūl-i muṭahhar: Peygamber **M**

¹⁹²⁹ şefī‘-i: şāfi‘-i **M**

¹⁹³⁰ şallellāhu: şallellāhu te‘ālā **M**

¹⁹³¹ ve sellem: **M**’de yoktur.

¹⁹³² ‘alā: **M**’de yoktur.

¹⁹³³ şahbihi’l-kirām: şahbihi’l-aṭhar **M**

¹⁹³⁴ iblāğ-ı peyām: selām **M**

¹⁹³⁵ gūş-i: **M**’de yoktur.

¹⁹³⁶ oldı: **M**’de yoktur.

¹⁹³⁷ cūş u: **M**’de yoktur.

¹⁹³⁸ vuḥūş u ṭuyūr: ṭuyūr u vuḥūş **L**

¹⁹³⁹ ‘āmme-i: kāffe-i **L**

¹⁹⁴⁰ nümāyān oldı ki velvele-resān-ı vuḥūş u ṭuyūr olup ḥayret-efzā-yı Benī Ādem ve ‘ibret-nümā-yı ‘āmme-i ‘ālem oldı: velvele-resān ve bir cūş-i maḥşer-nişān zāhir ü nümāyān oldı ki muḥayyer-i ‘uḳūl ü ezḥān idi **M**

¹⁹⁴¹ li-münşī’ihi: li-münşī’ihi’l-faḳīr **A M**; nazım **R**

3. Allāh Allāh ne cūş ü ğulğuledür

Bu ne ğüne ħurūş u velveledür

4. Ditrerdi¹⁹⁴² ‘arşa-i zemīn yer yer

Zelzele ise bu ne zelzeledür

neşr¹⁹⁴³: Ol diyārda olan aḥcār u eşcār cümlesi¹⁹⁴⁴ zebān-ı ḥūb ve¹⁹⁴⁵ feşāḥat-girdār ile ğüftār idüp ayıtdılar es-selām ‘aleyke¹⁹⁴⁶ yā¹⁹⁴⁷ Resūlallāh es-selām ‘aleyke¹⁹⁴⁸ yā¹⁹⁴⁹ Nebiyyillāh {vr. 52^a} **li-münşī’ihi**¹⁹⁵⁰:

5. Es-selām ey server-i pākīze-ṭıynet es-selām

Es-selām ey muḳtedā-yı dīn ü millet es-selām

6. Es-selām ey şāfi‘-i rüz-i kıyāmet¹⁹⁵¹ es-selām¹⁹⁵²

Es-selām ey ḥāmī-i dīn ü şerī‘at¹⁹⁵³ es-selām

neşr¹⁹⁵⁴: Çünki ol¹⁹⁵⁵ ğürūh-i selāmet-encām¹⁹⁵⁶ müşāhede-i mu‘āmele-i kelām [5] ve selām-ı imām¹⁹⁵⁷ itdiler cümlesi¹⁹⁵⁸ bi’ṭ-ṭav‘i ve’r-rızā¹⁹⁵⁹ ḳabūl-i dīn-i İslām idüp¹⁹⁶⁰

¹⁹⁴² Ditrerdi: Ditrredi **M**

¹⁹⁴³ neşr: **L**’de yoktur.

¹⁹⁴⁴ cümlesi: yek-sār **L**; cümle **M**; ayrıca **M**’de “cümle” ifadesi “aḥcār” ifadesinden önce yazılmıştır.

¹⁹⁴⁵ ḥūb ve: **M**’de yoktur.

¹⁹⁴⁶ ‘aleyke: ‘alā **M**

¹⁹⁴⁷ yā: **M**’de yoktur.

¹⁹⁴⁸ ‘aleyke: ‘alā **M**

¹⁹⁴⁹ yā: **M**’de yoktur.

¹⁹⁵⁰ li-münşī’ihi: li-münşī’ihi’l-faḳīr **M**

¹⁹⁵¹ kıyāmet: cezā **L M**

¹⁹⁵² es-selām: **L M**’de yoktur.

¹⁹⁵³ ḥāmī-i dīn ü şerī‘at: dā‘ī-i emr-i nübüvvet **M**

¹⁹⁵⁴ neşr: **L**’de yoktur.

ıkrār-ı nübüvvet-i Resül-i ‘Allām eylediler¹⁹⁶¹ Һazret-i ‘Alī kerremallāhu vecchēhü¹⁹⁶²
her ne takrīr u taḥkīk itdi ise semīr-i zāmīr idinüp¹⁹⁶³ taṣdīk itdiler.¹⁹⁶⁴ **li-münşī’ihi:**

7. Bir nübüvvet k’ide ḥacer ıkrār

Anı insān ider mi hiç inkār¹⁹⁶⁵

[10] 13. Mu‘cize-i bāhire-i Һazret-i nübüvvet-me’āb¹⁹⁶⁶ der def‘-i remed-i¹⁹⁶⁷
Һazret-i¹⁹⁶⁸ Ebī¹⁹⁶⁹ Tūrāb¹⁹⁷⁰

E 52^a; H 49^a; A 48^a; R 47^b; L 43^b; M 81^b

İ‘lā-yı livā’-i vālā-yı mu‘cizāt ve inbā’-i binā’-i Nebiyy-i kāyināt iden e’imme-i dīn-i
mübīn-i sedīdden¹⁹⁷¹ Süheyl bin Sa‘īd¹⁹⁷² (?) raḍiye ‘anhüm Rabbü’l-‘ālemīn¹⁹⁷³

-
- ¹⁹⁵⁵ ol: **E H A R**’de yoktur; **L**’de ise derkenardır.
¹⁹⁵⁶ gürüh-i selāmet-encām: **R**’de yoktur.
¹⁹⁵⁷ kelām ve selām-ı imām: kelām-ı imām u selām **M**
¹⁹⁵⁸ cümlesi: **E H A R L**’de yoktur.
¹⁹⁵⁹ bi’ṭ-ṭav‘i ve’r-rızā: **M**’de yoktur.
¹⁹⁶⁰ idüp: ve **M**
¹⁹⁶¹ eylediler: itdiler **M**
¹⁹⁶² kerremallāhu vecchēhü: **A R**’de yoktur.
¹⁹⁶³ semīr-i zāmīr idinüp: **R**’de yoktur.
¹⁹⁶⁴ Һazret-i ‘Alī kerremallāhu vecchēhü her ne takrīr u taḥkīk itdi ise semīr-i zāmīr idinüp taṣdīk
itdiler: **L**’de yoktur.
¹⁹⁶⁵ Bu beyit **M**’de bulunmamaktadır.
¹⁹⁶⁶ nübüvvet-me’āb: Resül-i müte‘āl **M**
¹⁹⁶⁷ remed-i: remed-i ‘ayn-i **M**
¹⁹⁶⁸ Һazret-i: **E H A**’da yoktur.
¹⁹⁶⁹ Ebī: Ebū **A R L**
¹⁹⁷⁰ Һazret-i Ebī Tūrāb: ‘Aliyy-i ‘ale’l-ḥelāl **M**
¹⁹⁷¹ mübīn-i sedīdden: mübīnden **M**
¹⁹⁷² Sa‘īd: Sa‘d **M**
¹⁹⁷³ raḍiye ‘anhüm Rabbü’l-‘ālemīn: **E H A R L**’de yoktur.

mıẓrāb-ı hāme-i¹⁹⁷⁴ şīrīn-ḥareket ile bu gūne¹⁹⁷⁵ ẓarb-zen-i evtār-ı rivāyet olmışdur ki.
li-münşī'ihī:

1. Resūl-i Yeşrib ve şāh-ı mūkerrem

[15] Yetīm-i Mekke ve sultān-ı 'ālem

2. Ma'in-i dīn-i İslām u şerī'at

Mihīn-i kāfirān-ı bī-mürüvvet

neşr¹⁹⁷⁶: Ḥazret-i fahr-i 'ālem şallellāhu¹⁹⁷⁷ 'aleyhi ve sellem mā-dāreti'l-eyyām ve'l-
leyālī bi's-şubḥi¹⁹⁷⁸ ve'z-ẓalam¹⁹⁷⁹ Ġazve-i Ḥayber'de mecma'-i aşḥāb-ı muṭahharda¹⁹⁸⁰
dürer-i kelām-ı ḥikmet-encām ile silk-i taqrīre bu gūne¹⁹⁸¹ intizām virdiler ki ey gürūh-i
aḥibbā yarın livā-yı zafer-intimā-yı¹⁹⁸² dīn-i Hüdā'yı bir server-i müctebā kabẓa-i
himmetine teslīm¹⁹⁸³ ideyin ki feth-i Ḥayber dest-i {vr. 52^b} şecā'at-küsterinde cilve-ger
ola¹⁹⁸⁴ zamīrinde ḥubb-i Hüdā ve Resūl merkūz u¹⁹⁸⁵ mektūb olup ol zāt-ı mergūb daḥı
Hüdā vü Resūl'ine maṭlūb ola.¹⁹⁸⁶ **li-münşī'ihī**¹⁹⁸⁷:

¹⁹⁷⁴ hāme-i: hāne-i **E H**

¹⁹⁷⁵ bu gūne: **E H A R L**'de yoktur.

¹⁹⁷⁶ neşr: **L**'de yoktur.

¹⁹⁷⁷ şallellāhu: şallellāhu te'ālā **L M**

¹⁹⁷⁸ ve'l-leyālī bi's-şubḥi: bi's-şubḥi ve'l-leyālī **L**

¹⁹⁷⁹ ve'z-ẓalam: ve mā'z-ẓalām **L**

¹⁹⁸⁰ muṭahharda: sa'ādet-mazharda **M**

¹⁹⁸¹ gūne: vech-ile **M**

¹⁹⁸² zafer-intimā-yı: intimā-yı çend **L**; **M**'de ise yoktur.

¹⁹⁸³ teslīm: İşā **M**

¹⁹⁸⁴ ola: olur **M**

¹⁹⁸⁵ merkūz u: **E H A R L**'de yoktur.

¹⁹⁸⁶ Hüdā vü Resūl'ine maṭlūb ola: Resūl u Hüdā'ya maḥbūbdur **M**

¹⁹⁸⁷ li-münşī'ihī: li-münşī'ihī'l-fakīr **M**

3. Ne sa‘adet olur o servere kim

Seve anı Resül-i¹⁹⁸⁸ Rabb-i Kerīm

4. Ḥubb-i yār-ı Ḥudāyı¹⁹⁸⁹ nātık¹⁹⁹⁰ ola

[5] Muştafā gibi bir Nebiyy-i faḥīm

neşr¹⁹⁹¹: Benī Ādem ne şerefe mazhar olmışdır ki mazhar-ı muḥabbet-i ḥallāk-ı ‘ālem
ola.¹⁹⁹² **li-münşī’ihi:**

5. Sipās u şükr firāvān cenāb-ı Sübhān’a

Ki mazhar itdi ḳulun mihr ü luṭf u iḥsāna¹⁹⁹³

neşr¹⁹⁹⁴: Vaḳtā ki ṭalāyi‘-i şubḥ ṭulū‘ ve ‘asker-i zengī şeb rücū‘ eyledi¹⁹⁹⁵ ol mihr-i
sipihr-i¹⁹⁹⁶ nübüvvet ve ser-efrāz-ı serīr-i risālet [10] ‘aleyhi’ş-şalātu ve’l-ezkār¹⁹⁹⁷
müteveccih-i cānib-i¹⁹⁹⁸ gīr ü dār oldılar gerçi¹⁹⁹⁹ ‘uyūn-i a‘yān-ı²⁰⁰⁰ aşḥāb-ı ‘ālīşān²⁰⁰¹
mānend-i nergis küşāde āyā sa‘adet-i ‘aṭiyye-i livāya āmāde ḳaṅı zāt-ı ‘izzet-āyāt²⁰⁰²

¹⁹⁸⁸ Resül-i: Resül u **M**

¹⁹⁸⁹ yār-ı Ḥudāyı: Ḥaḳḳ u Rasül’i **L**

¹⁹⁹⁰ Ḥubb-i yār-ı Ḥudā’yı nātık: Ḥaḳḳ u Resül’e şāhid **M**

¹⁹⁹¹ neşr: **L M**’de yoktur.

¹⁹⁹² Benī Ādem ne şerefe mazhar olmışdır ki mazhar-ı muḥabbet-i ḥallāk-ı ‘ālem ola: **M**’de yoktur.

¹⁹⁹³ Bu beyit **M**’de bulunmamaktadır.

¹⁹⁹⁴ neşr: **A L M**’de yoktur.

¹⁹⁹⁵ eyledi: idüp **M**

¹⁹⁹⁶ sipihr-i: āsmān-ı **M**

¹⁹⁹⁷ ser-efrāz-ı serīr-i risālet ‘aleyhi’ş-şalātu ve’l-ezkār: şāh-ı serīr-i fütüvvet Ḥazretleri ‘aleyhi’t-
taḥiyyetü ve’t-tevḳīr **M**

¹⁹⁹⁸ cānib-i: **M**’de yoktur.

¹⁹⁹⁹ gerçi: **E H A R L**’de yoktur.

²⁰⁰⁰ a‘yān-ı: **M**’de yoktur.

²⁰⁰¹ ‘ālīşān: **M**’de yoktur.

²⁰⁰² ‘izzet-āyāt: sa‘adet-āyāt **M**

ve sa‘âdet-ğâyâtdur²⁰⁰³ deyu muntazır ammâ bir ferd bir qâdem ilerüye mütecâsir degül idi nâgâh Hâzret-i²⁰⁰⁴ Resûlullâh istiḥbâr-ı ‘Alîyy-i velâyet-[15] penâh buyurup²⁰⁰⁵ ‘Alî kâdadur ki dîdeme nümâyende²⁰⁰⁶ degül deyu²⁰⁰⁷ buyurdılar. **li-münşî’ihi:**

6. Qandadur Murtaẓā o şîr-i Hudā

Niçün olmaz nazarda cilve-nümā

neşr: Huzẓār²⁰⁰⁸ ayıtdılar bir niçe demdür Hâzret-i ‘Alî²⁰⁰⁹ ‘arîza-i²⁰¹⁰ remedden teşekkî²⁰¹¹ üzredür ġālibā izdiyādı māni‘-i nādî-i fāyîzü’l-eyādî²⁰¹² olmışdur²⁰¹³ fermân-ı ‘ālî şadır oldı ki meclis-i maḥfûf-i bi’l-me‘ālîye²⁰¹⁴ ḥāzır ola Hâzret-i Murtaẓā’nuñ ġubār-ı ‘atebe-i vālâlarından²⁰¹⁵ {vr. 53^a} dūrî-i zarûrîsi çeşm-i cāna ‘ilāve-i²⁰¹⁶ bî-nūrî olalıdan dîde-i ḥālî küḥl-i şafâdan ḥālî olup vüfûd-i cünûd-i elem ü bîmārî²⁰¹⁷ yağma-ger-i metâ‘-i şabr u qarârı olmış idi bîmārân-ı ümmete devâ-sâzluğda bâliş-i merḥameti nihâde ve pister-i şefḳati âmāde²⁰¹⁸ olan ṭabîb-i ḳulûb-i [5] ehl-i niyâz²⁰¹⁹ Hâzretleri’nüñ ḥāk-i pâ-yi bâhirü’l-i‘zâzlarına vaẓ‘-ı cebhe-i niyâz idüp **beyit**²⁰²⁰:

²⁰⁰³ sa‘âdet-ğâyâtdur: ‘izzet-ğâyâtdur **M**

²⁰⁰⁴ Hâzret-i: kelâm-ı **M**

²⁰⁰⁵ buyurup: Hâzretleri ile şadır olup **M**

²⁰⁰⁶ dîdeme nümâyende: zâhir **M**

²⁰⁰⁷ deyu: **R L**’de yoktur.

²⁰⁰⁸ Huzẓār: **E H A R L**’de yoktur.

²⁰⁰⁹ Hâzret-i ‘Alî: ‘Aliyy-i Murtaẓā **M**

²⁰¹⁰ ‘arîza-i: derd-i **M**

²⁰¹¹ teşekkî: iştikā **M**

²⁰¹² “ġālibā izdiyādı māni‘-i nādî-i fāyîzü’l-eyādî” ifadesi **L**’de derkenardır.

²⁰¹³ olmışdur: **L**’de yoktur.

ġālibā izdiyādı māni‘-i nādî-i fāyîzü’l-eyādî olmışdur: **M**’de yoktur.

²⁰¹⁴ maḥfûf-i bi’l-me‘ālîye: ‘ālîlerine **M**

²⁰¹⁵ vālâlarından: ‘ulyâlarından **M**

²⁰¹⁶ ‘ilāve-i: bâ‘iş-i **M**

²⁰¹⁷ bîmārî: sügvārî **L M**

²⁰¹⁸ âmāde: bâz **M**

²⁰¹⁹ ṭabîb-i ḳulûb-i ehl-i niyâz: sulṭân-ı ser-efrâz **M**

²⁰²⁰ beyit: nazm **R M**; li-münşî’ihi **L**

7. Zi çeşm egerçi²⁰²¹ fer ü bestegîst der-kârem

Be-yek nazar-ı keremet zîn hezâr be-küşâyed

neşr²⁰²²: Deyu ibrâz-ı râz ve ‘arz-ı efgendegî ile sûz ü güdâz itdükde yâr-ı ‘avn-i Bârî ile dârü’ş-şifâ-yı [10] gayb küşâde ve dârü-yı²⁰²³ ‘inâyet âmâde olmağla yâr-ı dehân-ı²⁰²⁴ şifâ-kâr ile mesh-i ‘ayn-i ‘Aliyy-i şecâ‘at-girdâr buyurdılar ve dest-i berdâşte-i²⁰²⁵ du‘a ve recâ-fersâ-yı dergâh-ı Hudâ olup taleb-mend-i şifâ-yı ‘Aliyy-i ercümend oldılar fi’l-hâl²⁰²⁶ nesîm-i şihhat²⁰²⁷-şemîm-i recâ derende-i²⁰²⁸ perde-i eşkâm-ı vedâ [15] olup devha-i²⁰²⁹ bürü-mend-i²⁰³⁰ cism-i Haydar-ı²⁰³¹ celâlet-maqrûn²⁰³² şarşar-ı²⁰³³ remeden sâlim ü maşûn olup şifâhâne-i gaybdan devâ’-i ‘ayb vâsıl ve nûr-i²⁰³⁴ ‘ayn-i a‘yân-ı²⁰³⁵ ‘âlem olan dîde-i cihân-nümâsında²⁰³⁶ şihhat u şifâ cilve-ger ve fi’l-hâl²⁰³⁷ müteheyyî-i harb-i ‘adû-yı saçar-maçar oldı²⁰³⁸ pes rāyet-i dîn-i mübîn merfû’-i ‘Aliyy-i şecâ‘at-ı karîn olmak²⁰³⁹ fermân-ı sulţân-ı dîn ve²⁰⁴⁰ hādî-i şirāt-ı müstebîn olıcağ ‘Aliyy-i şāhib-i

²⁰²¹ egerçi: egerki **M**

²⁰²² neşr: **M**’de yoktur.

²⁰²³ dârü-yı: dârü-yı şafâ-bağş **L**; dârü-yı devâ-bağş **M**

²⁰²⁴ yâr-ı dehân-ı: dehân-ı yâr-ı **M**

²⁰²⁵ dest-i berdâşte-i: berdâşte-i dest-i mübâreklerinden **M**

²⁰²⁶ fi’l-hâl: **E H A R L**’de yoktur.

²⁰²⁷ şihhat: **M**’de yoktur.

²⁰²⁸ derende-i: berârende-i **M**

²⁰²⁹ devha-i: **R**’de yoktur.

²⁰³⁰ bürü-mend-i: bürü-mend-i nihâl-i **R**

²⁰³¹ Haydar-ı: **M**’de yoktur.

²⁰³² celâlet-maqrûn: sa‘âdet-maqrûn **M**

²⁰³³ şarşar-ı: bād-ı şarşar-ı **R**; nikâyet-i şarşar **L**; şarşar-ı nikâyet-i **M**

²⁰³⁴ şifâhâne-i gaybdan devâ’-i ‘ayb vâsıl ve nûr-i: **E H A R L**’de yoktur.

²⁰³⁵ ‘ayn-i a‘yân-ı: ‘uyûn-i **M**

²⁰³⁶ dîde-i cihân-nümâsında: çeşm-i mübârekine **M**

²⁰³⁷ ve fi’l-hâl: olup **L**

²⁰³⁸ şihhat u şifâ cilve-ger ve fi’l-hâl müteheyyî-i harb-i ‘adû-yı saçar-maçar oldı: şihhatlar hâşıl oldı **M**

²⁰³⁹ dîn-i mübîn merfû’-i ‘Aliyy-i şecâ‘at-ı karîn olmak: İslâm şeref-bağş-i dest-i hıfz-ı ‘Aliyy-i ‘âlî-mağâmda olmak karîn **M**

velāyet²⁰⁴¹ çeşm-i cānı küşāde ve²⁰⁴² ref'-i²⁰⁴³ livā'-i²⁰⁴⁴ vālāya mübāderet²⁰⁴⁵ {vr. 53^b}
idüp **şî'r**²⁰⁴⁶:

8. Ve innī le-meymūni'n-naḳıyyeti mūncıḥun

Ve in kāne maṭlūbī minnā'ş-şemse fî'l-ba'd²⁰⁴⁷

neşr²⁰⁴⁸: Deyu müteveccih-i kıtāl-i küffār-ı bed-kār²⁰⁴⁹ olup āheng-i ceng ü peykār
eyledi vāḳı'ā ol ġazā-yı ekberde²⁰⁵⁰ gūyā bir şîr idi ki reme-i vuḥūşa ḥamle eyledi ve
bi'l-cümle ol neberdde²⁰⁵¹ Ḥazret-i [5] Ḥaydar-ı şecā'at-küsterden minaşşa-i zuhūrda
cilve-ger olan eşer ve meşhūd-i aşḥāb-ı nazar olan celādet ü²⁰⁵² hūner ḳābil-i şebt-i²⁰⁵³
şahāyif ü defter degüldür. **li-münşî'ihî**²⁰⁵⁴:

9. Ḳalem-rā ān zebān ne-būd ki şerḥ-i rezm-i ü gūyed

Verā-yi ḥadd ü²⁰⁵⁵ taḥrīrest ān remzî ki ü kerde

neşr²⁰⁵⁶: Ol yel-i bî-mişāl ḍarb-ı şemsîr [10] ü²⁰⁵⁷ kūpāl ile ser-küb-i a'dā-yı bed-fî'āl
olup naḥvet ü ġurūr ile baş çeken ebterler²⁰⁵⁸ bīm-i ġürz-i girānından ser-ceyb-i

2040 sulṭān-ı dīn ve: **E H A R L**'de yoktur.

2041 'Aliyy-i şāḥib-i velāyet: Ḥazret-i Ḥaydar **M**

2042 çeşm-i cānı küşāde ve: **E H A R L**'de yoktur.

2043 ref'-i: **M**'de yoktur.

2044 livā'-i: **L**'de yoktur.

2045 vālāya mübāderet: vālāyı dest ü ketifine nihāde **M**

2046 şî'r: beyit **R L M**

2047 fî'l-ba'd: ve'l-ba'd **M**

2048 neşr: **A M**'de yoktur.

2049 bed-kār: **M**'de yoktur.

2050 vāḳı'ā ol ġazā-yı ekberde: **E H A R L**'de yoktur.

2051 gūyā bir şîr idi ki reme-i vuḥūşa ḥamle eyledi ve bi'l-cümle ol neberdde: **M**'de yoktur.

2052 ü: **E H**'de yoktur.

celādet ü : **M**'de yoktur.

2053 ḳābil-i şebt-i: tegayyūr ü taḥrīri ḳābil-i güncāyış-i **M**

2054 li-münşî'ihî: beyit **L**

2055 ü: **M**'de yoktur.

tefekküre çekdiler ve cām-ı pesîn-i zindegānîyi dest-i sākî-i Kevşer'den içdiler her murğ-i tîr-i²⁰⁵⁹ cān-sitān ki āşiyān-ı kemāndan perrān ola umaç-ı [15] cān-ı 'adūyī dūzaḡ-ḡarārda²⁰⁶⁰ mekān ve²⁰⁶¹ her şemşîr-i 'uryān ki²⁰⁶² şalardı²⁰⁶³ ḡāret-ger-i ḡil'at-i²⁰⁶⁴ vüçüd-i sitem-gerān olup²⁰⁶⁵ cāme-i āl-i ḡün-ābe-i a'dā ile ḡil'at-pūş olup dem-ā-dem ḡün-i 'adū-yı dīnī²⁰⁶⁶ nūş iderdi. **li-münşî'ihî**²⁰⁶⁷:

10. Çünān remzî ne-kerde Zāl u²⁰⁶⁸ Behmen

Çünīn merdî ne-kerde²⁰⁶⁹ Gîv ü Bîjen

11. Be-iẓhār-ı kerāmet kerde īn rezm²⁰⁷⁰

Ne-dīde dīde-i 'ālem çünīn rezm²⁰⁷¹

12. Ki berkende küned ān der ki ez pūlād-ı saḡtest

Ya i'cāz ve velāyet īn ya ez nîrū-yi baḡtest²⁰⁷²

²⁰⁵⁶ neşr: **L**'de yoktur.

²⁰⁵⁷ şemşîr ü: **M**'de yoktur.

²⁰⁵⁸ naḡvet ü ḡurūr ile baş çeken ebterler: **M**'de yoktur.

²⁰⁵⁹ tîr-i: **A**'da yoktur.

²⁰⁶⁰ dūzaḡ-ḡarārda: dūzaḡ-nişānda **M**

²⁰⁶¹ ve: **M**'de yoktur.

²⁰⁶² ki: ki ferî **E**

²⁰⁶³ şalardı: **M**'de yoktur.

²⁰⁶⁴ ḡil'at-i: libās-ı **M**

²⁰⁶⁵ olup: ola **M**

²⁰⁶⁶ dīnī: bed-kāmı **M**

²⁰⁶⁷ li-münşî'ihî: nazm li-münşî'ihî **R**; li-münşî'ihî'l-faḡîr **M**

²⁰⁶⁸ Zāl u: Rüstem ü Berez (?) **M**

²⁰⁶⁹ ne-kerde: ne-kerd-i Efresiyāb u **M**

²⁰⁷⁰ Be-iẓhār-ı kerāmet kerde īn rezm: Be-i'cāz-ı Peyember bā-velāyet īn ne merdî **M**

²⁰⁷¹ Bu beyit **L**'de bulunmamaktadır; **M**'de ise mısralar yer değişmiştir.

rezm: rezm ü neberdî **M**

neşr: Darb-ı {vr. 54^a} dest-i²⁰⁷³ şemşir-i pür-hûndan pâ-yi neşt-i hîta-i²⁰⁷⁴ zabt-ı taşarruf-i²⁰⁷⁵ ‘adûdan bîrûn olup vecenât-ı râyât-ı hümâyûnda “*Ve ‘adekümüllâhu meğānime keşireten*”²⁰⁷⁶ nüvîdünden envā‘-i²⁰⁷⁷ feth ü nuşret nümâyân olup²⁰⁷⁸ emārât-ı firûzî vü delālât-ı²⁰⁷⁹ bih-rûzî [5] vāzıh u ‘ayân olup mübeşşir-i ikbāl-mevhibet²⁰⁸⁰ hōş-māl ile istikbāl eyledi. **beyit:**

13. Nuşret-i talāye-i haşem-i āsitān tüst

Devlet-i kitābe-i ‘ilm-i āsitān tüst

neşr²⁰⁸¹: Āhîr şadme-i na‘ra-i Allāhu ekber ile şimāh-ı cān-ı küffārı ker idüp ol yel-i rûz-āver²⁰⁸² ve²⁰⁸³ qal‘-ı der-i qal‘a-i Hayber eyledi.²⁰⁸⁴ **li-münşî’ihî:**

14. Feth ü nuşret kapuların açdı

Ser-i küffāra hāk-i dil şaçdı²⁰⁸⁵

Çünkü²⁰⁸⁶ pîş-gāh-ı²⁰⁸⁷ ‘asker-i İslām-ı hidāyet-[10] perverde²⁰⁸⁸ talī‘a-i²⁰⁸⁹ feth ü zafer pedîd ve bād-ı nuşret vezîd oldı heme ‘asker hücum idüp ref‘-i huşûm-i şûm itdiler.²⁰⁹⁰ **li-münşî’ihî**²⁰⁹¹:

²⁰⁷² Bu beyit sadece **M**’de bulunmaktadır.

²⁰⁷³ dest-i: **E H A R L**’de yoktur.

²⁰⁷⁴ pâ-yi neşt-i hîta-i: temālûk ü temāsûk dest-i **L M**

²⁰⁷⁵ taşarruf-i: **E H A R L**’de yoktur.

²⁰⁷⁶ Fetih 48/20; Meali: “*Allah size, elde edeceğiniz birçok ganimet vâdetmiştir.* (Bu ganimetlerden) işte şunları hemen vermiş ve insanların ellerini sizden çekmiştir ki bu, müminlere bir işaret olsun ve sizi dosdoğru yola iletsin.”

²⁰⁷⁷ envā‘-i: envār-ı **M**

²⁰⁷⁸ olup: ve **M**

²⁰⁷⁹ delālât-ı: delāyil-i zafer-i **M**

²⁰⁸⁰ mevhibet: peyvest **L**

²⁰⁸¹ neşr: **A**’da yoktur.

²⁰⁸² ol yel-i rûz-āver: **M**’de yoktur.

²⁰⁸³ ve: **E H A R L**’de yoktur.

²⁰⁸⁴ eyledi: idüp **M**

²⁰⁸⁵ Bu beyit sadece **L**’de bulunmaktadır.

15. Zi ferr-i şavlet-i Haydar be-yümn-i himmet-i ü

Diyâr-ı küfr ü dalâlet şüde behişt-âyîn²⁰⁹²

neşr²⁰⁹³: Hazret-i ‘Alî ile olan mu‘āmele sırrı zâhir ve âftâb gibi lâmi‘ ü bâhir oldu.²⁰⁹⁴

li-münşî’ihi²⁰⁹⁵:

[15] 16. Zâhir oldu mu‘cizât-ı Hazret-i sulţāndan²⁰⁹⁶

İc‘al Allāhümme yevme’l-ḥaşri ‘avne’l-müznibîn²⁰⁹⁷

neşr: Şallellāhu te‘ālā ‘aleyhi ve sellem ve ‘alā ālihi ve şahbihi’l-kirām ilā yevmi’l-
“yü’ḥazü’n-nevāşī²⁰⁹⁸ ve’l-aqdām.²⁰⁹⁹

²⁰⁸⁶ çünkü: **L M**’de yoktur.

²⁰⁸⁷ pîş-gâh-ı: **M**’de yoktur.

²⁰⁸⁸ perverde: perver **M**

²⁰⁸⁹ talî‘a-i: qarîn-i **M**

²⁰⁹⁰ pedîd ve bād-ı nuşret vezîd oldu heme ‘asker hücum idüp ref’-i ḥuşûm-i şûm itdiler: olmağla şüret-i
indifā‘-i ‘adû-yı saḡar-maḡar mir’ât-ı ḥuşûlde cılve-ger oldu **M**

²⁰⁹¹ li-münşî’ihi: li-münşî’ihi’l-fakîr **M**

²⁰⁹² **M**’de bu beyit ile bir sonraki beyit yer değişmiştir.

²⁰⁹³ neşr: **A L M**’de yoktur.

²⁰⁹⁴ Hazret-i ‘Alî ile olan mu‘āmele sırrı zâhir ve âftâb gibi lâmi‘ ü bâhir oldu: **M**’de yoktur.

²⁰⁹⁵ li-münşî’ihi: li-münşî’ihi’l-fakîr **A M**

²⁰⁹⁶ sulţāndan: sulţān-ı dîn **M**

²⁰⁹⁷ ‘avne’l-müznibîn: nāce’l- müznibîn **M**

²⁰⁹⁸ Âyetin aslında “fe-yü’ḥazü bi’n-nevāşī” diye geçmektedir.

²⁰⁹⁹ **neşr**: Şallellāhu te‘ālā ‘aleyhi ve sellem ve ‘alā ālihi ve şahbihi’l-kirām ilā yevmi’l-yü’ḥazü’n-
nevāşī ve’l-aqdām: **E H A R L**’de yoktur; **M**’de ise konunun sonundaki beyitten önce yazmaktadır.
Rahmân 55/41; Meali: “Suçlular simalarından tanınır, *perçemlerinden ve ayaklarından*
yakalanırlar.”

14. Mu‘cize-i intāk-ı ahres-i ğabī²¹⁰⁰ ve güftār-ı şabī²¹⁰¹

E 53^b; H 51^a; A 50^a; R 49^b; L 45^b; M 84^a

Cemme-i mu‘cizāt-ı behiyyeden vekī‘-i fehdīn-i ‘aṭiyyeden Ḥaẓret-i sulṭān-ı ‘ālemīnden mu‘cize-i mezbūre zuhūrun²¹⁰² bu vech-ile rivāyete qarīn itmışlerdür²¹⁰³ ki Nebiyy-i²¹⁰⁴ muṭā‘ Ḥaẓretleri Mekke-i mükerremetü’l-bikā‘ içre hiccetü’l-Vedā‘’da iken bir rüz-i bā-iltimā‘da²¹⁰⁵ pīş-gāh-ı dergāh-ı Nebiyy-i ‘ālemīnde²¹⁰⁶ bir şahş-ı ḥazīn²¹⁰⁷ fersūdecebīn-i ḍarā‘at²¹⁰⁸ {vr. 54^b} olup²¹⁰⁹ bir şābb-ı kāmīlū’l-ḥulḳa iḥzār idüp ayıtdı ey seyyid-i ebrār ve sulṭān-ı nübüvvet-me’āb²¹¹⁰ bu derd-mendūñ ḥālī ḥarāb ve²¹¹¹ innehü şey’ün ‘ucāb dinse istiğrāb olunmaz²¹¹² şahrā-yı ‘ademden menzil-i ‘ālem cā-yi iḳāmet olup [5] tarḥ-endāz-ı bisāṭ-ı müsāferet olalıdan²¹¹³ ğonçe gibi²¹¹⁴ ebkem ü beste-dem olup ḥāme-i zebānı hergiz ḥarf-zen-i şahīfe-i raḳam olmayup²¹¹⁵ cem‘-i şefeteyn ile iḫhār-ı²¹¹⁶ nebt-i şefe itdügi qar‘-ı sem‘-i Benī Ādem itmemişdür. **li-münşī’ihī**²¹¹⁷:

²¹⁰⁰ intāk-ı ahres-i ğabī: güftār-ı şabī **L M**

²¹⁰¹ güftār-ı şabī: intāk-ı ahres-i ğabī **L M**

²¹⁰² Ḥaẓret-i sulṭān-ı ‘ālemīnden mu‘cize-i mezbūre zuhūrun: mu‘cize-i berīn-i tekellüm-i ahresi **M**

²¹⁰³ itmışlerdür: itmışdür **R L M**

²¹⁰⁴ Nebiyy-i: Resūl-i **M**

²¹⁰⁵ bir rüz-i bā-iltimā‘da: **E H A R L**’de yoktur.

²¹⁰⁶ Nebiyy-i ‘ālemīnde: berīnde **R**; Ḥaẓret’de **L**; Ḥaẓret-i risālet-penāhı şallellāhu ‘aleyhi ve ‘alā ālihi ve şahbihi ve ‘iyālihi **M**

²¹⁰⁷ ḥazīn: **M**’de yoktur.

²¹⁰⁸ ḍarā‘at: **M**’de yoktur.

²¹⁰⁹ olup: idüp **M**

²¹¹⁰ ey seyyid-i ebrār ve sulṭān-ı nübüvvet-me’āb: ey Resūl-i Girdigār **M**

²¹¹¹ bu derd-mendūñ ḥālī ḥarāb ve: bu şāb aḥvālī **M**

²¹¹² dinse istiğrāb olunmaz: maḳāline mā-şadaḳ ve mişli sebḳ itmedügi muḥaḳkaḳdur ki **M**

²¹¹³ müsāferet olalıdan: istirāḥat ideli **M**

²¹¹⁴ gibi: mişāl **M**

²¹¹⁵ olmayup: olmamışdur **L M**

²¹¹⁶ iḫhār-ı: **E H A**’da yoktur.

²¹¹⁷ li-münşī’ihī: li-münşī’ihī’l-faḳīr **R**

1. Söylemez gönçe-veş²¹¹⁸ dili ebkem²¹¹⁹

Şebnem-i luṭfuñı umar her²¹²⁰ dem²¹²¹

neşr²¹²²: Egerçi şāb-ı [10] kāmīlū'l-a'zādur ammā kuvvet-i nāṭıka ḥalkından²¹²³ mu'arrādur ḥurūf-i kelāmdan dehānı 'ārī ve āb-ı luṭfı nāv-dān-ı zebānından cārī olmamışdur kīse-i eyyām ü sāli sūkūt²¹²⁴ ile mālī ve²¹²⁵ me'al-i ḥālī tekellümden ḥālī olmağdur ve'l-ḥāşıl mebdē'-i 'ömrden bu ḥālete yitdi bir ḥarf zebānından şudūr itmedi²¹²⁶ Ḥazret-i maẓhar-ı kavlı-i²¹²⁷ *"Ve mā yenṭıku 'anı'l-hevā"*²¹²⁸ mantıq-ı cemādāt u mevtā **li-münşī'ihī**:

[15] 2. Bā'ış-i āferīniş-i 'ālem

Sebeb-i hilḳat-i Benī Ādem

neşr²¹²⁹: 'Aleyhi mine's-şalevātī ezkāhā ve mine't-taḥıyyātī enmāhā tevcīh-i ḥıṭāb-ı müsteṭāb ile buyurdılar ki eyyühe's-şāb kā'il ü²¹³⁰ sā'il kimdür²¹³¹ redd-i cevāb ile müddet-i 'ömrinde kelāma²¹³² kādir olmayan aḥres kelām-ı Nebiyy-i muḳaddes ile tekellüme heves idüp nūr-i ḳudret-i sirāc-ı ümmet Ḥazretleri'nden muḳtebes olup bī-

²¹¹⁸ gönçe-veş: gönçe **L M**

²¹¹⁹ ebkem: derhem **L**

²¹²⁰ her: bir **M**

²¹²¹ **R**'de bu beyitte a ve b yer değışmiştir.

²¹²² neşr: **E R**'de yoktur.

²¹²³ ḥalkından: ḥalkını **L**

²¹²⁴ sūkūt: mürūr **M**

²¹²⁵ ve: **M**'de yoktur.

²¹²⁶ ve'l-ḥāşıl mebdē'-i 'ömrden bu ḥālete yitdi bir ḥarf zebānından şudūr itmedi: **E H A R L**'de yoktur.

²¹²⁷ kavlı-i: **M**'de yoktur.

²¹²⁸ Necm 53/3; Meali: *"O, arzusuna göre de konuşmaz."*

²¹²⁹ neşr: **E H A**'da yoktur.

²¹³⁰ ü: **M**'de yoktur.

²¹³¹ kā'il ü sā'il kimdür: beni bilür misin **R**

²¹³² kelāma: cevāba **A**

tereddüd ü tela'süm taḥrîk-i leb ile tekellüm {vr. 55^a} idüp²¹³³ ayıtdı²¹³⁴ ne cā-yi
iştibāhdur ki Resûl-i İlähsın eşhedü enneke Resûlullâh²¹³⁵ **li-münşî'ihî**²¹³⁶:

3. Lisânınca ider her kişi ikrâr

Resûl-i Hâksın ey sultân-ı ebrâr

neşr²¹³⁷: Hâzret-i Resûl-i²¹³⁸ nübüvvet dest-gâh u risâlet-penâh **beyit**:

4. Eger be-her dü-cihânî fedâ künem müyeş

Henüz der dü-cihân şerm-sâr-ı ü bâşem²¹³⁹

Teşrîf-i ḥiṭâb ile redd-i [5] cevâb idüp²¹⁴⁰ buyurdılar ki şadaḳte bârek-Allâh ba'de-zâ
yine ḥoḳḳa-i dehânı mühr-i sükût ile memhûr olup eyyâm-ı 'ömri mürûr itdi nezîl-i
menzil-gâh-ı ḥuzûr-i²¹⁴¹ ḳubûr olunca²¹⁴² ḡayrı²¹⁴³ bir kelime şudûr itmedi rivâyet-i
uḡrâda menhel-i 'azb-i iḥsân-ı Nebiyy-i mübeccel Hâzreti'ne vürûd iden mübtehil-i
îrâd-ı şabî [10] müstehil itmiş idi ḥalîḳ-i taşḏîḳ olan suḡan-ı enîḳ²¹⁴⁴ ile nübüvveti
taḥḳîḳden soñra yine lâzime-i şabâ olan sükûta²¹⁴⁵ ilticâ eyledi zamân-ı şamt ḥulûl ve
vaḳt-i nuṭḳ duḡûl idicek suḡân-perdâzluk hevâsına âḡâz eyledi ḥabbezâ ne mu'cize-i

²¹³³ taḥrîk-i leb ile tekellüm idüp: mübâşir-i tekellüm olup **M**

²¹³⁴ ayıtdı: **E H**'de yoktur.

²¹³⁵ eşhedü enneke Resûlullâh: **M**'de yoktur.

²¹³⁶ li-münşî'ihî: beyit **M**

²¹³⁷ neşr: **E R L M**'de yoktur.

²¹³⁸ Resûl-i: **E H A R L**'de yoktur.

²¹³⁹ Bu beyit sadece **M**'de bulunmaktadır.

²¹⁴⁰ redd-i cevâb idüp: cevâb virüp **M**

²¹⁴¹ ḥuzûr-i: ḥufûr-i **M**

²¹⁴² olunca: oldı **M**

²¹⁴³ ḡayrı: **E H A R L**'de yoktur.

²¹⁴⁴ enîḳ: **M**'de yoktur.

²¹⁴⁵ sükûta: şamt u sükûtına **M**

bāhiredür ki şecere-i sükūtdan şemere-i [15] suhan zāhire ola nādire-i bādiredür ki²¹⁴⁶
aḥres-i ḥares ḥilkatden kelime-i müstaḥsene şādire²¹⁴⁷ ola. **li-münşī’ihī**:

5. Zihī Nebiyy-i mu‘cize-ger server-i sūtūde-eşer²¹⁴⁸

İkī cihāna anuñ bir kelām-ı pāki yeter

6. Nedür nedür aña intāḳ-ı sākit ü şāmit²¹⁴⁹

Dilerse cümle-i emvāta feyz-i cān eyler

neşr²¹⁵⁰: Mu‘cize-i aḥireyi mebniyye²¹⁵¹ olan ḥadīṣ ḥadīṣ-i şā’e şavtühü dimekle
ma‘rūf²¹⁵² ve Qādī ‘İyāz efaza ‘aleyhi sicālū raḥmeti Rabbihi’l-Feyyāz²¹⁵³ şabiyy-i
mezbūruñ mübārekūl’l-yemāme kelāmı²¹⁵⁴ ile mevsūm u ma‘rūf²¹⁵⁵ olduğın Şifā nām
kitāb-ı belāḡat-encāmda {vr. 55^b} raḡam-zede-i ḥāme-i ‘anberīn-fām itmişdür²¹⁵⁶
şallellāhu te‘ālā ‘ale’n-Nebiyyi’l-hümām ve ‘alā ālihi’l-kirām ve şaḥbihi’l-fiḡām²¹⁵⁷ ve
‘alā sāyiri’l-enbiyāi’l-‘izām.

²¹⁴⁶ şecere-i sükūtdan şemere-i suhan zāhire ola nādire-i bādiredür ki: **M**’de yoktur.

²¹⁴⁷ kelime-i müstaḥsene şādire: kelām-ı müstaḥsene şadır **M**

²¹⁴⁸ a: Sadece **L**’de bulunmaktadır.

²¹⁴⁹ a: Sadece **L**’de bulunmaktadır.

²¹⁵⁰ neşr: **L**’de yoktur.

²¹⁵¹ mebniyye: şāmil **M**

²¹⁵² ma‘rūf: mesāmi‘-i i‘lām-ı enāma vāşıl **M**

²¹⁵³ efaza ‘aleyhi sicālū raḥmeti Rabbihi’l-Feyyāz: **M**’de yoktur.

²¹⁵⁴ kelāmı: **E H A R L**’de yoktur.

²¹⁵⁵ ma‘rūf: mevşūf **R L**

²¹⁵⁶ mevsūm u ma‘rūf olduğın Şifā nām kitāb-ı belāḡat-encāmda raḡam-zede-i ḥāme-i ‘anberīn-fām
itmişdür: tesmiye ve terkebini şeref-i itmāma nāyil **M**

²¹⁵⁷ ālihi’l-kirām ve şaḥbihi’l-fiḡām: ālihi ve şaḥbihi’l-kirām **M**

15. Mu‘cize-i izdiyād-ı ħurmā-yı medyūn be-du‘ā-yı Ḥazret-i nübüvvet-maḵrūn

E 55^b; H 52^a; A 51^a; R 50^b; L 46^a; M 85^a

Nefḥa-i mu‘cizāt ve nesme-i kerāmāt iḥbārı ile gülistān-ı [5] rivāyeti tāze vü ter ve bostān-ı ḥikāyeti ser-sebz ü aḥḍar²¹⁵⁸ iden naḵale-i şıḳāt mu‘cizāt-ı seyyid-i kāyinātdan²¹⁵⁹ ‘aleyhi’ş-şalātu’l-İlāh²¹⁶⁰ Cābir bin ‘Abdullāh raḍiye anhü’l-İlāh²¹⁶¹ naḵl itmişdür ki bir zamānda²¹⁶² ṭıbe-i tayyibe ‘alā sākinihā efḍalü’t-taḥiyye²¹⁶³ eṭrāfında olan bāğlardan bir Yahūd-i ‘unūddan ki eşedd-i buğātından bir merd-i [10] merdūd idi²¹⁶⁴ bir miḵḍār ħurmā nesiye ile iştirā itdüm²¹⁶⁵ bu ümmīd ile ki ziyāde ħurmā olup düyūnumı edā mir’āt-ı āmālde cılve-nümā ola.²¹⁶⁶ **mıṣra‘:**

1. Miḥnet-zede-rā zi her ṭarāf seng āyed²¹⁶⁷

neṣr²¹⁶⁸: İttifāk²¹⁶⁹ ol sene naḥlistān-ı Medīne-i şāsi‘atü’l-ercāda ḥuşkī peydā olup ħurmā az hüveydā oldu²¹⁷⁰ deriçe-i hırş u²¹⁷¹ āz küşāde [15] vü²¹⁷² bāz olup²¹⁷³

²¹⁵⁸ aḥḍar: mīve-ger **M**

²¹⁵⁹ seyyid-i kāyinātdan: Resül-i ‘izzet-destgāhdan **M**

²¹⁶⁰ ‘aleyhi’ş-şalātu’l-İlāh: **M**’de yoktur.

²¹⁶¹ raḍiye anhü’l-İlāh: **E H A R L**’de yoktur.

²¹⁶² zamānda: vakit **M**

²¹⁶³ sākinihā efḍalü’t-taḥiyye: sākinihā’t-taḥiyye **M**

²¹⁶⁴ “ki eşedd-i buğātından bir merd-i merdūd idi” ifadesi **L**’de derkenardır.

eṭrāfında olan bāğlardan bir Yahūd-i ‘unūddan ki eşedd-i buğātından bir merd-i merdūd idi: bāğātından bir bāğdan ki şāḥibi eşedd-i buğātından bir Yahūd-i merdūd idi **M**

²¹⁶⁵ itdüm: itmiş idüm **M**

²¹⁶⁶ “bu ümmīd ile ki ziyāde ħurmā olup düyūnumı edā mir’āt-ı āmālde cılve-nümā ola” ifadesi **A L**’de derkenardır.

bu ümmīd ile ki ziyāde ħurmā olup düyūnumı edā mir’āt-ı āmālde cılve-nümā ola: **M**’de yoktur.

²¹⁶⁷ Bu mısra‘ **M**’de bulunmamaktadır.

²¹⁶⁸ neṣr: **E M**’de yoktur.

²¹⁶⁹ İttifāk: **M**’de yoktur.

²¹⁷⁰ hüveydā oldu: olmağla **M**

²¹⁷¹ u: **E**’de yoktur.

efkār-ı²¹⁷⁴ edā-yı dīn emr-i ma‘āşa dağdağa-endāz ve hümüm-i nafaқа-i ‘iyāl²¹⁷⁵ zezeme-sāz oldu metā‘-i tazarru‘ı pāy-endāz-ı Yahūd-i bed-aşl idüp²¹⁷⁶ taleb-i izdiyād u mehl itdüm²¹⁷⁷ her nedeñlü²¹⁷⁸ tennūr-i recāyı pertāb idüp²¹⁷⁹ tazarru‘-i bī-ḥesāb itdüm hergiz²¹⁸⁰ merkez-i qabūle duḡūl²¹⁸¹ ve hayyiz-i ḡuşūle vuşūl bulmadı ḡāyet münfa‘il ve güm-kerde-i ārām-ı dil olup ḡam u ıztırāb²¹⁸² saṭḡ-ı müstevā-i sīnede {vr. 56^a} mānend-i mühr-i sīm-āb lertzān u pūr-tāb idi²¹⁸³ mecmū‘a-i perīşān-i recā zūlf-i ḡubān-ı dil-ārā gibi ḡam-ender-ḡam ve ḡehre-i tazarru‘ u²¹⁸⁴ temennā berhem ü derhem oldu bu eşnāda²¹⁸⁵ ḡidmet-i Resūl-i Mennān şeref-baḡş-i cān-ı nā-tüvān olıcaḡ hem-dirhem ile esbāb-ı [5] rāḡatum ferāhem olmayup dest-i ‘azīm muḡtezā-yı girift-i²¹⁸⁶ girībān-ı ḡāl itmek ile teslīm-i naḡd-i cān bedel-i teslīm-i²¹⁸⁷ naḡd-i māl olmaḡ mertebeleri pīşvā-yı kār olacaḡı bedīdār olup kemend-i teḡāzā-i²¹⁸⁸ ḡarż-ḡāh ile

ḡırş u : **M**’de yoktur.

2172 küşāde vü: **M**’de yoktur.

2173 olup: olmadı **M**

2174 efkār-ı: **M**’de yoktur.

2175 ‘iyāl: ‘iyāle **L**

2176 metā‘-ı tazarru‘ı pāy-endāz-ı Yahūd-i bed-aşl idüp: lākin baña ḡāyet sehl gelmekle dāyin-i cāniden **L**

emr-i ma‘āşa dağdağa-endāz ve hümüm-i nafaқа-i ‘iyāl zezeme-sāz oldu metā‘-ı tazarru‘ı pāy-endāz-ı Yahūd-i bed-aşl idüp: sehl gelmeyüp Yahūd-i dīn-i cāniden **M**

2177 itdüm: ile **M**

2178 her nedeñlü: **M**’de yoktur.

2179 idüp: itdüm ammā itdügüm **M**

2180 itdüm hergiz: **M**’de yoktur.

2181 merkez-i qabūle duḡūl: dāḡil-i merkez-i qabūl olmayacaḡ **M**

2182 ve hayyiz-i ḡuşūle vuşūl bulmadı ḡāyet münfa‘il ve güm-kerde-i ārām-ı dil olup ḡam u ıztırāb: ārām-ı dil güm-kerde-i ten-i münfa‘il olup **M**

2183 lertzān u pūr-tāb idi: pūr-ıztırāb olup **M**

2184 tazarru‘ u: qabūl-i **M**

2185 bu eşnāda: āḡir **M**

2186 girift-i: girifte-i **M**

2187 teslīm-i: **M**’de yoktur.

2188 “olmaḡ mertebelerine varup kemend-i küşāyış-i” ifadesi **M**’de derkenardır.

ķāmet-i²¹⁸⁹ ŧāķat-i zebūn ve merkez-i dā'ire-i dūyūn olmağla ŧeŧ-der-i dehr-i ġaddārda nāķār²¹⁹⁰ u zār olduğum [10] ‘urza-i ‘arŧa-i dergāh-i²¹⁹¹ Resūl-i muħtār idüp **mıŧra**’:

2. Bīnem ki Ĥudāvend-i cihān²¹⁹² bende-nevāzest

neŧr²¹⁹³: Sāye-i ‘ināyetlerine ilticā ile keŧf-i²¹⁹⁴ derīķe-i recā idüp her gün bu derd ü elem²¹⁹⁵ ile dūd-i dilūm saķf-ı dehri tīre ve her ŧeb bu miħnet ü ġam ile²¹⁹⁶ ve²¹⁹⁷ gubār-i derūnum dīde-i nūcūmı ħīre ider bu ‘ıŧ-i mūnaķķaŧ ol ķadar keder virmiŧdūr ki²¹⁹⁸ [15] muraħħaŧ olsam du‘ā-yı cān-rübā-yı memāt dībāce-i ŧaħāyif-i ħayāt olmaķ iclā-yı bedīhiyātdan²¹⁹⁹ idi. **ŧi‘r**²²⁰⁰:

3. İllā mevtūn yübā‘ü fe’ŧerāhū

Fehāze’l-‘ıŧū mā lā ħayrūn fihi

neŧr²²⁰¹: Deyu tazarru‘ u niyāz itdüm nāğāh²²⁰² ŧāhbāz-ı ħayret dest-i bāz-dār-ı ‘ināyetlerin ārām-ğāh idüp²²⁰³ ŧūret-i merħamet-i Ĥazret-i risālet-penāh²²⁰⁴ cilve-ger-i meclā-yı ħayāl-i²²⁰⁵ dil-i ġüm-rāh oldı Ĥazret-i²²⁰⁶ ŧadr-niŧīn-i ŧuffe-i nübūvvet ve²²⁰⁷

²¹⁸⁹ ķāmet-i: ġirībān-ı **M**

²¹⁹⁰ nāķār: dūķār **L**

²¹⁹¹ dergāh-ı: pīŧ-ğāh-ı **L**; **M**’de ise yoktur.

²¹⁹² Ĥudāvend-i cihān: Ĥudāvend-i men **R**; Ĥudāvendī men **L M**

²¹⁹³ neŧr: **R**’de yoktur.

²¹⁹⁴ keŧf-i: feth-i **M**

²¹⁹⁵ gün bu derd ü elem : ŧeb bir ŧūr u ŧeğab ve ta‘addī vū naŧb **L**; ŧeb ta‘addī-i ķarz-ħ‘āhān **M**

²¹⁹⁶ “ve her ŧeb bu miħnet ü ġam ile” ifadesi **L**’de derkenardır; **M**’de ise yoktur.

²¹⁹⁷ ve: **E H A R L**’de yoktur.

²¹⁹⁸ ol ķadar keder virmiŧdūr ki: iķre **M**

²¹⁹⁹ iclā-yı bedīhiyātdan: muķarrer **M**

²²⁰⁰ ŧi‘r: beyit **A R L M**

²²⁰¹ neŧr: **A L M**’de yoktur.

²²⁰² “tazarru‘ u niyāz itdüm nāğāh” ifadesi **L**’de derkenardır; **M**’de ise yoktur.

²²⁰³ idüp: **E**’de yoktur.

²²⁰⁴ merħamet-i Ĥazret-i risālet-penāh: iħsān-ı Resūlullāh **M**

²²⁰⁵ ħayāl-i: **E H A R L**’de yoktur.

²²⁰⁶ Ĥazret-i: **M**’de yoktur.

mekîn-i mesned-i risâlet²²⁰⁸ mazlûm-nûvâz u zâlim-güdâz serîr-efrûz-i {vr. 56^b} ‘izz ü nâz²²⁰⁹ Resûl-i mümtâz u Nebiyy-i²²¹⁰ ser-efrâz **beyit**²²¹¹:

4. Zi bâğ-ı ruheş heşt gülşen-i gülî

Der-ân bâğ-ı Rûhu’l-emîn bülbülî

neşr: Hâzretleri²²¹² âstîn-i luṭf u keremden ibrâz-ı dest-i²²¹³ mürüvvet ü himem buyurup ol mihr-i²²¹⁴ sipihr-i vücûd rûşenâ-[5] baḥş-i zevâyâ-yı ḥâne-i zulmat-âbâd-ı²²¹⁵ Yahûd olup der-ḥ^vâst itdiler ki edâ’-i deyn²²¹⁶ içün medd-i rişte-i imhâl eyleye ol bed-sikâlden²²¹⁷ hergiz müsâ’adeye mecâl olmayup²²¹⁸ ol mâh-ı nübüvvet eṭrâf-ı²²¹⁹ naḥlistânı biraz²²²⁰ devr idüp yine²²²¹ ḥâne-i Yahûd’a ‘avdet ile²²²² nümâyende-i²²²³ ṭaleb-i mühlet oldılar²²²⁴ yine [10] müsâ’adeden imtinâ’ u mübâ’ade eyledi kâlâ-yı recâ pesendide-i dîde-i²²²⁵ Müşterî-i bed-nümâ olmayup bâzâr-ı ḳabûlde girân-bahâ-yı mi’yâr-ı²²²⁶ Yahûd-i bü’l-fuḍûl oldı pes yine naḥlistâna²²²⁷ ‘avdet ile ol sâḥayı mağbûṭ-i

²²⁰⁷ şuffe-i nübüvvet ve: bâlâ-yı risâlet **M**
²²⁰⁸ risâlet: nübüvvet **M**
²²⁰⁹ serîr-efrûz-i ‘izz ü nâz: **R M**’de yoktur.
²²¹⁰ Nebiyy-i: **M**’de yoktur.
²²¹¹ beyit: li-münşî’ihi **M**
²²¹² Hâzretleri: **A R L**’de yoktur.
²²¹³ dest-i: **M**’de yoktur.
²²¹⁴ mihr-i: âftâb-ı **M**
²²¹⁵ zulmat-âbâd-ı: **E H A R L**’de yoktur.
²²¹⁶ deyn: māl **A R L**
²²¹⁷ ol bed-sikâlden: **M**’de yoktur.
²²¹⁸ olmayup: olmadı **M**
²²¹⁹ eṭrâf-ı: eṭrâf-ı felek-i **M**
²²²⁰ biraz: **M**’de yoktur.
²²²¹ yine: fi’l-fevr **M**
²²²² ile: ile yine **M**
²²²³ nümâyende-i: **M**’de yoktur.
²²²⁴ oldılar: buyurdılar **M**
²²²⁵ dîde-i: **M**’de yoktur.
²²²⁶ mi’yâr-ı: dîde-i **M**

‘arşa-i cennet eylediler bir miqdār taze ħurmā nihāde-i pīş-gāh-ı Resūl-i Ĥudā²²²⁸ itdüm idi²²²⁹ [15] buyurdılar ki yā Cābir bin ‘Abdullāh bu naĥlistāna²²³⁰ geldükçe saña²²³¹ kaṅı kūşe²²³² cāy-gāh olur²²³³ ĥasbe’l-emr sāḥa-i²²³⁴ rāḥat olan kūşeye delālet eyledüm²²³⁵ tarḥ-endāz-ı bisāṭ-ı rāḥat²²³⁶ ve naḳş-perdāz-ı tırāz-ı iḳāmet olup bir miqdār ārām u²²³⁷ ĥ^vāb ile def’-i ıztırāb buyurdılar²²³⁸ ḥaḳḳā ki tekerrür-i²²³⁹ ‘inād-ı Yahūd-i münāfiḳ berhem-zen-i hengāme-i nizā’-ı²²⁴⁰ sābıḳ olmada mededkārī-i rüzgār-ı nā-muvāfiḳ²²⁴¹ olmağla²²⁴² ‘ilāve-i telḥ-kāmī-i mezāḳ olup {vr. 57^a} ve²²⁴³ ĥūn-i recā lezzet-resān-ı zāyika-i müştāḳ olmamak āteş-zen-i şaḥīfe-i şabr u evrāḳ olup bu ālām u²²⁴⁴ ekdār ile tāḳātum tāḳ olmuş idi.²²⁴⁵ **li-münşī’ihī**²²⁴⁶:

5. Nār-ı²²⁴⁷ gām ile ĥam itdi kāmetüm

Qalmadı bu derd ile hīç tāḳātum

-
- 2227 naĥlistāna: naĥlistān tarafına **M**
2228 Ĥudā: İlāh **M**
2229 idi: **R L M**’de yoktur.
2230 bu naĥlistāna: naĥlistānda **M**
2231 geldükçe saña: **M**’de yoktur.
2232 kūşe: kūşe saña **M**
2233 cāy-gāh olur: cāy-gāhdur **M**
2234 sāḥa-i: sāḥat-i **L**; **M**’de ise yoktur.
2235 eyledüm: itdüm **L**
2236 rāḥat:istirāḥat **M**
2237 ārām u: **E H A R L**’de yoktur.
2238 buyurdılar: eylediler **R M**
2239 tekerrür-i: **L M**’de yoktur.
2240 nizā’-ı: **L M**’de yoktur.
2241 olmada mededkārī-i rüzgār-ı nā-muvāfiḳ: **E H A R**’de yoktur.
2242 olmağla: olmak **M**
2243 ve: **E H A R L**’de yoktur.
2244 u: **M**’de yoktur.
2245 olmuş idi: oldı **L**; eyledi **M**
2246 li-münşī’ihī: li-münşī’ihī’l-faḳīr **A**
2247 Nār-ı: Bār-ı **M**

neşr²²⁴⁸: Evvelā recā destini red şāniyen der-ḥ^vāst-i Resūl'i şad itmek ğamı müştēd oldı²²⁴⁹ nāgāh ol [5] Ḥazret-i²²⁵⁰ ālī-nejād ve²²⁵¹ mürüvvet-nihād ve şefkat-mu'tād²²⁵² nişīmen-gāh-ı dāniye-i Yahūd²²⁵³ olup yine re'y-i pūr-işābetleri²²⁵⁴ talebkār-ı mūhlet olmağa nümāyende-i ruḥşat oldı²²⁵⁵ Yahūd-i merdūd ile süvār-ı²²⁵⁶ 'arşa-i hırş²²⁵⁷ u āz olmağda ser-efrāz idi eṭma'ü min Eş'ab²²⁵⁸ mişline mā-sadağ idügi muḥaqqāğ²²⁵⁹ belki Eş'ab²²⁶⁰ [10] piyāde-rev-i rikāb-ı ṭam'ī olmağ mevkūf-i kesb-i istiḥkāk idügi ke'n-neyyireyni fi'l-āfāk zāhir olup işrāk iderdi yine dīden-i mu'tād ve ṭavr-ı nā-sedād üzre²²⁶¹ inkār u 'inād²²⁶² ile pīçide-rüy u fu'ād²²⁶³ olup ol tevsen-i ḥām-ı ligām ibrām ile rām ve²²⁶⁴ müsā'id-i [15] kām olmadı çünki mir'āt-ı ḥalde şūret-i²²⁶⁵ ye's 'arż-ı cemāl eyledi²²⁶⁶ dergāh-ı Ḥudā'ya berdāşte-i dest-i recā olup ayıtdum.²²⁶⁷ **beyit**²²⁶⁸:

2248 neşr: **H L**'de yoktur.

2249 Evvelā recā destini red şāniyen der-ḥ^vāst-i Resūl'i şad itmek ğamı müştēd oldı: **E H A R L**'de yoktur.

2250 Ḥazret-i: Resūl-i **M**

2251 ālī-nijād ve: **E H A R**'de yoktur.

2252 ve şefkat-mu'tād: **E H A R L**'de yoktur.

2253 dāniye-i Yahūd: Yahūd'a pā-nihād **M**

2254 işābetleri: işābet **L**

2255 oldı: olıcağ **M**

2256 Yahūd-i merdūd ile süvār-ı: mel'ün-i merdūd-i yekke-süvār-ı **M**

2257 hırş: ṭam' **M**

2258 Eş'ab: İbn Eş'ab **M**

2259 mişline mā-sadağ idügi muḥaqqāğ: dinse emr-i müsteb'id olmayup **M**

2260 Eş'ab: ṭāmi'-i mezbūr **L**; : İbn Eş'ab **M**

2261 ve ṭavr-ı nā-sedād: **E H A R L**'de yoktur.

2262 inkār u 'inād: ṭavr-ı 'inād **M**

2263 u fu'ād: **L**'de yoktur.

2264 ve: olup **M**

2265 şūret-i: çehre-i **M**

2266 eyledi: idüp **M**

2267 olup ayıtdum: oldum **M**

2268 beyit: nazm **A**

6. Ez kâfile mândım ve be-mağşad-ı ne-resîdîm

Ey bār-i Hūdā tū mededī-sāz²²⁶⁹ pesān-rā

neşr²²⁷⁰: Çünki ‘inād-ı Yahūd-i ‘unūd²²⁷¹ iştidād buldı çābük-süvār-ı ‘arşa-i velāyet ve fermān-fermā-yı velāyet-i risālet **li-münşī’ihī**²²⁷²:

7. Çerāğ-ı cihān hāşıl-ı mümkināt

Resūl-i Hūdā server-i kāyināt²²⁷³

neşr²²⁷⁴: {vr. 57^b} Hāzretleri tekrār-ı teşrīf-i hıttā-i naḥlistān idüp²²⁷⁵ meded-resān-ı dil-i nā-tüvān olup buyurdılar ki Yā Cābir cümle²²⁷⁶ ḥurmāyı şāḥından cüdā²²⁷⁷ idüp Yahūdī’ye ve sāyir-i²²⁷⁸ deyniñi edā ile²²⁷⁹ kılllet-i ḥurmā meczūm-i dil-i bī-riyā idi kemāl-i infī’āl tārī oldı [5] kelām-ı şerīfleri²²⁸⁰ ḥikmetden ‘ārī olmaduğın daḥı²²⁸¹

²²⁶⁹ mededī-sāz: meded-bāz **M**

²²⁷⁰ neşr: **L**’de yoktur.

²²⁷¹ ‘unūd: **M**’de yoktur.

²²⁷² li-münşī’ihī: mışra‘ **R**

²²⁷³ **M**’de bu beyitin mısra‘ları yer değışmiştir.

²²⁷⁴ neşr: **E R L**’de yoktur.

²²⁷⁵ idüp: ile **M**

²²⁷⁶ Yā Cābir cümle: **M**’de yoktur.

²²⁷⁷ cüdā: kaç‘ **M**

²²⁷⁸ ve sāyir-i: **L**’de yoktur.

²²⁷⁹ ile: ile sāyire daḥı vefā ider **L**

²²⁸⁰ şerīfleri: şerīfleri daḥı **L**

²²⁸¹ daḥı: **L**’de yoktur.

bilürdim²²⁸² dās-ı ye's ile kaç'-ı kişt-zār-ı²²⁸³ ümmîd idüp nāçār cem' ve kaç'-ı
hurmāda²²⁸⁴ der-kār olup²²⁸⁵ **mışra'**:

8. Ger dest-i mā tehîst velî çeşm-i mā pürest

neşr: Deyu izhār-ı²²⁸⁶ kuvvet-i dil ile hasbe'l-me'mür müştāgil oldım ba'de'l-cem'²²⁸⁷
Yahūd-i [10] merdūdı teşnī'-i beşī' ile cümle²²⁸⁸ dānilerüme tevzī' itdüm²²⁸⁹ ben
hurmāyı perīşān itdükçe hurmāda izdiyād nümāyān olurdu²²⁹⁰ bi't-tamām deynümi ihāta
idüp seng-i ğamı şāh-rāh-ı dilden imāta eyledi gerden-i zimmeti kemend-i kayd-bend-i
deynden²²⁹¹ rehā idüp²²⁹² ve südde-i seniyye-i āzādegīye ihtişāşdan soñra²²⁹³ bir miqdār
hurmā dañı ziyāde gelüp hāne-i [15] miñnet-ābādda bir niçe eyyām zād ü zevāde olup
esbāb-ı istirāhat āmāde ve der-i sā'at-i ma'īšet²²⁹⁴ küşāde oldu. **li-münşī'ihī:**

9. Bi-ḥamdillāhi zi dām-ı vām nā-dān

Ḥalāşem-rā²²⁹⁵ müyesser kerde Sübhān

²²⁸² bilürdim: bilürem hele **R**

Yahūdī'ye ve sāyir-i deyniñi edā ile kıllet-i hurmā meczüm-i dil-i bī-riyā idi kemāl-i infī'āl tārī
oldı kelām-ı şerīfleri hikmetden 'ārī olmaduğın dañı bilürdim: tefrīk ü tenvī' idüp dānilere tevzī'
eyle nāçār **M**

²²⁸³ kişt-zār-ı: **L**'de yoktur.

²²⁸⁴ kişt-zār-ı ümmîd idüp nāçār cem' ve kaç'-ı hurmāda: **M**'de yoktur.

²²⁸⁵ olup: ve her kaç' itdügi **M**

²²⁸⁶ izhār-ı: tamām-ı **L**

²²⁸⁷ izhār-ı kuvvet-i dil ile hasbe'l-me'mür müştāgil oldım ba'de'l-cem': **M**'de yoktur.

²²⁸⁸ cümle: **L M**'de yoktur.

²²⁸⁹ itdüm: eyledüm **M**

²²⁹⁰ "ben hurmāyı dānilere taķsīm itdükçe izdiyād nümāyān olurdu" ifadesi **L**'de derkenardır.

ben hurmāyı perīşān itdükçe hurmāda izdiyād nümāyān olurdu: **M**'de yoktur.

²²⁹¹ kayd-bend-i deynden: kayd-ı bendden **A**; kayd-ı deynden **R L**; rişte-i deynden **M**

²²⁹² rehā idüp: ḥalāş **M**

²²⁹³ ve südde-i seniyye-i āzādegīye ihtişāşdan soñra: **E H A R L**'de yoktur.

²²⁹⁴ sā'at-i ma'īšet: rāḥat **M**

²²⁹⁵ Ḥalāşem-rā: Ḥalāsī-rā **M**

10. Be-i‘zāz-ı²²⁹⁶ Nebiyy-i her dü-‘ālem

Be-şūret āmede maqşūdem ey cān

neşr²²⁹⁷: Pes çehre-i ğam-fersūd-i²²⁹⁸ vüfūd-i vecche-i cünūd olan hāk-i pā-yi ‘izzet-ālūdlarına mālīde idüp bād-ı ‘ināyetleri çemen-zār-ı ümmīde vezīde olduğın taqrīr {vr. 58^a} ve işāret ü beşāret ü beşāset ile²²⁹⁹ mecārī-i umūrı²³⁰⁰ taşvīr itdüm buyurdılar ki yā²³⁰¹ ‘Abdallāh eşhedü ennī Resūlullāh **naẓm**²³⁰²:

11. Mürsel-i Hāşsın sen ey sulṭān-ı dīn

[5] Şek ideñ kâfīrdurur²³⁰³ “*ayne’l-yakīn*”²³⁰⁴

12. Bā‘iş-i hāḷḷ-ı cihānsın bī-gūman

Olmasañ hāḷḷ olmaz idi ins ü cān²³⁰⁵

13. Āftāb-ı²³⁰⁶ mekremetsin māhtāb-ı²³⁰⁷ merḥamet

Neyyir-i çarḥ-ı risālet mäh-ı burc-i ma‘delet

²²⁹⁶ Be-i‘zāz-ı: Be-i‘cāz-ı **A R L M**

²²⁹⁷ neşr: **L**’de yoktur.

M’de “neşr” ifadesinden itibaren konunun sonuna kadarki kısım yoktur.

²²⁹⁸ ğam-fersūd-i: ğam-fersūd-i vecche-i **M**

²²⁹⁹ işāret ve beşāret ü beşāset ile: **R**’de yoktur; **L**’de ise üstü çizilmiştir.

²³⁰⁰ umūrı: keyfiyyet-i hālī **M**

²³⁰¹ yā: yā Cābir bin **M**

²³⁰² naẓm: li-münşī’ihi **R M**; li-münşī’ihi’l-fakīr **L**

²³⁰³ kâfīrdurur: kâfir olur **M**

²³⁰⁴ yakīn: yakīn neşr **R**

Tekāsür 102/7; Meali: “Sonra ahirette onu *çıplak gözle* göreceksiniz.”

²³⁰⁵ Bu beyit sadece **L**’de bulunmaktadır.

²³⁰⁶ Āftāb-ı: Māhtāb-ı **M**

²³⁰⁷ Māhtāb-ı: Āftāb-ı **M**

14. Her kerāmet kim velīlerden gelür

Aşlı anuñ mu‘cizātından olur

15. Rūḥ-i pākine taḥiyyāt u selām

Āl ü aşḥābına daḥı bi’t-tamām²³⁰⁸

neşr: Ey²³⁰⁹ sipeh-sālār-ı nezdīgān-ı dergāḥ ve çerāğ-ı bezm-gāḥ-ı “*lī-ma ‘allāh*”²³¹⁰ şāḥ-ı serīr-i āferīniş ve māḥ-ı sipihr-i bīniş **beyit**²³¹¹:

16. Āftāb-ı dīn ve deryā-yı yakīn

Nūr-i ‘ālem “*rahmeten lil-‘ālemīn*”²³¹²

[10] **neşr:** ‘Aleyke mine’ş-şalevāti ezkāhā ve ‘alā şaḥbike ve ālike ilā yevmi’l-ḥaşri ve’n-nüşūri ve’l-cezā ne ḳavimdür ol ḳavim ki mutāba‘at-ı emründe der-kār olmadı²³¹³ ne müstaḥaḳḳu’l-levmdür anlar²³¹⁴ ki kār-ı inkārı āşikār itdi²³¹⁵ “*ğazib ‘Allāhu ‘aleyhim ve le‘anehüm ve e‘adde lehüm cehenneme ve sâ‘et maşîrâ*”²³¹⁶ Sübhānū’l-müte‘āl [15] ne

²³⁰⁸ Son iki beyit sadece **M**’de bulunmaktadır.

²³⁰⁹ “Ey” ifadesinden itibaren konunun sonuna kadarki metin **L**’de bulunmamaktadır.

²³¹⁰ Hadis olarak rivayet edilen sözlerdendir, aslı “Li-ma‘allāh vaktün lâ yese‘unî fihi melekün muḳarrebün ve lâ nebiyyün mürselün” şeklindedir. *Keşfü’l-Hafâ*, II, 244. Manası: “*Benim Allah ile* öyle anlarım olur ki, ne bir mukarreb melek, ne de gönderilmiş bir nebi öyle bir yakınlığı elde edebilir.”

²³¹¹ beyit: nazm **A**

²³¹² Enbiyâ 21/107; Meali: “(Resûlüm!) Biz seni *âlemlere* ancak *rahmet olarak* gönderdik.”

²³¹³ olmadı: olmadılar **R**

²³¹⁴ müstaḥaḳḳu’l-levmdür anlar: müstaḥaḳḳu’l-levm-i tã’ife-i bed-girdârdur **R**

²³¹⁵ itdi: itdiler **R**

²³¹⁶ maşîrâ: maşîrâ el-āye **A**

Fetih 48/6; Meali: “(Bir de bunlar) Allah hakkında kötü zanda bulunan münafik erkeklere ve münafik kadınlara, Allah’a ortak koşan erkeklere ve ortak koşan kadınlara azap etmesi içindir. Müslümanlar için bekledikleri kötülük çemberi başlarına gelsin! *Allah onlara gazap etmiş, lânetlemiş ve cehennemi kendilerine hazırlamıştır. Orası ne kötü bir yerdir!*”

Ayrıca bu âyet **L**’de derkenardır.

çalâldur ki şa‘şa‘a-i envâr-ı hidâyet ile ‘âlem tâbân iken zulmet-i cehilde²³¹⁷ hüsran olalar Perverdigârâ çâre-sâzâ bî-niyâzâ âlûde-i hâk-i günâh olan bendegân-ı rû-siyâh ki câdde-i ‘ubûdiyyetde şâbit-âdem ve râsih-dem olmışlardır ümîddür ki mazhar-ı nevâziş-i nesîm-i mağfîret olmağla nezîl-i dâr-ı merhamet olmak cîlve-ger-i minâşsa-i zühûr olup sâha-i nâ-ümmîdden dūr {vr. 58^b} olalar. **li-münşî’ihi:**

17. Hudâyâ Îlâhâ Kerîmâ Raḥîmâ

Füzûn şüd²³¹⁸ günâhem zi ḥad ve zi takrîr

18. Be-baḥşâ za‘îfem kuvâ nâ-tüvânem

Derân dem ki üftem yed-i riyâ-yı teşvîr²³¹⁹

neşr: Tâb-ı nâra tâb u tâkât ve ‘azâba istiṭâ‘at yok ferâhûr-i merhamet olmağa deryûze-i [5] ‘inâyet ideriz. **naẓm**²³²⁰:

19. Îlâhâ çâre-sâzâ bî-niyâzâ

Hudâvendâ Kerîmâ pâdişâhâ²³²¹

neşr²³²²: Cirmümüz ḳalîl ü²³²³ ḥaḳîr ammâ cürmümüz celîl ü²³²⁴ ḥaḳîr gerçi va‘îd-i “*İnne baṭṭe Rabbike le-şedîd*”²³²⁵ cism-i²³²⁶ zârı hadîd olsa izâbe ider ammâ gönûl bu

²³¹⁷ cehilde: cehilde mazhar **A**; cehille mazhar **R**

²³¹⁸ şüd: **R**’de yoktur.

²³¹⁹ “Hudâyâ Îlâhâ Kerîmâ Raḥîmâ füzûn şüd günâhem zi ḥad ve zi takrîr be-baḥşâ za‘îfem kuvâ nâ-tüvânem ez ân dem ki üftem yed-i riyâ-yı teşvîr” ifadesi **L**’de derkenardır.

²³²⁰ naẓm: beyit **A**; li-münşî’ihi **R**

²³²¹ pâdişâhâ: çâre-sâzâ **A R**

²³²² neşr: **A R**’de yoktur.

²³²³ ḳalîl ü: **R**’de yoktur.

²³²⁴ celîl ü: **R**’de yoktur.

²³²⁵ Bürûc 85/12; Meali: “*Şüphesiz Rabbinin yakalaması çok şiddetlidir.*”

²³²⁶ cism-i: çeşm-i **E**

hıfāba dīde-küşā olur ki “*lā*²³²⁷ *taḳnetū min raḥmetillāh*”²³²⁸ naşş-ı mağfīret-nümādur hāşā ki [10] hāşāk-i cism-i²³²⁹ derd-nāk pīş-gāh-ı iḥsānuñdan cārūb-i red ile ālūde-i reft ü rūb olup ‘ummān-ı iḥsān-ı bīgerān²³³⁰ feyż-resān-ı ḥaṭā’-i günehkārān olmaya **neşr**²³³¹: Ey sulṭān-ı enbiyā ve ser-firāz-ı şuffe-i ıştıfā ḳanḳı nā-bīnādur ki kār-ı nübüvveti inkār ve ḳanḳı füsürde-dildür ki inkār-ı risāleti āşikār ide meger ol ṭā’ife-i ğam-ı ḥā’ife ve bāġıye vü ṭāġıye ki nezīl-i hādiye olmak ḳalem-i taḳdīr ile dībāce-i nāme-i a‘māline taḥrīr olınmış ola. **li-münşī’ihi**:

20. Mu‘cizāt iẓhār idüp emvātı iḥyā eyledün

Nahl-i yābisden ‘aceb inbāt-ı ḥurmā eyledün²³³²

16. Mu‘cize-i güftār-ı²³³³ gürg-i merdüm-ḥ^{vār}²³³⁴ bā-Ḥazret-i Resūl-i muḥtār²³³⁵

E 58^b; H 54^b; A 54^a; R 53^b; L 49^a; M 149^a

Gürg-i bīşe-i rivāyet olan şikāt-ı rüvāt²³³⁶ rü-yi mu‘cizāt²³³⁷ keşf-i ḳınā’-i rivāyāt idüp bu [5] mu‘cize-i bāhiretü’l-āyātı bu vech-ile şebt-i şuhuf-i ḥikāyāt²³³⁸ itmişlerdür ki. **li-münşī’ihi**²³³⁹:

²³²⁷ lā: ve lā A R

²³²⁸ Zümer 39/53; Meali: “De ki: Ey kendi nefisleri aleyhine haddi aşan kullarım! *Allah’ın rahmetinden ümit kesmeyin!* Çünkü Allah bütün günahları bağışlar. Şüphesiz ki O, çok bağışlayan, çok esirgeyendir.”

²³²⁹ cism-i: R’de yoktur.

²³³⁰ bīgerān: E A’da yoktur; H’de ise derkenardır.

²³³¹ “neşr” ifadesinden itibaren konunun sonuna kadarki metin sadece L’de bulunmaktadır.

M’de bu beyit 58^a’da geçen nazımda üçüncü beyit olarak yer almaktadır.

²³³² L’de 15. mu‘cizeden sonra 143^b’de de tekrarlanan “Mu‘cize-i te’şīr-i eser-i dest-i Resūl-i Ḥudā ‘aleyhi mine’ş-şalāti ezkāhā” konusu işlenmiştir, konu iki kez işlendiği için biz diğer nüshalara uyarak konuyu burada işlemeyeceğiz.

²³³³ güftār-ı: nuṭḳ-i L M

²³³⁴ merdüm-ḥ^{vār}: mürsel L M

²³³⁵ bā-Ḥazret-i Resūl-i muḥtār: bā-zāt-ı Nebiyy-i mübeccel ü mükemmel L; bā-zāt-ı Nebiyy-i mübeccel Resūl-i mükemmel M

1. Resül-i Hâk zâhîr-i dîn-i İslâm

Serîr-efrûz-i taht-ı²³⁴⁰ ‘izz ü ikrâm

neşr: Perde-küşâ-yı der-i²³⁴¹ ihsân ve şahne-i gavgâ-yı işyân²³⁴² tedbîr-ken-i²³⁴³ şikestegân Hazretleri ‘aleyhi’ş-şalâtu ve’s-selâm²³⁴⁴ bir gün²³⁴⁵ ‘arşa-i bedî‘a-i ğurfe-i²³⁴⁶ Bakî‘a’ya defn-i cenâze maşlahatı için tarh-ı himmet-i bî-endâze buyurmuşlar-idi nâgah bir sebu‘ gibi²³⁴⁷ gürg gelüp {vr. 59^a} mânend-i şîr-i ğarîn²³⁴⁸ pâ-yi pesîn ile ku‘ûd ve²³⁴⁹ muntazır-ı²³⁵⁰ kelâm-ı hikmet-vürüdları oldu²³⁵¹ Hazret şallellâhu ‘aleyhi ve sellem²³⁵² buyurdılar ki gürg-i derende ki cānib-i şahrādan āyendedür şübhe yokdur ki iktizā-yı maşlahat-ı²³⁵³ risālet için [5] hāzır olmuşdur²³⁵⁴ çünkü mübāşir oldukları kār²³⁵⁵ āhîr oldu gürg²³⁵⁶ metā‘-ı niyāzı pāy-endāz-ı Resül-i

²³³⁶ rüvāt: şikât-i **M**; **L**’de ise yoktur.

²³³⁷ mu‘cizâtıdan: mu‘cizâtıdan bu vech-ile **L M**

²³³⁸ idüp bu mu‘cize-i bâhiretü’l-âyâtı bu vech-ile şebt-i şuhuf-i hikâyât: **L M**’de yoktur.

²³³⁹ li-münşî’ihi: nazm **R**; li-münşî’ihi’l-fakîr **L M**

²³⁴⁰ taht-ı: baht-ı **R**; şehri-i **L M**

²³⁴¹ der-i: **M**’de yoktur.

²³⁴² işyân: işyân ve çeşme-i **L M**

²³⁴³ ken-i: **L M**’de yoktur.

²³⁴⁴ ‘aleyhi’ş-şalâtu ve’s-selâm: ‘aleyhi’ş-şalevâtānu’l-etmānū’l-ekmelān **A R L**; **M**’de ise yoktur.

²³⁴⁵ bir gün: **M**’de yoktur.

²³⁴⁶ ğurfe-i: laṭife-i **R L**

²³⁴⁷ sebu‘ gibi: **E H A R L**’de yoktur.

²³⁴⁸ mânend-i şîr-i ğarîn: **M**’de yoktur.

²³⁴⁹ ve: idüp **M**

²³⁵⁰ muntazır-ı: **L M**’de yoktur.

²³⁵¹ vürüdları oldu: vürüd eyledi **R**; vürüdlarına ilkâ’-i sem‘ eyledi **L**; dürrer-bârlarına ilkâ’-i sem‘ eyledi **M**

²³⁵² şallellâhu ‘aleyhi ve sellem: **A R L M**’de yoktur.

²³⁵³ maşlahat-ı: maşlahat ile **R M**

²³⁵⁴ hāzır olmuşdur: gelür **M**

²³⁵⁵ kār: maşlahat **M**

²³⁵⁶ gürg: **E H A R L**’de yoktur.

mümtāz idüp zebān-ı faṣīḥ²³⁵⁷ ü dırāz ile ibrāz-ı rāz itdi ki ey serīr-efrūz-i mesned-i nübüvvet²³⁵⁸ server-i velāyet-perver²³⁵⁹ ve mih-ter-i risālet-maḥzar²³⁶⁰ gürūh-i gürgān²³⁶¹ mānend-i sipāh-ı sibā²³⁶² bir maḥall-i qarībde ictimā‘ idüp [10] beni ḥidmet-i²³⁶³ ḥürşīd-i nübüvvetleri iltimā‘ itmekle²³⁶⁴ muḥālefet-i emirden dāyima imtinā‘ üzredürler ḥālā²³⁶⁵ deryūze-i ‘ināyet iderler ki ümmet-i ser-efrāz devābb ü mevāşīden ḥişşe-efrāz itmekle dağdağa-i muḥālefetden²³⁶⁶ bī-niyāz olup derīçe-i ḥırş u āzı bāz eylemeyeler²³⁶⁷ fark-ı ḡaşş ü semīn ve ferbiḥ²³⁶⁸ ü semīn²³⁶⁹ [15] itmeyüp her ne ki ihtiyār iderlerse²³⁷⁰ ḡabūle qarīn olur²³⁷¹ dest-i ta‘arruż u ta‘addīyi dırāz ve der-i küstāḥīyi bāz²³⁷² itmeden ḡāyet-i²³⁷³ ihtirāz ve mānend-i berg-i bīd ihtirāz²³⁷⁴ iderüz.²³⁷⁵ **li-münşī’ihi**²³⁷⁶:

2. Ḳanā‘at mī-künem ber her çe āyed

Zi-mā sū’-i edeb hergiz ne-bāyed

-
- ²³⁵⁷ faṣīḥ: şarīḥ **M**
- ²³⁵⁸ serīr-efrūz-i mesned-i nübüvvet: **E H A R L**’de yoktur.
- ²³⁵⁹ velāyet-perver: velāyet-i risālet **M**
- ²³⁶⁰ ve mih-ter-i risālet-maḥzar: **M**’de yoktur.
- ²³⁶¹ gürgān: gürg **M**
- ²³⁶² mānend-i sipāh-ı sibā’: sibā’ gibi **M**
- ²³⁶³ beni ḥidmet-i: **E H A R L**’de yoktur.
- ²³⁶⁴ itmekle: ideliden беру **R**
- ²³⁶⁵ itmekle muḥālefet-i emirden dāyima imtinā‘ üzredürler ḥālā: ṭarafına irsāl ü ircā‘ ve isrā‘ itdiler **M**
- ²³⁶⁶ muḥālefetden: gürisnegīden **M**
- ²³⁶⁷ olup derīçe-i ḥırş u āzı bāz eylemeyeler: olalar **M**
- ²³⁶⁸ ferbiḥ: lāḡır **R L**
- ²³⁶⁹ ve ferbiḥ ü semīn: **M**’de yoktur.
- ²³⁷⁰ iderlerse: eyleyeler **M**
- ²³⁷¹ olur: olur زیر **R**
- ²³⁷² ve der-i küstāḥīyi bāz: **E H A R L**’de yoktur.
- ²³⁷³ ḡāyet-i: **M**’de yoktur.
- ²³⁷⁴ ihtirāz: ihtirāz **E**; ihtizāz **M**
- ²³⁷⁵ iderüz: iderler **M**
- ²³⁷⁶ li-münşī’ihi: kıt‘a **R**; li-münşī’ihi’l-fakīr **M**

3. Muṭī‘-i emr-i Yezdān u²³⁷⁷ Resūliyyem

Velī ez kayd-ı loḳma bes melūliyyem

neşr: Kelām-ı firistāde-i suḥan-ver resīde-i²³⁷⁸ gūş-i Ḥazret-i Peyember²³⁷⁹ olıcaḳ perde-i iştibāhı küşāde ve merāmını {vr. 59^b} mesāmi‘-i aşḥāb-ı kirāma²³⁸⁰ ifāde buyurdılar aşḥāb-ı ‘izām²³⁸¹ başt-ı bisāṭ-ı kelām ile ayıtdılar ey seyyid-i enām²³⁸² devābb ü mevāşī vü²³⁸³ en‘ām içün zekāt in‘ām u i‘lām²³⁸⁴ olınmışdur ḥavāş u ‘avām bu ma‘nā²³⁸⁵ ile ikrām buyurılalıdan Bījen-i²³⁸⁶ zekāt fūrū-mānde-i [5] çāh-ı ihmāl olmayup nīrū-yı bāzū-yı²³⁸⁷ Rüstem isti‘cāl ile ğavr-i çāh-ı hıfẓdan iḥrāc ve²³⁸⁸ maḥalline īşāl olunur bu taḳdīr üzre tekrīr-i kār-ı ‘asīrdür²³⁸⁹ buyurdılar ki ey gürg-i sefir²³⁹⁰ dest-i kelām-ı ümmet çehre-küşā-yı ‘arūs-i risālet oldı mı ve maşdüḳa-i maḳāl gūş-i hūşa irdi mi gürg ayıtdı dūrer-i kelām-ı [10] Resūl-i enām şāyeste-i rişte-i ḳabūl ü²³⁹¹ intizām olur miyānumuzda sāyir ile kü‘ūs-i mükāleme dāyir olmaz buyurdılar ki her ne²³⁹² kelām-ı şīrīn²³⁹³ ki aşḥāb-ı güzīnden bu maḥalle²³⁹⁴ şudūra ḳarīn²³⁹⁵ oldı benüm daḥı

²³⁷⁷ u: **E H A**’da yoktur.

²³⁷⁸ suḥan-ver resīde-i: suḥan-ı bā-şinīde **M**

²³⁷⁹ Ḥazret-i Peyember: nūr-i cihāna resīde **M**

²³⁸⁰ **M**’de “mesāmi‘-i aşḥāb-ı kirāma” ifadesi “merāmını” ifadesinden önce yazılmıştır.

²³⁸¹ ‘izām: kirām **M**

²³⁸² seyyid-i enām: Resūl-i ‘Allām **M**

²³⁸³ mevāşī vü: **E H A R L**’de yoktur.

²³⁸⁴ in‘ām u i‘lām: i‘lām u in‘ām **L**

u i‘lām: **M**’de yoktur.

²³⁸⁵ bu ma‘nā: in‘ām-ı zekāt-ı en‘ām **M**

²³⁸⁶ Bījen-i: bürüz-i **M**

²³⁸⁷ bāzū-yı: ḥabl-i **M**

²³⁸⁸ ğavr-i çāh-ı hıfẓdan iḥrāc ve: **E H A R L**’de yoktur.

²³⁸⁹ tekrīr-i kār-ı ‘asīrdür: tekrīr ile kār ‘asīr olunur **M**

²³⁹⁰ ey gürg-i sefir: **M**’de yoktur.

²³⁹¹ ḳabūl ü: **M**’de yoktur.

²³⁹² ne: **R**’de yoktur.

²³⁹³ şīrīn: bihterīn **R**

²³⁹⁴ maḥalle: maḥalde **R L M**

²³⁹⁵ ḳarīn: maḳrūn **M**

kelāmum²³⁹⁶ hemîn ol alıba mesk k olur²³⁹⁷ bu re’y-i rez n²³⁹⁸ ayr-ı metr kdur g rg ayıtdı [15] ey ‘ara-i zem n n²³⁹⁹  hb zı ve m lk-i²⁴⁰⁰ vel yet n ser-efr zı g r h-i²⁴⁰¹ g rg n ser-b zı ve bezm-i h len n daal-b zı olanlar k st h  ve²⁴⁰² as rete ces ret itmek vehmi ile m t rik²⁴⁰³ olanlar²⁴⁰⁴ nef n-i  mmetden kend lerin ıy net itmek isterler²⁴⁰⁵ ve ill  k r-ı inf k i  n²⁴⁰⁶ erz k-ı ız ne-i ayb-ı H ll k-ı ‘ale’l-ıtl kdan²⁴⁰⁷ v rid olacaı bu dadaay  aridd r²⁴⁰⁸ ara -ı ız ne-i fu’ da ma    {vr. 60^a} olan cev hir-i ul   ma’r  -i p  -g h-ı derg h-ı ris let-pen h olmadur ve illa ayır du’ ları p  -rev-i  file-i a’m l ve r hber-i ‘ r-i ef’ l olmak k f  ve ‘ilel-i mur d tumuza  f d r. m  ra’:

4.  n be ki  htit m-ı suan ber-du’  k nem

ne r: [5] Deyu i’tiz r-ı zenb iderek²⁴⁰⁹ tah rik-i zeneb²⁴¹⁰ ile c nib-i ahr y  aleb²⁴¹¹ id p gitdi race’a ‘al   firetihi ma m n n ²⁴¹² iz h r id p²⁴¹³ geldii yoldan²⁴¹⁴  yib olup menziline²⁴¹⁵ yitdi.

²³⁹⁶ kel mum: s z m **M**

²³⁹⁷ olur: ve **M**

²³⁹⁸ bu re’y-i rez n: **M**’de yoktur.

²³⁹⁹ ey ‘ara-i zem n n:  ar -ı ris let n **M**

²⁴⁰⁰ m lk-i: evc-i **M**

²⁴⁰¹ g r h-i: sip h-ı **M**

²⁴⁰² k st h  ve: **M**’de yoktur.

²⁴⁰³ m t rik: m ted rik **A R L**

²⁴⁰⁴ m t rik olanlar: **M**’de yoktur.

²⁴⁰⁵ itmek isterler: iderler **M**

²⁴⁰⁶ k r-ı inf k i  n: nu  d-i **M**

²⁴⁰⁷ ayb-ı H ll k-ı ‘ale’l-ıtl kdan: aybdan **M**

²⁴⁰⁸ olacaı bu dadaay  aridd r: id gi maall-i reyb deg ld r **M**

²⁴⁰⁹ i’tiz r-ı zenb iderek: **M**’de yoktur.

²⁴¹⁰ zeneb: e n b **M**

²⁴¹¹ ahr y  aleb: ahr ya it b **M**

²⁴¹² ma m n n : ma m n n **R L M**

²⁴¹³ id p: itdi **M**

²⁴¹⁴ geldii yoldan: ve d de-i  zz rdan **M**

17. Mu‘cize-i tülû‘-i şems pes ez gurûb be-iltimâs-ı ân Hâzret-i²⁴¹⁶ dâfi‘ü’l-kürûb

E 60^a; H 56^a; A 55^b; R 54^b; L 50^a; M 147^b

Żamîr-i münîr-i mübeşşirân-ı²⁴¹⁷ şubh-i aḥbâr ve ḥâṭır-ı müstenîr-i²⁴¹⁸ leme‘ât-ı [10] envâr-ı âşârda rûşen ü bedîdâr ola ki feţânet ü keys ile meşhûre Esmâ bint ‘Amîs (?) raḍiyallâhu ‘anhâ râviye ve bu mu‘cize-i bâhireyi bu gûne ḥâkiye olmuştur ki şahrâ-yı Ḥayber muḥayyem-i sūrâdikât-ı Hâzret-i nübüvvet ve maşrıḳ-i ḥûrşîd-i²⁴¹⁹ serîr-i risâlet olduḡda pertev-i eşi‘a-i [15] vaḥy-i Rabbânî şubh-i cebîn-i Hâzret-i sultân-ı zemîn ü zamânı dirâşşân idüp sipihr-i vücûdı ḳaṭarât-ı ‘araḡdan gûyâ kevâkib-feşân oldu ḡünkü maḥall-i nüzûl-i vaḥy ü ilhâm ve hengâm-ı vuşûl-i taḥiyyet ü peygâm idüḡi semîr-i żamîr-i münîr-i²⁴²⁰ Resûl-i ‘Allâm²⁴²¹ oldu²⁴²² Hâzret-i Ḥaydar naẓar-ı mübâreklerinde²⁴²³ cılve-ger²⁴²⁴ olmaḡla²⁴²⁵ ser-i mübâreklerin²⁴²⁶ kenârına ḳoyup {vr. 60^b} ol maẓhar-ı sûre-i “*hel etâ*”²⁴²⁷ pâye-i kadr ü rif‘atini²⁴²⁸ berter²⁴²⁹ ü mu‘allâ eyledi. mışra‘²⁴³⁰:

²⁴¹⁵ menziline: ser-menziline **M**

²⁴¹⁶ Hâzret-i: seyyid-i **M**

²⁴¹⁷ mübeşşirân-ı: mübeşşirân-ı tebâşîr-i **L M**

²⁴¹⁸ müstenîr-i: müstenîr-i mütebeşşirân-ı **L M**

²⁴¹⁹ ḥûrşîd-i: **M**’de yoktur.

²⁴²⁰ münîr-i: **M**’de yoktur.

²⁴²¹ ‘Allâm: enâm **M**

²⁴²² oldu: idi **L**

²⁴²³ Hâzret-i Ḥaydar naẓar-ı mübâreklerinde: **M**’de yoktur.

²⁴²⁴ cılve-ger: yanlarında ḥâzır **M**

²⁴²⁵ olmaḡla: olmaḡla ‘Aliyy-i Murtaẓâ Hâzretleri’nün **M**

²⁴²⁶ **M**’de “ser-i mübâreklerin” ifadesi “oldı” ifadesinden sonra yazılmıştır.

²⁴²⁷ İnsân 76/1; Meali: “İnsanın üzerinden, henüz kendisinin anılan bir şey olmadığı uzun bir süre *geçmedi mi?*”

²⁴²⁸ rif‘atini: rif‘atin **M**

²⁴²⁹ berter: pertev **E**; mu‘allâ **M**

²⁴³⁰ mışra‘: beyit **M**

1. Serī be-zānū-yı ‘āşık nihāde-i ḥ^vāb-zede²⁴³¹

neşr²⁴³²: Bir gevher idi ki temevvüc-i baḥr-i feyzden kenāra düşdi ‘alā²⁴³³ bir aḥter idi ki teheyyüc-i şevḳden dāmen-i āsmān-ı vālāya²⁴³⁴ irişdi çünki bāṭın-ı seyyidü’l-enām mānend-i şādef-i le’ālī²⁴³⁵ ma’ārif [5] ü esrār ile leb-ā-leb ve telāṭum-i emvāc-ı deryā-yı peygām ile pür-şūr ü şegāb oldı Ḥazret-i Muḥammed şalle ‘aleyhi İlāhunā’ş-Şamed²⁴³⁶ mışra’:

2. Çün mäh-ı ser ez ceyb teveccüh-i bedr āmed²⁴³⁷

neşr: Ser-i ‘izzet-efserlerin gūyā bir dūr idi ki²⁴³⁸ kenār-ı deryā-yı²⁴³⁹ Ḥaydar’dan²⁴⁴⁰ kaldırdılar ya²⁴⁴¹ mihr-i münevver²⁴⁴² sipihr-i velāyetden der-bür²⁴⁴³ oldı meşhūd-i naẓar-ı [10] hümāyūn²⁴⁴⁴ maḥbūb-i ‘allāmu’l-ğuyūb²⁴⁴⁵ naẓar-ı hümāyūnunda müşāhid²⁴⁴⁶ oldı ki āftāb-ı ‘ālem-tāb ğurūb idüp işrākdan²⁴⁴⁷ nāzil ve verā-yi hicāba dāhil olmağla namāz-ı ‘aşr hengāmı²⁴⁴⁸ zāyil olmış Ḥazret-i ‘Alī’nüñ gerçi derūnı

²⁴³¹ L’de bu mısra’nın başında “Çe devletest ki maḥbūb-i dil-nüvāz ne-bāz” mışra’ı bulunmaktadır.

²⁴³² neşr: E H A R’de yoktur.

²⁴³³ ‘alā: ya L M

²⁴³⁴ “düşdi ya bir aḥter idi ki teheyyüc-i şevḳden dāmen-i āsmān-ı vālāya” ifadesi E’de derkenardır.
vālāya: hidāyete M

²⁴³⁵ mānend-i şādef-i le’ālī: E H A R L’de yoktur.

²⁴³⁶ Ḥazret-i Muḥammed şalle ‘aleyhi İlāhunā’ş-Şamed: E H A R L’de yoktur.

²⁴³⁷ āmed: āyed R

²⁴³⁸ gūyā bir dūr idi ki: mānend-i sedef-i vālā R; “mānend-i sedef-i vālā” ifadesi L’de derkenardır;
M’de ise yoktur.

²⁴³⁹ deryā-yı: R L M’de yoktur.

²⁴⁴⁰ Ḥaydar’dan: ‘Aliyy-i Murtaẓā M

²⁴⁴¹ ya: veyā A; gūyā R L M

²⁴⁴² münevver: enver M; E H’de ise yoktur.

²⁴⁴³ der-bür: dūr M

²⁴⁴⁴ meşhūd-i naẓar-ı hümāyūn: M’de yoktur.

²⁴⁴⁵ ‘allāmu’l-ğuyūb: sātirü’l-‘uyūb R L; ol maḥbūb-i ḳulūb M

²⁴⁴⁶ naẓar-ı hümāyūnunda müşāhid: E H A R L’de yoktur.

²⁴⁴⁷ “oldı ki āftāb-ı ‘ālem-tāb ğurūb idüp işrākdan” ifadesi A’da derkenardır.

²⁴⁴⁸ namāz-ı ‘aşr hengāmı: hengām-ı ‘aşr M

maḳām-ı niyāz ve bīrūnı ‘ayn-i namāzda idi ammā erkāna kıyām [15] hengāmı²⁴⁴⁹ fevt olduğundan tamām-ı maḳzūn u müstehām²⁴⁵⁰ olup ol rüz-i ‘ış-i uḫrā şām-ı ğamām-ı ğam²⁴⁵¹ oldı²⁴⁵² belki ol sügvārī vü elemden²⁴⁵³ ḫaṭīb-i minber-i sipihr-i²⁴⁵⁴ münevver ṭaylasān-ı siyāh-ı mātemi der-bür eyledi²⁴⁵⁵ ḳazā’-i mā-fāt içün felek rükū‘ ve āftāb sücūd ü ḫuṣū‘ itmiş idi pes Ḥazret-i Peyġamber şallellāhu ‘aleyhi mā-dāreti’ş-şemsü ve’l-ḳamer²⁴⁵⁶ bürd-i Yemānī’den şefḳat ü mihribānī {vr. 61^a} ile dest-i hümāyūn-ı ‘izzet-maḳrūnların²⁴⁵⁷ bīrūn idüp müteveccih-i bār-gāh-ı Ḥudā-yı bī-çün olup ayıtdı İlähī ‘Alī dil-i bī-ġışş ü ġillī ile cenāb-ı kibriyāya²⁴⁵⁸ meşġul ve cismi ile²⁴⁵⁹ ḫidmet-i Resūl’de bedel-i me’mūr üzre²⁴⁶⁰ idi İlähā Perverdigārā Şamedā [5] Girdiġārā²⁴⁶¹ recā iderüm ki²⁴⁶² mihr-i minberi²⁴⁶³ perde-i²⁴⁶⁴ ġurūbdan rehā eyle ki²⁴⁶⁵ ‘Alī namāz-ı ‘aşrı edā idüp mir’āt-ı ḫāṭırı jeng-i²⁴⁶⁶ ğamdan incilā bula²⁴⁶⁷ çünki temennā-yı sultān-ı Hüdā²⁴⁶⁸ vāşıl-ı dergāh-ı Ḥudā²⁴⁶⁹ oldı²⁴⁷⁰ *“Hüvellezī yünezzilü”*²⁴⁷¹ ‘alā ‘abdihi āyātın

2449 hengāmı: **M**’de yoktur.

2450 müstehām: pür-ālām **M**

2451 ğam: **L M**’de yoktur.

2452 oldı: **E H A R L**’de yoktur.

2453 elemden: ālāmdan **L M**

2454 sipihr-i: eflāk-ı **M**

2455 eyledi: idüp **M**

2456 mā-dāreti’ş-şemsü ve’l-ḳamer: mā-dāre’l-ḳamer **E H A R L**

2457 şefḳat ü mihribānī ile dest-i hümāyūn-ı ‘izzet-maḳrūnların: dest-i şefḳat ü mihribānīyi **M**

2458 kibriyāya: kibriyā ki **R L M**

2459 cismi ile: cism ü teni ḫuṣūl-i **L**; cismi ile ḫuṣūl **M**

2460 bedel-i me’mūr üzre: **E H A R L**’de yoktur.

2461 Şamedā Girdiġārā: **M**’de yoktur.

2462 recā iderüm ki: **R**’de yoktur; **L**’de ise üstü çizilmiştir.

2463 minberi: ‘ālem-ārāyı **M**

2464 perde-i: **E H A R L**’de yoktur.

2465 rehā eyle ki: bīrūn eyle tā **M**

2466 “jeng-i” ifadesi **L**’de iki kere yazılmıştır.

2467 namāz-ı ‘aşrı edā idüp mir’āt-ı ḫāṭırı jeng-i ğamdan incilā bula: namāza maḳrūn ola **M**

2468 Hüdā: verā **M**

2469 dergāh-ı Ḥudā: felek-i a’lā **M**

2470 oldı: oldı el-āye **M**

2471 yünezzilü: enzele **E H A R L**

beyyinātin li-yuḥricekūm mine'z-ẓulumāti ile'n-nūr"²⁴⁷² maẓmūnı²⁴⁷³ [10] peyveste-i zuhūr olup²⁴⁷⁴ muḳīmān-ı ẓarḥ-ı aḥḍar ve müvekkilān-ı mihr-i enver delv-i zerrīn-i āftābı ẓāh-ı maḡribden ẓıḳardılar ve²⁴⁷⁵ aṭnāb-ı envār ile cānib-i²⁴⁷⁶ bālāya çekdiler²⁴⁷⁷ *"ve's-şemse ve'l-ḳamere ve'n-nücümü müsaḥḥarātın bi-emrihi elā lehü'l-ḥalku ve'l-emrū tebārek'Allāhu Rabbü'l-'ālemīn"*²⁴⁷⁸ ve mücāvīrān-ı dārü'l-'ibāde eyyām-ı [15] cārüb-i ḥürşīd-i enver²⁴⁷⁹ ile genc-i ġarḇı mescid-i 'ālemi reft ü rüba iḳdām idüp ġubār-ı ẓalāmdan perdāḥte ve ṭāk-ı miḥrāba muşallā-yı nūr ve seccāde-i²⁴⁸⁰ kāfūr endāḥte itdiler tā ki Ḥazret-i Ḥaydar²⁴⁸¹ namāz-ı 'aşr-ı²⁴⁸² fāyiteyi ḥuḍū' u ḥuşū' ile edā vü itmām-ı sücūd ü rukū' ile firistāde-i bār-ġāh-ı mu'allā-yı Ḥazret-i²⁴⁸³ Ḥudā eyleye²⁴⁸⁴ 'azze şānühü ebeden²⁴⁸⁵ **beyit**²⁴⁸⁶:

3. Kesī ki kerd be-cān-ı bendegī īn dergāh

Kemīne bende-i ü āftāb āmed ü māh

²⁴⁷² ile'n-nūr: ile'n-nūr el-āye **A**

Hadīd 57/9; Meali: "*Sizi karanlıklardan aydınlığa çıkarmak için kuluna apaçık âyetler indiren O'dur.* Şüphesiz Allah, size karşı çok şefkatli, çok merhametlidir."

²⁴⁷³ maẓmūnı: maẓmūnını **E**

²⁴⁷⁴ peyveste-i zuhūr olup: zuhūr idüp **M**

²⁴⁷⁵ ve: **M**'de yoktur.

²⁴⁷⁶ cānib-i: **E H A R L**'de yoktur.

²⁴⁷⁷ çekdiler: çekdiler el-āye **M**

²⁴⁷⁸ 'ālemīn: 'ālemīn el-āye **A**

A'râf 7/54; Meali: "Şüphesiz ki Rabbiniz, gökleri ve yeri altı günde yaratan, sonra Arş'a istivâ eden, geceyi, durmadan kendisini kovalayan gündüze bürüyüp örten; *güneşi, ayı ve yıldızları emrine boyun eğmiş durumda yaratan Allah'tır. Bilesiniz ki, yaratmak da emretmek de O'na mahsustur. Âlemlerin Rabbi Allah ne yücedir!*"

²⁴⁷⁹ enver: **R L M**'de yoktur.

²⁴⁸⁰ seccāde-i: seccāde-i **E**

²⁴⁸¹ Ḥazret-i Ḥaydar: ḥulefā'-i müslimīn emīrū'l-mü'minīn **M**

²⁴⁸² 'aşr-ı: **E H A R L**'de yoktur.

²⁴⁸³ mu'allā-yı Ḥazret-i: **E H A R L**'de yoktur.

²⁴⁸⁴ eyleye: eyledi **M**

²⁴⁸⁵ 'azze şānühü ebeden: **E H A R L**'de yoktur.

²⁴⁸⁶ beyit: nazm **A**

neşr²⁴⁸⁷: Hafî olmaya ki {vr. 61^b} şemsüke ba‘de’l-gurûb tûlû‘ı ve huşûlî²⁴⁸⁸ Hazret’üñ recâ vü temennâ vü huşû‘ı ile peyveste-i zühür²⁴⁸⁹ olduğu Müşkilât-ı Hadîş’de Esmâ’ bint ‘Amîs’den nakl ile mesturdur²⁴⁹⁰ İmâm-ı Taḥāvî²⁴⁹¹ ve hâzâ hadîşün şâbete rüvâtehü şikâtün dedikden sonra²⁴⁹² ehl-i [5] ‘ilme²⁴⁹³ bu hadîş-i şerîfi²⁴⁹⁴ hıfz u ḥimâyet²⁴⁹⁵ lâzımdur zîrâ i‘lâmât-ı nübüvvetden olduğına herkes câzimdür²⁴⁹⁶ demişdür İbn Cevzî Mevzû‘ât’da mevzû‘dur deyu işbât itmişdür²⁴⁹⁷ bu tedkîkden taḥkîk olunur ki mu‘terizîni red ve mevzû‘âtdandur dînleri şad itmiş ola.²⁴⁹⁸ **li-münşî’ihi**²⁴⁹⁹:

4. Pişvâ-yı reh-i muḥabbet ü ‘aşk

Nâzım-ı nazm ve nâme-i nāmī

[10] 5. Cāmī-i bâde-nüş-i bezm-i vişâl

Ḳaddesallâhu sırrahü’s-sāmī

neşr²⁵⁰⁰: Mollâ ‘Abdurrahmân Cāmī hadîş-i şaḥîḥ idüğün²⁵⁰¹ taḥkîk itmişdür²⁵⁰² ve bir kaşide-i nazîdesinde İmâm-ı Taḥāvî’yi bu beyti ile²⁵⁰³ taḥdîk itmişdür. **nazm**²⁵⁰⁴:

²⁴⁸⁷ neşr: L’de yoktur.

²⁴⁸⁸ ve huşûlî: **E H A R L**’de yoktur.

²⁴⁸⁹ peyveste-i zühür: **M**’de yoktur.

²⁴⁹⁰ nakl ile mesturdur: ‘alâ mâ zekere fî maḥallihâ nakl itmişdür **M**

²⁴⁹¹ **M**’de “İmâm-ı Taḥāvî” ifadesi “Müşkilât-ı Hadîş’de Esmâ’ bint ‘Amîs’den” ifadesinden önce yazılmıştır.

²⁴⁹² dedikden sonra: **M**’de yoktur.

²⁴⁹³ ‘ilme: ‘ilm **M**

²⁴⁹⁴ hadîş-i şerîfi: hadîşi **M**

²⁴⁹⁵ u ḥimâyet: **E H A R L**’de yoktur.

²⁴⁹⁶ nübüvvetden olduğına herkes câzimdür: nübüvvetdendür **M**

²⁴⁹⁷ İbn Cevzî Mevzû‘ât’da mevzû‘dur deyu işbât itmişdür: **E H A R L**’de yoktur.

²⁴⁹⁸ bu tedkîkden taḥkîk olunur ki mu‘terizîni red ve mevzû‘âtdandur dînleri şad itmiş ola: **M**’de yoktur.

²⁴⁹⁹ li-münşî’ihi: li-münşî’ihi’l-fakîr **R**

²⁵⁰⁰ neşr:; neşr ya’ni **M**; **L**’de ise yoktur.

6. Çün fevt şüd ‘aşr ez ‘Alī

Ne²⁵⁰⁵ ez behr vey ne ez kāhilī

7. Geşt ez du‘āyeş mūncelī

Ber ġarb šāh-ı hāverān

neşr²⁵⁰⁶: Şallellāhu²⁵⁰⁷ ‘aleyhi ve ālihi ve ‘alā şahbihi ve ‘iyālihi mā tale‘ati’ş-şemsü²⁵⁰⁸
ve²⁵⁰⁹ [15] behere’l-ķamer²⁵¹⁰ bi-emri Hāliķi’l-ķaviyyi ve’l-ķadr.²⁵¹¹

18. Mu‘cize-i Hāzret-i Resūl-i ‘arş-cenāb der islām-ı İbn Hāriş-i Zübāb

E 61^b; H 57^b; A 56^b; R 56^a; L 51^a; M 139^b

Ne mu‘cizātı güm-geşteġān-ı feyāfī-i dālāleti tarīķ-i hidāyete sā’iķ u delīl olan Hāzret-i
Resūl-i Celīl ü Cemīl²⁵¹² ki. **beyit**:

²⁵⁰¹ ḥadīş-i şahīḥ idüġin: ḥadīş-i şahīḥ idüġini **L**; vuķū‘un **R**

²⁵⁰² itmişdür: **R**’de yoktur.

‘Abdurrahmān Cāmī ḥadīş-i şahīḥ idüġin taḥķīķ itmişdür: Cāmī Hāzretleri ḥadīş şahīḥ ve naķl
şarīḥ idüġin taḥķīķ idüp **M**

²⁵⁰³ bu beyti ile: **E H A R L**’de yoktur.

²⁵⁰⁴ nazm: şi‘r **R**; beyit **L M**

²⁵⁰⁵ Ne: **M**’de yoktur.

²⁵⁰⁶ neşr: **A L**’de yoktur.

²⁵⁰⁷ Şallellāhu: Şallellāhu te‘ālā **L**

²⁵⁰⁸ “Şallellāhu ‘aleyhi ve ālihi ve ‘alā şahbihi ve ‘iyālihi mā tale‘ati’ş-şemsü” ifadesi **E**’de
derkenardır.

²⁵⁰⁹ ve: **E**’de yoktur.

²⁵¹⁰ behere’l-ķamer: zahere’l-ķamer **L**

²⁵¹¹ bi-emri Hāliķi’l-ķaviyyi ve’l-ķadr: **L**’de yoktur.

neşr: Şallellāhu ‘aleyhi ve ālihi ve ‘alā şahbihi ve ‘iyālihi mā tale‘ati’ş-şemsü ve behere’l-ķamer
bi-emri Hāliķi’l-ķaviyyi ve’l-ķadr: **M**’de yoktur.

²⁵¹² Celīl ü Cemīl: Cemīl Celīl **M**

1. Müşg vey ez nāfe-i ‘Abd-i Menāf

‘Arş be-kerd harames der tavāf

neşr²⁵¹³: Mu‘cizāt-ı zāhiredü’l-āyātlarından bu mu‘cizeyi bu güne qarīn-i rivāyāt itmişlerdür ki İbn Hāriş-i Zübāb (?) {vr. 62^a} eyyām-ı dālālde²⁵¹⁴ bir şaneme intisāb idüp perestiş-i eşnāmda hābl-i ihtimāmı²⁵¹⁵ infişām bulmayup nihāyet-i i‘timād u i‘tikād ile hāric-i rüşd ü sedād idi ve teşhīr-i cinnī ile aḥbār-ı Benī Ādem’den müstaḡnī olup ol merd-i be-nām anları²⁵¹⁶ keyfe mā yeşā’[5] istiḥdām itmekle²⁵¹⁷ eṭrāf-ı cihāndan her ān²⁵¹⁸ Zübāb’a ḥaber-resān olup niṭāk-ı muḥabbet ü iḥlāş miyān-bend ve rişte-i muḥabbet ü ihtişāş ile peyvend itmişler-idi bir gün yine²⁵¹⁹ tavr-ı ma’hūd üzre pīş-gāh-ı şanemde sücūd ve merāsım-i t̄a‘atde bezl-i t̄ākat iderken bāzār-ı muḥabbetde²⁵²⁰ der-kār olan [10] cinnīlerden biri²⁵²¹ ki muḥbir-i aḥbār-ı eṭvār-ı²⁵²² rūzgār idi ḥuzūr-i Zübāb’a gelüp ayıtdı yā Zübāb²⁵²³ isma‘ ‘acāyibe’l-‘acāyib²⁵²⁴ be‘aşe Muhammedün bi’l-kitāb yed‘ū bi-Mekkete fe-la yücāb ve hüve şādıkun ḡayru kezzāb Zübāb bu kelām-ı bā-şavābı istimā‘²⁵²⁵ ile tarab-nāk olup küffār-ı Kureyş-i²⁵²⁶ bī-idrāk sem‘ine ḥaber-i²⁵²⁷ bi‘şeti inhā²⁵²⁸ ve taraf-ı [15] meb‘ūşa teveccüh lüzūmın²⁵²⁹ ilkā idüp dest-i inşāf ile

²⁵¹³ neşr: L’de yoktur.

²⁵¹⁴ dālālde: cāhiliyyetde M

²⁵¹⁵ ihtimāmı: ihtimām E

²⁵¹⁶ anları: anlar E

²⁵¹⁷ “ol merd-i be-nām anları keyfe mā yeşā’ istiḥdām itmekle ol yevm” ifadesi L’de derkenardır.
ol merd-i be-nām anları keyfe mā yeşā’ istiḥdām itmekle: M’de yoktur.

²⁵¹⁸ her ān: L M’de yoktur.

²⁵¹⁹ yine: M’de yoktur.

²⁵²⁰ bāzār-ı muḥabbetde: levāzım-ı dostīde L M

²⁵²¹ cinnīlerden biri: cinnī L M

²⁵²² eṭvār-ı: E H A R L’de yoktur.

²⁵²³ “yā Zübāb” ifadesi L M’de iki kere yazılmıştır.

²⁵²⁴ ‘acāyibü’l-‘acāyib: a‘cebü’l-‘ucāb R L M

²⁵²⁵ bā-şavābı istimā‘: bā-şavāb istimā‘ı L M

²⁵²⁶ küffār-ı Kureyş-i: ol kavm-i L M

²⁵²⁷ ḥaber-i: ḥaber-i ḥayr-i L M

²⁵²⁸ inhā: inbā M

²⁵²⁹ lüzūmın: lüzūmını M

şanemi şikeste ve taraf-ı Hakk’a dil-beste olup vüfud-i veche-i²⁵³⁰ cünüd olan meclis-i
‘azîzü’l-vürûdlarına müteveccih ü revâne oldu. **li-münşî’ihi**²⁵³¹:

2. Bâ-dil-i teşne bâ-ten-i sūzān

Rū-nihāde be-sū-yi ān sultān²⁵³²

3. İnçünīn mī vezīd bād-ı şafā

Berk cān-rā hediyye şūd gūyā²⁵³³

neşr²⁵³⁴: Çünkü karīn-i hūzūr-i ma‘ālī-mevfurları oldu²⁵³⁵ in‘ikās-ı nūr-i İslām ziyā-
bahş-i sipihr-i²⁵³⁶ dil-i pūr-żalām²⁵³⁷ olup {vr. 62^b} dīde-i başīret ile²⁵³⁸ bir cemāl-i hūb-
tal‘at ve bir peyker-i māh-ı māhiyyet²⁵³⁹ müşāhede itdi ki şa‘şa‘a-i nūrī²⁵⁴⁰ maḥv-kerde-i
żalām-ı cehl-i şuveri²⁵⁴¹ olup tecelliyāt-ı cemāl-i ḥakīkat ihāṭa-i cevāriḥ-i cism-i bī-‘illet
itdi²⁵⁴² hātif-i teyakkūz ve intibāh-ı hādī-i rāh olup **mışra’**:

[5] 4. Ālāmūn irtikābeke ḡayre’ş-şavāb

²⁵³⁰ vüfud-i veche-i: veche-i vüfud-i **L M**

²⁵³¹ li-münşî’ihi: nazm li-münşî’ihi **M**

²⁵³² **M**’de bu beyitin mısra’ları yer değişmiştir.

²⁵³³ Bu beyit sadece **M**’de bulunmaktadır.

²⁵³⁴ neşr: **L**’de yoktur.

²⁵³⁵ oldu: oldum **M**

²⁵³⁶ sipihr-i: **E H A R L**’de yoktur.

²⁵³⁷ pūr-żalām: müstehām **M**

²⁵³⁸ ile: **M**’de yoktur.

²⁵³⁹ peyker-i māh-ı māhiyyet: ḥüsn-i ḥūrşīd-i ḥāşīyyet **M**

²⁵⁴⁰ şa‘şa‘a-i nūrī: żalām-ı şuveri **L M**

²⁵⁴¹ żalām-ı cehl-i şuveri: żalām-ı şuveri **R**; nūrī **L M**

²⁵⁴² tecelliyāt-ı cemāl-i ḥakīkat ihāṭa-i cevāriḥ-i cism-i bī-‘illet itdi: **R**’de yoktur.

itdi: idüp **L M**

neşr²⁵⁴³: Şimdengirü Bārī-i dīn-i Hakkūn hevā-dārı olup kâfile-i cān u dili sâha-i necātuñ nāzil-i ser-menzili²⁵⁴⁴ eyle deyu nidā ve şimāḥ-ı cāna inbā eyledi fi'l-ḥāl²⁵⁴⁵ dā'īye-i İslām²⁵⁴⁶ peydā ve süveydā-yı qalbinden²⁵⁴⁷ bu sevdā ve hevā²⁵⁴⁸ hüveydā oldu çünki nazar-ı hümayūnları Zübāb bin²⁵⁴⁹ [10] Hāriş'e maḥrūn oldu isti'lām-ı sebeb-i vürūd buyurdılar ayıtdı ey sultān-ı 'azīzü'l-vücūd südde-i seniyyeñüze intisāb²⁵⁵⁰ ümmīdine²⁵⁵¹ ḥidmet-i 'aliyyeye²⁵⁵² şitāb ile²⁵⁵³ fersūde-rū-yi ḥāk-i pā-yi tūtiyā-nişāb oldum buyurdılar ki yā Zübāb ol şanem-i bī-rūḥ²⁵⁵⁴ u tāb ḥidmetinde tāt ile²⁵⁵⁵ ḫaṣd-ı iktisāb-ı şevāb iderken [15] ḥaber-i cin²⁵⁵⁶ ile reh-yāb-ı menzil-i şavāb olduḡıñ²⁵⁵⁷ ḥaber-i rūz-i²⁵⁵⁸ fülān ve dem-i fülānda gūş-zed²⁵⁵⁹ olup²⁵⁶⁰ bu cānibe şitābān olduḡıñ²⁵⁶¹ ma'lūm²⁵⁶² ve ne kār içün geldüḡıñ meczūm u mefhūmdur²⁵⁶³ çünki ḥiṭāb-ı

2543 neşr: L'de yoktur.

2544 ser-menzili: ser-menzili itmek L M

2545 “eyle deyu nidā ve şimāḥ-ı cāna inbā eyledi fi'l-ḥāl ḫavl-i” ifadesi L'de derkenardır.

eyle deyu nidā ve şimāḥ-ı cāna inbā eyledi fi'l-ḥāl: M'de yoktur.

2546 dā'īye-i İslām: dā'īyesini M

2547 qalbinden: qalbinde M

2548 ve hevā: M'de yoktur.

2549 bin: ibn A R L

2550 M'de “südde-i seniyyeñüze intisāb” ifadesi “ḥidmet-i 'aliyyeñüze şitāb” ifadesinden sonra yazılmıştır.

2551 ümmīdine: M'de yoktur.

2552 'aliyyeye: 'aliyyeñüze M

2553 ile: içün M

2554 bī-rūḥ: bī-cism M

2555 tāt ile: E H A R L'de yoktur.

2556 cin: cinnī L

2557 olduḡın: olduḡın semīr-i zāmīr olup L

ḥaber-i cin ile reh-yāb-ı menzil-i şavāb olduḡıñ: M'de yoktur.

2558 ḥaber-i rūz-i: yevm L

2559 olduḡın ḥaber-i rūz-i fülān ve dem-i fülānda gūş-zed: R'de yoktur.

2560 olup: olup sır degüldür L

2561 rūz-i fülān ve dem-i fülānda gūş-zed olup bu cānibe şitābān olduḡıñ: şadīḫ dem-i fülān ve rūz-i fülānda muḫārin-i taḫḫīḫ olıcaḫ sālīk-i ṭarīḫ olup bu ṭarafa teveccühüñ M

2562 olduḡın ma'lūm: itdüḡüñ semīr-i zāmīr L

2563 meczūm u mefhūmdur: ḥafī vü setīr degüldür R

Resül-i ‘arş-cenāb²⁵⁶⁴ gūş-güzār-ı Zübāb oldı āb-ı nedāmet ile levş-i şirkden²⁵⁶⁵ pāk ve şaykal-ı nūr-i İslām ile jeng-i mir’āt-ı cānı tīb-nāk idüp²⁵⁶⁶ ayıtdı²⁵⁶⁷ ey sultān-ı enbiyā {vr. 63^a} hāl-i zārum saña hüveydā²⁵⁶⁸ **mışra’**:

5. Zāmīr-i pāk-i tū dāned ki hāl-i mā çü tüst

neşr: Niçe zamāndur ki levş-i şirk ile ālūdeyem hālā pīş-gāh-ı dergāha rüy-fersüde oldım ki emr-i da‘vete mutāba‘at ve dīn-i İslām’a²⁵⁶⁹ duḥūlā müsāra‘at eyleyem. **beyit**²⁵⁷⁰:

[5] 6. Be-küşā-leb ve zi ān ḥadīs-i şīrīn

Kām-ı dil-i mā pūr ez şeker kün²⁵⁷¹

neşr²⁵⁷²: Beni luṭf u iḥsānuña qarīn eyleyüp kelime-i şehādeti telkīn eyle Ḥazret-i Resül-i ‘Allām telkīn-i kelime-i İslām idüp Zübāb eşhedü en lā ilāhe illallāh ve eşhedü enneke Resülullāh didi cān u dilden müselmān olup [10] qabūl-i dīn ü īmān eyledi²⁵⁷³ bu kıt‘a-i enīqa²⁵⁷⁴ qarīḥa-i Zübāb olmaḳ üzre dāḥil-i suṭūr-i²⁵⁷⁵ ba‘z-ı kitāb olmışdur. **şi‘r**²⁵⁷⁶:

²⁵⁶⁴ ‘arş-cenāb: ‘arş-intisāb **M**

²⁵⁶⁵ şirkden: velī **L**

²⁵⁶⁶ āb-ı nedāmet ile levş-i şirkden pāk ve şaykal-ı nūr-i İslām ile jeng-i mir’āt-ı cānı tīb-nāk idüp: fi’l-ḥāl qabūl-i dīn-i İslām ile kāyil-i kelām-ı hidāyet-encām olup **M**

²⁵⁶⁷ **M**’de “ayıtdı” fiilinden sonra 63^a’da 8. satırdaki “eşhedü” ifadesine kadarki kısım bulunmamaktadır.

²⁵⁶⁸ hüveydā: hüveydādur **L**

²⁵⁶⁹ dīn-i İslām’a: dīniñe **A R L**

²⁵⁷⁰ beyit: nazm **A**

²⁵⁷¹ kün: gīn **L**

²⁵⁷² neşr: **R**’de yoktur.

²⁵⁷³ didi cān u dilden müselmān olup qabūl-i dīn ü īmān eyledi: **M**’de yoktur.

²⁵⁷⁴ enīqa: enīqa netīce-i **L**

kıt‘a-i enīqa: bir iki netīce-i **M**

²⁵⁷⁵ dāḥil-i suṭūr-i: şebt-i şuhuf-i **M**

²⁵⁷⁶ şi‘r: kıt‘a **L**; nazm **M**

7. Ve lemmā raeytü Allāhe aẓhere dīnihi

Aḥbebtü Resūlallāhe ḥīne de‘ānī

Teba‘tü Resulallāhe iz cā’e bi’l-hüdā

Ve ḥalleytü eṣnāmī bi-dārin hevānin

[15] 19. Mu‘cize-i Ḥaẓret-i Resūl-i Ẹureyṣī-neseb²⁵⁷⁷ der mū-yi rīṣ-i ‘Amr bin²⁵⁷⁸ Aḥṭab (?)

E 63^a; H 58^b; A 58^a; R 57^a; L 52^b; M 139^a

‘Arṣa-i rivāyetüñ merdi Ebū Nehīk Yezedī²⁵⁷⁹ (?) ‘Amr bin Aḥṭab’dan raḍiye ‘anhü’r-Raḥmān²⁵⁸⁰ rivāyet ile ẓarīn-i²⁵⁸¹ ḥikāyet itmiş ki bir gün²⁵⁸² beyit²⁵⁸³:

1. Şem‘-i fūrüzende-i eyvān-ı nāz²⁵⁸⁴

Serv-i ḥirāmende-i bostān-ı rāz

neṣr²⁵⁸⁵: Ḥaẓret-i Resūl-i ‘Allām²⁵⁸⁶ ‘aleyhi’ş-şalātu ve’s-selām pīş-gāh-ı ḥümāyūnlarında ārām itmiş idüm bu bendeye²⁵⁸⁷ ḥiṭāb ve²⁵⁸⁸ def‘-i āteş-i ‘aṭş içün āb iḥzār itmek²⁵⁸⁹ iṣrāb {vr. 63^b} buyurdılar cılve-ger-i naẓar-ı enverleri olan rakve benüm

²⁵⁷⁷ Ḥaẓret-i Resūl-i Ẹureyṣī-neseb: sultān-ı ḥıṭṭa-i ‘Arab M

²⁵⁷⁸ bin: ibn R

²⁵⁷⁹ Yezedī: Ezedī L M

²⁵⁸⁰ raḍiye ‘anhü’r-Raḥmān: E H A R L’de yoktur.

²⁵⁸¹ ẓarīn-i: M’de yoktur.

²⁵⁸² bir gün: L M’de yoktur.

²⁵⁸³ beyit: naẓm M

²⁵⁸⁴ nāz: rāz R L M

²⁵⁸⁵ neṣr: R L’de yoktur.

²⁵⁸⁶ ‘Allām: ‘arş-maḳām M

²⁵⁸⁷ bendeye: bende-i efgendeye L

²⁵⁸⁸ bu bendeye ḥiṭāb ve: M’de yoktur.

²⁵⁸⁹ iḥzār itmek: iḥzārını M

dağı nazarumda cilve eyledi āb-ı nāb²⁵⁹⁰ ile mel'ān ve nazar-ı hümāyūnlarında 'ayān idicek rū-yi²⁵⁹¹ ābda bir niçe²⁵⁹² mū pīç ü tāb üzre nümāyān oldu gūyā çehre-i māhda görinen siyāh ya ruḥsār-ı ḥubān-ı dilārāda²⁵⁹³ zūlf-i [5] dü-tā²⁵⁹⁴ idi fī'l-hāl rū-yi ābdan ref'-i mūy ve²⁵⁹⁵ dil-i erbāb u vefā gibi pāk u muşaffā²⁵⁹⁶ idüp kāse ile dest-i²⁵⁹⁷ seyyid-i nāsa virdüm Ḥazret-i nübüvvet-menzilet ve risālet-menḳabet şafā ile²⁵⁹⁸ nūş idüp dil-ḥūş oldılar²⁵⁹⁹ bu ḥidmet-i ḥamīde ol Ḥazret'e pesendīde gelüp buyurdılar ki²⁶⁰⁰ Ḥudāyā Perverdigārā [10] 'Amr bin Aḥṭab'ı dāyimā tāze vü ter ve gülistān-ı vücūdını muḥaḍḍar idüp āb-ı şebāb ile nihāl-i 'ömrini sīr-āb ve karīn-i ḳuvvet ü tāb²⁶⁰¹ eyle bu du'ā-yı müsteṭāb maḳbūl-i dergāh-ı Rabbü'l-erbāb olup müddet-i 'ömrümde dest-i za'f u²⁶⁰² pīri binā-yı ḳuvvetüme ḥalel ve tezelzül-i²⁶⁰³ şeyḥūḥet ḳaşr-ı tāb [15] u ṭāḳate zelel virmedi²⁶⁰⁴ rivāyet olunur²⁶⁰⁵ ki 'Amruñ sinīn-i 'ömrü²⁶⁰⁶ ṭoḳsāndan güzēr itmiş-idi²⁶⁰⁷

²⁵⁹⁰ āb-ı nāb: āb u tāb **E H**

nāb: **M'**de yoktur.

²⁵⁹¹ rū-yi: derūn-i **M**

²⁵⁹² niçe: **M'**de yoktur.

²⁵⁹³ ḥubān-ı dilārāda: ḥubānda olan **M**

²⁵⁹⁴ dü-tā: siyāh **M**

²⁵⁹⁵ ve: idüp **L**

²⁵⁹⁶ rū-yi ābdan ref'-i mūy ve dil-i erbāb u vefā gibi pāk u muşaffā: ol mūyı ref' ve ḥāṭırumdan kederi def' idüp **M**

²⁵⁹⁷ dest-i: ol **M**

²⁵⁹⁸ Ḥazret-i nübüvvet-menzilet ve risālet-menḳabet şafā ile: **M'**de yoktur.

²⁵⁹⁹ dil-ḥūş oldılar: ayıtdılar **M**

²⁶⁰⁰ bu ḥidmet-i ḥamīde ol Ḥazret'e pesendīde gelüp buyurdılar ki: **M'**de yoktur.

²⁶⁰¹ gülistān-ı vücūdını muḥaḍḍar idüp āb-ı şebāb ile nihāl-i 'ömrini sīr-āb ve karīn-i ḳuvvet ü tāb: bostān-ı cismini sebze-ger **M**

²⁶⁰² u: **L'**de yoktur.

²⁶⁰³ tezelzül-i: zelzele-i **R L**

²⁶⁰⁴ bu du'ā-yı müsteṭāb maḳbūl-i dergāh-ı Rabbü'l-erbāb olup müddet-i 'ömrümde dest-i za'f u pīri binā-yı ḳuvvetüme ḥalel ve tezelzül-i şeyḥūḥet ḳaşr-ı tāb u ṭāḳate zelel virmedi: **M'**de yoktur.

²⁶⁰⁵ olunur: iderler **M**

²⁶⁰⁶ 'Amruñ sinīn-i 'ömrü: sinni **M**

²⁶⁰⁷ itmiş-idi: itmiş ammā **M**

mizâcında keder olmaduğundan gayrı²⁶⁰⁸ mû-yi ser-i maḥâsininde²⁶⁰⁹ bir kılı ağarmamış idi. **naẓm**²⁶¹⁰:

2. Söylenür mi maḥâsin-i Nebevî

Ya ḥıṣâl-i kerîm-i Muṣṭafavî

3. Her sözi mu‘cize du‘âsı qabûl

İstedüğü²⁶¹¹ bulur²⁶¹² ḥuṣûle vuṣûl

neṣr: Ḥaqqâ ki ol sultân-ı velâyet-i risâlet ve fermân-fermâ-yı kişver-i nübüvvet Ḥazretleri’nün maḥâsin-i âşârı ihâta-i niṭâq beyândan efzûn ve icâle-i kîlk-i gevher-i silk ile i‘lândan bîründür.²⁶¹³ **beyit**:

4. Lehü mekârimün lâ-yuḥṣâ meḥâsinühü

E-yaḥsebü’l-ekberânü’l-remle ve’l-maṭar²⁶¹⁴

²⁶⁰⁸ mizâcında keder olmaduğundan gayrı: **M**’de yoktur.

²⁶⁰⁹ mû-yi ser-i maḥâsininde: maḥâsin ve ser-i müyda **M**

²⁶¹⁰ naẓm: meşnevî **A R**; li-münşî’ihi **L**; li-münşî’ihi’l-fakîr **M**

²⁶¹¹ İstedüğü: Hep **M**

²⁶¹² bulur: bulur maṭlûbı **M**

²⁶¹³ **neṣr**: Ḥaqqâ ki ol sultân-ı velâyet-i risâlet ve fermân-fermâ-yı kişver-i nübüvvet Ḥazretleri’nün maḥâsin-i âşârı ihâta-i niṭâq beyândan efzûn ve icâle-i kîlk-i gevher-i silk ile i‘lândan bîründür: **E H A R L**’de yoktur.

²⁶¹⁴ Bu beyit sadece **M**’de bulunmaktadır.

{vr. 64^a} 20. Mu‘cize-i küşte şüden-i Pervîz-i bed-râ²⁶¹⁵ be-du‘â-yı Hâzret-i
sultân-ı enbiyâ²⁶¹⁶ ve ‘alâ âlihi ve aşhâbihi’l-berereti’l²⁶¹⁷-etkîyâ²⁶¹⁸

E 63^b; H 59^a; A 58^b; R 58^a; L 53^a; M 125^b

Ṭaṭṭana-i mu‘cizât ve debdebe-i kerāmât ile mesâmi‘-i ‘âlemiyâna velvele-resân ve
izhâr-ı envâr-ı dîn-i İslâm ile ehl-i küfr ü ḍalâle nûr-baḥş-i²⁶¹⁹ îmân iden sultân-ı cihân
ve Resûl-i²⁶²⁰ [5] fermân-fermâ-yı ins ü cân **naẓm**²⁶²¹:

1. Muḥammed ki Īzid ez ḥalḳeş gezîdest

Zebâneş-i ḳufl-i ‘âlem-râ kilîdest

2. Be-mu‘ciz-i gûş mâlid-i aḥterân-râ

Be-dîn-i ḥâtem bûd peygamberân-râ

neşr²⁶²²: Şallellâhu te‘âlâ ‘aleyhi ve sellem ve ‘alâ âlihi ve şaḥbihi²⁶²³ ve ‘iyâlihi²⁶²⁴
çünkü livâ’-i vâlâ-yı İslâm’ı i‘lâ ve aḥbâr-ı evâmir ü zevâciri²⁶²⁵ heme kese²⁶²⁶ inbâ

²⁶¹⁵ bed-râ: Kisrâ **L M**

²⁶¹⁶ enbiyâ: enbiyâ şallellâhu te‘âlâ ‘aleyhi **L**
sultân-ı enbiyâ: risâlet-intimâ **M**

²⁶¹⁷ berereti’l: **R**’de yoktur.

²⁶¹⁸ ve ‘alâ âlihi ve aşhâbihi’l-berereti’l-etkîyâ: **M**’de yoktur.

²⁶¹⁹ nûr-baḥş-i: baḥş-i nûr-i **R L M**

²⁶²⁰ ve Resûl-i: **L**’de yoktur.

Resûl-i: şehenşâh-ı **M**

²⁶²¹ naẓm: meşnevî **A R**

²⁶²² neşr: **A R L**’de yoktur.

²⁶²³ şaḥbihi: şaḥbihi’l-mükerrem **L**

²⁶²⁴ ve ‘iyâlihi: **L**’de yoktur.

ve ‘alâ âlihi ve şaḥbihi ve ‘iyâlihi: **M**’de yoktur.

²⁶²⁵ zevâciri: nevâhî-i Ḥudâ’yı **M**

²⁶²⁶ heme kese: herkese **M**

buyurdılar ‘aşr-ı [10] hümāyūnlarında sa‘ādet-i saltānata maḵrūn olan²⁶²⁷ fermān-revā-yı²⁶²⁸ ḥıṭṭa-i²⁶²⁹ ‘Acem ve şehen-şāh-ı²⁶³⁰ Kürd ü Deylem olan²⁶³¹ kāfir-i ḥāsir-i²⁶³² nāçiz ya‘ni Hüsrev-i Pervīz²⁶³³ elṭāf-ı ‘aliyye-i İlāhiyye’ye ol deñlü maḵhar olmuş idi ki ecdād-ı eslāfindan birine müyesser olmamış idi şükūh u şevketi nihāyetde ve enbūh u²⁶³⁴ ḥaṣmeti ḡāyetde idi²⁶³⁵ ‘askeri bī-ḥad ve sīm ü zeri [15] lā-yu‘ad²⁶³⁶ mülūk aktār-ı ḥidmetinde der-kār rü’esā-yı diyār muṭī‘-i fermānı her biri tīgına baş indirmiş²⁶³⁷ ḡüyā bir bende-i nā-tüvānı idi.²⁶³⁸ **li-münṣī’ihī**²⁶³⁹:

3. Zihī bār-gāhī ki çün āftāb

Zi-maṣrīḳ be-maḡrib resāned ṭenāb

neṣr: Otuz sekiz sene kār-fermā-yı²⁶⁴⁰ ḥıṭṭa-i ‘Acem olup cümle ‘ālem emrine tābī‘ ü²⁶⁴¹ müselleṃ²⁶⁴² idi āḫir. **mıṣra‘:**

4. Ve eyyü na‘īmin lā yūkeddirūhū’d-dehr²⁶⁴³

²⁶²⁷ sa‘ādet-i saltānata maḵrūn olan: **E H A R L**’de yoktur.

²⁶²⁸ fermān-revā-yı: kār-fermā-yı **M**

²⁶²⁹ ḥıṭṭa-i: **E H A R L**’de yoktur.

²⁶³⁰ şehen-şāh-ı: fermān-revā-yı **M**

²⁶³¹ olan: olup **M**

²⁶³² ḥāsir-i: **M**’de yoktur.

²⁶³³ **M**’de “kāfir-i ḥāsir-i nāçiz ya‘ni Hüsrev-i Pervīz” ifadesi “maḵrūn olan” ifadesinden sonra yazılmıştır.

²⁶³⁴ u: **R**’de yoktur.

²⁶³⁵ **M**’de “şükūh u şevketi nihāyetde ve enbūh u ḥaṣmeti ḡāyetde idi” ifadesi “elṭāf-ı” ifadesinden önce yazılmıştır.

²⁶³⁶ ‘askeri bī-ḥad ve sīm ü zeri lā-yu‘ad: **R**’de yoktur.

²⁶³⁷ tīgına baş indirmiş: **E H A R**’de yoktur.

²⁶³⁸ mülūk aktār-ı ḥidmetinde der-kār rü’esā-yı diyār muṭī‘-i fermānı her biri tīgına baş indirmiş ḡüyā bir bende-i nā-tüvānı idi: **M**’de yoktur.

²⁶³⁹ li-münṣī’ihī: beyit **L**; naẓm **M**

²⁶⁴⁰ kār-fermā-yı: fermān-fermā-yı **M**

²⁶⁴¹ tābī‘ ü: **R**’de yoktur.

²⁶⁴² ḥıṭṭa-i ‘Acem olup cümle ‘ālem emrine tābī‘ ü müselleṃ: eḡālīm-i cihān ve dād ü dihiş ile kāmran **M**

neşr²⁶⁴⁴: Naḥvet-i gurūr ile²⁶⁴⁵ ol kelbi ‘aḳūr²⁶⁴⁶ idüp **mışra**’:

5. Ğurūr-i pādişāhī berdeş ez rāh

{vr. 64^b} **neşr**²⁶⁴⁷: Bu devlet-i fānīyi bākī-gümān idüp kemiyyet-i hırş u zulme irḥā-yı ‘inān itdi ‘ādet-i rūzgār-ı zūr-kārdan ġāfil ve fenā’-i fenā’-i dehrden zāhil oldı ki şehristān-ı vücuda gelen be-her-ḥāl dervāze-i ‘ademden bīrūn olur [5] ve libās-ı ḥayāt-ı müste‘ārı kīn-i inzā’-i żarūrī ile maḥzūn olur²⁶⁴⁸ bir ferdūñ şaḥīfe-i ḥāline raḳam-ı ḥulūd çekilmiş ve nāme-i ‘ömrine tuġrā-yı ġarrā-yı beḳā yazılmamışdur. **beyit**:

6. Cihān ve kār-ı cihān cümle²⁶⁴⁹ hiç ber heycest

Hezār bār-ı men īn nükte kerde em taḥḳīḳ

neşr: Ol zālīm-i ġāşum dest-i te‘addīyi dırāz ve pençe-i²⁶⁵⁰ hırş u āzı bāz idüp memālik-i pā-zede-i [10] esb sitemi ve eşrāf-ı diyār-ı mahrūm luṭf u keremi olup rū’esā-yı ‘asker giriftār-ı kayd-ı ḥaps ve ekşeri mübtelā-yı muḍīḳ-i rems idi.²⁶⁵¹ **li-münşī’ihī**²⁶⁵²:

7. Şüde āyīn-i ‘adl ü dādeş ez bād

Zi-bī-dādī memālik refte berbād

²⁶⁴³ Bu mısra ‘M’de bulunmamaktadır.

²⁶⁴⁴ neşr: **A R L M**’de yoktur.

²⁶⁴⁵ ile: **R L M**’de yoktur.

²⁶⁴⁶ kelbi ‘aḳūr: kelb-i ‘aḳūrı maġrūr **M**

²⁶⁴⁷ neşr: **A**’da yoktur.

M’de “neşr” ifadesinden 64^b’de 9. satırdaki “memālik-i” ifadesine kadarki kısım yoktur.

²⁶⁴⁸ ve libās-ı ḥayāt-ı müste‘ārı kīn-i inzā’-i żarūrī ile maḥzūn olur: **E H A**’da yoktur.

²⁶⁴⁹ cümle: **R L**’de yoktur.

²⁶⁵⁰ pençe-i: derīçe-i **R**

²⁶⁵¹ idi: olmuş idi **R**; itdi **M**

²⁶⁵² li-münşī’ihī: nazm **R L M**

8. Sipāhī vü ra‘iyyet her-dü nā-şād

[15] Ne ān in‘ām-ı şeh dīd ve ne īn²⁶⁵³ dād

neşr: Maẓlūmlaruñ dād-ı^v āhlukları mevķūf-i dīvān-ı maḥşer olup²⁶⁵⁴ ve²⁶⁵⁵ sitem-dīdeleruñ tebāhlukları minaşsa-i ‘ālemde cılve-ger idi çünki mel‘ūnuñ zūlm u küfri efzūn oldı lā-cerem murğ-i rūḥ-i ḥabīṣi āşiyāne-i tenden²⁶⁵⁶ bīrūn olacağı meşhūd-i ‘uyūn idi²⁶⁵⁷ pes Ḥazret-i sultān-ı enbiyā ve²⁶⁵⁸ şāh-ı serīr-i ıştıfā serdār-ı “*Sübḥānellezī esra*”²⁶⁵⁹ şallellāhu²⁶⁶⁰ ‘aleyhi ve ‘alā ālihi ve şaḥbini’n-nücebā²⁶⁶¹ **li-münşī’ihi**²⁶⁶²:

{vr. 65^a} 9. Ḥarāc-āvereş-i ḥākim-i Rūm ü Rey

Ḥarāceş-i firistāde-i gencān²⁶⁶³ u²⁶⁶⁴ key

neşr²⁶⁶⁵: Pertev-i eşi‘a-i āftāb-ı²⁶⁶⁶ mu‘cizātı lem‘a-i²⁶⁶⁷ şukḳa-i rāyāt-ı²⁶⁶⁸ kerāmātı her merz ü būma²⁶⁶⁹ şāmil olmağla²⁶⁷⁰ gerisi bend-i Pervīz’e daḥı²⁶⁷¹ vāşıl olup **li-münşī’ihi**²⁶⁷²:

²⁶⁵³ īn: ān **M**

²⁶⁵⁴ olup: **L M**’de yoktur.

²⁶⁵⁵ ve: **M**’de yoktur.

²⁶⁵⁶ murğ-i rūḥ-i ḥabīṣi āşiyāne-i tenden: ḥişār-ı vücūddan **L**

²⁶⁵⁷ çünki mel‘ūnuñ zūlm u küfri efzūn oldı lā-cerem murğ-i rūḥ-i ḥabīṣi āşiyāne-i tenden bīrūn olacağı meşhūd-i ‘uyūn idi: **M**’de yoktur.

²⁶⁵⁸ ve: **M**’de yoktur.

²⁶⁵⁹ İsrā 17/1; Meali: “Bir gece, kendisine âyetlerimizden bir kısmını gösterelim diye (Muhammed) kulunu Mescid-i Harām’dan, çevresini mübarek kıldığımız Mescid-i Aksâ’ya *götüren Allah noksan sıfatlardan münezzehtir*; O, gerçekten iştendir, görendir.”

²⁶⁶⁰ şallellāhu: şallellāhu te‘ālā **L**

²⁶⁶¹ serdār-ı “*Sübḥānellezī esra*” şallellāhu ‘aleyhi ve ‘alā ālihi ve şaḥbini’n-nücebā: **M**’de yoktur.

²⁶⁶² li-münşī’ihi: beyit **R L**; nazm **M**

²⁶⁶³ gencān: keyḥüsrev **R L**

²⁶⁶⁴ gencān u: ḥüsrev-i **M**

²⁶⁶⁵ neşr: neşr Ḥazretleri’nüñ **M**; **R L**’de ise yoktur.

²⁶⁶⁶ āftāb-ı: **E H A R L**’de yoktur.

²⁶⁶⁷ lem‘a-i: ve lem‘a-i **R**; ve **L**

10. Der-ān devrān²⁶⁷³ mu‘cizhā-yı muhtār

[5] Besī ‘ibret çünin āmed bedīdār

neşr²⁶⁷⁴: Ve bi’l-cümle şavlet-i bād-ı İslām’dan gülşen-i eyyām-ı Pervīz-i bed-fercām pejmürde ve cism-i devleti şademāt-ı şemşīr-i mu‘cizāt ile efsürde olup müte‘ākıb ol hengāmda²⁶⁷⁵ bir niçe mu‘cize pedīdār ve hāşşāten ol bed-girdār haqqında²⁶⁷⁶ āşikār olmuştur ki [10] esās-ı devletini²⁶⁷⁷ münhedim ve binā-yı²⁶⁷⁸ şevketini mün‘adim itmişdür. **li-münşī’ihi**²⁶⁷⁹:

11. Zi mu‘cizhā-yı şer‘-i Muştāfāyī

Be-rev āşüfte küşte²⁶⁸⁰ pādīshāhī

neşr²⁶⁸¹: Evvelā²⁶⁸² ol hengām-ı sa‘ādet-fercāmda ki²⁶⁸³ esb-i da‘vet-i şehriyār-ı²⁶⁸⁴ ser-efrāz ve²⁶⁸⁵ serīr-efrūz-i ‘izz ü nāz ‘arşa-i ‘ālemde²⁶⁸⁶ terk ü tāz itmege āgāz²⁶⁸⁷ itdi

²⁶⁶⁸ lem‘a-i şukka-i rāyāt-ı: ve zerre-i cihān-tāb-ı **M**

²⁶⁶⁹ her merz ü būma: ol dār ü diyāra dağı **M**

²⁶⁷⁰ olmağla: ve **M**

²⁶⁷¹ dağı: **M**’de yoktur.

²⁶⁷² li-münşī’ihi: beyit **R L M**

²⁶⁷³ devrān: devrān zi **M**

²⁶⁷⁴ neşr: **H A**’da yoktur.

²⁶⁷⁵ müte‘ākıb ol hengāmda: **L M**’de yoktur.

²⁶⁷⁶ hāşşāten ol bed-girdār haqqında: rū-yi ‘ālemde **M**

²⁶⁷⁷ esās-ı devletini: binā-yı devleti **M**

²⁶⁷⁸ binā-yı: esās-ı **M**

²⁶⁷⁹ li-münşī’ihi: beyit **R**; nazm **L M**

²⁶⁸⁰ küşte: geşt ān **M**

²⁶⁸¹ neşr: **A L**’de yoktur.

²⁶⁸² evvelā: evvel **E**; evvelā çünki **M**

²⁶⁸³ ol hengām-ı sa‘ādet-fercāmda ki: **M**’de yoktur.

²⁶⁸⁴ şehriyār-ı: sulţān-ı **M**

²⁶⁸⁵ ve: **M**’de yoktur.

²⁶⁸⁶ ‘ālemde: ‘āleme **M**

²⁶⁸⁷ itmege āgāz: **M**’de yoktur.

Hüsrev-i hâsir²⁶⁸⁸ [15] tarafına i'lâm-ı a'lâ-yı vâlâ-yı²⁶⁸⁹ dîn-i Hüdâ ve ebnâ'-i bi'set-
 i²⁶⁹⁰ Nebiyy-i Hudâ lâzım olduğın²⁶⁹¹ ve da'vet-i İslâm'ı²⁶⁹² kâr-fermâ-yı harem-i²⁶⁹³
 câzim olmağla bir berîd-i sebük-hırâm-ı²⁶⁹⁴ nâme-i miskiyyetü'l-hitâm²⁶⁹⁵ ile²⁶⁹⁶ irsâl
 buyurup halka-i da'vete gerden-i itâ'atını idhâl için²⁶⁹⁷ müte'allik-i²⁶⁹⁸ baş-ı maqâl
 buyurdılar ki ser-nâme-i nâm-ı Hudâ ile zînet-fezâ ba'dehü nâm-ı nāmîleri-ile şeref-
 yâfte ve zîr-i nâm-ı hümâyûnlarında nâm-ı Pervîz nigâşte idi çünkü {vr. 65^b} kâşid-i²⁶⁹⁹
 nâme-i nāmî-i²⁷⁰⁰ Resûl ile²⁷⁰¹ taht-gâh-ı²⁷⁰² Pervîz'e vuşûl²⁷⁰³ ve harem-i hâşına
 duhûl itdi²⁷⁰⁴ ne nâme-i nāmî²⁷⁰⁵ keff-i kâşidde engüşt-i hidâyet-nümâ ya 'aşâ-yı Mûsâ
 idi ki ol Fir'avn-i muşırr-ı gurûra²⁷⁰⁶ ejderhâ²⁷⁰⁷ ya gönçe-i gülşen-i risâlet idi ki râyiha-i
 'ıtr-sâ ile [5] ta'îr-i meşâmm-ı ehl-i şafâ iderdi.²⁷⁰⁸ **li-münşî'ihî**²⁷⁰⁹:

2688 Hüsrev-i hâsir: Pervîz-i nâçiz **M**

2689 vâlâ-yı: **E H A R L**'de yoktur.

2690 bi'set-i: **M**'de yoktur.

2691 olduğın: **M**'de yoktur.

2692 ve da'vet-i İslâm'ı: **E H A R L**'de yoktur.

2693 harem-i: hâzm-i **L**

2694 sebük-hırâm-ı: sebük-hırâm-ı ile **M**

2695 miskiyyetü'l-hitâm: müşgîn-hitâm **R L M**

2696 ile: **M**'de yoktur.

2697 için: itmege **M**

2698 müte'allik-i: **E H A R L**'de yoktur.

2699 kâşid-i: **M**'de yoktur.

2700 nāmî-i: **E H A R L**'de yoktur.

2701 Resûl ile: Resûl-i kirâmı **M**

2702 taht-gâh-ı: **M**'de yoktur.

2703 vuşûl: vâşıl **M**

2704 duhûl itdi: dâhil oldı **M**

2705 nāmî: **M**'de yoktur.

2706 "ol Fir'avn-i muşırr-ı gurûra" ifadesi **L**'de derkenardır.

ol Fir'avn-i muşırr-ı gurûra: kaçd-ı cân-ı haşma **M**

2707 ejderhâ: ejdehâ **A**; ejdehâ idi **M**

2708 ya gönçe-i gülşen-i risâlet idi ki râyiha-i 'ıtr-sâ ile ta'îr-i meşâmm-ı ehl-i şafâ iderdi: **M**'de yoktur.

2709 li-münşî'ihî: beyit **R M**; nazm **L**

12. Çü kıāşid-i ‘urza kerd ān nāme-i tū

Be-cūşīd ez kabāhat-i cān-ı Hüsrev

neşr²⁷¹⁰: Derūn-i varaḳda pīçide olan derārī-i nā-sencide²⁷¹¹ gūş-zed-i Pervīz olıcaḳ bir
mertebe müteḡayyir ve bir vech-ile²⁷¹² mütekeddir oldı ki²⁷¹³ deryā gibi cūş ve mānend-i
Nīl ü ers²⁷¹⁴ ḡurūş idüp **beyit**²⁷¹⁵:

[10] 13. Besī ān bī-edeb terk-i edeb kerd

Firāvān ta‘ne-i ḡalḳ-ı²⁷¹⁶ ‘Arab kerd

neşr²⁷¹⁷: Cümle suḡan-ı dürüş-t-i nā-dürüstden bu gūne kelām-ı sit itdi ki memālik-i
dünyā ve ḡıttā-i zemīn-i ḡabrā ḳalem-rev-i ḡükümetüm ve mesālik-i ‘arşa-i²⁷¹⁸ pehnā
pā-zede-i esb-i devletüm iken **li-münşī’ihī**²⁷¹⁹:

14. Baña Kayser ḡulām-ı kemterīndür

Kemīn-i²⁷²⁰ bendegān-ı ḡāḳān-ı²⁷²¹ Çīndür

neşr²⁷²²: [15] Ne revādur ki bālā-yı nāmum cā-yi²⁷²³ nām-ı dūnān ola ve ne belādur ki
‘ūnvān-ı nāmum ser-defter-i şaḡāyif-i ekvān olmaya. **beyit**²⁷²⁴:

²⁷¹⁰ neşr: **A L**’de yoktur.

²⁷¹¹ Derūn-i varaḳda pīçide olan derārī-i nā-sencide: Mażmūn-ı nāme-i hidāyet-nümūn **M**

²⁷¹² vech-ile: mertebe **R**

²⁷¹³ müteḡayyir ve bir vech-ile mütekeddir oldı ki: ḡiddet-engīz olup **M**

²⁷¹⁴ Nīl ü ers: Nīl-i dāris **M**

²⁷¹⁵ beyit: naẓm **L M**

²⁷¹⁶ ḡalḳ-ı: ehl-i **M**

²⁷¹⁷ neşr: **L**’de yoktur.

²⁷¹⁸ ‘arşa-i: zemīn-i **M**

²⁷¹⁹ li-münşī’ihī: li-münşī’ihī’l-faḳīr **M**

²⁷²⁰ Kemīn-i: Kemīne-i **L M**

²⁷²¹ ḡāḳān-ı: ḡāḳān u **E H A R L**

²⁷²² neşr: **L**’de yoktur.

²⁷²³ cā-yi: mekān-ı **M**

15. Ger ez hirre ki bā-în aḡter-i ümem

Nevîsed nām-ı ḡōd-i bālā-yı nāmem

neşr²⁷²⁵: Seyl-i ḡışm u ḡāzab vādī-i cism-i Ḥüsrev’de²⁷²⁶ bir vech-ile seyelān eyledi ki kār-fermā-yı ḡarem-i emr ü nehy²⁷²⁷ itmege imkân olmayup **beyit**²⁷²⁸:

16. Zi ḡışm ān nā-bikār nā-ḡired-mend

Derîd ān-nāme pîş-i ḡāşid-efgend

neşr²⁷²⁹: Egerçi ol kāfir-i bed-kîş ü bî-dîn ve²⁷³⁰ ‘ākıbet-i nā-endîş {vr. 66^a} bu maḡûle bir fî’l-i nā-ma‘ḡûl²⁷³¹ ve kār-ı medḡûl²⁷³² cesāreti ḡasāretine iḡdām itdi²⁷³³ ammā²⁷³⁴ “ḡasire’d-dünyā ve’l-āḡiret”²⁷³⁵ maẓmûnına maẓhar ve²⁷³⁶ melām-ı ḡāş u ‘ām oldı az zamān içinde²⁷³⁷ ‘ākıbet-i²⁷³⁸ nāme-i eyyām-ı²⁷³⁹ ‘ömri pîçide ve murḡ-i ḡayâtı²⁷⁴⁰

2724 beyit: nazm **L M**

2725 neşr: **E**’de yoktur.

2726 Ḥüsrev’de: Ḥüsrev’e **M**

2727 ḡarem-i emr ü nehy: ḡarem ve itḡān-ı tek ü pū ü cevelān **M**

2728 beyit: nazm **A L M**; li-münşî’ihi’l-fakîr **R**

2729 neşr: **A L**’de yoktur.

2730 ve: **E H A**’da yoktur.

2731 fî’l-i nā-ma‘ḡûl: kār-ı nā-kerde **M**

2732 kār-ı medḡûl: fî’l-i nā-āzmûde **M**

2733 iḡdām itdi: pā-zede oldı **M**

2734 ammā: **R L**’de yoktur.

2735 Hac 22/11; Meali: “İnsanlardan kimi Allah’a yalnız bir yönden kulluk eder. Şöyle ki: Kendisine bir iyilik dokunursa buna pek memnun olur, bir de musibete uğrarsa çehresi deḡişir (dinden yüz çevirir). *O, dünyasını da, ahiretini de kaybetmiştir.* İşte bu, apaçık ziyanın ta kendisidir.”

2736 ve: olup **M**

2737 az zamān içinde: **L**’de yoktur.

2738 ‘ākıbet-i: **E H A R**’de yoktur.

melām-ı ḡāş u ‘ām oldı az zamān içinde ‘ākıbet-i: **M**’de yoktur.

2739 eyyām-ı: **L M**’de yoktur.

2740 ḡayâtı: cāmı **M**

remide olup hüsran-i Hüsrev-i tebeh-[5] rüzgâr rüz-i haşre deñlü²⁷⁴¹ ezkar-ı ziyân²⁷⁴² ibrâr oldı. **beyit**²⁷⁴³:

17. Derîd ân nâme-i gerdün-şiken-râ

Ne nâme belki nâm-ı h^vışten-râ

neşr²⁷⁴⁴: Çünki kemâl-i cehl ü nādānı bu kâr-ı mücebe'l-hüsranı ibdâ ve şakq-ı nâme-i hümâyûnı²⁷⁴⁵ hüveydâ eyledi hilye-i hâl-i nekbet-me'al²⁷⁴⁶ ma'rûz-i pîş-gâh-ı dergâh-ı Resûlullâh olıcağ [10] zebân-ı pāk güftâr u²⁷⁴⁷ vahy-güzârlarına **“Mezzeğ'Allâhu mülkehü kemâ mezzeğa kitâbı”**²⁷⁴⁸ du'âsı cārî oldı²⁷⁴⁹ âşiyân-ı dehândan perrân olan²⁷⁵⁰ murğ-i tîr-i du'â²⁷⁵¹ muşâdif-i²⁷⁵² hedef-i kabûl-i Sübhân olup az zamân geçmeden²⁷⁵³ inķizâ'-i eyyâm-ı sürûr u şafâ²⁷⁵⁴ rüzgâr-ı Pervîz-i nâ-bikârda peydâ olup²⁷⁵⁵ dest-i teferruk-i dâmen-i [15] saltanata bir vech-ile ta'alluk ve gürd-i fenâ bir tarîk ile ta'tarruk

²⁷⁴¹ rüz-i haşre deñlü: **E H A R L**'de yoktur.

²⁷⁴² ziyân: zebân **M**

²⁷⁴³ beyit: nazm **M**

²⁷⁴⁴ neşr: **A L**'de yoktur.

²⁷⁴⁵ hümâyûnı: Resûl'i **M**

²⁷⁴⁶ hâl-i nekbet-me'al: hâli **M**

²⁷⁴⁷ güftâr u: **L**'de yoktur.

pāk güftâr u: **M**'de yoktur.

²⁷⁴⁸ Hadis; metnin aslında “kemâ mezzeğa kitâbı” ifadesi “hîne mezzeğa kitâbe'n-Nebîyyi” şeklinde geçmektedir. *Târîhu'l-İslâm lil-İmâmi'z-Zehebî*, “El-cüz'ü'l-evvel”, XIII, 352 (M.Ş). Manası: **“Peygamberin mektubunu parçaladığı gibi Allah da onun saltanatını parçalasın.”**

²⁷⁴⁹ du'âsı cārî oldı: cārî oldı ki **M**; ayrıca bu ifade **M**'de “vahy-güzârlarına” ifadesinden sonra yazmaktadır.

²⁷⁵⁰ perrân olan: **E H A**'da yoktur.

âşiyân-ı dehândan perrân olan: çünki tîr-i du'â perrân oldı **M**

²⁷⁵¹ murğ-i tîr-i du'â: **M**'de yoktur.

²⁷⁵² muşâdif-i: vâşıl-ı **M**

²⁷⁵³ geçmeden: mürûr itmedin **R L M**

²⁷⁵⁴ u şafâ: **M**'de yoktur.

²⁷⁵⁵ peydâ olup: bedîdâr olup **M**

itdi ki ke-enne “*lem-yekün şey’en mezkûren*”²⁷⁵⁶ mertebesine vardı²⁷⁵⁷ rûz-i nekbeti bu vech-ile peyveste-i bürûz ve zühûr u qarîn-i şudûr²⁷⁵⁸ oldu ki ol bî-edeb²⁷⁵⁹ kemâl-i ‘îş²⁷⁶⁰ ü şafâ ile²⁷⁶¹ bir şeb cām-ı müdām ile leb-ber-leb ve²⁷⁶² mezāk-i cānı şehd-i şîrîn ile pür-şeker ve nûş-i cām-ı leb-i la‘l-fāmı ile ‘îş ü ‘işreti mükerrer idi²⁷⁶³ püseri Şîrûye (?)²⁷⁶⁴ ol bed-kâr ve fûrû-māye²⁷⁶⁵ ki²⁷⁶⁶ murğ-i tam‘ı feżâ-yı²⁷⁶⁷ hevâ-yı salţanat-ile nağme-perdāz²⁷⁶⁸ ve düşmenān-ı devlet-i {vr. 66^b} Pervîz ile hem-pervāz olmuş idi ammā şahîfe-i ‘âlemden²⁷⁶⁹ nokta-i vücûd-i Pervîz-i nâ-çîz hak olmayınca kulûb-i ecnād²⁷⁷⁰ vehm ü şekden ib‘ād itmeyüp²⁷⁷¹ murād hâşıl olmayacağı meczûm olup²⁷⁷² ol zâlim-i [5] gâşûm ise ‘asker içre²⁷⁷³ niçe kâr-ı mezmûm²⁷⁷⁴ ile mezkûr u ma‘lûm

²⁷⁵⁶ İnsân 76/1; Meali: “İnsanın üzerinden, *henüz kendisinin anılan bir şey olmadığı* uzun bir süre geçmedi mi?”

²⁷⁵⁷ mertebesine vardı: mażmûnına mażhar olup **M**

²⁷⁵⁸ ve zühûr u qarîn-i şudûr: **E H A R L**’de yoktur.

²⁷⁵⁹ bî-edeb: bî-ireb **M**

²⁷⁶⁰ ‘îş: ‘ayn **M**

²⁷⁶¹ ol bî-edeb kemâl-i ‘îş ü şafâ ile: ol kâfir-i bî-edeb şûr u şegâb ile **R**; **E H A**’da yoktur.

²⁷⁶² ve: **L M**’de yoktur.

²⁷⁶³ şehd-i şîrîn ile pür-şeker ve nûş-i cām-ı leb-i la‘l-fāmı ile ‘îş ü ‘işreti mükerrer idi: cām-ı şafâ-yı vişâl-i şîrînden şehd-âmîz ve zevk-engîz idi ittifâk-ı ekâbir-i umerâ ve a‘yân-ı rû-sâ **L**; cām-ı şafâ-yı şîrînden şehd-âmîz ve zevk-engîz idi ki **M**

“ile bu ‘aқdi mücedded itdiler anuñ dağı iş-i şerbetini telh u tekdîr ve serîr-i cihân-gîrîden nişîmen zîr itmek üzre mün‘aқid olmağla” ifadesi **L**’de derkenardır.

²⁷⁶⁴ püseri Şîrûye ki: püser-i fûrû-māye ya‘ni Şîrûye **L**

²⁷⁶⁵ ol bed-kâr ve fûrû-māye: **E H A R L**’de yoktur.

²⁷⁶⁶ ki: **M**’de yoktur.

²⁷⁶⁷ feżâ-yı: **E H A R L**’de yoktur.

²⁷⁶⁸ salţanat-ile nağme-perdāz: salţanatda nağme-perdāz **R**; salţanata ârzanata ârzû idüp **L**; salţanatda pervāza âğāz **M**

²⁷⁶⁹ ‘âlemden: serîrden **M**

²⁷⁷⁰ kulûb-i ecnād: ecnād u ‘askerden **M**

²⁷⁷¹ şekden ib‘ād itmeyüp: şek zâyil olmayup **M**

²⁷⁷² olup: idi **R L**

²⁷⁷³ ‘asker içre: **E H A R L**’de yoktur.

²⁷⁷⁴ niçe kâr-ı mezmûm: zulm **R**

olup²⁷⁷⁵ herkes²⁷⁷⁶ rişte-i huşūmete²⁷⁷⁷ peyvend idüp²⁷⁷⁸ mecmū‘a-i vücūdını²⁷⁷⁹ berbād itmege ārzū-mend idiler²⁷⁸⁰ rü‘esā-yı ‘askerinden niçe emīr küşte-i şemşīr-i Pervīz-i nā-çīz olmuş-idi²⁷⁸¹ mihr-i salṭanatı rif‘at-pezīr [10] olduğça serīr-i²⁷⁸² gurūrda cāy-gīr olup devā’-i dārū’ş-şifā’-i şefkati ḥastagāna irişmez²⁷⁸³ ve nesīm-i luṭf u merḥameti tervīḥ-i dil-şikestegāna esmez-idi ḫarīb olmuş idi ki yevm-i fenā bām-ı serāyında nağme-serā ola. **beyit**²⁷⁸⁴:

18. Ve ‘ākıbetühü’ z-zulmi lā-yenāmü ve in

Te’ehḫerat müddetün mine’l-meded

neşr²⁷⁸⁵: [15] Ed-dünyā ḫurūzun ve mükāfātun **beyit**²⁷⁸⁶:

19. Derīn künbed-i bih nīkī ber keş āvāz

Ki künbed herçe güyī güyedet bāz²⁷⁸⁷

²⁷⁷⁵ olup: olmağla **M**

²⁷⁷⁶ herkes: erkān-ı salṭanat ve a’yān-ı devlet **R**; “salṭanat-ı erkān u a’yān” ifadesi ise **L**’de derkenardır.

²⁷⁷⁷ huşūmete: huşūmetine **L**

²⁷⁷⁸ rişte-i huşūmete peyvend idüp: ḥaşm-ı cānī olup **M**

²⁷⁷⁹ mecmū‘a-i vücūdını: **M**’de yoktur.

²⁷⁸⁰ idiler: idi **R L**

ārzū-mend idiler: heves üzre idi **M**

²⁷⁸¹ “zīrā rü‘esā-i ‘askerinden niçe serverler tu‘me-i şemşīr-i Pervīz-i nāçiz olmuş idi” ifadesi **L**’de derkenardır.

rü‘esā-yı ‘askerinden niçe emīr küşte-i şemşīr-i Pervīz-i nā-çīz olmuş-idi: **M**’de yoktur.

²⁷⁸² serīr-i: ārām-gāh-ı **M**

²⁷⁸³ devā’-i dārū’ş-şifā’-i şefkati ḥastagāna irişmez: a’yān u ümerā zerre-i bī-ser ü pā gibi cilve-ger-i ḫūrşīd mināşşa-i tecelli olmaz **L**; ‘asākīr ü ümerā zerre-i bī-ser ü pā gibi cilve-ger-i mināşşa-i tecelli olmaz **M**

²⁷⁸⁴ beyit: nazm **M**

²⁷⁸⁵ neşr: mışra‘ **R**; **A M**’de ise yoktur.

²⁷⁸⁶ beyit: nazm **A**

²⁷⁸⁷ “Ed-dünyā ḫurūzun ve ve mükāfātun derīn künbed-i bih nīkī ber keş āvāz ki künbed herçe güyī güyedet bāz” ifadesi **L**’de derkenardır.

neşr: Pes²⁷⁸⁸ ol ser-i erbāb-ı nifāk ya‘ni Şīrūye-i bed-aḥlāk²⁷⁸⁹ mih-terān-ı ‘asker ile ittifāk idüp Pervīz umerādan ḥabs itdūgi²⁷⁹⁰ erbāb-ı şekā²⁷⁹¹ vü şirreti ıtlāk idüp ḥal‘-i Pervīz ve bī‘at-i Şīrūye-i nā-çīz içün cümlesi²⁷⁹² müte‘ahhid²⁷⁹³ ve birbirilerine²⁷⁹⁴ müte‘āzid olmaḵ üzre²⁷⁹⁵ {vr. 67^a} ol ḳavm-i şūm ve gürūh-i mezmūm ser-vaḳt-i Ḥüsrev’e hücum idüp Şīrūye-i bed-kār mest ü evkār iken²⁷⁹⁶ Ḥüsrev ālūde-i şarāb ve mest-i ḥ^vāb iken Şīrūye-i nā-çīz elinde²⁷⁹⁷ bir ḥançer-i ser-tīz²⁷⁹⁸ ile Pervīz kenārına gelüp²⁷⁹⁹ şikem-i Ḥüsrev’e bir ḥançer urdı ki tūmār-ı ‘ömrini ebter [5] itdi bir pāre urdı²⁸⁰⁰ ki aḥşā vü em‘āsın pāre pāre idüp pūr-yāre eyledi.²⁸⁰¹ **naẓm:**

20. Der āmed bī-ḥaber der²⁸⁰² pīş-i Pervīz

Nihān-ı der āstīneş ḥançer-i tīz

21. Çü ān dīvāne-i bed-ḥū maḥall-i yāft

Keşīd ān ḥançer ü pehlūş be-şikāfet

²⁷⁸⁸ pes: pes ol **L M**; **R**’de ise yoktur.

²⁷⁸⁹ ya‘ni Şīrūye-i bed-aḥlāk: **M**’de yoktur.

²⁷⁹⁰ Pervīz umerādan ḥabs itdūgi: maḥbes-i Pervīz-i menḥūsda maḥbūs olan **M**

²⁷⁹¹ şekā: şikāk **M**

²⁷⁹² içün cümlesi: üzre **M**

²⁷⁹³ cümlesi müte‘ahhid: ‘ahd-i müte‘ākid **L**

müte‘ahhid: müte‘āhid **M**

²⁷⁹⁴ birbirilerine: birbirlerine **L M**

²⁷⁹⁵ olmaḵ üzre: olup **M**

²⁷⁹⁶ Şīrūye-i bed-kār mest ü evkār iken: **E H A R L**’de yoktur.

²⁷⁹⁷ Ḥüsrev ālūde-i şarāb ve mest-i ḥ^vāb iken Şīrūye-i nā-çīz elinde: **M**’de yoktur.

²⁷⁹⁸ ser-tīz: tīz **L**

²⁷⁹⁹ Pervīz kenārına gelüp: **M**’de yoktur.

²⁸⁰⁰ bir pāre urdı ki: **E H A L**’de yoktur.

şikem-i Ḥüsrev’e bir ḥançer urdı ki tūmār-ı ‘ömrini ebter itdi bir pāre urdı: Pervīz’de bir zaḥm-ı cān-güdāz açdı **M**

²⁸⁰¹ idüp pūr-yāre eyledi: itdi **R**

pūr-yāre eyledi: murğ-i rūḥı dūzaḥa uçdı **M**

²⁸⁰² der: ber **M**

neşr²⁸⁰³: Hânçer-i Şîrûye bir mâhî idi ki nâf-ı baḥr-i şikem-i Pervîz'e taldı yâḥûd²⁸⁰⁴ bir şâh-bâz-ı cân-[10] şikâr idi ki şayd-ı²⁸⁰⁵ murğ-i rûḥ-i Pervîz'i kâr itdi.²⁸⁰⁶ **mışra'**:

22. Daḥı ol şâhbâz-ı 'aşḳ olalıdan bir şikâr aldı²⁸⁰⁷

neşr²⁸⁰⁸: Ne māl ü menāl dâfî'-i çengâl-i 'ikâb-ı âcâl ne 'asker ü ricâl def'-i hücum-i²⁸⁰⁹ ḥizy ü izlâl eyledi. **naẓm**²⁸¹⁰:

23. Meşev-i ğurre be-ḥayl-i bî-şümārî

Ki der-i rûz-i ecel ne-âyed bikārî

neşr²⁸¹¹: Hâḳḳâ ki vücûd-i ḥabâşet-âlûdı şevr-i²⁸¹² dūra bir bār-ı girân ve dest-i cevri²⁸¹³ [15] gâret-ger-i metâ' u māl-i cihân-bân²⁸¹⁴ idi men fe'ale mâ yeşâ'u leḳıye mâ sâ'e²⁸¹⁵ **mışra'**²⁸¹⁶:

24. Çünîn bâşed sezâyî ân ki bâ-ni'met küned küfrân²⁸¹⁷

neşr²⁸¹⁸: Mu'cize-i Hâzret-i Resûl-i muṭahhar²⁸¹⁹ cilve-gâh-ı mücellâ-yı şuver olup evvelâ ol yâreden²⁸²⁰ şikemi pâre pâre ve²⁸²¹ kâr-ı mülkine temezzuḳ taṭarruḳ idüp ol

²⁸⁰³ neşr: L'de yoktur.

²⁸⁰⁴ yâḥûd: ya **M**

²⁸⁰⁵ şayd-ı: **L M**'de yoktur.

²⁸⁰⁶ kâr itdi: aldı **L**

rûḥ-i Pervîz'i kâr itdi: rûḥı aldı **M**

²⁸⁰⁷ Bu mısra' sadece **M**'de bulunmaktadır.

²⁸⁰⁸ neşr: **E H A R L**'de yoktur.

²⁸⁰⁹ hücum-i: evḥâl-i **M**

²⁸¹⁰ naẓm: beyit **R M**

²⁸¹¹ neşr: **A**'da yoktur.

²⁸¹² şevr-i: şevr ü **E**

²⁸¹³ cevri: zulm-i firāvânı **M**

²⁸¹⁴ metâ' u māl-i cihân-bân: emvâl-i re'âyâ-yı perîşân **M**

²⁸¹⁵ men fe'ale mâ yeşâ'u leḳıye mâ sâ'e: **L M**'de yoktur.

²⁸¹⁶ mışra': **R**'de yoktur.

²⁸¹⁷ Bu mısra **L M**'de bulunmamaktadır.

günden a'yân-ı 'askerine teferruḡ ta'alluḡ idüp az zamānda berbād ve bi'l-āḫire maẓbūt-i ecnād²⁸²² ehl-i ĩmān u sedād oldı²⁸²³ cezā-yı seyyi'āt-ı a'māli ve sezā-yı niyyāt ü²⁸²⁴ ef'ālî zāhir {vr. 67^b} ve şaḡḡ-ı nāme-i Resûl-i tāhirde²⁸²⁵ mütecāsir olduḡınıñ mükāfâtı bāhir oldı. **mıṣra'**:

25. İñ henüz evvel-i āṣār-ı cihān efrūzest²⁸²⁶

li-münṣî'ihî²⁸²⁷:

26. Derîd ān nāme-rā çün ān cihān-sūz

Ez āneş pâre şüd işkem hemān rûz

27. Besî ān ṭurfe-i kār²⁸²⁸ bü'l-'aceb bûd

Zi mu'cizhā-yı sulṭān-ı 'Arab bûd

neşr: Şallellāhu te'ālā 'aleyhi ve sellem mā ḡaḫike'l-kırtāsü ve bekā'l-ḡalemü²⁸²⁹ **neşr**:
[5] Ol dem-i şeqā-tev'em ki ol kāfir-i ḡasir-i Ḥüsrev-i mütecāsir bālāda mezkûr olduḡı

²⁸¹⁸ neşr: **R L M**'de yoktur.

²⁸¹⁹ Resûl-i muṭahhar: Peyḡamber **M**

²⁸²⁰ ol yāreden: **E H A**'da yoktur; **L**'de ise derkenardır.

evvelâ ol yāreden: **M**'de yoktur.

²⁸²¹ ve: olup **R M**

M'de "şikemi pâre pâre olup" ifadesi "şuver olup" ifadesinden sonra yazılmıştır.

²⁸²² "ve ḡalem-rev-i ḡükûmeti olan bilād" ifadesi **R**'de derkenardır.

²⁸²³ ol günden a'yân-ı 'askerine teferruḡ ta'alluḡ idüp az zamānda berbād ve bi'l-āḫire maẓbūt-i ecnād-ı ehl-i ĩmān u sedād oldı: mebdâ-i ihtilâl-i mülkine müte'allıḡ olmaḡa başladı **L**; memleketi müteferriḡ ü mütemezziḡ **M**

²⁸²⁴ niyyāt ü: **R**'de yoktur.

²⁸²⁵ tāhirde: muṭahhara **R**

²⁸²⁶ Bu mısra sadece **L M**'de bulunmaktadır.

²⁸²⁷ li-münṣî'ihî: nazm **L M**

²⁸²⁸ kār: kārî **M**

²⁸²⁹ **neşr**: Şallellāhu te'ālā 'aleyhi ve sellem mā ḡaḫike'l-kırtāsü ve bekā'l-ḡalemü: **E H A R L**'de yoktur.

üzre²⁸³⁰ nāme-i dil-küşā-yı Nebiyy-i Hüdā maẓmūnına ıttılā‘ hāşıl itmiş idi²⁸³¹ kânūn-i dilde²⁸³² āteş-i ğāzabı²⁸³³ müşte‘il olup cānib-i sa‘ādet mütecānibinden vālī-i hıttā-i Yemen olan Bādān (?) tarafına mānend-i bād-ı vezān²⁸³⁴ bir peyk-i devān revān itdi ki kūtṛ-i [10] ‘Arab’da zāhir olan vücūd-i ma‘ālī-me‘āşir ki hūrşīd-i da‘veti meşārık-ı²⁸³⁵ sadākatda²⁸³⁶ şārık ve sipihr-i bī‘ati müfārık-ı hālāyıkde bāriķ olmışdur aḥz idüp²⁸³⁷ bu tarafa irsāl ve²⁸³⁸ imhāl ü ihmāl itmeyesin çünki bu haber gūş-zed-i Bādān-ı hidāyet-küster oldı nām iki şahşı firistāde-i cenāb-ı Ḥāzret-i²⁸³⁹ [15] Resūl-i ‘Allām idüp haber-i Ḥüsrev’i i‘lām eyledi ve emr-i pādīşāha muḥālefet müceb-i feẓāḥatdur lāzım olan inḳıyād ve mutāba‘atdur ve illā ‘ākıbeti nedāmetdür didi²⁸⁴⁰ firistādegān-ı Bādān ‘acele vü şitāb ile revān olup Medīne-i Münevvere’de ‘alā sākinihā taḥiyyātun mükerrere²⁸⁴¹ rū-mālīde-i ḥāk-i pā-yi iksīr-i te’sīr-i²⁸⁴² Resūl-i ḥaṭīr²⁸⁴³ olduķda naql-i²⁸⁴⁴ taleb-i Ḥüsrev’i taqrīr ü²⁸⁴⁵ imtişāl-i emre terġīb ü imtinā‘dan taḥzīr itdiler {vr. 68^a} naẓar-ı hümāyūnları²⁸⁴⁶ **beyit:**

M’de buradan itibaren konunun devamı 129^b’de “Mu‘cize-i perīşānī-i memālik-i Pervīz-i bed-ḥaşlet bā-du‘ā-yı Ḥāzret-i risālet” başlığı altında işlenmektedir.

2830 bālāda mezkūr olduğı üzre: **E H A R L**’de yoktur.

2831 itmiş idi: itdi **L M**

2832 dilde: ḡalālde **M**

2833 M’de “āteş-i ğāzabı” ifadesi “kânūn-i” ifadesinden önce yazılmıştır.

2834 vezān: M’de yoktur.

2835 meşārık-ı: maşrık-ı **M**

2836 sadākatda: sa‘ādetde **M**

2837 aḥz idüp: **L M**’de yoktur.

2838 ve: idüp **L M**

2839 cenāb-ı Ḥāzret-i: M’de yoktur.

2840 ve emr-i pādīşāha muḥālefet müceb-i feẓāḥatdur lāzım olan inḳıyād ve mutāba‘atdur ve illā ‘ākıbeti nedāmetdür didi: M’de yoktur.

2841 ‘acele vü şitāb ile revān olup Medīne-i Münevvere’de ‘alā sākinihā taḥiyyātun mükerrere: M’de yoktur.

2842 iksīr-i te’sīr-i: M’de yoktur.

2843 Resūl-i ḥaṭīr: sultān-ı ‘ālemiyān **M**

2844 naql-i: **E H A R L**’de yoktur.

2845 taqrīr ü: tıbķ-ı taqrīrde ḳodılar **M**

2846 hümāyūnları: hümāyūn-i Ḥāzret **M**

28. Emîn-i rāst-ı kūy ve rāst-girdār

Ser-ḥayl-i rusûl sultân-ı ebrâr²⁸⁴⁷

neşr: Çehre-i bî-behre²⁸⁴⁸ kıâşid-i fâside maḳrûn olıcaḳ gördiler²⁸⁴⁹ ki ḥilye-i liḥyeden ‘ārî ve seblet sebîl-i sünnetden berî buyurdılar ki ey ḳavm-i pür-ma‘âyib²⁸⁵⁰ ḳaşş-ı liḥye ve taṭvîl-i şevârib emr-i ḳabîḥ idügi taşrîḥ olınmışdur niçün ḳubḥına ittîlâ‘ ile [5] ḥaḳḳa ittibâ‘ ve bu kâr-ı şenî‘den imtinâ‘ itmezsiz²⁸⁵¹ ayıtdılar²⁸⁵² ḥâşâ Rabbimiz böyle taṭvîl ü ḳaşr itmek emr itmişdür Ḥazret-i sultân-ı ‘Arabî buyurdılar ki²⁸⁵³ **“Lâkin Rabbî emeranî bi-i‘fâ’i liḥyetî ve ḳaşşa şâribî”**²⁸⁵⁴ ol iki şahş-ı şeqâ-meâb taleb-i ḥvâbda ilḥâh u şitâb itdiler²⁸⁵⁵ ve²⁸⁵⁶ yarın inşâ’ü’l-Mevlâ²⁸⁵⁷ cevâb-ı faşlu’l-ḥiṭâb ile mücâb olursız deyu²⁸⁵⁸ buyurdılar güyâ ol iki şahşuñ [10] rîş²⁸⁵⁹ ü sebleti²⁸⁶⁰ tırâş olunmaḳ şemşîr-i cihāngîr ile eḳâlîm-i Ḥüsrev feth u teşḥîr olunmaḳa berâ‘at-i istihlâl idi ki memâliki müy-mişâl pîç-â-pîç ve mehl ü tedric ile mazbûṭ-i ‘asker-i nuşret-âyîn oldu ‘aceb

²⁸⁴⁷ Bu beyit sadece **M**’de bulunmaktadır.

²⁸⁴⁸ **neşr:** Çehre-i bî-behre: **E H A R L**’de yoktur.

²⁸⁴⁹ gördiler: müşâhede buyurdılar **M**

²⁸⁵⁰ ey ḳavm-i pür-ma‘âyib: **M**’de yoktur.

²⁸⁵¹ emr-i ḳabîḥ idügi taşrîḥ olınmışdur niçün ḳubḥına ittîlâ‘ ile ḥaḳḳa ittibâ‘ ve bu kâr-ı şenî‘den imtinâ‘ itmezsiz: ḳubḥ u ‘aybına ittîlâ‘ ile bu ḳabâḥatden niçün hârib olmayasız **L M**

²⁸⁵² ayıtdılar: ayıtdılar ki **M**

²⁸⁵³ ki: **M**’de yoktur.

²⁸⁵⁴ Hadis; *El-Menâkıbu’l-Mezîdiyye fî Ahbâr*, “Seyfûddevele melikü’l-hulle”, I, 5 (M.Ş). Manası: **“Rabbim bana sakalımı korumamı ve bıyığımı kesmemi emretti.”**

²⁸⁵⁵ ol iki şahş-ı şeqâ-meâb taleb-i ḥvâbda ilḥâh u şitâb itdiler: **E H A M**’de yoktur; **L**’de ise “kıâşid-i şeqâ-meâb taleb-i ḥvâbda ilḥâh u şitâb idicek” ifadesi derkenardır.

²⁸⁵⁶ ve: **R L M**’de yoktur.

²⁸⁵⁷ inşâ’ü’l-Mevlâ: **L M**’de yoktur.

²⁸⁵⁸ deyu: **E H A R L**’de yoktur.

²⁸⁵⁹ rîş: rîşi **M**

²⁸⁶⁰ rîş ü sebleti: rîşi **E H A**

degüldür ki ol çerāğ-ı bezm-i dīn Hāzret'ine kaşd-ı bed²⁸⁶¹ ile qarīn olan bed-endīş seblet ü rīşden [15] ‘ārī ola. **li-münşī’ihi**²⁸⁶²:

29. Ol²⁸⁶³ çerāğı kim yaķar nār-ı²⁸⁶⁴ Hūdā

Kimse itfā idemez anı dilā²⁸⁶⁵

neşr²⁸⁶⁶: Çünki bām-dād-ı murğ-i zerrīn-cenāh hūrşīd-i āşiyān-ı ufķdan bürüz ile pedīd oldı firistādegān²⁸⁶⁷ rüy-māl kerde-i²⁸⁶⁸ südde-i gerdün-nişānları oldı ol gice vaķāyi‘-i aķvāl semīr-i zāmīr-i āyīne-mişālleri olmış idi buyurdılar ki taķķīķ-i Hāzret-i Hāllāķ-ı cihān ve merķamet-i kār-ı²⁸⁶⁹ kāffe-i bendegān²⁸⁷⁰ Rabbiñüzi Şīrūye teslīti ile helāk {vr. 68^b} ve haņčer ile şikemiñ çāk idüp ve Şīrūye’yi mālīk-i²⁸⁷¹ tāc u nigīn eyledi deyu²⁸⁷² vaķt-i helākı²⁸⁷³ ta’yīn ve keyfiyet-i ķatlı tebyīn buyurdılar.²⁸⁷⁴ **beyit**²⁸⁷⁵:

30. Derīn firūze-i eyyāmī ber āfāt

Bedī rāhem bedī bāşed mūkāfāt

²⁸⁶¹ bed: **E H A R L**’de yoktur.

²⁸⁶² li-münşī’ihi: li-münşī’ihi’l-faķīr **R M**

²⁸⁶³ Ol: Şol **M**

²⁸⁶⁴ nār-ı: luţf-i **R**; bār-ı **L**

²⁸⁶⁵ Kimse itfā idemez anı dilā: Anı luţf eylemek mümkün midür ehl-i şekā **R**

²⁸⁶⁶ neşr: **A L M**’de yoktur.

²⁸⁶⁷ firistādegān: **E H**’de yoktur.

²⁸⁶⁸ kerde-i: **M**’de yoktur.

²⁸⁶⁹ cihān ve merķamet-i kār-ı: ‘ālem-i Rezzāķ-ı **L**; ‘ālem-i Rabb-i **M**

²⁸⁷⁰ bendegān: ümem **L M**

²⁸⁷¹ mālīk-i: mālīk-i imlāk-ı **L**; mālīk-i imlāk idüp **M**

²⁸⁷² deyu: **E H A**’da yoktur.

tāc u nigīn eyledi deyu: **M**’de yoktur.

²⁸⁷³ helākı: mergi **L**

vaķt-i helākı: māh u rüz u sā’ati **M**

²⁸⁷⁴ **M**’de “buyurdılar” ifadesinden sonra 68^b’de 6. satırdaki “firistādegān” ifadesine kadarki metin bulunmamaktadır.

²⁸⁷⁵ beyit: nazm **A**

neşr: Kaṅgī ḥākim kārında zālīm [5] olup şademāt-ı mükāfātđan sālīm oldı. **beyit:**

31. Her ki tīg-i sitem küşed bīrūn

Felekeş hem berān²⁸⁷⁶ be-rīzed ḥūn²⁸⁷⁷

neşr²⁸⁷⁸: Firistādegān ayıtdılar bu kelām emr-i sehl degüldür melik-i Bādān’a i’lām iderüz ammā²⁸⁷⁹ min ba’d²⁸⁸⁰ bu maḳāmđa ārām idemezsın buyurdılar ki bu kelām-ı sıḥḥat-encāmı melikūññüze i’lām idüp [10] diyesiz ki tañtana-i şevket-i İslām resīde-i gūş-i hūş-i Kisrā-yı²⁸⁸¹ saḳar-maḳām olup ḳalem-rev-i hüḳūmeti olan memālik mażbüṭ-i ğuzāt-ı enām olacağı cā-yi kelām degüldür eger Bādān ol maḳāmđa ārām itmek kām olmış ise ḳabūl-i dīn-i İslām itsün²⁸⁸² ki mülki ber-devām ola firistādegān [15] fermān-fermā-yı Yemen ‘azim-i cānib-i vaṭan olup edā-yı merāsım-i risālet ve itmām-ı ḥıdmet eylediler Bādān ayıtdı zülāl-i kelāmuñ ḥāşılı²⁸⁸³ şıdḳ u şafā olmaḳ fevāyiḥi cān-ı sūzānı²⁸⁸⁴ sırāb ü reyyān ve bu maḳāluñ ma’deni luṭf u vefā olmaḳ revāyiḥi dimāğ-ı cāna²⁸⁸⁵ ‘ıṭr-feşān oldı²⁸⁸⁶ eger vāḳı’a muṭābıḳ olursa zannumuza muvāfıḳ olur²⁸⁸⁷ ḥilāfi nümāyān olursa kār-ı āsāndur deyu müterāḳḳıb-ı ḥaber-i şıḥḥat-resān oldı {vr. 69^a} bir ğün zaḃṭ u²⁸⁸⁸ rabṭ-ı memālik-i mesālikine sālİK olup ratḳ u fatḳ-ı umūr-i devlet kārına mübāşeret üzre iken **mışra’**:

²⁸⁷⁶ berān: be-ān **A R**

²⁸⁷⁷ “derīn firūze-i eyyāmī ber āfāt bedī rāhem bedī bāşed mükāfāt ḳanḳı ḥākim zālīm olup şademāt-ı mükāfātđan sālīm oldı her ki tīr-i sitem küşed bīrūn felekeş hem be-ān be-rīzed ḥūn” ifadesi **L**’de derkenardır.

²⁸⁷⁸ neşr: **L M**’de yoktur.

²⁸⁷⁹ ammā: **L M**’de yoktur.

²⁸⁸⁰ min ba’d: **M**’de yoktur.

²⁸⁸¹ Kisrā-yı: Şīrūye-i **L**

²⁸⁸² itsün: eylesün **R L M**

²⁸⁸³ ḥāşılı: menba’ı **R L M**

²⁸⁸⁴ sūzānı: nā-tüvānı **L**

²⁸⁸⁵ cāna: cānı **L M**

²⁸⁸⁶ oldı: itdi **L M**

²⁸⁸⁷ olur: **M**’de yoktur.

²⁸⁸⁸ u: **A R L M**’de yoktur.

32. Zi der āmed binā ki yek-revende

neşr: Bir peyk-i perende kemāl-i isti‘cāl ile huzūr-i Bādān’a rüy-māl idüp²⁸⁸⁹ cānib-i [5] Īrān’dan irsāl olunduğı inbā ve haber-i merg-i²⁸⁹⁰ Pervīz’i sem‘ine ilkā idüp nāme-i Şīrūye-i fūrū-māyeyi gönçe-i ser-beste gibi²⁸⁹¹ ibrāz ve keşf-i rāz eyledi çünkü zer-i kelām sikke-i şıhhat ile meskūk ve kālīb-i sedādda mesbūk ve minvāl-i selāmet üzre maḥūk idüğü zāhir ü nümāyān oldı Bādān [10] def‘-i evhām ü şükūk idüp **mışra‘**:

33. Ġāfil meşev zi kār ki fırşat-ı ganīmetest

neşr: Deyu āftāb-ı imān sipihr-i dil ü cānda raḥşān olup ḥidmet-i Resūl-i Mennān’ı cūyān ḥāne-i cānda olan eşnām-ı şirk ü küfri ber-der ve esās-ı binā-yı āşām u ḍalālī zīr ü zeber idüp **mışra‘**:

[15] 34. Ḥayf²⁸⁹² bāşed ki şüd Ka‘be tebān-rā menzil

neşr²⁸⁹³: Deyu iḥrāz-ı şeref-i İslām ile ikrām-ı Resūl-i ‘Allām’da aḳdām-ı iḳdām üzre kıyām idüp berīd-i şabā-nevīd ile vaḳāyi‘-i ḥālī ma‘rūz-i pīş-gāh-ı Resūl-i ‘ālī kıldı. **mışra‘**:

35. Ger²⁸⁹⁴ şeved fażl-i Ḥudā kār şeved āsānest

neşr²⁸⁹⁵: Sükkān-ı zīr-i ḥükūmeti ve ḳalem-rev-i devleti olan ebnā’-i Fāris daḥı ḥudūd-i merāsīm-i İslām’ı ḥāris *“Şümme beddelnā mekāne’s-seyyi’eti’l-ḥasene”*²⁸⁹⁶ mażmūnına mażhar olup ‘arşa-i {vr. 69^b} itā‘atde fāris oldılar. **li-münşī’ihī**²⁸⁹⁷:

²⁸⁸⁹ idüp: ve L M

²⁸⁹⁰ merg-i: na’y L M

²⁸⁹¹ gibi: gibi iẓhār ve L M

²⁸⁹² Ḥayf: Ḥavf E

²⁸⁹³ neşr: A’da yoktur.

²⁸⁹⁴ ger: ki E H A

²⁸⁹⁵ neşr: A’da yoktur.

36. Olınca mu‘cize böyle nümāyān

Qabūl-i dīn-i İslām itdi Bādān

37. Yanınca cümle hep ebnā’-i Fāris

Nihāl-i inkıyādı oldu ğāris

Vallāhu a‘lemü bi’ş-şavāb.²⁸⁹⁸

21. Mu‘cize-i inhidām-ı tāk be-du‘ā-yı seyyid-i āfāk

E 69^b; H 64^a; A 64^a; R 63^a; L 57^a; M 131^a

[5] Bu rivāyet dağı qarīn-i hikāyet olmışdur ki ol vaqit ki fahr-i cihān ol kāfir-i bed-nişān²⁸⁹⁹ içün du‘āya leb-cünbān oldılar emārāt-ı idbār-ı sa‘ādāt-i Pervīz’den nümāyān olan evvelā bu hāl idi ki qar-ı zer-nigār ve²⁹⁰⁰ Havernaq-kārda nişeste-i nişīmen-i cāh ü celāl iken bir²⁹⁰¹ tāk-ı eyvān-ı²⁹⁰² [10] gerdün-mişāl qarşar-ı bād-ı qahr-ı Resūl-i mütē‘ālden mützelzil ve tezāhüm-i bād mütelsil olıcaq esāsından mündehim olup az qaldı ki binā-yı vücūd-i Pervīz’i mün‘adim eyleye. **nāzm**²⁹⁰³:

1. Ber āmed nāgeh ez gerdün qarākī

Zi eyvāneş fūrū-üftāde²⁹⁰⁴ tākī

²⁸⁹⁶ A‘rāf 7/95; Meali: “*Sonra kötülüğü (darlığı) değiştirip yerine iyilik (bolluk) getirdik.* Nihayet çoğaldılar ve: “Atalarımız da böyle sıkıntı ve sevinç yaşamışlardı” dediler. Biz de onları, kendileri farkına varmadan ansızın yakaladık.”

²⁸⁹⁷ li-münşī’ihi: li-münşī’ihi’l-fakīr **R M**

²⁸⁹⁸ Vallāhu a‘lemü bi’ş-şavāb: **R L M**’de yoktur.

²⁸⁹⁹ bed-nişān: büt-nişān **M**

²⁹⁰⁰ ve: **M**’de yoktur.

²⁹⁰¹ bir: ol **M**

²⁹⁰² eyvān-ı: **L**’de yoktur.

²⁹⁰³ nāzm: beyit **R L M**

²⁹⁰⁴ fūrū-üftāde: fūrū-üftād **M**

neşr²⁹⁰⁵: İnhidām-ı tāk-ı gerdün-niṭāk-ı binā-yı mülk-i Pervīz [15] dest-i şavlet-i Ḥazret ile nā-būd u nā-çiz olmağa işāret ve қаşr-ı zer-kārı nişīmen-i aşḥāb-ı dīn ü millet olacağına berā‘at-i istihlāl ve aḳvā-yı delāyil-i şaḥīḥatü’l-me’āl²⁹⁰⁶ idi zihī mu‘cize-i bāhiretü’ş-şān ki müskit-i ḥuşemā-yı īmāndur.²⁹⁰⁷ **beyit**²⁹⁰⁸:

2. ‘Aleyhi selāmullāhi mā-nāḥa ṭāyirün

Ve mā-lāḥa li’s-sāyirīne fī’z-ḫulmī’l-ḳamer

22. Mu‘cize-i bereket-i ṭa‘ām bā-vaż’-ı dest-i²⁹⁰⁹ Resūl-i ‘Allām ‘aleyhi’ş-şalātu ve’s-selām

E 69^b; H 64^b; A 64^b; R 63^a; L 57^b; M 131^b

Mesālik-i memālik-i rivāyete sālik Ḥazret-i Enes bin Mālik ki {vr. 70^a} bülbül-i gülzār-ı rivāyāt²⁹¹⁰ ve ṭūṭī-i şekeristān-ı ḥikāyāt-i²⁹¹¹ mu‘cizātdur bu mu‘cize-i ‘ulyā feżā-yı rivāyeti hevāsında bu gūne gūyā olmışdur ki ümmü’l-mü’mīnīn Ḥazret-i Zeyneb ol dem ki tāc-ı izdivāc-ı sirāc-ı ümmet ile ibtihāc idüp şekl-i ümmīdi bu maḳūle ḳaḫīyyeyi²⁹¹² intāc²⁹¹³ itdi [5] ve ol²⁹¹⁴ sipihr-i ‘izzet māh-ı āsmān-ı iffet ile ḳırān ve āftāb-ı evc-i sa‘ādet bedr-i münīr ve²⁹¹⁵ burc-i ‘işmetde²⁹¹⁶ dirahşān oldı fe-“*zālike yevmün*

²⁹⁰⁵ neşr: **M**’de yoktur.

²⁹⁰⁶ şaḥīḥatü’l-me’āl: şaḥīḥü’l-me’āl **L M**

²⁹⁰⁷ “ma‘lūm ola ki eyvān-ı dür andan şebt-i mevlid-i Resūl-i Mennān’da münhedim olan tāk ki tākāt ü tüvān-ı i‘cāmı tāk itmişdür on iki tāk ididüğünde meşāhir-i āfāk olan rüvāt ittifaḳ itmişdür on iki bāl-i şāh-ı cālisi cāh olduğdan sonra işkāl-i inḳırāz bilün ‘Acem-i maḳdūr-i ḥükmi dīvān-ı Ḥudā-yı ḡayūr olmağla ser-bīrūn-i kerdn-i derīçe-i zuhūr olmuşdur” ifadesi **L**’de derkenardır.

²⁹⁰⁸ beyit: **A R L**’de yoktur.

²⁹⁰⁹ dest-i: yed-i **A**

²⁹¹⁰ rivāyāt: rivāyet-i kerāmet **L**; mu‘cizāt-ı rivāyet **M**

²⁹¹¹ ḥikāyāt-i: ḥikāyet-i **L M**

²⁹¹² ḳaḫīyyeyi: ḳaḫīyye-i bā-infirāc **M**

²⁹¹³ “idüp şekl-i ümmīdi bu maḳūle ḳaḫīyyeyi intāc” ifadesi **E**’de derkenardır.

²⁹¹⁴ ol: **L M**’de yoktur.

²⁹¹⁵ bedr-i münīr ve: **E H A R L**’de yoktur.

*mecmū'ün lehü'n-nāse ve zālike yevmün meşhūdün*²⁹¹⁷ māderüm²⁹¹⁸ Ümm-i Selīm
 ḥays²⁹¹⁹ nām ta'ām ile beni firistāde-i ḥidmet-i²⁹²⁰ Ḥazret-i seyyidü'l-enām idüp ayıtdı
 ey ḳurre-i²⁹²¹ 'aynum şeref-yāfte-i rüy-māl-i pīş-gāh-ı [10] Resūl-i 'Allām olduḳda bu
 za'ıfeden naḳl-i taḥiyyet ü selām idüp diyesin bu şey'-i ḳalīli māder-i müstehām ittiḥāf-ı
 südde-i vālā-makām idüp ḥaḳāret ü ḳilletinden ḥicāb-ı tām ile taḳdīm-i a'zār ider pes²⁹²²
 ben daḥı bād gibi pūyān ve ḥāk-i²⁹²³ pā-yi Nebiyy-i 'ālīşān cānibin cūyān olup şol dem
 ki [15] rū-mālīde-i pīş-gāh-ı dergāh-ı Resūl-i İlāh oldum ḥasbe'l-emr itmām-ı merāsım-i
 risālet ve 'arz-ı islām²⁹²⁴ ü taḥiyyet idüp fi'l-fevr ḥaysi tevr²⁹²⁵(?) ile naẓar-ı
 hümāyūnlarında nihāde idüp dīde-i itā'atı küşāde itdüm aşḥāb-ı sāmīden ba'z-ı kirāmı
 da'vet buyurmak hem-ḥ^vābe-i zamīr-i Müşterī-fiṭnatları olup²⁹²⁶ nām-ı nāmīleri-yle²⁹²⁷
 ta'yīn buyurdılar ve²⁹²⁸ ḥāl-i rāhda²⁹²⁹ müşādefe itdüklerüm aşḥāb-ı güzīn²⁹³⁰ {vr. 70^b}

²⁹¹⁶ 'işmetde: 'işmet ile muḳārin-i L; 'işmet ile muḳārin ü M

²⁹¹⁷ Hūd 11/103; Meali: "İşte bunda, ahiret azabından korkanlar için elbette bir ibret vardır. *O gün bütün insanların bir araya toplandığı bir gündür ve o gün (bütün mahlūkatın) hazır bulunduğu bir gündür.*"

²⁹¹⁸ māderüm: māder R

²⁹¹⁹ "ḥays eḳıṭ-i temr ü semn ile ḥalt idükleri ta'āma dirler ba'z-ı temr-i menzū'u'n-Nebevīdür ki sevīḳ ile ḥalt olunmuşdur dimişler ḳavl-i evvel şıḥḥate akrebdür minh" ifadesi A'da; "ḥays eḳıṭ-i temr ü semn ile ḥalt idükleri ta'āma dirler ba'z-ı temr-i menzū'u'n-Nebevīdür ki sevīḳ ile ḥalt olunmuşdur dimişler ḳavl-i evvel şıḥḥate akrebdür minh" ifadesi R'de; "ḥays eḳıṭ-i temr ü semn ile ḥalt olunmuş bir ta'āmuñ adıdır ba'z daḥı ḥays semn ile maḥlūṭ temr-i menzū'u'n-Nebevīdür dimişlerdür minh" ifadesi ise L'de derkenardır.

²⁹²⁰ ḥidmet-i: E H A R L'de yoktur.

²⁹²¹ ḳurre-i: ḳarīr-i M

²⁹²² pes: E H A R L'de yoktur.

²⁹²³ ḥāk-i: ḥāk-i pāk-i R L

²⁹²⁴ islām: selām R M

²⁹²⁵ "tevr gönden aḡzı büyük bardaḳdur bunda murād ẓarf-ı ta'āmdur" ifadesi E H A'da; "tevr aḡzı gönden büyük bardaḳdur bunda murād ẓarf-ı ta'āmdur" ifadesi ise L'de derkenardır.

²⁹²⁶ "da'vet hem-h^vābe-i zamīr-i Müşterī-fiṭnatları olup" ifadesi L'de derkenardır.

²⁹²⁷ M'de "nām-ı nāmīleri-yle" ifadesi yukarıda geçen "ba'z-ı kirāmı" ifadesinden sonra yazılmıştır.

²⁹²⁸ buyurdılar ve: buyurup L M

²⁹²⁹ ḥāl-i rāhda: bu eşnāda M

²⁹³⁰ aşḥāb-ı güzīn: M'de yoktur.

dağı hâzır olmak muvâfık-ı re'y-i zerîn²⁹³¹ olup buyurdılar ki²⁹³² ey Enes bin Mâlik hizmet-i rāh-ı da'vete sâlik ol pes hasbe'l-emr hizmete mübâderet idüp²⁹³³ ta'yîn buyurılan aşhâb-ı hidâyet-rehîn ve râst geldüğim [5] mü'minîn meclis-i Resûlullâh'a da'vet olunıcağ gelmege²⁹³⁴ her biri hizmete²⁹³⁵ müsâra'at idüp ol nâdî-i hâş²⁹³⁶ aşhâb-ı²⁹³⁷ havâş ile mümtelî vü²⁹³⁸ gâş oldu tahmînen üç yüz âdem ol²⁹³⁹ harem-i muhterem içre²⁹⁴⁰ vaz'-ı kadem itdiler pes Hâzret-i seyyid-i kâyinât²⁹⁴¹ şefî'-i zünüb-i ümem şallellâhu te'âlâ 'aleyhi ve sellem menba'-i berekât olan²⁹⁴² dest-i mübâreklerin hays üzre vaz' buyurup [10] hafıyyeten ba'z-ı kelimât ayıtdılar ve hâzır olan aşhâb-ı hidâyet-mazhar²⁹⁴³ ser-i h^vâna onar onar cülûs itmek emir buyurdılar. **li-münşî'ihî**²⁹⁴⁴:

1. Toldı aşhâb ile o meclis-i hâş

Cem' olup geldi anda cümle havâş²⁹⁴⁵

-
- 2931 zerîn: zerînleri **L**
- 2932 buyurdılar ki: pes **L**
hâzır olmak muvâfık-ı re'y-i zerîn olup buyurdılar ki: da'vet itmege emr-i şerîflerin müstebîn buyurdılar **M**
- 2933 ey Enes bin Mâlik hizmet-i rāh-ı da'vete sâlik ol pes hasbe'l-emr hizmete mübâderet idüp: **L M**'de yoktur.
- 2934 gelmege: **R**'de yoktur.
- 2935 hizmete: **E H A L**'de yoktur.
- 2936 ta'yîn buyurılan aşhâb-ı hidâye-rehîn ve râst geldüğim mü'minîn meclis-i Resûlullâh'a da'vet olunıcağ gelmege her biri hizmete müsâra'at idüp ol nâdî-i hâş-ı: pes ta'yîn buyurdıkları aşhâb-ı güzîni ve sâyir-i mü'minîni da'vet itdüm ol meclis-i **M**
- 2937 aşhâb-ı: aşhâb u **R L**
- 2938 mümtelî vü: **M**'de yoktur.
- 2939 ol: **E H**'de yoktur.
- 2940 muhterem içre: muhteremde **M**
- 2941 kâyinât: 'âlem **M**
- 2942 şefî'-i zünüb-i ümem şallellâhu te'âlâ 'aleyhi ve sellem menba'-i berekât olan: **E H A R L**'de yoktur.
- 2943 hidâyet-mazhar: ma'âlî-mefâhîr **M**
- 2944 li-münşî'ihî: li-münşî'ihî'l-fakîr **R M**
- 2945 **M**'de bu beyit yukarıda geçen "vaz'-ı kadem itdiler" ifadesinden sonra yazılmıştır.

neşr: Pes ḥasbe'l-emrū'l-muṭahhar ser-i ḥ^vāna²⁹⁴⁶ onar onar²⁹⁴⁷ cülüs eylesünler deyu²⁹⁴⁸ tenbīh-i ekīd ve zıkr-i Rabb-i Mecīd itmek için te'kīd buyurdılar²⁹⁴⁹ ol²⁹⁵⁰ [15] üçyüz ādemden²⁹⁵¹ kebīr ü şağīr cümle ol²⁹⁵² ḥaysdan sīr olup ḥişşe-gīr oldılar²⁹⁵³ her biri ḥuzūr-i Ḥazret-i risāletde nāyil-i ni'met olup gitdiler²⁹⁵⁴ ba'dehū²⁹⁵⁵ Ḥazret-i risālet²⁹⁵⁶ bu faḳīre ref'-i ḥaysa²⁹⁵⁷ işāret buyurdılar kaçan ki tevri ref'e 'azīmet²⁹⁵⁸ itdüm mālī idi fark itdüm ki evvelki ḥālī ile niçedür ol ḥāl üzre midür yoḥsa teraḳḳī mi itmişdür.²⁹⁵⁹ **li-münşī'ihī**²⁹⁶⁰:

2. Resūlullāh ki vaż' ide²⁹⁶¹ eyādī

Teraḳḳī eylemez mi hīç eyādī²⁹⁶²

3. Müfīz-i ni'met ve kân-ı 'aṭādur

{vr. 71^a}

Ḥabīb-i²⁹⁶³ Ḥaḳḳ-ı Nebiyy-i müctebādur

²⁹⁴⁶ ser-i ḥ^vāna: ser-i hūna **M**; **R**'de ise yoktur.

²⁹⁴⁷ **M**'de "onar onar" ifadesi "ser-i ḥ^vāna" ifadesinden önce yazılmıştır.

²⁹⁴⁸ eylesünler deyu: idüp **E H A R L**

²⁹⁴⁹ tenbīh-i ekīd ve zıkr-i Rabb-i Mecīd itmek için te'kīd buyurdılar: **E H A R L**'de yoktur.

²⁹⁵⁰ ol: **R**'de yoktur.

²⁹⁵¹ ol üçyüz ādemden: cümle aşḥāb-ı **M**

²⁹⁵² ādemden kebīr ü şağīr cümle ol: nefer **R**

²⁹⁵³ cümle ol ḥaysdan sīr olup ḥişşe-gīr oldılar: bu vech-ile sīr-āb olup **M**

²⁹⁵⁴ her biri ḥuzūr-i Ḥazret-i risāletde nāyil-i ni'met olup gitdiler: **E H A R L**'de yoktur.

²⁹⁵⁵ ba'dehū: **M**'de yoktur.

²⁹⁵⁶ risālet: nübüvvet-menḳabet **M**

²⁹⁵⁷ ḥaysa: tevre **M**

²⁹⁵⁸ ref'e 'azīmet: ref' **M**

²⁹⁵⁹ ol ḥāl üzre midür yoḥsa teraḳḳī mi itmişdür: belki ziyāde müşāhede olunurdu **M**

²⁹⁶⁰ li-münşī'ihī: li-münşī'ihī'l-faḳīr **R M**

²⁹⁶¹ ide: itdi **M**

²⁹⁶² **M**'de sadece bu beyit vardır, diğer üç beyit bulunmamaktadır.

²⁹⁶³ Ḥabīb-i: Resūl-i **L**

4. İder ümmet olanlara şefâ‘at

Aña ümmet olan bulur sa‘âdet²⁹⁶⁴

5. Şâh-ı melik-i risâletdür o server

Olupdur emrine herşey musahhâr

neşr²⁹⁶⁵: Şallellâhu ‘aleyhi ve ‘alâ âlihi ve şahbihi²⁹⁶⁶ ve ‘iyâlihi.

23. Mu‘cize-i tesbîh-i haşâ der dest-i Hâzret-i sultân-ı enbiyâ²⁹⁶⁷

E 71^a; H 65^b; A 65^b; R 64^a; L 58^b; M 36^b

Müstahricân-ı cevâhir-i²⁹⁶⁸ ma‘âdin-i ehadîş u ahbâr gevher-i mu‘cize-i [5] tesbîh-i
hasâyı²⁹⁶⁹ silk-i nuķûle bu vech-ile²⁹⁷⁰ nazm idüp bu gûne²⁹⁷¹ iğbâr itmişlerdür ki
ma‘den-i vera‘ ve pür-hüner-i kârı Hâzret-i²⁹⁷² Ebû Zer Ğıfârî rivâyet itmişdür²⁹⁷³ ki bir
rûz-i pirûzda ki serîr-i²⁹⁷⁴ risâlet ol dürr-i şâdef-i nübüvvet²⁹⁷⁵ vücûd-i pür-cûd²⁹⁷⁶ ve
zât-ı bihbûdı²⁹⁷⁷ ile iftihâr²⁹⁷⁸ ve kavâyim-i dest-yârî-i²⁹⁷⁹ çehâr-yâr-i büzürg-vâr ile

²⁹⁶⁴ Bu beyit sadece L’de bulunmaktadır.

²⁹⁶⁵ neşr: L’de yoktur.

²⁹⁶⁶ ve şahbihi: E H’de yoktur.

²⁹⁶⁷ enbiyâ: enbiyâ şallellâhu te‘âlâ ‘aleyhi ve sellem M

²⁹⁶⁸ cevâhir-i: cevâhir-i esrâr-ı M

²⁹⁶⁹ tesbîh-i hasâyı: tesbîhi M

²⁹⁷⁰ bu vech-ile: E H A R L’de yoktur.

²⁹⁷¹ bu gûne: M’de yoktur.

²⁹⁷² Hâzret-i: M’de yoktur.

²⁹⁷³ itmişdür: itmiş R L M

²⁹⁷⁴ serîr-i: serîr-i ‘arş-mesîr-i L M

²⁹⁷⁵ nübüvvet: nübüvvetüñ L M

²⁹⁷⁶ pür-cûd: pür-vücûd R; ba-cûd L M

²⁹⁷⁷ bihbûdı: bihbûdları L M

²⁹⁷⁸ iftihâr: bâ-iftihâr M

²⁹⁷⁹ dest-yârî-i: dest-yâr-ı L

müşeyyed [10] ü üstüvār idi seng-i rāh-ı erbāb-ı²⁹⁸⁰ şekā vü şikāk ve ħarseng-i ehl-i²⁹⁸¹ küfr ü nifāk olan kavm-i pür²⁹⁸²-ittifākı tarīk-i dālāletden dūr ü nā-peydā²⁹⁸³ **“fehiye ke’l-ḥicāreti ev eşeddü kasveten”**²⁹⁸⁴ maẓmūnı mışdākı olan münāfıkınuñ elvāḥ-i kulübunda²⁹⁸⁵ ke’n-naḫşi fi’l-ḥacer menḫuş olan erkām-ı küfr ü şirki²⁹⁸⁶ maḥv u i’fā²⁹⁸⁷ [15] ve hirās-i āteş-gede-i **“ve kūdūhe’n-nāsü ve’l-ḥicāre”**²⁹⁸⁸ maẓmūnundan kaşd-ı²⁹⁸⁹ rehā ile tarīk-i Ḥaḫḫ’a ihtidā²⁹⁹⁰ içün dest-i lutf u merḥameti²⁹⁹¹ āstīn-i şefkatden²⁹⁹² bīrūn kerde-i dest-i mu’ciz-nümā olup²⁹⁹³ **mışra’**:

1. Seng-rā bāyed şikesten hem be-seng

neşr²⁹⁹⁴: Ol²⁹⁹⁵ fırka-i seng-dilānı nerm idüp aḫdām-ı küffār-i li’āmı şikeste-i seng-i ilzām itmek içün muḫābil-i pençe-i ḥūrşid olan yed-i bā-te’yīdlerine yedi kıt’a seng-rīze

²⁹⁸⁰ erbāb-ı: **E H A R L**’de yoktur.

²⁹⁸¹ ehl-i: **M**’de yoktur.

²⁹⁸² kavm-i pür: aşhāb-ı **L M**

²⁹⁸³ nā-peydā: nā-peydā el-āye **M**

²⁹⁸⁴ kasveten: kasveten el-āye **A**

Bakara 2/74; Meali: “(Ne var ki) bunlardan sonra yine kalpleriniz katılaştı. **Artık kalpleriniz taş gibi yahut daha da katıdır.** Çünkü taşlardan öylesi var ki, içinden ırmaklar kaynar. Öylesi de var ki, çatlar da ondan su fışkırır. Taşlardan bir kısmı da Allah korkusuyla yukardan aşağı yuvarlanırlar. Allah yapmakta olduklarınızdan gafil değildir.”

²⁹⁸⁵ kulübunda: kulübundan **L**

²⁹⁸⁶ küfr ü şirki: şirk ü küfri **M**

²⁹⁸⁷ i’fā: i’dām **M**

²⁹⁸⁸ Bakara 2/24; Meali: “Bunu yapamazsanız -ki elbette yapamayacaksınız- **yakıtı, insan ve taş olan** cehennem ateşinden sakının. Çünkü o ateş kâfirler için hazırlanmıştır.”

²⁹⁸⁹ kaşd-ı: **L M**’de yoktur.

²⁹⁹⁰ Ḥaḫḫ’a ihtidā: **L**’de yoktur.

tarīk-i Ḥaḫḫ’a ihtidā: ibdā’-i ‘aṭā içün **M**

²⁹⁹¹ dest-i lutf u merḥameti: **E H A R L**’de yoktur.

²⁹⁹² **L**’de “şefkatden” ifadesinden sonra “bīrūn eyledi” ifadesinin üstü çizilmiştir.

²⁹⁹³ “bīrūn kerde-i dest-i i’cāz-nümā olup kaşd-ı ilzām-ı a’dā buyurdılar” ifadesi **L**’de derkenardır.

şefkatden bīrūn kerde-i dest-i mu’ciz-nümā olup: hidāyetden bīrūn eyledi **M**

²⁹⁹⁴ neşr: neşr pes **L**; **R**’de ise yoktur.

²⁹⁹⁵ Ol: **E H A R L**’de yoktur.

aldılar keff-i mübâreklerin²⁹⁹⁶ va‘z buyurdılar {vr. 71^b} fi‘l-hâl kıt‘ât-i aḥcâr dest-i şerîflerinde²⁹⁹⁷ meşgûl-i tesbîḥ ü ezkâr olup²⁹⁹⁸ “*ve in min şey’in illâ yüsebbihü bi-ḥamdihi*”²⁹⁹⁹ âyetini minâşşa-i zuhûrda³⁰⁰⁰ pedîdâr olup zemzeme-i tesbîḥe³⁰⁰¹ gûş-i müsebbihân-ı mele’-i³⁰⁰² a‘lâda karar virdiler. **beyit:**

2. Sengekî kim zi mühre tesbîḥ

Der keşş-i subḥa-ḥân be-lafz-ı şahîḥ³⁰⁰³

neşr³⁰⁰⁴: Gûyâ bir niçe lü’lü’-yi³⁰⁰⁵ âb-dâr idi ki [5] derûn-i şadefde karar ya nücûm-i tâb-dâr idi ki kenâr-ı mâhda âşikâr ya bir niçe nuḳaṭ idi ki Sûre-i Nûr³⁰⁰⁶ veyâ³⁰⁰⁷ Sûre-i Nûn’da³⁰⁰⁸ konmuş³⁰⁰⁹ veyâ³⁰¹⁰ Sûre-i Yâsîn içre âyet-i “ *ve küllün fi felekin yesebeḥün*”³⁰¹¹ mażmûnı şudûr itmiş³⁰¹² idi levḥaş-Allâh ne maḳûle seng-rîzeler idi ki reşkden rişte-i subḥa³⁰¹³ [10] heft-evreng gûşihṭe ve tesbîḥ-i Süreyyâ’nuñ dâneleri rîḥte

²⁹⁹⁶ mübâreklerin: mübâreklerine **A R**; deryâ-kifâyetlerine **L M**

²⁹⁹⁷ şerîflerinde: mübâreklerinde **M**

²⁹⁹⁸ olup: olup el-âye **M**

²⁹⁹⁹ İsrâ 17/44; Meali: “Yedi gök, yer ve bunlarda bulunan herkes O’nu tesbih eder. *O’nu övgü ile tesbih etmeyen hiçbir şey yoktur.* Ne var ki siz, onların tesbihini anlamazsınız. O, halîmdir, bağışlayıcıdır.”

³⁰⁰⁰ âyetini minâşşa-i zuhûrda: mażmûnını **E H A R L**

³⁰⁰¹ olup zemzeme-i tesbîḥe: idüp Sübhânallâh zemzemesine **L M**

³⁰⁰² mele’-i: **E H A R L**’de yoktur.

³⁰⁰³ Bu beyit sadece **M**’de bulunmaktadır.

³⁰⁰⁴ neşr: **E H A R L**’de yoktur.

³⁰⁰⁵ lü’lü’-yi: dürr-i **M**

³⁰⁰⁶ Nûr: Nûr’da **A R L**

³⁰⁰⁷ veyâ: yâḥûd **M**

³⁰⁰⁸ veyâ Sûre-i Nûn’da: **A R L**’de yoktur.

³⁰⁰⁹ konmuş: mezbûr **R**; **A**’da yoktur.

³⁰¹⁰ veyâ: yâḥûd **M**

³⁰¹¹ Yâsîn 36/40; Meali: “Ne güneş aya yetişebilir, ne de gece gündüzü geçebilir. *Her biri bir yörüngede yüzerler.*”

³⁰¹² mażmûnı şudûr itmiş: okunmuş **L M**

³⁰¹³ subḥa: **M**’de yoktur.

olmağa qarīb³⁰¹⁴ oldı āyā ne³⁰¹⁵ le'ālī-i menşüre idi ki³⁰¹⁶ şadef-i baħr-i nübüvvetde ictimā' veyā³⁰¹⁷ ne cevher-i girān-bahā³⁰¹⁸ idi ki ma'den-i nübüvvetde iltimā' itmiş idi Ebū Z̤er Ğıfārī raḍiye 'anhü'l-Bārī³⁰¹⁹ buyurmuşlar ki ol seng-rīzeden³⁰²⁰ [15] şudūr iden āvāz u ḥanīn ki kām-ı cān-ı ḥazīn ü zārı³⁰²¹ şehd-i şehādet-i nübüvvet ile şīrīn iderdi nāle-i zenbūr-i 'asel gibi gūş ü³⁰²² hūşī pūr-ṭanīn itdi ol maḥalde ḥāzır olan³⁰²³ heme aḥibbā vü aşḥāb-ı şafā ol ṭanīni ıṣḡā itdiler. **li-münşī'ihī:**

3. Göre ol gevher-i nübüvveti kim

Sengi inṭāḳ ide kerāmet ile

4. Dest-i pākinde eyleye tesbīḥ

Ḥaḳḳ'ı zıkr eyleye ḥalāvet ile³⁰²⁴

5. İtmeye seng-dillere te'sīr

Ḳalalar küfr ile ḍalālet ile

{vr. 72^a} 6. Nūr-i taḥḳīḳe olmayup vāşıl

Siḥre ḥaml ideler cehālet ile

³⁰¹⁴ olmağa qarīb: **L M**'de yoktur.

³⁰¹⁵ ne: niçe **M**

³⁰¹⁶ ki: **M**'de yoktur.

³⁰¹⁷ veyā: ya **M**

³⁰¹⁸ girān-bahā: girān **R L M**

³⁰¹⁹ 'anhü'l-Bārī: 'anhü Rabbühü'l-Bārī **M**

³⁰²⁰ seng-rīzeden: seng-rīzelerden **M**

³⁰²¹ ü zārı: **M**'de yoktur.

³⁰²² ü: **E H**'de yoktur.

³⁰²³ ol maḥalde ḥāzır olan: heme **E H A R**; ḥāzır olan **L**

³⁰²⁴ ile: eyleye **M**

neşr³⁰²⁵: Hulefâ-yı râşidîn râdiye ‘anhüm Rabbü’l-‘âlemîn her biri³⁰²⁶ ol seng-rîzeler şeref-i dest-büse qarîn olmağla aya müşâbih âyelerine aldılar gūyâ huşûl-i³⁰²⁷ şeref-i soĥbet içün [5] merĥabâ eylediler³⁰²⁸ ol ‘andelîbân-ı gülistân-ı şafâ her birinüñ keffinde³⁰²⁹ nağme-serâ olup gūyâ³⁰³⁰ ‘imâd-i dîn olan e’imme-i güzîn³⁰³¹ ĥazerâtınüñ miĥrâb-nişîn-i câmi‘-i ĥilâfet oldukların³⁰³² iz‘ân³⁰³³ idüp ni‘met-i ĥ^vân-ı³⁰³⁴ ĥōş-elĥân³⁰³⁵ oldılar mir‘ât-ı ĥayâl-i Ebū Z̤er bu şüreti cılve-ger itdi ki bu³⁰³⁶ devlet aña daĥı³⁰³⁷ el virüp³⁰³⁸ bu ma‘nâ [10] aña daĥı³⁰³⁹ müyesser ola³⁰⁴⁰ bu ümmîd ile³⁰⁴¹ şadef-i keff-i Ebū Z̤er ol dürleri der-kenâr itdi lâzime-i zâtı olan sükûtdan ĥayrı bir³⁰⁴² nesne âşikâr olmadı Ĥazret-i Ebū Z̤er bu ma‘nâdan³⁰⁴³ ĥâyet³⁰⁴⁴ mużtarib ve³⁰⁴⁵ mużtar olup ayıtdı ey Resûl-i dâd-küster âyâ ĥikmet nedür ki bu aĥcâr-ı³⁰⁴⁶ pür-ĥurûş³⁰⁴⁷ cüş iderken³⁰⁴⁸ benüm destümde ĥâmûş oldılar.³⁰⁴⁹ **li-münşî’ihi:**

³⁰²⁵ neşr: L’de yoktur.

³⁰²⁶ her biri: **E H A R L**’de yoktur.

³⁰²⁷ huşûl-i: tehniyet-i **M**

³⁰²⁸ merĥabâ eylediler: merĥabâlar ayıtdılar **M**

³⁰²⁹ keffinde: keff-i mübârekinde **M**

³⁰³⁰ gūyâ: **M**’de yoktur.

³⁰³¹ güzîn: ‘âlîşân **M**

³⁰³² oldukların: oldukları **R**; L’de ise “olacakların” ifadesi derkenardır.

³⁰³³ iz‘ân: fehm **M**

³⁰³⁴ ĥ^vân-ı: ĥûn-i **R**

³⁰³⁵ ĥōş-elĥân: ĥōş-elĥânları **M**

³⁰³⁶ bu: **E H A R L**’de yoktur.

³⁰³⁷ aña daĥı: **E H A R L**’de yoktur.

³⁰³⁸ virüp: vire **M**

³⁰³⁹ daĥı: **E H A**’da yoktur.

³⁰⁴⁰ bu ma‘nâ aña daĥı müyesser ola: **M**’de yoktur.

³⁰⁴¹ “bu ümmîd ile” ifadesi **L**’de derkenardır.

bu ümmîd ile: pes çün **M**

³⁰⁴² bir: **E H A R L**’de yoktur.

³⁰⁴³ bu ma‘nâdan: **E H A R L**’de yoktur.

³⁰⁴⁴ ĥâyet: **M**’de yoktur.

³⁰⁴⁵ mużtarib ve: **M**’de yoktur.

³⁰⁴⁶ aĥcâr-ı: eşcâr-ı **L**

7. Keff-i aşhâb içre hûd itmemişdi cûş

Baňa geldi niçün oldı bî-hurûş³⁰⁵⁰

neşr³⁰⁵¹: Hâzret-i Peygamber³⁰⁵² [15] şallellâhu ‘aleyhi ve sellem³⁰⁵³ buyurdılar ki yâ Ebâ Zer sen³⁰⁵⁴ egerçi şöhetde anlar-ile berâbersin³⁰⁵⁵ ve ıtlâk-ı ism-i aşhâbda hem-rengsin ammâ cevher-i hilkatde anlar ile hem-seng degülsin. **li-münşî’ihi**:

8. Her seng-i Bedahşân olamaz la‘l-i dirahşân

Her dâne-i şeh-vâr olamaz gevher-i ‘ummân³⁰⁵⁶

neşr³⁰⁵⁷: Anlar baħr-i velâyet sen kaṭre-i kerâmet sin anlar nezdîk-terîn-i şefî‘-i ümmet sen daħı dâhil-i şöhet sin senüñ daħı kaḍrüñ zâhir ve âftâb gibi bâhirdür.³⁰⁵⁸ {vr. 72^b} **li-münşî’ihi**³⁰⁵⁹:

9. Hulefâ mazhar-ı kerâmet idi

Her biri menba‘-i sa‘âdet idi

³⁰⁴⁷ pür-hurûş: **E H A R L**’de yoktur.

³⁰⁴⁸ cûş iderken: **M**’de yoktur.

³⁰⁴⁹ oldılar: oldı **M**

³⁰⁵⁰ Bu beyit sadece **L**’de bulunmaktadır.

³⁰⁵¹ neşr: **E H A R L**’de yoktur.

³⁰⁵² Peygamber: **M**’de yoktur.

³⁰⁵³ şallellâhu ‘aleyhi ve sellem: **A R L M**’de yoktur.

³⁰⁵⁴ sen: **M**’de yoktur.

³⁰⁵⁵ berâbersin: berâber **M**

³⁰⁵⁶ **M**’de bu beyitin mısra‘ları yer değişmiştir.

³⁰⁵⁷ neşr: **L M**’de yoktur.

³⁰⁵⁸ senüñ daħı kaḍrüñ zâhir ve âftâb gibi bâhirdür: **M**’de yoktur.

³⁰⁵⁹ li-münşî’ihi: nazm **L**

10. Dört ‘imād idi қағр-ı³⁰⁶⁰ İslām’a

Anlar ile irişdi itmāma

neşr³⁰⁶¹: Her biri mazhar-ı velāyet³⁰⁶² ve mazhar-ı kerāmet müsedded-i³⁰⁶³ dīn-i mübīn ve mü’eyyed-i³⁰⁶⁴ evāmīr-i Resūl-i güzīn idi.³⁰⁶⁵ **li-münşī’ihi**³⁰⁶⁶:

[5] 11. Aḡter-i şer‘³⁰⁶⁷ ü burc-i³⁰⁶⁸ īmānend

Gevher-i dürc-i şıdḡ-ı īmānend³⁰⁶⁹

neşr³⁰⁷⁰: Raḡiyallāhu te‘ālā ‘anhüm ecmā‘īn.

24. Mu‘cize-i yāftēn-i Ḥazret-i³⁰⁷¹ ‘Āyişe-i şıddīḡa³⁰⁷² sūzen-i ḡıṣṡten-rā³⁰⁷³
be-rūşenā-yi rū-yi pāk-i Resūl-i Ḥudā³⁰⁷⁴

E 72^b; H 67^a; A 67^a; R 65^b; L 59^b; M 74^a

Mevālī-i sāmī-mekān-ı faḡr-i cihāndan³⁰⁷⁵ Ḥazret-i Selmān neheng-i deryā-yı [10]
rivāyet ü beyān olup ol baḡr-i nübüvvet ü risāletden zuhūr iden derārī-i mu‘cizāt-ı şafā-

³⁰⁶⁰ қағр-ı: dīn-i **M**

³⁰⁶¹ neşr: **E L M**’de yoktur.

³⁰⁶² velāyet: velāyāt **L**; kerāmāt **M**

³⁰⁶³ kerāmet-i müsedded-i: kerāmāt-ı müeyyed-i **L**; velāyāt-ı mü’eyyed **M**

³⁰⁶⁴ mü’eyyed-i: mü’ebbed-i **M**

³⁰⁶⁵ idi: idiler **M**

³⁰⁶⁶ li-münşī’ihi: li-münşī’ihi’l-faḡīr **R**; nazm **L M**

³⁰⁶⁷ şer‘: burc **M**

³⁰⁶⁸ burc-i: şer‘-i **M**

³⁰⁶⁹ īmānend: iḡsānend **M**

³⁰⁷⁰ neşr: **E H A L**’de yoktur.

³⁰⁷¹ Ḥazret-i: **L M**’de yoktur.

³⁰⁷² şıddīḡa: **E H A R**’de yoktur.

³⁰⁷³ ḡıṣṡten-rā: ḡıṣṡ-rā **R L M**

³⁰⁷⁴ rū-yi pāk-i Resūl-i Ḥudā: cemāl-i sulṡān-ı leyle-i İsrā **L**; cemāl-i şāḡīb-i leyle-i İsrā **M**

³⁰⁷⁵ sāmī-mekān-ı faḡr-i cihāndan: ‘ālīşān-ı sulṡān-ı her dü-cihāndan **M**

şifâtdan bu mu‘cizeyi bu gûne³⁰⁷⁶ şebt-i şaḥîfe-i nûsaḥ-ı laṭîfe itmişdür ki bir rûz-i pervez-i pîrûzda³⁰⁷⁷ tayyibe-i tîbede ḥāneden bürûz itmiş-idüm nāgāh Ḥazret-i risālet-penāh **li-münşî’ihi**³⁰⁷⁸:

1. Nûr-dih-i³⁰⁷⁹ ḥāne-i çarḥ-ı berîn

Yekke-süvār-ı felek-i heftümîn³⁰⁸⁰

neşr³⁰⁸¹: Taraf-ı mescidden ḥırāmān dīdeme³⁰⁸² nümāyān oldılar³⁰⁸³ [15] eşi‘a-i leme‘āt-i³⁰⁸⁴ nûr-i risālet³⁰⁸⁵ ve şa‘şā‘a-i mihr-i³⁰⁸⁶ nübüvvet derûn-i tîremi pür-nûr ve³⁰⁸⁷ zulûmāt-ı ğam u endūhumı mehcûr³⁰⁸⁸ eyledi buyurdılar ki ey Selmān çü pā-yi³⁰⁸⁹ ḥāne-i ‘Āyīşe-i şadāḳat-nişānum itdüm³⁰⁹⁰ ben daḥı sa‘ādet ü refāḳati³⁰⁹¹ cūyānum pes ruḥşat-yāfte-i sa‘ādet-i³⁰⁹² refāḳat olup ol cānibe ‘azīmet itdün³⁰⁹³ ol murġ-i t̄ayir-i ḳudsī-pervāz ḥāne-i Şiddīḳa’da āşiyān-sāz olup {vr. 73^a} āftāb-ı cemālî pertev-endāz olıcaḳ.³⁰⁹⁴ **beyit**³⁰⁹⁵:

³⁰⁷⁶ gûne: vech-ile **M**

³⁰⁷⁷ pîrûzda: **M**’de yoktur.

³⁰⁷⁸ li-münşî’ihi: beyit li-münşî’ihi **R**

³⁰⁷⁹ “ḥāneden bürûz itmiş-idüm nāgāh Ḥazret-i risālet-penāh li-münşî’ihi nûr-dih-i” ifadesi **E**’de derkenardır.

³⁰⁸⁰ Bu beyit **M**’de bulunmamaktadır.

³⁰⁸¹ neşr: **M**’de yoktur.

³⁰⁸² dīdeme: dīde-i ğam-dīdeme **M**

³⁰⁸³ oldılar: olup **L M**

³⁰⁸⁴ leme‘āt-i: **E H A R L**’de yoktur.

³⁰⁸⁵ risālet: sa‘ādet **M**

³⁰⁸⁶ mihr-i: füyûzāt-ı **M**

³⁰⁸⁷ ve: idüp **R**

³⁰⁸⁸ zulûmāt-ı ğam u endūhumı mehcûr: ebr-i muzlim-i ğumûmıdır **M**

³⁰⁸⁹ çü pā-yi: **M**’de yoktur.

³⁰⁹⁰ şadāḳat-nişānum itdüm: **M**’de yoktur.

³⁰⁹¹ ben daḥı sa‘ādet ü refāḳati: şiddīḳayı **M**

³⁰⁹² ruḥşat-yāfte-i sa‘ādet-i: şeref-i **M**

³⁰⁹³ olup ol cānibe ‘azīmet itdün: ile kesb-i ‘izzet idüp **M**

³⁰⁹⁴ olıcaḳ: oldı **M**

2. Mübârek menzilî zîbâ zemînî

Ki âncâ pâ-nihādân-ı nâz-ı nînî³⁰⁹⁶

neşr³⁰⁹⁷: Hâzret-i Şiddîka radiyallâhu ‘anhâ³⁰⁹⁸ hânde-künân-ı istiḳbâle hırāmân oldı Hâzret-i³⁰⁹⁹ Resûl-i müte‘âl hânde ye sebeb nedür³¹⁰⁰ inḫilâl-i girih-i in‘ikâd ne maḳûle sūrūr ü benânî³¹⁰¹ ile küşâd olmışdur buyurdılar [5] ayıtdı ey çerâğ-ı mürüvvet ü cûd ve ey³¹⁰² pertev-efgen-i zevâyâ-yı hâne-i bî-vücûd el-hâletühü hâzihi mübârek izârînda bir raḥne nâzar-ı kemterümde cilve-ger oldı süheyliye-i Enşârî (?)’den bir süzen isti‘âre itmiş-idüm ki ıslâhına³¹⁰³ çâre idem³¹⁰⁴ nâgâh. **mışra**‘³¹⁰⁵:

3. Elümden düşdi süzen hâne içre

neşr³¹⁰⁶: [10] Her çend ki cüst ü cû itdüm ve her ṭarafa tek ü pû itdüm ḥadd-i bî-ḥesâb ile³¹⁰⁷ zafer-yâb olmadum hâne teng ü târik ve süzen ḡâyet bârik olmaḡla me’yûs ve ḥüzn ü ḡama me’nûs olmuş idüm çünki hürşîd-i cemâl şa‘şa‘a-endâz ve³¹⁰⁸ külbe-i aḫzânuma pertev-sâz oldı bir vech-ile ziyâ-dih ve³¹⁰⁹ rûşenâ-baḡş³¹¹⁰ [15] itdi³¹¹¹ ki naḡş

³⁰⁹⁵ beyit: **E H A R L**’de yoktur.

³⁰⁹⁶ Bu beyit sadece **L**’de bulunmaktadır ve derkenardır.

³⁰⁹⁷ neşr: **E H A R L**’de yoktur.

³⁰⁹⁸ radiye Allâhu ‘anhâ: **A R L M**’de yoktur.

³⁰⁹⁹ Hâzret-i: **M**’de yoktur.

³¹⁰⁰ hânde ye sebeb nedür: sebeb-i hânde yi su‘âl buyurup **M**

³¹⁰¹ sūrūr ü benânî: benân-ı sūrūr **M**

³¹⁰² ey: **E H A R L**’de yoktur.

³¹⁰³ ıslâhına: ıslâḡa **M**

³¹⁰⁴ idem: ola **L M**

³¹⁰⁵ mışra‘: li-münşî’ihi mışra‘ **A R**

³¹⁰⁶ neşr: **A**’da yoktur.

³¹⁰⁷ cû itdüm ve her ṭarafa tek ü pû itdüm ḥadd-i bî-ḥesâb ile: cûda cidd-i bî-ḥesâb itdüm hergiz süzene **M**

³¹⁰⁸ ve: **E H A**’da yoktur.

³¹⁰⁹ ziyâ-dih ve: **E H A R L**’de yoktur.

³¹¹⁰ rûşenâ-baḡş: baḡş-i rûşenâ **A R L**; rûşenâyî-baḡş **M**

³¹¹¹ itdi: oldı **M**

u³¹¹² ferş zāhir ve³¹¹³ sūzen degül şakbı³¹¹⁴ ile ke’ş-şemsi fi’l-hevācir rūşen ü bāhir oldı.
li-münşī’ihi³¹¹⁵:

4. ‘Ālemi pūr-nūr iden şems-i³¹¹⁶ Hüdā

Hāne-i tārīke virmez mi ziyā

neşr³¹¹⁷: Bu hālete şād³¹¹⁸ olup hall-i ‘aḥd-i ḡam içün³¹¹⁹ ḡāndeye būnyād itmiş-
idüm.³¹²⁰ **li-münşī’ihi**³¹²¹:

5. Ḥazret-i pādīşāh-ı her dü-serā

Şāfi’-i ḡalḡ-ı rüz-i ḡaşr ü cezā

neşr³¹²²: Ruḡsār-ı āli üzre ḡaṡarāt-ı eşk-i çeşmün rīzān ḡūyā ḡülzār-ı ḡüsn ü bahāyı āb-ı
raḡmet ile sīr-ābı³¹²³ cūyān oldı Ḥazret-i Şiddīḡa³¹²⁴ raḡiyallāhu ‘anhā³¹²⁵ {vr. 73^b}
şahīḡatü’l-maḡāl daḡı³¹²⁶ ḡaberi taḡḡīḡe īşāl ḡaşd idüp³¹²⁷ sebep-i giryeyi su’āl eyledi ol
dürç-i nübüvvet ve māh-ı burç-i³¹²⁸ risālet **beyit**:

³¹¹² naḡş u: naḡş-i **M**

³¹¹³ ve: **E H A R L**’de yoktur.

³¹¹⁴ şakbı: şakb-ı sūzen **M**

³¹¹⁵ li-münşī’ihi: li-münşī’ihi’l-faḡīr **R**

³¹¹⁶ şems-i: nūr-i **R L M**

³¹¹⁷ neşr: **E L**’de yoktur.

³¹¹⁸ hālete şād: hāle dil-şād **M**

³¹¹⁹ hall-i ‘aḡd-i ḡam içün: **E H A R L**’de yoktur.

³¹²⁰ itmiş-idüm: eylemiş idüm **M**

³¹²¹ li-münşī’ihi: li-münşī’ihi’l-faḡīr **R**

³¹²² neşr: neşr şallellāhu te‘ālā ‘aleyhi ve ‘alā ālihi ve şahbihi’n-nücebā **M**; **A**’da ise yoktur.

³¹²³ sīr-ābı: sīr-āba **R L M**

³¹²⁴ Ḥazret-i Şiddīḡa: Şiddīḡa Ḥazret’i **M**

³¹²⁵ raḡiye Allāhu ‘anhā: **A R L M**’de yoktur.

³¹²⁶ şahīḡatü’l-maḡāl daḡı: **M**’de yoktur.

³¹²⁷ ḡaberi taḡḡīḡe īşāl ḡaşd idüp: **E H A R L**’de yoktur.

³¹²⁸ māh-ı burç-i: dürr-i baḡr-i **M**

6. Zımān-dār-ı ‘ālem-i siyeh tā-sepīd

Şefā‘at-ken-i rūz-i bīm ü³¹²⁹ ümmīd

neşr³¹³⁰: Hāzretleri bu gūne güher-feşān oldılar ki ey ‘Āyişe³¹³¹ çünkü sebebin pür-sān olduñ āgāh ol ki gürūh-i ümmet-i [5] pür-‘iṣyān içün nālān oluram her ki³¹³² rūz-i maḥşer³¹³³ ü mīzān cemālūme nigerān ola muḳarrer-i³¹³⁴ sa‘ādet-i duḡūl-i cinān³¹³⁵ mesrūrū’l-cenān olur³¹³⁶ her ki zāfer-yāb-ı müşāhede-i cemāl olmaya mazḥar-ı³¹³⁷ ḡizy ü nekāl olacaḳdur. **li-münşī’ihī**³¹³⁸:

7. Cemāl-i bā-kemāl-i Muṣṭafā’yı

Bize eyle müyesser yā İlāhī

8. Egerçi yoḳdurur bizde liyāḳat

Velī iḥsānuña olmaz tenāhī

neşr: [10] Hūdāyā³¹³⁹ Şamedā Girdigārā Hālīḳā Ğaffārā³¹⁴⁰ ḡāṣā ki bu ḡāṣāk-i zūnūbi deryā-yı raḡmetüñ vāşıl-ı ser-menzil-i merām itmekle muḡaṣşılı’l-mehām itmeyüp³¹⁴¹

³¹²⁹ ü: **M**’de yoktur.

³¹³⁰ neşr: **H A L**’de yoktur.

³¹³¹ ey ‘Āyişe: **M**’de yoktur.

³¹³² her ki: **L M**’de yoktur.

³¹³³ maḥşer: ḡaşr **M**

³¹³⁴ muḳarrer-i: muḡarrer-i **A R**

³¹³⁵ ola maḡarr-ı sa‘ādet-i duḡūl-i cinān: olan ḳavm dāḡil-i cinān olup **L**

³¹³⁶ olur: olurlar **R**

muḳarrer-i sa‘ādet-i duḡūl-i cinān mesrūrū’l-cenān olur:ḳavm-i mesrūrū’l-cenān dāḡil-i cinān olurlar **M**

³¹³⁷ mazḥar-ı: müstaḡaḳḳ-ı **L M**

³¹³⁸ li-münşī’ihī: li-münşī’ihī’l-faḳīr **R**

³¹³⁹ Hūdāyā: **M**’de yoktur.

³¹⁴⁰ Hālīḳā Ğaffārā: **M**’de yoktur.

³¹⁴¹ itmeyüp: eylemeyüp **R**

müşāhede-i dīdār-ı pāk-i³¹⁴² mazhar-ı *“levlāke levlāk”*³¹⁴³ Ḥazretleri’nden dūr ve vādī-i ḥirmānda³¹⁴⁴ mehcūr eyleyesin қаtre-i baḥr-i kerem şūy-kerde-i çirk-i cürm-i heme³¹⁴⁵ ‘ālem iken bir zerre-i kem ḥaḳḳında [15] şefā‘at-i Resūl eyle³¹⁴⁶ ḥāşā ki mebzūl olmaya³¹⁴⁷ ve heme-i ümmet-i ‘āşī³¹⁴⁸ ḥāşā ki³¹⁴⁹ merāmına vuşūl ve қаşr-ı³¹⁵⁰ mağfirete duḡūl eylemeye³¹⁵¹ yā Resūlallāh müşāhede-i cemāl şerefine mazhar olmayan bende-i kemter ḥaḳḳında³¹⁵² sa‘ādet-i şefā‘ate³¹⁵³ niçe zafer bulur³¹⁵⁴ ve āb-ı merḥametūñ cereyān itmese nār-ı günāhı ne söndirür.³¹⁵⁵ **li-münşī’ihi**³¹⁵⁶:

9. Teraḥḥüm yā Resūlallāh teraḥḥüm

Dem-i maḥşer ki mī tersem ez ān dem

10. Egerçi der-i güneḥ māndem ne Rüstem

Der-i ümmīd-i ‘aṭā ammā dürüstem

deryā-yı raḥmetūñ vāşıl-ı ser-menzil-i merām itmekle muḥaşşılı’l-mehām itmeyüp: **M**’de yoktur.

³¹⁴² dīdār-ı pāk-i: cemāl-i **M**

³¹⁴³ Hadis; metnin aslı “Levlāke levlāk limā ḥalektü’l-eflāk” şeklindedir. *Tefsīrū Rūhi’l-Beyân*, “Sûretü’l-Bakara”, I, 18 (M.Ş). Manası: *“Sen olmasaydın, sen olmasaydın, felekleri yaratmazdım.”*

³¹⁴⁴ ḥirmānda: ḡalālde **M**

³¹⁴⁵ heme: cümle **L**; ehl-i **M**

³¹⁴⁶ eyle: **E H A R L**’de yoktur.

³¹⁴⁷ ḥāşā ki mebzūl olmaya: mes’ûldur ki hemçü ḥuşūl ola **L**

³¹⁴⁸ ‘āşī: **E H A R**’de yoktur.

³¹⁴⁹ ḥāşā ki: **L**’de yoktur.

³¹⁵⁰ қаşr-ı: ḥarem-i **L**

³¹⁵¹ ve heme-i ümmet-i ‘āşī ḥāşā ki merāmına vuşūl ve қаşr-ı mağfirete duḡūl eylemeye: **M**’de yoktur.

³¹⁵² ḥaḳḳında: **E H A R L**’de yoktur.

³¹⁵³ şefā‘ate: şefā‘at **M**

³¹⁵⁴ zafer bulur: müyesser olur **M**

³¹⁵⁵ “āb-ı raḥmetūñ cereyān itmese nār-ı cürmi ne söndirür” ifadesi **L**’de derkenardır.

ve āb-ı merḥametūñ cereyān itmese nār-ı günāhı ne söndirür: **M**’de yoktur.

³¹⁵⁶ li-münşī’ihi: li-münşī’ihi’l-faḳīr **A R L M**

11. Be ‘iṣyān hem-çü yūzem der cūr’et

Kūnem deryūze-i luṭf u ‘ināyet

{vr. 74^a} 12. Ne-dārem ġayr-i³¹⁵⁷ taḳṣīr u ḥasāret³¹⁵⁸

Ḥaṭāyem-rā be-kūn ‘afvet mürüvvet

13. Sitāyiṣ bīṣe-i rūz u³¹⁵⁹ ṣebān ṣūd

Ṣenāyeṣ-i kār u ez kār-ı cinān ṣūd³¹⁶⁰

14. Ne-mī āyed zi Yaḥyā cüz ṣenā‘at

Ṣefā‘at yā Resūlallāh ṣefā‘at

[5] 25. Mu‘cize-i delālet-i ṣīr-i Süfeyne (?) -rā³¹⁶¹ ki bende-i ān zāt-ı ḥaṭīrest

E 74^a; H 68^b; A 68^b; R 67^a; L 60^b; M 39^b

Ṣīrān-i bīṣe-i rivāyet ve āṣināyān-ı deryā-yı ḥikāyet baḥr-i taḥrīrde bu vech-ile ṣināver ve ṣayd-i murğ-i taḥrīrde bu güne hūner-ver olmışlardır³¹⁶² ki ḥuddām-ı ‘ālī-maḳām-ı Süreyyā-intizām³¹⁶³ seyyid-i enbiyā’-i kirāmdan Mihrān (?) nām merd-i benām ki Süfeyne demekle ṣehīr-i ḥāṣ u ‘ām idi [10] bir emr-i mühim için³¹⁶⁴ ṣehr-i Yemen’de ḥākim-i mübeccel Ḥazret-i³¹⁶⁵ Mu‘āz bin Cebel ḥuzūrına taraf-ı Ḥazret’dan³¹⁶⁶

³¹⁵⁷ ġayr-i: nīz-i L M

³¹⁵⁸ ḥasāret: fezāhat M

³¹⁵⁹ u: E H A’da yoktur.

³¹⁶⁰ M’de 4 ve 5. beyit yer değiştirmiştir.

³¹⁶¹ Mu‘cize-i delālet-i ṣīr-i Süfeyne-rā: Kışsa-i ṣīr bā-Süfeyne ki M

³¹⁶² hūner-ver olmışlardır: zūr-āver olmuşlar M

³¹⁶³ Süreyyā-intizām: E H A R L’de yoktur.

³¹⁶⁴ bir emr-i mühim için: M’de yoktur.

³¹⁶⁵ Ḥazret-i: E H A R L’de yoktur.

fıristāde-i Resūl olmuş-idi ya³¹⁶⁷ bir sefīneye duḡūl idüp қаşd-ı me'mūl itdi³¹⁶⁸ nāgāh³¹⁶⁹ emvāc-ı deryā telāṭum ve efvāc-i baḥr tezāḡūm idüp³¹⁷⁰ debūr-i şabā ile³¹⁷¹ teheyyc-i hevā rişte-i beste-i sefīneyi gūsiste ve şīşe-i taḡammūl ü qarār-ı erbāb-ı keştīyi³¹⁷² [15] şikeste idüp şināver olan hūner-verler keştī-i vücūdı deryāya nāzil itmekle kenār-ı selāmete vāşıl oldılar³¹⁷³ Süfeyne daḡı bu varṭadan³¹⁷⁴ ḡalāş ve tālib-i rāh-ı menāş iken imdād-ı bād-ı tevḡīḡ-i refīḡ³¹⁷⁵ ve hādī-i ṭarīḡ³¹⁷⁶ olup keştī³¹⁷⁷ vücūd-i Süfeyne'yi bir bīşe kenārına mülāşīḡ eyledi egerḡı varṭa-i ḡavṭa-i deryādan ḡalāş oldu ammā³¹⁷⁸ Süfeyne³¹⁷⁹ güm-kerde-i ṭarīḡ ve müfārīḡ-ı heme refīḡ olup deryā-yı {vr. 74^b} ḡayretde lenger-i ḡucret üzre qarār ve ne³¹⁸⁰ cānibe 'azīmet ve ne vech-ile itmām-ı kār³¹⁸¹ ideceḡiñden ḡaberdār degūl idi bād-ı şiddet-i miḡnet ile şināver-i baḥr-i meşakḡat olıcaḡ dergāh-ı Ḥudā'dan deryūze-i ḡalāş³¹⁸² **mışra'**:

1. Olmaz mı bir laṭīfe-i ḡaybiyye āşīkār

-
- ³¹⁶⁶ ṭaraf-ı Ḥazret'den: **M'**de yoktur.
- ³¹⁶⁷ ya: **E H A R L'**de yoktur.
- ³¹⁶⁸ itdi: itmiş idi **M**
- ³¹⁶⁹ nāgāh: 'alā kile't-taḡdīreyn **M**
- ³¹⁷⁰ idüp: idüp şabā ile **L**
- ³¹⁷¹ debūr-i şabā ile: **E H A R L'**de yoktur.
- ³¹⁷² ve şīşe-i taḡammūl ü qarār-ı erbāb-ı keştīyi: ve aşḡāb-ı rūzenūñ şīşe-i āmāl-i şabr u qarārını **L**
- ³¹⁷³ ve şīşe-i taḡammūl ü qarār-ı erbāb-ı keştīyi şikeste idüp şināver olan hūner-verler keştī-i vücūdı deryāya nāzil itmekle kenār-ı selāmete vāşıl oldılar: ve aşḡāb-ı sefīnenūñ āmāl-i rāḡatı gūsiste olup deryāya ilḡā ile şināver-i būn-i mā oldılar **M**
- ³¹⁷⁴ daḡı bu varṭadan: ızṭırāb-ı āb-ı sefīneden **M**
- ³¹⁷⁵ refīḡ: **E H'**de yoktur.
- ³¹⁷⁶ ve hādī-i ṭarīḡ: **M'**de yoktur.
- ³¹⁷⁷ keştī: mevc-i muvāḡīḡ-ı sefīne **M**
- ³¹⁷⁸ "egerḡı varṭa-i ḡavṭa-i deryādan ḡalāş müyesser ve sāḡa-i necāt cilve-ger oldu ammā" ifadesi **L'**de derkenardır.
- egerḡı varṭa-i ḡavṭa-i deryādan ḡalāş oldu ammā: **M'**de yoktur.
- ³¹⁷⁹ Süfeyne: **E H A R L'**de yoktur.
- ³¹⁸⁰ ne: ḡaḡı **M**
- ³¹⁸¹ 'azīmet ve ne vech-ile itmām-ı kār: refṭār **L M**
- ³¹⁸² bād-ı şiddet-i miḡnet ile şināver-i baḥr-i meşakḡat olıcaḡ dergāh-ı Ḥudā'dan deryūze-i ḡalāş: **E H A R L'**de yoktur.

neşr³¹⁸³: Deyu şayd-ı merāmı iktināşda elṭāf-ı İlāhīyye’ye³¹⁸⁴ ilticā u ihtişāş ve şaşt-ı recāyı baḥr-i ḥulūşda³¹⁸⁵ ğavvāş eyledi [5] ve raşad-gāh-ı recāda bürüz-i³¹⁸⁶ sitāre-i baḥt-ı Müşterī naḳş ve intişār-ı envār-ı feyz-baḥş-i ümmīdinde³¹⁸⁷ dīde-i intizārı küşāde ve mekmen-i elṭāf-ı ḥafīyye-i İlāhīyye’dan zuhūr-i³¹⁸⁸ leme‘ān-i pertev-i iḥsāna nāzır ü āmāde oldı meger ol bīşede bir şerze-i şīr-i dilīr³¹⁸⁹ mekān idinüp³¹⁹⁰ cāy-gīr olmış idi kümün-i künāmından ḳaşd-ı şikār [10] ile der-kār olup zuhūr āyā sofrā-i ğaybdan ne maḳūle nevāle vü rīze³¹⁹¹ şudūr ider deyu³¹⁹² müteraşşıd-ı şudūr-i sākinān-ı bīşe-zār³¹⁹³ iken nāgāh deryā-yı ḥayretde dāyir sefīne-i şikeste-i Süfeyne pīş-gāh-ı baḥr-i ṭalebde zāḥir³¹⁹⁴ ü bāḥir oldı pes³¹⁹⁵ şīr-i şerze³¹⁹⁶ **mışra**’:

2. Be bu kendi ayağıy-la ele gelmiş şikār ancak

neşr³¹⁹⁷: Deyu Süfeyne ṭarafına ḥamle-künān hırş u āz ile ḥırāmān oldı Süfeyne’ye ḳünki ḥamle-i şīr-i şedīd³¹⁹⁸ beyyin ü³¹⁹⁹ bedīd oldı [15] Süfeyne³²⁰⁰ nevīd-i³²⁰¹ ḥayātdan

³¹⁸³ neşr: **R M**’de yoktur.

³¹⁸⁴ elṭāf-ı İlāhīyye’ye: sevḳ-i İlāhī’ye **M**

³¹⁸⁵ baḥr-i ḥulūşda: deryā-yı ḥulūşa **M**

³¹⁸⁶ bürüz-i: rüz-i **M**

³¹⁸⁷ feyz-baḥş-i ümmīdinde: cihān-baḥ-i recāsında **M**

³¹⁸⁸ zuhūr-i: **M**’de yoktur.

³¹⁸⁹ dilīr: **E H A R L**’de yoktur.

³¹⁹⁰ idinüp: idüp **M**

³¹⁹¹ nevāle vü rīze: rīze vü nevāle **M**

³¹⁹² zuhūr āyā sofrā-i ğaybdan ne maḳūle nevāle vü rīze şudūr ider deyu: **E H A R**’de yoktur.

³¹⁹³ şudūr-i sākinān-ı bīşe-zār: **L M**’de yoktur.

³¹⁹⁴ deryā-yı ḥayretde dāyir sefīne-i şikeste-i Süfeyne pīş-gāh-ı baḥr-i ṭalebde zāḥir: baḥr-i emelde sefīne zāḥir ve deryā-yı elemde dāyir naẓar-ı şīrde nümāyān **L**; baḥr-i emelde sefīne zāḥir ve deryā-yı elemde dāyir naẓar-ı şīrde nümāyān **M**

³¹⁹⁵ pes: **M**’de yoktur.

³¹⁹⁶ pes şīr-i şerze: **E H A R**’de yoktur.

³¹⁹⁷ neşr: **A M**’de yoktur.

³¹⁹⁸ ḥamle-i şīr-i şedīd: bu ḥālī **M**

³¹⁹⁹ beyyin ü: **M**’de yoktur.

³²⁰⁰ Süfeyne: **R L M**’de yoktur.

³²⁰¹ nevīd-i: **M**’de yoktur.

kaṭ‘-ı ümmīd itdi ne ḥüsn ü ḥarekete kâdir ve ne mir’ât-ı tedbîrde şüret-i ḥalâş zâhir oldı
kemâl-i ḍucret ve nihâyet-i ḥayretten³²⁰² ayıtdı yâ Ebâ’l-Ḥârîş baña tâ böyle hücûma
bâ’iş nedür³²⁰³ ben Süfeyne-i şikeste-i sefîneyem³²⁰⁴ şahrâ-nevred-i ğurbet ve bâdiye-
peymâ-yı müsâferet olup mübtelâ-yı emvâc-i deryâ ve milkâ-yı efvâc-i belâyam gerçi
Süfeyneyem ammâ lenger-i³²⁰⁵ vücûdum şikeste gerçi bu şahrâda âzâdeyem ammâ
kayd-ı risâlete besteyem {vr. 75^a} cānib-i Medīne’den emr-i mübeccel-i Resûl-i
mükemmel³²⁰⁶ ile gelürem bende-i Peyğamberem³²⁰⁷ beni nāme-i mübeccel ile³²⁰⁸
firistâde-i Mu‘az bin Cebel eylemişdür.³²⁰⁹ **li-münşî’ihi**³²¹⁰:

3. Kulu kurbānıyam o sultānuñ³²¹¹

Şimdi ammâ resûliyem anuñ

4. Beni irsâl eyledi Yemen’e

Tâ dönem bu ḥaber-ile aña³²¹² yine

[5] 5. Bende var nāme-i firistâde

Oldım ammâ³²¹³ bu cāya üftâde

³²⁰² ḥayretten: ḥayretde **R**

kemâl-i ḍucret ve nihâyet-i ḥayretten: ancak **M**

³²⁰³ baña tâ böyle hücûma bâ’iş nedür: **M**’de yoktur.

³²⁰⁴ Süfeyne-i şikeste-i sefîneyem: sefinesi şikeste bir Süfeyne-i dem-beste ki **M**

³²⁰⁵ lenger-i: sefîne-i **M**

³²⁰⁶ mübeccel-i Resûl-i mükemmel: cemîl **M**

³²⁰⁷ Peyğamberem: Peyğamber-i Hudāyam ‘azze ve celle ki **M**

³²⁰⁸ ile: **E H**’de yoktur.

³²⁰⁹ eylemişdür: itmişdür **M**

³²¹⁰ li-münşî’ihi: li-münşî’ihi’l-fakîr **R M**

³²¹¹ a: Bendesiyem Resûl-i Raḥmānuñ **M**

³²¹² bu ḥaber-ile aña: aña bir ḥaber-ile **M**

³²¹³ Oldım ammâ: Olmuşamdur **M**

neşr³²¹⁴: Çünkü takrîr-i sefîne-i felâket-pezîr gûş-güzâr-i şîr oldu ve şemîm-i nâfe-i³²¹⁵ nâme-i Resûl-i Kerîm dimâğını³²¹⁶ ta‘tîr itdi maḳam-ı ‘özü ü niyâzda cây-gîr olup envâ‘-i temelluḳ ile dâmen-i Süfeyne’ye ta‘alluḳ idüp lenger-i imdâd u mu‘âvenet ile ol merd-i ğarîb def‘-i kürbeti içün taṭyîb ile dil-firîb olup³²¹⁷ girdâb-ı³²¹⁸ ḥayretten [10] ḥalâşa himmet idüp bir vech-ile inḳıyâd gösterdi ki Süfeyne’ye i‘timâd gelüp imdâd-ı şîre istinâr u i‘tikâd itdi şîr öniñce revân ve bedriḳa-i râh gibi ḥırâmân olup³²¹⁹ meded-kârî-i nesîm-i elṭâf-ı Girdigârî muvâfıḳ-i ḥâl ü kârı³²²⁰ olup envâ‘-i ḥuşû‘ u meskenet³²²¹ ile râh-ı müstaḳîme³²²² delâlet³²²³ ve râh-ı [15] râst nümâyân³²²⁴ olinca revân oldu³²²⁵ güyâ bir ḥidmetkâr idi ki ḥidmet-i maḥdûmına devân idi³²²⁶ çünkü ṭalî‘a-i râh-ı râst ṭulû‘

3214 neşr: L’de yoktur.

3215 nâfe-i: **E H A R L**’de yoktur.

3216 dimâğını: dimâğ-ı şîri **M**

3217 ol merd-i ğarîb def‘-i kürbeti içün taṭyîb ile dil-firîb olup: **E H A L**’de yoktur.

3218 girdâb-ı: baḥr-i girdâb-ı **R**; baḥr-i **L**

3219 “bir vech-ile yanında inḳıyâd oldu ki tamâm-ı i‘tikâd gelüp imdâd-ı şîre i‘timâd itdi şîr daḥı müvâneset-i emre mutâba‘at idüp ve’l-ḥâşıl” ifadesi L’de derkenardır.

3220 muvâfıḳ-i ḥâl ü kârı: yârî vü mededkârî **R**

3221 “şüret-i inḳıyâd u meskenet” ifadesi L’de derkenardır.

3222 râh-ı müstaḳîme: inḳıyâd u ṭarîḳ-i **R**

3223 maḳam-ı ‘özü ü niyâzda cây-gîr olup envâ‘-i temelluḳ ile dâmen-i Süfeyne’ye ta‘alluḳ idüp lenger-i imdâd u mu‘âvenet ile ol merd-i ğarîb def‘-i kürbeti içün taṭyîb ile dil-firîb olup girdâb-ı ḥayretten ḥalâşa himmet idüp bir vech-ile inḳıyâd gösterdi ki Süfeyne’ye i‘timâd gelüp imdâd-ı şîre istinâr u i‘tikâd itdi şîr öniñce revân ve bedriḳa-i râh gibi ḥırâmân olup meded-kârî-i nesîm-i elṭâf-ı Girdigârî muvâfıḳ-i ḥâl ü kârı olup envâ‘-i ḥuşû‘ u meskenet ile râh-ı müstaḳîme delâlet: lenger-i imdâd u mu‘âvenet ile baḥr-i ḥayretten ḥalâşa himmet idüp mededkârî-i nesîm-i elṭâf-ı Girdigârî ile şîr-i dilîr maḳâm-ı tezellül ü tevâzu‘da cây-gîr olup envâ‘-i temelluḳ ile dâmen-i Süfeyne’ye ta‘alluḳ ve lisân-ı ḥâlîle râh-ı müstaḳîme delâlet idüp envâ‘-i ḥuşû‘ u meskenet gösterdi ve bir miḳdâr öñince reftâr **M**

3224 nümâyân: âşikâr **L**; bedîdâr **M**

3225 oldu: **E H A R**’de yoktur.

revân oldu: gîtî **M**

“nazm biḥ geh-râ ‘avn u hıfzeş âh yâr şîr bâşed ḳarîn u bedreḳa mâr” ifadesi **M**’de derkenardır.

3226 güyâ bir ḥidmetkâr idi ki ḥidmet-i maḥdûmına devân idi: **M**’de yoktur.

itdi³²²⁷ ādāb u ḥuṣū‘ ile dāmen-i Süfeyne’ye yüz sürüp³²²⁸ künāmına rücū‘ itdi itmām-ı
ḥidmet ile gūyā ki ‘arz-ı sebep eyledi.³²²⁹ **li-münṣī’ihi**³²³⁰:

6. Göre ḥayvān iken dilā ṣīri
Ḳadr-i Peygamber’i ider iz‘ān

7. Bendesine daḥı ri‘āyet ider
Ṭoḡrı yola aña³²³¹ delālet ider

8. Eyledi aña çok mülāyemeti
Gösterüp luṭfla mülāṭafeti³²³²

neṣr³²³³: Allāhümme ihdinā ṭarīḳa’ş-şavāb ve erine’l-ḥaḳ yā men leyse li-elṭāfihi
‘addün ve ḥesāb bi-ḥürmeti’n-Nebiyyi’l-Kerīm ve’l-āli ve’l-aṣḥāb.³²³⁴

³²²⁷ ṭalī‘a-i rāh-ı rāst ṭulū‘ itdi: sefīne yola girdi **M**

³²²⁸ dāmen-i Süfeyne’ye yüz sürüp: ‘avdet idüp **M**

³²²⁹ itmām-ı ḥidmet ile gūyā ki ‘arz-ı sebep eyledi: **E H A R M**’de yoktur.

³²³⁰ li-münṣī’ihi: li-münṣī’ihi’l-faḳīr **R M**

³²³¹ yola aña: yol gösterüp **R**

³²³² Bu beyit sadece **L M**’de bulunmaktadır.

³²³³ neṣr: **A L**’de yoktur.

³²³⁴ bi-ḥürmeti’n-Nebiyyi’l-Kerīm ve’l-āli ve’l-aṣḥāb: **M**’de yoktur.

{75^b}26. Mu‘cize-i bāhire der³²³⁵ ta‘yīn-i helāk-ı münāfık büziden-i bād-ı nā-muvāfık

E 75^b; H 69^b; A 70^a; R 68^b; L 62^a; M 71^a

Gülşen-i mu‘cizāta nesīm-i rivāyeti vezān ve cūy-bār-ı mu‘cizātdan gülistān-ı nuķūle³²³⁶ icrā-yı āb revān iden aşhāb-ı me‘alī-nişāndan Ḥazret-i Cābir-i sāmī-mekān³²³⁷ revāyiḥ-i ezhār-ı³²³⁸ naql ü³²³⁹ rivāyet ile [5] ta‘ṭīr-i mesāmi‘-i ümmet idüp dimişdür ki. **beyit**³²⁴⁰:

1. İmām-ı rusül pīşvā-yı sebīl

Emīn-i Ḥudā mehbīṭ-i Cibrīl

2. Şefī‘ü’l-verā ḥ^vāce-i³²⁴¹ ba‘ṣ ü neşr

İmām-ı Hüdā şadr-ı dīvān-ı ḥaşr

neşr³²⁴²: Ḥazretleri bir hemgāmda³²⁴³ Medīne-i Münevvere’den bedīd ve³²⁴⁴ sefer-i medīd itmişler-idi.³²⁴⁵ **mışra**³²⁴⁶:

3. Bir seher³²⁴⁷ mānend-i ḥūrşīd-i ufuk

³²³⁵ bāhire der: **L M**’de yoktur.

³²³⁶ nuķūle: rivāyete **M**

³²³⁷ sāmī-mekān: ‘ālīşān **M**

³²³⁸ revāyiḥ-i ezhār-ı: gonçe-i **L M**

³²³⁹ ü: **M**’de yoktur.

³²⁴⁰ beyit: li-münşī’ihi’l-fakīr **R**; nazm **L M**

³²⁴¹ ḥ^vāce-i: ḥūce-i **M**

³²⁴² neşr: **L**’de yoktur.

³²⁴³ Ḥazretleri bir hemgāmda: **L M**’de yoktur.

³²⁴⁴ Medīne-i Münevvere’den bedīd ve: **E H A R L**’de yoktur.

³²⁴⁵ itmişler-idi: itmiş idi **L M**; **L M**’de “itmiş idi” ifadesi “medīd” ifadesinden sonra yazılmıştır.

³²⁴⁶ mışra’: **R L M**’de yoktur.

³²⁴⁷ seher: gün **M**

neşr³²⁴⁸: Rücū‘dan³²⁴⁹ bedīd olup³²⁵⁰ kazā-i vaṭar ile mağrib-i seferden [10] müteveccih-i maşrıḳ-i iḳbāl oldı³²⁵¹ şehre ḳarīb olıcaḳ³²⁵² nāgāh bir rīḥ-i ‘āşıf peydā gūyā³²⁵³ deryā-yı zemīnde bir³²⁵⁴ gird-bād hüveydā oldı buyurdılar ki bu rīḥ-i şedīd derūn-i şehirde merg-i münāfıḳ bedīd olduğına delīl-i sedīddür. **li-münşī’ihī**³²⁵⁵:

4. Olsa bād-ı şedīd eger ki vezān

Bir münāfıḳ helāk ider devrān

[15] 5. Merg ehl-i nifāḳa oldı delīl

Bād-ı ‘āşıf o dem ki oldı ‘ayān³²⁵⁶

neşr³²⁵⁷: Ol hümā-yı sipihr-i nübüvvet ve kemāl nihāl-i³²⁵⁸ bostān-serā-yı³²⁵⁹ behişt ü celāl³²⁶⁰ ‘azze ve celle³²⁶¹ ḥıṭṭa-i Medīne-i Münevvere’ye vaż‘-ı rihāl buyurduḳlarında gūş-zed-i aşḫāb u āl oldı ki kibār-ı³²⁶² münāfıḳından bir müşrik-i ḍalālet-ḳarīn cāy-gīr-i şefīr-i ḥafīr-i dūzaḥ-ḳarīn³²⁶³ olmış. **li-münşī’ihī**³²⁶⁴:

³²⁴⁸ neşr: **R L M**’de yoktur.

³²⁴⁹ Rücū‘dan: Medīne’den **L**

³²⁵⁰ Rücū‘dan bedīd olup: **M**’de yoktur.

³²⁵¹ oldı: olup **L**

müteveccih-i maşrıḳ-i iḳbāl oldı: ṭulū‘ u rücū‘ ve dāḥil-i maḳarr-ı ḥuṣū‘ oldılar **M**

³²⁵² şehre ḳarīb olıcaḳ: **M**’de yoktur.

³²⁵³ gūyā: ve **M**

³²⁵⁴ bir: **E H A R L**’de yoktur.

³²⁵⁵ li-münşī’ihī: li-münşī’ihī’l-faḳīr **M**

³²⁵⁶ b: Esmese bād-ı ‘āşıfuñ her ān **M**

³²⁵⁷ neşr: **L**’de yoktur.

³²⁵⁸ kemāl nihāl-i: kemāl ü nihāl-i **R**; kemāl ve murğ-i **L**; ve iclāl ü murğ-i **M**

³²⁵⁹ bostān-serā-yı: bostān **E H A R L**

³²⁶⁰ behişt ü celāl: **E H A R L**’de yoktur.

³²⁶¹ ‘azze ve celle: **M**’de yoktur.

³²⁶² kibār-ı: küffār-ı **M**

³²⁶³ ḳarīn: rehīn **A R L M**

6. Her ne söz kim dir idi³²⁶⁵ kıabl-i vuķū‘
Mihr-i ‘ālem gibi iderdi tūlū‘
7. Suķan-ı pāki hep³²⁶⁶ velāyet idi
Zātı gencīne-i risālet idi
8. Ğayb-dān-ı ‘ulūm u³²⁶⁷ hikmet idi
Āftāb-ı sipihr-i fiṭnat idi³²⁶⁸
9. İderüz dāyimā³²⁶⁹ şalāt ü şenā
Rūḥ-i pāk-i Resūl’e³²⁷⁰ ey Yaḥyā
- {vr. 76^a} 10. Umaruz devlet-i şefā‘atini
Yolı azmışlara hidāyetini

³²⁶⁴ li-münşī’ihi: li-münşī’ihi’l-faķīr **L**

³²⁶⁵ dir idi: didi **M**

³²⁶⁶ Suķan-ı pāki hep: Şübhe yok her sözi **L M**

³²⁶⁷ u: **M**’de yoktur.

³²⁶⁸ Bu beyit **E H**’de yoktur.

³²⁶⁹ İderüz dāyimā: Ola dāyim niçe **L M**

³²⁷⁰ Rūḥ-i pāk-i Resūl’e ey: Şaḥbine āline daḡı **L M**

27. Mu‘cize-i rāh dāden-i şecer der şeb-i tārīk-ter be-Cenāb-ı³²⁷¹ Peygamber
‘aleyhi’ş-şalātu ve’s-selām³²⁷²

E 76^a; H 70^b; A 70^b; R 69^a; L 68^b; M 94^b

Bedriķā-i³²⁷³ ‘ināyeti sāl-ı³²⁷⁴ rāh-ı Hüdā şārīķa-i³²⁷⁵ kerāmeti nūr-pāş-ı [5] leyle-i
zalmā olan sulţān-ı enbiyā Hāzretleri’nün şallellāhu te‘ālā ‘aleyhi ve ‘alā ālihi³²⁷⁶ mā-
dāreti’s-semā mu‘cizāt-ı bāhiretü’l-i‘tilālarından³²⁷⁷ bu mu‘cize-i ‘uzmā bu gūne³²⁷⁸
rivāyet ü inbā olınmışdur ki Ġazve-i Tā’if’de ol vāķıf-ı esrār-ı ma‘ārif³²⁷⁹ ve ķāyif-i işr-i
‘avārif³²⁸⁰ ve t̄āyif-i³²⁸¹ harem-i mermūzāt-ı letāyif nūkte-rübā-yı sırr-ı “mā evhā”³²⁸²
dāric-i medāric-i semāvāt-ı ‘alā [10] bir şeb-i tārīk-i³²⁸³ zalmāda ki³²⁸⁴ kevākib³²⁸⁵
hüveydā olmayup li-münşī’ihi³²⁸⁶:

1. Degüldi şeb meger bir zişt-i zengī

Żiyā-yı şubha şaldı³²⁸⁷ hayli rengi

³²⁷¹ be-Cenāb-ı: be-Cenāb-ı pāk-i Hāzret-i M

³²⁷² ‘aleyhi’ş-şalātu ve’s-selām: M’de yoktur.

³²⁷³ Bedriķā-i: Bārīķa-i M

³²⁷⁴ sāl-ı³²⁷⁴: delīl-i L M

³²⁷⁵ şārīķa-i: ve hūrşīd-i A; ve hūrşīd-i bedriķa-i R

³²⁷⁶ ve ‘alā ālihi: M’de yoktur.

³²⁷⁷ i‘tilālarından: i‘tilālārın E; i‘tidāllerinden A

³²⁷⁸ bu gūne: dağı M

³²⁷⁹ ma‘ārif: ‘avārif M

³²⁸⁰ ve ķāyif-i işr-i ‘avārif: E H A R M’de yoktur.

³²⁸¹ t̄āyif-i: letāyif-i E H

³²⁸² Necm 53/10; Meali: “Bunun üzerine Allah, kuluna vahyini bildirdi.”

³²⁸³ tārīk-i: R’de yoktur.

³²⁸⁴ ki: L’de yoktur.

³²⁸⁵ kevākib: ne şeb ki nücūm L M

³²⁸⁶ li-münşī’ihi: li-münşī’ihi’l-fakīr A R M

³²⁸⁷ şaldı: çaldı M

2. Hücüm itmişdi Rûm’a ‘asker-i Şâm

Siyeh hayme kurulmuşdı ol aḥşām

neşr³²⁸⁸: Ebr-i tîre fezâ-yı hevâda serâ-perde-i siyâh-fâmı cilve-ger çerâğ-ı nücûm-i bād-ı itfâ ile bî-fer midâd-ı sevâd³²⁸⁹ ile çehre-i şebde³²⁹⁰ [15] “*abûsen kamtarîren*”³²⁹¹ taḥrîr gûyâ kaṭarât-ı kîr taḫṭîr olınmış idi derûn-i ḳalb-i zâlim gibi tîre ve bîrûnı ehl-i mezâlim gibi ḥîre idi.³²⁹² **li-münşî’ihi**³²⁹³:

3. Şeb degül kûh-i kîr idi gûyâ

Ḳaplamışdı cihânı ser-tâ-pâ

neşr³²⁹⁴: Bir şütür-i reh-vâr³²⁹⁵ üzre süvâr ve menzilgâh tarafına³²⁹⁶ rû-be-râh olup giderken nâgâh³²⁹⁷ sulṭân-ı h^vâb istîlâ-yı vücûd-i nübüvvet-meâb idüp³²⁹⁸ nergis-i ra‘nâ-yı bâ’iş-i âferîniş ve vücûd-i püşt-i merkûbda ḥ^vâb-âlûd oldu gerçi muḳtezâ-yı beşerîyyet-ile ḥ^vâb-ı istirâḫat itdi³²⁹⁹ ammâ dîde-i dil ü cânı küşâde ve ‘âlem-i istiğrâḳda âmâde idi “*Kâne’n-Nebiyyü şallellâhu*”³³⁰⁰ ‘*aleyhi ve sellem tenâmü ‘aynühü ve lâ-yenâmü ḳalbühü*’³³⁰¹ **li-münşî’ihi**³³⁰²:

³²⁸⁸ neşr: L M’de yoktur.

³²⁸⁹ sevâd: sevdâd E

³²⁹⁰ çehre-i şebde: çehresinde M

³²⁹¹ İnsân 76/10; Meali: “Biz, *çetin ve belâlı* bir günde Rabbimizden (O’nun azabına uğramaktan) korkarız” (derler).”

³²⁹² derûn-i ḳalb-i zâlim gibi tîre ve bîrûnı ehl-i mezâlim gibi ḥîre idi: E H A R L’de yoktur.

³²⁹³ li-münşî’ihi: li-münşî’ihi’l-faḳîr R; beyit L M

³²⁹⁴ neşr: L’de yoktur.

³²⁹⁵ reh-vâr: râh-vâr A L

³²⁹⁶ menzilgâh tarafına: E H A R’de yoktur.

³²⁹⁷ “şütür-i reh-vâr üzre süvâr u rû-be-râh olup giderken nâgâh” ifadesi E’de derkenardır.

³²⁹⁸ sulṭân-ı h^vâb istîlâ-yı vücûd-i nübüvvet-meâb idüp: E H A R’de yoktur.

³²⁹⁹ “dileş bîdâr ve ḥ^vâbın rāḫat-engîz” ifadesi L’de derkenardır.

³³⁰⁰ şallellâhu: şallellâhu te‘âlâ L M

³³⁰¹ Hadis; metnin aslında “Kâne’n-Nebiyyü şallellâhu ‘aleyhi ve sellem” ifadesi bulunmamaktadır. *Saḥîhu’l-Buhârî*, “Babu’t-tahfîf fi’l-vud3u’”, I, 64. Manası: “*O’nun gözü uyur ve kalbi uyumazdı.*”

{vr. 76^b} 4. Şanmañ³³⁰³ ki gözüm merdümü ħ^vāb içre nihāndur

Açmazdan aĥvāl-i cihāna nigerāndur

neşr³³⁰⁴: Ĥilāl-i rāhda bir şāĥ-ı pür-ĥār ki ĥār-ı rāh idügi bī-iştibāh idi muḳābil-i rū-yi risālet-penāh oldı az ḳaldı ki rū-yi mübāreklerine vāşıl ve ol ĥāşıl-ı kün fe-kān [5] Ĥazretleri’ne ol vāz’-ı küstāĥiden eziyyet nā’il ola pes şecer mānend-i mu‘cize-i ḳamer iki şaḳ oldı tā ki Resūl-i muşaddaḳ selāmet ile gūzer idüp³³⁰⁵ rū-yi mübārekine keder irişmeye³³⁰⁶ her şaḳḳı bir cānibe ḳāyim gūyā selāma muntaḳır³³⁰⁷ iki şaḥş-ı ḳāyim oldı.³³⁰⁸ **li-münşī’iḥi**³³⁰⁹:

5. Rāh-ı ĥidmetde ṭurdı ḳāyim idi

Şāğ u şolda iki mülāzım idi

neşr³³¹⁰: [10] Şafā-yı bāl ve selāmet-i ĥāl ile miyān-ı şaḳḳeynden mürür ve maḥall-i³³¹¹ żarārdan ‘ubūr buyurdılar ammā³³¹² şecer-i mü’temir ol ĥāl üzre müstemir olup ḳaldı şecere-i nübüvvet ile müsem mā olup ile’l-ān ol şekil üzre nümāyān ü hüveydādur. **li-münşī’iḥi**³³¹³:

6. Ne ‘aceb ĥāk olur Benī Ādem

Cehl-ile eylemez aña teslīm

3302 li-münşī’iḥi: li-münşī’iḥi’l-faḳīr **L M**

3303 Şanman: Şanma **R L M**

3304 neşr: **A L**’de yoktur.

3305 idüp: ve **L M**

3306 irişmeye: żarar eşer eylemeye **L**; eşer eylemeye **M**

3307 muntaḳır: ṭurmuş **L M**

3308 ḳāyim oldı: dāyim idi **M**

3309 li-münşī’iḥi: li-münşī’iḥi’l-faḳīr **M**

3310 neşr: **L**’de yoktur.

3311 maḥall-i: o re’y-i **L M**

3312 ammā: **M**’de yoktur.

3313 li-münşī’iḥi: li-münşī’iḥi’l-faḳīr **M**

[15] 7. Bād³³¹⁴ ile āb tābi‘-i emri
Hacer ile şecer ider ta‘zīm

8. İtmeyen ol Nebī’ye ikrārı
Āteş-i dūzaḥ içre ola muḳīm

neşr³³¹⁵: Allāhümme ic‘alehü şefiḳen lenā³³¹⁶ ve ihdinā ṭarīḳa’l-Hüdā.

28. Mu‘cize-i zīsten-i yekī ez merdekān der inkār-ı kūr-dilān

E 76^b; H 71^a; A 71^a; R 70^a; L 69^a; M 95^b

Rivāyet-i³³¹⁷ āb-ı ḥayāt-ı mu‘cizāt ile mevtā-yı ḳulūbı iḥyā iden rüvāt-ı Hızır-dem ki enfās-ı nefīsleri mānend-i dem-i³³¹⁸ ‘İsādur bu vech-ile inbā itmişlerdür ki bir vaḳitde³³¹⁹ **beyit:**

{vr. 77^a} 1. Pīş-rev-i kevkebe-i enbiyā
Kevkebeş ez menzilet-i kibriyā

neşr³³²⁰: Ḥazret-i seyyidü’l-verā şallellāhu ‘aleyhi ve sellem Ḥazretleri’ne ṭāyife-i Yahūd’dan³³²¹ üç şahş-ı ‘unūd³³²² gelüp bir niçe su’āle cesāret itdiler biri ayıtdı ey Resül-i şāḥib-i da‘vet meziyyet-i [5] mertebe-i ḳurbet-i Rabb-i ‘izzet ile sāyir-i enbiyādan fażilet da‘vāsına cesāret idersin ammā müdde‘ā muḥtāc-ı delīl-i celīldür ol

³³¹⁴ Bād: Mā **M**

³³¹⁵ neşr: **E H A L**’de yoktur.

³³¹⁶ ic‘alehu şefiḳen lenā: erine’l-ḥaḳḳa ḥaḳḳān **L M**

³³¹⁷ “rivāyet-i” ifadesi **L**’de derkenardır; **M**’de ise yoktur.

³³¹⁸ dem-i: enfās **L M**

³³¹⁹ bir vaḳitde: **L M**’de yoktur.

³³²⁰ neşr: **H A L**’de yoktur.

³³²¹ ṭāyife-i Yahūd’dan: **M**’de yoktur.

³³²² “‘unūd” ifadesi **L**’de derkenardır.

şahş-ı ‘unūd: ādem **M**

fırka-i ‘aliyyeden³³²³ Ḥazret-i İbrāhīm-i Ḥalīl sa‘ādet-i ḥullet ile mümtāz ve ol fırka-i ‘aliyyeden bu³³²⁴ ‘izzet-i³³²⁵ kerāmet ile ser-efrāzdur³³²⁶ zāt-ı şadākat-şi‘ārda daḥı³³²⁷ bu maḳūle ḥāl var mıdır³³²⁸ **naẓm**³³²⁹:

[10] 2. Vez ān bī-ḥaber bud³³³⁰ ki Perverdigār

Çe kūne ve-rā perverd-i vaḳt-i kār

3. Çe kūne-i kerāmet-i bād mī-dihid

Çe i‘cāzhā der kenāreş kūned

neşr³³³¹: Ḥazret-i ḥayrū’l-beşer³³³² buyurdılar ki benüm zāt-ı sūtūde-şifātum muḥabbetullāha mazḥar olmaḡla meziyyet-i aẓherdür ve³³³³ ol Ḥalīlullāh³³³⁴ ise ben Ḥabībullāh olduğum ne cā-yi iştibāhdur Ḥalīl’e³³³⁵ [15] āteş gülşen oldı ise benüm ümmetüme dūzaḡ cinān olacaḡı rüşendür³³³⁶ eger³³³⁷ Ḥalīl-i Celīl³³³⁸ büt-şiken oldı³³³⁹ ise benüm pīş-gāh-ı dergāhumda³³⁴⁰ ešnām cebhe-zen olmışdur her ne faẓīlet ki zāt-ı

³³²³ fırka-i ‘aliyyeden: cümleden **L M**

³³²⁴ ve ol fırka-i ‘aliyyeden bu: **E H A R L**’de yoktur.

³³²⁵ ‘izzet-i: ve ‘izzet-i **R**; ve ol fırka-i ‘aliyyeden bu **L**; **M**’de ise yoktur.

³³²⁶ ser-efrāzdur: ser-efrāz degül midür **L M**

³³²⁷ daḥı: **R**’de yoktur.

³³²⁸ zāt-ı şadākat-şi‘ārda daḥı bu maḳūle ḥāl var mıdır: **L M**’de yoktur.

³³²⁹ naẓm: meşnevī **A R**

³³³⁰ bud: būd **R L M**

³³³¹ neşr: **L**’de yoktur.

³³³² Ḥazret-i ḥayrū’l-beşer: **M**’de yoktur.

³³³³ ve: **E H A R L**’de yoktur.

³³³⁴ Ḥalīlullāh: Ḥalīl-i İlāh **R L M**

³³³⁵ Ḥalīl’e: aña **M**

³³³⁶ olacaḡı rüşendür: olur **M**

³³³⁷ eger: **E H A R L**’de yoktur.

³³³⁸ Celīl: **M**’de yoktur.

³³³⁹ oldı: **M**’de yoktur.

³³⁴⁰ pīş-gāh-ı dergāhumda: pīş-gāhumda **M**

pākinde müşbetdür³³⁴¹ hālā³³⁴² ol selef ve ben aña şüretā³³⁴³ halef ammā³³⁴⁴ ma‘nen muḳaddem ve³³⁴⁵ ‘ālem-i hilḳate evvel vaz‘-ı ḳadem itdügüm³³⁴⁶ muhtāc-ı raḳam olmayup ceffe’l-ḳalem ile müşbet ü muḳkemdür.³³⁴⁷ **beyit:**

4. Ḥalīl ez ḥayl-tāşān-ı sipāheş

{vr. 77^b} Kelīm ez çāvuşān-ı bār-gāheş

neşr³³⁴⁸: Zihī şahş-ı³³⁴⁹ bāṭıl ve mecārī-i umūrdan ġāfil ü³³⁵⁰ zāhil şahş-ı ‘āṭıl³³⁵¹ ki naḍret-i gülistān-ı Ḥalīl nesīm-i cemāl-i Nebiyy-i Celīl’dan idügin bilmeye ve ḥuḍret-i bostān-ı nübüvvet³³⁵² Ḥazret-i mazhar-ı ḥullet³³⁵³ imdād-ı emṭār-ı ‘ināyetden idügi³³⁵⁴ pedīdār idüğini [5] anlamaya. **beyit**³³⁵⁵:

5. Zān ruḥ-i gülgün ki gülistān şüde

Nār-ı İbrāhīm gülistān şüde

neşr: Biri daḥı cerr-i zeyl-i³³⁵⁶ su‘āl ile başt-ı maḳāl idüp ayıtdı Ḥazret-i Musā mazhar-ı ḥiṭāb-ı³³⁵⁷ Ḥudā olup niçe güne³³⁵⁸ mu‘āmele āḥir şeref-i mükāmele ile ḥürşīd-i³³⁵⁹ ḳadri

3341 pākinde müşbetdür: Ḥalīl’de ibdā‘ olunmuş ise **M**

3342 hālā: **E H A R L**’de yoktur.

3343 şüretā: şüretā te’ḥīr-i **M**; **E H A R**’de yoktur.

3344 ammā: **M**’de yoktur.

3345 ve: zīrā **M**

3346 itdügüm: eyledügüm **M**

3347 muḳkemdür: ma‘lūmdur **M**

3348 neşr: **A L**’de yoktur.

3349 şahş-ı: **M**’de yoktur.

3350 ġāfil ü: **M**’de yoktur.

3351 şahş-ı ‘āṭıl: **E H A R L**’de yoktur.

3352 nübüvvet: **M**’de yoktur.

3353 mazhar-ı ḥullet: İbrāhīm-i cemāl **M**

3354 idügi: **E H A R L**’de yoktur.

3355 beyit: nazm **A**

3356 zeyl-i: züyül-i **M**

3357 ḥiṭāb-ı: tecellī-i **R L**; iltifāt-ı **M**

müncelî olup³³⁶⁰ kūh-i Tūr'da³³⁶¹ sa'âdet-i mükâleme ile³³⁶² kadri³³⁶³ farâk-ı Ferkadân'a
vâşıl ve emniyyesi hâşıl³³⁶⁴ oldu sizde buña mu'âdil bir şeref hâşıl olmuş mıdur³³⁶⁵
nazm³³⁶⁶:

[10] 6. Şeh-i³³⁶⁷ peygamberân be-taht u tâc

Tîğ-i ü şer' ve tâc-ı ü mi'râc³³⁶⁸

neşr³³⁶⁹: Buyurdılar ki Hâzret-i Mūsâ tecellî-i³³⁷⁰ cemâl-i Mevlâ³³⁷¹ ile Tūr'da
muhaşşalu'l-âmâl oldu ise benüm zât-ı sa'âdet-âyâtum ferş-i 'arşda mücellâ-yı cemâl-i
Hudâ-yı Zî'l-celâl³³⁷² oldu sâ'il-i batıl bu hâlden gâfil idi³³⁷³ haqqâ³³⁷⁴ ki Hâzret-i Mūsâ
def'-i mazarrat-ı a'dâda ol [15] âb-ı rû-yi dünyâ ve mâ fihâ yüzi şuyına baħrden 'ubūr
ve vâdî-i selâmete mürûr itdi.³³⁷⁵ **li-münşî'ihî**³³⁷⁶:

3358 gûne: **M**'de yoktur.

3359 hürşîd-i: **L M**'de yoktur.

3360 olup: ve **R L M**

3361 "hürşîd-i kadri müncelî olup kūh-i Tūr'da" ifadesi **E**'de derkenardır.

3362 sa'âdet-i mükâleme ile: sa'âdet-i tecellî ile **R L M**; **E**'de ise yoktur.

3363 kadri: **E H A R L**'de yoktur.

3364 ve emniyyesi hâşıl: **E H A R L**'de yoktur.

3365 mıdur: mıdur Hâzret **R**

hâşıl olmuş mıdur: var mıdur ki nâyıl olmuş olası **M**

3366 nazm: beyit **R**; **M**'de ise yoktur.

3367 şeh-i: şâh-ı **R L**

3368 Bu beyit **M**'de bulunmamaktadır.

3369 neşr: **R M**'de yoktur.

3370 tecellî-i: tecellâ-yı **M**

3371 Mevlâ: **E H A R L**'de yoktur.

3372 Zî'l-celâl: müte'âl **M**

3373 sâ'il-i batıl bu hâlden gâfil idi: **L M**'de yoktur.

3374 haqqâ: **E H A R**'de yoktur.

3375 yüzi şuyına baħrden 'ubūr ve vâdî-i selâmete mürûr itdi: **M**'de yoktur.

3376 li-münşî'ihî: li-münşî'ihî'l-fakır **R**; beyit **M**

7. Bahri yüzi şuyına itdi ‘ubūr³³⁷⁷

‘Askeri bī-kerān ile Mūsā

neşr³³⁷⁸: Pīş-gāh-ı Fir‘avn-i dālālet-penāhda³³⁷⁹ izhār-ı yed-i beyzā ‘ālem-i kıdemde
Ḥazret-i nübüvvetden el almasa niçe hüveydā olurdı. **li-münşī’ihī**³³⁸⁰:

8. Andan almasa el eger Mūsā

Mu‘ciz olmaz idi yed-i beyzā³³⁸¹

neşr³³⁸²: Mezāk-i cāmı tiryāk-ı³³⁸³ şehd-i {vr. 78^a} muḥabbet-i Ḥazret’dēn³³⁸⁴ ḥişşedār
olmasa zehr-i efā’ī-i mekr-i³³⁸⁵ Fir‘avn’dan ḥalāş niçe³³⁸⁶ pedīdār ve bādiye-peymā-yı
muḥabbeti olmasa kūh-i³³⁸⁷ Ṭūr’a ḥurūcī ve rütbe-i ‘aliyye-i kelimāta ‘izzet-i ‘urūcī ol
ser-efrāz niçe iḥrāz iderdi³³⁸⁸ manzūr-i inzār-ı [5] ‘ināyeti olmasa “*erini enzür ileyke*”³³⁸⁹
temennāsında niçe der-kār olurdı. **beyit**³³⁹⁰:

3377 a: Yüzi şuyına itdi bahri ‘ubūr **M**

3378 neşr: **L**’de yoktur.

3379 penāhda: penāhdan **E**

3380 li-münşī’ihī: li-münşī’ihī’l-fakīr **R**; **L M**’de ise yoktur.

3381 Bu beyit **L**’de derkenardır; **M**’de ise yoktur.

3382 neşr: **A L M**’de yoktur.

3383 tiryāk-ı: **M**’de yoktur.

3384 Ḥazret’dēn: sultān-ı ‘ālemiyāndan **M**

3385 mekr-i: bezm-i **L M**

3386 niçe: ne yüzden **L**

3387 kūh-i: **M**’de yoktur.

3388 “kūh-i Ṭūr’a ḥurūcī ve rütbe-i ‘aliyye-i kelimāta ‘izzet-i ‘urūcī ol ser-efrāz niçe iḥrāz iderdi
sa‘ādet-i vuşlatı” ifadesi **L**’de derkenardır; “Ṭūr’a vuşlatı niçe āşikār olurdı” ifadesinin de üstü
çizilmiştir.

ḥurūcī ve rütbe-i ‘aliyye-i kelimāta ‘izzet-i ‘urūcī ol ser-efrāz niçe iḥrāz iderdi: vuşlatı niçe āşikār
olurdı **M**

3389 A‘rāf 7/143; Meali: “Musa tayin ettiğimiz vakitte (Ṭūr’a) gelip de Rabbi onunla konuşunca
“Rabbim! *Bana (kendini) göster; seni göreyim!*” dedi. (Rabbi): “Sen beni asla göremezsin. Fakat şu
dağa bak, eğer o yerinde durabilirse sen de beni göreceksin!” buyurdu. Rabbi o dağa tecelli edince

9. Mūsā eger der reh-i ünsiyet peyk

Key erinī gūyed ve enzür ileyke

neşr³³⁹¹: Biri daḥı ayıtdı ey Resūl-i mümecced³³⁹² esās-ı da‘vāyı dāyimā³³⁹³ müşedded³³⁹⁴ idüp hengāme-gīr-i ‘arşa-i taqrīr³³⁹⁵ olursın ki nezd-i Hūdā-yı bī-çūnde benüm³³⁹⁶ kadr ü rif‘atüm³³⁹⁷ Hāzret-i [10] ‘İsā’dan efzūndur bu müdde‘a i‘timāda niçe³³⁹⁸ maqrūn olur³³⁹⁹ ki Hāzret-i ‘İsā emvātı ihyā ile niçe³⁴⁰⁰ mu‘cizāt-ı bāhire ibdā itdi³⁴⁰¹ ammā senūñ rişte-i nübüvvetūñde ol maḳūle derārī intizām bulduḡı kimsenūñ manzūr-i³⁴⁰² inzārı olmamışdur Hāzret-i nübüvvet-menzilet ki. **beyit**³⁴⁰³:

[15] 10. Mürde Mesīheş be-dem-i bendegī

Dem-i nezend-i³⁴⁰⁴ pīş vey ez zindegī

11. Çeşmeş ez ān nūr çü bīnā şüde

‘Aṭse-i ū nūr-i Mesīhā şüde³⁴⁰⁵

onu paramparça etti, Musa da baygın düştü. Ayılınca dedi ki: Seni noksan sıfatlardan tenzih ederim, sana tevbe ettim. Ben inananların ilkiyim.”

3390 beyit: nazım **L**

3391 neşr: **L**’de yoktur.

3392 Resūl-i mümecced: Muḥammed dāyim **M**

3393 dāyimā: **M**’de yoktur.

3394 müşedded: müsedded **M**

3395 taqrīr: mebhāiş-i dār u gīr **M**

3396 benüm: **M**’de yoktur.

3397 rif‘atüm: menziletüm **L M**

3398 i‘timāda niçe: niçe i‘timāda **R**

3399 olur: ola **M**

3400 niçe: **M**’de yoktur.

3401 itdi: ider **M**

3402 kimsenūñ manzūr-i: ḥalkūñ manzūr-i **M**

3403 beyit: beyt-i Fārisī **R**; nazım **M**

3404 nezend-i: zend-i **R**

neşr³⁴⁰⁶: Bu suhan-ı nā-tırāşdan rencide vü dil-ıhırāş olup siyyemā³⁴⁰⁷ sīmā ve³⁴⁰⁸ edā-yı sāl-il-i³⁴⁰⁹ bed-ıhılkatdan sāmī'a ve bāşıralarına nev'-i đucret geldi fi'l-ıhāl Hāzret-i Hāydar'a nidā ve meclis-i hümāyūnlarına³⁴¹⁰ hūzūrı lüzūmını inbā buyurdılar Hāzret-i Hāydar³⁴¹¹ ibn Ebī Tālīb ol hīnde hūzūr-i hümāyūndan³⁴¹² ğāyib idi mābeynde olan mesāfe-i ba'ide zāhire vü bedide idi sür'at ü isti'cāl ile hāk-i pā-yi 'amīmü'n-nevāllerine {vr. 78^b} vaż'-ı cebīn-i ibtihāl idüp lebbeyk lebbeyk yā Resūlü'l-müte'āl³⁴¹³ didi.³⁴¹⁴
beyit³⁴¹⁵:

12. Rūhī fedā'ke ey muhteşem lebbeyk lebbeyk ey şanem

Ey re'y-i tū şems-i duhā vey rū-yi tū bedr-i zālām

neşr³⁴¹⁶: Buyurdılar ki bād-ı vezān-ı 'ālem-i haber peyk-i Hudā-yı dād-ger **mışra**³⁴¹⁷:

[5] 13. Hāzret-i Cibrīl-i emīn-i vahy-i Hāk

neşr³⁴¹⁸: İmdād-ı nesīm-i tevfiķ-i Hudā-yı müte'āl ile şadāy³⁴¹⁹ saña işāl eyledi mi ayıtdı bu vech-ile³⁴²⁰ şavt-ı 'ālī şimāh-ı cāna bir vech-ile³⁴²¹ vāşıl oldu ki şitāb u

³⁴⁰⁵ Bu beyit sadece **M**'de bulunmaktadır.

³⁴⁰⁶ neşr: **M**'de yoktur.

³⁴⁰⁷ siyyemā: **M**'de yoktur.

³⁴⁰⁸ sīmā ve: **E H**'de yoktur.

³⁴⁰⁹ sāl-il-i: şahş-ı **M**

³⁴¹⁰ "nev'-i đucret geldi fi'l-ıhāl Hāzret-i Hāydar'a nidā ve meclis-i hümāyūnlarına" ifadesi **E**'de derkenardır.

meclis-i hümāyūnlarına: hāk-i 'izzetlerine **M**

³⁴¹¹ Hāydar: 'Alī **M**

³⁴¹² hümāyūndan: 'ālilerinden **M**

³⁴¹³ yā Resūlü'l-müte'āl: ey Resūl-i şādıķu'l-maķāl **M**

³⁴¹⁴ didi: **M**'de yoktur.

³⁴¹⁵ beyit: li-münşī'ihī'l-faķīr **M**

³⁴¹⁶ neşr: neşr didi **M**; **L**'de ise yoktur.

³⁴¹⁷ mışra': **M**'de yoktur.

³⁴¹⁸ neşr: **R M**'de yoktur.

³⁴¹⁹ şadāy: şadāmı **L M**

³⁴²⁰ bu vech-ile: **E H A R L**'de yoktur.

isti‘cāl³⁴²² ile derūnumı mālī itdi bir ān qarāra mecāl muḥāl olup esra‘-i ḥālde³⁴²³ rüy-
māl-i ḥāk-i pā-yi ‘amīmü’n-nevāl itdüm hiç bilmem ki budeñlü rāh-ı [10] ba‘īdi ben
niçe kaṭ‘ eyledüm lillāhi’l-ḥamd ki şeref-i mülākāta fā’iz ve ol sa‘ādeti ḥā’iz³⁴²⁴ oldum.
mışra‘:

14. Bedīn müjde-ger-i cān-feşānem revest

neşr³⁴²⁵: Buyurdılar ki bu cemā‘at ile seyr ü hareket ve şedd-i raḥal-i ‘azīmet idüp
meşāhīr-i Yahūd’dan Yūsuf bin³⁴²⁶ Ka‘b (?) medfenine varup³⁴²⁷ vaż‘-ı ka‘b idüp [15]
benüm tarafumdan emir ve³⁴²⁸ iṣāl-i³⁴²⁹ fermān-fermā-yı kār-gāh-ı ḥilkāt ile³⁴³⁰
ḳabrinden ḥurūca³⁴³¹ me’mūr idüğinden āgāh ile³⁴³² da‘vet eyle bi-iznihi Sübhānehü
‘azze ve³⁴³³ cellet ālā’ühü ve ‘ammet da‘vetiñe icābet ider tā ki³⁴³⁴ iḥyā-yı meyyite
ḳudret zāhir ü müşbet ola³⁴³⁵ Ḥazret-i Ḥaydar pīş-gāh-ı dergāh-ı ḥayrū’l-beşerden³⁴³⁶ rü-
be-rāh idüp ol gürūh-i mekrūh-i³⁴³⁷ bī-iştibāh³⁴³⁸ ile maḥall-i me’mūr ki medfen-i³⁴³⁹

³⁴²¹ bir vech-ile: **M**’de yoktur.

³⁴²² u isti‘cāl: **M**’de yoktur.

³⁴²³ esra‘-i ḥālde: **E H A R**’de yoktur.

³⁴²⁴ itdi bir ān qarāra mecāl muḥāl olup esra‘-i ḥālde rüy-māl-i ḥāk-i pā-yi ‘amīmü’n-nevāl itdüm hiç
bilmem ki budeñlü rāh-ı ba‘īdi ben niçe kaṭ‘ eyledüm lillāhi’l-ḥamd ki şeref-i mülākāta fā’iz ve ol
sa‘ādeti ḥā’iz: idüp sa‘ādet-i mülākāta fāyiz ve devlet-i vuşlatların ḥāyiz olmadığı dil ü cān ile
cūyān **M**

³⁴²⁵ neşr: **E H L**’de yoktur.

³⁴²⁶ bin: ibn **E M**

³⁴²⁷ varup: **R L M**’de yoktur.

³⁴²⁸ emir ve: **M**’de yoktur.

³⁴²⁹ iṣāl-i: **E H A R L**’de yoktur.

³⁴³⁰ ile: idüp **M**

³⁴³¹ ḥurūca: **M**’de yoktur.

³⁴³² me’mūr idüğinden āgāh ile: **L M**’de yoktur.

³⁴³³ ‘azze ve: **E H A R L**’de yoktur.

³⁴³⁴ tā ki: pes **M**

³⁴³⁵ iḥyā-yı meyyite ḳudret zāhir ü müşbet ola: **M**’de yoktur.

³⁴³⁶ ḥayrū’l-beşerden: Peygamber’dan **M**

³⁴³⁷ mekrūh-i: **M**’de yoktur.

³⁴³⁸ bī-iştibāh: bī-intibāh **M**

Yūsuf-i mezbūrdur mūntehā-yı seyr ü sefer olıcaķ tavşiyet-i {vr. 79^a} Hāzret-i Peyğamber üzre ismi ile³⁴⁴⁰ nidā ve emr-i Hūdā ile³⁴⁴¹ kabirden³⁴⁴² hurūca īmā buyurdılar gūyā bir sehm-i tūz ü çālāk idi ki sīne-i kabri çāk idüp bir miķdār şikāf pedīdār itdi³⁴⁴³ yine nidā idicek şadā-yı bülend-i ‘alī ile³⁴⁴⁴ bir miķdār daķı hüveydā³⁴⁴⁵ oldu [5] def‘a-i şālīşede³⁴⁴⁶ ‘Aliyy-i velāyet-mend bir şadā-yı bülend itdi ki Yūsuf³⁴⁴⁷ bi-izni‘l-meliki‘l-³⁴⁴⁸ ‘Allām firistāde-i Resūl-i enāmum³⁴⁴⁹ kabirden kıyām itmek i‘lām buyurulmuşdur³⁴⁵⁰ ve³⁴⁵¹ izhār-i inķiyād-ı emr-i³⁴⁵² Resūl-i ‘Allām ile emr-i celīl eyle gūyā nidā-yı İsrāfīl idi ki laķde³⁴⁵³ nezīl olıcaķ ya şavt-ı [10] Mālik idi ki ka‘r-ı çāhda gūş-i Yūsuf‘a şadā-yı raķīl urıcaķ³⁴⁵⁴ imtişāl-i emr-i hümāyūn³⁴⁵⁵ idüp derūn-i laķdden³⁴⁵⁶ bīrūn oldu ser-i kabirde sitāde ve pīş-gāh-ı inķiyādda³⁴⁵⁷ ser-nihāde olup ayıtdı ey ķavm-i fūsūrde³⁴⁵⁸ benüm³⁴⁵⁹ Yūsuf bin³⁴⁶⁰ Ka‘b-ı mürde³⁴⁶¹ meşāhīr-i ķavm-i

-
- 3439 medfen-i: maķbes-i ‘izām-ı **M**
3440 ile: **E H**’de yoktur.
3441 emr-i Hūdā ile: **M**’de yoktur.
3442 kabirden: kabrinden **M**
3443 pedīdār itdi: hüveydā oldu **M**
3444 şadā-yı bülend-i ‘alī ile: **E H A R L**’de yoktur.
3445 hüveydā: mūncelī **M**
3446 şālīşede: şāniyede **M**
3447 Yūsuf: ey Ka‘b **M**
3448 meliki‘l-: **M**’de yoktur.
3449 enāmum: gerden-i gulāmum **M**
3450 itmek i‘lām buyurulmuşdur: **M**’de yoktur.
3451 ve: **E H A R L**’de yoktur.
3452 emr-i: **M**’de yoktur.
3453 laķde: laķd-i Yūsuf‘a **M**
3454 ya şavt-ı Mālik idi ki ka‘r-ı çāhda gūş-i Yūsuf‘a şadā-yı raķīl urıcaķ: **M**’de yoktur.
3455 imtişāl-i emr-i hümāyūn: terk-i zāviye-i kümūn **M**
3456 derūn-i laķdden: hafr-i ķandeķden **M**
3457 inķiyādda: inķiyāda **M**
3458 fūsūrde: bī-edeb **M**
3459 benüm: ben ki **R**
3460 bin: ibn **A L M**
3461 mürde: mürde ki **A**; mürdeyem **R**; **M**’de ise yoktur.

Yahūd'dan³⁴⁶² idüğüm [15] ma'lūm u meşhūd u meczūmdur³⁴⁶³ eyyām-ı hayātumda³⁴⁶⁴ kavm-i tebe'a³⁴⁶⁵ niçe gūne nuşh u³⁴⁶⁶ pend itmiş idüm dürr-i kelāmum kabūl-i gūş-vār idüp³⁴⁶⁷ sūd-mend olmadı ve helāk³⁴⁶⁸ u maḥāfāt ve sevk ü āfātdan niçe vech-ile taḥzīr itmiş idüm kalblerinde cāy-gīr olmadı āḥir mir'āt-ı 'amelleri gubār-ı nedāmet ile mütekeddir olup muḥālefetden³⁴⁶⁹ mutazarrır oldılar dest-bürd-i³⁴⁷⁰ ecel³⁴⁷¹ cism-i zārı ḥil'at-i hayātdan 'ārī eyleyli kāmīl³⁴⁷² üç yüz yıl³⁴⁷³ olmuştur ammā ke-ennehā nevmün ve sene³⁴⁷⁴ ḥālā³⁴⁷⁵ nidā-yı Ḥaydar-ı³⁴⁷⁶ kerrār emr-i Cebbār {vr. 79^b} ile³⁴⁷⁷ firistāde-i Resūl-i muḥtār olmağla³⁴⁷⁸ gūş-güzār olup me'mūr oldum³⁴⁷⁹ ki ḥadeng-āsā miyān-ı kabirden bürüz ü şudūr ve taşdıḳ-i şefī'-i³⁴⁸⁰ yevm-i ba's ü nüşūr³⁴⁸¹ eyleyem ve ol kavm-i münāfıḳ tarafına kelāmı bir vech-ile sāyık oldu ki gūyā beynlerinde te'ārūf sābık idi³⁴⁸² Ḥazret-i risālet-penāh Nebiyyullāh idügi maḥall-i iştibāh degüldür seyyid-i ins ü

³⁴⁶² kavm-i Yahūd'dan: kavimden **L M**

³⁴⁶³ meczūmdur: meczūm olmuştur **M**

³⁴⁶⁴ eyyām-ı hayātumda: **M**'de yoktur.

³⁴⁶⁵ kavm-i tebe'a: **R**'de yoktur.

³⁴⁶⁶ nuşh u: **E H A**'da yoktur.

³⁴⁶⁷ dürr-i kelāmum kabūl-i gūş-vār idüp: **E H A R L**'de yoktur.

³⁴⁶⁸ helāk: katl **M**

³⁴⁶⁹ muḥālefetden: muḥālefetümden **M**

³⁴⁷⁰ bürd-i: **M**'de yoktur.

³⁴⁷¹ ecel: rüzgār **L M**

³⁴⁷² kāmīl: **E H M**'de yoktur.

³⁴⁷³ yıl: sene **M**

³⁴⁷⁴ ke-ennehā nevmün ve sene: **E H A R L**'de yoktur.

³⁴⁷⁵ ḥālā: şimdi **M**

³⁴⁷⁶ Ḥaydar-ı: **E H A**'da yoktur.

³⁴⁷⁷ **M**'de "emr-i Cebbār ile" ifadesi nidā-yı Ḥaydar-ı kerrār" ifadesinden önce yazılmıştır.

³⁴⁷⁸ firistāde-i Resūl-i muḥtār olmağla: **E H A R L**'de yoktur.

³⁴⁷⁹ me'mūr oldum : bu gūne emir işdār olındı **M**

³⁴⁸⁰ şefī'-i: **R**'de yoktur.

³⁴⁸¹ şefī'-i yevm-i ba's ü nüşūr: risālet-i Ḥazret-i Nebiyy-i 'ālī-menzilet **M**

³⁴⁸² ve ol kavm-i münāfıḳ tarafına kelāmı bir vech-ile sāyık oldu ki gūyā beynlerinde te'ārūf sābık idi: **E H A R L**'de yoktur.

cân [5] ve efḍal-i peygamberāndur³⁴⁸³ çünkü mu‘cize-i Ḥazret³⁴⁸⁴ ol kavm-i ma‘ānda bu ḥālī müşāhede itdürdi dest-i te‘accübi³⁴⁸⁵ dendān-ı hayretde³⁴⁸⁶ kodılar iftizāḥ-ı ḥāl-i Yūsuf’dan ‘alā zu‘mihim³⁴⁸⁷ gayret idüp³⁴⁸⁸ recā itdiler ki ey Ḥaydar-ı velāyet-penāh ve³⁴⁸⁹ veliyy-i bī-iştibāh ve mürüvvet-penāh³⁴⁹⁰ yine bu mürde-i füsürde³⁴⁹¹ kabre [10] dāḥil olmak kâbil ise³⁴⁹² fetḥ-i bâb-ı mürüvvet ve bezl-i merḥamet ü fütüvvet³⁴⁹³ ile Ḥazret-i ‘Alī Yūsuf bin Ka‘b’a iḥfā ile³⁴⁹⁴ bir iki kelime ismā‘ idüp yine kabrine ircā‘ buyurdılar³⁴⁹⁵ şandūka-i kabre dāḥil olup raḥneler birbirine muttaşıl oldu zihī kavm-i bâṭıl ki fehm-i kadr-i ‘ālilerinden [15] zāhil olalar bir günde niçe mürde-i kulūbı ḥayāt-ı İslām ile ḥay idüp³⁴⁹⁶ beyābān-ı dālāleti tay itdürürken bir mürde ḥayātında iştibāh ile güm-kerde-i rāḥ olalar ḥuşūşā³⁴⁹⁷ Ḥazret-i ‘İsā ‘aleyhi’s-selām³⁴⁹⁸ bi’z-zāt emr-i iḥyāya der-kār oldu ammā Ḥazret-i seyyidü’l-ebrār vāsīta ile bu mu‘cizeyi izḥār ve mertebe-i kudretlerin iş‘ār buyurdılar³⁴⁹⁹ Ḥazret-i ‘İsā ile tesāwī da‘vāsına imā iderler niçe ‘İsā³⁵⁰⁰

³⁴⁸³ Ḥazret-i risālet-penāh Nebiyyullāh idügi maḥall-i iştibāh degüldür seyyid-i ins ü cân ve efḍal-i peygamberāndur: **M**’de yoktur.

³⁴⁸⁴ Ḥazret: bā-mücāhede **M**

³⁴⁸⁵ te‘accübi: ḥayreti **M**

³⁴⁸⁶ hayretde: taḥayyüre **M**

³⁴⁸⁷ ‘alā zu‘mihim: **L**’de yoktur.

³⁴⁸⁸ iftizāḥ-ı ḥāl-i Yūsuf’dan ‘alā zu‘mihim gayret idüp: yine ammā merkez-i gayrete girüp **M**

³⁴⁸⁹ Ḥaydar-ı velāyet-penāh ve: **M**’de yoktur.

³⁴⁹⁰ ve mürüvvet-penāh: **E H A R L**’de yoktur.

³⁴⁹¹ füsürde: şad-sāle **M**

³⁴⁹² olmak kâbil ise: olmağa bir çäre ise **M**

³⁴⁹³ fetḥ-i bâb-ı mürüvvet ve bezl-i merḥamet ü fütüvvet: **M**’de yoktur.

³⁴⁹⁴ iḥfā ile: **M**’de yoktur.

³⁴⁹⁵ buyurdılar: itdiler **R L M**

³⁴⁹⁶ idüp: idüp ve **R M**

³⁴⁹⁷ ḥuşūşā: **E L M**’de yoktur.

³⁴⁹⁸ ‘aleyhi’s-selām: **R L**’de yoktur.

³⁴⁹⁹ “Ḥazret-i ‘İsā ‘aleyhi’s-selām bi’z-zāt emr-i iḥyāya der-kār oldu ammā Ḥazret-i seyyidü’l-ebrār vāsīta ile bu mu‘cizeyi izḥār ve mertebe-i kudretlerin iş‘ār buyurdılar” ifadesi **H**’de; “Ḥazret-i ‘İsā emr-i iḥyāda bi’z-zāt der-kār oldu Ḥazret-i seyyidü’l-ebrār vāsīta ile ol mu‘cizeyi izḥār buyurdılar şettāne beyne maşriḳin ve mağribin” ifadesi ise **L**’de derkenardır; **A M**’de ise yoktur.

³⁵⁰⁰ Ḥazret-i ‘İsā ile tesāwī da‘vāsına imā iderler niçe ‘İsā: **E H A R**’de yoktur.

efdal-i gürüh-i³⁵⁰¹ enbiyâ idükleri ke’ş-şemsi ve duḥāhā³⁵⁰² rüşen ü hüveydādur.³⁵⁰³
beyit³⁵⁰⁴:

{vr. 80^a} 15. Evvel-i gül ki ādemeş be-feşürd

Şāf-ı ū³⁵⁰⁵ būd³⁵⁰⁶ dīgerān heme dūrer

neşr³⁵⁰⁷: Şuretā muahḥar ise dem-i ḥilḳatde cümleden³⁵⁰⁸ muḳaddem idügi aḫher ü
rüşen-terdür. **li-münşī’ihi**³⁵⁰⁹:

16. Ḥayl-i rusül öniñce yūrür ‘askeri durur

Sulṭān odur ki şoñradan aça livāsını

neşr³⁵¹⁰: [5] “ *Ḳāle’n-Nebiyyü* ³⁵¹¹*şallellāhu ‘aleyhi ve sellem* ³⁵¹²*küntü nebiyyen ve*
Ādeme beyne’l-mā’i ve’ṭ-ṭīni”³⁵¹³ şadeḳa Resūlullāh³⁵¹⁴ Ḥazret-i Ādem’dan daḫı evvel
idügi mübeyyindür.³⁵¹⁵ **naẓm**³⁵¹⁶:

³⁵⁰¹ gürüh-i: **E H A R L**’de yoktur.

³⁵⁰² duḥāhā: duḥā **E H**

³⁵⁰³ “zi nev faẓl-i küllü’r-rusül ma’a neḳale Aḫmed terav efḳalehü ‘an faẓlihim temeyyeze zimāmü’l-
ma’ālī fī yedeyhi mīḳleb ve a’lāhü fī’l-’arş hergiz” ifadesi **R**’de derkenardır.

³⁵⁰⁴ beyit: naẓm **A M**

³⁵⁰⁵ Şāf-ı ū: evşāf **M**

³⁵⁰⁶ būd: būd ve **M**

³⁵⁰⁷ neşr: **M**’de yoktur.

³⁵⁰⁸ cümleden: **L**’de yoktur.

³⁵⁰⁹ li-münşī’ihi: li-münşī’ihi’l-faḳīr **R**; beyit **L**

³⁵¹⁰ neşr: **E H A M**’de yoktur.

³⁵¹¹ Ḳāle’n-Nebiyyü: **R L**’de yoktur.

³⁵¹² şallellāhu ‘aleyhi ve sellem: **A R L**’de yoktur.

³⁵¹³ Hadis; metnin aslında “Kāne’n-Nebiyyü şallellāhu ‘aleyhi ve sellem” ifadesi bulunmamaktadır.
Şerh-i Ebî Dâvûd lil-‘Aynî, “Bâb: Mâ yesteftahu bihi’s-sal3at”, III, 360 (M.Ş). Manası: “*Ādem su*
ile çamur arasındayken ben nebî idim.”

³⁵¹⁴ şadeḳa Resūlullāh: **R L**’de yoktur.

³⁵¹⁵ “*Ḳāle’n-Nebiyyü şallellāhu ‘aleyhi ve sellem küntü nebiyyen ve Ādeme beyne’l-mā’i ve’ṭ-ṭīni*”
şadeḳa Resūlullāh Ḥazret-i Ādem’dan daḫı evvel idügi mübeyyindür: **M**’de yoktur.

17. Nūr-baḥş çū ‘alem ber keşīd

Şām-ı ‘adem-rā seḥer āmed bedīd

18. Yāft nūhüst Ādem ez ān nūr u tāb³⁵¹⁷

‘Aṭse zi dāz dīden ān āftāb

19. Der-i tütük bār-geheş vaḳt-i kār

Mā’ide-keş-i ‘İsā vü Hızr-i āb-dār

[10] 20. Pīş çünān³⁵¹⁸ çeşme-i deryā kıyās

Nūḥ zi bī-ānī ḥūd der-i hirās

neşr³⁵¹⁹: Ḥaḳḳā ki mu‘cizāt-ı Resūl-i ‘Allām efḍal-i mu‘cizāt-ı enbiyā’-i kirām idügi muḥtāc-ı taḥrīk-i aḳlām degüldür zāt-ı mübeccelleri cümleden efḍal olıcaḳ fażīlet-i mu‘cizāt-ı baḥşe maḥal olmaz³⁵²⁰ cerāyim-i ādem mebde’-i vüçūd-i faḥr-i ‘ālem olmaḡla tīr-i du‘āsı hedef-i ḳabūlde cılve-nümā olup³⁵²¹ maḥv-kerde-i raḳam-ı³⁵²² ‘afv u³⁵²³ kerem olmışdur hengām-ı tūfānda³⁵²⁴ necāt-ı Nūḥ Nebī ol Ḥazret’ün³⁵²⁵ yüzi şuyına³⁵²⁶ olduḡı bedīhīdür.³⁵²⁷ **li-münşī’ihī**³⁵²⁸:

³⁵¹⁶ nazm: meşnevī **A R**

³⁵¹⁷ Bu mısra **L**’de derkenardır.

³⁵¹⁸ çünān: cān **E**

³⁵¹⁹ neşr: **L**’de yoktur.

³⁵²⁰ Ḥaḳḳā ki mu‘cizāt-ı Resūl-i ‘Allām efḍal-i mu‘cizāt-ı enbiyā’-i kirām idügi muḥtāc-ı taḥrīk-i aḳlām degüldür zāt-ı mübeccelleri cümleden efḍal olıcaḳ fażīlet-i mu‘cizāt-ı baḥşe maḥal olmaz: **E**
H A R L’de yoktur.

³⁵²¹ tīr-i du‘āsı hedef-i ḳabūlde cılve-nümā olup: **E H A R L**’de yoktur.

³⁵²² raḳam-ı: **M**’de yoktur.

³⁵²³ u: **M**’de yoktur.

21. Hırz-ı cān itdi nurını çün Nūḥ

[15] Virmedi hiç keder³⁵²⁹ aña tūfān

neṣr³⁵³⁰: Nūr-i cemīl-i Nebiyy-i Celīl cebīn-i pāk-i Ḥalīl'de hüveydā³⁵³¹ olmağla “*yā nārū kūnī berden ve selāmen*”³⁵³² ḥiṭābı mir'āt-ı ḥālinde³⁵³³ çehre-nümā olmuştur. **kıṭ'a**³⁵³⁴:

22. Bihi ḳad ecāb'Allāhu Ādem'e iz de'ā

Ve necī fī-baṭnı's-sefīneti Nūḥun

Ve mā-ḳarratı'n-nārū'l-Ḥalīle li-nūrihi

Ve min eclihi nāle'l-fidā'ü zebīḥun

neṣr³⁵³⁵: Ḥazret-i Süleymān bād ile evc-i hevāya 'āric³⁵³⁶ oldu ise Ḥazret-i³⁵³⁷ faḥr-i 'ālemyān Burāk-ı bād-peymā ile³⁵³⁸ aḳşā-yı {vr. 80^b} medāric-i³⁵³⁹ semāya dāric³⁵⁴⁰ oldu. **li-münṣī'ihī**³⁵⁴¹:

3524 hengām-ı tūfānda: **L M**'de yoktur.

3525 ol Ḥazret'ün: **L M**'de yoktur.

3526 şuyına: şuyı ile **M**

3527 bedīhīdūr: ḥafī degüldür **L M**

3528 li-münṣī'ihī: nazm **A**; li-münṣī'ihī'l-faḳīr **R**; beyit **M**

3529 keder: belā **M**

3530 neṣr: **H A**'da yoktur.

3531 Nūr-i cemīl-i Nebiyy-i Celīl cebīn-i pāk-i Ḥalīl'de hüveydā: Cebīn-i mübārek-i Ḥalīl'de nūr-i Muḥammedī bāhir **M**

3532 Enbiyâ 21/69; Meali: “*Ey ateş!* İbrahim için *serinlik ve esenlik ol!*” dedik.”

3533 ḥālinde: ḥayālde **A**

mir'āt-ı ḥālinde: bār-gāh-ı rübūbiyyetden **M**

3534 kıṭ'a: nazm **L M**

3535 neṣr: **A L**'de yoktur.

3536 'āric: dāric **M**

3537 Ḥazret-i: **M**'de yoktur.

3538 bād-peymā ile: **L M**'de yoktur.

23. Yūsuf ile Mesīh³⁵⁴² ey Yaḥyā

Ḳulı ḳurbānı oldılar ḥaḳḳā

neṣr: Ḥaẓret-i Dāwūd’a āhen mūm³⁵⁴³ oldu ise niçe ḳavm-i mezmūm ki her birinūñ dil-i sengīnini³⁵⁴⁴ ṣaḥre-i ṣammā gibi olduḡı hüveydā idi bezm-i da’veti kerem [5] olıcaḳ mānend-i ṣem’-i bezm oldılar³⁵⁴⁵ ṣa’ṣa’a-i cemāl-i fūrūzānı³⁵⁴⁶ tābān³⁵⁴⁷ ve bedreḳa-i dermādegān olmasa Ḥaẓret-i Hızır nā’il-i sa’ādet-i rāh-ı³⁵⁴⁸ āb-ı ḥayāt olmayup verā’-i zulumātda güm-kerde-i ṭarīḳ-i³⁵⁴⁹ necāt olmaḳ muḳarrer mānend-i Sikender dāmen-i³⁵⁵⁰ maḳṣūda dest-res müyesser olmaz-idi Ḥaẓret-i İdrīs esās-ı binā’-i³⁵⁵¹ ḥulūṣı [10] te’sīs idüp ārzū-mend-i cemālī olmaḡın gūyā³⁵⁵² ṣeb-i Mi’rāc’da mülākī olmaḡıçün evc-i³⁵⁵³ sipihre mūte’ālī³⁵⁵⁴ oldu³⁵⁵⁵ Ḥaẓret-i Mūsā infilāk-i baḥr ile mübāḥāt iderse Ḥaẓret-i sulṭān-ı enbiyā³⁵⁵⁶ inṣikāk-ı ḳamer ile rüçḥānı işbāt ider deryā rū-yi ḥāḳda ammā cihān eflākdadur.³⁵⁵⁷ **li-münṣī’ihi:**

3539 aḳṣā-yı medāric-i: evc-i **M**

3540 dāric: ‘āric **M**

3541 li-münṣī’ihi: li-münṣī’ihi’l-faḳīr **R**; nazm **L**

3542 Mesīh: zebīḥ **A R L M**

3543 āhen mūm: mūm āhen **R**; āhenīn mūm **L M**; **E**’de ise “mūm” ifadesi iki kere yazılmıştır.

3544 dil-i sengīnini: seng-dilleri **M**

3545 oldılar: oldu **M**

3546 fūrūzānı: fūrūzān **M**

3547 tābān: **M**’de yoktur.

3548 nā’il-i sa’ādet-i rāh-ı: vāṣıl-ı **M**

3549 ṭarīḳ-i: rāh-ı **M**

3550 dāmen-i: **M**’de yoktur.

3551 binā’-i: **M**’de yoktur.

3552 gūyā: **L M**’de yoktur.

3553 evc-i: **E H A R L**’de yoktur.

3554 mūte’ālī: mūte’āl **M**

3555 oldu: oldu neṣr **M**

3556 sulṭān-ı enbiyā: Muṣṭafā **A R L M**

3557 deryā rū-yi ḥāḳda ammā cihān eflākdadur: mäh-ı cihān-ārā eflākda ammā deryā ḥākdadur **M**

24. Andan almasa el eger Mūsā

Mu‘ciz olmaz idi yed-i beyzā³⁵⁵⁸

Ḥazret-i Mūsā hacerden [15] iḥrāc-i mā itdi ise Ḥazret-i Nebiyy-i Hüdā şallellāhu ‘aleyhi ve sellem³⁵⁵⁹ eşābi‘-i müteberrikelerinden inficār-ı ābı hüveydā itdiler³⁵⁶⁰ Ḥazret-i Mūsā-i³⁵⁶¹ kelīm ser-i Ṭūr‘da maḥzar-ı iltifāt-ı ‘Allām u³⁵⁶² ‘Alīm oldı ise Ḥazret-i Nebiyy-i³⁵⁶³ Kerīm maḥām-ı “*Kābe kavseyn*”³⁵⁶⁴ de ‘arīf-i sırr-ı ‘aẓīm oldı. **li-münşī’ihi**³⁵⁶⁵:

25. Bir demde geçdi ‘ālemi ve māverāsını

Bī-şek ü şübhe gördi cemāl-i Ḥudā’sını

26. Fi’l-cümle ḳadrin añlar anuñ gūş-i hūş iden

Yā eyyühe’r-Resülü ile Ḥaḳḳuñ nidāsını

neşr³⁵⁶⁶: Ve ba‘z-ı enbiyā’-i kirām ‘aleyhimi’s-selāmdan³⁵⁶⁷ iḥyā’-i mevtā {vr. 81^a} şudūr³⁵⁶⁸ itdi ise Ḥazret-i Resül-i müctebā Yūsuf’u iḥyādan ğayrı³⁵⁶⁹ inṭāḳ-ı büzğāle-i puḥte ile der-i mu‘cizātı süfte idüp daḥı³⁵⁷⁰ niçe emvātı³⁵⁷¹ iḥyā ḥuşūşā³⁵⁷² ḥanīn-i cez‘

³⁵⁵⁸ Bu beyit sadece **L M**’de bulunmaktadır; **M**’de yukarıda geçen “ müte‘ālī oldı” ifadesinden sonra yazmaktadır.

³⁵⁵⁹ şallellāhu ‘aleyhi ve sellem: **E H A R L**’de yoktur.

³⁵⁶⁰ itdiler: buyurdılar **M**

³⁵⁶¹ Mūsā-i: **M**’de yoktur.

³⁵⁶² u: **M**’de yoktur.

³⁵⁶³ Ḥazret-i Nebiyy-i: Resül-i **M**

³⁵⁶⁴ Necm 53/9; Meali: “O kadar ki (birleştirilmiş) *iki yay arası kadar*, hatta daha da yakın oldu.”

³⁵⁶⁵ li-münşī’ihi: beyit **R L M**

³⁵⁶⁶ neşr: **L**’de yoktur.

³⁵⁶⁷ Ve ba‘z-ı enbiyā’-i kirām ‘aleyhimi’s-selāmdan: Ḥazret-i ‘İsā **M**

³⁵⁶⁸ şudūr: **M**’de yoktur.

³⁵⁶⁹ Yūsuf’u iḥyādan ğayrı: **E H A R M**’de yoktur.

³⁵⁷⁰ daḥı: ḥuşūşā **M**

gibi mu‘cize hüveydā buyurmuşlardır şüretā inʔāḳ-ı ḥaṣeb emr-i sa‘bdur heme-i enbiyā’ mükerrerem³⁵⁷³ [5] şüretā muḳaddem idükleri müsellemdür³⁵⁷⁴ ammā muḳaddime-i vücūd-i Resūl-i ‘Allām idükleri ne maḥall-i kelāmdur egerçi anlar³⁵⁷⁵ şüretā³⁵⁷⁶ muḳaddime-i beḥicedür ammā Resūl-i kevneyn cümle-i muḳaddemāta³⁵⁷⁷ neticedür şaḥīfe-i vücūdda mu’aḥḥar idükleri³⁵⁷⁸ muḳarrer ammā ḥilḳatde mübtedā idükleri³⁵⁷⁹ eṣaḥḥ-i ḥaberdür. **li-münṣī’ihi**³⁵⁸⁰:

27. Oldur evvel bu kār-gāha sebeb

[10] Oldur āḥir bu kār u bāra³⁵⁸¹ me’āl

nāzm³⁵⁸²:

28. Būd derīn günbed-i fīrūze ḥiṣt

Tāze turincī zi serā-yı behiṣt

29. Resm-i turincīst ki der-i rūzgār

Pīṣ dihed meyve pes āred-i bahār

³⁵⁷¹ emvātī: mevtāyī **M**

³⁵⁷² ḥuṣūṣā: ve **M**

³⁵⁷³ mükerrerem: mükerrerem ve **L**

³⁵⁷⁴ mu‘cize hüveydā buyurmuşlardır şüretā inʔāḳ-ı ḥaṣeb emr-i sa‘bdur heme-i enbiyā’ mükerrerem şüretā muḳaddem idükleri müsellemdür: mu‘cizeyi şaḥn-ı cāmi‘de cilve-nümā buyurmuşlardır inʔāḳ-ı ḥaṣeb emr-i eṣ‘ab idügi zāhirdür egerçi enbiyā’-i zevi’l-iḥtirām ‘aleyhi’s-selām ḥilḳatde muḳaddem idükleri müsellemler **M**

³⁵⁷⁵ egerçi anlar: anlar egerçi **M**

³⁵⁷⁶ şüretā: **M**’de yoktur.

³⁵⁷⁷ cümle-i muḳaddemāta: muḳaddemāt-ı ‘āleme **M**

³⁵⁷⁸ idükleri: idügi **M**

³⁵⁷⁹ idükleri: idügi **M**

³⁵⁸⁰ li-münṣī’ihi: li-münṣī’ihi’l-faḳīr **R M**; beyit **L**

³⁵⁸¹ kār u bāra: kār-gāha **M**

³⁵⁸² nāzm: meṣnevī **A**; kıt‘a **R**

neşr³⁵⁸³: Bir pâdişâh-ı nazîr ve şehen-şâh-ı hañîrdür ki³⁵⁸⁴ sultân-ı memâlik-i risâlet³⁵⁸⁵ ve³⁵⁸⁶ şehriyâr-ı diyâr-ı velâyetdür ki hıttâ-i cihân ve şahîfe-i ‘âlemiyân³⁵⁸⁷ mazbû-ı ‘asker-i himmeti ve şahîfe-i ‘âlemiyân³⁵⁸⁸ manzûr-ı nazâr-ı kudretidür sirâc-ı cemâl-i bâ-kemâlınden³⁵⁸⁹ mâh-ı tâb-dâr iktibâs-ı envâr itmekle hîdmet-i inşikâkda³⁵⁹⁰ [15] der-kâr oldı mürde-i şad-sâle bir işâret ile kıyâma müsâra‘at itdi³⁵⁹¹ keff-i cûd ü ihşânı şehâb-ı feyz-resân idi³⁵⁹² ki icrâ-yı³⁵⁹³ âb ile bir³⁵⁹⁴ ‘askeri sır-âb eyledi kerem ü efdâli vahş-i vetîre-iştimal itmekle ğazâl-i talebkâr luţf u nevâli oldı³⁵⁹⁵ mâh-ı münîr-i³⁵⁹⁶ lem‘a-i hûsn-i bî-mişâli³⁵⁹⁷ ve³⁵⁹⁸ encûm-zerre-i âftâb-ı cemâli hûrşîd-i tâb-dâr-ı ârzû-yı vişâli ile şeb ü rûz geşt ü güzârda {vr. 81^b} ve³⁵⁹⁹ sipihr-i münevver³⁶⁰⁰ ârzû-mend-i cemâli olup döner.³⁶⁰¹ **li-münşî’ihî**³⁶⁰²:

³⁵⁸³ neşr: L’de yoktur.

³⁵⁸⁴ hañîrdür ki: hañîr ve **R L M**

³⁵⁸⁵ **M**’de “sultân-ı memâlik-i risâlet” ifadesi önce geçen “pâdişâh-ı nazîr” ifadesinden sonra yazılmıştır.

³⁵⁸⁶ risâlet ve: risâletdür **M**

³⁵⁸⁷ hıttâ-i cihân ve şahîfe-i ‘âlemiyân: hıttâ-i cihâniyân **M**

³⁵⁸⁸ şahîfe-i ‘âlemiyân: **E H A R L**’de yoktur.

³⁵⁸⁹ şehriyâr-ı diyâr-ı velâyetdür ki hıttâ-i cihân ve şahîfe-i ‘âlemiyân mazbû-ı ‘asker-i himmeti ve manzûr-ı nazâr-ı kudretidür sirâc-ı cemâl-i bâ-kemâlınden: zihî Resûl-i hañîr-i ‘arş-mesîr ki **E H A R**

³⁵⁹⁰ iktibâs-ı envâr itmekle hîdmet-i inşikâkda: fermân-ı ber-dâr olup inşikâkda **E H A R**

³⁵⁹¹ mürde-i şad-sâle bir işâret ile kıyâma müsâra‘at itdi: **L M**’de yoktur.

³⁵⁹² idi: itdi **E**

³⁵⁹³ icrâ-yı: cereyân-ı **M**

³⁵⁹⁴ bir: **E H A R L**’de yoktur.

³⁵⁹⁵ oldı: idi **L**

ğazâl-i talebkâr luţf u nevâli oldı: ğazâli deryûze-i luţf u kerem eyledi **M**

³⁵⁹⁶ münîr-i: **M**’de yoktur.

³⁵⁹⁷ hûsn-i bî-mişâli: hûsn ü kemâli **L**; hûsn-i bâ-kemâli **M**

³⁵⁹⁸ ve: **R L**’de yoktur.

³⁵⁹⁹ ve: **M**’de yoktur.

³⁶⁰⁰ sipihr-i münevver: felek-i müdevver **R**

³⁶⁰¹ döner: döner mışra‘ simâ‘ idüp döner bu çarh-ı gerdân **L**

³⁶⁰² li-münşî’ihî: beyit **R M**; nazm **L**

30. Āsmān bir halkasıdur müyunuñ

Hırka-püşî hân-kāh-ı küyunuñ

neşr: Dānende-i haḳāyık-ı İlāhī nāḳıd-ı daḳāyık-ı erinā'l-eşyā-i kemāhī mazhar-ı pertev-i 'izzet-istīnās āftāb-ı “*ve ce'ālnā lehu nūren [5] yemşī bihi fi'n-nāsi*”³⁶⁰³ haḳḳā ki pertev-i envār-ı hidāyet ü irşādı feyz-resān-ı hāzır u bādī ve³⁶⁰⁴ münādī-i da'veti şehristān-ı cināna nādī³⁶⁰⁵ sipihr-i³⁶⁰⁶ berīn na'l-i ğubār-ı³⁶⁰⁷ merküb-i şabā³⁶⁰⁸-reftārı³⁶⁰⁹ şeb-i Mi'rāc gīsū-yi tāb-dārı tārī cilve-gāhı bāġu'l-imkān ārām-gāhı serīr-i³⁶¹⁰ dil ü cāndur sulṭān-ı tēc-baḥş-i bī-tāc³⁶¹¹ ve şehriyār-i Mi'rāc³⁶¹² ve indirāc-ı naḳş-ı³⁶¹³ pīşvā-yı mihrāb-ı [10] “*şallū kemā raeytümünī*”³⁶¹⁴ bī-irtiyābdur³⁶¹⁵ “*Ḳul in küntüm tūḥibbūn 'Allāhe fettebī'ünī*”³⁶¹⁶ zāt-ı muṭahharı mazhar olduğu elṭāf-ı Hüdāvendī ḳaṅġı resūle³⁶¹⁷ müyesser huşuşā şüret-i Mi'rāc ḳaṅġı nebīnūñ³⁶¹⁸ mir'āt-ı³⁶¹⁹ āmālinde cilve-

³⁶⁰³ fi'n-nāsi: li'n-nāsi E; fi'n-nāsi el-āye R

En'ām 6/122; Meali: “Ölü iken dirilttiğimiz *ve kendisine insanlar arasında yürüyebileceği bir ışıık verdiğimiz kimse*, karanlıklar içinde kalıp ondan hiç çıkamayacak durumdaki kimse gibi olur mu? İşte kâfirlere yaptıkları böyle süslü gösterilmiştir.”

³⁶⁰⁴ bādī ve: bādīdür E H A R

³⁶⁰⁵ ve münādī-i da'veti şehristān-ı cināna nādī: E H A R'de yoktur.

³⁶⁰⁶ sipihr-i: hūrşīd-i sipihr-i L; “hūrşīd-i” ifadesi ise R'de derkenardır.

³⁶⁰⁷ ğubār-ı: 'ayārı M; L'de ise yoktur.

³⁶⁰⁸ “merküb-i şabā” ifadesi L'de derkenardır.

³⁶⁰⁹ merküb-i şabā-reftārı: M'de yoktur.

³⁶¹⁰ serīr-i: serā-yı M

³⁶¹¹ tēc-baḥş-i bī-tāc: bī-tāc ve tēc-baḥş L M

³⁶¹² Mi'rāc: Mi'rāc ve kerem-naḳş L

³⁶¹³ indirāc-ı naḳş-ı: E H A R L'de yoktur.

³⁶¹⁴ Hadis; *Sünenü'l-Beyhakî'l-Kübrâ*, “Bâbu men sehâ feterake rüknen 'âde ilâ”, II, 345. Manası: “*Benden gördüğünüz gibi namaz kılın.*”

³⁶¹⁵ bī-irtiyābdur: idüġi bī-irtiyābdur A; delīl-i bī-irtiyāb R L M

³⁶¹⁶ Âl-i 'İmrân 3/31; Meali: “(Resûlüm!) *De ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyunuz* ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Allah son derece bağışlayıcı ve esirgeyicidir.”

³⁶¹⁷ ḳaṅġı resūle: kime M

³⁶¹⁸ ḳaṅġı nebīnūñ: kimūñ M

³⁶¹⁹ mir'āt-ı: āyīne-i M

ger olmuşdur pāye-i rifʿat-i baḥtī dūş-i Sidretü'l-müntehāda üstüvār [15] zīnet-i tāc-ı mübāhātı gevher-i levlāk ile tāb-dār sevād-ı sāye-i hümāyūnı sürme-i çeşm-i ḥürşīd-i ğubār-ı mevkeb-i meymūnı iksīr-i cāvid³⁶²⁰ bir zāt-ı mükemmel ü mübecceldür ki³⁶²¹ ḥürşīd-i pesīn ü nūr-i evvel idügi müberhen³⁶²² ve delā'il-i kaviyye ile³⁶²³ müdelleldür.³⁶²⁴ **li-münşī'ihī**³⁶²⁵:

31. Felek olmuşdurur kemter ğulāmı

Cihāndur dīde-dārınuñ nāmı³⁶²⁶

32. Felek meş'al-fürüz-i ḥān-kāhı

Melek der-i³⁶²⁷ pās-bān-ı bār-gāhı

33. Kamer zerrīn³⁶²⁸ kemend-i³⁶²⁹ tüz-kāmı

Zuḥal çü yek-zen-i Hindū-yı bāmı

³⁶²⁰ pāye-i rifʿat-i baḥtī dūş-i Sidretü'l-müntehāda üstüvār zīnet-i tāc-ı mübāhātı gevher-i levlāk ile tāb-dār sevād-ı sāye-i hümāyūnı sürme-i çeşm-i ḥürşīd-i ğubār-ı mevkeb-i meymūnı iksīr-i cāvid: **M**'de yoktur.

³⁶²¹ sevād-ı sāye-i hümāyūnı sürme-i çeşm-i ḥürşīd-i ğubār-ı mevkeb-i meymūnı iksīr-i cāvid bir zāt-ı mükemmel ü mübecceldür ki: **E H A R**'de yoktur.

bir zāt-ı mükemmel ü mübecceldür ki: bir sulṭān-ı mükemmeldür ki **M**

³⁶²² müberhen: müberhendür **M**

³⁶²³ delā'il-i kaviyye ile: **E H A R**'de yoktur.

³⁶²⁴ ve delā'il-i kaviyye ile müdelleldür: **M**'de yoktur.

³⁶²⁵ li-münşī'ihī: meşnevī li-münşī'ihī **A**; beyit **R**; nazm **L**; li-münşī'ihī'l-faḫr **M**

³⁶²⁶ Bu beyit sadece **L M**'de bulunmaktadır.

³⁶²⁷ Melek der-i: Melekler **M**

³⁶²⁸ zerrīn: zeyn **M**

³⁶²⁹ kemend-i: semend-i **R L M**

34. Sütün-i sāye-bānı şāh-ı³⁶³⁰ Tübā

Fezā-yı dergehi Firdevs-i A‘lā

neşr³⁶³¹: Nāṭıka-i medīḥ-küsterde oldeñlü ḳudret yokdur ki deryā-yı³⁶³² menākıb-ı celiyye-i Ḥazret’den bir ḳatre beyānına³⁶³³ ṭāḳat {vr. 82^a} göstere ve zebān-ı medḥ-serāda ol cür’et yokdur ki āftāb³⁶³⁴ maḥāmid-i cemīle-i nübüvvetden bir zerre imlāsına³⁶³⁵ ḳudret bula.³⁶³⁶ **li-münşī’ihi**³⁶³⁷:

35. Anı medḥ eyleyen Ḥudā olıcak

Niçe imlā ider anı Yahyā³⁶³⁸

neşr³⁶³⁹: Lillāhi’l-ḥamd ki ḥalvet-ḥāne-i ḥatır-ı münfa‘il teşāvīr-i şükūḳdan ḥālī ve şadākat ü muḥabbeti ile mālīdür³⁶⁴⁰ şallellāhu³⁶⁴¹ ‘aleyhi ve ‘alā ālihi ve şaḥbihi ve ‘iyālihi.³⁶⁴²

³⁶³⁰ şāh-ı: şāh-ı **M**

³⁶³¹ neşr: **A M**’de yoktur.

³⁶³² deryā-yı: **L**’de yoktur.

³⁶³³ Ḥazret’den bir ḳatre beyānına: Ḥazret’e **L**

³⁶³⁴ āftāb: **L**’de yoktur.

³⁶³⁵ nübüvvetden bir zerre imlāsına: nübüvvete **M**

³⁶³⁶ Nāṭıka-i medīḥ-küsterde oldeñlü ḳudret yokdur ki deryā-yı menākıb-ı celiyye-i Ḥazret’den bir ḳatre beyānına ṭāḳat göstere ve zebān-ı medḥ-serāda ol cür’et yokdur ki āftāb maḥāmid-i cemīle-i nübüvvetden bir zerre imlāsına ḳudret bula: **M**’de yoktur.

³⁶³⁷ li-münşī’ihi: li-münşī’ihi’l-fakīr **R**

³⁶³⁸ Bu beyit **M**’de bulunmamaktadır.

³⁶³⁹ neşr: **E H R M**’de yoktur.

³⁶⁴⁰ Lillāhi’l-ḥamd ki ḥalvet-ḥāne-i ḥatır-ı münfa‘il teşāvīr-i şükūḳdan ḥālī ve şadākat ü muḥabbeti ile mālīdür: **E H A R**’de yoktur.

³⁶⁴¹ şallellāhu: şallellāhu te‘ālā **L**

³⁶⁴² ve şaḥbihi ve ‘iyālihi: ve şaḥbihi ve ‘iyālihi mā-dāmeti’-d-dehrü ya fihī ma ḳavālihi **L**; **R**’de ise yoktur.

Lillāhi’l-ḥamd ki ḥalvet-ḥāne-i ḥatır-ı münfa‘il teşāvīr-i şükūḳdan ḥālī ve şadākat ü muḥabbeti ile mālīdür şallellāhu ‘aleyhi ve ‘alā ālihi ve şaḥbihi ve ‘iyālihi: şallellāhu te‘ālā ‘aleyhi ve ‘alā ālihi ve şaḥbihi ve ‘iyālihi mā-dāmeti’-d-dehrü bākiye bi-aḥkāmi aḳvālihi ve aḥkāmi ef‘ālihi **M**

[5] 29. Mu‘cize-i şikāyet-i ba‘īr der meclis-i ḥaṭīr-i Nebiyy-i ‘arş-mesīr³⁶⁴³

E 82^a; H 76^a; A 76^a; R 74^b; L 67^a; M 63^b

Aşhāb-ı kirāmdan Ya‘lā bin Müniyye³⁶⁴⁴ (?) **beyit**³⁶⁴⁵:

1. Re’īs-i kār-bān-ı rāh-ı tevḥīd

Emīr-i ‘asker-i aşhāb-ı tecrīd

neşr³⁶⁴⁶: Ḥazret-i nübüvvet-ülfetlerinden³⁶⁴⁷ bu³⁶⁴⁸ mu‘cize-i bāhire³⁶⁴⁹ mināşsa-i vüçüdda zāhire olduğın³⁶⁵⁰ bu gūne³⁶⁵¹ rivāyet ve şebt-i şaḥāyif-i ḥikāyet itmişdür³⁶⁵² bir sefer-i qarīnū’z-[10] zaferde sa‘ādet-i refākat-i Ḥazret ile şeref-yāfte olup kemend-i sürūr ü ibtihācī ṭāḳ-ı gerdūna endāḥte itmiş idüm ḳaṭ’-ı feyāfī vü şahrā ve geşt-i bevādī üzre iken³⁶⁵³ nāgāh ḥilāl-i rāhda³⁶⁵⁴ bir ba‘īre muşādif oldılar ba‘īr ol Ḥazret’i ‘ārif olup pīş-gāh-ı dergāh-ı Resūl-i ‘izzet-[15] penāhda³⁶⁵⁵ vāḳıf oldu. **li-münşī’ihī**:

³⁶⁴³ Başlık L’de “Mu‘cizāt-ı ba‘īr ü şecer ve def‘-i ḳarr-ı şar‘-ı püser der ḥālet-i zar‘ be-iltimās-ı māder ez Ḥazret-i ḥayrū’l-beşer şallellāhu te‘ālā ‘aleyhi mā ḡābeti’ş-şemsü ve zāheret”, M’de ise “Mu‘cizāt-ı ba‘īr ü şecer ve def‘-i ḳarr-ı şar‘-ı püser der ḥālet-i zar‘ be-iltimās-ı peder” şeklindedir.

³⁶⁴⁴ Müniyye: Mürre(?) L M

³⁶⁴⁵ beyit: nazm L

M’de “beyit” kelimesi bu cümlelerin başındadır ve aşağıdaki gibidir:

Aşhāb- kirāmdan Ya‘lā bin Mürre

Bir sefer-i qarīnū’z-zaferde üç merre

³⁶⁴⁶ neşr: R L’de yoktur.

³⁶⁴⁷ nübüvvet-ülfetlerinden: ‘izzet-ülfetlerinden M

³⁶⁴⁸ bu: üç L M

³⁶⁴⁹ bāhire: fāḥire M

³⁶⁵⁰ olduğın: olduğın M

³⁶⁵¹ bu gūne: L’de yoktur.

³⁶⁵² itmişdür: itmişdür mu‘cize-i ulā L; L’de bu kelimedden sonra “zāt-ı sa‘ādet-intimāları ile müteveccih-i sefer olduğda Ḥazret-i mazharları” ifadesinin üstü çizilmiştir.

³⁶⁵³ “şikāyet-i ba‘īr der meclis-i Resūl-i ḥaṭīr bir sefer-i qarīnū’z-zaferde sa‘ādet-i refākat-i Ḥazret ile şeref-yāfte olup kemend-i sürūr ü ibtihācī ṭāḳ-ı gerdūna endāḥte itmiş idüm geşt-i fenā feyāfī vü şahrā vü deşt iderek” ifadesi L’de derkenardır.

2. Göricek Hâzret-i Resûl'i ba'îr

Eyledi hâlini hemân taķrîr

neşr³⁶⁵⁶: Lisân-ı hâl ile Resûl-i müte'âl Hâzretleri'ne keşf-i mâ fi'l-bâl idüp³⁶⁵⁷ ibrâz-ı meknûn ve izhâr-ı derd-i³⁶⁵⁸ derûn idüp yandı yakıldı³⁶⁵⁹ tefâşîl-i³⁶⁶⁰ ahvâl-i melâl-me'âli bi't-tamâm semîr-i zamîr-i Resûl-i 'Allâm olıcaķ aşhâb-ı kirâm Hâzretlerine ba'îr şâhibini istikşâ ve ne maķûle şaķş idüğini³⁶⁶¹ huzûr-i şerîflerinde³⁶⁶² inbâ {vr. 82^b} itmege³⁶⁶³ işâret ü îmâ buyurdılar aşhâb-ı 'izâm³⁶⁶⁴ daķı cüst ü cûda teşmîr-i sâķ-ı aķdâm idüp nazâr-yâfte-i maķlûb olıcaķ³⁶⁶⁵ huzûr-i 'âlîlerine hâzır itdiler³⁶⁶⁶ Hâzret ahvâl-i ba'îrden su'âle mübâşir³⁶⁶⁷ olıcaķ idâre-i kelâma ķâdir³⁶⁶⁸ ol³⁶⁶⁹ şaķş-ı mütecâsir³⁶⁷⁰ ayıtdı [5] ey fırķa-i günehkârâne-i nâşır bu ba'îrûñ aşhâbı bir iki ķâşır ticâret emrinde hâsir faķîrlerdür³⁶⁷¹ ve sermâye-i ma'âş³⁶⁷² ancaķ³⁶⁷³ isti'mâl-i ba'îre

bir sefer-i ķarînü'z-zâferde sa'âdet-i refâķat-i Hâzret ile şeref-yâfte olup kemend-i sürûr ü ibtihâcı tâķ-ı gerdûna endâhte itmiş idüm ķaķ-ı feyâfî vü şahrâ ve geşt-i bevâdî üzre iken: biri zât-ı sa'âdet-mazharları ile müteveccih-i sefer olduķda **M**

3654 hîlâl-i râhda: güzergâhda **M**

3655 dergâh-ı Resûl-i 'izzet-penâhda: dergâhda **L M**

3656 neşr: **L**'de yoktur.

3657 idüp: ve **L**

3658 derd-i: der-i **E H A R L**

3659 idüp yandı yakıldı: eyledi **R**

3660 tefâşîl-i: maşdüķa-i **M**

3661 idüğini: olduğını **M**

3662 huzûr-i şerîflerinde: **M**'de yoktur.

3663 itmege: itmişler yine **M**

3664 'izâm: kirâm **M**

3665 nazâr-yâfte-i maķlûb olıcaķ: yâfte-i me'mûr oldılar **M**

3666 itdiler: oldı **L**

3667 Hâzret ahvâl-i ba'îrden su'âle mübâşir: fersûde-rû-yi huzûr-i lâmi'ü'n-nûrları **M**

3668 idâre-i kelâma ķâdir: **E H A R L**'de yoktur.

3669 ol: **M**'de yoktur.

3670 mütecâsir: mütecâsir idi **M**

3671 "fuķarâdur" ifadesi **L**'de derkenardır.

ķâşır ticâret emrinde hâsir faķîrlerdür: ķâşırdur ki ticâret-i ma'âşda hâsir **M**

münhaşırdur metā‘-i hayātı buña taḥmīl ve kesb ü ücretine³⁶⁷⁴ ta‘vīl eylemişlerdür³⁶⁷⁵ emr-i ta‘ṭīl³⁶⁷⁶ şudūr iderse ğayr-ı kār-ı maḳdūrları olmamağla³⁶⁷⁷ mu‘azzil-i hayātdan dūr olup hūrşīd-i [10] zindegānī-i eyyāmları resīde-i küngüre-i bām-ı ihtimām olur. **li-münşī’ihi**³⁶⁷⁸:

3. Eger ki dūr başed zīn ticāret

Ne-bāşed zīsten-rā tāb u tāḳat

neşr³⁶⁷⁹: Buyurdılar ki ḥidmete ḳudret āb u dāne ile müyesser olduğu cā-yi ‘illet degüldür ḥidmete ḳıyām ammā sizden rāzī olmaduğın i‘lām idüp³⁶⁸⁰ keşret-i [15] ‘amel ile ḳuvvet-i binā-yı³⁶⁸¹ cisme³⁶⁸² ḥalel taṭarruḳını rivāyet ve ḳillet-i ‘alefden şikāyet idüp her zamān bī-‘alef ü āb olmağla bī-tāb olmuş.³⁶⁸³ **mışra‘**:³⁶⁸⁴

4. Ża‘f-ı ḳuvvet-yafı ḳuvvet-i za‘f der terkīb-i mā

neşr: Mażmūnın ḥikāyet ider taḥmīl-i ḥaml-i³⁶⁸⁴ şekīl emrini taḥfīf ü³⁶⁸⁵ taḳlīl ve iḳşār-ı ‘alef ü āb³⁶⁸⁶ ile işbā‘³⁶⁸⁷ u sīr-āb eyleñ ayıtdı ey Resūl-i kām-yāb suḥan-ı bā-şavāb³⁶⁸⁸

³⁶⁷² ma‘āş: inti‘āş **M**

³⁶⁷³ ancak: **E H A R L**’de yoktur.

³⁶⁷⁴ ücretine: kārına **M**

³⁶⁷⁵ eylemişlerdür: itmişlerdür **M**

³⁶⁷⁶ emr-i ta‘ṭīl: aḥz u ḥaps ile ta‘vīḳ **R**; ḥidmetinde ḳuşūr **L**; ḥidmetde ḳuşūr **M**; “aḥz u ḥaps ile taḥşīl-i ma‘āş” ifadesi **L**’de derkenardır.

³⁶⁷⁷ ğayr-ı kār-ı maḳdūrları olmamağla: **M**’de yoktur.

³⁶⁷⁸ li-münşī’ihi: beyit **R**

³⁶⁷⁹ neşr: **L**’de yoktur.

³⁶⁸⁰ “ḥidmete ḳıyām ve ikdām-ı aḳdām üzre olduğın i‘lām ammā sizden rızā üzre olmaduğın i‘lām” ifadesi **L**’de derkenardır.

ḥidmete ḳudret āb u dāne ile müyesser olduğu cā-yi ‘illet degüldür ḥidmete ḳıyām ammā sizden rāzī olmaduğın i‘lām idüp: **M**’de yoktur.

³⁶⁸¹ binā-yı: bünyān-ı **L**; **L**’de “bünyān-ı” ifadesi “ile”bağlacından sonra yazılmıştır.

³⁶⁸² ḳuvvet-i binā-yı cisme: bünyān-ı ḳuvvete **M**

³⁶⁸³ “ve her zamān bī-‘alef ü āb olmağla bī-tāb olmuş” ifadesi **L**’de derkenardır.

idüp her zamān bī-‘alef ü āb olmağla bī-tāb olmuş: **M**’de yoktur.

³⁶⁸⁴ ḥaml-i: **M**’de yoktur.

muṭābık u³⁶⁸⁹ vākı‘ {vr. 83^a} idügi berık³⁶⁹⁰ ü lāmi‘dür min bā‘d³⁶⁹¹ ikṣār-ı ‘alef ü āb ile cevri-i taḥmilden ictināb eyleyem vākı‘ā bizden bu maḳūle umūr bürüz u şudūr itmişdür.³⁶⁹²

30. Mu‘cize-i hareket-i şecer der müşāhede-i rū-yi pāk-i Ḥazret-i ḥayrū’l-beşer³⁶⁹³

E 83^a; H 76^b; A 77^a; R 75^b; L 68^a; M 64^a

[5] Yine Ya‘lā ḳarīn-i ḥikāyet idüp rivāyet itmişdür ki³⁶⁹⁴ ol server-i pākize-ḥaşāyil ol sefer-i ‘izzet-rehberde³⁶⁹⁵ ḳaṭ‘-ı menāzil ve ṭayy-i merāḥil iderek bārān-ı raḥmet gibi bir murğ-zāra nāzil olup ta‘ab-ı rāhdan istirāḥat içün nuzūl ü iḳāmet ma‘nāsın kār-fermā-yı ḥazm-ı cezm itmegin dīde-i³⁶⁹⁶ sulṭān-ı ‘ālī-cenāb bir miḳdār [10] meyl-i ḥ^vāb eyledi gerçi zāhiren meḳḥūl-i kühl-i mā-zāgā’l-başar olan çeşm-i nübüvvet-manzarları³⁶⁹⁷ bu arada nevm irāde itmiş idi ammā derīçe-i dīde iḥāṭa-i eṭrāfa³⁶⁹⁸ āmāde ve³⁶⁹⁹ teyakḳūz u

³⁶⁸⁵ taḥfif ü: **M**’de yoktur.

³⁶⁸⁶ ikṣār-ı ‘alef ü āb: ‘alef ü āb ikṣārı **M**

³⁶⁸⁷ işbā’: taṭayyub **M**

³⁶⁸⁸ suḥan-ı bā-şavāb: buyurılan cevāb muvāfiḳ-ı şavāb ve **L**; şudūr iden cevāb muvāfiḳ-ı şavāb ve **M**

³⁶⁸⁹ u: **A R L M**’de yoktur.

³⁶⁹⁰ berık: zāhir **M**

³⁶⁹¹ min bā‘d: min bā‘di hāzā **M**

³⁶⁹² itmişdür: itmişdür mu‘cize-i şāniye **L**

ikṣār-ı ‘alef ü āb ile cevri-i taḥmilden ictināb eyleyem vākı‘ā bizden bu maḳūle umūr bürüz u şudūr itmişdür: emri-i iḳlālden keff-i ef‘āl ile iṭā‘at-i emri-i vācibü’l-imtişāl müteḥayyir-i ḥayyiz-i eyyām ü leyāl olmaḳ muḳarrerdür **M**

³⁶⁹³ Başlık **L M**’de yoktur; **M**’de ise başlık yerine “biri daḥı” ifadesi yazmaktadır.

³⁶⁹⁴ “yine rāvī-i mezbūr şebt-i şaḥīfe-i zḥūr itmişdür ki” ifadesi **L**’de derkenardır.

Yine Ya‘lā ḳarīn-i ḥikāyet idüp rivāyet itmişdür ki: **M**’de yoktur.

³⁶⁹⁵ ol sefer-i ‘izzet-rehberde: **E H A R L**’de yoktur.

³⁶⁹⁶ dīde-i: nergis-i **M**

³⁶⁹⁷ nübüvvet-manzarları: nübüvvet-manzar ve risālet-maḫharları **M**

³⁶⁹⁸ “eṭrāfa” ifadesi **L**’de derkenardır.

³⁶⁹⁹ ve: ve cānib-i **L**; **R**’de ise yoktur.

ıttılā‘da³⁷⁰⁰ küşāde idi huşūşā³⁷⁰¹ eger dem-i şehriyārī³⁷⁰² ve eger³⁷⁰³ vaqt-i ḥ^vāb nāzır-ı cenāb-ı Rabbü’l-erbāb³⁷⁰⁴ idi.³⁷⁰⁵ **beyit:**

[15] 1. Heme cemāl-i tū cüyem be-vaqt-i bīdārī

Heme cemāl-i³⁷⁰⁶ tū bīnem çü bāşem ender-ḥ^vāb

neşr³⁷⁰⁷: Ben dahı eṭrāfa nigerān ve cüyā-yı hıfz-ı³⁷⁰⁸ zāt-ı sāmī-mekān³⁷⁰⁹ idüm ol şahrā-yı şāsi‘atü’l-ercāda³⁷¹⁰ bir dıraht-ı ḥōş-manzar cilve-ger-i mir’āt-ı nazar olup ol şecer tarafını dikkat ile³⁷¹¹ seyr ü³⁷¹² temāşā iderken nāgāh yerinden hareket ve taraf-ı³⁷¹³ Ḥāzret’e teveccüh ü³⁷¹⁴ ‘azīmet eyledi meger niçe zamān imiş ki ol şecer-i keşirü’l-evrāk tenhā-rev-i pīş-gāh-ı³⁷¹⁵ iştıyāk ve bādiye-peymā-yı şahrā-yı firāk³⁷¹⁶ {vr. 83^b} olup bāğ-ı āmālinde³⁷¹⁷ bād-ı ārzū-yı müşāhede-i³⁷¹⁸ cemāl-i Resül-i

³⁷⁰⁰ ıttılā‘da: ıttıla‘la **R**; ıttıla‘a **L**

eṭrāfa āmāde ve teyaqqūz u ıttılā‘da: taraf-ı ıttılā‘ ve teyaqqūza **M**

³⁷⁰¹ huşūşā: **L**’de yoktur.

³⁷⁰² huşūşā eger dem-i şehriyārī: **M**’de yoktur.

³⁷⁰³ eger: **M**’de yoktur.

³⁷⁰⁴ cenāb-ı Rabbü’l-erbāb: cemāl-i Rabb-i mütē‘āl **M**

³⁷⁰⁵ “eger dem-i şehriyārī ve eger hengām-ı ḥ^vāb nigerān-ı cenāb-ı Rabbü’l-erbāb idi” ifadesi **L**’de derkenardır.

idi: olup **M**

³⁷⁰⁶ cemāl-i: ḥayāl-i **M**

³⁷⁰⁷ neşr: **M**’de yoktur.

³⁷⁰⁸ cüyā-yı hıfz-ı: pāsbān-ı **L**

³⁷⁰⁹ zāt-ı sāmī-mekān: Resül-i ins ü cān **M**

³⁷¹⁰ şāsi‘atü’l-ercāda: vāsi‘atü’l-ercāda **M**

³⁷¹¹ ol şecer tarafını dikkat ile: **E H A R L**’de yoktur.

³⁷¹² seyr ü: **M**’de yoktur.

³⁷¹³ taraf-ı: taraf-ı pür-şeref-i **L**; taraf-ı ḥidmet-i **M**

³⁷¹⁴ teveccüh ü: āğāz-ı **M**

³⁷¹⁵ pīş-gāh-ı: pīşe-gāh-ı **A R L M**

³⁷¹⁶ firāk: iftirāk **M**

³⁷¹⁷ bāğ-ı āmālinde: **E H A R L**’de yoktur.

³⁷¹⁸ müşāhede-i: **M**’de yoktur.

Mennān³⁷¹⁹ gülşen-i āmālinde³⁷²⁰ vezān ve gülzār-ı hālī ihtimāl-i huşul-i hayāl ile handān³⁷²¹ imiş³⁷²² gūyā ki h^vāb-ı Resūl-i muşaddağ³⁷²³ maşlahat-ı müştakı ferāhem kılmağ için muhaqqak olmuş³⁷²⁴ nesīm-i murādı vezīde ve giyāh-ı ümmīd-i fu’ādı³⁷²⁵ remīde göricek [5] ‘arağ-ı arzı³⁷²⁶ şağ iderek huddām-ı kirāma³⁷²⁷ irişüp hıyām-ı ‘izzet-mağāmlarına³⁷²⁸ mülhak oldu ve mānend-i sūtūn-i hıyām sitāde-i pīş-gāh-ı hıdmet-i seyyidü’l-enām olup müşāhede-i cemāl-i ferruğ-fāl ile hōş-hāl ve zāt-ı ‘ālīşānlarına sāyebān³⁷²⁹ olup mānend-i tāk-ı kavş-i kuzah ve³⁷³⁰ tavk-ı hāle³⁷³¹ ol māh-ı nübüvveti ihāta eyledi ve merāsīm-i ziyāreti itmām ile müreffihü’l-bāl ve muhaşşılı’l-āmāl olıcak³⁷³² gūyā ‘arz-ı hāl ile³⁷³³ gūyā olup [10] ayıtdı³⁷³⁴ **li-münşī’ihī**³⁷³⁵:

2. Ey Nebiyy-i Hüdā Habīb-i Hudā

Server-i enbiyā şefī’-i verā

-
- ³⁷¹⁹ Resūl-i Mennān: bā-kemālleri **M**
- ³⁷²⁰ gülşen-i āmālinde: **M**’de yoktur.
- ³⁷²¹ ve gülzār-ı hālī ihtimāl-i huşul-i hayāl ile handān: **E H A R L**’de yoktur.
- ³⁷²² imiş: itmiş **E H A R L**
- ³⁷²³ muşaddağ: āfāk **M**
- ³⁷²⁴ için muhaqqak olmuş: imiş **M**
- ³⁷²⁵ ümmīd-i fu’ādı: hırmānı **M**
- ³⁷²⁶ arzı: ‘arzı **E**
- ³⁷²⁷ huddām-ı kirāma: hıdmet-i ‘aliyyelerine **L**; cāy-gāh-ı Resūl’e **M**
- ³⁷²⁸ irişüp hıyām-ı ‘izzet-mağāmlarına: **E H A R L**’de yoktur.
- ³⁷²⁹ ve zāt-ı ‘ālīşānlarına sāyebān: **E H A R L**’de yoktur.
- ³⁷³⁰ kavş-i kuzah ve: **R**’de yoktur.
- ³⁷³¹ kavş-i kuzah ve tavk-ı hāle: tavk-ı tāk-ı kavş-i kuzah ve hāle **M**
- ³⁷³² ve merāsīm-i ziyāreti itmām ile müreffihü’l-bāl ve muhaşşılı’l-āmāl olıcak: **E H A R L**’de yoktur.
- ³⁷³³ hāl ile: hāle **M**
- ³⁷³⁴ ayıtdı: **M**’de yoktur.
- ³⁷³⁵ li-münşī’ihī: li-münşī’ihī’l-fakīr **R**

3. ‘İllet-i şıhhat-ı mizâc-ı sakîm

Şıhhat-i ‘illet-i zünüb ü haṭā³⁷³⁶

neşr: Niçe demdür³⁷³⁷ ki iştiyāk-ı cemāl-i bā-kemāl³⁷³⁸ ile ‘ahr-āsā³⁷³⁹ dīde-i ğam-fersā lezzet-i h^vābdan rehā olup³⁷⁴⁰ mānend-i çeşm-i³⁷⁴¹ aḥter rehīn-i seher idi ve eşk-i firāvān³⁷⁴² çeşme-i çeşmümden nihān-ḥāne-i ḥāke revān olmuş [15] idi efvāc-ı ğam mütelāṭım ve mekmen-i dimāğda Şüreyyā gibi³⁷⁴³ müctemi‘ ü müzāhim olup şevret-i³⁷⁴⁴ sürūr ü selvet mānend-i³⁷⁴⁵ benātü’n-na‘ş³⁷⁴⁶ tefriḳaya ‘azīmet itmiş idi sipihr-i ḥasret ve cāh-ı³⁷⁴⁷ firḳatde³⁷⁴⁸ **naẓm**³⁷⁴⁹:

4. Dem-i men berḳ u nāle-i men ra‘d

Çeşm-i men ebr u eşk-i men maṭarest

neşr³⁷⁵⁰: Maẓmūnı muḳarrer idi³⁷⁵¹ ammā ne çāre ki dest-i himmet³⁷⁵² bu ārzūya irmez ve ṭāyir-i murādum³⁷⁵³ bām-ı ḥuşūle³⁷⁵⁴ ḳonmaz idi şeb ü rüz enīs-i ḥayāl-i vişāl

³⁷³⁶ ḥaṭā: belā **M**

³⁷³⁷ Niçe demdür: Ḥaḳḳā **M**

³⁷³⁸ bā-kemāl: ‘ālem-ārā **M**

³⁷³⁹ ‘ahr-āsā: dīde-i ter **E H A R L**

³⁷⁴⁰ dīde-i ğam-fersā lezzet-i h^vābdan rehā olup: **E H A R L**’de yoktur.

³⁷⁴¹ çeşm-i: **E H A R L**’de yoktur.

³⁷⁴² firāvān: çeşm-i giryān **L**

eşk-i firāvān: nem-i eşk-i giryān **M**

³⁷⁴³ Şüreyyā gibi: Şüreyyā-şifāt **M**

³⁷⁴⁴ şevret-i: **E H A R**’de yoktur.

³⁷⁴⁵ mānend-i: **L M**’de yoktur.

³⁷⁴⁶ benātü’n-na‘ş: benātü’n-na‘ş-şifāt vādī-i **L M**

³⁷⁴⁷ cāh-ı: çarḥ-ı **L**; **R**’de ise okunaklı değildir.

³⁷⁴⁸ ḥasret ve cāh-ı firḳatde: ḥarbde niçe demler idi ki **M**

³⁷⁴⁹ naẓm: beyit **R L M**

³⁷⁵⁰ neşr: **A R**’de yoktur.

³⁷⁵¹ idi: idi neşr **R**

Maẓmūnı muḳarrer idi: **M**’de yoktur.

³⁷⁵² himmet: himem **M**

{vr. 84^a} ve arış-i müşāhede-i cemāl-i bā-kemāl olup ғayrı mülāhaza ve kārdan müteneffir ü bızār idüm.³⁷⁵⁵ **beyit:**

5. Egerçi³⁷⁵⁶ murğ-i ber-ārem zi ārzū-yı tū per³⁷⁵⁷

Heme be-kūy u serā-yı tū āşiyāne künem

neşr³⁷⁵⁸: Lillāhi'l-ḥamd ki ḥālā maḳşūdum müyesser ve şāhid-i murādum mir'āt-ı ḥuşūlde cilve-ger oldı çünki [5] şecer hırş u āz ile bu deñlü niyāz itdi³⁷⁵⁹ yine³⁷⁶⁰ maḥalline 'avdet idüp³⁷⁶¹ ve ilā tamāmi'l-emed³⁷⁶² ḥidmet-i rāstīye kıyāma 'azīmet eyledi vaḳtā ki ol ḥūrşīd-i sipihr-i³⁷⁶³ dīn ve māh-ı evc-i 'illiyyīn kümündan bürüz³⁷⁶⁴ ile ḥ^vābdan ser-bīrūn eyledi. **li-münşī'ihī**³⁷⁶⁵:

6. Sipihri-i ḥ^vābdan māh-ı³⁷⁶⁶ nübüvvet

[10] Tūlū' idüp cihāna virdi zīnet

neşr: Çünki merāsīm-i vuzū' emri itmām bulup şalāta kıyām resīde-i ihtitām oldı³⁷⁶⁷ kışşa-i 'acībe ve ḥikāyet-i ғarībe-i³⁷⁶⁸ şāḥı gülistān-ı³⁷⁶⁹ taḳrīrde nābit ve yine maḥalline

³⁷⁵³ murādum: 'azīmetüm **M**

³⁷⁵⁴ ḥuşūle: murāda **M**

³⁷⁵⁵ şeb ü rüz enīs-i ḥayāl-i vişāl ve arış-i müşāhede-i cemāl-i bā-kemāl olup ғayrı mülāhaza ve kārdan müteneffir ü bızār idüm: **M**'de yoktur.

³⁷⁵⁶ Egerçi: Eger çü **M**

³⁷⁵⁷ per: ser **M**

³⁷⁵⁸ neşr: **L**'de yoktur.

³⁷⁵⁹ çünki şecer hırş u āz ile bu deñlü niyāz itdi: **M**'de yoktur.

³⁷⁶⁰ yine: ba'dehü **M**

³⁷⁶¹ idüp: **M**'de yoktur.

³⁷⁶² ilā tamāmi'l-emed: **M**'de yoktur.

³⁷⁶³ sipihr-i: **E H A R L**'de yoktur.

³⁷⁶⁴ bürüz: meyl-i bürüz **M**

³⁷⁶⁵ li-münşī'ihī: beyit **M**

³⁷⁶⁶ ḥ^vābdan māh-ı: ғarbdan mihr-i **R**

³⁷⁶⁷ Çünki merāsīm-i vuzū' emri itmām bulup şalāta kıyām resīde-i ihtitām oldı: **M**'de yoktur.

³⁷⁶⁸ 'acībe ve ḥikāyet-i ғarībe-i: **M**'de yoktur.

varup ke'l-evvel şābit olduĝın³⁷⁷⁰ semīr-i³⁷⁷¹ zāmīr-i ḥaḫīrleri idüp ayıtdum ey maẓhar-ı mevhibet-i nübüvvet-i Vehhāb³⁷⁷² [15] ḥaḫḫā ki bu emir beni ziyāde i'cāb eyledi ḥareket-i şecer³⁷⁷³ gerçi 'aceb-terdür ammā bu cümleden bu mertebe faẓilete bu şecer maẓhar olup ğayrısına müyesser olmamaḫ³⁷⁷⁴ muḥayyer-i 'aḫl-ı beşerdür bir vech-ile nahẓat u kıyām ve ādāb-ı merāsīm-i ḥidmet ü ziyāreti itmām itdi ki bir recül-i kāmīl-i müstaḥẓar ancaḫ bu mertebeye ḳādir olur buyurdılar ki ey Ya'lā bu şecer-i 'ālī³⁷⁷⁵ Ḥaẓret-i Ḥudā'dan³⁷⁷⁶ 'azze şānühü ebeden³⁷⁷⁷ {vr. 84^b} der-ḥ^vāst u recā³⁷⁷⁸ itdi³⁷⁷⁹ ki sebep-i ḥilḳat-i ādem ve bā'ış-i āferīniş-i 'ālem olan³⁷⁸⁰ Resül'i³⁷⁸¹ ziyāret idüp baĝ-ı āmāline āb-ı şeref ü sürūr³⁷⁸² ile naḫret ü ṭarāvet³⁷⁸³ vire Ḥaẓret-i ḳāḫī'l-ḥacāt ve sāmī'ü'l-münācāt tazarru' u niyāzını [5] ḳabül buyurup noḫta-i du'ā merkez-i icābete duḫūl itdi³⁷⁸⁴ ḥūrşīd-i me'mūl resīde-i³⁷⁸⁵ küngüre-i³⁷⁸⁶ bām-ı ḥuşūl olup ziyāret-i

³⁷⁶⁹ gülistān-ı: gülzār-ı **M**

³⁷⁷⁰ yine maḥalline varup ke'l-evvel şābit olduĝın: **M**'de yoktur.

³⁷⁷¹ semīr-i: **M**'de yoktur.

³⁷⁷² maẓhar-ı mevhibet-i nübüvvet-i vehhāb: āb-ı rû-yi enbiyā'-i a'lā-cenāb **L**

³⁷⁷³ şecer: **E H A R**'de yoktur.

³⁷⁷⁴ olmamaḫ: olmamaḫ daḫı **R**

³⁷⁷⁵ ḥaḫīrleri idüp ayıtdum ey maẓhar-ı mevhibet-i nübüvvet-i Vehhāb ḥaḫḫā ki bu emir beni ziyāde i'cāb eyledi ḥareket-i şecer gerçi 'aceb-terdür ammā bu cümleden bu mertebe faẓilete bu şecer maẓhar olup ğayrısına müyesser olmamaḫ muḥayyer-i 'aḫl-ı beşerdür bir vech-ile nahẓat u kıyām ve ādāb-ı merāsīm-i ḥidmet ü ziyāreti itmām itdi ki bir recül-i kāmīl-i müstaḥẓar ancaḫ bu mertebeye ḳādir olur buyurdılar ki ey Ya'lā bu şecer-i 'ālī: Resül-i ḥaḫīrde şābit idüp 'urza-i 'arşa-i nübüvvet idüp sebebini istifsāre cür'et itdüm buyurdılar ki **M**

³⁷⁷⁶ Ḥudā'dan: Ḥudā-yı 'Allām'dan **M**

³⁷⁷⁷ 'azze şānühü ebeden: **M**'de yoktur.

³⁷⁷⁸ u recā: **M**'de yoktur.

³⁷⁷⁹ itdi: itmiş idi **M**

³⁷⁸⁰ sebep-i ḥilḳat-i ādem ve bā'ış-i āferīniş-i 'ālem olan: **M**'de yoktur.

³⁷⁸¹ Resül'i: Resül'ini **R**; Resülullāh'ı **L**

³⁷⁸² ü sürūr: **E H A R M**'de yoktur.

³⁷⁸³ naḫret ü ṭarāvet: ṭarāvet ü naḫret **M**

³⁷⁸⁴ Ḥaẓret-i ḳāḫī'l-ḥacāt ve sāmī'ü'l-münācāt tazarru' u niyāzını ḳabül buyurup noḫta-i du'ā merkez-i icābete duḫūl itdi: **M**'de yoktur.

³⁷⁸⁵ resīde-i: resīd-i **M**

³⁷⁸⁶ küngüre-i: **M**'de yoktur.

Resül'e vuşul bulıcağ yine mekânına 'avdet idüp evvelki hâline ric'at eyledi.³⁷⁸⁷ **li-münşî'ihî**³⁷⁸⁸:

7. Ne 'aceb zât olur Resül-i Kerîm³⁷⁸⁹
Ki şecer bile³⁷⁹⁰ eyleye aña tekrîm³⁷⁹¹

8. Bunu kim gördi kim işitdi meger

[10] Ola müştâk-i rûyi nev'-i şecer

9. Bu ne 'izzet bu ne kerâmet olur

Bu ne devlet bu ne sa'âdet olur³⁷⁹²

31. Mu'cize-i def'-i çarr-ı şar'-ı püser der hâlet-i şar' be-iltimâs-ı mâder³⁷⁹³

E 84^b; H 78^a; A 78^b; R 77^a; L 69^a; M 65^b

Yine Ya'lâ rağiye 'anhü's-Selâm ol seferde bu mu'cizeyi rivâyet ile bu gûne i'lâm itmişdür ki³⁷⁹⁴ çünkü ol menzilden hengâm-ı kıyâm [15] gelüp şubh-i âyîne-fâm cilâ-

³⁷⁸⁷ eyledi: itdi E

olup ziyâret-i Resül'e vuşul bulıcağ yine mekânına 'avdet idüp evvelki hâline ric'at eyledi: olıcağ yine maķâmına rücû' u kufûl eyledi M

³⁷⁸⁸ li-münşî'ihî: li-münşî'ihî'l-fakîr R M

³⁷⁸⁹ kerîm: kirâm L; enâm M

³⁷⁹⁰ bile: M'de yoktur.

³⁷⁹¹ tekrîm: ikrâm L M

³⁷⁹² olur: olur mu'cize-i şâliş L

Bu beyit M'de bulunmamaktadır.

³⁷⁹³ Başlık L M'de yoktur; M'de başlık yerine "biri dağı" ifadesi yazmaktadır.

³⁷⁹⁴ "mu'cize-i def'-i çarr-ı şar'-ı püser be-iltimâs-ı mâder yine Ya'lâ bin Mürre'ye ol seferde bu mu'cize-i şadâkat-muḥbirden böyle ḥaber virmişdür ki" ifadesi L'de derkenardır.

Yine Ya'lâ rađiye 'anhü's-Selâm ol seferde bu mu'cizeyi rivâyet ile bu gûne i'lâm itmişdür ki: M'de yoktur.

dih-i³⁷⁹⁵ jeng-i zālām olup³⁷⁹⁶ āsār-ı tālī‘a-i seher-i aqtār felekde nümāyān ve envār-ı dil-fürüz³⁷⁹⁷ rüz-i ‘arşa-i gītīde münteşir ü ‘ayān oldı³⁷⁹⁸ ol³⁷⁹⁹ hürşīd-i sipihr-i celāl maṭla‘-i ‘izz ü iqbālden³⁸⁰⁰ bürüz idüp neşr-i nūr-i cihān-fürüz³⁸⁰¹ ile rû-be-rāh-ı menzilgāh³⁸⁰² buyurdılar nāgāh hilāl-i rāhda bir zen-i bī-çāre³⁸⁰³ peydā olup³⁸⁰⁴ tavāfgāh-ı selāṭīn-i dest-gāh olan pīş-gāh-ı³⁸⁰⁵ dergāh-ı ‘izzet-penāhları³⁸⁰⁶ ğubār-ı hürşīd-iştibāhına³⁸⁰⁷ rû-mālīde-i çehre-i siyāh³⁸⁰⁸ idüp³⁸⁰⁹ tennūr-i iltimāsı pür-tāb ve ḥadeng-i recāyı ṭaraf-ı hedef-i tazarru‘a pertāb idüp hezār sūz u güdāz ile bu gūne ibrāz-ı rāz itdi ki.³⁸¹⁰ {vr. 85^a} li-münşī’ihī³⁸¹¹:

1. Ey şifā-baḥş-i ‘illet-i ümmet

Ey devā-sāz-ı naḫmet ü zaḫmet³⁸¹²

2. Kār-fermā-yı maḥşer ü ‘arasāt

Şāfi‘-i ḥalḫ-ı māḥī-i³⁸¹³ hefevāt

³⁷⁹⁵ cilā-dih-i: ref‘-i **M**

³⁷⁹⁶ olup: idüp **M**

³⁷⁹⁷ dil-fürüz: **E H A R**’de yoktur.

³⁷⁹⁸ oldı: olıcaḫ **M**

³⁷⁹⁹ ol: **E H A**’da yoktur.

³⁸⁰⁰ maṭla‘-i ‘izz ü iqbālden: **M**’de yoktur.

³⁸⁰¹ fürüz: efrüz **R L M**

³⁸⁰² menzilgāh: **E H A R L**’de yoktur.

³⁸⁰³ bī-çāre: ‘izzet-penāh **M**

³⁸⁰⁴ peydā olup: **E H A R L**’de yoktur.

³⁸⁰⁵ pīş-gāh-ı: **E H A R L**’de yoktur.

³⁸⁰⁶ ‘izzet-penāhları: Resūl-i İlāh celle ‘ani’l-eşbāh **M**

³⁸⁰⁷ hürşīd-iştibāhına: hürşīd-iştibāhı ile **M**

³⁸⁰⁸ çehre-i siyāh: **E H A R L**’de yoktur.

³⁸⁰⁹ idüp: idüp ayıtdı **E H A R L**

³⁸¹⁰ tennūr-i iltimāsı pür-tāb ve ḥadeng-i recāyı ṭaraf-ı hedef-i tazarru‘a pertāb idüp hezār sūz u güdāz ile bu gūne ibrāz-ı rāz itdi ki: **E H A R L**’de yoktur.

³⁸¹¹ li-münşī’ihī: li-münşī’ihī’l-faḫīr **R**

³⁸¹² naḫmet ü zaḫmet: zaḫmet-i raḫmet **M**

neşr³⁸¹⁴: Bir niçe demdür ki şa‘ve-i rāḥat³⁸¹⁵ esīr-i pençe-i şāh-bāz-ı³⁸¹⁶ miḥnet olup zaḥm-ı ḥançer-i ḥūn-pāş-ı çarḥ-ı sitīze-kār bir mertebe [5] dil-ḥırāşī-i cān-ı³⁸¹⁷ bīmār itmişdür ki meger merhem-i bihbūd-i luṭf u³⁸¹⁸ iḥsānları hüveydā ola ki ol zaḥm-ı cān-rübā ve³⁸¹⁹ dehen-küşā sūzen-i ‘ilāc ile leb-ber-leb olmaḥ³⁸²⁰ meşhūd-i naẓar-ı dil-i pūr-naşb ola istikşāf-ı aḥvāl u istiḥbār-ı celiyye-i maḳāl buyurduḳlarında³⁸²¹ ayıtdı ey ‘illet-i ‘işyāna şefī‘ vü ṭabīb³⁸²² ve³⁸²³ ey feyz-dih ü³⁸²⁴ [10] üns-baḥş-i ġarīb kār-fermā-yı ḳazā vü ḳader bu ‘ācizeye bir püser-i ḥūb-manẓar ‘aṭā vü iḥsān itmekle ḳalb-i maḥzūnumı şādān itdi henüz mess-i şar‘³⁸²⁵ ider ammā gird-bād-ı ‘urūz şar‘ ile sūtūr-ı şıḥḥatı serkeşte ve ḥavāle-i şarşar-ı şar‘ birle³⁸²⁶ baḥtı bergeştedür. **beyit:**

[15] 3. Be-gīr-i dest-i dil-i men be-bīn çe ‘aczeṣt īn

Dem-i ‘aṭā vü teraḥḥum şüdi çe ḥāleṣt īn

neşr: Bu ġam³⁸²⁷ u elem ile niçe demdür³⁸²⁸ ki murġ-i sürūr ü rāḥat esīr-i ḳayd-ı şayd-ı³⁸²⁹ ḳafes-i miḥnet olup ammā şifāḥāne-i ġayb-ı bī-‘aybdan nidā-yı ġam-zidā-yı devā cāna ṭoḳınur. **beyit:**

-
- 3813 ḥalk-ı māḥī-i: küi ü sāmi‘-i **M**
- 3814 neşr: **L**’de yoktur.
- 3815 rāḥat: şafā vü istirāḥat **M**
- 3816 şāh-bāz-ı: zayġam-ı zārāmet-i **M**
- 3817 cān-ı: ḳalb-i **M**
- 3818 luṭf u: **M**’de yoktur.
- 3819 cān-rübā ve: : **M**’de yoktur.
- 3820 olmaḥ: olup **L M**
- 3821 maḳāl buyurduḳlarında: maḳālde **L M**
- 3822 vü ṭabīb: **A**’da yoktur.
- 3823 ve: **E H A R L**’de yoktur.
- 3824 ü: **E**’de yoktur.
- 3825 şar‘: zar‘ **A L M**
- 3826 birle: ile **L M**
- 3827 ġam: sügvārī **L M**
- 3828 demdür: dem idi **L M**
- 3829 şayd-ı: **E H A R M**’de yoktur.

4. Ger be-çāh-ı ğamī endāhte şüd Yūsuf-i dil

Ġam meḡūr ki ehl-i meded mī güzerd ber çāheş

neşr: Mazmūnı bād-ı beşāret ile kūşeme toḡınur idi Ḥudā'ya minnet ki kadem-i sa'ādet-tev'em ile pīş-gāh-ı ḡānemüz reşk-endāz-ı behişt ü İrem oldı deyu püseri 'urza-i 'arşa-i ḡadem-i muḡterem Ḥāzret-i Resūl-i mükerrerem eyleyüp³⁸³⁰ in'ām-ı 'āmm-i Resūl-i 'Allām'dan deryūze-i iḡsān³⁸³¹ u in'ām³⁸³² iderin³⁸³³ ki kişt-zār-ı {vr. 85^b} ibtilā-yı āb-ı du'ā ile şād-āb u ḡurrem olup gedā-yı ḡarman-ı 'aḡānuñ ḡūşe-i murādı ferāhem ola tazarru'-i pīre-zen dāḡil-i dāyire-i ḡabūl-i Ḥāzret-i Resūl olup dest-i şafā-küster³⁸³⁴ ile mess-i menḡar-i püser³⁸³⁵ idüp buyurdılar ki mess-i menḡar iden [5] Resūl-i Ḥudā-yı dād-gerdür min ba'd ref'-i bisāt-ı ḡarār eyle ki saña maḡar olmaz³⁸³⁶ muḡī'-i kelām-ı ḡümāyūn olup menḡar-i püserden bīrūn ol³⁸³⁷ pes zen-i 'afīfe bu kelām-ı şerīfe kemāl-i i'timād ile³⁸³⁸ elīfe olup püserin mekānına iletı Ḥāzret daḡı rāh-ı maḡşada gitdi ḡünkü esb-i sefer resīde-i menzil-i ḡarār ve zūd-res-i 'arşa-i idbār oldı Ḥāzret-i metbū' [10] maḡarr-ı 'izz ü sa'ādetlerine rücū' buyurdılar maḡall-i tazarru'-i pīre-zen ve şifā-yāb-ı³⁸³⁹ püser-i māşū'l-leben³⁸⁴⁰ ol Ḥāzret'e menzil ü mesken oldı pīre-zen-i nā-tüvān du'ā-künān-ı beyān-ı imtinān ile cebīn-sā-yı ḡuzūr-i 'ālīşānları oldı mecārī-i aḡvāl-i püser mevāḡī-i ḡuyūl-i su'āl [15] ü³⁸⁴¹ kelām-ı pūr-güher olduḡda ayıtdı ey Resūl-i bī-

³⁸³⁰ Mazmūnı bād-ı beşāret ile kūşeme toḡınur idi Ḥudā'ya minnet ki kadem-i sa'ādet-tev'em ile pīş-gāh-ı ḡānemüz reşk-endāz-ı behişt ü İrem oldı deyu püseri 'urza-i 'arşa-i ḡadem-i muḡterem Ḥāzret-i Resūl-i mükerrerem eyleyüp: **E H A R L**'de yoktur.

³⁸³¹ iḡsān: in'ām **R**

³⁸³² in'ām: iḡsān **R**; ikrām **L M**

³⁸³³ iderin: iderdi **M**

³⁸³⁴ şafā-küster: şafā-küsterleri **R L M**

³⁸³⁵ püser: **M**'de yoktur.

³⁸³⁶ saña maḡar olmaz: **L**'de yoktur.

³⁸³⁷ muḡī'-i kelām-ı ḡümāyūn olup menḡar-i püserden bīrūn ol: **E H A R L**'de yoktur.

³⁸³⁸ kemāl-i i'timād ile: **R**'de yoktur.

³⁸³⁹ şifā-yāb-ı: **M**'de yoktur.

³⁸⁴⁰ ve şifā-yāb-ı püser-i māşū'l-leben: **R**'de yoktur.

³⁸⁴¹ ḡuyūl-i su'āl ü: ḡabūl-i su'āl u **R**; ḡuyūl-i **L**

su'āl ü: **M**'de yoktur.

iştibāh³⁸⁴² ve ey³⁸⁴³ şefî‘-i ümmet-i rû-siyāh ol dem ki sipihr-i nübüvvetden şudûr iden bārān-ı du‘ā nāzil-i kişt-zār-ı püser-i mübtelā oldu tohum-i şifā hāşıl ve şihhat-i kāmile vāşıl olup ‘arāz-ı marāz-ı qarīn-i zevāl ve kāmēt-i mizāc-ı kemāl i‘tidālde oldu.³⁸⁴⁴ **li-münşî’ihi**³⁸⁴⁵:

5. Aña kim bir naẓar ide o kerīm

Ola maķbûl dergeh-i Mevlā

6. Niçe merzāya bir du‘āsı yeter

{vr. 86^a} İstese mürdeler ider³⁸⁴⁶ ihyā

neşr³⁸⁴⁷: Āgāz-ı i‘cāz-ı Mesīhā eylese hayāt-baḥş-i emvāt-ı³⁸⁴⁸ cihān olur ibrāz-ı yed-i beyzā ile ibdā’-i kār-ı Musā itse mübtıl-i siḥr-i³⁸⁴⁹ Fir‘avn u Hāmān olur bu muḳarrerdür ki heme mu‘cizāt-ı enbiyā ve heme kerāmāt-ı evliyā ḳaṭre-i baḥr-i nübüvvet-intimā-yı [5] Ḥazret-i Muşṭafā’dandur şallellāhu te‘ālā ‘aleyhi ve ‘alā ālihi ve şahbihi ilā yevmi’l-ḥaşri ve’l-cezā.³⁸⁵⁰

³⁸⁴² Rasûl-i bî-iştibâh: Resûlullâh **L M**

³⁸⁴³ ey: **E H A R M**’de yoktur.

³⁸⁴⁴ i‘tidâlde oldu: i‘tidâl üzredür **L M**

³⁸⁴⁵ li-münşî’ihi: li-münşî’ihi’l-fakîr **R M**

³⁸⁴⁶ ider: ide **M**

³⁸⁴⁷ neşr: **L**’de yoktur.

³⁸⁴⁸ emvāt-ı: emvâc-ı **R**

³⁸⁴⁹ siḥr-i: siḥr-i hezâr-ı **R; M**’de ise yoktur.

³⁸⁵⁰ ve’l-cezā: ve’l-ḳarâr **R M; L**’de ise yoktur.

32. Mu‘cize-i inhizām-ı küffār be-du‘ā-yı seyyidü’l-ebrār ve³⁸⁵¹ ta‘yîn-i mevāzî‘-i helāk-i ba‘ż-ı eṣrār

E 86^a; H 79^b; A 79^b; R 78^b; L 70^a; M 66^b

Rākizān-ı meydān-ı rivāyet ve fārisān-ı beydā’-i ḥikāyet mu‘cizāt-ı Ḥazret-i risāletden rivāyet-i Enes ile bu mu‘cize-i laṭīfeyi³⁸⁵² [10] bu gūne mü’esses itmişlerdür ki ol vakit ki ṭāyife-i muḥālifīn-i bī-intibāh en‘ām-ı ḍalālet-penāh gibi ser-dāde-i çerā-gāh olup muḥālefet ü ‘inād-ı evāmīr-i Resūl-i ‘ināyet-mu‘tādda niṭāḳ-ı ittifāḳ peyvend-i miyān-ı ehl-i ṣiḳāḳ oldı re’īs-i erbāb-ı ‘iṣyān ya’nī Ebī Süfyān ser-‘asker-i ḍalālet-niṣān olup [15] müteveccih-i ḥarb-i Resūl-i Mennān oldı *“Yürdüne en³⁸⁵³-yütfiū nūrallāhi bi-efvāhihim ve ye’bāllāhe illā en yūtimme nūrahū”*³⁸⁵⁴ Ḥazret-i Enes bu gūne gevher-feṣān-ı kelām-ı³⁸⁵⁵ mu‘ciz-beyān olmuşdur ki ol ḥinde mekīn-i serīr-i ‘izz ü temkīn Ḥazret-i Resūl-i emīn ictimā’-i aşḥāb-ı güzīn ü³⁸⁵⁶ hüdāt-ı dīn ile tarḥ-endāz-ı bisāt-ı müşāvere ve naḳş-perdāz-ı dībā-yı muḥāvere olup maḳşūd-ı hümāyūnları ṣebāt-ı aḥbāb-ı şafā-maḳrūnları beyne ecme’i’l-ḳavm zāhir {vr. 86^b} ve işrāḳ-i āftāb gibi bāhir olmak idi buyurdılar ki Ebī Süfyān³⁸⁵⁷ kār-ı ḥarbe müteṣaddī olmuşdur ‘āḳibeti muḳābeleyle mü’eddī olur şavāb-dīd-i re’y-i sedīd mir’āt-ārā’-i ‘uḳalāda ne yüzden bedīd olacaḳdur miyān-ı aşḥāb-ı bā-vefāda Sa’d bin ‘Ubāde [5] ḳavl-ı āḥarda Miḳdād bin ‘Amr (?) ressām-ı şuver-i kelām olup ayıtdı ey seyyidü’l-enām me’mūr-i evāmīr-i ‘Allām idügümüz semīr-i zāmīr-i bā-ilhāmdur her ne emir ki şādır ola imtişālde ḥāzırız aḳşā-yı arza³⁸⁵⁸ fermān-ı ḳazā cereyān-ı şudūr itse iṭā‘at u inḳıyādda yek-zebān u yek-

³⁸⁵¹ ve: ve mu‘cize-i L M

³⁸⁵² laṭīfeyi: L M’de yoktur.

³⁸⁵³ Āyetin aslında “en” geçmekle birlikte bütün nüshalarda “li” yazmaktadır.

³⁸⁵⁴ nūrahū: nūrahū el-āye A

Tevbe 9/32; Meali: “*Allah’ın nûrunu ağızlarıyla (üfleyip) söndürmek istiyorlar.* Halbuki kâfirler hoşlanmasalar da *Allah nûrunu tamamlamaktan asla vazgeçmez.*”

³⁸⁵⁵ kelām-ı: M’de yoktur.

³⁸⁵⁶ ü: M’de yoktur.

³⁸⁵⁷ “Süfyān’a” kelimesi E’de derkenardır.

³⁸⁵⁸ arza: ‘arza E

‘inānuz [10] ḥāṣā ki kār-ı ġazādan³⁸⁵⁹ rū-gerdān ve ḥabṭ-ı ‘işve ile ġüsiste-mehār-ı rızā-yı Ḥazret-i ‘ālīṣān olavuz ḥuṣūṣā ḳurb-i bedr mānend-i māh-ı bedr rūṣen iken³⁸⁶⁰ tereddüd ya³⁸⁶¹ teḥallüf ġāyet müstehcendür. **mıṣra‘**:

1. Ez Ḥazretet işāret ve³⁸⁶² zi mā be-ser devīden³⁸⁶³

li-münṣī’ihi³⁸⁶⁴:

2. Reh-i ‘aşḳ u muḥabbetde ser ü cān

[15] Fedādur saña³⁸⁶⁵ ey sulṭān-ı zīṣān

3. Buyur fermān-ber-i emr-i ṣerīfüz

Bugün şıdḳ u muḥabbet-ile elīfüz

4. Başılmıṣdur dile mühr-i³⁸⁶⁶ muḥabbet

Yazılmıṣdur suṭūrında meveddet

neṣr³⁸⁶⁷: İmtiṣāl ü ittifāḳ-ı aşḥāb-ı vifāḳ ‘ilāve-i ‘azīmet ü eşvāḳ-ı Resül-i āfāḳ olup ‘asker-i³⁸⁶⁸ aşḥāb-ı vefā-intimāya ‘azīmet-i hümāyūnlarını³⁸⁶⁹ inbā idicek³⁸⁷⁰ ḥūrşīd-i

³⁸⁵⁹ ġazādan: ġazāda **L M**

³⁸⁶⁰ iken: **M**’de yoktur.

³⁸⁶¹ ya: veyā **L**; **M**’de ise yoktur.

³⁸⁶² ve: **M**’de iki kere yazılmıştır.

³⁸⁶³ devīden: devīdenest **L M**

³⁸⁶⁴ li-münṣī’ihi: li-münṣī’ihi’l-faḳīr **M**

³⁸⁶⁵ saña: yoluña **R**

³⁸⁶⁶ mühr-i: mühr ü **M**

³⁸⁶⁷ neṣr: **M**’de yoktur.

³⁸⁶⁸ ‘asker-i: mu‘asker-i **M**

³⁸⁶⁹ hümāyūnlarını: hümāyūnların **M**

³⁸⁷⁰ idicek: idüp **M**

ictimā‘-ı heme-i aşhāb iltimā‘ idüp ol mäh-i³⁸⁷¹ şadr-ı meclis-i³⁸⁷² enbiyā-yı³⁸⁷³ ‘ālī³⁸⁷⁴-
 qadr sipihr-i {vr. 87^a} gāzā-yı garrāda bedr olup müteveccih-i bedr oldılar sāha-i Bedr’i
 misāha-i mi‘mār-ı kerāmet buyurup a‘dā-yı tebeh-rūzgār ve qabāhat-girdāruñ şemşīr-i
 ehl-i İslām ile küşte ve ne maqūle mevzi‘de maqtūl ü bergeşte olacaqlarını³⁸⁷⁵ [5] ta‘yīn
 ü işāret buyurdılar Hāzret-i Enes rivāyet ider ki haqqā ki ta‘yīn-i Hāzret-i Resūl-i
 enām³⁸⁷⁶ ‘aleyhi’t-taḥiyyetü ve ‘s-selām eger esāmī ve eger zemīn der-i maḥalline işābet
 idüp birisi teḥallūfde şūret göstermemişdür yine Hāzret-i ‘Abbās yevm-i Bedir’de zāhir
 olan mu‘cizātdan birine [10] ḥil‘at-i rivāyet ilbās idüp dimişdür ki ol Hāzret-i ‘ālī-qadr
 şallellāhu ‘aleyhi ve sellem yevm-i Bedir’de dergāh-ı Hudā’ya leb-cünbān-ı du‘ā olup
 ayıtdı *“Allāhümme enşüdüke ‘ahdeke ve va’dike Allāhümme in şā’e lā-ta’būd ba’de’l*
*3877 -yevmi”*³⁸⁷⁸ ya’ni bu sefer-i zafer-eşerde [15] Sūre-i Fetih ü Naşr’da nezīl olan va’d-i
 cemīl-incāzını recā buyurup hezīmet-i müslimīn rüy-nümā olursa istīşāle mü’eddī
 olacağı hüveydādur Hāzret-i Şiddīk ayıtdı ey Resūl-i Hudā her tūr-i du‘āña kemān-ı
 recādan perrān ola hedef-i qabūle muşādif idügi nümāyāndur *“ed’ünī istecib leküm”*³⁸⁷⁹
 bu mertebe tūr şimdengirü keff-i yed itmek evlā-terdür ḥuşūşā ilḥāḥ elbette sebeb-i fevz
 ü³⁸⁸⁰ {vr. 87^b} necāhdur haqqā ki meczūm-i Resūl-i muḥterem idi ki ḥūrşīd-i elṭāf-ı³⁸⁸¹
 Ḥallāk-ı ‘ālem-baḥş-i leme‘āt-ı kerem ve neşr-i eşi‘a-i ḥüs-n-i şiyem itdükçe

3871 mäh-i: L M’de yoktur.

3872 meclis-i: mecālis-i L M

3873 enbiyā-yı: M’de yoktur.

3874 ‘ālī: zī R; ma‘ālī L

3875 olacaqlarını: olacaqları R

3876 Resūl-i enām: risālet R L M

3877 ba’de’l: mine’l E H A

3878 Hadis; metnin aslında “in şā’e” ifadesi “in teşā’e” şeklinde geçmektedir. *El-Cem‘u beyne’s-Sah3ihayni’l-Buhârî*, “Efrādu’l-Buhârî”, II, 110. Manası: *“Allahım, senin ahdini ve va’dini seni özleyip isterim. Allahım sen istersen bu günden sonra esir olmayız.”*

3879 Mü’mīn 40/60; Meali: “Rabbimiz şöyle buyurdu: *Bana dua edin, kabul edeyim*. Çünkü bana ibadeti bırakıp büyüklük taslayanlar aşağılanarak cehenneme gireceklerdir.” Bu âyet sadece R’de bulunmaktadır.

3880 fevz ü: fevz-i E H A R L

3881 elṭāf-ı: iḥsān-ı M

ziyā-dih-i³⁸⁸² sipihr-i³⁸⁸³ murād-ı ümem olup huşūşā cenāb-ı muṭahharları³⁸⁸⁴ haṭṭ-ı evfer ile behre-ver olacağı³⁸⁸⁵ mihr-i [5] enver gibi rūşen-terdür³⁸⁸⁶ lākin mübālağa vü ilhāḥ-ı teşcī'-i emr-i müslimīn ve teşebbūt-i³⁸⁸⁷ kulüb-i aşḥāb-ı felāḥ için şudūra makrūn olmuş³⁸⁸⁸ idi pes lāmme-i ḥarb u kıṭāl ile sür'at ü isti'cāl idüp taraf-ı küffār-ı bed-girdāra³⁸⁸⁹ 'azīmetde der-kār oldılar *"Seyühzemü'l-cem'ü ve [10] yüvellüne'd-dübür"*³⁸⁹⁰ āyet-i bā³⁸⁹¹-beşāreti³⁸⁹² tilāvet ü kıṭā'at³⁸⁹³ buyurdılar³⁸⁹⁴ fī'l-vāḳi' şaşt-ı recādan rehā bulan siḥām-ı du'ā ṭās-ı sipihr-i vālādan güzer ü i'tilā idüp hedef-i rızā-yı Hudā'ya qarīn olup³⁸⁹⁵ küffār-ı bed-āyīn münhezim olup 'arşa-i heycāda ḍarb-ı şemşīr-i³⁸⁹⁶ yelān-ı dīnden³⁸⁹⁷ *"vellev 'alā edbārihim nüfüren"*³⁸⁹⁸ maẓmūn-ı şerīfi³⁸⁹⁹ [15] pedīdār ve 'asker-i iḳbāl ü qarār³⁹⁰⁰ 'āzim-i diyār-ı idbār u firār olup *"Ve inne cündenā lehümü'l-ğālibūn"*³⁹⁰¹ maẓmūnı āşikār oldu pes³⁹⁰² şebāt-ı guzāt-ı İslām ve inhizām-ı a'dā-yı bed-

3882 ziyā-dih-i: ziyā-baḥş-i **M**

3883 sipihr-i: sipihr-i muzlim-i **M**

3884 muṭahharları: muṭahhar-ı Peygamber **L**

3885 olacağı: olacağı **M**

3886 rūşen-terdür: rūşen-ter idi **L**

3887 teşebbūt-i: teşettüt-i **M**

3888 olmuş: olur **M**

3889 bed-girdāra: kabāḥat-girdāra **M**

3890 Kamer 54/45; Meali: *"O topluluk yakında bozulacak ve onlar arkalarını dönüp kaçacaklardır."*

3891 bā: pür **R L**

3892 bā-beşāreti: beşāret-meymeneti **M**

3893 ü kıṭā'at: **E H A R L**'de yoktur.

3894 buyurdılar: buyurdılar idi **L M**

3895 hedef-i rızā-yı Hudā'ya qarīn olup: kabūle qarīn olıcaḳ **E H A R L**

3896 şemşīr-i: **E H**'de yoktur.

3897 **M**'de *"'arşa-i heycāda ḍarb-ı şemşīr-i yelān-ı dīnden"* ifadesi *"bed-āyīn"* ifadesinden sonra yazılmıştır.

3898 İsrā 17/46; Meali: *"Ayrıca, onu anlamamaları için kalplerine bir kapalılık ve kulaklarına bir ağırlık veririz. Sen, Kur'an'da Rabbinin birliğini yadettiğinde onlar, **canları sıkılmış bir vaziyette, gerisin geri dönüp giderler.**"*

3899 maẓmūn-ı şerīfi: maẓmūn-ı **A R L**; maẓmūnı **M**

3900 ve 'asker-i iḳbāl ü qarār: **E H A R**'de yoktur.

3901 ğālibūn: ğālibūn el-āye **A**

Sâffât 37/173; Meali: *"Bizim ordumuz şüphesiz üstün gelecektir."*

fercām ile mu‘cize-i seyyidü’l-enām ‘aleyhi’ş-şalātu ve’s-selām³⁹⁰³ cilve-ger-i mir’āt-ı şuver-i havādiş-i eyyām oldu *“fe-eyyednā’llezīne āmenū ‘alā ‘adüvvihim fe-eşbeḥū ḡāhirin”*³⁹⁰⁴ Ḥazret-i İbn ‘Abbās ref’-i³⁹⁰⁵ libās-ı şek ü iltibās idüp dimişdür³⁹⁰⁶ ki bu ḥarb-i bū’l-‘acebde dest-i {vr. 88^a} Cibrīl ḡabiz-i zimām-ı eşheb-i Ḥazret-i Resūl-i Ḳureyşī³⁹⁰⁷-neseb³⁹⁰⁸ olmuş idi ser ü ten-i mübārekleri³⁹⁰⁹ lāmme-i ḥarb ile müzeyyen idi zāt-ı ‘izzet-iştimālleri ile müteveccih-i ḥarb u ḡitāl oldılar.³⁹¹⁰ **li-münşī’ihi**³⁹¹¹:

5. Āferīn ol emīr-i ‘askere kim

Ḳā’idī ola Ḥazret-i Cibrīl

[5] 6. İki peyki ola yemīn ü yesār

Naşr-ı Bārī vü feth-i Rabb-i Celīl³⁹¹²

³⁹⁰² “Ve inne cündenā lehümü’l-ḡālibūn maẓmūnī āşikār oldı pes” ifadesi **L**’de derkenardır; **M**’de ise yoktur.

³⁹⁰³ ‘aleyhi’ş-şalātu ve’s-selām: **A R L M**’de yoktur.

³⁹⁰⁴ Saf 61/14; Meali: “Ey iman edenler! Allah’ın yardımcılarını olun. Nitekim Meryem oğlu İsa havārilere: Allah’a (giden yolda) benim yardımcılarım kimdir? demişti. Havāriler de: Allah (yolunun) yardımcılarını biziz, demişlerdi. İsrailoğullarından bir zümre inanmış, bir zümre de inkâr etmişti. *Nihâyet biz inananları, düşmanlarına karşı destekledik. Böylece üstün geldiler.*”

³⁹⁰⁵ ref’-i: rāfi’-i iltibās-ı **M**

³⁹⁰⁶ şek ü iltibās idüp dimişdür: şekk-i nās olup buyurmuşlar **M**

³⁹⁰⁷ Ḳureyşī: ‘Arab **L**

³⁹⁰⁸ Ḳureyşī-neseb: ‘Arab **M**

³⁹⁰⁹ “mübārekleri” kelimesi **L**’de derkenardır; **M**’de ise yoktur.

³⁹¹⁰ zāt-ı ‘izzet-iştimālleri ile müteveccih-i ḥarb u ḡitāl oldılar: **M**’de yoktur.

³⁹¹¹ li-münşī’ihi: li-münşī’ihi’l-faḡīr **R M**

³⁹¹² Celīl: Cemīl **M**

33. Mu‘cize-i dīger der ān neberd-i rüst-e-ḥīz kerd³⁹¹³

E 88^a; H 81^a; A 81^b; R 80^a; L 71^b; M 68^b

Ḥazret-i Sa‘d bin Ebī³⁹¹⁴ Vaḳḳāş murğ-i rivāyeti kıyāş olup dimiş ki yevm-i Uḥud‘da daḥı³⁹¹⁵ yemīn ü yesār-ı seyyidü‘l-ebrārda iki şahş-ı ‘azīmü‘l-mikdār meşhūd-i naẓar-ı i‘tibār oldı ki sepīd cāmeler [10] giymişler ve şufūf-i³⁹¹⁶ küffāra girişmişler idi ki hergiz mir‘āt-ı naẓarda³⁹¹⁷ ol maḳūle peykerler³⁹¹⁸ cilve-ger olmamış idi.

34. Mu‘cize-i kıtāl-i melā‘ike-i kirām bā-küffār-i li‘ām³⁹¹⁹

E 88^a; H 81^b; A 81^b; R 80^b; L 71^b; M 68^b

Yine³⁹²⁰ Ḥazret-i³⁹²¹ İbn ‘Abbāş raḍiye ‘anhü Rabbü‘n-nās Ḥazretleri‘nden menḳūldur³⁹²² ki ol ğazā-yı ğurrāda ‘asker-i İslām‘dan iki merd-i benām küffār-ı [15] li‘āmdan bir müşrik-i saḳar-maḳām ardınca dūnbāle-devān-ı ḳāfile-i helāk olup³⁹²³ egerçi ol nā-pāk firār ve³⁹²⁴ ammā ḥarbde daḥı der-kār³⁹²⁵ idi nāgāh bir şadā-yı cān-gāh gūş-zed-i mü‘min-i zafer-penāh oldı ki³⁹²⁶ zemzeme-i şavt-ı savt ile³⁹²⁷ bālā-yı serden³⁹²⁸ güzer idüp³⁹²⁹ şavt-ı fāris idügi ma‘lūm oldı ki aḳdim yā³⁹³⁰ Ḥayzūm (?)

³⁹¹³ kerd: R‘de yoktur; “mu‘cize-i dīger der ān neberd-i rüst-e-ḥīz” ifadesi ise L‘de derkenardır.

M‘de başlık yoktur, başlık yerine “mu‘cize-i dīger” ifadesi yazmaktadır.

³⁹¹⁴ Ebī: E H A R L‘de yoktur.

³⁹¹⁵ daḥı: E H A R L‘de yoktur.

³⁹¹⁶ şufūf-i: kıbāl-i M

³⁹¹⁷ mir‘āt-ı naẓarda: M‘de yoktur.

³⁹¹⁸ peykerler: peykerler āyīne-i naẓarda M

³⁹¹⁹ M‘de başlık yoktur, başlık yerine “mu‘cize-i dīger” ifadesi yazmaktadır.

³⁹²⁰ Yine: E H A R L‘de yoktur.

³⁹²¹ Ḥazret-i: M‘de yoktur.

³⁹²² Ḥazretleri‘nden menḳūldur: dimişdür E H A R L

³⁹²³ helāk olup: merg idiler M

³⁹²⁴ ve: L‘de yoktur.

³⁹²⁵ ol nā-pāk firār ve ammā ḥarbde daḥı der-kār: ḳarārı berk ammā ḥarbi terk itmez M

³⁹²⁶ ki: R M‘de yoktur.

³⁹²⁷ zemzeme-i şavt-ı savt ile: E H A R L‘de yoktur.

³⁹²⁸ serden: serlerinden M

nidâsı ile ‘arşa-i zemîn pür-ţanţana vü ţanîn olmuş idi nâgâh ol müşrik-i đalâlet-penâh bu đarb-ı³⁹³¹ tîz-eşerden ser-dâde-i³⁹³² çerâ-gâh-ı saķar olup bālâ-yı zînden {vr. 88^b} zemîne düşdi³⁹³³ ve³⁹³⁴ zenbūr-i merg başına üşdi ne mübâşir-i harb nümâyân ne âlet-i đarb ‘ayân idi³⁹³⁵ hâzır olan³⁹³⁶ ğuzât-ı zevi’l-başâyir³⁹³⁷ müşâhede kıldılar ki cîfe-i kâfir³⁹³⁸ đarb-ı müştē ile mağrûb olup helāk³⁹³⁹ ve³⁹⁴⁰ çehre-i bî-behresi siyâh ve sînesi çāk³⁹⁴¹ olmuş mecārî-i [5] umûr ma’rûz-i dergâh-ı Resûl-i İlâh olıcaķ³⁹⁴² ol bülbül-i bostân-ķışâl³⁹⁴³ ve tûṭî-i şekeristân-maķâl³⁹⁴⁴ buyurdılar ki bu ķelâm-ı şarîḥ vâķı‘ u

³⁹²⁹ güzer idüp: **M**’de yoktur.

³⁹³⁰ yâ: **M**’de yoktur.

³⁹³¹ bu đarb-ı: bir đarb-ı **H R**; bu ģarb-i **A**; ol đarb-ı **L M**

³⁹³² ser-dâde-i: **E H**’de yoktur.

³⁹³³ zemîne düşdi: ten-i ber-zemîn eyledi **M**

³⁹³⁴ ve: **L M**’de yoktur.

³⁹³⁵ “ne mübâşir-i harb nümâyân ne âlet-i đarb ‘ayân idi” ifadesi **L**’de derkenardır.

³⁹³⁶ zenbūr-i merg başına üşdi ne mübâşir-i harb nümâyân ne âlet-i đarb ‘ayân idi hâzır olan: **M**’de yoktur.

³⁹³⁷ ğuzât-ı zevi’l-başâyir: ol mücâhidler **M**

³⁹³⁸ kâfir: **L**’de yoktur.

cîfe-i kâfir: **M**’de yoktur.

³⁹³⁹ helāk: penâh **L**; **M**’de ise yoktur.

³⁹⁴⁰ ve: **M**’de yoktur.

³⁹⁴¹ ve sînesi çāk: **L**’de yoktur.

³⁹⁴² çehre-i bî-behresi siyâh ve sînesi çāk olmuş mecārî-i umûr ma’rûz-i dergâh-ı Resûl-i İlâh olıcaķ: çehre vü bînîsi müsved olmuş ģāk-i pâ-yi ‘amîmü’n-nevâl-i Resûl-i müte‘âl ile iktihâl ve rûy-mâl idüp takrîr-i maşdüķa-i ģâl itdükde **M**

³⁹⁴³ ķışâl: mu‘cizât-ı **R**

³⁹⁴⁴ maķâl: kerâmât **R**

şahîhdür³⁹⁴⁵ yārī-i melā'ike idügi ma'lûm ve bu³⁹⁴⁶ meded sipihr-i siyümden³⁹⁴⁷ idügi meczûmdur.³⁹⁴⁸ **li-münşî'ihî**³⁹⁴⁹:

1. Gör bu üç mu'cizâtı ey 'âkıl

Oldı bir dem içinde bu³⁹⁵⁰ zâhir³⁹⁵¹

[10] 2. Her biri muhbir-i risâletdür³⁹⁵²

Bunı³⁹⁵³ inkâr iden olur kâfir

35. Mu'cize-i şifâ yaften-i sâķ-i³⁹⁵⁴ **Süleme ibn**³⁹⁵⁵ **Ekû'**³⁹⁵⁶ **be-dest-i Hâzret-i şallellâhu 'aleyhi ve sellem**³⁹⁵⁷

E 88^b; H 82^a; A 82^a; R 81^a; L 72^a; M 70^a

Aşhâb-ı kirâmdan Yezîd bin³⁹⁵⁸ 'Ubeyd (?) nâm merd-i benâm³⁹⁵⁹ Süleme bin³⁹⁶⁰ Ekû' (?) ile idâre-i kelâm ve isâle-i mîz-âb-ı havâdiş-i eyyâm iderken sâķını raķne-i³⁹⁶¹ dest-i

³⁹⁴⁵ bu kelâm-ı şarîh vâķı' u şahîhdür: bu kelimât sarîha muhbir-i vaķ'a şahîhadur **L** şahîhdür: şahîhdür emr-i Bārī ile **R**; "emr-i Bārī ile" ifadesi ise **L**'de derkenardır.

³⁹⁴⁶ bu: **L**'de yoktur.

³⁹⁴⁷ sipihr-i siyümden: semâ'-i şâlişeden **L**

³⁹⁴⁸ kelâm-ı şarîh vâķı' u şahîhdür yārī-i melā'ike idügi ma'lûm ve bu meded sipihr-i siyümden idügi meczûmdur: kıavl şarîh haber şahîhdür meded-i semâ'-i şâlişeden idügi taşrîh olınmışdur **M**

³⁹⁴⁹ li-münşî'ihî: li-münşî'ihî'l-faķîr **R**

³⁹⁵⁰ bu: pes **R**

³⁹⁵¹ dem içinde bu zâhir: demde böylece şâdır **M**

³⁹⁵² "risâletdür" ifadesi **M**'de derkenardır.

³⁹⁵³ Bunı: Anı **M**

³⁹⁵⁴ sâķ-ı: **M**'de yoktur.

³⁹⁵⁵ ibn: bin **L M**

³⁹⁵⁶ Ekû': el-Ekû' **M**

³⁹⁵⁷ şallellâhu 'aleyhi ve sellem: şâfi'-i müşeffi' **L M**; **R**'de ise yoktur.

³⁹⁵⁸ bin: ibn **L**; bin Ebî **M**

³⁹⁵⁹ benâm: sa'âdet-fercâm **M**

³⁹⁶⁰ bin: ibn **A R L**

şurūf-i dehr ile³⁹⁶² leked-küb-i miḥnet-i ‘illet [15] görüp ayıtdı nüzül-i nāyibe-i çarḥ³⁹⁶³ ile hedef-i sākā ne maḫūle tīr muşādife³⁹⁶⁴ itdi ki mürür-i dühūr ve kerr-i ‘uşūr ile³⁹⁶⁵ raḥne-dār-ı dest-i fenā ve ḥalel-peẓīr-i ḥük-m-i tuḡrā-yı dehr-i³⁹⁶⁶ bī-bekā olmamış ve terāküm-i emvāc-ı maḥv u fenā ve tezāḥüm-i efvāc-ı izḥāb u infā³⁹⁶⁷ keştī-i eşeri ġarḫ-āb-ı baḥr-i keder³⁹⁶⁸ itmeyüp ibḳā-yı eşer ü i‘lām³⁹⁶⁹ itmiş³⁹⁷⁰ ve³⁹⁷¹ Süleme bin Ekū‘ ḥaḳḳā ki merd-i eşca‘³⁹⁷² idi ve³⁹⁷³ farṭ-ı şecā‘at u kemāl-i ḍarāmetden cevher-i³⁹⁷⁴ şemşīri raḥşān ve heybet ü şiddetden³⁹⁷⁵ ḥançer-i āftāb niyām-ı zālāmda pinhān u nām-ı behrām güm-geşte-i zebān-ı enām³⁹⁷⁶ idi. **beyit**³⁹⁷⁷:

1. Berārende-i bād āverd-gāh

{vr. 89^a} Feşānende-i ḥūn zi ebr-i siyāh

neşr³⁹⁷⁸: Rikāb-ı a‘dāyı kırāb-ı ḥusām³⁹⁷⁹ itmekde yegāne-i eyyām idi sipihr-i celādetde ḥūrşīd-i şīt ü şadāsı şāriḳ u raḥşān olmağla nesīm-i zıkr-i ḥamīli gülşen-i zāmāyir-i

³⁹⁶¹ raḥne-i: **E H A R L**’de yoktur.

³⁹⁶² şurūf-i dehr ile: ḥavādişde **M**

³⁹⁶³ çarḥ: ḥarc **A R**; dehr **M**

³⁹⁶⁴ muşādife: müsādefet **M**

³⁹⁶⁵ ile: ile eşer-i **R**

³⁹⁶⁶ dehr-i: **E H A R L**’de yoktur.

³⁹⁶⁷ u infā: **E H A R L**’de yoktur.

³⁹⁶⁸ keder: i‘dām **M**

³⁹⁶⁹ ü i‘lām: **E H A R L**’de yoktur.

³⁹⁷⁰ ve terāküm-i emvāc-ı maḥv u fenā ve tezāḥüm-i efvāc-ı izḥāb keştī-i eşeri ġarḫ-āb-ı baḥr-i keder itmeyüp ibḳā-yı eşer itmiş: **E H A R**’de yoktur.

³⁹⁷¹ ve: **M**’de yoktur.

³⁹⁷² eşca‘: şecī‘ **E**

³⁹⁷³ ve: **E H A R L**’de yoktur.

³⁹⁷⁴ cevher-i: şu‘le-i **L M**

³⁹⁷⁵ heybet ü şiddetden: heybet ü şiddetinden **R**; nehīb ü bīmünden **L M**

³⁹⁷⁶ enām: eyyām **M**

³⁹⁷⁷ beyit: li-münşī’ihi **M**

³⁹⁷⁸ neşr: **R L**’de yoktur.

³⁹⁷⁹ ḥusām: ḥusām-ı intikām **L**; ḥusām-ı İslām **M**

‘ālemyāna vezān idi³⁹⁸⁰ ayıtdı yevm-i Hayber’de tezāhüm-i çarabāt-ı tîğ ü teber haddeden güzer idüp hilāl-i ceng ü peygārda nāgāh sākūm mecrūh-i şemşir-i cān-şikār olup kūşe-i hāne-i ‘āfiyetde³⁹⁸¹ [5] āteş-i fenā³⁹⁸² şu‘le-zen oldı ve³⁹⁸³ tünd-bād-ı ‘illet-i hānmān-ı³⁹⁸⁴ cān u tenden³⁹⁸⁵ dūd-ı siyāh hüveydā eyledi te’sir-i zaḥm-ı cān-gāh īrāş-ı iştibāh eyledi ki dest-i sākı ecelden nūş-i şerbet-i merg-i telḥ-kām itmiş olam³⁹⁸⁶ ve şadme-i şavlet-i ḥamāmdan binā’-i cism ü ten³⁹⁸⁷ pezirüfte-i inhidām olmuş ola ve şehristān-ı [10] vücūddan dervāze-i ‘ademe ḥurūc u bürüz ile³⁹⁸⁸ nez’-i³⁹⁸⁹ libās-ı ḥayāt müste‘ār-ı şeb³⁹⁹⁰ ü rüz kılmış olam aḥibbā vü aşdikā³⁹⁹¹ destān-serā-yı memātum ve teessüf-künān pervāz-ı murğ-i ḥayātum olalar.³⁹⁹² **li-münşī’ihī:**

2. Seyr idenler ayağum üstünde olan yāreyi

Şandılar teslīm-i cān itdi bu ben bī-çāreyi

neşr³⁹⁹³: Pes bu āh [15] u enīn ile³⁹⁹⁴ **li-münşī’ihī**³⁹⁹⁵:

3. Şadr-ı ‘ālem āftāb-ı şer‘ ü dīn

Şadr-i ū-rā ‘arş-ı a‘zam çün zemīn

³⁹⁸⁰ sipihr-i celādetde hürşid-i şit ü şadāsı şarık u rahşān olmağla nesīm-i zikr-i ḥamīli gülşen-i zamāyir-i ‘ālemyāna vezān idi: **E H A R L**’de yoktur.

³⁹⁸¹ hāne-i ‘āfiyetde: kūçe-i ‘āfiyete **L M**

³⁹⁸² fenā: belā **L**; tārāc **M**

³⁹⁸³ ve: **E H A R L**’de yoktur.

³⁹⁸⁴ hānmān-ı: cānmān-ı **E**

³⁹⁸⁵ cān u tenden: cāndan **M**

³⁹⁸⁶ itmiş olam: **L M**’de yoktur.

³⁹⁸⁷ cism ü ten: kām u merām **M**

³⁹⁸⁸ ile: ya‘ni **L**; **M**’de ise yoktur.

³⁹⁸⁹ nez’-i: inşirā’-i **M**

³⁹⁹⁰ şeb: leyāl **M**

³⁹⁹¹ aḥibbā vü aşdikā: herkes **M**

³⁹⁹² olalar: olmuş idi **L M**

³⁹⁹³ neşr: **L**’de yoktur.

³⁹⁹⁴ āh u enīn ile: ḥālde **M**

³⁹⁹⁵ li-münşī’ihī: kıt’a **L**

4. Der ezel menşūr-i ü faḥrū'l-beşer

Tā-ebed ṭuḡrāeş ḥatmü'l-mürselīn

neşr: Resūl-i müte'āl şallellāhu te'ālā 'aleyhi ve 'ale's-şuḥbi ve'l-āl³⁹⁹⁶ Ḥazretleri'nün kuḥl-i³⁹⁹⁷ cevāhir-i dīde-i ulū'l-ebşār olan ḡubār-ı kīmyā-'ayārlarını zer-ver-i dīde-i āmāl ve sürme-i çeşm-i dil-i pür-melāl itdüm³⁹⁹⁸ rīḳ-i mübārekleri-ile üç def'a ol zaḥm-ı hāyili³⁹⁹⁹ mesh u nefḥ buyurup şekl-i zaḥmı⁴⁰⁰⁰ def' ü mesh {vr. 89^b} buyurup⁴⁰⁰¹ şürūr u sürūra müteḥavvil ü zaḥmet-i şihḥate⁴⁰⁰² mütebeddil olup min ba'd zaḥm-ı ḥün-pāşdan⁴⁰⁰³ iştikā cereyān ve miyāh-ı keder ü veca⁴⁰⁰⁴ seyelān eylemedi ammā eşeri bākī vü üstüvārdur gūyā ki müzekker-i ḥurūb-i küffār veyā mu'cize-i Resūl-i muḥtārdur.⁴⁰⁰⁵

[5] li-münşī'ihī⁴⁰⁰⁶:

5. Ol şifā-sāz-ı ümmet-i 'āşī

Feyz-baḥş-i fütādegān-ı günāh

6. Ümmeti derdine 'ilāc eyler

Eylemez ḥāk-i zillet içre tebāh

³⁹⁹⁶ Resūl-i müte'āl şallellāhu te'ālā 'aleyhi ve 'ale's-şuḥbi ve'l-āl: **E H A R L**'de yoktur.

³⁹⁹⁷ kuḥl-i: **E H A R L**'de yoktur.

³⁹⁹⁸ pür-melāl itdüm: şikeste-ḥāl itdükde **M**

³⁹⁹⁹ ol zaḥm-ı hāyili: **M**'de yoktur.

⁴⁰⁰⁰ zaḥmı: cerāḥati **M**

⁴⁰⁰¹ şekl-i zaḥmı def' ü mesh buyurup: **R**'de yoktur.

⁴⁰⁰² def' ü mesh buyurup şürūr u sürūra müteḥavvil ü zaḥmet-i şihḥate: bi'l-küllüyye mesh ile menḥūl ve cerāḥāt u elem şihḥat u sürūra **M**

⁴⁰⁰³ ḥün-pāşdan: ḥün-pāş-ı cerāḥatdan ḥün **M**

⁴⁰⁰⁴ ü veca': **E H A R L**'de yoktur.

⁴⁰⁰⁵ ammā eşeri bākī vü üstüvārdur gūyā ki müzekker-i ḥurūb-i küffār veyā mu'cize-i Resūl-i muḥtārdur: **M**'de yoktur.

⁴⁰⁰⁶ li-münşī'ihī: li-münşī'ihī'l-fakīr **L M**

Şallellāhu ‘aleyhi ve ‘alā ālihi ve aşhābihi.⁴⁰⁰⁷

**36. Mu‘cize-i cūyān-ı⁴⁰⁰⁸ şīr der hāne-i⁴⁰⁰⁹ Ümm-i Ma‘bed (?) ez gūsfendeş⁴⁰¹⁰
bā-zar‘-ı Resūl-i mümecced**

E 89^b; H 82^b; A 83^a; R 81^b; L 72^b; M 40^b

[10] Ol dem ki⁴⁰¹¹ Hāzret-i şāhib-i maḳām-ı Maḥmūd ve ḥavz-i mevrūd **beyit**⁴⁰¹²:

1. Mürsele-bend-i güher-i kân-i cūd

Silsile-peyvend-i niẓām-ı vücūd

neşr⁴⁰¹³: Faḥr-i ‘ālem şallellāhu⁴⁰¹⁴ ‘aleyhi ve sellem ġār-ı ‘acībū’l-ġavr⁴⁰¹⁵ cebel-i⁴⁰¹⁶
Şevr’dan ‘āzim-i⁴⁰¹⁷ cānib-i ḥaṭīre Medīne-i ḥaṭīre⁴⁰¹⁸ olup nāzil-i menzil-i ḳadīd oldılar
ol ḳaryede ‘Ātike bint [15] Hālidi’l-Ḥarā’iyye (?) nām bir zen-i ḥūb-fercām⁴⁰¹⁹ var idi
ki Ümm-i Ma‘bed demekle ma‘lūm-i ḥāş u ‘ām idi⁴⁰²⁰ ḳuṭr-i ḳaryeyi⁴⁰²¹ maḍrīb-i ḥıyām
idüp dā’imā⁴⁰²² ebnā’-i sebīlī dāyimā ziyāfet ü iṭ‘ām ile ikrām⁴⁰²³ iderdi gerçi ol

⁴⁰⁰⁷ Şallellāhu ‘aleyhi ve ‘alā ālihi ve aşhābihi: **R L M**’de yoktur.

⁴⁰⁰⁸ cūyān-ı: cereyān-ı **M**

⁴⁰⁰⁹ der hāne-i: dīr-sāle-i **R**; der ḥayme-i **L M**

⁴⁰¹⁰ ez gūsfendeş: ez gūsfend **R**; bu ifāde **R**’de “şīr” ifadesinden sonra yazılmıştır; **M**’de ise yoktur.

⁴⁰¹¹ Ol dem ki: Çünkü **M**

⁴⁰¹² beyit: naẓm **A**; li-münşī’ihi **M**; **R L**’de yoktur.

⁴⁰¹³ neşr: **A R L**’de yoktur.

⁴⁰¹⁴ şallellāhu: şallellāhu te‘ālā **R L**

⁴⁰¹⁵ ‘acībū’l-ġavr: ba‘īdü’l-ġavr **M**

⁴⁰¹⁶ cebel-i: **M**’de yoktur.

⁴⁰¹⁷ ‘āzim-i: māyil-i **M**

⁴⁰¹⁸ ḥaṭīre: Münevvere **M**

⁴⁰¹⁹ ḥūb-fercām: sūtūde-ḥisāl **R L**; nīk-fercām **M**

⁴⁰²⁰ **E**’de “idi”ifadesinden sonra “ammā ol zen-i mestūre” ifadesinin üstü çizilmiştir.

⁴⁰²¹ ḳuṭr-i ḳaryeyi: ol ḳuṭri **R**

⁴⁰²² dā’imā:ve **M**

⁴⁰²³ ile ikrām: **M**’de yoktur.

hengām-ı⁴⁰²⁴ zālām kaht u ‘alā⁴⁰²⁵ ile nān-pāre-i māh mestūr ve gūşt ancak⁴⁰²⁶ dillerde mezkūr idi ammā⁴⁰²⁷ ol zen-i mestūre bezl-i maḳdūre sā‘iye {vr. 90^a} ve merāsım-i mīz-bānīyi rā‘iye idi nāgāh māh-ı⁴⁰²⁸ nübüvvet ve⁴⁰²⁹ āftāb-ı risālet Nebiyy-i mümecced⁴⁰³⁰ sāye-endāz-ı ḥayme-i Ümm-i Ma‘bed oldılar ol⁴⁰³¹ miżyāf-ı ser-efrāz⁴⁰³² ḥasbe’t-ṭāḳat⁴⁰³³ derīçe-i mīz-bānīyi bāz itdi. **li-münşī’ihi**⁴⁰³⁴:

2. Mīz-bānluk derīçesın açdı

[5] Der-i maḳdūrı pāyına şaçdı⁴⁰³⁵

neşr⁴⁰³⁶: Ḥazret-i ḥātem-i enbiyā⁴⁰³⁷ bahāsı ile iştirā içün⁴⁰³⁸ şīr ve⁴⁰³⁹ ḥurmā ihzārına īmā buyurdılar⁴⁰⁴⁰ Ümm-i⁴⁰⁴¹ Ma‘bed zebān-ı ‘özri küşāde ve ḥ^vān-ı⁴⁰⁴² ni‘meti āmāde olmaduğınan şerm ü ḥicābı⁴⁰⁴³ ziyāde olduğın⁴⁰⁴⁴ ifāde idüp ayıtdı ey Resūl-i

⁴⁰²⁴ hengām-ı: hengāmda **R**

⁴⁰²⁵ u ‘alā: **M**’de yoktur.

⁴⁰²⁶ ancak: **E H**’de yoktur.

⁴⁰²⁷ ammā: ammā çünkü **M**

⁴⁰²⁸ māh-ı: Ḥazret-i **L**

⁴⁰²⁹ zen-i mestūre bezl-i maḳdūre sā‘iye ve merāsım-i mīz-bānīyi rā‘iye idi nāgāh māh-ı nübüvvet ve: **M**’de yoktur.

⁴⁰³⁰ Nebiyy-i mümecced: **M**’de yoktur.

⁴⁰³¹ ol: o **E**

oldılar ol: oldı yine **M**

⁴⁰³² “mihmān-ı ser-efrāz” ifadesi **L**’de derkenardır.

⁴⁰³³ miżyāf-ı ser-efrāz ḥasbe’t-ṭāḳat: **M**’de yoktur.

⁴⁰³⁴ li-münşī’ihi: li-münşī’ihi’l-faḳīr **R L**

⁴⁰³⁵ Bu beyit **M**’de bulunmamaktadır.

⁴⁰³⁶ neşr: **M**’de yoktur.

⁴⁰³⁷ ḥātem-i enbiyā: **M**’de yoktur.

⁴⁰³⁸ iştirā içün: **M**’de yoktur.

⁴⁰³⁹ ve: **E H**’de yoktur.

⁴⁰⁴⁰ buyurdılar: buyurdılar zen-i **L**

⁴⁰⁴¹ Ümm-i: zen-i Ebū **M**

⁴⁰⁴² ve ḥ^vān-ı: ve ḥūn-i **A R**; idüp ḥūn-i **L M**

⁴⁰⁴³ şerm ü ḥicābı: ḥicāb u şermendegī **M**

⁴⁰⁴⁴ olduğın: olduğın **M**

Perverdigār niçe rûzgârdur ki sedd-i ramaḵ [10] tedārikine iḳtidār olmayup devābb ü mevāṣī bī-‘alef olmaḡla ma‘raḡ-i telefdedür gûsfendānuñ pistānı şīrden ḡālī olmaḵ berhem-zen-i hengāme-i tengī olmuşdur. **li-münşī’ihī**⁴⁰⁴⁵:

3. Be-māned īn-çünīn ger ḡaḡt u ḡillet

Şeved müşkil-i faḡīrān-rā ma‘īšet

neşr⁴⁰⁴⁶: Ol ānda naḡar-ı mübāreklerine [15] bir gûsfend-i za‘īf⁴⁰⁴⁷ nümāyān oldı⁴⁰⁴⁸ bir köhne ḡayme⁴⁰⁴⁹ kūşesinde beste ve mānend-i ‘ankebūt ehven-i büyütda nişeste “**lā-yemūtü fihā ve lā-yahyā**”⁴⁰⁵⁰ maẓmūn-ı şadāḡat-intimāsına maẓhar olup ne ḡayāt ve ne memāt müyesser idi su‘āl buyurdılar ki bu gûsfend-i derd-mend⁴⁰⁵¹ neden böyle müstemenddür⁴⁰⁵² āyā⁴⁰⁵³ memerr-i pistāndan şīr cereyān itmez mi Ümm-i Ma‘bed ayıtdı ey Resūl-i ümmī fedā’ke ebī ve ümmī kemāl-i hüẓāl⁴⁰⁵⁴ ile ol⁴⁰⁵⁵ {vr. 90^b} maḡūle ḡāl ne ihtimāldür Resūl-i şādıḡu’l-ḡavl⁴⁰⁵⁶ buyurdılar ki izn-i⁴⁰⁵⁷ ḡaleb olursa⁴⁰⁵⁸ berekātı celb ider ayıtdı **mışra’**:

4. Peder ü māderem fedā-yı tū bād

⁴⁰⁴⁵ li-münşī’ihī: beyit **R**

⁴⁰⁴⁶ neşr: **L M**’de yoktur.

⁴⁰⁴⁷ Ol ānda naḡar-ı mübāreklerine bir gûsfend-i za‘īf: Ol ḡinde naḡar-ı pāk-i Resūl-i Mennān’da bir gûsfend-i ḡaḡīr **M**

⁴⁰⁴⁸ oldı: oldı ki **M**

⁴⁰⁴⁹ köhne ḡayme: ḡayme-i köhne dīrīne **M**

⁴⁰⁵⁰ Tâ-hâ 20/74; Meali: “Şurası muhakkak ki, kim Rabbine günahkâr olarak varırsa, cehennem sırf onun içindir. **O ise orada ne ölür ne de yaşar!**”

⁴⁰⁵¹ derd-mend: **E H A R L**’de yoktur.

⁴⁰⁵² müstemenddür: müstemenddür āyā **L**

⁴⁰⁵³ āyā: **E H A R L**’de yoktur.

⁴⁰⁵⁴ hüẓāl: naḡāfet **M**

⁴⁰⁵⁵ ol: bu **M**

⁴⁰⁵⁶ Resūl-i şādıḡu’l-ḡavl: **E H A R L**’de yoktur.

⁴⁰⁵⁷ izn-i: **E H A R L**’de yoktur.

⁴⁰⁵⁸ olursa: **E H A R L**’de yoktur.

neşr⁴⁰⁵⁹: Emr-i şerîfîñüz⁴⁰⁶⁰ münkâddur fi'l-hâl dest-i 'izzet-iştimâllerin⁴⁰⁶¹ zar'-ı
güsfe de va'z buyurdılar. **li-münşî'ihî**⁴⁰⁶²:

5. Çü seyyîd dest ber pistân nihâdeş

[5] Zi pistân şîr çün bārân küşâdeş

neşr⁴⁰⁶³: Fi'l-hâl⁴⁰⁶⁴ şîr-i firāvân taķātur idüp mānend-i bārân cereyān eyledi mübārek
elleri şîr ile⁴⁰⁶⁵ sefîd olup gūyā⁴⁰⁶⁶ yed-i beyzā pedîd oldı evvelen Hāzret-i yār-ı ġār zarf
ihzār idüp Hāzret imlā idüp⁴⁰⁶⁷ mālî olduķda⁴⁰⁶⁸ Ümm-i Ma'bed'i isķā ve ba'dehā⁴⁰⁶⁹
Hāzret-i Şiddîķ'a 'aķā⁴⁰⁷⁰ buyurduķlarında⁴⁰⁷¹ [10] ey Resûl-i Hūdā siz daķı⁴⁰⁷² def'-i
āteş-i⁴⁰⁷³ 'aķş buyuruñ deyu recā idicek buyurdılar ki *“Sāķiyyü'l-kavmi āķirühüm
şürben”*⁴⁰⁷⁴ şikāt-i rüvāt ihbār itmişler ki ol şāh-ı meyāmin keff-i kifāyet ü enāmil-i pür-
bereketleri ile niçe sinîn ü eyyām bākî vü ber-devām olup ser-çeşme-i pistāndan [15] her
şubḥ u şām bostān-ı⁴⁰⁷⁵ āmāl-i Ümm-i Ma'bed'e reşehāt-ı in'ām yetişür ve civārında

⁴⁰⁵⁹ neşr: H'de yoktur.

⁴⁰⁶⁰ şerîfîñüz: şerîfîñüze M

⁴⁰⁶¹ 'izzet-iştimâllerin: sa'âdet-iştimâllerin M

⁴⁰⁶² li-münşî'ihî: beyit E H A L M

⁴⁰⁶³ neşr: A L'de yoktur.

⁴⁰⁶⁴ Fi'l-hâl: Fi'l-fevr M

⁴⁰⁶⁵ şîr ile: reng-i şîrden M

⁴⁰⁶⁶ gūyā: mānend-i M

⁴⁰⁶⁷ Hāzret imlā idüp: M'de yoktur.

⁴⁰⁶⁸ mālî olduķda: E H A R L'de yoktur.

⁴⁰⁶⁹ ba'dehā: def'a-i şāniyede M

⁴⁰⁷⁰ 'aķā: i'ķā M

⁴⁰⁷¹ buyurduķlarında: buyurduķlarında ayıtdı L M

⁴⁰⁷² daķı: M'de yoktur.

⁴⁰⁷³ āteş-i: M'de yoktur.

⁴⁰⁷⁴ Hadis; *Sünen-i Ebî Dâvûd*, “Bâbu fi's-sâkiyyi metâ yeşrabü”, IV, 113. Manası: *“Kavmin su daġıtıcısı en son içecektir.”*

⁴⁰⁷⁵ bostān-ı: E H A'da yoktur.

olan ecānibe daḥı irişür her gün bir avim ıyāfet⁴⁰⁷⁶ olınsa kifāyet iderdi.⁴⁰⁷⁷ **li-münşı’ıhi:**

6. Bārek-Allāh zihī Resūl-i Kerīm

Luṭf u iḥsānı ḥalka řāmil olur

7. Mürde iken ḥayāt-ı tāze bulur

Feyz-i cūdı⁴⁰⁷⁸ kime ki vāřıl olur

neřr⁴⁰⁷⁹: ‘Allāme-i Zemaḥřerī⁴⁰⁸⁰ Rebī‘ü’l-Ebrār’da meřtūrdur⁴⁰⁸¹ ki ol dem-i sa‘ādet-tev’em⁴⁰⁸² muḥayyem-i Ümm-i Ma‘bed řeref-i nüzül-i seyyid-i mümecced ile ser-i ibtihācı {vr. 91^a} med itdi Resūl-i bi’l-emīn⁴⁰⁸³ āb ṭaleb buyurup⁴⁰⁸⁴ ğasl-i ricleyn-i mübārekeyn itdükden řoñra⁴⁰⁸⁵ maźmaza ve ṭaraf-ı ḥaymede bir⁴⁰⁸⁶ řecere-i ‘avsece mec buyurdılar ünkü ṭalāyi‘-i řubḥ ṭāb-dār⁴⁰⁸⁷ ve řām ṭalāmdan pedīdār⁴⁰⁸⁸ oldu. **beyit**⁴⁰⁸⁹:

[5] 8. Seḥer geh ki ṭāvus-i mařrıķ-i ḥıyām

Birūn zed ser ez ṭāķ-ı firūze-fām

⁴⁰⁷⁶ ıyāfet: isķā **M**

⁴⁰⁷⁷ kifāyet iderdi: iṭ‘ām u irvā olınırdı **M**

⁴⁰⁷⁸ Feyz-i cūdı: Nefesi her **M**

⁴⁰⁷⁹ neşr: **L**’de yoktur.

⁴⁰⁸⁰ ‘Allāme-i Zemaḥřerī: **E H A R L**’de yoktur.

⁴⁰⁸¹ meřtūrdur: Hind bint naķl itmiř ki **M**

⁴⁰⁸² tev’em: tev’em ki **R L**

ol dem-i sa‘ādet-tev’em: ol vakit **M**

⁴⁰⁸³ Resūl-i bi’l-emīn: ol Ḥaźret **M**

⁴⁰⁸⁴ buyurup: idüp **M**

⁴⁰⁸⁵ itdükden řoñra: ile **M**

⁴⁰⁸⁶ bir: **E H A R L**’de yoktur.

⁴⁰⁸⁷ ṭāb-dār: bedīdār **A R L**

⁴⁰⁸⁸ pedīdār: ṭāb-dār **A R L**

⁴⁰⁸⁹ beyit: **A**’da yoktur.

neşr⁴⁰⁹⁰: Ol şecer bir şecer-i büzürg-ter⁴⁰⁹¹ olup bir şemer virdi⁴⁰⁹² ki lezzeti⁴⁰⁹³ mānend-i şehd ü şeker ve bû-yi laţîfi⁴⁰⁹⁴ şebîh-i şemîm-i ‘anber idi⁴⁰⁹⁵ her cāyi‘ ekline kâni‘ olup⁴⁰⁹⁶ ğayra ta‘āmdan⁴⁰⁹⁷ şî‘b hāşıl olup⁴⁰⁹⁸ zameānı örü idüp sakîmi ibrâ ile⁴⁰⁹⁹ şifāya⁴¹⁰⁰ vāşıl [10] iderdi ism-i mübārek ile tesmiye olunup kâdri hem-ser-i⁴¹⁰¹ tâc u⁴¹⁰² târik idi mürûr-i eyyām ile⁴¹⁰³ nāgāh eyyü na‘îmin lâ-yükeddiruhu’d-dehr⁴¹⁰⁴ bir seher⁴¹⁰⁵ şecer-i pür-şeker⁴¹⁰⁶ yābis ü bî-şemer⁴¹⁰⁷ ve evrākı muşfar oldu⁴¹⁰⁸ ehl-i karye⁴¹⁰⁹ dilteng ü muğber oldılar⁴¹¹⁰ āyā mir’ât-ı ‘ālemde ne şuret cilve-ger oldu⁴¹¹¹ deyu nazar iderken nāgāh⁴¹¹² ħaber-i irtihāl-i ħayrû’l-beşer⁴¹¹³ gūş u⁴¹¹⁴ hūş-i [15] dehri⁴¹¹⁵ ker itdi

4090 neşr: L’de yoktur.

4091 büzürg-ter: mu‘azzam **M**

4092 virdi: virmiş **M**

4093 lezzeti: **E H A R L**’de yoktur.

4094 bû-yi laţîfi: levni **M**

4095 idi: idi ki **R L M**

4096 kâni‘ olup: tama‘ eylese **M**

4097 ğayra ta‘āmdan: **M**’de yoktur.

4098 olup: olurdu **M**

4099 ibrâ ile: **E H A R L**’de yoktur.

4100 şifāya: şifā-yı kāmile **M**

4101 hem-ser-i: bir ebr-i **M**

4102 tâc u: tâc-ı **M**

4103 mürûr-i eyyām ile: **E H A L M**’de yoktur.

4104 eyyü na‘îmin lâ-yükeddirühü’d-dehr: **E H A R L**’de yoktur.

4105 seher: seher şemer-i **L**

4106 pür-şeker: şemer-i şecer **M**; **R L**’de ise yoktur.

4107 ü bî-şemer: **E H A R M**’de yoktur.

4108 oldu: olmuş **M**

4109 ehl-i karye: **M**’de yoktur.

4110 oldılar: olduk **M**

4111 oldu: oldu ki **R L**

4112 nāgāh: **E H A R L**’de yoktur.

4113 ħaber-i irtihāl-i ħayrû’l-beşer: na‘y-i ħayrû’l-beşer ile ħaber **M**

4114 u: **E H M**’de yoktur.

4115 hūş-i dehri: hūşı **M**

ba‘dehü kerr-i dühür ve merr-i ‘uşūr ile otuz sene-i kāmile ‘ubūr idicek⁴¹¹⁶ bir şecere-i pür-şevk ve sākıtu’l-eşmār zāhir⁴¹¹⁷ oldu nāgāh haber-i katl-i⁴¹¹⁸ Hāzret-i ‘Alī intişār buldı⁴¹¹⁹ şemerinden müntefi‘ olmak ümmīdi⁴¹²⁰ munkaṭı‘ olıcaḡ evrāḡından mütemetti‘ olurlar idi ba‘de zamān evrāḡı naḡret ü ḡaḡretten ḡālī⁴¹²¹ olup sākından⁴¹²² bir dem-i ḡabīṭ cereyān eyledi nāgāh haber-i şehādet-i⁴¹²³ seyyid-i şübbān-ı ehl-i⁴¹²⁴ cinān Hāzret-i⁴¹²⁵ Hüseyn-i⁴¹²⁶ {vr. 91^b} ‘ālīşān qar‘-ı sem‘-i ehl-i imān eyledi bu meşā’ib-i pür-dehşet vukū‘ından soñra yübūset tārī olup ḡil‘at-i ‘āriyet-i naḡretten⁴¹²⁷ bi’l-küllıyye ‘ārī ve şafḡa-i melsā-yı⁴¹²⁸ dünyādan nā-būd u nā-peydā⁴¹²⁹ oldu. **li-münşī’ihī**⁴¹³⁰:

[5] 9. ‘Ār idüp ‘āriyet libāsından

Çıkarup düşdi yere esāsından

⁴¹¹⁶ otuz sene-i kāmile ‘ubūr idicek: **E H A R L**’de yoktur.

⁴¹¹⁷ zāhir: **E H A R L**’de yoktur.

⁴¹¹⁸ haber-i katl-i: na‘y-i **A R L**

⁴¹¹⁹ haber-i katl-i Hāzret-i ‘Alī intişār buldı: kat-i haber-i murtażā-yı ‘Alī şāyi‘ ü bāhir oldu **M**

⁴¹²⁰ ümmīdi: **M**’de yoktur.

⁴¹²¹ naḡret ü ḡaḡretten ḡālī: sākıṭ **E H A R**

⁴¹²² sākından: sākı cānıbdan **M**

⁴¹²³ şehādet-i: katl-i Hāzret-i **M**

⁴¹²⁴ ehl-i: **E H A R L**’de yoktur.

⁴¹²⁵ Hāzret-i: **A M**’de yoktur.

⁴¹²⁶ Hüseyn-i: Hüseyn ibn ‘Alī **M**

⁴¹²⁷ naḡretten: naḡarından **E**

⁴¹²⁸ melsā-yı: **L**’de yoktur.

⁴¹²⁹ ve şafḡa-i melsā-yı dünyādan nā-būd u nā-peydā: **M**’de yoktur.

⁴¹³⁰ li-münşī’ihī: li-münşī’ihī’l-faḡır **R**; beyit **M**

37. Mu‘cize-i güftār-ı sūsmār be-emr-i Resūl-i muhtār⁴¹³¹ ‘aleyhi’ş-şalātu min’Allāhi’l⁴¹³²-Ġaffār⁴¹³³

E 91^b; H 84^b; A 85^a; R 83^b; L 74^a; M 42^b

Sevākin-i bādiyeden⁴¹³⁴ t̄āyife-i a‘rab’dan bir şahş-ı ‘ucāb ki dā’imā kārı şayd ve fitrākına habs u kayd idi bir gün bir sūsmār şayd idüp şehre ‘azīmet itdi⁴¹³⁵ [10] gördi ki derūn-i şehirde⁴¹³⁶ bir cem‘iyyet ü ğalebe⁴¹³⁷ ve izdiḥām ki⁴¹³⁸ ḥāş u ‘ām ictimā‘ idüp⁴¹³⁹ idāre-i kelām iderler⁴¹⁴⁰ su’āle cesāret idüp ayıtdı bu cem‘iyyet nedür didiler ey aḥmaḳ u bed-fiṭrat⁴¹⁴¹ bu ḥalka ve⁴¹⁴² cem‘iyyet da‘vet-i Ḥazret-i risāletdür küffār-ı Ḳureyş ol māh-ı nübüvveti [15] mānend-i ḥāle iḥāṭa itmişler Ḥazret-i delālet-i⁴¹⁴³ rāh-ı Hüdā⁴¹⁴⁴ ile⁴¹⁴⁵ ḥarseng-i ḍalāleti⁴¹⁴⁶ imātā ḳaşd⁴¹⁴⁷ buyurmuşlardır. li-münşī’ihī:

1. Resūl-i Ḥaḳdurur şāhib-kerāmet

Diler tā kim⁴¹⁴⁸ nübüvvet ide⁴¹⁴⁹ işbāt

⁴¹³¹ muhtār: Girdigār **M**

⁴¹³² Allāhi’l: Allāhi’l-‘azīzi’l **L**

⁴¹³³ ‘aleyhi’ş-şalātu min’Allāhi’l-Ġaffār: şallellāhu te‘ālā ‘aleyhi ve ‘alā ālihi ve şāḥbihi **M**

⁴¹³⁴ bādiyeden: **L**’de yoktur.

bādiyeden: bevādī olan **M**

⁴¹³⁵ itdi: idüp **M**

⁴¹³⁶ derūn-i şehirde: **M**’de yoktur.

⁴¹³⁷ ü ğalebe: **E H A R L**’de yoktur.

⁴¹³⁸ ki: **M**’de yoktur.

⁴¹³⁹ idüp: itmişler **M**

⁴¹⁴⁰ idāre-i kelām iderler: **M**’de yoktur.

⁴¹⁴¹ bed-fiṭrat: bī-cem‘iyyet **M**

⁴¹⁴² ve: **R L M**’de yoktur.

⁴¹⁴³ delālet-i: delīl-i **R**; **L M**’de ise yoktur.

⁴¹⁴⁴ “ṭarīḳ” ifadesi **E**’de derkenardır.

⁴¹⁴⁵ Hüdā ile: Hüdā cehāletden **R**; Hüdā’dan **L M**

⁴¹⁴⁶ ḍalāleti: ḍalālī **M**

⁴¹⁴⁷ ḳaşd: **A**’da yoktur.

⁴¹⁴⁸ Diler tā kim: İder ṭurmaz **R**; İder dāim **L**

2. Olur taşdıķ iden İslām'ı fā'iz
‘İnād itmek degüldür bunda cā'iz
3. Resül-i Hāk delīl-i reh-nümādur
Günehler derdine hākķā devādur
4. Kelām-i pāki mürde eyler ihyā
Cemādātı ider luṭfi-yle gūyā
5. Şefī'-i müznibīn hādī-i küldür

{vr. 92^a} Nebīler serveri ḥayl-i⁴¹⁵⁰ rusüldür

neşr⁴¹⁵¹: Fi'l-ḥaķīķa Ḥaẓret şallellāhu ‘aleyhi ve sellem⁴¹⁵² merkez-i dā'ire-i da‘vet olup⁴¹⁵³ sipihr-i müdevver-i⁴¹⁵⁴ da‘vetde ḥūrşīd-i māh-i māhiyyet olup⁴¹⁵⁵ yāḥūd⁴¹⁵⁶ ḥalāyīķ-i içre⁴¹⁵⁷ ol zāt-ı sa‘ādet-maķrūn içinde⁴¹⁵⁸ noķta-i nūn gibi⁴¹⁵⁹ olmış idi a‘rābī-i [5] ḥōd-bīn⁴¹⁶⁰ şu‘le-zen-i āteş-i⁴¹⁶¹ kânūn-i müşrikīn olup ayıtdı ey ṭā'ife-i güzīn hergīz

⁴¹⁴⁹ ide: emrin **R L**

⁴¹⁵⁰ ḥayl-i: ḥayr-i **M**

⁴¹⁵¹ neşr: **R M**'de yoktur.

⁴¹⁵² şallellāhu ‘aleyhi ve sellem: **A R L M**'de yoktur.

⁴¹⁵³ olup: olup yāḥūd **L M**

⁴¹⁵⁴ müdevver-i: **E H A R L**'de yoktur.

⁴¹⁵⁵ olup: **E H M**'de yoktur.

⁴¹⁵⁶ yāḥūd: **A R**'de yoktur.

⁴¹⁵⁷ ḥalāyīķ-i içre: ḥalk-ı ḥalka-i nūn **A**; ḥalka-i ḥalk-ı nūn **R L**

⁴¹⁵⁸ içinde: **E H**'de yoktur.

⁴¹⁵⁹ ḥalāyīķ-i içre ol zāt-ı sa‘ādet-maķrūn içinde noķta-i nūn gibi olmış: ḥalāyīķ-ı nūn-i nübüvvet gibi kenārda karar ve ol noķta-i nübüvvet işbāt-ı müdde‘āda der-kār **M**

⁴¹⁶⁰ ḥōd-bīn: **M**'de yoktur.

⁴¹⁶¹ āteş-i: **E H A R L**'de yoktur.

Muḥammed-i emīn⁴¹⁶² bu da‘vāda şādık ve nūr-i kelāmı sipihr-i dilde⁴¹⁶³ şārık degüldür bir vech-ile i‘timād ve emrine inkıyād muteşavver ve ‘ālem-i imkānda müyesser olmaz illā bir ḥāl ile⁴¹⁶⁴ ba‘dehü⁴¹⁶⁵ maẓhar-ı faşlu’l-ḥiṭāb olan seyyid-i ‘ālī-cenāb ve⁴¹⁶⁶ Ḥāzret-i risālet-intisāb⁴¹⁶⁷ ṭaraf-ı [10] ‘ālilerine⁴¹⁶⁸ tevcīh-i ḥiṭāb idüp ayıtdı ey da‘vā-yı risālet eyleyen zāt-ı ‘izzet-intimā⁴¹⁶⁹ sevgend-i be-Lāt u ‘Uzzā ki kelāmıñı⁴¹⁷⁰ taşdıķ ve nübüvvetiñi taḥķīķ itmezem meger bir mu‘cize-i bāhire⁴¹⁷¹ beyyine vü⁴¹⁷² zāhire ola⁴¹⁷³ isterem ki⁴¹⁷⁴ fitrākumda olan sūsmār-ı bī-zebān nuṭka gelüp nübüvvetiñi⁴¹⁷⁵ beyān eyleye [15] pes⁴¹⁷⁶ sūsmārı kayd-ı giriftārīden āzād ve īkād-ı nāyire-i āteş-i ‘inād idüp⁴¹⁷⁷ miyān-i ma‘rekeye perrān itmekle īkād-ı nāyire iştidād eyledi⁴¹⁷⁸ Ḥāzret.⁴¹⁷⁹ **li-münşī’ihī**⁴¹⁸⁰:

6. Resül-i mu‘azzam ‘amīmü’l-‘aṭāyā

Nebiyy-i mükerrerem şefī‘ü’l-ḥaṭāyā

⁴¹⁶² Muḥammed-i emīn: **M**’de yoktur.

⁴¹⁶³ dilde: işbātda **M**

⁴¹⁶⁴ illā bir ḥāl ile: **L M**’de yoktur.

⁴¹⁶⁵ ba‘dehü: pes **M**

⁴¹⁶⁶ maẓhar-ı faşlu’l-ḥiṭāb olan seyyid-i ‘ālī-cenāb ve: **E H A R L**’de yoktur.

⁴¹⁶⁷ Ḥāzret-i risālet-intisāb: nübüvvet-intisāb Ḥāzretleri’ne **M**

⁴¹⁶⁸ ṭaraf-ı ‘ālilerine: **M**’de yoktur.

⁴¹⁶⁹ ‘izzet-intimā: sa‘ādet-intimā **M**

⁴¹⁷⁰ kelāmıñı: kelāmda seni **M**

⁴¹⁷¹ bāhire: bāhire-i ‘aẓīme **M**

⁴¹⁷² beyyine vü: **M**’de yoktur.

⁴¹⁷³ “buyurdılar ey a‘rābī ne maķūle mu‘cize ṭālībī misin ayıtdı” ifadesi **R**’de derkenardır.

⁴¹⁷⁴ isterem ki: ya bu **M**

⁴¹⁷⁵ nübüvvetiñi: **M**’de yoktur.

⁴¹⁷⁶ pes: ve **M**

⁴¹⁷⁷ īkād-ı nāyire-i āteş-i ‘inād idüp: **M**’de yoktur.

⁴¹⁷⁸ itmekle īkād-ı nāyire iştidād eyledi: oldı **M**

⁴¹⁷⁹ Ḥāzret: **R**’de yoktur.

⁴¹⁸⁰ li-münşī’ihī: **A**’da yoktur.

neşr⁴¹⁸¹: Bülbül-i gülistân-ı ene emlaḥ tūṭī-i bostân-ı **“ene efşah”**⁴¹⁸² zebân-ı laṭīf-i vahy-güzār ve dehân-ı şerīf-i ḥikem-şi‘ârların lisân-ı⁴¹⁸³ ‘Arab ile küşâde idüp buyurdılar ki eyyühe’ḍ-ḍab aḳbel ḍab gūyā ḥiṭāba ḳābil⁴¹⁸⁴ bir ḥādim-i muḳbil {vr. 92^b} idi ki ḥiṭāba ḳābil⁴¹⁸⁵ fi’l-ḥāl teveccüh ü⁴¹⁸⁶ iḳbāl idüp ṭaraf-ı pür-meymenetlerine teveccüh ü⁴¹⁸⁷ ‘azīmet eyledi⁴¹⁸⁸ ḥāk-i pā-yi ‘izzet-iştimāllerine rūy-māl itdi⁴¹⁸⁹ buyurdılar ki⁴¹⁹⁰ yā ḍab⁴¹⁹¹ ḍab daḥı⁴¹⁹² zebân-ı faşīḥ ile ayıtdı lebbeyk lebbeyk yā müzīlū’l-küreb buyurdılar ki miḥrāb-ı ‘ibādetgāh-ı⁴¹⁹³ ‘ālemde kime sücūd [5] idersin maṭlūb u ma‘būd kimdür⁴¹⁹⁴ ḍab ayıtdı ma‘būd⁴¹⁹⁵ ol vācibū’l-vücūddur ki ‘arşı āsmānda ve saṭveti zemīn ü zamāndadır cennetde ni‘met⁴¹⁹⁶ ü ḥiṭābı nümāyān⁴¹⁹⁷ ve⁴¹⁹⁸ düzaḥda naḳmet ü ‘azābı firāvāndur⁴¹⁹⁹ Ḥāzret-i şefī‘-i ümem Resūl-i mu‘azzam şallellāhu ‘aleyhi ve sellem.⁴²⁰⁰ **beyit:**

⁴¹⁸¹ neşr: **L M**’de yoktur.

⁴¹⁸² Bülbül-i gülistân-ı ene emlaḥ tūṭī-i bostân-ı ene efşah: **A R L**’de yoktur.

Hadis; *Şerḥü’s-Sünne lil-İmâmi’l-Begavî Metnen*, “Babu’r-rek‘ateyn ba‘de’l-‘işâ”, IV, 202 (M.Ş).

Manası: **“Ben en fasihyim.”**

⁴¹⁸³ lisân-ı: kelām-ı **M**

⁴¹⁸⁴ ḥiṭāba ḳābil: **M**’de yoktur.

⁴¹⁸⁵ ḥiṭāba ḳābil: **M**’de yoktur.

M’de “ḥiṭāba ḳābil” ifadesinden sonra 92^b’de 10. satırda geçen beyit bulunmaktadır.

⁴¹⁸⁶ teveccüh ü: **M**’de yoktur.

⁴¹⁸⁷ teveccüh ü: **L**’de yoktur.

⁴¹⁸⁸ ṭaraf-ı pür-meymenetlerine teveccüh ü ‘azīmet eyledi: **E H M**’de yoktur.

⁴¹⁸⁹ ḥāk-i pā-yi ‘izzet-iştimāllerine rūy-māl itdi: **A R L**’de yoktur.

⁴¹⁹⁰ buyurdılar ki: **M**’de iki kere yazılmıştır.

⁴¹⁹¹ yā ḍab: eyyühe’ḍ-ḍab **M**

⁴¹⁹² ḍab daḥı: **A L M**’de yoktur; **H**’de ise derkenardır.

⁴¹⁹³ ‘ibādetgāh-ı: **A L M**’de yoktur; **E H**’de ise derkenardır.

⁴¹⁹⁴ maṭlūb u ma‘būd kimdür: **A R**’de yoktur.

⁴¹⁹⁵ ma‘būd: **L M**’de yoktur.

⁴¹⁹⁶ ni‘met: rahmet **M**

⁴¹⁹⁷ nümāyān: firāvān **R**

⁴¹⁹⁸ ve: **M**’de yoktur.

⁴¹⁹⁹ firāvāndur: nümāyāndur **R**; bī-girāndur **M**

⁴²⁰⁰ Ḥāzret-i şefī‘-i ümem Resūl-i mu‘azzam şallellāhu ‘aleyhi ve sellem: **M**’de yoktur.

[10] 7. Ān⁴²⁰¹ ki ber da‘vīş çün bürhān-ı kâtı‘ ħ^vāstend

Der zebān-ı sūsmār āverd hüccet-küsterī

neşr⁴²⁰²: Buyurdılar ki⁴²⁰³ yā ḍab ben⁴²⁰⁴ ne maḵūle ḥāk ve ne cevher-i pāk idügüm⁴²⁰⁵
idrāk ider misin⁴²⁰⁶ ayıtdı⁴²⁰⁷ yā Resūlallāh sen Ḥabīb-i Raḥmān meb‘ūs-i⁴²⁰⁸ ins ü cān
ḥātem-i peygamberān Resūl-i āḥirü’z-zamān⁴²⁰⁹ [15] idügin⁴²¹⁰ ne⁴²¹¹ cā-yi gümāndur
nübüvvetüñe melā’ike-i āsmān u⁴²¹² kerrūbiyān⁴²¹³ berāverde-i imāndur. **li-münşī’ihi**:

8. Ol ki ikrār ider nübüvvetiñe

Ḥālīk’uñ raḥmetine nā’il olur

9. Seni⁴²¹⁴ inkār iden ḥabīş ü ğavī⁴²¹⁵

Derekāt-i caḥīme vāşıl olur

neşr⁴²¹⁶: Hādī-i fırḥa-i ḍalālet-pezīr⁴²¹⁷ ve üftāde-i evḥāl ü bāle dest-gīrsin ol maḥfil-i
bāhirü’l-irtifā‘da ittifāḵ ile⁴²¹⁸ ictimā‘ iden Medīne vü⁴²¹⁹ biḳā‘ {vr. 93^a} kelām-ı

⁴²⁰¹ Ān ki: ve ān ki **R L M**

⁴²⁰² neşr: **L M**’de yoktur.

⁴²⁰³ ki: **M**’de yoktur.

⁴²⁰⁴ ben: ben kimüm **L**

⁴²⁰⁵ pāk idügüm: pāküm **M**

⁴²⁰⁶ idrāk ider misin: **M**’de yoktur.

⁴²⁰⁷ ayıtdı: **R**’de yoktur.

⁴²⁰⁸ meb‘ūs-i: seyyid-i **M**

⁴²⁰⁹ “Resūl-i āḥirü’z-zamān” ifadesi **E H**’de derkenardır.

⁴²¹⁰ zamān idügin: zamānsın bu **R L**

ḥātem-i peygamberān Resūl-i āḥirü’z-zamān idügin: Resūl-i āḥirü’z-zamān ḥātem-i
peygamberānsın **M**

⁴²¹¹ ne: bu ne **M**

⁴²¹² u: **L**’de yoktur.

⁴²¹³ āsmān u kerrūbiyān: kerrūbiyān u sükkān-ı zamān **M**

⁴²¹⁴ seni: anı **L**; saña **M**

⁴²¹⁵ ğavī: ğabī **R L M**

sūsmārı bi-ḥazāfīrihā istimā‘ itdiler ammā mihr-i sipihr-i ‘inādları⁴²²⁰ iltimā‘ itmeyüp⁴²²¹ yine ol fırka-i bed-kār⁴²²² kār-ı⁴²²³ inkārda ısrār üzre ber-ḳarār oldılar ba‘z-ı kütüb-i siyer içre⁴²²⁴ muḥarrer ü meşūrdur ki ol sūsmār⁴²²⁵ bu beyti irād ve zebān-ı [5] faṣṭḥ ile inṣād eyledi. **beyit**⁴²²⁶:

10. Ellā yā Resūlallāh inneke ṣādıḳun

Fe-bürikte mehdiyyen ve bārekte hādiyen

beyit⁴²²⁷:

11. Zihī sulṭān k’ider ṣāmitler iḳrār

Gör ol nāṭıḳları kim eyler inkār

38. Mu‘cize-i Resūl-i muṭahhar der ta‘yīn-i me’āl-i ḥāl-i⁴²²⁸ Ebū Zer

E 93^a; H 86^a; A 86^a; R 85^a; L 75^b; M 121^b

‘Arṣa-i zemīnde ḥ^vān-ı⁴²²⁹ da‘veti küṣāde ve muḥṭacān-ı ümmete [10] ni‘am u iḥsānı āmāde iden Ḥazret-i seyyidü’l⁴²³⁰-ebrār⁴²³¹ **beyit**:

⁴²¹⁶ neṣr: **A L**’de yoktur.

⁴²¹⁷ ḍalālet-peṣīr: ḍalāl-peṣīr **A R**

⁴²¹⁸ ile: u **M**

⁴²¹⁹ Medīne vü: ehl-i **M**

⁴²²⁰ ‘inādları: i‘timādları **M**

⁴²²¹ itmeyüp: idüp **E H A R L**

⁴²²² yine ol fırka-i bed-kār: **E H A R L**’de yoktur.

⁴²²³ kār-ı: **E H M**’de yoktur.

⁴²²⁴ siyer içre: siyerde **M**

⁴²²⁵ sūsmār: cān-ver **M**

⁴²²⁶ beyit: li-münṣī’ihi **L**; naẓm **M**

⁴²²⁷ beyit: li-münṣī’ihi **L M**

⁴²²⁸ me’āl-i ḥāl-i: aḥvāl-i **M**

⁴²²⁹ ḥ^vān-ı: ḥūn-ı **L M**

⁴²³⁰ seyyidü’l: seyyid-i **A R L**

⁴²³¹ Ḥazret-i seyyidü’l-ebrār: **M**’de yoktur.

1. ‘Ankā-yı Kāf kırb u muķīm-i maķām-ı üns

Dānā-yı rāz ve ‘ārif-i esrār-ı bī-şümār

neşr⁴²³²: Ol hengām-ı ‘izzet-fercām ve sa‘ādet-encāmda⁴²³³ ki aşhāb-ı kirām ile te’sīs-i esās-ı dīn-i İslām içün kaçd-ı cihād-ı küffār-ı li’ām idüp hamīs-i [15] ‘aramram-ı hüdāt-ı enām mānend-i seyl izāle-i hāşāk-ı ecsām iderdi. **kıṭ’a**⁴²³⁴:

2. Vesele hīnen⁴²³⁵ vesele bedren vesele eḥaden

Füşülü ḥatfin erhā⁴²³⁶ lehüm⁴²³⁷ mine’l-veḥmi

Mā-zāle yelķāhüm⁴²³⁸ fī külli mü‘terekin

Ḥattā ḥakū bi’l-ķinā laḥmen ‘alā vızmin

neşr⁴²³⁹: Huşūşā Ğazve-i Tebūk’te rāh-ı mücāhede meslūk olup ḥareket-i⁴²⁴⁰ küffār-ı Rūm bā’iş-i hücum ve kudūm-i ‘asākır-i zafer-mevsūm⁴²⁴¹ olmuş idi ammā bu ‘azīmet⁴²⁴² bī-vakt-i sefer olmağla aşhāb ve heme ‘asker kıllet-i⁴²⁴³ zāddān⁴²⁴⁴ {vr. 93^b} mükedder ve ḥarr-i hācire-i āftāb nihāyet-i iştī‘āl ü tābda olup germiyyet-i hevādan mihr-i cihān-tāb keff-i felekde mūhre-i sīm-āb gibi lertzān gūyā⁴²⁴⁵ zerreleri rīzān idi

⁴²³² neşr: **A L**’de yoktur.

⁴²³³ ‘izzet-fercām ve sa‘ādet-encāmda: sa‘ādet-fercāmda **M**

⁴²³⁴ kıṭ’a: beyit **L M**

⁴²³⁵ hīnen: ḥanīnen **M**

⁴²³⁶ erhā: edhā **M**

⁴²³⁷ lehüm: bihim **A R L**

⁴²³⁸ yelķāhüm: telķāhüm **A R L**

⁴²³⁹ neşr: **E**’de yoktur.

⁴²⁴⁰ “Huşūşā Ğazve-i Tebūk’te rāh-ı mücāhede meslūk olup ḥareket-i” ifadesi **E H**’de derkenardır.
ḥareket-i: ḥarekāt-ı **A**

⁴²⁴¹ zafer-mevsūm: nuşret-mevsūm **M**

⁴²⁴² ammā bu ‘azīmet: **M**’de yoktur.

⁴²⁴³ kıllet-i: **A**’da yoktur.

⁴²⁴⁴ zāddān: zevādeden **M**

⁴²⁴⁵ gūyā: ve **M**

nesīm-i şabā bāğda⁴²⁴⁶ āteş üzre tırur gibi [5] qarār idüp deşt ü kühsār⁴²⁴⁷ nümū-dār-ı
kānūn idügi pedīdār ve⁴²⁴⁸ seḥāb-ı feyz-i⁴²⁴⁹ reṣehāt imtār itdükçe⁴²⁵⁰ ḳubbe-i germ-
ābe⁴²⁵¹ ‘araḳ-rīz olmış⁴²⁵² gibi āb-ı germ āşikār olurdu ḥuṣūṣā ḳillet-i zād u zevāde ve
evḳāt⁴²⁵³ sālīb-i ḳuvvet ve nedret-i ‘alef u āb cālīb-i za‘f [10] u ‘illet olup kibār-ı⁴²⁵⁴
aṣḥāb-ı pūr-vifāḳ kendi⁴²⁵⁵ mällarından ittifaḳ ile⁴²⁵⁶ ‘askeri⁴²⁵⁷ infāḳ iderler idi Resül-i
enām⁴²⁵⁸ ‘aleyhi şalātu ve’s-selām⁴²⁵⁹ Ḥazretleri’nün⁴²⁶⁰ hengām-ı ‘azīmet ü
ḳıyāmda⁴²⁶¹ zaḥmet muḳarrer ve meşāḳḳ u keder meşhūd-i te’emmül-i nazardur deyu
aṣḥāb-ı kirām ḥazerātına baş-ı kelām idüp hengām-ı ‘azīmetde⁴²⁶² maḳṣad-ı zāt-ı
sa‘adet-irtisāmları müte‘ayyen⁴²⁶³ olmaḳ dīden-i [15] beyne’s-sedādları⁴²⁶⁴ degül iken
ḥilāf-ı mu‘tād⁴²⁶⁵ bu def’a rāh-ı meslūk Ğazve-i Tebük’dür deyu buyurmışlar idi⁴²⁶⁶ bu
seferde zaḥmet muḳarrer ve meşāḳḳ u keder meşhūd-i nazar gibidür⁴²⁶⁷ deyu aṣḥāb-ı

4246 şabā bāğda: şahrā bāğına güzār itse **M**

4247 kühsār: kuhsār **R L**

4248 ve: **M**’de yoktur.

4249 feyz-i: fāyız-i **M**

4250 itdükçe: oldukça **M**

4251 germ-ābe: ḥamām **M**

4252 olmış: olmaḳ **M**

4253 zād u zevāde ve evḳāt: ḳūt **E H A R L**

4254 kibār-ı: **M**’de yoktur.

4255 kendi: kendü **A R L**

4256 ittifaḳ ile: bi’l-ittifaḳ; bu ifade **M**’de önce geçen “‘illet olup” ifadesinden sonra yazılmıştır.

4257 “‘askeri” ifadesi **E**’de derkenardır.

4258 Resül-i enām: Ḥazret-i risālet-penāh **M**

4259 şalātu ve’s-selām: şalātu’l-İlāh **M**

4260 Ḥazretleri’nün: **M**’de yoktur.

4261 hengām-ı ‘azīmet ü ḳıyāmda: bu seferde **M**

4262 zaḥmet muḳarrer ve meşāḳḳ u keder meşhūd-i te’emmül-i nazardur deyu aṣḥāb-ı kirām ḥazerātına
baş-ı kelām idüp hengām-ı ‘azīmetde: **E H A R L**’de yoktur.

4263 müte‘ayyen: mu‘ayyen **M**

4264 beyne’s-sedādları: re’y-i ḥüsnleri **M**

4265 ḥilāf-ı mu‘tād: **M**’de yoktur.

4266 deyu buyurmışlar idi: **E H A R L**’de yoktur.

4267 nazar gibidür: nazardur **L**

kirām hāzerātına tenbīh ü⁴²⁶⁸ i‘lām buyurmuşlar idi⁴²⁶⁹ cümle⁴²⁷⁰ ‘asker germiyyet-i hevā⁴²⁷¹ ve kılllet-i me’kūlātdan⁴²⁷² muṣṭarib olup bu ġazā-yı ġarrā ḥabīsü’l-‘usr⁴²⁷³ ile müsem mā olmuş idi çünkü rāh ba‘īd idi eyyām-ı⁴²⁷⁴ sefer medīd olup tavāyif-i {vr. 94^a} ‘askerden ba‘z ki meşrebleri mükedder ve⁴²⁷⁵ hūrşīd-i iṭā‘atleri bī-fürūġ ve şubḥ-i tebe‘iyyetleri ser-be-ser dūrūġ idi seferden⁴²⁷⁶ taḥallūf ammā⁴²⁷⁷ ba‘z daḥı le‘alleten te‘eḥḥürden⁴²⁷⁸ te‘essūf itmişler-idi⁴²⁷⁹ vech-i aḥīr ile te‘hūr-i mesīr iden cümleden biri [5] Ebū Zer Ġıfārī radiye ‘anhū Rabbūhū’l⁴²⁸⁰-Bārī idi ki pā-yi merkebi āzūrde-i ḥār-ı ta‘ab ve⁴²⁸¹ rāh olmaġla⁴²⁸² dest-i aḡdāmı⁴²⁸³ vuşūl-i dāmen-i menzilde⁴²⁸⁴ kūtāh olup⁴²⁸⁵ esb-i bād-bāng⁴²⁸⁶ kuvveti rānde ve meşakḡat-i bārdan mānde oldı⁴²⁸⁷ ol yekke-süvār-ı meydān-ı vefā bādiye-peymā-yı şıdḡ⁴²⁸⁸ u şafā piyāde vü tenhā ḡalup āḥir neyyir-i baḡt⁴²⁸⁹ lāmi [10] olup destyārī-i ṭālī‘ ile ḥarf-i teḡallūfden ġirīzān-ı üftān u

⁴²⁶⁸ tenbīh ü: A'da yoktur; H'de ise derkenardır.

⁴²⁶⁹ bu seferde zaḡmet muḡarrer ve meşakḡ u keder meşhūd-i naḡar gibidūr deyu aşḡāb-ı kirām hāzerātına tenbīh ü i‘lām buyurmuşlar idi: M'de yoktur.

⁴²⁷⁰ cümle: ve bi'l-cümle M

⁴²⁷¹ hevā: hevādan E H A R L

⁴²⁷² ve kılllet-i me’kūlātdan: E H A R L'de yoktur.

⁴²⁷³ ḡabīsü’l-‘usr: ceysü’l-‘usr M

⁴²⁷⁴ eyyām-ı: meşakḡ-ı M

⁴²⁷⁵ meşrebleri mükedder ve: M'de yoktur.

⁴²⁷⁶ seferden: E H A R L'de yoktur.

⁴²⁷⁷ ammā: ve M

⁴²⁷⁸ te‘eḥḥürden: te‘eḥḥür ile M

⁴²⁷⁹ itmişler-idi: eylediler M

⁴²⁸⁰ Rabbūhū’l: M'de yoktur.

⁴²⁸¹ ta‘ab ve: E H A R L'de yoktur.

⁴²⁸² “olmaġla” ifadesi L'de derkenardır.

olmaġla: ve M

⁴²⁸³ aḡdāmı: himmeti M; L'de ise yoktur.

⁴²⁸⁴ menzilde: ser-menzilde L M

⁴²⁸⁵ olup: olmaġın L M

⁴²⁸⁶ esb-i bād-bāng: E H A R L'de yoktur.

⁴²⁸⁷ oldı: olup L M

⁴²⁸⁸ şıdḡ: ‘arşa-i celādet ü M

⁴²⁸⁹ neyyir-i baḡt: nīrū-yi baḡt M

hîzân⁴²⁹⁰ piyâde-i ‘aķab-gîr-i ‘asker-i ẓafer-te’sîr oldı Hâzret nâzil-i menzil-i istirâhat olmışlar-idi ki aşhâb-ı güzînden biri ayıtdı ey seyyid-i ‘âlemîn bir merd-i ferd-i bî-hemtâ kaç‘-ı berârî⁴²⁹¹ ü şahârî [15] idüp gelür Hâzret-i Peyğamber⁴²⁹² şallellâhu ‘aleyhi ve sellem⁴²⁹³ buyurdılar ki ol gelen⁴²⁹⁴ Ebû⁴²⁹⁵ Zerdür te’emmül ile nazar idicek ayıtdılar yâ Resûlallâh belî Ebâ Zerdür buyurdılar ki⁴²⁹⁶ **“Raḥim’Allāhu Ebā Zerrin yemşî vaḥdehü ve yemütü vaḥdehü ve yeb’aşü vaḥdehü”**⁴²⁹⁷ bu kelâm-ı pāk-i ḥayrû’l-beşer gûş-güzâr-ı şahb-i muṭahhar olup her birine mefhûm ve şaḥîfe-i ḥâtırlarına mersûm oldı ba‘de zamânin.⁴²⁹⁸ **mışra**⁴²⁹⁹:

3. İz cā’e’l-Ābānu necā⁴³⁰⁰

neşr⁴³⁰¹: Āḥîr kelâm-ı Nebiyy-i nâşır⁴³⁰² mahallinde zâhir⁴³⁰³ olup⁴³⁰⁴ {vr. 94^b} ol vakîit ki Hâzret-i ‘Oşmân ḥilâfet ile⁴³⁰⁵ icrâ-yı evâmir ü ratķ-ı daķıķ ile nâhî vü âmir idi⁴³⁰⁶

⁴²⁹⁰ harf-i teḥallüfden girizân-ı üftân u hîzân: **A L M**’de yoktur; **H**’de ise derkenardır.

⁴²⁹¹ berârî: bevādî **M**

⁴²⁹² Peyğamber: **E H**’de yoktur.

⁴²⁹³ şallellâhu ‘aleyhi ve sellem: **A R L M**’de yoktur.

⁴²⁹⁴ ol gelen: **M**’de yoktur.

⁴²⁹⁵ Ebû: Ebâ **M**

⁴²⁹⁶ ki: **E H A R L**’de yoktur.

⁴²⁹⁷ Hadis; *El-Müstedrek ‘ale’s-Sahîhayn lil-Hâkim*, “Kitâbü’l-megâzî ve’s-serâyâ”, III, 52 (M.Ş). Manası: **“Allah Ebû Zer’e merhamet etsin. O, yalnız yürüyecek, yalnız ölecek ve yalnız haşredilecek.”**

⁴²⁹⁸ bu kelâm-ı pāk-i ḥayrû’l-beşer gûş-güzâr-ı şahb-i muṭahhar olup her birine mefhûm ve şaḥîfe-i ḥâtırlarına mersûm oldı ba‘de zamânin: seyyid-i evvel ü âḥîr Hâzretleri’nün kelâm-ı i‘câz-irtisâmları mahallinde zâhir olup **M**

⁴²⁹⁹ mışra’: **L M**’de yoktur.

⁴³⁰⁰ Bu mısra’ **M**’de bulunmamaktadır.

⁴³⁰¹ neşr: **A L M**’de yoktur.

⁴³⁰² Āḥîr kelâm-ı Nebiyy-i nâşır: **E H A L**’de yoktur.

⁴³⁰³ zâhir: cārî **E H**

⁴³⁰⁴ Āḥîr kelâm-ı Nebiyy-i nâşır mahallinde zâhir olup: **M**’de yoktur.

⁴³⁰⁵ ḥilâfet ile: **E H A R L**’de yoktur.

⁴³⁰⁶ idi: oldı **M**

Mu‘āviye emārāt-ı⁴³⁰⁷ Şām’da ber-ķarār olup⁴³⁰⁸ iddiķār-ı mālda cehd-i bī-şümār idüp⁴³⁰⁹ cem‘-i künüzda der-kār oldı⁴³¹⁰ mülükāne dād u dihiş hüsrevāne ‘aķā vü baķşış pesendīde-i⁴³¹¹ Hażret-i [5] Ebā Z̄er olmayup⁴³¹² şudūr-i emr-i münkirde müteğayyir ü mütekeddir⁴³¹³ huşūşā taķşīl-i mālda⁴³¹⁴ niķe dürlü ķāl müşāhede itmekle⁴³¹⁵ ķīl ü ķāl idüp⁴³¹⁶ *“ve’llezīne yeknizūne’zehebe ve’l-fiķḍāte ve lā yünfiķūnehā fi-sebīlillāhi fe-beşşirhūm bi-‘azābin elīm”*⁴³¹⁷ mażmūn-ı şerīfini⁴³¹⁸ ifāde ve beyne’n-nās⁴³¹⁹ işā‘a irāde iderdi. **li-münşī’ihi**⁴³²⁰:

[10] 4. Her ki cem‘-i māl ile evķātını tekdīr ider

Ellezīne yeknizūne āyetin tefsīr ider

neşr⁴³²¹: Pes Mu‘āviye Ebū Z̄er⁴³²² māni‘-i⁴³²³ cem‘-i māl⁴³²⁴ olduķın göriceķ Hażret-i ‘Oşmān’a şikāyet-āmīz mektūb-i dil-āvīz irsāl idüp⁴³²⁵ Şām’dan Ebū Z̄er’i⁴³²⁶ iclā ma‘nāsını temennā idüp⁴³²⁷ niķe ķīle peydā itdi ki.⁴³²⁸ **mışra**⁴³²⁹:

⁴³⁰⁷ emārāt-ı: ķilāfet-i **M**

⁴³⁰⁸ olup: ve **M**

⁴³⁰⁹ iddiķār-ı mālda cehd-i bī-şümār idüp: **M**’de yoktur.

⁴³¹⁰ oldı: idi **M**

⁴³¹¹ mülükāne dād u dihiş hüsrevāne ‘aķā vü baķşış pesendīde-i: **M**’de yoktur.

⁴³¹² olmayup: **M**’de yoktur.

⁴³¹³ mütekeddir: mükeddir **L**; mükeddir olup **M**

⁴³¹⁴ taķşīl-i mālda: iddiķār-ı emvālde **M**

⁴³¹⁵ dürlü ķāl müşāhede itmekle: **M**’de yoktur.

⁴³¹⁶ idüp: idüp el-āye **M**

⁴³¹⁷ Tevbe 9/34; Meali: “Ey iman edenler! (Biliniz ki), hahamlardan ve râhiplerden birçoķu insanların mallarını haksız yollardan yerler ve (insanları) Allah yolundan engellerler. *Altın ve gümüşü yığıp da onları Allah yolunda harcamayanlar yok mu, işte onlara elem verici bir azabı müjdele!*”

⁴³¹⁸ mażmūn-ı şerīfini: mażmunını **A L**; mażmūnın **R M**

⁴³¹⁹ beyne’n-nās: ķalkā **M**

⁴³²⁰ li-münşī’ihi: li-münşī’ihi’l-faķīr **R L M**

⁴³²¹ neşr: **A L**’de yoktur.

⁴³²² Ebū Z̄er: **M**’de yoktur.

⁴³²³ māni‘-i: **M**’de yoktur.

⁴³²⁴ māl: māye **A R L**

[15] 5. Āhirü'l-emr ān-çe ḥ^vāst be-kerd

neşr⁴³³⁰: Ḥazret-i ḥilāfet-menḳabet⁴³³¹ ‘Oşmān-ı nīk-siret Ebū Z̤er’i⁴³³² Medīne’ye da‘vet idüp anda sākin olmağa ruḥşat virdi anda⁴³³³ daḥı kabāyih-i aḥvāl⁴³³⁴ ü şenāyi’-i a‘māl-i ‘ummāl⁴³³⁵ def’i lüzūmına⁴³³⁶ müte‘allik-i başt-ı maḳāl⁴³³⁷ itdükde yine iltimās-ı Mu‘āviye der-kār ve Ḥazret-i ‘Oşmān daḥı müsā‘ide bedīdār olup Medīne’d⁴³³⁸ Zebdeh⁴³³⁹(?) nām maḥalle iḥrāc ile iz‘āc itdiler Ḥazret-i Ebū Z̤er Ġıfārī⁴³⁴⁰ {vr. 95^a} ol mevzi’de ancak bir ḥidmetkārı ve zen-i vefādārı ile ma‘āş idüp⁴³⁴¹ levḥ-i zāmīrinde es-sa‘ādetü fi’l-vaḥde resmi intikāş bulmuş idi çünkü ḥürşid-i ḥayātı mā’il-i üfūl olup⁴³⁴² zīr-i bām-ı ğurūba⁴³⁴³ ḳufūl idüp pister-i mevte⁴³⁴⁴ duḥūl ‘alāyimi ‘ayān⁴³⁴⁵ olduğın [5] iz‘ān⁴³⁴⁶ itdi⁴³⁴⁷ vaşiyyet eyledi⁴³⁴⁸ ki cenāzesin ḳārī’-i ṭarīḳde vaż‘ idüp şarīf-i ‘ır ḳar’-ı

4325 dil-āvīz irsāl idüp: iltimās-engīz ile **M**

4326 Ebū Z̤er’i: **M**’de yoktur.

4327 idüp: idicek **M**

4328 niçe ḥīle peydā itdi ki: **M**’de yoktur.

4329 mışra’: mışra’ li-münşī’ihi **A**; beyit **R**

4330 neşr: **E L**’de yoktur.

4331 ḥilāfet-menḳabet: **E H A R L**’de yoktur.

4332 Ebū Z̤er’i: **M**’de yoktur.

4333 sākin olmağa ruḥşat virdi anda: **M**’de yoktur.

4334 aḥvāl: a‘māl **M**

4335 a‘māl-i ‘ummāl: aḥvāl-i Mu‘āviye **M**

4336 def’i lüzūmına: def’ine **M**

4337 başt-ı maḳāl: su’āle **M**

4338 yine iltimās-ı Mu‘āviye der-kār ve Ḥazret-i ‘Oşmān daḥı müsā‘ide bedīdār olup Medīne’d⁴³³⁸ **M**’de yoktur.

4339 Zebdeh: Rende (?) **R**

4340 Ḥazret-i Ebū Z̤er Ġıfārī: **M**’de yoktur.

4341 ma‘āş idüp: tek ü tenhā inti‘āş ve **M**

4342 olup: ve **M**

4343 ğurūba: memāta **L**; züyūlde **M**

4344 ḳufūl idüp pister-i mevte: **E H A R L**’de yoktur.

4345 ‘ayān: nümāyān **M**

4346 “‘alāyimi ‘ayān olduğın iz‘ān” ifadesi **L**’de derkenardır.

4347 itdi: idindi **M**

sem‘ itdükde⁴³⁴⁹ ol maħalle evvel uğrayup su‘āl idine⁴³⁵⁰ Ebā Zer idügin ħaber vireler⁴³⁵¹ pes temşiyet-i vaşiyet idüp ħasbe‘l-vaşiyte muntazır-ı nükte-i ħafiyte oldılar meger ‘Abdullāh bin⁴³⁵² Mes‘ūd ‘Irāk‘dan kādım ve vaṭanına ‘āzim idi ol [10] maħalden güzer idüp cenāzeden ħaber şordı ayıtdılar Ebā Zerdür ki āftāb-ı ħayātı resīde-i bām-ı memāt olup şāhbāz-ı ecel şikār-ı şa‘ve-i cāna maħal buldı⁴³⁵³ İbn Mes‘ūd güş idicek tã‘ir-i şabrı remīde ve⁴³⁵⁴ rişte-i qarārı bürīde ve eşk-i çeşmi çekīde olup taħazzün ü taħannün [15] ile ayıtdı ħaḳḳā ki kelām-ı şadāḳat-encām-ı Ĥazret-i seyyidü‘l-enām peyveste-i zühür olacağı ħayyiz-i⁴³⁵⁵ ħafādan dūrdur ki⁴³⁵⁶ buyurmuşlar-idi *‘Raḥim‘Allāhu Ebā Zerrin⁴³⁵⁷ yemşī vaḥdehū ve yemūtū vaḥdehū ve yeb‘aşū vaḥdehū’*⁴³⁵⁸ pes ol merd-i nīgū-ḥaşāyil rüfekā⁴³⁵⁹ ile nāzil olup techīz ü tekfīn ile ol

4348 vaşiyet eyledi: sipāriş itdi **M**

4349 itdükde: idüp **M**

4350 ol maħalle evvel uğrayup su‘āl idine: **E H A R L**’de yoktur.

4351 ħaber vireler: taḥḳīḳ eyleyeler **M**

4352 bin: ibn **R L**

4353 pes temşiyet-i vaşiyet idüp ħasbe‘l-vaşiyte muntazır-ı nükte-i ħafiyte oldılar meger ‘Abdullāh bin Mes‘ūd ‘Irāk‘dan kādım ve vaṭanına ‘āzim idi ol maħalden güzer idüp cenāzeden ħaber şordı ayıtdılar Ebā Zerdür ki āftāb-ı ħayātı resīde-i bām-ı memāt olup şāhbāz-ı ecel şikār-ı şa‘ve-i cāna maħal buldı: āftāb-ı ħayāt resīde-i bām-ı memāt olup şāh-bāz-ı ecel şikār-ı sa‘ve-i cān-ı nā-tüvāna maħal buldı ħasbe‘l-vaşiyte ümmīd-i zühür-i nükte-i ħafiyte ile cenāzesin maħall-i ma‘hūda vāz‘ idüp ilḳā‘-i sem‘ itdiler meger ‘Abdullāh bin Mes‘ūd ‘Irāk‘dan kādım ve vaṭanına ‘āzim idi ol maħalle teşādūf olup Ebū Zer idüğine ‘ārif olıcaḳ **M**

4354 ve: **R L**’de yoktur.

4355 ħayyiz-i: **E H**’de yoktur.

4356 İbn Mes‘ūd güş idicek tã‘ir-i şabrı remīde ve rişte-i qarārı bürīde ve eşk-i çeşmi çekīde olup taħazzün ü taħannün ile ayıtdı ħaḳḳā ki kelām-ı şadāḳat-encām-ı Ĥazret-i seyyidü‘l-enām peyveste-i zühür olacağı ħayyiz-i ħafādan dūrdur ki: ḳaṭarāt-ı emṭār biḥār-ı çeşminden çekīde ve tãyir-i şabrı remīde olup ayıtdı ħaḳḳā ki kelām-ı dūrer-bār-ı Ĥazret-i risālet-ḳarīn-i şadāḳatdur ki **M**

4357 Raḥim‘Allāhu Ebā Zerrin: **M**’de yoktur.

4358 Hadis; *El-Müstedrek ‘ale’s-Sahîhayn lil-Hâkim*, “Kitâbü’l-megâzî ve’s-serâyâ”, III, 52 (M.Ş). Manası: *“Allah Ebû Zer’e merhamet etsin. O, yalnız yürüyecek, yalnız ölecek ve yalnız haşredilecek.”*

4359 rüfekā: aşḫâbı **L M**

dürr-i şemîni⁴³⁶⁰ mahfûz-i şandûka-i lahd-i zemîn idüp⁴³⁶¹ merâsim-i hîdmetde⁴³⁶² bezl-i maqdûr ve⁴³⁶³ dîdeden dūr⁴³⁶⁴ eylediler⁴³⁶⁵ hattâ tevâret bi'l-hicâb⁴³⁶⁶ **mışra**⁴³⁶⁷:

6. Şandûka şaldı hâzin-i devrân güher gibi⁴³⁶⁸

{vr. 95^b} **neşr**⁴³⁶⁹: Raḥmetullāhi te‘ālā ve raḍiye ‘anh⁴³⁷⁰ **beyit**:

7. Be-küşād bāl-i şıdk u şafā der kazā-yı kıds

Cevelān-künān be-küngür-i kaşr-ı beḳā nişest⁴³⁷¹

39. Mu‘cize-i bārān be-du‘ā-yı Ḥazret-i Resûl-i Mennān⁴³⁷²

E 95^b; H 88^a; A 88^b; R 87^a; L 77^a; M 123^a

Ve bu sefer-i meşûb u pür-ḥaṭarda⁴³⁷³ āb nihāyet mertebe⁴³⁷⁴ ‘azîz [5] ve heme ‘asker muhtâc u ‘avîz olıcaḳ aşḥâb-ı kirām pîş-gâh-ı maḍrîb-i ḥıyām-ı Resûl-i ‘Allām’da ‘arz-ı ḥâle ikdām idüp hem-vâre ki ḳubbe-i gerdün-i sitîze-kām cünd-i nücûma maḍrîb-i ḥıyām ola ḥayme-i mu‘cizleri⁴³⁷⁵ sûtün-i te’yîd-i Ḥālîḳü’l-enām ile kıyām üzre olup⁴³⁷⁶

⁴³⁶⁰ şemîni: şemîn **M**

⁴³⁶¹ idüp: itdiler **E H**; idüp itdiler **A R**; olmak **M**

⁴³⁶² merâsim-i hîdmetde: emrinde **M**

⁴³⁶³ idüp: ve **M**

⁴³⁶⁴ “merâsim-i hîdmetde bezl-i maqdûr ve dîdeden dūr” ifadesi **R**’de derkenardır.

⁴³⁶⁵ merâsim-i hîdmetde bezl-i maqdûr ve dîdeden dūr eylediler: **E H A R**’de yoktur.

⁴³⁶⁶ hattâ tevâret bi’l-hicâb: **E H A R L**’de yoktur.

⁴³⁶⁷ mışra’: **L**’de yoktur.

⁴³⁶⁸ Bu mısra’ **L**’de derkenardır; **M**’de ise yoktur.

⁴³⁶⁹ neşr: **E A L M**’de yoktur.

⁴³⁷⁰ Raḥmetullāhi te‘ālā ve raḍiye ‘anh: **M**’de yoktur.

⁴³⁷¹ Bu beyit **M**’de bulunmamaktadır.

⁴³⁷² Mennān: Mennān şallellāhu ‘aleyhi ve sellem mā-dāme’l-melevān **R**

Ḥazret-i Resûl-i Mennān: sulṭān-ı ‘ālemyān şallellāhu te‘ālā ‘aleyhi ve sellem **M**

⁴³⁷³ meşûb u pür-ḥaṭarda: meşûbü’l-kederde **M**

⁴³⁷⁴ mertebe: mertebede **M**

⁴³⁷⁵ mu‘cizleri: mu‘cizeleri **M**

⁴³⁷⁶ üzre olup: ve **M**

[10] destyārī-i elṭāf-ı Girdigār⁴³⁷⁷ ile ber-devām ola⁴³⁷⁸ h^vāstgār-ı ümmet-i şadākatkār budur ki⁴³⁷⁹ terfiye-i ahvāl-i aşhāb ve tervīḥ-i bāl-i aḥbāb iltifāt-ı zāt-ı sūtūde-şifāt⁴³⁸⁰ ile ḥāşıl olup⁴³⁸¹ kām-ı dillerine⁴³⁸² nā’il olalar⁴³⁸³ ḥālā tāb-ı āftāb selb-i esbāb-ı ḥużūr u⁴³⁸⁴ ḥ^vāb idüp⁴³⁸⁵ bī-ṭāḳat [15] u tāb ve fiḳdān-ı āb ile⁴³⁸⁶ teşnegī ve tef ü sūz⁴³⁸⁷ bir mertebe ıztırāb virmişdür ki şahrāda görinen serāb her birine⁴³⁸⁸ āb veyā⁴³⁸⁹ şeker veyā⁴³⁹⁰ şīr veyā⁴³⁹¹ şarāb gibi nümāyān olup sīne-i sūzān ve dil-i biryān ile nigerān olurlar idi.⁴³⁹²

beyit:

1. Teşne-i bādiye-rā hem be-zülālī der-yāb

Be-ümmīdī⁴³⁹³ ki derīn reh be-Ḥudāyī dārī

neşr⁴³⁹⁴: Bunca ‘asker içre’⁴³⁹⁵ bir ḳatre āb mevcūd⁴³⁹⁶ olmak⁴³⁹⁷ {vr. 96^a} maḥall-i irtiyābdur.⁴³⁹⁸ **mışra**⁴³⁹⁹:

⁴³⁷⁷ Girdigār: Girdigārī **M**

⁴³⁷⁸ ola: **R**’de yoktur.

⁴³⁷⁹ h^vāstgār-ı ümmet-i şadākatkār budur ki: **E H A M**’de yoktur; **L**’de ise derkenardır.

⁴³⁸⁰ sūtūde-şifāt: sūtūde-şifātları **M**

⁴³⁸¹ olup: ve **M**

⁴³⁸² dillerine: diline **M**

⁴³⁸³ olalar: olurlar **M**

⁴³⁸⁴ u: **E L**’de yoktur.

⁴³⁸⁵ idüp: ve **M**

⁴³⁸⁶ idüp bī-ṭāḳat u tāb ve fiḳdān-ı āb ile: **A**’da yoktur; **H**’de ise derkenardır.

L’de ise “idüp bī-ṭāḳat u tāb” ifadesi derkenardır.

bī-ṭāḳat u tāb ve fiḳdān-ı āb ile: **M**’de yoktur.

⁴³⁸⁷ sūz: sūz ile **M**

⁴³⁸⁸ her birine: dīdelerimizde **R**

⁴³⁸⁹ veyā: ve **A**; ya **M**; **E H**’de ise yoktur.

⁴³⁹⁰ veyā: ve **E H A M**

⁴³⁹¹ şīr veyā: **E H A R L**’de yoktur.

⁴³⁹² idi: **R L M**’de yoktur.

⁴³⁹³ Be-ümmīdī: Nā-ümmīdī **M**

⁴³⁹⁴ neşr: **A M**’de yoktur.

⁴³⁹⁵ Bunca ‘asker içre: Heme ‘askerde **M**

2. Lenā ḳalbün bi-‘fıḳdi’l-mā’i muḥterikun

neşr⁴⁴⁰⁰: Derün-i dilde bu ḥarāret mezāḳ-i cānda bir mertebe merāret peydā itmişdür ki merāret deryā-yı⁴⁴⁰¹ milḥ-i ücāc gibi ḳorḳarın⁴⁴⁰² ki ḳābil-i ‘ilāc olmaya. **mıṣra**⁴⁴⁰³:

3. Ve billāhi lā-edrī bi-mā naḥnü dāfi‘un⁴⁴⁰⁴

neşr⁴⁴⁰⁵: [5] Derārī-i kelām-ı aṣḥāb⁴⁴⁰⁶ cūş u ḥurūş āvīze-i⁴⁴⁰⁷ gūş-i hūş-i sulṭān-ı enbiyā⁴⁴⁰⁸ olıcaḳ dest-i tazarru‘ u recā ile ḳar‘-ı bāb-ı elṭāf-ı Ḥudā idüp ṭaraf-ı ḳıbleye istiḳbāl ile teveccüh-nümā oldılar rû-yi semā kemāl-i şaḥv ile mücellā mānend-i şafḥa-ı melsāna bād-ı vezān ve ne seḥāb-ı nümāyān ancaḳ ḥūrşid-i cihān [10] eşi‘a ile zer-düz gibi nūr-efşān iken ebr-i serī‘ü’s-seyr bu ḥidmete pūyān ve idrār-i emṭāra⁴⁴⁰⁹ bir vech-ile şitābān oldı ki bir ānda ol ‘asker ki eṣaḥḥ-ı ḥaber üzre otuz biñ nefer idi cümlesin sîr-āb u⁴⁴¹⁰ reyyān ve neyl-i nîl-i murād⁴⁴¹¹ ile şādān u⁴⁴¹² ḥandān eyledi. **li-münşî’ihi**⁴⁴¹³:

[15] 4. Bād-ı dūzaḥ şaḥınca ḥalka şerer

Āb-ı elṭāfi anı maḥv eyler

-
- 4396 mevcūd: **M**’de yoktur.
4397 mevcūd olmaḳ: bulunmaḳ **R**
4398 maḥall-i irtiyābdur: kām-yābdur **M**
4399 mıṣra‘: li-münşî’ihi **E H**; mıṣra‘ li-münşî’ihi **A L**; li-münşî’ihi’l-faḳîr **M**
4400 neşr: **A**’da yoktur.
4401 deryā-yı: **E H A R L**’de yoktur.
4402 ḳorḳarın: ḳorḳaruz **R M**
4403 mıṣra‘: li-münşî’ihi’l-faḳîr **M**
4404 naḥnü dāfi‘un: ene mezḥebün **M**
4405 neşr: **A M**’de yoktur.
4406 Derārī-i kelām-ı aṣḥāb: **R**’de yoktur.
4407 āvīze-i: teşnegān-ı vāşıl-ı **R**
4408 sulṭān-ı enbiyā: **E H A R L**’de yoktur.
4409 emṭāra: emṭār **M**
4410 sîr-āb u: **M**’de yoktur.
4411 murād: **L M**’de yoktur.
4412 şādān u: **R**’de yoktur.
4413 li-münşî’ihi: li-münşî’ihi’l-faḳîr **L M**

5. Āteş-i cürm⁴⁴¹⁴ kim ider itfā

Reşha-i ebr-i cūdi olmasa ger

40. Mu‘cize-i bereket-i zād-ı ecnād⁴⁴¹⁵ be⁴⁴¹⁶-du‘ā-yı Hāzret-i şefi‘ü’l-
‘ibād⁴⁴¹⁷

E 96^a; H 88^b; A 89^a; R 87^b; L 77^b; M 124^a

Yine⁴⁴¹⁸ bu sefer-i nuşret-eşerde gerçi ‘asker nev‘-i ıztırāb ile mükedder oldılar ammā fezleke-i harbde kažiyye-i⁴⁴¹⁹ meşakḳat ü ālām müntic-i⁴⁴²⁰ fütūḥāt-i meserret-encām ve ḡanāyim-i ehl-i İslām⁴⁴²¹ olmağla a‘dā müsteḥakḳ-ı saḥt-ı Rabbānī ve⁴⁴²² ahibbāda e‘ālī vü edānī {vr. 96^b} vāşıl-ı aḳşā’l-emānī olup dāric-i medāric-i sūrūr ü şādmānī oldılar⁴⁴²³ ḥuşuş-i kažiyye bu vech-ile şudūr ve⁴⁴²⁴ peyveste-i zuhūr olmışdur ki⁴⁴²⁵ bidāyet-i emirde zeyd ü ‘ömr ve kıllet-i zād ile muḫtaribü’l-fuād olup mīnā-yı şikeste-i⁴⁴²⁶ çarḥ-ı sitīze-kār [5] envā‘-i⁴⁴²⁷ şuver-i şedāyid-i ‘acībe⁴⁴²⁸ āşikār idüp sulṭān-ı cū‘ müstevlī şehr-i beden olmağla giriftār-ı dest-i miḥen olmuşlar-ıdi Hāzret-i ‘Ömer raḍiyallāhu

4414 Āteş-i cürm: Nār-ı āşāmı **M**

4415 zād-ı ecnād: ezvād-ı cünūd **M**

4416 be: bā **M**

4417 şefi‘ü’l-‘ibād: şāfi‘ü’l-‘ibād şallellāhu te‘ālā ‘aleyhi ve sellem **M**

4418 Yine: Ve **M**

4419 kažiyye-i: **E H M**’de yoktur.

4420 müntic-i: **M**’de yoktur.

4421 ehl-i İslām: vüs‘at-fercām **M**

4422 ve: **L M**’de yoktur.

4423 oldılar: oldılar çünkü **L M**

4424 ve: **E**’de yoktur.

4425 ḥuşuş-i kažiyye bu vech-ile şudūr ve peyveste-i zuhūr olmışdur ki: **L M**’de yoktur.

4426 şikeste-i: **E R**’de yoktur; **H**’de ise üstü çizilmiştir.

4427 envā‘-i: **E H A R L**’de yoktur.

4428 ‘acībe: **M**’de yoktur.

‘anh⁴⁴²⁹ pīrāmen-i cāh ü celāllerin fersūde-i⁴⁴³⁰ leb-i edeb idüp ‘arz-ı ireb itdi ki. **li-münşī’ihi**⁴⁴³¹:

1. Ey⁴⁴³² zāt-i pāket māye-i ‘iṣ ü neṣāṭ⁴⁴³³

[10] Ümmetet ḥ^vāhed ez īn verṭah-i necāt

neṣr⁴⁴³⁴: ‘Asker-i İslām kılllet-i zād⁴⁴³⁵ ile müstehām olup az qalmışdur ki şarşar-ı cefā-yı cū⁴⁴³⁶ ile būnye-i vücūdları inhidām ve şahrā-yı ḥayāt-dan in‘idām bula⁴⁴³⁷ reh-zen-i cū‘ istinzā‘-ı libās-ı ḥayāt idüp ser-i memāt girībān-ı qaderden necāt bulmaya [15] ‘arşa-i ḥālleri tevārüd-i ceyş-i faqr ü cū‘ ile teng ve mir’āt-ı bālleri⁴⁴³⁸ keder-i zank ile pür-jeng olup⁴⁴³⁹ pā-yi qudretleri leng olmuşdur bu gürūh-i ḥaḳīḳat-intimā için dergāh-ı Ḥudā’ya ref‘-i dest-i du‘ā buyurılsa. **mıṣra‘**:

2. Hest ümmīd ki kerd ve⁴⁴⁴⁰ be-icābet-maḳrūn

neṣr⁴⁴⁴¹: Buyurdılar ki ol ḳavm-i ‘ināyet-mu‘tād faẓla-i zevād⁴⁴⁴² her ne ise bir naṭ‘ üzre nihāde idüp ḥidmet-i ‘aliyyelerinde sitāde oldılar kimi bir avuç {vr. 97^a} ḥurmā kimi daḥı⁴⁴⁴³ bir avuç dūrre ilkā idüp rū-yi naṭ‘da müctemi‘ olan eşyā ‘izār-ı⁴⁴⁴⁴ şāhidde ḥāl

⁴⁴²⁹ raḍiye Allāhu ‘anh: **A R L M**’de yoktur.

⁴⁴³⁰ fersūde-i: ḳarīn-i **L**

⁴⁴³¹ li-münşī’ihi: beyit **R**; li-münşī’ihi’l-faḳīr **L M**; **A**’da ise yoktur.

⁴⁴³² Ey: **E H A R L**’de yoktur.

⁴⁴³³ neṣāṭ: ḥayāt **M**

⁴⁴³⁴ neṣr: **A**’da yoktur.

⁴⁴³⁵ zād: ezvād **M**

⁴⁴³⁶ cū‘: **E H A L**’de yoktur.

cefā-yı cū‘: nehīb-i cefā **M**

⁴⁴³⁷ bula: bulalar **M**

⁴⁴³⁸ “tevārüd-i ceyş-i faqr ü cū‘ ile teng ve mir’āt-ı bālleri” ifadesi **E**’de derkenardır.

⁴⁴³⁹ olup: ve **M**

⁴⁴⁴⁰ kerd ve: kerde **R**

⁴⁴⁴¹ neṣr: **R**’de yoktur.

⁴⁴⁴² zevād: ezvād **M**

⁴⁴⁴³ daḥı: **E H A R L**’de yoktur.

gibi hüveydā olup nümāyende-i nazar-ı kebīr ü şağīr olan⁴⁴⁴⁵ şey’ kalīl⁴⁴⁴⁶ ü⁴⁴⁴⁷ haķīr idi
 Hāzret-i Resūl-i Mennān⁴⁴⁴⁸ du‘āya leb-cünān [5] olup izdiyād-ı ezvāda tazarru‘-künān
 olıcaķ⁴⁴⁴⁹ fi’l-hāl qarīn-i qabūl-i dergāh-ı Hūdā-yı Mennān olup⁴⁴⁵⁰ gül gibi ḥandān
 oldılar⁴⁴⁵¹ niçe olmasun ki. **beyit**⁴⁴⁵²:

3. İn du‘ā yīst ki ber-evc-i felek-i nā-refte

Kendeş luṭf-i İlāhī be-qabūl-i istikbāl

neşr: Buyurdılar ki [10] herkes zarfını mālī olan zāvı ile mālī eyleye⁴⁴⁵³ pes ol gürūh-i
 şadāķat-rūsūm⁴⁴⁵⁴ naṭ‘a⁴⁴⁵⁵ hücūm idüp vi‘āların memlū ve inā‘-i hırş u āzı⁴⁴⁵⁶ ṭolū idüp
 cümlesini işbā‘ ve⁴⁴⁵⁷ iķnā‘ itdükden soñra⁴⁴⁵⁸ niçe eyyām u rūzgār⁴⁴⁵⁹ vefā idecek
 mertebe iddiḥār idüp [15] fażla-i zād beyyin ü pedīdār oldı pes⁴⁴⁶⁰ Hāzret şallellāhu
 ‘aleyhi ve sellem⁴⁴⁶¹ buyurdılar ki *“Eşhedü en lā ilāle illallāh ve innī Resūlullāh lā-yelķā*

-
- 4444 ‘izār-ı: rü-yi **M**
- 4445 nümāyende-i nazar-ı kebīr ü şağīr olan: naṭ‘da cāy-gīr olan gāyet-i **M**
- 4446 “kalīl” ifadesi **E**’de derkenardır.
- 4447 kalīl ü: **M**’de yoktur.
- 4448 Hāzret-i Resūl-i Mennān: sulṭān-ı ins ü cān **M**
- 4449 izdiyād-ı ezvāda tazarru‘-künān olıcaķ: **M**’de yoktur.
- 4450 Hūdā-yı Mennān olup: Sübhān oldı **M**
- 4451 gül gibi ḥandān oldılar: **M**’de yoktur.
- 4452 beyit: nazm **L**
- 4453 herkes zarfını mālī olan zāvı ile mālī eyleye: bu ezvād ile zūrūfı mālī olup herkes malıdur alsun **M**
- 4454 şadāķat-rūsūm: şadāķat-mevsūm **M**
- 4455 naṭ‘a: ezvāda **M**; **E H A R**’de yoktur.
- 4456 inā‘-i hırş u āzı: şikemlerin **M**
- 4457 ve: **E**’de yoktur.
- 4458 “cümle ‘askeri işbā‘ ve iķnā‘ itdükden soñra” ifadesi **L**’de derkenardır.
 cümlesini işbā‘ ve iķnā‘ itdükden soñra: **M**’de yoktur.
- 4459 u rūzgār: **M**’de yoktur.
- 4460 idüp fażla-i zād beyyin ü pedīdār oldı pes: itdüklerinden gayrı fażla niçe ezvād āşikār idi **M**
- 4461 şallellāhu ‘aleyhi ve sellem: **M**’de yoktur.

*bi-himā ‘abdūn ġayra yeṣā’uke*⁴⁴⁶² *fe-yeḥcübü ‘ani’l-cenne*⁴⁴⁶³ ṣadeḳa Resūlullāh⁴⁴⁶⁴
ṣallellāhu⁴⁴⁶⁵ ‘aleyhi⁴⁴⁶⁶ ve ‘alā ālihi ve ṣaḥbihi’l-müctebā.⁴⁴⁶⁷

41. Mu‘cize-i yāften-i cemel be-iṣāret-i⁴⁴⁶⁸ Ḥazret-i Resūl-i mübeccel ü mükemmel⁴⁴⁶⁹

E 97^a; H 89^b; A 90^a; R 88^b; L 78^b; M 124^b

Ve yine bu seferde bu mu‘cize daḥı cılve-ger olmuştur ki Ḥazret-i⁴⁴⁷⁰ sultān-ı enbiyā dāric-i medāric-i semāwāt-ı ‘ulyā⁴⁴⁷¹ {vr. 97^b} Ḥazretleri’nün Kuṣvā ile müsemma olan nāḳaları güm-kerde-i tarīḳ olmağla ba‘z-ı aṣḥābı emr-i tefakḳuda ḥalīḳ göricek⁴⁴⁷² ba‘z-ı münāfiḳ ki āteṣ-i nifāḳı kânūn-i Dārū’n-nedve’dan iḳtibās itmişler-idi⁴⁴⁷³ bī-bīm ü hirās itdiler aḥbār-ı ‘ulviyyeye da‘vā-yı ‘irfān [5] u muḡayyebāta vukūf ile iḳāmet-i bürhān iden nāḳa-i dālle vicdānında muḡtarib ü perīṣān olmak emr-i bedī‘ü’ṣ-ṣāndur bu ḥurāfāt ṣāyi‘ ve gūṣ-güzār-ı⁴⁴⁷⁴ Nebiyy-i⁴⁴⁷⁵ ṣāfi‘ olucaḳ buyurdılar ki Ḥazret-i ‘Alīm ü

⁴⁴⁶² yeṣā’uke: ṣāḳkin **A R L**

⁴⁴⁶³ Hadis ; metnin aslında “lā-yelkā” ifadesi “lā-yelkā Allāhu” şeklinde, “ġayra yeṣā’uke” ifadesi ise “ġayra ṣāḳkin” şeklinde geçmektedir. *El-Cem‘u beyne’s-Sahihayni’l-Buhārī*, “Efrādu Müslim”, II, 465. Manası: *“Allah’tan başka ilāh olmadığına ve Allah’ın elçisi olduğuma şehādet ederim ki Allah bu ikisiyle şüpheli bir kul dışında karşılaştırmayınca, cenneti ondan gizler.”*

⁴⁴⁶⁴ ṣadeḳa Rasūlullāh: **A R L M**’de yoktur.

⁴⁴⁶⁵ ṣallellāhu: ṣallellāhu te‘ālā **L M**

⁴⁴⁶⁶ ṣallellāhu ‘aleyhi: **E H**’de yoktur.

‘aleyhi: ‘aleyhi ve sellem **M**

⁴⁴⁶⁷ ṣallellāhu ‘aleyhi ve ‘alā ālihi ve ṣaḥbihi’l-müctebā: **E H**’de yoktur.

müctebā: **M**’de yoktur.

⁴⁴⁶⁸ be-iṣāret-i: be-du‘ā-yı **M**

⁴⁴⁶⁹ ü mükemmel: **M**’de yoktur.

⁴⁴⁷⁰ Ḥazret-i: **M**’de yoktur.

⁴⁴⁷¹ ‘ulyā: irtikā **R**; ‘alā **M**

⁴⁴⁷² göricek: buyurcaḳ **M**

⁴⁴⁷³ itmişler-idi: itmiş idi **M**

⁴⁴⁷⁴ gūṣ-güzār-ı: gūṣ-zed-i **M**

⁴⁴⁷⁵ Nebiyy-i: **E H A R L**’de yoktur.

Allām⁴⁴⁷⁶ Resül’ine⁴⁴⁷⁷ i’lām buyurduğı⁴⁴⁷⁸ aḥbār erḳām-ı⁴⁴⁷⁹ levḥ-i ḥātır-ı müstehām⁴⁴⁸⁰ olur lâ-ğayr⁴⁴⁸¹ ammā⁴⁴⁸² ne nāḳa⁴⁴⁸³ fülān vādīde pūyān [10] iken bir şecer zimāmından nāḳayı⁴⁴⁸⁴ rabṭ u ḥabs itdüğü ḥaber-i peyk-i āsmān⁴⁴⁸⁵ ile sāḥā-i zamīrde cilve-ger⁴⁴⁸⁶ olmışdur⁴⁴⁸⁷ aṣḥāb-ı kirām-ı⁴⁴⁸⁸ ‘ālī-cenābdan ba‘z ḥasbe’l-emr vādī-yi ma‘hūda revān olup nāḳayı ol ḥāl ü şān⁴⁴⁸⁹ üzere bulup vāşıl-ı ḥidmet-i Ḥazret-i [15] sultān-ı ‘ālemyān itdiler *“fe-būhite’l-lezī kefer”*.⁴⁴⁹⁰

42. Mu‘cize-i bedī‘atü’l-āşār⁴⁴⁹¹ der ḥareket ü güftār-ı eşcār-ı kūh-sār⁴⁴⁹²

E 97^b; H 90^a; A ;90^b R 89^a; L 78^b; M 50^a

Fenn-i eḥādīş ü⁴⁴⁹³ rivāyātta şāḥib-i ka‘b-i şāmiḥ olan efāzıl-ı rüvāt u meşāyiḥ mağāris-i riyāz-ı taḳrīrde eşcār-ı eḥādīş u aḥbāra cūy-bār-ı dāniş ile bu veche üzere⁴⁴⁹⁴ perveriş

4476 Ḥazret-i ‘Alīm ü Allām: ‘Alīm ü Allām Ḥazret’i **M**

4477 Resül’ine: **M**’de yoktur.

4478 buyurduğı: itdüğü **M**

4479 erḳām-ı: merḳūm-i **R**

4480 müstehām: ḥaḳāyık-şi‘ār **R L**

4481 “bār-ı bā-güfte ve bār-ı diğeri mī-güyem ki men dil-şüde īn reh-i rencūr pūyem der pes āyine-i tūṭī-şifatam dāşend āncā üstād-ı ezel güft ü gü mī-güyem” ifadesi **R**’de derkenardır.

4482 ammā: ḥālā **M**

4483 ne nāḳa: **M**’de yoktur.

4484 nāḳayı: **E H A R L**’de yoktur.

4485 peyk-i āsmān: delālet **M**

4486 “peyk-i āsmān ile sāḥā-i zamīrde cilve-ger” ifadesi **L**’de derkenardır.

4487 sāḥā-i zamīrde cilve-ger olmışdur: işāret olunmışdur **M**

4488 kirām-ı: **M**’de yoktur.

4489 ü şān: **M**’de yoktur.

4490 kefer: kefer el-āye **R L**

Bakara 2/258; Meali: “Allah kendisine mülk (hükümdarlık ve zenginlik) verdiği için şımararak Rabbi hakkında İbrahim ile tartışmaya gireni (Nemrut’u) görmedin mi! İşte o zaman İbrahim: Rabbim hayat veren ve öldüren, demişti. O da: Hayat veren ve öldüren benim, demişti. İbrahim: Allah güneşi doğudan getirmektedir; haydi sen de onu batıdan getir, dedi. *Bunun üzerine kâfir apışıp kaldı.* Allah zalim kimseleri hidayete erdirmez.”

4491 bedī‘atü’l-āşār: bedī‘ü’l-āşār **E**

4492 **M**’de başlık “Der beyān-ı mu‘cize-i bedī‘atü’l-āşār ve inṭāḳ-ı eşcār-ı kūh-sār” şeklindedir.

virmişler ve āṣār-ı mu‘cizāt-ı zāhire ve eṣmār-ı eṣcār-ı kerāmāt-ı bāhireyi ve sāyil-i enāmīl-i deryā ṣāmīl-i tafahḥuṣ u tettebbu‘ ile bu gūne ele getürmüşlerdür⁴⁴⁹⁵ ve ḥāṣṣaten kerāmet-i ṣeceri bu üslūb üzre rivāyet ile derece-i ṣıḥḥate yitürmüşlerdür⁴⁴⁹⁶ ki ol ṣecere-i naḥlistān-ı nübüvvet ve ṣemere-i⁴⁴⁹⁷ ṣāḥ-sār-ı fütüvvet Ḥazret’i⁴⁴⁹⁸ **naẓm**⁴⁴⁹⁹:

{vr. 98^a} 1. Ki naḥl-i ravza-i ḳadeṣ be-āb-ı luṭf-perverde

Dıraḥt hestī ez vey meyve-i bihter ne-yāverde

neṣr⁴⁵⁰⁰: Şüret-i mu‘cizeyi merreten ba‘de uḥrā⁴⁵⁰¹ taḥrīk-i eṣcārda daḥı cilve-nümā ve⁴⁵⁰² hüveydā itmişdür ol cümleden⁴⁵⁰³ silk-i⁴⁵⁰⁴ rivāyet-i Ḥazret-i⁴⁵⁰⁵ Cābir’de radiye ‘anhü Rabbühü’l-Ḳādir⁴⁵⁰⁶ mānend-i dürr-i şeh-vār muntazım [5] u⁴⁵⁰⁷ tāb-dār ve mücellā-yı pertev-i şu‘ūr u vuḳūfda⁴⁵⁰⁸ pedidār olan mu‘cize-i bāhire ve kerāmet-i fāḥire⁴⁵⁰⁹ budur ki bir gün⁴⁵¹⁰ eṣfār-ı münticü’l-āṣārdan bir sefer-i zafer-ṣikārda⁴⁵¹¹ bir

4493 eḥādīs ü: **E H A R L**’de yoktur.

4494 bu vech üzre: bu vech-ile **M**

4495 getürmüşlerdür: getürmüşler **M**

4496 ve ḥāṣṣaten kerāmet-i ṣeceri bu üslūb üzre rivāyet ile derece-i ṣıḥḥate yitürmüşlerdür: **E H A R L**’de yoktur.

4497 ṣemere-i: meyve-i **M**

4498 Ḥazret’i: Ḥazretleri **M**

4499 naẓm: beyit **R**

4500 neṣr: **A R L**’de yoktur.

4501 **M**’de “merreten ba‘de uḥrā” ifadesi “Şüret-i mu‘cizeyi” ifadesinden önce yazılmıştır.

4502 ve: idüp **M**

4503 “ol cümleden” ifadesi **L**’de derkenardır.

hüveydā itmişdür ol cümleden: **M**’de yoktur.

4504 silk: münselik **L**; sālik-i **M**

4505 Ḥazret-i: **M**’de yoktur.

4506 radiye ‘anhü Rabbühü’l-Ḳādir: **M**’de yoktur.

4507 muntazım u: **M**’de yoktur.

4508 şu‘ūr u vuḳūfda: vuḳūf u şu‘ūrda **M**

4509 fāḥire: ḳāhire **R**

mu‘cize-i bāhire ve kerāmet-i fāḥire: **M**’de yoktur.

4510 bir gün: **E H A R L**’de yoktur.

4511 sefer-i zafer-ṣikārda: seferde **M**

şahrâ-yı vâsi'den güzâr idüp aşhâb u ebrâr ile tayy-i deşt ü küh-sâr⁴⁵¹² iderler idi li-
hâcetin ol nûr-i 'uyûn u şudûr⁴⁵¹³ ve râh-ı⁴⁵¹⁴ hicâbda mestûr olmak iktizâ idüp bir
maḥall-i ḥafî istiḫsâ [10] buyurdılar aşhâb-ı vefâ-intisâb⁴⁵¹⁵ ayıtdılar ey nûr-i dîde-i
aḥbâb⁴⁵¹⁶ ve seyyid-i 'âlî-cenâb⁴⁵¹⁷ bu 'arşa-i pehnâ dil-i erbâb-ı vefâ⁴⁵¹⁸ gibi sevdâ-yı
'alâyiḡden ḥâlî ve⁴⁵¹⁹ müberrâdur bu yerde hergiz⁴⁵²⁰ perde olmaḡa ḡâbil bir ḡâlî
menzil⁴⁵²¹ olmayup bu şafḡa-i melsâ levḡ-i sâde-âsâdur eşcârı müteferriḡ ü perîşân
evrâḡı leked-kûb-i bâd-ı ḡazândur⁴⁵²² bu eşnâda⁴⁵²³ nazâr-ı hümâyûnları⁴⁵²⁴ fenâ'-i
şahrâda iki şecere maḡrûn [15] oldu ol ḡarafa teveccûh buyurup⁴⁵²⁵ dest-i mübârekleri-ile
ḡuşn-i şeceri tutdılar inḡâdî 'aleyye bi-iznillâhi didiler⁴⁵²⁶ fi'l-ḡâl ba'îr-i merbûḡ⁴⁵²⁷ gibi
münḡâd olup⁴⁵²⁸ ol birine daḡı emr-i inḡâd şudûr idicek ol daḡı münḡâd olup⁴⁵²⁹
biribirine istinâd⁴⁵³⁰ itdiler. **li-münşî'ihî**⁴⁵³¹:

4512 küh-sâr: kuhsâr **L**

güzâr idüp aşhâb u ebrâr ile tayy-i deşt ü küh-sâr: güzâr **M**

4513 'uyûn u şudûr: **M**'de yoktur.

4514 ve râh-ı: verâ'-ı **A R L M**

4515 vefâ-intisâb: **M**'de yoktur.

4516 aḥbâb: aşhâb **E H A**

4517 ve seyyid-i 'âlî-cenâb: **E H A R M**'de yoktur.

4518 vefâ: şafâ **R L M**

4519 ḡâlî ve: **E H A R L**'de yoktur.

4520 hergiz: **E H A R L**'de yoktur.

4521 ḡâbil bir ḡâlî menzil: imkân **M**

4522 eşcârı müteferriḡ ü perîşân evrâḡı leked-kûb-i bâd-ı ḡazândur: **M**'de yoktur.

4523 eşnâda: ḡinde **M**

4524 hümâyûnları: hümâyûn **M**

4525 ol ḡarafa teveccûh buyurup: **M**'de yoktur.

4526 didiler: deyu buyurdılar **M**

4527 merbûḡ: maḡsûs **R L**; maḡşûş **M**

4528 olup: oldu **R L**; olduḡda **M**

4529 ol daḡı münḡâd olup: **M**'de yoktur.

4530 istinâd: i'timâd **M**

4531 li-münşî'ihî: li-münşî'ihî'l-faḡîr **R**

2. Der Һannān be-fermān-ı dādār-ı pāk

Revende şüd ne-dāned rān-ı⁴⁵³² rū-yi Һāk

3. Nihāvend serhā peyk-i dīgerān

Ki pūşīde şüd Һazret-i ender miyān⁴⁵³³

neşr⁴⁵³⁴: Guyiyā iki serv-i Һad Һidmetkār idi ki pīş-gāh-ı Һidmetde sitāde {vr. 98^b} ve ser-nihāde oldılar⁴⁵³⁵ ba‘de zālīk⁴⁵³⁶ buyurdılar ki⁴⁵³⁷ iltimā‘u⁴⁵³⁸ bi-iznillāhi Һazret bu kelām ile⁴⁵³⁹ mütellim olıcağ birbirine mülte‘im olup bir perde-i metīn veyā Һışn-ı Һaşīn oldılar. **mışra‘**:

4. Behem ber şüde şāḡ ber şāḡ-ı teng

neşr⁴⁵⁴⁰: Ba‘de Һazā‘i‘l-vaṭar her biri işāret ile maḡarr-ı aşlīde [5] Һarār itdiler. **beyit**⁴⁵⁴¹:

5. Çün perdāḡt-ı erkān ān ser-firāz

Der Һitān hemān tīz reftend bāz⁴⁵⁴²

⁴⁵³² şüd ne-dāned rān-ı: ne-būdend ber **R**

⁴⁵³³ “Der Һannān be-fermān-ı dādār-ı pāk revende ne-būdend ber rū-yi Һāk nihāvend serhā peyk-i dīgerān ki pūşīde şüd Һazret-i ender miyān” ifadesi **L**‘de derkenardır; bu iki beyit ise **M**‘de bulunmamaktadır.

⁴⁵³⁴ neşr: **R L M**‘de yoktur.

⁴⁵³⁵ Guyiyā iki serv-i Һad Һidmetkār idi ki pīş-gāh-ı Һidmetde sitāde ve ser-nihāde oldılar: **M**‘de yoktur.

⁴⁵³⁶ ba‘de zālīk: ba‘dehü **M**

⁴⁵³⁷ buyurdılar ki: **M**‘de yoktur.

⁴⁵³⁸ iltimā‘u: iltimā‘u ‘aleyye **M**

⁴⁵³⁹ Һazret bu kelām ile: deyu **M**

⁴⁵⁴⁰ neşr: **A L**‘de yoktur.

⁴⁵⁴¹ beyit: **L M**‘de yoktur.

⁴⁵⁴² Bu beyit **L**‘de derkenardır; **M**‘de ise yoktur.

neşr⁴⁵⁴³: Rivāyet-i uhrāda ba‘ż-ı eşcārı da‘vet buyurdılar meyl-i yemîn ü şimāl ile yerinden kopup hāk-i pā-yi ‘amīmü’n-nevāl-i Resūl-i müte‘āl Hāzret’ine⁴⁵⁴⁴ rüy-māl idüp es-selāmü ‘aleyke yā Resūlallāh zemzemesiyle terāne-sāz⁴⁵⁴⁵ [10] ve hevā-yı kelāma āgāz eyledi deyu naql olunmuşdur. **şi‘r**⁴⁵⁴⁶:

6. Cā’et li-da‘vetihi’l-eşcārü sâcideten

Temşī ileyhi ‘alā sâkın bilā-қademin

neşr⁴⁵⁴⁷: İbn ‘Ömer vech-i āḡar üzre rivāyet ider ki ba‘ż-ı esfār-ı münticü’l-āşārda Hāzret-i Resūl-i muḡtār ile şahrāda sāyir idük bir a‘rābī ḡāzır olup seyyid-i evvel ü āḡir ḡarekāt-ı a‘rābī’ye [15] nāzır oldı buyurdılar ki ey a‘rābī eyne türidü ayıtdı ey Resūl-i Mecīd ehl ü ‘iyālüm cānibine revānum ve cān-ile anları cūyānum buyurdılar ki ṡaleb-i ḡayr-i muḡarrerdür ki bu seyir gibi degüldür izḡār-ı ṡaleb itmez misin a‘rābī⁴⁵⁴⁸ ayıtdı ‘aceb ol ḡayr-i maṡlab nedür buyurdılar ki kelime-i şehādet ayıtdı bu ḡavl-i kerīme şāhid ve da‘vāya müsā‘id ve mu‘cizātuñı müşāhid olmış var mıdur ol ānda naḡar-ı mübāreklerine bir şecer nümāyān oldı buyurdılar ki işte {vr. 99^a} bu şecer müdde‘āmuza şehādet ider a‘rābī ayıtdı niçe müyesserdür pes şeceri şeref-i da‘vetlerine maḡzar buyurdılar gūyā⁴⁵⁴⁹ sitāde-pāy bir çāker idi emr-i Resūl-i muṡaḡhar Hāzretleri’ne mināşşa-i inkıyādda cılve-ger olup bir ḡiṡāb-ı bā-şavāb ile ṡaraf-ı nübüvvet-[5] intisāba pūyān olup ḡak-i pā-yi ‘amīmü’l-iḡsānlarına rü-be-rāh idüp üç def‘a ayıtdı eşhedü enneke Resūlullāh **beyit**⁴⁵⁵⁰:

4543 neşr: **L M**’de yoktur.

4544 müte‘āl ḡazretine: müte‘āle **R L**; müte‘āl ile **M**

4545 sâz: perdâz **R L M**

4546 şi‘r: beyit **A R L M**

4547 neşr: **L**’de yoktur.

4548 a‘rābī: ‘Arab **R L M**

4549 gūyā: gūyā ki **M**

4550 beyit: li-münşī’ihi **L**; li-münşī’ihi’l-fāḡir **M**

7. Naḥl ki būdeş⁴⁵⁵¹ be-zemīn-i saḥt pāy

Ḥāst⁴⁵⁵² zi fermūde-i emreş zi cāy

neşr⁴⁵⁵³: A‘rābī ayıtdı emr it ki mekânına ḳufūl eyleye Ḥazret-i Resūl ḥasbe’l-me’mūl maḳarr-ı ma’hūdına ircā idicek a‘rābī [10] ayıtdı ey Resūl-i⁴⁵⁵⁴ muṭā‘⁴⁵⁵⁵ vācibū’l-ittibā‘ recā iderin ki bu ‘abd-i bī-vücūd izn-i şerīfūñle saña sūcūd idem buyurdılar ki secdeye āmir olsam zevceyi zevce secde ile mü’temer iderdüm şecer niçe iṭā‘at-i emr-i Peygamber itmeye ki ‘arşa-i zemīnde nihāl-i nübüvveti nābit ve rū-yi ḥaşımda şuhūd-i mu‘cizāt ile müdde‘ā-yı [15] risāleti şābit olmışdur⁴⁵⁵⁶ ammā bu işbāt ‘ilāve-i istiğrāb olmışdur ki eşcār-ı u aḥcār⁴⁵⁵⁷ şāmit nāṭıḳ-ı risālet olup eşḥāş u⁴⁵⁵⁸ eşirrā-yı küffār⁴⁵⁵⁹ nūr-i nübüvvet sātı‘ iken sākıt olalar aḥşāb ḥarem-i mescid-i nübüvvetde sācid sükkān-ı ḥarem-i mevlidi⁴⁵⁶⁰ ser-i inḳıyādı zānū-yı teslīme ḳomaḳdan mütebā‘id olup vesāvis-i şeyṭāniyye ikrār-ı nübüvvete⁴⁵⁶¹ müsā‘id olmaya. **mışra**‘:

8. Zihī ḥaṭā ve zihī cehil zihī ḥüsrān

⁴⁵⁵¹ būdeş: deş **E**

⁴⁵⁵² Ḥāst: Ḥ^vāst **L M**

⁴⁵⁵³ neşr: **L**’de yoktur.

⁴⁵⁵⁴ Resūl-i: evāmiri **L M**

⁴⁵⁵⁵ muṭā‘:muṭā‘ Resūl-i **M**

⁴⁵⁵⁶ olmışdur: itmişdür **L M**

⁴⁵⁵⁷ u aḥcār: **E H A R L**’de yoktur.

⁴⁵⁵⁸ eşḥāş u: **R**’de yoktur.

⁴⁵⁵⁹ küffār: **L M**’de yoktur.

⁴⁵⁶⁰ mevlidi: Mevlevī **M**

⁴⁵⁶¹ “iḳrār-ı nübüvvete” ifadesi **L**’de derkenardır; **M**’de ise yoktur.

43. Mu‘cize-i kefālet-i Hāzret-i ‘ināyet-mu‘tād be-āhū-yı beççe⁴⁵⁶² der dām-ı⁴⁵⁶³ şayyād

E 99^a; H 91^b; A 92^a; R 91^a; L 80^a; M 51^b

{vr. 99^b} Şayyād-ı murğ-i rivāyet ve kınnād-ı şekeristān-ı hikāyet bu mu‘cize-i vesīme ve kerāmāt-ı⁴⁵⁶⁴ ‘azīmeyi kafes-i kālīb-ı rivāyete⁴⁵⁶⁵ bu gūne ifrāğ ve āzān-ı ümmete bu vech-ile iblāğ itmişdür ki bir şayyād-ı hōd-gām bir şahrā-yı pehnāda dām kurmuş idi bir āhū-yı tiz-hırām kazā ile [5] esīr-i dām ve girifte-i cefā-yı eyyām oldu. **li-münşī’ihi**⁴⁵⁶⁶:

1. Oldı ol āhū-yı sebük-reftār

Kayd-ı şayyād ile za‘īf⁴⁵⁶⁷ ü nizār⁴⁵⁶⁸

neşr⁴⁵⁶⁹: Nāgāh ol fezā-yı⁴⁵⁷⁰ vāsi‘ül-fenāda Hāzret-i Resūl-i Hüdā⁴⁵⁷¹ hūrşīd-i⁴⁵⁷² ālem-ārā gibi⁴⁵⁷³ hüveydā oldu⁴⁵⁷⁴ baż‘-ı mühim iktizāsı-y-la⁴⁵⁷⁵ ol tarafa ‘āzim olmuşlar-ıdı⁴⁵⁷⁶ āhū-yı miskīn müşāhede kıldı ki ol sulţān-ı dīn. [10] **beyit**⁴⁵⁷⁷:

⁴⁵⁶² beççe: beççe-dār **A R L M**

⁴⁵⁶³ der dām-ı: bā-ţaleb-i **A R**; **L M**’de ise yoktur.

⁴⁵⁶⁴ kerāmāt-ı: kerāmet-i **M**

⁴⁵⁶⁵ kālīb-ı rivāyete: kālīye **M**

⁴⁵⁶⁶ li-münşī’ihi: li-münşī’ihi’l-fakīr **L**; **R**’de ise yoktur.

⁴⁵⁶⁷ za‘īf: zār **L**

⁴⁵⁶⁸ Bu beyit **R**’de bulunmamaktadır.

Kayd-ı şayyād ile za‘īf ü nizār: Kayd-bend ve esīr-i bī-ārām **M**

⁴⁵⁶⁹ neşr: **R**’de yoktur.

⁴⁵⁷⁰ fezā-yı: kazā-yı **M**

⁴⁵⁷¹ Resūl-i Hüdā: sulţān-ı enbiyā **M**

⁴⁵⁷² hūrşīd-i: mānend-i hūrşīd-i **M**

⁴⁵⁷³ gibi: **M**’de yoktur.

⁴⁵⁷⁴ oldu: oldu ki **M**

⁴⁵⁷⁵ iktizāsıyla: iktizā itmek ile **L**; iktizā-yı mühim ile **M**

⁴⁵⁷⁶ baż‘-ı mühim iktizāsıyla ol tarafa ‘āzim olmuşlar-ıdı: **R**’de yoktur.

⁴⁵⁷⁷ beyit: nazm **M**

2. Şeh-i Ebṭahî şem‘-i Beytü’l-Ḥarām

Meh-i burc-i Yeşrib ‘aleyhi’s-selām

neşr⁴⁵⁷⁸: Aşhāb-ı kirām ile ol şahrāda ḥirām⁴⁵⁷⁹ iderler feryād idüp ayıtdı ey dāver-i dād
vey⁴⁵⁸⁰ Resūl-i ‘ināyet-mu‘tād⁴⁵⁸¹ **beyit**:

3. Yā ḥayren men ḥuliḳa’l-ḥalka ve’l-ümem

Yā ṭibe’l-‘arīketi yā aḥsene’ş-şiyem⁴⁵⁸²

Bu esīr-i miḥnet olan melhūf tīg-i ḳahr-ı şayyād ile helāke meş‘ūf olup dīde-i baḥt-ı nā-
bīnā mübtelā-yı seyl ve dest-i ḳudret ü tüvānānı esīr-i miḥnet-i şeal [15] olmağla
derūn-i bīşede olan āşiyān içre⁴⁵⁸³ beççelerüm gürisne vü ‘aṣṣān ve ḥasret-i māder-i
mihribān ile nālān olmışlardır necāt-baḥş-i erbāb-ı ‘isyān ve şefā‘at-künende-i rüz-i
mīzān⁴⁵⁸⁴ **beyit**⁴⁵⁸⁵:

4. Şehen-şāh-ı rusūl ser-ḥayl-i dergāh

Serīr-efrūz-i mülk-i “*lī-ma ‘allāh*”⁴⁵⁸⁶

neşr⁴⁵⁸⁷: Ḥazretlerinden temennā iderin ki pençe-i⁴⁵⁸⁸ şayyād-ı bī-dād-ı⁴⁵⁸⁹ cefā-
nihāddan⁴⁵⁹⁰ bu za‘īfī āzād⁴⁵⁹¹ buyurup i‘timād itmezse⁴⁵⁹² bu teklīf-i ‘anīfūme⁴⁵⁹³

⁴⁵⁷⁸ neşr: L’de yoktur.

⁴⁵⁷⁹ ḥirām: geşt ü güzār **R**

⁴⁵⁸⁰ vey: **E H A R L**’de yoktur.

⁴⁵⁸¹ **M**’de “Resūl-i ‘ināyet-mu‘tād” ifadesi “dāver-i dād” ifadesinden önce yazılmıştır.

⁴⁵⁸² Bu beyit sadece **M**’de bulunmaktadır.

⁴⁵⁸³ āşiyān içre: āşiyānda **M**

⁴⁵⁸⁴ mīzān: meydān **M**

⁴⁵⁸⁵ beyit: nazm **A R L M**

⁴⁵⁸⁶ Hadis olarak rivayet edilen sözlerdendir, aslı “Li-ma‘allāh vaktün lâ yese‘unî fihi melekün muḳarrebün ve lâ nebiyyün mürselün” şeklindedir. *Keşfü’l-Hafā*, II, 244. Manası: “*Benim Allah ile* öyle anlarım olur ki, ne bir mukarreb melek, ne de gönderilmiş bir nebi öyle bir yakınlığı elde edebilir.”

⁴⁵⁸⁷ neşr: **A**’da yoktur.

⁴⁵⁸⁸ pençe-i: **M**’de yoktur.

taḥammül ü mekş itmeyüp sür‘at ile ‘avdet idecegüme⁴⁵⁹⁴ tekeffül buyurular {vr. 100^a}
şöyle ki sākī-i bezm-i⁴⁵⁹⁵ gerdün cām-ı pesīni şunmaya ve şāhbāz-ı ecel şa‘ve-i cāna
ķonmaya vaķt-i mehel mūrūr itmedin ḥuzūr-i fā‘izü’n-nūrlarına cebīn-sā olacağum⁴⁵⁹⁶
zamīr-i münīrlerine ḥāşā ki⁴⁵⁹⁷ mestūr ola⁴⁵⁹⁸ ol esīr-i derd ü belā henüz⁴⁵⁹⁹ murādını
edā iderken⁴⁶⁰⁰ şayyād ırāķdan⁴⁶⁰¹ peydā [5] oldı Ḥāzret⁴⁶⁰² buyurdılar ki ey şayyād bu
āhū gerçi senūñ şayduñ idügi cā-yi ‘inād degüldür ammā derd-mende hücüm-i seyl-i
neyl-i nehīb dām-ı ‘ilāve-i ālām-ı⁴⁶⁰³ fırķat-i beççegān olup⁴⁶⁰⁴ ķaddini lām itmişdür⁴⁶⁰⁵
āzād itmekle dil-şād eyleseñ⁴⁶⁰⁶ beççelerin görüp⁴⁶⁰⁷ irzā‘ itse yine ircā‘ mümkün idi⁴⁶⁰⁸
şayyād ayıtdı bu şayd-ı pūr-ķaydı [10] āzād itmek⁴⁶⁰⁹ niçe mümkündür ki⁴⁶¹⁰ bir āhū-yı
vaḥşī-nejāddur şāhrāya fīrārı muķarrer yine⁴⁶¹¹ ircā‘⁴⁶¹² ne tarīķ-ile müyesserdür meger

4589 şayyād-ı bī-dād-ı: şayyād u bī-dād-ı **A L**; bī-dād-ı şayyād-ı **R**

4590 bī-dād-ı cefā-nihāddan: bī-dāddan **M**

4591 āzād: rehā itmek recā **M**

4592 i‘timād itmezse: **M**’de yoktur.

4593 ‘anīfūme: ‘anīfe **R**

4594 ‘avdet idecegüme: ‘avdetüme **M**

4595 bezm-i: **M**’de yoktur.

4596 cebīn-sā olacağum: gelecegüm **M**

4597 ḥāşā ki: **M**’de yoktur.

4598 ola: degüldür **M**

4599 henüz: **E H A R L**’de yoktur.

4600 iderken: itmedin **M**

4601 ırāķdan: **M**’de yoktur.

4602 Ḥāzret: **M**’de yoktur.

4603 ‘ilāve-i ālām-ı: berhem-zen-i hengāme-i **M**

4604 olup: olmağla **M**

4605 itmişdür: eylemişdür anı **M**

4606 dil-şād eyleseñ: şād itseñ **M**

4607 görüp: **M**’de yoktur.

4608 mümkün idi: mümkündür **M**

4609 itmek: **M**’de yoktur.

4610 ki: **M**’de yoktur.

4611 yine: **M**’de yoktur.

4612 ircā‘ı: rücū‘ı **M**

cenāb-ı Hāzret-i nübüvvet taḥammül-i emr-i kefālet buyurular kefīl-i aḥvāl-i⁴⁶¹³ ümmet Hāzret-i risālet⁴⁶¹⁴ qabūl-i kefālet buyurdılar⁴⁶¹⁵ bu ṭarīḳ üzre ki⁴⁶¹⁶ biş sâ‘at zehāb u⁴⁶¹⁷ iyāba⁴⁶¹⁸ mühlet virile şayyād müteḥayyir olup [15] ḥātırından güzër⁴⁶¹⁹ itdi ki⁴⁶²⁰ eger mürāca‘at iderse ben dāḥı ikrār-ı nübüvvet idüp qabūl-i da‘vet iderin⁴⁶²¹ pes tarafından ‘ahd ü mīşākda bu veche üzre⁴⁶²² ittifāḳ olıncaḳ Hāzret dest-i şefḳat ile⁴⁶²³ āhūnuñ arḳasını oḥşadılar ve dest-i şefḳat ile⁴⁶²⁴ şıḡadılar şayyād āhūy⁴⁶²⁵ kayd-ı bendden⁴⁶²⁶ āzād idicek⁴⁶²⁷ āhū gümāndan perrān u⁴⁶²⁸ per-tāb olmış tīr gibi şitāb idüp⁴⁶²⁹ cānib-i şahrāya devān gūyā ki bād idi vezān⁴⁶³⁰ oldı Hāzret-i Resūl-i Mennān⁴⁶³¹ ḳudūmına müteraḳḳıb {vr. 100^b} u nigerān oldılar şayyād ise⁴⁶³² bu ḥālī istiḡrāb ve rucū‘ını⁴⁶³³ istib‘ād iderdı ḳünki⁴⁶³⁴ dōrt sâ‘at mūrūr itdi āhū şitāb-ı tām ile ḥuzūr-i fāyızü’n-

-
- 4613 aḥvāl-i: ḥāl-i **M**
- 4614 risālet: nübüvvet **M**
- 4615 buyurdılar: buyurdılar ki **M**
- 4616 bu ṭarīḳ üzre ki: **M**’de yoktur.
- 4617 u: **E**’de yoktur.
- 4618 zehāb u iyāba: āhū-yı derd-mende **M**
- 4619 “ḥātırından güzër” ifadesi **L**’de derkenardır; **A**’da ise yoktur.
“ḥātırından güzër itdi ki” ifadesi de **H**’de derkenardır.
- 4620 ki: **A L**’de yoktur.
müteḥayyir olup ḥātırından güzër itdi ki: daḥı esās-ı ‘ahd ü mīşākı bünyād idüp ayıtdı **M**
- 4621 iderin: iderem **M**
- 4622 bu veche üzre: **E H**’de yoktur.
- 4623 dest-i şefḳat ile: **M**’de yoktur.
- 4624 oḥşadılar ve dest-i şefḳat ile: **E H A R L**’de yoktur.
- 4625 āhūyı: **E H A R L**’de yoktur.
- 4626 bendden: bendinden **E**
- 4627 idicek: eyledi **M**
- 4628 perrān u: **M**’de yoktur.
- 4629 idüp: ve **M**
- 4630 devān gūyā ki bād idi vezān: pūyān olup revān **M**
- 4631 Mennān: ‘ālīşān **M**
- 4632 ise: **M**’de yoktur.
- 4633 rucū‘ını: **M**’de yoktur.
- 4634 ḳünki: **E H A R L**’de yoktur.

nûrlarına cebîn-sâ olup⁴⁶³⁵ zebân-ı faşîh ile güyâ oldı⁴⁶³⁶ müddet-i intizâr temâdîsinden i'tizâr eyledi Resûl-i [5] Girdigâr buyurdılar ki⁴⁶³⁷ ey âhû⁴⁶³⁸ vaqt-i mühlet ki biş sâ'atdûr henüz güzêr⁴⁶³⁹ itmedi ne cā-yi i'tizârdur ayıtdı⁴⁶⁴⁰ ey Resûl-i şaķaleyn⁴⁶⁴¹ bu za'îf-i⁴⁶⁴² ğam-dîde müşâhede-i beççeġân ile qarîrû'l-'ayn olduķda ayıtdılar ey mâder-i mihribân senden bir râyiĥa-i 'anber-feşân⁴⁶⁴³ dimâġ-ı cāna feyẓ-resân oldı bu ne gûne şemîm-i rûĥ-efzâ ve ne⁴⁶⁴⁴ ġâliye-i misk-sâdur⁴⁶⁴⁵ ayıtdum Ĥazret-i risâlet [10] dest-i şefķat ile⁴⁶⁴⁶ şayyâd-ı nâkisden ĥalâş buyurduķda⁴⁶⁴⁷ arķamı⁴⁶⁴⁸ mes itmişler-idi⁴⁶⁴⁹ kelâmı⁴⁶⁵⁰ taṭvîl eylemek zîrâ⁴⁶⁵¹ bu esîr ü⁴⁶⁵² zelîl 'avdetine kefil olmuşlardur⁴⁶⁵³ ayıtdılar çünkü ol Ĥazret bizüm içün⁴⁶⁵⁴ kefâlet buyurmuşdur isti'câl idüp⁴⁶⁵⁵ te'hîr⁴⁶⁵⁶ ü ihmâl eyleme⁴⁶⁵⁷ bizi irzâ' ne lâzım şayyâdı irzâ'ya 'âzim ol bu za'îfû'l-ĥâl daĥı ĥidmet-i 'azîzû'l-menâllerine rûy-mâl [15] idüp⁴⁶⁵⁸ isti'câl eyledüm şayyâd mecârî-i

4635 olup: ve **M**

4636 oldı: olup **M**

4637 buyurdılar ki: ayıtdı **M**

4638 ey âhû: **M**'de yoktur.

4639 güzêr: güzâr **L**

4640 ayıtdı: **E H A R L**'de yoktur.

4641 şaķaleyn: güzîn **M**

4642 bu za'îf-i: dîde-i **R L M**

4643 'anber-feşân: 'ıṭr-feşân **M**

4644 ne: **M**'de yoktur.

4645 misk-sâdur: 'ıṭr-sâdur **M**

4646 dest-i şefķat ile: **M**'de yoktur.

4647 buyurduķda: itdükde **M**

4648 arķamı: **M**'de yoktur.

4649 itmişler-idi: buyurup **M**

4650 kelâmı: suâli **R L**

4651 kelâmı taṭvîl eylemek zîrâ: **M**'de yoktur.

4652 esîr ü: **M**'de yoktur.

4653 olmuşlardur: olmuşdur **M**

4654 bizüm içün: **E H A R L**'de yoktur.

4655 isti'câl idüp: emr-i isti'câlde **M**

4656 te'hîr: tekâsül **M**

4657 eyleme: itme **M**

4658 idüp: ve **L**

umūra vākıf olıcaķ ھاķıķat-i ھا̄le ‘ārif olup⁴⁶⁵⁹ ayıtdı eşhedü en lâ ilāhe illallāh ve eşhedü enneke Resûlullāh şeref-i İslām’a nā’il olup fırķa-i ehl-i ĩmāna dāhil oldı⁴⁶⁶⁰ āhüyı āzād ve⁴⁶⁶¹ şahrāya esīr-i dād⁴⁶⁶² eyledi ārzū-yı dīdār-ı beççegān ile şitāb idüp cānib-i şahrāya revān oldı.⁴⁶⁶³ **li-münşī’ihi**⁴⁶⁶⁴:

5. Kimdür iķrār itmeyen aña⁴⁶⁶⁵

Kim ider böyle mu‘cize izhār

6. Bu ne sihr ve ne şu‘bede gibidür

Ehl-i nār eyleye meger inkār⁴⁶⁶⁶

{vr. 101^a} 44. Mu‘cize-i berāverden-i⁴⁶⁶⁷ şāh-ı huşk-i ħurmā-rā be-du‘ā-yı
Ĥazret-i Resûl-i⁴⁶⁶⁸ Hüdā ‘aleyhi’ş-şalātu min’Allāhi te‘ālā⁴⁶⁶⁹

E 101^a; H 93^b; A 93^b; R 92^b; L 81^a; M 80^a

Raķam-zede-i kil-k-i naķale-i mu‘cizāt ve ħāme-zen-i şikāt-i rüvāt olmışdur ki bir rüz-i pīrüz⁴⁶⁷⁰ ol server⁴⁶⁷¹ ħarman-süz-i küfr ü ‘işyān Ĥazret-i [5] faħr-i ‘ālemyān⁴⁶⁷² ki beyit⁴⁶⁷³:

rüy-māl idüp: **M**’de yoktur.

⁴⁶⁵⁹ mecārī-i umūra vākıf olıcaķ ھاķıķat-i ھا̄le ‘ārif olup: bu kelāmı güş idicek lâ ya‘kıl u bī-hüş oldı ve **M**

⁴⁶⁶⁰ fırķa-i ehl-i ĩmāna dāhil oldı: **M**’de yoktur.

⁴⁶⁶¹ ve: idüp **L**

⁴⁶⁶² ve şahrāya esīr-i dād: **M**’de yoktur.

⁴⁶⁶³ ārzū-yı dīdār-ı beççegān ile şitāb idüp cānib-i şahrāya revān oldı: derd-mend çünki āzād oldı beççelerine şitāb idüp gitdi **M**

⁴⁶⁶⁴ li-münşī’ihi: beyit **M**; **R**’de ise yoktur.

⁴⁶⁶⁵ aña: nübüvvetine **L M**

⁴⁶⁶⁶ Bu iki beyit **R**’de bulunmamaktadır.

⁴⁶⁶⁷ berāverden-i: berāverde-i **L M**

⁴⁶⁶⁸ Resûl-i: **E**’de yoktur.

⁴⁶⁶⁹ ‘aleyhi’ş-şalātu min’Allāhi te‘ālā: **M**’de yoktur.

1. Hāk-i reheş cilāde-i çeşm-i hıred būd

Ān-rā be-naqd-i cān bihred her⁴⁶⁷⁴ ki bihreddest

2. Ez feyz-i rūh-i ūst be-tecdīd-i müstefīz

Her kâbilī ki kâbil-i⁴⁶⁷⁵ feyz-i müceddedest

neşr⁴⁶⁷⁶: Rikāb-ı ‘izzet-intisābları ki atlas-ı çarh-ı pāy-endāz ve perniyān-ı āsmān-küsterde olmağla ser-efrāz olmuşlardur⁴⁶⁷⁷ bir gün⁴⁶⁷⁸ mānend-i [10] āftāb-ı raḥşān ḥāne-i Ebū’l-Hişam (?)’de nümāyān olup ol ṭarafa⁴⁶⁷⁹ ‘azm-i hümāyūnlar⁴⁶⁸⁰ meded-kārī-i rūşen-i ‘alem-fiṭnat iken⁴⁶⁸¹ pertev-endāz-ı pīş-gāh-ı gūş-i aşḥāb-ı hūş olmak berhem-zen-i ictimā’-i aşḥāb-ı pūr-ḥurūş olup⁴⁶⁸² ol fırka-i celiyye⁴⁶⁸³ ve zümre-i ‘aliyyeden⁴⁶⁸⁴ Ḥaẓerāt-ı çār-yār⁴⁶⁸⁵ fersūde-i rū-yi⁴⁶⁸⁶ ḥāk-i pā-yi ḥayrū’l-ebrār oldılar ḥāne-i pāzīne-i Ebū’l-Hişam eşi’a-i cemāl-i ḥūrşīd-i kerem⁴⁶⁸⁷ ile mānend-i [15] sipihr-i

⁴⁶⁷⁰ pīrūz: **M**’de yoktur.

⁴⁶⁷¹ ol server: **E H A R L**’de yoktur.

⁴⁶⁷² Ḥaẓret-i faḥr-i ‘ālemyān: seyyid-i ‘ālemyān Ḥaẓretleri **M**

⁴⁶⁷³ beyit: nazım **A R L M**

⁴⁶⁷⁴ her: **E H**’de yoktur.

⁴⁶⁷⁵ kâbil-i: ṭālib-i **R L M**

⁴⁶⁷⁶ neşr: **L**’de yoktur.

⁴⁶⁷⁷ olmuşlardur: olmuşdur **R L**; olmuş idi **M**

⁴⁶⁷⁸ “bir şehir” ifadesi **L**’de derkenardır; **M**’de ise yoktur.

⁴⁶⁷⁹ ol ṭarafa: **M**’de yoktur.

⁴⁶⁸⁰ hümāyūnlar: hümāyūnları **M**

⁴⁶⁸¹ ‘alem-fiṭnat iken: ile **M**

⁴⁶⁸² pertev-endāz-ı pīş-gāh-ı gūş-i aşḥāb-ı hūş olmak berhem-zen-i ictimā’-i aşḥāb-ı pūr-ḥurūş olup: gūş-zed-i aşḥāb-ı ma‘ālī-me’āb olıcak **M**

⁴⁶⁸³ celiyye: ‘aliyye **M**

⁴⁶⁸⁴ ‘aliyyeden: celiyyeden **M**

⁴⁶⁸⁵ çār-yār: çehār-yār **M**

⁴⁶⁸⁶ rū-yi: **M**’de yoktur.

⁴⁶⁸⁷ kerem: ümem **L M**

‘ālem münevver⁴⁶⁸⁸ ü rüşen olup kemāl-i şafā ve nihāyet-i sürûrundan⁴⁶⁸⁹ muṭrib-i dili
mıṣra⁴⁶⁹⁰:

3. Hayrûn muḳaddemûn ey şefî-i ümmetân-ı pür-günāh⁴⁶⁹¹

neşr⁴⁶⁹²: Şadāsı ile zemzeme-sāz ve bülbul-i bāğçe-i emeli⁴⁶⁹³ **mıṣra**⁴⁶⁹³:

4. Ey gül-i ter gülistân-ı ḳalbi ḥandân eyledûn⁴⁶⁹⁴

neşr⁴⁶⁹⁵: Hevāsı ile⁴⁶⁹⁶ nağme-perdāz olup müttekî-i mesned-i⁴⁶⁹⁷ in‘ām ve ser-nihāde-i
bāliş-i i‘zāz-ı seyyidü’l-enām olmağla mesrûr u ferruḥ u faḥûr olup⁴⁶⁹⁸ **li-**
münşî’ihi⁴⁶⁹⁹:

5. Men şafā-yı vaşl dārem müdde‘î derd-i firāk

Merḥabā yā seyyidî yā seyyidî ni‘me’t-telāk

{vr. 101^b} **neşr**⁴⁷⁰⁰: Şükr-i⁴⁷⁰¹ Ḥudā-yı ‘Allām ki ḥ^vān-ı⁴⁷⁰² ikrāmdan loḳma-i in‘ām
nevāle-i bende-i müstehām oldu niçe eyyām idi ki kemān-keş-i mülāḥaza vü ḥayāl tîr-i

⁴⁶⁸⁸ münevver: mücedded **M**

⁴⁶⁸⁹ sürûrundan: sürûrdan **A R L**

⁴⁶⁹⁰ mıṣra‘: **M**’de yoktur.

⁴⁶⁹¹ ey şefî-i ümmetân-ı pür-günāh: yā şefî‘ü’l-ümem **M**

⁴⁶⁹² neşr: **A L M**’de yoktur.

⁴⁶⁹³ bülbul-i bāğçe-i emeli: **M**’de yoktur.

⁴⁶⁹⁴ Bu mısra‘ **M**’de bulunmamaktadır.

⁴⁶⁹⁵ neşr: **L M**’de yoktur.

⁴⁶⁹⁶ ile: **E H**’de yoktur.

Hevāsı ile: **M**’de yoktur.

⁴⁶⁹⁷ mesned-i: zıll-i **M**

⁴⁶⁹⁸ mesrûr u ferruḥ u faḥûr olup: **M**’de yoktur.

⁴⁶⁹⁹ li-münşî’ihi: nazm li-münşî’ihi **L**

⁴⁷⁰⁰ neşr: **R L**’de yoktur.

⁴⁷⁰¹ Şükr-i: Şükr ü **M**

⁴⁷⁰² ḥ^vān-ı: ḥûn-ı **A L M**

recāyı hedef-i ümmīd-i teşrīfe pertāb idüp nīrū-yı bāzū-yı himmet-ile da‘vet-i cenāb-ı sulṭān-ı nübüvvet-[5] intisāb itmege iştīyāk ḥāric-i güncāyiş-i şebt-i evrāk idi. **beyit**⁴⁷⁰³:

6. Çünān ki teşne be-āb-ı ḥayāt müştākeṣt

Be-ḥāk-i pā-yi tū müştāk-ter ez ān şüde em

neşr: Eyyām-ı ‘ömr-i girān-māye niçe rūzgār idi ki⁴⁷⁰⁴ bu ārzūda güzār iderdi⁴⁷⁰⁵ lillāhi’l-ḥamd ki āḫir-i kār küşāyiş-i kullāb-ı temennā cezb-i ḳalb-i Resūl-i Ḥudā⁴⁷⁰⁶ idüp silsile-cünbān-ı iḥsān ve sâ’ik-i rāyız-i elṭāf-ı bī-girān⁴⁷⁰⁷ oldı. [10] **beyit**⁴⁷⁰⁸:

7. Vaşl eger ḥāhī metā’-i şevḳ-rā sermāye-sāz

Cezb-i ‘āşık māh-ı Ken‘ān-rā be-bāzār āverd

neşr⁴⁷⁰⁹: Bu sa‘ādet-ile küleh-i kūşe-i iftiḥārum ḥürşīde hem-ser ve tāc-ı ibtihācum iklīl-i āsmāna berāber olsa ḥaḳḳā ki ‘aceb-ter degüldür. **şi‘r**⁴⁷¹⁰:

8. Lev ‘allemnā mecīeküm li-neşrinā

Mühcetühü’l-ḳalbi ev sevādü’l-‘uyūn

[15] Ve-fereşnā ‘ale’ṭ-ṭarīḳi ḥudūden

Li-yekūne’l-memerrü fevḳa’l-cüfūn⁴⁷¹¹

neşr⁴⁷¹²: Şehd-kāmı mezāk-i cānda ve felek-i dili deryā-yı iḥsānda müşāhede idüp yāfte-i dürr ü cevher veyā bāfte-i metā’-i vālā-güher oldum.⁴⁷¹³ **beyit**⁴⁷¹⁴:

⁴⁷⁰³ beyit: nazm **L M**

⁴⁷⁰⁴ ki: **M**’de yoktur.

⁴⁷⁰⁵ Eyyām-ı ‘ömr-i girān-māye niçe rūzgār idi ki bu ārzūda güzār iderdi: **E H A R**’de yoktur.

⁴⁷⁰⁶ Resūl-i Ḥudā: Ḥazret-i server-i enbiyā **M**

⁴⁷⁰⁷ bī-girān: ‘aliyyetü’ş-şān **L**; ḥisān **M**

⁴⁷⁰⁸ beyit: nazm **L M**

⁴⁷⁰⁹ neşr: **L**’de yoktur.

⁴⁷¹⁰ şi‘r: nazm **A L M**; kıt‘a **R**

⁴⁷¹¹ Bu mısra‘ **L**’de derkenardır.

9. Şükr-i Hudā ki her çe taleb kerdem ez Hudā

Ber-muktezā-yı himmet-i hūd kām-rān şüdem

neşr⁴⁷¹⁵: Ammā hayfā ki dest-i berd-i cefā-yı çarḥ-ı sitīze-kām yağmā-yı na‘mā-yı leyālī vü eyyām idüp istibkā-yı bedel-i mā-yeteḥallel ile meded itmez ki def‘-i zarar-ı seyl-i cū‘-i seddi⁴⁷¹⁶ müyesser ola ḥaḳḳā bu hengāmda tengī-i ma‘āş-ı {vr. 102^a} cān-ḥırāş ‘ilāve-i ekdār-ı rūzgār-ı zūr-kār⁴⁷¹⁷ olup baḥt-ı zebūn kemāl-i za‘f ile⁴⁷¹⁸ kuvvet-i za‘fa⁴⁷¹⁹ maḳrūndur bā⁴⁷²⁰ in heme cāme-i kıllet-i kāmēt bende-i bī-‘illetlerine⁴⁷²¹ kūtāh olmağla zam-pāre-i tefriḳa vü iṣār daḥı ekşer-i evḳātda⁴⁷²² der-kār⁴⁷²³ olur ya‘ni her ne ki berārende-i [5] dest-i kadirdür hem-sāyeler daḥı andan ḥişşe-gerlerdür⁴⁷²⁴ ta‘ām-ı şeb-hengāmdan daḥı baḳıyye-i naḳīyye⁴⁷²⁵ firistāde-i cār-i lāzımu’l-ikrām⁴⁷²⁶ olmış idi.⁴⁷²⁷ **mışra**⁴⁷²⁸:

10. ‘Özr-i mā çendān zi taḳşīrāt-ı⁴⁷²⁹ mā

-
- ⁴⁷¹² neşr: **A L**’de yoktur.
⁴⁷¹³ yāfte-i dürr ü cevher veya bāfte-i metā‘-i vālā-güher oldum: **E H A R L**’de yoktur.
⁴⁷¹⁴ beyit: nazım **L**
⁴⁷¹⁵ neşr: **A**’da yoktur.
⁴⁷¹⁶ cū‘-i seddi: cū‘i sedd-i **L**
⁴⁷¹⁷ zūr-kār: **M**’de yoktur.
⁴⁷¹⁸ kemāl-i za‘f ile: **E H A R L**’de yoktur.
⁴⁷¹⁹ kuvvet-i za‘fa: kuvvete **M**
⁴⁷²⁰ bā: be **E**
⁴⁷²¹ bende-i bī-‘illetlerine: himmete **R**
bī-‘illetlerine: bī-‘illete **M**
⁴⁷²² ekşer-i evḳātda: **M**’de yoktur.
⁴⁷²³ der-kār: muḥtār **M**
⁴⁷²⁴ ḥişşe-gerlerdür: ḥişşe-gerdür **M**
⁴⁷²⁵ naḳīyye: naḳīyye hediye ise **M**
⁴⁷²⁶ cār-i lāzımu’l-ikrām: hem-sayegān **M**
⁴⁷²⁷ idi: **L**’de yoktur.
⁴⁷²⁸ mışra‘: **A R**’de yoktur.
⁴⁷²⁹ taḳşīrāt-ı: taşdı‘āt-ı **R L M**

neşr⁴⁷³⁰: Deyu⁴⁷³¹ baş-ı bisât-ı a‘zâr ile mażâyıķ-ı hâli⁴⁷³² iğbâr itdi. **beyit**⁴⁷³³:

11. Hürşîd-i ħuld ħ^vâce-i dünyâ vü âhiret

[10] Sulţân-ı şer‘ şāhib-i kevneyn Muştafâ

12. Kes-râ be-kişt-i mu‘cize ħurd zi zemîn-i bedîd

O ħâş-ı bed be-mu‘cize der arz u der semâ⁴⁷³⁴

neşr⁴⁷³⁵: Şallellâhu te‘âlâ ‘aleyhi ve sellem Hâzretleri⁴⁷³⁶ buyurdılar ki ey⁴⁷³⁷ Ebû’l-Hişem ikrâm-ı câr bir emr-i⁴⁷³⁸ lâzımu’l-i‘tibâr ve⁴⁷³⁹ meşhûd-i mir’ât-ı zevi’l-ebşârdur berârende-i vahy-i Cemîl Hâzret-i Cibrîl sitâyiş-i ħuķûķ-i cârda medâr-ı merkez-i irâde ve⁴⁷⁴⁰ tekrâr olup bir mertebe sipâriş-künân oldı ki ħalaţ-baĥş-i zihn-i [15] ħikem-nişân olmaķ⁴⁷⁴¹ mażnûn olup gümâna⁴⁷⁴² maķrûn oldı ki hem-sâyeler⁴⁷⁴³ derece-i verâşetde hem-pâye ola⁴⁷⁴⁴ ammâ ħâlâ⁴⁷⁴⁵ ammâ cây-terîn-i güzër-i gürisnegîden bî-niyâz olmaġa hedef-i tesliyet ile çâre-sâz⁴⁷⁴⁶ ol ħînde nażar-ı mübâreklerinde bir nihâl-i ħurmâ

⁴⁷³⁰ neşr: **A R M**’de yoktur.

⁴⁷³¹ Deyu: **M**’de yoktur.

⁴⁷³² ħâli: ħâlden **M**

⁴⁷³³ beyit: nazım **M**

⁴⁷³⁴ Bu beyit sadece **M**’de bulunmaktadır.

⁴⁷³⁵ neşr: **A**’da yoktur.

⁴⁷³⁶ Şallellâhu te‘âlâ ‘aleyhi ve sellem Hâzretleri: **E H A R L**’de yoktur.

⁴⁷³⁷ ey: **R**’de yoktur.

⁴⁷³⁸ bir emr-i: **E H A**’da yoktur.

⁴⁷³⁹ ve: **E H A R L**’de yoktur.

⁴⁷⁴⁰ ve: **R M**’de yoktur.

⁴⁷⁴¹ olmaķ: olup **M**

⁴⁷⁴² olup gümâna: olmaġa **M**

⁴⁷⁴³ hem-sâyeler: hem-sâye **A R L**

⁴⁷⁴⁴ ola: olalar **M**

⁴⁷⁴⁵ ammâ ħâlâ: **R**’de yoktur; **L**’de ise üstü çizilmiştir.

⁴⁷⁴⁶ ammâ cây-terîn-i güzër-i gürisnegîden bî-niyâz olmaġa hedef-i tesliyet ile çâre-sâz: **E H A R L**’de yoktur.

nümāyān u hüveydā oldu buyurdılar ki⁴⁷⁴⁷ hālā⁴⁷⁴⁸ kūşe-i ḥadīka-i⁴⁷⁴⁹ ḥaremde nümāyān olan eşcār-ı⁴⁷⁵⁰ ḥōş-nümā murād üzre zamānında ḥurmā virmez mi Ebū'l-Hiṣem ayıtdı ḥayli demdür ki gülzār-ı cismine cūy-bār-ı ḥayāt ve bostān-ı berk ü bārına çeşme-sār-ı inbāt feyż-resān olmamağla şecer-i bī-şemer olup {vr. 102^b} berāverde-i meyve-i ter olmamışdur Ḥazret-i⁴⁷⁵¹ ḥayrū'l-beşer buyurdılar ki dilerseñ⁴⁷⁵² ol şecer-i ḥuşkdan ter ü⁴⁷⁵³ tāze meyveler almak bi-iznihi'l-Ḥālīkī'l-kaviyyi ve'l-ḳadr mümkün ü müyesser ola⁴⁷⁵⁴ Ebū'l-Hiṣem ayıtdı ey fermān-fermā-yı velāyet ve ey müttekī-i çār-bāliş-i [5] mesned-i⁴⁷⁵⁵ risālet ihtiyār-ı ḳabza-i hümāyunuñuzda idügi⁴⁷⁵⁶ ne cā-yi 'illetdür fi'l-hāl⁴⁷⁵⁷ Ḥazret-i 'Alī iḥzār-ı āb-ı vuzū⁴⁷⁵⁸ ile me'mūr olup⁴⁷⁵⁹ āmāde-i⁴⁷⁶⁰ ḥuzūr-i lāmi'u'n-nūr eyledi⁴⁷⁶¹ Ḥazret-i Resūl-i Perverdigār⁴⁷⁶² tavażzī buyurup⁴⁷⁶³ fazla-i dehān-ı dürer-bārların bün-i şaḥ-sār-ı ḥurmāya nişār [10] buyurdılar gūyā ten-i mürdeye ḥayāt ve ḳālīb-ı efsürdeye necāt virüp⁴⁷⁶⁴ tāze rūḥ ile meşrūḥ oldu cā-be-cā tāze ve

⁴⁷⁴⁷ ol ḥinde naẓar-ı mübāreklerinde bir nihāl-i ḥurmā nümāyān u hüveydā oldu buyurdılar ki: **E H A M**'de yoktur; **L**'de ise "ol ḥinde naẓar-ı mübāreklerinde bir nihāl-i ḥurmā hüveydā oldu buyurdılar ki ey Ebū'l-Hiṣem" ifadesi derkenardır.

⁴⁷⁴⁸ hālā: **E H A R L**'de yoktur.

⁴⁷⁴⁹ ḥadīka-i: **M**'de yoktur.

⁴⁷⁵⁰ eşcār-ı: şecer-i **R**; bir şecer-i **L**

⁴⁷⁵¹ Ḥazret-i: **E H A R L**'de yoktur.

⁴⁷⁵² dilerseñ: irāde olınsa **R**; eger senden izin olursa **M**

⁴⁷⁵³ ḥuşkdan ter ü: ḥuşk-terden **A R L M**

⁴⁷⁵⁴ müyesser ola: müyesserdür **R L**

almak bi-iznihi'l-Ḥālīkī'l-kaviyyi ve'l-ḳadr mümkün ü müyesser ola: mināşā-i ḥuşūlda cilve-ger olur **M**

⁴⁷⁵⁵ mesned-i: **L M**'de yoktur.

⁴⁷⁵⁶ idügi: olduğu **M**

⁴⁷⁵⁷ fi'l-hāl: pes **M**

⁴⁷⁵⁸ āb-ı vuzū: mā **M**

⁴⁷⁵⁹ olup: fi'l-hāl **M**

⁴⁷⁶⁰ āmāde-i: iḥzār-ı **M**

⁴⁷⁶¹ eyledi: eyledi fi'l-hāl **M**

⁴⁷⁶² Ḥazret-i Resūl-i Perverdigār: **M**'de yoktur.

⁴⁷⁶³ tavażzī buyurup: tavażzī ve mażmaza-i tekrār ile **M**

⁴⁷⁶⁴ efsürdeye necāt virüp: efsürde-i ḳarīnū'l-memāt **M**

huşk-i ħurmā ħilāl-i şāḥhā-yı nihâlde hüveydā oldı⁴⁷⁶⁵ ḥasbe'l-murād meyveler⁴⁷⁶⁶ cem' idüp ḥāzır olanlar dağdağa-i⁴⁷⁶⁷ cū'dan rehā ve fażlasını⁴⁷⁶⁸ iddiḥāra intimā⁴⁷⁶⁹ eylediler ve⁴⁷⁷⁰ Ḥāzret⁴⁷⁷¹ şallellāhu 'aleyhi ve sellem⁴⁷⁷² [15] buyurdılar ki bu ol ni'metdūr⁴⁷⁷³ ki resīde-i rüz-i maḥşer olur tēc-ı sürür-i Ebū'l-Hişem farāḡ-ı feleke hem-ser olup pür-sürür ile sīne gerer idi.⁴⁷⁷⁴ **li-münşī'ihī**⁴⁷⁷⁵:

13. Bir işāret itdi ol şāḥ-ı 'Acem māḥ-ı 'Arab

Şāḥ-ı⁴⁷⁷⁶ huşkı görince virdi dilā bunca⁴⁷⁷⁷ raṭb

45. Mu'cize-i Ḥāzret-i nübüvvet-intisābī der iḥbār-ı nühüfte-i zīr-i 'abā'-i⁴⁷⁷⁸ a'rābī

E 102^b; H 95^a; A 95^b; R 94^a; L 82^b; M 77^a

Me'āric nām kitāb-ı belāḡat-encāmıda raḡam-zede-i kilik-i sebük-ḥıram olmuştur ki bir rüz-i pırüzda seyyid-i enām 'aleyhi's-şalātu ve's-selām⁴⁷⁷⁹ {vr. 103^a} ser-ḡalka-i aşḡāb-ı kirām olmuştur-ıdi⁴⁷⁸⁰ şeref-baḡş-i mecālis-i ehl-i İslām olmuştur idi⁴⁷⁸¹ nāḡāḥ bir a'rābī-i

⁴⁷⁶⁵ oldı cā-be-cā tāze ve huşk-i ħurmā ħilāl-i şāḥhā-yı nihâlde hüveydā oldı: olup ba'zı huşk-nümā olup **M**

⁴⁷⁶⁶ meyveler: **E H A R L**'de yoktur.

⁴⁷⁶⁷ dağdağa-i: zarar-i **L**; **A**'da ise yoktur.

ḥāzır olanlar dağdağa-i: **M**'de yoktur.

⁴⁷⁶⁸ fażlasını: ekşer-i fażlasını **R**; ve ba'z-ı fażileyi **L**; **A**'da yoktur; **H**'de ise derkenardır.

⁴⁷⁶⁹ rehā ve fażlasını iddiḥāra intimā: def'-i zarar **M**

⁴⁷⁷⁰ ve: **E H A R L**'de yoktur.

⁴⁷⁷¹ Ḥāzret: **M**'de yoktur.

⁴⁷⁷² şallellāhu 'aleyhi ve sellem: Peyḡamber **R L**; **A M**'de ise yoktur.

⁴⁷⁷³ ni'metdūr: ni'metdendūr **M**

⁴⁷⁷⁴ tēc-ı sürür-i Ebū'l-Hişem farāḡ-ı feleke hem-ser olup pür-sürür ile sīne gerer idi: **M**'de yoktur.

⁴⁷⁷⁵ li-münşī'ihī: beyit li-münşī'ihī **A**; li-münşī'ihī'l-faḡīr **M**

⁴⁷⁷⁶ Şāḥ-ı: Şāḥ-ı **E R**

⁴⁷⁷⁷ dilā bunca: **M**'de yoktur.

⁴⁷⁷⁸ 'abā'-i: 'ibāde-i **L**

⁴⁷⁷⁹ 'aleyhi's-şalātu ve's-selām: **A R L M**'de yoktur.

⁴⁷⁸⁰ olmuştur-ıdi: olmuştur-ıdi **A R L**; olup **M**

bī-intibāh rū-nihāde-i pīş-gāh-ı nādī-i ‘izzet-dest-gāhları⁴⁷⁸² oldu şadā-yı bülend ile ayıtdı mazhar-ı devlet-i risālet olan sa‘ādet-mend kaŋıñuzdur aşhāb-ı güzīn ayıtdılar nūr-i cebīn delīl-i Resūl-i ‘ālemīndür. **şî‘r**⁴⁷⁸³:

[5] 1. Fe-hāzellezī zav’un münīrūn ve mürselūn

Telūhu⁴⁷⁸⁴ kemā lāha’l-şaykalu’l-mühennedi⁴⁷⁸⁵

neşr⁴⁷⁸⁶: A‘rābī im‘ān-ı nazar idicek. **li-münşî’ihî**⁴⁷⁸⁷:

2. Zi bāğ-ı meclis-i ū bū-yi huld mī-āyed⁴⁷⁸⁸

Çünān ki nūkhet-i ‘anber zi ṭabla-i ‘attār

neşr: Pertev-i eşi‘a-i mihr-i cemāl-i münevver⁴⁷⁸⁹ derūn-i tīresini⁴⁷⁹⁰ rüşen ve ol encümende Resūl-i şāhib-i zemen āftāb gibi müberhen⁴⁷⁹¹ oldu.⁴⁷⁹² **li-münşî’ihî**:

3. Nūr-i ruhsārıdur delīl-i Hüdā

Ümmetinūñ şefî‘i rüz-i cezā⁴⁷⁹³

neşr⁴⁷⁹⁴: A‘rābī ayıtdı müdde‘ā-yı risālete [10] şāhid ve müdde‘ī ṭaleb-i beyyineye müsā‘id gerekdür⁴⁷⁹⁵ şemşîr-i mu‘cizāt ile mülk-i inkārı istinzā‘ ve sipihr-i i‘cāzda

4781 şeref-bağş-i mecālīs-i ehl-i İslām olmuş idi: **E H A R L**’de yoktur.

4782 ‘izzet-dest-gāhları: Resūlullāh **L M**

4783 şî‘r: beyit **A R L M**

4784 Telūhu: Yelūhu **M**

4785 şaykalu’l-mühennedi: muşaykalu’l-mühennedi **M**

4786 neşr: **A L**’de yoktur.

4787 li-münşî’ihî: beyit **R M**

4788 Bu mısra‘ **E**’de derkenardır.

4789 münevver: münevverden **A R L**

4790 tīresini: tīreyi **M**

4791 ve ol encümende Resūl-i şāhib-i zemen āftāb gibi müberhen: **E H A R**’de yoktur.

4792 oldu: eyledi **E H A**

4793 b: Bağş ider ümmetine nūr u ziyā **R**; Ğarğ-ı zulm u zālāma nūr u ziyā **M**; **L**’de ise “bağş ider ‘āleme” ifadesi derkenardır ve “ğarğ-ı zulm u zālāma” ifadesinin üstü çizilmiştir.

āftāb-ı şadāḳat iltimā‘ itmek gerekdür seyl-i deryā nehīb-i ‘inād-ı sedd-i sedīd-i ilzām ile in‘iḳād bulmayınca mülk-i vücūd⁴⁷⁹⁶ dest-i düşmenden⁴⁷⁹⁷ ḫalāş bulmaz ve rāh-ı menāş ele gelmez eger da‘vā-yı nübüvvetde şādıḳ iseñ [15] sipihr-i i‘cāzda şārıḳ ol Ḥazret-i Resül-i Hüdā buyurdılar ki ey a‘rābī ne maḳūle i‘cāz ile saña ihtidā müyesser olur ayıtdı⁴⁷⁹⁸ ḫālā enbānumda nühüfte olan nedür inbā eyle buyurdılar ki ol dürr-i nühüfteyi silk-i i‘lāna⁴⁷⁹⁹ nazm⁴⁸⁰⁰ ile i‘lām idersem ḳabūl-i İslām ider misin a‘rābī ayıtdı semīr-i zāmīr-i müstehām oldur⁴⁸⁰¹ buyurdılar ki seyr ü ḫareketüñ bir vādīye müntehī oldı ki anda bir kebüter bir şecere müntemī olup iki beççe {vr. 103^b} ḫāşıl itmiş-idi sen ol vādīye dāḫil olıcaḳ ṭam‘-ı ḫām ile ol beççe loḳmaların iltiḳām-ı vādīlerine şeh-bāz-ı⁴⁸⁰² dili şalduñ āḫir āşiyāndan ḳaldırıp alduñ kebüter çünki bāl ü per açup uçdı ol vādīye gelüp [5] beççelerin⁴⁸⁰³ görmeyicek şarāb-ı hicrānı içdi cılve-gāh-ı nazarda⁴⁸⁰⁴ senden ḡayrı şūret görmeyicek pençe-i ḫasret dest-i şabrını burdı ve vecd-i firāḳ ile kendüyi⁴⁸⁰⁵ saña urdı ḫālā ‘abāda olan⁴⁸⁰⁶ beççegān-ı kebüterdür⁴⁸⁰⁷ a‘rābī çünki bu taḳrīri gūş itdi fi‘l-ḫāl⁴⁸⁰⁸ dest-i sākī-i hidāyetden⁴⁸⁰⁹ cām-ı imānı nūş [10] itdi kebüter daḫı bu ḫālde enzār-ı aşḫāb-ı meclise cılve-ger oldı mānend-i pervāne kendüyi beççegāna perrān idüp

4794 neşr: **L M**’de yoktur.

4795 gerekdür: gerek **R L M**

4796 vücūd: **A**’da yoktur.

4797 dest-i düşmenden: **E H A M**’de yoktur; **L**’de ise derkenardır.

4798 “Ḥazret-i sultān-ı enbiyā buyurdılar ki ey a‘rābī ne maḳūle i‘cāz ibdā itmek gerek ki saña rāh-ı Hüdā’ya ihtidā müyesser ü cılve-nümā ola a‘rābī ayıtdı” ifadesi **L**’de derkenardır. Ḥazret-i Resül-i Hüdā buyurdılar ki ey a‘rābī ne maḳūle i‘cāz ile saña ihtidā müyesser olur ayıtdı: **M**’de yoktur.

4799 i‘lāna: beyāna **L M**

4800 nazm: intizām **M**

4801 semīr-i zāmīr-i müstehām oldur: ne cā-yi kelāmdur **L M**

4802 şeh-bāz-ı: şāh-bāz-ı **L**

4803 beççelerin: beççeleri **L M**

4804 nazarda: nazar **L**

4805 kendüyi: kendüni **E**

4806 olan: olanlar **A R L M**

4807 beççegān-ı kebüterdür: kebüter-i beççegāndur **E H A**

4808 fi‘l-ḫāl: **E H A R L**’de yoktur.

4809 hidāyetden: İslām’dan **L M**

inṭāk-ı Ḥāzret-i⁴⁸¹⁰ Ḥudā-yı Mennān ile⁴⁸¹¹ taṣdīk-i kelām-ı faḥr-i ‘ālemyān eyledi aṣḥāb-ı ‘ālīṣān bu ḥāle⁴⁸¹² ta‘accüb-künān olup⁴⁸¹³ ayıtdılar ne ‘aceb māder-i mihribān olur ki müṣāhede-i beççegānda bī-tāb u tüvān olup [15] ol cānibe perrān degül şefkatinden tersān olmadı⁴⁸¹⁴ buyurdılar ki ne maḥall-i istiğrābdur Ḥāzret-i Rabbü’l-erbāb ‘ibād-ı evvāb ḥaḳḳında bu kebūterden mihribān ve şefkat ü merḥametde şad⁴⁸¹⁵ çendāndur. **li-münṣī’ihi**⁴⁸¹⁶:

4. Kullarını sever o Rabb-i Kerīm⁴⁸¹⁷

Tevbe idenlere ‘ināyet ider

5. Baḥr-i raḥmet olur o dem mevvāc

Żu‘afāya ġarīb-i şefkat ider

neşr: Buyurdılar ki beççe-gānı āzād idüp⁴⁸¹⁸ kebūter-i derd-mendi dil-şād itdiler İlāhī şol dem ki {vr. 104^a} baḥr-i raḥmet cūṣān ve zümre-i ‘iṣyāna feyż-resān ola murğ-i dili ḳafes-i cezā-yı⁴⁸¹⁹ āṣāmdan āzād ve ‘aẓāb-ı nār-ı caḥīmden ib‘ād eyle istis‘ād müyesser ve sa‘ādet-i müṣāhede-i cemāle mazḥar ola.⁴⁸²⁰ **li-münṣī’ihi**⁴⁸²¹:

⁴⁸¹⁰ Ḥāzret-i: L’de yoktur.

⁴⁸¹¹ inṭāk-ı Ḥāzret-i Ḥudā-yı Mennān ile: **E H A M**’de yoktur.

⁴⁸¹² ḥāle: ḥāli **M**

⁴⁸¹³ olup: olıcaḳ **L M**

⁴⁸¹⁴ “olup ayıtdılar māder-i kebūterān ne ‘aceb mihribān olur ki müṣāhede-i beççegānda bī-tāb u tüvān olup ol cānibe perrān olup hirāsān olmadı” ifadesi **L**’de derkenardır. ayıtdılar ne ‘aceb māder-i mihribān olur ki müṣāhede-i beççegānda bī-tāb u tüvān olup ol cānibe perrān degül şefkatinden tersān olmadı: **M**’de yoktur.

⁴⁸¹⁵ şad: **E H**’de yoktur.

⁴⁸¹⁶ li-münṣī’ihi: li-münṣī’ihi’l-faḳīr **R M**

⁴⁸¹⁷ kerīm: raḥīm **R**

⁴⁸¹⁸ idüp: ile **L M**

⁴⁸¹⁹ cezā-yı: **E H L M**’de yoktur.

⁴⁸²⁰ ola: eyle **R L M**

⁴⁸²¹ li-münṣī’ihi: meşnevī li-münṣī’ihi **A**; meşnevī li-münṣī’ihi’l-faḳīr **R**

6. Yā İlāhī bi-ḥaḳḳ-ı Peyğamber
Bizi eyle bu devlete mazhar
- [5] 7. Zıll-i luṭfuñ ile zalīl eyle
Kerem ü⁴⁸²² şefkatüñ delīl eyle
8. Dār-ı dünyāda itmeyüp nā-şād
Eyle bu kûşça cānumı āzād
9. Ente Rabbī li-men de‘āke mücībün
Eyle iḥsānuña nesīb ü qarīb
10. Gülşen-i cānı eyle tāze vü ter
Āb-ı luṭfuñ ile tarāvet ver
11. Koma bend-i günāh içinde esīr
Ḥ^vān-ı⁴⁸²³ gufrānuñ ile it bizi sīr⁴⁸²⁴

⁴⁸²² ü: E’de yoktur.

⁴⁸²³ Ḥ^vān-ı: Ḥūn-ı L

⁴⁸²⁴ Bu altı beyit M’de bulunmamaktadır.

[10] 46. Mu‘cize-i zühür-i kelām-ı seyyidü’l-enām⁴⁸²⁵ der muḥārebe ve muḳātele-i⁴⁸²⁶ Ḥazret-i⁴⁸²⁷ ‘Alī bā-Zübeyir bin⁴⁸²⁸ ‘Avvām

E 104^a; H 96^b; A 96^b; R 95^b; L 83^b; M 53^a

Şemşir-i rivāyāt ile şakḳ-ı şufūf-i ḥikāyāt iden merdān-ı meydān-ı ‘irfān u yelān ‘arşa-i belāgat u itḳān bu vech-ile taḥrīk-i benān-i beyān itmişlerdür ki vaḳ‘a-i Cemel ü Şıffīn’de⁴⁸²⁹ ol mih-terīn-i [15] enbiyā’-i mürselīnden⁴⁸³⁰ bir niçe sinīn-i muḳaddem zühūr iden kelām-ı i‘cāz-āyīnden⁴⁸³¹ iki mu‘cize-i vāzıḥa bedīdār olmışdur ki biri Zübeyir ve⁴⁸³² biri ‘Ammār ḥaḳḳındadır⁴⁸³³ bir niçe sinīnden muḳaddem⁴⁸³⁴ ta‘yīn olunup vaḳtinde müstebīn olmışdur pes⁴⁸³⁵ vaḳ‘a-i Cemel’de Zübeyir ḥaḳḳında zühūr iden mu‘cize bu vech-ile meşūrdur ki tāriḥ-i hicret-i Ḥazret-i ḥayrū’l-beşer otuz altıncı seneye gūzer itdükde ol ṭāyife-i bāḡiye ki ḳatlı-i Ḥazret-i ‘Osmān’a sā‘iye oldılar {vr. 104^b} emr-i ḥilāfet⁴⁸³⁶ mu‘aṭṭal ve kār-ı müslimīn mühmel⁴⁸³⁷ ḳalmış idi⁴⁸³⁸ ḥilāfetde ḥilāf-ı sebeb-i⁴⁸³⁹ ‘adem i’tilāf olup āḥir sā’iḳ-i taḳdīr sevk-i Ḥazret-i Ḥaydār ile dimāḡ-ı ‘ālemi ta‘ṭīr itdi gerḳi ba‘z-ı ‘anīd zer‘-i toḥum-i keyd-i ekīd itdiler ammā muḥācīrīn-i [5] mücāhidīn ve enşār-ı zevi’l-istibşār Ḥazret-i ‘Alī’de iḳdāmdan iḥcām

4825 seyyidü’l-enām: seyyid-i enām **A R L M**

4826 ve muḳātele-i: **E H A R**’de yoktur.

4827 Ḥazret-i: **A R L M**’de yoktur.

4828 bin: ibn **A R**

4829 “Şıffīn kesr-i şād ile siccīn vezni üzre maḥall-i ma‘rekedür” ifadesi **R L**’de derkenardır.

4830 mih-terīn-i enbiyā’-i mürselīnden: sultān-ı kevneynden **L M**

4831 “bir niçe sinīn-i muḳaddem zühūr iden kelām-ı i‘cāz-āyīnden” ifadesi **L**’de derkenardır; **M**’de ise yoktur.

4832 ve: **R L M**’de yoktur.

4833 ḥaḳḳındadır: ḥaḳḳında **M**

4834 muḳaddem: evvel **L M**

4835 bir niçe sinīnden muḳaddem ta‘yīn olunup vaḳtinde müstebīn olmışdur pes: **R**’de yoktur.
olmışdur pes: olmuş idi **M**

4836 ḥilāfet: ḥilāfet ü mülk **R**

4837 mühmel: mücmel **R**

4838 emr-i ḥilāfet mu‘aṭṭal ve kār-ı müslimīn mühmel ḳalmış idi: **L**’de yoktur.

4839 sebeb-i: **E H A R L**’de yoktur.

müşāhede idicek ilhāh u ibrām ile def‘-i evhām ü şükūk idüp zer-i hilāfeti sikke-i kabūl ile meskūk kıldılar ‘aşere-i mübeşşere ‘aleyhim taḥiyyātun mükerrere zümre-i bereresinden Zübeyir ve Ṭalḥā gerçi evvel tereddüd ammā⁴⁸⁴⁰ bu şüretten soñra bir laḥza [10] tevaḳḳuf itmeyüp kabūl ve merkez-i bī‘ata duḥūl itdiler. **li-münşī’ihī**⁴⁸⁴¹:

1. Yerini buldı ḥaḳḳā kim hilāfet
‘Alī’ye gelmiş idi ānda nevbet
2. Nesīb idi Resūl-i müctebāya
Ḳarīb idi cenāb-ı Muştafā’ya
3. Der-i ‘ilm ü faẓilet idi bī-şek
Rüsūm-i cehli itmiş idi ol ḥak
4. Şecā‘atde nazīri olmaz anuñ
Ki şīri olmuş idi ol Ḥudā’nuñ
5. Ḥasan ile Ḥüseyin’e oldu vālid
Ġazā emrinde olmuşdı mücāhid⁴⁸⁴²
6. Yıkıldı şadmesinden bāb-ı Ḥayber
Odur şīr-i Ḥudā şīhr-ı Peyember

⁴⁸⁴⁰ gerçi evvel tereddüd ammā: daḥı **E H A L**; **M**’de ise yoktur.

⁴⁸⁴¹ li-münşī’ihī: li-münşī’ihī’l-faḳīr **R M**

⁴⁸⁴² 4. ve 5. beyit sadece **L**’de bulunmaktadır.

neşr: [15] Raḍiye ‘anhü’l-Vehhāb ve ‘an sāyirī’l-aşhāb çünki emr-i mūmā-ileyh mü’essis ü mecmā’un ‘aleyh oldı aqtār-ı bilāda hilāfeti ifāde içün mekātīb-i bedī’atü’l-esālib gönderüp huşūşā⁴⁸⁴³ Mışır ve Şām ve Yemen cānibine mu’temed ü mü’temen vālī irsālinden ḥālī olmadı ve⁴⁸⁴⁴ eyālet-i Şām’dan Mu’āviye’yi mehcūr itmekle ol daḥı ḥayyiz-i şadākatden⁴⁸⁴⁵ dūr olup da’vā-yı istiqlāl ile ıgrā-yı erbāb-ı dālāl eyledi her biri üftāde-i dām-ı {vr. 105^a} sevdā-yı ḥām olup⁴⁸⁴⁶ *“Zahere’l-fesādü fi’l-berri ve’l-baḥr”*⁴⁸⁴⁷ erbāb-ı dīn müteferriḳ ve her birine⁴⁸⁴⁸ marāz-ı ğaraż mutaṭarriḳ⁴⁸⁴⁹ olup⁴⁸⁵⁰ nüvvābunun ekşerini temkīn itmediler Ṭalhā ve Zübeyrūn⁴⁸⁵¹ bī’ati def-i ḥavf-i maşlahatı içün şüret-pezir olmağla cāy-gir olmayup [5] ‘alā ḥinin ğafletin Medīne tarafına firār ve cem’-i ‘asker-i cerrār içün der-kār olup ṭālib-i dem-i ‘Oşmān ve ihḳāḳ-ı ḥaḳḳı cūyān şüretinde cilve-ger olup fitneler ikāz itdiler Ḥazret-i ‘Āyişe-i Şiddīka vaḳ’a-i Zī’n-nūreyn taḥḳīke iricek eşedd-i inkār ile inkār idüp ḳatl-i ‘Oşmān’a Ḥazret-i ‘Alī [10] mübāşir olmaḳ taḥḳīkine bir ḳavm-i ḥāsir mütecāsir olup Mu’āviye cem’-i mütekāşir ile bu da’vāya mübāşerete ḥāzırdur⁴⁸⁵² diyicek⁴⁸⁵³ dem-i ‘Oşmān’ı talebde

⁴⁸⁴³ gönderüp huşūşā: irsāl itdi **L M**

⁴⁸⁴⁴ ve: ammā **R**; lākin **M**

⁴⁸⁴⁵ şadākatden: itā’atden **R**

⁴⁸⁴⁶ “ve eyālet-i Şām’dan Mu’āviye’yi ma’zül itmekle dāyire-i hilāfa duḥūl idüp ṭālib-i dem-i ‘Oşmān olmaḳ şüretin nümāyān idüp da’vā-yı istiqlāl ile taḥrīk-i ğarḳ-ı kıtāl eyledi her biri üftāde-i dām-ı sevdā-yı ḥām oldı” ifadesi **L**’de derkenardır.

olup: oldılar **R**

⁴⁸⁴⁷ Hadis; *Musannafu İbn Ebî Şeybe*, “Fî ta’zîmi demi’l-mü’mînîn”, IX, 364 (M.Ş). Manası: *“Fesād karadan ve denizden zuhûr edecektir.”* Bu hadis **L**’de bulunmamaktadır.

eyālet-i Şām’dan Mu’āviye’yi mehcūr itmekle ol daḥı ḥayyiz-i şadākatden dūr olup da’vā-yı istiqlāl ile ıgrā-yı erbāb-ı dālāl eyledi her biri üftāde-i dām-ı sevdā-yı ḥām olup *“Zahere’l-fesādü fi’l-berri ve’l-baḥr”*. **M**’de yoktur.

⁴⁸⁴⁸ ve her birine: **L**’de yoktur.

⁴⁸⁴⁹ ve her birine marāz-ı ğaraż mutaṭarriḳ: **M**’de yoktur.

⁴⁸⁵⁰ “ğaraż-ı marāz mutaṭarriḳ olup” ifadesi **L**’de derkenardır.

⁴⁸⁵¹ Zübeyrūn: Zübeyr **L M**

⁴⁸⁵² ḥāzırdur: ḥāzır **E**

⁴⁸⁵³ “ḳatl-i Ḥazret-i ‘Oşmān’a ḥāşā Ḥazret-i ‘Alī mübāşir olmaḳ taḥḳīkine ol ḳavm-i ḥāsir mütecāsir olup Mu’āviye cem’-i mütekāşir ile bu da’vāya ḥāzırdur deyu ismā’ idicek” ifadesi **L**’de derkenardır.

anlara iktidā buyurdılar ʤalḥā ve Zübeyir ḥalkı bu ma'nāya iḡrā idüp dem-i 'Oṣmān Ḥazret-i 'Alī'ye ilticā iden süfehādan⁴⁸⁵⁴ taleb olınmaḡ lāzımdur teslīm iderse sālīm ve illā ol daḡı [15] zālīm olur didiler ḥākīm-i ḡalālet-māye Ebī Yezīd⁴⁸⁵⁵ Mu'āviye daḡı irtikā-yı serīr-i ḡilāfete pāye ve ol ticāret-i rābiḡaya sermāyedür deyu⁴⁸⁵⁶ pīrāhen-i ḡün-ālūd-i Ḥazret-i⁴⁸⁵⁷ 'Oṣmān'ı āvīze-i minber-i⁴⁸⁵⁸ cāmi'-i Ken'ānī idüp ḡatele-i 'Oṣmān ḡucr-i 'Alī'de emān bulmuşlardur bu kār-ı ḡāşırda 'Alī⁴⁸⁵⁹ daḡı mübāşirdür dem-i Zī'n-nūreyn'i taleb müntehā-yı irebdür deyu zāmāyir-i ḡalkı tefkīk ve ta'yīn-i ḡātilde teşkīk itdi⁴⁸⁶⁰ eyālet-i Yemen'den infişāl ile taḡşīl-i infī'āl iden İbn⁴⁸⁶¹ Menīh (?) Ya'lā {vr. 105^b} daḡı mübāşir-i kār 'Alī'dür deyu Ḥazret-i 'Āyişe mu'askerine munzam olup māl-ı Yemen'i müsellemler eyledi ve bi'l-cümle kāmīl otuz biñ⁴⁸⁶² 'asker⁴⁸⁶³ ictimā' idüp⁴⁸⁶⁴ ḡabūl-i bī'at-i 'Alī'den imtinā' üzre Medīne'den ḡurūc ve rāḡ-ı muḡālefete⁴⁸⁶⁵ vülūc eylediler ʤalḥā-i şel⁴⁸⁶⁶ ve Zübeyir-i bī-başara⁴⁸⁶⁷ [5] ol hengāmda müşāhede-i şūret-i ḡaḡda⁴⁸⁶⁸ bī-başīr olup bu kār için⁴⁸⁶⁹ ḡarīḡ-i Başra rāciḡ olmaḡın⁴⁸⁷⁰ ol ḡarafa

ḡatli-i 'Oṣmān'a Ḥazret-i 'Alī mübāşir olmaḡ taḡḡīḡine bir ḡavm-i ḡāsir mütecāsir olup Mu'āviye cem'-i mütekāşir ile bu da'vāya mübāşerete ḡāzırdur diyicek: **M**'de yoktur.

4854 süfehādan: eşḡiyādan **M**

4855 ḡākīm-i ḡalālet-māye Ebī Yezīd: **E H A R**'de yoktur.

4856 "irtikā-yı serīr-i ḡilāfete pāye ve ol ticāret-i rābiḡaya sermāyedür deyu" ifadesi **L**'de derkenardır; **M**'de ise yoktur.

4857 Ḥazret-i: **A R L M**'de yoktur.

4858 minber-i: **M**'de yoktur.

4859 'Alī: **E H A**'da yoktur.

4860 itdi: itdiler **M**

4861 ibn: bin **R**

4862 kāmīl otuz biñ: otuz biñ kāmīl **L**

4863 'asker: ādem **L**

kāmīl otuz biñ 'asker: otuz biñ kāmīl ādem **M**

4864 idüp: ve **L M**

4865 muḡālefete: ḡurūca **L M**

4866 şel: **E H A R**'de yoktur.

4867 bī-başara: **E H A R**'de yoktur.

4868 "ol hengāmda müşāhede-i şūret-i ḡaḡda" ifadesi **L**'de derkenardır.

4869 bu kār için: **L**'de yoktur.

ol hengāmda müşāhede-i şūret-i ḡaḡda bī-başīr olup bu kār için: **M**'de yoktur.

‘azîmet lâyiḥ oldı pes Ḥazret-i ‘Āyişe’yi bir hevdece taḥmîl idüp ‘asker-i ḍalîle delîl oldılar eşnâ-i tarîḳde bir menzile⁴⁸⁷¹ nezîl⁴⁸⁷² oldılar⁴⁸⁷³ ol maḥallüñ kilâbı [10] nevḥalar gūyâ bir muşîbet içün şayḥalar idüp âh u zârda der-kâr oldılar Ḥazret-i ümmü’l-mü’mînîn raḍiye ‘anhâ’l-Cemîl⁴⁸⁷⁴ baş-ı kelâm idüp buyurdılar ki bu maḳâm beyne’l-enâm ne nâm ile mezḳûr ve ne dimekle meşhûrdur ayıtdılar Mâ’ü’l-ḥav’eb⁴⁸⁷⁵(?) dimekle ma’lûm-i ḳavm-i ‘Arabdur⁴⁸⁷⁶ ümmü’l-mü’mînîn nüzûldan imtinâ‘ idüp⁴⁸⁷⁷ [15] kemâl-ı infî‘âl ile istircâ‘ idüp ayıtdı ey ḳavm-i müsedded tarîḳ-i ‘azîmet baña münsed olmışdur beni meḳānuma red eyleñ ayıtdılar sebep-i nedem ne maḳûle emr-i mübremdür ayıtdı ḥaḳḳā ki bir gün meclis-i hümayûn-i Ḥazret-i⁴⁸⁷⁸ seyyidü’l-‘âlemînde cümle ümmehât-ı mü’mînîn ḥâzır ve cemâl-i bâ-kemâline nâzır idiler ḥilâl-i kelâmda âyâ ḳaṅğıñuzdur ki kilâb-ı Mâ’-i ḥav’eb bir zamân ile⁴⁸⁷⁹ aña nevḥalar ile hücumda şitâb ideler deyu {vr. 106^a} tevbiḥ-künân-ı kinâye ile bu ḥâl ‘ayân olacaḡın⁴⁸⁸⁰ inbâ vü beyân buyurmuşlar-idi⁴⁸⁸¹ ḥaḳîḳaten⁴⁸⁸² şimdi⁴⁸⁸³ aşḥâb-ı Mâ’-i ḥavâb’dan olduğum müte‘ayyin ve bu⁴⁸⁸⁴ kârda⁴⁸⁸⁵ ḥaḳā mütebeyyin oldı bâb-ı muḳâteleyi sed iderüm⁴⁸⁸⁶

4870 olmaḡın: olup **M**

4871 menzile: maḥalle **M**

4872 menzile nezîl: maḥalle nâzil **R L**

4873 oldılar: olıcaḳ **M**

4874 “Rabbü’l-‘âlemîn” ifadesi **L**’de derkenardır.

4875 “Ḥav’eb Mekke ve Başra beyninde bir menzilüñ ismidür Ḥav’eb bin Kelb bin Vebr’e nisbet olunur” ifadesi **E H**’de; “Ḥav’eb Mekke ve Başra beyninde bir menzilüñ ismidür Ḥav’eb bin Kelb bin Vebr’e nisbet olunur kezâ fi’l-ikmâl” ifadesi ise **A L**’de derkenardır.

4876 ḳavm-i ‘Arabdur: şeyḥ ü şâbdur **M**

4877 idüp: **E H**’de yoktur.

4878 Ḥazret-i: **M**’de yoktur.

4879 zamân ile: zamânda **M**

4880 ‘ayân olacaḡın: olacaḡı **E H**

4881 buyurmuşlar idi: eylemişler idi **R**

4882 ḥaḳîḳaten: **E H A**’da yoktur.

4883 şimdi: **L M**’de yoktur.

4884 bu: **M**’de yoktur.

4885 kârda: kâr **R**; emirde **L**; re’yümde **M**

4886 iderüm: itdüm **M**

elbette beni yine⁴⁸⁸⁷ maḳāmuma red eyleñ Zübeyir ayıtdı [5] her kelāmı ıṣḡā ne revādur ki saña yañlıṣ inbā itmişler bu maḳām Mā’ü’l-ḥav’eb⁴⁸⁸⁸ degüldür bu ḥaber ü⁴⁸⁸⁹ cevāb kezḇ idügi ne⁴⁸⁹⁰ maḥall-i irtiyābdur⁴⁸⁹¹ Ḥazret-i Şıddīḳa be-her-ḥāl⁴⁸⁹² ṭālibe-i rücū’ olup⁴⁸⁹³ memnū’ olmadı Zübeyir ṭalī’a-i ceṣṣ-i ‘Alī ṭulū’ eyledi şükūk-i merfū’ olmak gerek min ba’d kār elden gitmiş [10] ve muḳābele vü ḥarbe inḥiṣār bulmuşdur deyu mu’askere dāḥil⁴⁸⁹⁴ olup Başra cānibine sā’iḳ oldu vālī-i Başra olan ‘Oṣmān bin Ḥanīf muḳābele ile mu’āmele eyledi lākin kırk nefer ādemi maḳtūl olıcaḳ muḳābeleden ḳufūl eyledi pes Başra’ya müstevlī oldılar ‘Oṣmān [15] ibn⁴⁸⁹⁵ Ḥanīf tevellī idüp cānib-i ‘Aliyy-i velīye müteveccih ü mütedellī oldu Ḥazret-i ‘Alī daḥı dört biñ nefer ile müteveccih-i sefer olup Ḥadīḳa (?) nām maḳarlarında vāşıl-ı mu’askerleri oldu⁴⁸⁹⁶ ve fi’l-ḥāl Ṭalḥa ve Zübeyir’e nāme ile i’lām-ı ḥāl ve müteveccih-i ilzām⁴⁸⁹⁷ oldu bu mażmündaki siz bu ḥareketde tahşil-i⁴⁸⁹⁸ rızā-yı Rabb-i ‘izzet ve ṭaleb-i dem-i ‘Oṣmān’a ‘azīmet itmemişsüzdür belki⁴⁸⁹⁹ muḳteżā-yı beşeriyyet ile kār-ı ḥilāfetde ḥilāfa şüret virirdiñüz tārik-i rāh-ı Hüdā ve ṭalib-i dünyā {vr. 106^b}oldiñuz zīrā⁴⁹⁰⁰ vereṣe-i

4887 yine: **M**’de yoktur.

4888 Mā’ü’l-ḥav’eb: Mā’-i ḥav’eb **M**

4889 ü: **M**’de yoktur.

4890 ne: **M**’de yoktur.

4891 Ma’u’l-ḥav’eb degüldür bu ḥaber ü cevāb kezḇ idügi ne maḥall-i irtiyābdur: ol maḳām degül idügi ne cā-yi kelāmdur **E H A L**

irtiyābdur: irtiyāb degüldür **M**

4892 be-her-ḥāl: **L M**’de yoktur.

4893 olup: olup debīr-i **M**

4894 dāḥil: lāḥiḳ **R L M**

4895 ibn: bin **R L M**

4896 oldu: olıcaḳ **L**

4897 ile i’lām-ı ḥāl ve müteveccih-i ilzām: ıṣḡār idüp ilzāma müteveccih **L M**

4898 tahşil-i: **L M**’de yoktur.

4899 belki: ḥuşūṣā **L M**

4900 “muḳteżā-yı beşeriyyet ile kār-ı ḥilāfetde ḥilāfa şüret virüp ṭalib-i dünyā ve tārik-i rāh-ı Hüdā oldiñuz zīrā” ifadesi **L**’de derkenardır.

muḳteżā-yı beşeriyyet ile kār-ı ḥilāfetde ḥilāfa şüret virirdiñüz tārik-i rāh-ı Hüdā ve ṭalib-i dünyā oldiñuz zīrā: **M**’de yoktur.

Ḥazret-i⁴⁹⁰¹ ‘Oṣmān ḥāzır ve siz muḥācirīnden idügiñüz bâhir iken ve Ḥazret-i ‘Oṣmān Benī Ümeyye’den ve Ḥazret-i ‘Āyişe-i ‘aliyye Benī Temīm’den iken⁴⁹⁰² emr-i taleb-i dem size⁴⁹⁰³ niçe müsellemler olur⁴⁹⁰⁴ ḥuṣūṣā⁴⁹⁰⁵ siz⁴⁹⁰⁶ ḥarem-i muḥterem-i⁴⁹⁰⁷ Ḥazret’i bu maḥalle iḥzāra iḳdāmdan iḥcām itmeyüp heng-i perde-i ḥayāta miḳdām olasız⁴⁹⁰⁸ [5] İslām ile i’tilāf iden ḥāric-i dāyire-i inṣāf olur mı ba‘dehü anlardan⁴⁹⁰⁹ inṣirāf ve cevāblarından inḥirāf idüp⁴⁹¹⁰ bi’z-zāt⁴⁹¹¹ Ḥazret-i ‘Āyişe’ye ‘itāb ile⁴⁹¹² ḥiṭāb itdi ki⁴⁹¹³ yā ‘Āyişe bu kār saña mı inḥiṣār buldı münāsib budur ki⁴⁹¹⁴ sefk-i dem-i müslimīnden iḥtirāz⁴⁹¹⁵ ve ḥavf-i Ḥudā’dan ihtizāz⁴⁹¹⁶ ve⁴⁹¹⁷ bu emirde [10] metbū‘ olmayup mekân-ı şerīfñe rücū‘ eylesin⁴⁹¹⁸ Ḥazret-i ‘Āyişe raḍiyallāhu ‘anhā⁴⁹¹⁹ buyurdılar ki yā İbn Ebī Ṭālib celle’l-emrū ‘ani’l-‘itāb ve dāḳa’l-vaḳtū ‘ani’l-cevāb **li-münṣī’ihī**⁴⁹²⁰:

⁴⁹⁰¹ Ḥazret-i: **A R L M**’de yoktur.

⁴⁹⁰² ve Ḥazret-i ‘Oṣmān Benī Ümeyye’den ve Ḥazret-i ‘Āyişe-i ‘aliyye Benī Temīm’den iken: **E H A**’da yoktur.

⁴⁹⁰³ size: **L M**’de yoktur.

⁴⁹⁰⁴ müsellemler olur: tetmīm olunur **M**

⁴⁹⁰⁵ ḥuṣūṣā: ḥaḳīḳaten **L M**

⁴⁹⁰⁶ siz: **R L**’de yoktur.

⁴⁹⁰⁷ muḥterem-i: **L M**’de yoktur.

⁴⁹⁰⁸ iḳdāmdan iḥcām itmeyüp heng-i perde-i ḥayāta miḳdām olasız: ṭālib olan andan ziyāde müznibdür ve **M**

⁴⁹⁰⁹ anlardan: **R**’de tam okunamıyor.

⁴⁹¹⁰ “iḳdāmdan iḥcām itmeyüp heng-i perde-i ḥayāta miḳdām olasız İslām ile i’tilāf iden ḥāric-i dāyire-i inṣāf olur mı ba‘dehü anlardan inḥirāf ve cevāblarından inṣirāf buyurup ṣitāb ile” ifadesi **L**’de derkenardır.

⁴⁹¹¹ bi’z-zāt: **E H A L**’de yoktur.

İslām ile i’tilāf iden ḥāric-i dāyire-i inṣāf olur mı ba‘dehü anlardan inṣirāf ve cevāblarından inḥirāf idüp bi’z-zāt: **M**’de yoktur.

⁴⁹¹² ‘itāb ile: **E H A R L**’de yoktur.

⁴⁹¹³ itdi ki: idüp ayıtdı **L M**

⁴⁹¹⁴ münāsib budur ki: **L M**’de yoktur.

⁴⁹¹⁵ iḥtirāz: ihtirāz **M**

⁴⁹¹⁶ ihtizāz: ihtirāz **M**

⁴⁹¹⁷ ve: idüp **L M**

⁴⁹¹⁸ eylesin: eyle **M**

7. Ey ‘Alī almadı maall-i ‘itāb

Vaqt-i⁴⁹²¹ teng itdi⁴⁹²² imdi men‘-i cevāb

8. Darb u arb oldu bize lāzım olan

[15] arb iun geldi bunda⁴⁹²³ ‘āzim olan

9. Merd iseñ gel beru muābeleye

āzırız cümlemüz muāteleye

neşr⁴⁹²⁴: Eşnā-i mükātebe ve ilāl-i mücāvebede bi‘l-ıztırār lā-bi‘l-ıyār arafeynden vüfūd-i cünūd-i nā-ma‘dūd tezāhüm itmekle emvāc-i deryā-yı rezm terāküm idüp nāyire-i kıtāl iştıdād u iştı‘āl bulup berhem-zen-i hengāme-i uşūmet⁴⁹²⁵ ve nota-zen-i şaıfe-i ‘adāvet⁴⁹²⁶ oldu. **beyit**⁴⁹²⁷:

10. Bād-ı ışm u āzab ile gūyā

{vr. 107^a} İki deryādurur ki alkandı

neşr⁴⁹²⁸: Emvāc-ı fiten başdan aşdı efvāc-ı mihen merg kapuların açdı. **nazm**⁴⁹²⁹:

⁴⁹¹⁹ raıyallāhu ‘anhā: **A R L M**’de yoktur.

⁴⁹²⁰ li-münşī’ihi: li-münşī’ihi’l-faır **R**

⁴⁹²¹ Vaqt-i: Vati **R**

⁴⁹²² itdi: **E H**’de yoktur.

⁴⁹²³ geldi bunda: bunda geldi **M**

⁴⁹²⁴ neşr: **A**’da yoktur.

⁴⁹²⁵ uşūmet: ‘adāvet **M**

⁴⁹²⁶ ‘adāvet: uşūmet **M**

⁴⁹²⁷ beyit: li-münşī’ihi **L M**

⁴⁹²⁸ neşr: **L**’de yoktur.

⁴⁹²⁹ nazm: beyit **R**; li-münşī’ihi **L**

11. Be-bağş ber âmed dü-leşker çü küh

Ez ân cünbüş âmed zemîn-râ sûtüh

neşr⁴⁹³⁰: Hâzret-i Murtażā bu mücāhede içre müşāhede buyurdılar ki darb-ı tîğ ü teber ile telef-i ‘asker’⁴⁹³¹ ve sefk-i dimā’-i [5] mü’minîn emr-i muḳarrerdür pes ol server-i erbāb-ı hüner ḳālî’-i bāb-ı Ḥayber ḳāmi’-i bünyān-ı zarar dāfî’-i şerer-i şer mübāriz-efgen ve düşmen-rübā-yı şîr-i şikār⁴⁹³² Hâzret-i Ḥaydar-ı dād-küster⁴⁹³³ mānend-i mihr-i münevver ‘arşa-i meydānda cilve-ger olup rū-yi münîri ile ‘arşa-i rezmi müstenîr eyledi gūyā zāt-ı āftāb-[10] tābı māh-ı gerdün-i cenāb etrāfında⁴⁹³⁴ ‘asākir-i celādet-intisāb ḥayl-i nücum-i sipihr-intisāb idi. **li-münşî’ihî**⁴⁹³⁵:

12. Māh idi kendî ‘askeri kevkeb

Şıdḳ u iḥlāşla müzeyyen hep

neşr⁴⁹³⁶: Ol aşḥāb-ı hırş u āza bāb-ı nasīḥati bāz idüp gāh yā ḳavmü *“innî leküm mine’n-nāşihîn”*⁴⁹³⁷ ile zemzeme-[15] sāz gāh *“eḥāfû ‘aleyküm yevme’t-tenād”*⁴⁹³⁸ ile nağme-perdāz oldı aşla gūş-zed-i ḳavm-i dāllün olmayup *“lā yekādūne”*⁴⁹³⁹ *yefḳahūn*⁴⁹⁴⁰ maşdüḳa-i ḥāl-i gürūh-i sāhūn oldı pes şadā-yı bülend ile ṭaleb-mend-i⁴⁹⁴¹ Zübeyir-i

⁴⁹³⁰ neşr: **A L**’de yoktur.

⁴⁹³¹ **M**’de “telef-i ‘asker” ifadesi “darb-ı” ifadesinden önce yazılmıştır.

⁴⁹³² mübāriz-efgen ve düşmen-rübā-yı şîr-i şikār: **L M**’de yoktur.

⁴⁹³³ Hâzret-i Ḥaydar-ı dād-küster: **A R**’de yoktur.

⁴⁹³⁴ etrāfında: etrāfından **E**

⁴⁹³⁵ li-münşî’ihî: beyit **R**

⁴⁹³⁶ neşr: **L**’de yoktur.

⁴⁹³⁷ A’râf 7/21; Meali: “*Ve onlara: Ben gerçekten size öğüt verenlerdenim*, diye yemin etti.”

⁴⁹³⁸ Mü’min 40/32; Meali: “Ey kavmim! *Gerçekten sizin için o bağırıp çağırma gününden, korkuyorum.*”

⁴⁹³⁹ yekādūne: yekādūne en **E H A**

⁴⁹⁴⁰ Nisâ 4/78; Meali: “Nerede olursanız olun ölüm size ulaşır; sarp ve sağlam kalelerde olsanız bile! Kendilerine bir iyilik dokunsa “Bu Allah’tan” derler; başlarına bir kötülük gelince de “Bu senden” derler. “Hepsi Allah’tandır” de. Bu adamlara ne oluyor ki *bir türlü laf anlamıyorlar!*”

⁴⁹⁴¹ ṭaleb-mend-i: ṭaleb-i mesned-i **M**

ercümend oldılar Zübeyir da‘vete icābet⁴⁹⁴² ve taraf-ı Hāzret-i ‘Alī’ye⁴⁹⁴³ ‘azīmet
kaşd⁴⁹⁴⁴ idicek Hāzret-i ‘Āyişe ayıtdı yā Zübeyir hārb-i Murtażā’dan ihtirāz eyle ki
kimesne⁴⁹⁴⁵ anıñla kār-sāz olamaz pençe-i {vr. 107^b} şīr-i ġurrāndan⁴⁹⁴⁶ şa‘ve-i nā-tüvān
ḡalāş bulmağa imkān olur mı **beyit**⁴⁹⁴⁷:

13. Çü şāhīn ber kebūter ḡamle āverd

Be-cüz bīçāregī çāre ne-dāred

neşr⁴⁹⁴⁸: ‘Alī ile hārb ḡadd-i imtinā‘dadur ve Hāzret-i Nebiyy-i⁴⁹⁴⁹ muṭā‘dan böyle
istimā‘ itmiş⁴⁹⁵⁰ midür ki [5] “*Lā-yübārizū aḡadūn*⁴⁹⁵¹ ‘*Aliyyen illā ve kaḡad kaṡatelehū*”⁴⁹⁵²
buyurmuşlardur bu eṡnāda yine şadā-yı bülend ü⁴⁹⁵³ bālā ile nidā ve ṡaleb-mend-i
Zübeyir idüklerini inbā⁴⁹⁵⁴ buyurdılar a‘vān-ı Zübeyir ayıtdılar Hāzret-i Murtażā rumḡ u
seyfden mücerreddür ġālibā kaşd-ı neberd itmez pes Zübeyir izhār-i celādet idüp ‘arşa-i
neberde rānde-i [10] esb-i himmet oldı imām-ı hümām ayıtdı ey Zübeyir bin⁴⁹⁵⁵ ‘Avvām
mürür-i dest-i⁴⁹⁵⁶ eyyām maḡv-i şaḡīfe-i kelām-ı seyyid-i enām itdi mi Zübeyir ayıtdı
kaḡı kelām-ı ḡikmet-encāmdur ‘Alī ayıtdı ol dem ki Hāzret-i faḡr-i ‘ālem ile
şallellāhu⁴⁹⁵⁷ ‘aleyhi ve sellem vādī-i Ġanem (?)’den ġüzēr ider idük Hāzret-i

⁴⁹⁴² da‘vete icābet: icābet-i da‘vete **M**

⁴⁹⁴³ ve taraf-ı Hāzret-i ‘Alī’ye: **L M**’de yoktur.

⁴⁹⁴⁴ kaşd: **E H A L M**’de yoktur.

⁴⁹⁴⁵ kimesne: kimse **M**

⁴⁹⁴⁶ şīr-i ġurrāndan: şeh-bāz-ı cān-sitān **L**

⁴⁹⁴⁷ beyit: naẓm **A M**

⁴⁹⁴⁸ neşr: **R L M**’de yoktur.

⁴⁹⁴⁹ Nebiyy-i: **E H A R L**’de yoktur.

⁴⁹⁵⁰ itmiş: itmemiş **M**

⁴⁹⁵¹ aḡadūn: eḡaden **R L M**

⁴⁹⁵² Hadis, bu hadisin kaynağını bulamadık. Manası: “*Alī ve onu öldüren dışında hiç kimse münākaşa etmez.*”

⁴⁹⁵³ ü: **E**’de yoktur.

⁴⁹⁵⁴ ve ṡaleb-mend-i Zübeyir idüklerini inbā: **L M**’de yoktur.

⁴⁹⁵⁵ bin: ibn **A**

⁴⁹⁵⁶ mürür-i dest-i: mürür u dest **H**; mürür-i **A**; dest-i mürür-i **R L M**

⁴⁹⁵⁷ şallellāhu: şallellāhu te‘ālā **M**

Peygamber [15] benden cānibe nazar buyurup tebessüm buyurdılar ben daḥı tebessüm ü tekellümde tela'süm itdüm buyurdılar ki yā Zübeyir 'Alī'ye muḥabbet ü ḥulūş üzre misin ayıtduñ yā Resūlallāh nisbet-i qarābet ile maḥşūş olduğımın gayrı esās-ı meveddetüm qarābetüñ ile merşūş ve hem dīn-i manşūş olmuşuzdur ne vech-ile muḥabbetde kuşūr şūret bulur Ḥazret buyurdılar ki yā Zübeyir bir zamānda sen {vr. 108^a} 'Alī ile muḳābele⁴⁹⁵⁸ ve tecrīd-i⁴⁹⁵⁹ 'asker ile muḳātele⁴⁹⁶⁰ idersin 'Alī ol ḥarbde⁴⁹⁶¹ mazlūm u sālīm ve sen zālīm olursın *"Li-tuḳātilnehü ve ente zālīmün leh"*⁴⁹⁶² yā Zübeyir ḥālā zuhūr iden emr-i münker mu'cize-i Ḥazret-i ḥayrū'l-beşer degül midür li-münşī'ihī:

14. Her ne söz kim⁴⁹⁶³ didi Resūl-i Ḥudā

[5] 'Aḳıbet gün gibi olur peydā

15. Ne 'aceb mu'cize olur bu mu'cize kim

Oldı⁴⁹⁶⁴ ḥayret-fezā-yı ḥayl-i Hüdā⁴⁹⁶⁵

neşr: Zübeyir bin 'Avvām ayıtdı ḥaḳḳā ki⁴⁹⁶⁶ ḳavl-i kerīm-i seyyidü'l-enām⁴⁹⁶⁷ kerr-i a'vām ile ḥatırumdan zühül idüp ḥarem-i nisyāna duḥūl itmiş bu aḥbār-ı⁴⁹⁶⁸ kelām-ı dūrer-bār ḳavl-i⁴⁹⁶⁹ Nebiyy-i muḥtārı iḥtār itdi min ba'd berhem-zen-i hengāme-i ceng ü

⁴⁹⁵⁸ muḳābele: muḳātele L M

⁴⁹⁵⁹ tecrīd-i: şufūf-i L M

⁴⁹⁶⁰ muḳātele: muḳābele L M

⁴⁹⁶¹ ol ḥarbde: ānda L M

⁴⁹⁶² Hadis; *El-Müstedrek 'ale's-Sahihayn lil-Hâkim*, "Zikrū makteli'z-Zübeyr bin el-'Avvâm radiye", III, 413 (M.Ş). Manası: *"Onunla savaştığın için sen bir zalimsin."*

⁴⁹⁶³ kim: ki L M

⁴⁹⁶⁴ oldı: ola L M

⁴⁹⁶⁵ ḥayl-i Hüdā: ehl-i nühā L

⁴⁹⁶⁶ ki: E H A'da yoktur.

⁴⁹⁶⁷ seyyidü'l-enām: seyyid-i enām L M

⁴⁹⁶⁸ bu aḥbār-ı: L M'de yoktur.

⁴⁹⁶⁹ ḳavl-i: E H A R L'de yoktur.

peygār [10] olmağdan rücū‘ u istiğfār itdüm deyu i‘tizār ve⁴⁹⁷⁰ қаатарāt-ı nedāmeti çeşminden çekide idüp miyān-ı meydāndan⁴⁹⁷¹ ‘inān-pīçide oldu huzūr-i ümmü’l-mū‘minīn Hāzretleri’ni fersūde-cebīn idüp haqqā ki cümlemüz⁴⁹⁷² müznibīnden olduğumuz bu gūne müstebīn oldu deyu celiyye-i hālī teybīn itdi buyurdılar ki ey meyve-i [15] dil ü cān süyūf-i Nebiyy-i Muṭṭalib⁴⁹⁷³, den tersān olduğunuz nümāyān oldu pūseri ‘Abdullāh ayıtdı yā ebnā’hu bu ne gūne⁴⁹⁷⁴ ğayretdür ki⁴⁹⁷⁵ mūcib-i ‘ibret ola⁴⁹⁷⁶ min ba‘d⁴⁹⁷⁷ rücū‘-i sebeb-i fezāḥatdur hemān⁴⁹⁷⁸ ‘asker ile miyān-ı meydānda cilve-ger oldu bu mertebeden şoñra qarār müyesser olmayup⁴⁹⁷⁹ kār-ı ḥarbe inḥiṣār bulup tarafeynden dest-i rimāḥ u süyūf ḥarḳ-i züyūl-i şufūf idüp ‘asker-i ‘Alī bin⁴⁹⁸⁰ Ebī Ṭālīb ḥaşma⁴⁹⁸¹ ğālib oldu rūbāḥ-i bīşe-i mekr u ḥiyel ḥamle-i şīr-i kūh-i {vr. 108^b} şecā‘ate maḥal olur mı esedullāh ğālib-i mağlūb-i aṣḥāb-ı⁴⁹⁸² meşālib⁴⁹⁸³ olup ḥalel bulur mı beyit⁴⁹⁸⁴:

16. Çerāġī-rā ki Īzid ber fūrūzed

Herān kes pūf-zend rīşeş be-sūzed

⁴⁹⁷⁰ i‘tizār ve: **L M**’de yoktur.

⁴⁹⁷¹ meydāndan: yelāndan **L M**

⁴⁹⁷² cümlemüz: biz cümle-i **L M**

⁴⁹⁷³ Muṭṭalib: Muṭṭalibüm **E H**

⁴⁹⁷⁴ gūne: maḳūle **R L M**

⁴⁹⁷⁵ ki: **R**’de yoktur.

⁴⁹⁷⁶ mūcib-i ‘ibret ola: **E H A R**’de yoktur.

⁴⁹⁷⁷ min ba‘d: ve bi’l-cümle **M**

⁴⁹⁷⁸ hemān: ve hemān **A**; deyüp **R**

⁴⁹⁷⁹ “min ba‘d ‘avdet-i maḥż-ı fezāḥatdur deyu heme ‘asker ile miyān-ı meydānda cilve-ger oldu bu mertebeden şoñra qarār müyesser olmayup” ifadesi **L**’de derkenardır.

rücū‘-i sebeb-i fezāḥatdur hemān ‘asker ile miyān-ı meydānda cilve-ger oldu bu mertebeden şoñra qarār müyesser olmayup: **M**’de yoktur.

⁴⁹⁸⁰ bin: ibn **A R L**

⁴⁹⁸¹ ḥaşma: ḥiyel-i Mu‘āviye’ye **R**

⁴⁹⁸² aṣḥāb-ı: **M**’de yoktur.

⁴⁹⁸³ meşālib: maṭālib-i dehr-rīz **L**; “meşālib” ifadesi ise **L**’de derkenardır.

⁴⁹⁸⁴ beyit: naẓm **A L**

neşr⁴⁹⁸⁵: Çünkü ‘asker-i haşım firār idüp mağlūb oldu [5] Talha ve Zübeyir dahı menkūb olup ve’l-bağyū yeşra’ü ehlehü güzārişince miyān-ı ma’rekede Talha bir tūr-i tūz ile maqtūl ve Zübeyir ma’rekeden rücū’ ü kufūl idüp vādīyyü’s-Sibā’ (?) nām maḥalde ḥ^vāb u⁴⁹⁸⁶ ārām itdükde ‘Amr bin Cürmüz (?) kemīnden bürüz idüp bir tīg ile ‘ālem-i⁴⁹⁸⁷ memāta irişdürdi ve derece-i [10] şehādete yetişdürdi. **beyit**⁴⁹⁸⁸:

17. Ve ḳad yenzi‘u Allāhu min ḳavli ‘uḳūlihim

Ḥattā yetimmüllezī yekzā ‘ale’r-re’si⁴⁹⁸⁹

neşr⁴⁹⁹⁰: ‘Asker-i Mu‘āviye münhezim ü perīşān olıcaḳ⁴⁹⁹¹ Ḥazret-i ‘Alī⁴⁹⁹² Ḥazret-i⁴⁹⁹³ ‘Āyişe-i Şıddīkā’nuñ cemeli hıfzına birāderi Muḥammed bin Ebī Bekir’i me’mūr idüp maḥall-i muḥārebeden mūrūr itdürdi ve kemāl-i i‘zāz ü iclāl ile bir menzile inzāl idüp ba‘de indifā‘u’l-ḳitāl⁴⁹⁹⁴ taraf-ı Medīne-i Münevvere’ye irsāl eyledi miyān-ı ma’rekede hevdeci umaç-ı tūr ü kemān⁴⁹⁹⁵ olup mānend-i ḳunfuz idi [15] ammā⁴⁹⁹⁶ derūna menfez bulmamış idi Ḥazret-i ‘Alī ayıtdı yā ‘Āyişe bu hareket muvāfiḳ-ı rızā-yı Ḥazret-i risālet olur mı Ḥazret-i Şıddīka ayıtdı yā Ebā’l-Ḥasan izā⁴⁹⁹⁷ meliktü fescaḥ ḥaḳḳā ki murādum ıslāḥ ve mābeynde⁴⁹⁹⁸ ḥaḳḳı izāḥ idi Bāb-ı buḡāt’da⁴⁹⁹⁹ İmām bin Hümām-ı niḥrīr Feth-i

⁴⁹⁸⁵ neşr: **A L**’de yoktur.

⁴⁹⁸⁶ u: **E H A R L**’de yoktur.

⁴⁹⁸⁷ ‘ālem-i: **E H A R**’de yoktur.

⁴⁹⁸⁸ beyit: **E H A L**’de yoktur.

⁴⁹⁸⁹ Bu beyit **E H A**’da yoktur; **L**’de ise derkenardır.

⁴⁹⁹⁰ neşr: **E H A L M**’de yoktur.

⁴⁹⁹¹ ‘Asker-i Mu‘āviye münhezim ü perīşān olıcaḳ: **E H A M**’de yoktur; **L**’de ise “asker-i haşım perīşān olıcaḳ ‘Aliyy-i ‘ālīşān” ifadesi derkenardır.

⁴⁹⁹² Ḥazret-i ‘Alī: ‘Aliyy-i ‘ālīşān **R**

⁴⁹⁹³ Ḥazret-i: **E H A L M**’de yoktur.

⁴⁹⁹⁴ bir menzile inzāl idüp ba‘de indifā‘u’l-ḳitāl: **E H A M**’de yoktur; **L**’de ise derkenardır.

⁴⁹⁹⁵ kemān: peykān **L M**

⁴⁹⁹⁶ ammā: lākin **M**

⁴⁹⁹⁷ izā: **H A R L M**’de yoktur.

⁴⁹⁹⁸ mābeynde: **E H A R L**’de yoktur.

⁴⁹⁹⁹ Bāb-ı buḡāt’da: **M**’de yoktur.

Ḳadîr'de taḥrîr itmişdür ki Ḥazret-i 'Âyişe-i mükerreme Ḥazretleri⁵⁰⁰⁰ bu kâr-ı mübreme vaz'-ı ḳadem itdüklerinden kemâl-i nedem-i 'urûzı müsellemdür Ḥazret-i 'Alî {vr. 109^a} Ṭalḥa'yı maḳtûl göricek istircâ' buyurup ḳatl-i Zübeyir'i istimâ' itdükde **“Beşşirü ḳâtîle ibni Şafiyye bi'n-nâr”**⁵⁰⁰¹ ḥadîs-i şerîfin⁵⁰⁰² ilmâ' buyurdılar ve miyân-ı ḳatlîye⁵⁰⁰³ mürûr idüp her birinüñ rûḥına du'â-yı mevfûr eyledi ve cümle cenâyiz [5] üzerine şalevâtı⁵⁰⁰⁴ câyiz görüp namâzların ḳıldı ve mübeşşir-i nüvîd-i iḳbâl münâdî-i 'arşa-i celâl-i Ḥazret-i Ḥaydar olup nidâ-yı **li-münşî'ihî**⁵⁰⁰⁵:

18. Şükr-i Ḥudâ ki gevher-i iḳbâl ü⁵⁰⁰⁶ dürr-i feth

Der pâ-yi himmet-i tû sa'âdet-nişâr kerd

neşr⁵⁰⁰⁷: Ğam-zidâsı ile pîş-gâh-ı feth u zaferi mübeşşir eyledi sa'âdet ile Kûfe'ye 'avdet buyurup [10] emr-i ḥilâfete mübâderet buyurdılar. **li-münşî'ihî**:

19. O ta'yîni ki itmiş idi Aḥmed

Zuhûra geldi ol ḳavl-i müsedded

20. Yine bir mu'cize geldi zuhûra

Ḳarîn oldu zamânında şudûra

⁵⁰⁰⁰ mükerreme Ḥazretleri: mükerremeye **M**

⁵⁰⁰¹ Hadis; metnin aslında “ibn Şafiyye” ifadesi yerine “ez-Zübeyr” ifadesi yazmaktadır. *‘Umdetü'l-Kârî Şerhu Sahîhi'l-Buhârî*, “Bâbu bereketi'l-gâzî fî mâlihi hayâ”, XXII, 280 (M.Ş). Manası: **“Zübeyir'in katilini ateşle müjdele.”**

⁵⁰⁰² şerîfin: şerîfini **H M**

⁵⁰⁰³ ḳatlîye: ḳatlîden **M**

⁵⁰⁰⁴ şalevâtı: şalâtı **M**

⁵⁰⁰⁵ li-münşî'ihî: nazm li-münşî'ihî **A**; beyit **R L M**

⁵⁰⁰⁶ ü: **L M**'de yoktur.

⁵⁰⁰⁷ neşr: **L M**'de yoktur.

47. Mu‘cize-i bâhire-i Resûl-i muşaddak der ta‘yîn-i vakt-i şehâdet-i
‘Ammâr der Ğazve-i Ğendeķ⁵⁰⁰⁸

E 109^a; H 101^b; A 101^b; R 99^b; L 87^a; M 57^b

[15] Ammā vaķ‘a-i Şıffîn’de ta‘yîn buyurılan⁵⁰⁰⁹ mu‘cize-i Resûl-i mübîn⁵⁰¹⁰ zuhûrı Kitâb-ı Meşâbih’deki⁵⁰¹¹ muğallaķât-ı eĥâdişe suţûrı mefâtîhdür Ebû Kâtâde’den bu vech-ile rivāyet ü⁵⁰¹² ifāde olınmışdır ki Ğazve-i Ğendeķ’de Ğazret-i Resûl-i muşaddak ķaşd-ı⁵⁰¹³ def‘-i eziyyet-i Yahūd buyurup cümlesin⁵⁰¹⁴ ĥavālî-i Medîne’den iclā ile merdūd buyurmuşlar-idi⁵⁰¹⁵ her biri bir nâhiyede sâkin ekşeri bâdiyede ķātın idi⁵⁰¹⁶ ittifaķ {vr. 109^b} u ictimā‘ ile Mekke-i mükerreremeye sefer ve mecma‘-i Kureys’e gūzer idüp tahrîk-i⁵⁰¹⁷ ‘urûķ-i ġayret-i cahiliyye ve ta‘rîk-i izn-i⁵⁰¹⁸ ĥamiyyet-i bâtıliyye ider kelimât-ı beşî‘⁵⁰¹⁹ ü şenî‘⁵⁰²⁰ ile ta‘bîr⁵⁰²¹ ü teşcî‘ idüp⁵⁰²² el-ĥâşıl⁵⁰²³ ķavs-ı vâĥidden remy-i sihāma ‘aķd-i ahd-i⁵⁰²⁴ bâtıl idüp [5] Medîne-i Münevvere ve tayyibe-i muţāhhara üzerine sefer emrin muķarrer eylediler bu tedbîr-i mûcibü’t-tedmîr gūş-

5008 Ğendeķ: Ğendeķ şallellāhu te‘ālā ‘aleyhi **M**

5009 ta‘yîn buyurılan: **L M**’de yoktur.

5010 mübîn: ĥāfîķîn zuhûrı **L**; ĥāfîķîn **M**

5011 Meşâbih’deki: Meşâbih’de **E H**

5012 ü: **M**’de yoktur.

5013 ķaşd-ı: **L M**’de yoktur.

5014 “buyurup cümlesini” ifadesi **L**’de derkenardır.

buyurup cümlesin: ki **M**

5015 buyurmuşlar-idi: olup **M**

5016 idi: idiler **A R**; idiler idi **L**; olmuşlar idi **M**

5017 tahrîk-i: muĥarrik-i **L M**

5018 ta‘rîk-i izn-i: muĥarrik-i ‘uķūd-i **L M**

5019 beşî‘: şenî‘ **L M**

5020 şenî‘: beşî‘ **L M**

5021 ta‘bîr: taġayyür **M**

5022 “ider kelimât-ı şenî‘a ile ta‘bîr ü teşcî‘ idüp” ifadesi **R**’de derkenardır.

5023 el-ĥâşıl: **R**’de yoktur.

5024 ahd-i: **E H A R L**’de yoktur.

güzār-ı Hāzret-i Nebiyy-i ḥaṭīr olıcaḡ eṭrāf-ı şehir ḥafr-i ḥendeḡ ile müsevver olmak muvāfıḡ-ı re’y-i enverleri oldı.⁵⁰²⁵ **li-münşī’ihı**⁵⁰²⁶:

1. İctimā’ itmiş ḡalāl üstine döndi⁵⁰²⁷ müşrikīn

Eylemişler yine anlar ehl-i dīne teşrikīn

2. Bu kelamı istimā’ idince aşḡāb-ı kirām

Ḥafr-i ḥendeḡ üzre oldı ittifāḡ-ı ḡāş-ı ‘ām⁵⁰²⁸

Pes āftāb-ı ictimā’-i aşḡāb iltimā’ idüp bi’z-zāt Ḥāzret-i seyyid-i [10] kā’ināt ser-i kārā ḡāzır ve ḡidemāt-ı şāyeste-i aşḡāb-ı kirāma nāzır oldılar kimi ḡafr-i ḡendeḡe müştaḡıl kimi naḡl-i türāba mütevaḡḡıl⁵⁰²⁹ iken nāḡāḡ nāzar-ı ḡümāyūnları ‘Ammār bin Yāsir’e maḡrūn oldı ki naḡl-i türāb ile iktisāb-ı şevāb ve celb-i rızā-yı Resūl-i ‘ālī-cenāb içün mānend-i āftāb ālūde-i ḡubār [15] u türāb olup ḡüyā⁵⁰³⁰ zıyā-yı ḡūrşid idi ki ḡāke düşmiş ya rūşenāyī-i māḡ idi ki türāb üzre tāb şalmış idi bir vech-ile edā-yı ḡidmete müsāra‘at ve bir mertebe itmām-ı maşlaḡata mübāderet ider idi ḡüyā bir naḡl idi ki ḡāmeti meyve-i şevāb ile ḡamīde idi cidd ü cehdi pesendide olup ser-i ḡubār-ālūdın dest-i nevāziş ile farāḡ-ı Ferḡadān’a hem-ser idüp⁵⁰³¹ ba‘deḡü ayıtdılar *“Bu’s bin⁵⁰³² Sūmeyye (?) yeḡtülūke’l-fi’etü’l-bāḡiyye”*⁵⁰³³ {vr. 110^a} bu kelām-ı ḡikmet-encām ol hemḡāmda⁵⁰³⁴ ḡuş-zed-i heme-i⁵⁰³⁵ aşḡāb-ı kirām olmış idi. **li-münşī’ihı**:

⁵⁰²⁵ oldı: olup **L M**

⁵⁰²⁶ li-münşī’ihı: **E H A R**’de yoktur.

⁵⁰²⁷ döndi: didi **M**

⁵⁰²⁸ Bu iki beyit sadece **L M**’de bulunmaktadır.

⁵⁰²⁹ mütevaḡḡıl: şāḡıl **L M**

⁵⁰³⁰ ḡüyā: **M**’de yoktur.

⁵⁰³¹ farāḡ-ı Ferḡadān’a hem-ser idüp: müttevic ve şeref-i iltifāt ile mübtehic buyurup **L M**

⁵⁰³² bin: ibn **A R L M**

⁵⁰³³ Hadis; metnin aslında “yeḡtülūke’l” ifadesinin yerine “teḡtülūke’l” ifadesi yazmaktadır. *Mūsned-i Ahmed bin Hanbel*, “Hadīsü eyyi Katāde el-Ensārī radiye”, V, 306 (M.Ş). Manası: *“İbn Sūmeyye yiḡit ol, seni bir zālīm cemat öldürecek.”*

3. İtmiş idi kelām-ı pāk-i Resūl

Güş-i aşhāb-ı Müctebā'ya⁵⁰³⁶ duhūl

neşr: Fi'l-ḥaḳīḳa⁵⁰³⁷ bu suḥan-ı mu'cize-ger mir'āt-ı⁵⁰³⁸ vaḳ'a-i Şıffīn'da şūret-i şudūrda⁵⁰³⁹ cılve-ger olup ol vaḳ'a-i hā'ile ve ḳaḳiyye-i tā'ilede⁵⁰⁴⁰ Ḥazret-i⁵⁰⁴¹ 'Ammār bin Yāsir⁵⁰⁴² ārzū-yı ḥayāt-ı [5] cāvidān⁵⁰⁴³ idüp terk-i şeş-der-i fānī⁵⁰⁴⁴ itmiş⁵⁰⁴⁵ ve şehd-i şehādeti tatmış⁵⁰⁴⁶ *"Fe-ravḥūn ve reyḥānūn ve cennetü na'īm"*⁵⁰⁴⁷ maḳāmında muḳīm⁵⁰⁴⁸ *"Fe-hüve fī 'iṣetīn rāḍiye fī"*⁵⁰⁴⁹ *cennetin 'āliye kuṭūfūhā dāniye"*⁵⁰⁵⁰ nesīm-i iḥsānı dimāğ-ı cānı 'anber-şemīm itdi⁵⁰⁵¹ sebīke-i ḳaḳiyye-i şehādet ḳālīb-ı rivāyete bu vech-ile ifrāğ olunup naḳale-i mu'cizāt güş-i ümmete bu gūne iblāğ [10] itmişlerdür ki vaḳ'a-i Cemel ki 'ale'l-icmāl raḳam-zede-i kilik-i şīrīn-maḳāl⁵⁰⁵² olmuş idi Ḥazret-i 'Alī Kūfe'ye 'avdet idüp vülāt-ı eḳālīm dāhil-i bī'atları olup ancak Mu'āviye İbn Ebī⁵⁰⁵³

5034 ol hemgāmda: **L M**'de yoktur.

5035 heme-i: **E H A**'da yoktur.

5036 Müctebā'ya: Muştafā'ya **L M**

5037 Fi'l-ḥaḳīḳa: **E H A L**'de yoktur.

5038 mir'āt-ı: **E H A R L**'de yoktur.

5039 şūret-i şudūrda: **E H A L**'de yoktur.

5040 ol vaḳ'a-i hā'ile ve ḳaḳiyye-i tā'ilede: **E H A R**'de yoktur.

5041 Ḥazret-i: **E H A L M**'de yoktur.

5042 bin Yāsir: **R**'de yoktur.

5043 ārzū-yı ḥayāt-ı cāvidān: terk-i şeş-der-i fānī **M**

5044 **L**'de "terk-i şeş-der-i fānī" ifadesi "Yāsir" ifadesinden sonra yazılmıştır.

terk-i şeş-der-i fānī: ārzū-yı ḥayāt-ı cāvidānī **M**

5045 itmiş: eyledi **L**

5046 ve şehd-i şehādeti tatmış: **E H A R**'de yoktur.

5047 Vākı'a 56/89; Meali: *"Ona rahatlık, güzel rızık ve Naīm cenneti vardır."*

5048 muḳīm: muḳīm olmuş **L M**

5049 Āyetin aslında "fī" olmakla birlikte bütün nüshalarda "ve" olarak yazılmıştır.

5050 Hakkâ 69/ 21-23; Meali: *"Artık o, meyveleri sarkmış yüce bir cennette hoşnut kalacağı bir hayat içindedir."*

5051 itdi: itmiş idi **L M**

5052 şīrīn-maḳāl: bedī'ü'l-emşāl **L M**

5053 Ebī: **E H A R L**'de yoktur.

Süfyan hıttı-ı Şām'da bī'atdan⁵⁰⁵⁴ rū-gerdān oldu Hāzret-i 'Aliyy-i velāyet-penāh Cerīr bin⁵⁰⁵⁵ 'Abdullāh'ı (?) firistāde-i [15] Mu'āviye idüp dāhil-i hıttı-i bī'at olmağa işāret buyurdılar 'Amr bin 'Aş-ı 'āşī Mu'āviye'yi⁵⁰⁵⁶ muḥālif⁵⁰⁵⁷ itmege⁵⁰⁵⁸ müteḳāzī olup ayıtdı bunca eyyāmdur ki vilāyet-i Şām pā-zede-i semend-i naḳs u ibrām iken 'azl-i 'Alī ile in'izāl ve nefes-i nefsi izlāl-i muḳteżā-yı 'aḳıl olmaduğunu bedīhī-ḥāldur da'vā-yı ḥilāfete mānī' olmaduğu lāmi'dür münāsib belki vācib budur ki ḳatl-i 'Oşmān'da 'Alī de {vr. 110^b} iştirāk emrine inhimāk idüp ṭālib-i dem-i 'Oşmān olmaḳ semtine insilāk eylesin bu kāra herkes mu'āvenet iderek emr-i ḥilāfetde iḥtilāf nümāyende-i şūret-i bī'atdur deyu bu gūne mekr ü ḥīle ile ṭḳād-ı şerer-i [5] fesād idüp Mu'āviye daḥı ḥilāfete ṭam' u raḡbet üzre idi istiṣvāb idüp ayıtdı 'Alī zümre-i ḳātilinden idüğinde irtiyāb yoḳdur degül ise niçün⁵⁰⁵⁹ ḳatele-i 'Oşmān ḥucr-i Ḥaydar'dadur her ki da'vā-yı İslām ider ṭālib-i dem-i 'Oşmān olmaḳda⁵⁰⁶⁰ temşīr-i sāk-ı aḳdām [10] itmek gerekdür⁵⁰⁶¹ deyu

⁵⁰⁵⁴ bī'atdan: **E H A R**'de yoktur.

⁵⁰⁵⁵ bin: ibn **M**

⁵⁰⁵⁶ Mu'āviye'yi: Mu'āviye'ye **M**

⁵⁰⁵⁷ muḥālif: muḥālefet **M**

⁵⁰⁵⁸ itmege: itmekle **E**

⁵⁰⁵⁹ "silḳ-i kelāma bu vech ile intizām virdi ki hıttı-i Şām pā-zede-i semend-i naḳs u ibrām iken 'azl-i ḡayr ile in'izāl ve nefes-i nefsi izlāl-i kār-ı 'aḳıl olmaduğu beyyin ü ḥāşıldur da'vā-yı ḥilāfete mānī' olmaduğu lāmi'dür münāsib belki vācib budur ki ḳatl-i 'Oşmān'da 'Alī de teḳarrür-i iştirāk emrine inhimāk idüp 'āmmeyi ṭālib-i dem-i 'Oşmān'a insilāk eylesin bu emride herkes mu'āvenet iderek emr-i ḥilāfetde iḥtilāf zāhir oldu Hāzret bī'at bāhir olur deyu şerer-i fesādı mekr ü ḥīle ile ṭḳād-ı şerer-i fesād idüp Mu'āviye daḥı istiṣvāb idüp āḡāz-ı na'me-i da'vāyı mi'yār-sāz olup 'Alī zümre-i ḳātilinden idüğinde irtiyāb yoḳdur degül ise niçün" ifadesi **L**'de derkenardır. ayıtdı bunca eyyāmdur ki vilāyet-i Şām pā-zede-i semend-i naḳs u ibrām iken 'azl-i 'Alī ile in'izāl ve nefes-i nefsi izlāl-i muḳteżā-yı 'aḳıl olmaduğunu bedīhī-ḥāldur da'vā-yı ḥilāfete mānī' olmaduğu lāmi'dür münāsib belki vācib budur ki ḳatl-i 'Oşmān'da 'Alī de iştirāk emrine inhimāk idüp ṭālib-i dem-i 'Oşmān olmaḳ semtine insilāk eylesin bu kāra herkes mu'āvenet iderek emr-i ḥilāfetde iḥtilāf nümāyende-i şūret-i bī'atdur deyu bu gūne mekr ü ḥīle ile ṭḳād-ı şerer-i fesād idüp Mu'āviye daḥı ḥilāfete ṭam' u raḡbet üzre idi istiṣvāb idüp ayıtdı 'Alī zümre-i ḳātilinden idüğinde irtiyāb yoḳdur degül ise niçün: **M**'de yoktur.

⁵⁰⁶⁰ olmaḳda: olmaḳ muḳteżā-yı İslāmdur **L**

⁵⁰⁶¹ "temşīr-i sāk-ı aḳdām itmek gerekdür" ifadesi **L**'de derkenardır.

olmaḳda temşīr-i sāk-ı aḳdām itmek gerekdür: olmaḳ muḳteżā-yı İslām u imāndur **M**

Mu‘āviye ve⁵⁰⁶² ehl-i Şām ve ba‘z-ı aşhāb-ı kirām ile⁵⁰⁶³ bu emirde ittifāk ve ḥarb-i ‘Alī’de şedd-i⁵⁰⁶⁴ miyān-bend-i nifāk oldılar ammā ittifāk-ı ‘Amr Mu‘āviye’den āhd-i tevliyet-i Mısr ile oldı⁵⁰⁶⁵ pes evvel-i emirde bu re’y ḥarī görüldi ki⁵⁰⁶⁶ Cerī-i cerī ehl-i Şām’dan⁵⁰⁶⁷ firistāde-i [15] taraf-ı Ḥaydarī olup ayıtdılar biz ‘asker-i İbn Süfyānuz ve taraf-ı ḥaḳda ṭalib-i dem-i ‘Oṣmānuz ‘Alī ile bu ḥuṣūṣda mücāvebe olmaz kārımız muḥārebedür zīrā Ḥaydar ḳatele-i ‘Oṣmān ile müttefik idügi muḳarrerdür⁵⁰⁶⁸ tīg ü⁵⁰⁶⁹ şemşirimüz sermāye ve emirimüz Mu‘āviyedür pes ez firistāde cümlesi āmāde olup⁵⁰⁷⁰ ictimā’-i ‘asākir ve ḥarb-i mütekāşir⁵⁰⁷¹ ile mutaşaddī-i kār-zār-ı Ḥaydar-ı kerrār oldılar {vr. 111^a} ammā⁵⁰⁷² Mu‘āviye ḥareketde sür‘āt itmeyüp az az gider ammā⁵⁰⁷³ ḥilāfete der-i āzı bāz itmiş idi⁵⁰⁷⁴ bī-neberd pīş-gāh-ı ḥilāfetden⁵⁰⁷⁵ izāle kerd-i mülāḥaza⁵⁰⁷⁶ ider idi⁵⁰⁷⁷ yine⁵⁰⁷⁸ bīm-i şavlet-i⁵⁰⁷⁹ zū’l-fiḳār-ı cān-şikār⁵⁰⁸⁰ derünına kār itmiş-idi.

beyit:

⁵⁰⁶² Mu‘āviye ve: **E H A R**’de yoktur.

⁵⁰⁶³ ile: **L M**’de yoktur.

⁵⁰⁶⁴ şedd-i: **E H A L M**’de yoktur.

⁵⁰⁶⁵ oldı: olup **L M**

⁵⁰⁶⁶ pes evvel-i emirde bu re’y ḥarī görüldi ki: **L M**’de yoktur.

⁵⁰⁶⁷ ehl-i Şām’dan: cānib-i **R L**; ḥāyiben **M**

⁵⁰⁶⁸ zīrā Ḥaydar ḳatele-i ‘Oṣmān ile müttefik idügi muḳarrerdür: **L M**’de yoktur.

⁵⁰⁶⁹ tīg ü: tūr-i **L**

⁵⁰⁷⁰ “pes ez firistāde cümlesi āmāde olup” ifadesi **L**’de derkenardır; **M**’de ise yoktur.

⁵⁰⁷¹ mütekāşir: vāfir **L M**

⁵⁰⁷² ammā: **E H A R L**’de yoktur.

⁵⁰⁷³ ammā: gerçi **M**

⁵⁰⁷⁴ itmiş idi: ider idi **M**; **E H**’de ise yoktur.

⁵⁰⁷⁵ pīş-gāh-ı ḥilāfetden: rāh-ı kārden **A**

⁵⁰⁷⁶ bī-neberd pīş-gāh-ı ḥilāfetden izāle kerd-i mülāḥaza: **E H**’de yoktur.

⁵⁰⁷⁷ bī-neberd pīş-gāh-ı ḥilāfetden izāle kerd-i mülāḥaza ider idi: **M**’de yoktur.

⁵⁰⁷⁸ yine: zīrā **A R**; lākin bīm-i **M**

⁵⁰⁷⁹ şavlet-i: **A R M**’de yoktur.

⁵⁰⁸⁰ “bī-neberd pīşgāh-ı maḳşūddan izāle kerd-i derünunda tereddüd idi zīrā bīm-i zū’l-fiḳār-ı cān-şikār” ifadesi **L**’de derkenardır.

cān-şikār: **M**’de yoktur.

4. Ne ‘azmi dūrüst ve ne re’yi şavāb

Dili pūr-nehīb ve seri pūr-şitāb

neşr⁵⁰⁸¹: [5] ‘Azm-i rāh-ı⁵⁰⁸² ihtilāf u⁵⁰⁸³ ihtilāl⁵⁰⁸⁴ ile cezm-i ḥarb u kıtāl eyledi çünkü Cerīr vāşıl-ı meclis-i⁵⁰⁸⁵ şīr-i dār ū gīr-i ‘Aliyy-i zafer-te’şīr oldı ittifāk-ı ‘Amr u Mu‘āviye ma‘rūz-pāye-i serīr-i ‘izzet-māyeleri olduḡda istiḡrāb u isti‘cāb idüp maşlahat-ı⁵⁰⁸⁶ def‘-i mażarrat içün⁵⁰⁸⁷ Kūfe‘den ḥurūc ve cem‘-i mü‘minīn birāhına⁵⁰⁸⁸ vülūc [10] idüp Şıffīn nām maḡall-i be-nāmda ictimā‘-i⁵⁰⁸⁹ ‘asākīr-i İslām ve ḡālib-i aşḡāb-ı kirām ile⁵⁰⁹⁰ muntaẓır-ı ḡudūm-ı vālī-i Şām oldılar. **li-münşī’ihī**⁵⁰⁹¹:

5. Geldi meydāna şīr-i⁵⁰⁹² ḡār-ı vegā

İbn-i ‘amm-i Resūl-i her dü-serā⁵⁰⁹³

6. **“Hel etā”**⁵⁰⁹⁴dur müşīr-i ḡadr-i ‘Alī

“Lā-fetā”⁵⁰⁹⁵maẓharıdurur o velī⁵⁰⁹⁶

⁵⁰⁸¹ neşr: **L M**’de yoktur.

⁵⁰⁸² ‘Azm-i rāh-ı: **E H A**’da yoktur.

⁵⁰⁸³ ihtilāf u: **L**’de yoktur.

⁵⁰⁸⁴ ihtilāf u ihtilāl: ḡalāl **M**

⁵⁰⁸⁵ meclis-i: **R**’de yoktur.

⁵⁰⁸⁶ maşlahat-ı: **E H A**’da yoktur.

⁵⁰⁸⁷ “istiḡrāb idüp maşlahat-ı def‘-i zarar maḡfūz-i ḡamer-i enverleri olup” ifadesi **L**’de derkenardır. istiḡrāb u isti‘cāb idüp maşlahat-ı def‘-i mażarrat içün: **M**’de yoktur.

⁵⁰⁸⁸ birāhına: rāhına **A R L M**

⁵⁰⁸⁹ ictimā‘-i: ictimā‘ ile **M**

⁵⁰⁹⁰ ile: **L M**’de yoktur.

⁵⁰⁹¹ li-münşī’ihī: li-münşī’ihī’l-faḡīr **M**

⁵⁰⁹² şīr-i: pīr-i **M**

⁵⁰⁹³ her dü-serā: şīr-i Ḥudā **L M**

⁵⁰⁹⁴ İnsān 76/1; Meali: “İnsanın üzerinden, henüz kendisinin anılan bir şey olmadığı uzun bir süre *geçmedi mi?*”

7. Kāli'-i bāb-ı Hayber'i o durur

Lābis-i tāt-ı serveri o durur⁵⁰⁹⁷

neşr: Haḳḳā ki vaḳ'a-i⁵⁰⁹⁸ Şıffın kār-ı 'aceb ve emr-i ağreb olup [15] “*Küllü men elḳā's-sem'a ve hüve şehīd*”⁵⁰⁹⁹ muḫtarib olup müşeyyeb-i her şāb⁵¹⁰⁰ idügi beyyin ü bedīddür pes ikisi daḥı fırḳa-i⁵¹⁰¹ İslām ve 'asker-i enām⁵¹⁰² serdārları aşḫāb-ı⁵¹⁰³ kirāmdan⁵¹⁰⁴ biri zevce-i betül biri şeref-i şoḫbet-i Resūl'e duḫūl itmiş biri veliyy-i şeref-penāh biri kātib-i vaḫy-i İlāh **beyit:**

8. Hudā-yı 'azze ve celle be-ẓımn her çe küned

Laṭīfe īst ki kes-rā ez ān ḥaber ne-beved

neşr⁵¹⁰⁵: Pes Mu'āviye daḥı⁵¹⁰⁶ cem'-i keşīr {**vr. 111^b**} ve 'asker-i vefīr ile gelüp ṭarafeynden ceng ü cidāl ve iştī'āl-i nāyire-i iştigāl-i⁵¹⁰⁷ kıtāl berhem-zen-i āteş-i hıkd u ḥased olup varduḳça ḥarb müştēd oldı aşḫāb-ı 'ālīşāndan ba'z 'Alī ve ba'z İbn Süfyān [5] ile idiler ammā ḡālib-i aşḫāb Ḥazret-i 'Aliyy-i 'ālī-cenāb ile müttefik ve nesāḳ-ı ḥaḳda müttesik olmışlar-idi cümleden 'Ammār bin Yāsir ve 'Abdullāh bin⁵¹⁰⁸ 'Abbās

⁵⁰⁹⁵ Hadis; metnin aslı “Lâ fetâ ill3a 'Aliyyün lâ seyfe illâ Zü'l-fıḳ3ar” şeklindedir. *Câmi'u'l-Usûl fî Ehâdisi'r-Resûl*, el-Faslu'l-evvel fî cevâzihâ”, VII, 555. Manası: “Ali'den başka *genç (yiğit er)*, Zülfikâr'dan keskin kılıç *yoktur.*”

⁵⁰⁹⁶ **L M**'de a ve b yer değişmiştir.

⁵⁰⁹⁷ Bu beyit sadece **L**'de bulunmaktadır.

⁵⁰⁹⁸ vaḳ'a-i: **E H A R L**'de yoktur.

⁵⁰⁹⁹ Hadis; *Fetâvâ'l-Lecneti'd-Dâ'ime lil-Buhûsi'l-İlmiyye*, “Ta'rîfû's-sihr ve hükmühü”, I, 544 (M.Ş). Manası: “*Kulak verenlerin hepsi ve O, şehittir.*”

⁵¹⁰⁰ şāb: muḳarrer **L**; fu'ād-ı velīd **M**

⁵¹⁰¹ fırḳa-i: 'asker-i **E H A R L**

⁵¹⁰² 'asker-i enām: **E H A R L**'de yoktur.

⁵¹⁰³ aşḫāb-ı: aşḫāb-ı Resūl-i **L**

⁵¹⁰⁴ kirāmdan: Resūl **M**

⁵¹⁰⁵ neşr: **A L**'de yoktur.

⁵¹⁰⁶ daḥı: **E H**'de yoktur.

⁵¹⁰⁷ iştigāl-i: **E H**'de yoktur.

⁵¹⁰⁸ bin: ibn **L**

hem-ser idiler Düvelü'l-İslām nām kitāb-ı belāğat-encāmda kibār-ı aşhāb Mu'āviye ḥarbine lühūḳdan ictināb [10] idüp ancak 'Amr bin 'Āş arzū-yı⁵¹⁰⁹ vezāret ile iktisāb-intisāb itmiş idi dimişdür ve bi'l-cümle iki 'asker tīg ü teber ve şemşīr-i zafer-eşer ile āheng-i ceng ü peygār ve bir vech-ile mutaşaddī-i kār-zār oldılar ki kār-bān-ı 'ömre şahrā-yı⁵¹¹⁰ 'adem menzil ve şeh-bāz-ı mīzān-ı zindegī [15] fenā cānibine mā'il oldı⁵¹¹¹ ve 'uḳāb-ı memāt-ı cān-şikār şa've-i ervāḥda bir vech-ile der-kār olmuş idi ki bir ānda niçe murğ-i cān-ı⁵¹¹² çālāk şayd-bend-i fitrāk olup efsūn-ger-i nikāyet-i ecel 'aḳd-i lisān-ı 'ömr-i mübeccelde ecel virme-yüp niçe⁵¹¹³ cān-ı ḥaṭīr cāy-gīr-i şefīr-i ḥafīr olup nīze gerçi saht-ı pā⁵¹¹⁴ degül⁵¹¹⁵ ammā ol demde dest-i⁵¹¹⁶ teṭāvüli dırāz itmiş idi {vr. 112^a} şemşīr gerçi teng-i rüy ve refīḳü'l-ḳalb idi ammā ol hengāmda tīz-zebānluğa āgāz ḳılmış⁵¹¹⁷ idi siper-i āhenīn serzeniş-i gürz-i girāndan⁵¹¹⁸ remīde ve kemend-i kemīnde iken keşākeş-i rüz-āverāndan pīçīde idi. **beyit**⁵¹¹⁹:

[5] 9. Zi gürz-i girān-ı seng ü şemşīr-i tīz

Miyāncī hemī ceset-i⁵¹²⁰ cān ez gürīz

neşr⁵¹²¹: Āḥīr ḍarb-i kūpāl ḳālī'-i bāb-ı Ḥayber ya'ni⁵¹²² Ḥazret-i Ḥaydar'dan ser-'asker-i Mu'āviye ceyb-i inhizāma keşīde ve ihtimāl-i dām-ı şayd ile murğ-i cānları şahrā-yı peygārdan remīde oldı. **beyit**⁵¹²³:

⁵¹⁰⁹ arzū-yı: **E H A R L**'de yoktur.

⁵¹¹⁰ "kār-bān-ı 'ömre şahrā-yı" ifadesi **L**'de derkenardır.

kār-bān-ı 'ömre şahrā-yı: miyān-ı cān ve cism-i mükerreremde olan perde-i **M**

⁵¹¹¹ oldı: olup **L M**

⁵¹¹² cān-ı: **E H A**'da yoktur.

⁵¹¹³ niçe: heme **L**

⁵¹¹⁴ pā: püşt **M**

⁵¹¹⁵ degül: degüldür **M**

⁵¹¹⁶ dest-i: **L**'de yoktur.

⁵¹¹⁷ ḳılmış: itmiş **M**

⁵¹¹⁸ girāndan: girān **R**

⁵¹¹⁹ beyit: nazm **L**

⁵¹²⁰ ceset-i: ceset ü **R**

⁵¹²¹ neşr: **L**'de yoktur.

10. Be-cenbeş çün der âmed baħr-i zehhār

[10]

Be-cünbiş-i kaçre çün âyed bedîdār

neşr⁵¹²⁴: Seylāb-ı hücum-i ‘asker-i cerrār-ı Hāzret-i⁵¹²⁵ Hāydar-ı kerrār⁵¹²⁶ berhem-zen-i diyār-ı şabr u karar olmak mertebesine varıcağ Hāzret-i Hāydar mu‘asker-i zafer-eşerlerinde⁵¹²⁷ ‘Ammār bin Yāsir ki Hāzret-i Peyğamber şallellāhu ‘aleyhi ve sellem⁵¹²⁸ fî’e-i bāğiye katl idiserlerdür deyu Ġazve-i Hendeğ’de⁵¹²⁹ haber virdükleri dībāce-i kışşada güzer itmiş idi⁵¹³⁰ ‘ömr-i girān-māyesi toksāna yitmiş bir pîr-i vācibü’t-tevkîr⁵¹³¹ idi [15] miyān-ı ma‘rekede şemşîr-zen-i şaff-ı düşmen iken def‘-i tef ü tāb içün⁵¹³² bir inā’ ile şayha-i leben getürdiler gerçi āb-ı hayāt gibi nüş idüp dil-ħūş oldı lākin dürrr-i kelām-ı seyyid-i enām⁵¹³³ ki⁵¹³⁴ raqam-zede-i ħāme-i ‘anber-fām olmuş idi⁵¹³⁵ silk-i ihtāra intizām virüp ayıtdı şadeğ’Allāhu ve Resūlühü *“el-yevm elķā”*⁵¹³⁶ *illā ħubbühü Muhammeden ve ħizbehü”*⁵¹³⁷ zîrā fî’e-i bāğiye katline sâ’iye olup āhir

⁵¹²² ya‘ni: **E H A R**’de yoktur.

⁵¹²³ beyit: **M**’de yoktur.

⁵¹²⁴ neşr: **A L**’de yoktur.

⁵¹²⁵ Hāzret-i: **A R L M**’de yoktur.

⁵¹²⁶ kerrār: kerrārdan **M**

⁵¹²⁷ Hāzret-i Hāydar mu‘asker-i zafer-eşerlerinde: **E H A R**’de yoktur.

⁵¹²⁸ şallellāhu ‘aleyhi ve sellem: **A R L M**’de yoktur.

⁵¹²⁹ Ġazve-i Hendeğ’de: **L M**’de yoktur.

⁵¹³⁰ virdükleri dībāce-i kışşada güzer itmiş idi: virmişler idi **E H A R**

⁵¹³¹ vācibü’t-tevkîr: **E H A**’da yoktur.

⁵¹³² “miyān-ı ma‘rekede gerden-i düşmen iken def‘-i āteş-i ‘atş-ı tef ü tāb içün” ifadesi **L**’de derkenardır.

miyān-ı ma‘rekede şemşîr-zen-i şaff-ı düşmen iken def‘-i tef ü tāb içün: maķām-ı bezl-i cān u tende **M**

⁵¹³³ seyyid-i enām: seyyidü’l-enām **E**

⁵¹³⁴ ki: **M**’de yoktur.

⁵¹³⁵ ki raqam-zede-i ħāme-i ‘anber-fām olmuş idi: **L M**’de yoktur.

⁵¹³⁶ elķā: **E H**’de yoktur.

⁵¹³⁷ Hadis; *El-Müstedrek ‘ale’s-Sahihayn lil-Hâkim*, “Zikrū menâkıbı ‘Ammār bin Yāsir radiye”, III, 445 (M.Ş). Manası: *“Bugün Muhammed ve onun bölüğünün sevgisi olmasa katlanmam.”*

meşrüb-i⁵¹³⁸ şayha-i leben idügi {vr. 112^b} ber mücib-i ceffe'l-ķalem mektüb olduĝın ĥafır-i Ĥendeķ'de Ĥazret-i Resül-i muşaddaķ vaķtinde zuhûrı⁵¹³⁹ muķarrer ü muĥaķķaķdur⁵¹⁴⁰ buyurmuşlar-idi egerçi bir pîrem ümîdvâram ki teber ü tîrüm her ĥarbde te'sîr eyleye ĥuşûşâ sa'âdet-i⁵¹⁴¹ şehâdet ile [5] seyyid-i kâ'inâta mülâķat işâret-i pür-beşâretleri ile⁵¹⁴² ehemm-i⁵¹⁴³ murâdâtdur. **beyit**⁵¹⁴⁴:

11. Egerçi pîrem ve ender-i keşâkeş ecelemler

Velî be-devlet-i vaşl-ı tû pir-i zinde-dilemler

neşr: Deyu mânend-i şîr şemşîr ile râcil-i 'arşa-i dâr u gîr oldı⁵¹⁴⁵ miyân-ı yelânda kâr-zâr içre mânend-i pergâr her ĥarafa şemşîr-i tâb-dâr ile kâr iderdi⁵¹⁴⁶ nâgâh bir bedbaĥt-ı rû-siyâh⁵¹⁴⁷ ĥarbı ile tebâh olup⁵¹⁴⁸ mertebe-i [10] şehâdete fâyiz ve şeref-i vuşûl-i meclis-i Ĥazret'e ĥâ'iz olup zılâl-i eşcâr-i dâniyetü'l-ķutûf rûhına câ-yi vuķûf oldı. **beyit:**

12. Ü nîz güzeşt ez îñ güzergâh

Ve ân kîst ki ne-güzerd ez îñ râh

⁵¹³⁸ meşrüb-i: meşrûh-i E

⁵¹³⁹ vaķtinde zuhûrı: L M'de yoktur.

⁵¹⁴⁰ muĥaķķaķdur: muĥaķķaķ E H

⁵¹⁴¹ sa'âdet-i: şehd-i L M

⁵¹⁴² işâret-i pür-beşâretleri ile: L M'de yoktur.

⁵¹⁴³ ehemm-i: etemm-i R L M

⁵¹⁴⁴ beyit: nazm L

⁵¹⁴⁵ mânend-i şîr şemşîr ile râcil-i 'arşa-i dâr u gîr oldı: E H A R'de yoktur.

⁵¹⁴⁶ "miyân-ı yelânda kâr-zâr içre mânend-i pergâr her ĥarafa şemşîr-i tâb-dâr ile der-kâr iken" ifadesi L'de derkenardır.

miyân-ı yelânda kâr-zâr içre mânend-i pergâr her ĥarafa şemşîr-i tâb-dâr ile kâr iderdi: M'de yoktur.

⁵¹⁴⁷ rû-siyâh: Ĥaķ nâ-perest M

⁵¹⁴⁸ rû-siyâh ĥarbı ile tebâh olup: Ĥaķķ-ı nâ-perestde L; destinde M

neşr⁵¹⁴⁹: İki şahş-ı ebter da‘vā-yı katilde ihtilāf idüp ol bī-inşāflar ser-i ‘Ammār bin Yāsir⁵¹⁵⁰ ile Mu‘āviye [15] ve ‘Amr huzūrına⁵¹⁵¹ hāzır olup⁵¹⁵² icrā-yı emirde ‘ināyet ü ecir taleb itdiler ‘Amr bin ‘Āş-ı bed-kār⁵¹⁵³ şuret-i katl-i ‘Ammār mir’āt-ı kārlarında bedīdār olduğın görüp anlara ayıtdı innekümā fi’n-nār Mu‘āviye ayıtdı īkād-ı nār-ı murād içün bezl-i vücūd iden encād⁵¹⁵⁴ mazhar-ı ‘ināyāt-ı ecvād⁵¹⁵⁵ olmak mu‘tād iken kelām-ı pür-tevbīh ile ser-i cidd ü ictihādlarına mīh urmağ emr-i qabīh ve kesr-i kuvvet-i ‘asker idügi şarīh degül midür ‘Amr {vr. 113^a} ayıtdı haqqā didügüm vāqı‘ ve ber mūcib-i ta‘yīn-i Resūl şāfi⁵¹⁵⁶ ve nūr-i mu‘cize lāmi‘ olmışdur sen dağı bu emre vāqıf ve sırrına ‘ārifsin. **mışra‘**:

13. Haṭā itdüm peşīmānum ne çāre

neşr⁵¹⁵⁷: Kāşki bu maḥall-i meşhūd ve kelām-ı ma‘hūd vücūd bulmazdan yigirmi sene evvel [5] muḳārin-i ecel olmuş olaydum ya qable’l-vuḳū⁵¹⁵⁸ rāh-ı menāş ve fevz ü⁵¹⁵⁹ necāt-ile ḥalāş bulaydum. **li-münşī’ihī**⁵¹⁶⁰:

14. Evvel olsaydı kāş pīrüm ‘adem

Görmeseydüm bu günleri bir dem

neşr⁵¹⁶¹: Mu‘āviye ayıtdı sebeb-i nedem ḥālā ne emr-i mübremdür tafşīline vuḳūf emr-i ehem oldı⁵¹⁶² ‘Amr ayıtdı haqqā ki Ḥāzret-i⁵¹⁶³ ḥayrū’l-beşerden bu vech-ile gūş-[10]

⁵¹⁴⁹ neşr: **L M**’de yoktur.

⁵¹⁵⁰ bin Yāsir: **M**’de yoktur.

⁵¹⁵¹ huzūrına: meclisine **R**; huzūrına gelüp **L**

⁵¹⁵² hāzır olup: gelüp **M**

⁵¹⁵³ bed-kār: **E H A R L**’de yoktur.

⁵¹⁵⁴ encād: encād-ı ciyād **L**; encād-ı cünūd **M**

⁵¹⁵⁵ ecvād: cevād **R**

⁵¹⁵⁶ ve bir mūcib-i ta‘yīn-i Rasūl şāfi: **L M**’de yoktur.

⁵¹⁵⁷ neşr: **E H A L M**’de yoktur.

⁵¹⁵⁸ qable’l-vuḳū’: ba‘de’l-vuḳū’ **L M**

⁵¹⁵⁹ ü: **E A L**’de yoktur.

⁵¹⁶⁰ li-münşī’ihī: li-münşī’ihī’l-faḳīr **R**; beyit **M**

⁵¹⁶¹ neşr: **L**’de yoktur.

güzār⁵¹⁶⁴ olmışdur ki ‘Ammār maqtûl-i fi’e-i bâğiye ve mazlûm-i t̄âyife-i t̄âğiye olacaqdur bu kelime-i hikem-nikât üzre zümre-i buğâtıdan olduğumuz⁵¹⁶⁵ mahkeme-i ‘âlemde ‘alâ vechi’l-ḥaşm işbât olunmış olur. **li-münşî’ihi**⁵¹⁶⁶:

15. Dāhil-i defter-i tuğāt olduk

Lāhik-i zümre-i buğāt olduk

neşr⁵¹⁶⁷: Deyu te’essüf ü kār-ı neberdden⁵¹⁶⁸ telehhüf eyledi Mu’āviye⁵¹⁶⁹ ayıtdı [15] bu ne maqtûle suḥan-ı⁵¹⁷⁰ nā-şavābdur ḥaḳīkatde⁵¹⁷¹ k̄atil-i ‘Ammār ‘Alī idügi maḥall-i irtiyāb degüldür ki Ammār’ı bizüm ile ḥarbe iğrā idüp⁵¹⁷² şufûf-i süyûfa ilkā eyledi bu kelām-ı ebter güş-zed-i Ḥazret-i Ḥaydar olıcaḳ buyurdılar⁵¹⁷³ bu kelām-ı nā-ma’kûl ḥāric-i hīṭa-i kabûldur Ḥazret-i Resûl şallellāhu ‘aleyhi ve sellem⁵¹⁷⁴ ile Ḥazret-i⁵¹⁷⁵ Ḥamza ḥarbe duḡûl idüp ol rezm-i pür-āzerimde ol veliyy-i mükerrerem ser-menzil-i ‘ademi geḫmiş ve dost-kānī-i şehādeti çekmiş idi {vr. 113^b} vaḳtā ki duḡûl irsāl-i Resûl ile olmuş idi bu taḳdīr üzre ḥāşā k̄atil-i Ḥamza Ḥazret-i Muştafā şallellāhu ‘aleyhi ve sellem⁵¹⁷⁶ olmaḳ lâzım gelür mi ne’üzü billāh min sū’i’l-ḳavli ve’l-‘amel ve na’tesimü bi-lafzihi mine’ş-şürûri ve’z-zelel [5] Şerḫ-i Buḫārī’de İmām Kirmānī (?) ‘aleyhi raḫmetü’l-Bārī⁵¹⁷⁷ raḳam-zede-i ḥāme-i dürer-bārī itmişdür ki vaḳ‘a-i ḳatl-i ‘Ammār’ı

⁵¹⁶² tafşiline vukûf emr-i ehem oldu: **L M**’de yoktur.

⁵¹⁶³ Ḥazret-i: **E H A**’da yoktur.

⁵¹⁶⁴ güzār: güzēr **H**

⁵¹⁶⁵ olduğumuz: olduğum **M**

⁵¹⁶⁶ li-münşî’ihi: beyit li-münşî’ihi **A**; beyit **M**

⁵¹⁶⁷ neşr: **L**’de yoktur.

⁵¹⁶⁸ neberdden: pîş-kārdan **L**; peygārdan **M**

⁵¹⁶⁹ Mu’āviye: Mu’āviye-i bî-ḥicāb **L M**

⁵¹⁷⁰ suḥan-ı: cevāb-ı **L M**

⁵¹⁷¹ ḥaḳīkatde: **L M**’de yoktur.

⁵¹⁷² idüp: eyleyüp **E**

⁵¹⁷³ buyurdılar: ayıtdı **A R L M**

⁵¹⁷⁴ şallellāhu ‘aleyhi ve sellem: **A R L M**’de yoktur.

⁵¹⁷⁵ Ḥazret-i: **E H A**’da yoktur.

⁵¹⁷⁶ şallellāhu ‘aleyhi ve sellem: **A R L M**’de yoktur.

⁵¹⁷⁷ raḫmetü’l-Bārī: er-raḫmetü’l-Bārī **E**

Huzeyme (?) raḍiyallāhu ‘anh müşāhede idicek kār-ı ḥarbde bir vech-ile mücāhede itdi ki ‘asker-i Şām’dan⁵¹⁷⁸ niçe biñ ādem katl idüp bir demde vāşıl-i ser-menzil-i ‘adem ve fevz-i mertebe-i [10] şehādet ile muḥterem oldı ve bu ḥarb-i seniye Hāzret-i Üveys-i Kārenī dahı bāzil-i cān ü teni⁵¹⁷⁹ oldı ve mu‘asker-i Şām’dan kırk beş biñ nefer tu‘me-i şemşīr-i ‘asker oldılar ḥuşūşā ol şīr-i şecā‘at-küster veliyy-i dīrāmet-mazhar **beyit**⁵¹⁸⁰:

16. Kerrār-i bī-fīrār ve Hudāvend-i zü’l-fikār

[15] Dervīş-i mülk-baḥş ve⁵¹⁸¹ cihān-dār-ı hırka-pūş

neşr⁵¹⁸²: Hāzretleri katl-i ‘Ammār bin Yāsir’e⁵¹⁸³ ber mūcib-i kelime-i ‘aliyye-i **“Yeḫtülūke’l-fi’e’l-bāgiye”**⁵¹⁸⁴ mu‘cize-i Hāzret-i Peyğamber şūret-ger olduğı⁵¹⁸⁵ meşhūd-i nazar-ı enverleri olıcaḳ āftāb-ı ictimā‘ları ḥaḳ üzerine idügi iltimā‘ idüp fırka-i ḥaşm-ı bāḡī ve ḥaḳḳa bāḡī⁵¹⁸⁶ idügi zāhir oldı pes cemme-i ‘asker ḥarb u ḥayretde⁵¹⁸⁷ mücāhir olup zūnūn ü şükūk miyān-ı aşḥābda metrūk oldı herkes ḥaḳḳa dest-res bulmaḡa {vr. 114^a} heves üzre olup evvel-i⁵¹⁸⁸ kuvvet-i mücāhedede ḥalel ve kār-ı

⁵¹⁷⁸ ‘asker-i Şām’dan: **L M**’de yoktur.

⁵¹⁷⁹ teni: ten **M**

⁵¹⁸⁰ beyit: li-münşī’ihi **R**; nazm **L**

⁵¹⁸¹ ve: **E H A R L**’de yoktur.

⁵¹⁸² neşr: **A**’da yoktur.

⁵¹⁸³ Yāsir’e: Yāsir’e ki **L**; Yāsir ki **M**

⁵¹⁸⁴ “ber mūcib-i kelime-i ‘aliyye-i yeḫtülūke’l-fi’e’l-bāgiye” ifadesi **L**’de derkenardır; **M**’de ise yoktur.

Hadis; metnin aslı “Bu’s bin Sümeyye teḫtülūke’l-fi’e’l-bāgiye” şeklindedir. *Müsned-i Ahmed bin Hanbel*, “Hadīsü eyyi Katāde el-Ensārī radiye”, V, 306 (M.Ş). Manası: “İbn Sümeyye yiğit ol, **seni bir zālīm cemat öldürecek.**”

⁵¹⁸⁵ olduğı: oldı **R L M**

⁵¹⁸⁶ ve ḥaḳḳa bāḡī: **E H A R**’de yoktur.

bāḡī: yāḡī **M**

⁵¹⁸⁷ ḥarb u ḥayretde: ‘adāvetde **L M**

⁵¹⁸⁸ evvel-i: **L M**’de yoktur.

harbde ihtimāl-i zelev ile mülāyemet ü kesel-vār idi ‘aḳd-i şek münḥal olıcaḳ *“Fe-yevmeiz̄in vaḳa ‘atī’l-vāḳı ‘a”*⁵¹⁸⁹ cümle⁵¹⁹⁰ seyflerin sel itdiler. **li-münṣī’ihī**:

17. Zāhir oldu yine bir mu‘cize-i ḥūb-eşer

[5] Vāḳıf oldu aña hep ānda olanlar yer yer

18. Ḳatl-i ‘Ammār’ı buyurmuşdı Resūl-i dāna

Ḥafr-i Ḥendeḳ’de dimiş idi anı icmālā

19. Geldi zāhir olup ol mu‘cize-i bāhiresi⁵¹⁹¹

Oldı ol demde hemān mu‘cize-i zāhiresi⁵¹⁹²

neşr⁵¹⁹³: Ḥuşūşā⁵¹⁹⁴ **beyit**⁵¹⁹⁵:

20. Sipeh-dār-ı ‘Arab mīr-i ‘Acem leşker-keş-i İslām

Emīrū’l-mū’minīn sāḳī-i Kevşer şaḥne-i Zemzem

neşr⁵¹⁹⁶: Esedullāhi’l- ḡālib ‘Alī bin⁵¹⁹⁷ Ebī Ṭālib kerrem’Allāhu vechehū⁵¹⁹⁸ on iki biñ ‘asker-i şecā‘at-eşer intihāb idüp ke’l-berḳi’l-lāmi‘ ve’l-mā’i’s-sāyih bād-ı hücum ile [10] şabr u şekīb-i ḥaşmı intihāb ḳaşdına taḥrīk-i rikāb-ı zafer-intisāb buyurup **beyit**⁵¹⁹⁹:

⁵¹⁸⁹ Hākka 69/15; Meali: *“İşte o gün olacak olur (kıyamet kopar).”*

⁵¹⁹⁰ cümle: **L M**’de yoktur.

⁵¹⁹¹ bāhiresi: ḥūb-eşer **M**

⁵¹⁹² 18 ve 19. beyit sadece **L M**’de bulunmaktadır.

b: Her ne kim didi Peyember o izhār olıser **M**

⁵¹⁹³ neşr: **H L M**’de yoktur.

⁵¹⁹⁴ ḥuşūşā: **R**’de yoktur.

⁵¹⁹⁵ beyit: nazm **M**; **R**’de ise yoktur.

⁵¹⁹⁶ neşr: **R L M**’de yoktur.

⁵¹⁹⁷ bin: ibn **R M**

21. Gehī şādımāniyem ve geh der-‘anā

Fe-emmā ‘Aliyyen ve emmā lenā⁵²⁰⁰

22. Gehī bā-emāniyem ve geh der ḥaṭar

Fe-yevmün nesā’ ve yevmün neser⁵²⁰¹

neşr⁵²⁰²: Bir vech-ile ḥamle itdiler ki ‘asker-i sefele⁵²⁰³ cümle şakḳ-ı şufūf idüp⁵²⁰⁴ def-
i ḍarabāt-ı Zū’l-fikāra⁵²⁰⁵ meş‘ūf oldılar ammā ne fā’ide. **li-münşī’ihi**⁵²⁰⁶:

23. Ḥamle-i şīre tura mı āhū

[15] Pençe-i bāza neylesün tihū

24. Kırdılar ‘asker-i Mu‘āviye’yi

Gösterüp ehl-i buḡāta hāviyei⁵²⁰⁷

neşr⁵²⁰⁸: Her şaff-ı bāriz ki maḍrūb-i şadme-i mübāriz oldı mānend-i evrāk-ı ḥazān
müteferriḳ ü perīşān oldı niçe olmasun ki ol ḥamle-i kerrārda “*Lā-fetā illā ‘Aliyyūn lā-*

⁵¹⁹⁸ kerrem’Allāhu vechehū: kerreme vechehū **E**; **A R L M**’de yoktur.

⁵¹⁹⁹ beyit: li-münşī’ihi’l-fakīr **M**

⁵²⁰⁰ Bu beyit sadece **M**’de bulunmaktadır.

⁵²⁰¹ Bu beyit **H**’de derkenardır.

⁵²⁰² neşr: **H**’de yoktur.

⁵²⁰³ sefele: **E H A R L**’de yoktur.

⁵²⁰⁴ “asker-i ḥaşm” ifadesi **R**’de derkenardır.

⁵²⁰⁵ Zū’l-fikār’a: süyūf-i müselleleye **L M**

⁵²⁰⁶ li-münşī’ihi: li-münşī’ihi’l-fakīr **R M**

⁵²⁰⁷ Bu beyit sadece **L M**’de bulunmaktadır.

⁵²⁰⁸ neşr: **L**’de yoktur.

*seyfe illā Zü'l-fikār*⁵²⁰⁹ ser-küb-i haşm-ı bed-kār⁵²¹⁰ idi eyne's-şerā mine's-Süreyyā ol
hücūma tākāt niçe hüveydā olur. **li-münşī'ihī:**

25. Pertev-i mihre dilā zerre muḳābil mi olur

Remze şeh-bāz ile güncişk⁵²¹¹ ḳābil mi olur

şi'r⁵²¹²:

{vr. 114^b} 26. Fe-şettāne⁵²¹³ mā beyne'l-berīdeyni fi'l-verā

Yezīb bin⁵²¹⁴ Süleymī ve'l-E'az bin Hātem

neşr⁵²¹⁵: Perde-küşā-yı bār-gāh-ı rivāyet bu vech-ile ref'-i hicāb-ı⁵²¹⁶ hikāyet itmışdür
ki ol gice Hāzret-i Haydar-ı kerrār dört yüz kere tekbīri tekrār buyurdılar 'ādet-i kerīme
ve şīme-i vesīmeleri [5] her ḳatilde bir tekbīr idüp⁵²¹⁷ her ḳarb te'sīr itdükçe güyā sipihr-
i ḡarrāyı tenvīr ider⁵²¹⁸ idi "*Fe-vaḳāhullāhu seyyiāti mā mekerū*"⁵²¹⁹ bir ferd zarar
veyā⁵²²⁰ bir ḳarb⁵²²¹ eşer itmek müyesser olmayup muḫāfız-ı "*vallāhu ye'simūke*

⁵²⁰⁹ Hadis; *Cāmi'u'l-Usūl fī Ehādīsī'r-Resūl*, el-Faslu'l-evvel fī cevāzihā", II, 631. Manası: "*Ali'den başka genç (yiğit er), Zülfikār'dan keskin kılıç yoktur.*"

⁵²¹⁰ bed-kār: bed-girdār R; nā-bekār L M

⁵²¹¹ güncişk: güncişkiye E H

⁵²¹² şi'r: neşr R; beyit L M

⁵²¹³ Fe-şettāne: Şettāne L

⁵²¹⁴ bin: R L'de yoktur.

Yezīb bin: Berīdün M

⁵²¹⁵ neşr: R L'de yoktur.

⁵²¹⁶ hicāb-ı: hıceb-i L M

⁵²¹⁷ idüp: M'de yoktur.

⁵²¹⁸ ider: A R L M'de yoktur.

⁵²¹⁹ Mü'min 40/45; Meali: "*Nihayet Allah, onların kurdukları tuzakların kötülüklerinden bu zatı korudu, Firavun'un kavmini ise kötü azap kuşatıverdi.*"

⁵²²⁰ veyā: ve L M

⁵²²¹ ḳarb: ḳarb veyā L

*mine'n-nās*⁵²²² kilā'et-i⁵²²³ himāyesi-y-le⁵²²⁴ istinās idüp 'ayn-i 'ināyet-i İlāhiyye ile melhūz ve hıfz-ı himāyet-i Sübhāniyye [10] ile mahfūz oldu. **beyit:**

27. Ān-rā ki Hudā būd nigeḥ-bān

Zi āfāt-i zamāne eş çe nokṣān

neşr⁵²²⁵: “*Ve emmā bi-ni'meti Rabbike fe-ḥaddis*”⁵²²⁶ güzārişince temeddüh ve bezm-i tefāzzulda tekaddüh idüp **beyit:**

28. Menem ān ki der-şīve-i ṭa'n u ḍarb

Be-şīrān der āmūzem ādāb-ı ḥarb

neşr: Maẓmūn-ı [15] dil-peẓīrini⁵²²⁷ tekrīr iderdi. **li-münşī'ihī**⁵²²⁸:

29. Her ok kim çıkdı ol çārḥı kemāndan

Güzār eyler idi nüh āsmāndan

neşr⁵²²⁹: Pes bu taḳdīr üzre dört yüz nefer⁵²³⁰ ṭu'me-i şemşīrleri oldu ol ser-efrāz-ı cihān ibn-i 'amm-i Resūl-i kerīmü'ş-şān 'arşa-i mübārizinde⁵²³¹ tenhā cılve-ger olup Mu'āviye'ye⁵²³² ḥiṭāb-ı naşīḥat-eşer⁵²³³ buyurdılar ki ey Mu'āviye⁵²³⁴ sefk-i dimā'-i

⁵²²² Mâ'ide 5/67; Meali: “Ey Resūl! Rabbinden sana indirileni tebliğ et. Eğer bunu yapmazsan O'nun elçiliğini yapmamış olursun. *Allah seni insanlardan koruyacaktır.* Doğrusu Allah, kâfirler topluluğuna rehberlik etmez.”

⁵²²³ “kilā'et kesr ve med ile hıfz ma'nāsınadır” ifadesi **E H A**'da derkenardır.

⁵²²⁴ himāyesi-y-le: himāyesinde **M**

⁵²²⁵ neşr: **E**'de yoktur.

⁵²²⁶ Duhâ 93/11; Meali: “*Ve Rabbinin nimetini minnet ve şükranla an.*”

⁵²²⁷ maẓmūn-ı dil-peẓīrini: maẓmūnını **L M**

⁵²²⁸ li-münşī'ihī: beyit **M**

⁵²²⁹ neşr: **A L**'de yoktur.

⁵²³⁰ nefer: bāḡī **M**

⁵²³¹ mübārizinde: mübārezetde **M**

⁵²³² Mu'āviye'ye: Mu'āviye'yi muḥāṭab-ı **L M**

⁵²³³ naşīḥat-eşer: **E H A R**'de yoktur.

mü'minîn muhâlif-i rızâ-yı Rabb-i⁵²³⁵ Mübîndür münâsib belki vâcib {vr. 115^a} budur ki âyîn-i yelân üzre cilve-ger-i 'arşa-i⁵²³⁶ meydân ol ki ikimüz muhârebe ve zebân-ı tîr ü tîğ ile mücâvebe eyleyelüm⁵²³⁷ ğâlib-i hayât-ı haşmı sâlib olup pîş-gâh-ı hilâfet evhâl-i ihtilâl u saķâmetden⁵²³⁸ selâmet bula. **beyit**⁵²³⁹:

[5] 30. Tâ kî in fi'l-i bedî inşâf kün ez kâr-ı hûd

Tâ kî âzâr-ı müselmân ey müselmân-ı şerm-dâr

neşr: 'Amr ayıtdı haķķâ ki kelâm-ı 'Alî 'adl ile memzûc târ u pûd-i maķâl-ı Haydar-ı velî nesc-i⁵²⁴⁰ inşâf ile mensûcdur Mu'âviye ayıtdı inşâf ile ittişâf iden bu teklîfî itmez eslâf ki mübâreze-i Haydar ile [10] itilâf⁵²⁴¹ itdiler mazhar-ı katl ü itlâf oldılar⁵²⁴² 'Amr ayıtdı bu emr-i muķarrer degül ki suhan-ı⁵²⁴³ müstaḥsen ola kâr-ı mevhûma ḥukm-i müstehcendür Mu'âviye ayıtdı ma'lûm oldı ki hilâfete zamîründe taleb ve benden soñra neyle şûr ü şeğab var imiş kâr-ı mergûbdur⁵²⁴⁴ müstağreb degül. **mışra**:

[15] 31. Çe⁵²⁴⁵ bâşed ḥâl-i güncişkî ki der çengâl-i bâz üfted

neşr⁵²⁴⁶: Çün⁵²⁴⁷ emr-i⁵²⁴⁸ Haķķ'a re'y-i⁵²⁴⁹ bâtıl muķâbil ü mümâşil olmaduğı beyyin ü ḥaşıldur⁵²⁵⁰ İbn Ebî Tâlib 'askeri ğâlib⁵²⁵¹ 'asker-i Mu'âviye menkûb ve hücûm-i

⁵²³⁴ Mu'âviye: Mu'âviye-i 'azîmü'l-hâviye L M

⁵²³⁵ Rabb-i: L M'de yoktur.

⁵²³⁶ cilve-ger-i 'arşa-i: t̤alib-i L M

⁵²³⁷ ikimüz muhârebe ve zebân-ı tîr ü tîğ ile mücâvebe eyleyelüm: L M'de yoktur.

⁵²³⁸ ihtilâl u saķâmetden: ihtilâlden E H A R

⁵²³⁹ beyit: nazm L

⁵²⁴⁰ nesc-i: ittişâf-ı E; H'de ise yoktur.

⁵²⁴¹ itilâf: itlâf M

⁵²⁴² oldılar: eyledi L M

⁵²⁴³ suhan-ı: L M'de yoktur.

⁵²⁴⁴ mergûbdur: maṭlûbdur L M

⁵²⁴⁵ Çe: Ki M

⁵²⁴⁶ neşr: L'de yoktur.

⁵²⁴⁷ Çün: Çünkü M

⁵²⁴⁸ emr-i: L M'de yoktur.

emîrû'l-mü'minîne mağlûb olup “*ve*⁵²⁵² *seyā'lemü'l-lezîne zalemü eyye munḳalebin yenḳalibün*”⁵²⁵³ mazmûn-ı hidāyet-nümûnı zuhûra maḳrûn olmak ‘alāyimi mekmen-i ğaybdan bîrûn olıcaḳ rûbbe hîletühü enfe‘a min ḳabîletihi mazmûnını vesîle idüp beyit⁵²⁵⁴:

32. Çün be-şemşîr kâr ne-âyed râst

{vr. 115^b} Çâre încâ zi re'y be-âyed ḥ'âst

neşr: ‘Amr ayıtdı kâr-ı be-üstühân resîd-i şavâb-dîd-i re'y-i sedîddendür⁵²⁵⁵ ‘Amr ḳavliyle⁵²⁵⁶ ‘amel idüp Mu‘âviye’ye⁵²⁵⁷ ref‘-i maşâḥîf ile emir îmâ idüp ‘asker-i muḥâlîf muḳâbele-i ‘asker-i ‘Alî’de ref‘-i maşâḥîf idüp ey şâh-ı velâyet beynümüzde Kitâbullâh ile [5] ḥûkûmet isterüz didiler ‘asker-i ‘Alî ‘ale’l-ıtlâḳ ḥuşûşâ ehl-i ‘İrâḳ süyûfî ḳırâblarına ḳarîb idüp ‘askeri taḳîbden vazgeçdiler şulḥ u silme derîçe-i hırş u âz açdılar Ḥazret-i ‘Alî ayıtdı Kitâbullâh ile ‘amel itmege biz anlardan evlâ vü maḥal idüğümüz müberhen ü müdelleldür ref‘-i maşâḥîf [10] sevâbıḳ-ı a‘mâl ile muḥâlîfdür bu vech-ile⁵²⁵⁸ ḥud‘a vü ḥîle⁵²⁵⁹ şemşîr-i zafer-gîrümüzden necâta vesîledür Mu‘âviye ve ‘Amr bin⁵²⁶⁰ ‘Âş ve Ḍaḥḥâḳ bin⁵²⁶¹ Ḳays (?) ve İbn Ebî Maḡbaṭ⁵²⁶² (?) ve İbn Ebî

⁵²⁴⁹ re'y-i: L’de yoktur.

⁵²⁵⁰ ḥâşıldur: ḥâşıldur ve’l-baḡyu yeşra‘u ehlehü L

⁵²⁵¹ İbn Ebî Ṭâlib ‘askeri ġâlib: E H A R L’de yoktur.

⁵²⁵² ve: fe E

⁵²⁵³ Şu‘arâ 26/227; Meali: “Ancak iman edip iyi işler yapanlar, Allah’ı çok çok ananlar ve haksızlığa uğrattıklarında kendilerini savunanlar başkadır. *Haksızlık edenler, hangi dönüş (hangi akıbeta) döndürüleceklerini yakında bileceklerdir.*”

⁵²⁵⁴ beyit: nazm A L

⁵²⁵⁵ Kâr-ı be-üstühân-ı resîd şavâb-dîd-i re'y-i sedîddendür: L M’de yoktur.

⁵²⁵⁶ ‘Amr ḳavliyle: ḳavliyle ‘Amr M

⁵²⁵⁷ ‘Amr ḳavliyle ‘amel idüp Mu‘âviye’ye: E H A R’de yoktur.

⁵²⁵⁸ vech-ile: cümle M

⁵²⁵⁹ ḥîle: ḥîle ve A R L M

⁵²⁶⁰ bin: ibn E

⁵²⁶¹ bin: ibn M

⁵²⁶² Maḡbaṭ: Surḥ A R L M

Surh⁵²⁶³ (?)’dan ğayrı bunda olan kavm müsteħakk-ı levn olup lāyık-ı şemşir ve maḳtūl-i dār ü ğir [15] olmağa aḫrā⁵²⁶⁴ oldukları semir-i zāmīr olmuştur ehl-i ‘Irāk hücūm u ittifāk idüp ayıtdılar Kitābullāh ḥükmine⁵²⁶⁵ da‘vet idicek⁵²⁶⁶ muḫālefet müceb-i şenā‘at ü beşā‘atdur ya rızā yāḥūd iḥtilāf-ı envā‘-i⁵²⁶⁷ ‘asker şüret-i vaḳ‘a-i Zī’n-nūreyn’i cilve-ger ider bu ḥālde Üştürnaḥ (?)’ı ref‘-i hücūm-i ‘asker-i ḥaşm-ı⁵²⁶⁸ bed-eşerde merdāne ḥareket idüp dest-i ḥūn-rīzi hezīmet-baḥş-i ‘asker-i muḫālefet-küster olmuş idi⁵²⁶⁹ {vr. 116^a} az ḳaldı ki bi’l-küllīyye ‘asker-i Şām şemşir-i ḥūn-āşām ile in‘idām⁵²⁷⁰ bula ümerā’-i ‘askerden⁵²⁷¹ bir niçe şūm Ḥazret-i ‘Alī’ye hücūm idüp ayıtdılar niçün Üştürnaḥ‘ī’yi def‘ ve ḥarb u ḳitālden men‘ itmezsin ol dilāverūñ [5] şemşiri neheng-i ḥūn ve tīri semender-i dem-i āteş-gūn olmuştur Ḥazret-i ‘Alī benden aña işāret şādır olmamışdur ammā tevellī itmez didi⁵²⁷² lākin müşāhede itdi ki nāyire-i fesād iştidād bulup teferruḳ-i ‘asker şüret-i perīşānı cilve-ger itdi nāçār⁵²⁷³ irsāl-i ḥaber itdi [10] Üştürnaḥ‘ī ayıtdı esās-ı şabr-ı ‘askeri⁵²⁷⁴ zīr ü zeber ve ‘adūyı⁵²⁷⁵ küşte-i tīg ü teber idecek maḥalde bu ne ḥaberdür didi⁵²⁷⁶ ve bi’l-cümle ‘asker yār u yāver olmayup

⁵²⁶³ Surh: Mağbaṭ **A R L M**

⁵²⁶⁴ aḫrā: ḥarī **R L M**

⁵²⁶⁵ ḥükmine: ḥükmine şüret-i **L**; ḥükmine delālet-i şüret-i **M**

⁵²⁶⁶ idicek: göstericek **L M**

⁵²⁶⁷ envā‘-i: **E H A R**’de yoktur.

⁵²⁶⁸ ḥaşm-ı: **E H A R**’de yoktur.

⁵²⁶⁹ olmuş idi: olup **L**

muḫālefet-küster olmuş idi: dalālet olup **M**

⁵²⁷⁰ in‘idām: inhizām **L M**

⁵²⁷¹ ümerā’-i ‘askerden: yine kendü ‘askerinden **L M**

⁵²⁷² didi: deyu **L M**

⁵²⁷³ “ammā müşāhede idicek iḥtilāf-ı ‘asker nāyire-i fesādı īḳād idüp teferruḳ-i taṭarruḳı müstaḥakk oldı nā-çār” ifadesi **L**’de derkenardır.

lākin müşāhede itdi ki nāyire-i fesād iştidād bulup teferruḳ-i ‘asker şüret-i perīşānı cilve-ger itdi nāçār: **M**’de yoktur.

⁵²⁷⁴ ‘askeri: ‘aduyı **L M**

⁵²⁷⁵ ve ‘adūyı: **L**’de yoktur.

‘adūyı: **M**’de yoktur.

⁵²⁷⁶ didi: **E H A R L**’de yoktur.

kitāb-ı Hudā ile ‘azze ve celle⁵²⁷⁷ lāzım olan ‘ameldür didiler Hāzret-i Haydar mücāvebe-i ceheleden muẓtar olup keff-i keff-i⁵²⁷⁸ şemşir ile tayy-i [15] bisāt-ı dār ü gır itdiler āhir-i kār tarafeynden naşb-ı ḥakeme incirār bulup ol daḥı müntic-i āşār olmadı Hāzret-i ‘Alī Kūfe taḥt-gāhında⁵²⁷⁹ nāşib-i livā-yı İslām Mu‘āviye bin Ebī Süfyān⁵²⁸⁰ meşgūl-i naḫş ve ibrām-ı eyālet-i Şām olup çarḥ-ı istiḳlālde her biri bir bedr-i tamām oldı ‘alā mā zekere fī maḥallihā mufaşşalan.⁵²⁸¹

48. Mu‘cize-i cüdā şüden-i⁵²⁸² şāḥ ez şecer be-emr-i Hudā-yı dād-ger

E 116^a; H 108^a; A 107^b; R 106^b; L 92^a; M 91^a

neşr⁵²⁸³: Nesīm-i sünbül-i⁵²⁸⁴ mu‘cizāt ki gülistān-ı meşāmm-ı enāma müşg-feşān {vr. 116^b} olup nefḥa-i⁵²⁸⁵ ‘ıtr-āmīzi revāyiḥ-i cinān gibi büyādur mesāmi‘-i enāma bu vech-ile ‘ıtr-sā olmışdur ki bir rüz-i sa‘dda ol mihr-i es‘ad **li-münşī’ihī**⁵²⁸⁶:

1. Perde-küşā-yı felek-i mu‘cizāt

Nağme-tırāz-ı çemen-i müşkilāt

2. Dāğ-nih-i nāşiye-i münkirān

[5] Tīg-zen-i kelle-i gerden-keşān

⁵²⁷⁷ celle: celle elbette **R M**

⁵²⁷⁸ keff-i: **E H A R L**’de yoktur.

⁵²⁷⁹ taḥt-gāhında: taḥt-gāhından **E**

⁵²⁸⁰ bin Ebī Süfyān: ibn Ebī Süfyān **A**; **E H**’de ise yoktur.

⁵²⁸¹ fī maḥallihā mufaşşalan: **E H**’de yoktur.

mufaşşalan: **M**’de yoktur.

⁵²⁸² cüdā şüden-i: inḳıṭā‘-i **M**

⁵²⁸³ neşr: **M**’de yoktur.

⁵²⁸⁴ sünbül-i: ḥōş-bū-yı **R**; turre-i sünbül-i **L M**

⁵²⁸⁵ nefḥa-i: nesīm-i **M**

⁵²⁸⁶ li-münşī’ihī: li-münşī’ihī’l-faḳīr **R M**

neşr⁵²⁸⁷: ‘Aleyhi’ş-şalātānū ve’t-teslīmātū’l⁵²⁸⁸-itmānū’l-ekmelān ki gonçe-i bāğçe-i risālet ve çemen-zār-ı nübüvvedür Ġazve-i Tā’if’de hilāl-i rāhda⁵²⁸⁹ bir naḥlistān ki reşk-āver-i gül-zār-ı cinān idi ḳadem-i ‘izzet-tev’emi ile mānend-i⁵²⁹⁰ behişt olup⁵²⁹¹ ḥāk u ḥiştī ‘anber-sirişt oldı⁵²⁹² anda olan⁵²⁹³ her şāḥ-ı ḥurmā destini [10] dırāz idüp merḥabāya īmā ve yāḥūd ḥarr-ı hācire-i āftābdan farāḳ-ı mübārekinde bir seḥāb veyā⁵²⁹⁴ menzil-i ‘ālemde ol sulṭān-ı nübüvvede bir⁵²⁹⁵ tūğ idi ki sebz ile maşbūğ idi ya bir ḥayme-i berpā ya dest-i ḥidmetkārda⁵²⁹⁶ bir çetr-i ḥōş-nümā idi. **li-münşī’ihi**⁵²⁹⁷:

3. Çetr idi ya seḥāb ve tūğ idi ya

[15] Ḥayme-i sebz idi meger berpā

neşr⁵²⁹⁸: Bir niçe sinīn ü eyyām her naḥl-i ḥōş-ḥırām⁵²⁹⁹ ārzū-yı müşāhede-i cemāl-i Resūl-i ‘Allām ile dest-i tazarru‘ u du‘āy⁵³⁰⁰ berdāşte-i dergāḥ-ı Ḥudā idüp āyā ol rüz-i pīrūz ne vaḳt-i sa’dda bürūz ve müjde-i vişāl-i beşāseti çehre-i ḥālde ne demde⁵³⁰¹ peydā ve ḥande-i sūrūr u āmāl ne hengāmda leb-i emelde hüveydā olur deyu reh-güzer-i bāğ-ı recāda ḥidmete sitāde idi. {vr. 117^a} **beyit**⁵³⁰²:

⁵²⁸⁷ neşr: **A L**’de yoktur.

⁵²⁸⁸ ve’t-teslīmātū’l: **A R L M**’de yoktur; **H**’de ise derkenardır.

⁵²⁸⁹ hilāl-i rāhda: **L M**’de yoktur; **R**’de ise “nübüvvedür” ifadesinden sonra yazılmıştır.

⁵²⁹⁰ mānend-i: ḡayret-dih-i **L M**

⁵²⁹¹ olup: **E H A R**’de yoktur.

⁵²⁹² oldı: olmuş idi **L M**

⁵²⁹³ anda olan: **E H A R**’de yoktur.

⁵²⁹⁴ veyā: yā **R**; yāḥūd **L M**

⁵²⁹⁵ bir: **L M**’de yoktur.

⁵²⁹⁶ ḥidmetkārda: bāğ-bānda **L M**

⁵²⁹⁷ li-münşī’ihi: li-münşī’ihi’l-faḳīr **R**; naẓm **L**

⁵²⁹⁸ neşr: **L M**’de yoktur.

⁵²⁹⁹ “her naḥl-i ḥōş-ḥırām” ifadesi **L**’de derkenardır.

naḥl-i ḥōş-ḥırām: biri **M**

⁵³⁰⁰ du‘āy: recāy **M**

⁵³⁰¹ demde: maḳūle eyyāmda **L M**

⁵³⁰² beyit: naẓm **M**

4. Ū āb-ı zindegānī ve mā-i nā-şabūr ez ū

Müşkil būd ki zinde be-mānīm dūr ez ū

neşr⁵³⁰³: Şebnem-i ittişāl⁵³⁰⁴ feyz-resān-ı gönçe-i hāl⁵³⁰⁵ olmağla huşk-i dil ve ıztırāb-ı tāb-ı⁵³⁰⁶ āftāb ile mānend-i meş‘al⁵³⁰⁷ müştāgil idiler. **beyit**:

[5] 5. Çendān zi rüz-i kārem-rā mūhlet-i ārzūst

Kez hāk-i āsitān-ı tū çeşm būd qarīr⁵³⁰⁸

neşr: Çünkü⁵³⁰⁹ sa‘ādet-i mülākātā irdiler pīş-gāh-ı Resūl’de şaf olup tūrdılar⁵³¹⁰ pes bir şahş hāk-i ‘izzetlerine rū-nihāde idüp ol rütbe-i refī‘aya iktisāb-ı neyl-i dest-dāde olıcak⁵³¹¹ ayıtdı ey müdde‘ā-yı risālet⁵³¹² ‘arşa-i ‘ālemde⁵³¹³ da‘vā-yı merdī-i⁵³¹⁴ nübüvvet ve⁵³¹⁵ terk ü tāz-ı hīnk-i da‘vet ile bu⁵³¹⁶ ‘arşa-i [10] pehnā-yı dünyāyı bize dayyīku’l-ercā itdūñ küşāyiş-i gönçe-i inkār içün mehebb-i mu‘cizāt dan ne maķūle nesīm-i mu‘ciz⁵³¹⁷ vezān idersin ki kār-ı imān içün iṭmīnān-ı resīde-i ḳalb-i nā-tüvān ola eşi‘a-i mu‘cizāt pertev-sāz-ı sipihr-i dil-i⁵³¹⁸ zulmet-güzār olmayınca rāh-ı hidāyet-penāh menzil-i⁵³¹⁹ iştibāhda cilve-gāh olmaz Ḥazret [15] tecerru‘-i kāsāt-ı kelām-ı

⁵³⁰³ neşr: L’de yoktur.

⁵³⁰⁴ ittişāl: iḥsānı L M

⁵³⁰⁵ gönçe-i hāl: L M’de yoktur.

⁵³⁰⁶ ıztırāb-ı tāb-ı: tāb-ı ıztırāb L

⁵³⁰⁷ “mānend-i meş‘al” ifadesi derkenardır; M’de ise yoktur.

⁵³⁰⁸ būd qarīr: şevd qarīn M

⁵³⁰⁹ çünkü: āḫir çünkü L M

⁵³¹⁰ tūrdılar: durdılar M

⁵³¹¹ idüp ol rütbe-i refī‘aya iktisāb-ı neyl-i dest-dāde olıcak: ve naḥl-i ḥurmā gibi sitāde olup E H A R

⁵³¹² ey müdde‘ā-yı risālet: L M’de yoktur.

⁵³¹³ ‘arşa-i ‘ālemde: E H A R’de yoktur.

⁵³¹⁴ merdī-i: E H A R L’de yoktur.

⁵³¹⁵ ve: R’de yoktur.

⁵³¹⁶ bu: M’de yoktur.

⁵³¹⁷ mu‘ciz: mu‘cize M

⁵³¹⁸ dil-i: M’de yoktur.

⁵³¹⁹ menzil-i: menzili E

dürüşt-i şahş-ı rezilü's-sıfât idüp buyurdılar ki⁵³²⁰ seni ilzâm u iskât için pîş-gâh-ı nazarda olan nahl-i bâ-sikâtdan ister misin⁵³²¹ izhâr-ı şevâhid ile müdde'â-yı nübüvveti işbât mümkün midür⁵³²² ayıtdı rāzīyam hemân maḥkeme-i 'âlemde bu emri kâzî ol pes bāğ-bân-ı gülbün-i risâlet ve âb-dih-i gülşen-i nübüvvet niçe eyyâm pâ-beste-i merbaṭ-i bāğ olan eşcâr ve niçe hengâm nişeste-i genc-i karar olan şāḥ-sârlardan⁵³²³ birini mazhar-ı luṭf-i {vr. 117^b} işâret idicek⁵³²⁴ fer'î aşlından ifrâz buyurdılar⁵³²⁵ ya'ni dıraḥtından bir şāḥ-ı ser-efrâz⁵³²⁶ koyup ḥāk-i pâ-yi vâcibü'l-i'zâz-ı Resûl-i mümtâzda tazarru' u niyâz ile derîçe-i icabeti bâz itdi ve da'vâ-yı nübüvvete şehâdet idüp girü işâret-i [5] Ḥazret-i şāḥib-i da'vet ile aşlına ric'at itdi şahş-ı mezbûr fi'l-ḥâl rāh-ı küfri metrûk ve sikke-i i'tikâdı naḥd-i îmân ile meskûk idüp ayıtdı eşhedü enneke Resûlallâh li-münşî'ihî⁵³²⁷:

6. Yalñız şāḥa itmedi eşeri

Seng⁵³²⁸ idi ḳalbi eyledi te'sîr

7. Eyledi seng ü şāḥa gerçi eşer⁵³²⁹

Dūzaḥ ehlini itmedi taḡyîr

8. Her ne ise şekâ sa'âdet eger

Her ne şebt itdi ise Rabb-i Ḳadîr

⁵³²⁰ idüp buyurdılar ki: buyurup **L M**

⁵³²¹ ister misin: **E H A R**'de yoktur.

⁵³²² mümkün midür: idevüz **L M**

⁵³²³ şāḥ-sârlardan: şāḥ-sârdan **E H A R**

⁵³²⁴ idicek: buyurdılar **L**; buyurup **M**

⁵³²⁵ buyurdılar: **L**'de yoktur.

⁵³²⁶ "bir şāḥ-ı ser-efrâz" ifadesi **L**'de iki kere yazılmıştır.

⁵³²⁷ li-münşî'ihî: li-münşî'ihî'l-fakîr **R M**

⁵³²⁸ seng: taş **L M**

⁵³²⁹ a: Taşa ağaca eyledi güzeri **L M**; "Eyledi seng ü şāḥa gerçi eser" mısra'ı ise **L**'de derkenardır.

9. Lā-cerem oldurur zühür idecek

Rû-yi ‘âlemde hep hâkîr ü hâtîr⁵³³⁰

[10] 49. Mu‘cize-i hareket-i şecer be-işâret-i Cibrîl-i peyâm-âver⁵³³¹ der
tesliyet-i hâtîr-i⁵³³² Hâzret-i seyyidü’l-beşer ‘aleyhi’ş-şalâtu mâ dâreti’s-semâ
ve’l-kamer⁵³³³

E 117^b; H 109^a; A 109^a; R 107^b; L 93^a; M 92^a

Bu mu‘cize-i behiyyeye⁵³³⁴ müdâniye vü şebîhe bir⁵³³⁵ mu‘cize dağı rivâyet ve qarîn-i
hikâyet olmuştur ki kâfirân-ı sitem-perdâz mânend-i gürâz dendân-ı âz ile küstâhluga
âgâz idüp ehl-i Mekke⁵³³⁶ bir cevır [15] ü eziyyet kalmadı ki ol Hâzret hakkında izhâra
şarf-ı kudret eylemeyeler her rûz⁵³³⁷ nümâyân itdükleri işkâl-i küllî gayr-ı mütenâhî’l-
efrâda mişâl olmuş-idi⁵³³⁸ bir gün ol kavm-i bâhirü’n-nifâk ictimâ’ u ittifâk idüp⁵³³⁹
teşebbüs-i ezyâl-i⁵³⁴⁰ cefâ vü taḥkîrde⁵³⁴¹ ser-mû taḥşîr itmeyüp her mertebede teḥşîr ve
her ṭabaḳada tevḫîr idüp kerem-sâz-ı hengâme-i taḥkîr oldılar Hâzret-i sulṭân-ı kevneyn
ve fâhr-i ‘âlemeyn **mıṣra’**:

1. Her vaşf ki âyed bez bâ-nem beh ezânî

⁵³³⁰ 8 ve 9. beyit sadece **L M**’de bulunmaktadır.

⁵³³¹ peyâm-âver: peygâm-âver **L M**

⁵³³² hâtîr-i: **M**’de yoktur.

⁵³³³ ‘aleyhi’ş-şalevâtu mâ dâreti’s-semâ’u ve’l-kamer: **H A R L M**’de yoktur.

⁵³³⁴ “behiyyeye” ifadesi **L**’de derkenardır.

⁵³³⁵ bir: bu **A R L M**

⁵³³⁶ ehl-i Mekke: **E H A R L**’de yoktur.

⁵³³⁷ her rûz: **L M**’de yoktur.

⁵³³⁸ olmuş-idi: olup **L M**

⁵³³⁹ “ol kavm-i müstaḥaḳqu’l-levm ve bâhirü’n-nifâk ictimâ’ u ittifâk idüp” ifadesi **L**’de derkenardır.
ol kavm-i bâhirü’n-nifâk ictimâ’ u ittifâk idüp: **M**’de yoktur.

⁵³⁴⁰ teşebbüs-i ezyâl-i: **E H A R**’de yoktur.

⁵³⁴¹ taḥkîrde: taḥkîr-i Peygamberde **L**

neşr⁵³⁴²: {vr. 118^a} Muḳāsāt-ı şedāyid-i umūr ve tecerrü‘-i şunūf şavārif-i eyyām ü şühürda ḥamūl u şabūr iken ol şem‘-i şeb-i deycūr netīce-i tekvīn-i dühūr ve muḳaddime-i şuver-i āmed ü mürūr bi‘l-ıẓtırār lā bi‘l-iḥtiyār⁵³⁴³ kūşe-nişīn-i zevāyā-yı [5] ḥūzn ü elem ve āzürde-i seng-i cefā vü sitem a‘dā-yı mezmūmü‘ş-şiyem olup genc-i ğamda mekīn ve envā‘-i aḥzāna ḳarīn oldılar⁵³⁴⁴ fī‘l-ḥāl peyk-i Rabb-i müte‘āl Ḥāzret-i Cibrīl ‘aleyhi selāmü‘l-Celīl⁵³⁴⁵ pīş-gāh-ı Resūl-i enāmda ḥāzır olup⁵³⁴⁶ Ḥudā-yı ‘Allām Ḥāzreti’nden teblīġ-i selām ile⁵³⁴⁷ bu vech-ile peyām-ı [10] meserret-encām takrīr u i‘lām itdi ki terfīh ü tefrīḥ ve nevāziş ü tervīḥ içün iẓhār-ı emr-i⁵³⁴⁸ ḥārīkū‘l-‘āde maḳşūd u irāde buyurulmuşdur cenāb-ı ‘ālīşānlarına kuvvet-i risālet ile ‘aṭiyye olınan mu‘cize-i kerāmet mertebesine vuḳūf ile ḥuşūl-i tesliyet içün⁵³⁴⁹ nazar-ı [15] ḥümāyūnlarında ḥidmet-i ‘aliyyelerinde sitāde ve bir pā-nihāde olan eşcārdan biri ḥuzūr-i fāyizü‘l-envārlarına da‘vet buyurıla ḥōşā peyām-ı feyż-resān ki meded-baḥş-i dil ü cān ḥabbezā kelām-ı Rabb-i Mennān ki şifā-sāz-ı ‘illet-i cenān levḥaş-Allāh zihī ḥaber-i ḥōş-eşer ki sevād-ı ḥurūfī *“leyletü‘l-ḳadr”*⁵³⁵⁰ ve netīce-i nūr-pāş-ı şabīḥatü‘l-‘īde berāberdür böyle server-i mu‘ciz-eşer vaż‘-ı küstāḥī-i ‘adū-yı {vr. 118^b} bed-güherden ğam çeker her me‘mūli ḥuşūle rehīn her müstevlī ḳabūle ḳarīndür⁵³⁵¹ pes Ḥāzret-i serv-i bostān-ı da‘vet ve nihāl-i⁵³⁵² bī-miṣāl-i bī‘at cılve-gāh-ı nazar-ı ferḥunde-eşer olan bir şeceri maẓhar-ı da‘vetleri buyurıcak emr-i Ḥudā ile maḥallinden⁵³⁵³ cüdā ve ḥāk-i ‘izzet-intimālarına [5] rû-fersā olup yine emr-i metbū‘ ile maḥalline rücū‘

⁵³⁴² neşr: L’de yoktur.

⁵³⁴³ bi‘l-ıẓtırār lā bi‘l-iḥtiyār: L M’de yoktur.

⁵³⁴⁴ oldılar: olmuş idi L M

⁵³⁴⁵ selāmü‘l-Celīl: ‘aleyhi’s-selām L M

⁵³⁴⁶ olup: ve M

⁵³⁴⁷ ile: E’de yoktur.

⁵³⁴⁸ emr-i: M’de yoktur.

⁵³⁴⁹ cenāb-ı ‘ālīşānlarına kuvvet-i risālet ile ‘aṭiyye olınan mu‘cize-i kerāmet mertebesine vuḳūf ile ḥuşūl-i tesliyet içün: L M’de yoktur.

⁵³⁵⁰ Kadir 97/1; Meali: “Biz onu (Kur’an’ı) *Kadir Gecesi*nde indirdik.”

⁵³⁵¹ böyle server-i mu‘ciz-eşer vaż‘-ı küstāḥī-i ‘adū-yı bed-güherden ğam çeker her me‘mūli ḥuşūle rehīn her müstevlī ḳabūle ḳarīndür: L M’de yoktur.

⁵³⁵² da‘vet ve nihāl-i: A’da yoktur.

⁵³⁵³ maḥallinden: maḥallinde E

itdi⁵³⁵⁴ bir vech-ile ki gūyā münbit-i ašliden cidden⁵³⁵⁵ cūdā olmaḡ rū-nümā⁵³⁵⁶ olmamış idi pes Hāzret-i risālet bu maḡūle nādire-i bādire şudūrına ḡudret-i ḡuṣūlinden nihāyet⁵³⁵⁷ mertebe meserret ü şādmānī ve ṡaraf-ı Raḡmānī'den bu derece selvet-i Yezdānī [10] erzānī buyurıldıḡından vāşıl-ı aḡşā'l-emānī olup ḡonçe-i ḡāṡır-ı 'āṡırları⁵³⁵⁸ küşāde ve serv-i bostān-ı ḡalb-i şafā-maṡāhirleri āzāde şeker-i şūkri mükerrer ve niyāz u⁵³⁵⁹ tazarru'ı berter buyurup ol Nebiyy-i 'Arabī Hāzretleri'nün zebān-ı vaḡy-ḡüzārlarına *"ḡasbī ḡasbī"*⁵³⁶⁰ kelām-ı dürer-bārı vārid ü⁵³⁶¹ cārī oldu. [15] beyit:

2. Çendān ki yār-ı mā-rā⁵³⁶² der luṡf-i yār bāşed

Mā-rā hezār çendān⁵³⁶³ bā-ū niyāz bāşed

neşr⁵³⁶⁴: Hāḡḡā ne mu'cize-i vesīmedür ki şa'sa'ası pertev-endāz-ı zulmet-ābād-ı cihān ve kār-perdāz-ı 'ālem-i kūn fe-kān olmaḡla türe-dilleri mūnevver idüp tesliyet-baḡş-i Hāzret-i Peyḡamber ve bā'ış-i naṡm-ı emr-i mūteşebbiş-i sipihr-i sitīze-ger oldu. **li-münşī'ihī**⁵³⁶⁵:

3. İricek ḡāṡır-ı Resūl'e ḡubār

Geldi āyīne-i cihāna keder

⁵³⁵⁴ itdi: eyledi **M**

⁵³⁵⁵ cidden: **M**'de yoktur.

⁵³⁵⁶ rū-nümā: rūy-nümā **M**

⁵³⁵⁷ nihāyet: bir **M**

⁵³⁵⁸ 'āṡırları: 'āṡırı **R**

⁵³⁵⁹ u: **E**'de yoktur.

⁵³⁶⁰ Hadis; *Saḡīḡu'l-Buḡarī*, "Bābu kavillāḡi te'ālā ve ḡüve'l-'azizü'l-hakīm", VI, 2689. Manası: *"Bana yeter, bana yeter."*

⁵³⁶¹ ü: **L**'de yoktur.

⁵³⁶² mā-rā: mā **M**

⁵³⁶³ çendān: çendīn **L M**

⁵³⁶⁴ neşr: **A**'da yoktur.

⁵³⁶⁵ li-münşī'ihī: li-münşī'ihī'l-faḡīr **R M**

4. Saykal-ı luṭf ile cilā virdi
{vr. 119^a} Gönderüp vahy-i peyki ile ḥaber

5. Kudretin aña eyleyüp⁵³⁶⁶ ızhār
Tābi‘-i emri oldı şāḥ-ı⁵³⁶⁷ şecer

50. Mu‘cize-i tekellüm-i ya‘fūr der ḥuzūr-i Ḥazret be-emr-i Rabb-i Ğafūr

E 119^a; H 110^b; A 110^a; R 109^a; L 94^a; M 93^a

Rekeza-i meydān-ı rivāyāt ve naḳale-i ḥikāyāt-ı mu‘cizāt ‘arşa-i⁵³⁶⁸ evrākda [5] bu gūne maḥv u işbāt itmişlerdür ki. **li-münşī’ihi**⁵³⁶⁹:

1. Fātiḥ-i müşkilāt-ı dīn-i Hüdā
Kātil-i müşrikān-ı zāt-ı Hudā
2. Mesned-i zümre-i günehkārān
Kāmı‘-i fırka-i⁵³⁷⁰ sitemkārān

neşr⁵³⁷¹: Ḥazret-i⁵³⁷² Resül-i Mennān ‘aleyhi’ş-şalātānū’l-itmānū’l-ekmelān meded-kārī-i elṭāf-ı Girdigārī ve dest-yārī-i ‘ināyet-i [10] Bārī ile küşāyiş-i gonçe-i āmāl gülşen-i cinānda nümāyān olup feth-i ḥısn-ı Ḥayber ki ehl-i īmāna müyesser oldı yāğmā-yı na‘mā-yı ḡanāyim ile ehl-i İslām ḥāk-i ‘izzetlerine sālīm gelüp vāşıl ve muşirr-i recāda neyl-i nīl-i āmāl ḥāşıl oldı ser-dāde-i çerā-gāh olan [15] bahāyim-i

⁵³⁶⁶ aña eyleyüp: eyleyüp aña **R**

⁵³⁶⁷ şāḥ-ı: şāḥ u **M**

⁵³⁶⁸ ‘arşa-i: rū-yi **L M**

⁵³⁶⁹ li-münşī’ihi: li-münşī’ihi’l-fakīr **R**

⁵³⁷⁰ fırka-i: būnye-i **L M**

⁵³⁷¹ neşr: **L M**’de yoktur.

⁵³⁷² Ḥazret-i: **R**’de yoktur.

ḍalālet-penāhdan bir dırāz-ı gūş-i siyāh ki ḥiṣṣedār-ı yaḳaḳa vü intibāh idi rū-be-rāh idüp pīş-gāh-ı dergāhda sitāde olup **mışra'**:

3. Demī 'arż-ı ḥālī zi men-i gūş kün

neşr: Deyu taḳrīr-i murāda cesāret ve başt-ı kelāma cūr'et itdi buyurdılar ki⁵³⁷³ ismüñ nedür bu suḥan-ı ḥōş gūş-güzār-ı dırāz-ı gūş olıcaḳ ayıtdı **beyit**:

4. Ey maḳşad-ı zemīn ü⁵³⁷⁴ zemen⁵³⁷⁵ āsitān-ı tū

{vr. 119^b} Vey merci'-i hemīn ü hemān āsitān-ı tū

neşr⁵³⁷⁶: Nāmum Yezīddür neslimüz merākib-i şuleḥā-yı 'abīd ve ekşeri şeref-i rüküb-i enbiyā'-i kirām ile sa'īddür⁵³⁷⁷ ve sipihr-i ḥāllerinde ḥūrşīd-i 'ināyāt-ı aşfīyā bedīd ola gelmişdür ḥālā Merḥab (?) nām bir Yahūd-i [5] bed-fercām silk-i mülkine intizām buldum ki 'adū-yı bed-kām-ı ehl-i imān u İslām bir ḳālim ü ḡaşūm-i ḍalālet-encāmdur ki nām-ı Resūl-i 'Allām berdaşte-i zebān-ı enām olsa āḡāz-ı⁵³⁷⁸ düşünām ve tekzīb-i risālet-i 'Allām ve i'lām-ı küstāḥī-i 'ilāve-i kelām ider. **beyit**:

[10] 5. Resūlullāhü kezzebehü'l-e'ādī

Fe-veylün şümme veylün lil-mükezzibīn

neşr⁵³⁷⁹: Ben daḡı her ḥīn⁵³⁸⁰ bu maḳūle kelimāta ḳarīn olsa pūşt-i zīnden ḥil'at-i mülevven⁵³⁸¹ ile⁵³⁸² ḥilḳat-i mülevvesini naḳş-ı zemīn iderem ḥuşūşā nedret-i 'alef ü āb ile bir gün sīr-āb itmeyüp her rüz teşne [15] ve her şeb gürisne olmaḡla muḳtar ve ḥālüm

⁵³⁷³ ki: **R L**'de yoktur.

⁵³⁷⁴ ü: **M**'de yoktur.

⁵³⁷⁵ zemen: zamān **M**

⁵³⁷⁶ neşr: **L**'de yoktur.

⁵³⁷⁷ sa'īddür: sa'īd **R L M**

⁵³⁷⁸ āḡāz-ı: āḡāza **E**

⁵³⁷⁹ neşr: **E**'de yoktur.

⁵³⁸⁰ ḥīn: ḥīnde **M**

⁵³⁸¹ mülevven: televvün **E H**

⁵³⁸² ḥil'at-i mülevven ile: **M**'de yoktur.

mükedderdür hem-ḥ^vābe-i zāmīrüm ve cılve-ger-i mir'āt-ı re'y-i dil-peżīrüm olurdı ki rikāb-ı 'izzet-intisābuñuza maḥşūş u mensūb ve ğayra 'alāka ve ḥuşūşıyyetüm meslūb ola sa'adet-i rükūb ile müstes'id ve ḥidmet-i 'aliyyelerinde mücid olam. **beyit**⁵³⁸³:

6. Şad şükr ki āftāb-ı maḥşūd

Ez burc-i ümmīd rüy be-nümūd

neşr⁵³⁸⁴: Egerçi rüze-i şabr u hicrān ile {vr. 120^a} nā-tüvān idüm⁵³⁸⁵ lillāhi'l-ḥamd ki āḥir meserret-i vişāl-i 'İd ile şādmān oldum. **mışra'**:

7. Ber zemistān-ı şabr bāyed tālīb-i nūr ve zi-rā

neşr⁵³⁸⁶: Ḥālā recā iderüm ki ḥidmet-i 'izzet-menḳabetlerine ḳabūl ile dā'ire-i şerefe duḥūl peyveste-i ḥuşūl ola fermān şudūr itdi ki [5] dest-i Yahūd-i 'unūddan istiḥlās ve şeref-i rükūblarına iḥtişāş bula ol ḥīnde şeref-i ḥiṭāba ḳarīn olup⁵³⁸⁷ buyurdılar ki ey dırāz-ı gūş senüñ nāmuñ ya'fur olmaḳ ḥōşdur irāde ider misin ki izdivāc ile metā'-i tenāsüle revāc gele murğ-zār-ı dünyāda tek ü tenhā olmayup bir yār⁵³⁸⁸ ile [10] dā'imā gül-geşt-i şahrā eyleyesin ayıtdı ey ma'den-i elṭāf u 'aṭā ve ey⁵³⁸⁹ menba'-i a'tāf u seḥā neslimüzden heştād nefer merākib-i enbiyā olmışdur muḥbir-i ḥavādiş-i sevālif-i eyyām bu gūne iḥbār u i'lām⁵³⁹⁰ itmişlerdür ki neslimüz 'aḳīm olduḳda bir zāt-ı kerīm cenāb-ı faḥimlerine merkūb ola ki ḥātem-i [15] enbiyā ve muḥtetem-i aşfıyā ola ol demde⁵³⁹¹ murğ-i dil ol hevāda pervāz içün derīçe-i recāyı bāz itmişdür ümmīddür ki ol ḥil'at-i

5383 beyit: nazım L

5384 neşr: L'de yoktur.

5385 idüm: L M'de yoktur.

5386 neşr: A'da yoktur.

5387 “fermān şudūr itdi ki dest-i Yahūd-i 'unūddan istiḥlās ve şeref-i rükūblarına iḥtişāş bula ol ḥīn şeref-i ḥiṭāba ḳarīn olup” ifadesi L'de derkenardır.

fermān şudūr itdi ki dest-i Yahūd-i 'unūddan istiḥlās ve şeref-i rükūblarına iḥtişāş bula ol ḥīnde şeref-i ḥiṭāba ḳarīn olup: M'de yoktur.

5388 yār: çift L M

5389 ve ey: R L M'de yoktur.

5390 iḥbār u i'lām: i'lām u iḥbār M

5391 ol demde: ol demden A R L M

sa‘adet bu kem-hilkat kâmetine râst ve bî-kem ü kâst ola pes Resûl-i Girdigâr hâşşa-i hümayûnları için ihtiyâr buyurup her-gâh süvâr ve anuñla geşt ü güzâr buyururlar-idi gûyâ âftâb-ı tâb-dâr idi ki⁵³⁹² burc-i Esed’de qarâr ider⁵³⁹³ idi ve peyk-i revende gibi {vr. 120^b} her kânde irsâl buyursalar edâ-yı hizmetde ser-mû ihmâl şudûrı ihtimâl degül idi gâh aşhâb-ı kirâm menzil ü maqâmlarına irsâl ve fülân kes huzûrı lâzımdur deyu i‘lâm buyururlar-idi hâdim-i ‘âkıl gibi daqâyıq-ı umûra vâşıl [5] olup maṭlûb olan şahş hânesine varur işâret ü imâ ile maşlahatı bitürür ve hizmet-i risâleti itmâma yitürür idi Hâzret-i şefî‘-i ümem terk-i fezâ-yı⁵³⁹⁴ ‘âlem itdükde Ebû’l-Hîşem (?) çâhı dimekle ma‘rûf çâha⁵³⁹⁵ vaz‘-ı kâdem idüp taḥammül-i bâr-ı hicrânda tākātı kem ve kâmet-i şabrı⁵³⁹⁶ ḥam olup [10] ol çâh içre kendüyi pertâb idüp vâşıl-ı ser-menzil-i iqlîm-i ‘adem oldı. **li-münşî’ihî**⁵³⁹⁷:

8. Hey ne çâbük seyr idi ya‘fûr kim

Bir kâdemde yitdi menzil-gâha ol

9. Bir adım itdi cihân şahrâların

Derd-i hicrân ile düşdi çâha ol⁵³⁹⁸

⁵³⁹² idi ki: **E H A R**’de yoktur.

⁵³⁹³ ider: itmiş **L M**

⁵³⁹⁴ fezâ-yı: seyr-i **L M**

⁵³⁹⁵ çâhı dimekle ma‘rûf çâha: çâhına **L M**

⁵³⁹⁶ kâmet-i şabrı: şabrı kâmet-i **E H**; şabrı kâmeti **A**

⁵³⁹⁷ li-münşî’ihî: li-münşî’ihî’l-fakîr **M**

⁵³⁹⁸ b: Düşdi ey dil ‘âkıbet ol çâha **L**; Düşdi ey dil ‘âkıbet ol çâha ol **M**; “ol” ifadesi ise **L**’de derkenardır.

51. Mu‘cize-i āgāh şüden-i Resûlullāh⁵³⁹⁹ ez mekr-i⁵⁴⁰⁰ a‘rābī-i rū-siyāh⁵⁴⁰¹

E 120^b; H 112^a; A 111^b; R 109^b; L 95^a; M 112^b

[15] Vākıfān-ı aḥbār-ı Resûl ḥarem-serā-yı rivāyete duḥûl idüp bu mu‘cize-i bâhireyi bu vech-ile qarîn-i nuḳûl eylemişlerdür⁵⁴⁰² ki şemşîr-i istîlâ-yı Resûl-i Mecîd’e ‘asker-i Kureyş-i pür⁵⁴⁰³-ṭayş⁵⁴⁰⁴ ol dem ki⁵⁴⁰⁵ ṭāḳat getürmeyüp⁵⁴⁰⁶ ser-i şebâtı ceyb-i inhizāma keşide qaldılar ‘asker-i İslām’dan perrân olan tîr-i kemân⁵⁴⁰⁷ umaç-ı dil-i bed-gümānda mekân idüp bu dâ’-i can-güdāz bir vech-ile devā-sāz olmayup {vr. 121^a} her zaḥm-ı sehm-i hâyil sînelerinde bir dāğ-ı⁵⁴⁰⁸ ber⁵⁴⁰⁹ dil idi. **li-münşî’ihi**⁵⁴¹⁰:

1. Ḥadeng-i ğamzesi dāğ ursa cism-i bīmāra

‘Aceb midür qalur elbette zaḥmuñ āşarı

neşr⁵⁴¹¹: Ḥuşûşā Ebū Süfyān-ı nādānuñ evrāk-ı şabrı bād-ı te’essüf ü telehhüf ile ol deñlü perîşān idi ki [5] tāb-ı izṭırāb ile⁵⁴¹² dest-i mürte‘işde cām-ı şarāb ve keff-i kîmyāgerde mühre-i sîm-āb gibi her ān tersān u⁵⁴¹³ lerzān idi bir ān qarār u şabra imkân bulmayup⁵⁴¹⁴ āḥîr şanādîd-i Kureyş’i ḥāzır idüp ayıtdı ki ey gürüh-i ma‘ālî-⁵⁴¹⁵ meāşîr

⁵³⁹⁹ āgāh şüden-i Resûlullāh: āgāhī **R L M**

⁵⁴⁰⁰ mekr-i: ğadr-i **R L M**

⁵⁴⁰¹ rū-siyāh: siyāhī **R L**; sâhī **M**

⁵⁴⁰² eylemişlerdür: itmişlerdür **E M**

⁵⁴⁰³ pür: bî **L M**

⁵⁴⁰⁴ “ṭayş kesir ile ḥıffet ü şiddet ma’nāsınadur şaḥş-ı ḥîlekāra ṭayyāş ıtlāk olunur minh” ifadesi **R**’de derkenardır.

⁵⁴⁰⁵ ol dem ki: **L M**’de yoktur.

⁵⁴⁰⁶ “her ne denlü muḳābele ile muḳātele itdiler kûpāl-i galebe-i İslām’dan” ifadesi **L**’de derkenardır.

⁵⁴⁰⁷ kemân: **E H A**’da yoktur.

⁵⁴⁰⁸ dāğ-ı: dāğ olmuş **R**

⁵⁴⁰⁹ ber: **A R L M**’de yoktur.

⁵⁴¹⁰ li-münşî’ihi: li-münşî’ihi’l-faḳîr **M**

⁵⁴¹¹ neşr: **L**’de yoktur.

⁵⁴¹² tāb-ı izṭırāb ile: **L M**’de yoktur.

⁵⁴¹³ her ān tersān u: **L M**’de yoktur.

⁵⁴¹⁴ bulmayup: bulmaz idi **M**

ğayret-i istilā-yı Muḥammed bünyān-ı⁵⁴¹⁶ vücūdumı vāşir olup az qaldı ki [10] āftāb-ı ḥayāt bām-ı memātda ğurūb idüp baḥt-ı Kureys-i tîre rûz-i menkûb ola. **mışra'**:

2. Çe baḥtest ĩn men ğamdîde-râ yâ Rab ne-mîdānem

neşr: Şöyle qar'-ı sem' ider ki ol Ḥazret her encümende şem' olup kûçe vü bāzārda kār-ı da'vet ile geşt ü güzār idüp ğayrı kār ile taḳayyüd iẓhār itmez [15] imiş içimüzde bir ferd-i merd⁵⁴¹⁷ yokdur ki bu derd aña te'sîr ve bu ḥadeng-i cefâ derûnında cāy-gîr olup bu kâra 'ilâc u çâre eyleye ayıtdılar sen pîşvāmuz ve her vech-ile muḳtedāmuzsın tarîḳ-i def' vech-i taḥḳîḳ-i ref' ne ise **li-münşî'ihî**⁵⁴¹⁸:

3. Luṭfunuñ⁵⁴¹⁹ iḥsānunuñ⁵⁴²⁰ cüyānıyuz

Emrinüñ ḥöd⁵⁴²¹-bende-i fermānıyuz

neşr: Minaşşa-i taḥrîrde cılve-nümâ eyle ki⁵⁴²² imtişâlde ser-mû taḳşîr hüveydâ olmaz ayıtdı tenhâ-rev-i {vr. 121^b} bâdiye geşt ü güzār ve bâdiye-peymâ-yı şahrâ-yı da'vet-i şıġâr u kibâr olduḳda tîġ-i intikām ile hakk-i vücūdına iḳdām 'ilâc-ı ḳaẓiyyede devâ'-i tâmdur⁵⁴²³ bu gûne niçe⁵⁴²⁴ mükâleme ve ol fırḳa-i ḍâlle⁵⁴²⁵ ile niçe⁵⁴²⁶ mu'āmele olup bir ferd bu emr-i münkere iḳdām [5] sâḥasına vaż'-ı aḳdām itmeyüp ol ḳavm-i li'ām ol nādî-i 'āmdan benātü'n-na'ş gibi perîşân olup bir niçe eyyām bu ḥâl üzre mürûr idüp bir gün bir merd-i⁵⁴²⁷ maġrûr iḳtiżâ-yı maşlahat ile tenhâ ḥuzûr-i Ebû⁵⁴²⁸ Süfyân'a ḥâzır

⁵⁴¹⁵ ma'ālî: ma'ālî vü E

⁵⁴¹⁶ bünyān-ı: E H A R L'de yoktur.

⁵⁴¹⁷ ferd-i merd: merd-i ferd R L M

⁵⁴¹⁸ li-münşî'ihî: li-münşî'ihî'l-faḳîr M

⁵⁴¹⁹ luṭfunuñ: cüy-bār-ı luṭfunuñ R

⁵⁴²⁰ iḥsānunuñ: R'de yoktur.

⁵⁴²¹ emrinüñ ḥöd: emr-i Ḥaḳḳ'uñ R; emrinüñ bir L; emrinüñ biz M

⁵⁴²² eyle ki: aylese R

⁵⁴²³ ḳaẓiyyede devâ'-i tâmdur: ḳaẓiyye-i derd ü âlâmdur L M

⁵⁴²⁴ niçe: L M'de yoktur.

⁵⁴²⁵ ḍâlle: ḍalāl R L M

⁵⁴²⁶ niçe: L M'de yoktur.

⁵⁴²⁷ merd-i: a'râbî-i L

olup hilāl-i kelāmda şevket-i Һazret-bağış dāyir oldı [10] Ebū Süfyān gerden-i kudreti kemend-i ğalebe-i Һazret’e beste olduğın şahīfe-i taqrīre⁵⁴²⁹ nigāşte idüp ızhār-ı derd-i derūn ile Һadden efzūn şikāyetler ve ser-i bī-devlete⁵⁴³⁰ gelen nekbetden hikāyetler eyledi a‘rābī⁵⁴³¹ ayıtdı ey merd-i şāhib-i şevket eger baña taqvīt idersen bu mühimmūñ ‘uhdesinden gelmek ve bir Һançer-i ser-tīz⁵⁴³² ile [15] nā-būd eylemek qābil ve dāyire-i imkāna dāhıldür. **mışra‘**:

4. Güftāz-ı dest-i re’y-i⁵⁴³³ men īn kār-ı bihterest⁵⁴³⁴

neşr: Ebū Süfyān kelām-ı merd-i nādāndan şüküfte vü Һāndān olup niçe in‘ām u ihsān eyledi ve⁵⁴³⁵ ayıtdı Һaqqā ki mes’ul senūñ celādet ü şehāmetūñ ile⁵⁴³⁶ Һuşūle vuşul bulmak me’muldür ammā bu sırrı nüҺüfte idüp nā-güfte gibi olmaq lāzımdur ki ‘āqıl küllü sırrın cāveze’l-işneyn şā’e mazmūnına cāzimdür. **beyit**⁵⁴³⁷:

{vr. 122^a} 5. Kārĥā-yı inçünīn ān beh ki pinhānī būd

Āşikār eger künī āĥir-i peşīmānī būd

neşr⁵⁴³⁸: A‘rābī⁵⁴³⁹ ketm-i esrāra nām-ı Perverdigār’ı tekrār idüp bu emir tāmām ve māh-ı ümmīd⁵⁴⁴⁰ mübtelā-yı maĥāk Һamām olmayınca keşf-i rāz⁵⁴⁴¹ olunmamak⁵⁴⁴² üzre ‘uhūd u imān eyledi.⁵⁴⁴³ **beyit**⁵⁴⁴⁴:

⁵⁴²⁸ Ebū: Ebī **E H**

⁵⁴²⁹ taqrīre: taqrīrde **M**

⁵⁴³⁰ devlete: devletine **L M**

⁵⁴³¹ a‘rābī: merd-i a‘rābī **L M**

⁵⁴³² ser-tīz: **E H A**’da yoktur.

⁵⁴³³ re’y-i: **R L M**’de yoktur.

⁵⁴³⁴ bihterest: bihter āyed **R L**

⁵⁴³⁵ niçe in‘ām u ihsān eyledi ve: **R**’de yoktur.

⁵⁴³⁶ şehāmetūñ ile: şehāmetūñden **L M**

⁵⁴³⁷ beyit: nazm **L**

⁵⁴³⁸ neşr: **L**’de yoktur.

⁵⁴³⁹ a‘rābī: merd-i a‘rābī **L M**

⁵⁴⁴⁰ ümmīd: eyyām **L**

[5] 6. Yekī bende bāšem be-fermān-ı tū

Ne pīçem ser ez ‘ahd u peymān-ı tū

neşr: Ayıtdı ters-nākem⁵⁴⁴⁵ ve hem-nāk olup tañtana-i dīn-i Muḥammed’i ve zemzeme-i şevket-i Aḥmed’i meşhūd-i nazar olıcaḵ melḥūz-i cilve-ger olmaya ayıtdı bu ne mülāḥaza-i ebterdür. **beyit**⁵⁴⁴⁶:

7. ‘Ahd kerdem ki ser-i⁵⁴⁴⁷ ‘ahd ne-pīçem hergiz

Şart kerdem ki be-şart-ı tū tesāhül ne-künem

[10] **neşr:** Deyu⁵⁴⁴⁸ taraf-ı⁵⁴⁴⁹ Medīne’ye āgāz-ı⁵⁴⁵⁰ pervāz eyleyüp⁵⁴⁵¹ altıncı günde sermenzil-i maḵşūda nāzil ve ḵuṭr-i⁵⁴⁵² şehre dāḥil oldı ol Ḥazret’i piyāde⁵⁴⁵³ müşāhede itmek⁵⁴⁵⁴ irāde idüp ol māh-ı burc-i nübüvvet ḵanḡı maḥalle pertev-endāz-ı sa‘ādet olduğın istikṣā idicek Benī ‘Abduleşhel (?) tarafına [15] teveccühlerin inbā itdiler taraf-ı

⁵⁴⁴¹ rāz: **E H A R**’de yoktur.

⁵⁴⁴² olunmamaḵ: olmamaḵ **R L M**

⁵⁴⁴³ eyledi: idüp **R L**

īmān eyledi: imāna āgāz fi’l-ḥāl şeh-bāz gibi **M**

⁵⁴⁴⁴ beyit: naẓm **A**; **L**’de ise yoktur.

M’de “beyit” ifadesinden itibaren aşağıda 10. satırda geçen “taraf-ı Medīne’ye” ifadesine kadarki kısım yoktur.

⁵⁴⁴⁵ ters-nākem: ters-nākem ki **R**

⁵⁴⁴⁶ beyit: naẓm **A**

⁵⁴⁴⁷ ser-i: ser ez **L**

⁵⁴⁴⁸ deyu: şeh-bāz gibi **L**

⁵⁴⁴⁹ “Yekī bende bāšem be-fermān-ı tū ne pīçem ser ez ‘ahd u peymān-ı tū ayıtdı ters-nāk ki bu kârdan hem-nāk olup tañtana-i dīn-i Muḥammed’i ve zemzeme-i şevket-i Aḥmed’i meşhūd-i nazar olıcaḵ melḥūz-i cilve-ger olmaya ayıtdı bu ne mülāḥaza-i ebterdür ‘ahd kerdem ki ser ez ‘ahd ne-pīçem hergiz şart kerdem ki be-şart-ı tū tesāhül ne-künem deyu taraf-ı” ifadesi **L**’de derkenardır.

⁵⁴⁵⁰ āgāz-ı: **L M**’de yoktur.

⁵⁴⁵¹ eyleyüp: idüp **L M**

⁵⁴⁵² ḵuṭr-i: **R**’de yoktur; **L**’de ise üstü çizilmiştir.

⁵⁴⁵³ **L M**’de “piyāde” ifadesi “ol Ḥazret’i” ifadesinden önce yazılmıştır.

⁵⁴⁵⁴ müşāhede itmek: **L M**’de yoktur.

karīnū’ş-şereflerine ‘azīmet idüp maḥall-i ma‘hūdda müşāhede itdi⁵⁴⁵⁵ ki ol pā-zede-i⁵⁴⁵⁶ ‘arşa-i mūcāhede merkez-i dāyire-i aşḥāb-ı kirām olup sipihr-i müdevverde⁵⁴⁵⁷ bedr-i tamām olmış. **li-münşī’ihi**⁵⁴⁵⁸:

8. Şehriyār-i livā’-i ‘izz ü zafer

Pādişāh-ı serīr-i luṭf u⁵⁴⁵⁹ hüner

9. Māh-ı bedr-i sipihr-i cūd ü ‘alā

Şāh-ı bī-tāc ü efser-i bā⁵⁴⁶⁰-zer⁵⁴⁶¹

10. Muştafā ḥātem-i gürūh-i rusūl

Müctebā kātīm-i şürūr ü şerer⁵⁴⁶²

neşr: Şallelāhu te‘ālā ‘aleyhi mā zahera’ş-şubḥ ve beher Ḥazretleri’nün⁵⁴⁶³ meşhūd-i nazar-ı daḳāyık-**{vr. 122^b}** küsterleri⁵⁴⁶⁴ olıcaḳ⁵⁴⁶⁵ aşḥāb-ı kirāmı ḥiṭāba mazhar buyurdılar ki nümāyān olan merd-i bed-aḥter bize iṣāl-i zarar için bu maḥalden güzer itmişdür⁵⁴⁶⁶ ammā binā-yı ḡadr u mekri kār-ger olmayup Ḥudā-yı ekber murādına yetişdürmeyecegi muḳarrerdür a‘rābī ictimā’-i gürūh-i aşḥābı görüp **[5]** ayıtdı eyne İbn

⁵⁴⁵⁵ itdi: kıldı **R M**; kılındı **L**

⁵⁴⁵⁶ pā-zede-i: ser-zede-i **L**

⁵⁴⁵⁷ müdevverde: nübüvvetde **R**

⁵⁴⁵⁸ li-münşī’ihi: li-münşī’ihi’l-faḳīr **M**

⁵⁴⁵⁹ u: **E**’de yoktur.

⁵⁴⁶⁰ bā: pūr **L M**

⁵⁴⁶¹ **L**’de a ve b yer deḡişmiştir.

⁵⁴⁶² Bu beyit sadece **L M**’de bulunmaktadır.

⁵⁴⁶³ Ḥazretleri’nün: **L M**’de yoktur.

⁵⁴⁶⁴ küsterleri: küster **L M**

⁵⁴⁶⁵ olıcaḳ: buyurıcaḳ **M**

⁵⁴⁶⁶ bu maḥalden güzer itmişdür: gelmişdür **E H A R**

‘Abdulmuṭṭalib ki viṣāline göñül ṭālib ü rāğıbdur⁵⁴⁶⁷ buyurdular ki ey ḥāṭib benüm İbn ‘Abdulmuṭṭalib a‘rābī āheste āheste Ḥazret ṭarafına teveccüh idüp şöyle ḥayāl itdi ki sem‘-i şerīflerine bir rāz-ı nühüfte inhā itmek ihtimālī ile işğāya iḳbāl buyurıcaḳ mużmeri olan mekr ü⁵⁴⁶⁸ ğadri īṣāl [10] eyleye Üseyd⁵⁴⁶⁹ bin Ḥazar (?) girifte-i⁵⁴⁷⁰ dest-i a‘rābī-i bed-nümā olup⁵⁴⁷¹ ey merd-i merdūd ṭaraf-ı şāḥib-i ḥavż-ı mevrüddan dūr ol ve illā ḥayyiz-i ḥayātdan mehcūr olursan zerrede ne vüçüd vardır⁵⁴⁷² ki muḳārenet-i mihr-i ‘ālem-tāb ile mes‘ūd⁵⁴⁷³ ola ḥākda⁵⁴⁷⁴ ne iḳtidār vardır⁵⁴⁷⁵ ki nūr ile āmīḥte olup in‘ikās-ı [15] envār-ı murād⁵⁴⁷⁶ izhār eyleye levş-i şirk ile mülevveş ve ṭayı‘-i dīn-i muḥdeşsin.⁵⁴⁷⁷ **mışra‘**:

11. Küfr ile ālūdedür dāmān-ı aḥvālūñ senūñ⁵⁴⁷⁸

Didi ve⁵⁴⁷⁹ izhār-ı nīrūy ve⁵⁴⁸⁰ celādet ile kemerine dest urup şevket-i hüçüm-i büt-peresti pest itdi ve zīr-i kemerde nühüfte bir⁵⁴⁸¹ ḥançer bulup feryād itdi ki ey sulṭān-ı ‘ināyet-mu‘tād bu merd-i bed-nihād ğadır idügi beyyin ü zāhir oldı aşḥāb-ı kirām kıyām idüp velvele vü ṭanīn ile rū-yi zemīn {vr. 123^a} ṭoldı a‘rābī müşāhede itdi ki nümüne-i bāz-ı ḥ^vāst peydā ve pençe-i bāz-ı dāşt hüveydā oldı⁵⁴⁸² a‘rābī⁵⁴⁸³ ğulgule vü feryāda

⁵⁴⁶⁷ ṭālib ü rāğıbdur: ṭālibdür **R**

⁵⁴⁶⁸ mużmeri olan mekr ü: mülāḥaza itdügi **L M**

⁵⁴⁶⁹ Üseyd: seyyid **E**

⁵⁴⁷⁰ girifte-i: redd-i **R**; giriftüdür **L**; girift-i **M**

⁵⁴⁷¹ olup: idüp **R L M**

⁵⁴⁷² vardır: var **A R L**

⁵⁴⁷³ mes‘ūd: pençe-i bāb **R**

⁵⁴⁷⁴ ḥākda: ḥākdan **E**

⁵⁴⁷⁵ vardır: var **A R L M**

⁵⁴⁷⁶ murād: **M**’de yoktur.

⁵⁴⁷⁷ muḥdeşsin: muḥdeşsin mışra‘ ez āgeh bedest def’ kerden ne-gūyest **L**

⁵⁴⁷⁸ Bu mısra‘ sadece **M**’de bulunmaktadır.

⁵⁴⁷⁹ ve: **M**’de yoktur.

⁵⁴⁸⁰ nīrūy ve: **R**’de yoktur.

ve: **M**’de yoktur.

⁵⁴⁸¹ bir: **L M**’de yoktur.

⁵⁴⁸² “aşḥāb-ı kirām kıyām idüp velvele ve ṭanīn ile rū-yi zemīn bir oldı a‘rābī müşāhede itdi ki nümüne-i bāz-ı ḥ^vāst peydā ve pençe-i bāz-ı dāşt hüveydā oldı” ifadesi **L**’de derkenardır.

ṭāḳat getürmeyüp pā-yi Üseyd'e ğaltān u fütāde olup ayıtdı ey merd-i 'ārif celiye-i aḥvāle vāḳıf olduñ [5] cerāyid-i cerāyime ḥāme-i 'afv ile resīd idüp cūd ü semāḥat-ı bedīd eyle. **li-münṣī'ihī**⁵⁴⁸⁴:

12. 'İnān-ı nefis⁵⁴⁸⁵ be-dest-i hevā rehā kerdem

Hilāf-ı 'aḳl u ḥired kerdem ve ḥatā kerdem

neṣr: Ḥāzret buyurdılar ki ey a'rābī rāst-gūy olmaḳ ile⁵⁴⁸⁶ menfa'at-cūy ol şöyle ki ḳadem-i kelāmı ṣaḥrā-yı dūrūğa başasın ḥile vü ḥud'a [10] gümānın pīṣ-ḡāh-ı kelāma yaṣasın sem'-i ḳabūle girmez ve mūntehā-yı bādiye-i necāta irmez ben ḥuṣūṣ-i ḳāziyyeyi mūtetebbi' ve i'lām-ı Ḥudā-yı 'Allām ile muṭṭali' olmuṣumdur a'rābī ṭaleb-i emān ile tafṣīl-i ḥālī i'lān eyledi ḥuẓẓār-ı meclis-i sirāc-ı ümmetden nūr-i⁵⁴⁸⁷ mu'cizeyi muḳtebis olup taḳrīr-i ḥarīf muṭābıḳ-ı [15] kelām-ı Nebiyy-i ṣadāḳat-elīf olduḡı 'ilāve-i muḥabbet ü te'līf oldu Ḥāzret-i Resūl-i hidāyet-nümün⁵⁴⁸⁸ Üseyd'e teslīm idüp bir iki gün ḥıfẓ-ı Üseyd'e⁵⁴⁸⁹ makrūn oldu ba'dehü ṭaleb buyurup āzād ve her ne cānibe murād iderse⁵⁴⁹⁰ gitmege işāret ile dil-ṣād⁵⁴⁹¹ buyurup ammā ey a'rābī bundan evlā bir ḥāl daḡı var ki saña evfaḳ u aḥrā idüḡi bedīdārdur⁵⁴⁹² buyurdılar ki⁵⁴⁹³ ayıtdı ey Resūl-i Ḥudā her ne⁵⁴⁹⁴ ma'nā ki {vr. 123^b} melḥūẓ-i re'y-i 'ālem-ārādur karīn-i ṣavāb idüḡi ne cā-yi

aṣḡāb-ı kirām ḳıyām idüp velvele vü ṭanīn ile rū-yi zemīn ṭoldı a'rābī müṣāhede itdi ki nümüne-i bāz-ı ḡ'āst peydā ve pençe-i bāz-ı dāṣṭ hüveydā oldu: **M'**de yoktur.

5483 a'rābī: **E H A R**'de yoktur.

5484 li-münṣī'ihī: beyit **R L M**

5485 nefis: **E'**de yoktur.

5486 olmaḳ ile: olmaḡla **L M**

5487 nūr-i: ṣerer-i **L M**

5488 hidāyet-nümün: **L M'**de yoktur.

5489 Üseyd'e: Üseyd **E**

5490 cānibe murād iderse: cānibi isterse **L M**

5491 ile dil-ṣād: **L M'**de yoktur.

5492 aḥrā idüḡi bedīdārdur: aḥrādur **M**

5493 ki: **M'**de yoktur.

5494 ne: **E H A R L**'de yoktur.

irtiyābdur buyurdılar ki taşdıķ-i risālet ile⁵⁴⁹⁵ iķrār-ı vaħdet ü rübūbiyyetdür⁵⁴⁹⁶ fī'l-ħāl
şeref-i İslām'ı⁵⁴⁹⁷ fāyız ve sa'ādet-i kelime-i şehādeti ħāyız oldu ve⁵⁴⁹⁸ ayıtdı ey Resūl-i
ħaťır müddet-i 'ömrümde⁵⁴⁹⁹ hergiz [5] bīm-i⁵⁵⁰⁰ tīg ü teber cāy-gīr-i źamīr olmayup
ķabāyil-i 'Arab içre⁵⁵⁰¹ celādet ü şehāmet ile şehīr idüm⁵⁵⁰² ammā⁵⁵⁰³ ol dem ki sālha-i
meclis-i ħümāyūnuñuza⁵⁵⁰⁴ vaż'-ı ķadem itdüm sulťān-ı bīm⁵⁵⁰⁵ ü hirās şehri
vücūduma⁵⁵⁰⁶ bir mertebe istilā itdi ki 'aķl u ħuşdan bi'l-küllıyye müberrā oldum ve⁵⁵⁰⁷
Ebū Süfyān ile beynümüzde [10] olan emri pinhān bir ferd źamīrinde cāy-gīr degül
iken cümlesi ķarīn-i taķrīr⁵⁵⁰⁸ olduğı beni i'cāb itmek ile def'-i irtiyāb idüp taķķīķ itdüm
ki hādī-i tarīķ-i reşād ü⁵⁵⁰⁹ tevfiķsin ħızb-i Muħammedī ħızb-i Raħmān ve⁵⁵¹⁰ ħızb-i Ebū
Süfyān ħızb-i şeyťāndur⁵⁵¹¹ didi ol gül-i gülzār-ı [15] nübüvvet ve ğonçe-i gülistān-ı
risālet aşķāb-ı 'ālīşān ile tebessüm-künān oldılar a'rābī bir ķaç ğün iķāmet idüp⁵⁵¹²
ba'dehu meķānına⁵⁵¹³ 'avdet idüp ğayrı nişān u ħaber mināşsa-i źuhūrda cilve-ger
olmadı. **li-münşī'ihī**⁵⁵¹⁴:

5495 ile: ve **E H**

5496 rübūbiyyetdür: rübūbiyyet ile **E H**; rübūbiyyet **A L M**

5497 İslām'ı: İslām'a **M**

5498 ve: **E H A**'da yoktur.

5499 ey Rasūl-i ħaťır müddet-i 'ömrümde: **L M**'de yoktur.

5500 bīm-i: ħavf-ı **R L M**

5501 ķabāyil-i 'Arab içre: **L M**'de yoktur.

5502 şehīr idüm: şehīr-i ķabīle-i 'Arab idügüm cā-yi 'illet degüldür **L M**

5503 ammā: **R**'de yoktur.

5504 ħümāyūnuñuza: ħümāyūnuña **A L M**

5505 bīm: vehm **L M**

5506 vücūduma: cismüme **L M**

5507 ve: **M**'de yoktur.

5508 ķarīn-i taķrīr: taķrīre ķarīn **M**

5509 ü: **E**'de yoktur.

5510 ve: **M**'de yoktur.

5511 ħızb-i Muħammedī ħızb-i Raħmān ve ħızb-i Ebū Süfyān ħızb-i şeyťāndur: **R**'de yoktur; **L**'de ise üstü çizilmiştir.

5512 idüp: **R L**'de yoktur.

5513 meķānına: **E H A M**'de yoktur.

5514 li-münşī'ihī: li-münşī'ihī'l-faķīr **M**; **R**'de ise yoktur.

13. Şübhe yokdur Resûl-i vâkıfdur

Cümle eşyâ-yı kevne ‘ârifdür⁵⁵¹⁵

52. Mu‘cize-i şifâ yâften-i sâķ-ı ‘Abdullâh bâ-du‘â-i Hâzret-i⁵⁵¹⁶ risâlet-penâh

E 123^b; H 115^a; A 114^b; R 113^a; L 97^b; M 68^b

Ṭâyife-i Yahūd’da bir şahş-ı merdūd var idi livā’-i {vr. 124^a} ‘adāvet-i seyyid-i enbiyāyı berdāşte ve āyāt-ı huşūmet-i sultān-ı ıstıfāyı şahīfe-i ‘āleme nigāşte itmiş idi gāh seng-i ta‘rīzi mancınık-ı zebān ile perrān ve⁵⁵¹⁷ gāh bād-ı şî‘r ü⁵⁵¹⁸ heycā ile varaķ-ı semti⁵⁵¹⁹ vezān ider idi bir haşnā-i mütehaşşın olup [5] şeb ü rüz anda kâtın idi ol mel‘ün-i bî-tevfik Rāfi‘ ibn⁵⁵²⁰ Hāķik⁵⁵²¹ (?) demekle meşhūr ve miyān-ı Yahūdiyyān’da mezkūr idi nāşib-i livā-yı şerī‘at şāhib-i serīr-i hilāfet⁵⁵²² Hâzret-i Resûl-i Hudā-yı bî-şerik ‘Abdullâh bin ‘Atik (?) nām merd-i be-nām ile ki mehebb-i gülşen-i⁵⁵²³ ef‘ālinde⁵⁵²⁴ nesīm-i vefā lāyih [10] ve āşār-ı necāh esirre-i harekāt u aķvālınden vāzih idi tecrīd-i ‘asker-i İslām idüp şāh-bāz-ı himmeti ol murğ-i kem-ķudreti şayd u bend-i fitrākına⁵⁵²⁵

⁵⁵¹⁵ Bu beyit R’de bulunmamaktadır.

⁵⁵¹⁶ Hâzret-i: M’de yoktur.

⁵⁵¹⁷ ve: R L M’de yoktur.

⁵⁵¹⁸ ü: E H’de yoktur.

⁵⁵¹⁹ varaķ-ı semti: kelām-ı ‘arīzi M

⁵⁵²⁰ ibn: bin R L M

⁵⁵²¹ “ol Yahūd-i merdūduñ nāmı Selām bin Hāķik olmaķ daķı taķķik olmışdur sīret-i İbn Hişām’da Selām üzre sevķ-i kelām olınmış minh” ifadesi E H’de; “mütehaşşın-ı hışn olan ol Yahūd-i merdūduñ nāmı Selām bin Hāķik olmaķ daķı taķķik olmışdur sīret-i İbn Hişām’da Selām üzre sevķ-i kelām olınmış el-‘ilmü ‘ande Allāhi’l-‘allām minh” ifadesi de A R L’de derkenardır.

⁵⁵²² nāşib-i livā-yı şerī‘at şāhib-i serīr-i hilāfet: R’de yoktur.

⁵⁵²³ gülşen-i: A L M’de yoktur.

⁵⁵²⁴ ef‘ālinde: ef‘ālınden L M

⁵⁵²⁵ fitrākına: fitrāka M

kayd için ruḥṣat-dih-i pervāz oldı⁵⁵²⁶ ‘Abdullāh fermān-ber-i Ḥazret-i Resūlullāh olup⁵⁵²⁷ **beyit**⁵⁵²⁸:

1. Be-ferḥunde ṣuġlī ki fermūd-i ṣāh

Be-ḥidmet-i kemer best ve be-nümūd rāh⁵⁵²⁹

[15] **neṣr**⁵⁵³⁰: Kendüler ḥuṣūl-ı mes’ul için āġāz-ı niyāz-ı dergāh-ı Ḥudā-yı kār-sāz⁵⁵³¹ eylediler ol mel’ūn dāyimā⁵⁵³² ‘ahdi naḳṣ ve ṭarīḳ-i Ḥaḳ’dan nekṣ⁵⁵³³ ider idi⁵⁵³⁴ e’imme-i dīn bu ḥālden istidlāl iderler ki nāḳiṣ-i ‘ahd olan ḡimmī-i bed-‘aḳd ḳatline ṣer‘de mūsā‘ade vū mecāl bula⁵⁵³⁵ ‘Abdullāh ibn⁵⁵³⁶ ‘Atīk merd-i muḥtāl ve kār-ı ḳitālde ‘arīf ü⁵⁵³⁷ daḳāyık ve celāyil-i aḥvāle vāḳıf⁵⁵³⁸ idi. **mıṣra**‘:

2. Mıṣl-i ān der zamāne ne-tüvān⁵⁵³⁹

neṣr⁵⁵⁴⁰: Bisāṭ-ı mu‘ḍilāt-ı⁵⁵⁴¹ ḥuṭūbı pā-zede-i tecārib⁵⁵⁴² ü ṣecā‘at ve menāzil-i müṣḳilāt-ı umūrı mevṭā-i aḳdām-ı ḍarāmet ü mümāreset ve nīk u bed-{**vr. 124^b**} kārı

⁵⁵²⁶ oldı: ola **R**; olup **L M**

⁵⁵²⁷ ‘Abdullāh fermān-ber-i Ḥazret-i Resūlullāh olup: **M**’de yoktur.

⁵⁵²⁸ beyit: naẓm **A**

⁵⁵²⁹ “‘Abdullāh fermān-ber-i Ḥazret-i risālet-penāh olup be-ferḥunde ṣuġlī ki fermūd-i ṣāh be-ḥidmet-i kemer best ve nümūd rāh” ifadesi **L**’de derkenardır; bu beyit ise **M**’de bulunmamaktadır.

⁵⁵³⁰ neṣr: **M**’de yoktur.

⁵⁵³¹ dergāh-ı Ḥudā-yı kār-sāz: **L M**’de yoktur.

⁵⁵³² dāyimā: **L M**’de yoktur.

⁵⁵³³ “en-neḳṣü’r-rücu’ ‘ammā kāne ‘aleyhi min ḥayri ḥāṣin kāmūs” ifadesi **E H A R L**’de derkenardır.

⁵⁵³⁴ naḳṣ ve ṭarīḳ-i Ḥaḳ’dan nekṣ ider idi: nāḳiṣ ve ḥiyel-i irtidādı nāḳiṣ idi **L**
ṭarīḳ-i Ḥaḳ’dan nekṣ ider idi: emr-i inḳıyādı rafz itdi **M**

⁵⁵³⁵ e’imme-i dīn bu ḥālden istidlāl iderler ki nāḳiṣ-i ‘ahd olan ḡimmī-i bed-‘aḳd ḳatline ṣer‘de mūsā‘ade vū mecāl bula: **E H A R**’de yoktur.

bula: ola **M**

⁵⁵³⁶ ibn: bin **A R L M**

⁵⁵³⁷ ü: **R L M**’de yoktur.

⁵⁵³⁸ aḥvāle vāḳıf: aḥvāl **R L M**

⁵⁵³⁹ Bu mısra‘ **L**’de derkenardır; **M**’de ise yoktur.

⁵⁵⁴⁰ neṣr: **M**’de yoktur.

mīzān-ı hayyızinde⁵⁵⁴³ muvāzene ve germ ü serd-i rūzgāra muḳārene itmiş idi. **li-münṣī’ihi:**

3. Merd-i ferd idi rezm içinde o merd

Kimse anuñla idemez idi neberd

4. Rūbeh-i bīṣe-gāh-ı ḥīle idi

Her ne rezm itse ḥīle bile idi

neṣr: Pes cerr-i zūyūl-i [5] ‘asker ve icrā-yı süyūl-i ṣufūf-i hūdāt-ı dīn-perver iderek pīṣ-gāh-ı ḳal‘a-i Rāfi‘⁵⁵⁴⁴ pā-zede-i ḥuyūl-i fuḥūl ve muḥāşır-ı cünūd-i Ḥazret-i Resūl oldu ḳal‘a ḡāyet metīn bir ḥıṣn-ı ḥaṣīn idi ḥarb u ḳitāl ile zafer müyesser olmayacağı azher idi.⁵⁵⁴⁵ **mıṣra‘:**

5. Āncā meger ṣimāl dūr yā ṣabā ve zed⁵⁵⁴⁶

[10] **neṣr**⁵⁵⁴⁷: Ol gice ol ser-bāz ḳam‘-ı ‘adū-yı nā-sāz emrinde ṣiddet-i āzdan derīçe-i ḥīleyi bāz idüp hezār mülāḥaza vü ḥayāl ile re’y ü tedbīri i‘māl idüp⁵⁵⁴⁸ āḥir⁵⁵⁴⁹ bir tarīḳ-i enīḳ⁵⁵⁵⁰ ile derūn-i ḥıṣāra duḥūl zaferin iḥrāz idüp ser-vaḳte varmadın ihtirāz itmedi ‘Abdullāh [15] bin⁵⁵⁵¹ ‘Atīk ile mübāşeret-i⁵⁵⁵² kār-ı ḳatilde beṣ kimesne daḥı

⁵⁵⁴¹ mu‘dīlāt-ı: mufaṣṣalāt-ı **E**

⁵⁵⁴² tecārib: tecrūbe **A R**

⁵⁵⁴³ hayyızinde: hayretde **M**

⁵⁵⁴⁴ Rāfi‘: Ebī Rāfi‘ **L M**

⁵⁵⁴⁵ ḳal‘a ḡāyet metīn bir ḥıṣn-ı ḥaṣīn idi ḥarb u ḳitāl ile zafer müyesser olmayacağı azher idi: **M**’de yoktur.

⁵⁵⁴⁶ “ḳal‘a ḥıṣn-ı ḥaṣīn-i metīn idi ḥarb u ‘asker ile fetḥ u zafer müyesser olmayacağı azher idi āncā meger ṣimāl dūr ya ṣabā ve zed” ifadesi **L**’de derkenardır; bu mısra‘ ise **M**’de bulunmamaktadır.

⁵⁵⁴⁷ neṣr: **A R L M**’de yoktur.

⁵⁵⁴⁸ “hezār mülāḥaza vü ḥayāl ile re’y ü tedbīri i‘māl idüp” ifadesi **L**’de derkenardır; **M**’de ise yoktur.

⁵⁵⁴⁹ āḥir: **L M**’de yoktur.

⁵⁵⁵⁰ enīḳ: **E H A R L**’de yoktur.

⁵⁵⁵¹ bin: ibn **E**

şerîk oldılar⁵⁵⁵³ Mes‘ūd bin Sinān (?) ve Ebū Ḳatāde ve Ḥarā‘ī (?) ve Esved ve ‘Abdullāh bin Enīs (?)-i zīşān bir⁵⁵⁵⁴ şeb-hengām idi ki pister-i ḥ^vāb u ārām-ı Ebī Rāfi‘-i bed-kām şürekā ile⁵⁵⁵⁵ mevṭā-i ‘Abdullāh-ı benām oldu ḥusām-ı Behrām-intikām-ı⁵⁵⁵⁶ ḥūn-āşāmı bīrūn-i derūn-i⁵⁵⁵⁷ niyām idüp şikem-i murdārına bir vaḥz-ı⁵⁵⁵⁸ tīz-kār ile vaḥza mütecāsir oldu ki yalmān-ı şemşīr zāhrında {vr. 125^a} zāhir oldu ol biş nefer merd-i hüner-ver daḥı birer ḍarb-ı tīz-eşer ile ta‘ḳīb-i zaḥm-ı ‘Abdullāh eylediler.⁵⁵⁵⁹ **mışra‘**:

6. Şubḥ-i zafer ez maşrıḳ-i envār ber āmed⁵⁵⁶⁰

neşr⁵⁵⁶¹: Çünki ol ḥarr-ı ebter ser-dāde-i çerā-gāh-ı saḳar olup merāti‘-i dūzaḥa güzer ve tayy-i mesāfe-i [5] caḥīme sefer itdi ‘arşa-i cesāretüñ ser-bāzı serdār-ı gāzī muḡlaḳāt-ı ebvāb-ı müseddedeyi enāmīl-i sa‘y ü ictihād ile küşāde⁵⁵⁶² idüp derecāt-ı ḥişāra gāh nāzil ve gāh ‘āric olarak gerçi merātīb-i ḥalāşa dāric oldu ammā ḥareket ü refṭār⁵⁵⁶³ bir derecede ḳarār iderken nāgāh ol necm-i [10] zāhir leyl-i⁵⁵⁶⁴ muḳammerde üç burcdan fütāde olup bir derecede düşdi ki gūyā murḡ idi lāneden uçdı sāḳı münkesir olup sāḳī-i çarḥ-ı mütekeddirden cām-ı zehr-ālūd-i telḥ-kāmī-i cerāḥatı⁵⁵⁶⁵ nūş idüp bī-hūş oldu ne çāre ‘amāmesin pāre pāre idüp rabṭ-ı sāḳ-ı [15] münkesir ü mecrūḥ ile baḳıyye-i ebvābı

⁵⁵⁵² mübāşeret-i: **M**’de yoktur.

⁵⁵⁵³ oldılar: idiler **L M**

⁵⁵⁵⁴ bir: **M**’de yoktur.

⁵⁵⁵⁵ şürekā ile: **A M**’de yoktur; **H**’de ise derkenardır.

⁵⁵⁵⁶ Behrām-intikām-ı: **E H A R**’de yoktur.

⁵⁵⁵⁷ derūn-i: **E H A R**’de yoktur.

⁵⁵⁵⁸ “vaḥz feth-i vāv ve sūkūn-i ḥā’-i mu‘ceme ba‘dehü zā’-i mu‘ceme ile dürtmek ma’nāsındadır Sālīm” ifadesi **E**’de derkenardır.

⁵⁵⁵⁹ “biş nefer-i şerîk daḥı birer zaḥm-ı tīz-eşer ile ta‘ḳīb-i ḍarb-ı İbn ‘Atîk eylediler” ifadesi **L**’de derkenardır.

ol biş nefer merd-i hüner-ver daḥı birer ḍarb-ı tīz-eşer ile ta‘ḳīb-i zaḥm-ı ‘Abdullāh eylediler: **M**’de yoktur.

⁵⁵⁶⁰ Bu mısra‘ **L M**’de bulunmamaktadır.

⁵⁵⁶¹ neşr: **A L M**’de yoktur.

⁵⁵⁶² küşāde: küşād **L**; “ve rāh-ı ḥalāşa rû-nihāde” ifadesi ise **M**’de derkenardır.

⁵⁵⁶³ ü refṭār: firār **L M**

⁵⁵⁶⁴ leyl-i: ol şeb-i **R L M**

⁵⁵⁶⁵ cerāḥatı: **E H A L M**’de yoktur.

meftūh iderek hezār derd⁵⁵⁶⁶ ü elem ile ‘asker-i İslām’a mülhāk u munzam oldu çünkü bād-ı tevfiķ ü zafer vezān-ı keştī-i āmāl-i hüdāt-ı dīn-perver oldu ‘inān-ı ‘azīmet ve⁵⁵⁶⁷ mün‘atıf-ı pīş-gāh-ı dergāh-ı Hāzret-i risālet olup şeref-i vuşūl qarīn-i huşūl olıcaķ keyfiyet-i helāk-ı Rāfi‘ bin Hākīķ (?) ‘alā mā hüve’t-tahķīķ⁵⁵⁶⁸ ve kesr-i sāk-ı {vr. 125^b} ‘Abdullāh⁵⁵⁶⁹ bin⁵⁵⁷⁰ ‘Atīķ şadīķ-i taķrīr ü tedķīķ olındukda buyurdılar ki yā⁵⁵⁷¹ ‘Abdallāh sākūn uzat⁵⁵⁷² İbn ‘Atīķ dahı emr-i hümāyūnlarına imtişāl⁵⁵⁷³ idicek dest-i mübārekleri-yle mesh buyurdılar fi’l-hāl şifāhāne-i ihsānları [5] feyz-resān olup bir vech-ile şıhhat-pezīr oldu ki gūyā hergiz ‘arāz-ı marāz cāy-gīr olmamış⁵⁵⁷⁴ ve ‘arşa-i sākına pā-yi⁵⁵⁷⁵ keder ü cürūh ayak başmamış idi⁵⁵⁷⁶ ol⁵⁵⁷⁷ biş nefer merd-i⁵⁵⁷⁸ şecā‘at-küster ki her biri katle mübāşeretde izhār u hüner itmiş-idi huzūr-i Peygamber [10] şallellāhu ‘aleyhi ve sellemde⁵⁵⁷⁹ her biri darbına i‘timād ile katli kendüye istinād eyledi seyyid-i evvel ü āhır⁵⁵⁸⁰ her birinūn şemşirine nāzır olıcaķ ‘Abdullāh bin ‘Atīķ’ün⁵⁵⁸¹ da‘vā-yı katlini te’kīd ü te’sīs buyurdılar. **li-münşī’ihi**⁵⁵⁸²:

⁵⁵⁶⁶ derd: sügvārī **L M**

⁵⁵⁶⁷ ve: **H A R L M**’de yoktur.

⁵⁵⁶⁸ hüve’t-tahķīķ: hüve’l-vāķı’ın tahķīķ **R L M**

⁵⁵⁶⁹ ‘Abdullāh: Rekīķ **M**; **L**’de ise yoktur.

⁵⁵⁷⁰ bin: ibn **L M**

⁵⁵⁷¹ yā: ey **L**

⁵⁵⁷² sākūn uzat: pūr-fütūh keşf-i sāk-ı mecrūh ile **R**; “pūr-fütūh keşf-i sāk-ı mecrūh ile” ifadesi ise **L**’de derkenardır.

⁵⁵⁷³ “müsāra‘at” ifadesi **M**’de derkenardır.

⁵⁵⁷⁴ cāy-gīr olmamış: te’sīr itmemiş **L**

⁵⁵⁷⁵ pā-yi: **R**’de yoktur.

⁵⁵⁷⁶ “ba‘z-ı kütübde mezkūrdur ki” ifadesi **M**’de derkenardır.

⁵⁵⁷⁷ ol: ammā ol **A**; ammā **R L M**

⁵⁵⁷⁸ merd-i: **L**’de yoktur.

⁵⁵⁷⁹ Peygamber şallellāhu ‘aleyhi ve sellemde: Peygamber’de **A R L M**

⁵⁵⁸⁰ “ü āhır” ifadesi **L**’de derkenardır.

⁵⁵⁸¹ ‘Atīķ’ün: Enīs **A M**

⁵⁵⁸² li-münşī’ihi: li-münşī’ihi’l-fākīr **R**

7. Eyledi bu ğazāyı İbn ‘Atīk

Oldı ğayrılar anuñ-ile şerīk⁵⁵⁸³

[15] 53. Mu‘cize-i izdiyād-ı āb-ı çāh be-irāde-i Ḥazret-i⁵⁵⁸⁴ Resūl-i İlāh
şallellāhu ‘aleyhi ve sellem⁵⁵⁸⁵

E 125^b; H 116^b; A 116^a; R 114^b; L 98^b; M 116^a

İcrā-yı miyāh-ı mu‘cizāt mücebetü’l⁵⁵⁸⁶-i‘cāb⁵⁵⁸⁷ ile kişt-zār-ı şadākatı sīr-āb iden
Nebiyy-i risālet-intisāb **naẓm**⁵⁵⁸⁸:

1. Faḥr-i cihān u zuḥr-i zamān şāh-ı kām-kār

Maṭlūb-i ḥalk-ı ‘ālem ü maḥbūb-i Girdigār

2. Deryā-yı cūd ve baḥr-i vücūd yemm-i şiyem

Dürr-i yetīm ḳulzum-i bī-sāḥil ü kenār

neşr⁵⁵⁸⁹: Şallellāhu ‘aleyhi ve sellem Ḥazretleri’nün⁵⁵⁹⁰ bu mu‘cize-i şadākat-**{vr. 126^a}**
elīflerin⁵⁵⁹¹ bu gūne rivāyet itmişlerdür ki bir ḳabīle-i nebīlenün aşḥābı pīş-gāh-ı seyyid-
i kām-yābı fersūde-i cebīn-i ḳarā‘at u⁵⁵⁹² ibtihāl idüp bu gūne ‘arz-ı ḥāl⁵⁵⁹³ itdiler ki ey
Resūl-i İlāh celle ‘ani’l-eşbāḥ ḳabīlemüzde bir çāh vardur ki cümle ḳavim **[5]** ol çāh

⁵⁵⁸³ Bu beyit L’de derkenardır; M’de ise yoktur.

⁵⁵⁸⁴ Ḥazret-i: **R L M**’de yoktur.

⁵⁵⁸⁵ Şallellāhu ‘aleyhi ve sellem: **E H**’de yoktur.

⁵⁵⁸⁶ mücebetü’l: mücebü’l **L M**

⁵⁵⁸⁷ i‘cāb: i‘cāz **M**

⁵⁵⁸⁸ naẓm: şi‘r **R**; beyit **L M**

⁵⁵⁸⁹ neşr: **L**’de yoktur.

⁵⁵⁹⁰ **A R L M**’de “Ḥazretleri’nün” ifadesi “neşr”den sonra yazılmıştır.

⁵⁵⁹¹ elīflerin: ülfetlerin **R L**

⁵⁵⁹² u: **E**’de yoktur.

⁵⁵⁹³ ḥāl: **A R L**’de yoktur.

ābına muhtāc olup ‘arz-ı teşnegīye andan ‘ilāc iderüz eyyām-ı şitāda ābı müstevfī⁵⁵⁹⁴ olmağla cümlemüze vefā ider ammā eyyām-ı tābistānda ‘atā-yı nāmerdān gibi az olmağla sedd-i derīçe-i hırş u āz itmeyüp devābb ü mevāşī bī-āblukdan mütelāşī olup ğayrı çāhdan⁵⁵⁹⁵ taleb-i āb⁵⁵⁹⁶ [10] bu kavme bir belā u naşb olmışdur huşūşā gāh olur ki ser-i çāhda vürūd iden kavim⁵⁵⁹⁷ ile zihāmdan⁵⁵⁹⁸ dest ü pāçe olup tīr-i huşūmet umaça gelmeli olur havf-ı neberd ü cengden dil-teng olup ser-i çāha vaż‘-ı kadem itmegi müceb-i nedem bilürüz eger sükūt iderseñ [15] teşnegīye tāb u tākat getürmeyüp cümle etrāfımızda olan kabāyil sīr-āb olup bizüm kabīlemüz bī-āb kalur.⁵⁵⁹⁹ **beyit**⁵⁶⁰⁰:

3. Suhan-ı dürüst ne-güyem ne mī-tüvānem

Ki mī-ḥürend ḥarīfān ve men nezzāre künem⁵⁶⁰¹

neşr⁵⁶⁰²: Az kaldı ki kabīlemüz perīşān ve büyüť ü kurā ḥarāb u vīrān ola elṭāf-ı ‘aliyye-i ‘amīme ve a‘ṭāf-ı behiyye-i cesīmeden bir zerre şāmil-i ḥāl-i melāl-{**vr. 126^b**} meāl olup teraḥḥum-künān du‘āya leb-cünbān olmağ tazarru‘ u recā iderüz ki çāhuñ⁵⁶⁰³

⁵⁵⁹⁴ müstevfī: vāfir ü(?) **M**

⁵⁵⁹⁵ çāhdan: yerden **L M**

⁵⁵⁹⁶ taleb-i āb: taleb **R**; āb taleb itmek **L M**

⁵⁵⁹⁷ vürūd iden kavim: a‘dāmuz **M**

⁵⁵⁹⁸ “vürūd iden kavim ile zihāmdan” ifadesi **L**’de derkenardır.
zihāmdan: **M**’de yoktur.

⁵⁵⁹⁹ eger sükūt iderseñ teşnegīye tāb u tākat getürmeyüp cümle etrāfımızda olan kabāyil sīr-āb olup bizüm kabīlemüz bī-āb kalur: **M**’de yoktur.

⁵⁶⁰⁰ beyit: nazm **A**

⁵⁶⁰¹ “eger sükūt idersen tef-i teşnegīye tāb getürmeyüp etrāfımızda olanlar sīr-āb ve biz bī-āb kaluruz suhan-ı dürüst ne-güyem ne mī-tüvānem ki mī-ḥürend ḥarīfān ve men nezzāre künem” ifadesi **L**’de derkenardır, bu beyit ise **M**’de bulunmamaktadır.

⁵⁶⁰² neşr: **L M**’de yoktur.

⁵⁶⁰³ çāhuñ: kuyularımızuñ **L M**

ābı ziyāde olup şayf u şitāda⁵⁶⁰⁴ kabīlemūze vefā idüp a‘dāmuz ile iltikādan⁵⁶⁰⁵ istiğnā rüy-nümā ola. **li-münşī’ihī’l-fakīr**⁵⁶⁰⁶:

4. Ne belādur ki dāyimā šāhā

Göstere rüyın ādeme a‘dā⁵⁶⁰⁷

5. Görmege istemez iken bir dem

Rüz u şeb ‘arz ide yüzün ne belā⁵⁶⁰⁸

neşr⁵⁶⁰⁹: Fi’l-ḥāl şeyāṭīn-i a‘dā rüyını müşāhededen iğnā ile⁵⁶¹⁰ def-i kıllet-i māye [5] şarf-ı himmet-i ‘ulyā⁵⁶¹¹ buyurup yidi kıt‘a sengi dest-i mübāreklerinde bedīd⁵⁶¹² ve bād-ı du‘āyı vezīd⁵⁶¹³ idüp buyurdılar ki bu seng-rīzeleri birer birer zıkr-i nām-ı⁵⁶¹⁴ Hudā-yı dād-ger ile ol⁵⁶¹⁵ çāha⁵⁶¹⁶ ilkā idüñ inşā’ü’l-Mevlā vefret-i mā zāhir ü hüveydā ola. **li-münşī’ihī**⁵⁶¹⁷:

⁵⁶⁰⁴ şitāda: şitā **A R L M**

⁵⁶⁰⁵ iltikādan: iltikā belāsından **L M**

⁵⁶⁰⁶ li-münşī’ihī’l-fakīr: li-münşī’ihī **M**; **E H A R**’de yoktur.

⁵⁶⁰⁷ Bu beyit sadece **M**’de bulunmaktadır.

⁵⁶⁰⁸ Bu beyit sadece **L M**’de bulunmaktadır; “ne belādur ki çehre-i a‘dā görine dīdene şabāḥ u mesā” ifadesi ise **L**’de derkenardır.

⁵⁶⁰⁹ neşr: **E H A R**’de yoktur.

⁵⁶¹⁰ Fi’l-ḥāl şeyāṭīn-i a‘dā rüyını müşāhededen iğnā ile: Fi’l-ḥāl ol kân-ı luṭf u mürüvvet **R**; **E H A**’da yoktur.

⁵⁶¹¹ ‘ulyā: **R**’de yoktur.

⁵⁶¹² mübāreklerinde bedīd: mübāreklerine alup seyyid **L**; mübāreklerine alup mālīde **M**

⁵⁶¹³ bād-ı du‘āyı vezīd: du‘ā ve pīçīde **M**

⁵⁶¹⁴ nām-ı: **R**’de yoktur.

⁵⁶¹⁵ ol: derün-i **R**

⁵⁶¹⁶ “ol çāha” ifadesi **L**’de derkenardır; **M**’de ise yoktur.

⁵⁶¹⁷ li-münşī’ihī: beyit **L M**; **R**’de ise yoktur.

6. Dünyāda āhiretde irişdi murādına

[10] Her kim ki aldı iki cihānda du‘āsını⁵⁶¹⁸

neşr⁵⁶¹⁹: Ol qavim sürür ü behcet ile huzūr-i ‘izzet-ülfetlerinden⁵⁶²⁰ kabīlelerine mūrāca‘at idüp mümāss-i eyādī-i sa‘ādet-intimā⁵⁶²¹ olan kıta‘āt-i aḥcārı üslūb-i mezbūr üzre ilqā itdiler bi-iznihi Sübhānühü āb-ı cāh bir vech-ile ziyāde oldı ki şayf u şitāda ol qavme vefāda [15] taqşır itmedügüñden mā-‘adā ne deñlü isti‘māl olınsa yine mādde-i mā’da vefret olup tefāvüt ile kıllet meşhūd-i erbāb-ı başiret olmaz-idi. **li-münşī’ihi**:

7. Cāh-ı bī-ābı eyleyüp⁵⁶²² pür-āb

Eyledi⁵⁶²³ bir kabīleyi sīr-āb

8. Gerçi taşdan çıkar miyāh amma

Seng ile⁵⁶²⁴ eyledi⁵⁶²⁵ anı⁵⁶²⁶ peydā

9. Tokınıcaq benānına taşlar

Bāldan akdı güyyiā sükker⁵⁶²⁷

⁵⁶¹⁸ Bu beyit **R**’de bulunmamaktadır.

⁵⁶¹⁹ neşr: **R L**’de yoktur.

⁵⁶²⁰ ülfetlerinden: eliflerinden **L**

⁵⁶²¹ sa‘ādet-intimā: sa‘ādet-iltimā **M**

⁵⁶²² eyleyüp: eyledi **L M**

⁵⁶²³ eyledi: eyleyüp **L M**

⁵⁶²⁴ Seng ile: Taşla **L M**

⁵⁶²⁵ eyledi: kıldı **L M**

⁵⁶²⁶ anı: ābı bu **L M**

⁵⁶²⁷ sükker: şeker **A R L M**

10. Mu‘cizātun niçe idem imlā

Vaşf-ı zātunda ‘acizem Yahyā

11. Bende yokdur o deñlü tākāt u tāb

Her birin yazsam ola başka kitāb⁵⁶²⁸

{vr. 127^a} 54. Mu‘cize-i seyyid-i enām⁵⁶²⁹ der tezāyüd-i ta‘ām

E 127^a; H 118^a; A 117^a; R 115^b; L 99^a; M 119^b

Rüvāt-ı eḥādīs-i Nebiyy-i Kureyşī-nesebden⁵⁶³⁰ Semere bin Cündet⁵⁶³¹ rivāyet ü⁵⁶³² inbā ider⁵⁶³³ ki bir rüz-i sa‘īdde Resül-i⁵⁶³⁴ Mecīd ile⁵⁶³⁵ mebde’-i tūlū‘-i tebāşīr-i şabāḥdan hengām-ı zūhūr-i⁵⁶³⁶ revaḥ zamānı⁵⁶³⁷ iftitāḥ idince bir kaş‘a⁵⁶³⁸ [5] müvākile ile mu‘āmele idüp aşḥāb-ı ma‘ālī-meāb onar onar ekl-i ta‘ām için cülūs iderler idi tamām-ı şīb‘ ḥāşıl olur yine kaş‘a evvelki ḥāle vāşıl olup tezāḥüm-i eyādī ile ol eyādī ile⁵⁶³⁹ taṭarruḥ-i ḥalel ile noḳşān u⁵⁶⁴⁰ zelev bulmaz-idi aşḥāb-ı ‘ālīşān ta‘accüb-künān itdiler⁵⁶⁴¹ āyā bu kaş‘aya imdād ne taraftan [10] vürūd idüp ta‘āmı izdiyād bulur ki

⁵⁶²⁸ Bu beyit sadece L’de bulunmaktadır.

⁵⁶²⁹ seyyid-i enām: seyyidü’l-enām E

⁵⁶³⁰ Kureyşī-nesebden: müctebādan Ebī’l-‘Alā’ M

⁵⁶³¹ Cündet: Cündeb’dan M

⁵⁶³² rivāyet ü: E H A R L’de yoktur.

⁵⁶³³ ider: itmişdür M

⁵⁶³⁴ Resül-i: Hāzret-i Nebiyy-i M

⁵⁶³⁵ “müctebādan Ebī’l-A‘lā rivāyet ü inbā ider ki bir rüz-i sa‘īdde Resül-i Mecīd ile” ifadesi L’de derkenardır.

⁵⁶³⁶ hengām-ı zūhūr-i: hengām-ı R; zūhūr-i L M

⁵⁶³⁷ zamānı: E H A R L’de yoktur.

⁵⁶³⁸ kaş‘a: kaş‘ada M

⁵⁶³⁹ ol eyādī ile: E H A’da yoktur.

ile: M’de yoktur.

⁵⁶⁴⁰ noḳşān u: E H A R L’de yoktur.

⁵⁶⁴¹ itdiler: oldılar E

bereket ile bu deñlü âdeme kifâyet ider Hâzret nûr-i ferâset ile⁵⁶⁴² buyurdılar ki niçün ta‘accüb ile ızhâr-ı hayret idersiz bu imdâd ü izdiyâd taraf-ı semâdan emr-i Rabbü’l-‘ibâd iledür. **beyit**⁵⁶⁴³:

1. Virdi bâr-ı Hudâ buña berekât

[15] Mu‘cize emrin itmege işbât⁵⁶⁴⁴

55. Mu‘cize-i nişânden-i şâh-ı hûrmâ ve kifâyet-i zer-i endek der bahâ-yı Selmân-ı bâ-vefâ bi-iznillâhi⁵⁶⁴⁵ te‘âlâ⁵⁶⁴⁶

E 126^b; H 118^a ; A 117^b; R 116^a; L 99^b; M 117^a

‘Andelîbân-ı gülistân-ı rivâyet ve tûtiyân-ı şekeristân-ı hikâyet nakl-i mu‘cize-i Hâzret-i risâletde bu güne güyâ ve şeker-hâ olmuşlardır ki mevâlî-i kirâm Hâzret-i Resûl-i enâmdan Selmân-ı Fârisî ki ‘arşa-i hûlûş u⁵⁶⁴⁷ ‘ubûdiyyetüñ fârisidür hizmet-i {vr. 127^b} ‘aliyyeleri⁵⁶⁴⁸ râh-ı⁵⁶⁴⁹ meslûkı olmadın bir Yahûdî’nüñ memlûkı idi bir gün gubâr-ı hâk-i pâ-yi⁵⁶⁵⁰ pāk-i⁵⁶⁵¹ Resûl-i Mennân’ı zer-ver-i⁵⁶⁵² dîde-i dil ü cānı eyledi bārân-ı ihsân-ı firāvānları sâha-i hâl-i Selmân’a feyz-resân olup pāye-i qadrini imdâd-ı teraşşüh-i ‘âtîfet [5] ile peyveste-i evc-i rif‘at idüp netāyic-i hâli ol Hâzret’üñ semîr-i zamîr-i sa‘âdet-iştimâli olmağla şeref-i hitâb ile muhâtab olup Mevlâ’sından mükâtib

⁵⁶⁴² nûr-i ferâset ile: R’de yoktur.

⁵⁶⁴³ beyit: A R L’de yoktur.

⁵⁶⁴⁴ Bu beyit R L M’de yoktur.

⁵⁶⁴⁵ bi-iznillâhi: bi-emrillâhi E; R’de ise yoktur.

⁵⁶⁴⁶ te‘âlâ: tebâreke ve te‘âlâ H; R’de ise yoktur.

⁵⁶⁴⁷ u: M’de yoktur.

⁵⁶⁴⁸ M’de “hizmet-i ‘aliyyeleri” ifadesi “meslûkı” ifadesinden sonra yazılmıştır.

⁵⁶⁴⁹ râh-ı: cādde-i L M

⁵⁶⁵⁰ pâ-yi: M’de yoktur.

⁵⁶⁵¹ pāk-i: E H A’da yoktur.

⁵⁶⁵² zer-ver-i: ârzü-yı M

olmağla işāret buyurup ğamām-ı in‘ām-ı ‘ām giryān⁵⁶⁵³ olmağla sāḥa-i āmāl-i Selmān ḥandān olacağına kināyet buyurdılar. **beyit**⁵⁶⁵⁴:

[10] 1. Be-ḥaber-i ḥ^vīṣten-rā⁵⁶⁵⁵ Ḥudāvend bāz

Bahāyeş dihid dāver-i bī-niyāz⁵⁶⁵⁶

neşr⁵⁶⁵⁷: Ol Ḥazret’ün himmet-i ‘aliyye ve kuşārā-yı emniyyeleri rāyid-i⁵⁶⁵⁸ da‘veti her cānibe revān ve a‘lām-ı īmānı i‘lān ve rāyet-i⁵⁶⁵⁹ küfr ü ḍalāl ne cānibde manşūb ise maṭmūs u menkūb itmek-idi. **li-münşī’ihi**⁵⁶⁶⁰:

2. Rā’yet-i dīni eyleyüp i‘lā

[15] Kışver-i küfri eyledi ifnā

neşr: Çünkü şaḥāyif-i zamīr-i ḥaḳāyık-mefhūm-i Selmān’da maẓmūn-i emr-i merḳūm oldı māliki olan Yahūd-i meẓmūm ḥuzurına gelüp emr-i kitābet ile kendüye sa’y ü ḥimmet⁵⁶⁶¹ ma’nāsını īzāḥ ve peyveste-i ḥuşul olmağa ilḥāḥ eyledi Yahūd egerçi murādın incāḥ idüp terākūm-i zulūmāt-ı ‘inād levāmi‘-i envār-ı elṭāf-ı⁵⁶⁶² Girdigār ile münḳaşı‘ ve vesāvis-i⁵⁶⁶³ ebālise-i ins imdād-ı Perverdigār ile mündefi‘ {vr. 128^a} oldı bī-mu‘āraza vü nizā ü mükāfaḥa⁵⁶⁶⁴ telaḳḳī-i bi’l-ḳabūl ve is‘āf-ı mes’ul itdi ammā teklīf-i ‘anīf ile ḳaşd-ı tesvīf idüp ayıtdı üç yüz naḥl-i ḥurmā ğars olunmaḳ meşrūt ve

⁵⁶⁵³ giryān: **M**’de yoktur.

⁵⁶⁵⁴ beyit: nazım **A**

⁵⁶⁵⁵ rā: ez **R**

⁵⁶⁵⁶ “Be-ḥaber-i ḥ^vīṣten-rā Ḥudāvend bāz bahāyeş dihid dāver-i bī-niyāz” ifadesi **L**’de derkenardır; bu beyit ise **M**’de bulunmamaktadır.

⁵⁶⁵⁷ neşr: **A L M**’de yoktur.

⁵⁶⁵⁸ “rāyid bu maḥalde resūl ma’nāsınadır” ifadesi **E H A R L**’de derkenardır.

⁵⁶⁵⁹ rāyet-i: rivāyet-i **E**

⁵⁶⁶⁰ li-münşī’ihi: li-münşī’ihi’l-faḳīr **R M**

⁵⁶⁶¹ ḥimmet: ḥidmet **R L M**

⁵⁶⁶² “elṭāf-ı” ifadesi **L**’de derkenardır; **M**’de ise yoktur.

⁵⁶⁶³ vesāvis-i: vesās-ı **A R L**

⁵⁶⁶⁴ “mükāfaḥa muḳābele ma’nāsınadır” ifadesi **E H A L**’de derkenardır.

birisi haṭā itmeyüp müşmir olmağa menūṭdur dört biñ [5] dirhem⁵⁶⁶⁵ daḡı kīsede mażbūṭ
gerekdür çünki bu vech-ile mükātib olmağa şerīṭ-i⁵⁶⁶⁶ mün‘aḳid⁵⁶⁶⁷ olup gūyā⁵⁶⁶⁸ şerīṭ
ile beste vü mü‘ekked oldı Selmān pīş-gāh-ı mü‘eyyed-i dīn-i mü‘eyyed⁵⁶⁶⁹ emr-i
kitābet ne vech-ile müseddēd oldı-ise taḡrīr ü i‘lām ile ‘arz-ı ḡāl-i müstehām itdi. **li-
münşī’ihi**⁵⁶⁷⁰:

3. Bedv-i güft-i Ḥāzret meḡūr hiç ḡam

[10] Ne-bāşēd ber men bahā-yi tū kem⁵⁶⁷¹

neşr⁵⁶⁷²: Gülistān-ı merāmında nesīm-i ḡuşūl vezān ve ḡūrşīd-i murād lāmi‘ ve⁵⁶⁷³ ufḡ-i
iḡbālden raḡşān⁵⁶⁷⁴ olup ‘inān-ı ‘āṭīfet ü re’fetleri şavb-i ḡāl-i Selmān’a ma‘ṭūf ve
istiḡlāşa maşrūf olup aşḡāb-ı mümecced ḡāzerātına Selmān’a meded eyleñ deyu
tevciḡ-i ḡiṭāb [15] buyurdılar⁵⁶⁷⁵ her biri ḡidmete şitāb idüp ḡasbe’l-emr üç yüz aded
naḡl-i ḡurmā cem‘ ve ḡubār-ı ḡāṭır-ı Selmān’ı def‘ itdiler Ḥāzret-i sulṭān-ı enbiyā bir
mevzi‘i müsteşnā buyurup ḡafr-i maḡall-i ḡarsa emr ü iḡdām buyurdılar pes teşmīr-i
sāḡ-ı ihtimām idüp az zamānda kār-ı ḡafr peyveste-i itmām oldı zāt-ı ‘izzet-elīfleri
ḡāṭır-ı Selmān’ı talṭīf ḡaşd buyurup ol maḡall-i veḡālī teşrīf ve bi’z-zāt mübāşeret ile⁵⁶⁷⁶
{vr. 128^b} üç yüz ‘aded naḡlı ol mahalde işbāt buyurdılar. **naẓm**⁵⁶⁷⁷:

⁵⁶⁶⁵ dirhem: direm **A R L M**

⁵⁶⁶⁶ “ḡurmā yapraḡından itdikleri urḡān” ifadesi **E H**’de; “şerīṭ-i evvel şarṭ ma’nāsına şerīṭ-i şānī ḡurmā
yapraḡından İcād olınan urḡāndur” ifadesi de **A L**’de derkenardır.

⁵⁶⁶⁷ mün‘aḳid: mu‘aḡḡad **A R L**

⁵⁶⁶⁸ gūyā: **M**’de yoktur.

⁵⁶⁶⁹ mü‘eyyed: mü‘eyyede **A R L**; mü‘eyyedde **M**

⁵⁶⁷⁰ li-münşī’ihi: **R L**’de yoktur.

⁵⁶⁷¹ Bu beyit **R L M**’de yoktur.

⁵⁶⁷² neşr: **R L M**’de yoktur.

⁵⁶⁷³ lāmi‘ ve: **E H A R L**’de yoktur.

⁵⁶⁷⁴ raḡşān: ṭālī‘ ü nümāyān **L**; ṭālī‘ **M**

⁵⁶⁷⁵ buyurdılar: idicek **L M**

⁵⁶⁷⁶ mübāşeret ile: **L M**’de yoktur.

⁵⁶⁷⁷ naẓm: **L**’de yoktur.

4. Çü Ahmed be-dest-i hūd ān šāh-ı saht

Fer ü bered ender zemīn çün dıraht

5. Çün muhkem be-kerdī ve be-güzāštī

Hem ān ki kiz ve dest berdāštī

6. Şüdī sebz ü peydā şüde berk ü bār

[5] Berv-i nā-güzeşte besī rūzgār⁵⁶⁷⁸

neşr⁵⁶⁷⁹: Her biri gūyā⁵⁶⁸⁰ perverde-i dest-i Resūl-i kibriyā olup kāmēt-i hūbān-ı dilārā gibi neşv ü nemā ile keşīde-i bālā olup⁵⁶⁸¹ bi-iznihi Sübhānihi ve te‘ālā içlerinde biri haṭā itmedi. **li-münşī’ihi**:

7. Bitdi ol hıttā içre hep hūrmā

İtmedi ānda hiç biri haṭā

neşr: Çünki [10] pes perde-i gaybdan bu mu‘cize-i bī-‘ayb⁵⁶⁸² yüz gösterdi rimāh-ı tālī-‘i Selmān hār-ı hırmānı ser-i rāhdan giderdi lā-cerem dört biñ derem edāsı daḥı emr-i mübrem olmağla istiḥlāş-ı raḳabe-i rıkkıyyet kemend-i himmet-i ‘ātıfetlerine mevķūf ve ol Ḥazret’üñ daḥı ‘aleyhi mine’ş-şalāti ezkāhā ve mine’t-taḥıyyāti [15] a‘lāha cell-i himmetleri aña maşrūf idi nāgāh bir gün aşḥāb-ı ‘ālī-cāhdan⁵⁶⁸³ biri rū-māl-i sūdde-i ‘izzet-penāh idüp ol zāt-ı sūtüde-eşer Resūl-i muṭahhar Ḥazreti’ne⁵⁶⁸⁴ beyza-i

⁵⁶⁷⁸ Bu üç beyit L’de derkenardır.

⁵⁶⁷⁹ neşr: L M’de yoktur.

⁵⁶⁸⁰ gūyā: gūyā bir E; L M’de ise yoktur.

⁵⁶⁸¹ bālā olup: bāl olup E; bālā ve L M

⁵⁶⁸² bī-‘ayb: bī-ra‘īb E H

⁵⁶⁸³ aşḥāb-ı ‘ālī-cāhdan: aşḥābdan L M

⁵⁶⁸⁴ ol zāt-ı sūtüde-eşer Resūl-i muṭahhar Ḥazreti’ne: E H A R’de yoktur.

hamāme⁵⁶⁸⁵ kadar bir zer ihdā itdi ki bir ma‘dende zafer bulmuş-idi Selmān’ı da‘vet buyurup ol zer ile bağıyye-i mālī edāya işāret buyurdılar Selmān yā Resūlallāh bağıyye-i māl kitābete bu miqdār kifāyet itmez didi buyurdılar ki ey Selmān Hudā-yı Mennān {vr. 129^a} kefil-i umūr-i ins ü cāndur bu miqdār zer deynūni edā ider hemān teslīme⁵⁶⁸⁶ şitābān ol⁵⁶⁸⁷ Selmān emr-i ‘ālīşān üzre zeri huzūr-i dāyine götürdi ve keffe-i mīzāna yitürdi bi’t-tamām dört biñ derem çekdi fi’l-hāl Selmān teslīm-i ‘ayn ile⁵⁶⁸⁸ [5] edā-yı dīn itdi. **li-münşī’ihī**⁵⁶⁸⁹:

8. Çe bīm āred be-geştī mevc-i deryā

Necī-i Allāh şüde hāzır der ānca

9. Çe gam dāred zi-vām-ı ümmet çü bāşed

Kefil-i hāl-i īşān Muştafā-rā

neşr: Şallellāhu te‘ālā ‘aleyhi ve ‘alā ālihi ve şahbihi’n-nücebā.

56. Mu‘cize-i Hāzret-i Resūl-i zū’l-minen⁵⁶⁹⁰ der izdiyād-ı rūğan

E 129^a; H 119^b; A 119^a; R 117^b; L 100^b; M 118^b

li-münşī’ihī⁵⁶⁹¹:

1. Güher-i Sübhān bāzār-ı ma‘ārif

İder bir böyle dürr-i⁵⁶⁹² sebt-i şahāyif

⁵⁶⁸⁵ hamāme: L M’de yoktur.

⁵⁶⁸⁶ teslīme: A’da yoktur.

⁵⁶⁸⁷ “pes hemān teslīme şitābān ol” ifadesi L’de derkenardır.

hemān teslīme şitābān ol: M’de yoktur.

⁵⁶⁸⁸ “teslīm-i ‘ayn ile” ifadesi L’de derkenardır.

teslīm-i ‘ayn ile: M’de yoktur.

⁵⁶⁸⁹ li-münşī’ihī: nazm R; li-münşī’ihī’l-fakīr M

⁵⁶⁹⁰ zū’l-minen: zī’l-minen R L M

⁵⁶⁹¹ li-münşī’ihī: li-münşī’ihī’l-fakīr R

[10] **neşr**⁵⁶⁹³: Bir vakitte Ümmü Selīm (?)’i sīne-şāf hediye-i Resūl-i Kerīm için bir miqdār rūḡan ithāf ve semt-i ihlāş-ile ittishāf itmiş idi Hāzret-i Resūl telaqqī-i bi’l-ḡabūl ile ḡatır-i Ümmü Selīm’i tesliye ve ḡarfın taḡliye idüp irsāl buyurdılar bu ḡilālde bir⁵⁶⁹⁴ ḡa’īfe-i kesīrū’l-bāl Ümmü Selīm ḡānesine gelüp {15} vaḡ’-ı cebīn-i ibtihāl idüp ayıtdı faḡr u miḡen ile emr-i ma’īšet müstehcen⁵⁶⁹⁵ olmuşdur bu miqdār rūḡan-ı sāde ile imdād irāde iderin Ümmü Selīm ayıtdı cümlemüz⁵⁶⁹⁶ rūḡan ḡarfı ile mütteḡif-i ḡāk-i pā-yi Resūl-i ḡi’-minen olmuşdur aḡlā yaḡumuz ḡalmamış cümlemüz⁵⁶⁹⁷ yaḡumuz ile ḡavrılmaḡ mertebesine varmışdur⁵⁶⁹⁸ ol ḡa’īfe ayıtdı bāḡın-ı ḡarf tecessūs olınsa cāyızdır ki bir miqdār bāḡī ola def’-i ālām-ı ḡarūrete kāfī idi Ümmü Selīm duḡterine ayıtdı ey cān-ı māder Hāzret-i {vr. 129^b} ḡayrū’l-beşer ḡaraf-ı pūr-şereflerinden vürūd iden ḡarfı tettebbu’ ile baḡıyye-i⁵⁶⁹⁹ rūḡan mevcūd mıdur duḡter ayıtdı ey māder ḡarf ḡolū ya’ni⁵⁷⁰⁰ bāḡını rūḡan ile memlūdur kār-ı Ümmü Selīm müşevveş olup kānūn-i diline āteş düḡdi ve murḡān-ı ızḡırāb [5] başına üḡdi āyā bu kemīneden ne ḡaḡā şudūr itdi ki ḡayyiz-i iltifātndan mehcūr olup hediye-müz merkez-i⁵⁷⁰¹ ḡabūlden dūr oldu bu daḡdaḡa vū ālām yaḡmā-ger-i şabr u ārām olup ḡücūm-i seyl-i ḡumūm az ḡaldı ki ḡāne-i şabrını⁵⁷⁰² ma’dūm eyleye pes kemāl-i infī’āl ve nihāyet-i teşettūt-i bāl ile pīş-ḡāh-ı dergāh-ı [10] Hāzret-i risālet-penāḡ tūrābına mālīde-rev olup ayıtdı ey server-i nīk-ḡū āyā bā’iş ü⁵⁷⁰³ sebeb-i ḡādiş ne oldu ki bu ḡa’īfenūñ hediye-sini re’y-i ‘ālīleri ḡabūlden şārif olup redde

5692 dürr-i: sūr-i **L**

5693 neşr: **A**’da yoktur.

5694 bir: **E H A R L**’de yoktur.

5695 müstehcen: ber ḡarāf-sāz-ı esbab-ı rāḡat **R**; “ber ḡarāf-sāz-ı esbab-ı rāḡat” ifadesi ise **L**’de derkenardır.

5696 rūḡan-ı sāde ile imdād irāde iderin Ümmü Selīm ayıtdı cümlemüz: **E H A**’da yoktur.

5697 cümlemüz: **M**’de yoktur.

5698 aḡlā yaḡumuz ḡalmamış cümlemüz yaḡumuz ile ḡavrılmaḡ mertebesine varmışdur: **R**’de yoktur. varmışdur: varmışsuzdur **M**

5699 baḡıyye-i: **L M**’de yoktur.

5700 ya’ni: ve **L M**

5701 merkez-i: devlet-i **R**

5702 şabrını: şabr-ı ḡayātını **R**

5703 bā’iş ü: bā’iş-i **M**

muşādif oldu Hāzret-i Resūl-i ekrem⁵⁷⁰⁴ şallellāhu ‘aleyhi ve sellem⁵⁷⁰⁵ buyurdılar ki hediye merkez-i kabūl içre [15] duḥūl idüp rūḡan iḥrāc ve⁵⁷⁰⁶ zarf-ı ḥālīnūñ ol cānibe yine irsāli cilve-ger-i mināşsa-i vuḡū‘ olmış-idi ayıtdı ey server-i metbū‘ ḥālā zarf rūḡan ile memlū belki evvelkiden ṭolūdur buyurdılar ki min ba‘d ṭolu ṭulumı taḥrīk ve ‘uḡadını tefkīk itmeyüp isti‘māl eyle ki her ḥālde zarf māl-ā-māl olur fi‘l-ḥaḡīḡa Ümmü Selīm her-bār ki mūrāca‘at itse zarfı mālī bulmaḡla dāfi‘-i şedāyid-i ḥālī olurdu. {vr. 130^a} **li-münşī’ihi**⁵⁷⁰⁷:

2. Bir naẓar idicek Resūl-i Hudā

Ḥāl-i ümmet ḡavī olur ḡaḡḡā

3. Ni‘met-i luṭfına idüp maẓhar

‘Āḡıbet cümleye şefā‘at ider

57. Mu‘cize-i uḡrā şebīḡ-i mu‘cize-i ūlā

E 130^a; H 120^b; A 120^a; R 118^b; L 101^a; M 119^a

Bu mu‘cize-i bāhireye mūmāşil ü mūdānī bir mu‘cize-i ‘acībetü’ş-şānı daḡı [5] Hāzret-i Cābir rivāyet ile zāhir itmişdür ki Ümmü Mālik Hāzret-i mūncī-i meḡālīk⁵⁷⁰⁸ Hāzretleri’ne⁵⁷⁰⁹ ‘oḡḡa ile bir miḡdār rūḡan iḡdā eyledi rūḡanı⁵⁷¹⁰ kabūl ve zarfın iḡlā idüp fi‘l-ḡāl zarf ṡaraf-ı Ümmü Mālik’e irsāl buyurılmış idi her-bār Ümmü Mālik iş‘āl-i āteş-i cū‘-i eṡfālde anları ṡaraf-ı zarfa [10] irsāl ider idi içinde rūḡanı⁵⁷¹¹ dāyım ve

⁵⁷⁰⁴ ekrem: **M**’de yoktur.

⁵⁷⁰⁵ ekrem şallellāhu ‘aleyhi ve sellem: **A R L M**’de yoktur.

⁵⁷⁰⁶ rūḡan iḡrāc ve: **R**’de yoktur.

⁵⁷⁰⁷ li-münşī’ihi: li-münşī’ihi’l-faḡīr **M**

⁵⁷⁰⁸ “fūtādegān” ifadesi **L**’de derkenardır.

⁵⁷⁰⁹ Hāzretleri’ne: ṡaraf-ı ‘ālīlerine **R L**; **L**’de ise “Hāzretleri’ne” ifadesinin üstü çizilmiştir.

⁵⁷¹⁰ rūḡanı: rūḡān **L**

⁵⁷¹¹ rūḡanı: rūḡan **M**

feyzi⁵⁷¹² kâyim idi niçe eyyâm ü sâl hâl bu minvâl üzre mürûr idüp def'-i mazâyık-ı kerr-i dühûr iderler idi bir rûz Ümmü Mâlik pîş-gâh-ı Hâzret'e bürûz idüp bereket-i dâyimeyi⁵⁷¹³ takrîr ve hâlâ ferâğ-ı zarf ile dil-gîr olmak evkât-ı ma'âşın⁵⁷¹⁴ [15] tekdîr itdüğünü⁵⁷¹⁵ didi buyurdılar ki var ise zarfı 'aşr ve ta'âmı haşr⁵⁷¹⁶ itmişsiz ayıtdı belî buyurdılar⁵⁷¹⁷ ki 'aşr olmasa dâyim⁵⁷¹⁸ mālî olmak kılâde-i gerden-i⁵⁷¹⁹ hâlî ihtimâl degül idi ki her vakîtte⁵⁷²⁰ bir ân hâlî olaydı. **li-münşî'ihî**⁵⁷²¹:

1. Tâ⁵⁷²²-kıyâmet dükenmez idi yağı

Yiye⁵⁷²³ halkı eger ki dünyānuñ

2. 'Aşr olunmasa idi zarfı eger⁵⁷²⁴

Nâkış olmazdı rûğanı anuñ⁵⁷²⁵

⁵⁷¹² feyzi: berk **L**; bereket **M**

⁵⁷¹³ dâyimeyi: dâırını **L**

⁵⁷¹⁴ ma'âşın: ma'âşı **M**

⁵⁷¹⁵ itdüğünü: itmekle ta'bîr itdi **L**; itmekle tegayyür itdi **M**

⁵⁷¹⁶ ve ta'âmı haşr: **E H A R L**'de yoktur.

⁵⁷¹⁷ buyurdılar. ayıtdılar **M**

⁵⁷¹⁸ dâyim: dâyimâ **R L M**

⁵⁷¹⁹ kılâde-i gerden-i: kılâde-i gerdün-i **E**; **L M**'de ise yoktur.

⁵⁷²⁰ vakîtte: 'aşrda **L M**

⁵⁷²¹ li-münşî'ihî: li-münşî'ihî'l-fakîr **R M**

⁵⁷²² tâ: yâ **E**

⁵⁷²³ Yiye: Yese **M**

⁵⁷²⁴ a: Zarfı 'aşr itmeyeydi kimse eger **M**

⁵⁷²⁵ **R M**'de 1 ve 2. beyit yer değişmiştir; 2. beyit ise **L**'de derkenardır.

58. Mu‘cize-i İslām-ı rā‘ī-i aḡnām bā-suḡan-ı gürg der ikrār-ı nübüvvet-i seyyidü’l-enām⁵⁷²⁶

E 130^a; H 121^a; A 120^a; R 118^b; L 101^b; M 120^a

Merāsım-i ḡudūd-i İslām’ı mürā‘ī ve reme-i ümmet-i müstehāma rā‘ī {vr. 130^b} **li-münşī’ihi:**

1. Seyyīd-i ‘ālem ü şefī‘ ü kerīm
Faḡr-i ālem⁵⁷²⁷ Ḥabīb-i Rabb-i Raḡīm
2. Bā‘iş-i ḡılḡat-i zemīn-i⁵⁷²⁸ felek
Bende-i āsitānı ins ü melek
3. Nāṡıḡ-ı müdde‘ā seyyid-i raşāmet
Zi‘b ü⁵⁷²⁹ vaḡş olmamışdurur sākıt

neşr⁵⁷³⁰: Şallellāhu te‘ālā ‘aleyhi ve ‘alā ālihi’n-nücebā ve şaḡbihi’l-etḡıyā [5] Ḥazretleri’nün bu mu‘cize-i ḡaḡıḡāt-perveri Ebū Sa‘īd el-Ḥudrī rivāyeti ile menkūl ve merkez-i şıḡḡata duḡūl itmişdür ki bir çobān ra‘y-i aḡnāmda pūyān iken bir gürg-i gürisne ve sūtürg-miḡleb āzārı dırāz ve pençe-i ḡırş u āzı bāz idüp mānend-i tūr-i kemān ḡalḡa-i aḡnāmda [10] cāy-gīr olup reme-i aḡnāma nigerān gūyā dil-i⁵⁷³¹ tūre-i çobāna perrān oldı fī’l-ḡāl birini⁵⁷³² ḡapup aldı. **li-münşī’ihi**⁵⁷³³:

⁵⁷²⁶ seyyidü’l-enām: seyyid-i enām L; E’de ise yoktur.

⁵⁷²⁷ ‘ālem: ādem A R L M

⁵⁷²⁸ zemīn-i: sipihr ü M

⁵⁷²⁹ ü: R’de yoktur.

⁵⁷³⁰ neşr: A’da yoktur.

⁵⁷³¹ dil-i: E H’de yoktur.

⁵⁷³² birini: birin R

4. Kemān-ı halkadan tır idi çıktı

Dil-i rā'ī hışār idi ki yıkdı

neşr⁵⁷³⁴: Çünki bu zaḥm-ı cān-güdāz derūn-i çobanda bāz oldu mānend-i şeh-bāz pervāz idüp ol sitem-dīde ve bī-çāreye [15] meded-res olıcaḡ⁵⁷³⁵ gürg mānend-i ceres feryād idüp ayıtdı⁵⁷³⁶ ey zālīm⁵⁷³⁷ ü ḡaṣūm nedür bu bī-dād-ı Hālīḡ-i eflākdan bīm ü bāk itmez misin beni⁵⁷³⁸ inṡāk iden Rabb-i Rezzāk⁵⁷³⁹ ‘aṡā⁵⁷⁴⁰ itdüḡi rızḡumı niçün⁵⁷⁴¹ ḡabz-kerde-i dest-i cefā itmek irāde⁵⁷⁴² idersin rā'ī-i bī-nevāya kelām-ı zī'b-i ḡayret-efzā olup ayıtdı emr-i ‘aceb ve kār-ı ağrebdür ki zī'b-i nā-muvāfīḡ kelām-ı ins ile {vr. 131^a} nāṡīḡ ola gürg ayıtdı ey aḡmak u ebter bundan ‘aceb-terdür ki Resūl-i ‘ālemeyn beyne'l-ḡurriyyeteyn beyān-ı aḡbār-ı güzeşte vü sābīḡa ve atıye vü lāḡīḡa ile güyā ve müdde‘ā-yı risāleti işbātda engüşt-nümā olmışdur nübüvvet ü risāleti ḡurşīd-i enverden [5] aḡher ammā sen cehl ü ḡamāḡat ile sa‘ādet-i iṡā‘atdan bī-ḡabersin. **li-münşī'ihī**⁵⁷⁴³:

5. Ez cilve-i ān ḡāmet-i bālā ḡaberet nīst

Ez bī-ḡaber ez ‘ālem-i bālā ḡaberet nīst

⁵⁷³³ li-münşī'ihī: li-münşī'ihī'l-faḡīr **M**

⁵⁷³⁴ neşr: **E H**'de yoktur.

⁵⁷³⁵ olıcaḡ: oldı **M**

⁵⁷³⁶ ayıtdı: ayıtdı dād **L**

⁵⁷³⁷ ey zālīm: dādā-yı **M**

⁵⁷³⁸ bī-dād-ı ḡālīḡ-i eflākdan bīm ü bāk itmez misin beni: bī-dādını **R**

⁵⁷³⁹ Rezzāk: erzāk **L M**

⁵⁷⁴⁰ ‘aṡā: inṡā **M**

⁵⁷⁴¹ niçün: niçün bu arada **R**

⁵⁷⁴² “bu arada ḡabz-kerde-i dest-i cefā itmek irāde” ifadesi **L**'de derkenardır.

ḡabz-kerde-i dest-i cefā itmek irāde: ilḡā **M**

⁵⁷⁴³ li-münşī'ihī: li-münşī'ihī'l-faḡīr **R M**

neşr⁵⁷⁴⁴: H̱allāḱ-ı ‘ālem vüçüd-i mükerrerlerinden mu‘azzam bir Nebiyy-i müfahḥam meb‘ûş itmemişdür nūr-i dīde-i ümem bā‘iş-i āferīniş-i ‘ālem⁵⁷⁴⁵ ve⁵⁷⁴⁶ kāffe-i Benī Ādem⁵⁷⁴⁷ idügi hüveydādur. **mışra**⁵⁷⁴⁸:

[10] 6. Ve a‘zamü ‘inde Allāhi ḱadren ev menzilen

neşr⁵⁷⁴⁹: Şikestegān-ı dālālete ṭabīb-i ‘ināyeti çāre-sāz⁵⁷⁵⁰ ve bāliš-i merḥamet ü pister-i mürüvveti bāzdur⁵⁷⁵¹ niçün zīr-i şecere-i hidāyete⁵⁷⁵² ilticā ile meyve-i şāḡ-sār-ı iḥsānını recā eylemezsin çobān dem-beste vü ḡayrān ve kārı āşūfteḡi vü perīşān olup ayıtdı [15] ey zī‘b ben ol Ḥazret’üñ ḡidmetine revān olursam ḡidmet-i ḡıfz-ı ḡüsfeedān kimüñ ‘uhdesine ḡavāle ve bu meşakḱāt-i ‘azīmeye ḡanḡı dostı imāle mümkindür ayıtdı bereket-i ḡidmet ile⁵⁷⁵³ bu mehām itmāmına ben şemşīr-i sāk-ı aḡdām ve sen rüçü‘ idince ḡıfz-ı ḡimāyetde ihtimām ideyin sen⁵⁷⁵⁴ hemān şeref-i İslām ile fā‘iz-i isti‘dād-ı duḡūl-i dārü’s-selām ol pes çobān-ı müstehām {vr. 131^b} bi’t-tamām teslīm-i reme-i aḡnām idüp taḡrīk-i ikdām-ı⁵⁷⁵⁵ aḡdām ile ‘azm-i maḡām-ı Ḥazret-i Resūl-i ‘Allām⁵⁷⁵⁶ eyledi. **li-münşī’ihī**⁵⁷⁵⁷:

7. Ṭurmayup gitdi şevḱ-ile çobān

H̱idmet-i Ḥazret’i olup cūyān

⁵⁷⁴⁴ neşr: **A L**’de yoktur.

⁵⁷⁴⁵ bā‘iş-i āferīniş-i ‘ālem: ḡayāt-ı cism **L M**

⁵⁷⁴⁶ ve: **M**’de yoktur.

⁵⁷⁴⁷ ve kāffe-i Benī Ādem: **R**’de yoktur.

⁵⁷⁴⁸ mışra’: **E A**’da yoktur.

⁵⁷⁴⁹ neşr: **E A**’da yoktur.

⁵⁷⁵⁰ sāz: dāde **R**

⁵⁷⁵¹ bāzdur: āmādedür **R**

⁵⁷⁵² hidāyete: hidāyetine **M**

⁵⁷⁵³ bereket-i ḡidmet ile: **R**’de yoktur; **L**’de ise derkenardır.

⁵⁷⁵⁴ sen: pes **R L**

⁵⁷⁵⁵ ikdām-ı: **E**’de yoktur.

⁵⁷⁵⁶ ‘Allām: enām **R L M**

⁵⁷⁵⁷ li-münşī’ihī: li-münşī’ihī’l-fakīr **R M**

neşr⁵⁷⁵⁸: Kāfile-i ‘azm-i çobān menzil-i pîş-gāh-ı dergāh-ı⁵⁷⁵⁹ Resûl-i Mennân’da [5] nâzil ve harem-i hizmete dâhil olup ‘ikāl-i pâ-yi firāk-ı minhal ve bedreka-i baht ol şeref-i rāh-nümünü ile maḥal görüp revāyih-i nesāyim-i telākı⁵⁷⁶⁰ vāşıl-ı meşāmm-ı müştākı idicek ol küşe-i bisāt⁵⁷⁶¹ ki heme ‘āleme māye-i inbisātdur taḳbīl ile şeş-der-i emelde naḳş-ı ḥuşul ve naṭ’-ı ümmīdde [10] bu manşübeye vuşul bulıcaḳ tefāşıl-i mecārī-i aḥvāl ma‘rūz-i südde-i nübüvvet-iştimālleri olmadın ol sulṭān-ı ‘arş-cenāb derd-mendi ferāḥūr-i teşrīf-i ḥiṭāb idüp buyurdılar ki gürg-i şahrā⁵⁷⁶² hizmet-i tekeffülü edā eyledi sen daḥı ḳabul-i dīn-i Hüdā eyle ol daḥı [15] emr-i şerīflerine⁵⁷⁶³ iḳtidā idicek ol⁵⁷⁶⁴ güm-güşte-i bādiye-i şavāba rehber-i tarīḳ-i necāḥ ve⁵⁷⁶⁵ şudūr-i ehl-i İslām’a sebep-i inşirāḥ olan şehādet-i münticetü’l-felāḥ telḳīni ile ‘urūs-i ḥālını tezyīn buyurdılar çobān kemer-i hizmet-i āsitānların miyān-bend-i cān-ı nā-tüvān idicek buyurdılar ki cānib-i aḡnāma ‘avdet eyle ki cümlesin selāmet üzre görüp gürg daḥı īfā’-i emr-i kefālet eylediği⁵⁷⁶⁶ meşhūd-i başiret ola {vr. 132^a} pes ol tarafa ‘azīmet idicek müşāhede itdi ki gürg-i nīk-sīret⁵⁷⁶⁷ rāh-ı vefāyı beste ve ḥabl-i ḥakīḳati şikeste itmeyüp kār-ı pās-bānīde bir şūret göstermemiş ki⁵⁷⁶⁸ çerā-gāh-ı aḡnāma bād-ı şabādan ḡayrı nesne güzer itmemiş ve gürg-i ḥāfızdan [5] ḡayrı maḥlūk ayak başmamış⁵⁷⁶⁹ reşēāt-i feyz-i mu‘cizātdan kişt-zār-ı āmālī sebz ü ḥurrem olup gürg ü ḡanem hem-şoḥbet ve hem-dem olmuş selāmet-i aḡnām ‘ilāve-i meserret-i dīn-i İslām olup şükrāne-i ḥuşul-i

⁵⁷⁵⁸ neşr: **L M**’de yoktur.

⁵⁷⁵⁹ dergāh-ı: **L**’de yoktur.

⁵⁷⁶⁰ telākı: telāk **L M**

⁵⁷⁶¹ bisāt: bisāṭı **M**

⁵⁷⁶² şahrā: **E H A R**’de yoktur.

⁵⁷⁶³ şerīflerine: Resûl’e **L M**

⁵⁷⁶⁴ ol: **M**’de tam okunamıyor.

⁵⁷⁶⁵ ve: olup **R**

⁵⁷⁶⁶ eylediği: idügi **E**; itdügi **M**

⁵⁷⁶⁷ nīk-sīret: **R**’de yoktur.

⁵⁷⁶⁸ kār-ı pās-bānīde bir şūret göstermemiş ki: **E H A L M**’de yoktur.

⁵⁷⁶⁹ ve gürg-i ḥāfızdan ḡayrı maḥlūk ayak başmamış: **R**’de yoktur.

ni‘am için ol remeden bir ğanem ifrāz [10] ve muḳābele-i ḥidmetde ol gürg-i ser-efrāza pāy-endāz itdi. **li-münṣī’ihi**⁵⁷⁷⁰:

8. Ne ‘aceb mu‘cize olur ey dil

Ğanemi gürg ile ide hem-dem

9. Bir nefes iki luṭf ide aña

Gele İslām’a mālını bula hem⁵⁷⁷¹

neṣr⁵⁷⁷²: Şallellāhu te‘ālā ‘alā Nebiyyinā⁵⁷⁷³ ve ‘ale’l-āli ve’l-aṣḥāb mā-serā’l-berḳu min ḥilālī’s-sehāb.⁵⁷⁷⁴

[15] 59. Mu‘cize-i laṭīfe der ḥıfz-ı eḥādīs-i şerīfe

E 132^a; H 122^b; A 122^a; R 120^b; L 103^a; M 125^a

Ḥāfiż-ı eḥādīs-i Resūl-i ‘Allām ve⁵⁷⁷⁵ nāḳıl-i mu‘cizāt-ı seyyid-i enām Ebū Hureyre ki cümle-i⁵⁷⁷⁶ aṣḥāb-ı bereredendür bir gün maḥāfil-i⁵⁷⁷⁷ aṣḥāb-ı kirām ki⁵⁷⁷⁸ reşk-āver-i dārū’s-selāmdur ḥavāş u ‘avām ile ğāş iken⁵⁷⁷⁹ fersūde-i leb-i tebcīl ü edeb idüp⁵⁷⁸⁰

⁵⁷⁷⁰ li-münṣī’ihi: li-münṣī’ihi’l-faḳīr **R M**

⁵⁷⁷¹ Bu beyitler **R**’de aşağıdaki gibi geçmektedir; **L**’de ise aşağıdaki beyitler derkenardır:

Kār-ı mu‘ciz degül midür ki ğanem

Ola gürg ile bir nefes hem-dem

Şöyle me’lūf ola birbirine

Oldı güyā ki ikisi tev’em

⁵⁷⁷² neṣr: **A R**’de yoktur.

⁵⁷⁷³ ‘alā Nebiyyinā: ‘aleynā **L**; ‘aleyhi **M**

⁵⁷⁷⁴ ḥilālī’s-sehāb: ḥilālī sehāb **L**

⁵⁷⁷⁵ ve: **M**’de yoktur.

⁵⁷⁷⁶ cümle-i: zümre-i **L M**

⁵⁷⁷⁷ “bir meclisdür ki” ifadesi **R**’de derkenardır.

⁵⁷⁷⁸ ki: ile **R**

⁵⁷⁷⁹ ḥavāş u ‘avām ile ğāş iken: **E H A R M**’de yoktur.

h l l-i kel mda ayıtdı bu fak r-i b -illet ke ret-i riv yet-i eh d s-i H zret-i ris let ile m la  olmağın vuk -i zill t {vr. 132^b} ve ma ıyye-i h t r-ı maz nne-i ‘  er t olmak i tim li ile “*Men ke  ure kel meh  ke  ure se  atah *”⁵⁷⁸¹ g z ri ince ma ‘an-ı kavm ve maz har-ı lev  olduğum  ar‘-ı sem‘ ider H d -y  Perverdig r d nende-i her ma f  v    ik rdur ki c mle-i men  l-i kel m-ı Res l olup [5] ma r ‘um hergiz h t rdan⁵⁷⁸² z h l itmemi  d r z r  muh c r n olan i v n-ı d n-i esva da  af  ile der-k r ve i v n-ı en  ar i‘m l-i emv l   erz  a i tiğ lde idiler amm  bu fak r-i b -mec l ve⁵⁷⁸³ p -zede-i ev   l-i tengi-   l id m⁵⁷⁸⁴ eyy m   ley lde⁵⁷⁸⁵  idmet-i Res l-i m te‘ lde olup⁵⁷⁸⁶ bu   b r-ı r h-ı me zellet⁵⁷⁸⁷ s m-i semend-i ‘in yetlerine v c d-i [10]   b r- l d m⁵⁷⁸⁸ bir vech-ile vu lat⁵⁷⁸⁹ itmi  id  ki ne⁵⁷⁹⁰ gird-b d-ı mev ni‘ ile ser-ge te ve⁵⁷⁹¹ ne⁵⁷⁹²  ar  ar-ı i tiğ l-i⁵⁷⁹³ a v l⁵⁷⁹⁴ ile ba tı⁵⁷⁹⁵ berge te ve ne⁵⁷⁹⁶   r-ı kesel-i p -yi  arab m   ikeste itmey p ol sa‘ detden  irm nla beste olmamı  id m.⁵⁷⁹⁷ **beyit**⁵⁷⁹⁸:

-
- ⁵⁷⁸⁰ fers de-i leb-i tebc l   edeb id p: **R**’de yoktur.
- ⁵⁷⁸¹ Hadis; metnin aslında “se  atah ” ifadesinin yerine “se  atah ” ifadesi ge mektedir. *C mi‘u’l-Eh d s*, “M sned  Eb ’d-Derd ”, VI, 584. Manası: “*S z   ok olanın hatası  ok olur.*”
- ⁵⁷⁸² h t rdan: h t rumdan **M**
- ⁵⁷⁸³ ve: **E H A R L**’de yoktur.
- ⁵⁷⁸⁴ id m: id p **L**; olup **M**
- ⁵⁷⁸⁵ ley lde: ley l de **M**
- ⁵⁷⁸⁶  idmet-i Res l-i m te‘ lde olup: **M**’de yoktur.
- ⁵⁷⁸⁷ bu   b r-ı r h-ı me zellet: **E H A R L**’de yoktur.
- ⁵⁷⁸⁸  l d m:  l d **R**; “mer   -i itti   le” ifadesi ise **R**’de derkenardır.
v c d-i   b r- l d m: **M**’de yoktur.
- ⁵⁷⁸⁹ vu lat: ter    ve  u‘ d **R**; “id p mes‘ d olmi  id  ki” ifadesi ise **L**’de derkenardır.
- ⁵⁷⁹⁰ id  ki ne: id m ne ki **L**; itmi  id m ki **M**
- ⁵⁷⁹¹ ve: **L**’de yoktur.
- ⁵⁷⁹² ne: **M**’de yoktur.
- ⁵⁷⁹³ i tiğ l-i: i ti‘ l **M**
- ⁵⁷⁹⁴ a v l: **L M**’de yoktur.
- ⁵⁷⁹⁵ ba tı: ba tum  **R L**
- ⁵⁷⁹⁶ ne: **L M**’de yoktur.
- ⁵⁷⁹⁷ itmey p ol sa‘ detden  irm nla beste olmamı  id m: itmi  id m **R**
id m: id  **M**
- ⁵⁷⁹⁸ beyit: mı ra‘ **R**

1. Zeyn-i dereş bāb-ı beste be-küşāyed⁵⁷⁹⁹

İnne hāzā eḳalle mā fi'l-bāb

[15] **neşr**⁵⁸⁰⁰: Bir dem-i sa'ādet-tev'emde ḥasbe'l-'āde pīş-gāh-ı ḥidmetde sitāde idüm buyurdılar ki bir kimesne⁵⁸⁰¹ ki eşvābını ferş idüp üzerine başt-ı maḳāl ya'ni ḥıfz içün du'āya iştigāl eyleyem ba'dehü şevbi ṭayy ü ref' ve sīnesine vaż' eyleye hergiz kelām-ı şadāḳat-istīnāsı endāḥte-i verā-yı zühül idüp nāsī olmaz çünki sāmi'a-i dil sevāḥil-i deryā-yı fazāyilden güher-çīn ve bāşıra-i dīde {vr. 133^a} eşi'a-i envār-ı ḥaşāyilden taḥşīl-i nūr-i yakīn itmege. **mışra'**:

2. Çünānki teşne-i bāb revān şeved müştāk⁵⁸⁰²

neşr⁵⁸⁰³: Ārzū vü eşvāk üzre idi⁵⁸⁰⁴ fi'l-ḥāl pūşış-i cism-i bī-mecāl olan kisāyı pāy-endāz-ı Resūl-i müte'āl idüp ol⁵⁸⁰⁵ maḳāl-i du'ā-yı⁵⁸⁰⁶ ḥikmet-iştīmāl [5] ile teşrīf buyurıcaḳ sīne-i za'tīf üzre vaż' u cem' itdüm andan şoñra her ne ki ḳar'-ı sem' itdi mu'cize-i Ḥazret-i Resūl ile hergiz ḥāṭırumdan zühül itmemişdi⁵⁸⁰⁷ didi. **li-münşī'ihī**⁵⁸⁰⁸:

3. Bir kelām ile cümle mesmū'in⁵⁸⁰⁹

Aña ḥıfz itdürüp Resūl-i Ḥudā

⁵⁷⁹⁹ be-küşāyed: be-küşāyed neşr **R**; be-küşāyed **M**

⁵⁸⁰⁰ neşr: **R**'de yoktur.

⁵⁸⁰¹ kimesne: kimse **M**

⁵⁸⁰² revān şeved müştāk: ḥayāt-ı müştākest **R L**

Çünānki teşne-i bāb revān şeved müştāk: Çünānki 'āşık-ı şeydā bed-ebreş müştāk **M**

⁵⁸⁰³ neşr: **L**'de yoktur.

⁵⁸⁰⁴ idi: idüm **L**

⁵⁸⁰⁵ ol: **E H A R**'de yoktur.

⁵⁸⁰⁶ du'ā-yı: **L M**'de yoktur.

⁵⁸⁰⁷ itmemişdi: itmedi **R L M**

⁵⁸⁰⁸ li-münşī'ihī: li-münşī'ihī'l-fakīr **M**

⁵⁸⁰⁹ mesmū'in: aḥbārı **M**

4. İtdi bir hūb mu‘cize⁵⁸¹⁰ zāhir⁵⁸¹¹

[10] Eşeri haşre⁵⁸¹² dek turur haqqā

60. Mu‘cize-i işāret-i şulḥ-i Ḥasan-ı ‘ālīşān bā-Mu‘āviye bin Ebī Süfyān

E 133^a; H 123^b; A 122^b; R121^a; L 103^b; M 100^a

Cāmi‘-i sāmi‘a-i aḥibbāy⁵⁸¹³ ‘ıtr-ı ḥaber-i Nebīyy-i ‘Arabī ile būyā idüp⁵⁸¹⁴ naql u rivayetde⁵⁸¹⁵ ḥuṭbe-i mu‘cizāt ile⁵⁸¹⁶ gūyā olan rāwī-i eḥādiş-i Muştafāwī ve nāḳıl-i aḥbār-ı Nebevī⁵⁸¹⁷ olan rüvāt-ı şikāt⁵⁸¹⁸ bu mu‘cize-i ‘aẓīme [15] ve kerāmet-i⁵⁸¹⁹ faḥīmeyi bu vech-ile taḳrīr ve taḥārīr-i fūnūn-i dīn-i Hüdā bu gūne taḥrīr itmişlerdür ki bir rüz-i sa‘d-efrūzda ki ḥaṭīb-i cāmi‘-i şubḥ-i enver minber-i eflākda cilve-ger olmuş idi ol sultān-ı her dü-cihān faḥr-i ‘ālemyān ḥaṭīb-i ḥıttā-i Mi‘rāc ki serīr-i çarḥa na‘lī tāt ve minber-i semāwāt pāye-i ḳadrinde pāye-i⁵⁸²⁰ nuḥustīn idügi zāhir ü müstebīndür.⁵⁸²¹ **naẓm**⁵⁸²²:

1. Şemse-nih-i mesned-i heft aḥterān

Ḥatm-i rusūl ḥatīm-i peyḡamberān

⁵⁸¹⁰ hūb mu‘cize: mu‘cize yine **R**; mu‘cizeyi **L M**

⁵⁸¹¹ zāhir: zāhir kim **L M**

⁵⁸¹² haşre: haşr **M**

⁵⁸¹³ sāmi‘a-i aḥibbāy: sāmi‘ay **M**

⁵⁸¹⁴ sāmi‘a-i aḥibbāy ‘ıtr-ı ḥaber-i Nebīyy-i ‘Arabī ile būyā idüp: **R**’de ise yoktur. būyā idüp: **M**’de yoktur.

⁵⁸¹⁵ naql u rivayetde: **E H A L M**’de yoktur.

⁵⁸¹⁶ “būyā idüp ḥuṭbe-i mu‘cize ile” ifadesi **M**’de derkenardır.

⁵⁸¹⁷ rāwī-i eḥādiş-i Muştafāwī ve nāḳıl-i aḥbār-ı Nebevī: **R**’de yoktur.

⁵⁸¹⁸ olan rüvāt-ı şikāt: **L M**’de yoktur.

⁵⁸¹⁹ kerāmet-i: işāret-i **R**

⁵⁸²⁰ pāye-i: **M**’de yoktur.

⁵⁸²¹ zāhir ü müstebīndür: beyāna muḥtāc degüldür **R**

⁵⁸²² naẓm: beyit **L**

{vr. 133^b} 2. Mihr şüd īn nāme be-‘ūnvān-ı ū

Ḥatm şüd īn ḥuṭbe be-dīvān-ı⁵⁸²³ ū

neşr⁵⁸²⁴: Lisān-ı ğayb ile gūyā muḥāṭab oldı⁵⁸²⁵ ki ey⁵⁸²⁶ efşah-i ḳabā’il-i ‘Arab **beyit**:

3. Sikke-i tū zen tā-emir-rā kem zenend

Ḥuṭbe-i tū ḥ^vān tā-ḥuṭebātem⁵⁸²⁷ zenend

neşr: Pes ol şehsüvār-ı fuşahā-yı Ḳureyş [5] ḥıṭṭa-i ḥuṭbeye āġāz ve murġ-i āvāzı⁵⁸²⁸ hevā-yı belāġata u feşāḥata⁵⁸²⁹ pervāz itmiş idi⁵⁸³⁰ sāmi‘a-i dil-i aşḥāb baḥr-i kelimātdan güher-çīn ve bāşire-i cān-ı aḥbāb istifāza-i envār-ı cemālden maḫhar-ı şeref-i⁵⁸³¹ “*‘ayne’l-yakīn*”⁵⁸³² idi ḥafīd-i pāk-i güher Ḥazret-i Ḥasan bin ‘Alī daḫı ma‘an minbere müte‘ālī olup ol şeref-i [10] ‘ālī ile ḳadri ‘ālī olmuş idi ḥilāl-i neşr-i⁵⁸³³ cevāhir-i naşāyihde neşr-i aḥbār-ı ātiye lāyih⁵⁸³⁴ olup ḥayl-i mu‘cizāt ‘arşa-i zuhūr-i⁵⁸³⁵ ḥafāyā-yı umūrda⁵⁸³⁶ terk ü tāz ile⁵⁸³⁷ i‘lām u i‘lān-ı umūr-i müstaḳbeleye⁵⁸³⁸ āġāz idüp ḥilāl-i kelāmda⁵⁸³⁹ buyurdılar ki ey zümre-i aḥbāb veled-i ḳarīrū’l-‘aynum Ḥasan-ı ‘ālī-cenāb

5823 be-dīvān-ı: be-devrān-ı **R L M**

5824 neşr: **L**’de yoktur.

5825 oldı: olındı **M**

5826 ey: **E H A R L**’de yoktur.

5827 ḥuṭebātem: ḥuṭebā ten **M**

5828 ve murġ-i āvāzı: **R**’de yoktur; **L**’de ise üstü çizilmiştir.

5829 belāġata u feşāḥata: feşāḥat u belāġata **M**

5830 itmiş idi: eyledi **R L**

5831 maḫhar-ı şeref-i: ğayret-i **M**

5832 Tekāsür 102/7; Meali: “Sonra ahirette onu *çıplak gözle* göreceksiniz.”

5833 neşr-i: **E H A R L**’de yoktur.

5834 lāyih: fāyih **L M**

5835 zuhūr-i: izḥār-ı **R**

5836 “izḥār-ı ḥafāyā-yı umūrda” ifadesi **L**’de derkenardır.

zuhūr-i ḥafāyā-yı umūrda: zuhūra **M**

5837 ile: ve **R**; idüp **L M**

5838 müstaḳbeleye: ātiyeye **L M**

5839 idüp ḥilāl-i kelāmda: **L M**’de yoktur.

yevm-i hesābda⁵⁸⁴⁰ seyyid-i şübbān-i ehl-i cinān idügi [15] maḥall-i irtiyāb degüldür dünyāda daḥı⁵⁸⁴¹ bir vāḳıtde iki fi'e-i 'aẓīme beynini ıslāḥ ile şüret-i silmi izāḥ ve āb-ı ḥilmi nāyire-i fitne vü fesādı itfā ve kitāb-ı silmi iki 'askere ikrā idecekdür *"İnne ibnī hāzā seyyidün ve se-yeşlühü Allāhu bihi beyne fi'eteyni 'aẓīmeteyni mine'l-müslimīn"*⁵⁸⁴² fi'l-ḥaḳīka küllü emrin bi-vāḳtihi⁵⁸⁴³ merhūn-i kelām-ı ḥikmet-nümünü üzre vāḳtā ki menşūr-i⁵⁸⁴⁴ nevbet-i ḥilāfet ol sıbt-ı şāḥib-i velāyet cenāb-ı 'izzetlerine vāşıl ve esbāb-ı {vr. 134^a} kāmranı⁵⁸⁴⁵ ḥāşıl oldu Mu'āviye bin Ebī Süfyān livā'-i tereddüdi i'lā vü i'lān idüp ekşer-i aşḥāb Ḥazret-i Ḥasan üzre ictimā' ve ḥürşid-i ittifākları iltimā' eyledi bī'at-i Ḥazret-i 'Alī'den imtinā' iden kibār-ı dīn eṭrāf u bıkā'dan gelüp [5] ittibā' ve inā'-i 'itā'atı intizā⁵⁸⁴⁶ ile muḥālefetden inzā⁵⁸⁴⁷ idüp müteveccih-i cünüd ü cem'iyet ve dāḥil-i dā'ire-i bī'at oldılar bir rivāyetde altı ay⁵⁸⁴⁸ ve rivāyet-i uḥrāda sekiz ay Kūfe içre fermān-fermāy oldu merdān-ı kār-zār ve yelān-ı ceng ü peygārdan kırk biñ nefer pehlivān-ı zūr-āver ki⁵⁸⁴⁹ [10] Ḥazret-i Ḥaydar ile nitāk-ı ittifākı miyān-beste idüp neberd-i Mu'āviye'de rişte-i ittifākı⁵⁸⁵⁰ güsiste olmak üzre tekrīr-i mevāşīk ü 'uhūd vürūd-i 'arşa-i vücūd itmiş idi Ḥazret-i sāḳī-i Kevşer bezm-i bākīye⁵⁸⁵¹ nüş-i cām-ı⁵⁸⁵² āb-ı ḥayāt-ı bekā-küster içün⁵⁸⁵³ sefer buyurduklarında ol⁵⁸⁵⁴

5840 yevm-i hesābda: **E H A M**'de yoktur.

5841 dünyāda daḥı: ve hem **E H A**; "dünyā-yı serī'ü'z-zehābda daḥı" ifadesi ise **L**'de derkenardır; **M**'de ise yoktur.

5842 Hadis ; metnin aslında "'aẓīmeteyni" ifadesi bulunmamaktadır. *El-Erba'üne'n-Neveviyyetü bi-Ta'likāt*, "El-Erba'üne'n-neveviyyetü bi-ta'likāt", I, 19 (M.Ş). Manası: *"Şüphesiz bu benim oğlum, Allah'ın kendisiyle Müslümanlar'dan iki toplumun arasını ıslah edeceği bir efendidir."*

5843 bi-vāḳtihi: bi-vāḳtiḥā **L**

5844 menşūr-i: **L M**'de yoktur.

5845 kāmranı: emānı **R L**

5846 intizā':inzā' **M**

5847 inzā':intizā' **M**

5848 "altı ay" ifadesi **L**'de derkenardır; **M**'de ise yoktur.

5849 ki: **M**'de yoktur.

5850 ittifākı: ittifākları **R L M**

5851 bākīye: bākīde **L M**

5852 cām-ı: **L M**'de yoktur.

5853 āb-ı ḥayāt-ı bekā-küster içün: pesīn-i ḥayāt ile **R**

5854 ol: **E H A**'da yoktur.

seyl-i tecemmü‘ vādī-yi [15] muhayyem-i Hāzret-i Ḥasan’da⁵⁸⁵⁵ müctemi‘ olup emr ü nehyi⁵⁸⁵⁶ müstemi‘ oldılar cem-ā-cem ‘Arab ve sâ’ir aqvām⁵⁸⁵⁷ hep kār-ı gır ü dārda ‘azīmet-i⁵⁸⁵⁸ şebāt ü qarār izhār itdiler Mu‘āviye daḡı cem‘-i şeml-i müteferriḡ ve tefriḡ-i ḡazīne vü genc ile cem‘-i ‘asker zeyline müte‘allıḡ olup Şām’dan ḡurūc ve rāh-ı muḡābele vü muḡāteleye vülūc eyledi ḡünki teḡārüb-i ḡızbeyn⁵⁸⁵⁹ mānend-i⁵⁸⁶⁰ tezāḡüm-i baḡreyn⁵⁸⁶¹ meşḡūd-i ‘ayn⁵⁸⁶² oldı Hāzret-i Ḥasan meşḡūd-i nazār u ḡayāl {vr. 134^b} buyurdılar ki esās-ı kār-ı⁵⁸⁶³ kıtāl müstaḡkem olup⁵⁸⁶⁴ tarafeynden niḡe ādem āḡaşte-i ḡāk u dem ve⁵⁸⁶⁵ niḡe serler ḡaltān niḡe tenler ḡāk-ile yeksān ve⁵⁸⁶⁶ tūr-i ācāl umaḡ-ı a‘mār-ı ricālde qarār ve şemşīr-i merg der-kār olmayınca me’mül-i peyveste-i [5] ḡuşūl ve mes’ūl-i dāḡıl-i dā’ire-i ḡabūl⁵⁸⁶⁷ olmaz pes mezīd-i eşḡāk ile mevşūf olan seyyid-i ḡüsñü’l-aḡlāḡ Hāzretleri’ne şavāb-dīd-i rāh-ı⁵⁸⁶⁸ sedīd oldı ki cem‘-i kelime ile terk-i kıtāl ve def‘-i iḡtilāl⁵⁸⁶⁹ ola ḡünki mir’āt-ı ḡadr⁵⁸⁷⁰ bu ḡüne şūret-küster⁵⁸⁷¹ olmış idi lā-cerem silm ü şalāḡ ve kār-ı ḡilāfetden ferāḡ ile felāḡ-ı [10] encāmını⁵⁸⁷² incāḡ içün

-
- 5855 Ḥasan’da: Ḥüseyn’de **M**
- 5856 nehyi: nehyleri **R**
- 5857 aqvām: aqvām pūr sāz u millet (?) **R**
- 5858 ‘azīmet-i: **L M**’de yoktur.
- 5859 ḡızbeyn: cem‘ān **M**
- 5860 mānend-i: ve **M**
- 5861 baḡreyn: ceşşān **M**
- 5862 meşḡūd-i ‘ayn: müşāḡid ü nümāyān **M**
- 5863 kār-ı: kār u **M**
- 5864 olup: ve **R**; oldı **L M**
- 5865 ve: **L M**’de yoktur.
- 5866 ve: **L M**’de yoktur.
- 5867 ve mes’ūl-i dāḡıl-i dā’ire-i ḡabūl: **E H A R**’de yoktur.
- 5868 rāh-ı: re’y-i **L M**
- 5869 ve def‘-i iḡtilāl: aḡsen-i aḡvāl **L M**
- 5870 ḡadr: ḡadre **R**
- 5871 küster: ḡır **L**; ger **M**
- 5872 encāmını: merāmını **R M**; ile merāmını **L**

Mu‘āviye cānibine bir⁵⁸⁷³ mu‘temed-i⁵⁸⁷⁴ mu‘teber ile irsāl-i haber eyledi. **li-münşī’ihi**⁵⁸⁷⁵:

4. Terk idüp kendi⁵⁸⁷⁶ kaçdını o hümām
Ehl-i İslām’a eyledi in‘ām

5. Ne güzel haşlet ve⁵⁸⁷⁷ ne hōş hālet
K’itmiş aña müyesser ol ‘Allām⁵⁸⁷⁸

neşr⁵⁸⁷⁹: Cānib-i haşm-ı hōd harbden mütecānib ve kār-ı silme taleb ve selb-i seleb-i istilā-yı āl-i ‘Alī bin⁵⁸⁸⁰ Ebī Tālib ehemmi-i maṭālib idi taraf-ı gālib rāgīb olmak hōd [15] sālīb-i metā’ib olup fi’l-hāl ezyāl-i muṭāva‘atı cālīb ve ta‘ahhüd-i is‘āf-ı merāmları ile kalb-i şerīflerin cāzīb oldı her ne ki irāde buyurdılar müsā‘ade eyledi ammā ba‘de’ş-şulh vefā itmedi Hāzret-i Hāsan ferāgı müstaḥsen görmek ile kār-ı hilāfetde hilāf-ı merfū‘ ve fi’eteyn beyninde fitne ve⁵⁸⁸¹ harb u kıtāl memnū‘ u medfū‘ olup silm ü şalāh ile sālīm ve⁵⁸⁸² mekānlarına ‘avdet ü⁵⁸⁸³ rücū‘ eylediler Hāzret-i Hāsan ‘āzim-i cānib-i vaṭan {vr. 135^a} oldılar.⁵⁸⁸⁴ **mışra’**:

6. Āftāb-ı dīn ve devlet sū-yi devlethāne şūd⁵⁸⁸⁵

⁵⁸⁷³ bir: **L M**’de yoktur.

⁵⁸⁷⁴ mu‘temed-i: mu‘temed ü **E**

⁵⁸⁷⁵ li-münşī’ihi: li-münşī’ihi’l-fakīr **R**; nazm **L M**

⁵⁸⁷⁶ kendi: kendü **R L M**

⁵⁸⁷⁷ ve: **M**’de yoktur.

⁵⁸⁷⁸ Bu beyit sadece **L M**’de bulunmaktadır.

⁵⁸⁷⁹ neşr: **L**’de yoktur.

⁵⁸⁸⁰ bin: ibn **L**

⁵⁸⁸¹ ve: **R L M**’de yoktur.

⁵⁸⁸² ve: **R L M**’de yoktur.

⁵⁸⁸³ ‘avdet ü: **E H A**’da yoktur.

⁵⁸⁸⁴ oldılar: olıcağ **R M**; “oldılar” ifadesi ise **H**’de derkenardır.

⁵⁸⁸⁵ “āftāb-ı çarh devlet-i sū-yi ‘izzet-hāne refi” ifadesi **L**’de derkenardır.

neşr⁵⁸⁸⁶: Şüret-i kelâm-ı seyyid-i⁵⁸⁸⁷ enâmdan kınâ'-i ihtifâ inkişâf bulup⁵⁸⁸⁸ Mu'âviye-i bî-inşâf⁵⁸⁸⁹ dağı cānib-i Şām'a inşirāf idüp⁵⁸⁹⁰ kār-ı hilāfetde indifā'-i⁵⁸⁹¹ hilāf ile āyine-i devlet şüret-i hāline şāf [5] oldı. **mışra'**:

7. Bî-derd ser-i nîze ve āmed-şüd-i peykān⁵⁸⁹²

neşr⁵⁸⁹³: Bir mu'cize-i zāhire⁵⁸⁹⁴ dağı bu mābeynde bāhire⁵⁸⁹⁵ oldı ki. **beyit**:

8. Pertev-i bāğ heft-h^vān-ı kühen

Dürretü't-tāc 'ıkd-i tāt-ı suhan

neşr: Hāzretleri'nden şudūr iden kelime-i müstaḥsene ki *"El-hilāfetü ba'dī selāṣūne sene"*⁵⁸⁹⁶ dūr rū-yi kārda āşikār olup intikāl-i Hāzret-i⁵⁸⁹⁷ Resūl-i müte'ālden ferāğ-ı [10] Ḥasan-ı şafiyyü'l-bāl otuzıncı⁵⁸⁹⁸ seneye muşādif-i ma'nā-yı dilārā-yı ḥadīse mü'telif olmuşdur ḥuşūşā Mu'āviye mülūkāne evzā' u⁵⁸⁹⁹ etvār ile libās-ı zer-kārda cılve-dār ve

Bu mısra' **M**'de bulunmamaktadır.

şüd: ref **R**

5886 neşr: **A L M**'de yoktur.

5887 seyyid-i: seyyidü'l **M**

5888 bulup: **E H A R L**'de yoktur.

5889 bî-inşāf: **E H A R L**'de yoktur.

5890 idüp: ile **L M**

5891 indifā'-i: def'-i **L M**

5892 Bu mısra' **L M**'de bulunmamaktadır.

5893 neşr: **A L M**'de yoktur.

5894 zāhire: bāhire **R L M**

5895 bāhire: zāhire **R L M**

5896 Hadis; 'Umdetü'l-Kârî Şerhu Sahîhi'l-Buhârî, "Bâbu rû'yâ'n-nisâ", II, 292 (M.Ş). Manası: *"Benden sonra hilâfet otuz senedir."*

5897 Hāzret-i: **E H A R L**'de yoktur.

5898 otuzıncı: otuz **E H**

5899 u: **E**'de yoktur.

ittihāz-ı kuşūr-i müşeyyede ile izhār-ı iktidār idüp āsār-ı hulefā munṭamıs ve esās-ı faqr ve libās-ı⁵⁹⁰⁰ būriyā mūnderis olmış idi. **li-münşī'ihī**⁵⁹⁰¹:

[15] 9. Hulefā zabṭ iderdi emvāli

Görlür idi 'askerūñ ḥālī

10. Cāme-i zerle cilve olmaz idi

Hüsn-i mülk içre şıve olmaz idi⁵⁹⁰²

11. Eylemezlerdi ḥabbesini telef

Böyle olmuşdı cümle kār-ı selef

61. Mu'cize-i şikesten-i seng-i rāh be-dest-i Ḥazret-i risālet-penāh

E 135^a; H 125^b; A 125^a; R 123^a; L 105^a; M 102^a

Rivāyāt-ı mu'cizāt-ı bāhirāt⁵⁹⁰³ ile seng-dilleri nerm⁵⁹⁰⁴ iden rüvāt-ı şikātdan menķıldur ki Ḥazret-i Resūl **naẓm**⁵⁹⁰⁵:

1. Resūl-i 'Arab şāh-ı ümmī-laḳab

Delīl-i 'Acem reh-nümā-yı 'Arab

2. Cemāleş zi nūr-i cihān āferīn

Hezār āferīn ber cemāl⁵⁹⁰⁶ çünīn

⁵⁹⁰⁰ ve libās-ı: **L M**'de yoktur.

⁵⁹⁰¹ li-münşī'ihī: şī'r li-münşī'ihī'l-faḳīr **R M**; naẓm **L**

⁵⁹⁰² Bu beyit sadece **M**'de bulunmaktadır ve derkenardır.

⁵⁹⁰³ bāhirāt: bāhire **M**

⁵⁹⁰⁴ "ve bezm-i ḥātırların germ" ifadesi **M**'de derkenardır.

⁵⁹⁰⁵ naẓm: şī'r **R**; beyit **L M**

neşr: {vr. 135^b} Ki Ġazve-i Aḥzāb'da heme aşḥāb ile Medīne-i Münevvere ‘alā sākinihā taḥiyyātun mükerrere aḳtār-ı pūr-envārında ḥafr-i Ḥendeḳ’e iştigāl buyurup nāyire-i cidd ü ihtimāmı iştī‘āl itmiş idi nāgāḥ eṣnā’-i ḥafrde bir seng-i siyāḥ nümāyān [5] oldu ki ṣaḥre-i ṣammādan niṣān virir idi her bār ki külüngler kelle-küb ser-i kūḥ-peyker olurdu⁵⁹⁰⁷ aṣlā zaḥm-ı girān-ı zūr-āverān zemīn metānetine velvele ve ṣadā-yı tīṣe-i zenān mekīn ṣebātına velvele-resān⁵⁹⁰⁸ olmayup der-kār olan aşḥāb-ı iḳtidār nīrū-yı bāzū zer-ver⁵⁹⁰⁹ ve dest-yārī-i [10] aşḥāb-ı ṣu‘ūr-i ḥuḑūr ile bir pāresin cüdā itmege ḳādir olmayup def‘-i eziyyetde⁵⁹¹⁰ ḳāşır oldılar ḫünki def‘ ü izāle zimmet-i himmet-i İslām’a ḥalīḳ u ḥaḳīḳ olup *“İmāṭatū’l-ezā ‘ani’t-ṭarīḳ”*⁵⁹¹¹ ṣevābına nā’il olmaḳ herkese maḳṣūd-i dil oldu ammā maḳdūrların ṣarfdan soñra ‘acַz bāḥir ve ‘özürleri zāḥir [15] oldu ḥalebe-i ḥāl meṣḥūd-i naẓar-ı Resūl-i müte‘āl olıcaḳ bi’z-zāt ref‘-i senge ‘azīmet ü himmet buyurup müste-mend-i ‘ināyet-i⁵⁹¹² Bārī olup⁵⁹¹³ dehān-ı mübārekleri yārī ile sengi⁵⁹¹⁴ meṣḥ buyurdılar⁵⁹¹⁵ fi’l-ḥāl⁵⁹¹⁶ ol seng-i rāḥ⁵⁹¹⁷ maḥallinde ṣābit ü ber-ḳarār

⁵⁹⁰⁶ cemāl: cemālī **M**

⁵⁹⁰⁷ olurdu: oldukça **M**

⁵⁹⁰⁸ aṣlā zaḥm-ı girān-ı zūr-āverān zemīn metānetine velvele ve ṣadā-yı tīṣe-i zenān mekīn ṣebātına velvele-resān: ol ṣademāt-ı müte‘addide ve ḍarebāt-ı müteṣeddide raḥṣ-i vüçūdına zelzele-baḥṣ ve zemīn-i cismine velvele-naḳṣ **L M**

⁵⁹⁰⁹ bāzū zer-ver: bāzū-yı zūr **M**

⁵⁹¹⁰ eziyyetde: eziyyetinde **M**

⁵⁹¹¹ Hadis; *Saḥīḥu Müslim*, “Bābu ṣu‘abi’l-īmān”, I, 46 (M.Ş). Manası: *“Yoldan zarar verici şeyleri uzaklaştırmak.”*

⁵⁹¹² müste-mend-i ‘ināyet-i: Ḥazret-i Resūl-i **M**

⁵⁹¹³ “ammā ṣarf-ı maḳdūrdan soñra ‘acַz zāḥir ve ‘özür bāḥir oldu ḥalebe-i ḥāl meṣḥūd-i naẓar-ı Resūl-i müte‘āl olıcaḳ bi’z-zāt ref‘-i ḥacere ‘azīmet buyurup müste-mend-i ‘ināyet-i Bārī olup” ifadesi **L**’de derkenardır.

ammā maḳdūrların ṣarfdan soñra ‘acַz bāḥir ve ‘özürleri zāḥir oldu ḥalebe-i ḥāl meṣḥūd-i naẓar-ı Resūl-i müte‘āl olıcaḳ bi’z-zāt ref‘-i senge ‘azīmet ü himmet buyurup: **M**’de yoktur.

olup: **M**’de yoktur.

⁵⁹¹⁴ sengi: **L M**’de yoktur.

⁵⁹¹⁵ buyurdılar: idicek **L M**

⁵⁹¹⁶ fi’l-ḥāl: **L M**’de yoktur.

⁵⁹¹⁷ ol seng-i rāḥ: **E H A R**’de yoktur.

iken seng-i felāḥan gibi tār ü mār⁵⁹¹⁸ ve⁵⁹¹⁹ her pāresi bir ʔarafa perrān ve bir ānda ḥāk ile yeksān olup bir vech-ile tār ü mār ve⁵⁹²⁰ bī-niṣān oldu ki gūyā evvel⁵⁹²¹ daḥı nümāyān olmamış {vr. 136^a} idi ṣallellāhu te‘ālā ‘aleyhi ve ‘alā ālihi ve ṣaḥbihi’n-nücebā mā lāḥa ṣubḥun ve azḥat fī ta‘akkübihi ṣems ve emzā ṣalāmü’l-leyli mün‘akifen.⁵⁹²²

62. Mu‘cize-i izdiyād-ı ḥurmā be-du‘ā-yı Ḥazret-i sulṭān-ı enbiyā

E 136^a; H 126^a; A 125^b; R 123^b; L 105^b; M 105^a

Bu mu‘cize-i bāhire daḥı Ḥazret-i Ebū⁵⁹²³ Hureyre’den menḳıldur ki bir gün meclis-i Ḥazret-i Resūl ile ṣallellāhu⁵⁹²⁴ ‘aleyhi ve sellem [5] teṣerrüf ü istis‘ād ve nāyire-i kelimāti īḳād itdükde pīṣ-gāh-ı Resūl-i ‘ināyet-mu‘tāda bir niçe ḥurmā nihāde idüp ayıtdı⁵⁹²⁵ **beyit**⁵⁹²⁶:

1. Ey ḥatm-i peyāamberān-ı⁵⁹²⁷ mürsel

Ḥelvā-yı pesīn ü millḥ-i evvel

neṣr: Recā iderem ki bu ḥurmā bereket ü nemāsına du‘ā ‘aṭā buyurıla pes Ḥazret-i sulṭān-ı⁵⁹²⁸ enbiyā keff-i mübāreklerine [10] koyup du‘ā eylediler ve yā Ebā Hureyre bu ḥurmāları enbāna vaṣ‘ idüp her ne vaḳit ki saña ve mihmāna lāzım ola⁵⁹²⁹ bī-tekellüfāne

⁵⁹¹⁸ M’de “tār u mār” ifadesi “seng-i felāḥan gibi” ifadesinden önce yazılmıştır.

tār u mār: tār u mār ve M

⁵⁹¹⁹ ve: M’de yoktur.

⁵⁹²⁰ tār ü mār ve: L M’de yoktur.

⁵⁹²¹ evvel: ol M

⁵⁹²² mā lāḥa ṣubḥun ve azḥat fī ta‘akkübihi ṣems ve emzā ṣalāmü’l-leyli mün‘akifen: E H A R’de yoktur.

⁵⁹²³ Ebū: Ebī E H

⁵⁹²⁴ ṣallellāhu: ṣallellāhu te‘ālā L M

⁵⁹²⁵ ayıtdı: M’de yoktur.

⁵⁹²⁶ beyit: nazm A

⁵⁹²⁷ peyāamberān-ı: peyemberān-ı R L

⁵⁹²⁸ sulṭān-ı: E H A L’de yoktur.

⁵⁹²⁹ ola: gele M

tenāvül eyle deyu buyurdılar Ebū Hureyre emre imtişāl ile enbāna koyup her ne⁵⁹³⁰ zamān ki enbānı tecessūs eylese⁵⁹³¹ hāzır hūrmā bulmak ile⁵⁹³² hōş-hāl [15] idi kendüye⁵⁹³³ ve ehl-i⁵⁹³⁴ ‘iyālī⁵⁹³⁵ ma‘āşına kifāyet itdügünden ğayrı halkı ziyāfet ile izā‘at ider yine enbānı tolu ve⁵⁹³⁶ hūrmā ile memlū bulur idi tā mesned-i hilāfet-i Hāzret-i ‘Osmān ile zīb ü⁵⁹³⁷ zīnet bulınca nihāl-i enbān müşmir ve bu hāl-i pür-meymenet üzre⁵⁹³⁸ müstemir oldu ol dem ki dem-i ‘Osmān-ı mükerrerem⁵⁹³⁹ ile āyīne-i sipihr pür-jeng ü zulam oldu yağmā-ger-i eyyām {vr. 136^b} hāne-i Ebū⁵⁹⁴⁰ Hureyre-i benāmda dağı dest-i ta‘addīyi⁵⁹⁴¹ dırāz idüp hasārete⁵⁹⁴² āgāz itdi enbān-ı hūrmā ol şūr u⁵⁹⁴³ şegabda nā-peydā oldu Ebū Hureyre’ye kemāl-i dıcret ‘arız olup zevāl-i bereket ile müte’eşşir olup⁵⁹⁴⁴ hātır-ı ‘atırına⁵⁹⁴⁵ [5] bir vech-ile selvet gelmedi hattā⁵⁹⁴⁶ bu huşūşda bu nazm ol Hāzret’e nisbet olunur ki⁵⁹⁴⁷ nefşe-i maşdūr maķūlesi kemāl-i infī‘āl ve teşettüt-i bālden şādır olmuş⁵⁹⁴⁸ maķāl-i⁵⁹⁴⁹ mübeyyin-i hāldur.⁵⁹⁵⁰ **şī‘r**⁵⁹⁵¹:

⁵⁹³⁰ ne: **H A R**’de yoktur.

⁵⁹³¹ eylese: eyleye **M**

⁵⁹³² bulmak ile: bulmağla **L M**

⁵⁹³³ kendüye: kendüsi **L M**

⁵⁹³⁴ ehl-i: ehl ü **E M**

⁵⁹³⁵ ‘iyālī: ‘iyālleri **M**

⁵⁹³⁶ ve: **M**’de yoktur.

⁵⁹³⁷ ü: **E**’de yoktur.

⁵⁹³⁸ üzre: **L M**’de yoktur.

⁵⁹³⁹ mükerrerem: hūb-şiyem **L**

⁵⁹⁴⁰ Ebū: Ebī **E H**

⁵⁹⁴¹ ta‘addīyi: ta‘addī **L M**

⁵⁹⁴² hasārete: cesārete **M**

⁵⁹⁴³ u: **E**’de yoktur.

⁵⁹⁴⁴ olup: ol **E**

⁵⁹⁴⁵ ‘atırına: küsterine **L M**

⁵⁹⁴⁶ hattā: **E H A**’da yoktur.

⁵⁹⁴⁷ ki: **L M**’de yoktur.

⁵⁹⁴⁸ olmuş: olmak **E H**

⁵⁹⁴⁹ maķāl-i: maķāl ü **R**

⁵⁹⁵⁰ “nefşe-i maşdūr maķūlesi kemāl-i infī‘āl ile şādır olmuş maķāldur” ifadesi **L**’de derkenardır.

2. Li'n-nāsi hemmün ve lī fi'l-yevmi hemmān

Fe-ḳadi'l-cerābü ve ḳatlü'ş-şeyḫ 'Oşmān

63. Zuhūr-i mu'cize-i⁵⁹⁵² seyyidü'l-enām der ta'yīn-i ḥāl-i⁵⁹⁵³ merd-i saḳar-
maḳām

E 136^b; H 126^b; A 126^a; R 124^b; L 106^a; M 105^b

[10] Eşi'a-i leme'āt-i irāde-i Ḥallāḳ-i kāyināt izāle-i ḳalām-ı ḳulümāt ve def'-i münkirāt
içün pertev-endāz-ı kārḥāne-i 'ālem ve tarāvet-baḥş-i gülistān-ı ümem olıcaḳ ḥikmet-i
bālīga ḥasebi-y-le bi-eyyi vechegān peyveste-i zuhūr ü i'lān olur ol hengām ki ḥarb-i
Ḥuneyn'de muḳābele-i ferīḳayn ile⁵⁹⁵⁴ āteş-i⁵⁹⁵⁵ inād-ı [15] küffār-ı li'ām iştī'āl ü dīrām
(?) peydā idüp āb-ı tīg-ı ḥūn-āşām ile iţfā lāzime-i zimmet-i Ḥaẓret-i seyyidü'l-verā
olmuş idi⁵⁹⁵⁶ Mekke-i mükerrermeden ḥurūc ve rāh-ı def'-i eziyyetlerine vülūc
buyurdılar.⁵⁹⁵⁷ **naẓm**⁵⁹⁵⁸:

1. Çün⁵⁹⁵⁹ āmed bā-sipāh ez şehir-i bīrūn

Zemīn güftü revān şüd hem-çü gerdūn

neşr⁵⁹⁶⁰: On⁵⁹⁶¹ iki biñ merd-kār ile fenn-i gīr ü dārda mānend-i Rüstem ü Esfendiyār
idiler. **naẓm**⁵⁹⁶²:

nefse-i maşdür maḳūlesi kemāl-i infī'āl ve teşettüt-i bālden şadır olmuş maḳāl-i mübeyyin-i ḥāldur:
M'de yoktur.

⁵⁹⁵¹ şī'r: beyit R M; naẓm L; E A'da ise yoktur.

⁵⁹⁵² mu'cize-i: mu'cize-i kelām-ı M

⁵⁹⁵³ ḥāl-i: E'de yoktur.

⁵⁹⁵⁴ ile: içün M

⁵⁹⁵⁵ āteş-i: M'de yoktur.

⁵⁹⁵⁶ olmuş idi: oldı pes L M

⁵⁹⁵⁷ buyurdılar: buyurup L M

⁵⁹⁵⁸ naẓm: beyit R L; li-münşī'ihī'l-faḳīr M

⁵⁹⁵⁹ çün: çü A R L M

⁵⁹⁶⁰ neşr: A'da yoktur.

{vr. 137^a} 2. Heme kerden-keşân u gürz-efgen

Heme nîze-zenân ü tîğ-güzār

3. Saht dānende ḥarb-rā tedbîr

Nîk bînende ceng-rā heycār

neşr: Küffār-ı bed-girdār ile āheng-i ceng ü peygār idüp bāzār-ı kār-zār-ı kālāy
naḳd-i⁵⁹⁶³ cān ile mānend-i dükkān-ı [5] tüccār olup⁵⁹⁶⁴ sermāye-i īmāndan behre-dār
olan aḥyār alup virmede der-kār olup⁵⁹⁶⁵ ve⁵⁹⁶⁶ metā‘-i iḥrāz-ı sa‘ādet-i ḡazā vü şehādeti
iddihār eylediler na‘ra-i mübārizān ve tekbîr ü tehlîl-i muvaḥḥidān esās-ı feleke zelzele
ve mesāmi‘-i meleke velvele-resān oldu. **beyit**⁵⁹⁶⁷:

[10] 4. Ez feyz-i ḥūn kişte mülemma‘ şüde zemîn

Vez kerd sem pāre⁵⁹⁶⁸ muḳanni‘ şüde⁵⁹⁶⁹ hevā

5. Ez evc-i ser-keşân heme çün⁵⁹⁷⁰ bād mî ḥaṭar

Ecsām-i kāfirān heme çün ḥāk-i bî-bahā⁵⁹⁷¹

⁵⁹⁶¹ On: Ol **M**

⁵⁹⁶² nazm: kıt‘a **R L**

⁵⁹⁶³ naḳd-i: **M**’de yoktur.

⁵⁹⁶⁴ olup: **E H**’de yoktur.

⁵⁹⁶⁵ olup: **L M**’de yoktur.

⁵⁹⁶⁶ ve: **R**’de yoktur.

⁵⁹⁶⁷ beyit: nazm **M**

⁵⁹⁶⁸ pāre: tāze **R L**

⁵⁹⁶⁹ şüde: şüde der **L**

⁵⁹⁷⁰ çün: ḥūn **M**

⁵⁹⁷¹ Bu beyit sadece **L**’de bulunmaktadır.

neşr⁵⁹⁷²: Muvāhhidlerüñ hiddet-i tîğ-i küh-güzârlarından şahre-i şammâ zerre zerre ve nûk-i peykân mû-şikâflarından her zerre şad pâre olurdu. **li-münşî'ihî**⁵⁹⁷³:

6. Ez kerd hayl çeşme-i hürşîd pür-ğubâr

Ez na'ra-i yelân zemîn-i çarh der figân

[15] **neşr**: Berķ-i tîğ ü nehîb-i sināndan⁵⁹⁷⁴ *“Yeķādū'l-berķü yeḥtafū ebşārahūm”*⁵⁹⁷⁵ ma'nāsı nümāyān ve sinān-ı cānsitān⁵⁹⁷⁶ gūş-i tekāverāne rāst olup⁵⁹⁷⁷ yelān-ı celādet-nişān⁵⁹⁷⁸ şarf-ı nuķūd-i maķdūrede⁵⁹⁷⁹ bî-kem ü⁵⁹⁸⁰ kāst idiler egerçi evvel-i kārda cünd-i ebrāra nev'-i inkisār āşikār oldu ammā nevāşî-i ḥāl-i küffārda raķam-ı⁵⁹⁸¹ *“alehim dāyiretū's-sev”*⁵⁹⁸² pedīdār olıcaķ⁵⁹⁸³ mu'cize-i Resûl-i Girdigār ile bād-ı idbār-ı iķbāl-i mu'asker-i küffār {vr. 137^b} eyledi⁵⁹⁸⁴ *“Ve”*⁵⁹⁸⁵ *lā-tehinū ve taḥzenū ve entümü'l-e'levne in küntüm mü'minîn*⁵⁹⁸⁶ maẓmūnını⁵⁹⁸⁷ nümūdār olup çarh-ı devvār **şî'r**⁵⁹⁸⁸:

⁵⁹⁷² neşr: A L'de yoktur.

⁵⁹⁷³ li-münşî'ihî: beyit M

⁵⁹⁷⁴ sināndan: sināndan el-āye M

⁵⁹⁷⁵ ebşārahūm: ebşārahūm el-āye A

Bakara 2/20; Meali: “(O esnada) şimşek sanki gözlerini çıkaracakmış gibi çakar, onlar için etrafı aydınlatınca orada birazcık yürürler, karanlık üzerlerine çökünce de oldukları yerde kalırlar. Allah dileseydi elbette onların kulaklarını sağır, gözlerini kör ederdi. Allah şüphesiz herşeye kâdirdir.”

⁵⁹⁷⁶ cānsitān: cānsitānı R L; fitne-nişānı M

⁵⁹⁷⁷ olup: olan R L

⁵⁹⁷⁸ celādet-nişān: celādet-sān M

⁵⁹⁷⁹ maķdūrede: maķdūrda A R L M

⁵⁹⁸⁰ ü: E'de yoktur.

⁵⁹⁸¹ raķam-ı: L'de yoktur.

⁵⁹⁸² sev: sev el-āye A

Tevbe 9/98; Meali: “Bedevilerden öylesi vardır ki (Allah yolunda) harcayacağını angarya sayar ve sizin başınıza belâlar gelmesini bekler. (Bekledikleri) o kötü belâ kendi başlarına gelmiştir. Allah pek iyi işiten, çok iyi bilendir.”

⁵⁹⁸³ “alehim dāyiretū's-sev pedīdār olıcaķ” ifadesi L'de derkenardır.

⁵⁹⁸⁴ eyledi: idüp el-āye L M

⁵⁹⁸⁵ Ve: M'de yoktur.

⁵⁹⁸⁶ mü'minîn: mü'minîn el-āye A

7. Dāretü'l⁵⁹⁸⁹-eflāki bi'l-fevzi leküm

Ve 'alā re'si'l-'adüvvi'd-dā'ire⁵⁹⁹⁰

neşr⁵⁹⁹¹: Mażmūnını iş'ār ü izhār eyleyüp rû-yi zemîn ḥabṣ-i [5] vücūd-i müşrikîn-i kîn-ālūddan⁵⁹⁹² pāk olup ḥürşīd-i zafer-i tāb-nāk oldu. **beyit**⁵⁹⁹³:

8. Be-rīḥt-i bād-ı fenā āb-ı rû-yi ḥaşmeş ve⁵⁹⁹⁴ güft

Be-rev be-āteş-i dūzaḥ ki ḥāk pes⁵⁹⁹⁵ tengest⁵⁹⁹⁶

neşr⁵⁹⁹⁷: Rivāyet olunmuşdur ki germiyyet-i bezm-i ḥarb ve ḥarāret-i tennūr-i ḍarbdā bir merd bir vech-ile neberd iderdi ki 'ālemi [10] rû-yi ḥaşma pūr-gerd itmiş idi. **li-münşī'ihī**⁵⁹⁹⁸:

9. Ḥazret-i mürsel ve şefī'-i beşer

Tābi'-i ḥükm-i ū ḳazā vü ḳader

10. 'Ālim-i sırr-ı cümle-i mektüm

Vāḳıf-ı emr-i ḥayr ve 'ārif-i⁵⁹⁹⁹ şer⁶⁰⁰⁰

Āl-i İmrân 3/139; Meali: *"Gevşeklik göstermeyin, üzüntüye kapılmayın. Eğer inanmışsanız, üstün gelecek olan sizsiniz."*

⁵⁹⁸⁷ mażmūnını: mażmūnı **M**

⁵⁹⁸⁸ şi'r: beyit **A R L M**; **E**'de ise yoktur.

⁵⁹⁸⁹ dāretü'l: dertü'l **E**

⁵⁹⁹⁰ 'adüvvi'd-dā'ire: 'adüvvi dā'ire **M**

⁵⁹⁹¹ mażmūnını: mażmūnı **R L**

⁵⁹⁹² kîn-ālūddan: levş-ālūddan **R L M**

⁵⁹⁹³ beyit: nazm **A**

⁵⁹⁹⁴ ve: **R L M**'de yoktur.

⁵⁹⁹⁵ pes: **L M**'de yoktur.

⁵⁹⁹⁶ tengest: nīgī **M**

⁵⁹⁹⁷ neşr: **L**'de yoktur.

⁵⁹⁹⁸ li-münşī'ihī: li-münşī'ihī'l-fakīr **M**

neşr⁶⁰⁰¹: Buyurdılar ki⁶⁰⁰² hāzā ehlü’n-nār bu qavim içre tennūr-i harbi germ iden merd-kār ehl-i nārdur aşhāb u ahyār ayıtdılar. **li-münşī’ihī**⁶⁰⁰³:

[15] 11. Be-zīr-i sāye-i emret hemīşe çarḡ-ı felek

Be-zīr-i pāye-i tū āsmān u ḡayl-i melek

12. Nişān-ı ḡāṭır-ı pāket umūr-i nā-ma‘lūm

Kī nīst nokṭa ki başed terāşehā mevhūm

neşr: Ammā bu merd-i saḡt-ı neberd ve⁶⁰⁰⁴ ecsām-ı küffārı demed demed ider⁶⁰⁰⁵ zūhūra gelen cesāreti dāstān-ı Rüstem destāna⁶⁰⁰⁶ nisyān virüp maḡv-kerde-i kışşā-i heft-ḡān u Māzenderān olmışdur buyurdılar ki gerçi da‘vā-yı İslām u īmān ider ammā ehl-i nīrāndan idügi ‘ayāndur ayıtdılar {vr. 138^a} ey Resūl-i Hüdā sebīl-i Ḥudā’da cānını fedā itmek mertebeleri hüveydā ve keşret-i cerāḡat⁶⁰⁰⁷ ile bī-tāḡat olup ḡālā ḡā’iz-i sa‘ādet-i ḡazā vü şehādet olmaḡ üzredür⁶⁰⁰⁸ aşhāb-ı caḡīmdendür buyurursız bu ne ‘aceb ḡāletdür⁶⁰⁰⁹ buyurdılar ki gerçi ḡālā der-kārdur⁶⁰¹⁰ ammā ne fāyide ki ehl-i nārdur herkes nümāyān olan ḡālde ḡümān idüp⁶⁰¹¹ ayıtdılar [5] şimdi iḡrāz-ı mertebe-i şehādet

⁵⁹⁹⁹ ‘ārif-i: **L M**’de yoktur.

⁶⁰⁰⁰ şer: şerr ü zarar **L M**

⁶⁰⁰¹ neşr: **L**’de yoktur.

⁶⁰⁰² Buyurdılar ki: **E H**’de yoktur.

⁶⁰⁰³ li-münşī’ihī: li-münşī’ihī’l-faḡīr **M**

⁶⁰⁰⁴ ve: **E H A**’da yoktur.

⁶⁰⁰⁵ ider: iderdi **L**

⁶⁰⁰⁶ destāna: dāstāna **E**

⁶⁰⁰⁷ cerāḡat: cerā’et **E H**

⁶⁰⁰⁸ şehādet olmaḡ üzredür: şehādetdür **L M**

⁶⁰⁰⁹ aşhāb-ı caḡīmdendür buyurursız bu ne ‘aceb ḡāletdür: **E H A R**’de yoktur.

⁶⁰¹⁰ gerçi ḡālā der-kārdur: ehl-i nārdur maḡall-i naḡar-ı ‘āḡıbet-kārdur **E H A R L**

“maḡall-i naḡar-ı ‘āḡıbet-kārdur” ifadesi **L**’de derkenardır.

⁶⁰¹¹ ammā ne fāyide ki ehl-i nārdur herkes nümāyān olan ḡālde ḡümān idüp: **E H A R L**’de yoktur.

idüp vâsıl-ı derecât-ı cennet⁶⁰¹² olmak bir müte‘ayyin hâletdür⁶⁰¹³ çünkü ol merd bunca neberd itdi zaḥm-ı rimāḥ u siḥām ḳaddini lām ve nîş-i cerāḥat ile⁶⁰¹⁴ bî-tāb u tākāt idüp⁶⁰¹⁵ ḥavşala-i taḥammüli⁶⁰¹⁶ teng olmağla şabr u ārāmı žank⁶⁰¹⁷ olup siḥām-ı ḳubūrdan bir tîr-i cān-güzār iḥrāc [10] u iẓhār idüp bî-bāk bir⁶⁰¹⁸ zaḥm-ı tîr-i⁶⁰¹⁹ sehm-nāk ile cāme-i ḥayātı çāk ve kendüyi helāk eyledi⁶⁰²⁰ ol maḥalde ḥāzır ve mecārî-i ḥāle nāzır olan aṣḥāb-ı başā’ir sūr‘at ü isti‘cāl ile mālîde-rû-yi⁶⁰²¹ ḥāk-i pâ-yi Resûl-i müte‘āl olup zuḥûr-i şıdk-ı ḥaber ve kelām-ı ḥaḳıḳat-maẓharların minaşşa-i taḳrîrde cılve-ger idüp **li-münşî’ihi**⁶⁰²²:

[15] 13. Didiler ey Resûl-i dîn-i Hüdā

Her ne söz kim zuḥûr ider⁶⁰²³ senden

14. Zāhir olur cihān içinde hemān

Mu‘cizātuñdurur reh-i Ḥaḳ’dan

neşr: Buyurdılar ki Allāhu ekber eşhedü ennî ‘Abdullāhi ve Resûlihi **naẓm**⁶⁰²⁴:

⁶⁰¹² cennet: **E H A R L**’de yoktur.

⁶⁰¹³ ayıtdılar şimdi iḥrâz-ı mertebe-i şehâdet idüp vâsıl-ı derecât olmak bir müte‘ayyin hâletdür: **R**’de yoktur.

⁶⁰¹⁴ ile: **E H A R L**’de yoktur.

⁶⁰¹⁵ idüp: olup **M**

⁶⁰¹⁶ taḥammüli: taḥammül **A R L**

⁶⁰¹⁷ žank: teng **A**

⁶⁰¹⁸ bir: **M**’de yoktur.

⁶⁰¹⁹ tîr-i: **E H A R L**’de yoktur.

⁶⁰²⁰ eyledi: eyledi mışra‘ li-münşî’ihi kārî çünîn zi merdem nādān ‘aceb ne-būd **R**; **L**’de ise “li-münşî’ihi kārî çünîn zi merdem nādān ‘aceb ne-būd” ifadesi derkenardır.

⁶⁰²¹ “mālîde-rû-yi” ifadesi **E H**’de derkenardır.

⁶⁰²² li-münşî’ihi: li-münşî’ihi’l-faḳîr **M**

⁶⁰²³ zuḥûr ider: zuḥûr ide **A R**; şudûr ide **L M**

⁶⁰²⁴ naẓm: kıt‘a **R**; **L**’de ise yoktur.

15. Fe-eyyü delîlin ba‘de hâzâ türîdühü

Le-ḳad ḥābe men fî şıdkîhi yeteveḳḳafehü⁶⁰²⁵

16. Fe-tübā le-‘abdin nāle sem‘ān ve ṭā‘atehü

Ve-veylün li-men ‘an şıdkîhi yeteḥallefü⁶⁰²⁶

neşr⁶⁰²⁷: Pes Bilāl-i şafıyyü’l-bāl tarafına tevcîh-i maḳāl idüp bülend-i şadā ile nidā ve mesāmi‘-i mü’mînîne ismā‘ ü inbā eyle ki ḥarem-i⁶⁰²⁸ imāna dāḥil {vr. 138^b} olmaz İllā muḥarremün Ka‘beten imānün kāmîlün *“Ve inn’Allāhe le-yüeyyidü hâzâ’d-dîne bi’r-recûli’l-fâcir”*⁶⁰²⁹ gâh olur ki Rabb-i Mecîd bir recül-i fâcir ile te’yîd-i dîn-i sedîd eyler yef‘alullāhu mā yeşā ve yaḥkümü mā yürîd⁶⁰³⁰ **li-münşî’ihi**⁶⁰³¹:

17. Görince sa‘yini merd-i neberdün⁶⁰³²

[5] Didiler kim şehâdetdür⁶⁰³³ müyesser

18. Kelām-ı mu‘ciz-âşâr-ı Resûl’i⁶⁰³⁴

Ta‘accüb eyledi her biri⁶⁰³⁵ yer yer⁶⁰³⁶

⁶⁰²⁵ Bu beyit **L**’de derkenardır.

⁶⁰²⁶ Bu beyit **L**’de bulunmamaktadır.

Bu iki beyit **M**’de bulunmamaktadır.

⁶⁰²⁷ neşr: **L M**’de yoktur.

⁶⁰²⁸ ḥarem-i: ḥarîm-i **M**

⁶⁰²⁹ Hadis; *Saḥîhu’l-Buhârî*, “Bâbu innellâhe yü’eyyide’d-dîne bi-recûli’l-fâcir”, III, 1115. Manası: *“Şüphesiz Allah bu dibi günahkar bir adamla kuvvetlendirir.”*

⁶⁰³⁰ ve yaḥkümü mā yürîd: **R L M**’de yoktur.

⁶⁰³¹ li-münşî’ihi: li-mü’ellifihi **L**; li-münşî’ihi’l-fâḳîr **M**

⁶⁰³² neberdün: pelîdün **L M**

⁶⁰³³ şehâdetdür: şehâdet ğazâ olur **L**; ğazâ olur **M**

⁶⁰³⁴ mu‘ciz-âşâr-ı Resûl’i: mu‘ciz-âşârın Resûl’ün **L M**

⁶⁰³⁵ Ta‘accüb eyledi her biri: İşîdüp ta‘accüb itdi **L**

19. Zuhūra geldi āhır Hāḫ kelāmı

Urup öldürdi kendüyi⁶⁰³⁷ ol ebter

20. Sefer itdi bu dār-ı bī-beḳādan

Maḳar oldı saḳar aña muḳarrer

neṣr⁶⁰³⁸: ‘Aṣemn’Allāhu te‘ālā ‘ani’z-zey‘i ve’ḍ-ḍalāl ve yessernā ḥüsne’l-ḥāl⁶⁰³⁹ fi’l-mebde’i ve’l-me’āl bi-ḥürmeti’n-Nebiyyi’l-kerîmi’l-ḥışāl ve’s-şahbi ve’l-āl⁶⁰⁴⁰ şalle’l-İlāhu ‘aleyhi [10] nāḥa’l-hamāmu ve mā bekā.⁶⁰⁴¹

64. Mu‘cize-i Nebiyy-i Kerîm der ḳurş-i cevîn-i Ümmü Selîm

E 138^b; H 128^b; A 127^b; R 125^b; L102^b; M 107^b

În‘ām-ı ‘ām-ı i‘cāz-ı ḥaşm-ı li‘ām ile ziyāfet-i ehl-i îmān u İslām iden Ḥazret-i seyyidü’l-enām **nazm**⁶⁰⁴²:

1. Ān ekrem-i ḥalāyık ve ān eşref-i verā

Mecmū‘a-i mürüvvet ve ser-defter-i ‘aṭa

neṣr⁶⁰⁴³: [15] Şallellāhu⁶⁰⁴⁴ ‘aleyhi ve ‘alā ālihi ve şahbihi’l-‘izām mu‘cizāt-ı⁶⁰⁴⁵ bâhirelerinden Enes bin Mâlik rāh-ı rivāyete sâlik olup bu mu‘cize-i derîn-i silk-

⁶⁰³⁶ b: İşidüp her biri inkār eyler **M**

⁶⁰³⁷ öldürdi kendüyi: öldürdi **E**; kendüyi öldürdi **R**; ḳatlı itdi kendüyi **L**; kendüyi ḳatlı itdi **M**

⁶⁰³⁸ neṣr: **L**’de yoktur.

⁶⁰³⁹ yessernā ḥüsne’l-ḥāl: aḥsene’l-ḥāl **L M**

⁶⁰⁴⁰ bi-ḥürmeti’n-Nebiyyi’l-kerîmi’l-ḥışāl ve’s-şahbi ve’l-āl: bi-ḥürmeti’l-ḥātemi’l-enbiyā **R**; **E H A**’da yoktur.

⁶⁰⁴¹ şalle’l-İlāhu ‘aleyhi nāḥa’l-hamāmu ve mā bekā: **L M**’de yoktur.

⁶⁰⁴² nazm: beyit **M**

⁶⁰⁴³ neṣr: **L**’de yoktur.

⁶⁰⁴⁴ Şallellāhu: Şallellāhu te‘ālā **L M**

⁶⁰⁴⁵ mu‘cizāt-ı: mu‘cize-i **M**

intizāmda⁶⁰⁴⁶ bu gūne⁶⁰⁴⁷ münselik itmişdür ki sāye-i ‘izzet-māye Hāzret-i ‘arş-pāye şeref-bağş-i hıttā-i Medīne-i ‘aliyye ve tibe-i tayyibe olduğda Hāzret-i Enes gerçi hadīşü’s-sin ammā müteyakḳız ü mütteḳin⁶⁰⁴⁸ idi vālidī mālik-i rāh-ı ‘ademe sālik olup māderi Ebū Ṭalḥa ile izdivāc {vr. 139^a} itmiş idi ammā kār-ı ma‘āşları revāc bulmayup kânūn-i faḳr u ıztırār iltihābda⁶⁰⁴⁹ idi ba‘ż-ı⁶⁰⁵⁰ evḳātda istibḳā-yı⁶⁰⁵¹ ḥayāt idecek zād ü evḳāt in‘idām bulmaḡla⁶⁰⁵² şarşar-ı cū‘ esās-ı zindegānīyi [5] inhidām ihtimālleri āyīne-i ḥālde ‘arż-ı celāl⁶⁰⁵³ ider idi ḥālbuki maṭlūb-i nevāl-i ḥelāl idi.⁶⁰⁵⁴ **li-münşī’ihī**⁶⁰⁵⁵:

2. Olur isem gürisne vü teşne

Yimezem ben ḥarāmdan nesne

neşr⁶⁰⁵⁶: Bir gün māder-i ḥaṭīr-i Enes bir ḳabza-i şa‘īre dest-res idüp raḳıḳ ü [10] laṭīf-i daḳıḳ eyledi ve hem-sāyelerinden bir miḳdār şīr⁶⁰⁵⁷ ṭaleb idüp⁶⁰⁵⁸ taḥmīr itdi sofrā-i zīyāfeti āmāde idüp ḳıṭ‘a-i kebedi Enes⁶⁰⁵⁹ Ebū Ṭalḥa’ya firistāde itdi ki niçe günden beru cū‘dan binā-yı cismine ṭareyān iden raḡne ol loḡma ile [15] medfū‘ olup ḳal‘-i ḳılā‘-i cū‘ ile⁶⁰⁶⁰ Enes bin Mālik kemāl-i behcet ü neşāt ile ṭarīḳ-i da‘vet ü iḡbāra⁶⁰⁶¹

⁶⁰⁴⁶ intizāmda: intizāma **M**

⁶⁰⁴⁷ bu gūne: **M**’de yoktur.

⁶⁰⁴⁸ mütteḳin: mütefaṭṭın **A R**

⁶⁰⁴⁹ ıztırār iltihābda: ıztırābda āteş-i ıztırār iltihābda **M**

⁶⁰⁵⁰ ba‘ż-ı: ba‘żı **M**

⁶⁰⁵¹ istibḳā-yı: istifā-yı **E L**

⁶⁰⁵² bulmaḡla:ve **M**; **L**’de ise yoktur.

⁶⁰⁵³ celāl: cemāl ü celāl **R L M**

⁶⁰⁵⁴ “zīrā her ḥālde maṭlūb-i loḡma ḥelāl idi” ifadesi **L**’de derkenardır.

ḥālbuki maṭlūb-i nevāl-i ḥelāl idi: **M**’de yoktur.

⁶⁰⁵⁵ li-münşī’ihī: li-münşī’ihī’l-faḳīr **R**; beyit **M**

⁶⁰⁵⁶ neşr: **M**’de yoktur.

⁶⁰⁵⁷ şīr: şa‘īr **M**

⁶⁰⁵⁸ idüp: eyleyüp **M**

⁶⁰⁵⁹ kebedi Enes: kebedi Enes’i **R L**

Enes: **M**’de yoktur.

⁶⁰⁶⁰ ile: eyleye **M**

⁶⁰⁶¹ da‘vet ü iḡbāra: da‘vete **R**

sālik oldı bezm-i hāş-ı Resūl-i Hudā'ya dāhil olıcaķ henüz hıdmet-i Ebū Ṭalḥa'ya nā'il olmadın lisānına da'vet-i Resūl-i Girdigār'ı Ḥazret-i Perverdigār⁶⁰⁶² cārī itdi ey Ḥazret-i⁶⁰⁶³ risālet māderüm cenāb-ı 'ālī-menķabetlerin hāneye da'vet ider ol {vr. 139^b} meclis-i hāş aşhāb u⁶⁰⁶⁴ havāş ile ġāş idi Ḥazret-i şefī'-i ümmet da'vet-i Enes'e icābet buyurup aşhāb şeref-i hıṭāb ile 'izzet-yāb olup ey ķavm-i kirām⁶⁰⁶⁵ cümle kıyām idüñ Ümmü Selīm hānesinde iṭ'ām [5] ile ikrām i'lām⁶⁰⁶⁶ olındı buyurdılar. **beyit**⁶⁰⁶⁷:

3. Güneş kim nūr-i a'zam-i pertevdür

Dem-ā-dem menzili⁶⁰⁶⁸ derviş evidür

neşr⁶⁰⁶⁹: Zihī sultān-ı 'ālī-maķām⁶⁰⁷⁰ ve şehenşāh-ı lāzımu'l-iḥtirām⁶⁰⁷¹ ki sāḥa-i 'arş-ı 'azımu'l-mesāḥa şeb-i Mi'rāc'da mānend-i atlas ve dībāc-i ferş-i pā-yi sipihr-pāyesi olmış⁶⁰⁷² iken [10] hāne-i dervişe sāye-i 'izzet-māye ile müşerref-baḥş olup sipihr-naķş eyleye pes Resūl-i ḥaṭır ol cem'-i keşir ile maḥall-i da'vete vāşıl ve hāne-i Ebū Ṭalḥa'ya dāhil olıcaķ ser-rişte-i muķaddime-i münticeye izhār-ı işķāl için huşuş-i ķaẓiyyeden su'āl buyurup yā Ebā Ṭalḥa [15] ne maķūle ni'met izhār olınmışdur⁶⁰⁷³ ki bizi da'vet eylediler⁶⁰⁷⁴ ayıtdı⁶⁰⁷⁵ **li-münşī'ihī**⁶⁰⁷⁶:

⁶⁰⁶² Perverdigār: Perverdigār'ı E

⁶⁰⁶³ Ḥazret-i: sultān-ı R L M

⁶⁰⁶⁴ aşhāb u: aşhābı E

⁶⁰⁶⁵ ey ķavm-i kirām: E H A M' de yoktur; L' de ise derkenardır.

⁶⁰⁶⁶ i'lām: E H' de yoktur.

⁶⁰⁶⁷ beyit: nazm A L; li-münşī'ihī R

⁶⁰⁶⁸ menzili: menzil L

⁶⁰⁶⁹ neşr: A' da yoktur.

⁶⁰⁷⁰ 'ālī-maķām: 'ālī-mekān M

⁶⁰⁷¹ lāzımu'l-iḥtirām: kūn fe kān R L M

⁶⁰⁷² sipihr-pāyesi olmış: R' de yoktur.

⁶⁰⁷³ olınmışdur: olınmışdur R; itdüñ L M

⁶⁰⁷⁴ eylediler: eyledi L; eyledüñ M

⁶⁰⁷⁵ ayıtdı: M' de yoktur.

⁶⁰⁷⁶ li-münşī'ihī: nazm L

4. Ey ‘aṭa-baḥş-i fırka-i ümmet

Vey ḥaṭa-pūş bed-kün⁶⁰⁷⁷ ü zillet

5. Cümle ‘ālem⁶⁰⁷⁸ cenābuña ma‘lūm

Hep daḳāyık-i ‘ulūmuña mefhūm

neşr⁶⁰⁷⁹: Yā Nebiyyünā Ḥudā dānā ve bīnādur⁶⁰⁸⁰ ki rūz-i gūzeşteden beru bir nesne fevāyid ü mevāyid⁶⁰⁸¹ vāridāt-ı⁶⁰⁸² Ḥudā-yı kâ’inātdan gencīne-i sīne-i bī-kīneye dāḥil olmayup rızq-ı muḳadder henüz⁶⁰⁸³ vāşıl olmamışdur buyurdılar ki derūn-i {**vr. 140^a**} ḥāneye ‘āzim ü revāne ol Ümmi Selīm ne iḥzār itmişdür istiḥbār eyle Ebū Ṭalḥa kemāl-i ıztırār ile mānend-i sehm-i nāfız ḥarḳ-ı hedef-i menāfız idüp içerü girdi celiyye-i ḥāl semīr-i bāl olıcaḳ ḡalaṭ-ı Enes bin Mālik [**5**] ma‘rūz-i pīş-gāh-ı Ḥazret-i ‘arş-mesālik oldu buyurdılar ki yā Ebā Ṭalḥa gerd-i keder ḥāṭıra⁶⁰⁸⁴ gūzer itmesün def‘-i ıztırāb ile diyüp aşḥāb ile dāḥil-i ḥāne-i Ebū Ṭalḥa⁶⁰⁸⁵ oldılar Ümmi Selīm me’mūr-i iḥzār-ı ḳurş-i cevīn olup Ḥazret-i faḥr-i ‘ālemīn keff-i mübāreklerini⁶⁰⁸⁶ küşāde ve ḳurş-i cevīn üzre [**10**] nihāde idüp Ebū Ṭalḥa’yı aşḥāb-ı kirāmdan on neferi da‘vete firistāde itdiler ḥasbe’l-emr aşḥab-ı kirāmdan on kimesne ḥāzır ve emre nāzır oldılar⁶⁰⁸⁷ buyurdılar ki cülūs idüp ḥilāl-i benān-ı meymenet-iḳtirānlarından ekl-i ṭa‘ām eyleyeler aşḥab-ı ‘izām daḥı imtişāl-i emr-i Resūl-i hūmām [**15**] idüp⁶⁰⁸⁸ ḥilāl-i engüş-t-i ḥūrşīd-mişāl-i Nebiyy-i

⁶⁰⁷⁷ bed-kün: **M**’de yoktur.

⁶⁰⁷⁸ ‘ālem: ḥālūm **A L M**

⁶⁰⁷⁹ neşr: **R**’de yoktur.

⁶⁰⁸⁰ dānā ve bīnādur: dānādur **R**

⁶⁰⁸¹ fevāyid ü mevāyid: **E H A R L**’de yoktur.

⁶⁰⁸² vāridāt-ı: ve irādet-i **M**

⁶⁰⁸³ henüz: **L M**’de yoktur.

⁶⁰⁸⁴ ḥāṭıra: ḥāṭıruña **M**

⁶⁰⁸⁵ Ṭalḥa: Ṭalḥa-i iḥtişāş-intisāb **L M**; “şāḥib-i” ifadesi ise **L**’de derkenardır.

⁶⁰⁸⁶ mübāreklerini: mübāreklerin **M**

⁶⁰⁸⁷ oldılar: oldı **M**

⁶⁰⁸⁸ idüp: **M**’de yoktur.

müte‘âlden ekl-i kûş-i cevîn ile hûş-hâl⁶⁰⁸⁹ oldılar on kimesne dağı dâhil ve ol kûşdan derece-i şib‘e vâsıl oldılar vel-hâşıl yitmiş nefer-i şahş-ı mu‘teber ol kûş-i cevînden hişşe-gîr ve tamâm-ı mertebe sîr oldılar ba‘dehüm Ebû Talha ve Enes da‘vet-i Resûl-i mu‘kaddes ile kurb-i hümâyûnlarına gelüp ol zât-ı ‘izzet-ma‘krûn ile {vr. 140^b} ol ta‘am-ı bereket-meşhûndan ekle mübâderet ve itmâm-ı merâsim-i ziyâfet⁶⁰⁹⁰ itdiler Ümmü Selîm’e hitâb-ı meymenet-intisâb ile emir buyurdılar ki kûş-i cevîni ref‘ eyleye pes hasbe’l-emr dest-i mübâreklerinden aldı⁶⁰⁹¹ nazâr-i huzzâr ta‘alluk itdi ki⁶⁰⁹² [5] zerre deñlü nakş ta‘arruk itmemiş idi. **şî‘r**⁶⁰⁹³:

6. Ni‘me’l-Îlâhi ‘azîmetin

Ve Muhammedün hayrû’n-ni‘am

7. Şallû ‘aleyhi ve sellemû

Mâ eftere şubhûn ve ibtesem⁶⁰⁹⁴

65. Mu‘cize-i te‘mîn-i hâyiğ ü bâb be-du‘â-yı Hâzret-i risâlet-intisâb

E 140^b; H 130^b; A 129^b; R 128^a; L 108^b; M 109^a

Tarh-ı sâye-i şefâ‘at ile ümmet-i pür-zilleti musta‘tal-i sâhat-ı⁶⁰⁹⁵ râhat iden hürşîd-i sipihr-i risâlet [10] ve⁶⁰⁹⁶ sulţân-ı velâyet-i nübüvvet Resûl-i kerîmü’l-haşâyil Hâzretleri’nün celâyil-i mu‘cizelerinden İbn Mâce ve Beyhaķî Delâyil’de zikr

⁶⁰⁸⁹ hûş-hâl: mesned-i şî‘bde mekîn L M

⁶⁰⁹⁰ ekle mübâderet ve itmâm-ı merâsim-i ziyâfet: kâzâ’-i vaţar idüp ser-menzil-i cû‘dan güzer L M

⁶⁰⁹¹ aldı: alup L; alduķda M

⁶⁰⁹² ki: gûyâ M

⁶⁰⁹³ şî‘r: A L M’de yoktur.

⁶⁰⁹⁴ Bu iki beyit L’de derkenardır; M’de ise yoktur.

⁶⁰⁹⁵ sâhat-ı: sâha-i A R L M

⁶⁰⁹⁶ ve: E H A R L’de yoktur.

eylemişlerdür⁶⁰⁹⁷ ki Esyed-i Sā'idī (?) nāqıl-i mu'cize-i Hāzret olup bu gūne qarīn-i rivāyet itmişdür ki⁶⁰⁹⁸ **beyit**⁶⁰⁹⁹:

1. Ser-çeşme-i mürüvvet ve ser-rişte-i kerem

Ser-defter-i mürüvvet ve ser-halka-i 'aṭa

neşr⁶¹⁰⁰: Hāzret-i Nebiyy-i müctebā⁶¹⁰¹ şallellāhu⁶¹⁰² 'aleyhi [15] ve sellem⁶¹⁰³ ve 'alā ālihi ve şahbihi'n-nücebā bir dem-i 'izzet-tev'emde 'amm-i mükerrerleri Hāzret-i 'Abbās-ı muḥterem raḍiye 'anhū Rabbünā'l-Ekrem ḥidmetlerine şeref-i iltifāt-ile müdde'ā-yı muḥabbeti işbāt murād idüp buyurdılar ki yā Ebā'l-faẓl yarın ki⁶¹⁰⁴ rüz-i pīrüzda āftāb-ı cihān-süz mekmen-i maṭla'dan bürüz itdükde ebnā'-i kirām ile maḳām-ı ārāmda ber-devām olasız⁶¹⁰⁵ ḥāneñüzden ḥurūca mübāderet itmeyesiz ki ol cānibe 'azīmet melḥūẓdur süzüñle biraz ülfetden maḥzūẓ olmaḳ isterem semīr-i zāmīr-i Hāzret-i {vr. 141^a} 'Abbās oldu ki⁶¹⁰⁶ sāye-i 'izzet-māye ile⁶¹⁰⁷ ḳadr ü rif'atini⁶¹⁰⁸ çarḥ-ı gerdün-i sāye⁶¹⁰⁹ hem-ser idüp şüret-i⁶¹¹⁰ murādı⁶¹¹¹ mir'āt-ı ḥuşülde cılve-ger itmek

⁶⁰⁹⁷ eylemişlerdür: itmişlerdür **R L M**

⁶⁰⁹⁸ ki: **E H A R L**'de yoktur.

⁶⁰⁹⁹ beyit: li-münşī'ihī'l-faḳīr **M**

⁶¹⁰⁰ neşr: **A**'da yoktur.

⁶¹⁰¹ müctebā: murtazā **E H**

⁶¹⁰² şallellāhu: şallellāhu te'ālā **L M**

⁶¹⁰³ ve sellem: **R L M**'de yoktur.

⁶¹⁰⁴ "yā Ebā'l-faẓl yarın ki" ifadesi **E**'de derkenardır.

⁶¹⁰⁵ olasız: olup **R L**; olasız ki **M**

⁶¹⁰⁶ "ḥāneñüzden ḥareket itmeyesiz ki ol cānibe 'azīmet melḥūẓdur süzüñle biraz ülfet ü şıḥḥatden maḥzūẓ olmaḳ isterüm semīr-i zāmīr-i Hāzret-i 'Abbās oldu ki" ifadesi **L**'de derkenardır.

ḥāneñüzden ḥurūca mübāderet itmeyesiz ki ol cānibe 'azīmet melḥūẓdur süzüñle biraz ülfetden maḥzūẓ olmaḳ isterem semīr-i zāmīr-i Hāzret-i 'Abbās oldu ki: **M**'de yoktur.

⁶¹⁰⁷ ile: **E H A**'da yoktur.

⁶¹⁰⁸ ü rif'atini: ḥāneñüzi **L M**

⁶¹⁰⁹ çarḥ-ı gerdün-i sāye: āsmāna **R**

⁶¹¹⁰ şüret-i: çehre-i **M**

⁶¹¹¹ şüret-i murādı: çehre-i ḥāceti **L**

levh-i zāmīr-i münīrlerinde⁶¹¹² muharrerdür Hāzret-i ‘Abbās müjde-i kudūm-i hayrū’n-
nās ile [5] inbisāt⁶¹¹³ u ibtihāc idüp āyā bu muḳaddime ol⁶¹¹⁴ şekl-i laṭīfī intāc ve ol
sirāc-ı vehhāc ḡalām-ı dil-i muḥtācī iz‘āc ider mi deyu ol şeb-i dāc içre ḡayāl-i ḡ^vābı
dīdeden iḥrāc idüp muntaẓır-ı şubḥ-i berīn oldı çünki nūr-i rūz müstebīn oldı fālīḳū’l-
aşbaḥ īḳād-ı sirāc-ı [10] mışbāḥ-ı şabāḥ oldı.⁶¹¹⁵ **li-münşī’ihī**⁶¹¹⁶:

2. Çün seher virdi cihān bāğına fer

Ḥ^vāb-gāhından güneş ḡaldurdu ser

neşr⁶¹¹⁷: Ol mihr-i sipihr-i ‘izz ü ‘alā ve māh-ı burc-i āsmān-ı ıştıfā maṭla‘-i ‘izz ü
sa‘ādetden ṭālī‘ ve⁶¹¹⁸ nūr-i neyyireyn gibi lāmi‘ olup ba‘de’ḡ-ḡuḡā şeref-baḡş-i ḡāne-i
‘amm-i büzürg-vār ve ṭarḡ-sāz-ı naḡş-i ülfet-i ‘Abbās-ı [15] şadāḡatkār oldılar⁶¹¹⁹ ol
Nebiyy-i kerīmu’l-ḡıṣāl⁶¹²⁰ ḡāne-i ‘Abbās’a dāḡil olup⁶¹²¹ ḡūyā āftāb-ı çarḡ-menzilet idi
ki ḡāne-i⁶¹²² Müşterī muḡabbetde ḡarār ya māh-ı bedir idi ki ḡāne-i tārīki tāb-dār eyledi
taḡdīm-i selām u ikrām ile pürsiş-i ḡāṭır-ı e‘azz-i a‘mām-ı kirām buyırıcāḡ ‘Abbās
kemāl-i istīnās ile fersūde-i rū-yi ḡubār-ı pā-yi Resūl-i Girdigār olup ayıtdı lillāhi’l-
ḡamd ki ṭālī‘-i sitīze-kār yār u yāver olup vūcūd-i bihterīn-i heme ‘ālemīn şeref-dih-i
ḡāne-i pāzīn {vr. 141^b} olup⁶¹²³ iltifāt-ı⁶¹²⁴ Resūl-i ḡüzīn ilāve-i inşirāḡ ve⁶¹²⁵

⁶¹¹² zāmīr-i münīrlerinde: zāmīrde **M**

⁶¹¹³ inbisāt: ibtişār **M**

⁶¹¹⁴ ol: bu **M**

⁶¹¹⁵ oldı: eyledi **R L M**

⁶¹¹⁶ li-münşī’ihī: li-münşī’ihī’l-faḡīr **M**

⁶¹¹⁷ neşr: **L**’de yoktur.

⁶¹¹⁸ ve: **M**’de yoktur.

⁶¹¹⁹ oldılar: olup **L M**

⁶¹²⁰ ol Nebiyy-i kerīmu’l-ḡıṣāl: **E H A R**’de yoktur.

⁶¹²¹ ḡāne-i ‘Abbās’a dāḡil olup: **E H A R L**’de yoktur.

⁶¹²² ḡāne-i: burc-i **M**

⁶¹²³ olup: oldı mümecceden **R**

⁶¹²⁴ “kemāl-i istīnās ile fersūde-i rū-yi ḡubār-ı pā-yi Resūl-i Girdigār olup ayıtdı lillāhi’l-ḡamd ṭālī‘-i
sitīze-kār yār u yāver olup vūcūd-i bihterīn-i heme ‘ālemīn şeref-dih-i ḡāne-i pāzīn oldı
mümecceden iltifāt-ı” ifadesi **L**’de derkenardır.

server-i⁶¹²⁶ dīrīn oldı⁶¹²⁷ yaqīn oldı ki sürürdan tāt-ı ibtihāc-ı⁶¹²⁸ ‘Abbās-ı ‘izzet-ķarīn vāşıl-ı ķarķ-ı heftūmīn ola buyurdılar ki ey ‘amm-i büzürg-vār cümle evlād-ı şıĝār u kibār ile baña ķarīb oluñ [5] pes cümle birbirin ta’ķīb ve ümmīd-i naşīb ile nezdīk-i Ĥabīb-i raķīb oldılar cümlesin iltifāta mażhar ve nażar-ı ‘ināyet ile nażar ve⁶¹²⁹ dest-i sa‘ādet-peymāların berdāşte-i dergāh-ı Ĥudā idüp leb-cünbān oldılar⁶¹³⁰ ey Ĥudā-yı Mennān bu ‘amm-i büzürg-vār ve bunlar ehl-i beyt [10] idükleri bedīdārdur Ĥudāyā Perverdīgārā Şamedā Gridigārā⁶¹³¹ bu fırķayı ‘azāb-ı nārdan āzād ve ĥatır-ı maĥzūnların sa‘ādet-i⁶¹³² selāmet ile dil-şād eyle.⁶¹³³ **li-münşī’ihī**⁶¹³⁴:

3. İdüp bu fırķayı dūzaĥdan āzād

‘Ināyet eyleyüp luţfuñla ķıl şād⁶¹³⁵

kemāl-i istīnās ile fersūde-i rū-yi ğubār-ı pā-yi Resūl-i Girdigār olup ayıtdı lillāhi’l-ĥamd ki ŧālī‘-i sitīze-ķār yār u yāver olup vüçūd-i bihterīn-i heme ‘ālemīn şeref-dih-i ĥāne-i pāzīn olup: redd-i selām ve farṭ-ı a’zām ile şıĥḥat-i ĥālī i’lām ve ĥamd-i melik-i ‘Allām eyleyüp **M**

⁶¹²⁵ ve: **M**’de yoktur.

⁶¹²⁶ ve server-i: **E H A R**’de yoktur.

⁶¹²⁷ oldı: olmaĝla **R**; olup **L M**

⁶¹²⁸ “tāt-ı ibtihāc-ı” ifadesi **L**’de derkenardır.

tāt-ı ibtihāc-ı: ser-i ‘Abbās-ı **M**

⁶¹²⁹ “ey ‘amm-i büzürg-vār cümle evlād-ı şıĝār u kibār ile baña ķarīb oluñ pes ümmīd-i naşīb ile birbirin ta’ķīb iderek nezdīk-i Ĥabīb-i raķīb cümlesin iltifāta mażhar buyurup manzūr-i nażar itdiler” ifadesi **L**’de derkenardır.

ey ‘amm-i büzürg-vār cümle evlād-ı şıĝār u kibār ile baña ķarīb oluñ pes cümle birbirin ta’ķīb ve ümmīd-i naşīb ile nezdīk-i Ĥabīb-i raķīb oldılar cümlesin iltifāta mażhar ve nażar-ı ‘ināyet ile nażar ve: cümleñüz baña ķarīb oluñ bir vech-ile sür‘at ü teķārüb itdiler ki birbirin tezāĥūm ile ta’ķīb itdiler pes sultān-ı enbiyā **M**

⁶¹³⁰ oldılar: itdiler **R L**; oldılar ki **M**

⁶¹³¹ Şamedā Gridigārā: **E H A R L**’de yoktur.

⁶¹³² sa‘ādet-i: **A**’da yoktur.

⁶¹³³ ve ĥatır-ı maĥzūnların sa‘ādet-i selāmet ile dil-şād eyle: ‘ināyet eyleyüp luţfuñla ķıl şād **E H**

⁶¹³⁴ li-münşī’ihī: **E H**’de yoktur.

⁶¹³⁵ Bu beyit **E H**’de bulunmamaktadır; ayrıca b, **E H**’de yukarıda geķen “azād” ifadesinden sonra yazmaktadır.

neşr⁶¹³⁶: Bu du‘ā-yı şadākat-nümā qarīn-i leb-i Resūl-i müctebā olıcağ südde-i bāb u havāyī-i beyt-i ‘Abbās-ı ‘ālī-cenāb zemzeme-i te’mīn ile sāmī‘a-i sükkān-ı mele-i a‘lāyı pūr-tanīn idüp āmīn⁶¹³⁷ [15] āmīn⁶¹³⁸ āmīn⁶¹³⁹ deyu tezyīl-i kelām-ı Resūl-i emīn itdiler.
li-münşī’ihi:

4. Çün du‘ā itdi ol Resūl-i güzīn

Qıldı aña hācer şecer te’mīn

5. Bu ne i‘cāz ve ne kerāmet olur

Ki i‘ta⁶¹⁴⁰ eylemiş Hudā-yı mu‘īn

6. Ola rūḥ-i kerīmine her ān

Niçe yüz biñ taḥiyyāt u taḥsīn

66. Mu‘cize-i zīsten-i büzgāle be-du‘ā-yı Ḥazret-i ḥātemü’r-risāle

E 141^b; H 131^b; A 131^a; R 129^a; L 109^b; M 110^a

Bir dem-i sa‘īdde Ḥazret-i Resūl-i Mecīd ve sulṭān-ı bā-te’yīd⁶¹⁴¹ şallellāhu te‘ālā ‘aleyhi ve ‘alā ālihi mā-{vr. 142^a} teyessere’l-‘īşe ve ṭābe şem‘-i cem‘-i aşḥāb⁶¹⁴² ve mihr-i münīr-i⁶¹⁴³ sipihr-i aḥbāb⁶¹⁴⁴ olup cerr-i zeyl-i kelām ve ḥall ü⁶¹⁴⁵ ‘aḳd-i intizām

⁶¹³⁶ neşr: E H A'da yoktur.

⁶¹³⁷ āmīn: āmīn ve L M

⁶¹³⁸ āmīn: āmīn ve L M

⁶¹³⁹ āmīn: E H A R L'de yoktur.

⁶¹⁴⁰ i‘ta: ‘atā M

⁶¹⁴¹ ve sulṭān-ı bā-te’yīd: E H A R'de yoktur.

⁶¹⁴² aşḥāb: aḥbāb R

⁶¹⁴³ münīr-i: Pervīn-i M

⁶¹⁴⁴ aḥbāb: aşḥāb R

⁶¹⁴⁵ ü: L M'de yoktur.

derārī-i nekş-i hikmet-encām iderek seyl-i kelām vādī-i ta‘amda cereyān ve mihr-i maḳāl [5] sipihr-i me’kūlde dirahşān oldı Hāzret ser-ā-pā sem‘ ü gūş idiler bir merd cümle-i eṭ‘imeden gūşt hōşdur didi aşhāb-ı şafā suhan-ı merdī ḳabūl ile ışgā’ itdiler sulṭān-ı aşfiyā mäh-ı burc-i ıştıfā **li-münşī’ihī**⁶¹⁴⁶:

1. Luṭfi na‘īm-i āb-ı beḳā gibi rūḥ-baḥş

[10] Halkı nesīm-i bād-ı şabā gibi dil-küşā

neşr⁶¹⁴⁷: Şallellāhu⁶¹⁴⁸ ‘aleyhi ve ‘alā⁶¹⁴⁹ ālihi⁶¹⁵⁰ ve ‘alā şahbihi’n-nücebā ḥarf-zen-i maẓmūn-ı fıḳdān-ı gūşt olup⁶¹⁵¹ buyurdılar ki⁶¹⁵² ḥayli zamāndur ki naẓarumuzda gūşt nümāyān olmamışdur enşār-ı zevi’l-istibşārdan bir merd-kār bir niçe zamān idi ki⁶¹⁵³ bir büzgāleyi terbiyet⁶¹⁵⁴ idüp [15] ḥānesinde ḥıfz u ḥırāset iderdi ol faḳīr hem-ḥ^vābe-i zāmīr itdi ki büzgāle ṭabḥ olunup Hāzret’e nevāle ola fī’l-ḥāl ḥānesine⁶¹⁵⁵ ‘azīmet idüp büzgāleyi biryān ve püseri ile itḥāf-ı ḥuzūr-i⁶¹⁵⁶ Resūl-i Mennān eyledi Hāzret-i Resūl-i emīn⁶¹⁵⁷ püseri firistāde-i ümmehāt-ı mü’minīn⁶¹⁵⁸ idüp Bilāl ihzār-i ḥ^vān⁶¹⁵⁹ ile me’mūr-i emr-i Nebiyy-i müte‘āl oldı der-i mescidde {vr. 142^b} aşhāb-ı ma‘ālī-meāşirden on biş⁶¹⁶⁰ kimesne ḥāzır bulinup işāret-i bā-beşāretleri ile⁶¹⁶¹ ser-i ḥ^vāna⁶¹⁶²

⁶¹⁴⁶ li-münşī’ihī: li-münşī’ihī’l-faḳīr R; nazm L M

⁶¹⁴⁷ neşr: R L’de yoktur.

⁶¹⁴⁸ Şallellāhu: Şallellāhu te‘ālā L M

⁶¹⁴⁹ ‘alā: E H’de yoktur.

⁶¹⁵⁰ ve ‘alā ālihi: ve şahbihi A; L M’de ise yoktur.

⁶¹⁵¹ ḥarf-zen-i maẓmūn-ı fıḳdān-ı gūşt olup: R’de yoktur.

⁶¹⁵² ki: R’de yoktur.

⁶¹⁵³ ki: M’de yoktur.

⁶¹⁵⁴ terbiyet: tertīb R

⁶¹⁵⁵ ḥānesine: ḥāneye L M

⁶¹⁵⁶ ḥuzūr-i: E H A R L’de yoktur.

⁶¹⁵⁷ emīn: L M’de yoktur.

⁶¹⁵⁸ “ümmehāt-ı mü’minīn” ifadesi L’de derkenardır.

ümmehāt-ı mü’minīn: zevce-i betül M

⁶¹⁵⁹ ḥ^vān: ḥūn L M

⁶¹⁶⁰ biş: M’de yoktur.

⁶¹⁶¹ “işāret-i ḥümāyūnları ile” ifadesi L’de derkenardır.

cülüs ve luṭf u nevāziş-i Ḥazret'e me'nūs oldılar 'izāmı sālīm olmak üzere tenāvüle 'āzim olup ol cümleye vefā ve nübüvvet-i [5] ezvāc-ı t̤ahirāta ihdā olunduḡdan şoñra fermān-ı sulṭān-ı 'ālī-mekān ile cümle üstüḡhānları cem' idüp dest-i mübāreklerini⁶¹⁶³ üzerine vaż' buyurdılar⁶¹⁶⁴ fī'l-ḡāl çeşme-sār-ı āb-ı ḡayāt ve inficār-ı āb ile sebeb-i necāt olan menba'-i eyādī-i cesīme ya'ni eyādī-i kerīmeleri berekātı [10] ile ol 'izām-ı puḡte ḡayāt-ı tāze bulup ḡarekete āḡāza başladı emr-i melik-i 'Allām ile īmā-yı kıyām buyurıcak büzḡāle kıyām ve taḡrīk-i aḡdām idüp ḡāne-i enşārīye revān ve vuşūle⁶¹⁶⁵ şitābān oldu çünkü enşārī büzḡāleye nazar itdi ayıtdı bu büzḡāle bizüm büzḡāleye müşābih-terdür [15] zen-i enşārī ayıtdı ḡannum budur ki bizüm büzḡālemüz idüḡi muḡarrerdür merd ü zen henüz bu maḡūle suḡan üzere iken püser mināşsa-i ḡuhūrda cilve-ger oldu ḡuzūr-i Peyḡamber'de büzḡāle du'ā-yı ḡātemü'r-risāle ile kesb-i ḡayāt-ı tāze itdüḡin⁶¹⁶⁶ taḡrīre āḡāza başladı i'timād u i'tiḡādları ziyāde olup taşliye vü taḡiyyet ile pīş-ḡāha itā'atde sitāde oldılar. **li-münşī'ihī**⁶¹⁶⁷:

2. Olsun aña ve āline etbā'ına selām

{vr. 143^a} Mā dāmeti's-semā' ve mā dāmeti's-şerā

67. Mu'cize-i āḡāhī-i Nebiyy-i ḡaṭīr ez ḡīle-i merd-i kişt-ḡīr

E 143^a; H 132^b; A 132^a; R 130^a; L 110^b; M 111^a

Dilīr-i 'arşa-i risālet ve ḡıttā-ḡīr-i vilāyet-i nübüvvet **naẓm**⁶¹⁶⁸:

1. Şehsüvār-ı mülk ü millet server-i 'ālī-cenāb

[5] Fāris-i yekke-süvār-ı çarḡ hem-çün⁶¹⁶⁹ āftāb

işāret-i bā-beşāretleri ile: **M**'de yoktur.

⁶¹⁶² ḡāna: ḡūna **L M**

⁶¹⁶³ mübāreklerini: mübāreklerin **R M**

⁶¹⁶⁴ buyurdılar: idüp **R**

⁶¹⁶⁵ vuşūle: vuşūlde **A R L M**

⁶¹⁶⁶ itdüḡin: itdüḡi aḡvāli **R L M**

⁶¹⁶⁷ li-münşī'ihī: beyit **L**

⁶¹⁶⁸ naẓm: beyit **R L**; li-münşī'ihī'l-faḡīr **M**

neşr⁶¹⁷⁰: Mu‘cizāt-ı bâhire ve kerāmât-ı zâhirelerindendir ki yelân-ı ‘Arab’dan bir merd-i Tehemten-ten ve Rüstem-şiyem-i vaşf-şiken var idi ki bâzû-yı sahtı mağbûṭ-i Gîv ü Bîjen ve nîrû-yı bahtı maḥsûd-i dilîrân-ı ḥaşm-efgen idi isti‘lâ-yı rāyet-i [10] İslâm ve istîlâ-yı hidāyet-i⁶¹⁷¹ Resûl-i enām kâmet-i şabr u taḥammûlini lâm ve gerdem-i tâkati girifte-i kemend-i âlâm itmiş idi pîş-gâh-ı nübüvvet-penâhlarına rûy-mâl idüp ayıtdı ey Resûl-i müte‘âl da‘vâ-yı⁶¹⁷² nübüvvet ile kîl ü kâl serḥadd-i memâlik-i itnâba ittişâl [15] buldı hem-ḥ^vâbe-i zâmîr olur ki kişt-gîrlük⁶¹⁷³ resmini ibdâ idüp senûnle ol hevâ fezâsında ḥırmân ve ḥînk-i zûr ile her birimiz cevelân idüp eger sen baña gâlib olursañ câme-i ḥayâtumı sâlib ol eger şûret-i gâlebe benüm mir‘ât-ı ḥayâlümde nümâyân olursa seni ihlâk ile rāḥat-resân-ı ḥalk-ı cihân olayın Resûl-i muṭâ‘⁶¹⁷⁴ bu müdde‘âden imtinâ göstermeyüp⁶¹⁷⁵ {vr. 143^b} mübâşeret ve⁶¹⁷⁶ kâr-ı muşâra‘aya müsâra‘at u⁶¹⁷⁷ mübâderet buyurdılar bu deñlü bâzû-yı saht ile ol bedbaht mağlûb ve rayât-ı da‘vâ-yı tefevvukı menkûs u menkûb olup iki def‘a reh-neverd-i ḥıttâ-i kerâmet ve bâdiye-gerdân-ı kişver-i velâyet [5] Ḥazretleri gâlib olup ammâ câme-i ḥayâtın sâlib olmadılar kemâl-i iḥsân ile yine emân virdiler ol bed-gümân sergeşte-i beyâbân-ı ḥırmân ve üftâde-i sengistân-ı ḥüsrân olıcaḳ enhâr-ı re’yini vâdî-i ḥîleye icrâ ve ol vâdîde kemâl-i iktidâr ile nefsinî iğrâ idüp bu gûne⁶¹⁷⁸ mülâḥaza vü ḥayâl itdi ki bu def‘a pâ-yı mübâreklerin [10] girift itmek ile mekr ü âl eyleye fi‘l-ḥâl semîr-i bâli olan tedbîr-i bî-meâlî telkîn-i Rûḥu‘l-emîn ile meşṭûr-i şaḥîfe-i⁶¹⁷⁹ dil-i server-i dîn oldu çünki nevbet-i siyyümde muşâra‘aya müsâra‘at ve Ḥazret’den muḳaddem-i mübâderet

⁶¹⁶⁹ hem-çün: hem-çü **E**

⁶¹⁷⁰ neşr: **L**’de yoktur.

⁶¹⁷¹ hidāyet-i: **L M**’de yoktur.

⁶¹⁷² da‘vâ-yı: da‘vât-ı **E**

⁶¹⁷³ kişt-gîrlük: kişt-gîrlük **R**

⁶¹⁷⁴ muṭâ‘:metâ‘ **E H**

⁶¹⁷⁵ göstermeyüp: gösterüp **E H**

⁶¹⁷⁶ ve: **E H A R L**’de yoktur.

⁶¹⁷⁷ müsâra‘at u: **L M**’de yoktur.

⁶¹⁷⁸ olıcaḳ enhâr-ı re’yini vâdî-i ḥîleye icrâ ve ol vâdîde kemâl-i iktidâr ile nefsinî iğrâ idüp bu gûne: ḥabl-i ḥîle ḥuşûl-i murâda vesîle olur deyu **E H A R**

⁶¹⁷⁹ şaḥîfe-i: şaḥâyif-i **M**

itdi buyurdılar ki sālīk-i rāh-ı hīle⁶¹⁸⁰ ser-menzil-i maqşūddan [15] şad merhale ba‘īd ü merdūddur bu kārda çehre-i āl⁶¹⁸¹ pedīdār olmaz mir‘āt-ı mekr ü reng bu maḥalde pūr-jengdür kişt-gīr⁶¹⁸² ayıtdı ey server-i ḥaṭīr⁶¹⁸³ meknūn-i zāmīrüm kalb-i müstenīr ki niçe müstebīn oldı buyurdılar ki ḥālā Ḥazret-i Cibrīl emr-i Ḥudā ile nezīl olup fikr-i fāsīd ve re‘y-i kāsidi taḫrīr idüp beni ḥabīr eyledi çünki celiyye-i ḥāl mir‘āt-ı ḳalb-i merdde ‘arz-ı cemāl eyledi def‘-i şükūk ü evhām idüp {vr. 144^a} ḳabūl-i dīn-i İslām itdi.⁶¹⁸⁴ **li-münşī’ihi**⁶¹⁸⁵:

2. Ḳabūl-i dīn ü İslām itdi ol merd

Ḳamīrin pāk idüp ḳalmadı hiç gerd⁶¹⁸⁶

68. Mu‘cize-i intāk-ı Hübel be-taşdīḳ-i risālet-i Nebiyy-i mübeccel⁶¹⁸⁷

E 143^a; H 133^b; A 132^b; R 131^a; L 111^a; M 112^a

Rāvī-i şīrīn-güftār-ı eḥādīs-i [5] Resūl-i muḥtār mezāk-i cānı şehd-i beyānı ile bu gūne şeker-bār idüp iḥbār itmişdür ki şadā-yı şavlet-i da‘vet ü risālet ker kerde-i gūş-i erbāb-ı ḍalālet olup her kūşeye vāşıl olmuş idi ḥıṭṭa-i Yemen’e daḥı dāḥıl olıcaḳ⁶¹⁸⁸ cānib-i Yemen’den on iki biñ [10] müşrik-i müstehcen ṭaraf-ı Mekke-i mükerreremeye tevcīh-i ‘inān idüp Resūl-i Mennān Ḥazretleri’ni⁶¹⁸⁹ imtiḥān ḳaşd eylediler⁶¹⁹⁰ Hübel nām bir

⁶¹⁸⁰ hīle: ḥiyel **L M**

⁶¹⁸¹ āl: āl-i āl **L M**

⁶¹⁸² kişt-gīr: ol merd-i metīn **L M**

⁶¹⁸³ ḥaṭīr: dīn **L M**; **R**’de ise yoktur.

⁶¹⁸⁴ itdi: eyledi **R L M**

⁶¹⁸⁵ li-münşī’ihi: li-münşī’ihi’l-faḳīr **R**; **L M**’de ise yoktur.

⁶¹⁸⁶ Bu beyit **L**’de derkenardır; **M**’de ise yoktur.

⁶¹⁸⁷ mübeccel: mübeccel şallellāhu ‘aleyhi ve sellem **A**

⁶¹⁸⁸ “şadā-yı şavlet-i da‘vā-yı risālet ker kerde-i gūş-i erbāb-ı ḍalālet olıcaḳ her kūşeye vāşıl ve ḥıṭṭa-i Yemen’e daḥı dāḥıl olduğda” ifadesi **L**’de derkenardır.

şadā-yı şavlet-i da‘vet ü risālet ker kerde-i gūş-i erbāb-ı ḍalālet olup her kūşeye vāşıl olmuş idi ḥıṭṭa-i Yemen’e daḥı dāḥıl olıcaḳ: **M**’de yoktur.

⁶¹⁸⁹ Ḥazretleri’ni: Ḥazretlerin **L M**

⁶¹⁹⁰ eylediler: itdiler **E**

şanemleri var idi ki⁶¹⁹¹ aña i'tikâdları muhkem ve pîş-gâh-ı 'ibâdetinde kâmetleri⁶¹⁹² ham idi⁶¹⁹³ rûz u şeb tã'atde⁶¹⁹⁴ şûr u şegab ile murâdların [15] taleb ve hizmetini muntehâ-yı ireb itmişler-idi ol büti⁶¹⁹⁵ pîşvâ-yı kâr ve teberrükine istizhâr idüp hem-râh ve⁶¹⁹⁶ 'âzim-i pîş-gâh-ı dergâh-ı Resûl-i İlâh oldılar Mekke-i mükerremeye⁶¹⁹⁷ karîb olıcağ bir maħalle nâzil olup ol şanem içün⁶¹⁹⁸ bir kûh-i pür-şükûh üzre maķam ta'yîn idüp pûşiş-i dîbâ ile tezyîn itdiler⁶¹⁹⁹ ve envâ'-i cevâhir ile ârâste ve eşnâf-ı mefâhîr ile pîrâste idüp⁶²⁰⁰ mutaşaddî-i imtiḥân ve pes {vr. 144^b} perdeden ne maķûle emr-i bedî'ü's-şân zâhir ü 'ayân olur deyu nigerân iken Ḥazret-i sultân-ı enbiyâ⁶²⁰¹ **li-münşî'ihî**⁶²⁰²:

1. Ān menba'-i şefâ'at ve ān ma'den-i 'aṭa

Ān mecma'-i mürüvvet ve ān ma'den-i seḥâ

neşr: Kudüm-i kavm-i mezmûmı istimâ' idicek [5] istikbâlde isrâ' buyurup râh-ı tevḥîde da'vet ve şeref-i İslâm ile⁶²⁰³ delâlet buyurdılar. **li-münşî'ihî**⁶²⁰⁴:

2. Didi eyleñ kabûl-i dîn-i Hüdâ

Şerer-i küfri eyleñüz itfâ

⁶¹⁹¹ ki: **R L**'de yoktur.

⁶¹⁹² kâmetleri: kâmetlerin **M**

⁶¹⁹³ idi: idüp **M**

⁶¹⁹⁴ tã'atde: tã'atinde **R L M**

⁶¹⁹⁵ ol büti: **R**'de yoktur.

⁶¹⁹⁶ hem-râh ve: **R**'de yoktur.

⁶¹⁹⁷ mükerremeye: : mükerremede **E H A L M**

⁶¹⁹⁸ karîb olıcağ bir maħalle nâzil olup ol şanem içün: **E H A M**'de yoktur; **L**'de ise "karîb olıcağ bir maħalle nâzil olup ol şanem-i batıl içün" ifadesi derkenardır.

⁶¹⁹⁹ itdiler: **E H A L M**'de yoktur.

⁶²⁰⁰ ve eşnâf-ı mefâhîr ile pîrâste idüp: **R**'de yoktur.

⁶²⁰¹ sultân-ı enbiyâ: sultânu'l-enbiyâ **E**

⁶²⁰² li-münşî'ihî: nazm **L M**

⁶²⁰³ İslâm ile: İslâm'a neyle **R L**; İslâm'a **M**

⁶²⁰⁴ li-münşî'ihî: li-münşî'ihî'l-fakîr **R**

3. Vaḥdet-i Ḥaḳḳ’a eyleyüp ikrār

Eylemeñ bu ḍalālde ısrār

4. Maḥż-ı ızrār olur bu⁶²⁰⁵ cism ü tene

Kimse rāzī mıdur ki oda yine

neşr⁶²⁰⁶: Ayıtdılar bu kār-ı [10] düşvārdur mücerred-i kelām ile ḥaḳḳı ızhār itmek mir’āt-ı imkānda ne çehre pedīdār ider bize bir mu‘cize-i muḥbire⁶²⁰⁷ ibrāz eyle ki kāşif-i remz ü rāz ola seyyid-i enām ‘aleyhi’ş-şalātu ve’s-selām⁶²⁰⁸ ilzām-ı ḥaşm-ı nā-fercām içün buyurdılar ki bu şanem güftār idüp ikrār iderse mülzem olırmısuz ayıtdılar bu mülāḥaẓa vü ḥayāl [15] cilve-ger-i zuhūr olmaḳ ne ihtimāldür hergiz bu şanemden güftār güş-güzār olmamışdur eger bu şüret pedīdār olursa inkārda ısrār niçe ızhār olunur pes⁶²⁰⁹ Ḥaẓret⁶²¹⁰ Hübel’i libāsdan ‘üryan itmek fermān idüp dest-i mübāreklerinde olan ‘aşāyı farāḳ-ı Hübel’e vaż‘ idüp su’āl⁶²¹¹ buyurdılar ki itā‘at şüretleri hüveydā ola⁶²¹² şordılar ki⁶²¹³ ey Hübel ben kimüm Hübel ayıtdı ey zāt-ı mükemmel sen Resül-i Ḥudā-yı zemīn ü zamānsın {vr. 145^a} ‘azze ve ecelle pes⁶²¹⁴ küffār-ı bed-kār⁶²¹⁵ bu kār-ı

⁶²⁰⁵ bu: o **R L M**

⁶²⁰⁶ neşr: **L**’de yoktur.

⁶²⁰⁷ muḥbire: muḥayyere **A R L M**

⁶²⁰⁸ ‘aleyhi’ş-şalevātu ve’s-selām: **A R L M**’de yoktur.

⁶²⁰⁹ “buyurdılar ki bu şanem güftār idüp ikrār iderse mülzem olırmısuz ayıtdılar bu mülāḥaẓa vü ḥayāl cilve-ger-i zuhūr olmaḳ ne ihtimāldür hergiz bu şanemden güftār güş-güzār olmamışdur eger bu şüret bedīdār olursa inkar olur pes” ifadesi **L**’de derkenardır.

⁶²¹⁰ Ḥaẓret: **L**’de yoktur.

buyurdılar ki bu şanem güftār idüp ikrār iderse mülzem olırmısuz ayıtdılar bu mülāḥaẓa vü ḥayāl cilve-ger-i zuhūr olmaḳ ne ihtimāldür hergiz bu şanemden güftār güş-güzār olmamışdur eger bu şüret pedīdār olursa inkārda ısrār niçe ızhār olunur pes Ḥaẓret: **M**’de yoktur.

⁶²¹¹ vaż‘ idüp su’āl: koyup imā **E H A L M**

⁶²¹² itā‘at şüretleri hüveydā ola: **R**’de yoktur; **E**’de ise derkenardır.

⁶²¹³ şordılar ki: **E R**’de yoktur.

⁶²¹⁴ pes: **E H A L M**’de yoktur.

⁶²¹⁵ bed-kār: **E H A L M**’de yoktur.

sahtdan⁶²¹⁶ ta‘accüb-girdār olup cümle⁶²¹⁷ ol⁶²¹⁸ imām-ı⁶²¹⁹ mihrāb-ı mesācid ü ma‘ābid
huzūrunda sācid olup qabūl-i İslām u imān ile müşerref ü müstes‘ad oldılar. **li-**
münşī’ihi⁶²²⁰:

[5] 5. Bir kelām ile niçe biñ kāfir

Dīn-i İslām’a oldılar dāhil

6. Nuṭq-i Aḥmed kelām-ı mu‘cizdür⁶²²¹

Feyz-baḥş-i Hüdādur el-ḥāşıl

69. Mu‘cize-i kifāyet-i endek-i ḥurmā be-heme ‘asker-i sulṭān-ı verā

E 145^a; H 134^b; A 133^b; R 132^a; L 112^a; M 134^b

Rüvāt-ı şikāt-ı kirām⁶²²² sebt-i şaḥāyif-i leyāl ü eyyām itmişdür ki⁶²²³ in‘ām-i ‘āmı feyz-
baḥş-i cümle-i enām olan Ḥazret-i Resūl-i ‘Allām [10] **naẓm**⁶²²⁴:

1. Murād-ı kün fe-kān maḥşud-i kevneyn

Kemān-ebrū-yı kāf-ı⁶²²⁵ “*kābe kavseyn*”⁶²²⁶

⁶²¹⁶ sahtdan: suḥandan **M**

⁶²¹⁷ cümle: **E**’de yoktur.

⁶²¹⁸ ol: ol imām **L**

⁶²¹⁹ imām-ı: **E H A R L**’de yoktur.

⁶²²⁰ li-münşī’ihi: li-münşī’ihi’l-fakīr **L M**

⁶²²¹ mu‘cizdür: mu‘cizedür **L**

⁶²²² şikāt-ı kirām: **R**’de yoktur.

⁶²²³ Rüvāt-ı şikāt-ı kirām sebt-i şaḥāyif-i leyāl ü eyyām itmişdür ki: **L M**’de yoktur.

⁶²²⁴ naẓm: kıt‘a **R**; beyit **L**

⁶²²⁵ kāf-ı: kāne **R L**

⁶²²⁶ Necm 53/9; Meali: “O kadar ki (birleştirilmiş) *iki yay arası kadar*, hatta daha da yakın oldu.”

2. Hilāleş halka-gūşī ber reh-i Şām

Bilāleş şubḥ-i ḥīzī ber ser-i bām

neşr⁶²²⁷: Şallellāhu te‘ālā ‘aleyhi ve ‘alā ālihi ve⁶²²⁸ şaḥbihi’l-‘izām ḥarb-i ‘Aḥzāb’da fırka-i ‘adūyī irhāb ve şafḥa-i dehrden noḡta-i vücūdların izḥābda bezl-i tākat ü tāb [15] iderdi egerçi ol şāh-bāz-ı şecā‘at-girdār pençe-i ḡahrında küffār-ı bed-girdār-ı⁶²²⁹ tebeh-rūzgār⁶²³⁰ idükleri⁶²³¹ bedīdār idi. **beyit**:

3. Eger māhī ez seng-i ḡarā būd⁶²³²

Şikār-ı nehgān-ı deryā būd

neşr⁶²³³: Ammā teşcī‘-i aşḥāb-ı kirām ve ‘asker-i zafer-fercām içün iḡdām buyurırlar idi ve ḡāṭif-i ḡayb pes perde-i bī-‘aybdan **ḡıṭ‘a**⁶²³⁴:

4. Ey düşmen-i melek-rā be-ḡam küşte çü şem‘

Bed-ḡ‘āh-ı tū bād dem-ā-dem çü şem‘

Bergeşte zi pīş-i tū siyāh-ı düşmen

{vr. 145^b}

Ya rīḡte ya sūḡte ya küşte çü şem‘

neşr: Maẓmūnı ile ḡıṭāb ve terfiye-i ḡāṭır-ı ‘āṭır-ı ma‘ālī-iktisāb iderdi ammā ol sulṭān-ı ser-efrāz ve serīr-efrūz-i ‘izz ü nāz *“ḡūzzī ileyke’n-naḡle”*⁶²³⁵ maẓmūnın hüveydā itmek içün ‘arşa-i ḡarbe [5] vaż‘-ı pā buyururlar-idi. **li-münşī’ihī**⁶²³⁶:

⁶²²⁷ neşr: **E H A L**’de yoktur.

⁶²²⁸ ālihi ve: **M**’de yoktur.

⁶²²⁹ bed-girdār-ı: **E H L M**’de yoktur.

⁶²³⁰ rūzgār: rūzgār-ı kem-şikār **M**

⁶²³¹ idükleri: idüḡi **M**

⁶²³² “idükleri bedīdār idi beyit eger māhī ez seng-i ḡarā būd” ifadesi **L**’de derkenardır.

⁶²³³ neşr: **R L**’de yoktur.

⁶²³⁴ ḡıṭ‘a: nazm **R M**

⁶²³⁵ Āyetin aslında “ileyke bi-ciz‘i’n-naḡle” şeklinde geçmektedir.

5. Eger Hâk kâr-râ bî-sa'y kerdî⁶²³⁷

Be-Meryem key nidâ kerdî ki hüzzî

neşr⁶²³⁸: Pes eşnâ'-i harb ve hilâl-i darbda h^vîşâvend⁶²³⁹ aşhâb-ı kirâmdan ba'z-ı e'izze-i fiḥām eḳāribine⁶²⁴⁰ def-i mazarrat-ı cū' için ba'z-ı eşyâ ihdâ iderlerdi cümleden Beşîre (?) harbde taḳavvî için hemşîresi [10] bir miḳdâr ḥurmâ irsâl eyledi firistâde-i pîş-gâh-ı hümâyûnlarından mürûr idüp nazâr-ı 'âlîlerine maḳrûn olıcaḳ zihn-i veḳḳâdlarıña âteş-i⁶²⁴¹ tîz-kāmı berḳ u sitâde muẓmaḥîl ider ve⁶²⁴² muḥmid olup âb-ı zülâli mûncemid iderdi⁶²⁴³ 'urûs-i umûr-i ḡaybiyye nazâr-ı 'ilm ü kemâllerinde⁶²⁴⁴ cilve-ger ve verâ-yı tütuḳ-ı muḥaccebât-ı mihr-i münevverden aẓher idi da'vet buyurup [15] iḥzâr-ı ḥurmâyı⁶²⁴⁵ inbâ buyurdılar fi'l-hâl deryâ-yı cûd u ni'met⁶²⁴⁶ olan keff-i bâ-kifâyetlerine teslîm eyledi menba'-i eyâdî-i cesîme olan eyâdî-i kerîmeleri ile⁶²⁴⁷ pûşîde vü⁶²⁴⁸ mestûr buyurup cümle aşhâb-ı 'izzet-menḳabet⁶²⁴⁹ hâzır olmaḡla işâret buyurdılar⁶²⁵⁰ heme 'asker cilve-ger-i nazâr-ı enverleri olup ḥasbe'l-emr⁶²⁵¹ hilâl-i benân-ı mübâreklerinden tereşşuḥ iden ḥurmâdan tenâvüle ibtidâ idüp ol şehâb-ı rahmet

Meryem 19/25; Meali: “*Hurma dalını kendine doğru silkele ki*, üzerine taze, olgun hurma dökülsün.”

⁶²³⁶ li-münşî'îhi: beyit **R M**; nazım **L**

⁶²³⁷ “eger bî-sa'y bâzû bûdî rûzî” ifadesi **H**'de derkenardır.

⁶²³⁸ neşr: **L M**'de yoktur.

⁶²³⁹ h^vîşâvend: h^vîş **L M**

⁶²⁴⁰ eḳāribine: **L M**'de yoktur.

⁶²⁴¹ âteş-i: berḳ-i **L M**

⁶²⁴² berḳ u sitâde muẓmaḥîl ider ve: **E H A R L**'de yoktur.

⁶²⁴³ muḥmid olup âb-ı zülâli mûncemid iderdi: **M**'de yoktur.

⁶²⁴⁴ kemâllerinde: kemâllerinden **E**

⁶²⁴⁵ iḥzâr-ı ḥurmâyı: ḥurmâ iḥzârını **L**; ḥurmâyı iḥzâr **M**

⁶²⁴⁶ ni'met: meymenet **M**

⁶²⁴⁷ kerîmeleri ile: kerîmelerine **M**

⁶²⁴⁸ pûşîde vü: pûşîde-i tesettür ile **M**; **L**'de ise yoktur.

⁶²⁴⁹ aşhâb-ı 'izzet-menḳabet: ahâlî-i ḥendeḳ **L M**; “aşhâb-ı 'izzet-menḳabet hâzır” ifadesi ise **L**'de derkenardır.

⁶²⁵⁰ işâret buyurdılar: me'mûr oldılar **L M**

⁶²⁵¹ “ḥasbe'l-emr” ifadesi **L**'de derkenardır; **M**'de ise yoktur.

ü ni‘met ve ebr-i {vr. 146^a} hōş-āb-ı cūd ü eryeḥiyyetden her birinüñ dil-i ‘aţşānı reyyān ve kişt-zār-ı qalb-i nālānı ser-sebz ü ḥandān olup bir kimesne qalmadı ki ni‘met-i keff-i seyyid-i muţā‘ ol ni‘metden⁶²⁵² anı işbā‘ itmeye kebīr ü şağīr cümle [5] sīr olduğdan soñra berdāşte-i dest oldılar yine ḥurmā miqdār-ı evvel hüveydā olup bu emr-i ‘aceb-ter⁶²⁵³ meşhūd-i nazar-ı heme ‘asker oldı. **li-münşī’ihi**⁶²⁵⁴:

6. Şallā ‘alā ravzatihi ḥayre’l-verā

Men hüve ṭāvusun riyāzū’l-Hüdā

7. Kehf-i beşer mehbiṭ-i Rūḥu’l-emīn

Bū’l-beşer ez-ḥarman ü ḥūşe-çīn

[10] 70. Mu‘cize-i āgāhī-i Ḥazret ez ḥīle-i Ebū Cehil-i ḍalālet-fiṭrat⁶²⁵⁵

E 146^a; H 135^b; A 134^b; R 133^a; L 112^b; M 135^a

Ḥabl-i rivāyet ile delv-i mu‘cizātı çāh-ı kümündan bīrūn iden rüvāt-ı şīḳāt-ı⁶²⁵⁶ şadāḳat-maḳrūn bu mu‘cize-i bāhireyi bu vech-ile şebt-i şaḥāyif-i şīḥḥat-merhūn⁶²⁵⁷ itmişlerdür⁶²⁵⁸ ki vāḳıf-ı rumūz-i leṭāyif⁶²⁵⁹ ‘ārif-i esrār-ı ma‘ārif **beyit**⁶²⁶⁰:

[15] 1. Dürr-i şāyeste-i deryā-yı sermed

Resūl-i Yeşrib ü Baṭḥā Muḥammed

⁶²⁵² ol ni‘metden: **E H A R**’de yoktur.

⁶²⁵³ berdāşte-i dest oldılar yine ḥurmā miqdār-ı evvel hüveydā olup bu emr-i ‘aceb-ter: baḳiyye-i zād evvelki mertebeden izdiyād üzre idügi **L M**

⁶²⁵⁴ li-münşī’ihi: li-münşī’ihi’l-faḳīr **R M**

⁶²⁵⁵ ḍalālet-fiṭrat: bed-fiṭrat **M**; **L**’de ise yoktur.

⁶²⁵⁶ şīḳāt-ı: **R**’de yoktur.

⁶²⁵⁷ şīḥḥat-merhūn: **R L M**’de yoktur.

⁶²⁵⁸ itmişlerdür: itmişdür **L M**

⁶²⁵⁹ vāḳıf-ı rumūz-i leṭāyif: Ḥazret-i **L M**

⁶²⁶⁰ beyit: li-münşī’ihi **L**

neşr⁶²⁶¹: Hâzretlerinüñ⁶²⁶² şallellâhu te‘âlâ ‘aleyhi ve ‘alâ âlihi ve şahbihi’l-mümecced şadâ-yı nübüvvet ü risâleti tāk-ı sipihri pür-velvele idüp zemîn-i cism-i ‘adûya zelzele şaldı ve debdebe-i şavlet ü kudreti güş-i a‘dâ-yı bed-güheri ker ve şahîfe-i mu‘cizâtı defter-i küffâr-ı saķar-maķarrı ebter idüp âftâb-ı da‘veti şarık ve mâhtâb-ı heybeti⁶²⁶³ bâriķ olup⁶²⁶⁴ ne inkârda {vr. 146^b} ısrâr ile ızrâr ve ne muķâbele vü mücâdele ile bir⁶²⁶⁵ kâr idemeyüp⁶²⁶⁶ kânûn-i dillerinde âteş-i hıķd u ħased işti‘âl idüp⁶²⁶⁷ eziyyet-i Hâzret’e iştiğâli dîbâce-i kâr-ı⁶²⁶⁸ nâme-i a‘mâl itmişler-idi. **mışra**‘:

2. Sevvede’l-vücûhe kabîḥate⁶²⁶⁹ ef’âlihîm

neşr⁶²⁷⁰: Bu ħuşûşda [5] ser-endâḥte-i zânû-yı ħayret olup mübtelâ-yı⁶²⁷¹ dıcret üzre⁶²⁷² idiler⁶²⁷³ ħuşûşâ Ebû Cehil ser-defter-i erbâb-ı nifâķ olmağla hem-vâre zehr-âbe-feşân-ı şikâķ olup rîze-i şîşe-i bed-kârı ile pâ-yı ehl-i İslâm’a resânende-i âzâr⁶²⁷⁴ u dâm ve⁶²⁷⁵ ħîle vü mekîde ile murğ-i rāḥat-ı [10] ehl-i îmânı remîde itmekde der-kâr idi⁶²⁷⁶ ħâşşaten⁶²⁷⁷ Hâzret-i Resûl-i şâdık zât-ı ‘âlîlerine lâzım-ı gayr-ı müfârık olan nübüvvet

⁶²⁶¹ neşr: **E R**’de yoktur.

⁶²⁶² **R**’de “Hâzretlerinüñ” ifadesi “şadâ-yı” ifadesinden önce yazılmıştır; **L**’de ise üstü çizilmiştir.

⁶²⁶³ heybeti: bî‘atı **L M**

⁶²⁶⁴ olup: oldı **M**

⁶²⁶⁵ bir: **A L M**’de yoktur.

⁶²⁶⁶ idemeyüp: idebildiler **R**

⁶²⁶⁷ idüp: idüp ammâ **M**

⁶²⁶⁸ kâr-ı: **E H A R L**’de yoktur.

⁶²⁶⁹ kabîḥate: le’îmete **M**

⁶²⁷⁰ neşr: **R M**’de yoktur.

⁶²⁷¹ mübtelâ-yı: ġâyet **R**

⁶²⁷² üzre: **E H A L M**’de yoktur.

⁶²⁷³ idiler: olmuşlar idi **L M**

⁶²⁷⁴ resânende-i âzâr: âzârı pîş-rev **L**; âzârı yetişür **M**

⁶²⁷⁵ ve: **M**’de yoktur.

⁶²⁷⁶ itmekde der-kâr idi: itmege çalışır idi **L M**

⁶²⁷⁷ ħâşşaten: **E H A**’da yoktur.

ü risālet-i envārī⁶²⁷⁸ şārık⁶²⁷⁹ olduğı ‘ilāve-i keder-i sâbık olup rāhber-i dālālet her ıarafa sâyıık olur-idi āhır.⁶²⁸⁰ **beyit**⁶²⁸¹:

3. Be-ıılebāzı eger bāb-ı ıılebāz künı

[15] Bih est ez ān ki be-āheng-i ceng-sāz künı

neşr⁶²⁸²: Mażmūnın pış-nihād-zā-yı nā-sedād idüp mir’āt-ı ĥātır-ı fātirinde⁶²⁸³ bu şüret zāhir oldu ki mażhar-ı ĥıtab-ı “*levlāke levlāk*”⁶²⁸⁴ Ĥazretleri’ni bir ĥıle ile⁶²⁸⁵ sâyıık-ı ma’rız-i helāk ola. **mışra**’:

4. Fıkr-i müfsid heme endışe fāsıd başed

neşr⁶²⁸⁶: Pes ĥuddām-ı şekā-encāmından⁶²⁸⁷ bir iki ĥulām-ı nā-fercām iĥzār idüp⁶²⁸⁸ emr itdi ki ‘atebe-i dār-ı⁶²⁸⁹ dālālet-medārında ĥendeĥ ĥafr idüp bir çāh peydā itdiler⁶²⁹⁰ ve⁶²⁹¹ iĥfā-yı ĥıle {vr. 147^a} vü mekīde idüp⁶²⁹² üzerini ĥār⁶²⁹³ u ĥāşāk ile püşide itdiler⁶²⁹⁴ ki vaz’-ı ĥadem iden ādem o dem bün-i çāha düşe⁶²⁹⁵ ve ma’rız-i helāke irişe

⁶²⁷⁸ risālet-i envārı: risāleti ĥurşıdı **L M**

⁶²⁷⁹ şārık: bārık **R L**

⁶²⁸⁰ āhır: **E H A**’da yoktur.

⁶²⁸¹ beyit: nażm **M**

⁶²⁸² neşr: **L**’de yoktur.

⁶²⁸³ fātirinde: fātirde **L**; ĥātırında **M**

⁶²⁸⁴ Hadis; metnin aslı “Levlāke levlāk limā ĥalektü’l-eflāk” şeklindedir. *Tefsîrü Rûhi’l-Beyân*, “Sûretü’l-Bakara”, I, 18 (M.Ş). Manası: “*Sen olmasaydın, sen olmasaydın, felekleri yaratmazdım.*”

⁶²⁸⁵ bir ĥıle ile: **E H A R L**’de yoktur.

⁶²⁸⁶ neşr: **A**’da yoktur.

⁶²⁸⁷ encāmından: encāmına **E H A R**; encāmdan **M**

⁶²⁸⁸ bir iki ĥulām-ı nā-fercām iĥzār idüp: **E H A R**’de yoktur.

⁶²⁸⁹ dār-ı: **E**’de yoktur.

⁶²⁹⁰ “bir çāh peydā itdiler” ifadesi **L**’de derkenardır.

⁶²⁹¹ bir çāh peydā itdiler ve: **M**’de yoktur.

⁶²⁹² idüp: için **L M**

⁶²⁹³ ĥār: ĥāk **M**

⁶²⁹⁴ itdiler: ideler **L M**

⁶²⁹⁵ düşe: gire **L M**

pes⁶²⁹⁶ Ebū Cehil-i la‘īn-i⁶²⁹⁷ ḡalālet-ḡarīn ser-i ḡıleyi⁶²⁹⁸ [5] pister-i temāruza ḡodı ki ol
Ḥazret ‘ādet-i müstahseneleri üzre ‘iyādet ḡaṣd buyurıcaḡ⁶²⁹⁹ derūn-i ḡāha düṣe⁶³⁰⁰
mertebe vü cāha naḡṣ iriṣe heyhāt.⁶³⁰¹ **mıṣra‘:**

5. Ḡāyet-i cehl būd müṣt zeden sindān-rā

neṣr⁶³⁰²: Her bār ki ol Ḥazret’e ihānetde bezl-i maḡdūr iderdi ser-mū renciṣ-peṣīr⁶³⁰³
olmaz-idi⁶³⁰⁴ [10] kīne-yi dīrīneyi izhār ile ḡaṣd-ı eziyyet ü āzār itse beyne aḡheri’l-
ḡavm ṣerm-sār ve idāre-i kelām ile irāde-i ilzām eylese mülzem ü mülām olur-idi bir
vech-ile def‘aten ḡādir olmayıcaḡ āḡir⁶³⁰⁵ ol kāfir-i ḡāsir bu maḡūle kārā mütēcāsir oldı
ammā ṣūret-i emeli āyīne-i [15] ḡuṣūlde cilve-ger olmayup ḡılesi kār-ger olmadı⁶³⁰⁶
ve⁶³⁰⁷ ḡayret-i Ḥaḡ ṣuhūr idüp⁶³⁰⁸ āḡir⁶³⁰⁹ Ḡazve-i Uḡud’da⁶³¹⁰ mel‘ūn-i⁶³¹¹ ma‘rız-i
hayātndan dūr olmiṣ idi. **beyit:**

⁶²⁹⁶ iriṣe pes: ire **L**; ire ve **M**

⁶²⁹⁷ la‘īn-i: **M**’de yoktur.

⁶²⁹⁸ ḡıleyi: bī-devletin **R**

⁶²⁹⁹ buyurıcaḡ: buyurıcaḡ biri mi ḡāk ile **R**

⁶³⁰⁰ düṣe: düṣe mıṣra‘ **L**

⁶³⁰¹ heyhāt: **E H A R**’de yoktur.

⁶³⁰² neṣr: **M**’de yoktur.

⁶³⁰³ renciṣ-peṣīr: renciṣ-i pīṣ-rev **R**

⁶³⁰⁴ “her bār ki Ḥazret’e ḡaṣd-ı ihānet iderdi bir ḡādir olmayup ḡaṣır olurdı” ifadesi **L**’de derkenardır.

ol Ḥazret’e ihānetde bezl-i maḡdūr iderdi ser-mū renciṣ-peṣīr olmaz-idi: **M**’de yoktur.

⁶³⁰⁵ āḡir: **R**’de yoktur.

⁶³⁰⁶ “bir vech ile merreten ḡādir olmayıcaḡ āḡir ol kāfir-i ḡāsir bu maḡūle emre daḡı mütēcāsir oldı
‘avn-i Ḥaḡ’la ṣūret-i emeli āyīne-i ḡuṣūlde cilve-ger olmadı ḡılesi mekīde-i dālī eṣer oldı” ifadesi
L’de derkenardır.

bir vech-ile def‘aten ḡādir olmayıcaḡ āḡir ol kāfir-i ḡāsir bu maḡūle kārā mütēcāsir oldı ammā
ṣūret-i emeli āyīne-i ḡuṣūlde cilve-ger olmayup ḡılesi kār-ger olmadı: **M**’de yoktur.

⁶³⁰⁷ ve: āḡir **L M**; āḡir ḡazve-i **R**

⁶³⁰⁸ idüp: **L M**’de yoktur.

⁶³⁰⁹ āḡir: ve **L M**; **R**’de ise yoktur.

⁶³¹⁰ Ḡazve-i Uḡud’da: ḡazve-i **L**; Ḡazve-i Bedir’de **M**; **R**’de ise yoktur.

6. Her ki tīg-i sitem küşed bîrûn

Felekeş hem bedân be-rîzed hûn

neşr⁶³¹²: Çünki bîmārî-i Ebû Cehil-i tebeh-rûzgār gûş-güzâr-ı Hâzret oldı ol⁶³¹³ hûrşîd-i sipihr-i nübüvvet sâye-endâz-ı hâne-i zulmet-sâz-ı Ebû Cehil-i bed-fiṭrat olup ‘iyâdet {vr. 147^b} itmege kaçd u ‘azîmet buyurdılar. **beyit**⁶³¹⁴:

7. Ne haşletdür ne luṭf ve ne keremdür

Ki⁶³¹⁵ ide haşm-ı bed-endîşe keremler

neşr⁶³¹⁶: Çünki Hâzret-i fermân-fermâ-yı mülk-i nübüvvet ve sulṭân-ı serîr-i velâyet-i risâlet hâne-i Ebû Cehil-i ḍalâlet-menḳabet tarafına [5] tevcîh-i zamîr-i Müşterî-fiṭnat⁶³¹⁷ buyurdılar henüz dâra dâhil olmadın pîş-gâh-ı menzile ki vâşıl oldılar peyk-i bād-ı püyân-ı heft âsmân cenâb-ı Hâzret-i⁶³¹⁸ Cibrîl-i⁶³¹⁹ celîlü’ş-şân Hudâ-yı Mennân’dan peygâm-âver olup ser-i ser-besteyi minâşsa-i takrîrde cîlve-ger eyledi.⁶³²⁰ **li-münşî’ihi**⁶³²¹:

[10] 8. Me-nih pâ ber der-i hâne âyâ şâh

Ki hârî şüd nühüfte ber derân⁶³²² çâh

⁶³¹¹ mel‘ûn-i: **E H A R**’de yoktur.

⁶³¹² neşr: **A**’da yoktur.

⁶³¹³ “ol” ifadesi **M**’de iki kere yazılmıştır.

⁶³¹⁴ beyit: li-münşî’ihi **R L**; li-münşî’ihi’l-faḳîr **M**

⁶³¹⁵ ki: **R L M**’de yoktur.

⁶³¹⁶ neşr: **L**’de yoktur.

⁶³¹⁷ zamîr-i Müşterî-fiṭnat: niyet **R**

⁶³¹⁸ cenâb-ı Hâzret-i: **E H A R**’de yoktur.

⁶³¹⁹ Hâzret-i Cibrîl-i: **M**’de yoktur.

⁶³²⁰ eyledi: itdi **M**

⁶³²¹ li-münşî’ihi: beyit **R**; li-münşî’ihi’l-faḳîr **M**

⁶³²² ân: **E H**’de yoktur.

neşr⁶³²³: Çünkü şahâyif-i ahvâl hâme-i zebân-ı Cibrîl ‘aleyhi selâmü’l-müte‘âl ile mersûm-i bâl-i Hâzret-i kerîmü’l-ḥişâl oldı⁶³²⁴ ol metbû‘-i maṭbû‘ dâra dâḥil olmayup rücû‘ buyurdılar⁶³²⁵ çünkü⁶³²⁶ ol ḡaddâr-ı bed-kâr nazarında ric‘atleri pedîdar [15] olıcaḡ⁶³²⁷ setr-i ḥâl içün firâşından kemâl-i isti‘câl ile kıyâm eyledi ki sebep-i rücû‘ı isti‘lâm eyleye nâgâh bi-emri’l-Îlâh ol rû-siyâh⁶³²⁸ ol çâh içine düşdi. **şi‘r**⁶³²⁹:

9. Hâfirü’l-bi’ri fî-tarîkı eḡîhi

Vâkı‘un fîhi lâ-maḡâlehi fîhi

neşr⁶³³⁰: Fi’l-ḥâl ḡabl irsâl idüp ol çâh-ı ḡalâletden ol bed-fiṭrat iḡrâcına mübâderet eylediler ḡabl vâşıl-ı ser-menzil-i maḡşûd u⁶³³¹ merâm olup resîde-i Ebû Cehil-i bed-kâm olmadı her niçe ki {vr. 148^a} cidd-i bî-ḡesâb itdiler Ebû Cehil-i bed-kâma zafer-yâb olmadılar⁶³³² ol mülâm-ı enâm feryâd idüp ayıtdı ey ḡavm-i bî-sedâd beni çâhdan iḡrâc himmet-i Muḡammed’e muḡtâcdur destyârî-i kerem ile iḡrâca himmet iderse emniyet şûret [5] bulur ve illâ ‘usret muḡarrerdür ḡidmet-i Ebû Cehil’de iḡtiyâr-ı ḡalâlet eyleyen ḡavm-i pür-ḡasâret⁶³³³ cenâb-ı ‘âlî-menḡabetlerine mürâca‘at idüp⁶³³⁴ ayıtdılar ḡaṭâ ile Ebû Cehil üftâde-i çâh oldı meded-kârî-i risâlet-penâh destyârî itmezse ḡâlî mü’eddî-i helâk u tebâh [10] olur deyu niyâz-ı bî-şümâr ibrâz idicek⁶³³⁵ Hâzret-i risâlet-

⁶³²³ neşr: **A L**’de yoktur.

⁶³²⁴ oldı: oldılar **E**

⁶³²⁵ buyurdılar: eyledi **L**; itdi **M**

⁶³²⁶ çünkü: **E H A R L**’de yoktur.

⁶³²⁷ olıcaḡ: oldı **L M**

⁶³²⁸ ol rû-siyâh: **E H A R L**’de yoktur.

⁶³²⁹ şi‘r: beyit **A R**; nazm **L M**

⁶³³⁰ neşr: **R**’de yoktur.

⁶³³¹ maḡşûd u: **E H A R**’de yoktur.

⁶³³² her niçe ki cidd-i bî-ḡesâb itdiler Ebû Cehil-i bed-kâma zafer-yâb olmadılar: **L M**’de yoktur.

⁶³³³ ḡidmet-i Ebû Cehil’de iḡtiyâr-ı ḡalâlet eyleyen ḡavm-i pür-ḡasâret: **M**’de yoktur.

⁶³³⁴ idüp: idicek **M**

⁶³³⁵ ayıtdılar ḡaṭâ ile Ebû Cehil üftâde-i çâh oldı meded-kârî-i risâlet-penâh destyârî itmezse ḡâlî mü’eddî-i helâk u tebâh olur deyu niyâz-ı bî-şümâr ibrâz idicek: **M**’de yoktur.

penāh şeref-bağşende-i ser-i çāh olup⁶³³⁶ buyurdılar ki yā Ebā Cehil seni çāhdan iḥrāc emr-i sehildür ammā ḡabūl-i īmān u Īslām ile şeref-yāfte-i ḡabūl-i ḡāş u ‘ām olur mısın ol tīre-dil nā-ḡabūl u nā-ḡābil [15] ayıtdı belī pes Ḥāzret-i Resūl-i Mennān⁶³³⁷ dest-i mübāreklerin çāha⁶³³⁸ ūlā ve Ebū Cehil’e yetişüp iḥrācına şarf-ı himmet-i ‘ulyā buyurdılar çünkü mel‘ūn-i ḡalālet-maḡrūn ol varṭa-i ‘azīmeden bīrūn oldı ayıtdı ḡaḡḡā bu siḡr-i i‘cāz-nümādur “*fe-izā*⁶³³⁹ *rakībū fi’l*⁶³⁴⁰ *-fūlki de‘avullāhe*⁶³⁴¹ *muḡlişīne lehū’d-dīn*”⁶³⁴² bu maḡūle nā-dürüst-i īmān olan bed-gūyān muḡāl-i maḡāyıkada her ne teklīf olınsa ḡabūl idüp taḡrīf itmezler hemān ki rāh-ı ḡalāş nümāyān ola dil-h^vāhları ne ise ol ṭarafa tevcīh-i ‘inān iderler in kāne ḡayren ev şerren⁶³⁴³ ḡaḡḡā ki⁶³⁴⁴ mel‘ūn⁶³⁴⁵ kār-ı inkār-ı āşār-ı⁶³⁴⁶ dīn-i hidāyet-şi‘ārda⁶³⁴⁷ vāşıl-ı derece-i ‘ulyā ve eziyyet-i ehl-i

⁶³³⁶ “ḡidmet-i Ebū Cehil’de iḡtiyār-ı ḡalāl eyleyen ḡavm-i ḡalāl ṭaraf-ı ‘ālī-menḡabetlerine mūrāca‘at idüp ayıtdılar ḡaṭā ile Ebū Cehil ūftāde-i çāh oldı meded-kār-i Ḥāzret dest-yārī itmez ise mü‘eddī-i helāk u tebāh olacaḡı cā-yi iṣtibāḡ degüldür deyu derīçe-i niyāzı bāz idicek” ifadesi L’de derkenardır.

Ḥāzret-i risālet-penāh şeref-bağşende-i ser-i çāh olup: ser-i çāhı ol dürr-i şādef-i risālet teşrīf idüp L; ol dürr-i şādef-i risālet ser-i çāhı müşerref idüp M

⁶³³⁷ Mennān: müte‘āl L M

⁶³³⁸ çāha: A R’de yoktur.

⁶³³⁹ Āyetin aslında “fe-izā” olmakla birlikte A R’de “izā” şeklinde yazılmıştır.

⁶³⁴⁰ Āyetin aslında olmasına rağmen A R’de “fi’l” yazılmamıştır.

⁶³⁴¹ “Allāh” lafzı da āyetin aslında olmasına rağmen A R’de bulunmamaktadır.

⁶³⁴² ‘Ankebūt 29/65; Meali: “*Gemiye bindikleri zaman, dini yalnız O’na has kılarak (ihlāsla) Allah’a yalvarırlar*. Fakat onları sālimen karaya çıkarınca, bir bakarsın ki, (Allah’a) ortak koşmaktadırlar.”

⁶³⁴³ izā rakībū fi’l-fūlki de‘avullāhe muḡlişīne lehū’d-dīne bu maḡūle nā-dürüst-i īmān olan bed-gūyān muḡāl-i maḡāyıkada her ne teklīf olınsa ḡabūl idüp taḡrīf itmezler hemān ki rāh-ı ḡalāş nümāyān ola dil-h^vāhları ne ise ol ṭarafa tevcīh-i ‘inān iderler in kāne ḡayren ev şerren: E H’de yoktur; L’de ise “izā rakībū fi’l-fūlki de‘avullāhe muḡlişīne lehū’d-dīne bu maḡūle nā-dürüst-i īmān olan bed-gūyān muḡāl-i maḡāyıkada her ne teklīf olınsa ḡabūl idüp taḡrīf itmezler hemān ki rāh-ı ḡalāş nümāyān ola dil-h^vāhları ṭarafa tevcīh-i ḡillet-i şādāḡat-penāh iderler” ifadesi derkenardır.

⁶³⁴⁴ ḡaḡḡā ki: L’de yoktur.

⁶³⁴⁵ “*fe-izā rakībū fi’l -fūlki de‘avullāhe muḡlişīne lehū’d-dīn*” bu maḡūle nā-dürüst-i īmān olan bed-gūyān muḡāl-i maḡāyıkada her ne teklīf olınsa ḡabūl idüp taḡrīf itmezler hemān ki rāh-ı ḡalāş nümāyān ola dil-h^vāhları ne ise ol ṭarafa tevcīh-i ‘inān iderler in kāne ḡayren ev şerren ḡaḡḡā ki mel‘ūn: M’de yoktur.

⁶³⁴⁶ āşār-ı: E H A R L’de yoktur.

İslâm'da u'cûbe-i dünyâ idi⁶³⁴⁸ *"Kellâ inne'l-insâne le-yetgâ en {vr. 148^b} ra'ehü's-tağnâ inne ile'l-Rabbike'r-rüc'â"*⁶³⁴⁹ naşş-ı kerîminde insândan murâd cenâb-ı Sübhân Ebû Cehil-i müftazıl idügi ba'z-ı kütüb-i müte'addidede muşarrahdur.⁶³⁵⁰ **li-münşî'ihî**⁶³⁵¹:

10. Ne 'aceb bed-sirişt imiş Bū Cehil

Haqq'ı bilmiş iken 'inād itdi⁶³⁵²

[5] 11. Var iken intisābı⁶³⁵³ ol şāha

Cehl ile kendüsini yād itdi⁶³⁵⁴

71. Mu'cize-i redd-i fesād-ı Ebī Cehil-i nādān ba-melā'ike-i āsmān

E 148^b; H 137^b; A 137^a; R 135^a; L 114^a; M 137^a

Ḳabāyih u şenāyi'-i mücebü'l-beşāyi'inden⁶³⁵⁵ biri daḡı bu naql-i şarīhdür ki rivāyet-i şikāt ile taşhīh olınmışdur Ḥazret. **beyit**⁶³⁵⁶:

⁶³⁴⁷ şî'ārda: iş'ārda **A R L M**

⁶³⁴⁸ idi: idi el-āye **L M**

⁶³⁴⁹ rüc'ā: rüc'ā el-āye **A**

'Alak 96/6-8; Meali: *"Gerçek şu ki, insan kendini kendine yeterli görerek azar. Kuşkusuz dönüş Rabbinedir."*

⁶³⁵⁰ muşarrahdur: **L**'de yoktur.

⁶³⁵¹ li-münşî'ihî: **L M**'de yoktur.

⁶³⁵² Bu beyit aşağıdaki şekliyle **L**'de derkenardır.

Ne 'aceb bed-sirişt imiş Bū Cehil

Emr-i Haqq'ı bülüp 'inād itdi

⁶³⁵³ intisābı: ittişālî **R**

⁶³⁵⁴ Bu beyit **L**'de derkenardır; **M**'de ise bu iki beyit bulunmamaktadır.

⁶³⁵⁵ mücebü'l-beşāyi'inden: ve fazāyihinden **R**

⁶³⁵⁶ beyit: şî'r **R**; nazm **M**

1. Hüsrev-i⁶³⁵⁷ Bathā şeh-i Yeşrib-i harem

Gevher-i her⁶³⁵⁸ hâtem-i dest-i kerem

2. Dürr-i yetim şadef-i ıstıfâ

Vâsıta-i ‘ağd-i sübül⁶³⁵⁹ Muştafâ

[10] **neşr**⁶³⁶⁰: Şallellāhu te‘ālā ‘aleyhi ve ‘alā ālihi ve şahbihi’l-müctebā bir hengām-ı şafâ-encâmda ruhsâr-ı hürşîd-âşârın⁶³⁶¹ harem-i Ka‘be’de âlûde-i ğubâr ve mâlîde-i tazarru‘ u i‘tizâr-ı dergâh-ı Perverdigâr idüp şalâta der-kâr olmuşlar⁶³⁶² ve secde için zemîne vaz‘-ı cebîn-i tâb-dâr buyurmuşlar idi⁶³⁶³ güyâ âftâb idi ki ‘arşa-i zemîne [15] feyz-envâr ya mâh-ı gerdün-intisâb idi ki şeb-i târ-ı cerâyimi tâb-ı nûr ile hürşîd-girdâr iderdi gerçi rû-yi bihbûd-i hâk-fersûd ve ğubâr-âlûd idi ammâ dîde-i cânı nâzır-ı cemâl-i maflûb-ı dil ü cenânı ve müstaḥzar-ı eşvâḳ-ı telâḳ-ı Sübhânî idi. **naẓm**⁶³⁶⁴:

3. Dîdesi rû-yi Hâḳḳ’a nâzır idi

Yine meşğûl olursa ḥâzır idi⁶³⁶⁵

4. Dost ber dost resîd ve yâr ber yâr

Hûb-ter-i ender cihân-ı dîn çe bûd kâr⁶³⁶⁶

⁶³⁵⁷ Hüsrev-i: Hâzret-i Hüsrev-i E; server-i R

⁶³⁵⁸ her: E H A R L’de yoktur.

⁶³⁵⁹ sübül: rusûl M

⁶³⁶⁰ neşr: L’de yoktur.

⁶³⁶¹ âşârın: âşârların L M

⁶³⁶² olmuşlar: olmuşlar idi L; idi M

⁶³⁶³ “ve secdeye vaz‘-ı cebîn-i tâb-dâr buyurmuşlar idi” ifadesi L’de derkenardır.
ve secde için zemîne vaz‘-ı cebîn-i tâb-dâr buyurmuşlar idi: M’de yoktur.

⁶³⁶⁴ naẓm: beyit R L M

⁶³⁶⁵ Bu beyit R L M’de yoktur.

⁶³⁶⁶ Bu beyit E H A’da yoktur.

neşr⁶³⁶⁷: Muḳābil-i rū-yi münīri ‘arş-ı Raḥmān ve⁶³⁶⁸ cilve-ger-i enzārı rū-yi āsmān idi {vr. 149^a} şanādīd-i Ḳureyş ḥarem-i Mekke’de cālis ve vera‘-i kīn ü ḥasedi lābis idiler Ebū Cehil-i tebeh-rūzgār ayıtdı⁶³⁶⁹ eger beyne aḫheri’l-ḳavm⁶³⁷⁰ Muḥammed erkān-ı İslām’ı yine iḫhār idüp ḥālḳına secde vü niyāz iderse serini pāy-endāz idüp [5] ḥilāf-ı Lāt u ‘Uzzā’ya ‘ibādet ve kendü ma‘būdına ṭā‘at cezāsını iḳāmet ideyin deyu ‘ahd ü niyet itmiş idi⁶³⁷¹ ḫünki ol ḥīnde ol⁶³⁷² metbū‘-i maṭbū‘⁶³⁷³ Ḥaḫret’i kemāl-i ḥuşū‘ ve nihāyet-i ḥudū‘ ile resm-i ma‘hūd üzre sücūd ider gördi ḳaşd itdi ki ‘ırḳ-ı ḥasedi faşd eyleye. **li-münşī’ihī**⁶³⁷⁴:

[10] 5. Kīne-i dīrīnesin iḫhār idüp ol ḥōd-pesend⁶³⁷⁵

İster idi irişe ol ser-efrāza bir gezend

neşr⁶³⁷⁶: Sū’-i niyyet ile ol ṭarafa ‘azīmet idicek fi’l-ḥāl ‘avdet eyledi şanādīd-i Ḳureyş ayıtdılar yā Ebā Cehil ne kār ḫāhir ü pedīdār oldı ki⁶³⁷⁷ melḥūz u menvī olan ma‘nāy⁶³⁷⁸ iḫhār itmeyüp idbār [15] eyledüñ ayıtdı miyān-ı maḳşad u ḳāşıdda āteşden bir ḥendeḳ-i müsedded peydā ve melāyike-i ūlā-ecniḥa hüveydā olup cenāḥları ile beni red ve ḥuḫūr-i ‘izzete⁶³⁷⁹ vuşūldan şad itdiler bir vech-ile hirāsān oldum ki cism-i nā-tüvānda gūyā cān ḳalmadı fi’l-ḥāl āyet-i hidāyet-nümā-yı⁶³⁸⁰ *“Erāeytellezī yenhā ‘abden iḫā*

⁶³⁶⁷ neşr: **A L**’de yoktur.

⁶³⁶⁸ ve: **E H A R L**’de yoktur.

⁶³⁶⁹ ayıtdı: ayıtdı ki **R L**

⁶³⁷⁰ “eger beyne aḫheri’l-ḳavm” ifadesi **L**’de derkenardır.

beyne aḫheri’l-ḳavm: **M**’de yoktur.

⁶³⁷¹ deyu ‘ahd ü niyet itmiş idi: **R L M**’de yoktur.

⁶³⁷² ol: **E H A**’da yoktur.

⁶³⁷³ ḥīnde ol metbū‘-i maṭbū‘: **L M**’de yoktur.

⁶³⁷⁴ li-münşī’ihī: nazm **M**

⁶³⁷⁵ ḥōd-pesend: nā-pesend **R L M**

⁶³⁷⁶ neşr: **L**’de yoktur.

⁶³⁷⁷ ki: **E H A**’da yoktur.

⁶³⁷⁸ menvī olan ma‘nāy: menvīyi **L M**

⁶³⁷⁹ ‘izzete: Ḥaḫret’e **R L M**

⁶³⁸⁰ nümā-yı: nümā-yı el-āye **R L M**

şallā⁶³⁸¹ nāzil ve kaçd-ı fāsīd ü⁶³⁸² bāṭıl idüğün beyān-ı vūkelā-i ḥıfz-ı Mennān'da Nebiyy-i 'ālīşān maşūn ve kaçd-ı Ebī Cehil'den {vr. 149^b} me'mūn⁶³⁸³ idüğün īzāḥa maḵrūn eyledi. **li-münşī'ihī**⁶³⁸⁴:

6. Her ki Īzīd der-i penāḥ-ı ḥōd kūned

Her ki kaçd-ı ū kūned ber ḥōd kūned

neşr: Bir dahı ol maḵūle ḥayāl cāy-gır-i ḳalb-i⁶³⁸⁵ ḳalāl-iştimāl olmayup Ḥazret şafā-yı bāl ile ikāmet-i merāsīm-i ṭā'at [5] buyururlar-idi. **li-münşī'ihī**⁶³⁸⁶:

7. Şad hezārān āferīn⁶³⁸⁷ ez Ḥazret-i Rabb-i Kerīm

Ber-revān-ı pāket ey maḥbūb-i cānhā-yı ḥazīn

neşr⁶³⁸⁸: Ba'z-ı kütüb-i tefāsīrde bu gūne taştır olınmışdır ki Nebiyy-i muḥtār şalāta der-kār olduğda merdūd u ma'hūd bir seng ile Ḥazret'i dil-teng eylemek kaçdına āheng eyledükde dest-i ḳalālet-perest [10] yābis olup elinde olan seng mülteşik ve keff-i nā-mübārekeine mülteḥik oldı Ḳureyş-i bī-nūr hezār cihet-ile dūr itdiler *"İnnā ce'alnā fī a'nākihīm eglālen fehiye ile'l-ezḳānī fehūm mūḳmehūn"*⁶³⁸⁹ āyet-i kerīmesi nüzüle maḵrūn oldı āyet-i mezbūre ḥuşuş-i ḳaḏiyyede Ebī Cehil-i bāṭıl ve ḳarīnī ḥaḳḳında nāzil olmışdır.⁶³⁹⁰

⁶³⁸¹ 'Alak 96/9-10; Meali: *"Namaz kılariken bir kulu (Peygamber'i namazdan) menedeni gördün mü?"*

⁶³⁸² ü: R L M'de yoktur.

⁶³⁸³ ve kaçd-ı Ebī Cehil'den me'mūn: R'de yoktur.

⁶³⁸⁴ li-münşī'ihī: beyit R; beyit li-münşī'ihī M

⁶³⁸⁵ ḳalb-i: zāmīr-i M

⁶³⁸⁶ li-münşī'ihī: beyit R; li-münşī'ihī'l-faḳīr M

⁶³⁸⁷ āferīn: taşliye R

⁶³⁸⁸ M'de "neşr" ifadesinden konunun sonuna kadarki kısım yoktur.

⁶³⁸⁹ Yâsin 36/8; Meali: *"Biz, onların boyunlarına halkalar geçirdik. O halkalar çenelerine kadar dayanmaktadır. Bu yüzden kafaları yukarı kalkıktır."*

⁶³⁹⁰ "Ba'z-ı kütüb-i tefāsīrde bu gūne taştır olınmışdır ki Nebiyy-i muḥtār şalāta der-kār olduğda merdūd u ma'hūd bir seng ile Ḥazret'i dil-teng eylemek kaçdına āheng eyledükde dest-i ḳalālet-perest yābis olup elinde olan seng mülteşik ve keff-i nā-mübārekeine mülteḥik oldı Ḳureyş-i bī-nūr

[15] 72. Mu‘cize-i Hâzret-i risâlet-penâh der sepîd kerdên-i rû-yi gulâm-ı siyâh

E 149^b; H 138^b; A 138^a; R 136^a; L 115^a; M 75^b

Hâzret-i sulţân-ı memâlik-i risâlet ve merkez-i kuţb-i nübüvvet şallellâhu⁶³⁹¹ aleyhi ve ‘alâ âlihi ve şahbihi ve ‘iyâlihi ki dâyimâ hilye-i hâli cihâdda ictihâd ile maḥallî olmağla⁶³⁹² şemşîr-i kâṭı‘u’l-‘inâd ile jeng-i gerdên-i fesâd mücellâ olmuş-ıdı rûvât-ı şikâtdan ḥaber-i mu‘teberdür ki⁶³⁹³ bir sefer-i zafer-eşerde ol Resûl-i dâd-ger ve⁶³⁹⁴ sulţân-ı bî-tâc ü kemer tâc-baḥş-i selâṭîn ü nigînde {vr. 150^a} şâhân-ı ‘azamet-karîn **nazm:**

1. Ān mesned-i bār-gâh-ı kevneyn

Sāye-dih-i sipihr-i “*Kābe kavseyn*”⁶³⁹⁵

Hâzretleri tâbiş-i âftâb ile pür-tef ü tâb olup⁶³⁹⁶ galebe-i teşnegî ile ıztırâb rāh-yâfte-i ḥâtır-ı ma‘âlî-nişâb⁶³⁹⁷ olup⁶³⁹⁸ memâlik-i⁶³⁹⁹ cism-i ‘asâkir istilâ-yı sulţân-ı ‘aṭşdan

hezâr cihet-ile dūr itdiler innâ ce‘alnâ fî a‘nâkîhim eġlâlen fehiye ile’l-ezḳâni fehûm mûḳmehûn âyet-i kerîmesi nüzûle maḳrûn oldı âyet-i mezbûre ḥuşûş-i ḳaṣiyyede Ebî Cehil-i bâṭıl ve ḳarîni ḥaḳḳında nâzil olmuştur” ifadesi A’da; “Ba‘z-ı kütüb-i tefâsîrde ḥuşûş-i ḳaṣiyye bu gûne taştîr olınmuştur ki seyyid-i kâ’inât meşġul-i şalât olduḳda merdûd u ma‘hûd bir seng ile Hâzret’i dil-teng eylemek ḳaşdına âheng eyledükde dest-i nâ-mübârekine yübûset taṭarruḳ idüp seng mülteşîḳ ve mülteḥik oldı hezâr cehd-i vürûd ile dūr itdiler innâ ce‘alnâ fî a‘nâkîhim eġlâlen fehiye ile’l-ezḳâni fehûm mûḳmehûn âyet-i kerîmesi nüzûle maḳrûn oldı” ifadesi de L’de derkenardır.

⁶³⁹¹ şallellâhu: şallellâhu te‘âlâ E

⁶³⁹² olmağla: olup L M

⁶³⁹³ rûvât-ı şikâtdan ḥaber-i mu‘teberdür ki: ḥaber-i mu‘teberdür ki rûvât-ı şikâtdan E H; ḥaber-i mu‘teberdür ki rûvât-ı şikât A; L M’de ise yoktur.

⁶³⁹⁴ ve: E H A M’de yoktur.

⁶³⁹⁵ Necm 53/9; Meali: “O kadar ki (birleştirilmiş) *iki yay arası kadar*, hatta daha da yakın oldu.”

⁶³⁹⁶ olup: ve M

⁶³⁹⁷ “olup galebe-i teşnegî ile ıztırâb rāh-yâfte-i ḥâtır-ı ma‘âlî-nişâb olduğundan mâ-‘adâ” ifadesi L’de derkenardır.

galebe-i teşnegî ile ıztırâb rāh-yâfte-i ḥâtır-ı ma‘âlî-nişâb: M’de yoktur.

⁶³⁹⁸ olup: M’de yoktur.

muẓtarib u müteḥayyir olup⁶⁴⁰⁰ ‘izzet-i mādā ‘izzet-i mā mādde-i kerb ü belā⁶⁴⁰¹ oldı.
[5] **li-münşī’ihi**⁶⁴⁰²:

2. Her ne yerde ki zāhir olmaya āb

Cism-i ādemde hiç almaya tāb

3. Ābdur bā’iṣ-i ḥayāt-ı cihān

Cūyī olur anuñ içün cūyān

neṣr⁶⁴⁰³: Aṣḥāb-ı ṣafā-intimāya⁶⁴⁰⁴ tettebbu‘-i mā’ ile def‘-i ıztırāb ile⁶⁴⁰⁵ ĩmā buyurdılar
aṣḥāb-ı ma‘ālī-me‘āb⁶⁴⁰⁶ ḥasbe’l-emr⁶⁴⁰⁷ her-sū ṣu içün cüst ü cū ve ol ṣaḥrāda mānend-i
bād [10] tek ü pū itdiler nāgāḥ ḥilāl-i tettebbu‘da ser-i rāḥda bir ḡulām-ı siyāḥ pedīdār
oldı ki bir ṣütür-i ṣabā-reftār üzre süvār olmış elinde iki meṣk ṣu ve aḡzına deḡin⁶⁴⁰⁸
memlū server-i ḡālīb Ḥaydar bin⁶⁴⁰⁹ Ebī Ṭālib ‘alā mā hüve’l-me’mūl⁶⁴¹⁰ taḥṣīl-i⁶⁴¹¹ mā
içün firistāde-i Resūl-i Ḥudā⁶⁴¹² oldı Ḥazret-i Ḥaydar [15] çünki bu ḥiṭāba mazḥar oldı
ḥasbe’l-emr ṭaraf-ı ḡulāma ṣitāb idüp iltimās-ı āb eyledi. **li-münşī’ihi**⁶⁴¹³:

6399 memālik-i: **E H A R L**’de yoktur.

6400 cism-i ‘asākir istīlā-yı sulṭān-ı ‘aṭṣdan muẓtarib u müteḥayyir olup: **E H A R**’de yoktur.

6401 mādde-i kerb ü belā: ‘asker-i mü’mininde daḡı hüveydā **E H A R**

6402 li-münşī’ihi: li-münşī’ihi’l-faḡīr **R**

6403 neṣr: **M**’de yoktur.

6404 Aṣḥāb-ı ṣafā-intimāya: **L M**’de yoktur.

6405 def‘-i ıztırāb ile: **E H A R**’de yoktur.

ile: emrine **M**

6406 aṣḥāb-ı ma‘ālī-me‘āb: **E H A R**’de yoktur.

6407 ḥasbe’l-emr: **L M**’de yoktur.

6408 deḡin: deñlü **R L M**

6409 bin: ibn **M**

6410 ‘alā mā hüve’l-me’mūl: **E H A R L**’de yoktur.

6411 taḥṣīl-i: ṭaleb-i **L M**

6412 Ḥudā: **M**’de yoktur.

6413 li-münşī’ihi: li-münşī’ihi’l-faḡīr **L M**

4. Didi kim müjde saña ey bende
Bir haber vardurur saña bende
5. ‘Asker-i Hâzret-i Resûl-i Hudâ
Oldılar teşne-i tâb için⁶⁴¹⁴ hâlâ
6. Beni gönderdi saña ol sulţân
Ola şuyuñla ‘askeri reyyân
7. Ne sa‘âdetdür⁶⁴¹⁵ aña ki evvelâ
Hâdim-i ‘asker-i Resûl-i Hudâ⁶⁴¹⁶
8. Vir baña meşküñi revân olayın
Teşne-i âba tâze cân olayın

neşr⁶⁴¹⁷: Ol ğulâm-ı nâ-sâz zebân-dırâz olup bi-mâ yelîku bi-şânihi⁶⁴¹⁸ düşnâma {vr. 150^b} âġâz eyledi imâm-ı hümâm her çend ki ibrâm u ilhâh⁶⁴¹⁹ ile aġdâm-ı iġdâm üzerine kıyâm eyledi müntic-i merâm olmayup imtinâ‘ ve ihcâm-ı ğulâm vâşıl-ı serhadd-i itmâm oldı⁶⁴²⁰ pes ol şâh-bâz-ı âşiyâne-i *‘lâ-fetâ’*⁶⁴²¹ ve⁶⁴²² ser-efrâz-ı iltifât-ı

⁶⁴¹⁴ için: ile **M**

⁶⁴¹⁵ sa‘âdetdür: sa‘âdetdürür **M**

⁶⁴¹⁶ Bu beyit sadece **L**’de bulunmaktadır.

⁶⁴¹⁷ neşr: **L**’de yoktur.

⁶⁴¹⁸ bi-mâ yelîku bi-şânihi: **E H A R**’de yoktur.

⁶⁴¹⁹ ibrâm u ilhâh: ilhâh u ibrâm **R L M**

⁶⁴²⁰ müntic-i merâm olmayup imtinâ‘ ve ihcâm-ı ğulâm vâşıl-ı serhadd-i itmâm oldı: is‘âf-ı murâda ihcâm eyledi **E H A R**

“*hel etā*”⁶⁴²³ ol şa‘ve-i dālālet-intimāy [5] ser-pençe-i istilā ile huzūr-i server-i enbiyāya ihzār ve āb-ı nāb ile itfā’-i āteş-i ‘asākir-i cerrārdan imtinā’ izhār itdūgin pedīdār eyledi Resūl-i muhtār buyurdılar meşklerūn dehānların açdılar ‘asākir murādları üzre şular içdiler.⁶⁴²⁴ **li-münşī’ihī:**

9. İçdiler şuları murād üzre

[10] Komadılar anı ‘inād üzre

neşr⁶⁴²⁵: Ve zād ü zevādeden gulām-ı mezbūra mādan⁶⁴²⁶ ziyāde zaḥīre virdiler ve⁶⁴²⁷ enbānı zaḥīre ile memlū⁶⁴²⁸ ve meşklere bereket-i⁶⁴²⁹ mu‘cizāt ile yine tolu⁶⁴³⁰ itdiler.⁶⁴³¹
beyit:

10. Rāviye pür-kerd ve meş ez meş-k-i ū

Ebr-i gerdūn ḥīre māned ez reşk-i⁶⁴³²

neşr⁶⁴³³: Ol ḥazar-ı zulūmāt-ı ümmet nūr-i dest-i ‘izzet-menḳabetleri-y-le [15] yed-i beyzā pedīd olup⁶⁴³⁴ bir meş ile çehre-i gulām-ı siyāhı sepīd idüp zālāmı nūra

⁶⁴²¹ Hadis; metnin aslı “Lâ fetâ illâ ‘Aliyyūn lâ seyfe illâ Zü’l-fiḳâr” şeklindedir. *Câmi’u’l-Usûl fî Ehâdisi’r-Resûl*, el-Faslu’l-evvel fî cevâzihâ”, VII, 555. Manası: “Ali’den başka **genç (yiğit er)**, Zülfikâr’dan keskin kılıç **yoktur.**”

⁶⁴²² ve: **E H A R L**’de yoktur.

⁶⁴²³ İnsân 76/1; Meali: “İnsanın üzerinden, henüz kendisinin anılan bir şey olmadığı uzun bir süre **geçmedi mi?**”

⁶⁴²⁴ dehānların açdılar ‘asākir murādları üzre şular içdiler: dehānın bāz idüp sedd-i der-i hırş u āz itdiler **E H A R**

⁶⁴²⁵ neşr: **A**’da yoktur.

⁶⁴²⁶ mādan: **E H A R L**’de yoktur.

⁶⁴²⁷ ve: **R M**’de yoktur.

⁶⁴²⁸ enbānı zaḥīre ile memlū: meşklere bereket-i mu‘cizāt ile yine tolu **L M**

⁶⁴²⁹ bereket-i: **R**’de yoktur.

⁶⁴³⁰ meşklere bereket-i mu‘cizāt ile yine tolu: enbānı zaḥīre ile memlū **L M**

⁶⁴³¹ itdiler: oldı **R**; olduğdan soñra **L M**

⁶⁴³² Bu beyit **L M**’de bulunmamaktadır.

⁶⁴³³ neşr: **A L M**’de yoktur.

mübeddel ve⁶⁴³⁵ sevâdı⁶⁴³⁶ beyâza muhavvel buyurdılar çehre-i gulâm mâh-ı tâbân gibi berrâk u rahşân olup⁶⁴³⁷ gūyâ câme-i siyâh-ı günâhı âb-ı rahmet ile pāk yâhūd mihr-i münhasifî mücellâ vü tâb-nâk eyledi *“Allāhu veliyyüllezîne âmenū*⁶⁴³⁸ *yuhricühüm mine’z-żulümâti ile’n-nūr*⁶⁴³⁹ maẓmūnı bürüz u zuhūr *“ve âyetün lehümü’l-leylü neslehu minhü’n-nehâr”*⁶⁴⁴⁰ ma’nâsı gün gibi âşikâr oldu⁶⁴⁴¹ ya⁶⁴⁴² bir âyîne-i pür-jeng idi ki jengden pür-zank olup ‘âlem gözine teng olmuş idi ol deñlü muşaykal u mücellâ oldu ki reşk-âver-i âftâb-ı ‘âlem-ârâ oldu⁶⁴⁴³ çünkü gulâm dest-i imâm-ı hümâmdan istihlâş-ı zimâm eyledi rāh-ı maqşada revân ve Hudâvendî cânibine pūyân oldu çünkü ol {vr. 151^a} maqâma qarīb oldu ol tâ’ife-i hidâyet-naşīb cilve-gâh-ı şu’urlarında mışra⁶⁴⁴⁴:

11. Ferrede şu‘urun mine’s-südi beyzân

neşr⁶⁴⁴⁵: Maẓmūnı çehre⁶⁴⁴⁶-nümâ olup ayıtdılar zâhir olan meşk ü nâka bizüm olmağa şâlih ammâ bu sîmâda gulâm [5] hergiz hâtıra lâyiğ olmaz bizüm gulâmumuz siyâh u

⁶⁴³⁴ olup: idüp **R L M**

⁶⁴³⁵ ve: **R L M**’de yoktur.

⁶⁴³⁶ sevâdı: siyâhı **M**

⁶⁴³⁷ olup: oldu **L M**

⁶⁴³⁸ “âmenū” ifadesi âyetin aslında olmakla birlikte **R**’de yoktur.

⁶⁴³⁹ Bakara 2/257; Meali: “*Allah, inananların dostudur, onları karanlıklardan aydınlığa çıkarır*. İnkâr edenlere gelince, onların dostları da tâğuttur, onları aydınlıktan alıp karanlığa götürürler. İşte bunlar cehennemliklerdir. Onlar orada devamlı kalırlar.”

⁶⁴⁴⁰ Yâsin 36/37; Meali: “*Gece de onlar için bir ibret alâmetidir. Biz ondan gündüzü sıyrıp çekeriz* de onlar karanlıklara gömülürler.”

⁶⁴⁴¹ Allāhu veliyyüllezîne yuhricühüm mine’z-żulümâti ile’n-nūr maẓmūnı bürüz u zuhūr ve âyetün lehümü’l-leylü neslehu minhü’n-nehâr ma’nâsı gün gibi âşikâr oldu: **E H A M**’de yoktur; **L**’de ise “Allāhu veliyyüllezîne yuhricühüm mine’z-żulümâti ile’n-nūr ma’nâ-yı dilârâsı şudūr ve âyetün lehümü’l-leylü neslehu minhü’n-nehâr maẓmūnı bedîdâr oldu” ifadesi derkenardır.

⁶⁴⁴² ya: **E H A R L**’de yoktur.

⁶⁴⁴³ bir âyîne-i pür-jeng idi ki jengden pür-zank olup ‘âlem gözine teng olmuş idi ol deñlü muşaykal u mücellâ oldu ki reşk-âver-i âftâb-ı ‘âlem-ârâ oldu: **E H A R**’de yoktur.

⁶⁴⁴⁴ mışra’: **L**’de yoktur.

⁶⁴⁴⁵ neşr: **A L M**’de yoktur.

⁶⁴⁴⁶ çehre: cilve **E**

murtāz idi bu ğulām ferbiḥ ü beyāz deyu ḳalb-i āgāhlarına iṣtibāḥ rāḥ buldı⁶⁴⁴⁷ ḳünki ol maḥalle vāṣıl ve mecma‘-i nāsa dāḥıl oldı ḥaḳīḳat-i ḥālī istiḳṣā idicek ‘alā mā-cerā taḳrīr u inbā eyledi her çend ki taḥḳīḳ-i ḥāl [10] ve tedḳīḳ-i maḳāl eyledi taḥayyürleri müzdād ve ‘inād-ı i‘timād iṣtidādıda oldı āḥir ba‘z-ı ‘alāyım ü ḳarāyın ile ğulāmı taḥḳīḳ idicek maṣdūḳa-i ḥālī istidlāl ile taṣdīḳ idüp cümlesi ṭaraf-ı rikāb-ı sa‘ādet-intisāblarına rüy-māl itmege⁶⁴⁴⁸ ṣitāb idüp [15] ayıtdılar ey şifā-yı ḥasta-dilān ve devā’-i derd-i müstemendān **li-münṣī’ihī**⁶⁴⁴⁹:

12. Bir bölük ‘āṣīlerüz geldük saña

Sen hidāyet eyle ey nūr-i Hüdā

13. Cān-ile İslām’a ṭālib olmuşuz

Ḥidmetüñe cümle rāğıb olmuşuz

neşr: Pes Ḥazret-i Resūl-i ‘Allām telḳīn-i İslām ile iḥsān-ı⁶⁴⁵⁰ itmām buyurup kār-gāḥ-ı ümmīdlerin tār u⁶⁴⁵¹ pūd-i İslām ü imān ile mensūc ve fırḳa-i ehl-i İslām ile memzūc buyurdılar. **li-münṣī’ihī**⁶⁴⁵²:

14. Ey Resūl-i Hüdā Ḥabīb-i Ḥudā

Kārı⁶⁴⁵³ oldı hemīşe ḥalḳa ‘aṭā

15. Ol şu yüzi şuyına ger anuñ

Rüyını aḳ itdüñ ise şehā

⁶⁴⁴⁷ ḳalb-i āgāhlarına iṣtibāḥ-ı rāḥ buldı: deyu müte’eṣṣir ü teğayyürden ğāyet müteḥayyir oldılar **L M**

⁶⁴⁴⁸ rüy-māl itmege: rüy-māle **L M**

⁶⁴⁴⁹ li-münṣī’ihī: li-münṣī’ihī’l-faḳīr **R**

⁶⁴⁵⁰ iḥsān-ı: iḥsānı **M**

⁶⁴⁵¹ u: **M**’de yoktur.

⁶⁴⁵² li-münṣī’ihī: li-münṣī’ihī’l-faḳīr **M**

⁶⁴⁵³ Kārı: Kāruñ **M**

16. Rahm idüp eşk-i çeşm-i Yaḥyā'ya

Eyle ol mücrime daḥı intā

17. Kızarur rûyı şerm ile gerçi

Çokdurur cürmi ḥaḳ budur ammā

18. Oldı 'iṣyān ile siyeh rûyı

Ağ idüp eylesün n'ola iḥyā⁶⁴⁵⁴

19. Yokdurur senden özge aña sened

Bende-i ḥālişüñdurur ḥaḳḳā

20. Saña lāyık 'amelleri yokdur

Maḥż-ı luṭfuñ olur olursa aña⁶⁴⁵⁵

neşr⁶⁴⁵⁶: Şallellāhu⁶⁴⁵⁷ {vr. 151^b} 'aleyhi ve 'alā ālihi ve 'alā şaḥbihi ve 'iyālihi mā ezleme'd-dehrü bi-zalāmi'l-leyāl ve tenevvere bi-ḍav'i'n-nehār bi-emri'l-meliki'l-müte'āl el-münezzehü 'ani'l-eşbāhi ve'l-emşāl.

⁶⁴⁵⁴ M'de 4 ve 5. beyit yer deḡişmiştir.

⁶⁴⁵⁵ Bu yedi beyit sadece L'de bulunmaktadır.

⁶⁴⁵⁶ neşr: E H A R L'de yoktur.

⁶⁴⁵⁷ şallellāhu: şallellāhu te'ālā E

73. Mu‘cize-i vukūf-i Hāzret-i nübüvvet-meāb be-kelām-ı ba‘z der ḥāb

E 151^b; H 140^a; A 139^b; R 137^b; L 116^b; M 140^b

Aşḥāb-ı ma‘ālī-meābdan İbn Mes‘ūd raḍiye ‘anhü’l-Vedūd ki [5] ḥidmet-i Hāzret-i şāhib-i maḳām-ı Maḥmūd’da dāyimā rüy-fersūd⁶⁴⁵⁸ olup muntazır-ı⁶⁴⁵⁹ enzār-ı ‘aliyye ve maẓhar-ı elṭāf-ı behiyyeleri ile⁶⁴⁶⁰ bu mu‘cize-i şadākat-elīflerin bu gūne rivāyet ider ki bir şeb ol sulṭān-ı Kureyş-neseb ḥāl-i rū-yi ‘Arabī pādişāh-ı bī-şegab⁶⁴⁶¹ **beyit:**

1. Şāh-ı felek-i kadr ü melā’ik-i sipāh

Sāye-i ü şāh-ı cihān-rā penāh

neşr⁶⁴⁶²: Şallellāhu te‘ālā ‘aleyhi ve sellem [10] mā tenevvere’d-dehrü ve ezlem⁶⁴⁶³ Baḥḥā-yı Mekke’dan ḥasbe’l-iḳtiżā⁶⁴⁶⁴ birün olmağa kaşd-ı hümāyün buyurup mültecā-yı kāffe-i ‘ālem olan cā-yi mükerrerlerinde⁶⁴⁶⁵ el-‘avdu aḥmed güzārişince ‘avdet⁶⁴⁶⁶ idince ḥidmet-i ḥıfz u ḥimāyet içün baña⁶⁴⁶⁷ iḳāmet itmege⁶⁴⁶⁸ sipāriş ü tavşiyet⁶⁴⁶⁹ buyurup eṭrāfumda bir ḥaṭṭ-ı müdevver tedvīr idüp dāyireden ḥurūcdan taḥzīr [15] buyurdılar. **li-münşī’ihi**⁶⁴⁷⁰:

⁶⁴⁵⁸ Hāzret-i şāhib-i maḳām-ı Maḥmūd’da dāyimā rüy-fersūd: Hāzret’de dāyim kāyim **E H A R**

⁶⁴⁵⁹ muntazır-ı: manẓar-ı **R L M**

⁶⁴⁶⁰ ile: idi **A R L M**

⁶⁴⁶¹ ḥāl-i rū-yi ‘Arabī pādişāh-ı bī-şegab: **E H A R L**’de yoktur.

⁶⁴⁶² neşr: **R L**’de yoktur.

⁶⁴⁶³ mā tenevvere’d-dehrü ve ezlem: **E H A R**’de yoktur.

⁶⁴⁶⁴ “ḥasbe’l-iḳtiżā” ifadesi **L**’de derkenardır; **M**’de ise yoktur.

⁶⁴⁶⁵ mültecā-yı kāffe-i ‘ālem olan cā-yi mükerrerlerinde: menzil-i ‘izzet-maḳrūnlarına **E H A R**

⁶⁴⁶⁶ “el-‘avdu aḥmed güzārişince ‘avdet” ifadesi **L**’de derkenardır.

⁶⁴⁶⁷ el-‘avdu aḥmed güzārişince ‘avdet idince ḥidmet-i ḥıfz u ḥimāyet içün baña: çehre-i sa‘ādet rüy-nümā olunca **L M**

⁶⁴⁶⁸ itmege: **E H A R**’de yoktur.

⁶⁴⁶⁹ sipāriş ü tavşiyet: tenbīh **M**

⁶⁴⁷⁰ li-münşī’ihi: li-münşī’ihi’l-faḳīr **R M**

2. Güş kıl kavlümi hilâf itme

Dâyirüñ gözle çıkma dâyireden

neşr⁶⁴⁷¹: Ve⁶⁴⁷² bunda bir cemā‘at gelecekdür zinhār ol kavim ile irāde-i kelāmda iḳdāmdan iḥcām eyle⁶⁴⁷³ deyu emir buyurup müteveccih-i vecche-i maḳşūd olıcaḳ buyurduḳları⁶⁴⁷⁴ kavm-i ma‘hūd⁶⁴⁷⁵ vürüd idüp lākin baṭn-ı dāyireye dāḫil olmayup Nebiyy-i kerīmü’l-ḫıṣāl tarafına ‘azīmet itdiler Ḥazret āḫir-i şebde maḳām-ı ‘izzetlerine ‘avdet idüp ser-i nübüvvet-efserlerin zānū-yi bende-i kem-terlerine {vr. 152^a} vaz‘ buyurup ol sulṭān-ı ‘ālī-cenāb müteveccih-i ḫ^vāb oldı gūyā āftāb burc-i Sünbüle’de ḳarār ya māh-ı gerdün-intisāb ḡurūba giriftār oldı nāḡāh bir ḡurūh-i pūr-şükūh ve kavm-i enbūh geldi ki sepīd cāmeler [5] ile müzeyyen ve ḫıṣāl u fi‘ālleri müstahsen ḫüsn ü cemālde her biri mānend-i mihr-i enver ve nūr-baḫşlukda gūyā⁶⁴⁷⁶ ḳamer idiler. **li-münşī’ihi**⁶⁴⁷⁷:

3. Her biri āftāb-ı çarḫ-ı cemāl

Ḥüsn ü⁶⁴⁷⁸ ḫalk-ile bī-naẓīr ü mişāl

neşr: Kimi ḫidmet-i megesrānīye müste‘id olup cānib-i ser-i ‘arş-ı müteşā‘idlerinde ḳıyām kimi [10] pā-yi mübāreklerine vaz‘-ı ser itmeḡle şād-kām⁶⁴⁷⁹ hālevār ol māh-ı sipihr-i nübüvveti ve⁶⁴⁸⁰ pergār-vār ol merkez-i dāyire-i risāleti iḫāta idüp ve seng-i ḫicābı şāh-rāh-ı kelāmdan imāṭa idüp⁶⁴⁸¹ ayıtdılar ḫaḳḳā ki bu server-i nübüvvet-mazḫar

⁶⁴⁷¹ neşr: A'da yoktur.

⁶⁴⁷² ve: E'de yoktur.

⁶⁴⁷³ “iḳdāmdan iḥcām eyle” ifadesi L’de derkenardır.

iḳdāmdan iḥcām eyle: der-kār olma M

⁶⁴⁷⁴ buyurduḳları: E H A R L’de yoktur.

⁶⁴⁷⁵ ma‘hūd: M’de yoktur.

⁶⁴⁷⁶ nūr-baḫşlukda gūyā: nūr-baḫş-i kevākib ü M

⁶⁴⁷⁷ li-münşī’ihi: li-münşī’ihi’l-faḳīr M

⁶⁴⁷⁸ ü: R L M’de yoktur.

⁶⁴⁷⁹ şād-kām: M’de yoktur.

⁶⁴⁸⁰ ve: E H A R L’de yoktur.

⁶⁴⁸¹ ve seng-i ḫicābı şāh-rāh-ı kelāmdan imāṭa idüp: E’de yoktur.

Ḥazretleri'ne 'aṭā buyurılan ni'am-ı bī-müntehā⁶⁴⁸² gürūh-i enbiyā vü aşfiyādan bir ferdūñ āyīne-i āmālinda cılve-nümā [15] olmamışdur egerçi çeşm-i cihān-bīni der ḥ^vāb⁶⁴⁸³ ammā dil-i āgāhı⁶⁴⁸⁴ 'arş-intisāb ve dāyimā⁶⁴⁸⁵ bīdār u nāzır-ı aḥvāl-i heme kardur mişāl-i ḥālī bu maḳāl-me'ālīdür ki bir şehriyār-i dād-küster bir ḳaşr-ı Ḥavernaḳ-manzar binā idüp it'am-ı ḥāş u 'ām içün ḥ^vān-ı⁶⁴⁸⁶ in'āmı küşāde ve ḳudūm-i ser-i ḥ^vāna⁶⁴⁸⁷ muntazır u āmāde ola her merd-i 'ākıl ki ḥ^vān-ı⁶⁴⁸⁸ da'vete dāḥil ola lāyık-ı in'ām nā-maḥşūr ve zā'ik-i şarāb *"ke'sin {vr. 152^b} kāne mizācūhā kāfüren"*⁶⁴⁸⁹ oldı her ki icabetden ictināb eyledi müstaḥaḳḳ-ı ḥizy ü 'azāb oldı bu maḳūle kelimāt ideriñ gonçe-i nā-resīde gibi nāme-i suḥanı pīçide idüp bād-ı vezān-ı 'azīmetleri⁶⁴⁹⁰ pūyān ve geldükleri cānibi cūyān oldılar Ḥazret-i [5] Nebiyy-i mübeccel kühl-i *"Mā-zāgā'l-başaru ve mā ṭagā"*⁶⁴⁹¹ ile mūkaḥḥal olan çeşm-i ra'nāların küşāde ve pister-i ḥ^vābda nihāde olan ser-i 'izzet-efserlerin ḳaldurup ḥ^vābdan bīdār ve şürū'-i güftār idüp buyurdılar ki⁶⁴⁹² ḳavl-i kavm-i hidāyet-i semīr mefhūm-i zāmīr⁶⁴⁹³ olup ḳalbde cāy-gīr oldı mı anlaruñ temşīl ü teşbīh itdükleri [10] 'Adn-i nebīhdür ki icābet-i da'vet-i Ḥazret-i Rabb-i 'izzet iden dāḥil-i cennet ve imtinā' idenler müstaḥaḳḳ-ı ḥizy ü 'azāb-ı saḳar olurlar dimekdür. **li-münşī'ihī**⁶⁴⁹⁴:

4. Ḳalmadı 'ālem içre ḥiç bir şey

İtmeye anuñ nübüvvetiñ iḳrār

-
- ⁶⁴⁸² müntehā: bahā **L**
⁶⁴⁸³ der ḥ^vāb: ḥ^vābda **L M**
⁶⁴⁸⁴ āgāhı: **L M**'de yoktur.
⁶⁴⁸⁵ intisāb ve dāyimā: intisābı **L M**
⁶⁴⁸⁶ ḥ^vān-ı: ḥūn-i **L M**
⁶⁴⁸⁷ ḥ^vāna: ḥūna **R L M**
⁶⁴⁸⁸ ḥ^vān-ı: ḥūn-i **L M**
⁶⁴⁸⁹ İnsān 76/5; Meali: "İyiler ise *kāfūr katılmış bir kadehten* (cennet şarabı) içlerler."
⁶⁴⁹⁰ 'azīmetleri: 'azīmeti **L**; 'azmi **M**
⁶⁴⁹¹ Necm 53/17; Meali: *"Gözü kaymadı ve sınırı aşmadı."*
ṭagā: ṭahā **M**
⁶⁴⁹² ki: **E**'de yoktur.
⁶⁴⁹³ mefhūm-i zāmīr: zāmīr-i mefhūm **M**
⁶⁴⁹⁴ li-münşī'ihī: ḳıṭ'a li-münşī'ihī'l-faḳīr **R**; li-münşī'ihī'l-faḳīr **M**

5. Meger ol tîre-dil olan cühelâ

Müstaḥakḳ-ı ‘azâb olur her-bâr

[15] 74. Mu‘cize-i şehâdet-i feres be-risâlet-i Ḥazret-i Nebiyy-i muḳaddes

E 152^b; H 141^b; A 140^b; R 139^a; L 117^b; M 141^b

‘Arşa-i rivâyetüñ fâris-i yekke-süvârı ve sipihr-i⁶⁴⁹⁵ ḥikâyetüñ âftâb-ı⁶⁴⁹⁶ pür-envârı
şehsüvâr-ı bî-bîm ü hirâs Ḥazret-i İbn ‘Abbâs Süfyân bin Ḥarb (?)’den qarîn-i rivâyet
idüp beyân itmiş⁶⁴⁹⁷ ol dem ki hengâm-ı bî‘at-i Resûl-i enâm idi Süfyân⁶⁴⁹⁸ taht-gâh-ı
Ḳayşer’den pîçîde-‘inân olup ‘âzim-i cânib-i vaṭan oldu yol üstinde olan vuḥuş u tuyûr
ve mâr u mûr tevḥîd-i Rabb-i Ğafûr ve taşdıḳ-ı risâlet-i Resûl-i ‘izzet-şu‘ûr⁶⁴⁹⁹ {vr.
153^a} idüp⁶⁵⁰⁰ gûyâ⁶⁵⁰¹ bu emir⁶⁵⁰² ile⁶⁵⁰³ me’mûr olup vâdî-i terk ü ğafletten dūr idiler
her ne maḳûle cân-ver ki minaşşa-i nazarda müşâhid ü cilve-ger oldu her biri mekîn-i
ârâm-gâh-ı kavlı-bî-iştibâh-ı İlâh olup eşhedü en lâ ilâhe illallâh [5] ve eşhedü enne
Muḥammeden Resûlullâh kelâm-ı feşâḥat-iştimâli ile tezyîn-i hâl u maḳâl iderdi ḥilâl-i
geşt-i şahrâ vü deştde nâgâh bir esb-i şabâ-refṭâr ‘arşa-i pehnâda pedîdâr oldu bir
vech-ile sür‘at-i⁶⁵⁰⁴ seyr ü şitâb ve bir tarîḳ ile isti‘câl ile istiḫbâb itmiş idi ki [10] gûyâ
bâd idi ki fezâ-yı şahrâda pûyân veyâ kuṭr-i âsmânda emr-i Süleymân ile itmâm-ı
maşlahata şitâbân idi dil-i nâ-tüvânda⁶⁵⁰⁵ bu ma’nâ ḥalecân itdi ki mâlikinden gürîzân
olup güm-kerde-i râh-ı sedâd-nişân ola ğayret ü iḳdâm idüp aḫzına ihtimâm itdükde
benden [15] ṭarafa pîçîde-rev⁶⁵⁰⁶ olup teyaḳḳuz u intibâh ile ayıtdı lâ ilâhe illallâh

⁶⁴⁹⁵ sipihr-i: güher-i M

⁶⁴⁹⁶ âftâb-ı: mihr-i L

⁶⁴⁹⁷ itmiş: itmiş ki L M

⁶⁴⁹⁸ Süfyân: E H’de yoktur; A’da ise üstü çizilmiştir.

⁶⁴⁹⁹ risâlet-i Resûl-i ‘izzet-şu‘ûr: risâlet ile mesrûr ve feraḥ u faḫûr cümle L

⁶⁵⁰⁰ idüp: R L’de yoktur.

⁶⁵⁰¹ gûyâ: E H A R L’de yoktur.

⁶⁵⁰² bu emir: R’de yoktur.

⁶⁵⁰³ bu emir ile: ol ḥînde M

⁶⁵⁰⁴ sür‘at-i: sür‘at ü M; E H A R’de ise yoktur.

⁶⁵⁰⁵ nâ-tüvânda: nâ-tüvâna R

⁶⁵⁰⁶ pîçîde-rev: rû-gerdân M

Muhammedün Resûlullâh çünkü şadâ-yı esb gûş-zed-i dil-i gümrâh oldu ayıtdum
‘acebdür ki şâmit-i nâţık ve mihr-i⁶⁵⁰⁷ suhan-ı sipihr-i hâl-i⁶⁵⁰⁸ esbden şârık⁶⁵⁰⁹ ola ayıtdı
ey ebter bu emr-i mu‘cize-küsterden ‘aceb-ter meşhûd-i nazâr olmak⁶⁵¹⁰ cilve-ger-i re’y-
i fikir olmak rûy-nümâ⁶⁵¹¹ olur mı⁶⁵¹² ayıtdum belî esb⁶⁵¹³ ayıtdı bundan {vr. 153^b}
a‘ceb emr-i ağreb budur ki maşârifîne her gün vâridât-ı⁶⁵¹⁴ hizâne-i “*naḥnū
kasemnā*”⁶⁵¹⁵ dan idrâr-ı erzağ yetişür ve envâ‘ ü eşnâf-ı elţâf-ı İlâhiyye irişür iken
Resûl-i âhirü’z-zamân meb‘ûş-i ins ü cân [5] olup da‘vet-i İslâm u imân eyleye niye⁶⁵¹⁶
bu maḳûle kelime-i tayyibe tekellümünden imtinâ‘ idersin hûrşîd-i imân sipihr-i
ḳalbiñde iltimâ‘ eylemez Ebû Süfyân ayıtdı ol Resûl-i zîşân kimdür ayıtdı ey nâdân
Ḥazret-i Muhammeddür ki meb‘ûş-i ins ü cândur ayıtdı saña itmînân [10] ne yüzden
nümâyân olmışdur ayıtdı tevfiḳ-i Ḥudâ tarîḳ-i hidâyete delîl ü reh⁶⁵¹⁷-nümâ olmışdur.
li-münşî’ihi⁶⁵¹⁸:

1. Yeryüzinde olan vuḥûş u tıyûr

Her biri emrine olup me’mûr

2. Ḥākî-i ḳışşâ-ı risâletidür

Nâţık-ı hâlet-i nübüvvetidür

⁶⁵⁰⁷ mihr-i: gurre-i L M

⁶⁵⁰⁸ hâl-i: vücûd-i L; M’de ise yoktur.

⁶⁵⁰⁹ ve mihr-i suhan-ı sipihr-i hâl-i esbden şârık: olup tekellüme lâḥik R

⁶⁵¹⁰ olmak: ve L

⁶⁵¹¹ olmak rûy-nümâ: R’de yoktur.

⁶⁵¹² olur mı: olmışdur L

⁶⁵¹³ esb: R’de yoktur.

⁶⁵¹⁴ vâridât-ı: vâridât u M

⁶⁵¹⁵ Zuhurf 43/32; Meali: “Rabbinin rahmetini onlar mı paylaşıyorlar? Dünya hayatında onların geçimliklerini aralarında *biz paylaştırdık*. Birbirlerine iş gördürmeleri için kimini ötekine derecelerle üstün kıldık. Rabbinin rahmeti onların biriktirdikleri şeylerden daha hayırlıdır.”

⁶⁵¹⁶ niye: E H A L M’de yoktur.

⁶⁵¹⁷ reh: rāh L M

⁶⁵¹⁸ li-münşî’ihi: li-münşî’ihi’l-fakîr R M

3. N'ola inkār ider ise küffār

Şeb-pere nūrı göremez her-bār

[15] 75. Mu‘cize-i mahv-i suṭūr-i ‘uhūd ṭā’ife-i Kureyş-i ma‘hūd

E 153^b; H 142^b; A 141^b; R 139^b; L 118^a; M 142^b

Çünkü şadā-yı⁶⁵¹⁹ nübüvvet-i sulṭān-ı kerīmü’l-ḥaşāyil aḳṭār-ı diyāra vāşıl ve Mekke-i mükerrermede⁶⁵²⁰ esbāb-ı şevket-i dīn ferāhem ü ḥāşıl oldu ḥuşūşā küffār-ı bed-ṭıynet taḥrīḳ-i ‘urūḳ-i⁶⁵²¹ eziyyet itdükçe Ebū Ṭālib nīşter-i⁶⁵²² ḥimāyet ile ḳaşd-ı faşd-ı ‘urūḳ-i hücum-i a‘dā-yı bed-ṭıynet⁶⁵²³ idüp def‘-i mevādd-ı zarar ve itṭfā‘-i nā’ire-i şerr-i kavm-i bed-eşerde ḥakīmāne {vr. 154^a} ḥareket ve şerbet-i şıyānet ile ‘ilāc u ḥasāret ü cesāret⁶⁵²⁴ emrinde bezl-i ṭāḳat ider idi tır-i mekr ü keydleri umaç-ı murāda vāşıl olmaduğundan nihāyet mertebe münfa‘il ü perīşān-dil olmışlar-idi. **li-münşī’ihi**⁶⁵²⁵:

1. Ber ān kes çün⁶⁵²⁶ Ḥudā bāşed⁶⁵²⁷ nighbān⁶⁵²⁸

[5] Çe gam ez mekr-i a‘dā-yı sefihān

2. Çe Bū Ṭālib Ḥudā şüd nāşır-ı ü

Muḳayyed şüd egerçi zāhir-i ü⁶⁵²⁹

⁶⁵¹⁹ şadā-yı: nāme-i **L M**

⁶⁵²⁰ Mekke-i mükerrermede: baṭn-ı Mekke’de **L M**

⁶⁵²¹ ‘urūḳ-i: ‘ırḳ-i **M**

⁶⁵²² nīşter-i: neşr-i **R; L M**’de ise yoktur.

⁶⁵²³ “‘urūḳ-i hücum-i a‘dā-yı bed-ṭıynet” ifadesi **L**’de derkenardır; **M**’de ise yoktur.

⁶⁵²⁴ ve şerbet-i şıyānet ile ‘ilāc u ḥasāret ü cesāret: **E H A R**’de yoktur.

‘ilāc u ḥasāret ü cesāret: ‘ilāc-ı cesāret-i ḥasāret **M**

⁶⁵²⁵ li-münşī’ihi: li-münşī’ihi’l-faḳīr **M**

⁶⁵²⁶ kes çün: rā çün **R**; rā ki **M**; **L**’de ise yoktur.

⁶⁵²⁷ Ḥudā bāşed: bāşed Ḥudā rā ki **L**

⁶⁵²⁸ “be ān-rā çün Ḥudā bāşed nighbān” ifadesi **L**’de derkenardır.

⁶⁵²⁹ Bu beyit sadece **L M**’de bulunmaktadır.

neşr⁶⁵³⁰: Pes ‘aḳd-i Pervîn gibi ol ḳavm-i müşrikîn sipihr-i kînde mekîn olup ictimâ‘ ve ḥürşîd-i ittifâḳları iltimâ‘ idüp kemâl-i vifâḳ ile bu gûne ‘aḳd⁶⁵³¹ ü mîşâḳ itdiler ki hergiz Benî ‘Abdu’l-muṭṭalib u Hâşim ile emvâc-ı âştî [10] mütelâṭım olmayup miyânlarında bād-ı ḥuşûmet vezân ola bey‘ ü şîrâ ve sâyir mu‘âmelât muṭlaḳâ merfû‘ ve mürâ‘ât-i şıla-i raḥim daḥı memnû‘⁶⁵³² olup her vech-ile bisât-ı inbisât mürtefî‘ ve aḥlât-ı iḥtilâṭ şerbet-i inḳıṭâ‘ ile mündefî‘ ola. **li-münşî’ihi**⁶⁵³³:

[15] 3. Didiler iḥtilâṭ itmeyelüm

Aña hiç inbisât itmeyelüm

neşr: Çünki ‘uḳûd-i ‘uhûd-i istiḥkâm ve iştîdâd u inbirâm buldı bu mażmûn ile bir şaḥîfe-i beyzâyı nâme-i ‘amelleri gibi siyâh idüp şanâdîd-i ḳavmi güvâh yazdılar âb-ı rûylarını⁶⁵³⁴ rîḥte idüp bâm-ı Ka‘be-i Mûkerreme’de⁶⁵³⁵ âvîḥte ḳıldılar. **beyit**:

4. Derân nâme-i kîn-i kühen tâze kerd

Fesâdî ne ber vech-i endâze kerd

neşr⁶⁵³⁶: Ḥuşûş-i ḳaẓiyye-i {vr. 154^b} nâ-merziyye gûş-zed-i Ebû Tâlib-i sûtûde-mekârim olıcā ḳâl-i ‘Abdu’l-muṭṭalib u Hâşim ile ol ḥıṭṭadan ref‘-i raḥt-ı iḳâmet idüp kendüye iḥtişâş ile bâhirü’ş-şân olan⁶⁵³⁷ Şa‘b (?) nâm mekāna ḳâfile-i⁶⁵³⁸ ‘azîmeti revân idüp şûret-i istiḡnâyı nümâyân eyledi. **mışra**⁶⁵³⁹:

[5] 5. İnne benî ‘ammike fehüm rimâḥun

⁶⁵³⁰ neşr: E L’de yoktur.

⁶⁵³¹ ‘aḳd: ‘ahd M

⁶⁵³² daḥı memnû‘: bile medfû‘ L M

⁶⁵³³ li-münşî’ihi: li-münşî’ihi’l-faḳîr M

⁶⁵³⁴ rûylarını: rûyların M

⁶⁵³⁵ Ka‘be-i Mûkerreme’de: Ka‘be’de M

⁶⁵³⁶ neşr: L’de yoktur.

⁶⁵³⁷ kendüye iḥtişâş ile bâhirü’ş-şân olan: E H A R L’de yoktur.

⁶⁵³⁸ ḳâfile-i: râyid-i L M

⁶⁵³⁹ mışra’: E’de yoktur.

neşr⁶⁵⁴⁰: Maẓmūnı ūzre ol nīk-ḥū ol tā'ife-i bed-peymāya⁶⁵⁴¹ ser-fürū eyledi Hāzret-i risālet-menḳabet daḥı ol vādī-i behişt-āsāya ẗarḥ-ı sāye-i nübüvvet⁶⁵⁴² buyurup nihāl-i ḥālını gamām-ı in'ām⁶⁵⁴³ ile ser-sebz ü ḥurrem idüp ferr-i⁶⁵⁴⁴ ḳadem-i 'izzet-tev'emleri ile reşk-āver-i İrem oldu [10] hātif bu beyit ile terennüm ve lisān-ı ḥāl-i Şa'b bu gūne tekellüm eyledi. **li-münşī'ihī:**

6. Ḥayr-i muḳaddem merhabā ey server-i cūd ü şiyem

Muḳaddemūnle eyledūn reşk-āver-i bāḡ-ı⁶⁵⁴⁵ İrem

neşr⁶⁵⁴⁶: İki kūh miyānında vāḳı' bir cā-yi mürtefi' idi Ebū Ṭālib emr itdi ittiḥāz-ı büyüṭ ve iddiḥār-ı ḳūt idüp ictimā'dan [15] imtinā' ve rişte-i iḥtilāṭa inkıṭā' virüp⁶⁵⁴⁷ bir niçe eyyām ol maḳām-ı saḥṭda ārām itdiler āḥir⁶⁵⁴⁸ ḳillet-i zaḥīre ol ḳavm-i ḥaṭīre ızṭırāb ve āteş-i ḡayret iltihāb virdi bu hengām-ı bā-hencārda ol zāt-ı sūtūde-āşār Hāzretleri'ne bir ferd meded-kār olmadı illā 'Āş bin Rabī' (?) muḥālefet-i ḳavm-i şenī' idüp ol ḥıṭṭaya ḡāḥ ḥurmā ve ḡāḥ ḥınṭa ihdā iderdi Hāzret-i 'Āş'a {vr. 155^a} şenā ve ol 'āşilere renciş īmā buyurırlar-ıdı⁶⁵⁴⁹ ḳünkü⁶⁵⁵⁰ 'usr-i eyyām resīde-i iḥtitām ve ḥūrşīd-i iftitāḥ-ı yūsır şu'le-endāz-ı kebg-i reh-i bām-ı murād oldu.⁶⁵⁵¹ **beyit:**

6540 neşr: mışra' E; A'da ise yoktur.

6541 peymāya: fermāya E; nümāya R; ḥalīle L; ḳalīle M; "bed-nümāyı ve" ifadesi ise L'de derkenardır.

6542 nübüvvet: M'de yoktur.

6543 in'ām: iltimā' L

6544 ferr-i: faraḳ-ı E

6545 bāḡ-ı: bezm-i L M

6546 neşr: E'de yoktur.

6547 virüp: virdiler L M

6548 itdiler āḥir: idüp L M

6549 buyurırlar-ıdı: iderdi M

6550 ḳünkü: E H A R L'de yoktur.

6551 "şu'le-endāz-ı kebg-i reh-i bām-ı murād oldu" ifadesi L'de derkenardır.

'usr-i eyyām resīde-i iḥtitām ve ḥūrşīd-i iftitāḥ-ı yūsır şu'le-endāz-ı kebg-i reh-i bām-ı murād oldu:

'usr iḥtitāma ḳarīn ve yūsır iftitāḥa yaḳīn oldu M

7. “*Inne ma‘al-‘usr*”⁶⁵⁵² çü yüsreş-i kâfâst

[5] Şād ber-ānem ki kelām-ı Hudāst

neşr⁶⁵⁵³: Māh-ı baht-ı fîrûz maḥāk-ı ihticābdan⁶⁵⁵⁴ bürûz ve mihr-i ṭālî‘ maṭla‘-ı sūrûrdan ṭālî‘ olup taḳrîr ü telḳîn-i Ḥazret-i Rûḥu‘l-Emîn ile ki⁶⁵⁵⁵ firistāde-i⁶⁵⁵⁶ Rabbü‘l-‘ālemîn idi⁶⁵⁵⁷ nezîl-i Resûl-i dîn olup ayıtdı ey bihterîn-i mürselîn âvîḥte-i bām olan kelām-ı nā-fercām emr-i Hudā-yı [10] ‘Allām ile maḥv u izāle olunup zu‘afā-yı maḥlûḳātdan birine nevāle oldı mübeyyin-i⁶⁵⁵⁸ ‘uhûd u şurûṭ olan ḥurûf-i menḳûṭ zāyil olup ‘ahd u şurûṭı bâṭıl olmışdur⁶⁵⁵⁹ maḥv-ı suṭûr-i nāme semîr-i zāmîr-i⁶⁵⁶⁰ Nebiyy-i ḥaṭîr olıcaḳ⁶⁵⁶¹ fi‘l-ḥāl⁶⁵⁶² Ebû Ṭālib’i iḥzār ve taḳrîr-i ḥaber-i⁶⁵⁶³ peyk-i Girdigâr idüp [15] buyurdılar ki ey ‘amm-i büzürgvār bād-ı elṭāf-ı Perverdigâr-ı müte‘āl vezân-ı nesîm-i⁶⁵⁶⁴ gülzār-ı ḥāl olup nāme-i âvîḥtede mûnderic olan⁶⁵⁶⁵ mezāmîn ḥakk ü⁶⁵⁶⁶ maḥva ḳarîn olup ḥālîḳü‘l-‘ālemîn ol nāme⁶⁵⁶⁷ bir cān-ver ḥavāle buyurdı ki

⁶⁵⁵² İnşirâh 94/6; Meali: “*Gerçekten, zorlukla beraber* bir kolaylık daha vardır.”

⁶⁵⁵³ neşr: L’de yoktur.

⁶⁵⁵⁴ maḥāk-ı ihticābdan: maḥākdan **E H A R**

⁶⁵⁵⁵ ile ki: **E H A R L**’de yoktur.

⁶⁵⁵⁶ firistāde-i: mürsel-i **M**

⁶⁵⁵⁷ idi: **E H A R**’de yoktur.

⁶⁵⁵⁸ mübeyyin-i: mutaḳammın-ı **R**

⁶⁵⁵⁹ “nezîl-i ḥuzûr-i Resûl-i güzîn olup ayıtdı ey bihterîn-i mürselîn âvîḥte-i bām olan kelām-ı ḥuşûm-i li‘ām emr-i Hudā-yı ‘Allām ile maḥv u izāle olunup zu‘afā-yı maḥlûḳdan birine nevāle olmışdur mutaḳammın-ı ‘uhûd u şurûṭ olan kelām-ı menḳûṭ ve ḥurûf-i şarṭları bâṭıl olmışdur” ifadesi **L**’de derkenardır.

nezîl-i Resûl-i dîn olup ayıtdı ey bihterîn-i mürselîn âvîḥte-i bām olan kelām-ı nā-fercām emr-i Hudā-yı ‘Allām ile maḥv u izāle olunup zu‘afā-yı maḥlûḳātdan birine nevāle oldı mübeyyin-i ‘uhûd u şurûṭ olan ḥurûf-i menḳûṭ zāyil olup ‘ahd u şurûṭı bâṭıl olmışdur: **M**’de yoktur.

⁶⁵⁶⁰ semîr-i zāmîr-i: zāmîr-i semîr-i **L**; zāmîr-i münîr-i **M**

⁶⁵⁶¹ ḥaṭîr olıcaḳ: ḥaṭîrde i‘lāma yetişdi **M**

⁶⁵⁶² fi‘l-ḥāl: **E H A R L**’de yoktur.

⁶⁵⁶³ ḥaber-i: telḳîn-i **L M**; A’da ise yoktur.

⁶⁵⁶⁴ nesîm-i: **E H A R**’de yoktur.

⁶⁵⁶⁵ mûnderic olan: indirâc bulan **L**

⁶⁵⁶⁶ ḥakk ü: **E H A R L**’de yoktur.

lafza-i celâleden ğayrıyı nevâle idinüp ‘uhûd-i mektûba maḥv u ḥakka maşḥûbe olduĝın Cibrîl-i emîn gelüp qarîn-i taqrîr ü telkîn eyledi.⁶⁵⁶⁸ **li-münşî’ihi**⁶⁵⁶⁹:

{vr. 55^b} 8. İtmege mu‘cizâtını işbât

Ḳıldı maḥv-ı suṭurını âyât

9. Ne güzel nefy ve ne laṭîf⁶⁵⁷⁰ işbât

K’itdi ol server-i sûtûde-şîfât

neşr⁶⁵⁷¹: Hâlâ şurûṭ u te’kîd ve ‘ahd-i ekîd maḥv kerde-i yed-i ḳudret olduĝın⁶⁵⁷² peyk-i Rabb-i ‘izzet qarîn-i ḥikâyet itmîşdür⁶⁵⁷³ pes Ebû Ṭâlib selb-i ğumûm u ekdârı sâlib olup cümle Benî Hâşim ü Benî ‘Abdu’l-muṭṭalib’i cem‘ idüp⁶⁵⁷⁴ [5] ḥal‘-i fâḥire ve şiyâb-ı zâhire ile mülebbes⁶⁵⁷⁵ cümle Benî Hâşim ü Benî ‘Abdu’l-muṭṭalib ile⁶⁵⁷⁶ ‘azîmet-i⁶⁵⁷⁷ Beyt-i Muḳaddes idüp ḳâfile-i ‘azîmetleri pîş-ĝâh-ı menzil-i⁶⁵⁷⁸ küffâr-ı⁶⁵⁷⁹ Ḳureyş-i bî-ḥamiyyetde nâzil oldu Ḳureyş daḥı mekârim ü eltâfı bâzil oldılar ol ki merâsim-i iclâl ü i‘zâm idi resîde-i itmâm oldu Ebû Ṭâlib ayıtdı [10] ey ma‘şer-i Ḳureyş ve âl-i ‘Abdu’l-muṭṭalib ḥarem-i Ka’be’ye bu dil-i füsürde ile bir kâr-ı mühim içün ser-

⁶⁵⁶⁷ ol nâmeye: **L M**’de yoktur.

⁶⁵⁶⁸ olduĝın Cibrîl-i emîn gelüp qarîn-i taqrîr ü telkîn eyledi: oldu **L M**

⁶⁵⁶⁹ li-münşî’ihi: li-münşî’ihi’l-faḳîr **M**

⁶⁵⁷⁰ laṭîf: güzel **E H A**

⁶⁵⁷¹ neşr: **L**’de yoktur.

⁶⁵⁷² olduĝın: olduĝı **M**

⁶⁵⁷³ Hâlâ şurûṭ u te’kîd ve ‘ahd-i ekîd maḥv kerde-i yed-i ḳudret olduĝın peyk-i Rabb-i ‘izzet qarîn-i ḥikâyet itmîşdür: **E H A R**’de yoktur.

⁶⁵⁷⁴ ‘Abdu’l-muṭṭalib’i cem‘ idüp: ‘Abdu’l-muṭṭalib ile **L** cümle Benî Hâşim ü Benî ‘Abdu’l-muṭṭalib’i cem‘ idüp: **M**’de yoktur.

⁶⁵⁷⁵ **L**’de “ḥal‘-i fâḥire ve şiyâb-ı zâhire ile mülebbes” ifadesi önceki cümlede geçen “sâlip olup” ifadesinden sonra yazılmıştır.

⁶⁵⁷⁶ cümle Benî Hâşim ü Benî ‘Abdu’l-muṭṭalib ile: **E H A R L**’de yoktur.

⁶⁵⁷⁷ ‘azîmet-i: ‘azm-i **L M**

⁶⁵⁷⁸ pîş-ĝâh-ı menzil-i: ḳurb-i menzilet-i **M**

⁶⁵⁷⁹ menzil-i küffâr-ı: **E H A R**’de yoktur.

zede olmuşuzdur eger ‘adl ü inşāf ile taḥalluḳ u ittişāf⁶⁵⁸⁰ idersüñüz bu kārda daḡı ḡilāf itmeyüp mu‘āmele-i ‘adl ile ī’tilāf eylemenüz⁶⁵⁸¹ recā iderem. **li-münşī’ihī:**

10. Terk idüp ‘unf-ile mükālemeyi⁶⁵⁸²

[15] ‘Adl ile eyleñüz mu‘āmeleyi

11. Rāh-ı Hāḳ’dan ḡurūc itmeyelüm

Çarḡ-ı lücce ‘urūc itmeyelüm

neşr: Şanādīd-i kavim ayıtdılar ey Ebū Ṭālib cümle kavim ḡudūmuña rāḡıb iken bize⁶⁵⁸³ bu levīm münāsib midür⁶⁵⁸⁴ bu kārda hep minnetdār oluruz ayıtdı Muḡammed kelām-ı Hāḳ ile mü’eyyed ve ḡiṣār-ı suḡanı ebvāb-ı şıdḡ ile müseddeddür nāme-i āvīḡte midādı rīḡte ve suṭūr-i ‘uhūd mefḡūd u nā-būd olup ancaḡ bismike Allāḡhümme lafzı mevcūd ḡalmışdur⁶⁵⁸⁵ deyu iḡāmet-i şühūd {**vr. 156^a**} ider fi’l-vāḡi‘ ḡūrşīd-i kelāmı sipihr-i şıdḡdan lāmi‘ olursa ḡudā-yı ḡālīḡü’l-eflāḡdan bīm ü bāk eyleñ⁶⁵⁸⁶ bu ṭarīḡ-i nā-şavābdan ‘udül itmek⁶⁵⁸⁷ ve⁶⁵⁸⁸ ictināb-ı aḡreb iktisāb-ı esbāb-ı şevābdur lāzımdur ki⁶⁵⁸⁹ ne dāḡil-i dā’ire-i ḡabül ve⁶⁵⁹⁰ ne münāsib-i⁶⁵⁹¹ ‘uḡalā-i fuḡıldur⁶⁵⁹² ki⁶⁵⁹³ bu

⁶⁵⁸⁰ ile taḡalluḡ u ittişāf: **E H**’de yoktur.

⁶⁵⁸¹ eylemenüz: eylemek **L**; itmek **M**

⁶⁵⁸² mükālemeyi: mu‘āmeleyi **E**

⁶⁵⁸³ cümle kavim ḡudūmuña rāḡıb iken bize: **L M**’de yoktur.

⁶⁵⁸⁴ midür: degüldür **L**

⁶⁵⁸⁵ mevcūd ḡalmışdur: mevcüddur **L M**

⁶⁵⁸⁶ eyleñ: eyleyüp **L M**

⁶⁵⁸⁷ itmek: **M**’de yoktur.

⁶⁵⁸⁸ ve: itmemek **E H A R**

⁶⁵⁸⁹ ictināb-ı aḡreb iktisāb-ı esbāb-ı şevābdur lāzımdur ki: **E H A R**’de yoktur.

⁶⁵⁹⁰ ve: **R**’de yoktur.

⁶⁵⁹¹ münāsib-i: muḡtār-ı **R**

⁶⁵⁹² “bu kārda ‘inād u ısrār ne dāḡil-i dā’ire-i ḡabül ne muḡtār-ı‘uḡalā-i fuḡıldur” ifadesi **L**’de derkenardır.

⁶⁵⁹³ ne dāḡil-i dā’ire-i ḡabül ve ne münāsib-i ‘uḡalā-i fuḡıldur ki: **M**’de yoktur.

emr-i nā-[5] ma‘kūl terkine ‘āzim olasuz eger hilāf-ı menkūl durūğ-i nā-ma‘kūl zāhir olursa ben daḥı⁶⁵⁹⁴ dāmen-i ḥāl-i Muḥammed’dēn⁶⁵⁹⁵ dest-i ḥimāyetüm kâşır idüp temşiyet-i umūrında⁶⁵⁹⁶ bezl-i maḳdūrdan⁶⁵⁹⁷ dūr olup teslīm ve ta‘zīm ü tekrīm merāsimin⁶⁵⁹⁸ taḳdīm itmeyelüm⁶⁵⁹⁹ ol şirzime-i cehālet-i me’āl bu ḳavle⁶⁶⁰⁰ [10] rızā vü imtişāl gösterüp **mışra**⁶⁶⁰¹:

12. Her çe mī fermā-yī tū maḳbūl-i māst

neşr: Diyüp ayıtdılar ḥaḳḳā bu kelām-ı ma‘kūl dāḥil-i dāyire-i ḳabūldür ‘umūmen bu ḳavle rızā virdiler⁶⁶⁰² ve⁶⁶⁰³ bu mülāḥaza ile heves itdiler ki nivişte-i āvīḥte-i dest-i res ile ḥalel-pezīr olmamışdur lā-cerem şermendegī-i Nebiyy-i ḥaṭīr [15] semīr-i zāmīrdür⁶⁶⁰⁴ didiler⁶⁶⁰⁵ pes nāmeyi bām-ı Ka‘be’dēn inzāl idüp pīçīdeleri⁶⁶⁰⁶ inḥilāl bulıcaḳ ol ḳavm-i mütekāşır⁶⁶⁰⁷ ḥāzır u⁶⁶⁰⁸ nāzır oldılar ki terk-i bey‘ ü şirā ve men‘-i aḥz u ‘aṭā ve taḥrīm-i dād ü dihiş ve sāyir-i müceb-i serzeniş her ne ki şebt-i şaḥīfe-i saḥīfe itmişler idi ise⁶⁶⁰⁹ nā-būd u nā-peydā olup bir vech-ile munḳalib-i hevā olmuş ki

⁶⁵⁹⁴ ben daḥı: **M**’de yoktur.

⁶⁵⁹⁵ dāmen-i ḥāl-i Muḥammed’dēn: **L M**’de yoktur.

⁶⁵⁹⁶ umūrında: umūrından **R**; umūr ile **L**

⁶⁵⁹⁷ maḳdūrdan: maḳdūr **M**

⁶⁵⁹⁸ merāsimin: ve ismin **E**

⁶⁵⁹⁹ itmeyelüm: itmeyeyin **R M**; itmeyeyüm **L**

⁶⁶⁰⁰ ḳavle: maḳūle **E**

⁶⁶⁰¹ mışra‘: li-münşī’ihi **L**

⁶⁶⁰² virdiler: gösterdiler **R**; gösterüp **L**

⁶⁶⁰³ ve: **R L**’de yoktur.

⁶⁶⁰⁴ “bu mülāḥaza ile ḳavle heves itdiler ki nivişte-i āvīḥte-i semīr-i kes-i dest-res itmişdür ki ḥalel-pezīr ola lā-cerem şermendegī-i Nebiyy-i ḥaṭīr semīr-i zāmīrūme kesdür” ifadesi **L**’de derkenardır.

⁶⁶⁰⁵ didiler: **L**’de yoktur.

ve bu mülāḥaza ile heves itdiler ki nivişte-i āvīḥte-i dest-i res ile ḥalel-pezīr olmamışdur lā-cerem şermendegī-i Nebiyy-i ḥaṭīr semīr-i zāmīrdür didiler: **M**’de yoktur.

⁶⁶⁰⁶ pīçīdeleri: ‘uḳdeleri **M**

⁶⁶⁰⁷ ol ḳavm-i mütekāşır: ḥāzır olanlar **M**; **L**’de ise yoktur.

⁶⁶⁰⁸ u: olanlar **L**

ḥāzır u: **M**’de yoktur.

⁶⁶⁰⁹ idi ise: idi **R**; ise **L M**

güyā evvel dahı taḥrīr ü imlā olınmamış idi Ebū Ṭālib {vr. 156^b} zebān-ı ‘itābı dırāz ve derīçe-i serzenīşi bāz idüp ayıtdı ey ḳavm-i bī-inṣāf bu mu‘cizede hergiz ḥilāf ihtimāl midür ve nāme-i āvīḥteye vuḳūf-i nübüvvetden⁶⁶¹⁰ ğayrı bir ḥāl midür her ne deñlü melāmet eylediye⁶⁶¹¹ ol ḳavm-i pür-ḍalālet ğarḳa-i deryā-yı fażāḥat olup bu ḥiṭāb ile⁶⁶¹² kār-ı nā-ṣavāblarından [5] ṣerm ü ḥicāb itmekle⁶⁶¹³ mutaṣaddī-i cevāb olmayup mülzem ü mehbūt ve dehanlarına mühr-i sükūt urup mebhūt oldılar⁶⁶¹⁴ nihāyet-i⁶⁶¹⁵ ṣerm ü ḥicābdan fesh-i şurūt u ‘uhūd idüp ta‘arruzdan ictināb itdiler lākin ḥürşīd-i īmān dil-i ḍalālet-nişānlarında bārik ü nümāyān olmadı⁶⁶¹⁶ Ḥazret-i Resūl ser-i Şa‘b’dan nüzūl buyurup aḳārib ü ‘aṣāyir ile maḥall-i ḳadīmīnde⁶⁶¹⁷ sākin [10] ü sāyir oldılar ammā ol ḳavm-i düzaḥ-nişānda ḥürşīd-i hidāyet nümāyān ve tīre-derūnlarında cilve-künān olmadı.⁶⁶¹⁸ **li-münṣī’ihi**⁶⁶¹⁹:

13. Ger zemīn ez müṣḡ ü ‘anber pür ṣeved tā-āsmān⁶⁶²⁰

Çün ne-bāṣed ādemī-rā rāh-ı bīnī⁶⁶²¹ ṣeved nīst⁶⁶²²

⁶⁶¹⁰ nübüvvetden: mu‘cizeden **R**; mu‘cize-i nübüvvetden **L**

⁶⁶¹¹ her ne deñlü melāmet eylediye: **E H A R**’de yoktur.
eylediye: itdiye **M**

⁶⁶¹² olup bu ḥiṭāb ile: **E H A**’da; “bu ḥiṭāb ile” ifadesi ise **R**’de yoktur.
ile: ve **R**

⁶⁶¹³ nā-ṣavāblarından ṣerm ü ḥicāb itmekle: nā-ṣavābları için **L**

⁶⁶¹⁴ dehanlarına mühr-i sükūt urup mebhūt oldılar: mülzem ü mehbūt ve dehanlarına mühr urup sükūt itdiler **L M**

⁶⁶¹⁵ nihāyet-i: gāyet-i **L M**

⁶⁶¹⁶ lākin ḥürşīd-i īmān dil-i ḍalālet-nişānlarında bārik ü nümāyān olmadı: **E H A R L**’de yoktur.

⁶⁶¹⁷ maḥall-i ḳadīmīnde: mekānlarında **R**

⁶⁶¹⁸ ammā ol ḳavm-i düzaḥ-nişānda ḥürşīd-i hidāyet nümāyān ve tīre-derūnlarında cilve-künān olmadı: **M**’de yoktur.

⁶⁶¹⁹ li-münṣī’ihi: beyit **R M**

⁶⁶²⁰ tā-āsmān: yā-āsmān **M**

⁶⁶²¹ rāh-ı bīnī: ṣeved ve iz‘ān **A**; fehm ü iz‘ān **R**

⁶⁶²² “ammā ḥürşīd-i hidāyet nümāyān ve beyyin-i tīre-derūnlarında cilve-künān olmadı nazm ger zemīn ez müṣḡ ü ‘anber pür ṣeved yā āsman çün ne-bāṣed ādemī-rā fehm ü iz‘ān ṣeved nīst” ifadesi **L**’de derkenardır.

neşr⁶⁶²³: Bir⁶⁶²⁴ zamān mū-āsā ve ol Ḥazret ile medār üzre mu‘āmele hüveydā eylediler.

[15] **li-münşī’ihi**⁶⁶²⁵:

14. Ne kudret var ki zerre ola ey dil

Cihānda pençe-i mihre mu‘ādil

15. Muḳābil mi olur kūha ḡas u ḡār

Bir olmaz ḳatre ile baḡr-i zehḡār

76. Mu‘cize-i vuḳūf-i faḡr-i ‘ālemyān bā⁶⁶²⁶**-suḡan-ı nühüfte-i Ebī Süfyān**

E 156^b; H 145^a; A 144^b; R 142^b; L 120^a; M 144^b

Muḡbir-i aḡbār-ı şādıḳa olup ṭal‘at-i⁶⁶²⁷ āftāb-ı mu‘cizātı şārıḳa olan **beyit**⁶⁶²⁸:

1. Vāḳıf-ı rāz-ı ‘ilm-i ‘ālem-i ḡayb

Kāşif-i sırr-ı muşḡaf-ı lā reyḡ

neşr⁶⁶²⁹: Faḡr-i ‘ālem⁶⁶³⁰ şefī‘-i ümem⁶⁶³¹ Ḥazretleri’nüñ mu‘cizāt-ı zāhiredü’l-
āşārından {vr. 157^a} mişkātü’l-envār⁶⁶³² şurūḡından⁶⁶³³ birinde bu ḡüne ışdār
itmişler ki bir ḡün re’īs-i ḳavm-i Mekke Ebī Süfyān bin Ḥarb nihān-ḡāne-i ḡareminde

M’de bu beyit yukarıda geçen “Ḥazret-i Resūl” ifadesinden önce yazılmıştır.

⁶⁶²³ neşr: L M’de yoktur.

⁶⁶²⁴ bir: ancak biraz R; biraz L

⁶⁶²⁵ li-münşī’ihi: li-münşī’ihi’l-faḡr M

⁶⁶²⁶ bā: be R

⁶⁶²⁷ olup ṭal‘at-i: ve nūr-i R

⁶⁶²⁸ beyit: nazm A M

⁶⁶²⁹ neşr: L M’de yoktur.

⁶⁶³⁰ ‘ālem: R’de yoktur.

⁶⁶³¹ şefī‘-i ümem: seyyid-i Benī Ādem L M

⁶⁶³² mişkātü’l-envār: mişkāt-i envār L M

⁶⁶³³ şurūḡından: şurūḡında E

zevcesi Hind ile hikāyāt-ı harb u ʿarb iderek baş-ı derd-i derūn ve isti‘lā-i [5] livā-yı Muḥammed’i rāyet-i⁶⁶³⁴ şevket ü⁶⁶³⁵ şavletini bāzgūn eyledüğünden bağı hūn olduğu⁶⁶³⁶ izhāra maḳrūn idüp ayıtdı nā-sāzkār-i ṭālī‘-vārūn vādī-i ḥaybet⁶⁶³⁷ ü ḥirmāna rāh-nümūn olup ‘asker-i şevketüm maḡlūb ve peyker-i şavletüm menkūb olup ‘Abdullāh oğlu [10] Muḥammed şallellāhu⁶⁶³⁸ ‘aleyhi ve sellem ‘aṭā-yı nübüvvet ile sermed ve maḡhar-ı devlet-i ebed oldı kamu⁶⁶³⁹ kavmi muṭī‘ ü münkād ve⁶⁶⁴⁰ ecnād ü a‘vānı gitdükçe izdiyādda⁶⁶⁴¹ olup feth u nuşret-i ṭālī‘-a-i sipāhı⁶⁶⁴² şavlet ü şevket qarīn ü hem-rāhı⁶⁶⁴³ oldı.⁶⁶⁴⁴ **mışra**⁶⁶⁴⁵:

[15] 2. Feth ü nuşret hem-nişīn ve⁶⁶⁴⁶ ‘izz ü rif‘at hem-qarīn

neşr⁶⁶⁴⁷: Benefşe gibi bu ğam u elem⁶⁶⁴⁸ kāmetimi⁶⁶⁴⁹ ḥam eyledi⁶⁶⁵⁰ ḥāṭır-i dijem olanlar gül⁶⁶⁵¹ gibi ṭulū‘-i āftāb-ı baḡt ile dil-küşāde vü ḥurrem oldılar evliyā’-yı devleti

⁶⁶³⁴ rāyet-i: **L M**’de yoktur.

⁶⁶³⁵ ü: **L**’de yoktur.

⁶⁶³⁶ olduğu: olduğımı **R**; olduğım **M**

⁶⁶³⁷ ḥaybet: heybet **R L**

⁶⁶³⁸ şallellāhu: şallellāhu te‘ālā **E**

⁶⁶³⁹ kamu: cümle **R**; **L**’de ise yoktur.

⁶⁶⁴⁰ ve: ve cümle **L M**

⁶⁶⁴¹ izdiyādda: müzdād **L M**

⁶⁶⁴² sipāhı: sipāh ve **L M**

⁶⁶⁴³ hem-rāhı: hem-rāh **L**

⁶⁶⁴⁴ oldı: **A L M**’de yoktur.

⁶⁶⁴⁵ mışra‘: **E**’de yoktur.

⁶⁶⁴⁶ ve: **R L**’de yoktur.

⁶⁶⁴⁷ neşr: **E**’de yoktur.

⁶⁶⁴⁸ “bu ğam u elem” ifadesi **L**’de derkenardır; **M**’de ise yoktur.

⁶⁶⁴⁹ kāmetimi: kāmetin **M**

⁶⁶⁵⁰ eyledi: idüp **R L**

⁶⁶⁵¹ gül: nılūfer **M**

telvīhāt-ı iḳbāl-i ‘izzeti mu‘āyene vü müşāhede kıldılar⁶⁶⁵² ve aḥıbbā-i şevketi tūlū‘-i kevākib-i murādda müsā‘ade buldılar. **beyit**⁶⁶⁵³:

3. Bā⁶⁶⁵⁴-heme hem-rāh-i devlet lā-cerem

Her kücāyī⁶⁶⁵⁵ rū⁶⁶⁵⁶ nehy-i Rūmī nihed

neşr⁶⁶⁵⁷: Aḥḳām-ı⁶⁶⁵⁸ maḳāşıdı tuğrā-yı ḥuşūl ile mu‘anven {vr. 157^b} ve dīde-i ümmīdi muṭāla‘a-i şafaḥāt-ı me‘mūl ile rūşen oldı. **beyit**⁶⁶⁵⁹:

4. Şüde kār-ı memālik ber-murādeş

Ḳavīter-i geşt-i rüz ez rüzgāreş

neşr⁶⁶⁶⁰: Sebze-zār-ı menāzil-i⁶⁶⁶¹ āmāli nezāhet-i⁶⁶⁶² bārān-ı ḥuşūl⁶⁶⁶³ ile mānend-i ravza-i İrem [5] ve riyāz-ı ḥālī letāfet-i⁶⁶⁶⁴ feyż-i Sübhān ile ser-sebz ü ḥurrem ammā benüm rāyet-i baḥt-ı vārūnum menkūb u ser-nigūn ve gitdükçe ḥālūm diger-gūn ve bağrum ḥūn oldı.⁶⁶⁶⁵ **mışra**⁶⁶⁶⁶:

5. Pīç ne-dānem men çe sāzem çün künem

⁶⁶⁵² kıldılar: idüp **R**; **L M**’de ise yoktur.

⁶⁶⁵³ beyit: nazm **A**

⁶⁶⁵⁴ bā: tā **E**

⁶⁶⁵⁵ kücāyī: kücā **L M**

⁶⁶⁵⁶ rū: rū mī **M**

⁶⁶⁵⁷ neşr: **L**’de yoktur.

⁶⁶⁵⁸ Aḥḳām-ı: **M**’de yoktur.

⁶⁶⁵⁹ beyit: nazm **A**; li-münşī’ihi **L**; li-münşī’ihi’l-faḳīr **M**

⁶⁶⁶⁰ neşr: **A**’da yoktur.

⁶⁶⁶¹ “menāzil-i” ifadesi **H**’de derkenardır.

⁶⁶⁶² nezāhet-i: **R**’de yoktur.

⁶⁶⁶³ ḥuşūl: iḥsān **R**

⁶⁶⁶⁴ letāfet-i: **R**’de yoktur.

⁶⁶⁶⁵ oldı: olmaḳda **R**

⁶⁶⁶⁶ mışra’: li-münşī’ihi **E H A L**; mışra’ li-münşī’ihi **M**

neşr⁶⁶⁶⁷: Benüm⁶⁶⁶⁸ şeref ü qadrüm Muhammed'den⁶⁶⁶⁹ evfer sîm ü zerüm andan⁶⁶⁷⁰ ekşer iken kâmet-i [10] bālāsı⁶⁶⁷¹ hil'at-i nübüvvet ile mükerrem ve hilkat-i pāki *"levlāke levlāk"*⁶⁶⁷² ile mu'azzam olup nübüvvet rütbesini⁶⁶⁷³ ihrāz ile taḥşîl-i sa'âdet eyledi benüm hūd-kâmet-i şevketüm hil'at-i nübüvvet eḥaqq u evlā ve vefret-i 'aşâyir ile hilkatüme risâlet-i uhrâ idi bu emrûñ tedârikinde [15] kâşır ve re'y-i⁶⁶⁷⁴ i'mâlde 'âciz ü müteḥayyirem. **beyit**⁶⁶⁷⁵:

6. Çendân ki derîn kâr be-hem der⁶⁶⁷⁶ nigerîm

Pergâr-ı şıfat zi 'acz sergeşte ne-nerîm

neşr⁶⁶⁷⁷: Deyu bu gûne türrehât ü nâdir berâber bî-hûde kelimât ideriñ giceyi şabâḥa ve kelâmı felâḥa yetiştürdi. **li-münşî'ihî**⁶⁶⁷⁸:

7. Bu üslûb üzre takrîr eyler idi

Bunuñ ref'ine tedbîr eyler idi⁶⁶⁷⁹

neşr⁶⁶⁸⁰: Hind daḡı gâḥ taşdıḡ ve gâḥ taḡḡıḡ ile zâtına ḡalîḡ-i kelimât ile tevfiḡ iderdi pes ol seḡer ki Ḥazret-i Nebiyy-i muṡahhar mânend-i mihr-i enver matla'-i ḡânenen

⁶⁶⁶⁷ neşr: **A L**'de yoktur.

⁶⁶⁶⁸ benüm: **E H A L M**'de yoktur.

⁶⁶⁶⁹ Muhammed'den: **A L M**'de yoktur.

⁶⁶⁷⁰ andan: **E H A R M**'de yoktur.

⁶⁶⁷¹ bālāsı: ra'nāsı **L**; bālā-yı ra'nāsı **M**

⁶⁶⁷² Hadis; metnin aslı "Levlāke levlāk limâ ḡalektü'l-eflāk" şeklindedir. *Tefsîrû Rûhi'l-Beyân*, "Sûretü'l-Bakara", I, 18 (M.Ş). Manası: *"Sen olmasaydın, sen olmasaydın, felekleri yaratmazdım."*

⁶⁶⁷³ rütbesini: rütbesin **M**

⁶⁶⁷⁴ re'y-i: re'yümi **M**

⁶⁶⁷⁵ beyit: nazm **A**

⁶⁶⁷⁶ der: mî **R L M**

⁶⁶⁷⁷ neşr: **L**'de yoktur.

⁶⁶⁷⁸ li-münşî'ihî: beyit li-münşî'ihî **M**; **E H A R**'de ise yoktur.

⁶⁶⁷⁹ Bu beyit sadece **L**'de bulunmaktadır.

⁶⁶⁸⁰ neşr: **E H A R L**'de yoktur.

bürüz itdi {vr. 158^a} ol rûzda⁶⁶⁸¹ Ebî Süfyân’a rāst gelüp⁶⁶⁸² ayıtdı Ey Ebî Süfyân bu gice Hind ile beynüñüzde cereyân iden ne maķûle⁶⁶⁸³ kelām-ı⁶⁶⁸⁴ cāhilāne⁶⁶⁸⁵ ve evzā‘-i sefihāne ne⁶⁶⁸⁶ idi nübüvvet-i elṭāf-ı İlāhiyye’den bir ‘atiyye-i behiyyedür [5] Hudā-yı müte‘āl celle ‘ani’l-imṣāl ve’l-iṣnād⁶⁶⁸⁷ ‘ibād-ı ‘ināyet-mu’tād ve ‘ubbād-ı sa‘ādet-nejāddan kimüñ şānına lāyık görse⁶⁶⁸⁸ ol ‘aṭā ile fāyık ider bir mertebe-i celiyye ve maķām-ı ‘aliyyedür ki⁶⁶⁸⁹ ne kesb-i ‘abd ile ḥāşıl ve ne taleb ile nā’il olmak mümkün ü ḳābildür⁶⁶⁹⁰ [10] ve *“zālike faẓlullāhi yū’tihī men yeṣā”*⁶⁶⁹¹ derārī-i suḥan-ı Resûl-i Mennān gūş-zed-i Ebî Süfyân olıcaḳ derûnundan⁶⁶⁹² ayıtdı Ḥaḳ dimişlerdür ki⁶⁶⁹³ zene i’timād ve şıdḳına⁶⁶⁹⁴ istinād cā’iz degüldür ki nisvān rûtbe-i sa‘ādet-i ketm-i esrārı hā’iz olamazlar hemān ḥāneme ‘avdet⁶⁶⁹⁵ idüp Hind’e [15] ṭalāḳ virmede mühlet virmeyeyin benüm sırrımı ifşā ve kelām-ı nühüfteyi⁶⁶⁹⁶ inşā itmek ‘aẓīm günāh idüğü cā-yi iştibāh degüldür şimdengirü keşf-i rāzdan ḥāzer ve ülfet-i nāsdan güzër idüp mānend-i keşf-i sırrımı mütevārī idüp sırrımı⁶⁶⁹⁷ ḥicāb-ı ‘uzlete çekeyin⁶⁶⁹⁸ ve şüret-i

⁶⁶⁸¹ rûzda: rûz **M**

⁶⁶⁸² gelüp: geldi **R L M**

⁶⁶⁸³ ne maķûle: **E H A R**’de yoktur.

⁶⁶⁸⁴ kelām-ı: kelimāt-ı **R**

⁶⁶⁸⁵ cāhilāne: bî-edebāne **L M**

⁶⁶⁸⁶ ne: **L M**’de yoktur.

⁶⁶⁸⁷ Hudā-yı müte‘āl celle ‘ani’l-imṣāl ve’l-iṣnād: **M**’de yoktur.

⁶⁶⁸⁸ görse: görürse **L M**

⁶⁶⁸⁹ bir mertebe-i celiyye ve maķām-ı ‘aliyyedür ki: **M**’de yoktur.

⁶⁶⁹⁰ ḳābildür: ḳābildür el-āye **A R L M**

⁶⁶⁹¹ Mâ’ide 5/54; Meali: “Ey iman edenler! Sizden kim dininden dönerse (bilsin ki) Allah, sevdiği ve kendisini seven müminlere karşı alçak gönüllü (şefkatli), kâfirlere karşı onurlu ve zorba bir toplum getirecektir. (Bunlar) Allah yolunda cihad ederler ve hiçbir kınayanın kınamasından korkmazlar (hiçbir kimsenin kınamasına aldırmazlar). *Bu, Allah’ın, dilediğine verdiği lütfudur.* Allah’ın lütfu ve ilmi geniştir.”

⁶⁶⁹² derûnundan: **M**’de yoktur.

⁶⁶⁹³ ki: **E H A**’da yoktur.

⁶⁶⁹⁴ şıdḳına: şadāḳate **M**

⁶⁶⁹⁵ ‘avdet: da’vet **E H A**

⁶⁶⁹⁶ nühüfteyi: nühüfsemi **R L M**

⁶⁶⁹⁷ sırrımı: **M**’de yoktur.

fıkr ü emelden ğayrı enīsdan geçeyin sirişk-i ħūnīnūme dīde-i terden ğayrı vāķıf {vr. 158^b} ve āh u enīnūme⁶⁶⁹⁹ dil-i mükedderden özge ‘ārif eylemeyeyin çūnki bu niyyet şaĥīfe-i ĥāţır-ı Ebī Süfyān’da⁶⁷⁰⁰ müşbet oldu Ĥazret hem-ĥ^vābe-i zāmīr-i Ebī Süfyān olan aĥvāle vuķūf u iz‘ān ile buyurdılar ki⁶⁷⁰¹ [5] ey Ebī Süfyān Hind’i ıtlāk niyyetün derūnuñdan iĥrāc ve bu cihetden anı iz‘āc eyleme ki aĥbār-ı semerden Hind bī-ĥaberdür eger aĥbār-ı leyle-i māziyeyi maĥkeme-i taķrīrde hākiye vū kāziye olan Hind ise ĥālā zāmīrūñde ķarīn-i niyyet olan talāk emrin [10] kim iĥbār u inhā eyledi Hind bu ĥuşūşdan ğāfil u bī-ĥaber⁶⁷⁰² ĥuşūşā ķurb-i ‘ahd ve vaķt-i seĥer delīl-i müdde‘ā idüĝi azherdür çūnki āftāb-ı mu‘cize vuķūf-i ĥaber-i leyl ve niyyet-i zāmīr ile işrāk eyledi Ebū Süfyān terk-i niyyet-i talāk ve taşdıķ-i Resūl-i āfāk eyledi şallellāhu te‘ālā ‘alā seyyidina Muĥammed ve ālihi’l-[15] kirām ve şaĥbihi’l-‘izām mā-dāmeti’l-leyālī ve’l-eyyām.

77. Mu‘cize-i tekellüm-i cemel bā-Ĥazret-i Nebiyy-i mübeccel

E 158^b ; H 146^b ; A 146^a ; R 144^a ; L 121^b ; M 146^a

Merkez-i dā’yire-i devr-i zamān noķta-i ĥalka-i ehl-i īmān⁶⁷⁰³ muşliĥ-i her ‘āşī vū muţī‘ Ĥazret-i Nebiyy-i şefī‘ şallellāhu te‘ālā ‘aleyhi ve ‘alā ālihi ve şaĥbihi’n-nücebā mu‘cizāt-ı⁶⁷⁰⁴ bāhiretü’l-i‘tilā’larından bu mu‘cize-i vālāyī ‘Akīl bin Ebī Tālīb (?) mesāmi‘-i ümmete inhāya rāĝīb olup dimişdür ki bir vaķit⁶⁷⁰⁵ Ĥazret-i⁶⁷⁰⁶ nübüvvet-maķrūn⁶⁷⁰⁷ ile bir tarafa ‘azīmet itmiş idük⁶⁷⁰⁸ nāĝāĥ bir şütür-i {vr. 159^a} şabā-reftār rū-yi şahrāda pedīdār olup seyr ü güzārda bir vech-ile şitāb iderdi ki beni i‘cāb eyledi

⁶⁶⁹⁸ ĥicāb-ı ‘uzlete çekeyin: cānum gibi nühüfte ideyin R

⁶⁶⁹⁹ enīnūme: enīne R L M

⁶⁷⁰⁰ Ebī Süfyān’da: Ebī Süfyān E; Ebū Süfyān’da L

⁶⁷⁰¹ “Ebī Süfyān olan aĥvāle vuķūf u iz‘ān ile buyurdılar ki” ifadesi E’de iki kere yazılmıştır.

⁶⁷⁰² bī-ĥaber: bī-ĥaberdür E

⁶⁷⁰³ Merkez-i dā’yire-i devr-i zamān noķta-i ĥalka-i ehl-i īmān: R L M’de yoktur.

⁶⁷⁰⁴ mu‘cizāt-ı: mu‘cize-i M

⁶⁷⁰⁵ vaķit: gün M

⁶⁷⁰⁶ Ĥazret-i: ol zāt-ı L M

⁶⁷⁰⁷ maķrūn: E H A R’de yoktur.

⁶⁷⁰⁸ bir tarafa ‘azīmet itmiş idük: giderdük L M; ayrıca “bir cānibe ‘azīmet idüp” ifadesi L’de derkenardır.

çünkü işrāk-ı⁶⁷⁰⁹ envār-ı āftāb-ı ruḥsār-ı⁶⁷¹⁰ seyyid-i sūtūde-ḥıṣāl⁶⁷¹¹ ḥāl-i pür-melālinde⁶⁷¹² ibrāz-ı sipihr-i naẓar-ı nāḳa-i ṣabā-reftār⁶⁷¹³ şūrīde-i ḥāle⁶⁷¹⁴ şu‘le-endāz [5] oldı derd-mend izhār-ı sūz ü güdāz ile derīçe-i niyāzı bāz idüp kendüyi pāy-endāz-ı Resül-i mümtāz eyledi bu vaż‘-ı pür-‘ibret aşḥāba müceb-i dehşet olıcaḳ buyurdılar ki ḥavf u ihtizāz ve sür‘at-i ḥareketden ihtirāz itmek bize mülākāt u ‘arz-ı ḥacāt [10] içün gelmişdür āteş-i cevır ile derūnı⁶⁷¹⁵ yanmışdur bu ḥālde kibir ü ceberütdan bā-naşīb⁶⁷¹⁶ bir merd-i a‘rābī⁶⁷¹⁷ bedīdār oldı ki sell-i seyf ile şütürü ta‘ḳīb itmiş şütür firār ü sür‘at ile reftār itdükçe ḥarīf daḥı ‘acele ile ‘aḳīb-gīrlükde der-kār idi buyurdılar ki ey a‘rābī seyf-i meslūl ile ta‘ḳīb-i cemelden [15] mes‘ul ü me‘mūl nedür ayıtdı ey Resül-i Hudā bu şütürü⁶⁷¹⁸ iştirā itmiş idüm fermānuma⁶⁷¹⁹ iṭā‘atden rû-gerdān ve beni kārūmdan⁶⁷²⁰ perīşān itdi bir vech-ile zabṭına ḳādir⁶⁷²¹ olımadum isterüm ki şemşīr ile hālik olup vādī-yi fenāya sālīk eyleyem Ḥazret-i Nebiyy-i⁶⁷²² mübeccel şütüre ḥitāb idüp⁶⁷²³ buyurdılar ki ey cemel⁶⁷²⁴ niçün rāh-ı iṭā‘atde⁶⁷²⁵ şābit-ḳadem olmazsın bu şahş seni bezl-i direm

⁶⁷⁰⁹ işrāk-ı: **E H A R L**’de yoktur.

⁶⁷¹⁰ āftāb-ı ruḥsār-ı: cemāl-i **M**

⁶⁷¹¹ sūtūde-ḥıṣāl: **E H A R L**’de yoktur.

⁶⁷¹² ḥāl-i pür-melālinde: **E H A R L**’de yoktur.

⁶⁷¹³ āftāb-ı ruḥsār-ı seyyid-i ibrāz sipihr-i naẓar-ı nāḳa-i ṣabā-reftār: cemāl-i seyyid-i sūtūde-ḥıṣāl dil-i pür-melāl şütür **L**

ibrāz-ı sipihr-i naẓar-ı nāḳa-i ṣabā-reftār: **M**’de yoktur.

ṣabā-reftār: ṣabā-reftārda **R**

⁶⁷¹⁴ şūrīde-i ḥāle: şūrīde-i ḥālde **L**; **R M**’de ise yoktur.

⁶⁷¹⁵ derūnı: derūn **M**

⁶⁷¹⁶ kibir ü ceberütdan bā-naşīb: **E H A M**’de yoktur; **L**’de ise derkenardır.

⁶⁷¹⁷ a‘rābī: ‘Arab **E H**; ğarīb **A L M**

⁶⁷¹⁸ şütürü: cemeli **M**

⁶⁷¹⁹ fermānuma: emirde **L**; emrūme **M**

⁶⁷²⁰ kārūmdan: **E H A R**’de yoktur.

⁶⁷²¹ ḳādir: mālīk **R L M**

⁶⁷²² Nebiyy-i: **M**’de yoktur.

⁶⁷²³ şütüre ḥitāb idüp: **L M**’de yoktur.

⁶⁷²⁴ “buyurdılar ki ey cemel” ifadesi **L**’de derkenardır.

⁶⁷²⁵ iṭā‘atde: iṭā‘atden **E**

idüp almışdur⁶⁷²⁶ {vr. 159^b} şütür-i⁶⁷²⁷ tîz-hûş deryâ gibi cûş idüp⁶⁷²⁸ suhana âgâz idüp⁶⁷²⁹ ayıtdı ey Resûl-i ser-efrâz ve Nebiyy-i mümtâz⁶⁷³⁰ Hudâ-yı bî-niyâz haqqı için fermân-berdâr ve hizmetde der-kâr olmuşumdur⁶⁷³¹ temerrüd ü ‘işyânum yok ve hizmeti cüyânum⁶⁷³² ammâ bu merd-i gâfil namâzda kâhil huşûşâ şalât-ı ‘işâdan zâhildür kahr-ı Hudâ’dan bîm ü hirâs idüp [5] hizmetine istînâs itmedüm. **beyit**⁶⁷³³:

1. Rûz-i maḥşer ki cân-güzâr bûd

Evvelîn-i pürsiş ez namâz bûd

neşr⁶⁷³⁴: Korkaram ki bu merd-i bed-güher kahr-ı Hudâ’ya mazhar olup şerer-i şer baña daḥı zarar idüp maḥhûr olmağla menfûr olup⁶⁷³⁵ mübtelâ-yı ‘azâb u nekâl ve esîr-i çengâl-i hîzy ü⁶⁷³⁶ vebâl olam şöyle ki edâ-yı şalâta müte’ahhid ola ben daḥı ḥasbe’l-kudret [10] itmâm-ı hizmetde ke’l-evvel⁶⁷³⁷ mücid oluram. **li-münşî’ihi**⁶⁷³⁸:

2. Hudâ’ya eyler ise ger ‘ibâdet

İdeyin hizmetinde bezl-i tâḳat

neşr⁶⁷³⁹: Pes Ḥazret a‘râbî’ye teveccüh ü⁶⁷⁴⁰ ḥiṭâb idüp buyurdılar ki buña cevâb nedür ayıtdı ey⁶⁷⁴¹ Nebiyy-i sûtûde-ḥaşâyil vâḳı‘â şalât-ı ‘işâda kâhil idüm min ba’d tekâsül ve

⁶⁷²⁶ almışdur: temellük itmişdür R

⁶⁷²⁷ şütür-i: nâḳa E H A R

⁶⁷²⁸ tîz-hûş deryâ gibi cûş idüp: E H A R’de yoktur.

⁶⁷²⁹ idüp: eyledi R; ile L M

⁶⁷³⁰ ve Nebiyy-i mümtâz: M’de yoktur.

⁶⁷³¹ “fermân-berdâr ve hizmetde der-kâr olmuşumdur” ifadesi L’de derkenardır; M’de ise yoktur.

⁶⁷³² temerrüd ü ‘işyânum yok ve hizmeti cüyânum: E H A R’de yoktur.

⁶⁷³³ beyit: nazm R L M

⁶⁷³⁴ neşr: M’de yoktur.

⁶⁷³⁵ maḥhûr olmağla menfûr olup: E H A L’de yoktur.

⁶⁷³⁶ ü: M’de yoktur.

⁶⁷³⁷ ke’l-evvel: R L M’de yoktur.

⁶⁷³⁸ li-münşî’ihi: li-münşî’ihi’l-fakîr R M

⁶⁷³⁹ neşr: E A’da yoktur.

⁶⁷⁴⁰ teveccüh ü: tevcîh-i R L M

edā-yı merāsım-i t̤ā‘atde te‘āfūl [15] göstermeyeyin deyu bu gūne⁶⁷⁴² ‘ahd u şart idicek cemeli rabṭ ve şāhibine teslīm ü ri‘āyet āb u ‘alef sipāriş taḳdīm buyurdılar. **li-münşī’ihi**⁶⁷⁴³:

3. Cümleye oldurur iden iḥsān

Cümlesi⁶⁷⁴⁴ derdine umar dermān

4. Luṭf u iḥsānı cümleye şāmil

Feyz-baḥş-i cihāndur el-ḥāşıl⁶⁷⁴⁵

5. ‘Ākıbet ümmete idüp iḥsān

Mazhar eyler şefā‘atine hemān

78. Mu‘cize-i izdiyād-ı t̤ā‘ām-ı Ebī Eyyūb bā-du‘ā-yı Ḥazret-i⁶⁷⁴⁶ **Resūl-i ‘Allāmü’l-guyūb**

E 159^b; H 147^b; A 147^a; R 145^a; L 122^b; M 147^a

Ziyāret-i meşhed-i mergūbı dāfi‘-i ḍurūb-i⁶⁷⁴⁷ kürūb olan Ḥazret-i {vr. 160^a} Ebī Eyyūb bu gūne naḳl-i bedī‘ü’l-üslūb ile bir emr-i mu‘ciz ü ḥūb-beyān itmişdür ki bir gün Ḥazret-i risālet ile Ebū Bekir-i ‘ālī-menḳabet ḥidmetlerin ḥānesine da‘vet mülāḥazasın⁶⁷⁴⁸ idüp ancak anlara kifāyet idecek [5] miḳdārı t̤ā‘āma ḳudret olmaḡla ol

⁶⁷⁴¹ ey: **E H A R L**’de yoktur.

⁶⁷⁴² bu gūne: **E H A L M**’de yoktur.

⁶⁷⁴³ li-münşī’ihi: li-münşī’ihi’l-faḳīr **R M**

⁶⁷⁴⁴ Cümlesi: Cümle şey **M**

⁶⁷⁴⁵ cihāndur el-ḥāşıl: cihāndurur ḥāşıl **R L M**

⁶⁷⁴⁶ Ḥazret-i: **L M**’de yoktur.

⁶⁷⁴⁷ ḍurūb-i: ḍurūb u **E**

⁶⁷⁴⁸ mülāḥazasın: **L M**’de yoktur.

deñlü iḫzār idüp⁶⁷⁴⁹ ḥāk-i pā-yi ‘izzet-dişārlarına hem-ḥ^vābe-i ḡamīri olan ma‘nāyı iḫhār
itdi.⁶⁷⁵⁰ **mışra‘**:

1. Kerem-nümā ve fūrūd ā ki ḥāne ḥāne-i tüst

neşr: Deyu bisāṭ-ı recāyı pāy-endāz-ı sultān-ı ser-efrāz eyledi. **li-münşī’ihi**⁶⁷⁵¹:

2. Çe naḫş āyed⁶⁷⁵² be-cāh-ı ehl-i ‘izzet āftāb-āsā⁶⁷⁵³

[10] Eger ki sāye-endāz ve be-menzilgāh-ı dervīş⁶⁷⁵⁴

neşr⁶⁷⁵⁵: Ḥazret-i Resūl mes’ūli ḡarīn-i ḥuṣūl idüp⁶⁷⁵⁶ çünki şeref-i ḡudūm-i bereket-i
lüzūm ile⁶⁷⁵⁷ Ḥazret-i Resūl⁶⁷⁵⁸ ḥāne-i Ḥālid’e⁶⁷⁵⁹ duḡūl ve⁶⁷⁶⁰ ferr-i⁶⁷⁶¹ maḡdem-i
‘izzet-tev’emleri ile menzilini reşk-āver-i behişt-i İrem⁶⁷⁶² idüp ḡaṭır-ı maḡzūnını⁶⁷⁶³ şād
u ḡurrem buyurdılar. **beyit**⁶⁷⁶⁴:

3. Be-ḥāne⁶⁷⁶⁵ ki çünīn mīhmān fūrūd āyed

[15] Humā-yı sidre derān āşiyān fūrūd āyed

⁶⁷⁴⁹ idüp: ve **L M**

⁶⁷⁵⁰ itdi: **R**’de yoktur.

⁶⁷⁵¹ li-münşī’ihi: beyit **R**; li-münşī’ihi’l-faḡīr **M**

⁶⁷⁵² āyed: āmed **M**

⁶⁷⁵³ āftāb-āsā: **R L**’de yoktur, **M**’de ise tam okunamıyor.

⁶⁷⁵⁴ dervīş: dervīş **M**

⁶⁷⁵⁵ neşr: **A**’da yoktur.

⁶⁷⁵⁶ “Ḥazret-i Rasūl mes’ūli ḡarīn-i ḥuṣūl buyurup” ifadesi **L**’de derkenardır; **M**’de ise yoktur.

⁶⁷⁵⁷ çünki şeref-i ḡudūm-i bereket-i lüzūm ile: **E H A R**’de yoktur.

⁶⁷⁵⁸ Ḥazret-i Resūl: **E H A R L**’de yoktur.

⁶⁷⁵⁹ Ḥālid’e: dilde **R L**

⁶⁷⁶⁰ ve: buyurdılar **M**; **L**’de ise yoktur.

⁶⁷⁶¹ ferr-i: **E H A R L**’de yoktur.

⁶⁷⁶² İrem: **M**’de yoktur.

⁶⁷⁶³ maḡzūnını: maḡzūnını ele alup **L**; maḡzūn-i Ebī Eyyūbi **M**

⁶⁷⁶⁴ beyit: naẓm **L**

⁶⁷⁶⁵ Be-ḥāne: Be-ḡāneyī **M**

neşr⁶⁷⁶⁶: Eşrāf-ı enşārdan otuz nefer kimesne ihzār olunmak emr ü iş‘ār buyurdılar cümlesi hāzır ve ol ta‘āmdan tenāvüle mübāşir olup otuz neferi işbā‘ ve ta‘āmdan iqnā‘ idicek altmış nefer daḥı⁶⁷⁶⁷ hāzır olmak emir oldu ki⁶⁷⁶⁸ anlar daḥı ḳazā’-i vaṭar idicek yitmiş nefer daḥı dāḥil ve anlara daḥı şı‘b-i tām ḥāşıl olup iki kimesneye⁶⁷⁶⁹ kifāyet {vr. 160^b} idecek ta‘ām-ı endek-bahā⁶⁷⁷⁰ yüz seksen ādeme vefā ve her birisi⁶⁷⁷¹ hażzı istīfā eylediler. **li-münşī’ihi:**

4. Halka in‘āmı ‘āmdur anuñ

Rīze-ḥ^varı dururlar ol ḥ^vānuñ⁶⁷⁷²

79. Mu‘cize-i āgāhī-i Ḥazret-i risālet zi sihr-i⁶⁷⁷³ a‘dā-yı ḳalālet-menḳabet

E 160^b; H 148^a; A 147^b; R 145^b; L 123^a; M 132^a

Nesc-i tār u⁶⁷⁷⁴ pūd-i metā‘-i rivāyet-i [5] mu‘cizāt iden nessāc-ı turfe-kār mezc-i evhām ü şükūkdan ḥal‘-i⁶⁷⁷⁵ ribḳa-i esmār idüp daḳāyık-i rivāyet⁶⁷⁷⁶ ve reḳāyık-i ḥikāyātda⁶⁷⁷⁷ ibdā‘-i sihr-i ḥelāl ile⁶⁷⁷⁸ bu gūne baştı-ı maḳāl itmişdür ki Ḥazret-i ‘Āyişe-i Şiddīḳa raḳiyallāhu ‘anhādan mervīdür ki⁶⁷⁷⁹ bir vaḳit seyyid-i ‘ālem şallellāhu te‘ālā ‘aleyhi ve sellem Ḥazretleri’nde āşār-ı [10] sihr-i a‘dā pedīdār olup bir vech-ile āşikār oldu ki

⁶⁷⁶⁶ neşr: L M’de yoktur.

⁶⁷⁶⁷ daḥı: M’de yoktur.

⁶⁷⁶⁸ oldu ki: oldılar R L M

⁶⁷⁶⁹ kimesneye: şaḥşa L M

⁶⁷⁷⁰ ta‘ām-ı endek-bahā: M’de yoktur.

⁶⁷⁷¹ birisi: birini L

⁶⁷⁷² ḥ^vānuñ: ḥūnuñ L M

⁶⁷⁷³ zi sihr-i: be-sihr ü mekīdet-i L M

⁶⁷⁷⁴ u: R M’de yoktur.

⁶⁷⁷⁵ ḥal‘-i: ḥal‘-i ḥil‘at-i R

⁶⁷⁷⁶ rivāyet: rivāyāt M

⁶⁷⁷⁷ daḳāyık-i rivāyet ve reḳāyık-i ḥikāyātda: R’de yoktur.

⁶⁷⁷⁸ ile: eyleyüp R

⁶⁷⁷⁹ Ḥazret-i ‘Āyişe-i Şiddīḳa raḳiyallāhu ‘anhādan mervīdür ki: Ḥazret-i ‘Āyişe-i Şiddīḳa’dan rivāyet ile R; R’de ise bu ifade “esmār idüp” ifadesinden sonra yazılmıştır.

‘urūz-i ‘ilel ü emrāz gibi ba‘z-ı hayālāt ile murtāz olup gāh u bī-gāh⁶⁷⁸⁰ bir maşlahat itmiş gibi hayāl ve ba‘z-ı emirde ‘āciz-i hāl zāhir ve eşer-i sihir idügi bāhir olurdu⁶⁷⁸¹ ammā⁶⁷⁸² müceb-i nakīşe olan mertebe degül meşelā ezvāc-ı tāhirāt ile mu‘āmelede ve ba‘z-ı umūrda⁶⁷⁸³ [15] kuşūr bürüz u⁶⁷⁸⁴ şudūr iderdi⁶⁷⁸⁵ mülāhaza buyururlar idi⁶⁷⁸⁶ “*fe-yete‘allemüne minhümā mā yüferriḳüne bihi beyne’l-mer’i ve zevcihi*”⁶⁷⁸⁷ bu mādde de te’sīr-i sihir emr-i muḳarrer ve naş var iken inkār niçe müyesserdür ba‘z-ı muḳaḳḳiḳin gerçi kār-ı sihre münkirindür huşūşā enbiyā andan müberrādur dimişlerdür zīrā emr-i dīnde iştibāh mütebeyyin olur taḥḳīḳ-i maḳām ve tedḳīḳ-i kelām budur ki vücūd-i sihir muḳaḳḳaḳ ve ḳavl-i muşaddaḳdur “*ve mā ünzile ‘ale’l-melekeyni bi-Bābile Hārūte ve Mārūt*”⁶⁷⁸⁸ āyet-i kerīmesiyle mü’ekkeddür⁶⁷⁸⁹ huşūşā “*Ve min {vr. 161^a} şerri’n-neffāṣāti fi’l-‘uḳad*”⁶⁷⁹⁰ āyet-i kerīmesi⁶⁷⁹¹ ile müseddeddür ve fuḳahā-yı İslām daḳı sihre tertīb-i aḥḳām itmişlerdür ammā emr-i nübüvvetde te’sīr cāy-gīr olmamışdur gerçi heme enbiyā beşer idükleri bī-mirādur sāyir beşer gibi ibtilālārı muḳarrerdür illā emr-i

⁶⁷⁸⁰ bī-gāh: gāh **M**

⁶⁷⁸¹ hayāl ve ba‘z-ı emirde ‘āciz-i hāl zāhir ve eşer-i sihir idügi bāhir olurdu: taḥayyül ve anuīla temeşşül buyururlar idi hāl bu ki ol maḳūle umūr ol Ḥazret’den şudūr itmiş idi tamām-ı meşhūr itdükleri ḥayyiz-i ḥafādan dūr oldu **M**

⁶⁷⁸² **M**’de “ammā” ifadesinden 161^a 10. satırdaki “dūr oldu” ifadesine kadarki kısım yoktur.

⁶⁷⁸³ ba‘z-ı umūrda: **E H A**’da yoktur.

⁶⁷⁸⁴ u: **A**’da yoktur.

⁶⁷⁸⁵ iderdi: ider **R**

⁶⁷⁸⁶ mülāhaza buyururlar idi: **E H A**’da yoktur.

⁶⁷⁸⁷ Bakara 2/102; Meali: “Süleyman’ın hükümranlıḳı hakkında onlar, şeytanların uydurup söylediklerine tâbi oldular. Halbuki Süleyman büyü yapıp kâfir olmadı. Lâkin şeytanlar kâfir oldular. Çünkü insanlara sihri ve Babil’de *Hārut ve Mārut isimli iki meleḳe indirileni* öğretiyorlardı. Halbuki o iki melek, herkese: Biz ancak imtihan için gönderildik, sakın yanlış inanıp da kâfir olmayasınız, demeden hiç kimseye (sihir ilmini) öğretmezlerdi. *Onlar, o iki meleḳeden, karı ile koca arasını açacak şeyleri öğreniyorlardı.* Oysa büyücüler, Allah’ın izni olmadan hiç kimseye zarar veremezler. Onlar, kendilerine fayda vereni deḳil de zarar vereni öğrenirler. Sihri satın alanların (ona inanıp para verenlerin) ahiretten nasibi olmadığını çok iyi bilmektedirler. Karşılıḳında kendilerini sattıkları şey ne kötüdür! Keşke bunu anlasalardı!”

⁶⁷⁸⁸ Önceki sayfada geḳen Bakara 2/102’nin mealindeki ilk koyu yazılan kısım bu āyetin melidir.

⁶⁷⁸⁹ mü’ekkeddür: mü’ekked **R**

⁶⁷⁹⁰ Felak 113/4; Meali: “*Düğümlere üfürüp büyü yapan üfürükçülerin şerrinden.*”

⁶⁷⁹¹ āyet-i kerīmesi: naşş-ı şerīf **R**

dinde [5] ‘işmetleri maḥşūş ve ‘iffetleri manşūşdur ve te’sīr-i siḥr aḳbeḥ ammā ḳatlı u tesmīmden efzāḥ degüldür ol tā’ife-i ‘aliyyeye bu maḳūle aḥvāl ta’alluḳ itmīşdür ḳadr ü rütbelerine andan zerre ḳadar keder taṭarruḳ eylemedi böyle ma’nā ancak ibtilādur niteki Resūl-i Hüdā buyurmuşlardur *“İnnā ma’āşire’l-enbiyāe yuzā’afū [10] ‘aleynā’l-belā’u kemā yuzā’afu lenā’ş-sevāb”*⁶⁷⁹² ‘aḳlı u dīn emrinde ḳuşūr hergiz ol Ḥazret’den şudūr itmemiş idi⁶⁷⁹³ ḳünkü⁶⁷⁹⁴ meşhūr idükleri ḥayyiz-i ḥafādan dūr oldu gūyā māḥ idi ki mübtelā-yı maḥāḳ yaşamış idi ki ebr-i ḳulmānī mānī‘ oldu.⁶⁷⁹⁵ **li-münşī’ihi:**

1. Beşer olduğu olmağa müşbet

Ṭareyān itdi böyle bir ḥālet

⁶⁷⁹² Hadis; metnin aslında “‘aleynā’l-belā’u” ifadesinin yerine “lenā’l-belā’u” ifadesi, “lenā’ş-sevāb” ifadesinin yerine de “lenā’l-ecr” ifadesi yazmaktadır. *Fethu’l-Bârî*, “İbn Hacer li-ḥadîsi’t-tâsi‘ fi’n-nehyi ‘an ittihâz”, VIII, 140 (M.Ş). Manası: *“Şüphesiz biz peygamberler topluluğunun ecriden kat kat olduğu gibi belâsı da kat katdır.”*

⁶⁷⁹³ “ḥayāl ve ve ba’z-ı emrde ‘āciz-i ḥāl zāḥir ve eşer-i siḥr idüğü bāḥir olurdu ammā müceb-i naḳışe olur degül meşelā ezvāc-ı ṭāḥirāt ile mu’āmelede ba’z-ı umürda ḳuşūr şudūr ider mülāḥaza severler idi fe-yete’allemüne minhümā mā yüferriḳüne bihi beyne’l-mer’i ve zevcihi bu mādde de te’sīr-i siḥr emr-i muḳarrer ve naş var iken inkār niçe müyesserdür gerçi ba’z-ı muḥaḳḳıḳîn kār-ı siḥre münkirindür ḥuşūşā enbiyā müberrādur ol taḳdīr üzre emr-i dīnde iştibāḥ mütebeyyin olur taḥḳıḳ-ı kelām ve beyyin-i merām budur ki vücūd-i siḥr muḥaḳḳaḳ ve ma’nā-yı muşaddaḳdur ve mā ünzile ‘ale’l-melekeyni bi-Bābile Hārūte ve Mārūte āyet-i kerīmesiyle mü’ekkeddür ve min şerri’n-neffāşāti fi’l-‘uḳad ‘aḳdı ile müseddeddür ve e’imme-i İslām siḥre tertīb-i aḥḳām itmīşlerdür ammā emr-i nübüvve te’sīr cāy-gīr-i zāmīr olmamışdur gerçi heme enbiyā beşer idükleri bī-mirādur beşer gibi ibtilālārı muḳarrerdür ammā emr-i dīnde ‘işmetleri maḥşūş ve ‘iffetleri manşūşdur ve te’sīr-i siḥr aḳbeḥ ammā ḳatlı u tesmīmden efzāḥ degüldür ol tā’ife-i ‘aliyyelerine celiyyeye şalātun ibnihi ‘aleyhim bu maḳūle aḥvāl ta’alluḳ itmīşdür ḳadr ü mertebelerine zerre mükedder-i keder taṭarruḳ itmedi bu maḳūle ma’nā ancak ibtilādur Ḥazret-i ḥātemü’l-enbiyā ‘leyhi’ş-şalātullāhu te’ālā innā ma’āşire’l-enbiyāe yuzā’afū ‘aleynā’l-belā’u kemā yuzā’afu lene’ş-sevāb ‘aḳlı u dīn umūrında ḳuşūr her ḥālde ol Ḥazret’den şudūr itmemiş idi” ifadesi L’de derkenardır.

⁶⁷⁹⁴ ḳünkü: tamām-ı L

⁶⁷⁹⁵ gūyā māḥ idi ki mübtelā-yı maḥāḳ yaşamış idi ki ebr-i ḳulmānī mānī‘ oldu: **E H A R**’de yoktur

neşr: Bir gün cenāb-ı Hüdā ‘azze şānühü ebeden Hāzreti’ne du‘ā ve ref‘-i ibtilā için tazarru‘ [15] u recā idüp⁶⁷⁹⁶ **li-münşī’ihi**⁶⁷⁹⁷:

2. Hālik ile mu‘āmele itdi

Niçe gūne mükāleme itdi⁶⁷⁹⁸

neşr⁶⁷⁹⁹: Ba‘dehü Hāzret-i ‘Āyişe-i şiddīkaya⁶⁸⁰⁰ hitāb idüp ayıtdı ey ‘Āyişe⁶⁸⁰¹ tūr-i du‘ā hedef-i icābete vāşıl ve kām-ı dil hāşıl oldu iki şahş ser-vaqtūme dāhil biri başum ucına cālis biri daḥı ayaḡum tarafına mülābis olup istiḥbār-ı mecārī-i aḥvāl ve istikşā-yı kuşārā-yı bāl idüp biri ayıtdı āyā müceb-i renciṣ ü keder ve muḳteżā-i iḡbirār-ı ḥātır-ı enver-i Resūl-i muṭahhar nedür biri {vr. 161^b} ayıtdı Resūl-i mergūb niçe eyyāmdur ki maṭbūbdur biri daḥı ayıtdı āyā bu ne nā-sāzkārī ve ne maḳūle saḡīf ü⁶⁸⁰² bed-baḡt-ı āşār-ı a‘māl ü efkārdur⁶⁸⁰³ ki rū-yi raḡşende-i mihr-i münevver kül ile mükedder olmak mutaşavver midür ayıtdı ṭā’ife-i Yahūd-i merdūddan Lebīd⁶⁸⁰⁴ bin A‘şam (?) nām bir şahş-ı [5] nā-fercām⁶⁸⁰⁵ bu kāra iḳdām itmişdür. **li-münşī’ihi’l-fakīr:**

3. Hünā şahşun Yahūdiyyūn mekīnūn

Lehu fī-mişālī hāzā’l-fenne şānun⁶⁸⁰⁶

Ayıtdı ayā ne maḳūle siḡir ile mübtelā⁶⁸⁰⁷ itmişdür ayıtdı **“Fī müşşin ve müşāṭatūn**⁶⁸⁰⁸ **ve cūffe ṭal‘at**⁶⁸⁰⁹ zikr itdi yā ḡīn-i imtişāṭda suḳūṭ iden şe‘arāt ve vi‘ā-i ṭal‘ ne maḳūle cā-

⁶⁷⁹⁶ idüp: R’de yoktur.

⁶⁷⁹⁷ li-münşī’ihi: li-münşī’ihi’l-fakīr M

⁶⁷⁹⁸ Bu beyit sadece L M’de bulunmaktadır.

⁶⁷⁹⁹ neşr: E H A R’de yoktur.

⁶⁸⁰⁰ ‘Āyişe-i şiddīkaya: ‘Āyişe’ye L M

⁶⁸⁰¹ ey ‘Āyişe: E H A R L’de yoktur.

⁶⁸⁰² saḡīf ü: E H A R L’de yoktur.

⁶⁸⁰³ āşār-ı a‘māl ü efkārdur: āşārıdur ki E H A
efkārdur: efkārıdur M

⁶⁸⁰⁴ Lebīd: Esed M

⁶⁸⁰⁵ nā-fercām: bed-fercām R L M

⁶⁸⁰⁶ Bu beyit sadece M’de bulunmaktadır.

yi keşîfde⁶⁸¹⁰ işbât olınmışdır ayıtdı Mescid-i Dırār (?) kurbında nümāyān olan bi'r-i der-i derdān⁶⁸¹¹ (?) [10] içindedür pes aşhāb-ı ma'ālī-me'ābdan ba'zı⁶⁸¹² ahhāb ile ser-i çāha revān olup buyurdılar ki dīdeme nümāyān olan bu çāh idügi maḥall-i iştibāh degüldür müşāhede itdiler⁶⁸¹³ ki naḥli⁶⁸¹⁴ rü'ūs-i şeyāṭīn ve ābı nuḳā'a-i ḥinā gibi müstebīn idi pes içinde olan [15] eşyāyı iḥrāc idüp⁶⁸¹⁵ ḳa'r-ı çāha nāzil ve derūnında meknūn olan⁶⁸¹⁶ kār-ı siḥre vāşıl olup çāhdan⁶⁸¹⁷ bīrūn u maznūn-i yakīne maḳrūn oldu ki ṭal'a-i ḥurmā henüz şükūfte olmadın timşāl-i Resūl-i Hūdā'ya mūdānī şem'den peydā idüp bir niçe yerden muḥkem sūzen ile sencīde itmişler ki cesed-i şerīfleri rencīde ola ve bir veteri on bir 'uḳd ile muḳayyed⁶⁸¹⁸ itmek ile kār-ı siḥri müseddad itmişler bi'rūn ābı nuḳā'a-i ḥinā ve naḥli {vr. 162^a} rü'ūs-i şeyāṭīn⁶⁸¹⁹ gibi bed-nümā olmuş fi'l-ḥāl peyk-i Rabbū'l-'ālemīn fersūde-i rü-yi ḥāk-i pā-yi Resūl-i emīn olup inzāl-i⁶⁸²⁰ sūre-i mu'avvezeteyn ile inḥilāl-i kār mütebeyyin olup⁶⁸²¹ ḥuzūr-i mübeccellerine gelüp her

6807 mübtelā: mükedder **R**; **L**'de ise yoktur.

6808 “müşāṭa zamm-ı mīm ile ‘inde’t-taḳrīḥ ser-i rīšten suḳūṭ iden şa'rdur müşāḳa daḥı rivāyet olınmışdır kettāndan ḡazl olınana iṭlāḳ olunur” ifadesi **H A R**'de; “müşāṭa zamm-ı mīm ile ‘inde’t-taḳrīḥ ser-i rīšten suḳūṭ iden şa'rdur müşāḳa daḥı rivāyet olınmışdır” ifadesi ise **L**'de derkenardır.

6809 Hadis; *Saḥīhu'l-Buhârî*, “Bābu's-sihr”, V, 2176. Manası: *“Yapanın yüzü kurusun ki, tarak ve taranınca dökülen saçla (büyü yapılmıştır).”*

6810 keşîfde: keşîfdan **R**

6811 derdān: zervān (?) **M L**; “bi'r-i zī-evzān (?) daḥı menḳūldur” ifadesi **R L**'de derkenardır.

6812 ba'zı: ba'z-ı **M**

6813 itdiler: buyurdılar **M**

6814 naḥli: naḥl **M**

6815 idüp: içün **R**

6816 olan: **M**'de yoktur.

6817 çāhdan: **E H A R M**'de yoktur.

6818 muḳayyed: mün'aḳid **M**

6819 “naḥl-i rü'ūs-i şeyāṭīn gibi demek istibkāḥ-ı nümāyiş içün ola yāḥūd rü'ūs-i müstedīr-i ḥayāta teşbīḥ olına ki ḥayye-i şeyṭāndur” ifadesi **H A R L**'de derkenardır.

6820 fersūde-i rü-yi ḥāk-i pā-yi Resūl-i emīn olup inzāl-i: **E H A M**'de yoktur; **L**'de ise “fersūde-i rü-yi ḥāk-i pā-yi Resūl-i emīn olup” ifadesi derkenardır.

6821 inḥilāl-i kār mütebeyyin olup: **E H A M**'de yoktur; **L**'de ise “ḥall-i kār mütebeyyin idüp” ifadesi derkenardır.

âyet ki kırâ'at eyleye bir 'uqd münhal olur ve her sūzen ki ihrâc olınsa idi⁶⁸²² beden-i müstaḥsenlerine gerçi⁶⁸²³ [5] nev'-i meşakkat ammā der-'aḳab istirāḫat gelürdi Ḥazret-i Cibrîl bu du'â-yı laṭîfî tertîl iderdi *"Bismillâhi erḳike vallāhu yeşfike min külli dâ'in yû'zike"*⁶⁸²⁴ inḫilâl-i 'uḳad tamām olıcaḳ rāḫat u ārām buldılar⁶⁸²⁵ Ḳāḏî⁶⁸²⁶ 'İyāz efîzû 'aleyhi secāl raḫmetühü'l-Feyyāz Şifā fi Ḥuḳūḳı'l-[10] Muştafā nām kitāb-ı ḫikmet-encāmda dimişdür ki⁶⁸²⁷ zıkr olınan eşyā nūr-i mu'cize ile derūn-i ḳāhda hüveydā olıcaḳ Ḥazret-i Nebiyy-i Hüdā ḫuşuş-i ḳāziyyeyi Ḥazret-i 'Āyişe-i şıddıḳaya inbā buyurduḳlarında istiḫrāc buyurduñuz mı deyu su'āl idicek ṭutî-i şekeristān-maḳāl *"Lā emmā ene feḳad şefānī Allāhu ve ḫaşıṭū [15] inne şerre zālike 'ale'n-nāsi şerren"*⁶⁸²⁸ buyurmuşlar Şaḫîḫ-i Buḫārî'de daḫı İmām Muḫammed bin İsmā'îl en-Neccārî "şümme defentü" deyu taḳrîr ve şebt-i şaḫîfe-i taḫrîr itmişler ammā İmām Begavî Meşābîḫ'de "isteḫractühü" deyu ta'bîr ve istiḫrāc olınduḡına taḫrîr-i dil-peḫîr itmişlerdür tevfiḳ ve vāḳı'a taṭbîḳ böyle taḫḳîḳ iḳtiḫā ider ki ihrâc olınup Ḥazret-i Cibrîl zıkr olınan du'âyı tertîl idicek {vr. 162^b} eşyā ve bi'r defn olınmış ola vallāhu a'lemü bi-ḫaḳîḳatıhi hāzā 'ibāretü'l-Meşābîḫ'i fe-zehebe'n-Nebiyyü şallellāhu 'aleyhi ve sellem fî ünāsin fî aşḫābihi ile'l-bi'ri fe-kāle *"Ḥāzihi'l ⁶⁸²⁹-bi'rü'l-letî ürütühā ve ke'enne mā'ehā nuḳā'atü'l-ḫinā ve ke'enne naḫlehā rü'ūsü's-şeyātın"*⁶⁸³⁰ [5] festaḫreçehü ve hāzā 'ibāretü'l-Buḫārî fe-ḫarece ileyhā⁶⁸³¹ en-Nebiyyü 'aleyhi's-selām⁶⁸³² şümme race'a fe-

⁶⁸²² olınsa idi: olına idi A R; olına L M

⁶⁸²³ gerçi: E H A L M'de yoktur.

⁶⁸²⁴ Hadis; *Cāmi'u'l-Eḫādîs*, "Müsnedü 'Ömer bin el-Hattâb", XXVI, 404 (M.Ş). Manası: *"Allāh'ın adıyla büyüyü bozarım ve Allāh sana isabet eden bütün hastalıkların şifasını verir."*

⁶⁸²⁵ buldılar: oldı R; oldılar L M

M'de "Ḳāḏî 'İyāz" ifadesinden itibaren konunun sonuna kadarki metin yoktur.

⁶⁸²⁶ Ḳāḏî: neşr Ḳāḏî R

⁶⁸²⁷ dimişdür ki: E H A'da yoktur.

⁶⁸²⁸ Hadis; metnin aslında "inne şerre" ifadesinin yerine "en yüsire" ifadesi yazmaktadır. *Saḫîhu'l-Buḫârî*, "Bâbu sıfatı İblîs ve cünûdihi", III, 1193. Manası: *"Kendim için endişelenmiyorum, zira Allah bana şifa verir; fakat insanlara isabet edecek kötülüklerden korkuyorum."*

⁶⁸²⁹ Ḥāzihi'l: ḫāze'l E H

⁶⁸³⁰ Hadis; *Saḫîhu'l-Buḫârî*, "Bâbu hel yestahrecü's-sihr", V, 2176. Manası: *"Kapattığımız bu kuyu ki onun suyu kınanın demi gibi ve onun hurma ağacı şeytanların başları gibidir."*

⁶⁸³¹ ileyhā: ileyhi E H

ķāle le-‘Āyişe ħīne race‘a küllehā ke-ennehā rū‘ūse’s-şeyāṭīne fe-ķāle isteħractühü fe-ķāle *“Lā emmā ene fe-ķad şefānī Allāhu ve ħaşeytū inne şerre*⁶⁸³³ *zālike ‘ale’n-nāsi şerren şümme defentū’l-bi’re*⁶⁸³⁴ bu taķdīr üzre [10] eşer-i bi’r daķı ķalmayup cümle türābiyle mestūr u medfūn olmış olur.⁶⁸³⁵ **li-münşī’ihī**⁶⁸³⁶:

4. Hāķķı bātıl-ile eylemek ibtāl

İtmişlerdi zümre-i cühhāl⁶⁸³⁷

⁶⁸³² ‘aleyhi’s-selām: şallellāhu te‘ālā ‘aleyhi ve sellem **R**

⁶⁸³³ şerre: yeşürrü **R**

⁶⁸³⁴ “Ķāḍī ‘İyāz efizū ‘aleyhi rahmetü Rabbühü’l-Feyyāz Şifā fi Hukūķi’l-Muştafā nām kitāb-ı belāğat-irtisāmda dimişdür ki zıkr olınan eşyā nūr-i mu‘cize ile derūn-i cāhda hüveydā olıcaķ Hāzret-i Resūl-i Hüdā ‘Āyişe-i şiddīķaya inbā buyurduklarında istiħrāc buyurdıñuz mı deyu su‘āl idiceķ tūtī-i şekeristān-maķāl lā emmā ene feķad şefānī Allāhu ve ħaşeytū inne şerre zālike ‘ale’n-nāsi şerren buyurmışlar Şaķīḥ-i Buḥārī’de daķı İmām Muḥammed Neccārī şümme defentū deyu taķrīr ve şebt-i şaķīfe-i taķrīr itmiş ammā İmām Begavī Meşābīḥ’de isteħractühü deyu ta‘bīr ve istiħrāc olındıķına taķrīr-i dil-peżīr itmişdür tevfiķ ve vāķı‘a taṭbīķ bu gūne taḥķīķ iķtizā ider ki iħrāc olup Hāzret-i Cibrīl zıkr olınan du‘āyī tertīl idiceķ eşyā defn ve bi’r olınmış ola ve hāzā ‘ibāretü’l-Buḥārī fe-ħarece ileyhā en-Nebıyyū şallellāhu te‘ālā ‘aleyhi ve sellem şümme race‘a fe-ķāle le-‘Āyişe raḍıyallāhu te‘ālā ‘anhā ħīne race‘a küllehā ke-ennehā rū‘ūse’s-şeyāṭīne fe-ķāle isteħractühü fe-ķāle lā emmā ene fe-ķad şefānī Allāhu ve ħaşeytū inne şerre zālike ‘ale’n-nāsi şerren şümme defentū’l-bi’re ve hāzā ‘ibāret-i şāķib-i Meşābīḥ fe-zehebe’n-Nebıyyū şallellāhu ‘aleyhi ve sellem fī ünāsin fī aşķābihi ile’l-bi’ri fe-ķāle hāzıhi’l-bi’rū’l-leṭī erātehā ve kāne mā’ühā nuķā‘atū’l-ħınā ve kāne naḥlühā rū‘ūsü’l-şeyātīni festaḥrecephü” ifadesi **L**’de derkenardır.

Hadis; metnin aslında “inne şerre” ifadesinin yerine “en yūsīre” ifadesi yazmaktadır. *Saḥīhu’l-Buḥārī*, “Bābu sıfatı İblīs ve cünūdihı”, III, 1192. Manası: **“Kendim için endişelenmiyorum, zira Allah bana şifa verir; fakat insanlara isabet edecek kötülüklerden korkuyorum. Sonra kuyuyu kapattım.”**

⁶⁸³⁵ Üsteki dipnotun başladığı yerden “li-münşī’ihī” ifadesine kadarki metin de **A**’da derkenardır.

⁶⁸³⁶ li-münşī’ihī: li-münşī’ihī’l-faķīr **R**; bu beyitler **R**’de 200. dipnotun bulunduğu yerden sonra yazılmıştır.

⁶⁸³⁷ Bu iki beyit **R**’de aşağıdaki şekildedir:

Hāķķı ibtāle sa’y idüp cühhāl

Eylemişler idi ḥayāl-i muḥāl

5. Niçe mümkündür bu hāl-i muḥāl

Ne ‘aceb cehl olur bu ne bed-hāl

80. Mu‘cize-i dürr-i kelām ve su’āl-i ‘Abdullāh bin Selām

E 162^b; H 150^b; A 149^a; R 147^b; L 124^a; M 78^a

Hāzret-i Enes bin⁶⁸³⁸ Mālik ki⁶⁸³⁹ rāh-ı rivāyāt-ı eḥādīşe sālīkdür [15] mu‘cizāt-ı bāhirātdan bu mu‘cize-i zāhīretü’l-āyātı naql ve İmām-ı Beḡavī Meşābiḥ’de zıkr ile şükūki faşl itmişdür ki fırқа-i ṭāyife-i⁶⁸⁴⁰ Yahūd-i merdüddan ‘Abdullāh bin Selām nām Yahūdi ol ḳavm-i mezmūm⁶⁸⁴¹ içre ‘izzet ü i’tibār ile muḳalled ü ma‘lūm⁶⁸⁴² olup zimām-ı umūr-ı ḳavm-i mezbūr ḳabẓa-i taşarrufında olup cümlesi emriyle⁶⁸⁴³ me’mūr idiler⁶⁸⁴⁴ ḥuşūşā emr-i dīn ü i’tikādlarına⁶⁸⁴⁵ ḥākim ve şekk ü müdde‘āların⁶⁸⁴⁶ ḥāsım olup keyfe mā erāde ḳānūn-i ‘aḳīdelerinde {vr. 163^a} itikād-ı nār-ı fesād itmege ḳādir şaḥş-ı nādīr idi bir gün bir feẓāda ictinā’-i temr-i ḥurmā iderken⁶⁸⁴⁷ teşārīf-i leyl ü nehār ve teḳālīb-i eṭvār-ı edvār ile⁶⁸⁴⁸ şarīf-i aḳdām-ı Resūl-i enām gūş-zede-i⁶⁸⁴⁹ ‘Abdullāh bin Selām oldu rişte-i ārzū-yı telāḳ girih-bend-i ḥāk-i pā-yi Resūl-i āfāk olup⁶⁸⁵⁰ pīş-gāh-ı dergāh-ı⁶⁸⁵¹ Nebiyyullāh’da cebīn-fersūde olup meşāmm-ı cān [5] u dili⁶⁸⁵² ‘anber-

Oldı sa’y u emelleri bātıl

Oldı cehl ile her biri bed-hāl

6838 bin: ibn L

6839 ki: E’de yoktur.

6840 ṭāyife-i: E H A R L’de yoktur.

6841 mezmūm: ḡayr-i müsedded L M

6842 ü ma‘lūm: L M’de yoktur.

6843 emriyle: añā M

6844 idiler: idi L M

6845 i’tikādlarına: i’tikādlarıyla L; a’tikādlarında M

6846 ve şekk ü müdde‘āların: L M’de yoktur.

6847 “gülistānda ictinā’-i temr-i ḥurmā iderken” ifadesi L’de derkenardır.

bir feẓāda ictinā’-i temr-i ḥurmā iderken: M’de yoktur.

6848 teşārīf-i leyl ü nehār ve teḳālīb-i eṭvār-ı edvār ile: E H A R’de yoktur.

6849 gūş-zede-i: gūş-zed-i M

6850 rişte-i ārzū-yı telāḳ girih-bend-i ḥāk-i pā-yi Resūl-i āfāk olup: E H A R’de yoktur.

6851 “dergāh-ı” ifadesi M’de iki kere yazılmıştır.

ālūde⁶⁸⁵³ eyledi pes ‘uqde-i sūkūtı münḥale idüp Resül-i mübeccele ayıtdı ey küşāyende-i girih-i müşkilāt ve ey berārende-i mu‘cizāt üç mes’ele-i müşkile⁶⁸⁵⁴ mażbūtumdur ki tettebbü‘-i enāmil-i efkār ile ḥalle muḥtācdur gerçi şa‘b-nümādur⁶⁸⁵⁵ ammā bir қаziyyedür ki⁶⁸⁵⁶ mücebü‘l-intācdur. **li-münşī’ihī**⁶⁸⁵⁷:

1. Saña üç müşkili⁶⁸⁵⁸ su’āl ideyin

[10] Bu bahāne-y-le ‘arz-ı ḥāl ideyin

neşr⁶⁸⁵⁹: Üçünüñ daḥı cevābında işkāl-i eşkāl nümāyāndur ki⁶⁸⁶⁰ herkese ḥalli⁶⁸⁶¹ müyesser ü āsān olmaz⁶⁸⁶² be-her ḥāl Resül-i zīşān lāzım idügi nümāyāndur⁶⁸⁶³ şeref-i nübüvvet ile ser-efrāz olmayan hevā-yı ḥallinde pervāz idemez⁶⁸⁶⁴ ve sa‘ādet-i risālet ile mümtāz olmayan feżā-yı iz‘āna āgāz eylemez. **li-münşī’ihī**⁶⁸⁶⁵:

2. Se müşkil dārem ey kân-ı feżāyıl

[15] Besī dārem men in dil-ḥasta müşkil

3. Çe müşkil her yekī aḥvāl-i ḡaybest

Velī her yek ez ān sālīm zi ‘aybest

6852 dili: dilini **M**

6853 ālūde: ālūd **L M**

6854 müşkile: **E H A R**’de yoktur.

6855 gerçi şa‘b-nümādur: **E H A R**’de yoktur.

6856 қаziyyedür ki: қаziyye-i **R**

6857 li-münşī’ihī: li-münşī’ihī’l-fakīr **M**

6858 müşkili: müşkil **M**

6859 neşr: **E L**’de yoktur.

6860 ki: **H A R L M**’de yoktur.

6861 ḥalli: **M**’de yoktur.

6862 ü āsān olmaz: degüldür **R**

6863 be-her ḥāl Resül-i zīşān lāzım idügi nümāyāndur: **E H A R**’de yoktur.

6864 idemez: idebilmez **R L M**

6865 li-münşī’ihī: li-münşī’ihī’l-fakīr **L M**

neşr: Buyurdılar ki su’âl ne ise baş-ı maḳāl eyle ayıtdı evvelen dārü’s-selāmda evvel-i me’kûl ne maḳûle ta’âmdur⁶⁸⁶⁶ şāniyen eşrât-ı sâ’atden evvel⁶⁸⁶⁷ zuhûr iden⁶⁸⁶⁸ ne gûne emâretdür şālisen evlâdda teşebbüh-i âbāya cāzib⁶⁸⁶⁹ ne maḳûle emr-i ġālibdür. **li-münşî’ihi**⁶⁸⁷⁰:

{vr. 163^b} 4. Hürşîd-i ḥalk ḥ^vâce-i dünyâ vü âḥiret

Sultân-ı şer’ şāhib-i kevneyn Muştafâ

neşr⁶⁸⁷¹: Şallellāhu te’ālā ‘aleyhi ve sellem Ḥazretleri buyurdılar ki ey ‘Abdullāh bin Selām⁶⁸⁷² bu su’âlden bir niçe eyyām u leyāl⁶⁸⁷³ işkāl-i⁶⁸⁷⁴ eşkāl suāl-i taḳrîr-i⁶⁸⁷⁵ Cibrîl ‘aleyhi’s-selām ile mersûm-i şāḥîfe-i bāl olmuştur [5] ehl-i behişte ta’ām u kût evvelâ kebed-i ḥûtdur eşrât-ı sâ’atden evvelâ zāhir olacaḳ taraf-ı şarkdan⁶⁸⁷⁶ nār idügi bâhirdür teşebbüh-i şûret-i evlād sebḳ-i mā’-nejād iledür mā’-i sâbık şāhibine müşābehete sâ’ik olur sebḳ-i mā’-i ricâlde zükûr mā’-i nisāda ināş zuhûr ider şûret-i kelām-ı Resûl-i dād-ger şimāḥ-ı gûş-i İbn Selām’da cılve-ger olıcaḳ [10] ayıtdı ey zāt-ı sa’âdet-penāh⁶⁸⁷⁷ eşhedü enneke Resûlullāh telḳîn-i seyyidü’l-enām ile dāḥil-i ḥarem-i İslām olup ayıtdı ḳavm-i Yahûd-i şûm-i ḍalâlet-rûsûm müfterîler ve kızb ü ifke cerîlerdür şeref-i İslām ile müşerref ve simā’-i ḳabûl ile müşennef olduḡıma vâḳıf ve tefâşîl-i aḥvâle⁶⁸⁷⁸ ‘ârif

⁶⁸⁶⁶ ne maḳûle ta’âmdur: ḳaḡı ta’ām-ı maḳbûldur **M**

⁶⁸⁶⁷ sâ’atden evvel: sâ’atde evvelâ **R**; sâ’atden evvelâ **L**

⁶⁸⁶⁸ iden: olıcaḳ **M**

⁶⁸⁶⁹ âbāya cāzib: âbā ve ümmehāta ḥādiş **M**

⁶⁸⁷⁰ li-münşî’ihi: beyit **L**; nazm **M**

⁶⁸⁷¹ neşr: **E A R L M**’de yoktur.

⁶⁸⁷² Selām: Sâlim **M**

⁶⁸⁷³ bir niçe eyyām u leyāl: muḳaddem **E H A R**

⁶⁸⁷⁴ “işkāl-i” ifadesi **L**’de derkenardır.

işkāl-i: muḳaddem-i **M**

⁶⁸⁷⁵ taḳrîr-i: resm-i **L M**

⁶⁸⁷⁶ evvelâ zāhir olacaḳ taraf-ı şarkdan: **E**’de yoktur.

şarkdan: maşrıḳdan **M**

⁶⁸⁷⁷ penāh: **E**’de yoktur.

⁶⁸⁷⁸ aḥvâle: aḥvâlûme **M**

olurlar ise⁶⁸⁷⁹ [15] ol kavm-i büht⁶⁸⁸⁰ haqqumda niçe gūne iftirā vü suht ihtiyār idecekleri pedīdārdur ammā ol süfehā vākıf-ı mācerā olmazdan⁶⁸⁸¹ muḳaddem⁶⁸⁸² istiḥbār-ı aḥvāl⁶⁸⁸³ ü eṭvār⁶⁸⁸⁴ buyurılır ise⁶⁸⁸⁵ haḳıḳat-i ḥılḳat ü sīret üzre güftār iderlerdi⁶⁸⁸⁶ celiyye-i ḥāl mefhūm-i bālleri olduḳdan soñra⁶⁸⁸⁷ ḥilāfına zāhib olacaḳları müte‘ayyin ḥāldur bu maḳūle maḳāl ile⁶⁸⁸⁸ zātuma idecekleri ifk-i iftirādan⁶⁸⁸⁹ berā’et-i zimmet-bende-i⁶⁸⁹⁰ ṣaḥīḥu’l-maḳāl⁶⁸⁹¹ zāhir ve işrāk-ı āftāb gibi berīḳ ü bāhir {vr. 164^a} olurdi⁶⁸⁹² İslām’a mühtedī olduḳumuz ḥaber anlara mü’eddī olursa niçe iftirāya ictirā ideceklerinde imtirā eylemezem.⁶⁸⁹³ **li-münṣī’ihī**⁶⁸⁹⁴:

5. Katı beddūr ḥıṣāl-i kavm-i Yahūd

Cümlesinüñ ḍalāleti meṣḥūd

-
- 6879 olurlar ise: olmazdan muḳaddem **M**
- 6880 büht: ḍāl **M**
- 6881 haqqumda niçe gūne iftirā vü suht ihtiyār idecekleri pedīdārdur ammā ol süfehā vākıf-ı mācerā olmazdan: **M**’de yoktur.
- 6882 muḳaddem: izn-i **M**
- 6883 aḥvāl: eṭvār **M**
- 6884 eṭvār: ef‘āl **M**
- 6885 buyurılır ise: buyurılsa **M**
- 6886 haḳıḳat-i ḥılḳat ü sīret üzre güftār iderlerdi: **M**’de yoktur.
- 6887 olduḳdan soñra: olıcaḳ **M**
- 6888 “olurlar ise ol kavm-i büht haqqumda niçe gūne iftirā vü suht ihtiyār idecekleri bedīdārdur ammā vākıf-ı mācerā olmazdan muḳaddem istiḥbār-ı aḥvāl ü eṭvār buyurılır ise haḳıḳat-i ḥālüm üzre iḥbār iderler idi celiyye-i ḥāl mefhūm-i bālleri olduḳdan soñra ḥilāfına zāhib olacaḳları emr-i müte‘ayyindür ammā ma‘dem-i su‘āl ifk ü iftirālarından selāmet ile” ifadesi **L**’de derkenardır.
- 6889 zātuma idecekleri ifk-i iftirādan: **E H A L**’de yoktur.
ḥilāfına zāhib olacaḳları müte‘ayyin ḥāldur bu maḳūle maḳāl ile zātuma idecekleri ifk-i iftirādan: **M**’de yoktur.
- 6890 “bende-i ṣa‘y-i ef‘āl” ifadesi **L**’de derkenardır.
- 6891 ṣaḥīḥu’l-maḳāl: **R**’de yoktur.
- 6892 “dürüḡdan ictinab ve naḥnü rāsta intisāb ile” ifadesi **L**’de derkenardır.
- 6893 İslām’a mühtedī olduḳumuz ḥaber anlara mü’eddī olursa niçe iftirāya ictirā ideceklerinde imtirā eylemezem: **E H A R**’de yoktur.
- 6894 li-münṣī’ihī: li-münṣī’ihī’l-faḳīr **R**

6. İftirā itmege cerīlerdür

Ḳavm-i İslām’a müfterīlerdür

neşr⁶⁸⁹⁵: Pes çünki ṭā’ife-i Yahūd müteveccih-i vüfūd-i veche-i cünūd-i nā-ma’dūd olan⁶⁸⁹⁵
ḥāk-i pā-yi ‘izzet-vürūdlarına cebhe-i⁶⁸⁹⁶ fersūd oldılar Ḥazret.⁶⁸⁹⁷ **li-münşī’ihi**⁶⁸⁹⁸:

[5] 7. Hādī-i dīn ü seyyid-i Baṭḥā

Şāfi’-i cümle ḥalk-ı rüz-i cezā

neşr⁶⁸⁹⁹: Ḥazret-i seyyidü’l-ebrār şallellāhu te’ālā ‘aleyhi ve ‘alā ālihi ve şahbihi’l-
aḥyār⁶⁹⁰⁰ ısdār-ı ḥiṭāb idüp buyurdılar ki ey ḳavm-i merdūd ṭā’ife-i nā-bihbūd-i⁶⁹⁰¹
Yahūd’dan ‘Abdullāh ile müsem mā ne maḳule kimesnedür⁶⁹⁰² sizden istinbā [10] iderin
ayıtdılar ḥayrūnā ve ibnū ḥayrinā ve seyyidūnā ve ibnū seyyidinā cümlemüzden ḥayır
idügi beyyin ve dīnümüz ile müstedīndür buyurdılar ki ey ḳavm-i melām ‘Abdullāh bin
Selām fā’iz-i şeref-i İslām olursa⁶⁹⁰³ munşif olur mısuz ayıtdılar ḥāşā ki ‘Abdullāh bin
Selām dīn-i [15] Yahūd’dan münḥarif ve aḥkām-ı Tevrat’dan munşarif ola buyurdılar ki
‘Abdullāh bin Selām ḥālā iḥrāz kerde-i şeref-i İslām olmışdur didiler ki bu kelām
şāyeste-i taşdıḳ-i enām degüldür⁶⁹⁰⁴ ḥilāl-i kelām ve inkār-ı ḳavm-i melāmda⁶⁹⁰⁵ İbn
Selām şeref⁶⁹⁰⁶-yāfte-i meclis-i sulṭān-ı enbiyā’-i kirām olup ayıtdı ey ḳavm-i füsürde-

⁶⁸⁹⁵ müteveccih-i vüfūd-i veche-i cünūd-i nā-ma’dūd olan: **E H A R**’de yoktur.

⁶⁸⁹⁶ cebhe-i: rü-yi **R**

⁶⁸⁹⁷ Ḥazret: **E H A R L**’de yoktur.

⁶⁸⁹⁸ li-münşī’ihi: li-münşī’ihi’l-faḳīr **M**

⁶⁸⁹⁹ neşr: **A L**’de yoktur.

⁶⁹⁰⁰ Ḥazret-i seyyidü’l-ebrār şallellāhu te’ālā ‘aleyhi ve ‘alā ālihi ve şahbihi’l-aḥyār: **L M**’de yoktur.

⁶⁹⁰¹ nā-bihbūd-i: **L**’de yoktur.

⁶⁹⁰² kimesnedür: mevcüddur **L**

⁶⁹⁰³ “inşāf ile” ifadesi **L**’de derkenardır.

⁶⁹⁰⁴ buyurdılar ki ‘Abdullāh bin Selām ḥālā iḥrāz kerde-i şeref-i İslām olmışdur didiler ki bu kelām
şāyeste-i taşdıḳ-i enām degüldür: **M**’de yoktur.

⁶⁹⁰⁵ ḥilāl-i kelām ve inkār-ı ḳavm-i melāmda: hengām-ı kelāmda bürüz-i **M**

⁶⁹⁰⁶ şeref: şeref-i İslām **E**

dil lillāhi'l-ḥamd ki şeref-i İslām'ı fā'iz ve sa'ādet-i ikrār-ı risāleti ḥā'iz ve⁶⁹⁰⁷ İbn Selām muḥayyir-i 'uḳūl-i 'abede-i eṣnām oldu ve şeref-i İslām'ı ḥā'iz olduğunu muḥbir ve risālet-i Ḥazret'i ikrāra fā'iz olduğın müş'ir-i⁶⁹⁰⁸ bā'is-i {vr. 164^b} vuṣūl-i teşne-i devleteyn-i 'ālemeyn olan kelimeteyn-i celāle ile şīrīn-maḳāl olup eşhedü en lā ilāhe illallāh ve eşhedü enne Muḥammeden 'abdühü ve Resūlühü didi çünkü maḫhar-ı *"leḥüm fi'd-dünyā ḥizyūn ve leḥüm"*⁶⁹⁰⁹ *fi'l-āhireti*⁶⁹¹⁰ *'azābün elīm"*⁶⁹¹¹ olan t̤ā'ife-i le'im [5] ḳavl-i 'Abdullāh bin⁶⁹¹² Selām'ı fehīm oldılar maḫzūl u maḫhūr ve⁶⁹¹³ ḳā'il-i ḳavl-i zūr olup ḥazā şerrünā ve ibnū şerrinā didiler 'urūḳ-i ḡayret-i⁶⁹¹⁴ cāhiliyyetleri⁶⁹¹⁵ ḥareket idüp niçe nekāyiş ve niçe ma'āyib nisbet idüp hedeyān u herze-derāluga cesāret itdiler 'Abdullāh bin Selām ayıtdı ey seyyid-i enām⁶⁹¹⁶ rişte-i⁶⁹¹⁷ cism-i [10] nizārı⁶⁹¹⁸ sūrāḥ

⁶⁹⁰⁷ “buyurdılar ki 'Abdullāh bin Selām ḥālā iḫrāz kerde-i şeref-i İslām olmışdur didiler ki bu kelām şāyeste-i taṣdīḳ-i muḥavvel-i enām degüldür bu hengāmda İbn Selām şeref-i İslām yāfte-i ḥuzūr-i seyyid-i enbiyā'-i kirām olup ayıtdı ey ḳavm-i füsürde-dil lillāhi'l-ḥamd ki şeref-i İslām'ı fā'iz ve sa'ādet-i ikrār-ı nübüvveti ḥā'iz olmışdur didi” ifadesi L'de derkenardır.

İbn Selām şeref-yāfte-i meclis-i sultān-ı enbiyā'-i kirām olup ayıtdı ey ḳavm-i füsürde-dil lillāhi'l-ḥamd ki şeref-i İslām'ı fā'iz ve sa'ādet-i ikrār-ı risāleti ḥā'iz ve: M'de yoktur.

⁶⁹⁰⁸ İbn Selām muḥayyir-i 'uḳūl-i 'abede-i eṣnām oldu ve şeref-i İslām'ı ḥā'iz olduğunu muḥbir ve risālet-i Ḥazret'i ikrāra fā'iz olduğın müş'ir-i: E H A R'de yoktur.

müş'ir-i: müş'ir olup M

⁶⁹⁰⁹ “ve leḥüm” ifadesi āyetin aslında olmakla birlikte hiçbir nüshada bulunmamaktadır.

⁶⁹¹⁰ fi'l-āhireti: ve fi'l-āhireti M

⁶⁹¹¹ Bakara 2/114; Meali: “Allah'ın mescitlerinde O'nun adının anılmasına engel olan ve onların harap olmasına çalışandan daha zalim kim vardır! Aslında bunların oralara ancak korkarak girmeleri gerekir. (Başka türlü girmeye hakları yoktur.) *Bunlar için dünyada rezillik, ahirette de büyük azap vardır.*”

⁶⁹¹² bin: ibn H R L

⁶⁹¹³ ve: E H A R L'de yoktur.

⁶⁹¹⁴ ḡayret-i: E H A'da yoktur.

⁶⁹¹⁵ cāhiliyyetleri: cāhiliyyeti E

⁶⁹¹⁶ “'Abdullāh bin Selām ayıtdı ey seyyid-i enām” ifadesi L'de derkenardır.

ey seyyid-i enām: M'de yoktur.

⁶⁹¹⁷ rişte-i: işte M; R'de ise yoktur.

⁶⁹¹⁸ nizārı: zārı R L M

sūrāḥ iden bu maḳūle sehm-i ḥayālāt-ı ğamı idi ne an ki mücerred⁶⁹¹⁹ ve evhām-bende-i küstāḥ ola⁶⁹²⁰ idi. **li-münşī'ihī**⁶⁹²¹:

8. Ne 'aceb ḳavm olur bu ḳavm-i Yahūd

Fi'li vü ḳavli cümleññ merdūd

9. İşleri kızb ü iftirā cümle

Zür ü bühtāna ictirā cümle⁶⁹²²

[15] 81. Mu'cize-i Ḥazret-i Resūl-i zī'l-minen der ıslāḥ-ı ḥāl-i⁶⁹²³ zen-i⁶⁹²⁴ müstehcen

E 164^b; H 152^a; A 151^a; R 149^b; L 125^b; M 133^a

Devā-sāz-ı şikestegān-ı ümmet ve rehber-i güm-kerdegān-ı rāh-ı⁶⁹²⁵ dālālet⁶⁹²⁶ Ḥazret-i risālet-menḳabet şallellāhu te'ālā 'aleyhi ve sellem mu'cizāt-ı zāhoretü'l-āyātından⁶⁹²⁷ bu mu'cize-i bā-fazīlet bu gūne ḳarīn-i rivāyet olmışdur ki ṭibe-i tayyibede 'alā sākinihā eş-şalātu ve't-taḥiyye sākinühü ve ol ḥıṭṭa-i behişt-şebḥde ḳatına bir zen-i bed-suḥan var idi ki ğāyet bī-ḥayā ve nihāyet mertebe herze-derā idi her nāmaḥrem ile hem-dem olup hergiz {vr. 165^a} 'izzet-i⁶⁹²⁸ perde-i ḥayā ile muḥterem⁶⁹²⁹ olmamış-idi baṭālet ve fenn-i ḥiyelde delle-i muḥtāle erbāb-ı ḥiyel ü aşḥāb-ı⁶⁹³⁰ tezvīr ü daḡal⁶⁹³¹ her kārı

⁶⁹¹⁹ ğamı idi ne an ki mücerred: **M**'de yoktur.

⁶⁹²⁰ ola: **L M**'de yoktur.

⁶⁹²¹ li-münşī'ihī: li-münşī'ihī'l-faḳīr **M**; **R**'de ise yoktur.

⁶⁹²² Bu iki beyit **R**'de bulunmamaktadır.

⁶⁹²³ ḥāl-i: **A R L**'de yoktur.

⁶⁹²⁴ zen-i: **M**'de yoktur.

⁶⁹²⁵ rāh-ı: **A L M**'de yoktur.

⁶⁹²⁶ dālālet: hidāyet **R L**

⁶⁹²⁷ āyātından: āyātlarından **L M**

⁶⁹²⁸ 'izzet-i: **E H A L M**'de yoktur.

⁶⁹²⁹ muḥterem: tev'em **M**

⁶⁹³⁰ aşḥāb-ı: **L**'de yoktur; **R**'de ise üstü çizilmiştir.

re'yine havāle iderler-idi ol daḥı⁶⁹³² dā'imā⁶⁹³³ mīz-āb-ı ḥīleden⁶⁹³⁴ āb-ı tezvīri isāle iderdi. **naẓm**⁶⁹³⁵:

[5] 1. Gāhī be-ḥīle-kārī ḥāne-i ḥarāb kerd

Gāhī berāy-i cānib-i şeytān ḥiṭāb kerd

neṣr⁶⁹³⁶: Sīret-i nā-pesendīde ve ḥaşlet-i ğayr-ı ḥamīde ile meşhūr-i āfāk olup nihāyet mertebede⁶⁹³⁷ seyyi'etü'l-aḥlāk idi. **li-münşī'ihī**⁶⁹³⁸:

2. Ne Ḥaḳ rāzī ez ve ne ḥaḳ ḥoşnūd

Zi⁶⁹³⁹ bed-ḥaḳḳī derīn 'ālem-i 'ālem būd

neṣr⁶⁹⁴⁰: Zebānı gūyā bir tīr-i cān-şikār⁶⁹⁴¹ idi ki [10] hedef-i sīnede zaḥımlar āşikār yāḥūd derūn-i dūzaḥda zebānī idi ki āteşler pedīdār⁶⁹⁴² ve ḥānmān-ı a'rāz-ı ehl-i īmānı yaḳar tār u mār iderdi ya bir ḥayye-i ḥayye idi ki sūrāḥdan bürüz idüp şoḳardı her çend ki def'i aḥlāk-ı nā-merziyye için pend itdiler sūnd-mend olmadı. **beyit**⁶⁹⁴³:

[15] 3. Ḥū-yi bed der ṭabī'atī ki nişest

Ne-reved tā be-vaḳt-i merg ez dest

ü aşhāb-ı: **M**'de yoktur.

⁶⁹³¹ daḡal: daḡalde **R L M**

⁶⁹³² "iderler-idi ol daḥı" ifadesi **L**'de derkenardır; **M**'de ise yoktur.

⁶⁹³³ dā'imā: **E H A R**'de yoktur.

⁶⁹³⁴ ḥīleden: ḥiyelden **E**

⁶⁹³⁵ naẓm: beyit **M**

⁶⁹³⁶ neṣr: **A L M**'de yoktur.

⁶⁹³⁷ nihāyet mertebede: **L M**'de yoktur.

⁶⁹³⁸ li-münşī'ihī: naẓm **L**; beyit **M**

⁶⁹³⁹ zi: be **L M**

⁶⁹⁴⁰ neṣr: **L**'de yoktur.

⁶⁹⁴¹ şikār: gūzār **R L M**

⁶⁹⁴² pedīdār: hüveydā **M**

⁶⁹⁴³ beyit: naẓm **A L**

neşr⁶⁹⁴⁴: Bir gün ‘azm-i dergāh-ı risālet-penāh idüp ol şerefi hā’iz ve sa‘ādet-i mülākātı fā’iz olduḡda gördi ki ol mü’eyyid-i dīn-i sedīd bir miḡdār laḡm-i ḡadīd tenāvül buyurırlar ayıtdı ne ḡāletdür ki Ḥāzret-i risālet bendegān gibi cülūs ü ma‘īşet ve bendegān gibi ṡa‘ām ekli ile ḡanā‘at iderler. **li-münşī’ihi**⁶⁹⁴⁵:

4. Seyyid-i ‘ālem şehenşāh-ı mülūk

{vr. 165^b}

Mefḡar-i ḡalk-ı cihān sultān-ı dīn

5. Maḡhar-ı ḡalk-ı ‘aḡīm ü mahż-ı luṡf

Ẓāt-ı pākī “*rahmeten lil-‘ālemīn*”⁶⁹⁴⁶

neşr⁶⁹⁴⁷: Ḥāzretleri buyurdılar ki bende idügüm ne cā-yi kelāmdur⁶⁹⁴⁸ ve⁶⁹⁴⁹ muḡarrerdür ki⁶⁹⁵⁰ bendeler gibi cülūs ve ekl-i ṡa‘ām iderem. **li-münşī’ihi**⁶⁹⁵¹:

[5]

6. Bende-i Ḥāḡdur o sultān-ı cihān

Emri ammā ‘āleme olmiş⁶⁹⁵² revān

neşr⁶⁹⁵³: Ayıtdı ey seyyidü’l-enām pīş-gāh-ı hümayūnuḡda olan ṡa‘āmdan bir miḡdār iḡsān⁶⁹⁵⁴ u in‘ām⁶⁹⁵⁵ buyur her ne ki ḡuzūr-i şerīflerinde ḡāzır idi ṡāhir idüp virdiler pā-

⁶⁹⁴⁴ neşr: E L’de yoktur.

⁶⁹⁴⁵ li-münşī’ihi: nazm M

⁶⁹⁴⁶ Enbiyâ 21/107; Meali: “(Res3ulüm!) Biz seni *âlemlere* ancak *rahmet olarak* gönderdik.”

⁶⁹⁴⁷ neşr: E M’de yoktur.

⁶⁹⁴⁸ kelāmdur: kelām M

⁶⁹⁴⁹ ve: E H A L’de yoktur.

⁶⁹⁵⁰ muḡarrerdür ki: L M’de yoktur.

⁶⁹⁵¹ li-münşī’ihi: li-münşī’ihi’l-faḡīr M

⁶⁹⁵² ammā ‘āleme olmiş: olmişdur cihān içre L

⁶⁹⁵³ neşr: L’de yoktur.

⁶⁹⁵⁴ iḡsān: in‘ām M

⁶⁹⁵⁵ in‘ām: iḡsān M

yi cesāreti ‘arşa-i ilhāḥa başdı ve kemān-ı ibrāmı yaşdı ki⁶⁹⁵⁶ dehān-ı mübāreklerinde olan pāre-i gūşt talebine mübāderet [10] itdi⁶⁹⁵⁷ seyyid-i āfāk-ı ḥüsnü’l-aḥlāk ki bū-yi ḥalk-ı kerīmi ‘ıtr-sā-yı meşāmm-ı⁶⁹⁵⁸ ‘uşşāk-i müştāk olmışdur kemāl-i inşirāḥ ile ḥācetini qarīn-i incāḥ buyurup dehān-ı mübāreklerinden bīrūn ve iḥsāna maḥrūn idicek ayıtdı recā iderūm ki mübārek elūñ ile dehānuma ilkā buyurasın yine elṭāf ile [15] ittīşāf ve murādına is‘āf buyurdılar çünkü ol murğ-i dām-ı iḥtilāṭ ol loḡmayı iltikāṭ eyledi āyīne-i sīnesinde⁶⁹⁵⁹ bir vech-ile⁶⁹⁶⁰ şafā⁶⁹⁶¹ ve ḥahre-i şerm ü ḥayā cılve-nümā⁶⁹⁶² ve bir tarīḡ ile vaḡār u sekīne peydā itdi⁶⁹⁶³ ki fī’l-ḥāl⁶⁹⁶⁴ ḥānesine ‘avdet ve büyüṭ-i iḥtifā vü taḥaccübe mülāzemet idüp şa‘ve-i cān-ı zārı mübtelā-yı pençe-i ‘uḡāb-ı memāt⁶⁹⁶⁵ ve ḥahre-i ḥayātı mestūr-i perde-i türāb olunca⁶⁹⁶⁶ ne nāmaḥrem ile hem-dem⁶⁹⁶⁷ ve ne suḡan-ı renciṣ ü sitem⁶⁹⁶⁸ ile {vr. 166^a} kederde⁶⁹⁶⁹ şādī ve ḡam-ı ḥalk-ı ‘ālem⁶⁹⁷⁰ oldu ve mir‘āt-ı⁶⁹⁷¹ ḥālinde şuver-i şerm ü ḥayā bir vech-ile ḥahre-nümā oldu ki gūyā tūṭī-i dili ḥilāfını gūyā olmamış idi. **li-münşī’ihī**⁶⁹⁷²:

⁶⁹⁵⁶ pā-yi cesāreti ‘arşa-i ilhāḥa başdı ve kemān-ı ibrāmı yaşdı ki: ḡanā‘at itmeyüp cesāret ve **E H A**; ḡanā‘at itmeyüp cesāret ile **R**

⁶⁹⁵⁷ talebine mübāderet itdi: qarīn-i iḥsān ola **L M**

⁶⁹⁵⁸ “meşāmm-ı” ifadesi **H**’de derkenardır.

⁶⁹⁵⁹ āyīne-i sīnesinde: **L**’de yoktur.

āyīne-i sīnesinde: sīne-i bī-kīnesine **M**; ayrıca **M**’de bu ifade “bir vech-ile” ifadesinden sonra yazmaktadır.

⁶⁹⁶⁰ ile: ile sīne-i kīnesine **L**

⁶⁹⁶¹ şafā: ḥayā **L**

⁶⁹⁶² ve ḥahre-i şerm ü ḥayā cılve-nümā: **E H A L M**’de yoktur.

⁶⁹⁶³ itdi: eyledi **M**

⁶⁹⁶⁴ itdi ki fī’l-ḥāl: eyledi ki fī’l-ḥāl **R**; eyledi ki **L**

⁶⁹⁶⁵ memāt: ecel **R**

⁶⁹⁶⁶ ḥahre-i ḥayātı mestūr-i perde-i türāb olunca: ḡaşr-ı vücūdı raḡne-i memāt ile zelel bulınca **R**

⁶⁹⁶⁷ hem-dem: hem-nişīn **L M**

⁶⁹⁶⁸ ne suḡan-ı renciṣ ü sitem: kelām-ı sitem-şiyem **L M**

⁶⁹⁶⁹ kederde: kederden **E**

⁶⁹⁷⁰ kederde şādī ve ḡam-ı ḥalk-ı ‘ālem: qarīn **L M**

⁶⁹⁷¹ mir‘āt-ı: āyīne-i **L M**

⁶⁹⁷² li-münşī’ihī: li-münşī’ihī’l-faḡīr **L M**

7. Gör ne mu‘ciz olur bu mu‘cize kim

Öyle⁶⁹⁷³ bir fāsidi ide ıslāh

[5] 8. Ve ne halk-ı hüsn ne vaż‘-ı laṭif

Eyleye⁶⁹⁷⁴ her murādını incāh⁶⁹⁷⁵

neşr: Şallellāhu⁶⁹⁷⁶ ‘aleyhi ve sellem mā-ğābe’ş-şubḥu ve lāḥa.

82. Mu‘cize-i⁶⁹⁷⁷ tenevvür-i⁶⁹⁷⁸ ‘aşā be-nezdīkī-i meclis-i vālā⁶⁹⁷⁹

E 166^a; H 153^b; A 152^b; R 150^b; L 126^b; M 137^b

Meş‘al-efrūzān-ı⁶⁹⁸⁰ şebistān-ı dāniş ve dāniş-endūzān-ı cihān-ı bīniş⁶⁹⁸¹ tarīk-i taḥkīk-i enīki çerāğ-ı tevfiḳ ile rūşen ü [10] tāb-nāk ve pīş-gāh-ı intibāhı zulmet-i iştibāhdan pāk idüp⁶⁹⁸² dūrer-i mu‘cizāt ve ğurer-i kerāmāt-ı Resūl-i pāk-güherden bu redd-i bī-naẓīri silk-i taḥrirde bu vech-ile şūret-peẓīr itmişlerdür ki şem‘-i şeb-efrūz-i encūmen-i risālet ve çerāğ-ı zulmet-sūz-i tārīk-nişīnān-ı cehālet [15] beyit:

1. Şāh-ı gerdūn-i serīr ve⁶⁹⁸³ encūm-i ceşş

Meş‘al-efrūz-i dūdmān-ı Kureyş

⁶⁹⁷³ Öyle: Eyle **E H A R**

⁶⁹⁷⁴ eyleye: eylese **R L**

⁶⁹⁷⁵ incāh: ilḥāḥ **L**

⁶⁹⁷⁶ Şallellāhu: Şallellāhu te‘ālā **E L M**

⁶⁹⁷⁷ mu‘cize-i: kerāmet-i **A L M**; mu‘cize-i kerāmet-i **R**

⁶⁹⁷⁸ tenevvür-i: tenvīr-i **M**

⁶⁹⁷⁹ vālā: vālā beyit **R**

⁶⁹⁸⁰ efrūzān-ı: efrūz-i **L M**

⁶⁹⁸¹ bīniş: bīniş neşr **R**; bīniş ki **M**

⁶⁹⁸² idüp: eylemişlerdür **L**; itmişlerdür **M**

⁶⁹⁸³ ve: **E**’de yoktur.

neşr⁶⁹⁸⁴: Şallellāhu te‘ālā ‘aleyhi ve sellem⁶⁹⁸⁵ ve ‘alā ālihi ve şahbihi ve ‘iyālihi⁶⁹⁸⁶ mā dāre’l-melevān⁶⁹⁸⁷ bir şeb-i suht u tārīkde ki meş‘ale-dār-ı⁶⁹⁸⁸ hūrşīd-i dirahşān tūregī-i zālāmdan güm-geşte-i rāh-ı şubh-i tābān olup ve rüşeniyān-ı āsmān-ı nehīb-i tārīkden nūr-i zuhūrı nihān itmişler-idi. **li-münşī’ihī**⁶⁹⁸⁹:

2. Şol kadar tīre idi ol gice kim

{vr. 166^b} Nūr-i hūrşīdi eylemişdi nihān⁶⁹⁹⁰

neşr⁶⁹⁹¹: Merkez-i hāk-i nokta-i hāl gibi siyāhlar⁶⁹⁹² geymiş⁶⁹⁹³ ve gīsū-yi şeb-i tār⁶⁹⁹⁴ tūrri-i hūbān gibi müşg-bār olmuş idi. **beyit**⁶⁹⁹⁵:

3. Hevā ez қа‘r-ı deryā tīre-ter būd

Felek-rā қа‘r-ı deryā-yı güher būd

neşr⁶⁹⁹⁶: Şevābit-i güm-kerde-i rāh olmağda şabit-ka-dem ve nesr-i t̄ayir-i [5] fūtāde-i kenār mecerre olup⁶⁹⁹⁷ hevā-yı pervāzdan⁶⁹⁹⁸ dem urmazdı ne hevā-yı pervāz⁶⁹⁹⁹ belki ol şeb mā’il-i nişīb olsa basīṭ-i⁷⁰⁰⁰ arza tarḥ-ı ka-dem naşīb olmaz-idi. **li-münşī’ihī**⁷⁰⁰¹:

⁶⁹⁸⁴ neşr: L’de yoktur.

⁶⁹⁸⁵ ve sellem: **H A R L M**’de yoktur.

⁶⁹⁸⁶ ve ‘iyālihi: **L M**’de yoktur.

⁶⁹⁸⁷ mā dāre’l-melevān: **E H A R**’de yoktur.

⁶⁹⁸⁸ meş‘ale-dār-ı: meş‘ale-i **E H A R**

⁶⁹⁸⁹ li-münşī’ihī: li-münşī’ihī’l-fakīr **L M**; **R**’de ise yoktur.

⁶⁹⁹⁰ Bu beyit **R**’de bulunmamaktadır.

⁶⁹⁹¹ neşr: **A R L**’de yoktur.

⁶⁹⁹² siyāhlar: siyāh **A R L**

⁶⁹⁹³ geymiş: **A R**’de yoktur.

⁶⁹⁹⁴ tār: **L M**’de yoktur.

⁶⁹⁹⁵ beyit: nazm **A**

⁶⁹⁹⁶ neşr: **A L**’de yoktur.

⁶⁹⁹⁷ olup: olup açar **R**

⁶⁹⁹⁸ pervāzdan: pervāz **R**

⁶⁹⁹⁹ dem urmazdı ne hevā-yı pervāz: **R**’de yoktur.

4. Meger ol şeb-i çerāğ-ı ‘ālem-ārā

Gidüp zūlmetde kalmışdı bu dūnyā⁷⁰⁰²

5. Şümū‘-i bezm-i māh⁷⁰⁰³ olduğça tīre

[10] Şihāb öcün alup atardı yere⁷⁰⁰⁴

6. Bu ‘ālem ol kadar olmuşdı deycūr⁷⁰⁰⁵

Yog anda çeşm-i bī-inşāf-veş nūr⁷⁰⁰⁶

neşr⁷⁰⁰⁷: Ol şeb-i deycūrda⁷⁰⁰⁸ şāh-ı rusūl ü şeftī‘-i mürsel hūrşīd-i pesīn ve⁷⁰⁰⁹ nūr-i evvel⁷⁰¹⁰ Resūl-i fā’izū’n-nūr Hāzretleri pertev-i eşi‘a-i hūrşīd-i cemāl-i bā-kemāl ile encūmen-i aşhāb [15] u āl olup⁷⁰¹¹ ve erbāb-ı hālī mānend-i şubh-i şādık tābān ü şārık⁷⁰¹² idüp teblīğ-i evāmīr-i İlāhī ve teşnī‘-i⁷⁰¹³ zevācīr ü⁷⁰¹⁴ sāhī⁷⁰¹⁵ iderler-idi⁷⁰¹⁶

⁷⁰⁰⁰ basīt-i: basīt-ı **L M**

⁷⁰⁰¹ li-münşī’ihī: beyit **L**; nazm **M**

⁷⁰⁰² gidüp zūlmatde kalmışdı bu dūnyā: diyār-ı ğarbı yer idinmiş idi cā **R**

⁷⁰⁰³ māh: mihr **R**

⁷⁰⁰⁴ Bu mısra‘ **M**’de derkenardır.

⁷⁰⁰⁵ bu ‘ālem ol kadar olmuşdı rencūr: cihān olmuş idi ol deñlü rencūr **R**; “cihān olmuş idi ol deñlü rencūr” ifadesi ise **L**’de derkenardır.

⁷⁰⁰⁶ 5 ve 6. beyitler **R**’de yer değişmiştir.

⁷⁰⁰⁷ neşr: **E A**’da yoktur.

⁷⁰⁰⁸ deycūrda: deycūrda beyit **R M**; deycūrda nazm **L**

⁷⁰⁰⁹ ve: **E L**’de yoktur.

⁷⁰¹⁰ evvel: evvel neşr **R M**

⁷⁰¹¹ olup: ve tūregī-dil **L**; **R**’de ise “ve tārīkī-dil” ifadesi derkenardır; **M**’de ise yoktur.

⁷⁰¹² şārık: nūmāyān **R**

⁷⁰¹³ teşnī‘-i: teşnī‘ ü **M**

⁷⁰¹⁴ zevācīr ü: zevācīr-i **M**

⁷⁰¹⁵ zevācīr ü sāhī: zevācīr-i sāhī **R**; zevācīr ü sāhī idüp **A**; merkeb-i cerāyīm-i mütēbāhir idüp **L**

⁷⁰¹⁶ iderler-idi: idüp **M**

aşhâb-ı kirâm ol şem‘-i encüme sem‘ olup müstefîz-i envâr-ı kelâm-ı dürer-bâr olurlar-
 idi çünkü hürşîd-i bezm resîde-i bâm-ı itmâm olup miskiyyü’l-hitâm oldu her biri kıyâm
 ve cânib-i mesken-i me’lûfa hırâm idüp⁷⁰¹⁷ ‘ağd-i Süreyyâ-yı mücâleset {vr. 167^a}
 perîşân u münhal olup her biri hânesine ‘azîmet itdükde⁷⁰¹⁸ ol fırka-i ‘inâyet-mu‘tâddan
 Üseyd-i Enşârî ve ‘Ubbâd (?) huzûr-i seyyidü’l-ebrârdan ol şeb-i târda ‘âzim-i hâne-i
 ‘izzet-medârları olıcağ⁷⁰¹⁹ nâgâh ser-i râhda⁷⁰²⁰ birinüñ yedinde [5] olan ‘aşâ çerâğ-ı
 derûn-i ehl-i şafâ gibi rûşenâyî⁷⁰²¹ peydâ idüp nûr hüveydâ oldu güyâ şihâb-ı bâriğ ya
 hayt-ı şubh-i şârîğ⁷⁰²² idi ki tâli‘-i müfârîğ-ı ahâlî-i mağârib u meşârîğ oldu ya mâh-ı tâb-
 dâr idi ki haylûle-i ebr-i târdan rehîn-i maḥâğ iken ızhâr-ı işrâğ [10] itdi ya nûr-i rû-yi
 Resûl-i muhtâr idi ki derûn-i ğârdan zâhir ü pedîdâr oldu ya ‘aşâ-yı Mûsâ idi ki def‘-i
 ef‘î-i zalâm ve ref‘-i ebr-i siyâh-ı⁷⁰²³ şâm içün yed-i beyzâ ibdâ itdi ya şadîğ-i
 şadâğat⁷⁰²⁴-mağrûn idi ki derûn-i çâhdan ser-birûn itdi ve’l-hâşıl⁷⁰²⁵ sırr-ı [15] ser-beste-
 i maẓmûn-ı âyet-i⁷⁰²⁶ “*ve yec‘al leküm nûren temşüne*⁷⁰²⁷ *bihi ve yağfir leküm*”⁷⁰²⁸ ‘ayân

⁷⁰¹⁷ “iderlerdi aşhâb-ı kirâm ol şem‘-i encüme sem‘ olup kelâm-ı dürer-bârlarından istifâza-i envâr
 iderler idi çünkü hürşîd-i bezm resîde-i bâm-ı itmâm olup miskiyyü’l-hitâm oldu her biri kıyâm ve
 cânib-i mesken-i me’lûfa hırâm idüp” ifadesi L’de derkenardır.

aşhâb-ı kirâm ol şem‘-i encüme sem‘ olup müstefîz-i envâr-ı kelâm-ı dürer-bâr olurlar-idi çünkü
 hürşîd-i bezm resîde-i bâm-ı itmâm olup miskiyyü’l-hitâm oldu her biri kıyâm ve cânib-i mesken-i
 me’lûfa hırâm idüp: M’de yoktur.

⁷⁰¹⁸ her biri hânesine ‘azîmet itdükde: E H A R L’de yoktur.

⁷⁰¹⁹ seyyidü’l-ebrârdan ol şeb-i târda ‘âzim-i hâne-i ‘izzet-medârları olıcağ: Resûl’den menzillerine
 kufûl içün ser-i râha duḥûl itdiler L M

⁷⁰²⁰ ser-i râhda: L M’de yoktur.

⁷⁰²¹ rûşenâyî: rûşenâ M

⁷⁰²² şârîğ: şadîğ M

⁷⁰²³ siyâh-ı: sepîd-i L M

⁷⁰²⁴ şadâğat: Hâzret-i risâlet L; risâlet M

⁷⁰²⁵ ve’l-hâşıl: E H A R’de yoktur.

⁷⁰²⁶ âyet-i: âyet-i el-âye M; E H A R’de ise yoktur.

⁷⁰²⁷ Âyetin aslında “temşüne” olmakla birlikte bütün nüshalarda “yemşüne” yazmaktadır.

⁷⁰²⁸ Hadîd 57/28; Meali: “Ey iman edenler! Allah’tan korkun ve Peygamberine inanın ki O, size
 rahmetinden iki kat versin *ve size ışığında yürüyeceğiniz bir nûr lûtfetsin; sizi bağışlasın*. Allah, çok
 bağışlayan, çok esirgeyendir.”

olup her birine⁷⁰²⁹ ol şeb-i kı̄r-gūnda⁷⁰³⁰ ol nūr-i tābān ile⁷⁰³¹ ol zulmet-i bī-pāyānda
münevver⁷⁰³² olup rūz-i pīrūzda sefer ider gibi menzillerine⁷⁰³³ revān oldılar çünkü ser-
i⁷⁰³⁴ rāhları müfāriķ oldu ol şefīķ-i refīķūñ dağı yedinde olan ‘aşāsı nūr-i şārīķ⁷⁰³⁵ gibi
bārīķ⁷⁰³⁶ oldu. **li-münşī’ihī**⁷⁰³⁷:

7. Ne sulţan-ı mūkerremdür o server

{vr. 167^b} ‘Aşāyı eyledi feyzine mazhar⁷⁰³⁸

8. İdüp⁷⁰³⁹ bir demde kırbet aña te’sīr

Şeb-i tārı ide luţfī-y-le tenvīr⁷⁰⁴⁰

9. İlāhī tīre göñlüm eyle pūr-nūr

Zālām-ı reybi⁷⁰⁴¹ dilden eyle mehcūr⁷⁰⁴²

⁷⁰²⁹ birine: birilerine **E**; biri **L M**

⁷⁰³⁰ “ol şeb-i kı̄r-gūn” ifadesi **L**’de derkenardır; **M**’de ise yoktur.

⁷⁰³¹ ol nūr-i tābān ile: **E H A R**’de yoktur.

⁷⁰³² ol zulmet-i bī-pāyānda münevver: delīl ü reh-nümün **E H A R**

⁷⁰³³ pīrūzda sefer ider gibi menzillerine: pīrūz-i enver gibi olup yollarına **L**; pīrūz-i enver gibi yollarına
M

⁷⁰³⁴ ser-i: **M**’de yoktur.

⁷⁰³⁵ nūr-i şārīķ: enver-i meşārīķ **L**; meşārīķ **M**

⁷⁰³⁶ bārīķ: bārīķ ü şārīķ **M**

⁷⁰³⁷ li-münşī’ihī: li-münşī’ihī’l-faķīr **M**

⁷⁰³⁸ eyledi feyzine mazhar: nūr ile ide münevver **L M**

⁷⁰³⁹ İdüp: İde **L M**

⁷⁰⁴⁰ şeb-i tārı ide luţfiyle tenvīr: ide ol karañu gıceyi tenvīr **L M**; “şeb-i tārı ide luţfiyle tenvīr” ifadesi
L’de derkenardır; **R**’de ise a ve b yer değışmiştir.

⁷⁰⁴¹ reybi: çirki **L M**

⁷⁰⁴² Bu beyit **R**’de bulunmamaktadır.

83. Mu‘cize-i güftār-ı büzgāle-i pür-sitem bā-Nebiyy-i mükerrer⁷⁰⁴³

E 167^b; H 154^b; A 153^b R 152^a; L 127^a; M 38^a

Mezāk-i cān-ı muḥabbetini⁷⁰⁴⁴ şehd-i mu‘cizāt ile şīrīn ve şīmāḥ-ı [5] üzñ-i muhibbīni⁷⁰⁴⁵ şadā-yı kerāmāt ile pür-ṭanīn iden sulṭān-ı dīn ve hādī-i dāllīn tiryāk-ı semm-i⁷⁰⁴⁶ āşām-ı Ḥabīb-i ‘Allām **li-münşī’ihi**⁷⁰⁴⁷:

1. An ki bī-levḥ u qalem kerd raqam

Ber ser-i levḥ-i ‘adem ḥarf-i qalem

neşr⁷⁰⁴⁸: Mu‘cizāt-ı bāhiredü’l-āyātından mu‘cize-i büzgāleyi rişte-i taḥrīre nazm iden erbāb-ı taḥrīr bu vech-ile [10] taştīr itmişler ki ol server-i mih-ter ve hādī-i rāh-ı şadākat-küster **li-münşī’ihi**⁷⁰⁴⁹:

2. Resūl-i Ḥudāvend-i cinn ü beşer

‘Amīmü’l-‘aṭāya cemīlü’l-eşer

neşr⁷⁰⁵⁰: ‘Aleyhi’ş-şalātu mā dāre’l⁷⁰⁵¹-kamer⁷⁰⁵² çünkü feth-i hışn-ı Ḥayber ile ‘adū-yı bed-güher fırkasına zafer buldı⁷⁰⁵³ *“İnnāllāhe yuḥibbüllezīne”*⁷⁰⁵⁴ *yuḫātilüne fī sebīlihi*

⁷⁰⁴³ mükerrer: mükerrer şallellāhu ‘aleyhi ve sellem **R**

⁷⁰⁴⁴ muḥabbetini: münkirīni **A**; muḥabbeti **M**; **L**’de ise “muḥlişini” ifadesi derkenardır.

⁷⁰⁴⁵ muhibbīni: münkirīni **M**

⁷⁰⁴⁶ semm-i: sām-ı **M**

⁷⁰⁴⁷ li-münşī’ihi: beyit **M**

⁷⁰⁴⁸ neşr: **E L**’de yoktur.

⁷⁰⁴⁹ li-münşī’ihi: **E**’de yoktur.

⁷⁰⁵⁰ neşr: **E H A R L**’de yoktur.

⁷⁰⁵¹ mā dāre’l: ma dāreti’l **L**; mā dāme’l **M**

⁷⁰⁵² kamer: kamer neşr **R**

⁷⁰⁵³ buldı: buldı el-āye **R L M**

⁷⁰⁵⁴ Āyetin aslında “İnnāllāhe yuḥibbüllezīne” olmakla birlikte bütün nüshalarda “innellezīne” yazmaktadır.

şaffēn ke’ennehūm būnyānūn [15] *merşūs*”⁷⁰⁵⁵ āyet-i kerīmesinde hīdmet ü şenāları⁷⁰⁵⁶ manşūş hīdmet-i ‘aliyyesine⁷⁰⁵⁷ maḥşūş aşḥāb-ı ḥulūş ile ḥiṣār-ı Kāmūş (?) maḍrīb-ı ḥıyām-ı gerdūn-maḥamları oldu ki ḳāṭın-i ḥiṣār-ı ṭā’ife-i Yahūd-i ḥīlekār idi⁷⁰⁵⁸ derūn-i ḥiṣārda⁷⁰⁵⁹ Ḥārīş nām bir Yahūd-i bed-fercām⁷⁰⁶⁰ var idi bir duḥter-i bed-aḥter ü nā-pāk-güher ḥāşıl itmiş idi ki aḳşā-yı medāric-i ḥīleye vāşıl⁷⁰⁶¹ ve telbīsde İblīs’e mümāşıl⁷⁰⁶² hedef-i tezvīre işābetde mānend-i tūr ve kemīn-i mekrde kemān gibi remy-i siḥām⁷⁰⁶³ içün mekīn ü cāy-gīr⁷⁰⁶⁴ idi ol mekkāre-i {vr. 168^a} pūr-kār ve⁷⁰⁶⁵ pergār-ı merkez-i ‘adāvet-i aḥyār olup⁷⁰⁶⁶ ḳānūn-i dili āteş-i kīne-i ehl-i İslām ile pūr-iltihāb u ıztırām⁷⁰⁶⁷ ve kemāl-i ḍalāletden şehd-i şehādeti⁷⁰⁶⁸ mezāk-i cānında zehr-i ḳātil olmağla bu ḥuşūşda hemīşe müte’emmil⁷⁰⁶⁹ idi her-bār eziyyet-i ehl-i İslām u aḥyār emrinde⁷⁰⁷⁰ efkār ile bī-ḳarār idi [5] āḥir-i kār re’y ü tedbīri bu yüzden pedīdār oldu ki ol Ḥāzret-i ‘izzet-mevhibet cenāb-ı kerīmine īşāl-i eziyyet eyleye pes hemān bir gün dāmen-i dermiyān idüp⁷⁰⁷¹ bir büzgāleyi laṭīf-i biryān idüp terbiye ve ser-ā-pā sem ile ta’bīye eyledi çün muḳaddemā ma’lūm idinmiş idi ki ol server-i pākize-ḥaşāyıl gūşt-i [10] dest ü şāna mā’ildür mevzi’-i ma’lūmı sāyir-i mevāzi’den ziyāde mesmūm eyledi⁷⁰⁷² bir

⁷⁰⁵⁵ Saff 61/4; Meali: “Allah, kendi yolunda kenetlenmiş bir yapı gibi saf bağlayarak savaşanları sever.”

⁷⁰⁵⁶ āyet-i kerīmesinde hīdmet ü şenāları: ile L

hīdmet ü şenāları: medḥi M

⁷⁰⁵⁷ ‘aliyyesine: ‘aliyyeye L; bā-bereketine M

⁷⁰⁵⁸ ḥiṣār-ı ṭā’ife-i Yahūd-i ḥīlekār idi: ḥiṣārda E H

⁷⁰⁵⁹ derūn-i ḥiṣārda: E H’de yoktur; L’de ise derkenardır.

⁷⁰⁶⁰ bed-fercām: bed-nām M

⁷⁰⁶¹ vāşıl: vāşıla M

⁷⁰⁶² mümāşıl: mümāşile M

⁷⁰⁶³ siḥām: şihāb L M

⁷⁰⁶⁴ ü cāy-gīr: R’de yoktur; L’de ise üstü çizilmiştir.

⁷⁰⁶⁵ ve: E H A R L’de yoktur.

⁷⁰⁶⁶ aḥyār olup: aḥyāruñ M

⁷⁰⁶⁷ u ıztırām: E H L M’de yoktur.

⁷⁰⁶⁸ şehādeti: kelime-i şehādet ve R; L’de ise üstü çizilmiştir.

⁷⁰⁶⁹ bu ḥuşūşda hemīşe müte’emmil: pūr-ıztırāb E H A R M

⁷⁰⁷⁰ u aḥyār emrinde: içün E H A R

⁷⁰⁷¹ hemān bir gün dāmen-i dermiyān idüp: E H A M’de yoktur; L’de ise derkenardır.

⁷⁰⁷² eyledi: itdi M

şām-ı zulmet-āşām ki büzgāle mihr-i tenvīr-i⁷⁰⁷³ mağrībde biryān olup zen-i dehr-i bī-emān çāder-i müşg-fām ile tesettüre āgāz eyledi pīş-gāh-i Resūl-i Hūdā-yı bī-niyāzda hāzır ve merkez-i hūlūş u muḥabbeti dāyir olup [15] büzgāle-i mesmūmeyi hediye resmi-y-le arz u inhā ve dāḥil-i dāyire-i qabūl olmak temennā eyledi tiryāk-ı zehr-āb-ı dālālet olan server-i pākize-ṭabī‘at ḥidmet-i ‘izzet-menḳabetlerinde olan aṣḥāb-ı kirāmı ol şeb şoḥbetine da‘vet buyurdılar çünkü⁷⁰⁷⁴ ol nücūm-i Hūdā ol māh-ı risālet-peymā şem‘ine cem‘ ve kelām-ı ḥikmet-intimasına ser-ā-pā sem‘ oldılar hengām-ı ṭa‘ām iricek büzgāleyi iḥzār-ı pīş-gāh-ı {vr. 168^b} Resūl-i ‘Allām itdiler çünkü biryānuñ her yanın pārelediler Ḥazret-i risālet gūşt-i destinden⁷⁰⁷⁵ bir miḳdāra meyl buyırıcak ḥaḳīḳat-i ḥāle nūr-i nübūvvet ile neyl buyurup **li-münşī’ihī**⁷⁰⁷⁶:

3. Bildi nūr-i nübūvvet ile hemān

[5] Zehr ile olduğunu ālūde⁷⁰⁷⁷

neşr⁷⁰⁷⁸: Dehān-ı mübāreklerine bir loḳma alduḳlarında endāḥte idüp buyurdılar ki bu ṭa‘āmdan dest berdaşte gerekdür zīrā bu zīrā‘ bu vech-ile keşf-i ḳinā‘ idüp iḥbār ider ki ey ḥayrū’l-beşer tenāvüle dest-i şerīfīñüz⁷⁰⁷⁹ memdūd itme⁷⁰⁸⁰ ki eczā-yı vücūd mekr-i [10] bint-i Yahūd ile ser-ā-pā zehr-ālūddur. **beyit**⁷⁰⁸¹:

4. Büzgāle-i zehr kerde güfte

Kız men meḥūr ey şeker-‘ibāret

⁷⁰⁷³ tenvīr-i: tennūr-i **H R L**

⁷⁰⁷⁴ çünkü: **E H A R L**’de yoktur.

⁷⁰⁷⁵ destinden: destden **A R L M**

⁷⁰⁷⁶ li-münşī’ihī: naẓm **L**; **E**’de ise yoktur.

⁷⁰⁷⁷ **L M**’de a ve b yer deḡişmiştir.

⁷⁰⁷⁸ neşr: **E A L**’de yoktur.

⁷⁰⁷⁹ ḥayrū’l-beşer tenāvüle dest-i şerīfīñüz: seyyid-i ebrār ḳaşd-ı tenāvüle eyādī-i kerīmeyi **R**
şerīfīñüz: şerīfīñi **L M**

⁷⁰⁸⁰ itme: buyurma **R**

⁷⁰⁸¹ beyit: naẓm **L**

neşr⁷⁰⁸²: Ol maḥfil-i ḥaṭīrde ol nevāle-i zehr-te’şīrden⁷⁰⁸³ ḥişşe-gīr⁷⁰⁸⁴ olan aşḥāb u aḥibbādan Beşīr bin el-Berā’ Ḥaẓret’ün te’şīr-i semm-i cān-güdāzdan murğ-i cānı pervāz ve ḥaṭīre-i ḫudsda [15] āşiyān-sāz oldu Ḥaẓret⁷⁰⁸⁵ Yahūdiye-i mākireyi da’vet buyurup sebeb-i iṣāl-i eẓiyyetden su’āle mübāderet buyurup⁷⁰⁸⁶ ayıtdılar ey zen-i pür-mekr bu maḫūle ḫaşd-ı ‘öẓr nedür bu kāra mübāşeret ve bī-hūde böyle cesāret itmege bā’iş ne ḥāletdür⁷⁰⁸⁷ ayıtdı bu şūret mir’āt-ı zāmīrümde cilve-ger oldu ki eger bu⁷⁰⁸⁸ ma’nā-yı nübüvvet muḫarrer ise lā-muḥāle terettüb-i zarar bir vech-ile müyesser degüldür eger {vr. 169^a} mülk ü salṭanat ise dağdağa-i iṭā’atden⁷⁰⁸⁹ ḫalkı rāḥat ve zaḥmet-i mütāba’atdan ḥalāşa himmet itdüm. **li-münşī’ihi**⁷⁰⁹⁰:

5. Ol vücūd-i pāki kim ḥāfız ola⁷⁰⁹¹ Bār-i Ḥudā

Keyd-i düşmenden zarar irmek olur mı hiç aña

neşr⁷⁰⁹²: Bu rivāyetde [5] ḫatle işāret ve bir rivāyetde ‘afv ü mürüvvet ve bir rivāyetde evliyā’-i beşere teslīm ile emr-i şer’i tetmīm buyurdılar ammā ekşer-i⁷⁰⁹³ rüvāt-i eḥādiş ḫatele emirlerinde ictimā’⁷⁰⁹⁴ ve ḥürşīd-i ittifāḫları iltimā’ itmişdür egerçi iḥtilāfāt-ı keşīre⁷⁰⁹⁵ rivāyāt-ı [10] nuḫūl-i şīḫātdur ammā tevḫīḫ ü iḥtilāfı bu vech-ile taṭbīḫ mümkindür ki mücerred bu ma’nāya cesāret ile ḫatle ‘azīmet buyurmayup mevt-i beşer

⁷⁰⁸² neşr: **M**’de yoktur.

⁷⁰⁸³ “ol nevāle-i zehr-te’şīrden” ifadesi **L**’de derkenardır; **M**’de ise yoktur.

⁷⁰⁸⁴ ḥişşe-gīr: cāy-gīr **M**; **L**’de ise yoktur.

⁷⁰⁸⁵ Ḥaẓret: **L M**’de yoktur.

⁷⁰⁸⁶ buyurup: buyurdılar **L M**

⁷⁰⁸⁷ ayıtdılar ey zen-i pür-mekr bu maḫūle ḫaşd-ı ‘öẓr nedür bu kāra mübāşeret ve bī-hūde böyle cesāret itmege bā’iş ne ḥāletdür: **L M**’de yoktur.

⁷⁰⁸⁸ bu: **R L M**’de yoktur.

⁷⁰⁸⁹ ise dağdağa-i iṭā’atden: da’vāsın iderseñ **L M**

⁷⁰⁹⁰ li-münşī’ihi: li-münşī’ihi’l-faḫīr **R**

⁷⁰⁹¹ ola: eyleye **R**

⁷⁰⁹² neşr: **L**’de yoktur.

⁷⁰⁹³ ekşer-i: **L M**’de yoktur.

⁷⁰⁹⁴ ictimā’: icmā’ **M**

⁷⁰⁹⁵ keşīre: **R L M**’de yoktur.

zāhir olıcaķ evliyā'-i beşere teslīm ve anlar ķatle mütecāsir⁷⁰⁹⁶ olmuş olalar vallāhu⁷⁰⁹⁷
a'lemü bi-ḥaķıķatıhi **beyit**⁷⁰⁹⁸:

[15] 6. Çün leb-i ü tu'me-i büzgāle kerd

Loķma-i zīr-i⁷⁰⁹⁹ leb-i ü nāle kerd

7. Güft ki ālūde-i zehr meḥūr

Gerçi be-redd-i⁷¹⁰⁰ telḥī-i zehr īn şükūr

84. Mu'cize-i Resūl-i Girdigārī der ikşār-ı ta'ām-ı Cābir-i Enşārī raḍiye
'anhü'l-Bārī⁷¹⁰¹

E 169^a; H 156^a; A 155^a; R 153^b; L 128^b; M 46^b

beyit⁷¹⁰²:

1. Seyyid-i kāyināt ve⁷¹⁰³ şem'-i rusūl

Mefḥar-i enbiyā imām-ı sübül⁷¹⁰⁴

2. Kār-perdāz-ı kār-nāme-i ğayb

Ḥāzin-i genc-i ḥāne-i lā-reyb

⁷⁰⁹⁶ mütecāsir: mücāsir **M**

⁷⁰⁹⁷ vallāhu: vallāhu te'ālā **A R L M**

⁷⁰⁹⁸ beyit: naẓm **A R L M**

⁷⁰⁹⁹ zīr-i: be-zīr-i **M**

⁷¹⁰⁰ be-redd-i: nezd-i **M**

⁷¹⁰¹ raḍiye 'anhü'l-Bārī: **R L M**'de yoktur.

⁷¹⁰² beyit: naẓm **R M**; **E H**'de ise yoktur.

⁷¹⁰³ ve: **E H A R L**'de yoktur.

⁷¹⁰⁴ sübül: sübül neşr **R**

{vr. 169^b} **neşr**⁷¹⁰⁵: Hâzret-i Nebīyy-i ālī-mikdâr çünki mevā'id-i fevā'id-i İslâm'ı izhâr ve baş-ı h^vân-ı⁷¹⁰⁶ da'vet ile ziyâfethâne-i sipihr-i devvârı behişt-girdâr idüp **li-münşî'ihî**⁷¹⁰⁷:

3. Baş idüp h^vân-ı⁷¹⁰⁸ da'veti o hümâm

Eylemişdi levâzımın itmâm

neşr⁷¹⁰⁹: Lâ-cerem [5] kâfirü'n-ni'am olan kavm-i mezmûmü's-şiyem mazhar-ı tîğ-i şer'-i muhterem olmak emr-i mübrem oldu⁷¹¹⁰ binâen 'alâ zâlik⁷¹¹¹ Ġazve-i Ġendeğ ki ol Hâzret-i muşaddak eţrâf-ı Medîne'de hafır-i ħendeğ emir buyurmağla ol isim ile müsemmâ olmuşdur ve Ġazâ-yı Ahzâb ile tesmiye olunmak dağı inbâ olunmuşdur ki⁷¹¹² ħarb-i [10] müslimîne kîn ile müşrikînden bir niçe ħizb müctemi'in olmuşlar-idi Kureyş ve Yahûd ve Ġatafân gibi ki Hâzret-i Furkân'da ahzâb ile tesmiye vü beyân⁷¹¹³ olunmuşdur⁷¹¹⁴ ***"Ve lemmâ rae'l-mü'minüne'l-ahzâbe kâlû hâzâ mâ ve'adenâllâhu ve Resûlühü ve şadeğallâhu ve Resûlühü ve mâ zâdehüm illâ imânen ve testîmen"***⁷¹¹⁵ ictimâ'-i ahzâb ile kavm-i düşmen-i dâlâlet-[15] intisâb ziyâde olup⁷¹¹⁶ ħarb-i şedîd beyyin ü bedîd olmuş idi⁷¹¹⁷ zâd u zevâde kem-yâb ve bahâda⁷¹¹⁸ ħuşûşâ bürüdet-i

⁷¹⁰⁵ neşr: L M'de yoktur.

⁷¹⁰⁶ h^vân-ı: ħûn-ı L M

⁷¹⁰⁷ li-münşî'ihî: beyit M

⁷¹⁰⁸ h^vân-ı: ħûn-ı L M

⁷¹⁰⁹ neşr: R L'de yoktur.

⁷¹¹⁰ oldu: idi M

⁷¹¹¹ zâlik: zâ M

⁷¹¹² ki: zîrâ L M; R'de ise yoktur.

⁷¹¹³ vü beyân: M'de yoktur.

⁷¹¹⁴ ki Hâzret-i Furkân'da ahzâb ile tesmiye ve beyân olunmuşdur: E H A R'de yoktur.

⁷¹¹⁵ Ahzâb 33/22; Meali: ***"Müminler ise, düşman birliklerini gördüklerinde: İşte Allah ve Resûlü'nün bize vâdettiği! Allah ve Rasûlü doğru söylemiştir, dediler. Bu (orduların gelişi), onların ancak imanlarını ve Allah'a bağlılıklarını arttırdı."***

⁷¹¹⁶ kavm-i düşmen-i dâlâlet-intisâb ziyâde olup: M'de yoktur.

⁷¹¹⁷ ħarb-i şedîd beyyin ü bedîd olmuş idi: E H A R L'de yoktur.

⁷¹¹⁸ zâd u zevâde kem-yâb ve bahâda: M'de yoktur.

hevāda şiddet ‘alāda hemgāme-i zaḥmet ü meşakḳat olup def‘-i eziyyet ve ref‘-i şavletleri bābında ümmet-i ‘izzet-menḳabet şarf-ı maḳdūr ve bezl-i meysūr iderler-idi⁷¹¹⁹ Ḥazret-i Resūl⁷¹²⁰ bi’z-zāt ḥafr-i ḥendeḳe meşgūl olup⁷¹²¹ *“Bismillāhi ve bihi bedeynā ve lev ‘abednā gayrahū şaḳeynā ḥabbezā Rabben ve ḥabbezā dīnen”*⁷¹²² {vr. 170^a} kelimesini gūyā olup ibtidā buyurmuş idiler⁷¹²³ bir vech-ile iştiḡāl u kār üzre⁷¹²⁴ olurlar-idi ki şikem-i mübārekleri rabṭ-ı ḥacer ile⁷¹²⁵ i‘mirār u⁷¹²⁶ iḡbirār bulur idi İmām Müslim mebdāī-i rivāyeti müstaḥkem olup naḳl itmiş ki [5] yevm-i ḥafr-i ḥendeḳde cū‘ ile aşḫāb bī-tāḳat u tāb olup şikemlerine rabṭ-ı ḥacer itmekle def‘-i zarar⁷¹²⁷ iderler-idi ḥattā Ḥazret-i Peyḡamber daḡı vaż‘-ı ḥacer buyurmuşlar idi.⁷¹²⁸ **beyit:**

4. Keder-i cū‘i def‘e ol server

Şikemine iderdi rabṭ-ı ḥacer⁷¹²⁹

⁷¹¹⁹ bürüdet-i hevāda şiddet ‘alāda hengāme-i zaḥmet ü meşakḳat olup def‘-i eziyyet ve ref‘-i şavletleri bābında ümmet-i ‘izzet-menḳabet şarf-ı maḳdūr ve bezl-i meysūr iderler-idi: ḳillet-i zād ve keşret-i bürüdet ile zaḥmet iştidād üzre idi **M**

⁷¹²⁰ “aḫzāb ile ḳavm-i düşmen-i ḳalālet-intisāb ziyāde olup zād u zevāde kem-yāb ve bahāda ḫuşūşā bürüdet-i hevāda şiddet ‘alāda hemgāme-i zaḥmet ü meşakḳat olup def‘-i eziyyet ve ref‘-i ḥamiyyetleri emrinde şarf-ı maḳdūr ve bezl-i meysūr iderler idi Ḥazret-i Nebiyy-i müte‘āl” ifadesi **L**’de derkenardır.

Ḥazret-i Resūl: **M**’de yoktur.

⁷¹²¹ meşgūl olup: iştiḡāl buyurup **L M**

⁷¹²² Hadis; ‘Umdetü’l-Kârî Şerhu Sahîhi’l-Buhârî, “Bâbu Gazveti’l-Hendek ve hiye’l-aḫzâb”, XXV, 432. Manası: *“Allah’ın ismi ile ve onunla belirtiriz ki, şayet O’nun dışında birşeye kulluk edersek sıkıntıya düşeriz, O ne güzel Rab ve ne güzel din.”*

⁷¹²³ buyurmuş idiler: buyurdılar **L M**

⁷¹²⁴ iştiḡāl u kār üzre: der-kār **R**

⁷¹²⁵ rabṭ-ı ḥacer ile: **E H A R L**’de yoktur.

⁷¹²⁶ i‘mirār u: **M**’de yoktur.

⁷¹²⁷ zarar: **L**’de yoktur.

⁷¹²⁸ ḥattā Ḥazret-i Peyḡamber daḡı vaż‘-ı ḥacer buyurmuşlar idi: **E H A**’da yoktur.

L’de bu kısımda bir beyit bulunmaktadır: **naẓm:**

Ve şedde min şegabin aḫşā’ühü ve ṭaven

Taḥte’l-ḫicareti keşḫan mütrefü’l-edem

⁷¹²⁹ Bu beyit sadece **M**’de bulunmaktadır.

neşr⁷¹³⁰: Ve ol Nebiyy-i ser-efrâz ve vâşıl-ı mertebe-i eşnâ-yı kârda⁷¹³¹ i‘câz-ı⁷¹³² kelime-i İbn Revâhâ ile terâne-perdâz olup irticâz buyurırlar-idi *“Vallâhi lev lâ-Allâhu mâ ihtedeynâ”*⁷¹³³ rivâyet-i uhrâda *“Allâhümme [10] lev lâ-ente mâ ihtedeynâ ve lâ-teşaddekanâ ve lâ-şalleynâ fe-enzele sekîneten ‘aleynâ ve şebbite’l-aqdâme en lâ-kaynâ”*⁷¹³⁴ vâkı‘ olmuşdur bir gün eşnâ-yı kârda beşere-i mübâreke-i hayrû’n-nâsda âşâr-ı cû‘ hâdden ziyâde⁷¹³⁵ ihsâs olunmuş idi Câbir bin ‘Abdullâh Enşârî rağiye [15] ‘anhü’l-Bârî rivâyet itmiş ki bu hâletde bu mâ’nâ-yı dil-pezîr hem-h^vâbe-i zâmîr oldu ki ol h^vân-sâlâr-ı⁷¹³⁶ da‘vet ki ziyâfethâne-i fıtratda maḥlûkât ol server-i mih-tere ḥayl ne ḥayl ḥaḳîkâtde⁷¹³⁷ tufeyldür şeref-baḥş-i ḥâne-i vîrâne olup Ḥazret’e ḥidmete bahâne ola ammâ da‘vete⁷¹³⁸ ikdâmdan içcâm üzre olup sâḥa-i⁷¹³⁹ itmâm-ı kâra vaz‘-ı aḳdâm idemezdüm çünki {vr. 170^b} âşâr-i cû‘ maḥsûs oldu meskenüme rücû‘ idüp ne ḥâl ise⁷¹⁴⁰ bir miḳdâr nân-i cevîn ve bir büzgâleyi ṭabḥa ḳarîn idüp kânûn içre meknûn itdüm çünki âḥîr-i rûz zuḥûr u bürûz itdi Ḥazret-i Resûl ser-i kârdan rücû‘ u ḳuḫl buyurdılar. [5] li-münşî’ihi:

5. Çıḳûp ḥendeḳden ol sultân-ı ‘âlem

Gelüp cem‘ oldu aşḥâb-ı mükerrem

⁷¹³⁰ neşr: E H A R’de yoktur.

⁷¹³¹ eşnâ-yı kârda: E H A L M’de yoktur.

⁷¹³² “i‘câz-ı” ifadesi R’de derkenardır.

⁷¹³³ Hadis ; *Sahîhu’l-Buhârî*, “Bâbu ve mâ künnâ li-nehtedâ levlâ en hedânâ Allâhu”, VI, 2441. Manası: *“Size yemin ederim ki şayet Allah olmasaydı, doğru yolu bulamazdık.”*

⁷¹³⁴ Hadis; metnin aslında “fe-enzele” ifadesi yerine “fe-enzelne” ifadesi yazmaktadır. *Sahîhu’l-Buhârî*, “Bâbu Gazveti’l-Hendek ve hiye’l-ahzâb”, IV, 1507. Manası: *“Allahım, sen olmasaydın, doğru yolu bulamazdık, iman edemez ve namaz kılamazdık, huzurluyuz ve sen de bizi koruyarak ayaklarımızı sabit kıl.”*

⁷¹³⁵ hâdden ziyâde: L M’de yoktur.

⁷¹³⁶ sâlâr-ı: sâlâr-ı ḥûn-ı M

⁷¹³⁷ ḥaḳîkâtde: ḥaḳîkâten L M

⁷¹³⁸ da‘vete: yine L M

⁷¹³⁹ sâḥa-i: L M’de yoktur.

⁷¹⁴⁰ ne ḥâl ise: L M’de yoktur.

6. Meger mihr idi çıkdı maṭla‘ından⁷¹⁴¹

Žiyā-baḥş eyledi dünyāyı ol dem

neṣr⁷¹⁴²: Küstā-hāne pīş-gāh-ı sulṭān-ı cihāna rūy-māl idüp keşf-i mā fi‘l-bāl ile ‘arz-ı ḥāl ve kıṣṣa-i mūr u⁷¹⁴³ Süleymān’ı mişāl eyledüm. **li-münşī’ihi**:

[10] 7. Ḥānemi eyle müşerref deyu itdükde recā

Kıṣṣa-i mūr u⁷¹⁴⁴ Süleymān’ı mişāl itdüm aña

neṣr⁷¹⁴⁵: Zebān-ı vahy-güzār ile buyurdılar ki yā Cābir ne miḳdār ṭa‘ām ḥāzır eyledüñ ben⁷¹⁴⁶ daḥı miḳdār-ı ṭa‘āmı taḳrīr eyledüm buyurdılar ki ṭayyib ü keşīr lākin zevceñe tenbīh-i ḥaṭīr eyle ki ānda vārınca te’ḥīr idüp dīk-i ṭa‘āmı āteşden [15] bīrūn itmesün ve tennūrdan nānı daḥı çıkarmasun ba‘dehü ḥiṭāb-ı ‘ām ile tevcīh-i kelām idüp buyurdılar ki *“Yā ehle’l-Ḥendeḳ inne Cābiren şane‘a leküm süren fe-cīe hellā biküm”*⁷¹⁴⁷ Şerḥ-i Meşābīḥ’de mezkūrdur ki lafz-i⁷¹⁴⁸ sūr-i Fārisī idügi ma‘rūf u meşhūddur ve⁷¹⁴⁹ Ḥazret bu maḥalde Fārisī⁷¹⁵⁰ tekellüme raġbet buyurdılar pes ben daḥı isti‘cāl-i tām ile⁷¹⁵¹ ḥuşūş-i ḳaẓiyyeyi gelüp ḥalīleme⁷¹⁵² i‘lām eyledüm ayıtdı ey za‘īfū’l-ḥāl {vr. 171^a} Ḥazret-i Resūl-i müte‘āl miḳdār-ı ṭa‘āmdan su‘āl buyurdılar mı ben ayıtdum Resūl-i Ḥudā kem ü keyf-i ṭa‘āma bu kemterden muḳarrerdür ki dānā-terdür çünki ol ḥūrşīd-i

⁷¹⁴¹ maṭla‘ından: maġribinden **L M**

⁷¹⁴² neṣr: **E A R**’de yoktur.

⁷¹⁴³ mūr u: mūr-i **E H A R L**

⁷¹⁴⁴ mūr u: mūr-i **E H A R L**

⁷¹⁴⁵ neṣr: **L**’de yoktur.

⁷¹⁴⁶ ben: ḥaḳīr **R L M**

⁷¹⁴⁷ Hadis; *Saḥīhu Müslim*, “Bābu cevāzı istitbā’ihi ġayrahü”, VII, 1152. Manası: *“Ey Hendek halkı, Cābir sizin için bir ziyafet hazırlamıştır.”*

⁷¹⁴⁸ lafz-ı: luṭf-i **M**

⁷¹⁴⁹ ma‘rūf u meşhūddur ve: ḥayyiz-i ḥafādan dūrdur **L M**

⁷¹⁵⁰ Fārisī: **E H A R L**’de yoktur.

⁷¹⁵¹ tām ile: idüp **L M**

⁷¹⁵² ḥalīleme: zevceme **L M**

cihān-ārā-yı sipihr-i ‘izz ü nāz hāne-i zulmet⁷¹⁵³-ābādda⁷¹⁵⁴ [5] sāye-endāz oldı. **li-münşī’ihi**⁷¹⁵⁵:

8. ‘İş-i tīre⁷¹⁵⁶ şafā-yı rūḥ ne-yāht

Ten-i mürde beḳā-yı levḥ ne-yāft

9. Tāze şüd gülistān-ı pejmürde

Vez dem rūḥ-ı zinde şüd mürde

neşr: Ḥaḳḳā ki ol demde kār-ı⁷¹⁵⁷ dil-i tīre⁷¹⁵⁸ zulmetden⁷¹⁵⁹ rūşenāluga ve ḥāl-i⁷¹⁶⁰ cān-ı mehcūr bī-gānelükden āşināluga yetişüp āftāb-ı sürür [10] u eşvāḳ sipihr-i derūnda⁷¹⁶¹ bir vech-ile⁷¹⁶² işrāk itdi ki ta‘bīrinde tākāt-i ḥāme tākḍur.⁷¹⁶³ **li-münşī’ihi**⁷¹⁶⁴:

10. Ḥāneme geldi nāgehān⁷¹⁶⁵ ḥūrşīd

Pür-zīyā oldı ḥānem içre pedīd

⁷¹⁵³ zulmet: miḥnet **R**

⁷¹⁵⁴ ābādda: ābāda **A R L M**

⁷¹⁵⁵ li-münşī’ihi: nazm-ı Fārisī **R**; nazm **L**; beyit **M**

⁷¹⁵⁶ tīre: tīre **E**

⁷¹⁵⁷ kār-ı: **E H A R**’de yoktur.

⁷¹⁵⁸ tīre: mürde **L M**

⁷¹⁵⁹ zulmetden: **E H A R**’de yoktur.

⁷¹⁶⁰ ḥāl-i: **E H A R**’de yoktur.

⁷¹⁶¹ derūnda: derūnumda **M**

⁷¹⁶² bir vech-ile: **E H A R**’de yoktur.

⁷¹⁶³ ki ta‘bīrinde tākāt-i ḥāme tākḍur: **E H A R**’de yoktur.

⁷¹⁶⁴ li-münşī’ihi: li-münşī’ihi’l-faḳīr **L M**

⁷¹⁶⁵ nāgehān: gūyīyā **R**

11. Ne ziyā maḥẓ-ı nūr-i⁷¹⁶⁶ enver idi
Cümle ‘ālem o nūra maẓhar idi
12. Şarkdan ğarba yitmiş envārı
Tutdı dünyā yüzini āşārı
13. Her ne yere ki ide vaż‘-ı kadem
Ser-te-ser nūra ğarķ olur ‘ālem
14. Nürdurur⁷¹⁶⁷ kim idinmemiş saye
Ġālib olmuş güneş ile aya
15. Sāyesinde anuñ ‘uṣāt-ı cihān
Dāḥil-i ḥuld olur itme gümān
16. Maẓhar it yā İlāhī şefķatine
Rūz-i ḥaşr içre hem şefā‘atine
17. Rūḥ-i pākine pes şalāt u selām
Şaḥb u āline daḥı bi’l-ikrām⁷¹⁶⁸

⁷¹⁶⁶ nūr-i: mihr-i **A R L M**

⁷¹⁶⁷ Nürdurur: Nürdur **L**

⁷¹⁶⁸ 13, 14, 15, 16 ve 17. beyitler sadece **L M**’de bulunmaktadır.

neşr⁷¹⁶⁹: Henüz⁷¹⁷⁰ ref-i gerd-i⁷¹⁷¹ kerb ve⁷¹⁷² def-i⁷¹⁷³ meşakkat u taa'b [15] itmedin
 toğrı ser-i dık ü ħamĩre revān olup her birine āb-ı dehān-ı múbāreklerin iĥsān ve
 berdāşte-i dest-i eltāf u⁷¹⁷⁴ recā⁷¹⁷⁵ olup kifāyetini temennā ve bereketine du'ā eylediler
 ve nānı tennūrdan bĩrūn ve ta'āmı dıkdan iĥrāc ve ħ^vāna maĥrūn idüp ĥidmet-i ĥūrşĩd-i
 ĥāşıyyetlerinde sa'ādet-i refākat iktisāb iden yārān u aştāb her ne miĥdār ise⁷¹⁷⁶ ser-i
 ħ^vāna⁷¹⁷⁷ onar onar cūlūs itmege emir buyurdılar. {vr. 171^b} **mışra'**:

18. Der ziyāfethāne-i cūd-i luţf⁷¹⁷⁸ ve 'atāyeş nĩst men'⁷¹⁷⁹

neşr⁷¹⁸⁰: Ĥużzār-ı meclis-i mūkerrrem⁷¹⁸¹ ol dem-i sa'ādet-tev'emde biñe ĥarĩb ādem idi
 her biri bũzgāle ve ĥamĩrden ĥiştē-gĩr ü sĩr olıcak Ĥazret-i risālet 'aleyhi's-şalātu ve's-
 selām [5] ser-i ħ^vāndan kıyām buyurdılar müşāhede itdüm ki tennūr u dıkdē miĥdār-ı
 ta'ām evvelki ĥālede ĥarār itmiş⁷¹⁸² gũyā ki kimsenũñ dest-i⁷¹⁸³ nazarı ta'alluĥ
 itmemişt⁷¹⁸⁴ idi şallellāhu⁷¹⁸⁵ 'aleyhi ve 'alā ālihi ve şahbihi ve 'iyālihi **beyit**:

⁷¹⁶⁹ neşr: A'da yoktur.

⁷¹⁷⁰ henüz: E H A R'de yoktur.

⁷¹⁷¹ gerd-i: M'de yoktur.

⁷¹⁷² ref-i gerd-i kerb ve: L'de yoktur.

⁷¹⁷³ def-i: M'de yoktur.

⁷¹⁷⁴ eltāf u: H A R'de yoktur.

⁷¹⁷⁵ recā: be-recā E

⁷¹⁷⁶ her ne miĥdār ise: E H A L M'de yoktur.

⁷¹⁷⁷ ħ^vāna: ĥūna L

⁷¹⁷⁸ luţf: H A R L'de yoktur.

⁷¹⁷⁹ Bu mısra' M'de bulunmamaktadır.

⁷¹⁸⁰ neşr: M'de yoktur.

⁷¹⁸¹ mūkerrrem: mūkerrrem ve H

⁷¹⁸² ta'ām evvelki ĥālede ĥarār itmiş: ta'āma naĥş taĥarruĥ itmemişt L M

⁷¹⁸³ dest-i: dest ü L

⁷¹⁸⁴ kimsenũñ dest-i nazarı ta'alluĥ itmemişt: tenāvũl olınmamış E H A R

itmemişt: eylememişt L

⁷¹⁸⁵ şallellāhu: şallellāhu te'ālā ve L; şallellāhu te'ālā M

19. Zi endek ta‘āmī der demī iṭ‘ām kerd⁷¹⁸⁶ ‘ālemī

Ve ān ṭu‘me-i bī-bīṣ ü kemī bākī⁷¹⁸⁷ be-cāyeṣ hem-çünān

neṣr⁷¹⁸⁸: Çünki mu‘cize-i ta‘ām beyān [10] olındı reṣeḥāt-ı kelām enhār-ı mu‘cizātda cereyān iderek çeṣme-sār-ı inficār-ı āba yetişdi pes zebān-ı kilik beyān-ı āb⁷¹⁸⁹ ile raṭbū’l-lisān olmağa çeṣpān oldı.

85. Mu‘cize-i cereyān-ı āb ez fūrce-i engüṣt ān seyyid-i ‘ālī-cenāb ve çarḥ-intisāb⁷¹⁹⁰

E 171^b; H 158^b; A 157^b; R 155^b; L 130^b; M 49^a

Yenābī‘-i ḳulūb-i rüvāt-i ṣiḳātdan mütereṣṣih-i reṣeḥāt-i rivāyet ki [15] zīb-baḥṣ-i ṣudūr-i⁷¹⁹¹ suṭūr-i⁷¹⁹² kitāb olup teṣnegān-ı bevādī-i mu‘cizātı sīr-āb eylemişdür⁷¹⁹³ riyyāz-ı şafaḥāt-ı aḥbārda bu vech-ile cereyān ve mīz-āb-ı ḥāmeden bu gūne seyelān eylemişdür ki ol menba‘-i zülāl-i nübüvvet ve ser-çeṣme-i selsāl-i fütüvvet **beyit**⁷¹⁹⁴:

1. Ān ‘Arabī-nisbet ve ümmī-laḳab

Bende-i ü hem ‘Acem ü hem ‘Arab

neṣr⁷¹⁹⁵: Şallellāhu te‘ālā ‘aleyhi ve sellem Ḥāzretleri Ġazve-i Ḥudeybiye’de sell-i seyf-i cihād ile mücāhede ve def‘-i fesāda⁷¹⁹⁶ {vr. 172^a} ictihād itdükçe riṣte-i⁷¹⁹⁷ kār-ı

⁷¹⁸⁶ kerd: kerde **A R L M**

⁷¹⁸⁷ bākī: nānī **M**

⁷¹⁸⁸ neṣr: **A**’da yoktur.

⁷¹⁸⁹ āb: kerāmet **M**

⁷¹⁹⁰ ve çarḥ-intisāb **L**

⁷¹⁹¹ ṣudūr-i: gülüstān-ı **R**

⁷¹⁹² suṭūr-i: **E H**’de yoktur.

⁷¹⁹³ eylemişdür: ider **L**; eyleyüp **M**

⁷¹⁹⁴ beyit: li-münṣī’ihi **L**

⁷¹⁹⁵ neṣr: **L**’de yoktur.

⁷¹⁹⁶ fesāda: fesād **R**; ‘ināda **L**; fenāda **M**

⁷¹⁹⁷ riṣte-i: **E A L M**’de yoktur; **H**’de ise derkenardır.

inkār-ı⁷¹⁹⁸ aşhāb-ı ‘inād imtidād u iştidād bulup in‘idām-ı zād ü zevāda huşūşā mādde-i kılllet ziyāde olup mādde-i ‘acz ü ıztırār olduğu pedīdār olup kânūn-i sīnede āteş-i ‘aşş [5] efrūhte ve kişt-zār-ı ümmīd-i müte‘aţışān sūhte olmuş idi. **li-münşī’ihī**⁷¹⁹⁹:

2. ‘İzzet-i mā bulınca kılllet-i mā

Sīneler yandı āteşe gūyā

neşr⁷²⁰⁰: Ol zāt-ı muṭahhara maḥşūş bir rakve-i muṭahhara var idi ve⁷²⁰¹ andan vuzūy⁷²⁰² tecdīd ile esās-ı ‘ibādeti te’yīd buyurmak kaçd itdiler. **li-münşī’ihī**⁷²⁰³:

[10] 3. Teşne-dil şuya irse şabr ide mi

Şabr ile cān-ı zāra cebr ide mi

neşr⁷²⁰⁴: Zümre-i müte‘aţışān ‘arşa⁷²⁰⁵-gāh-ı sulṭān-ı zemīn ü zamānda rū-yi tazarru‘ı nihāde ve ruḥsār-ı temellukı āmāde idüp ayıtdılar **li-münşī’ihī**:

4. Ey meges-rān u şākī-i sipihr-i Rūhu’l-emīn

Naķş-i tevķī’-i cemālī⁷²⁰⁶ “*rahmeten lil-‘ālemīn*”⁷²⁰⁷

⁷¹⁹⁸ “itdükçe kār-ı inkār-ı” ifadesi **M**’de derkenardır.

⁷¹⁹⁹ li-münşī’ihī: beyit **L**; li-mü’ellifihi **M**; **E**’de ise yoktur.

⁷²⁰⁰ neşr: **M**’de yoktur.

⁷²⁰¹ ve: **E H A R L**’de yoktur.

⁷²⁰² andan vuzūyı: vuzūyı andan **M**

⁷²⁰³ li-münşī’ihī: nazm **L**; beyit **M**

⁷²⁰⁴ neşr: **A L**’de yoktur.

⁷²⁰⁵ ‘arşa: ‘urza **A R L M**

⁷²⁰⁶ cemālī: celālī **R L M**

⁷²⁰⁷ Enbiyâ 21/107; Meali: “(Resûlüm!) Biz seni *âlemlere* ancak *rahmet olarak* gönderdik.”

[15] 5. Burc-i⁷²⁰⁸ “*ev-ednā*”⁷²⁰⁹ ruḥuñdan oldı bir burc-i münīr

Dürc-i lā-aḥṣā kelāmuñ ile bir dürr-i ṣemīn

neṣr: Tāb-ı ‘aṭṣ-i dilde bir āteṣ peydā itdi ki zülāl-i iḥsānuñ olmayınca intıfā bulmaz ve germiyyet-i hevā bir ḥarārete⁷²¹⁰ ilkā itdi ki mirvaḥa-i eltāfuñ vezān olmayınca bād-ı ṣabā⁷²¹¹ hüveydā olmaz. **li-münṣī’ihi:**

6. Kerem ü⁷²¹² luṭf ile ‘ināyet kıl

Merḥamet it yine⁷²¹³ mürüvvet kıl

{vr. 172^b} 7. Bād-ı luṭfuñ bize⁷²¹⁴ vezān eyle⁷²¹⁵

Kerem ü⁷²¹⁶ luṭfuñı ‘ayān eyle

neṣr: Ey baḥr-i merḥamet ve muḥīṭ-i merkez-i mürüvvet zümre-i ‘aṭṣānı bezm-i in‘āmuñda cām-ı ikrām ile isḳā ve ol gürüh-i mürdeyi dem-i ḥayāt-efzā ile iḥyā eyle. **li-münṣī’ihi:**

8. N’ola ey kām-ı ma‘den ü iḥsān

[5] Dil-i ‘aṭṣānı eyleseñ reyyān

⁷²⁰⁸ Burc-i: Şerḥ-i **M**

⁷²⁰⁹ Necm 53/9; Meali: “O kadar ki (birleştirilmiş) iki yay arası kadar, *hatta daha da yakın* oldu.”

⁷²¹⁰ ḥarārete: ḥarāret **M**

⁷²¹¹ ṣabā: ṣafā **A R L M**

⁷²¹² ü: **E**’de yoktur.

⁷²¹³ yine: bize **M**

⁷²¹⁴ luṭfuñ bize: iḥsānuñı **R**

⁷²¹⁵ “bād-ı iḥsānuñı vezān eyle” ifadesi **L**’de derkenardır.

⁷²¹⁶ kerem ü: şüret-i **R**

9. Menba‘-i cū-yi cūd⁷²¹⁷ u ihsānsın

Mazhar-ı fażl u feyz-i Yezdānsın

10. Şimdi ser-çeşme-i keremsin sen

Teşnegān-ı zünūba emsin sen⁷²¹⁸

neşr⁷²¹⁹: Ebū Hureyre⁷²²⁰ rakveye ‘azīmet ve def‘-i ‘aţşa şarf-ı himmet itdi⁷²²¹ Hāzret-i risālet deryā-yı rahmet ve ma‘den-i fütüvvet olan keff-i kifāyet-ülfetlerini⁷²²² [10] ser-i rakveye vaż‘ buyurdılar ve⁷²²³ şikāf-ı kân-ı şefā‘at⁷²²⁴ olan engüşt-i sa‘ādet-ülfetlerinden **“ve feccernā fihā mine’l-‘uyūn”**⁷²²⁵ mażmūnı zuhūra maḳrūn oldı çeşme-sār-ı āb-ı luţf u ihsān olan engüşt-i ‘izzet-iḳtiranlarından āb-ı nāb⁷²²⁶ bir vech-ile cereyān itdi ki muḥayyer-i ezhān-ı aşḫāb-ı [15] ‘ālīşān oldı.⁷²²⁷ **beyit**⁷²²⁸:

11. Deryā-yı muḥīţ pīş-i käreş būdī

Enhār-ı cinān zi çeşme-sāreş būdī

⁷²¹⁷ cū-yi cūd: āb-ı luţf **L M**

⁷²¹⁸ Bu beyit sadece **L**’de bulunmaktadır.

⁷²¹⁹ neşr: **L M**’de yoktur.

⁷²²⁰ Ebū Hureyre: Deyu her biri **M**

⁷²²¹ himmet itdi: ḳudret itdi **L**; ḳudret itdiler **M**

⁷²²² ülfetlerini: ülfetlerin **M**

⁷²²³ ve: **E H A R M**’de yoktur.

⁷²²⁴ şefā‘at: sa‘ādet **A**

⁷²²⁵ Yââin 36/34; Meali: “Biz, yeryüzünde nice nice hurma bahçeleri, üzüm bağları yarattık **ve oralarda birçok pınarlar fişkırttık.**”

⁷²²⁶ **“ve feccernā fihā mine’l-‘uyūn”** mażmūnı zuhūra maḳrūn oldı çeşme-sār-ı āb-ı luţf u ihsān olan engüşt-i ‘izzet-iḳtiranlarından āb-ı nāb: **M**’de yoktur.

⁷²²⁷ “çeşme-sār-ı āb-ı luţf u ihsān olan engüşt-i keramet-iḳtiranlarından āb-ı nāb bir vech-ile cereyān itdi ki irvā’-i ‘aţşān idüp muḥayyer-i ‘uḳūl ü ezhān oldı” ifadesi **L**’de derkenardır. cereyān itdi ki muḥayyer-i ezhān-ı aşḫāb-ı ‘ālīşān oldı: āb cārī oldı ki gūyā bir çeşme-sār idi açdı **M**

⁷²²⁸ beyit: li-münşī’ihi **L M**

neşr⁷²²⁹: ‘Acebdür ki ol dürr-i yetīm menba‘-i cū-yi⁷²³⁰ ‘azīm olup belki⁷²³¹ biḥār-ı⁷²³² ‘ulūmına dünyā ve mā fihā⁷²³³ bir ḳatre ḳadar⁷²³⁴ olmaduḡı hüveydādur. **beyit**:⁷²³⁷

12. Anda şıḡar dilā niçe biñ bāḡr-i bī-kenār

Dürr-i yetīm dirler aña gerçi kimdür⁷²³⁵

Pes cümle aşḡāb-ı ma‘ālī-me‘āb ve ḡuzzār-ı pīş-gāḡ-ı dergāḡ-ı⁷²³⁶ sultān-ı ‘ālī-cenāb ol āb-ı nābdan sīr-āb u def‘-i ıztırāb itdiler. **beyit**⁷²³⁷:

13. Baḡr-i kerem mevc-zen ez müşt-i ū

{vr. 173^a} Muḡassem ān fūrce-i engüşt-i ū

neşr⁷²³⁸: Rāvī-yi ḡadīs-i keşīrū‘l-mefāḡir olan⁷²³⁹ Ḥazret-i Cābir‘den ol ḡinde ānda⁷²⁴⁰ ḡazır olanlardan su‘āle mütecāsir oldılar ayıtdı eger yüz biñden ziyāde nefis ol arada āmāde olsa mā⁷²⁴¹ vefā ider idi [5] ammā ol ḡin-i mes‘ūdāda biñ nefer ādem mevcūd idi yine Ḳatāde rivāyet itmiş ki esfārdan bir seferde şiddet-i ‘aşş heme ‘askere⁷²⁴² eşer idüp ḡāk-i pā-yi Resūl-i her dü-serāya⁷²⁴³ beşş-i şekvā ve cū-yi luṡf u kerem ile ırvā recā vü

⁷²²⁹ neşr: L’de yoktur.

⁷²³⁰ cū-yi: baḡr-i L M

⁷²³¹ belki: E H A’da yoktur.

⁷²³² biḡār-ı: baḡr-i M

⁷²³³ ve mā fihā: L M’de yoktur.

⁷²³⁴ ḡatre ḡadar: zerre deñlü L M

⁷²³⁵ Bu beyit sadece M’de bulunmaktadır.

⁷²³⁶ dergāḡ-ı: L M’de yoktur.

⁷²³⁷ beyit: naẓm A L M

⁷²³⁸ neşr: A M’de yoktur.

⁷²³⁹ keşīrū‘l-mefāḡir olan: E H A R L’de yoktur.

⁷²⁴⁰ “ol ḡinde ānda” ifadesi L’de derkenardır.

ānda: M’de yoktur.

⁷²⁴¹ mā: E’de yoktur.

⁷²⁴² heme ‘askere: L M’de yoktur.

⁷²⁴³ ḡāk-i pā-yi Resūl-i her dü-serāya: ol Ḥazret-i ‘ālī-menḡabetlerine M

temennā⁷²⁴⁴ itdiler [10] menba‘-i ihsān ve ma‘den-i elṭāf-ı firāvān meb‘ūs-i ins ü cān Resūl-i āhırü’z-zamān šallellāhu ‘aleyhi ve sellem⁷²⁴⁵ Ḥazretleri⁷²⁴⁶ bir mibḏā (?) taleb buyurup⁷²⁴⁷ zıbn-i⁷²⁴⁸ mübāreklerine alup ağızına iltikām⁷²⁴⁹ buyurdılar hāzır olan yitmiş iki şahş-ı benām⁷²⁵⁰ mibḏādan⁷²⁵¹ [15] şürb ü tavażzī idüp yanlarında olan evānīyi mel‘ān itdiler haḳḳā ki bu mu‘cize⁷²⁵² daḥı⁷²⁵³ bih-terīn-i⁷²⁵⁴ mu‘cizāt ve rüşen-terīn-i kerāmātdur⁷²⁵⁵ Ḥazret-i Mūsā hācerden icrā-yı mā itdi ise ma‘nā-yı mu‘tād idügi hüveydādur aḥcār menba‘-i mādur ammā engüştden icrā muḥayyir-i ‘uḳūl-i ūlū’n-nühādur gerçi mezīd-i⁷²⁵⁶ istiḥāledür⁷²⁵⁷ lākin ne cā-yi ta‘accübdür ki {vr. 173^b} irāde-i icrā iden⁷²⁵⁸ āb-ı rü-yi enbiyā ve sulṭān-ı serīr-i iştıfā ve⁷²⁵⁹ ser-çeşme-i cūd u kerem ve ḥilḳatde cümleden⁷²⁶⁰ muḳaddem bā‘ış-i āferīniş-i⁷²⁶¹ ‘ālemīn ve ser-levḥa-i dībāce-i şahāyif-i⁷²⁶² zamān u zemīn⁷²⁶³ “*Ve küntü nebiyyen ve Ādemü beyne’l-[5] mā’i ve’ṭ-*

⁷²⁴⁴ “ve cū-yi luṭf u kerem ile irvā recāsına cesāret” ifadesi L’de derkenardır.

beşş-i şekvā ve cū-yi luṭf u kerem ile irvā recā vü temennā: şikāyet M

⁷²⁴⁵ šallellāhu ‘aleyhi ve sellem: A R’de yoktur.

⁷²⁴⁶ menba‘-i ihsān ve ma‘den-i elṭāf-ı firāvān meb‘ūs-i ins ü cān Resūl-i āhırü’z-zamān šallellāhu ‘aleyhi ve sellem Ḥazretleri: L M’de yoktur.

⁷²⁴⁷ buyurup: idüp M

⁷²⁴⁸ zıbn-me‘āl” ifadesi L’de derkenardır.

zıbn-i: cebīn-i M

⁷²⁴⁹ iltikām: vaż‘-ı leb M

⁷²⁵⁰ benām: E H A R’de yoktur.

⁷²⁵¹ “mibḏādan” ifadesi L’de derkenardır; M’de ise yoktur.

⁷²⁵² mu‘cize: mu‘cizāt M

⁷²⁵³ daḥı: L M’de yoktur.

⁷²⁵⁴ daḥı bih-terīn-i: evṣāḥ-i L M

⁷²⁵⁵ kerāmātdur: A’da yoktur.

⁷²⁵⁶ mezīd-i:مرتبه-i M

⁷²⁵⁷ istiḥāledür: istiḥālededür R L M

⁷²⁵⁸ irāde-i icrā iden: mübāşir olan L M

⁷²⁵⁹ āb-ı rü-yi enbiyā ve sulṭān-ı serīr-i iştıfā ve: L M’de yoktur.

⁷²⁶⁰ u kerem ve ḥilḳatde cümleden: u nevāledür L M

⁷²⁶¹ bā‘ış-i āferīniş-i: maḥlūkāt-ı L M

⁷²⁶² ve ser-levḥa-i dībāce-i şahāyif-i: L M’de yoktur.

⁷²⁶³ zemīn: zemīndür L

*ḫini*⁷²⁶⁴ dūr⁷²⁶⁵ ṣallellāhu⁷²⁶⁶ ‘aleyhi ve sellem⁷²⁶⁷ ve ‘alā ālihi meḥādīḫü’l-kerem⁷²⁶⁸ ve ‘alā⁷²⁶⁹ ṣaḥbihi meṣābīḫü’z-zulam.⁷²⁷⁰

86. Mu‘cize-i zinde şüden-i duḡter be-iltimās-ı peder ez Ḥazret-i Peygamber ṣallellāhu te‘ālā⁷²⁷¹ ‘aleyhi⁷²⁷² ve sellem⁷²⁷³

E 173^b; H 160^b; A 159^a; R 157^a; L 131^b; M 152^b

Bā‘iş-i ḥayāt-ı ‘uşāt-ı ümem ve sebeb-i ḫilḳat-i⁷²⁷⁴ ‘ālem [10] ṣallellāhu te‘ālā⁷²⁷⁵ ‘aleyhi ve sellem Ḥazretleri’nün derārī-i⁷²⁷⁶ mu‘cizāt-ı bāhire ve kerāmāt-ı zāhirelerinden bir dürr-i girān-māye⁷²⁷⁷ daḡı bu gūne muntazam-ı silk-i rivāyet ve zīnet-dih-i şuḫuf-i ḫikāyet olmuştur ki bir şaḡş-ı reṣīṣü’l-ḫāl sūdde-i sa‘ādet-iştimāllerine vaż‘-ı cebīn-i ibtiḫāl [15] idüp bu vech-ile keşf-i kınā‘-i mā fi’l-bāl itdi ki ey seyyid-i ins ü cān ve Resūl-i erzāk-baḡş-i cihān ki gürisnegān ‘işyān-ı⁷²⁷⁸ in‘ām-ı ‘ām ile sīr ü ḫāndān ve teşnegān bevādī-i zūnūb-i āb-ı nāb-ı iḫsān ile sīr-āb ü mecbūrü’l-ḳulūbdur bir niçe

⁷²⁶⁴ Hadis; *Şerh-i Ebî Dâvûd lil-‘Aynî*, “Bâb: Mâ yesteftahu bihi’s-salât”, III, 360 (M.Ş). Manası: *“Âdem su ile çamur arasındayken ben nebî idim.”*

⁷²⁶⁵ ve’t-ḫindür: ve’t-ḫin L
zamān u zemīn *“Ve küntü nebiyyen ve Âdemü beyne’l-mā’i ve’t-ḫini”* dūr: *“Ve küntü nebiyyen ve Âdemü beyne’l-mā’i ve’t-ḫini”* ve muḳaddime-i âferīniş-i zemīn ü zamāndur M
L’de “Ve küntü nebiyyen ve Âdemü beyne’l-mā’i ve’t-ḫini” ifadesi ile “zamān u zemīn” ifadesi yer deḡişmiştir.

⁷²⁶⁶ ṣallellāhu: ṣallellāhu te‘ālā E H M

⁷²⁶⁷ ve sellem: M’de yoktur.

⁷²⁶⁸ meḥādīḫü’l-kerem: L M’de yoktur.

⁷²⁶⁹ ‘alā: L M’de yoktur.

⁷²⁷⁰ meṣābīḫü’z-zulam: ecma‘in L M

⁷²⁷¹ te‘ālā: A R L M’de yoktur.

⁷²⁷² ‘aleyhi: ‘aleyhi ve sellem ve ālihi ve ṣaḡbihi’l-muṭaḡhar A; ‘aleyhi ve sellem ve ‘alā ālihi ve ṣaḡbihi’l-muṭaḡhar L; ‘aleyhi ve ‘alā ālihi ve ṣaḡbihi M

⁷²⁷³ ve sellem: L’de yoktur.

⁷²⁷⁴ ḫilḳat-i: âferīniş-i L M

⁷²⁷⁵ te‘ālā: E H’de yoktur.

⁷²⁷⁶ derārī-i: L M’de yoktur.

⁷²⁷⁷ bir dürr-i girān-māye: biri L M

⁷²⁷⁸ ‘işyān-ı: E H A’da yoktur.

zamāndur ki vādī-yi cū‘da⁷²⁷⁹ tuğyān-ı seyelān-ı cū‘ binā-yı⁷²⁸⁰ vücūdı vīrān ve⁷²⁸¹ cellād-ı gürisnegī-i cānsitān şemşīr-i mergī {vr. 174^a} der-miyān itmekle⁷²⁸² cefā-yı rūzgār⁷²⁸³ evrāk-ı mecmū‘a-i hātırı perīşān itmişdür⁷²⁸⁴ pā-yi dil hār-zār-ı miḥnetde⁷²⁸⁵ der-gildür şiddet-i miḥen-i tengī-ma‘āş berhem-zen-i hengāme-i inti‘āş olup bir dem olmaz ki [5] şehriyār-i merg-i cān-rübā terk ü tāz-ı şehir-i vücūd itmegi temennā şüret-i ḥālümde cilve-nümā olmaya. **beyit**⁷²⁸⁶:

1. Men be-cān-ı müştāk-ı merg ammā ne-mī āyed eccl

Baḥt-ı bedbīn ki zi⁷²⁸⁷ eccl hem-nāz mī bāyed keşīd

neşr⁷²⁸⁸: Āḥir “*ve lā tektülū evlādekūm ḥiṣyete*⁷²⁸⁹ *imlāk*”⁷²⁹⁰ mażmūnı [10] ile ‘amel müyesser olmayup bir duḡter-i pākīze-aḡter ki meyve-i bāğçe-i cān ve bākūre-i ‘ömr-i nā-tüvān idi. **li-münşī’ihī**⁷²⁹¹:

⁷²⁷⁹ vādī-yi cū‘da: **E H A R L**’de yoktur.

⁷²⁸⁰ binā-yı: ‘ālem-i **L M**

⁷²⁸¹ ve: **L**’de yoktur.

⁷²⁸² itmekle: itmişdür **L**

⁷²⁸³ **L**’de “cefā-yı rūzgār” ifadesi ile “evrāk-ı mecmū‘a-i hātırı perīşān” ifadesi yer deḡiştirmiştir; ayrıca “cellād-ı gürisnegi cānsitān-ı şemşīr-i mergī der-miyān” ifadesi de “ve vādī-i cū‘da” ifadesinden sonra yazılmıştır.

⁷²⁸⁴ itmişdür: ve vādī-i cū‘da **L**

cellād-ı gürisnegī-i cānsitān şemşīr-i mergī der-miyān itmekle cefā-yı rūzgār evrāk-ı mecmū‘a-i hātırı perīşān itmişdür: evrāk-ı mecmū‘a-i hātırı dest-i cefā-yı rūzgār perīşān ve cellād-ı gürisnegi cān-sitān-ı şemşīr-i mergi der-miyān itmişdür **M**

⁷²⁸⁵ miḥnetde: derd ü kātld **L**; derd-i kılletde **M**

⁷²⁸⁶ beyit: naẓm **A**

⁷²⁸⁷ ki zi: ger **R L**

zi: **M**’de yoktur.

⁷²⁸⁸ neşr: **A R L**’de yoktur.

⁷²⁸⁹ Āyetin aslında “ḥiṣyete” geçmekler birlikte bütün nüshalarda “ḥiṣyete’l” olarak yazılmıştır.

⁷²⁹⁰ İsrâ 17/31; Meali: “*Geçim endişesi ile çocuklarınızın canına kıymayın*. Biz, onların da sizin de rızkınızı veririz. Onları öldürmek gerçekten büyük bir suçtur.”

⁷²⁹¹ li-münşī’ihī: li-münşī’ihī’l-fakīr **M**; **E**’de ise yoktur.

2. Ğonçe-i bāgçe-i cānum idi

Cism-i fersūdeye⁷²⁹² şān kānum idi

neşr⁷²⁹³: Fütāde-i vādī-i merg olmasun temennā ve fülān vādīye ilkā eyledüm ammā
hālā bu kār-ı nā-pesendīdeye⁷²⁹⁴ [15] müte’essif ve merg-i hāşıl-i ‘ömrüme⁷²⁹⁵
mütelehhif oldum. **li-münşī’ihī**⁷²⁹⁶:

3. Haṭā itdüm peşīmānum ne çāre

Oñilmāz yāredür ammā⁷²⁹⁷ bu yāre

4. ‘Aceb kār eyledi cāna firākı

Umaram⁷²⁹⁸ rüz-i haşr olam mülākī

neşr⁷²⁹⁹: Sākī-i dehr-i sitīze-kām cām-ı zehr-ālūd-i şarāb-ı⁷³⁰⁰ ālām ile⁷³⁰¹ firāk-ı
ṭākatum ṭāk ve bār-i⁷³⁰² ḳaddümi lām ve ‘işümi bir mertebe münakkaş itdi ki gūyā sākī-i
ecel⁷³⁰³ iskā’-i cām-ı {vr. 174^b} pesīne muraḥḥaş olmışdur. **şī’r**⁷³⁰⁴:

⁷²⁹² fersūdeye: fersūdede **M**

⁷²⁹³ neşr: **E L**’de yoktur.

⁷²⁹⁴ pesendīdeye: pesendīde **R**

⁷²⁹⁵ ‘ömrüme: ‘ömre **R L M**

⁷²⁹⁶ li-münşī’ihī: li-münşī’ihī’l-fakīr **R L M**

⁷²⁹⁷ ammā: ḥaḳḳā **L M**

⁷²⁹⁸ umaram: umarın **L**

⁷²⁹⁹ neşr: **E L**’de yoktur.

⁷³⁰⁰ şarāb-ı: şürb-i **R**

⁷³⁰¹ ile: **E H A R**’de yoktur.

⁷³⁰² firāk-ı ṭākatum ṭāk ve bār-i: **L M**’de yoktur.

⁷³⁰³ eccl: ‘ömr **L**

sākī-i eccl: **M**’de yoktur.

⁷³⁰⁴ şī’r: beyit **A R L M**

5. Velev ‘araztü ‘ale’l-mevtî hayâten

Ye‘îşü⁷³⁰⁵ mişle îşî lem türîdü⁷³⁰⁶

neşr⁷³⁰⁷: Pes hayât-dih-i emvât ve şefâ‘at-künende-i rûz-i ‘arâşât Hâzretleri’nden me’mûldur ki şifâhâne-i luţf u ihsân meded-resân-ı cân-ı [5] nâ-tüvân ola gerçi⁷³⁰⁸ şimdengirü ne maķûle⁷³⁰⁹ ‘ilâc ola ki qarâr-dâde-i umaç-ı mizâc şihhat-imtizâc⁷³¹⁰ ola. **mışra’**:

6. Nüş-i dârü ki pes ez merg be-suhr-âb resîd

neşr⁷³¹¹: Şimden girü⁷³¹² bu kâr-ı düşvâr qarîn-i ‘ilâc olmaduğı pedîdâr⁷³¹³ ve bu⁷³¹⁴ nâsûr-i dehen-küşâ merhem-i şifâ ile leb-ber-leb olmaķ emr-i müstağrebdür ammâ seyyid-i Kureyşî-[10] neseb bu kâra ‘inâyet iderse ‘aceb degüldür⁷³¹⁵ Hâzret-i şifâ-bağş-i ‘illet-i⁷³¹⁶ ‘işyân ‘aleyhi’ş-şalâtânü’l-etmânü’l-ekmelân buyurdılar ki ilķâ itdügün vâdî-yi fenâya⁷³¹⁷ râh-nümâ olursañ⁷³¹⁸ şifâhâne-i gaybdan ihtimâldür ki devâ hüveydâ ola derd-mend imtişâl-i emre şitâbân [15] ve bād gibi püyân oldı Hâzret-i şifâ-sâz-ı ümmet-i günehkârân⁷³¹⁹ dağı ol cānibe irķâ’-i ‘inân buyurdılar⁷³²⁰ ķünki vâdî-i ma’hûd

⁷³⁰⁵ Ye‘îşü: Be-‘îşî M

⁷³⁰⁶ türîdü: yürîdü M

⁷³⁰⁷ neşr: neşr Hâzret-i L

⁷³⁰⁸ gerçi: ammâ L M

⁷³⁰⁹ maķûle: maķûle ter L; maķûle tîr-i M

⁷³¹⁰ şihhat-imtizâc: şihhat-i imzâc M

⁷³¹¹ neşr: A’da yoktur.

⁷³¹² Şimden girü: E H A R’de yoktur.

⁷³¹³ pedîdâr: pedîdârdur M

⁷³¹⁴ bu: M’de yoktur.

⁷³¹⁵ ammâ seyyid-i Kureyşî-neseb bu kâra ‘inâyet iderse ‘aceb degüldür: L M’de yoktur.

⁷³¹⁶ ‘illet-i: M’de yoktur.

⁷³¹⁷ vâdî-yi fenâya: vâdîye E H A R

⁷³¹⁸ olursañ: ol E H A R

⁷³¹⁹ günehkârân: günâhkârân R

⁷³²⁰ “Hâzret-i şifâ-sâz-ı ümmet-i günehkârân dağı ol cānibi cüyân oldılar” ifadesi L’de derkenardır.

Hâzret-i şifâ-sâz-ı ümmet-i günehkârân dağı ol cānibe irķâ’-i ‘inân buyurdılar: M’de yoktur.

sāye-i vücūd-i şāhib-i havż-ı mevrūd ile reşk-āver-i gülistān-ı İrem ve nümū-dār-ı behişt-i hurrem oldu nesīm-i ‘ināyet hār-ı rāhı berbād ve bārān-ı rahmet⁷³²¹ gubār-ı endūhı ib‘ād eyledi nazar kerde-i Resūl-i Hudā olıcağ⁷³²² duğter-i mürdeye ismi ile nidā ve pīş-gāh-ı {vr. 175^a} ‘ināyetlerine huzūrına işāret ü imā buyurdılar gūyā⁷³²³ nefha-i Cibrīl idi ki şikem-i Meryem’den veled-i Mesīh-dem peydā ya nefes-i⁷³²⁴ Mesīh-i hayāt-efzā idi ki mürde-i şad sāleyi ihyā eyledi fi’l-ḥāl pister-i [5] mergden⁷³²⁵ ser-i berāverde ve huzūr-i hayrū’l-beşerde rüy-küsterde oldu ve ayıtdı lebbeyk lebbeyk⁷³²⁶ ve sa‘dīke⁷³²⁷ yā Resūlallāh⁷³²⁸ buyurdılar ki ey duğter vālideynūñ dağı şeref-i İslām’a mazhar olmuşlardur⁷³²⁹ anlara⁷³³⁰ telāk⁷³³¹ ile def‘-i ārzū vü iştiyāk⁷³³² eyle ayıtdı ey seyyid-i āfāk [10] ve mesned-ārā-yı serīr-i istiḥkāk Rabb-i ‘izzet ‘ammet ālā’ühü ve cellet Hāzreti’ni erḥam ü erfağ ve vālideynümden ḥālūme evfağ ü eşfağ buldum ol sa‘ādetden dūr olmak ḥāṭırumdan mehcūrdur bu ḥālet-ile imtizāc ve anlardan def‘-i ihtiyāc itmiş midür **li-münşī’ihī**⁷³³³:

[15] 7. Senden ayru kimse yā Rab münācāt itmezem

Dergehūñden gayrıya hiç ‘arz-ı ḥacāt itmezem

⁷³²¹ rahmet: meveddet **M**

⁷³²² “nazar kerde-i Resūl-i Hudā olıcağ” ifadesi **L**’de derkenardır; **M**’de ise yoktur.

⁷³²³ gūyā: yā **E H**

⁷³²⁴ nefes-i: dem-i **L**; **A M**’de ise yoktur.

⁷³²⁵ pister-i mergden: zemīnden **R**

⁷³²⁶ lebbeyk: **E H A R L**’de yoktur.

⁷³²⁷ ve sa‘dīke: **M**’de yoktur.

⁷³²⁸ “bi-ḥamdillāh idi ki kabūl-i dīn-i İslām ile nübüvvetüñe ikrār-ı inkār oldu” ifadesi **L**’de derkenardır.

⁷³²⁹ vālideynūñ dağı şeref-i İslām’a mazhar olmuşlardur: **R**’de yoktur.

⁷³³⁰ anlara: vālideynüñe **R**

⁷³³¹ telāk: telākī **L M**

⁷³³² iştiyāk: iştiyākī **L M**

⁷³³³ li-münşī’ihī: li-münşī’ihī’l-fakīr **M**

neşr⁷³³⁴: Deyu yine şüret-i⁷³³⁵ merg mir'ât-ı âmâlinde cılve-nümâ olmak temennâ idicek du'â-yı hayrû'l-beşer ile⁷³³⁶ şüret-i ūlâ⁷³³⁷ cılve-ger ve hâlet-i merziyyesine vuşul müyesser oldı.⁷³³⁸ **li-münşî'ihî**⁷³³⁹:

8. Bir du'â ile eyledi ihyâ

Duğter-i mürdeyi Resûl-i Hudâ⁷³⁴⁰

9. Bir degül istese binüñ eyler

Hep elinde cihân ve mâ fihâ⁷³⁴¹

10. Rûz-i haşr içre umaruz Yahyâ

Mürdegân-ı zünûba ide 'aţâ⁷³⁴²

{vr. 175^b} 87. Mu'cize-i güftâr-ı püser ve islâm-ı mâder der huzûr-i Hazret-i seyyidü'l-beşer şallellâhu te'âlâ⁷³⁴³ 'aleyhi ve sellem⁷³⁴⁴

E 175^b; H 162^a; A 160^b; R 159^a; L 133^a; M 151^a

Mu'inü'd-dîn Miskî Me'âric nâm kitâb-ı belâgat-encâmda derârî-i mu'cizâtı münselik-i silk-intizâm itdükde⁷³⁴⁵ bu mu'cizeyi bu gûne⁷³⁴⁶ tahtîr ve⁷³⁴⁷ [5] dâhil-i erķâm ve

⁷³³⁴ neşr: L'de yoktur.

⁷³³⁵ şüret-i: hâlet-i L M

⁷³³⁶ du'â-yı hayrû'l-beşer ile: L M'de yoktur.

⁷³³⁷ şüret-i ūlâ: E H A R'de yoktur.

⁷³³⁸ oldı: eyledi M

⁷³³⁹ li-münşî'ihî: li-münşî'ihî'l-fakîr M

⁷³⁴⁰ a: Mürde iken o duğteri haqqâ L

⁷³⁴¹ Bu beyit R L'de bulunmamaktadır.

⁷³⁴² Bu beyit E H A M'de yoktur; L'de ise derkenardır.

⁷³⁴³ te'âlâ: A R'de yoktur.

⁷³⁴⁴ şallellâhu te'âlâ 'aleyhi ve sellem: 'aleyhi's-şalātu mâ dâre'l-kamer L M

ķalem-i miskīn-raķam⁷³⁴⁸ idüp⁷³⁴⁹ ‘arŗa-gāh-ı rivayetde bu vech-ile ĥırām itmişdür ki bir zen var idi ki kelām-ı müstehcen ile ser-riŗte-i küstāĥīyi keŗide idüp dāyimā ol serveri kelimāt-ı nā-pesendide ile rencide ider idi bir zen idi ki sözi şūrīde-i⁷³⁵⁰ dühül-zen ve pīrezen-i çarĥ gibi bī-ĥayā ve vaŗ’ı ġayr-i müstāĥsen idi⁷³⁵¹ bir ġün ĥuzūr-i fāyizü’n-nūrlarına ĥudū‘ u edeb ile fersūde-leb [10] olup kehvāre kenārında bir tıfl-ı rađī‘i var idi ki çehresi mānend-i mihr-i tāb-dār idi çünkü ĥürşīd-i cemāl-i sultān-ı fā’izü’l-‘arŗ sipihr-i ĥāl-i ġūdeke zīyā-baĥŗ oldu ġūdek⁷³⁵² ayıtdı es-selāmu ‘aleyke yā Resūlallāh es-selāmu ‘aleyke yā Muĥammed bin ‘Abdullāh ĥaĥķā ki şadā-yı şalā-yı [15] ni‘met-i⁷³⁵³ da‘vet ġūŗ-i şīmāĥ-ı ‘ālemyānı pūr-ni‘met idüp simāt-ı keĥkeŗān gibi ‘āleme memdūd olmışdur sa‘ādet aña ki müsā‘ade-i tālī‘-i mesūd ile ĥişŗe-ālūd ve şekāvet aña ki bu ni‘metden⁷³⁵⁴ dest-i ‘inād ile⁷³⁵⁵ ĥūŗe-çīn olmayup merdūd ola⁷³⁵⁶ buyurdılar ki ey ġūdek ‘iķāb-ı idrāk-i işbāha ‘irfānda ne zamānda meķān ve şa‘ve-i nuţķ ser-pençe-i şebbāz-ı şamtdan ne evānda ĥalāŗa istīzān itmişdür ve⁷³⁵⁷ Resūl-i İlāh ve pūser-i ‘Abdullāh idüğüm ser-menzil-i vuķūfa niçe⁷³⁵⁸ rāh bulmışdur pūser ayıtdı ey Nebiyy-i Celīl ve sultān-ı bī-‘adīl ma‘rifet-i {vr. 176^a} zāt-ı Ĥāŗret-i risālet cenāb-ı Rabb-i ‘izzetden ‘azzet ālā’ühü ve cellet baña maĥż-ı kerāmetdür işte Cibrīl-i emānet-maŗĥar ser-i sa‘ādet-efseriñde mānend-i tāvus-i zerrīn [5] pūr-müşāhid ü cilve-gerdür sen ol

⁷³⁴⁵ itdükde: idüp **L M**

⁷³⁴⁶ bu ġüne: bu vech-ile **L M**

⁷³⁴⁷ taĥrīr ve: **E H A R L**’de yoktur.

⁷³⁴⁸ ve ķalem-i miskīn-raķam: **E H A R**’de yoktur.

miskīn-raķam: müşġīn-raķam **M**

⁷³⁴⁹ idüp: **L M**’de yoktur.

⁷³⁵⁰ sözi şūrīde-i: tekellümde ġūyā **M**

⁷³⁵¹ bir zen idi ki sözi şūrīde-i dühül-zen ve pīrezen-i çarĥ gibi bī-ĥayā ve vaŗ’ı ġayr-i müstāĥsen idi: **E H A R**’de yoktur.

⁷³⁵² ġūdek: **L M**’de yoktur.

⁷³⁵³ ni‘met-i: **E R**’de yoktur; **H**’de ise üstü çizilmiştir.

⁷³⁵⁴ bu ni‘metden: **M**’de yoktur.

⁷³⁵⁵ dest-i ‘inād ile: **E H A R L**’de yoktur.

⁷³⁵⁶ ola: olmuşdur **M**

⁷³⁵⁷ ‘iķāb-ı idrāk-i işbāha ‘irfānda ne zamānda meķān ve şa‘ve-i nuţķ ser-pençe-i şebbāz-ı şamtdan ne evānda ĥalāŗa istīzān itmişdür ve: **M**’de yoktur.

⁷³⁵⁸ niçe: ne vaķtinde **L**; ne vaķitde **M**

sultân-ı hidâyet-eşersin ki cümle-i hamele-i âsmân ve heme-i melâ'ike vü kerrübiyân saña çâker ve⁷³⁵⁹ hâk-i pâ-yi kîmyâ-eşerüñ⁷³⁶⁰ farâk-ı 'âlemiyâna⁷³⁶¹ tâc-ı zer-i⁷³⁶² serdür a'lâ-yı 'illiyyînde zebân-âverân-ı senâ vü maḥmidet ve zamân u zemînde suḥan-verân-ı ümmet [10] südde-i 'azamet ve bâr-gâh-ı rif'at ü⁷³⁶³ risâlet-menḳabetüñden⁷³⁶⁴ deryüze-i şefâ'at iderler âftâb-ı mu'cizâtuñ her zamânda⁷³⁶⁵ tâbende ve âşâr-ı kerâmâtuñ ilâ⁷³⁶⁶ âḫiri'z-zamân⁷³⁶⁷ tırâz-ı beḳâ ile pâyendedür⁷³⁶⁸ şabâ-yı mâh⁷³⁶⁹ şeb-i târ u⁷³⁷⁰ siyâh içre ziyâ-i mâh-ı⁷³⁷¹ leyle-i Mi'râc'uñ âşârı ve 'arîza-i rûzda olan bâriḳa-i nûr-i server-i⁷³⁷² ṭal'at-i [15] tâb-nâkuñ envârıdur. **li-münşî'ihî**⁷³⁷³:

1. Hâk-i pâyüñ 'arşa oldı⁷³⁷⁴ hem-'inân

Sende ḫatm oldı⁷³⁷⁵ risâlet bî-gümân

neşr⁷³⁷⁶: Sevâd-ı hâk-i râhuñ sürme-i çeşm-i âftâb ḡubâr-ı mevkib-i hümâyûnuñ iksîr-i aşḫâb u aḫbâbdur⁷³⁷⁷ Hâzret-i sultân-ı risâlet ki.⁷³⁷⁸ **beyit**⁷³⁷⁹:

-
- ⁷³⁵⁹ çâker ve: çâkerdür **R L M**
⁷³⁶⁰ eşerüñ: eşerüñe **E H**
⁷³⁶¹ 'âlemiyâna: enbiyâya **A R L M**
⁷³⁶² zer-i: **R**'de yoktur.
⁷³⁶³ rif'at ü: **E H A R L**'de yoktur.
⁷³⁶⁴ menḳabetüñden: menḳabetüñde **E**
⁷³⁶⁵ her zamânda: **E H A R L**'de yoktur.
⁷³⁶⁶ ilâ: daḫı **L**; dâmen-i **M**
⁷³⁶⁷ zamân: zamâna **L**; zamâna deñlü **M**
⁷³⁶⁸ pâyendedür: pâyende **M**
⁷³⁶⁹ şabâ-yı mâh: **E H A R L**'de yoktur.
⁷³⁷⁰ târ u: **E H A R L**'de yoktur.
⁷³⁷¹ ziyâ-i mâh-ı: **M**'de yoktur.
⁷³⁷² server-i: bürüz-i **R**; **L M**'de ise yoktur.
⁷³⁷³ li-münşî'ihî: beyit **L**; li-münşî'ihî'l-faḳîr **M**
⁷³⁷⁴ oldı: olmış **M**
⁷³⁷⁵ oldı: olmışdurur **R L**; olmışdurur ḫatm-i **M**
⁷³⁷⁶ neşr: **L**'de yoktur.
⁷³⁷⁷ aşḫâb u aḫbâbdur: aşḫâbdur **E H A R L**
⁷³⁷⁸ ki: **M**'de yoktur.

2. Dībāce-i risāle-i fen nübüvvetest

Dībāce-i ‘imāme-i tāt mürüvvetest

neşr: Buyurdılar ki ey püser vālideynüñ ne isim ile müsemmā itmişlerdür⁷³⁸⁰ ayıtdı ‘Abdü’l-‘uzzā nāmi-y-le {vr. 176^b} berāverde-i zebān-ı⁷³⁸¹ şığār u kibārem ammā bu nām-ı zışt-den bīzāram ve ğayrı isme talebkāram buyurdılar ey püser-i bā-intibāh nāmuñ ‘Abdullāh olsun ayıtdı ey çābük-süvār-ı ‘arşa-ı risālet ve dilīr-i bīşe-i nübüvvet çünki bu bendenüñ⁷³⁸² kūy-i [5] dili⁷³⁸³ çevgān-ı iltifāt ile rübūde olup⁷³⁸⁴ derīçe-i ‘ināyetleri küşāde olup⁷³⁸⁵ çehre-i hāl⁷³⁸⁶ mir’āt-ı ‘ubūdiyyetde ‘arż-ı cemāl itdi mes’ül-i dāhīl-i dāyire-i qabūl olmağ me’mūldur merām-ı dil-i müstehām⁷³⁸⁷ mādām ki⁷³⁸⁸ huddām-ı Süreyyā-intizām silkine nīzām⁷³⁸⁹ ile ğayra ta‘alluğdan hālāş ve⁷³⁹⁰ hīdmet-i ‘aliyyelerine ihtīşāşdur mādām ki du‘ā-yı hayırları⁷³⁹¹ hāl-i zāruma [10] şāmil olmaya aḥvālüm müşkil olur. **mışra**⁷³⁹²:

⁷³⁷⁹ beyit: nazm A; li-münşī’ihi L; li-münşī’ihi’l-fakīr M

⁷³⁸⁰ ne isim ile müsemmā itmişlerdür: ismüñi ne qomışlardur L M

⁷³⁸¹ nāmiyle berāverde-i zebān-ı: dimekle ma’lūm-i L M

⁷³⁸² bu bendenüñ: E H A R L’de yoktur.

⁷³⁸³ dili: dil E H A R L

⁷³⁸⁴ olup: oldu L M

⁷³⁸⁵ derīçe-i ‘ināyetleri küşāde olup: E H A R L’de yoktur.

⁷³⁸⁶ çehre-i hāl: R L’de yoktur.

hāl: āmāli M

⁷³⁸⁷ “mir’āt-ı ‘ubūdiyyetde ‘arż-ı cemāl itdi mes’ül-i dāhīl-i dāyire-i qabūl olmağ me’mūldur merām-ı dil-i müstehām” ifadesi L’de derkenardır.

mir’āt-ı ‘ubūdiyyetde ‘arż-ı cemāl itdi mes’ül-i dāhīl-i dāyire-i qabūl olmağ me’mūldur merām-ı dil-i müstehām: haṭṭ-ı hūlūd-i hīdmet ile mu’aqqad ü meşdūd olmağ endīş-bende-i ihlāş-ı kīşdür M

⁷³⁸⁸ mādām ki: E H A R L’de yoktur.

⁷³⁸⁹ nīzām: intizām L

⁷³⁹⁰ ile ğayra ta‘alluğdan hālāş ve: ‘Abdu’l-‘uzzā nāmundan hālāş ile L; müyesser olmaya ‘Abdu’l-‘uzzā nāmundan hālāş ile M

⁷³⁹¹ mādām ki du‘ā-yı hayırları: bu kerem-i hāş ki E H A R

ihṭīşāşdur mādām ki du‘ā-yı hayırları: ihṭīşāş niçe qābildür mādām ki du‘ā-yı hayırları M

⁷³⁹² mışra’:mışra’ li-münşī’ihi R

3. Yek-nazar ey şāh-ı dil ber ‘āşık-ı ğam-gīn niger

neşr⁷³⁹³: Hāzret-i Resūl me’mūl ü mes’ūlin qabūl idüp hayır du‘ā ile murādı huşūle vuşūl buldı püser ayıtdı **beyit**⁷³⁹⁴:

4. Ez secde-i şükrem ser-i şūrīde ne-yāsūd

Kāyin-i luṭf ne endāze-i kadr çü menī būd

neşr⁷³⁹⁵: Zihī baht [15] u sa‘ādet aña ki nübüvvetüñe şehādet eyleye zihī şūr-baht ki kemend-i itā‘atden gerden-i pīçīde olup murg-i devleti remīde eyleye ve bir na‘ra urup cism-i nā-tüvānından rūḥ-i ‘azīzi ḥurūc ve evc-i āsmāna vülūc idüp mālikinden ḥālī ḥāne-i ḥarāba ve şemşīrinden dūr kırāba döndi. **beyit**⁷³⁹⁶:

5. ‘Āşıkān-rā terk-i ser bāyed dilā

Şādıkān-rā ānçünīn şāyed dilā

neşr: Zen-i na‘ra-zen mecārī-i aḥvāle vākıfe olıcaḡ ḥaḡıḡat-i ḥāle {vr. 177^a} ‘ārife olup bu bir mu‘cize-i bedī‘atü’l-mişāldür ki dest-i inkār-ı pīrāmen-i ḥāline irmek muḡāl ve cezā-yı muḡālefet-i ḡızy ü nekāldür didi ve fi’l-ḡāl tevḡīd-i Ḥudā-yı müte‘āl ve taşdıḡ-i Nebiyy-i şādıḡu’l-maḡāl idüp şeref-i İslām’ı [5] fā’ize ve sa‘ādet-i īmānı ḡā’ize oldı zūlmet-serā-yı dil ü cānı envār-ı feyz-i Sübhānī ile mānend-i sipihr-i müdevver bir mertebe münevver oldı ki eyyām-ı gūzeşte-i ḡalālet-fercām içün te’essūf ve muḡālefet-i evāmīr-i Ḥudā vü Resūl’e telehhūf itdi Hāzret livā-yı a‘lā-yı beşāreti i’lā buyurup [10] ayıtdı müjde saña ki melā’ike-i kirām seni⁷³⁹⁷ techīz ü tekfīn içün kıyām idüp ḡulle-i cennet ile mazḡar-ı ikrām-ı melek-i Allām oluñ⁷³⁹⁸ çünki beşāret-i cennet gūş-güzār-ı zen-i ḡūrī-şıfat oldı ol daḡı bir na‘ra ile teslīm-i cān ve ‘azm-i ḡıṭṭa-i cinān eyledi

⁷³⁹³ neşr: E’de yoktur.

⁷³⁹⁴ beyit: li-münşī’ihi R; A’da ise yoktur.

⁷³⁹⁵ neşr: A L M’de yoktur.

⁷³⁹⁶ beyit: li-münşī’ihi L; li-münşī’ihi’l-faḡīr M

⁷³⁹⁷ kirām seni: M’de yoktur.

⁷³⁹⁸ oluñ: olduk A R L M

Ḥazret-i fermān-fermā-yı⁷³⁹⁹ velāyet-i⁷⁴⁰⁰ risālet ve⁷⁴⁰¹ sulṭān-ı serīr-i [15] nübüvvet fermān ıṣdār buyurdılar ki berk-i gül gibi birbirine şardılar ve namāzlarını⁷⁴⁰² kılop bir ḥufrede⁷⁴⁰³ defn itdiler. **li-münṣī’ihi**⁷⁴⁰⁴:

6. Göre ol bīve-i za’īfeyi kim

Āḥir-i kārı ḥayr oldu anuñ

7. Yā Resūlallāh eyle bize naṣīb

Mesnedi sensin ehl-i imānuñ

88. Mu‘cize-i bisyār şüden-i āb-ı⁷⁴⁰⁵ ḡāh-ı Hudeybiye be-teveccüh-i ḥayrū’l-beriyye ‘aleyhi’ş-şalātu ve’t-taḥiyye⁷⁴⁰⁶

E 177^a; H 163^b; A 162^a; R 160^b; L 134^b

Cüy-bār-ı rivāyet-i mu‘cizāt-ı Ḥazret-i {vr. 177^b} nübüvvet-intisāb ile gülistān-ı mesāmi‘-i ‘ālemiyānı sīr-āb iden naḡale-i aşḡābdan Berā’ bin ‘Āzib⁷⁴⁰⁷ (?) raḍiye ‘anhü Rabbühü’l-Vehhāb ḡavvāş-ı baḥr-i rivāyet ve şināver-i deryā-yı hikāyet olup dimişdür ki yevm-i ḥarb-i [5] Hudeybiye’de Ḥazret-i faḥr-i cihān ile hem-‘inān idük Hudeybiye ki bir bi’r ma‘lūm u mezkūrdur ve meşreb-i ebnā’-i sebīl idügi meczūm u meşhūddur

⁷³⁹⁹ fermān-fermā-yı: fermā-yı fermān L

⁷⁴⁰⁰ velāyet-i: velāyet ü L

⁷⁴⁰¹ ve: L M’de yoktur.

⁷⁴⁰² namāzlarını: namāzların M

⁷⁴⁰³ ḥufrede: ḥafrde E H A

⁷⁴⁰⁴ li-münṣī’ihi: li-münṣī’ihi’l-faḡīr M

⁷⁴⁰⁵ şüden-i āb-ı: L’de yoktur.

⁷⁴⁰⁶ Bu mu‘cize M’de bulunmamaktadır.

⁷⁴⁰⁷ ‘Āzib: Ġārib R

“Berā’e bin Ġārib bā’-i muvaḡḡidenüñ fetḫi ve elif-i memdūde iledür ve rā’-i meksūre-i mu‘ceme iledür” ifadesi R’de derkenardır.

keşret-i ‘asker narḥ-ı⁷⁴⁰⁸ mā idüp eşer-i mā kalmadı kılet-i mā ile ducret-i ‘asker-i zafer-intimā⁷⁴⁰⁹ gūş-güzār-ı Resūl reh-nümā olıcaḡ. **nazm**⁷⁴¹⁰:

1. ‘Ālem-efrāz-ı ‘arşa-i tevḥīd

[10] Şu‘le-endāz-ı hucre-i tefrīd

neşr: Ḥazret-i risālet-penāh ‘azīmet kerde-i ser-i çāh olup şefīr-i çāhı qarārgāh buyurdılar dest-i berāverde-i dergāh-ı Ḥudā-yı bī-iştibāh idüp bisyārī-i āb-ı çāh içün metā‘-ı recāyı nihāde-i pīş-gāh-ı qabūl-i Ḥazret-i İlāh idüp [15] ve mevcūd olan āb ile tavażzī vü mażmażaya şitāb ve baḡiyye-i mażmażayı derūn-i çāha pertāb eylediler zamān-ı yesīr-i te’ḥīrden soñra aşḥāb-ı ‘ālī-cāh ḡadem-zed-i ser-i çāh olup müşāhede itdiler ki nā-yāb olan āb tuḡyān idüp seyl-i revān gibi cereyānda⁷⁴¹¹ ‘umūmen ‘asākīr-i zafer-mü’eşşir şürb ü tavażzī ve devābb u⁷⁴¹² mevāşīyi irvā vü isḡā ve saḡāmet-i teşnegīye {vr. 178^a} şarāb-ı āb ile şifā ḡaşıl olup cünd-i⁷⁴¹³ müslimīn menzil ü maḡşada veche-i ‘azīmetin müstebīn itdiler. **li-münşī’ihī:**

2. Teşnegān-ı bevādī-i seferi

Āb-ı luṡfī-y-le eyledi sīr-āb

3. Mażmaża eyledi bıraḡdı çehe

Şürbe gūyā ki eyledi işrāb

⁷⁴⁰⁸ narḥ-ı: barḡ-ı **L**

⁷⁴⁰⁹ intimā: **E**’de yoktur.

⁷⁴¹⁰ nazm: beyit **R L**

⁷⁴¹¹ “Ḥazret-i risālet-penāh ‘azīmet kerde-i ser-i çāh olup şefīr-i çāhı qarārgāh buyurdılar dest-i berāverde-i dergāh-ı İlāh olup bisyārī-i āb-ı çāh içün du‘ā ve qabūlünü temennā idüp mevcūd olan āb ile tavażzī vü mażmażaya şitāb ve baḡiyye-i mażmażayı derūn-i çāha pertāb eylediler zamān-ı yesīr-i te’ḥīrden soñra aşḥāb-ı ‘ālī-cāh ḡadem-zed-i ser-i çāh olup müşāhede itdiler ki nā-yāb olan āb tuḡyān idüp seyl-i revān gibi cereyānda” ifadesi **L**’de derkenardır.

⁷⁴¹² u: **L**’de yoktur.

⁷⁴¹³ cünd-i: ḡāfile-i **L**

[5] 4. Āb-ı luṭfī-y-le nār-ı ‘iṣyānı

Umaruz rûz-i ḥaṣr ide nā-yāb

89. Dürüstî-i dest-i a‘râbî-i nādān be-dest-i mu‘cize-i ān sulṭān-ı ‘ālemyān

E 178^a; H 164^b; A 163^a; R 161^a; L 134^b; M 71^b

Meṣāmm-ı ‘ālemi āṣār u seyr ile mānend-i müṣḡ-i⁷⁴¹⁴ azfar ḥōṣ-bū vü mu‘aṭṭar iden Mu‘īnū’d-dīn-i Miski Me‘āric nām kitāb-ı ‘ḥikmet-encāmda⁷⁴¹⁵ bu vech-ile [10] raḡam-zede-i kil-k-i müṣḡīn-fām itmiş ki bir rûz-i pīrûzda ol ḥūrṣīd-i sipihr-i müfārīḡ⁷⁴¹⁶ ḥāne-i Fāṭıma-i Zehrā’da ṣārīḡ⁷⁴¹⁷ oldu. **li-münṣī’ihī:**

1. Fāṭıma ḥānesin idüp teşrīf

İtdi teşrīf ile anı⁷⁴¹⁸ talṭīf

neṣr: Ol dürr-i ṣādef-i⁷⁴¹⁹ nübüvvet ve ḡaṭre-i baḡr-i risālet levāzım-ı istiḡbāl ve merāsim-i [15] i‘zāz ü iclālde⁷⁴²⁰ bezl-i mecāl eyledi eṣnā’-i ḡüft ü ṣīnīdde ayıtdı ey Resūl-i bā-te’yīd bir niḡe ḡündür ki bünyān-ı cū’ ve ḡillet-i kemāl-i raṣānet ve esās-ı ‘acַz ü ḡucret nihāyet-i metānet üzre olup seng-i ḡārā gibi tīṣe-i ṣabr u ḡarārı pāre pāre ḡılımsıdur. **li-münṣī’ihī**⁷⁴²¹:

2. Ez za‘īfī ḡünān ṣüdem ki zi ten

Der dil-i men be-bīnī esrārem

⁷⁴¹⁴ müṣḡ-i: misk-i **A R L M**

⁷⁴¹⁵ ‘ḥikmet-encāmda: ‘abīr-āṣāmda **R M**; ‘abīr-āṣāmdan **L**

⁷⁴¹⁶ sipihr-i müfārīḡ: neyyir-i maṭāli’ **R**

⁷⁴¹⁷ ṣārīḡ: ṭāli’ **R**

⁷⁴¹⁸ İtdi teşrīf ile anı: Ḳaṣd itdi ki eyleye **L**

ile anı: anı eyleye **R**

⁷⁴¹⁹ dürr-i ṣādef-i: Zühre-i āsmān-ı **L M**

⁷⁴²⁰ iclālde: ikrāmda **R**

⁷⁴²¹ li-münṣī’ihī: beyit **R L M**

neşr⁷⁴²²: Hâzret-i nübüvvet⁷⁴²²-me’âb şefkat-i übüvvet⁷⁴²³ ile pür-ıztırâb {vr. 178^b} olup libâs-ı ‘izzet-istînâsların kaldırdılar ya’ni şikem-i mübâreklerine şedd-i hacet itmekle def’-i zarâr itdüklerin minâşşa-i zühûra cılve-ger buyurdılar. **şi’r**⁷⁴²⁴:

3. Ve şedde min şegabin aḥşâühü ve tavâ

[5] Taḥte’l-ḥicâreti keşhân mütrefü’l-edem⁷⁴²⁵

neşr⁷⁴²⁶: Ammâ ser-â-pâ beden ser-â-ser⁷⁴²⁷ ilbâs-ı⁷⁴²⁸istirâḥâtdan ‘ārî ve serâ-yı vüçûda şadakât-ı zülâl-i⁷⁴²⁹ cû’dan ḥalel tārî olmağla⁷⁴³⁰ bâdiye-i bedel-i mâ-yetehallelden dūr ve müşâdefe-i sümûm u⁷⁴³¹ hücûm-i cû’la ḥâr-zâr-ı ‘inâda rencûr olmak ihtimâlleri âftâb-ı ‘inâyetlerin nûr-pâş [10] idüp tefakḥud-i mâye-i ma’âş için ḥâtır-ı hümayûnları ḡâyet maḥzûn⁷⁴³² oldu. **li-münşî’ihi**⁷⁴³³:

4. Kalbüñe ḡam gelse ey dil cānib-i şahrâya var

Ḡonçe-i ḡalbi küşâd eyler belî bād-ı bahâr⁷⁴³⁴

neşr⁷⁴³⁵: Bu ıztırâb ile ol ḥürşîd-i felek-pāye cānib-i şahrâya pūyān ve sedd-i ramaḡ-ı cānānı⁷⁴³⁶ cūyān oldılar naẓar-ı mübârekleri bir a’rābî-i ‘anîd ü⁷⁴³⁷ tünde muşâdif oldu ki

⁷⁴²² nübüvvet: nübüvvet-i übüvvet **R L M**

⁷⁴²³ übüvvet: nübüvvet **R L M**

⁷⁴²⁴ şi’r: nazım **A**; ‘arabiyye **R**; beyit **L M**

⁷⁴²⁵ mütrefü’l-edem: metrûfü’l-edem **H A L**

⁷⁴²⁶ neşr: **A**’da yoktur.

⁷⁴²⁷ ser-â-ser: **E H M**’de yoktur.

⁷⁴²⁸ ilbâs-ı: **E H A R L**’de yoktur.

⁷⁴²⁹ şadakât-ı zülâl-i: şademât-ı zülâl-i **R**; şademât-ı zelazil-i **L M**

⁷⁴³⁰ olmağla: olup **R**

⁷⁴³¹ u: **R L M**’de yoktur.

⁷⁴³² ḡâyet maḥzûn: cānib-i sal’iye-maḡrûn **R**; **L**’de ise “ve cānib-i taḡlîşe maḡrûn” ifadesi derkenardır.

⁷⁴³³ li-münşî’ihi: li-münşî’ihi’l-faḡîr **M**; **E H A R**’de ise yoktur.

⁷⁴³⁴ Bu beyit sadece **L M**’de bulunmaktadır.

⁷⁴³⁵ neşr: **E H A R**’de yoktur.

⁷⁴³⁶ cānānı: maşlahatını **R L**

⁷⁴³⁷ ‘anîd ü: **E H A R L**’de yoktur.

bir çāh-ı ba‘īdü’l-ğavrdan iħrāc-ı māye evkātını [15] şārif olmuş devābb u mevāşī⁷⁴³⁸ ve kilāb u ħavāşīyi anuñla ırvā ve nā‘ire-i teşneġī-i eţfāli iţfā iderdi. **li-münşī’ihi**⁷⁴³⁹:

5. Sultān-ı memālik-i velāyet

Serdār-ı serāyir-i celālet

6. Şāhen-şeh-i taht-ı āsmānī

Ĥ^Vānende-i tahte-i nihānī

neşr: Ĥazret-i Resūl-i Mennān⁷⁴⁴⁰ buyurdılar ki ey ĥāmil-i bār-ı meşakḳat-i⁷⁴⁴¹ girān⁷⁴⁴² bu zaḥmetden nā-tüvān olmışsın beni ĥalāş içün⁷⁴⁴³ bir kimesne bu zaḥmete⁷⁴⁴⁴ taḥammül itse ücrete tevessül ider mi mir’āt-ı ĥātır-ı a‘rābīde meşakḳatden ĥalāş içün⁷⁴⁴⁵ her⁷⁴⁴⁶ delv iħrācına üç ĥurmā {vr. 179^a} virmek cılve-nümā oldu merḳūm-i şaḥīfe-i ĥātırı olan ma‘nāy⁷⁴⁴⁷ ‘urza-i ‘arşa-i risālet-intimā itdükde Ĥazret-i Resūl kelimāt-ı a‘rābīyi dāḥil-i dāyire-i ḳabūl buyurup iħrāc-ı māye meşġūl oldılar [5] gūyā ‘uşāt-ı ümmeti zulumāt-ı ‘işıyāndan bīrūn veyā Yūsuf-baht-ı ümmeti ḳa‘r-ı⁷⁴⁴⁸ çāh-ı günāhdan⁷⁴⁴⁹ ĥalāşa maḳrūn eylediler delv-i evvel ki zuhūr itdi ol maḥalde a‘rābī⁷⁴⁵⁰ üç

⁷⁴³⁸ mevāşī: mevāş **E H A L**

⁷⁴³⁹ li-münşī’ihi: nazm **L**

⁷⁴⁴⁰ Mennān: Medenī **L M**

⁷⁴⁴¹ meşakḳat-i: **E H A R**’de yoktur.

⁷⁴⁴² girān: girānī **E H A L M**

⁷⁴⁴³ bu zaḥmetden nā-tüvān olmışsın beni ĥalāş içün: **E H A M**’de yoktur; **L**’de ise “bu zaḥmetden nā-tüvān olmışsın ‘aciz nümāyān olmuş” ifadesi derkenardır.

⁷⁴⁴⁴ zaḥmete: meşakḳate **M**

⁷⁴⁴⁵ “meşakḳatden ĥalāş içün” ifadesi **L**’de derkenardır; **M**’de ise yoktur.

⁷⁴⁴⁶ her: bir **E**

⁷⁴⁴⁷ merḳūm-i şaḥīfe-i ĥātırı olan ma‘nāy: **L M**’de yoktur.

⁷⁴⁴⁸ ḳa‘r-ı: **R**’de yoktur.

⁷⁴⁴⁹ çāh-ı günāhdan: çāhdan **L M**

⁷⁴⁵⁰ a‘rābī: **E H A L M**’de yoktur.

ḥurmā ücret virüp⁷⁴⁵¹ tenāvülüne ḥatır-ı ‘ātırları ruḥṣat-nümā oldu sekiz delv daḥı iḥrāc ile⁷⁴⁵² yigirmi dört ḥurmā alup [10] ref'-i iḥtiyāc buyurdılar. **li-münṣ'ihī**⁷⁴⁵³:

7. 'İş-i evlād için Resül-i Hudā

Fi'ille kesbe eylemiş imā

8. Bu ne ḥulḳ-i ḥüsn ne vaż'-ı laṭīf

Kesb-i yed ide öyle zāt-ı şerīf

neṣr: Nāgāh ḥabl-i delv⁷⁴⁵⁴ beste ol maḥalde güsiste oldu gūyā Ḥazret-i risālet taḥammül-i zaḥmet [15] itdügine tākat getürmedi ol vākıf-ı bādiye-i nādānī ve ‘ākif-i zāviye-i peşimānī ya‘nī a‘rābī-i cānī maḥzar-ı ḥasāret olup ‘itāba cesāret itdi⁷⁴⁵⁵ çünkü⁷⁴⁵⁶ der-i küstāḥīyi bāz ve dest-i dırāz idüp ol Ḥazret’e ta‘arruż ile āzār itdi⁷⁴⁵⁷ ol ser-efrāz-ı erbāb-ı niyāz buyurdılar ki ey a‘rābī dürüş olma ki bu kāra ‘ilāc kābildür a‘rābī daḥı talebkār-ı ‘ilāc olıcaḳ⁷⁴⁵⁸ pençe-i ḥürşide mümāşil olan penc engüşti dehān-ı çāha nāzil eyledi⁷⁴⁵⁹ kudret-i {vr. 179^b} İlähiyye ve mu‘cize-i behiyye⁷⁴⁶⁰ ile delvi қа‘r-ı çāhdan çıkarup aldı ve a‘rābiye teslīm idüp⁷⁴⁶¹ sa‘ādet ile maḳarr-ı muḳarrına⁷⁴⁶²

⁷⁴⁵¹ ücret virüp: **E H A L M**'de yoktur.

⁷⁴⁵² ile: idicek **R**

⁷⁴⁵³ li-münṣ'ihī: li-münṣ'ihī'l-fakīr **M**

⁷⁴⁵⁴ delv: **L M**'de yoktur.

⁷⁴⁵⁵ itdi: eyledi **E**

⁷⁴⁵⁶ çünkü: **R**'de yoktur.

⁷⁴⁵⁷ dırāz idüp ol Ḥazret'e ta‘arruż ile āzār itdi: dırāzluk ile dil-āzarluklar itdi **L M**

⁷⁴⁵⁸ buyurdılar ki ey a‘rābī dürüş olma ki bu kāra ‘ilāc kābildür a‘rābī daḥı talebkār-ı ‘ilāc olıcaḳ: **E H A R M**'de yoktur.

⁷⁴⁵⁹ eyledi: buyurdılar **R**

⁷⁴⁶⁰ ve mu‘cize-i behiyye: **E H A L M**'de yoktur.

⁷⁴⁶¹ idüp: buyurup **R**

⁷⁴⁶² muḳarrına: muḳarlarına **R**; muḳarrerine **L**

teveccüh ü ‘azîmet buyurdi⁷⁴⁶³ a‘râbî mecârî-i aḥvâlden müte’essir ve tedbîr-i⁷⁴⁶⁴ emirde müteḥayyir oldı. **li-münşî’ihî**:

9. Didi kimdür ola bu zât-ı güzîn

[5] Ka‘r-ı çehden çıkardı delvi hemîn

10. Niçe irişdi aña desti ‘aceb

‘Arab’a geldi bu katı ağreb

neşr: Ba‘de ḥîn taḥşîl-i yakîn itdi ki anı çāhdan bîrûn iden server-i ‘izzet-maḥrûn âb-ı şefâ‘at ile ‘arşa-i zünûbi pāk iden sultān-ı *“levlāk”*⁷⁴⁶⁵ ve dest-i himmet [10] ile delv-i ümmîd-i ‘āşiyānı çāh-ı ‘iṣyāndan iḥrāc eyleyen emîn-i vahy ve serdār-ı sırr-ı mi‘rāc Ḥazretleri’dür. **li-münşî’ihî**⁷⁴⁶⁶:

11. Zâtıdur maḥzar-ı füyûz-ı Ḥudā

Şâfi‘-i müznibîn-i rûz-i cezā

12. Ya‘ni gencûr-i sırr-ı lâ-raybî

Maḥrem-i rāz-ı perde-i ğaybî

13. Āsmāndan zemîne raḥmetdür

‘Āleme māye-i sa‘ādetdür

⁷⁴⁶³ buyurdi: buyurdılar **R**

⁷⁴⁶⁴ tedbîr-i: tedebbür-i **M**

⁷⁴⁶⁵ Hadis; metnin aslı “Levlâke levlāk limâ ḥalektü’l-eḫlāk” şeklindedir. *Tefsîrü Rûhi’l-Beyân*, “Sûretü’l-Bakara”, I, 18 (M.Ş). Manası: *“Sen olmasaydın, sen olmasaydın, felekleri yaratmazdın.”*

⁷⁴⁶⁶ li-münşî’ihî: li-münşî’ihî’l-fakîr **L M**

neşr: A‘rābī⁷⁴⁶⁷ bu mu‘cizeden⁷⁴⁶⁸ ḥayrān [15] ve kār u girdārına peşīmān olup⁷⁴⁶⁹ bir mertebe mübtelā-yı sūgvārı vü ğam oldu ki⁷⁴⁷⁰ gāh dās-ı nedāmet ile kişt-zār-ı ‘ömri biçmege ‘āzim gāh қа‘r-ı çāha fütāde olmağa cāzim olup ve bi’l-cümle tedārik-i mā-fāt emr-i lāzım olduğına ‘ālim oldu ne çāre. **mışra‘:**

14. ‘İlāc-ı vākı‘a pīş ez vuķū‘ bāyed kerd

neşr⁷⁴⁷¹: Āḥir nā‘ire-i nedāmeti teskīn içün müzesinde olan sikkīn ile dırāzluk iden dest-i nā-sāz u nā-hem-vārını⁷⁴⁷² kesdi ve murğ-i nīm-bismil gibi taraf-ı Ḥāzret’e {**vr. 180^a**} pervāz idüp gitdi mānend-i ravza-i İrem olan bār-gāh-ı ‘izzet-penāh tūrābına mālīde-i rū-yi siyāh olup⁷⁴⁷³ teveccüh ü⁷⁴⁷⁴ iķbāl berārende-i ‘öẓr-ḥ^vāhı aḥvāl olmak ümmīdine baş-ı maķāl⁷⁴⁷⁵ idüp nāgāh ‘atebe-i [5] ‘aliyyetü’ş-şānlarında⁷⁴⁷⁶ Ḥāzret-i Selmān-ı Fāris’e mülākī olup⁷⁴⁷⁷ zehr-ābe-i⁷⁴⁷⁸ derdinüñ istiḥbār-ı tiryākı ile ayıtdı bu derd ü elem ü küstāḥī şudūrı ‘ilāve-i cevri⁷⁴⁷⁹ dehr-i pūr-sitem olup urmadan leb-i zindegānī şerbet-i ḥuzūr u kāmranı birle ālūde ve her sūde-i ğāliye-i şafā çehre-i şāhid-i ḥāle sūde [10] olmayup reh-rev-i ‘işretüm fütāde-bār ve sāz-ı rāḥatum gūsiste-evtār olmışdur āḥir destyārī-i şıdk u iḥlāş ile dest-i küstāḥdan kendümi ḥalāş itdüm. **mışra‘:**

⁷⁴⁶⁷ A‘rābī: Ol derd-mend-i pūr-elem **M**

⁷⁴⁶⁸ mu‘cizeden: mu‘cizede **A R**

⁷⁴⁶⁹ “A‘rābī bu mu‘cizede ḥayrān ve kār u kirdārına peşīmān olup ‘urūz-i nedem ile” ifadesi **L**’de derkenardır.

bu mu‘cizeden ḥayrān ve kār u girdārına peşīmān olup: **M**’de yoktur.

⁷⁴⁷⁰ bir mertebe mübtelā-yı sūgvārı ve ğam oldu ki: **E H A R**’de yoktur.

⁷⁴⁷¹ neşr: **L M**’de yoktur.

⁷⁴⁷² hem-vārını: hem-varın **E**

⁷⁴⁷³ olup: olup nesīm-i **R**

⁷⁴⁷⁴ tūrābına mālīde-i rū-yi siyāh olup teveccüh ü: ve ‘arşa-i erbāb-ı günāh şavbına nesīm-i behişt-şemīm **L**; ve ‘arşa-i nüzhetiñe erbab-ı günāh şavbına nesīm-i behişt-şemīm **M**

⁷⁴⁷⁵ baş-ı maķāl: rūy-māl **L M**

⁷⁴⁷⁶ ‘aliyyetü’ş-şānlarında: ‘aliyye-i hidāyet-nişānlarında **R**

⁷⁴⁷⁷ olup: oldu **R**

⁷⁴⁷⁸ zehr-ābe-i: **E H A M**’de yoktur; **L**’de ise derkenardır.

⁷⁴⁷⁹ cevri-i: nikāyāt-ı **L M**

15. Kesdüm ol desti kim baña yaramaz⁷⁴⁸⁰

neşr⁷⁴⁸¹: Beni ol Hâzret huzûr-i ‘izzetlerine delâlet idüp berk-i vücûd⁷⁴⁸² zerre-mişâl nesîm-i ihsân ile gülşen-i [15] risâlete vezân ile ol hîn-i sa‘âdet-ķarînde Resûl-i şaķaleyn⁷⁴⁸³ hâne-i Fâtîma-i Zehrâ’da Hâseneyn-i mûkerremeyn müşâhede-i cemâl-i bâ-kemâlleri ile ķarîrû’l-‘ayn idiler ki ĥurmâ-i mûkteseb ictimâ‘a sebeb olmış-idi⁷⁴⁸⁴ delâlet-i Selmân ile vüfûd-i veche-i⁷⁴⁸⁵ cünûd-i ümmet olan ĥâk-i ‘izzet-ülfetlerine rû-nihâde olup dest-i maķtû‘ı ifâde⁷⁴⁸⁶ eyledi ve ism-i a‘lâ-yı bâhirû’l-i‘tilâları-y-le nidâ mışra‘:

16. Raĥmî niyâz ber men ü ber müstemendiyem

{vr. 80^b} **neşr**⁷⁴⁸⁷: Deyu zemzeme-i feryâdı peyveste-i târem-i ‘ulyâ eyledi⁷⁴⁸⁸ Nebiyy-i Hüdâ münâdîden istikşâ buyurup ĥasta-i luţf u⁷⁴⁸⁹ ihsânları olan nâ-tüvân idügi ma‘lûm-i zâmîr-i ‘âlîşânları olıcaķ derûn-i ĥaremden ‘azm-i bîrûn idüp dîde-i a‘râbîye maķrûn olıcaķ⁷⁴⁹⁰ a‘râbî-i ķâre-cûy⁷⁴⁹¹ dehân-ı tazarru‘ı [5] bâz idüp bu gûne ‘arz-ı niyâz itdi ki ey Resûl-i mümecced cehil ile saña ķaşd-ı bed iden yedden derhem olup sâ‘idümden kem itdüm dergâh-ı re‘fet-penâh-ı Resûlullâh’dan der-ĥvâst iderin ki nîrû-yı bâzû-yı ihsân ile ‘afv-ı cürm ü ‘işyân idüp dest-i maķtû‘ı kemâ-kân maĥalline [10] îşâl⁷⁴⁹² eyleye⁷⁴⁹³ ki re’sü’l-mâl emânî ve kitâbe-i eyvân-ı dîvân şâdmânîdür. **şî‘r**⁷⁴⁹⁴:

⁷⁴⁸⁰ Bu mısra‘ sadece **L M**’de bulunmaktadır.

⁷⁴⁸¹ neşr: **E H A R L**’de yoktur.

⁷⁴⁸² vücûd: vücûd **A L M**

⁷⁴⁸³ Resûl-i şaķaleyn: meb‘ûş-i Resûl-i şaķaleyn **R**; meb‘ûş-i ĥâfîķîn **L M**

⁷⁴⁸⁴ ki ĥurmâ-i mûkteseb ictimâ‘a sebeb olmış-idi: **R**’de yoktur.

⁷⁴⁸⁵ vüfûd-i veche-i: veche-i vüfûd-i **L M**

⁷⁴⁸⁶ ifâde: âmâde **R L M**

⁷⁴⁸⁷ neşr: **E H A L**’de yoktur.

⁷⁴⁸⁸ eyledi: oldı **E**

⁷⁴⁸⁹ ĥasta-i luţf u: talebkâr-ı **R**

⁷⁴⁹⁰ derûn-i ĥaremden ‘azm-i bîrûn idüp dîde-i a‘râbîye maķrûn olıcaķ: **E H A R**’de yoktur.

⁷⁴⁹¹ “a‘râbî-i ķâre-cûy” ifadesi **L**’de derkenardır; **M**’de ise yoktur.

⁷⁴⁹² “maĥalline îşâl” ifadesi **L**’de derkenardır; **M**’de ise yoktur.

⁷⁴⁹³ eyleye: eylesin **L M**

17. İn kâne eve lem-yekün zenbün lenā fe-nerüddü

Şafhan cemīlen ve ‘afven ‘afvün muḳtedirün

neṣr⁷⁴⁹⁵: Ḥazret-i sulṭān-ı ‘avālim⁷⁴⁹⁶ buyurdılar ki yā a‘rābī eslim eslim a‘rābī-i dil-suḥte dīde-i ṭam‘ı nevāle-i cūd ü iḥsāna dūḡte kılup dest-i [15] bürīde şifā-yāb olmaḡ⁷⁴⁹⁷ ümmīd idüp⁷⁴⁹⁸ ayıtdı bu zaḡm-ı pūr-zūrum⁷⁴⁹⁹ merhem-i kāfūr-i keremlerinden dūr olursa nāsūr-i dehen-küşā⁷⁵⁰⁰ gibi ḡarīn-i⁷⁵⁰¹ iltiyām olmayacağı hüveydādūr eger bu cerāḡat-ı şūr-engīz ‘ilāc ile şıḡḡat-āmīz olursa şāh-bāz-ı dil küngüre-i iḥsānda āşiyān-sāz ve ṭu‘me-i ḡār dest-i nevāziş olup hevā-ḡāhān ile hem-pervāz olmaḡ muḡarrerdür. **li-münṣī’ihi**⁷⁵⁰²:

18. Didi ey şāfī‘-i gürūh-i⁷⁵⁰³ beşer

{vr. 181^a} Kerem it baña mu‘cize göster

neṣr⁷⁵⁰⁴: Ḥazret-i Resūl-i Kerīm ‘aleyhi’ş-şalātu ve’t-teslīm **li-münṣī’ihi**⁷⁵⁰⁵:

19. Dest-i berārende-i der māned kān

Raḡm kūn ümmet-i bīḡāregān⁷⁵⁰⁶

⁷⁴⁹⁴ şī‘r: naẓm **A**; ‘arabiyye **R**; beyit **L M**

⁷⁴⁹⁵ neṣr: **L**’de yoktur.

⁷⁴⁹⁶ ‘avālim: memālik-i mekārīm **R**; **L**’de ise “memālik-i mekārīm” ifadesi derkenardır.

⁷⁴⁹⁷ olmaḡ: olmaḡ ile mu‘cize-i bedīde olmaḡ **R**; olmaḡ bir mu‘cize-i bedīde olmaḡ **A**

⁷⁴⁹⁸ dest-i bürīde şifā-yāb olmaḡ ümmīd idüp: **L M**’de yoktur.

⁷⁴⁹⁹ zūrum: zūr **L**

⁷⁵⁰⁰ küşā: **E H A R**’de yoktur.

⁷⁵⁰¹ ḡarīn-i: ḡarīr-i **M**

⁷⁵⁰² li-münṣī’ihi: beyit **R**

⁷⁵⁰³ gürūh-i: vücūh-i **M**

⁷⁵⁰⁴ neṣr: **R**’de yoktur.

⁷⁵⁰⁵ li-münṣī’ihi: li-münṣī’ihi’l-faḡīr **R**

⁷⁵⁰⁶ Bu beyit **M**’de bulunmamaktadır.

neşr⁷⁵⁰⁷: Merhamet kerde-i hāl-i a‘rābī saķīm oldı⁷⁵⁰⁸ bismillāhi‘r-raḥmāni‘r-raḥīm⁷⁵⁰⁹
[5] diyüp dest-i bürıdeyi⁷⁵¹⁰ mübārek eline alup maḥalline⁷⁵¹¹ vaşl ile müdde‘ā-yı ḥaşm-
ı münkiri faşl buyurdılar⁷⁵¹² a‘rābī dest-i bürıdesini⁷⁵¹³ şaḥīḥ u sālīm müşāhede
eyledi⁷⁵¹⁴ bir vechle ki gūyā işābet güzer itmemiş ve binā-yı ḥilķati raḥne-ger
olmamış.⁷⁵¹⁵ **li-münşī’ihī**:

20. Kesdi ise elini a‘rābī

İtdügi cürmine nedāmetden

21. Gerçi çokdur kuşūrum⁷⁵¹⁶ ey Yahyā

[10] Kesmem ammā elüm⁷⁵¹⁷ şefā‘atden

neşr: Çünki a‘rābī bu luṭf-i ḥiṭābı ve keşf-i ḥicābı⁷⁵¹⁸ müşāhede idüp⁷⁵¹⁹ ve ‘ilāc-ı ‘ācil
ile izḥār-ı mu‘cizeye müsā‘adeden mübā‘ade görmedi pertev-i āftāb-ı īmān zemīn-i

⁷⁵⁰⁷ neşr: **E A M**’de yoktur.

⁷⁵⁰⁸ Merhamet kerde-i hāl-i a‘rābī saķīm oldı: **M**’de yoktur.

⁷⁵⁰⁹ raḥīm: raḥīm neşr **E**

⁷⁵¹⁰ dest-i bürıdeyi: ol kesilen eli **M**

⁷⁵¹¹ maḥalline: mirfaķine **M**

⁷⁵¹² buyurdılar: buyurıcaķ **M**

⁷⁵¹³ bürıdesini: maķtū‘ını **M**

⁷⁵¹⁴ müşāhede eyledi: gördi **M**

⁷⁵¹⁵ bir vechle ki gūyā işābet güzer itmemiş ve binā-yı ḥilķati raḥne-ger olmamış: **E H A R L**’de
yoktur.

⁷⁵¹⁶ kuşūrum: günāhum **M**

⁷⁵¹⁷ ammā elüm: ümıdümi **R**

⁷⁵¹⁸ **M**’de “keşf-i ḥicābı” ifadesi “luṭf-i ḥiṭābı” ifadesinden önce yazılmıştır.

⁷⁵¹⁹ idüp: **M**’de yoktur.

i'tikādına⁷⁵²⁰ feyz-resān olup ol ān bād-ı gülşen-i īmān gonçe-i qalbini [15] küşāde vü
ḥandān eyledi.⁷⁵²¹ **li-münşī'ihī:**

22. Yā İlāhī bi-ḥaqq-ı Peygamber

Bizi eyle bu devlete mazhar

23. Zıll-i lutfuñ ile zalīl eyle

Dimezin qahr ile ḍalīl eyle

24. Dār-ı dünyāda itmeyüp nā-şād

Eyle bu kuşça cānumı āzād

25. Ente Rabbī li-men de'āke mücīb

Eyle iḥsānuna naşīb ü qarīb

26. Gülşen-i cānı eyle tāze vü ter

Āb-ı lutfuñ ile tarāvet vir

⁷⁵²⁰ i'tikādına: vücūdına **M**

⁷⁵²¹ “li-münşī'ihī didi ey şāfi'-i gürūh-i beşer kerem it baña mu'cize göster Ḥazret-i Resūl-i Kerīm
'aleyhi'ş-şalātü ve't-teslīm dest-i berārende-i dermāndegān raḥmī kün ümmet-i bīçāregān dest-i
bürīde-i a'rābīyi merḳafine vaşl ile müdde'ā-yı ḥaşm-ı münkiri faşl buyurdılar a'rābī dest-i bürīdei
şahīḥ u sālīm göricek ḥaqq-ıkat-i ḥāle 'ālim oldu fī'l-ḥāl pertev-i ḥūrşīd-i īmān zemīn-i i'tikādına
feyz-resān olup nesīm-i gülşen-i īmān gonçe-i qalbini küşāde vü ḥandān eyledi li-münşī'ihī kesdi
ise elini a'rābī itdügi cürmine nedāmetden gerçi çokdur günāhum ey Yahyā kesmem ammā elüm
şefā'atinden” ifadesi **L**'de derkenardır.
eyledi: itdi **M**

27. Koma bend-i günāh içinde esīr

Ḥ^yān-ı ğufrānuñ ile it bizi sīr⁷⁵²²

90. Mu‘cize-i libās-ı Ḥazret-i Zehrā raḍiyallāhu te‘ālā ‘anhā

E 181^a; H 167^a; A 165^b; R 164^a; L 137^a; M 150^a

Mu‘cizāt-ı Nebiyy-i Hüdā’dan bu mu‘cize-i ‘ulyā-ma‘ālī⁷⁵²³ libās-ı takrīrde bu güne cilve-nümā olmuşdur ki⁷⁵²⁴ bir gün ol ḥulle-püş-i maḳām-ı ḳurb-i Hudā server-i serīr-i ‘izz ü ‘alā maḫhar-ı luṭf-i *“Kābe ḳavseyni”⁷⁵²⁵ ev-ednā⁷⁵²⁶* ṣallellāhu⁷⁵²⁷ ‘aleyhi⁷⁵²⁸ ve ‘alā ālihi ve saḫbihi’l-müctebā⁷⁵²⁹ Ḥazretleri **li-münşī’ihi**⁷⁵³⁰:

1. Hudā naḥl-i ḳadeş kerde berūmend

Hudāvendān-ı ‘ālem-rā Hudāvend

{vr. 181^b} 2. Be-ḥamdillāh ez īn dārem sa‘ādet

Zebānem-rā be-āyed ūst peyvend

neşr: Ḥużūr-i Ḥazret-i⁷⁵³¹ ‘izzet-mevfūrlarına ḥavātīn-i muḥācirīn ü enşārdan bir niçe şāḫibetü’l-iḳtidār vaż‘-ı cebhe-i tazarru‘ u niyāz ile derīçe-i recāyı bāz idüp ayıtdılar ey [5] şeref-baḫş-i ‘arşa-i kā’ināt ve ey muḳaddime ü⁷⁵³² netīce-i maḥlūkāt dürr-i girān-māye-i baḫr-i risālet zevce-i Ḥazret-i şāḫ-ı velāyet Faṭīmatü’z-zehrā raḍiyallāhu ‘anhā

⁷⁵²² Bu altı beyit sadece L’de bulunmaktadır.

⁷⁵²³ ma‘ālī: **E H A R**’de yoktur.

⁷⁵²⁴ ki: **M**’de yoktur.

⁷⁵²⁵ ḳavseyni: **R L**’de yoktur.

⁷⁵²⁶ Necm 53/9; Meali: “O kadar ki *(birleştirilmiş)* iki yay arası kadar, *hatta daha da yakın* oldu.”

⁷⁵²⁷ ṣallellāhu: ṣallellāhu te‘ālā **L M**

⁷⁵²⁸ ‘aleyhi: ‘aleyhi ve sellem **R**

⁷⁵²⁹ ve ‘alā ālihi ve saḫbihi’l-müctebā: **R**’de yoktur.

⁷⁵³⁰ li-münşī’ihi: li-münşī’ihi’l-faḳīr **M**

⁷⁵³¹ Ḥazret-i: **M**’de yoktur.

⁷⁵³² ü: **E H A R L**’de yoktur.

Ḥazretleri'ni⁷⁵³³ cem'iyetümüze da'vet iderüz ümmiddür ki sāye-endāz-ı 'atıfet olup bā'ış-i cem'iyet olmağa 'ināyet buyuralar Ḥazret-i [10] Fāṭıma-i Zehrā'nuñ münāsib libāsları olmamağın ḥaber-i da'vete istīnās buyurmayup ta'allül ve tesvīf-i⁷⁵³⁴ dāmenine tevessül buyurdılar Ḥazret-i Risālet šallellāhu⁷⁵³⁵ 'aleyhi ve a'lā ālihi ve šaḥbihi mā-dāmeti'l-felekü ve dāret⁷⁵³⁶ da'vet emrine icābet lāzımdur cā-yi 'illet degüldür⁷⁵³⁷ deyu ibrām buyurıcağ hezār şerm ü melāl ile⁷⁵³⁸ ḥükm-i zehāb [15] ibrām bulup Zühre-i āsmān-ı velāyet⁷⁵³⁹ Ḥazret-i Zehrā-yı velāyet-ül fet sāye-baḥş-i cem'iyet olup ol kavmi teşrīf ve ḳalb-i za'ıflarını⁷⁵⁴⁰ talṭīf buyurdılar çünki 'uḳd-i Süreyyā-yı zenān benātü'n-na'ş gibi perīşan oldu Ḥazret-i Zehrā mezāk-i 'ışi zehr-ālūd levni gāh zerd ve gāh kebūd hezār infī'āl ile ḥāk-i pā-yi 'amīmü'n-nevāllerine rüy-māl itdi aşḥāb-ı sūrdan {vr. 182^a} bir zen daḥı rüy-māl-i ḥuzūr-i 'izzet-mevfurları eyledi Ḥazret baş-ı maḳāl ve keyfiyyet-i cem'iyeti su'āl buyurdılar zen ayıtdı ḥaḳḳā ki libās-ı ḥōş-nümā-yı Ḥazret-i Zehrā ḥayret-fezā-yı 'uḳl-i ulū'n-nühā olup bu maḳūle [5] elbise-i fāḥire bir cem'iyetde zāhire olmamışdur aşḥāb-ı cem'iyet⁷⁵⁴¹ āyā tār u pūdı nedür ve⁷⁵⁴² ne makūle sīm ü zer ile mensūc ve ne gūne ḥarīr ile memzūcdur. **mışra'**⁷⁵⁴³:

3. Bulınmaz digergānda böyle cevher⁷⁵⁴⁴

neşr⁷⁵⁴⁵: Āyā⁷⁵⁴⁶ ḳaḅı memleketde toḳınur ve ne vilāyetde bulınur deyu dest-i ta'accübi zānū-yı ḥayrete ḳodılar ve āb-ı⁷⁵⁴⁷ ḥacālet [10] ile yüzlerin yudılar Ḥazret-i

⁷⁵³³ Ḥazretleri'ni: Ḥazretlerin **M**

⁷⁵³⁴ ve tesvīf-i: **L M**'de yoktur.

⁷⁵³⁵ šallellāhu: šallellāhu te'ālā **L M**

⁷⁵³⁶ mā-dāmeti'l-felekü ve dāret: **R**'de yoktur.

⁷⁵³⁷ cā-yi 'illet degüldür: **E H A R**'de yoktur.

⁷⁵³⁸ hezār şerm ü melāl ile: **E H A R**'de yoktur.

⁷⁵³⁹ velāyet: kerāmet **L**

⁷⁵⁴⁰ za'ıflarını: za'ıfların **M**

⁷⁵⁴¹ aşḥāb-ı cem'iyet: **L**'de yoktur.

olmamışdur aşḥāb-ı cem'iyet: **M**'de yoktur.

⁷⁵⁴² nedür ve: **R L M**'de yoktur.

⁷⁵⁴³ mışra': **L M**'de yoktur.

⁷⁵⁴⁴ Bu mısra' **L**'de derkenardır; **M**'de ise yoktur.

⁷⁵⁴⁵ neşr: **A R L M**'de yoktur.

Zehrā taḥṣīl-i yakīn itdi ki çeşm-i a‘dāya pūşış-i cismi aṭlas u dībādan ḥūb u zībā hüveydā olmuş⁷⁵⁴⁸ ayıtdı ey Resūl-i Ḥudā kâşki ol elbise-i⁷⁵⁴⁹ zībā benüm nazārumda daḡı hüveydā⁷⁵⁵⁰ olaydı buyurdılar ki ol cāmelerüñ ḥüsni [15] andadur ki saña getürdiler sen toymaduñ ğayra gösterdiler sen görmedüñ. **li-münşī’ihi**⁷⁵⁵¹:

4. Ne ‘aceb mu‘cize olur ol kim⁷⁵⁵²

Bula fāḥir-i libās-ile zīnet⁷⁵⁵³

5. Toymaya geydügün o nūr-i ‘uyūn⁷⁵⁵⁴

Kisvesi ola ḥil‘at-i cennet

6. Bī-ḡaber ola bilmeye hergiz⁷⁵⁵⁵

Çeşm-i a‘dāya⁷⁵⁵⁶ görine zīnet⁷⁵⁵⁷

⁷⁵⁴⁶ Āyā: Ammā **M**

⁷⁵⁴⁷ ve āb-ı: mir’āt-ı **R L M**

⁷⁵⁴⁸ “taḥṣīl-i yakīn itdi ki çeşm-i a‘dāya pūşış-i cismi-i pāki aṭles ü ḡarīr ü dībādan zībā hüveydā olmuş” ifadesi **L**’de derkenardır.

taḥṣīl-i yakīn itdi ki çeşm-i a‘dāya pūşış-i cismi aṭlas u dībādan ḥūb u zībā hüveydā olmuş: **M**’de yoktur.

⁷⁵⁴⁹ elbise-i: aḡmişe-i **L M**

⁷⁵⁵⁰ hüveydā: cılve-nümā **R L M**

⁷⁵⁵¹ li-münşī’ihi: li-münşī’ihi’l-faḡīr **M**

⁷⁵⁵² ol kim: bu kim **R**; ey dil **L M**

⁷⁵⁵³ zīnet: kisvet **L M**

⁷⁵⁵⁴ a: **E H A R**’de yoktur.

⁷⁵⁵⁵ bilmeye hergiz: kendüsi andan **L M**; **L**’de ise bu beyitin mısra‘ları yer deġişmiştir.

⁷⁵⁵⁶ a‘dāya: a‘dāda **M**

⁷⁵⁵⁷ b: **E H A R**’de yoktur.

91. Mu‘cize-i Resûl-i mübeccel der ta‘yîn-i mâl-i ħarb-i Dūmetü’l-Cendel

E 182^a; H 168^a; A 166^b; R 165^a; L 137^b; M 157^b

Kemend-i zabt ile murğ-i vaķāyi‘i şayd ve maẓlġ-i erķāmda ħabs ü ķayd iden ķannād-ı şahrā-yı ħikāyet ve şayyād-ı beydā-yı rivāyet bu mu‘cize-i laţġeyi⁷⁵⁵⁸ bu gūne {vr. 182^b} silk-i taġrġre ķekmişdür ki Ĥāzret-i sulţān-ı enbiyā **mışra**⁷⁵⁵⁹:

1. Ān ki beher-i ūst ħalk-ı mā-sivā

neşr⁷⁵⁶⁰: Şallellāhu⁷⁵⁶¹ ‘aleyhi ve ‘alā ālihi ve şaġbihi fī’ş-şubġi ve’l-mesā Ġazve-i Tebūk’de⁷⁵⁶² ol hengām-ı zafer-fercāmda ki āteş-i tġğ-i şā’iķa-bār ile ħarman-ı a’dā-yı [5] tebeh-rūzgārı sūzān ve tecemmü‘-i küffār-ı bed-girdārı mānend-i evrāk-ı ħazān tünd-bād-ı neberd ile perīşān eyledi server-i bā-te’yīd Ĥālīd bin Velīd Ĥāzretleri’nün⁷⁵⁶³ ki đarāmet ü şehāmetde yel-i ħaţġr ve⁷⁵⁶⁴ bīşe-zār-ı şecā‘atde bir şġr idi. **beyit**⁷⁵⁶⁵:

2. Ne-dīde ez ū düşmen-i bed-gümān

Be ħaber-i rū-yi şemşġr ü pūşt-i kemān

[10] **neşr**⁷⁵⁶⁶: Firistāde-i cānib-i⁷⁵⁶⁷ Dūmetü’l-Cendel idüp me’mūr-i emr-i mübeccel oldu ki ol ķuţrda ħāfız u vālī ve ķuvvet ü⁷⁵⁶⁸ şehāmet ile müstevlī⁷⁵⁶⁹ olan kāfġr-i bed-aġter ki Ukeydir (?) nāmi-y-le meẓķūr ve ‘adāvet-i đġn-i Ġslām ile meşġūr idi Māren

⁷⁵⁵⁸ laţġeyi: ħaţġreyi **R L M**

⁷⁵⁵⁹ mışra’: **A**’da yoktur.

⁷⁵⁶⁰ neşr: **A**’da yoktur.

⁷⁵⁶¹ şallellāhu: şallellāhu te‘ālā **A R L**

⁷⁵⁶² **M**’de “Ġazve-i Tebūk’de” ifadesi “tebeh-rūzgārı” ifadesinden sonra yazılmıştır.

⁷⁵⁶³ Ĥāzretleri’nün: Ĥāzretlerin **M**

⁷⁵⁶⁴ ve: **E H A**’da yoktur.

⁷⁵⁶⁵ beyit: nazm **A**

⁷⁵⁶⁶ neşr: **R L**’de yoktur.

⁷⁵⁶⁷ cānib-i: **M**’de yoktur.

⁷⁵⁶⁸ ü: **L**’de yoktur.

⁷⁵⁶⁹ müstevlī: mütē‘ālī **M**

nām bir ƙal’ede mütehaşşın ve metānetinden anda mütemekkin [15] idi⁷⁵⁷⁰ gerden-i iṭā’atini⁷⁵⁷¹ kemend-i da’vete ƙayd muḥālefet iderse şa’ve-i cānını ser-pençe-i şāh-bāz-ı şemşīr ile şayd eyleye server-i mücāhid Ḥazret-i Ḥālid⁷⁵⁷² fermān-berdār-ı emr-i Resūl-i muḥtār oldu⁷⁵⁷³ ammā müte’emmil-i ‘avāķıb-i ƙār olmağla kemāl-i ıztırāb u ıztırār ıareyān eyledi⁷⁵⁷⁴ ki miyān-ı bilād-ı muḥālifānda ḥāl-i perīşān ne şūretde nümāyān ola ki bizüm ‘askerimüz nādır a’dā ‘askeri vāfir egerçi⁷⁵⁷⁵ **“Kem min fi’etin ƙaliletin galebet fi’eten keşīraten”**⁷⁵⁷⁶ maзмünü zāhirdür {vr. 183^a} ammā şūret daḥı nādır şādır olur⁷⁵⁷⁷ Ḥazret buyurdular ki ey Ḥālid def’-i vehm idüp bī-bāk ve bu endīşe ile ḥavf-nāk olma ki⁷⁵⁷⁸ Ḥazret-i Ḥudā ‘azze şānühü ebeden mevā’id-i elṭāfi āmāde ve livā’-i feth u nuşreti küşāde [5] idüp beni⁷⁵⁷⁹ aña⁷⁵⁸⁰ mużaffer u manşūr idecegi⁷⁵⁸¹ ḥayyiz-i ḥafādan dūrdur bām-ı ḥişārdan ol ḥabīs ü bāṭıl⁷⁵⁸² bir gāv-i kūhı şaydına nāzil olıcağ saña zafer ḥāşıl olacağdur pes Ḥālid bin Velīd dört yüz fāris ile şahrā-yı peygārda nihāl-i aqdamı gāris

⁷⁵⁷⁰ “idi” ifadesi L’de derkenardır; M’de ise yoktur.

⁷⁵⁷¹ iṭā’atini: iṭā’ati M

⁷⁵⁷² Ḥālid: Ḥālid ayıtdı M

⁷⁵⁷³ “oldı” ifadesi L’de derkenardır.

muḥtār oldu: muḥtārem M

⁷⁵⁷⁴ eyledi: ider M

⁷⁵⁷⁵ egerçi: egerçi el-āye L M

⁷⁵⁷⁶ Bakara 2/249; Meali: “Tālūt askerlerle beraber (cihad için) ayrılınca: Biliniz ki Allah sizi bir ırmakla imtihan edecek. Kim ondan içerse benden değildir. Eliyle bir avuç içen müstesna kim ondan içmezse bendendir, dedi. İçlerinden pek azı müstesna hepsi ırmaktan içtiler. Tālūt ve iman edenler beraberce ırmağı geçince: Bugün bizim Cālūt’a ve askerlerine karşı koyacak hiç gücümüz yoktur, dediler. Allah’ın huzuruna varacaklarına inananlar: **Nice az sayıda bir birlik Allah’ın izniyle çok sayıdaki birliği yenmiştir.** Allah sabredenlerle beraberdir, dediler.”

⁷⁵⁷⁷ “şūret daḥı nādır şādır olur” ifadesi L’de derkenardır.

şūret daḥı nādır şādır olur: me’āli ḥālī ne yüzden ‘arz-ı cemāl ider ola M

⁷⁵⁷⁸ ki: E H A R L’de yoktur.

⁷⁵⁷⁹ beni: seni M

⁷⁵⁸⁰ beni aña: R’de yoktur.

⁷⁵⁸¹ idecegi: olacağı R

⁷⁵⁸² “ol ḥabīs ü bāṭıl himmet ve lā yu’ƙal” ifadesi L’de derkenardır.

ol ḥabīs ü bāṭıl: M’de yoktur.

olup Ukeydir [10] üzerine sevķ-i ‘asker⁷⁵⁸³ eyledi Ukeydir⁷⁵⁸⁴ her şeb ki hengām-ı⁷⁵⁸⁵ mehtāb⁷⁵⁸⁶ ve⁷⁵⁸⁷ mānend-i ziyā-yı āftāb⁷⁵⁸⁸ olsa⁷⁵⁸⁹ Ukeydir⁷⁵⁹⁰ burc-i hīşārdā idāre-i şarāb-ı hōş-güvār ile evķāt u rūzgār geçirür idi bir⁷⁵⁹¹ şeb daķı cām-ı şarāb ile leb-ā-leb olup Zübāb (?) nām bir⁷⁵⁹² zen-i bed-aķter ü⁷⁵⁹³ rebāb-zen bir muķrib-i kerīhü’l-manzar⁷⁵⁹⁴ ile ‘iķ ü ‘iķret ve bezm-i şoķbet [15] idüp def’-i ğam u⁷⁵⁹⁵ endūh iderken nāġāh bir gāv-i kūh nümāyān ve⁷⁵⁹⁶ etrāf-ı hīşārı cevalān ve ol-i ķuķrda hīrāmān olarak der-i hīşāra gelüp⁷⁵⁹⁷ mānend-i kūstaķ bir iki şāķ urdı⁷⁵⁹⁸ geldi⁷⁵⁹⁹ Zübāb ayıtdı ey merd-i şecā‘at-meāb herģiz bu makūle şikār bu yüzden āşikār olmaķ pedīdār olmamışdır ne cā-yi tevaķķuf ü ta‘allül belki esbāb-ı şayda dem-i tevessüldür Ukeydir germiyyet-i cām ile kıyām idüp emr itdi ki şayd içün mu‘ad olan esb-i {vr. 183^b} şabā-reftārı⁷⁶⁰⁰ ihzār eylediler fi’l-hāl birāderi Ḥassān (?) ve vücūh-i ‘askerinden bir iki zīşān⁷⁶⁰¹ ile süvār olup der-i hīşārı bāz ve bürüz-i dervāzeye āġāz idicek Ḥāzret-i Ḥālid-i şecā‘at-intimā⁷⁶⁰² ‘asker-i zafer-i ilticā ile ol [5] maķalle vuşul ve Ukeydir şayd-ı gāv-ı kūhīye

-
- 7583 ‘asker: leşker **E**
- 7584 Ukeydir: **E H A L M**’de yoktur.
- 7585 hengām-ı: şeb-i **M**; **L**’de ise yoktur.
- 7586 mehtāb: mehtāb olsa **R**
- 7587 ve: gūyā **M**; **E**’de ise yoktur.
- 7588 ve mānend-i ziyā-yı āftāb: ‘ālem pūr-ziyā-yı āftāb **L**; **R**’de ise yoktur.
- 7589 olsa: olsa Ukeydir **L**
mānend-i ziyā-yı āftāb olsa: ‘ālem pūr-ziyā-yı āftāb idi **M**
- 7590 Ukeydir: **E H A R L**’de yoktur.
- 7591 bir: ol **L M**
- 7592 bir: **L M**’de yoktur.
- 7593 bed-aķter ü: **E H A R**’de yoktur.
- 7594 bir muķrib-i kerīhü’l-manzar: **E H A R**’de yoktur.
- 7595 ğam u: **E H A R L**’de yoktur.
- 7596 nümāyān ve: gelüp **L M**
- 7597 gelüp: geldi **E H A R**
- 7598 mānend-i kūstaķ bir iki şāķ urdı: **E H A R**’de yoktur.
- 7599 geldi: **M**’de yoktur.
- 7600 şabā-reftārı: şabā-reftārın **M**
- 7601 zīşān: **R**’de yoktur.
- 7602 intimā: peymā **M**

meşgûl idüğün semîr-i zamîr-i haķâyık-mevhûm⁷⁶⁰³ idinüp ayıtdı⁷⁶⁰⁴ emârât-ı beşâret-i seyyid-i⁷⁶⁰⁵ kâ'inât⁷⁶⁰⁶ peyveste-i zühûr olduğı⁷⁶⁰⁷ hayyız-i hafâdan dürdur. **mışra'**:

3. İn henüz evvel-i âşâr-ı cihân-efrûzest

neşr⁷⁶⁰⁸: Deyu⁷⁶⁰⁹ ol şîr-i bîşe-i iķdâm 'asker-i İslâm ile 'aķîb-gîr-i [10] gâv olan hınzır üzerine tahrik-i aķdâm-ı huyûl-i zafer-fercâm⁷⁶¹⁰ idicek Ukeydir dağı hücûm-i 'asker-i cerrârdan haberdâr olup emr-i muķâtele içün muķâbele eyledi iki 'asker kıtâl şüretin cilve-ger kıldılar. **naẓm**⁷⁶¹¹:

4. Dü leşker be-mî'âd-gâh âmedend

Be-hûn rîhten kîne-ğ^vâh âmedend

neşr: Egerçi pîrâmen-i hişârdan Hâlid'i dūr itmege şarf-ı meysûr [15] ve bezl-i maķdûr eyledi ammâ heyhât. **naẓm**⁷⁶¹²:

5. Be-hûn-rîzî-i hûd terk ü tâzî küned

Ki güncişk bā-bāz-ı⁷⁶¹³ bāzî küned⁷⁶¹⁴

neşr⁷⁶¹⁵: Şademât-ı đarabât-ı Hâlid'den bî-tâb ü tākāt olup nümâyende-i şüret-i hezîmet itmegün endâhte-i⁷⁶¹⁶ kemend-i pîç-â-pîç-i ile zûr⁷⁶¹⁷ ve⁷⁶¹⁸ zeyn-i zerrînden dūr idüp

⁷⁶⁰³ mevhûm: maķâm **R L M**

⁷⁶⁰⁴ ayıtdı: **L M**'de yoktur.

⁷⁶⁰⁵ seyyid-i: nûr-i **M**

⁷⁶⁰⁶ kâ'inât: kâ'inâtdur **R**

⁷⁶⁰⁷ olduğı: olacağı **L M**

⁷⁶⁰⁸ neşr: **A M**'de yoktur.

⁷⁶⁰⁹ deyu: **R**'de yoktur.

⁷⁶¹⁰ "huyûl-i zafer-fercâm" ifadesi **E**'de derkenardır.

⁷⁶¹¹ naẓm: beyit **R M**

⁷⁶¹² naẓm: beyit **R**; mışra' **M**

⁷⁶¹³ bā-bāz-ı: bāz bā **R**

⁷⁶¹⁴ Bu mısra' **M**'de bulunmamaktadır.

⁷⁶¹⁵ neşr: **A**'da yoktur.

muḳayyed ü giriftār ve beste-i kemend-i isār eyledi ol ḥinde⁷⁶¹⁹ birāderi⁷⁶²⁰ Ḥassān daḥı⁷⁶²¹ küşte-i şemşir-i ehl-i imān⁷⁶²² oldu ḥil‘at-i⁷⁶²³ müzehheb ü zer-keş ḳabā‘-i fāḥir⁷⁶²⁴ ile mülebbes olup {vr. 184^a} libāsı⁷⁶²⁵ ol deñlü şu‘le-dār idi ki şa‘şa‘a-i mihr ile mülebbes⁷⁶²⁶ idi Ḥālīd bin Velīd ol ḳabā-yı fāḥiri nevīd-i feth ü zafer ile irsāl-i pīş-gāh-ı dergāh-ı Ḥazret-i Peygamber eyledi ḥuzūr-i ḥümāyūnlarına vāşıl ve manzar-ı aşḥāba nā‘il [5] olıcaḳ tekellüf-i ḳabā aşḥāb-ı meālī-me‘āb ḥazerātını⁷⁶²⁷ i‘cāb eyledi buyurdular ki *“Le-menādīlūn sa‘dūn fi‘l-cenneti ḥayrūn min ḥāzā”*⁷⁶²⁸ pes çünki Ukeydir dest-i ğuzātıda me’sūr olup ol kār-ı ‘asir Ḥālīd’e meysūr oldu Ukeydir derīçe-i tazarru‘ı bāz ve taleb-i emān ile⁷⁶²⁹ muşālaḥaya āġāz eyledi [10] Ḥālīd Dūmetü’l-Cendel ḳapuları bendlerin⁷⁶³⁰ münḥal idüp mes’ul-i ḥuşūle vuşul bulmaġiçün⁷⁶³¹ şulḥı ḳabul ammā mevḳūf-i ‘arz-ı pīş-gāh-ı Ḥazret-i Resul eyledi pes iki biñ ba‘ir sekiz yüz esb-i şabā-zamīr⁷⁶³² ve⁷⁶³³ dört yüz zırh⁷⁶³⁴ ve dört yüz rümḥ fedā itmek üzre şulḥa rızā-yı

⁷⁶¹⁶ endāḥte-i: **E H A**’da yoktur.

⁷⁶¹⁷ ile zūr: zūr ile **L**

⁷⁶¹⁸ ve: **R L**’de yoktur.

zūr ve: **M**’de yoktur.

⁷⁶¹⁹ eyledi ol ḥinde: **L M**’de yoktur.

⁷⁶²⁰ birāderi: ve birāderi **M**

⁷⁶²¹ daḥı: **L M**’de yoktur.

⁷⁶²² ehl-i imān: meydān **R**

⁷⁶²³ ḥil‘at-i: **E H A R**’de yoktur.

⁷⁶²⁴ ḳabā‘-i fāḥir: **L M**’de yoktur.

⁷⁶²⁵ libāsı: **L M**’de yoktur.

⁷⁶²⁶ mülebbes: mültebes **M**

⁷⁶²⁷ ḥazerātını: ḥazerātı **M**

⁷⁶²⁸ Hadis; metnin aslında “Sa‘d” ifadesinin yerine “Sa‘d bin Mu‘āz” ifadesi yazmaktadır. *Müsnedü Ahmed bin Hanbel*, “Müsnedü Enes bin Mâlik radiyallahu ‘anh”, III, 277 (M.Ş). Manası: *“Sa‘d bin Mu‘āz için cennette bundan daha hayırlı örtüler vardır.”*

⁷⁶²⁹ emān ile: **E H A M**’de yoktur; **L**’de ise “ve emān ile” ifadesi derkenardır.

⁷⁶³⁰ ḳapuları bendlerin: ḳapuları ‘aḳdların **R**; ḳapuların **L M**

⁷⁶³¹ bulmaġiçün: bulmaḳ üzre **R L M**

⁷⁶³² şabā-zamīr: ḥatīr **R L M**

⁷⁶³³ ve: **E H A R L**’de yoktur.

⁷⁶³⁴ zırh: şütür **M**

ma‘rûz-i [15] dergâh-ı Resûl-i Hudâ idüp Ukeydir’i birâderi Muşâd (?) ile irsâl eyledi
Hâzret şallellâhu ‘aleyhi ve sellem⁷⁶³⁵ kabûl-i cizyeye⁷⁶³⁶ ikbâl buyurup **mışra**⁷⁶³⁷:

6. “*Aķbilü ma‘âzîre min ye’tike mu‘teziren*”⁷⁶³⁸

neşr⁷⁶³⁹: Güzârişince menşür-i emân ile alblerine itmînân ‘atâ vü ihsân buyurdılar. **li-**
münşî’ihi⁷⁶⁴⁰:

7. Ne kerem-kânîdür Nebiyy-i Hudâ

İder a‘dâsına daı i‘ta

8. Hâşâ lillâh ümmetine daı

İtmeye bezl-i⁷⁶⁴¹ luf rûz-i cezâ

92. Mu‘cize-i güzîn der mürden-i münâfıķîn

E 184^a; H 170^a; A 168^b; R 167^a; L 139^a; M 159^a

{vr. 184^b} Beyân-ı⁷⁶⁴² keyfiyyet-i helâk-ı düşmen-i dîn-i mübîn beyân⁷⁶⁴³ iden rüvât-ı
şadâat-arîn bu mu‘cizeyi bu gûne rivâyet itmişlerdür⁷⁶⁴⁴ ki müşrikîn-i bed-âyyîn neşr-i
kînde mekîn idüp dâ’imâ Hâzret-i ‘aliyyelerin istihzâ emrin pîşvâ-yı kâr ve
muaddime-i a‘mâl-i rûzgâr [5] itmişler-idi bir gün ol tâ’ife-i şûmdan bir niçe mezmûm

⁷⁶³⁵ şallellâhu ‘aleyhi ve sellem: **A R L M**’de yoktur.

⁷⁶³⁶ cizyeye: cizye ile **L M**

⁷⁶³⁷ mışra’: **A R L M**’de yoktur.

⁷⁶³⁸ Hadis; *Şu‘abu’l-İmân el-Beyhakî*, “Faslu fî terki tettebbu‘i ‘avrâtı müslimîn”, VII, 522 (M.Ş).
Manası: “*Sizden gelen mazeretleri kabul ettim.*”

⁷⁶³⁹ neşr: **A R L M**’de yoktur.

⁷⁶⁴⁰ li-münşî’ihi: li-münşî’ihi’l-faķîr **M**

⁷⁶⁴¹ bezl-i: **L M**’de yoktur.

⁷⁶⁴² Beyân-ı: **A M**’de yoktur.

⁷⁶⁴³ beyân: **E H A R L**’de yoktur.

⁷⁶⁴⁴ itmişlerdür: itmişler **R L M**

ki biri Esved bin ‘Abdu’l-muṭṭalib (?) ve⁷⁶⁴⁵ biri Velīd bin Muğīre ve biri ‘Āş bin⁷⁶⁴⁶ Vā’il ve biri İbn⁷⁶⁴⁷ Ṭalāṭula (?)’i bāṭıl⁷⁶⁴⁸ idi dīden-i müstehcenleri üzre kār-ı ḳabāḥat-girdārlarına mübāşeret ü işbā’ında şarf-ı ḳudret itdiler⁷⁶⁴⁹ nāgāh⁷⁶⁵⁰ Cibrīl nezīl-i ḥużūr-i cemīl-i [10] Resūl-i Celīl oldu⁷⁶⁵¹ Velid-i pelīd destinde bir zaḥm-ı şedīd var idi aña işāret itdi ol zaḥm-ı hā’il mündemil olup fi’l-ḥāl şeh-bāz-ı⁷⁶⁵² merg-i cānsitān murğ-i rūḥın⁷⁶⁵³ ṭareyān itdürüp berzaḥ-ı düzaḥda mekān eyledi ‘Āş daḥı ḥalāş bulmayup zamān ile keff-i pā-yi [15] nā-üstüvārına zaḥm-ı ḥār işābet itmişdi bir işāret ile tazelenüp murğ-i rūḥı pervāza başladı⁷⁶⁵⁴ Esved⁷⁶⁵⁵ bin⁷⁶⁵⁶ Abdu’l-muṭṭalib-i bed-aḥter daḥı ol maḥalden güzēr idicek bir varaḳ-ı sebz perrān eyledi ol ān nūr-i çeşm-i cihān-bīnünden dūr olup ol merd-i tüvānā nā-bīnā oldu İbn Ṭalāṭula daḥı bir nazarda⁷⁶⁵⁷ terk-i cān ü ser idüp⁷⁶⁵⁸ müstaḳarrı saḳar olup⁷⁶⁵⁹ mażmūn-ı hidāyet-nümūn-i “*İnnā kefeynāke’l-müstehzīn*”⁷⁶⁶⁰ zuhūra maḳrūn oldu. {vr. 185^a} *li-münşī’ihi*⁷⁶⁶¹:

1. Nūr-i çeşm-i cihāndurur o Ḥabīb

Bed-naẓar eyleyen olur a‘mā

-
- ⁷⁶⁴⁵ ve: **E H A R L**’de yoktur.
- ⁷⁶⁴⁶ bin: **ibn R**
- ⁷⁶⁴⁷ İbn: **E H A R L**’de yoktur.
- ⁷⁶⁴⁸ bāṭıl: ġāfil **R**; **L**’de “bāṭıl” ifadesi derkenardır; **M**’de ise yoktur.
- ⁷⁶⁴⁹ itdiler: gösterdiler **L M**
işbā’ında şarf-ı ḳudret itdiler: işbā’da vefret **M**
- ⁷⁶⁵⁰ “nāgāh” ifadesi **L**’de derkenardır; **M**’de ise yoktur.
- ⁷⁶⁵¹ oldu: idi **L M**
- ⁷⁶⁵² şeh-bāz-ı: şāh-bāz-ı **L M**
- ⁷⁶⁵³ rūḥın: rūḥını **M**
- ⁷⁶⁵⁴ başladı: āgāz eyledi **R**; eyledi **L**
“āgāz” ifadesi **L**’de derkenardır.
- ⁷⁶⁵⁵ Esved: **L M**’de yoktur.
- ⁷⁶⁵⁶ bin: **M**’de yoktur.
- ⁷⁶⁵⁷ bir nazarda: **R**’de yoktur.
- ⁷⁶⁵⁸ idüp: eyledi ve **M**
- ⁷⁶⁵⁹ olup: oldu pes **L M**
- ⁷⁶⁶⁰ Hicr 15/95; Meali: “(Seninle) *alay edenlere karşı biz sana yeteriz.*”
- ⁷⁶⁶¹ li-münşī’ihi: li-münşī’ihi’l-faḳīr **M**

2. Pāyına sürmeyen yüzün ey dil⁷⁶⁶²

Başdan ayağa cürm olur ھاڭڭا⁷⁶⁶³

3. N'ola elden çıkup olursa helāk

Da'vetünden ibā iden cūhelā⁷⁶⁶⁴

[5] 4. Her ki olmaz muṭī'-i emr-i Resūl⁷⁶⁶⁵

Mazhar-ı kahr ider anı o Hudā

neşr⁷⁶⁶⁶: 'Azze şānühü ebeden ve şallellāhu te'ālā 'ala'n-Nebiyyi'l-müctebā.

93. Mu'cize-i İslām-ı māder-i Ebū⁷⁶⁶⁷ Hureyre-i şāhib-rivāyet bā-du'ā-yı
sulṭān-ı risālet 'aleyhi's-şalātu ve's-selām⁷⁶⁶⁸

E 185^a; H 171^a; A 169^a; R 167^b; L 139^b; M 128^a

li-münşī'ihī⁷⁶⁶⁹:

1. Rivāyet-gūy īn nazm-ı⁷⁶⁷⁰ şafā-baḥş

Küned levḥ-i zamīr-i sābıḳān⁷⁶⁷¹ naḳş⁷⁶⁷²

⁷⁶⁶² ey dil: göricek R; "göricek" ifadesi ise L'de derkenardır.

⁷⁶⁶³ ھاڭڭا: n'ola R

⁷⁶⁶⁴ b: bī'at itmeyen anuñ eline dilā M; L'de ise derkenardır.

⁷⁶⁶⁵ emr-i Resūl: emri anuñ A L M

⁷⁶⁶⁶ neşr: E H'de yoktur.

⁷⁶⁶⁷ Ebū: Ebī E H

⁷⁶⁶⁸ 'aleyhi's-şalātu ve's-selām: 'aleyhi's-selām A; şallellāhu 'aleyhi ve sellem R L; şallellāhu te'ālā 'aleyhi ve sellem M

⁷⁶⁶⁹ li-münşī'ihī: li-münşī'ihī'l-faḳīr M

⁷⁶⁷⁰ nazm-ı: bezm-i R L M

⁷⁶⁷¹ sābıḳān: sāmi'ān R

[10] **neşr**⁷⁶⁷³: Mu‘cizāt-ı Hāzret-i seyyid-i enām⁷⁶⁷⁴ ‘aleyhi’ş-şalātu ve’s-selāmdan⁷⁶⁷⁵ Ebū Hureyre raḍiyallāhu ‘anh nāqıl-i kelām olup derārī-i rivāyete bu gūne intizām virüp dimişdür⁷⁶⁷⁶ ki māderüm levş-i şirk ile ālūde⁷⁶⁷⁷ idi bir gün ḥāk-i pā-yi Hāzret’e cebīn-fersūde olup ayıtdı⁷⁶⁷⁸ ey rāh-nümā-yı güm-kerdegān-ı feyāfī-i⁷⁶⁷⁹ ṭarīk ve pīşvā-yı [15] kâfile-i erbāb-ı taḥkīk **mışra**’:

2. Luṭfī be-men nemāy ki maḥşūş-i men būd

neşr⁷⁶⁸⁰: Māderüm ḥalkı ḥil‘at-i şirkden ‘ārī olmayup⁷⁶⁸¹ kelime-i⁷⁶⁸² ḳabūl-i dīn-i İslām⁷⁶⁸³ zebānına cārī olmadı her sâ‘at ki delâlet-i rāh-ı hidāyet idüm küstāḥluḡa cesâret ve lisāna gelmez kelimāta mübāderet ider ‘alāyım-i ḳabūl hergiz meşhūd-i nazar-ı başiret olmaz. **nazm**⁷⁶⁸⁴:

3. Ey zi kerem ber dil-i mā reh-küşāy

Güm şūd kân-rā be-Hüdā reh-nümā

neşr: Recā iderem ki kişt-zār-ı ḥālī⁷⁶⁸⁵ {vr. 185^b} feyż-i seḥāb-ı ‘ināyet ile mālī ola. **beyit**⁷⁶⁸⁶:

⁷⁶⁷² “küned levḥ-i zāmīr-i sāmi‘ān naqş” ifadesi **L**’de derkenardır.

b: Bā-levvāḥ-ı zāmīrān-rā küned naḳkaş **M**

⁷⁶⁷³ neşr: **L**’de yoktur.

⁷⁶⁷⁴ enām: enāmdan **A R L M**

⁷⁶⁷⁵ ve’s-selāmdan: ve’s-selām **A R L M**

⁷⁶⁷⁶ virüp dimişdür: virmişdür **M**

⁷⁶⁷⁷ şirk ile ālūde: şirk-ālūde **M**

⁷⁶⁷⁸ ayıtdı: ayıtdum **R L M**

⁷⁶⁷⁹ feyāfī-i: **E H A R L**’de yoktur.

⁷⁶⁸⁰ neşr: **A L**’de yoktur.

⁷⁶⁸¹ olmayup: ve **L**; olup ve **M**

⁷⁶⁸² kelime-i: **M**’de yoktur.

⁷⁶⁸³ kelime-i ḳabūl-i dīn-i İslām: kelime-i tevḥīd **R**; ḳabūl-i dīn-i İslām **L**

⁷⁶⁸⁴ nazm: beyit **R**

⁷⁶⁸⁵ ḥālī: hāl **R**; ḥālüm **M**

⁷⁶⁸⁶ beyit: nazm **A R L M**

4. Ez luṭf-i tū hiç zerre nevmīd ne-şūd
Maḳbūl-i tū cüz-i muḳbil-i cāvīd ne-şūd

5. Luṭfet be-kūdām zerre mī-peyvest
Kān-ı zerre beh ez hezār hūrşīd ne-şūd

neşr: Eger nesīm-i in‘ām-ı Resūl-i ‘Allām [5] vezān-ı gülşen-i merām-ı dil-i müstehām ola⁷⁶⁸⁷ haḳḳā ki leb-i emelūm ḥandān ve riyāz-ı ‘ilmūm ser-sebz ü reyyān olurdu.
beyit⁷⁶⁸⁸:

6. Be-küşā-leb vezān du‘ā-yı maḳbūl
Kām-ı dil-i mā pūr ez şeker-ken

neşr: Bād-ı du‘ā ümmīddür ki berāverde-i nisyān me’mūl olup⁷⁶⁸⁹ ḥadeng-i recā hedef-i ḳabūlde cāy-gīr ola. **beyit**⁷⁶⁹⁰:

7. Feraḥ-baḥş-i derūnhā-yı perīşān

[10] Kilīd-i ḳufl-i müşkilhā-yı deverān

neşr⁷⁶⁹¹: Ḥāzret-i⁷⁶⁹² faḥr-i ‘ālemyān ‘aleyhi’ş-şalātānū’l-ekmelānū’l-etmān⁷⁶⁹³ kemāl-i mürüvvet ü farṭ-ı erylēyyetden ḳabūl-i in‘ikās-ı şūret-i ḥırmān-ı vaḥşet āyīne-i re’y-i zerīnlerinde şūret bulmayup nefehāt-ı re’fetden bir nefḥa ve nesemāt-ı ‘ātıfetden bir

⁷⁶⁸⁷ “bu ḥuşuşda nesīm-i in‘ām vezān-ı gülşen-i merām olursa” ifadesi L’de derkenardır.

Eger nesīm-i in‘ām-ı Resūl-i ‘Allām vezān-ı gülşen-i merām-ı dil-i müstehām ola: M’de yoktur.

⁷⁶⁸⁸ beyit: nazm A

⁷⁶⁸⁹ “te’şīr ve” ifadesi L’de derkenardır.

⁷⁶⁹⁰ beyit: nazm L M

⁷⁶⁹¹ neşr: A’da yoktur.

⁷⁶⁹² Ḥāzret-i: E H A R’de yoktur.

⁷⁶⁹³ ekmelānū’l-etmān: etmānū’l-ekmelān L M

şemm-i müstemel me'mül ü mes'ül-i dil-i şadâkat-şümül olup⁷⁶⁹⁴ buyurdılar ki
“*Allāhümme ihd ümme Ebī⁷⁶⁹⁵ Hureyre*”⁷⁶⁹⁶ çünkü kelâm-ı pāk-i Nebī şudūr itdi gāyet
mesrūr [15] olup **beyit**:

8. Ez īn nevmīd-i mübārek ki ān-çünān āmed

Beşāretī be-dil ü müjde-i be-cān āmed

neşr: Hemān server-i cinān ile taraf-ı hāneye pūyān oldum⁷⁶⁹⁷ ki māderūme īşāl-i müjde
idem⁷⁶⁹⁸ der-i hāneye pā-zede olmadın müşāhede itdüm⁷⁶⁹⁹ ki mübeşşir-i ğayb-ı lā-reyb
gūş-i cānına “*yā eyyūhe ellezīne āmenū*”⁷⁷⁰⁰ hitābını yetiştürmüş ve mertebe-i refī‘a-i
hidāyete⁷⁷⁰¹ iriştürmüş. **naẓm**⁷⁷⁰²:

9. Devlet çü beh pīş-gāh āyed

Her kār çünān küned ki şāyed

neşr: Şarīr-i kadem-i Ebā Hureyre-i {vr. 186^a} pāk-güher⁷⁷⁰³ gūş-zed-i māder⁷⁷⁰⁴ olıcağ
ayıtdı yā Ebā Hureyre bir miqdār ārām eyle⁷⁷⁰⁵ ben saña⁷⁷⁰⁶ varam ki⁷⁷⁰⁷ ārzū-mend-i

⁷⁶⁹⁴ nefeḥāt-ı re’fetden bir nefḥa ve nesemāt-ı ‘āṭifetden bir şemm-i müstemel me’mül ü mes’ül-i dil-i
şadâkat-şümül olup: **E H A R L**’de yoktur.

⁷⁶⁹⁵ Ebī: Ebā **A R**

⁷⁶⁹⁶ Hadis; *Sahîhu Müslim*, “Bâbu min fazâ’ili Ebî Hureyre”, VIII, 407. Manası: “*Allahım, Ebû
Hureyre’nin annesine hidayet et.*”

⁷⁶⁹⁷ oldum: oldı **A**

⁷⁶⁹⁸ idem: ide **A**

⁷⁶⁹⁹ itdüm: itdi **A**

⁷⁷⁰⁰ Âl-i ‘İmr3an 3/102; Meali: “*Ey iman edenler!* Allah’tan, O’na yaraşır şekilde korkun ve ancak
Müslümanlar olarak can verin.”

⁷⁷⁰¹ mertebe-i refī‘a-i hidāyete: pāye-i itā‘at ü imtişāle **L M**

⁷⁷⁰² naẓm: beyit **A R L M**

⁷⁷⁰³ kadem-i Ebā Hureyre-i pāk-güher: kademüm **R L M**

⁷⁷⁰⁴ māder: māderüm **L M**

⁷⁷⁰⁵ eyle: eyle ki **R L M**

⁷⁷⁰⁶ ben saña: **M**’de yoktur.

⁷⁷⁰⁷ ki: **R L M**’de yoktur.

ḥāk-i pā-yi⁷⁷⁰⁸ Resūl-i ‘Allām⁷⁷⁰⁹ olmışumdur didi⁷⁷¹⁰ ve ḥāneden bürüz idüp kelime-i
şehādeti gūyā olup meşāmm-ı dil ü cānı ‘ıtr-sā [5] eyledi. **mışra’**:

10. Baht-i nıkeş bedān hidāyet kerd

neşr⁷⁷¹¹: Ebū Hureyre’den menķūl-i fuḥūldur ki dimiş māderüm⁷⁷¹² ḡabūl-i İslām ile
terfīye-i ḥāṭır-ı pūr-ālām itdūgi ol deñlü meserret-baḡş-i dil-i nā-kām oldu ki baña
şādīden⁷⁷¹³ būkā ‘arız olup girye-i ḡama mu‘arız oldu cebīn-sā-yı pīş-gāh-ı [10]
Resūlullāh olup islām-ı māder-i ḥaṭıreyi silk-i taḡrīre nazm itdüm. **li-münşī’ihī**⁷⁷¹⁴:

11. Du‘ā-yı Ḥazret-i şāh-ı risālet

Hidāyet-baḡş şūd ber ḡayl-i ümmet

12. Murādeş dāḡıl-i bezm-i ḡabūlest

Kūned ez vey teveccūh pes kifāyet

neşr⁷⁷¹⁵: Şallellāhu⁷⁷¹⁶ ‘aleyhi ve ‘alā ālihi’l-kirām ve şahbihi’l-‘izām ilā yevmi’l-ḡaşri
ve’l-ḡiyām küllemā ḡafele ‘an zıkrıhi’l-ḡāfılūn ve küllemā zıkrühü zākirūn.⁷⁷¹⁷

⁷⁷⁰⁸ ḥāk-i pā-yi: **E H A**’da yoktur.

⁷⁷⁰⁹ ‘Allām: **M**’de yoktur.

⁷⁷¹⁰ didi: **E H A R L**’de yoktur.

⁷⁷¹¹ neşr: **A**’da yoktur.

⁷⁷¹² “yine Ebū Hureyre’den menķūldür ki dimiş māderüm” ifadesi **L**’de derkenardır.

Ebū Hureyre’den menķūl-i fuḥūldur ki dimiş māderüm: **M**’de yoktur.

⁷⁷¹³ baña şādīden: şādīden baña **M**

⁷⁷¹⁴ li-münşī’ihī: li-münşī’ihī’l-faḡır **M**

⁷⁷¹⁵ neşr: **H R L**’de yoktur.

⁷⁷¹⁶ şallellāhu: şallellāhu te‘ālā **A R L M**

⁷⁷¹⁷ küllemā ḡafele ‘an zıkrıhi’l-ḡāfılūn ve küllemā zıkrühü zākirūn: **E H R**’de yoktur.

zıkrühü zākirūn: zıkrühü’z-zākirūn **M**

[15] 94. Mu‘cize-i ta‘yîn-i hengām-ı⁷⁷¹⁸ vezīden-i bād ve ta‘dād-ı temr-i
ḥadīkā-i zen-i ḥūb-nihād⁷⁷¹⁹

E 186^a; H 172^a; A 170^a; R 168^b; L 140^b; M 183^a

Gülşen-i mu‘cizāt-ı seyyid-i kā’inātdan bād-ı rivāyet⁷⁷²⁰ bu gūne vezān ve naḥl-i
vaḳāyi‘ ü semer-i Ḥazret-i ḥayrū’l-beşerden ictinā’-i semer iden ġāris-i şecer-i ḥaber bu
maḳūle naḳl-i mu‘teber şebt-i şaḥīfe-i şadākat-muḥbir itmişdür ki aşḥāb-ı⁷⁷²¹ Resūl-i
Mecīd’dan⁷⁷²² Ebī⁷⁷²³ Ḥamīd (?) nāḳıl-i ḳavl-i sedīd olmuş ki⁷⁷²⁴ **beyit**⁷⁷²⁵:

1. Sīmürg-i Ḳāf Sidre-i ‘alā Ḥabīb-i Ḥaḳ

{vr. 186^b} Şeh-bāz-ı āşiyāne-i nūn lāne-i ḳalem

neşr⁷⁷²⁶: Ḥazretleri ile Ġazve-i Tebūk’de ḳadem-i mürāfaḳat meslūk olmuş idi ref‘-i
ta‘ab-ı rāh için⁷⁷²⁷ ol ḳā’il-i ḳavl-i “*lī ma‘allāh vaḳt*”⁷⁷²⁸ āftāb-ı sipihr-i nübüvvet-
intisāb memerr-i şeyḥ u şābda⁷⁷²⁹ bir ḥadīka-i enīḳayı nüzūl-i⁷⁷³⁰ ḥalīḳa görüp ḥürşīd-i

⁷⁷¹⁸ hengām-ı: vaḳt-i L M

⁷⁷¹⁹ ḥūb-nihād: seg-nihād M

⁷⁷²⁰ rivāyet: rivāyāt R L

⁷⁷²¹ aşḥāb-ı: rüvāt-ı eḥādīs-i L M

⁷⁷²² Resūl-i Mecīd’dan: Resūl’dan M

⁷⁷²³ Ebī: Ebū E

⁷⁷²⁴ olmuş ki: olmuşdur R

⁷⁷²⁵ beyit: naẓm M; L’de ise yoktur.

⁷⁷²⁶ neşr: E R L M’de yoktur.

⁷⁷²⁷ “ref‘-i ta‘ab-ı rāh için” ifadesi L’de derkenardır; M’de ise yoktur.

⁷⁷²⁸ ḳā’il-i ḳavl-i lī ma‘allāh vaḳt: L M’de yoktur.

lī-ma‘allāh vaḳt: lī-vaḳt ma‘allāh R

Hadis olarak rivayet edilen sözlerdendir, aslı “Li-ma‘allāh vaktün lâ yese‘unî f3iḥi melekün muḳarrebün ve lâ nebiyyün mürselün” şeklindedir. *Keşfü’l-Hafâ*, II, 244. Manası: “*Benim Allah ile öyle anlarım olur ki*, ne bir mukarreb melek, ne de gönderilmiş bir nebi öyle bir yakınlığı elde edebilir.”

⁷⁷²⁹ āftāb-ı sipihr-i nübüvvet-intisāb memerr-i şeyḥ u şābda: E H A R’de yoktur.

⁷⁷³⁰ nüzūl-i: nüzūla M

cemālī⁷⁷³¹ nūr-bağış-i zevāyā-yı[5] zulmet ve ziyā-feyz-i genc-i tārīk-i dehşet oldı⁷⁷³² her şeceri yāni‘ olup endāhte-i verā-yı hıfz-ı nātūr māni‘ idi şāhibi bir pīre-zen idi ki girībān-ı fākaya dest-zen idi emir buyurdılar ki a‘dād-ı temr ma‘lūm-i Zeyd ve ‘Amr ola zīrā bereket-i kudūm-i ‘izzet-maqrūn ile [10] dest-i ta‘addī dehr-i bāzgūndan maşūn olmak maqşūd-i hūmāyūnları olup kelām-ı i‘cāz-nümāları vaqtinde hüveydā olacak idi⁷⁷³³ pes on evsağ olduğu muḥaqqāq olup⁷⁷³⁴ tenkīşinden ihtirāz ve maḥall-i rücū‘larına degin⁷⁷³⁵ hıfz ile emir ibrāz⁷⁷³⁶ buyurdılar vaqtā ki ol maqāmdan kıyām ve⁷⁷³⁷ meşāḳḳ-ı tārīk-i metrūk⁷⁷³⁸ [15] ve nāzil-i menzil-i Tebūk olduk. **li-münşī’ihi:**

2. Tay olup kalmadı meşāḳḳat-ı rāh

Vardı burc-i sa‘ādete ol māh

neşr⁷⁷³⁹: Buyurdılar ki bu şeb bād-ı şedīd zuhūr idüp⁷⁷⁴⁰ vezīd ider ammā temr-i zen-i şāhib-i ḥadīkada zarar pedīdār olmaz⁷⁷⁴¹ ve⁷⁷⁴² ‘asker-i İslām’dan bir ferd ārām-

⁷⁷³¹ “ḥūrşīd-i cemālī bā-kemāl ile” ifadesi **L**’de derkenardır.

ḥūrşīd-i cemālī: **M**’de yoktur.

⁷⁷³² oldı: oldı ki **R**; oldılar **L M**

⁷⁷³³ “zīrā bereket-i kudūm-i ‘izzet-maqrūn ile ta‘addī dehr-i bāzgūndan maşūn olmak maqşūd-i hūmāyūnları olup kelām-ı i‘cāz-nümāları vaqtinde hüveydā olacak idi” ifadesi **L**’de derkenardır. zīrā bereket-i kudūm-i ‘izzet-maqrūn ile dest-i ta‘addī dehr-i bāzgūndan maşūn olmak maqşūd-i hūmāyūnları olup kelām-ı i‘cāz-nümāları vaqtinde hüveydā olacak idi: **M**’de yoktur.

⁷⁷³⁴ “idügi muḥaqqāq olup maḥfūz” ifadesi **L**’de derkenardır.

⁷⁷³⁵ tenkīşinden ihtirāz ve maḥall-i rücū‘larına degin: olmak üzere karar ve şāhibine maḥall-i rücū‘a deñlü **L M**

olduğı muḥaqqāq olup tenkīşinden ihtirāz ve maḥall-i rücū‘larına degin hıfz ile emir ibrāz: olmak üzere karar ve şāhibine maḥall-i rücū‘a deñlü hıfz ile emr ısdār **M**

⁷⁷³⁶ ibrāz: ısdār **L**

⁷⁷³⁷ “ol maqāmdan kıyām ve tārīk-i sefere vaz‘-ı aqdām idüp tayy-i menāzil ile” ifadesi **L**’de derkenardır.

ol maqāmdan kıyām ve: **M**’de yoktur.

⁷⁷³⁸ metrūk: metrūka **E**

⁷⁷³⁹ neşr: **L**’de yoktur.

⁷⁷⁴⁰ idüp: ve **M**; **L**’de ise yoktur.

gāhından⁷⁷⁴³ kıyām itmesün ve devābb u mevāṣī ser-dāde-i çerā-gāh olmasun ‘iḳāl ile⁷⁷⁴⁴ ba‘īr mu‘aḳḳad ve bāb-ı hıfz mü’ekked olsun her ki {vr. 187^a} hareket ü seyr ü geşte ‘azīmet eyleye mazhar-ı ḥasāret olur⁷⁷⁴⁵ pes çünkü **li-münṣī’ihi**⁷⁷⁴⁶:

3. Cihāndan gitdi hūrṣīd-i cihān-tāb

Anuñ yerine çader kırdı mehtāb⁷⁷⁴⁷

neṣr: Ol şeb-i⁷⁷⁴⁸ zulmet-niṣānda⁷⁷⁴⁹ bir bād-ı ‘āṣıf vezān oldu ki [5] ḥalḳ-ı ‘ālemi serāsīme vü perīṣān idüp⁷⁷⁵⁰ nümūde-i⁷⁷⁵¹ rüst-e-ḥız-i rüz-i mīzān⁷⁷⁵² olup⁷⁷⁵³ mānend-i helāk kerde-i ‘Ād-ı müsri‘ ve Şeddād idi⁷⁷⁵⁴ egerçi idbār-ı debūr-i mezkūr ṣaḥīfe-i ezhānda mezbūr idi⁷⁷⁵⁵ ammā sulṭān-ı vehm ü mirā şehristān-ı vüçūd-i ‘askere istīlā eyledi gūyā bir bād idi ki Süleymān emr ü nehy-i ḥidmetine ḥāzır yāḥūd ref‘-i ğubār-ı ḥavātır için mehebb-i ‘ināyāt-ı İlähiyye’den hūbūb ve ḥidmet-i ref‘ ü rūb ḥāṣāk-i

7741 “ammā temr-i zen-i ṣaḥīb-i ḥadīḳada zarar pedīdār olmaz” ifadesi **L**’de derkenardır; **M**’de ise yoktur.

7742 ve: **L M**’de yoktur.

7743 ārām-gāhından: ārām-gāhdan **R L M**

7744 ile: **E H A R L**’de yoktur.

7745 “her ki harekete ü seyr ü geşte ‘azīmet eyleye mazhar-ı ḥasāret olur” ifadesi **L**’de derkenardır; **M**’de ise yoktur.

7746 li-münṣī’ihi: nazım **L**

7747 Bu beyit **R**’de bulunmamaktadır.

7748 şeb-i: şeb ki **E**

7749 niṣānda: sā **L**

7750 ḥalḳ-ı ‘ālemi serāsīme vü perīṣān idüp: **L M**’de yoktur.

7751 nümūde-i: nümüne-i **M**

7752 rüz-i mīzān: **L**’de yoktur.

7753 olup: eyledi **E H A R**

7754 mānend-i helāk kerde-i ‘Ād-ı müsri‘ ve Şeddād idi: **E H A R**’de yoktur.

7755 egerçi idbār-ı debūr-i mezkūr ṣaḥīfe-i ezhānda mezbūr idi: egerçi hūbūb-i rīḥ-i mezkūr ṣaḥīfe-i ezhānda mezbūr idi **A R**; **E H**’de ise yoktur.

mesâkin-i kulüb eyler idi⁷⁷⁵⁶ bir ferdde yâr-i kudret olmadı ki kıyâma cür’et ide herkes dâmen-i hayrete dest-res ile hareket [10] itmeyüp tazarru’-kûn-i dergâh-ı Rabb-i ‘izzet oldılar⁷⁷⁵⁷ nâgâh⁷⁷⁵⁸ bir ferd-i⁷⁷⁵⁹ cesûr nâkiş-i emr-i Resûl-i Ğafûr olup⁷⁷⁶⁰ kıyâm ve itmâm-ı merâmına ihtimâm üzre olıcağ⁷⁷⁶¹ bād-ı⁷⁷⁶² şabâ cebel-i Tay vâdilerine ilkâ idüp⁷⁷⁶³ mânend-i varâğ-ı hâzân bir ânda perrân oldu⁷⁷⁶⁴ gûyâ [15] muhâlif-i⁷⁷⁶⁵ emr-i Nebiyy-i Hüdâ idicek⁷⁷⁶⁶ tertîb-i cezâ eyledi⁷⁷⁶⁷ me’mûr-i emr-i Resûl-i şâhib-i da’vet olup hareket itmeyenler maşûn hilâfına zâhib olanlar⁷⁷⁶⁸ nekbete maqrûn oldu ve⁷⁷⁶⁹ sefer-i mezbûrdan kufûl Huneyn’de zıkr olınan hadîkaya⁷⁷⁷⁰ duhûl⁷⁷⁷¹ u nüzûl⁷⁷⁷²

⁷⁷⁵⁶ gûyâ bir bād idi ki Süleymân emr ü nehy-i hizmetine hazır yâhûd ref’-i gubâr-ı havâtır için mehebb-i ‘inâyât-ı İlâhiyye’den hûbûb ve hizmet-i ref’t ü rûb hâşâk-i mesâkin-i kulüb eyler idi: **E H A R**’de yoktur.

⁷⁷⁵⁷ “herkes dâmen-i hayrete dest-res ile kendüden ümmîdini kesdi tazarru’-kûn-i dergâh-ı Rabb-i ‘izzet olup” ifadesi **L**’de derkenardır.

herkes dâmen-i hayrete dest-res ile hareket itmeyüp tazarru’-kûn-i dergâh-ı Rabb-i ‘izzet oldılar: **M**’de yoktur.

⁷⁷⁵⁸ nâgâh: **L M**’de yoktur.

⁷⁷⁵⁹ ferd-i: merd-i **R L**

⁷⁷⁶⁰ olup: olıcağ **L M**; “olup” ifadesi ise **E**’de iki kere yazılmıştır.

⁷⁷⁶¹ “olup itmâm-ı merâmına kıyâm ve ref’târa tahrîk-i akdâm ile her tarafa ‘âzim olıcağ” ifadesi **L**’de derkenardır.

kıyâm ve itmâm-ı merâmına ihtimâm üzre olıcağ: güzergâh-ı cesûr-i varîtâta vaz’ idüp **M**

⁷⁷⁶² bād-ı: şiddet-i **L M**

⁷⁷⁶³ idüp: eyledi **M**

⁷⁷⁶⁴ “idüp mânend-i berk-i hâzân bir ânda perrân eyledi” ifadesi **L**’de derkenardır.

mânend-i varâğ-ı hâzân bir ânda perrân oldu: **M**’de yoktur.

⁷⁷⁶⁵ muhâlif-i: muhâlefet-i **L**

⁷⁷⁶⁶ idicek: olıcağ **M**

⁷⁷⁶⁷ gûyâ muhâlif-i emr-i Nebiyy-i Hüdâ idicek tertîb-i cezâ eyledi: **R**’de yoktur.

⁷⁷⁶⁸ olanlar: olan **R**

⁷⁷⁶⁹ emr-i Nebiyy-i Hüdâ idicek tertîb-i cezâ eyledi me’mûr-i emr-i Resûl-i şâhib-i da’vet olup hareket itmeyenler maşûn hilâfına zâhib olanlar nekbete maqrûn oldu ve: **L M**’de yoktur.

⁷⁷⁷⁰ zıkr olınan hadîkaya: hadîka-i mârretü’z-zikre **L M**

⁷⁷⁷¹ duhûl: nüzûl **R**

⁷⁷⁷² nüzûl: duhûl **R**

buyırıcak pîre-zen nâ'ire-i hîdemâtı şu'le-zen olup⁷⁷⁷³ merâsim-i istiğbâli⁷⁷⁷⁴ berhem-zen eyledi miqdâr-ı şemer-i⁷⁷⁷⁵ temrden istiğbâr buyurduklarında ayıtdı {vr. 187^b} ey Resûl-i Girdigâr ta'yîn buyurılan miqdâr hûşul bulup ziyâde vü noğşâna vuşul bulmadı ya'ni şarşar-ı bād-ı şedîd nağş-ı temre vezîd olmayup qarîb⁷⁷⁷⁶ olan hadâyıkda zarar pedîd idi sâyir eşcâr-ı şâmiha vü 'âliye ve ezhâr-ı gâliye [5] fütâde-i zaḥm-ı rûzgâr-ı zûr-kâr olmuş idi bereket-i maḥdem-i seyyid-i 'âlem ile bu naḥlistâna bir vech-ile elem irişmemişdi.⁷⁷⁷⁷ **li-münşî'ihî**⁷⁷⁷⁸:

4. Her ne ta'yîn itdünse⁷⁷⁷⁹ ey Resûl-i Girdigâr

Öyle buldum bu faḳîre anı itdükde⁷⁷⁸⁰ şümâr⁷⁷⁸¹

5. Her ne kim feyz eylemişdürür nefes

Anı inbât itdi devr-i rûzgâr⁷⁷⁸²

⁷⁷⁷³ olup: ve **L M**

⁷⁷⁷⁴ istiğbâli: istiğbâl **L M**

⁷⁷⁷⁵ şemer-i: **E H A R L**'de yoktur.

⁷⁷⁷⁶ qarîb: müretteb **A**

⁷⁷⁷⁷ “ya'ni şarşar-ı bād-ı şedîd 'aded-i temrde nağş bedîd itmeyüp sâyir eşcâr-ı şâmiha vü 'âliye ve gâliye fütâde-i zaḥm-ı rûzgâr-ı zûr-kâr olmuş idi bereket-i maḥdem-i seyyid-i 'âlem ile bir vech-ile ol naḥlistâna elem taḥarruk itmedi” ifadesi **L**'de derkenardır.

ya'ni şarşar-ı bād-ı şedîd nağş-ı temre vezîd olmayup qarîb olan hadâyıkda zarar pedîd idi sâyir eşcâr-ı şâmiha vü 'âliye ve ezhâr-ı gâliye fütâde-i zaḥm-ı rûzgâr-ı zûr-kâr olmuş idi bereket-i maḥdem-i seyyid-i 'âlem ile bu naḥlistâna bir vech-ile elem irişmemişdi: **M**'de yoktur.

irişmemişdi: irişmedi **A R**

⁷⁷⁷⁸ li-münşî'ihî: **E**'de yoktur.

⁷⁷⁷⁹ itdünse: eyledünse **M**

⁷⁷⁸⁰ bu faḳîre anı itdükde: eyledüğümde **M**

⁷⁷⁸¹ bu faḳîre anı itdükde şümâr: anı itdükde şümâr **R**; eyledüğümde şümâr **L**

⁷⁷⁸² Bu beyit sadece **L M**'de bulunmaktadır.

Bu beyitten sonra **M**'de aşağıdaki beyit derkenar olarak yazılmıştır:

Şiddet-i bād ile zâyil olmadı

Emriñe çünki qarîn oldu bu kâr

95. Mu‘cize-i inhizām-ı küffār be-du‘ā-yı teveccüh-i seyyidü’l-ebrār pes ez
zāhir şüden-i nev‘-i inkisār

E 187^b; H 173^a; A 171^b; R 170^a; L 141^a; M 89^a

[10] Şemşîr-i mu‘cizāt-ı Resûl-i müte‘âl ile keyfiyyet-i istîşâl-i küffār-ı şekā-maḳāl⁷⁷⁸³
beyânında baş-ı maḳāl ve tafşîl-i mecārî-i ahvâl idenlerden Hâzret-i ‘Abbās ref‘-i
iltibās ile bünyād-ı rivāyetde bu gûne te’kîd-i esās itmişdür ki Ġazve-i Huneyn’de
Resûl-i şaḳaleyn⁷⁷⁸⁴ ile hâzır ve kār-ı gîr ü dāra nāzır idüm ‘adū-yı bed-kār mevāzı‘-i
[15] mehālike iḳtiḥām ve mevāḳi‘-i ḥurûba vaż‘-ı aḳdām-ı iḳdām idüp mıṣra‘⁷⁷⁸⁵:

1. Ber ārāst leşker ber semm-i diger⁷⁷⁸⁶

neşr⁷⁷⁸⁷: Cezm-i muḳātele⁷⁷⁸⁸ ile ‘azm-i muḳābele⁷⁷⁸⁹ itdiler ‘asākîr-i İslām-ı zafer-
encām dahı yelân-ı meyādîn-i dîn ve pehlevânân-ı rû-yi zemîn ile⁷⁷⁹⁰ neberd-gāha sevḳ-i
ciyād⁷⁷⁹¹ ve feth-i ebvāb-ı cihād idüp “*İnne ebvābe’l-cenneti taḥte zılālî’s-süyûf*”⁷⁷⁹²
mażmûnı recāsı-y-la tertîb-i şufûf idüp süyûf-i zafer-nümâ ber muḳteżâ-yı kelâm-ı
nübüvvet-intimâ fâtiḥ-i⁷⁷⁹³ maḳālîd-i cinân-ı emânî {vr. 188^a} ve reh-nümâ-yı hırz-i
Yemânî⁷⁷⁹⁴ olup lâgar ve ğırra-i âftâb-ı şadâḳat lâmi‘ ve mihr-i şıdk-ı kelâm sipîhr-i
nübüvvetden ṭâlî‘dür ki kilîd-i emânî⁷⁷⁹⁵ ḥudûd-i mürheḳât-ı şaḳâldadur ber muḳteżâ-

⁷⁷⁸³ maḳāl: me’âl H A R M

⁷⁷⁸⁴ şaḳaleyn: ‘ālemeyn L M

⁷⁷⁸⁵ mıṣra‘: R’de yoktur.

⁷⁷⁸⁶ diger: neberd R L M

⁷⁷⁸⁷ neşr: R’de yoktur.

⁷⁷⁸⁸ muḳātele: muḳābele L M

⁷⁷⁸⁹ muḳābele: muḳātele L M

⁷⁷⁹⁰ ile: idiler R

⁷⁷⁹¹ ciyād: ecnād M

⁷⁷⁹² Hadis; *Sahîhu Müslim*, “Bâbu sübûti’l-cenneti li’ş-şeh3id”, VI, 637. Manası: “*Cennetin kapıları
kılıçların altındadır.*”

⁷⁷⁹³ fâtiḥ-i: E H A M’de yoktur; L’de ise derkenardır.

⁷⁷⁹⁴ “emr-i şallî maṭlûb-i dil ü cân olup” ifadesi L’de derkenardır.

⁷⁷⁹⁵ emânî: âmâl M

yı⁷⁷⁹⁶ **“Rızķī taħte zılālin rumķī”**⁷⁷⁹⁷ fā’iz-i fellāķ-ı meyve-i intifā’ı nihāl-i şemşīr ü [5] rimāħdan cem‘ ider pes her biri **“Kāne’l-ħarbe ledeyhi lübsün ve’l-mevtü ‘indehü ‘ursün”**⁷⁷⁹⁸ kelāmın izħār ve pīşvā-yı kār idüp peleng-i bīşe-i dilāveri ve neheng-i deryā-yı hūner-veri olup mānend-i şīr-i şecā‘at-girdār ħamle-i şufūf-i a‘dā-yı tebeh-rūzgār idüp na‘ra-i merdāneleri [10] gūyā rīħ-i ‘āşīf idi ki ķımmе-i Pervīn’e ve şadā-yı şīrāneleri ra‘d-ı ħātīf idi ki çarķ-ı berīne irişdi ebħire-i ħūndan nümāyān olan⁷⁷⁹⁹ zālām-ı ķīr-nişān-ı seħāb⁷⁸⁰⁰ ve ķatām-ı ħarbdе ‘ayān olan duĥān-ı ħicāb ve māni‘-i⁷⁸⁰¹ eşi‘a-i āftāb olup murġ-i ācāl-i ħadīdü’l-minķār iltiķāt-ı ħayāt-ı eyyām-ı⁷⁸⁰² [15] a‘mār ve ef‘ī-i cān-güdāz-ı memāt iltiķām-ı ħayāt-ı⁷⁸⁰³ evķāt-ı rūzgār⁷⁸⁰⁴ itdi.⁷⁸⁰⁵ **li-münşī’iħi**⁷⁸⁰⁶:

2. O gün mih-ter olup ħalka bu⁷⁸⁰⁷ gerdün

Mekir ķırmış idi bir ħayme-i ħūn

neşīr⁷⁸⁰⁸: Lākin sür‘ān-ı şübbān-ı ‘asker-i cerrār ālāt-ı⁷⁸⁰⁹ ceng ü silāħ⁷⁸¹⁰ ile sāz-kār degül iken kār-ı ħarbdе isti‘cāl idüp taħarrī-i emr-i ķītāl itmemekle⁷⁸¹¹ gürūh-i rimmāt-ı

⁷⁷⁹⁶ ber mukteżā-yı: **E H A**’da yoktur.

⁷⁷⁹⁷ Hadis; *Sahīhu’l-Buhārī*, “Bābu mâ kile fi’r-rimāħ”, III, 1067. Manası: **“Benim rızķım mızraġımın gölgesinin altındadır.”**

⁷⁷⁹⁸ Bu sözün kaynaġını tespit edemedik. Manası: **“Savaş onlar için karışıklık, ölüm ise onlar için düġün oldu.”**

⁷⁷⁹⁹ olan: **E H A R**’de yoktur.

⁷⁸⁰⁰ seħāb: şecā‘at **E**

⁷⁸⁰¹ ve māni‘-i: **E H A R M**’de yoktur.

⁷⁸⁰² eyyām-ı: **L M**’de yoktur.

⁷⁸⁰³ ve ef‘ī-i cān-güdāz-ı memāt iltiķām-ı ħayāt-ı: **E H A R**’de yoktur.

⁷⁸⁰⁴ evķāt-ı rūzgār: merdān-ı kār-zār **R**

⁷⁸⁰⁵ itdi: idi **E H**

⁷⁸⁰⁶ li-münşī’iħi: nazm li-münşī’iħi **L**; li-münşī’iħi’l-faķīr **M**

⁷⁸⁰⁷ bu: **M**’de yoktur.

⁷⁸⁰⁸ neşīr: **L**’de yoktur.

⁷⁸⁰⁹ ālāt-ı: **E H A R L**’de yoktur.

⁷⁸¹⁰ silāħ: şalāħ **R**

⁷⁸¹¹ kār-ı ħarbdе isti‘cāl idüp taħarrī-i emr-i ķītāl itmemekle: **E H A M**’de yoktur; **L**’de ise “kār-ı ħarbdе isti‘cāl ve emr-i ķītālde taħarrī-i pīşvā-yı ħāl olamaz” ifadesi derkenardır.

tuğāt ve fırka-i ‘uşāt reşk-i sihām ve remy-i sinān-ı tîz-kām ile⁷⁸¹² semender-i nār-ı heycā ve pervāne-i şem‘-i vegā olup def‘aten hücum u ikdām ile reşk-i sihām ve remy-i sinān-ı tîz-kām ile⁷⁸¹³ muḳaddime-i ‘asker olan {vr. 188^b} ḳavm-i şübbān-ı miḳdām üzerine ‘atf-ı zimām-ı ḍarāb u ta‘ān itmek ile āsmān-ı kemānlarından⁷⁸¹⁴ perrān olan sihām u peykān muṣādif-i hedef-i ecsād u ebdān-ı ehl-i īmān⁷⁸¹⁵ olmağla sulṭān-ı bīm ü hirās ḥişār-ı ebdān-ı ‘askere⁷⁸¹⁶ [5] müstevlī ve burūc-i ḳarār-ı tezelzül ile mütedellī olup ol gürūh-i bā-şükūh zaḥm-ı ḥürde vü mecrūḥ ‘āleme rūḥ-i⁷⁸¹⁷ fütūḥ olan Resūl-i kerīmü’l-ḥaşāyil Ḥāzretleri ṭarafına müteveccih ü mā’il oldılar *“Ḥünālike ibtūliye’l-mū’minūne ve zülzilū zilzālen şedīden”*⁷⁸¹⁸ mażmūnı hüveydā olup li-münşī’iḥi⁷⁸¹⁹:

[10] 3. Cünūd-i enbiyānuñ şehriyārı

Serīr-i ıştıfānuñ kām-kārı

4. Risālet şehrinūñ ferḥunde şāhı

Velāyet ‘āleminūñ pādīşāhı

neşr: Şalle İlāhī ‘aleyhi ve ‘alā şaḥbihi’l-mübāhī bi-‘izzī ḥidmetihi’l-imtināhī⁷⁸²⁰ pā-yi şebāt-ı muḳaddimetü’l-ceyşe tezelzül ve kār-ı muḳābelede ta‘allül müşāhīde buyurıcaḳ müsā‘adeden mübā‘ade [15] ile taḥrīk-i aḳdām-ı ikdām buyurup⁷⁸²¹ ve⁷⁸²² şeref-i rikāb-ı

⁷⁸¹² reşk-i sihām ve remy-i sinān-ı tîz-kām ile: **M**’de yoktur.

⁷⁸¹³ reşk-i sihām ve remy-i sinān-ı tîz-kām ile: **E H A R L**’de yoktur.

⁷⁸¹⁴ kemānlarından: kemāndan **M**

⁷⁸¹⁵ “ehl-i īmān” ifadesi **L**’de derkenardır; **M**’de ise yoktur.

⁷⁸¹⁶ ebdān-ı ‘askere: ḳuvvet-i vāhimeye **M**

⁷⁸¹⁷ rūḥ-i: rūḥ u **R L M**

⁷⁸¹⁸ Ahzāb 33/11; Meali: *“İşte orada iman sahipleri imtihandan geçirilmiş ve şiddetli bir sarsıntıya uğratılmışlardı.”*

⁷⁸¹⁹ li-münşī’iḥi: li-münşī’iḥi’l-faḳīr **M**

⁷⁸²⁰ Şalle İlāhī ‘aleyhi ve ‘alā şaḥbihi’l-mübāhī bi-‘izzī ḥidmetihi’l-imtināhī: şallellāhu ‘aleyhi ve sellem **R**

⁷⁸²¹ buyurup: **L M**’de yoktur.

⁷⁸²² ve: **R**’de yoktur.

‘izzet-intisābları ile sa‘ādet-i bī-ḥesāb iktisāb iden merkūbların a‘dā-yı menkūb tarafına sür‘at ü hareket ile tahrik idüp ve üzn-i kavm-i gāfili ta‘rīk-i kaşd buyurdılar gūyā bād idi ki kavm-i ‘Ād üzerine vezān oldu ol ānda⁷⁸²³ ‘inān-ı zafer-iktirānları baht u devlet-i müsā‘idüm olup süvār-ı sâ‘idüm olmuş idi {vr. 189^a} Ebū Süfyān bin Ḥārīṣ (?) dahı⁷⁸²⁴ rikāb-ı nuşret-irtikāblarına mülāzım ve ḥidmet-i ‘aliyyelerinde⁷⁸²⁵ kāyim idi cānib-i ‘adūya isrā‘dan ihtirāz u imtinā‘ idüp ‘inān-ı yek-rān-ı bağleyi zabt idüp gūyā⁷⁸²⁶ elüme bağlamış ve sür‘at ü⁷⁸²⁷ [5] hareketden ‘avk itmiş idüm Ḥazret ise⁷⁸²⁸ cānib-i küffāra sevk buyurup pūşt-i merkūbdan tarḥ-endāz-ı naẓar-ı taraf-ı ‘adū-yı menkūb olup āmed-şūd-i rimāḥ u siḥām ve dirāḥşiden-i ḥüsām ve ḍarrāb u ta‘ān-ı⁷⁸²⁹ yelān u cinān manẓūr-i zāt-ı nefisleri olıcağ buyurdılar ki [10] *“Hāzā ḥīnün ḥamī’l-veḥīs”*⁷⁸³⁰ ve zemīnden bir iki kabẓa-i ḥāk alup remy-i cānib-i a‘dāyı menkūb idüp ihtezze mevā ve Rabbü Muḥammed kelāmı ile muḳaddime-i zaferi mümeḥhed buyurdılar fi’l-ḥāl maẓmūn-ı *“inne cūndenā lehūmū’l-gālibūn”*⁷⁸³¹ mināşsa-i zuhūra maḳrūn olup bir rivāyetde [15] merkūbdan nüzūl⁷⁸³² ihtiyār buyurup⁷⁸³³ cenāb-ı Celīl-i Cebbār’dan istinşār-ı taleb ü izḥārı ile *“Ene en-nebiyyū lā kiẓbūn ene İbn ‘Abdulmuṭṭalib”*⁷⁸³⁴ kelāmı ile terğīb-i sell-i süyūf ve tertīb-i ḥayl u şufūf buyurdılar. **li-münşī’ihī**⁷⁸³⁵:

⁷⁸²³ “ol ānda” ifadesi L’de derkenardır; M’de ise yoktur.

⁷⁸²⁴ dahı: L M’de yoktur.

⁷⁸²⁵ ‘aliyyelerinde: ‘aliyyelerine L M

⁷⁸²⁶ zabt idüp gūyā: E H A R’de yoktur.

⁷⁸²⁷ ü: E M’de yoktur.

⁷⁸²⁸ ise: E H A R L’de yoktur.

⁷⁸²⁹ ve ḍarrāb u ta‘ān-ı: E H A R’de yoktur.

⁷⁸³⁰ Hadis; *Saḥīhu Müslim*, “Bābu fī Gazveti Huneyn”, VI, 392. Manası: *“O an sert bir çatışma oldu.”*

⁷⁸³¹ Sāffāt 37/173; Meali: *“Bizim ordumuz şüphesiz üstün gelecektir.”*

⁷⁸³² nüzūl: nüzūli M

⁷⁸³³ buyurup: ve L M

⁷⁸³⁴ Hadis; *Saḥīhu’l-Buhārī*, “Bābu bağleti’n-nebi sallallahu”, III, 1054. Manası: *“Gerçek şu ki, ben Allah’ın elçisiyim, Abdulmuttalib’in oğluyum.”*

⁷⁸³⁵ li-münşī’ihī: beyit R M

5. Be-fermūd tā-şafīy ārāstend

Be-rāyāt-ı nuşret beh⁷⁸³⁶ pīrāstend

neşr⁷⁸³⁷: Bu kelām-ı dil-peżīr ‘askeri ta’yīr u ta’sīr idüp def’aten⁷⁸³⁸ gürūh-i ‘asker-i zafer-penāh hamle-kerde-i sipāh-ı {vr. 189^b} küffār-ı rû-siyāh⁷⁸³⁹ olıcağ **“Fe-hezemūhūm bi-iznillāh”**⁷⁸⁴⁰ mażmūnı pedīdār **“vellev ‘alā edbārihim”**⁷⁸⁴¹ mefhūmı āşikār⁷⁸⁴² olup⁷⁸⁴³ mir’āt-ı hāl-i küffār-ı li’āmda şūret-i inhizām nümāyān olup **“ve zülzilū zilzālen şedīden”**⁷⁸⁴⁴ **naẓm**⁷⁸⁴⁵:

6. Be her-cā be-hem pūr şūde küşteḡā

[5] Zemīn-i geşt ez küşteḡā pūşteḡā⁷⁸⁴⁶

⁷⁸³⁶ beh: be **M**

⁷⁸³⁷ neşr: **E A**'da yoktur.

⁷⁸³⁸ Bu kelām-ı dil-peżīr ‘askeri ta’yīr u ta’sīr idüp def’aten: **M**'de yoktur.

⁷⁸³⁹ küffār-ı rû-siyāh: rû-siyāh-ı küffār **M**

⁷⁸⁴⁰ Bakara 2/251; Meali: “**Sonunda Allah’ın izniyle onları yendiler.** Davud da Cālūt’u öldürdü. Allah ona (Davud’a) hükümdarlık ve hikmet verdi, dilediği ilimlerden ona öğretti. Eğer Allah’ın insanlardan bir kısmını diğerleriyle savması olmasaydı elbette yeryüzü altüst olurdu. Lâkin Allah bütün insanlığa karşı lütuf ve kerem sahibidir.”

⁷⁸⁴¹ İsrâ 17/46; Meali: “Ayrıca, onu anlamamaları için kalplerine bir kapalılık ve kulaklarına bir ağırlık veririz. Sen, Kur’an’da Rabbinin birliğini yâdettiğinde onlar, canları sıkılmış bir vaziyette, **gerisin geri dönüp giderler.**”

⁷⁸⁴² **“vellev ‘alā edbārihim”** mefhūmı āşikār: **M**'de yoktur.

⁷⁸⁴³ “beyit be-fermūd tā-şafīy ārāstend be-rāyāt-ı nuşret beh pīrāstend gürūh-i ‘asker-i zafer-penāh hamle-kerde-i sipāh-ı küffār-ı rû-siyāh olıcağ fe-hezemūhūm bi-iznillāh mażmūnı bedīdār olup vellev ‘alā edbārihim mażmūnı āşikār oldı” ifadesi **L**'de derkenardır.
vellev ‘alā edbārihim mefhūmı āşikār: **E H A**'da yoktur.

⁷⁸⁴⁴ Ahzâb 33/11; Meali: “İşte orada iman sahipleri imtihandan geçirilmiş **ve şiddetli bir sarsıntıya uğratılmışlardı.**”

⁷⁸⁴⁵ naẓm: beyit **R; L M**'de ise yoktur.

⁷⁸⁴⁶ Bu beyit **L**'de derkenardır; **M**'de ise yoktur.

neşr⁷⁸⁴⁷: Semt-i iḳbâlden neseme-i⁷⁸⁴⁸ bād-ı⁷⁸⁴⁹ idbār⁷⁸⁵⁰ istikbāl idüp⁷⁸⁵¹ benātü'n-na's
gibi perîşân-ḥâl-i "**Ke-ennehüm**⁷⁸⁵² *ḥumûrûn müstenfiretûn ferret min kasveretin*"⁷⁸⁵³
ḳarârları mübeddel-i firâr oldı. **li-münşî'îhi**:

7. Nebiyy-i Ebṭahî sultân-ı Yeşrib

Çeküp a'dā-yı dīne tīg-i perrân⁷⁸⁵⁴

8. Du'ā-yı seyf ile ḳırdı 'adūyı

[10] Ṭayanmadı du'ā-yı seyfe bir ān⁷⁸⁵⁵

9. Zihî şāh-ı velāyet bir nefesde

İde bir 'askeri ḥāki-y-le yeksân

neşr⁷⁸⁵⁶: Ḥudāyā Perverdigārā suḥan-ı leb-i berāverde⁷⁸⁵⁷ bir kelām-ı ḳahr-āşām ile
gürûh-i küffār-ı li'āmı dūzaḥda ārām itdürdük. **mışra'**:

10. Der-kār-ı bende luṭf-i Ḥudāvend-i bî-ḳıyās

⁷⁸⁴⁷ neşr: **L M**'de yoktur.

⁷⁸⁴⁸ Semt-i iḳbâlden neseme-i: **E H A R**'de yoktur.

⁷⁸⁴⁹ bād-ı: **L**'de yoktur.

⁷⁸⁵⁰ bād-ı idbār: sipihr-i idbāra **M**

⁷⁸⁵¹ idüp: ve **L M**

⁷⁸⁵² Āyetin aslında "ennehüm" olmakla birlikte nüshalarda yazmamaktadır.

⁷⁸⁵³ Müddessir 74/49-50-51; Meali: "Böyle iken onlara ne oluyor ki, *âdeta arslandan kaçan yaban
eşekleri gibi* (hâla) öğütten yüz çeviriyorlar?"

⁷⁸⁵⁴ b: 'Adūya tīgı bir ān itdi perrân **L M**

⁷⁸⁵⁵ Bu beyit **R**'de bulunmamaktadır.

⁷⁸⁵⁶ neşr: **A**'da yoktur.

⁷⁸⁵⁷ suḥan-ı leb-i berāverde: **R L M**'de yoktur.

neşr⁷⁸⁵⁸: Güzârişince⁷⁸⁵⁹ mercûdur ki gürûh-i ümmet ki da'vâ-yı muḥabbet [15] ü şadâḳati kelime-i⁷⁸⁶⁰ tevḥîd ile işbât itmişlerdür⁷⁸⁶¹ deryûze-i 'inâyât iderler ki⁷⁸⁶² bir kelâm-ı şefâ'at-simât-ı seyyid-i kâ'inât⁷⁸⁶³ ile bisât-ı merḥamet-küsterde olup şikestegân-ı ümmet ve talebkârân-ı şefâ'at ihrâz-kerde-i 'inâyet-i Yezdân ve râh-yâfte-i behîşt-i câvidân olalar⁷⁸⁶⁴ ve mâ zâlike 'alâ Allâhi bi-'azîz⁷⁸⁶⁵ ne şâḥ-ı 'amel bir güzîde meyve-i elṭâfî-çide ve ne o şâḥ-ı fî'l-i nâ-pesendide bād-ı ḳahr u ḡazabı vezîde itdügine i'timâd-ı dîden-i mu'tâddur ser-i kârda sedâd-ı elṭâf-ı bî-ḥesâbîna istinâddur⁷⁸⁶⁶ ḥâşâ ki nesemât-ı⁷⁸⁶⁷ ism-i ḡafûr pāk-kerde-i ḥâşâk-i 'arşa-i zûnûb u ḳuşûr olmaya. **beyit**⁷⁸⁶⁸:

11. Yâ maḥv it defter-i 'işyândan ben pür-ḳuşûr ismin

Çıḳar yâ Rabbî⁷⁸⁶⁹ ya esmâ'-i ḥüsnâdan Ğafûr ismin

⁷⁸⁵⁸ neşr: **L M**'de yoktur.

⁷⁸⁵⁹ güzârişince: **E H A R**'de yoktur.

⁷⁸⁶⁰ kelime-i: kelimeteyn-i **L M**

⁷⁸⁶¹ itmişlerdür: iderler **L M**

“Ḥazret-i şefî'-i ümmetden h'âst-gâr-ı merḥamet olup” ifadesi **R**'de derkenardır.

⁷⁸⁶² deryûze-i 'inâyât iderler ki: **M**'de yoktur.

⁷⁸⁶³ bir kelâm-ı şefâ'at-simât-ı seyyid-i kâ'inât: bir suḡan-ı leb-i berâverde **R** seyyid-i kâ'inât: **M**'de yoktur.

⁷⁸⁶⁴ bisât-ı merḥamet-küsterde olup şikestegân-ı ümmet ve talebkârân-ı şefâ'at ihrâz-kerde-i 'inâyet-i Yezdân ve râh-yâfte-i behîşt-i câvidân olalar: elṭâf-ı ilâhiyye daḡı ehl-i İslâm'ı dâḡil-i cennât eyleye **E H A**; dâḡil-i cennet eyleyesin **M**

“Ḥazret-i şefî'-i ümmetden deryûze-i 'inâyât idüp h'âst-gâr-ı hidâyet olmuşlardır ki bir suḡan-ı leb-i berâverde ile bisât-ı merḥamet-küsterde olup şikestegân-ı ümmet talebkârân-ı şefâ'at ihrâz-kerde-i luṭf-i Sübhân oldı ol suḡan-ı şefâ'at ile dâḡil-i behîşt-i câvidân olalar Ḥudâyâ Girdigârâ kerem ve 'atâ-i mevḳûf-i misk idügi bî-mirâdur” ifadesi **L**'de derkenardır.

⁷⁸⁶⁵ ve mâ zâlike 'alâ Allâhi bi-'azîz: **E H A M**'de yoktur.

⁷⁸⁶⁶ ne şâḥ-ı 'amel bir güzîde meyve-i elṭâfî-çide ve ne o şâḥ-ı fî'l-i nâ-pesendide bād-ı ḳahr u ḡazabı vezîde itdügine i'timâd-ı dîden-i mu'tâddur ser-i kârda sedâd-ı elṭâf-ı bî-ḥesâbîna istinâddur: **E H A**'da yoktur.

⁷⁸⁶⁷ nesemât-ı: nesîmât-ı **E H A**

⁷⁸⁶⁸ beyit: nazm **L**

⁷⁸⁶⁹ Rabbî: Rab **E R**

{vr. 190^a} 96. Mu‘cize-i güftār-ı şütür-i a‘rābī der pīş-gāh-ı dergāh-ı Nebiyy-i ‘Arabī⁷⁸⁷⁰

E 190^a; H 175^a; A 173^b; R 172^a; L 143^a; M 153^b

Suḥan-verān-ı rivāyet ve nādire-gūyān-ı ḥikāyet mevādd-ı şükūkı kaṭ⁷⁸⁷¹ u ḥasm ile dürr-i mu‘cizātı silk-i nuḳūle nazm idüp dimişlerdür ki bir gün Ḥazret-i ḥākim-i [5] maḥkeme-i nübüvvet ve kaṭı‘-i ‘urūḳ-i cehālet **li-münşī’ihi**⁷⁸⁷²:

1. Nüktedān-ı rumūz-i “*mā evḥā*”⁷⁸⁷³

Fā’iz-i rütbe-i maḳām-ı “*denā*”⁷⁸⁷⁴

2. Ḥātem-i⁷⁸⁷⁵ enbiyā Nebiyy-i emīn

Sebeb-i ḥilḳat sipihr-i dīn

neşr: Şallellāhu⁷⁸⁷⁶ ‘aleyhi ve ‘alā ālihi ve şaḥbihi’l-müttakīn mā-dāmeti’s-semāwātü ve’l-‘arzīn aşḥāb-ı kirām ile cālīs [10] ve teblīg-i evāmīr ü nevāhī ile mücālīs iken bir a‘rābī-i şütür-süvār beriyyeden pedīdār olup nāḳayı⁷⁸⁷⁷ ḥāric-i ḥaremde koyup⁷⁸⁷⁸ fersüde-i cebīn-i pīş-gāh-ı dergāh-ı Ḥazret-i risālet-penāh olup⁷⁸⁷⁹ meclis-i ‘ālīlerine

⁷⁸⁷⁰ Başlık L’de bulunmamaktadır; M’de ise “Mu‘cize-i suḥan-ı nāḳa-i ḥamrā’ der pīş-i Ḥazret-i sulṭānū’l-verā şallellāhu te‘ālā ‘aleyhi ve ‘alā ālihi’n-nücebā ve şaḥbihi’l-etḳiyā” şeklindedir.

‘Arabī: ‘Arabī ‘aleyhi efḍalū’ş-şalātu ve’s-selām R; ‘Arabī ‘aleyhi efḍalū’ş-şalātu ve’s-selām mā ḥatemeti’ş-şalātü bi’s-selām A

⁷⁸⁷¹ kaṭı: ḳal’ E

⁷⁸⁷² li-münşī’ihi: li-münşī’ihi’l-faḳīr M

⁷⁸⁷³ Necm 53/10; Meali: “Bunun üzerine Allah, kuluna *vahyini* bildirdi.”

⁷⁸⁷⁴ Necm 53/8; Meali: “Sonra (Muhammed’e) *yaklaştı*, derken daha da yaklaştı.”

⁷⁸⁷⁵ Ḥātem-i: Ḥākim-i M

⁷⁸⁷⁶ Şallellāhu: Şallellāhu te‘ālā M

⁷⁸⁷⁷ nāḳayı: nāḳasını M

⁷⁸⁷⁸ nāḳayı ḥāric-i ḥaremde koyup: E H A R’de yoktur.

⁷⁸⁷⁹ fersüde-i cebīn-i pīş-gāh-ı dergāh-ı Ḥazret-i risālet-penāh olup: ḥuzūr-i Resūl-i mükrem Ḥazretleri’ne vaż’-ı cebīn idüp L; ḥuzūr-i Resūl-i mükrem Ḥazretleri’ne vaż’-ı ḳadem idüp M

ḡāḡil olmaḡ sa‘ādetine nā’il oldı nāḡāḡ ṡā’ife-i ḡayr-ı ḡā’ife maḡall-i nizā‘a ḡāzır ve içlerinden⁷⁸⁸⁰ [15] biri⁷⁸⁸¹ da‘vāya mütecāsır olup ayıtdı ey seyyid-i ebrār⁷⁸⁸² a‘rābīnūñ süvār olduḡı şütür-i şabā-reftār mülkümden sırḡa olınmışdur⁷⁸⁸³ a‘rābī ḡuşuş-i ḡāziyyeyi inkār eyledi⁷⁸⁸⁴ ḡāzret-i Nebiyy-i⁷⁸⁸⁵ şādıḡu’l-beyyine buyurdılar ki bu ḡuşuşa beyyine var mıdur egerḡi emārāt-ı ef‘ālden ḡaḡıḡat-i ḡāl meczūm ve telvīḡāt-ı zāhireden⁷⁸⁸⁶ esrār-ı bāṡıne⁷⁸⁸⁷ istidlāl ile ma‘lūmları idi {vr. 190^b} ammā delālet-i şer‘-i mübīn içün nümāyende-i rāḡ-ı dīn oldılar ol kavim didiler beyyinemiz ḡāzır iḡāmetine emr-i ‘ālīlerine muntazırız pes ḡāzret Ebū Tūrāb ṡarafına ḡıṡāb buyurdılar ki⁷⁸⁸⁸ ḡasbe’s-şer‘⁷⁸⁸⁹ istimā‘-i da‘vā eyleye [5] müdde‘ī⁷⁸⁹⁰ iḡāmet-i şühūd ider⁷⁸⁹¹ ise nāka müdde‘īye merdūd ve illā nihāl-i da‘vādan⁷⁸⁹² şemere-i ḡaybet-i ictinā ide⁷⁸⁹³ ḡünki a‘rābī istimā‘-i kelām-ı Nebiyy-i ‘Arabī eyledi ser-i tefekkūri zānū-yı ḡayrete ḡodı biraz⁷⁸⁹⁴ zamān mebhūt ve⁷⁸⁹⁵ bir kāra tevaḡḡul ider gibi sūkūt eyledi⁷⁸⁹⁶ iḡāmet-i şühūd ve taḡrīr-i⁷⁸⁹⁷ [10] da‘vā ve mübāşeret-i⁷⁸⁹⁸ ḡākim-i vālādan muḡaddem nāḡa-i ḡōş-dem

7880 “ve içlerinden” ifadesi L’de derkenardır.

7881 içlerinden biri: M’de yoktur.

7882 ey seyyid-i ebrār: L M’de yoktur.

7883 şütür-i şabā-reftār mülkümden sırḡa olınmışdur: nāḡa-i ḡamrā mesrūk-i mülkümdür L; nāḡa-i ḡamrā mesrūk olup şemenine niḡe ḡuḡūk müte‘allıḡ olduḡına ‘ilmümüz mutaṡarriḡ olmışdur M olınmışdur: olunmadur R

7884 a‘rābī ḡuşuş-i ḡāziyyeyi inkār eyledi: L M’de yoktur.

7885 Nebiyy-i: M’de yoktur.

7886 zāhireden: zāhirden L

7887 bāṡıne: bāṡın M

7888 ki: E’de yoktur.

7889 ḡasbe’s-şer’: L M’de yoktur.

7890 “eger müdde‘ī şer‘en” ifadesi L’de derkenardır.
müdde‘ī: M’de yoktur.

7891 ider: iderler M

7892 da‘vādan: da‘vālarından L; da‘vālarında M

7893 ide: ideler L M

7894 biraz: birez A R L M

7895 mebhūt ve: M’de yoktur.

7896 eyledi: itdi R L M

7897 şühūd ve taḡrīr-i: L’de yoktur.

verā-yı bābdan mutaşaddī-i cevāb olup⁷⁸⁹⁹ derīçe-i kelāmı bāz ve⁷⁹⁰⁰ bu gūne suḥana āgāz itdi ki ey Resūl-i Ḥudā ol Rabb-i müte‘āl ḥaqqı ki seni meb‘ūs idüp⁷⁹⁰¹ irsāl itdi a‘rābī ḥilye-i ḥīleden ‘ārī ve tōhmet-i sirḳadan berīdür ben anuñ⁷⁹⁰² mülkünde [15] tevellüd idüp bu āna geliñce āb u⁷⁹⁰³ ‘alefüme ta‘ahhüd itmişdür ne tarīḳ-i mülkiyet ile yed-i āḥer ne sirḳa ile yed-i sārīḳ-ı bed-aḥter sāḥā-i ḥālümde⁷⁹⁰⁴ cılve-ger olmamışdur Ḥazret-i Resūl-i tāhir müte‘emmil ü mütefekkir olup buyurdılar ki ey a‘rābī ḥīn-i sükūtda ne maḳūle kelimāt ile Ḳāḍī’l-ḥacāt dergāhına münācāt eyledüñ ayıtdı ey seyyid-i ebrār dā‘vāt u⁷⁹⁰⁵ ezḳār ile taḳdīm-i ḥamd-i bī-şümār idüp dergāh-ı Perverdīgār’dan {vr. 191^a} recā itdüm⁷⁹⁰⁶ ki kuvvet-i nübüvvetüñle⁷⁹⁰⁷ izḥār-ı mu‘cize der-kār olup⁷⁹⁰⁸ ḥaḳīḳat-i ḥāl⁷⁹⁰⁹ mesāmi‘-i ‘aliyyeye ilḳā olup⁷⁹¹⁰ tōhmet-i sirḳadan müberrā olam lillāhi’l-ḥamd ki bereket-i mu‘cize-i ‘ulyā ile nāḳa-i ḥamrā’ya⁷⁹¹¹ nuṭḳ i‘tā⁷⁹¹² idüp⁷⁹¹³ berā’et-i zımmeti inhā eyledi. [5] li-münşī’ihī⁷⁹¹⁴:

-
- 7898 mübāşeret-i: kıyām-ı **L**
şühūd ve taḳrīr-i da‘vā ve mübāşeret-i: da‘vā vü kıyām **M**
- 7899 olup: ve **L M**
- 7900 ve: idüp **L M**
- 7901 meb‘ūs idüp: **E H A R**’de yoktur.
- 7902 anuñ: **M**’de yoktur.
- 7903 āb u: **L**’de yoktur.
- 7904 ḥālümde: ‘ālemde **E**
- 7905 u: **E H A**’da yoktur.
- 7906 itdüm: itdi **E**; eyledüm **M**
- 7907 kuvvet-i nübüvvetüñle: **L**’de yoktur.
- 7908 izḥār-ı mu‘cize der-kār olup: **E H A L**’de yoktur.
kuvvet-i nübüvvetüñle izḥār-ı mu‘cize der-kār olup: **M**’de yoktur.
- 7909 ḥāl: ḥāli **L M**
- 7910 olup: olına ki **R**; idüp **L M**
- 7911 nāḳa-i ḥamrā’ya: nāḳaya **R**
- 7912 i‘tā: i‘tā **M**
- 7913 idüp: olınup **R**
- 7914 li-münşī’ihī: li-münşī’ihī’l-faḳīr **M**

3. Kimdür inkār-ı kār iden ‘acabā⁷⁹¹⁵

Vākıf-ı hāl iken Resūl-i Hudā

4. Hakkı ızhārı eylese maqşūd⁷⁹¹⁶

Nātık u⁷⁹¹⁷ şāmiti ider gūyā

97. Mu‘cize-i te’şīr-i eşer-i dest-i⁷⁹¹⁸ Resūl-i Hudā ‘aleyhi mine’ş-şalāti
ezkāhā

E 191^a; H 176^b; A 174^b; R 173^a; L 143^b; M 154^b

Şifā-bağş-i ‘ilel-i ümmet ve⁷⁹¹⁹ devā-sāz-ı hālel-i zillet olan⁷⁹²⁰ sulţān-ı [10] serīr-i
nübüvvet ve şehriyār-ı taht-gāh-ı risālet **li-münşī’ihi**⁷⁹²¹:

1. Ruḥı mir’āt-ı envār-ı hidāyet

Cebīni maṭla‘-i mihr-i ‘ināyet

neşr⁷⁹²²: Şallellāhu te‘ālā⁷⁹²³ ‘aleyhi ve sellem⁷⁹²⁴ mā nāḥati’l-ḥamāmetü ve ṭaret⁷⁹²⁵
mu‘cizāt-ı bāhıretü’l-āyātlarından Hanzala (?) qarīn-i rivāyet idüp dimişdür ki bir
zamān-ı sa‘d-iḳtirānda hümā-yı devlet [15] serüme efser-i sa‘adet şaldı ve şeh-bāz-ı⁷⁹²⁶
sa‘adet-baht müsā‘ade idüp şikār-ı murādı aldı ya‘ni ol sulţān-ı ‘arş-pāye serüme tarḥ-ı

⁷⁹¹⁵ ‘acabā: ‘aceb **L M**

⁷⁹¹⁶ ızhārı eylese maqşūd: ızhār itmek istediğinde hemān **L M**

⁷⁹¹⁷ u: **E**’de yoktur.

⁷⁹¹⁸ dest-i: yed-i **L M**

⁷⁹¹⁹ ve: **L M**’de yoktur.

⁷⁹²⁰ olan: ol **M**

⁷⁹²¹ li-münşī’ihi: li-münşī’ihi’l-fakīr **L M**

⁷⁹²² neşr: **R**’de yoktur.

⁷⁹²³ te‘ālā: **R M**’de yoktur.

⁷⁹²⁴ ve sellem: **L M**’de yoktur.

⁷⁹²⁵ mā nāḥati’l-ḥamāmetü ve ṭaret: **E H A R**’de yoktur.

⁷⁹²⁶ şeh-bāz-ı: şāh-bāz-ı **L M**

şaye idüp mübârek ellerin başuma vaż‘ ile qadrümi evc-i Şüreyyâ’ya ref‘ buyurup
“Bârekallâh fike”⁷⁹²⁷ buyurdılar nefes-i şifâ-muktebesleri ser-â-pâ bedenüme te’sîr ve
cemî‘-i a’zâma⁷⁹²⁸ cāy-gîr olup ‘aceze-i nās-ı {vr. 191^b} ebdānı a’rāz ile mümās olsa
evvelâ elümi ol maḥalle koyup⁷⁹²⁹ ba‘dehü⁷⁹³⁰ ya nefes ya yed-i⁷⁹³¹ muktebes ile cā-
yi⁷⁹³² evcā‘ı mes idüp bismillāhi eşere yedü Resûlillāh deyu elümi ol mevzî‘a sürer
anuñla⁷⁹³³ ne maḳûle kerb ü [5] meşakḳat olsa meş idüp⁷⁹³⁴ def‘ iderdüm. **li-
münşî’ihi**⁷⁹³⁵:

2. Seng ü⁷⁹³⁶ ḥāke ger⁷⁹³⁷ eyleyeydi⁷⁹³⁸ naẓar

Ḥāk altün olaydı⁷⁹³⁹ seng güher

neşr: Ḥürşîd-i⁷⁹⁴⁰ luṭf u iḥsānı⁷⁹⁴¹ her ḳaṅı seng-i bî-rengē⁷⁹⁴² feyz-resān olsa⁷⁹⁴³ la’l-i
Bedahşān olacağı nümāyān⁷⁹⁴⁴ māh-ı ‘aṭā-yı firāvān⁷⁹⁴⁵ her⁷⁹⁴⁶ ḳaṅı dil-i muzlime [10]

⁷⁹²⁷ Hadis; *Müsnedü Ahmed bin Hanbel*, “Hadîsü’l-meşâyih ‘an Ebî bin Ka’b radiye”, XII, 152.

Manası: **“Allah seni mübarek eylesin.”**

⁷⁹²⁸ a’zâma: a’zâmda **R L**; a’zâda **M**

⁷⁹²⁹ “evvelâ elümi ol maḥalle vaż‘ idüp” ifadesi **L**’de derkenardır.

⁷⁹³⁰ ba‘dehü: **L**’de yoktur.

evvelâ elümi ol maḥalle koyup ba‘dehü: **M**’de yoktur.

⁷⁹³¹ ya yed-i: **R L**’de yoktur.

⁷⁹³² cā-yi: maḥall-i **R**

⁷⁹³³ anuñla: **L M**’de yoktur.

⁷⁹³⁴ meş idüp: **L M**’de yoktur.

⁷⁹³⁵ li-münşî’ihi: li-münşî’ihi’l-fakîr **M**

⁷⁹³⁶ ü: **M**’de yoktur.

⁷⁹³⁷ ger: **M**’de yoktur.

⁷⁹³⁸ eyleyeydi: eyleseydi **M**

⁷⁹³⁹ olaydı: olurdu **R L M**

⁷⁹⁴⁰ ḥürşîd-i: âftâb-ı **L M**

⁷⁹⁴¹ iḥsānı: iḥsân **R L M**

⁷⁹⁴² seng-i bî-rengē: senge **L M**

⁷⁹⁴³ olsa: olursa **R**

⁷⁹⁴⁴ nümāyān: ne cā-yi gümān idi **L M**

⁷⁹⁴⁵ māh-ı ‘aṭā-yı firāvān: **E H A R**’de yoktur.

nūr-efşān olsa sa‘ādet-i īmān ile⁷⁹⁴⁷ rahşān olacağı ne maḥall-i reyḅ ü gümāndur.⁷⁹⁴⁸ **li-**
münşī’ihi⁷⁹⁴⁹:

3. Oldı haḳḳā ki ol şifā-yı ḳulūb

Ḥazret-i Ḥaḳḳ’a ṭālib ü maṭlūb

4. Gördi var anda bir yed-i beyzā

Ḳodı el arḳasın yere Mūsā

[15] 5. Enbiyā tābi‘ oldı emrine hep

Cümle ‘ālem şefā‘at itdi ṭaleb

6. Mihr-i çarḥ-ı hidāyet idi meger

İtdi nūri-y-le ‘ālemi enver

neşr⁷⁹⁵⁰: Şallellāhu⁷⁹⁵¹ ‘aleyhi mā-ğābe’l-ḳamer ve ḳaher ve ‘alā ālihi⁷⁹⁵² ve şaḥbihi’l-
aḫher.⁷⁹⁵³

⁷⁹⁴⁶ her: ve her **E H A R**

⁷⁹⁴⁷ “sa‘ādet-i īmān ile” ifadesi **H**’de derkenardır; **M**’de ise yoktur.

⁷⁹⁴⁸ gümāndur: şān idi **L M**

⁷⁹⁴⁹ li-münşī’ihi: li-münşī’ihi’l-faḳīr **M**

⁷⁹⁵⁰ neşr: **H M**’de yoktur.

⁷⁹⁵¹ şallellāhu: şallellāhu te‘ālā **L M**

⁷⁹⁵² ve ‘alā ālihi: **E**’de “ve şaḥbihi”den sonra yazılmıştır.

⁷⁹⁵³ ve ḳahere ve ‘alā ālihi ve şaḥbihi’l-aḫher: **R**’de yoktur.

aḫher: aḫhar **M**

98. Mu‘cize-i vukūf-i Hāzret-i Nebiyy-i⁷⁹⁵⁴ mükerrerem ez haber dāden-i şanem⁷⁹⁵⁵

E 191^b; H 177^a; A 175^a; R 173^b; L 144^a; M 155^a

Mü’ellif-i kitāb-ı Me‘āric Mu‘inü’l-dīn Miskī ki rütbe-i fażā’ilde aķşā-yı medārice dāricdür ol kitāb-ı şıhḥat-nişābda irād itmişdür ki⁷⁹⁵⁶ ‘Abbās bin {vr. 192^a} Merdes⁷⁹⁵⁷ (?) raḍiye ‘anhü Rabbü’n-nās⁷⁹⁵⁸ ḳālīb-ı rivāyete bu gūne libās ilbās⁷⁹⁵⁹ idüp dimiş bir zamānda dā’iye-i şuver-i⁷⁹⁶⁰ sefer āyīne-i dilde cılve-ger olup ṭayy-i feyāfī vü şaḥārā ile geşt ü güzāra meyl itdüm nāgāh bir şaḥş-ı ‘aceb-endāma⁷⁹⁶¹ rāst geldüm sepīd [5] cāme ile müzeyyen ammā ne şaḥş idügi ğayr-i mu‘ayyen bir şütür-i murğ üzre süvār ve kelimāt-ı müşecci‘a ve terennümāt-ı müvecci‘a⁷⁹⁶² ile tekellüm ve eṭrāfa nigerān olup⁷⁹⁶³ tebessüm iderdi feḥvā-yı kelām⁷⁹⁶⁴ medḥ-i seyyidü’l-enām olup **li-münşī’ihi**⁷⁹⁶⁵:

1. Nübüvvet nūrı sīmāsında zāhir

[10] Risālet lem‘ası alnında bāhir

⁷⁹⁵⁴ Nebiyy-i: **L M**’de yoktur.

⁷⁹⁵⁵ “şanem” ifadesi **E**’de iki kere yazılmıştır.

⁷⁹⁵⁶ ki: **E H A**’da yoktur.

⁷⁹⁵⁷ Merdes: Merādes **A**; Merdās **L M**

⁷⁹⁵⁸ raḍiye ‘anhu Rabbü’n-nās: **E H A L M**’de yoktur.

⁷⁹⁵⁹ ḳālīb-ı rivāyete bu gūne libās ilbās: rivāyet **E H A L M**; **L**’de ise “ḳālīb-ı rivāyete bu gūne libās ilbās itmişdür” ifadesi derkenardır.

⁷⁹⁶⁰ şuver-i: şavb-ı **R**

⁷⁹⁶¹ şaḥş-ı ‘aceb-endāma: şaḥşa **R**

‘aceb-endāma: ‘acīb-endāma **M**

⁷⁹⁶² müvecci‘a: bedī‘a **R**

⁷⁹⁶³ nigerān olup: ta‘accüb **L**; baḳup **M**; **E H A**’da ise yoktur.

⁷⁹⁶⁴ kelām: kelāmı **M**

⁷⁹⁶⁵ li-münşī’ihi: li-münşī’ihi’l-faḳīr **M**

neşr⁷⁹⁶⁶: Bir seyyid-i şāhib-i şer‘ ü perhîz-kâr⁷⁹⁶⁷ ve⁷⁹⁶⁸ faşîh-i⁷⁹⁶⁹ hōş-güftâr izhâr-ı da‘vet idüp⁷⁹⁷⁰ maḥv-i rûsûm-i cehâlet eyledi⁷⁹⁷¹ dem-i fitne vü fesâd⁷⁹⁷² ve hengâm-ı îkâd-ı nâr-ı ‘inâd zâ’il ve bād-ı da‘veti ile muḫmaḥil oldu şāhib-i nāḩa-i Ḳuṣvâ ve nam-ı hümâyûnı [15] Muḫammed ü⁷⁹⁷³ Muṣṭafâdur çünki feḩvâ-yı kelâm semîr-i ḩamîr-i müstehâm oldu ol evḩâtda⁷⁹⁷⁴ bu ḩaber var idi ki tâ’ife-i cin murğ-i şütüre süvâr olur⁷⁹⁷⁵ dirler idi kuvvet-i vāhime bu ma’nâyı ḩāṭıra lâyıḩ idüp ıztırâb fāyiḩ oldu bir⁷⁹⁷⁶ vech-ile bîm ü ḩaṣyet ve ḩayret ü dehşet müstevlî oldu az ḩaldı ki murğ-i rûḩum ḩafes-i bedenden⁷⁹⁷⁷ ṭayerân idüp dâmen-i⁷⁹⁷⁸ {vr. 192^b} ḩil‘at-i ḩayâtuma dest-i memât ṭareyân eyleye bir ṣanem îcâd⁷⁹⁷⁹ itmîṣ idüm i’timâdum aña muḩkem ve ḩimâd (?) nâmı ile mu’anven ve envâ-i zîb ü zînet ile müzeyyen idi gūyâ ‘ilel-i⁷⁹⁸⁰ cism ü ḩalbe ḩimâd ve her bî-dâduma dâd iderdi [5] pes varup elümi ol ṣaneme vaṣ‘ itdüm ki ol cinûn⁷⁹⁸¹ ḩarar u elemi def‘ ola nâgâḩ derûn-i ṣanemden bir ṣadâ-yı cân-gâḩ geldi ki ḩimâd’a ol vaḩit i’timâd cāyiz idi ki Nebiyy-i āḩirü’z-zamân meb‘ûṣ-i ins ü cân olmaya ve ta’yîn-i evḩât ile emr-i edâ-yı ṣalât [10] itmeyeydi ḩālâ⁷⁹⁸² bi’ṣet-i ḩazret-i şāhib-i risâlet ile⁷⁹⁸³

⁷⁹⁶⁶ neşr: L’de yoktur.

⁷⁹⁶⁷ perhîz-kâr: sûtûde-kâr R

⁷⁹⁶⁸ ve: M’de yoktur.

⁷⁹⁶⁹ faşîh-i: R’de yoktur.

⁷⁹⁷⁰ idüp: E H’de yoktur.

⁷⁹⁷¹ eyledi: ile M

⁷⁹⁷² fesâd: fesâdı E L

⁷⁹⁷³ Muḫammed ü: Muḫammed-i A M; R’de ise yoktur.

⁷⁹⁷⁴ evḩâtda: hengâmda L; evḩât M

⁷⁹⁷⁵ süvâr olur: biner L M

⁷⁹⁷⁶ bir: L’de yoktur.

⁷⁹⁷⁷ bedenden: tenden M

⁷⁹⁷⁸ dâmen-i: L M’de yoktur.

⁷⁹⁷⁹ îcâd: ittiḩâz M

⁷⁹⁸⁰ ‘ilel-i: emrâz-ı R L M

⁷⁹⁸¹ ol cinûn: ol cinnînüñ R; cinnînüñ L M

⁷⁹⁸² ḩālâ: E A M’de yoktur.

⁷⁹⁸³ bi’ṣet-i ḩazret-i şāhib-i risâlet ile: E H A M’de yoktur; L’de ise “ḩālâ bi’ṣet-i ḩazret-i risâlet ile” ifadesi derkenardır.

şadā-yı kelime-i şehādet velvele-bağş-i mesāmi‘-i ümmet olup⁷⁹⁸⁴ dīn-i Hāk ile mürsel-i Nebiyy-i mübecceldür her ki harem-i da‘vetine murg-i cānı idhāl ide çengāl-i ‘ikāb-ı cān-şikār-ı dālālden hālāş ve⁷⁹⁸⁵ dergāh-ı⁷⁹⁸⁶ Hāk’a ihtişāş itdi her ki devlet-i mütāba‘ātdan [15] mahrūm ola müstaḥaqq-ı hızy ü nekāl olacağı⁷⁹⁸⁷ meczūmdur didi çünkü Zīmād’dan hilāf-ı me’mūl ve murād bu maḳūle kelām vāşıl-ı sāmi‘a-i dil-i müstehām oldu ḥatırum mükedder ve ḥālüm müteḡayyir oldu aḳrabā vü ‘aşāyir tarafına sā’ir oldum ki vaḳāyi‘-i umūr taḳrīrinde kizbden müteḡāşī vü dūr olup cümlemüz taleb-i⁷⁹⁸⁸ dīn-i İslām ve⁷⁹⁸⁹ rāḡıb-ı mütāba‘āt-ı imām-ı enām olavuz nāḡāh eşnā’-i rāhda⁷⁹⁹⁰ {vr. 193^a} muşādif-i Ḥazret-i Resūlullāh oldum buyurdılar ki yā ‘Abbās ḥāl niçe oldu İslām ile istīnās idüp dā’iye-i imān ḳalbūñde nümāyān oldu mı ḥaber-i Zīmād i’timāda⁷⁹⁹¹ i’tikād emrin murād⁷⁹⁹² itdi mi çünkü bu mu‘cizeyi ‘ayān [5] buyurdılar cümle ḳavim ü ḳabīlemüz ile rūy-māl kerde-i⁷⁹⁹³ südde-i ‘aliyyetü’ş-şānları olup üç yüz miḳdārī⁷⁹⁹⁴ ādem ile ḳabūl-i imān eyledük. **li-münşī’ihi**⁷⁹⁹⁵:

2. Bārek-Allāh zihī Ḥabīb-i Cemīl

K’oldı ‘aşīlere delīl-i celīl⁷⁹⁹⁶

⁷⁹⁸⁴ olup: oldı **R L**
⁷⁹⁸⁵ ve: **E H A**’da yoktur.
⁷⁹⁸⁶ dergāh-ı: müttekā-yı **M**
⁷⁹⁸⁷ olacağı: idügi **L**
⁷⁹⁸⁸ taleb-i: ṭālīb-i **M**
⁷⁹⁸⁹ ve: **E**’de yoktur.
⁷⁹⁹⁰ “eşnā’-i rāhda” ifadesi **L**’de derkenardır; **M**’de ise yoktur.
⁷⁹⁹¹ i’timāda: i’timād ve **L M**
⁷⁹⁹² murād: müzdād **M**
⁷⁹⁹³ “kerde-i” ifadesi **L**’de derkenardır; **M**’de ise yoktur.
⁷⁹⁹⁴ miḳdārī: **E H A R L**’de yoktur.
⁷⁹⁹⁵ li-münşī’ihi: li-münşī’ihi’l-faḳīr **L M**
⁷⁹⁹⁶ celīl: cemīl **M**

3. Vākıf-ı ‘ilm-i evvel ü⁷⁹⁹⁷ āhır
Cümle aḥvāl-i ğaybīdūr müzḥir

- [10] 4. Buldı devlet aña iṭā‘at iden
Dāḥil-i nār olur⁷⁹⁹⁸ ḥilāfa giden

99. Mu‘cize-i bād der def‘-i erbāb-ı küfr ü fesād

E 193^a; H 178^a; A 176^b; R 175^a; L 145^a; M 156^a

Vāşıl-ı maḳām-ı sāmī ‘ālem-i nāmī Ḥazret-i Molla⁷⁹⁹⁹ Cāmi‘ Şevāhidü’n-nübüvve nām kitāb-ı feşāḥat-irtisāmda raḳam-zede-i ḥāme-i müşgīn-fām⁸⁰⁰⁰ itmişdür ki. **mışra**⁸⁰⁰¹:

1. Şadr-ı ‘ālem āftāb-ı şer‘-i⁸⁰⁰² dīn

neşr⁸⁰⁰³: Ḥazret-i seyyid-i ‘ālī-cenāb şallellāhu⁸⁰⁰⁴ ‘aleyhi ilā yevmi’l-[15] ḥesāb leyletü’l-Aḥzāb’da Ḥadīka bin Yemān (?)’ı firistāde-i cānib-i⁸⁰⁰⁵ düşmen-i cānī buyurdılar⁸⁰⁰⁶ ki tecessüs-i aḥvāl-i ‘adū-yı bed-fi‘āl eyleye lākin şiddet-i sermā ve bürüdet-i hevā ‘arsa-i zemīne bir vech-ile istilā itmiş idi ki gūyā küre-i zemherīr nāzil-i zīr olup devāt-ı çarḥ-ı çinī mūncemid olmağla zemīne ḥaṭṭ-ı çemen yazılmaz yāḥūd

⁷⁹⁹⁷ ü: **M**’de yoktur.

⁷⁹⁹⁸ nār olur: nārdur **L M**

⁷⁹⁹⁹ Molla: **L M**’de yoktur.

⁸⁰⁰⁰ müşgīn-fām: müşgīn **E H A R L**

⁸⁰⁰¹ mışra‘: li-münşī’ihi **E H A**

⁸⁰⁰² şer‘-i: şer‘ ü **A R L**

⁸⁰⁰³ neşr: **E R**’de yoktur.

⁸⁰⁰⁴ şallellāhu: şallellāhu te‘ālā **L M**

⁸⁰⁰⁵ cānib-i: **M**’de yoktur.

⁸⁰⁰⁶ buyurdılar: buyurmışlar idi **L M**

mînā-yı aḥzār şikeste olup zemînde ḥurde-i mînâdan geçilmez idi. {vr. 193^b} **li-münşî’ihi**⁸⁰⁰⁷:

2. Meger ki renk-pezîr oldu yeryüzine semâ

Ki oldu böyle bürüdetler arada peydâ

neşr⁸⁰⁰⁸: Ol şeb-i serdde eşer-i berdden ḥıfz için sîne vü miyân-ı Ḥadîka bin Yemân dest-i mübâreklerine iktirân idüp buyurdılar ki “*Allāhümme ihfez min beyni yedeyhi* [5] *ve min ḥalfihi ve ‘an yemînihi ve ‘an şimâlihi*”⁸⁰⁰⁹ pes Ḥadîka bin Yemân a’dâ-yı îmân⁸⁰¹⁰ canibine revân olup bir vech-ile keder ü sermâdan zarar görmeyüp rivâyet itmîş ki ol şeb-i zâlâmda gûyâ bir ḥamâm içinde idüm germ-âbede zarar-ı sermâ ne vech-ile hüveydâ olur tâ aḥzâba irişdüm⁸⁰¹¹ ve serâyir-i umûra yetişdüm çünkü [10] ḥidmeti itmâm itdüm⁸⁰¹² ḥuzûr-i Resûl-i ‘Allâm ‘aleyhi’s-salâtu ve’s-selâm fersûde-cebîn-i dil-i müstehâm olup aḥbâr-ı aḥzâbı bi-ḥazâfirihâ takrîr itdüm semîr-i zâmîrleri oldu ba’dehü ḥidemât-ı aşḥâb-ı kirâm ile müşerref ü mesrûr olıcaḳ eşer-i sermâ zuhûr idüp berd var idübine⁸⁰¹³ şu’ûr geldi dimişdür [15] ve ḳarîn-i rivâyet olmışdur ki Ḥadîka-i nîk-nihâd firistâde-i Resûl-i ‘inâyet-mu’tâd olıcaḳ inhizâm-ı aḥzâb-ı şeqâ-me’âb için dergâh-ı mülk-i Vehhâb Ḥazret’ine berdâşte-i dest-i du’â olup recâ buyurdılar ki keşf-i hemm ü kerb ile incâḥ-i ireb buyurıla derḥâl Cibrîl ‘aleyhi’s-selâm nezîl olup müjde-resân-ı feth u nuşret ve feraḥ-baḥş-i Ḥazret-i risâlet olup minaşşa-i takrîrde⁸⁰¹⁴ ḥaber-i Ḥudâ-yı {vr. 194^a} dâd-ger Ḥazret’ini⁸⁰¹⁵ cilve-ger itdi ki ey neseme-i⁸⁰¹⁶ nefes-i rızâsı şifâ-baḥş-

⁸⁰⁰⁷ li-münşî’ihi: li-münşî’ihi’l-faḳîr **L M**; **R**’de ise yoktur.

⁸⁰⁰⁸ neşr: **R L**’de yoktur.

⁸⁰⁰⁹ Hadis; metnin aslında “Allāhümme ihfez” ifadesi yerine “hâkezâ ve hâkezâ ve hâkezâ” ifadesi yazmaktadır. *Sahîhu Müslim*, “Bâbu taglîzi ‘ukûbeti min yü’eddî’z-zekât”, III, 442. Manası: “(Allahım), aynı bu şekilde onu yanından ve arkasından, sağından ve solundan koru.”

⁸⁰¹⁰ a’dâ-yı îmân: **M**’de yoktur.

⁸⁰¹¹ irişdüm: **E H A R**’de yoktur.

⁸⁰¹² itdüm: idem **M**

⁸⁰¹³ berd var idübine: te’sîr-i berde **R**

⁸⁰¹⁴ takrîrde: takrîre **M**

⁸⁰¹⁵ Ḥazret’ini: Ḥazretin **M**; **R**’de ise yoktur.

⁸⁰¹⁶ neseme-i: nüşâ-i **E**

i ‘ilel-i zünüb ve dāfi‘-i kürüb ve nefha-i nefes-i⁸⁰¹⁷ rencişi hālik-i düşmen-i dīn ve gürüh-i müşrikīn Hazret-i Rabbü’l-‘ibād celle ‘ani’l-ezdād ‘ināyet [5] ü imdād ile feth ü nuşret bād irsāl ü ‘ināyet idüp düşmen-i dīni bād ile mazhar-ı ḥasāret itmişdür ve bir bād dahı ki⁸⁰¹⁸ bād-ı Şeddād u ‘Ād’dan eşed ve şarşar u⁸⁰¹⁹ nehībinden ekeddür sipihr-i çārümden irsāl ve seng ile istīşāl emr itmişdür didi. **li-münşī’ihi**⁸⁰²⁰:

[10] 3. Bāda emr itdi Hazret-i Hallāk

Düşmen-i dīni⁸⁰²¹ eyleye berbād

4. Mazhar-ı kahr ola ‘adū-yı Resül

Düşmeni gāmda dostı⁸⁰²² ola şād

neşr⁸⁰²³: Çünki bu ḥaber resīde-i gūş-i Peygamber oldı nāgāh bir bād-ı şedīd bedīd ü vezīd oldı ki şem‘-i cem‘-i a‘dāyı itfā vü bergeşte ve ḥarman-ı mu‘askerini⁸⁰²⁴ nā-peydā vü sūhte [15] idüp cā-be-cā feryād itmege āgāz itdiler ki ḥayfā bürüdet-i bād ‘urūḳ-i zindegāniye incimād virüp⁸⁰²⁵ bürüdet⁸⁰²⁶ harāret-i ‘azīziyyeyi ifsād ve menzil-i hayātdan bizi ib‘ād eyledi nāgāh bir rīh-i garīb dahı ta‘ḳīb itdi bir vech-ile vezān oldı ki şahre-i şammāyı seng-i felāḥan gibi perrān iderdi ser-i a‘dā-yı saḳar-maḳarra mānend-i ḥacer⁸⁰²⁷ aḳṭār-ı⁸⁰²⁸ maṭar nāzil olup⁸⁰²⁹ {vr. 194^b} şāmit ü nāṭıḳ her nesneye ki lāḥıḳ u

⁸⁰¹⁷ nefes-i: **E H A R L**’de yoktur.

⁸⁰¹⁸ ki: **E H**’de yoktur.

⁸⁰¹⁹ u: **E H A**’da yoktur.

⁸⁰²⁰ li-münşī’ihi: li-münşī’ihi’l-faḳīr **L M**

⁸⁰²¹ düşmen-i dīni: düşmeni cümle **L M**

⁸⁰²² dostı: ümmeti **L M**

⁸⁰²³ neşr: **A R L**’de yoktur.

⁸⁰²⁴ mu‘askerini: mu‘askerlerin **M**

⁸⁰²⁵ virüp: ve **M**

⁸⁰²⁶ bürüdet: **E H A R L**’de yoktur.

⁸⁰²⁷ mānend-i ḥacer: hācer mānend-i **R**

⁸⁰²⁸ aḳṭār-ı: **R**’de yoktur.

lāşık oldu hāke berāber idüp zīr ü zeber itdi⁸⁰³⁰ ol qavm-i bāṭıl⁸⁰³¹ yüzlerine siperler çekerler ve⁸⁰³² def-i zarar itmedüğü muḳarrer olıcaḳ *“eyne’l-meferr”*⁸⁰³³ deyu qarāra mecāl muḳāl ve rū-yi firār ‘arz-ı [5] dīdār idüp şeml-i cem‘leri müteferriḳ ü perīşān u mütemezziḳ oldılar maẓmūn-i āyet-i kerīme-i *“vezkürü ni‘metallāhi ‘aleyküm iz cāetküm cünūdün fe-erselnā ‘aleyhim rīḥan ve cünūden lem teravhā”*⁸⁰³⁴ zāhir ü hüveydā oldu mekmen-i ğaybdan bir ‘asker müstevlī-i muḳayyem-i ‘adū-yı bed-güher oldu ki şavleti şedīd ve kendi⁸⁰³⁵ nā-bedīd eşeri [10] mer’ī⁸⁰³⁶ vü meşhūd müeşşiri vācibü’l-vücūd⁸⁰³⁷ **li-münşī’ihī**⁸⁰³⁸:

5. Gāh bād itdi ḥidmetin itmām

Geh şanem eyledi aña iḳrār

6. Aña ve cümle āline teslīm

Daḫı şaḫb-i⁸⁰³⁹ kirāma bi’t-tekrār

⁸⁰²⁹ ser-i a‘dā-yı saḳar-maḳarra mānend-i ḥacer aḳtār-ı maṭar nāzil olup: mānend-i bārān niçe seng perrān oldu **L**; mānend-i bārān niçe seng nāzil oldu **M**; bu ifade **R**’de alt satırdaki “zīr ü zeber itdi” ifadesinden sonra yazılmıştır.

⁸⁰³⁰ itdi: iderdi **M**

⁸⁰³¹ bāṭıl: meẓmumü’ş-şiyem **L M**

⁸⁰³² ve: **L M**’de yoktur.

⁸⁰³³ Kıyāme 75/10; Meali: “O ğün insan, *kaçacak yer neresi*, diyecektir.”

⁸⁰³⁴ Ahzāb 33/9; Meali: “Ey iman edenler! *Allah’ın size olan nimetini hatırlayın; hani size ordular saldırmıştı da, biz onlara karşı bir rüzgār ve sizin görmediğiniz ordular göndermiştik*. Allah ne yaptığınızı çok iyi görmekteydi.”

⁸⁰³⁵ kendi: kendü **R L**

⁸⁰³⁶ mer’ī: mürebbī **M**

⁸⁰³⁷ vācibü’l-vücūd: nā-mevcūd **M**

⁸⁰³⁸ li-münşī’ihī: li-münşī’ihī’l-faḳīr **M**

⁸⁰³⁹ şaḫb-i: şaḫb u **M**

100. Mu ‘cize-i şifā yāften-i ‘ayn-i Kātāde bin Nu‘mān der⁸⁰⁴⁰ dest-i Hāzret-i faḥr-i ‘ālemyān⁸⁰⁴¹

E 194^b; H 179^b; A 177^b; R 176^a; L 146^a; M 159^b

Pertev-i envār-ı mu‘cizāt ile dīde-i ‘ālemeyni rūşen iden [15] nūr-i ‘uyūn-i her cān ü ten şifā-baḥş-i ‘ilel-i ‘āşiyān sulṭān-ı zemīn ü zamān **li-münşī’ihī**⁸⁰⁴²:

1. Nūr-i çeşm-i cümle ḥalk-ı cihān

Cān-ı⁸⁰⁴³ cism-i cümle ‘ālem-i bī-gümān

neşr: Hāzretleri ki rūz-i Uḥud’da yāḥūd Bedir ü Hendeḳ’de⁸⁰⁴⁴ muḳābil-i ‘asker-i küffār-ı bed-girdār-ı dalālet-şi‘ār oldılar vehle-i ūlāda nazare-i ḥamḳā gibi ṭāyir-i fetḥ ü zafer murğ-i dest-āmūz-i erbāb-ı şer olmak ihtimāl-i cilve-ger olmuş idi ammā *‘heyhāte*⁸⁰⁴⁵ *heyhāt*⁸⁰⁴⁶ {vr. 195^a} maḥż-ı evhām u ḥayālāt idi⁸⁰⁴⁷ ruḥşat-yāfte-i pervāz olup muḥayyem-i ehl-i İslām’da āşiyān-sāz olacağı iclā-yı bedīhiyyātdan olup hātif-i ḡayb ve mülhem-i bī-reyb muḳaddemāt-ı beyyinetü’l-intāc-ı fetḥ u zafer [5] şekl-i evvel üzre⁸⁰⁴⁸ olacağın ḥaber virüp **mışra’**:

2. Dil-teng me-şev īn heme nevmīd çirāyī

⁸⁰⁴⁰ der: be **M**

⁸⁰⁴¹ ‘ālemyān: ‘ālemyān şallellāhu ‘aleyhi ve ‘alā ālihi ve şaḥbihi’l-‘izzī’l-kerīmī’ş-şān **A R**; ‘ālemyān şallellāhu te‘ālā ‘aleyhi ve ‘alā ālihi ve şaḥbihi’l-‘izzī’l-kerīmī’ş-şān **L M**

⁸⁰⁴² li-münşī’ihī: beyit **R**; li-münşī’ihī’l-faḳīr **M**

⁸⁰⁴³ cān-ı: cān u **A L M**

⁸⁰⁴⁴ yāḥūd Bedir ü Hendeḳ’de: **M**’de yoktur.

⁸⁰⁴⁵ heyhāte: heyhāte ve **M**

⁸⁰⁴⁶ Mü’minūn 23/36; Meali: “Bu size vaâdedilen (öldükten sonra yeniden dirilmek, gerçek olmaktan) *çok uzak!*”

⁸⁰⁴⁷ idi: olmuş idi **M**

⁸⁰⁴⁸ üzre: **E H**’de yoktur.

neşr: Maзмünü ile tesliyet-bağış-i kulüb⁸⁰⁴⁹ ve dāfi‘-i hurüb⁸⁰⁵⁰ u⁸⁰⁵¹ kürüb olur-idi āhir murğ-i zafer-bend güsiste-i dām-gāh olup farak-ı hıyām-ı ehl-i İslām’ı ārām-gāh idüp⁸⁰⁵² ufq-i feth ü zafer tütük-i gaybdan [10] tulū‘ idüp pertev-sāz olmağla huşul-i āmāle heme ‘asker çeşm-bāz idiler gerçi a‘dā-yı bed-re’y hücum-i tām ile ikdām ve kaçd kerde-i kār-ı inhizām⁸⁰⁵³ olmuşlar-idi ammā şir-i bīşe-i şecā‘ate hamle-i rūbāh-i bed-hilkatden ne gam ve bülbül-i gülistān-ı đarāmete⁸⁰⁵⁴ şadme-i⁸⁰⁵⁵ zāğ-i bed-siretten ne elem [15] gelür. **mışra‘**:

3. Mes ne⁸⁰⁵⁶ ānest ki ü mertebe-i zer şikend

neşr⁸⁰⁵⁷: Āhir kerem-sāz-ı hengāme-i kār-zār olan haşm-ı nā-bikār tarafına⁸⁰⁵⁸ nūrū-yi baht-ı bedenden tılāye-i imdād pedīd ü pedīdār olmayup süvār-ı feth ü nuşret sâ‘id-i ehl-i İslām’a zīb ü zīnet virdi lākin eşnā-i hücum-i müşrikīnde Katāde pīş-gāh-ı Hāzret’de sitāde idi hasbe’l-ı kudret def‘-i hamle irāde iderken nāgāh bir tūr-i cān-güdāz ki⁸⁰⁵⁹ {vr. 195^b} mānend-i meyl-i dırāz idi⁸⁰⁶⁰ çeşm-i Katāde’ye meyl-i neyl idüp ol nūr-i ‘ayna işābet ve īşāl-i eziyyet idüp⁸⁰⁶¹ dīde-i cihān-bīnin iħrāc ve maħallinden i‘zāc eyledi bir vech-ile ki ruhsār-ı Katāde⁸⁰⁶² üzre⁸⁰⁶³ fütāde oldu [5] işābet-i ‘ayn manzūr-i naẓar-ı⁸⁰⁶⁴ sultān-ı kevneyn olıcağ naẓar-ı merħamet ile⁸⁰⁶⁵ naẓar buyurup çeşm-i

⁸⁰⁴⁹ kulüb: **E H**’de yoktur.

⁸⁰⁵⁰ hurüb: đurüb **M**

⁸⁰⁵¹ u: **R L M**’de yoktur.

⁸⁰⁵² idüp: ve **L M**

⁸⁰⁵³ tām ile ikdām ve kaçd kerde-i kār-ı inhizām: đalālet-rüsüm ile nümāyende-i ikdām-ı tām **L M**

⁸⁰⁵⁴ đarāmete: **L**’de yoktur.

⁸⁰⁵⁵ şadme-i: **E**’de yoktur.

⁸⁰⁵⁶ mes ne: meş **L**

⁸⁰⁵⁷ neşr: **H L**’de yoktur.

⁸⁰⁵⁸ tarafına: **L M**’de yoktur.

⁸⁰⁵⁹ cān-güdāz ki: **L M**’de yoktur.

⁸⁰⁶⁰ dırāz idi: **L M**’de yoktur.

⁸⁰⁶¹ “ol nūr-i ‘ayna işābet ve īşāl-i eziyyet idüp” ifadesi **L**’de derkenardır; **M**’de ise yoktur.

⁸⁰⁶² ruhsār-ı Katāde: raħā **L M**

⁸⁰⁶³ üzre: üzre çeşm-i Katāde **L M**

⁸⁰⁶⁴ naẓar-ı: **E H A R**’de yoktur.

Ḳatāde'yi dest-i şerīfleri-y-le ref' ve maḥalline vaż' idüp *“Allāhümme Ḳatāde kemā vekā veche Nebiyyike bi-vechihi fec'alehā* ⁸⁰⁶⁶ *aḥsene 'ayneyhi ve eḥḥadehümā naẓaren'* ⁸⁰⁶⁷ deyu dest-i du'āyı berdaşte-i dergāh-ı Ḥudā itdiler du'ā-yı ḥayrū'n-nās [10] ile maḥalline mümās olup ⁸⁰⁶⁸ bir vech-ile sālīm ü şaḥīḥ oldı ki evvelki ḥālinden tercīḥ olunur idi ve ol mertebe bīnā oldı ki gūyā işābet-i zaḥm hüveydā olmamış idi rüvāt-i eḥādīs beyninde ta'yīn-i maḥall-i vuḳū'da iḥtilāf olup i'tilāf olmamışdur ba'z-ı şıḳāt Bedir ve Ḥendeḳ [15] ğazālarında olduğı muḳarrer ü ⁸⁰⁶⁹ muḥaḳḳaḳdur dimişler ⁸⁰⁷⁰ ammā ekşer-i rivāyet ⁸⁰⁷¹ Uḥud'da olmaḳ üze işbāt itmişlerdür ve ⁸⁰⁷² rivāyet-i şaḥīḥa ⁸⁰⁷³ ile şebt-i şaḥāyif-i ḥikāyet kılmışlardır ⁸⁰⁷⁴ ki bir gün ⁸⁰⁷⁵ evlād-ı Ḳatāde'den bir merd-i āzāde şeref-yāfte-i rüy-māl-i ḥāk-i pā-yi 'abīr-āmīz-i 'Ömer bin 'Abdulazīz oldı Ḥazret-i 'Ömer ol şaḥşı 'ālim degül idi istiḥbār-ı ḳādim idicek ayıtdı ⁸⁰⁷⁶ **şı'r** ⁸⁰⁷⁷:

4. Ene ibnü'l-lezī se'elet 'ale'l-ḥaddehi 'aynehü ⁸⁰⁷⁸

{vr. 196^a}

Fe-raddet bi keffi'l-Muştafā aḥseni'r-red ⁸⁰⁷⁹

⁸⁰⁶⁵ ile: **E H A R**'de yoktur.

⁸⁰⁶⁶ fec'alehā: fec'alehā 'aynehü **L**

⁸⁰⁶⁷ Hadis; metnin aslında “Ḳatāde” ifadesinin yerine “inne Ḳatāde” ifadesi, “kemā vekā” ifadesinin yerine de “fedā” ifadesi yazılmıştır. *Cāmi'u'l-Eḥādīs*, “Müsneḍü Katāde bin en-Nu'mān el-Ensārī”, XXXVII, 466 (M.Ş). Manası: *“Allahım, şüphesiz Katāde Peygamberinin yüzü için kendi yüzünü fedâettiği gibi O'nun yüzünü koru, O'nun iki gözünü en güzel şekilde yap ve o ikisini tek bakış üzere birleştir.”*

⁸⁰⁶⁸ “du'ā-yı seyyidü'n-nās ile olan maḥalline mümās olup” ifadesi **L**'de derkenardır.

du'ā-yı ḥayrū'n-nās ile maḥalline mümās olup: **M**'de yoktur.

⁸⁰⁶⁹ muḳarrer ü: **M**'de yoktur.

⁸⁰⁷⁰ dimişler: dimişlerdür **E**

⁸⁰⁷¹ rivāyet: rüvāt **M**

⁸⁰⁷² ve: **M**'de yoktur.

⁸⁰⁷³ şaḥīḥa: **M**'de yoktur.

⁸⁰⁷⁴ kılmışlardır: itmişlerdür **M**

⁸⁰⁷⁵ bir gün: **L M**'de yoktur.

⁸⁰⁷⁶ ayıtdı: **E H**'de yoktur.

⁸⁰⁷⁷ şı'r: nazm **A R M**; beyit **L**

⁸⁰⁷⁸ 'ale'l-ḥaddehi 'aynehü: 'ale'l-'ayni ḥaddehü **R L M**

a: **L**'de derkenardır.

5. Fe‘ādet kemā kānet li-evveli emrihā

Feye’e hüsünün mā⁸⁰⁸⁰ ‘ayyene feye’e hüsünün mā-redde⁸⁰⁸¹

neṣr⁸⁰⁸²: İlähî vü Ḥallākî⁸⁰⁸³ ümmiddür ki rüz-i⁸⁰⁸⁴ şefā‘at-i Ḥazret-i risālet⁸⁰⁸⁵ ile rüz-i ḥaṣr ü nedāmetde cism-i aḥvāl-i ümmet şifā-yāfte ve müşāhede-i dīdār-ı pāk-i Ḥudā metā‘-i ümmīd-i tār u pūd-i ḥuṣūlla bāfte ve her nā-bīnā ve her marīz-i cürm ü ḥaṭā şıḥḥat-yāb-ı dārü’ş-şifā-i ‘afv u ‘aṭā ola⁸⁰⁸⁶ ve mā zālīke ‘al’Allāhi bi-‘azīz⁸⁰⁸⁷ lillāhi’l-ḥamd ki destyārī-i aḳlām ile⁸⁰⁸⁸ kitāb-ı⁸⁰⁸⁹ mu‘cizāt-ı efḍal-i⁸⁰⁹⁰ Resūl-i enām⁸⁰⁹¹ nihāyete irüp bu kitāb-ı ‘anberīn-fām⁸⁰⁹² miskiyyetü’l-ḥitām resīde-i iḥtītām⁸⁰⁹³ olup

⁸⁰⁷⁹ aḥseni’r-red: bi-aḥseni’r-red **M**

⁸⁰⁸⁰ mā: **A R L**’de yoktur.

⁸⁰⁸¹ mā redde: ḥadde **A**; mā ḥadde **R**

⁸⁰⁸² neṣr: ḥātime **R**

⁸⁰⁸³ İlähî vü Ḥallākî: **M**’de yoktur.

⁸⁰⁸⁴ rüz-i: kuḥl-i **M**

⁸⁰⁸⁵ Ḥazret-i risālet: **M**’de yoktur.

⁸⁰⁸⁶ rüz-i şefā‘at-i Ḥazret-i risālet ile rüz-i ḥaṣr ü nedāmetde cism-i aḥvāl-i ümmet şifā-yāfte ve müşāhede-i dīdār-ı pāk-i Ḥudā metā‘-i ümmīd-i tār u pūd-i ḥuṣūlla bāfte ve her nā-bīnā ve her marīz-i cürm ü ḥaṭā şıḥḥat-yāb-ı dārü’ş-şifā-i ‘afv u ‘aṭā ola: rüz-i kıyāmetde dest-i kühl-i şefā‘at ile ‘uyūn-i aḥvāl-i ümmet pāk ü mücellā ve müşāhede-i cemāl-i Rabbü’l-‘ālemīn ile bīnā ola **E H**; dem-i kıyāmetde ‘uyūn-i aḥvāl-i ümmet pāk ü mücellā ve müşāhede-i cemāl-i Rabbü’l-‘ālemīn ile bīnā ola **M**; dest-i kühl-i şefā‘at ile dem-i kıyāmetde ‘avn-i aḥvāl-i ümmet pāk ü mücellā ve müşāhede-i cemāl-i Rabbü’l-‘ālemīn ile bīnā ola **L**; ayrıca metindeki bu ifade **H**’de derkenardır.

⁸⁰⁸⁷ “olup her zarar-ı takṣīr şifā-yāfte ve müşāhede-i dīdāruñ ile metā‘-ı ümīd-i ḥasta-dilān tār u pūd-i luṭf u iḥsānuñ ile yāfte olur her nā-bīnā bīnā ve her marīz-i cürm ü ḥaṭā şıḥḥat-yāb-ı dārü’ş-şifā-i ‘afv u ‘aṭā ola ve mā zālīke ‘al’Allāhi bi-‘azīz” ifadesi **L**’de derkenardır.

ve mā zālīke ‘al’Allāhi bi-‘azīz: **M**’de yoktur.

⁸⁰⁸⁸ “lillāhi’l-ḥamd ki destyārī-i aḳlām ile” ifadesi **A**’da derkenardır.

⁸⁰⁸⁹ kitāb-ı: erḳām-ı **L M**

⁸⁰⁹⁰ efḍal-i: **E H A R**’de yoktur.

⁸⁰⁹¹ enām: kirām **L**

Resūl-i enām: rusūl-i kirām **M**

⁸⁰⁹² nihāyete irüp bu kitāb-ı ‘anberīn-fām: **E H A R**’de yoktur.

⁸⁰⁹³ iḥtītām: itmām **L M**

teyessere müyessirü'l-umûr ile müyesser ve zamân-ı kâlilde⁸⁰⁹⁴ ‘acele ile⁸⁰⁹⁵ muharrer oldu elṭāf-ı [10] İlâhiyye-i nâ-mütenâhîden mes’ûl ve a’tāf-ı celiyye-i Sübhâniyye’den me’mûldur ki bi-hürmeti mu‘cizâti’r-Resûl⁸⁰⁹⁶ dâhil-i⁸⁰⁹⁷ dâire-i qabûl kâffe-i fuḥûl olmak me’mûli ḥayyiz-i ḥuşûle vuşûl bulup rivâyet-i mu‘cizât-ı⁸⁰⁹⁸ âsâr ve berekâtı ve feyz-i bâhiretü’l-âyâtı⁸⁰⁹⁹ kârî vü sâmi‘a şâmil ve her müstefîz ü müstefide vâşıl olup [15] suṭûrında mûnderic ü mûndemic olan ma‘ânî-i bedîatü’l-emşâli ki ma‘ânî-i feşâḥat ü belâğat ve kemâl ü mebânî ve mebādî-i siḥr-i ḥelâldur taḥrîk-i benân-ı beyân ve taḥrîr ü ta’rîk-i âzân taşvîr ü taḥrîr ile cem’ ü telfîk eyleyen ‘abd-i şadîk mağfîret-i Hudâ’ya ḥalîk ve şefâ‘at-i Ḥazret-i Resûl’e ḥaḳîk ve ‘azâb-ı elîmden ‘atîk⁸¹⁰⁰ olup eyyâm-ı nedâmet ü ḥasret {vr. 196^b} ve hengâm-ı ḥayret ü kıyâmetde âftâb-ı şefâ‘at sipîhr-i evc-i risâlet pertev-endâz-ı peygûle-nişînân-ı zulmet olduḳda ol⁸¹⁰¹ âlûde-i cûrm-i keşîr olan⁸¹⁰² ‘abd-i kesîr ü pûr-taḳşîr⁸¹⁰³ daḫı bir zerre⁸¹⁰⁴ ḥisse-gîr olup maḫzar-ı elṭāf-ı⁸¹⁰⁵ Rabb-i Qadîr ve manzar-ı enzâr-ı⁸¹⁰⁶ a’tāf-ı mülk-i ḥabîr olmak mir’ât-ı âmâlinde şûret-peḫîr ola âmîn bi-hürmeti’n-Nebiyyi’l-ḥatîr innehü Sübhânehü bihi cedîr⁸¹⁰⁷ **li-münşî’ihî**⁸¹⁰⁸:

6. Yahyâ bilürin kârımı ben cümle ḥaṭâdur

Her kim ki anı setr ide iḥsân u ‘aṭâdur

⁸⁰⁹⁴ zamân-ı kâlilde: bir iki haftada **L M**

⁸⁰⁹⁵ ‘acele ile: **R L M**’de yoktur.

⁸⁰⁹⁶ bi-hürmeti mu‘cizâti’r-Resûl: **E H A R**’de yoktur.

⁸⁰⁹⁷ “dâhil-i” ifadesi **L**’de derkenardır.

⁸⁰⁹⁸ rivâyet-i mu‘cizât-ı: rivâyet-i mu‘cizâtı **A; L M**’de ise yoktur.

⁸⁰⁹⁹ ve feyz-i bâhiretü’l-âyâtı: **E H A R**’de yoktur.

⁸¹⁰⁰ ve ‘azâb-ı elîmden ‘atîk: **L M**’de yoktur.

⁸¹⁰¹ ol: **R**’de yoktur.

⁸¹⁰² olan: **E H A L M**’de yoktur.

⁸¹⁰³ ü pûr-taḳşîr: vefîrû’t-taḳşîr **M**

⁸¹⁰⁴ bir zerre: **R**’de yoktur; **L**’de ise üstü çizilmiştir.

⁸¹⁰⁵ “elṭāf-ı” ifadesi **L**’de iki kere yazılmıştır.

⁸¹⁰⁶ enzâr-ı: **R**’de yoktur.

⁸¹⁰⁷ innehü Sübhânehü bihi cedîr: **E**’de yoktur.

⁸¹⁰⁸ li-münşî’ihî: li-münşî’ihî’l-faḳîr **R M; E**’de ise yoktur.

7. Ey nâzır-ı âşârum olan vâkıf-ı esrâr

İtme nazarı ‘aybuma bî-‘ayb Hudâdur

İntehâ⁸¹⁰⁹ et-te’lîfû ve’t-telfîk bi-yedi müellifihi’l-‘abdi’l-fakîr ilâ elţâfi hâdî’t-tarîk ve velî’t-tevfîk Yahyâ ibn Şeyhü’l-İslâm Muhammed ibn Şeyhü’l-İslâm Muştafâ ce‘alehüm Rabbühüm mine’l-fâyizini ile’l-gufrâni ve’l-‘atâ bi-hürmetihi seyyidi senedi şîdi’l-erkân Muhammedün muhmidü nîrâni’d-dalâletihi ve’t-tuğyân şallellâhu te‘âlâ ‘aleyhi ve ‘alâ âlihi ve aşhâbihi’l-‘izzî’l-kerîmi’s-şân **li-münşî’ihi’l-fakîr:**

8. Yâ Rab ‘alâ seyyidinâ hayrû ‘ibâdike

Şallâ bi-şalâti yetekâfâ bi-vedâdike

9. Vec‘alhü şefî‘î ve şefîkî bi-murâdî

Vec ‘al emelî fî-‘amelî maḥzu nişyânike

neşr: Bi-dâri’s-salţanati’s-seniyyeti ve medâri’l-hilâfeti’l-‘aliyyeti’l-‘Osmâniyye Kostañiniyyetü’l-fâlika ‘alâ mâ-yümâşilühâ mine’l-bilâd bi-mekâni sultâninâ el-hâmîyyü havzatü’d-dîni ve’d-dünyâ ‘ani’l-fesâd fî’l-yevmi’l-hâmisi min-şehri Zilhicceti’l-ḥarâmi min-şühûri sene şelâşine ve elf ve küntü hîneizin munfaşılan ‘an-kaẓâ’i dâri’s-salţanati’l-‘aliyye dâmet maḥrûseten ve maḥmiyyeten fî hırâsetin ve ileyhâ Allâhümme ic‘alhü mü’ebbeden ve mü’eyyeden ve fî-salţanati’l-‘azîzi muḥalleden bi-hürmeti’n-Nebiyyi’l-muhtâr ve âlihi’l-aḥâr ve şahbihi’l-aḥyâr şallellâhu te‘âlâ ‘aleyhi ve ‘alâ âlihi ve aşhâbihi mâ-dâre’l-felekü’d-devvâr.

⁸¹⁰⁹ “İntehâ” ifadesiyle başlayan mü’ellif kaydı sadece **M**’de bulunmaktadır.

SONUÇ

Peygamber Efendimiz, Türk edebiyatının Kur’ân-ı Kerim’den sonraki en önemli kaynağıdır. Peygamber Efendimiz’i konu alan siyer-i nebî, mevlid, hilye, kırk hadis, mirâciye gibi türlerin çokluğu halkımızın duyduğu sevginin ve saygının göstergesidir. Gül-i sadberk de edebiyatımızda bir tür olmamakla birlikte Peygamberimiz’i konu olarak ele alan gül-i sadberkler de mevcuttur. Peygamberimiz’i konu olarak işleyen gül-i sadberklerde çoğunlukla kırk hadis şerhleri mevcuttur.

Bostanzâde Yahyâ Efendi’nin Peygamberimiz’i ele alan bir eser vücuda getirmesi öncelikle onun peygamber aşığı bir âlim olduğunun göstergesidir. Eserinin diğer gül-i sadberklerden farklı olarak yüz mucizeyi işlemesi ise müellifin edebiyatımızda ayrı bir yeri olduğunu göstermektedir. Yoğun çalışma tempomuzda, yaptığımız yurtiçi ve yurtdışı katalog taramalarında eserin sadece altı nüshasına ulaşmamız ise eserin zamanında ve günümüzde hak ettiği değeri görmediğini göstermektedir. Müellifin sadece “*Tuhfetü’l-ahbâb*” isimli eseri üzerinde çalışmalar yapılmış, diğer eserleri maalesef günümüze kadar incelenmemiştir. *Gül-i Sadberk*’in dilinin ağıdalı ve sanatlı oluşu, Arapça, Farsça şiir ve mısralarının çokluğu, varak sayısının fazla olması, âyet ve hadislerin olayların örgüsünde çokça kullanılması, İslâmî kaynakların ve eski devir âlimlerinin isimlerinin sıkça geçmesi, sahabe isimlerinin rivâyetlerde kaynak olarak kullanılması, Arabistan coğrafyasıyla ilgili terimlerin bulunması araştırmacılar için eseri çekici kılmamıştır, zannımızca eserin anlaşılması için İlâhiyât kültürüne sahip olunması gerekmektedir.

Hayatı boyunca müderrislik, kadılık, kazaskerlik görevlerinde bulunmuş olan Bostanzâde Yahyâ Efendi’nin kullanmış olduğu kelimeler, tabirler, Arapça, Farsça şiirler, mısralar, başvurduğu kaynaklar O’nun ilmî seviyesinin büyüklüğünü göstermektedir. Eserini mensur olarak yazmış, manzum parçalarla eseri süslemiştir, eserde “li-münşî’ihi, li-münşî’ihi’l-fakîr, li-müellifihi” başlıkları kendi şiirlerine yer vermesinden şairlik vasfının da bulunduğu anlaşılmaktadır. Çok yönlü olan müellifimiz,

maalesef günümüzde yeteri kadar tanınmamakta, eserlerinin isimleri dahi bilinmemektedir, müellifin eserlerinin günümüz imkanlarının kullanılarak yayınlanması ve geniş kitlelerin istifadesine sunulması gerekmektedir. *Gül-i Sadberk* de birçok üstün vasıfa sahip olmasına rağmen şimdiye kadar üzerinde çalışma yapılmayan bir eserdir. Sadece dinî vasfıyla değil, şekil özellikleri, muhtevası ve şeker tadında sanatlı diliyle devrinin edebiyatı hakkında fikir verebilecek eserin, zamanla hak ettiği değeri göreceği kanaatindeyiz.

Yoğun çalışma tempomuzla, az zamana çok iş sığdırmaya çalışarak, eseri tarihin tozlu raflarından kurtarmaya ve araştırmacılara tanıtmaya çalıştık, böyle mükemmel bir eserin araştırmacıların dikkatini çekeceği ümidindeyiz.

BİBLİYOGRAFYA

Aclûnî, *Keşfü'l-hafâ ve müzilü'l-libâs ammâ iştehere mine'l-ehâdîs 'alâ elsineti'n-nâs*, Beyrut 1932.

Ayverdi İlhan, *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*, İstanbul 2006.

Çağrıçı Mustafa, “Bostanzâde Yahyâ Efendi”, *DİA*, İstanbul 1989, IX, 311-313.

Çanga Mahmut, *Kur'an-ı Kerim Lugati*, İstanbul 2007.

Dağlı Yücel, **Üçer Cumhure**, *Tarih Çevirme Kılavuzu*, IV. Cilt, Ankara 1997.

Derdiyok Çetin, “Gül-i Sad-berk”, *DİA*, İstanbul 1995, XIII, 225-226.

Devellioğlu Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Sözlük*, *Lûgat*, Ankara 2207.

Dilçin Cem, *Yeni Tarama Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1983.

Kanar Mehmet, *Büyük Sözlük Farsça Türkçe*, İstanbul 1998.

Karaman Hayrettin, **Özek Ali**, **Dönmez İbrahim Kâfi**, **Çağrıçı Mustafa**, **Gümüş Sadrettin**, **Turgut Ali**, *Kur'an-ı Kerîm ve Açıklamalı Meâli*, Ankara 2007.

Levend Agah Sırrı, *Divan Edebiyatı*, İstanbul 1984.

Mektebetü's-Şâmile (Aşağıdaki kaynak kitaplar Mektebetü's-Şâmile programından yararlanarak bulduğumuz kaynaklardır.)

Ahmed bin Hanbel, *Müsnedü Ahmed bin Hanbel*, Kahire 1995.

Âlûsî, *Rûhu'l-Meanî fî Tefsîri'l-Kur'ânî'l-'Azîm ve's-Seb'î'l-Mesânî*, Beyrut 1997.

Aynî, *'Umdetü'l-Kârî Şerhi Sahîhi'l-Buhârî*, Kahire 1972.

Begavî, *Şerhü's-Sünne*, Beyrut 1983.

Beyhakî, *Ma'rifetü's-Sünen ve'l-Âsâr*, Kahire 1991.

_____ *Es-Sünenü'l-Kübrâ*, Beyrut 1986.

_____ *Şu‘abü’l-Îmân*, Beyrut 1990.

Buhârî, *Sahîh-i Buhârî*, Dimeşk 1990.

Deviş, *Fetâvâ’l-Lecneti’d-Dâime lil-Buhûsi’l-‘İlmiyye ve’l-İftâ*, Riyad 1998.

Dineverî, *El-Mücâlese ve Cevâhirü’l-‘İlm*, Beyrut 2000.

Cezerî, *El-Makâmatü’z-Zeyniyye*, Beyrut 1980.

Fakihî, *Ahbâru Mekke fî Kadimi Dehr ve Hadisih*, Mekke 1986.

Halebî, *Es-Siretü’l-Halebiyye*, Beyrut 1290.

Heysemî, *Mevâridü’z-Zem‘ân ilâ Zevâidi İbn Hibbân*, Beyrut 1990.

Hillî, *El-Menâbıku’l-Mezidiyye fî Ahbâri’l-Mülûki’l-Esediyye*, Amman 1984.

Hindî, *Kenzü’l-‘Ummâl fî Süneni’l-Akvâl ve’l-Ef‘âl*, Beyrut 1985.

Hümejdî, *El-Cem‘ beyne’s-Sahîhayn*, Beyrut 1997.

İbn Ebû Şeybî, *El-Musannef fî’l-Ehâdis ve’l-Âsâr*, Beyrut 1994.

İbn Hacer, *Fethü’l-Bârî bi-Şerhi Sahîhi’l-Buhârî*, Kahire 1978.

İbn Hibban, *Sahîhu İbn Hibban*, Beyrut 1987.

İbn Kesir, *El-Bidâye ve’n-Nihâye*, Cize 1997.

_____ *Safvetü’s-Sîreti’n-Nebeviyye li-İbn Kesir*, Kahire 2002.

İbnü’l-Esir, *Câmi‘u’l-Usûl min Ehâdisi’r-Resûl*, Beyrut 1991.

İsmail Hakkı Bursevî, *Tefsîrü Rûhi’l-Beyân*, İstanbul 1969.

Kânî, *Cem‘ü’l-Vesâil fî Şerhi’s-Şemâil*, Beyrut 1606.

_____ *Mirkatü’l-Mefâtih Şerhi Mişkâti’l-Mesâbih*, Beyrut 1992.

Müslim b. el-Haccac, *Sahîh-i Müslim*, Beyrut 1994.

Nesâî, *Sünenü 'l-Kübrâ*, Beyrut 1988.

Nisâbü'rî, *El-Müstedrek 'ale's-Sahîhayn*, Beyrut 1915.

Münzirî, *Muhtasaru Süneni Ebî Dâvûd*, Beyrut 1258.

Sicistânî, *Sünenü Ebî Dâvûd*, Humus 1973.

Taberî, *Târîhu 'r-Rusûl ve 'l-Mülûk*, Beyrut 1987.

Zehebî, *Târîhu 'l-İslâm ve Vefeyâtü 'l-Meşâhîr ve 'l-Âlâm*, Beyrut 1992.

Zemahşerî, *Rabî'u 'l-Ebrâr ve Nusûsi 'l-Ahbâr*, Beyrut 1992.

Mengi Mine, *Eski Türk Edebiyatı Tarihi*, Ankara 2006.

Mutçalı Serdar, *Arapça-Türkçe Sözlük*, Dağarcık, İstanbul 1995.

Özkan Mustafa, *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*, İstanbul 2000.

Pekolcay Necla, Eraydın Selçuk, Tahralı Mustafa, Uzun Mustafa, Subaşı Hüsrev, *İslâmî Türk Edebiyatında Şekil ve Nev'îlere Giriş*, İstanbul 2000.

Redhouse James R., *A Turkish and English Lexcone*, Beyrut 1996.

_____ *İngilizce-Türkçe Sözlüğü*, İstanbul 2009.

Sakaoğlu Necdet, *Tuhfetü 'l-ahbâb*, Târîh-i Sâf: Duru Tarih, İstanbul 1978.

Sâmi Şemseddin, *Kâmûs-i Türkî*, İstanbul 1989.

Şeyhî Mehmed Efendi, *Vekâyiü 'l-fuzalâ*, I.

Şükun Ziya, *Gencîne-i Güftâr Ferheng-i Ziya*, İstanbul 1996.

Tâhirü 'l-Mevlevî, *Edebiyat Lügatı*, İstanbul 1994.

Timurtaş Faruk Kadri, *Eski Türkiye Türkçesi*, Ankara 2005.

Osmanlı Türkçesine Giriş, İstanbul 2000.

Uşşâkîzâde İbrâhim Efendi, *Zeyl-i Şekâik*, Wiesbaden 1965.

Wensinck A. J, *Concordance et Indices de la Tradition Musulmane*, Leiden 1936.

Yılmaz Mehmet, *Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı Sözler*, İstanbul 1992.

_____ *Dört Halifeden Vecizeler Sözlüğü*, İstanbul 2003.